

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Yahyâ Nazîm Divanı

Mustafa Sefa Çakır

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI NO: 211

18.02.2020 Tarih ve 2020/6-1 Numaralı Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yayın Kurulu Kararı ile Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yönetim Kurulu Kararına istinaden basımı uygun görülmüştür.

İNCELEME KOMİSYONU:

Prof. Dr. Hakan YEKBAŞ

Sivas Cumhuriyet Üniv. Edebiyat Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Böl. SİVAS

Prof. Dr. Mehtap ERDOĞAN TAŞ

Sivas Cumhuriyet Üniv. Edebiyat Fak. Çağdaş Türk Lehçeleri Böl. SİVAS

Prof. Dr. Rifat KÜTÜK

Erzurum Atatürk Üniv. Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü - ERZURUM

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ

Yahyâ Nazîm Divanı

ISBN

978-605-7902-21-4

Hazırlayan

Mustafa Sefa Çakır

Baskı

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Matbaası

Kapak ve İç Düzen

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Matbaası

Dağıtım

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Sivas 2020

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	5
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	6
ÖN SÖZ	7
BİRİNCİ BÖLÜM	9
1. OSMANLICA KAYNAKLARDA YAHYÂ NAZÎM	9
1.1. Atrâbü'l-Âsâr Fî-Tezkireti Urefâi'l-Edvâr	9
1.2. Nuhbetü'l-Âsâr	9
1.3. Sâlim Efendi Tezkiresi	10
1.4. Tezkire-i Safâyî	11
1.5. Osmanlı Müellifleri	12
1.6. Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye	12
1.7. Sicill-i Osmânî	13
1.8. Vekâyü'l-Fuzalâ	13
1.9. Fatîn Tezkiresi	13
1.10. Tayyâr-zâde Atâ Tarihi	13
2. YAHYÂ NAZÎM'İN HAYATI VE SANATI	15
2.1. Hayatı	15
2.2. Sanatı	20
2.2.1. Şairliği	20
2.2.2. Bestekârlığı	31
3. NAZÎM DİVANI'NDAKİ NAZİM ŞEKİLLERİ	38
3.1. Kasîdeler	38
3.2. Tarihler	51
3.3. Gazeller	59
3.4. Müstezâdlar	61
3.5. Muhammesler	61
3.6. Tahmisler	61
3.7. Müseddesler	62

3.8. Müsemmen	62
3.9. Mu'aşşer	62
3.10. Tercî-i Bendler	62
3.11. Terkîb-i Bendler	63
3.12. Lügazlar	64
3.13. Mesneviler	65
3.14. Şarkılar	66
3.15. Kıt'alar	66
3.16. Rubâ'iler	67
3.17. Matla'lar	67
4. FARKLI ARUZ KALIBI KULLANIMLARI	68
5. NAZÎM'İN BİR BAŞKASINA DA SUNDUĞU AYNI TARİH VE KASÎDELER....	70
6. NAZÎM DİVANI'NDAKİ NAZİM ŞEKİLLERİNİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ	71
İKİNCİ BÖLÜM	73
1. NÜSHA TAVSİFLERİ	73
2. TENKİTLİ METİN	78
SONUÇ	995
KAYNAKÇA	997

KISALTMALAR

- A : Almanya Leipzig Üniversitesi Kütüphanesi, Cod. Turc. 002
D : Türk Dil Kurumu Kütüphanesi, No: Yz A 404
E : Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi, No: 2707
H : Süleymaniye Kütüphanesi, Hâlet Efendi, No: 654
haz. : Hazırlayan
İ : İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, No: T 2817
İA : İslam Ansiklopedisi
K : Konya Mevlânâ Müzesi İhtisas Kütüphanesi, No: 2440
L : Süleymaniye Kütüphanesi, Lala İsmail, No: 400
M : Matbu Nüsha: Râşid Efendi Kütüphanesi, No: 1336
MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
R : Kayseri Raşit Efendi Eski Eserler Kütüphanesi, Râşid Efendi, No: 1309
S : Süleymaniye Kütüphanesi, Hamidiye, No: 1122
s. : Sayfa
T : Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine Kitaplığı, No: H 859
TDV : Türkiye Diyanet Vakfı
TDVİA : Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
vb. : Ve benzeri
vr. : Varak
Yay. : Yayınları

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا	: a, e, ı, i, u, ü	ص	: ş
آ	: â	ض	: ź, đ
ب	: b	ط	: ʈ
پ	: p	ظ	: ʒ
ت	: t	ع	: ʿ
ث	: s	غ	: ğ
ج	: c	ف	: f
چ	: ç	ق	: k
ح	: ħ	ك	: k, g, ñ
خ	: ħ	گ	: g
د	: d	ل	: l
ذ	: z	م	: m
ر	: r	ن	: n
ز	: z	و	: v, u, ü, û, o, ö
ژ	: j	ھ	: h, a, e
س	: s	ي	: y, ı, i, î
ش	: ş	ء	: ʾ

ÖN SÖZ

Divan edebiyatı, yüzyıllar boyu geniş bir coğrafyada selim bir zevkin ifadesi olarak hüküm sürmüştür. Kimi zaman manzum kimi zaman mensur olarak müellifler eserlerini ortaya koymuşlar ve insanlığa seslenmişlerdir. Bu eserlerden bazıları tarihin tozlu sayfaları arasında kalırken bazıları ise muhalled eserler olarak hâlâ hayatımızdadır. İşte burada Arap harfli klasik eserlerimizin çalışma konusu edinilmesi, günümüz harflerine aktarımı önemli bir mesele olarak karşımızda durmaktadır. Geçmişle günümüz arasında köprü kurmak, kökü mazide olan atıyı yakalamak için kütüphanelerimiz çalışılmayı bekleyen sayısız eserle doludur.

Kadim bir medeniyetin vârisleri olarak geçmişle gelecek arasındaki dengelyi iyi gözetmemiz gerekmektedir. Geçmişinden habersiz, hatta geçmişiyile kavgalı nesiller geleceğimize ışık tutamaz. Bu anlamda hakkı verilerek yapılan edebî, tarihî, ilmî çalışmaların hepsi kıymetlidir, gereklidir. Biz de bu çalışmamızda 17. yüzyılın ikinci yarısında ve 18. yüzyılın ilk çeyreğinde yaşamış olan Yahyâ Nazîm Çelebi'nin divanını elimizden geldiğince titiz bir şekilde ortaya koymaya çalıştık.

Yahyâ Nazîm, İstanbullu bir şairdir. İstanbul'un Kumkapı semtinde Gedikpaşa'da doğmuştur. Gençliğini de yine burada geçirmiş ve "Gedikpaşalı Nazîm" olarak tanınmıştır. Doğum tarihiyle ilgili net bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak ölüm tarihinin 1727 oluşu ve vefat ettiğinde yaklaşık seksen yaşında olduğu bilgisi bize doğumunun 1649-1650 yıllarında olabileceğini düşündürmektedir. Adının Yahyâ, ilk mahlasının "Halîm" olduğu ve daha sonra Neşâtî tarafından kendisine "Nazîm" mahlası verildiği kaynaklarda geçmektedir. Nazîm, Enderun'da yetişmiş ve öğreniminden sonra sarayda çeşitli görevlerde bulunmuştur. Bir ara kilâr-ı hâssa nöbetçi-başılığına getirilmiş ve daha sonra ömrünün sonuna kadar İstanbul pazarbaşılığı görevini sürdürmüştür. Padişahlardan IV. Mehmed, II. Süleyman, II. Ahmed, II. Mustafa ve III. Ahmed devirlerini görmüş ve 1727'de vefat etmiştir. Vefat yeri ile ilgili tam bir bilgi bulunmamaktadır. Geride birçok beste ve hacimli bir divan bırakmıştır.

Beş bölüm hâlinde toplanan eser, aslında ayrı zamanlarda telif edilmiş beş ayrı divandan oluşmaktadır. Divanın çok sayıda yazma nüshası bulunmaktadır. Buna rağmen eser daha önceleri matbu nüshadan, ayrı kişilerce ve (bazıları) çok da özenli olmayan bir şekilde yüksek lisans tezi olarak çalışılmıştır. Yaşadığı dönem ve sonrasında önemli, etkili şairlerden biri olan Yahyâ Nazîm maalesef günümüzde hak ettiği derecede tanınmamış ve üzerinde yeterince çalışma yapılmamıştır. Şair, na't denilince akla gelen belki de ilk isimlerdendir. Temenni ederiz ki bu çalışma hassaten Yahyâ Nazîm'in şahsında divan edebiyatı çalışmalarına katkı sunar.

Çalışmamız iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Yahyâ Nazım'in hayatı ve sanatı hakkında bilgi verilmiş, divanı incelenmiştir. İkinci bölümde ise eserin nüshaları tanıtılmış ve tenkitli metin sunulmuştur.

Öncelikle, beni bu eseri çalışmaya yönlendiren danışmanım, çalışmanın ortaya çıkmasında ciddi katkıları olan ve yakın zamanda rahmet-i Rahman'a uğurladığımız kıymetli hocam Prof. Dr. Mehmet Arslan'a, doktora döneminde aldığımız derslerle üzerimizde emeği olan hocalarım Prof. Dr. Hüseyin Akkaya ve Prof. Dr. Mehtap Erdoğan Taş'a, eserin niversitemiz tarafından basılmasına vesilen olan değerli rektörümüz Prof. Dr. Âlim Yıldız ve niversitemizin genel sekreteri Prof. Dr. Hakan Yekbaş hocalarıma, çalışmalarım sırasında manevi desteğini hep hissettiğim anne-me, babama ve eşime teşekkürlerimi sunarım.

Mustafa Sefa akır

Sivas, 2020

BİRİNCİ BÖLÜM

1. OSMANLICA KAYNAKLARDA YAHYÂ NAZÎM

1.1. Atrâbü'l-Âsâr Fî-Tezkireti Urefâi'l-Edvâr

Nazîm Çelebi: İsmi Yahyâ ve mevlid ü mavtını Darü's-salṭanati's-seniyye Koṣṭantiniyyetü'l-maḥmiye'de Kıumḳapu semti ve kemâl-i iṣṭihârı devr-i mekârim-ṭavr-ı Sulṭân Meḥmed Hân'dan işbu zamân-ı ma' delet-ü ünân-ı şehinşâh-ı devrân Hâzret-i Sulṭân Aḥmed Hân'a degin olup ' ahd-i Sulṭân Muṣṭafâ Hân'da cânib-i ṣadr-ı ' âli merḥûm ' Ammî-zâde Hüseyn Pâşâ'dan kendüye mîve-i ter bâzâr başılığ-ı inâyet ü iḥsân kıılınmıṣdır. Mezburñ henüz nihâl-i zât-ı heves-me'âli riyâz-ı ũebâbda nev-bâve-res-i ma' ârif iken âb-yâr-i cehd-i her-bâr ile pür-berg ü bâr-ı fenn-i edvâr olmağ-ı sa' y-ı bisyâr idüp mevcûd olan esâtîz-i ḥaḳâyıḳ-ũi'âr-ı sürûd-âşârdan taḥşil-i kavâ' id-i nağamât-ı ṭarab-dişâr ve tekmi'l-i zavâbıṭ-ı kavâ' id-i ' ilm-i elhân-ı şafâ-medâr itmekle mîve-çin-i ḥadîka-i üstâdiyyet ve mesned güzîn-i ḳaşr-ı bî-ḳuşûr-ı ehliyyet olmuṣdur. Fî'l-ḥaḳîka vâdi-i mezbûrda neşr-i toḫm-ı âşâr idüp selefde ser-zede-i zuhûr olmayan ezḥâr-ı reng-â-reng-i nağamâtı terbiyyet-i feyz-i ṭab' -ı pür-nikât ile inbât idüp nihâde-i ũiṣe-i iḳa' icâd eyledikçe fen-ũinâsânı kemâl-i istiḥsânlarından ḥayrân eylediginden ğayrı ũâ'ir-i belâğat-nişân u mu' ciz-beyân olup dîvân ũi'ri mütedâvil ü meşhûr ve na' t-ı ũerîf-i Hâzret-i Ḥabîb-i Rabb-ı Ğafûr'da maḥşûũ-ı dîvân-ı faşâḥat-ı maḳşûrı daḫı olup be-her sene birer na' t-ı ũerîf inşâd ile dürer-feşân-ı bezm-ğâh-ı dühûr olurdu. Âvâz-ı ḥançere-endâzi tîz ve lehce-i belâğat-perdâzi mezâyâ-âmîz olup ma' ârif-i sâ'irede daḫı kemâl-i ma' lûm u meş- hûr olmağın ṣad-bâr ḫuzûr-ı Hümâyun-ı Hâzret-i şehriyâr-ı ' âli-tebâr'da faşl-ı mûsikî-i ũâdi-ũi'âr idüp ' aṭâyâ-yı bisyâra seza-vâr olmuṣdur. Maḳâm-ı Hüseynî'de uşûl-ı Zencîr'de:

Cihân ḫarâb giriũme-i siyeh çeũmiñden

Fiğân teğâfûl-i ğamzeñden âh çeũmiñden

murabba' ı ve maḳâm-ı Muḫayyer'de uşûl-i Türk-ḳarb'da naḳũı cümle-i âşâr-ı nezâket-etvârından olup bunlardan mâ' adâ beũ yüzden mütecâviz murabba'ât ve naḳũ ve ũarḳısı daḫı vardır ki her biri ber-muḳtezâ-yı kavâ' id-i ' ilm-i edvâr metîn ü letâfet-ũi'âr olmağın kâffe-i esâtîz-i mezâyâ-âmîz taḥşin-i bisyâr eylemişlerdir. Fî'l- vâki' gerek ' ilm-i elhânda gerek ũi' r ü Fârisî-dânîde yegâne-i cihân ve müselleme-i erbâb-ı ' irfân oldığı müstağni-i ' ani'l-beyândır. (Yüceũiḳ, 1990: 109-111).

1.2. Nuhbetü'l-Âsâr

Nazîm: İstanbulî. Mûsikî-perdâz Muṣṭafa Çelebi. Kürkcibaũı-zâde dinmekle ma' rûfdur. Beũ kıṭ' a dîvân tertib itmişdür:

Ez-Dîvân-ı Nu'ût

Hızır-ı endîşe olup vâdî-i ma' nâda refîk
 'Azm-i râh eyledim Allâhu veliyyü't-tevfîk
 Kesr-i şân-ı sühanımdır bilür erbâb-ı füsûn
 Şi'rimi sehven eger sihr ile itsem ta'tbîk

... (Abdulkadiroğlu, 1999: 476-486)

1.3. Sâlim Efendi Tezkiresi

Naẓım: Ol her dem tâze mîve-i bâğ-ı edânın nâm-ı hayat-bahşları Yahya'dır. Zât-ı sûtûde-sıfatları perverde-i enderûn-ı şehri İrem-naẓiri olan dil-berânının lebleri gûyâ birer kirâs-ı ter ve çeşm ü dîdeleri bādâm ve sîb-i zenehdânları tuhfe-i bâğ-ı bahâ olup pistânları turunc-ı tâze ile hüsn-i letâfette ber-â-ber olan cevâhir-i ma' rifetiñ kâni 'âlem-i dünyânın bâğ-ı cinânı medîne-i kâ'inât-mağbûl şehri-ı İstanbul'dandır. Tahşîl-i ma' ârif-i vefîr ve tekmîl-i 'avârif-i keşîrden şoñra hâşşaten 'ilm-i mûsikîde 'âlem ve ol fenn-i 'âlî-mağâmîñ üstâdânı miyânesinde müsellemler olup nice rûzgâr 'ilm-i edvârda gûyiyâ felekle bile devr ü güzîrân ve ol 'ilmiñ hâce-i cihânı olup velvele-i nâmı tâs-ı felegi leb-rîz-i âvâze-i nâm u şânı eyleyen üstâdlardandır. Zât-ı dağâyık-şinâsı ol fenn-i bî-hem-tâda şu rütbe şâhib-i mahâretdir ki hâlâ âgâze olunan mağâm-lardan bir mağâm yoktur ki ol ser-defter-i erbâb-ı tıbbâ' anda bir vâfir beste vü semâ'î ihtirâ' etmemiş ola. Nuğûş-ı mecmû' a-i enâm kâr-ı nâzik-refîrları ile tahşîl-i revnak-ı tâm ve nâm u nişânı şî'r ü mûsikîde zât-ı vâlâsı gibi 'âlî olduğu mâlâ-kelâmdır. Bu bâğ-ı 'âlemde vücûd-ı bih-bûdları bu gûne ter-mîve-i bahâr-ı 'irfân-ı bî-hazân olduğundan kendilere medîne-i Koşantıniyye'niñ mîve bâzârbaşılığı hañt-ı hümâyûn-ı şevket-mağrûn ile kendülere tevcih ü ihsân olunup hâlâ o hîdmetle çerezlenip dâ'imâ devlet-i 'adâlet-maşîre du'âda bir pîr-i rûşen-zamîr ve şu'arâ-yı 'aşrımızdan bir şâ'ir-i üstâd-ı muvaffak-ta'birdir. Evâ'il-i hâlinden beri güftâr-senc olduğu mağâl bir yere cem' ü imlâ olursa birkaç dîvân-ı belâgat-'unvân cem' ü peydâ olmak bî-merâdir. Hâlâ müretteb dîvânı ve harîr-bâf-ı nesc-i edâsı olmak müte'azzir olan zemînlerde tab'ınıñ cevhlânı olduğundan gayrı yalnız na't-ı nebevîde her harfi câmi' ber-kâ'ide müretteb dîvânı vardır. Hâşılı vücûdu mağz-ı bereket bir pîr-i pür-ma'rifetdir. Bu birkaç güftâr ol şâ'ir-i 'âlî-miğdârîñ cümle-i âşârındandır. Âşaf-ı 'aşr olan şadr-ı a'zam vezîr-i pür-ihsân ü mükerrrem devletli sa'âdetli İbrâhîm Paşa hazretlerine verdikleri kaşîde-i mültezimdir.

Kaşîde

Ne gedâyım ne ser ü sâmandayım yâ Rab meded
 Pîç ü tâb-ı gayret-i akrândayım yâ Rab meded

Yûsuf-ı mağşûdu göster çeşm-i Ya'kûb-ı dile
 Zâr u giryân külbe-i ahzândayım yâ Rab meded

... (İnce, 2005: 670-672)

Laţîfe: Mütercem-i mezkûruñ cümle-i leţâyifindenir ki ol ‘aşrda şehri-i Edirne’de âvâze-i medâyih-i ‘âlem-gîri şöhre-i her-şehir ü her-iklim olan zât-ı nazîr-‘adım şâ‘ir-i tabî‘at-ı selîm Hânende-Nazîm Çelebi ki ol vaqtda Ğirbâl nâmına bir perî-sîmâya hem-âğûş-ı ibtilâ olduğu mağaller bir meclis-i şafâ-güsterde mütercem-i mezkûr ve şâbîku’z-zîkr Nazîm Çelebi ve mağdûm-ı mezbûr cem‘ olup yârân-ı şafâ Nazîm Çelebi’den meclise münâsib bir faşl istid‘â eyleyip Nazîm üstâd dağı erbâb-ı meclisi zevk-yâb-ı enfâs-ı tayyibesi eyleyip birkaç nazîkâne beste ve semâ‘î âğâze eyleyip gûşlar lebrîz-i feyz-i elhân ve erbâb-ı ülfet bu ğidâ-yı rûhânî-i şevk-bahş ile zevk-yâb-ı şöhet-i cân olup âğâze tamâm olduğdan sonra herkes yer yer ahsent nağmesiyle terâne-i istihsâna kıyâm eyledikde mütercem-i mümtâz dağı medh ü şenâya nazîkâne âğâz eyleyip "el-hağ Nazîm-i nâdide-i rûzgârıñ mertebe-i şanı nice inkâr olunur, hağ bu ki dîde-i inşâf ile nigerân olursa zümre-i hânendeğânda ğirbâl üstüne gelen hânendeleriñ eşlah u a‘lâsı bir merd-i bî-nazîr ve mecmû‘atü'l-ma‘ârif bir zât-ı nazîk-ta‘bîrdir" dedikde yer yer aħbâb leb-rîz-i tebesüm belki cûş-â-cûş-ı ğande olup vâfir zamân bu maзмûn-ı dil-sitân şehri-i Edirne zurafasına mâye-i neşât ve ol diyârıñ âlüfteğânına ser-mâye-i inbisât olup vird-i zebânları olmuş idi. (İnce, 2005: 531).

1.4. Tezkire-i Safâyî

Nazîm: Nâmı Yahyâ’dır. Nice zamân Hâlîm tağalluş edip ba‘dehû Nazîm’de âheng-i karar ihtiyâr etmişdir. İstânbûl’dan zühûr edip evâ’il-i hâlînde tağşil-i ma‘ârif-i bisyâr ile ‘aşrıñ şu‘arâsından olup ‘ale’l-huşûş edvârda bî-nazîr-i rûzgâr ve terennümât-ı perde-i mağâmâtda şâhib-iştihâr ve miyâne-i nevâ-perdâzâtda mümtâz ve ğıbta-fermâ-yı hoş-ğânân-ı ‘Irâk u Hicâz’dır. Cümle-i âşârından eş‘ârı bî-nazîr ve ğüftârı dil-pezîrdir. Sürûd-ı hâmesi terennüm-sâz-ı suhan olduğca ‘anâdil-i ğülistân ğınâsin verir ve selâset-i ğüftâr-ı âbdârı lezzet-i bûs-ı lebi dil-ber şafâsın dimâğ-ı câna işrâb eder. Hâlâvet-i istimâ‘-ı ğüftârı mişâl-i ‘âlem-i âb-ı ğamfersâ ve eş‘ârı mânende-i hevâ-yı i‘tidâl-i bahâra dil-ğüşâdır. İstânbûl bâzârbaşılığı kendüye medâr-ı ma‘işet olmağ üzre tâbîden teveccüh olunup hâlâ anıñla kanâ‘at etmişdir. Kâtı çok nazmına muvaffağ olmuşdur. Bu birkaç beyt-i laţif nazm eyledigi na‘t-ı şerîfdendir.

Tahmîs-i Na‘t-ı Şerîf

Yoğ iken ‘âlem ü âdem muhağğaç yâ Resûlallâh
 Sen olmuşduñ habîb-i hazret-i Hağ yâ Resûlallâh
 Ne devletdir qabûl itseñ kul olmağ yâ Resûlallâh
 ‘Uşâta çünki ferdâ sensin eşfağ yâ Resûlallâh
 Saña qaldı benim de kârım ancağ yâ Resûlallâh

Sipih-r-i qurbe zâtıñ oldu hürşid-i cihân-ârâ¹
 Seniñ zir-i nigîniñdir bütün dünyâ vü mâ-fihâ
 Bu kâra kimde vardır kuvvet ü kudret ki bî-pervâ
 Sen itdiñ âsumânda mâh-ı bedre eyleyüp îmâ
 Beyân-ı mu' cizâtıñla iki şakq yâ Resûlallâh
 ... (Çapan, 2005: 660-666)

1.5. Osmanlı Müellifleri

Nazîm Yahyâ Efendi İstânbûlî: Na' t-gûy-ı bî-nazîr olan bir şâ' ir-i şehîrdir. Mevlidi İstânbûl, tarîkatı Mevlevîdir. Zamân-ı iştihârı Sulţân Mehmed-i Râbî' den Sulţân Aĥmed-i Sâlis'e kadardır. Beş yüz şahîfeden ' ibâret maţbû' dîvânınıñ hemân şülüşânı nu'ût-ı şerîfeden ' ibâretdir. Esâtîze-i üdebâdan bir zât Dîvân-ı Nazîm hakkında: O dîvân degil, bir berât-ı ğufrândır, buyurmuşlar ki el-haĥ pek toĝrudır. Mûsikîde yed-i tûlâ şâhibi idi. "Didi yâ Hây göçdi Yahyâ-yı Nazîm" mısra'ınıñ delâlet itdiği 1139 târihinde Edirne'de vefât eylediği Tezkire-i Faţîn'de muharrerdir. Faĥat merĥadine dâ'ir Edirne'de yapılan taĥarriyâta raĝmen bulunması mümkün olamamışdır.

Na' t-ı şerîfinden:

Âfitâb-ı subĥ-ı mâ-evĥâ ĥabîb-i kibriyâ
 Mâh-tâb-ı şâm-ı ev-ednâ ĥabîb-i kibriyâ

Cevher-i kül tâb u sûz-ı mihriniñ pervânesi
 Şem' -i bezm-i leyletü'l-İsrâ ĥabîb-i kibriyâ

... (Tâhir, 2000: II/452-453)

1.6. Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye

.. Ve Bâzârbaşı Nazîm

Târîĥ: Rûĥ-ı neşâtı eyledi şadr-ı beĥâda cây-gâh

.. Ve daĥı bu Nazîm'ıñ nâmı Yahyâ olup muĥaddemâ Ĥalîm taĥalluş iderdi. Soñra Neşâtî Ĥazretlerinüñ istifâza-i envâr-ı ta' limlerine mazhar olduĥda Nazîm buyunlup berekât-ı telemmüzleriyle bir şâ' ir-i zor-âver-i rûzgâr olmışdır ve ĥâşşa-ten kemâlini Neşâtî Dede'nüñ ĥüsn-i nazarlarından bilüp

Beyt: Nazîm-âsâ nola ĝarrâlanursam ĥüsn-i taĥ' ımla

Begendürdüm Neşâtî gibi bir üstâda eş'ârı

diyü iftiĥâr iderdi. Biñ yüz otuz toĥuz cemâziyyü'l-ülâsında vefât itmişdir. (Genç, 2000: 490-491).

¹ Aldığımız kaynakta burada "cihan yâ Resûlallâh" yazılmıştır; ancak doğrusu bu şekilde olacaktır.

1.7. Sicill-i Osmânî

Nazîm Yahyâ Efendi: İstânbulîdir. ‘Arzî Mehmed Dede'den inâbe idüp Mevlî olmuşdur. Mûsikî-hân olup Sultân Mehmed Hân-ı Râbi‘ hazretleri Quruyemişçi-başılığını ihsân buyurmuşdur. Seksen yaşında iken 1139 Cemâziyyü'l-âhîrinde fevt oldu. Şi‘r ü inşâda akrânî nâdir ü mûsikîde mâhir idi. Dîvân-ı şi‘ri vardır. (Süreyyâ, 1311: IV/568).

1.8. Vekâyiü'l-Fuzalâ

Nazîm: Nazîm İstânbulî Yahyâ Çelebi'dir. Ma‘ârifi ‘Arzî Dede Efendi'den aḡz itmişdir. Merhûm cennet-mekân firdevs-âşiyân Sultân Mehmed Hân hazretleri huzûrında ‘ilm-i mûsikîde te‘arrüfi şâbit olmağile ḡaḡt-ı hümâyûn ile mü‘ebbedâ kuruyemiş bâzâr-başılığî ihsân olunmuşdur. Biñ yüz otuz tokuz cemâziye'l-âhîresinde fevt oldu. Merhûm-ı mezbûr ma‘ârif ile meşhûr şi‘r ü inşâda akrânî nâdir fenn-i mûsikîde daḡi mahâreti zâhir pîr-i mu‘ammer şalâh-ı hâl ile muḡammer sinni ‘uḡde-i şâmine qarîb pîr-i münevverü'l-meşîb idi. Müretteb ve mükemmel dîvân-ı nu‘ût ve dîvân-ı eş‘ârı vardır. Bu ebyât andan numûne-dârdır. Ez-kaşâ‘id:

Hızr-ı endîşe olup vâdi-i ma‘nâda refîk
‘Azm-i râh eyledim Allâhu veliyyü't-tevfîk

Âsiyâb-ı sūḡamı kendüme ben döndiricek
Eyledim ḡurmen-i endîşede şad-fıkr-i daḡîk

... (Şeyhî, 1989: III/742-745)

1.9. Fatîn Tezkiresi

Beyt: Nazîm-âsâ nola ḡarrâlanursam ḡüsn-i ḡab‘ımla
Begendürdüm Neşâḡi gibi bir üstâda eş‘ârı

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Yahya Nazîm Efendi Ma‘lûm-ı şeyḡ ü şâb olan Şeyḡ Neşâḡi Efendi merhûmuñ şâkirdân-ı şâhib-‘irfânından olup maḡrûsa-i Edirne'de biñ yüz otuz tokuz târiḡinde ‘âzım-i dâru'n-na‘îm olmuşdur. Mûmâ-ileyh her ne kadar aşḡâb-ı nazm u sūḡandan ise de işbu bâlâda keşîde-i silk-i sûtûr olan beytinden başka eş‘ârına nazâr-yâb olunamamışdır (Fatîn, 1271: 415-416).

1.10. Tayyâr-zâde Atâ Tarihi

Nazîm Efendi Na‘t-gû: Mehmed Hân-ı Râbi‘ ve Süleymân Hân-ı Sâni ve Aḡmed Hân-ı Şâlis a‘şâr-ı ‘aliyyesinden enderûn-ı hümâyûnda kılâr-ı ḡâşşada nevbetçi-başî olduğu ḡalde bâzâr-başılığî nân-pâresiyle çerâḡ olan Qâsımpaşalı na‘t-gû Nazîm Efendi sarây-ı hümâyûna dâḡil olmasıyla berâber taḡşîl-i ‘ilm ü ma‘rifete verziş iderek aşḡâb-ı fazl u kemâlden zurefâ-yı şu‘arâdan lalası ya‘nî mürebbisi olan zâtîñ teşvîk u himmetiyle az zamânda ‘ulûm-ı ‘Arabiyye'den aḡz-ı icâzet ve Fâris’yi ta‘allümle tetmîm-i ma‘rifet itdigi eşnâda bulunduğu kılâr-ı

hâşşa koğuş ağalarına mahşûş olup erbâb-ı isti' dâd u kavâbile ihâle olunagelen mertebe takımı me'mûriyetlerinden birisini ve nevbetçi-başılık gedigini ihrâz ve bu cihetle iktisâb-ı hâyşiyet ü ihtiyâz itdikden şoñra kendi talebine mebnî müs-tevfi nân-pâre ile çerâğ olarak enderûn-ı hümâyûnda iken tanzîm ü inşâda başla-dığı nu'ût-ı şerîfeye hîn-i devâmında ba'zı işâret-i ma'nevîyye ile hacc-ı şerîfe 'azîmetinde hâk-i 'atebe-i şefâ'at-kevkebe-i Hâzret-i Risâlet-penâhîye rû-mâl olmak şerefiyle müşerrefen Medîne-i Münevvere'de ârâm-sâz-ı iftihâr olduğu eşnâda bir gice tanzîm ü tesvîdine muvaffak olduğu bir kıt'a na't-ı şerîf-i Ne-bevî'nîñ telezzüz-i teşekkür ü tefahhûriyla hâba vardıkda kendüsini huzûr-ı Hâzret-i Risâlet-penâhîde dest-beste-i ta'zîm olarak rû'yetle müstağrak-ı sürûr u mefhâret gördükde lisân-ı merhâmet-'unvân-ı Hâzret-i Seyyid-i Kâ'inâtdan "Bu aḥşâmki na'tıñ da güzel olmuş" iltifât-ı hümâyûn-ı Cenâb-ı Peygamberîsi şudûrı-na nâ'iliyyetle bidâr olduḡda mü'ezzin efendi câmi'-i şerîfîñ minâresinde henüz müsvedde olup tebeyyüz ve hiç ferde 'arz u teblîge vaḡt olamayan na't-ı şerîf-i mezkûrî 'aḡîb-i "eş-şalât"da bülend-âvâz ve kemâl-i tefâḡur ve âb u tâb u i'zâz ile kırâ'ata âġâz itmekde olduġına ta'accüb itmekde iken mü'ezzin efendi tekmi'l-i kırâ'at-ı ezân-ı Muḡammedî ile minâreden nâzil ve mûmâ-ileyh Nazîm Efendi mü'ezzin efendiniñ müvâcehesine toġrı 'azîmete ve mü'ezzin efendi mûmâ-ileyhe teveccühe müttehî ve mâ'il ve "es-selâmu 'aleyküm Nazîm Efendi" deyü bir bilmedigi mü'ezzin efendiniñ mu'ârefe-i sâbıḡası var gibi selâmına nâ'il ol-duḡda ta'accübi tezâyüd itmesiyle mütefekkir ü ḡâyir olmasına muḡâbeleten mü'ezzin efendi "bu gice Şâḡîb-i Sa'âdet Efendimiz Hâzretleri baña sizi gösterdi ve aḡşâmdan inşâd buyurılan ve henüz müsvedde olan na't-ı şerîfi ta'lîm ve maḡbûl-i hümâyûnları olduġını i'lânen ve tebsîren minârede kırâ'atını fermân ve tefhîm buyurdılar. Ma'lûmuñuz olsun, ben de sizi tebsîr iderim" deyü ḡatm-i kelâm eylemiş olduġı kendüsinden ve baḡrı rûfeḡâsından işidildiġi bir mecmû'ada görölmüş idi. Bu cihetle Türk şu'arâsınıñ en nâzûk ve edîb ve memdûḡlarından bulunduġından teberrûken ve teyemmünen mûmâ-ileyhiñ âşârından sâ'irlerinden ziyâdece münâca'ât ve nu'ût ve ġazelleriñ buracıġa dercine ibtidâr olundu.

(Meḡ'ûlü Meḡâ'ilün Meḡâ'ilün Fa')

(Meḡ'ûlü Meḡâ'ilün Meḡâ'ilün Fe'ûl)

Ey şefḡat ü 'afv-ı lücce-i emvâcî

Baḡşâyiş-i cürm ol lücceniñ emvâcî

Ḳıl ḡâcetini Nazîm-i zârîñ da ḡabûl

Ey şâḡ u gedâ yegân yegân muḡtâcî²

² Verilen bu örnek metin, divan nüshalarında bulunmamaktadır.

Na‘t*(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)*

1 Meryem-i fikrim olup hâmile-i feyz-i Hudâ
Doğdı gehvâre-i şab‘ imda Mesîh-i ma‘ nâ

2 Benem ol micmere gerdân-ı şebistân-ı hüner
Kâm-ı ‘âlem nefehât-ı sühanımla bûyâ

... (Arslan, 2010: IV/279-367)

2. YAHYÂ NAZÎMİN HAYATI VE SANATI**2.1. Hayatı**

Yahyâ Nazîm, kaynakların tamamının belirttiğine göre İstanbulludur. İstanbul'un Kumkapı semtinde Gedikpaşa'da doğmuştur. Gençliğini de yine burada geçirmiş ve "Gedikpaşalı Nazîm" olarak tanınmıştır. Yalnızca Atâ Bey onun Kasımpaşalı olduğunu belirtmiştir. Doğum tarihiyle ilgili net bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak ölüm tarihinin 1727 oluşu ve Sicill-i Osmânî'de geçtiği üzere vefat ettiğinde seksen yaşında olduğu bilgisi bize 1649-1650 yıllarını vermektedir. (İpekten, 1997: 142)

Asıl adının Yahyâ olduğu kaynakların genelinde geçmektedir. Sadece İsmail Belîğ adını Mustafa, lakabını da Kürkçübaşızâde diye kaydetmektedir. İlk mahlası "Halîm"dir. Daha sonra Neşâtî tarafından kendisine "Nazîm" mahlası verilmiştir. Tiz bir sese sahip olduğu bilinen Nazîm, sesinin güzelliğinden dolayı "Hânende Nazîm" olarak da anılmıştır. Aynı mahlası kullananlardan ayırmak için kendisine "Nazîm Yahyâ Çelebi" denilmiştir. Çok sayıda na't türünde eser vermesinden dolayı "Na't-gû" sıfatıyla da meşhur olmuş ve yine yaptığı işten dolayı "Pâzârbaşı" namıyla da anılmıştır. Nazîm kelimesi "fe'îl" vezindedir ve bu sığa mübalağalı ism-i fâil yapmak için kullanılır. Yani nazîm, "çokça nazmeden" anlamına gelmektedir.

Divanında geçen bir tarih manzumesine göre babası Ali Çelebi isimli bir kişidir. Şiirde babasıyla ilgili fazla bilgi vermemiş sadece onun ölümünden duyduğu üzüntüyü dile getirmiştir. Babası Ali Çelebi 1103/1691 yılında yani Nazîm yaklaşık 41-42 yaşında iken vefat etmiştir. Söz konusu manzume şu şekildedir:

1 Meded meded pederim rişlet itdi dünyâdan
Hayât-ı cismime bâdî vücûdumuñ sebebi

2 Beni ğarîb qodı bu sarây-ı fânîde
Beğâda kevşer ü hûr-ı cinân olup talebi

3 Baña hayâtı ile qadr ü ‘îd idi şeb ü rûz
Diliñ cemâli idi mihr-i rûzı mâh-ı şebi

- 4 Cihânda kimseyi âzürde-hâtır eylemedi
Dem-i tehevür anıñ hilm ü rıfķ idi ğazabı
- 5 Hâyâl-bâz-ı ecel çeşm-i câna gösterdi
Verâ-yı perdeden âhîr bu naķş-ı bü'l-‘acebi
- 6 Nice yanup cigerim câna düşmesün âtes
Harâretiyle olup dil-figâr ü huşk-lebi
- 7 Devâ-yı şerbet ü ma‘ cûn ile o merhûmuñ
İzâle olmadı feryâd u hayf tâb u tebi
- 8 Nazîm girye-künân fevtine didim târîh
"Cihânda kevşer içe dem-be-dem ‘Alî Çelebi" (1103)

Babasının vefatından yaklaşık 12 sene kadar sonra 1115/1703 yılında da annesini kaybetmiştir. Annesinin ismi bilinmemekle birlikte müşfik olarak vasıflandırıldığı annesinin vefatına düştüğü tarih manzumesi şu şekildedir:

- 1 Eyledi ‘azm-i beķâ dâr-ı fenâdan umarım
Mâder-i müşfikamı hoş tuta Rabb-i ‘izzet
- 2 Nûr-ı î mân ile Qur’ân ide kabrin rûşen
Menzili cennet ola hem-demi hûr-ı cennet
- 3 Didi târîh-i vefâtın el açup Hâķķ’a Nazîm
"Rûhına vâlidemiñ eyle ilâhî rahmet" (1115)

Nazîm'in kaç kardeşi vardır, varsa kimlerdir, bu bilgilere de sahip değiliz. Sadece 1119/1707 yılında vefat eden Hüseyin isminde bir kardeşine şu manzumeyle tarih düşmüştür:

- 1 Hâķ ķarındaşım Hüseyin’iñ kabrini pür-nûr ide
Eyleyüp ârâm-gâh-ı rûhını huld-ı berîn
- 2 ‘Azm-i ‘uķbâ eyledikde didi târîhin Nazîm
"Bezm-i cennetde ola hem-dem Hüseyin’e hûr-ı ‘în" (1119)

Nazîm'in eğitimiyle ilgili ayrıntılı bilgiler yoktur ancak iyi bir eğitim aldığı ortadadır. Şiir ve musikiye kabiliyetli olduğu anlaşılması üzerine genç yaşlarda Enderun'a alındığı ve öğrenimini burada yaptığı bazı kaynaklarda zikredilmektedir. Arapça ve Farsçayı öğrenmiştir. Öğrenimi bittikten sonra sarayda çeşitli gö-

revlerde bulunmuştur. Bir ara kilâr-ı hâssa nöbetçibaşılığına getirilmiştir. Daha sonra kendi isteği ile saray dışında bir göreve geçmiş ve ömrünün sonuna kadar İstanbul pazarbaşılığı görevini sürdürmüştür. Nazîm, maddi olarak çok da iyi bir hayat geçirmemiştir. Bazı şiirlerinde maaşının azlığından şikâyet etmiş ve kaside sunduğu kişilerden kimi zaman ihsan talep etmiştir.

Yahyâ Nazîm'in tarikat mensubiyeti noktasında da çeşitli görüşler ve bilgiler vardır. Bursalı Tahir ve Mehmed Süreyya onun Mevlevi olduğunu söylemektedirler. Galata Mevlevihanesi şeyhi Arzî Dede'ye intisab ederek şiir ve musiki bakımından ilerlediği, şeyhinin ölümü üzerine Edirne'ye giderek Neşâtî Dede'ye intisap edip sohbetlerinde bulunduğu rivayet edilmektedir. Nazîm'in, Neşâtî Dede tarafından Edirne Mevlevihanesinin tamiri üzerine söylediği tarih manzumesine bakacak olursak bir dönem Edirne'de bulunduğunu da görüyoruz. Bu dönemde Edirneli Fâizî ile de aynı şuarâ meclisine iştirak etmiş, bu meclislerde şairliği ve musikişinaslığı ile ilgi toplamıştır. Yine İstanbul'da mı yoksa Edirne'de mi olduğu net olmamakla birlikte bir hayır sahibinin bir Mevlevi tekkesinde yaptırdığı çeşme için düştüğü tarihte Mevlana vurgusu dikkat çekicidir:

- 1 Mekrûmet-pîşe şevâb-endîşe şâhib-hayr u cûd
‘ Âtıfet-güster seĥâ-perver kerîm ü kâmrân
- 2 Ya‘ ni âġâ-yı Meĥemmed-nâm u memdûhu'l-hışâl
Sâbıkâ gencûr-ı şadr-ı a‘ zam-ı devr-i zamân
- 3 Hânkâh-ı Mevlevîde tarĥ-ı şâdurvân idüp
Dehre her fevvâreden âb-ı hayât oldı revân
- 4 Tekyede bu kâr-ı hayrı itdi icrâ ecrini
İki ‘ âlemde vire aña Hudâ-yı Müste‘ ân
- 5 Âb-ı şâfi hoş-güvâr u rûĥ-baĥş u dil-güşâ
Havz-ı mâl-â-mâliniñ leb-teşnesi pîr ü cüvân
- 6 Lûlesi ‘ ayn-ı zülâl-i zindeġânîdir anıñ
Dem-be-dem nûş eyleyen aĥbâba olsun nûş-ı cân
- 7 Oldı bu fevvâre-i dil-cûya târiĥ ey Nazîm
"Aĥdı rûĥ-ı pâk-i Mevlânâ için şâdurvân" (1112)

Nazîm Beşiktaş, Yenikapı, Kasımpaşa semtlerinin Mevlevi dergâhlarının şeyhlerine de vefat tarihi düştüştür.

Neşâtî'nin, onun Halîm olarak kullandığı mahlasını Nazîm olarak değiştirecek kadar üzerinde etkisi olduğu aşıkârdır ancak bu bir üstad-tilmiz ilişkisi dahilinde mi gelişmiştir yoksa mürid-mürşid ilişkisi çerçevesinde mi bilemiyoruz. Şiirlerinde Mevlevilikle ilgili unsurları çokça kullanması, Mevlana ile ilgili aşırı hürmetli ifadeleri onun Mevlevilikle sıkı bir ilişki içinde olduğunu göstermektedir. Ancak Mevlevî şairleri konu edinen, ulaşabildiğimiz hiçbir Osmanlıca kaynakta Mevlevî şairler arasında zikredilmemiştir. Esrâr Dede tezkiresinde kendisine ayrı bir bölüm açılmamış, sadece Neşâtî ile olan ilişkisi bağlamında adı geçmiştir. Mevlevilikle ilişkisinin şiir ve musiki üzerinden olması ve bir bağlı olarak değil de yalnızca ilgi ve sevgi noktasında kalması da ihtimal dâhilindedir.

Nazîm'in, Hazreti Peygamber'e olan sevgisi ve na't türünde kaleme aldığı şiir miktarının çokluğu, hakkında bazı menkıbelerin ortaya çıkmasına da yol açmıştır. Bunlardan birisi, benzerinin Nâbî için de anlatıldığı şu olaydır: Nazîm, Medine'de bulunduğu sıralarda bir gece bir na't yazıp temize çekmeden uyuyor. Rüyada kendisini Hazreti Peygamber'in huzurunda görüyor ve ondan "bu akşamki na'tın da güzel olmuş" iltifatına mazhar oluyor.

Nazîm, sabahleyin uyandığında gece yazdığı, henüz kimseye okumadığı hatta temize bile çekemediği na'tını müezzinin minarede sabah ezanından sonra okumaya başladığını duyuyor. Hayretler içinde camiye, müezzini görmeye doğru giderken yolda müezzinle karşılaşıyorlar. Müezzin, kendisini "es-selamu aleyküm Nazîm Efendi" diye selamlıyor. Nazîm, daha önce hiç tanımadığı bu kişinin kendisini sanki tanıyormuşçasına ismiyle selamlamasını duyunca iyice şaşırıyor. Bunu gören müezzin de gece rüyasında Hazreti Peygamber'i gördüğünü, kendisine bu şiiri onun öğrettiğini ve şairini kendisine gösterdiğini, şiiri minareden okumasını buyurduğunu söylüyor.

Bir diğer menkıbe de Nazîm'in gençlik yıllarıyla ilgilidir. Buna göre Nazîm gençlik yıllarında Kumkapı meyhanelerinden çıkmamış. Yalnız üç aylarda ağzına bir damla bile içki koymaz, ama bayram gelince yine eski haline dönermiş. Komşularından biri de Nazîm'in bu halini iyi görmez hakkındaki olumsuz bakış açısını dillendirirmiş. Hatta bir gün o civarda oturan bir şeyhe şikâyette bulunmuş. Şeyh de o kişiye Nazîm hakkında kötü şeyler söylemekten vazgeçmesini, Nazîm'in bir gün tövbekâr olup manevî dereceler kat edeceğini söylemiş.

Bir gece o kişi rüyasında bir tellalın elindeki bir kâğıdı "Bin altına!" diye haykırarak sokak sokak dolaştırdığını görür. Kâğıtta Nazîm'in "Âfitâb-ı şubh-ı mâ-evhâ habîb-i kibriyâ" şeklinde başlayan na'tı yazılı imiş. O kişi, ki bir tacir olduğu söylenmekte, bunu görünce değerinin beş misli ücret verip o kâğıdı almak ister. Fakat tellal ortadan kaybolmuştur. Tacir tekrar tellalı aramaya koyulur ve bulur. Bu kez her ne pahasına olursa olsun almakta ısrarcı olur. Fakat tellal, o na'tı Hazreti Peygamber'in çok beğendiğini ve kendisinden bin altına aldığını belirtir.

Tacir, ağlaya ağlaya uyanır ve Nazîm hakkında söylediklerine pişman olmuştur. Erkenden Nazîm'in evine gider, rüyasını anlatır, kendisinden af diler. Nazîm de gözyaşları içinde içkiye tövbe eder ve istikamet üzere yaşar.

Nazîm'in tek eseri beş bölümden daha doğru bir ifadeyle beş divandan oluşan Dîvân-ı Belâgat-unvân-ı Nazîm isimli külliyatıdır. Nazîm ilk divanını 1668 yılında tertip etmiştir. Bu da onun genç yaşlardan itibaren eser üretmeye başladığını göstermektedir. Yine divanın diğer kısımlarını ilerleyen zaman dilimlerinde telif etmiştir. Divanda na't türünde yazılmış şiirlerin çokluğu aşîkârdır. Gerek yaşadığı dönemde gerekse sonrasında Nazîm bu yönüyle meşhur olmuştur. Kaside, gazel, mesnevi, kıta, murabba, muhammes, müseddes, müsemmen, mütezad, terkiib-i bend ve müfred gibi birçok nazım şeklinde örneğe divanda rastlamaktayız. Çok sayıda yazma nüshası olan divan oldukça hacimlidir. Döneminde divanı için "o divan değil bir berât-ı gufrandır" değerlendirmesi yapılmıştır.

O, kendi ömrünü bir beyitte bir nevi şu şekilde özetlemektedir:

‘Ömrümü menkabetiñ hıdmetine vaqf itdim

Hâsılı mâdiñüm küllü ‘aşiyi ve gâdât

On yedinci asrın ikinci yarısı ile on sekizinci asrın ilk çeyreğinde yaşamış olan Yahyâ Nazîm, padişahlardan IV. Mehmed, II. Süleyman, II. Ahmed, II. Mustafa ve III. Ahmed devirlerini görmüştür. Uzun denilebilecek bir ömür geçirdikten sonra 1727'de vefat etmiştir. "Dedi yâ hay göçtü Yahyâ-yı Nazîm" (1139) mısra'ı ile ölümüne tarih düşürülmüştür. Vefat ettiği yer ve mezarı hakkında bilgi yoktur ancak İstanbul'da doğması, yetişmesi, çalışması ve ömrünün hemen hemen tamamını burada geçirmesinden hareketle vefat yeri için de İstanbul tahmininde bulunabiliriz. Vefat yeri ile ilgili olarak sadece Fatîm Tezkiresi'nde Edirne zikredilmektedir. Ancak bu bilginin de kaynağı yoktur ve Ruşen Ferit bu bilgiye, Fatîm'in Nazîm'den sadece bir beyit alacak kadar sathi bir araştırmaya sahip olması dolayısıyla şüphelle yaklaşmak gerektiğini belirtmektedir. (Ferit, 1933: 18)

Kaynaklarda Nazîm mahlaslı başka şairler ile de karşılaşmaktayız. Süreyya Bey, 1139'da, Edirne'de vefat eden, Neşâtî Dede'nin oğlu olan şair bir Nazîm Yahyâ'dan daha bahseder ki bunun bir hata eseri olduğu açıktır. Ancak IV. Mehmed devrinde ün yapmış Nazîm adlı bir sanatkâr daha vardır. İstanbul'da doğup yaşayan, Şeyhülislâm Bahâeddin Efendi'nin Fetva Emîni Şeyhzâde Mehmed Efendi'nin oğlu olan bu Nazîm müderris, hattat, şair ve bestekârdır. Ebûishakzâde Esad Efendi bu kişinin on beş civarında eser bestelediğini, aynı zamanda hânende olduğunu ve birçok sazı iyi derecede çalabildiğini söyler. (Uzun-Özcan, 2006: 453)

Bu bölüme Nazîm'in bir kıt'asıyla son verelim:

Rûhımı Hâk şâd ide ol kimseniñ

Hâşr ola ‘âmî ise de hâş ile

Ben gidicek rûhumı şâd eyleyüp

Oğuya bir Fâtîha ihlâş ile

2.2. Sanat

2.2.1. Şairliği

Nazîm, yaşadığı yüzyılda ön plana çıkan şairlerdendir. Daha çok na'tlarıyla tanınmıştır. Atâ Bey, onun için; "Na't-gülükda Arab ve Acem ve Türk'de hiç emsâli görülmemiş olan..." (Arslan, 2010: I/256) diye söz eder. Yine Ziya Paşa da Harâbât isimli eserinin mukaddimesinde Nazîm'in na't-gûluğu ile ilgili olarak:

Ḥaqqâ ki Nazîm hoş-edâdır
Vaşşâf-ı Ḥabîb-i Kibriyâ'dır

Hiç kimsede yokdur ol ṭabî' at
Bir şâ' ire olmadı bu devlet

El-ğıbta o pîr-i pâk-râya
Şarf etmedi 'ömrini hebâyâ

Ḥaşr eyledi na' te rûzgârın
Ḥâzırladı gitmeden mezârın (Ziya Paşa, 1311: 66-67)

Yahyâ Nazîm'in hayatı hakkında müstakil bir eser kaleme alan Ruşen Ferit Kâm, onun şairliği hakkında şu tespitlerde bulunur:

"Nazîm, eski klasik edebiyatın malûm olan rûkûnlerindedir. Diline ve kalemine hâkim divan edebiyatının icab ettirdiği bilgilerin hepsine vâkîf olan şair Nazîm de, arkadaşları gibi mazmun etrafında dolaşmak iptilasından dolayı, yürekten ziyade kafaya hitab eden zümrenin ileri gelenlerindedir. His ve hayal tezgahında dokuduğu kumaşların hepsindeki renkleri, nakışları o devrin modasına uydurmuştur. Çünkü rengi, nakışı başka türlü olan kumaşlara, o zamanlarda kimse kıymet vermezdi. İşte Nazîm'in faal kafası, cevval zekası da eserlerini daima o modellere göre yapmış, muvaffak olmuştur.

Nazîm, şiirde şöhretinin en büyük kısmını söylediği naatlara borçludur. Divanının hemen hemen üçte ikisini söylediği naatler teşkil etmektedir.

...

Peygambere karşı yüreğinde çok derin bir aşk duyan Nazîm, bu aşkın mahsus bir şekli demek olan naatlerinde hakikaten büyük bir kudret göstermiştir. Bununla beraber şair, şöhret kazanmasını mucib olan bu eserlerinin bazılarını hoşâ gitmeyecek bir çığırda, yani kaside tarzında yazmıştır.

Nazîm, bu vadiyi ihtiyar ile gür ve coşkun bir şelale gibi bütün maniaları ezeerek, aşarak, akması lazım gelen sözlerini sun'î kanallardan akıtmak, dar, mahdut yollardan geçirmek suretile, ruhundaki huruşun ahengini ihlal etmiştir.

Nazîm, gazel vadisinde de zamanın muvaffak olmuş şairlerindedir (Ferit, 1933: 23-24)."

Haluk İpekten de Nazîm'in şiiriyle ilgili bazı değerlendirmelerde bulunmuştur:

"Nazîm, kasidede Nef'î'yi kendisine üstad tanımıştır. Bu şaire nazireler söylemiş ona yettiğini, hatta onu geçtiğini iddia etmiş ise de kendisi kasidede Nef'î'nin ancak bir taklitçisi sayılabilir. Gazelde Neşâtî'nin te'siri altındadır. Birçok gazellerini tanzîr ettiği gibi divanının birçok yerinde de ondan üstad olarak bahsetmektedir. Ayrıca şairin ölümüne ve şeyhliğini yaptığı Edirne Mevlevihânesinin tamirine tarihler söylemiştir. Nazîm gazelde na'tlerinden ayrı bir hususiyet gösterir. Onlardaki dinî ve uhrevî hava gazellerinde yoktur. Gazelleri daha dünyevîdir. Tasavvuf vadi-sinde olanları da bulunmakla beraber, gazellerinin çoğu dinden ve tasavvuftan uzak, rindâne ve âşkâne şiirlerdir. Nazîm'de daha ziyade şeriate bağlı bir mutasavvıflık olduğu görülür. Onun asıl ehemmiyetli tarafı müsteşrik Gibb'in işaret ettiği üzere na't ve gazellerinden ziyade divan edebiyatında dörtlüklerin inkişafı ile meydana gelmiş olan ve halk edebiyatındaki türkünün muâdili bulunan şarkı nev'ini ilk deneyenlerden olmasıdır. Nazîm daha evvel yetişmiş ve muasırı olan şairlerin divanlarında bulunmayan bu nev'e bir başlangıç olarak dokuz şarkı yazmıştır. Çok basit kelimeler, düzgün ve açık bir ifade ile kaleme alınan bu şarkılar, daha sonra şarkı tarzının hakiki üstadı sayılan Nedim'in mükemmel, şen ve şuh şarkılarının öncülere sayılabilir (İpekten, 1997: 143)."

Nazîm, kendi şiiriyle ilgili görüşlerini de bazı beyitlerde belirtmiştir. Nazîm kendisinin hüsn-i edâ sahibi bir şair olduğunu düşünür ve bunu farklı şiirlerinde belirtmiştir:

Ṭarḥ-ı sühanda ḥüsn-i edâda ğarîbdir
Ṭab' ın Nazîm ğayre seniñ eylemem kıyâs

Nazm-ı nazîm sâde-^ç izâr olsa veci var
Ḥüsn-i edâsı ğâliye vü ğâze istemez

Derc idüp ḥüsn-i edâyı vaşf-ı la' liñde Nazîm
Dürc-i ṭab' -ı gevher-efşânında pinhân eylemiş

Şair, sözünde ruh olduğunu, şiirine feyz-i İlahî'nin rüzgârının taraf taraf erdini ve taze bir söyleyişe kavuştuğunu belirtir:

Sühân hayât bulur la' l-i yâr vaşfında
Sözümde rûḥ var o çeşme-sâr vaşfında

Oldı ḥadıka-i sühânım sebz u ter Nazîm
İrdi nesîm-i feyz-i İlahî ṭaraf ṭaraf

Sözün efendisi olduğunu, manalar köşkünde divanının sürekli kalmasında bir mahzur olmayacağını söyler:

Eyvân-ı ma'ânide hem-vâre Nazîm-âsâ
Mîr-i sühânım hâkâ dursa nola dîvânım

Hünerli bir şair veaynı zamanda nazmın Haydar-ı Kerrar'ı olduğunu iddia eder:

Haydar-ı Kerrâr'ıdır nazmın Nazîm-i pür-hüner
Zü'l-fikâra tîğ-ı kilki çekdi tab' ı düldüle

Tîğ-ı kil ü eblağ-ı tab' ile Haydar'dır Nazîm
Bu hüner bir Zü'l-fikâr u bir de Düldül'den gelür

Tabiatı, şair yaratılışlılığıyla ilgili yine birçok beyitte övgü dolu sözler söyler. Şair olabilmek için tabiatının, kabiliyetinin mührüyle Süleymanlık ettiğini, şöhretinin dünyayı tuttuğunu, söz söylemede yektâ, her vadide fen sahibi olduğunu dile getirir:

İtmedikçe mühr-i tab' ıyla Süleymânlık Nazîm
Kulle-i kâf-ı sühanda kimse ' anğâlanmadı

Cebhesinde berğ urur nûr-ı şabâhu'l-hayr-ı feyz
Tutdı dehri gün gibi tab' -ı Nazîm'in şöhreti

Tûtî-i tab' ımı şeker-efşân-ı şevk ider
Her bir nazarda âyine-i rûy-ı Muştafâ

Yektâ-süvâr-ı ' arşa-i nazm itmiş ey Nazîm
Vaşf-ı ruhında tab' ımı çâlâk idüp o şûh

Çalursa zûr-ı endişeyle böyle Rüstem-i tab' ım
Nazîm-i pür-hüner-veş dehre nâmın dâstân eyler

Nazîri ' aksidir âyine-i tekellümde
Zebân-ı tûtî-i tab' ım sühanda yektâdır

Memlû yine cevâhiri dehre nişâr iken
Tab' ım ' aceb hâzîneye gencûrdur henüz

Nola peyrevlik itse bu zemîn-i dil-keşe tab' ı
Nazîm-i pür-hüner zîrâ ki her vâdide fenlenmiş

Tab' ın Nazîm olsa nola reşk-i ' ârifân
Ta' bir tâze-lehce bülend ü sühân laţîf

Lehce-i şîrîn ile tab' -ı hoş-elhânîñ Nazîm
Murğ-zâr-ı gülşen-i minâda bülbül mi degil

İtmiş mey-i tecellî-i feyz ile pür-hurûş
Tab' -ı Nazîm'i Tûr-ı sühanda kelîm iden

Şirin-eda sahibi bir ehl-i sühan, üstad odur ve icazda rütbe sahibidir:

Vaşf-ı dehân-ı dilberi şîrîn-edâ ile
Ancağ Nazîm gibi bir ehl-i sühan bilür

Tarh-ı sühânın gayre kıyâs itme Nazîmiñ
Fenninde kişi hağ bu kim üstâd gerekdir

Sühanda sıhr iderek buldı rütbe-i i' câz
Bu fen Nazîm'e musahhar mıdır nedir bilmem

Ehl-i nazmın ağzının suyu akar onun şiirinin karşısında, renkli nazmında tanıdık kelimelerle yeni anlamlara ulaşmıştır, şiirde akramı yoktur, her satırında nice hayat bahşeden çeşmeler vardır, şiirine söz söylenmez ve şiirinin benzeri yoktur, şiiri hikmet hazinesidir, nazmı bir tesbih gibi elden düşmese yeridir:

Ağzınıñ şuyun ağıtdıñ ehl-i nazmıñ ey Nazîm
Mîve-i şî' r-i lañfîñde nedir bu çâşnî

Nazîm ağzı şuyın haşma ağıtdı mîve-i nazmıñ
Bu bâğa urmadı kimse daği böyle kalemde yeg

Dîde-i bîgâne görmezse ' acerb mi ey Nazîm
Nazm-ı rengîñde elfâz-âşinâ ma' nâ-garîb

Bu şî' r-i pâki görsünler füsûn-kârân nazm içre
Nazîm-i sâhiriñ var ise akrânında bulsunlar

Şâhid-i nazm-ı Nazîm olsa sine-pûş nola
Her sûtürında nice çeşme-i hayvân bulunur

' İkd-i le 'âl dinse revâ nazmıña Nazîm
Silk-i beyâna gevher-i ma' nâ keşidedir

Nazîm eş'ârıña her vech ile söz yok nazîr olmaz
Bu tâze tarh ile hağkâ bu nazm-ı dil-güşâ birdir

Bezî eyle Nazîmâ güher-i nazmı cihâna
Genc-i hikem ü feyz-i Hudâ-dâd dükenmez

Nazîmâ cevher-i ma' nâ ile bir silk-i ra' nâdır
Dür-i nazımın revâdır düşmese tesbîh-vâr elden

Cem için kadehi neyse onun da nazmı kendisi için odur, anlamları diriltmede İsa sıfatlıdır, onun nutkunun şöhreti âleme yayılsa bunda ne var, eserleri zaten cihan mülküne güneş gibi yayılmıştır, nutku hasetçilerin içini kıskançlık ateşiyle yakmaktadır:

Nazîmi itse nola feyz-i nuṭṭı ' âlem-gîr
Ki şöhret-i Cem'e câm-ı cihân-nümâ yetişür

' İsí-şîfat ihyâ-yı ma' ânîde Nazîmâ
Bu nuṭṭ-ı revân-baḥş ile i' câz-dem olduk

Şöhret-i nuṭṭ-ı Nazîm olsa nola ' âlem-gîr
Gün gibi dutdı cihân mülkini âşârı tamâm

Derûn-ı ḥâsidi pür-dâğ-ı reşk ider nuṭṭum
Bu âteşin dem ile lâle-zâr vaşfinda

Nazîm belki de en çok Neşâtî gibi bir üstâda şiirini beğendirmiş olmakla gurur duymaktadır:

Nazîm-âsâ nola ğarrâlanursam ṭab' -ı şûḥumla
Beğendirdim Neşâtî gibi bir üstâda eş' ârı

Şair, bir kasidesinde kendini, şiirini şu ifadelerle tanımlamakta ve övmektedir:

Benem o' ârif-i yektâ-yı ma' rifet-pîşe
Benem o nâṭıka-perdâz şâ' ir-i pür-nûr

Benem o nâzım-ı ğarrâ ki bulmaya ḥussâd
Sözümde her ne kadar diḳkat itseler de kuşûr

Benem o tûṭî-i mir'ât-ı şûret ü ma' nâ
Benem o bülbül-i şad-dâstân-ı bâğ-ı şu' ûr

Kelîm-i ṭavr-ı beyânım ki oldı her sülhanım
Sipîhr-i ' âlem-i ma' nâda gün gibi meşhûr

Kilîd-i genc-i ma'ânî elimde hâmemdir
 Tabî' atımdır o gencîneye benem gencûr

Bu âb u tâb ki var nazm-î âteşinimde
 Revâdır olsa eger reşk-i Şâ'ib ü Şâpûr

Hadîka-i sühana bülbül-i hoş-âvâzım
 'Aceb mi hâtıra itse bu nûr terâne huftûr

Yine bir başka şiirinde:

Bi-hamdillâh zamânında benem ol şâ'ir-i mümtâz
 Ki şi'rim reşk-i nazmım nâzım-ı Hind ü Şifâhândır

O yektâ şeh-süvâr-ı şahn-ı 'irfânım ki cevlanda
 Semend-i tab'ima deşt-i taḥayyül teng meydândır

'Aceb mi zü'l-fikâr-ı hâmeye dest ursa bî-pervâ
 Ki tab'im haydar-ı düldül-süvâr-ı şahn-ı 'irfândır

Ben ol gevher-fürûş-ı çâr-sûy-ı mülk-i ma'nâyım
 Ki dürr-i pâk-i nazmım zîb-i tâc-ı nazm-ı Selmân'dır

Midâd-ı kilik-i şûhum nokta-i hâl-i 'izâr-ı dil
 Sevâd-ı satr-ı nazmım tütüyâ-yı dîde-i cândır

Şâdef-elfâz-ı ma'nâ dürr-i yektâ-satr-ı müşgînem
 Pey-â-pey mevc-i nazm-ı dil-keşim deryâ-yı 'ummândır

'Aceb mi çeşm-i hâsid görmese bu şi'r-i garrâyı
 Ki ma'nâ hacle-gâhında 'arûs-ı pâk-dâmândır

Nazîm, döneminde ve sonrasında şairler tarafından oldukça ilgi görmüş, şiirlerine nazireler yazılmış, tahmisler yapılmıştır. "Faḥr-ı 'âlem maḥrem-i râz olduğı şebdir bu şeb" mısra'ı ile başlayan mirâciyyesi bestelenen, en meşhur ve çok tahmis edilen şiirlerindendir. Zîver Paşa'nın bu şiiri tahmisi şu şekildedir:

- 1 Leyletü'l-mi'rac nâmıyla mülakḥabdır bu şeb
 Da'vet-i vaşl-ı Hudâ'ya vaqt-i ensebdır bu şeb
 Âyet-i İsrâ'da sırr-ı kudret-i Rab'dır bu şeb
 Faḥr-ı 'âlem maḥrem-i râz olduğı şebdir bu şeb
 Kâ'inât envâr-ı rahmetle leb-â-lebdır bu şeb

- 2 Defter-i 'işyân-ı millet ol şeff' -i mücrimiñ
 Ruķ' a-i ehl-i melâmet ol şeff' -i mücrimiñ
 Huccet-i fi'l-ķabâhat ol şeff' -i mücrimiñ
 Nâme-i a' mâl-i ümmet ol şeff' -i mücrimiñ
 Zîver-i imzâ-yı ' afvıyla müzehhedir bu şeb
- 3 "Kâbe kavseyn" menzili teşrifine ruķşat olup
 Beyt-i "ev ednâ" ziyâfet-hâne-i ni' met olup
 "Lî-ma' allâh" ķaşrı ' izzet-gâh-ı pür-zînet olup
 Hân-ı dîdâra o maķbûb-ı Hudâ da' vet olup
 Bezm-i ķurb esbâb-ı vuşlatla mürettebdir bu şeb
- 4 Maķrem-i esrâr-ı "Mâ-evhâ" Cenâb-ı Muşafâ
 ' Arş-ı a' zam üzre oldı pây-endâz-ı ' alâ
 Ey şefâ' at-hâh olan ümmet beşâret eş-şalâ
 Müjdeler ey maķfîret-cûyân Hâbîb-i Kibriyâ
 Meclis-i hâş-ı İlâhî'de muķhâtabdır bu şeb
- 5 Maķdeminden ķudsiyân kılsa sezâdır ihtizâz
 Kıldı envâr-ı haķîķat selb-i deycûr-ı mecâz
 Ķurb-ı Haķ'da zât-ı pâk-i Muşafâ'dır cilve-sâz
 Müstecâb olsa revâdır da' vet-i ehl-i niyâz
 Kim zemîn ü âsumân pür şît-i yâ Rab'dır bu şeb
- 6 Rûşen-i nûrun-' alâ-nûr oldı kevnîñ her yeri
 Tûr-veş kılsa sezâ dehri tecellî mazharı
 Servler bâĝ-ı cihânîñ oldı şem' -i enveri
 Her menârîñ şu' le-i ķandîl-i râhat-güsteri
 Şevķ-baķş-ı hâtîr-ı her teng-meşrebdir bu şeb
- 7 Bu gice nûr-ı siyehle pür cihân olsa nola
 Reng-i sevdâ-yı dil-i eflâkiyân olsa nola
 Hem-sevâd-ı haţţ-ı rûy-ı ķudsiyân olsa nola
 Vesme-i ebrû-yı havrâ-yı cinân olsa nola
 Sürme-i çeşm-i sürûşân-ı muķarrebdir bu şeb
- 8 ' İzzetin hürmet-şinâsân-ı tecellî fehm ider
 Hüsniñi âyîne-dârân-ı tecellî fehm ider
 Sırrını remz-âşinâyân-ı tecellî fehm ider
 Ķadrini şeb-zinde-dârân-ı tecellî fehm ider
 Tâlib-i dîdâr olan bîdâra maţlabdır bu şeb

- 9 Ol Resûl-i Ekrem'in ta'zîmle Rabb-i Kerîm
 Kıldı âmâli huşûlünde 'aceb luğf-ı 'azîm
 Zîver artık olmasun ye's-i merâm ile elîm
 Vaqtidir mi'râc-ı ümmîde 'urûc eyle Nazîm
 Vâşıl-ı maşşûd olur herkes mücerrebbir bu şeb
 (Arslan, 2009: 744-745)

Bir diğer çok bilinen ve bestelenen şiiri "Âfitâb-ı şubh-ı mâ-evhâ habîb-i kibriyâ" mısra'ıyla başlayan kasîdesidir. Hâtif Ali Efendi, Nazîm'den ziyadesiyle etkilenen şairlerdendir. Divanındaki 25 tahmisten 17'si Nazîm'e yapılmıştır. Kasîde tahmislerine az rastlanılmasına rağmen Hâtif bu kasideyi şu şekilde tahmis etmiştir:

- 1 Zîb-bağş-ı Yeşrib ü Bağhâ Habîb-i Kibriyâ
 Pertevidir Cennetü'l-Me'vâ Habîb-i Kibriyâ
 Meş'al-i nûr-ı cihân-ârâ Habîb-i Kibriyâ
 Âfitâb-ı şubh-ı mâ-evhâ Habîb-i Kibriyâ
 Mâh-tâb-ı şâm-ı ev-ednâ Habîb-i Kibriyâ
- 2 Şu'le-i nûr-ı nübüvvet zînet-i kâşânesi
 Mağzenü'l-esrâr-ı mâ evhâ dil-i şâhânesi
 Mevce-i gîsûsunuñ dürr-i şadef yek-dânesi
 Cevher-i kül tâb u sûz-ı mihriniñ pervânesi
 Şem' -i bezm-i leyletü'l-İsrâ Habîb-i Kibriyâ
- 3 Kâbe kavseyn ev ednâ oldu şimdi hânesi
 Añlasın ehl-i semâ kimdir kimiñ cânânesi
 Bezm-i vahdetde sürûşânıñ budur efsânesi
 'Aql-ı evvel kayd-bend-i 'aşkıñıñ dîvânesi
 Nâzenîn-i hazret-i Mevlâ Habîb-i Kibriyâ
- 4 Lafz-ı bismillâh'a nokta oldu hâl-i fülfulü
 Harf-be-harf tefsîre şâyân eylemiş reng-i gülü
 Âyet-i ruhsârınıñ Cibrîl-i ma' nî bülbülü
 Ve'd-đuhâ vaşf-ı güli ve'l-leyl şerh-i sünbülü
 Bâğ-ı Yâsîn ravza-i Tâ-hâ Habîb-i Kibriyâ
- 5 Habbeye degmez cihânıñ ma' nî vü efsânesi
 İñledir zehr-i helâhildir anıñ bir dânesi
 Ümmete zîr-i cenâhıñdır Bihişt kâşânesi
 Bülbül-i levlâk-i zâtı lî-ma' allâh lânesi
 Bezm-i qurba tûfî-i gûyâ Habîb-i Kibriyâ

- 6 Şâni' -i levlâk lafzı ile midhat-ger olup
İns ü cinnîye şebân-rûz hâdi-i rehber olup
Cevher-i ' aql-ı küle tevfiğ-ı Hâk yâver olup
Şıdğ u ' adl ü hükm ü ' ilmi zâtına manzar olup
Virdi çâr-erkâna fer haqqâ Habîb-i Kibriyâ
- 7 Tercemânü'l-ğayb oldu mün' am-ı kâşânesi
Erdi ber-vefğ-ı murâda maḥrem-i kâşânesi
Encümen-gâh-ı felekde ḥurrem-i kâşânesi
Çâr-yâr-ı bâ-şafâdır hem-dem-i kâşânesi
Şâhibü'l-Mi' râc-ı Mevlânâ Habîb-i Kibriyâ
- 8 Oldu ḥavz-ı gevher-i nâ-yâba zîver kûzesi
Eyledi sîr-âb ebr-i çarḥı hoş-ter kûzesi
Dîde-i ḥurşide şekker necme Kevşer kûzesi
Cûybâr-ı cûdnuñ mâh-ı münevver kûzesi
Teşnesi dünyâ vü mâ-fihâ Habîb-i Kibriyâ
- 9 Vüs' at-i lafz-ı ' inâyet şaḥn-ı dîvân-ḥânesi
Ḳible-gâh-ı Beyt-i ma' mûr menzil ü kâşânesi
Gülsitân-ı ' Adn içinde cûylar dîvânesi
Mîhr-i enver çeşme-sâr-ı luḫfinuñ peymânesi
Feyz-baḫş-ı ' âlem-i bâlâ Habîb-i Kibriyâ
- 10 Sensin ancak enbiyânıñ serde tâc-ı rif' ati
Şarḫdan tâ ğarba dek verdi kudûmuñ zîneti
Ḳâleb-i âdem seniñ nûruñla buldu ḫîneti
' Arş câh-ı ḫadriniñ evc-âşinâ-yı rif' ati
Ḥusrev-i kürsî-i istiğnâ Habîb-i Kibriyâ
- 11 Sünbül-i ğisûsınuñ bûy-ı feraḫdır şânesi
Ġonca-i reng-i ḫaḫîkat bülbül-i mestânesi
Serv-i sebz-endâmıñ ḫurşid ü meh dîvânesi
Çarḥ bâğ-ı şânımıñ bir sebze-i bîğânesi
Gülşen-i ḫurba çemen-pîrâ Habîb-i Kibriyâ
- 12 Râdde-i ḫab' ıñ ne mümkindir ola ḫayrül-ḫalef
Fehm eder mi kenz-i lâ-yüfnâyı mi' yâr-ı selef
Ḳıymetiñ baḫşinde ' aql-işrâḫiyân oldu telef
Ḳulzüm-i esrâr u ḫikmetde dür-i kudret-şadef
Kân-ı kevne gevher-i yektâ Habîb-i Kibriyâ

- 13 Zâhir ü bâtın havâsîñ gevher-i yek-dânesi
Oldu aḥkâm-ı şerî' at mesned-i şâhânesi
Maḳta' -ı baḥr-ı muḥîṭ-i ' ilm-i Ḥaḳ efsânesi
Genc-i ' irfân u kemâliñ gevher-i yek-dânesi
Baḥr-i râza lü' lü' -y1 lâlâ Ḥabîb-i Kibriyâ
- 14 Bâb-ı eltâfında Mirrîḥ bir ğulâm-ı Ḥabeşî
Eylesin taḥrîr ' uṭârid vaşfin ol mâh-veşi
Şu' le-i envârınıñ şubḥ-ı şafaḳ olmaz eşi
Ebrû-yı iḳbâliniñ mihr-i felek ḥasret-keşi
Bedr-i tâbân-ı cihân-ârâ Ḥabîb-i Kibriyâ
- 15 Ğonca-i bâĝ-ı nübüvvet ğülşen-i kâşânesi
Rûḥ-baḥş-ı bûy-ı Firdevs sünbül-i vîrânesi
Oldu rîzân uçlarından toḥm-ı ' anber dânesi
Ġîsû-yı iclâliniñ mihr-i felekdir şânesi
Neyyir-i raḥşân-ı bî-hemtâ Ḥabîb-i Kibriyâ
- 16 Öyle hûş-yâr-ı mey-i ' aşḳam gözümdede yoḳ cihân
Sâye-âsâ düşmüşem ḥâk üzre bî-nâm u nişân
Fehm edip mest-i elest şâyân eder ise fiĝân
Bezm-ĝâh-ı sâĝar-ı ' aşḳı dil-i şûrîdegân
Neş'e-baḥş-ı ' âşîḳ-ı şeydâ Ḥabîb-i Kibriyâ
- 17 Çarḫdır ehl-i ḥarâbât-ı ĝamiñ vîrânesi
Şubḥa dek encüm-şümâr olmuş bu şeb mestânesi
Mâh sâķisi ĝül-i ḥurşîd olur peymânesi
Ḳalb-i ' ârifdir şarâb-ı şevķiniñ ḥum-ḥânesi
Sîne-çâķı her dil-i dânâ Ḥabîb-i Kibriyâ
- 18 Bezm-i vaḥdetde mey-i ' aşḳıñ şabâ dil-teşnesi
Cür' asınıñ ' âlem-i feyz-i baķâ dil-teşnesi
Şu' lesiniñ cevher-i lafz-ı ' aṭâ dil-teşnesi
Kâse-i in' âminiñ şâh u gedâ dil-teşnesi
Mest-i ' aşḳı Ḥızr ile ' İsâ Ḥabîb-i Kibriyâ
- 19 Revnaḳ-ı nûr-ı ḥaķîḳatle ṭolar peymânesi
Böyle keyfiyyetle Ḥızr olmuş gezer dîvânesi
Ol sebebden Cebre' il şem' iniñ pervânesi
Bâde-i iḥsânınıñ ins ü melek mestânesi
Şadr-ı bezm-i şûret ü ma' nâ Ḥabîb-i Kibriyâ

- 20 Âfitâb-ı şâh-ı levlâk şâfi' -i rûz-ı cezâ
Câmi' -i şems-i şerî' at nûr-ı mihrâb-ı recâ
Mâlik-i mülk-i sa' âdet mazhar-ı luğf-ı Hudâ
Hil' at-ârâ-yı le' amrük tâc-dâr-ı ıştîfâ
Fahır-i dünyâ mefhar-i ' uqbâ Habîb-i Kibriyâ
- 21 VaHy-i Hâk'dır hep niğât-ı ma' nî-i efsânesi
Zîb-i evreng-i risâlet şu' le-i kâşânesi
Enbiyâ vü evliyânîñ gevher-i yek-dânesi
Taht-gâh-ı ' arş-ı a' lâ mesned-i şâhânesi
Zîb-i şadr-ı Yeşrib ü Baḥḥâ Habîb-i Kibriyâ
- 22 Sûre-i Nûr-ı şefâ' at oldu râh-ı meş' ali
Budu ervâh-ı nebî el-ḥâk tarîk-ı esheli
Şu' le-i kândilidir kevneyniñ ancaḥ evveli
Kuḥl-i ' mâ-zâgâ'l-başar maḥşûş-ı çeşm-i ekheli
Hâk-i pâyı sürme-i havrâ Habîb-i Kibriyâ
- 23 Oldu pür-naḫş-ı tecelliyât sa' âdet-ḥânesi
Maḥla' -ı nûrdur der ü dîvârniñ bîgânesi
Tâ ezel maḥbûb(u) Hâkḫ'îñ sevgili bir dânesi
İns ü câniñ maḥlab-ı a' lâ olan cânânesi
Kâ 'inâta maḥşad-ı aḫşâ Habîb-i Kibriyâ
- 24 Yâverim ola şebân-rûz sırr-ı Ḳur'ân-ı Kerîm
Eyleme yâ Rab beni şâyeste-i nâr-ı Caḥîm
Bezm-i keşretde düşüp pâ-mâl iken ḫab' -ı selîm
Mest-i ser-germ-i ma' âşîdir bugün şeydâ Nazîm
Eyleye şefkât meger ferdâ Habîb-i Kibriyâ
- 25 Rişte-i naḫma düzüldü gûyiyâ dür-dânesi
Cevher-i elfâzîniñ kevneyn deger yek-dânesi
Ma' nî-i vaşîniñ varsa Hâtîf'iñ efsânesi
Umaram ma' zûr ola evzâ' -ı güstâḥânesi
Baḫma noḫşân-ı Nazîm'e yâ Habîb-i Kibriyâ
(Danışan, 2009: 374-384)

Nazîm'in birçok gazeline de nazîreler yazılmıştır. Bunlardan, Nazîm'in gazeli-
nin güzelliğini de dile getirdiği Sâmi'nin naziresi şu şekildedir:

- 1 Şemşîrini ḫâkınca ne hoşdur o bel ince
Şemşîri niḫâkınca niḫâk ince belince

- 2 Kühsâr-ı maâbbetdeki râh ince bel ince
Bâr-ı ğam-ı hicrân çekilür mi cebelince
- 3 Hâyfâ ki 'arûs-ı tütük-ârâ-yı ümîdim
Âġûş-ı dile mûy-ı sefid oldu gelince
- 4 Pür-ra'şe gerek dil vasat-ı hâvf u recâda
Çün kıble-nümâ dergeh-i Hakk'a yönelince
- 5 Vâbestedir ey dil düzele nâhun-ı kârîñ
Şîrâze-i mecmû'a-i maţlab düzelince
- 6 Nazmı yine Sâmi'niñ olur raġbete şâyân
Olmazsa da ey hâme Nazîm'iñ ğazelince

2.2.2. Bestekârlığı

Nazîm, şairliği kadar bestekârlığı ile de meşhur olmuş bir kişidir. Her iki alanda da başarısıyla göz doldurmuş, geride birçok eser bırakmıştır. Nazîm hakkında bir eseri bulunan ve kendisi de bir musiki-şinas olan Ruşen Ferit Kâm onun bestekârlığı ile ilgili olarak şu tespitlerde bulunmuş ve gerek Nazîm'in besteleri gerekse onun şiirlerinden bestelenen eserler hakkında şu bilgileri vermiştir:

"Nazîm, insanlara bedîî heyecan ve tehassüslerini ifade için en güzel, en belîğ vasıta olan musiki ve şiir gibi iki ince san'atin hakikî üstatlarından. Diğer şair musikişinaslarımızdan hiç biri Nazîm kadar bu iki san'atteki ehliyet ve kudretlerini bir hizaya getirememişken Nazîm, her iki sahada da aynı şöhret ve muvaffakiyeti kazanmıştır.

On sekizinci asrın değerli musikişinaslarından olan Esat efendi, Nazîm'in bestegârlığını şu sözlerle tavsif ediyor: "Fihakika vadiî mezbura neşri tohmi asar edüp selefte serzedei zuhur olmayan ezharı rengâ rengi nagamatı tertibi feyzi pür nikât ile inşâd edüp nihadei şişei ikaü icad eyledikçe fen şinasanı kemali istihsanlarından hayran ederdi." Esat efendinin, bir musikişinas olması itibarile, Nazîm'i, bestegârlıkta bir mübdi' ve mücîd derecesine çıkararak, başkaları hakkında söylemediği, bu sözleri Nazîm'in birkaç parça eserine göre değil, zamanını yaşadığı bu büyük bestegârlımızın -ihtimal birçoklarını bizzat kendinden dinlediği- yüzlere eserine göre verilmiş bir hüküm olması itibarile çok dikkate şayan ve mühim bir vesikadır.

Sâlim Efendi de Nazîm'in musikideki şöhret ve muvaffakiyetine bilhassa işaret ederek "Hassaten ilm-i musikide a'lem ve ol fenn-i âlî makamın üstâdını miyanesinde müsellemler nice ruzgâr ilm-i edvârda guyyâ felekle bile devr ü güzêrân ve ol âlemin hâce-i cihânı olup velvele-i namı tası feleği lebriz-i avaze-i nam ü şanı eyleyen üstatlardandır" diyor. Safâî Efendi de "Ale'l-husus edvarda bî-naziri ruzgâr

ve terennümâtî perde-i makamatta sahib iştihar ve miyane-i neva perdazanda mum-taz ve gıpta ferma-yı hoşhananı irak u hicazdır" sözleri ile takdirlerini söylüyor.

Filhakika, zamanımıza kadar gelen birkaç parça eserinden, Nazîm'in hakikî bir üstat, metin, zarif bir bestegâr olduğu anlaşılmalıdır. Muhtelif kütüphanelerle nezdindeki yazma mecmualarda yalnız (Beyatî) makamında Nazîm'e ait yirmiden ziyade murabba' kaydedilmiştir ki, fazla dikkat ve müşkilpesentliğin ve titiz bir itinanın hüküm sürdüğü o zamanlarda, aynı makam ve şekilde, çoğunun ikaları da bir olan, bu kadar eseri meydana getirebilmek için, çok derin bir vukuf ve salâhiyet, zengin ve rengin bir his ve heyecan kaynağı taşımak lâzımdır!

Nazîm, malûm olan beste şekillerinden, en ziyade (Murabba') (Nakış) (Semaî) gibi eserler meydana getirmiştir. Onun kılâsik musikimizin çok san'atli birer abidesi olan (Kâr) şeklinde eserlerine tesadüf edemedim, Şarkıları da diğer eserlerine nisbetle çok azdır. Kendi naatlerinden "Âfitâb-ı şubh-ı mâ-evhâ Habîb-i Kibriyâ" matla'lı Rast makamındaki Durağından başka dinî eseri de yoktur.

Nazîm, Rehavî, Pençgâh, Nikriz, Nişabur, Mahur, Neva, Uşşak, Beyatî, Acem, Acemaşîran, Nihavent, Arazbar, Tahir, Dügâh, Saba, Çargâh, Hüseyinî, Hüseyinâşîran, Horasan, Buselik, Buselikaşîran, Kürdî, Hicaz, Hisar, Şehnaz, Gerdaniye, Muhayyer, Muhayyerbuselik, Muhayyersünbüle, Isfahan, Gül'izar, Irak, Muhalıfırak, Segâh, Hüz zam, Maye ilh... gibi, bir kısmı zamanımızda kullanılmayan, makamlarda bir çok eserler meydana getirmiştir ki, Salim Efendi'nin "Hâlâ âgâze olunan makamlardan bir makam yoktur ki ol ser-i defteri ehl-i tîba' anda vafîr bir Beste ve Semaî ihtira' eylememiş ola" sözü hiç de mübalağalı değildir!

Yukarıda da söylediğimiz gibi, Nazîm'in en çok eseri Beyatî makamındadır. Bu makamda, Murabba, Nakış ve Semaî olmak üzere, bestelediği eserler otuzu geçmektedir. Herhalde Nazîm'in Beyatî makamından daha ziyade hoşlandığı ve o makamı daha ziyade ruhuna yakın bulduğu anlaşılıyor.

Nazîm bestelediği eserlerde, Çenber, Remel, Sakil, Zencir, Nim devir, Devr-i revan, Bereşan, Devr-i Kebir, Fahte, Türkîdarp, Firençîn, Hafif, Muhammes, Evsat, Evfer gibi ika'ları kullanmıştır. En çok eseri Çenber, sonra Remel ve Sakil şarkılarının da çoğu Devr-i revan, bazıları da Semaî ikaındadır.

Nazîm'in zamanımıza kadar gelen eserleri, Muhayyer makamında Zencir ika'ında Murabba', Beyatî makamında Ağır çenber ve Nim devir ikaında iki Murabba', Buselik makamında Zencir ika'ında Murabba', Acem makamında Muhammes ika'ında Murabba', Şehnaz makamında Ağır semaidir.

Esat Efendi, onun, "Beş yüzden müteceviz Murabbaat, Nakış ve şarkısı" olduğunu söylüyor ki hemen hemen her kütüphanede tesadüf edilen yazma mecmualarda Nazîm'in bestelediği üç yüze yakın eserin güfteleri renksiz birer hatıra olarak göze çarpmaktadır!

Şüphesiz ki Nazîm'in zamanımıza kadar gelen bu eserleri, adet itibarile, diğer eserlerine göre hiç denecek kadar azdır. Bununla beraber klasik beste üslubumuzun

en güzel numunelerini teşkil eden bu eserlerde Nazîm'in makam ve ika' hususunda ki iktidar ve tasarrufatı, umumiyetle bestegârlıktaki yüksek kabiliyet ve kudreti, açık olarak görünmektedir.

Nazîm'in bestelediği yüzlerce eser içinde, en güzellerinin, yalnız bu elimizdeki altı eser olduğunu iddia edemeyiz. İhtimal ki Nazîm'in daha birçok güzel, san'atlı Murabba', Nakış ve Semaîleri musiki eserlerinin tespitine yarayan vasıtalar olması, zamanla birçok makamların terki, asırların hafızalarda yaptığı tahripler ve sonra yeni bestegârların yeni yeni eserlerinin eskileri unutturmasından kaybolup gitmiştir.

Fakat Nazîm'in, Muhayyer makamında Zencir ika'ındaki Murabbai her zaman için, Muhayyer faslının en parlak ve muvaffak olmuş bir eseri olarak kaldığı gibi, Beyatî makamında Ağır çenber ika'ındaki Murabba' da o makamın hususiyet ve inceliklerini gösteren en selis bir numunedir. Bilhassa sadelik içinde çok ince güzellikler saklayan, Şehnaz ağır semaî, herkesin hafızasını süsleyen çok sevilmiş klasik eserlerimizden biridir.

Nazîm, bestelediği eserlerin güftelerini muhtelif şairlerin divanından aldığı gibi, birçoklarını da kendi şiirleri arasından seçmiştir. Elimizdeki eserlerinden – Muhayyer makamında Zencir ika'ındaki Murabbam güftesi müstesna- diğerlerinin güfteleri kendinindir. Yalnız Şehnaz ağır semaînin matla' beytinin birinci mısraı yazma ve basma divanlarda şöyledir: Dîdem ruhunu gözler gözler ruhunu dîdem. Öyle zannediyorum ki, bu mısradaki yanağını manasına gelen ruhunu kelimesinin ru hecesini hu hecesine bağlayan nağmenin imaleli olmasından, bildiğimiz can manasına gelen ruh kelimesi ile karıştırılmaması için sonradan "Dîdem yüzüne nazır nazır yüzüne dîdem" şekline tahvil edilmiştir.

Nazîm'in birçok manzumeleri de zamanından zamanımıza kadar gelip geçen birçok bestegârlar tarafından bestelenmiştir. Bunlar arasında, mesela, Tellal-zade İsmail Efendi'nin (vefatı 1288/1871) Yegah makamında bestelediği her iki Murabba' ve Semaînin ve Revnahnüma makamında Zencir ikaındaki Murabbam güfteleri Nazîm'indir. Bunlardan başka Hacı Faik Bey'in (1308/1889) Nihavent makamında Zencir ikaındaki "Visal-i yâre gönül sarf-ı himmet istemiş" ve Zavil makamında Muhammes ika'ında "Yaktı canı bezm-i aşkın ateşin peymanesi" Murabbaları ile, Zekâî Dede Efendi'nin (1315/1896) Beyatîbuselik makamında Remel ika'ındaki "La'lin gören ey hür-lika kevseri neyler" Murabbasının Ve Mustafa İzzet Efendi'nin (1294/1877) Bestanigâr makamında Ağıraksak "Gayrıdan bulmaz tesellî sevdiğim" şarkısının güfteleri Nazîm'indir.

Nazîm, bestegârlık ve şairlikten başka hanendelikte de şöhet kazanmıştı. Esat Efendi, onun tiz ve güzel bir sesi olduğunu yazar (Ferit, 1933: 18-22)."

Yine Haluk İpekten de İslam Ansiklopedisi'nde yazdığı Nazîm maddesinde onun musiki ile ilgili yönü hakkında şunları söylemiştir:

"Nazîm, musiki sahasında da birçok sanatkârın üstadıdır. Musikideki istidadını genç yaşta, enderûnda iken göstermiş ve birkaç defa padişahın huzurunda bulunarak, takdir ve ihsanına nail olmuştur. Kaynakların bildirdiğine göre tiz bir sesi var idi ve sesinin güzelliği sebebi ile "hânende Nazîm" diye anılırdı. Nazîm'in şiirde olduğu gibi musikide de verimli bir sanatkâr olduğu anlaşılıyor. Her makamda bir veya birkaç bestesi bulunduğu gibi, yeni nağmeler bulmakta da üstad idi. Beş yüzden ziyade murabbâ, nakş ve şarkısı ve semaîleri var idi. Zamanında çok takdir edilen ve musiki meclislerinde dâimâ aranan Nazîm'in muhtelif şarkı mecmualarında pek çok eserine rastlamak mümkündür. Şarkıları azdır. Din tarafı kuvvetli olduğu halde pek az dini eseri vardır. En çok sevdiği ve kullandığı makamın beyâtî olduğu görülüyor. Es'ad Efendi'nin ifadesinden ve bugüne kadar gelen eserlerinden anlaşıldığına göre, Nazîm musikide sağlam ve zarif üslubu, ifadesindeki kudreti ile hakikî bir sanatkârdır. 500'den ziyade olduğu söylenen bestesinden bugüne kadar yalnız altısı muhafaza edilebilmiştir. Bunlar, şehnaz, beyâtî, bûselik, acem ve muhayyer makamlarının en güzel parçalarındandır (İpekten, 1997: 143-144)."

Musiki ve musiki tarihi ile ilgili kitaplarda da Nazîm'e oldukça ilgi gösterilmiş ve geniş bir yer verilmiştir. Yılmaz Öztuna, Büyük Türk Mûsikîsi Ansiklopedisi'nde Nazîm maddesinde önce onun hayatı hakkında bilgi vermiş sonra da musiki-şinaslığı ile ilgili şu bilgileri vermiştir:

"Nazîm, mûsikîyi 1678'de ölen Nefrî Ahmed Çelebi'den, 1694'te ölen Hâfız Post'tan öğrenmiştir. Musiki ve şiirde İtrî ile Nâbî'den faydalanmış olması da mümkündür. Hiç olmazsa bu iki zâtın, Nazîm'in arkadaşları oldukları ve bestekârimızdan 10 yaş kadar büyük buldukları muhakkaktır. Leh mühtedîsi Santûrî Ali Ufkî Bey'in de Nazîm'in arkadaşlarından olduğunu bir kaynağımız tasrîh ediyor.

Es'ad Efendi, çağdaşı olduğu Nazîm'in 500'den fazla eser bestelediğini bildiriyor. Daha da fazla olması muhtemeldir. 300 kadar eserinin güfteleri elimizdedir ki bunların bugün besteleri unutulmuş bulunuyor. Çok büyük bir bestekâr olmasının yanında musiki ilmîne hakkıyla vakıf bir şahsiyetti. Sesi çok güzeldi ve hânende olarak da büyük şöhret yapmıştı. Siması manalı idi. Şeyhülislam Esad Efendi, eserinde çok az bestekâr hakkında kullandığı kelimelerle bestelerini övmekte, tamamen şahsî, çok parlak bir üslubu olduğunu bildirmektedir. Beste ve Semaî bestekârdır. Şarkıları, dinî parçaları daha azdır. Bayatî makamına sevgisiyle tanınmıştır. Elimizdeki güfte mecmualarında bu makamdan yaptığı 20'den fazla beste ile 10'dan fazla Semaî'sine tesadüf ediliyor. Aynı makamdan 20'den fazla Beste yapan başka hiçbir bestekârimız yoktur. Güftelerinin haylisi kendisine aittir. Onun şiirleri birçok başka bestekârimız tarafından da bestelenmiştir ki bunlardan dindışı olanlar ansiklopedimizin II. cildi sonundaki listede toplanmıştır (yalnız bugün besteleri elimizde olan güfteleri). Kendi meşhur na'larından bazılarını da bestelemiştir. En çok Çenber, sonra Remel ve Sakıyl usullerini kullandığı, şarkılarında Devr-i Revân ve Yürük Semâî usullerini tercih ettiği, güfte mecmualarından anlaşılıyor.

Nazîm'in şu çok üstâdâne ve pek parlak eserleri zamanımıza gelebilmiştir:

1. Hüseyinî Na't (Ey ledün mektebinin hâce-i ümmî lakabı, kendisinin)
2. Beyâtî Ağır Çenber I. Beste (Nâle etmezdim mey-i aşkınla pür-cûş olmasam, kendisinin)
3. Beyâtî II. Çenber Beste (Kaldı cân u dilimiz kâkül-i cânânedede bizim)
4. Beyâtî III. Sakıyl Beste (Hat zâil etdi hüsnünü, ben kaşdayım dahi)
5. Beyâtî IV. Nîm Devir Beste (Değil câm-ı mey açıldı gül-i bâğ-ı tarab şimdi, kendisinin)
6. Beyâtî V. Hafif Beste (Ey Fuzûlî eyledi her derde dermân ol tabîb, değışmeli, Fuzûlî)
7. Beyâtî Nakış Ağır Aksak Semâî (Didi çî kerdî çî kerdî)
8. Acem Muhammes Beste (Ol kim misâl-i hâle meh-i mihrîbânı var, kendisinin)
9. Arazbâr Muhammes Beste (Gönül ki sînede sensiz garîb imiş cânâ, kendisinin)
10. Bûselik Zencîr Beste (Gönül o turra-i müşgin-kemende düşmüşdür, kendisinin)
11. Muhayyer Zencîr Beste (Gönül düşüp hat-ı gîsûy-ı yârda kalmışdır, 1692'de ölen Sırrî)
12. Nevâ Aksak Semâî (Def gibi sînemi edem nâle-i dil rebâb iken, kendisinin)
13. Şehnâz Nakış Ağır Sengîn Semâî (Dîdem yüzüne nâzır, nâzır yüzüne dîdem, kendisinin)
14. Hisâr Nakış Yürük Semâî (Çeşmân-ı tü âhuvân-ı âhû gîrend)" (Öztuna, 1990: 101-102)

Yine Öztuna II. cildin sonunda güftesi Nazîm'e ait olan, başkaları tarafından bestelenen ve bestesi bugün elimizde olan dindışı eserlerin listesini vermiştir:

"Âlem bir başka âlemdir dem-i evvel bahâr

(Hüsnî Ef. (1858-1919), Râst Ağır Aksak Ş.)

Benim âfet-i cihânım

(Dellâl-zâde, Yegâh Aksak Semâî

Bir haber gelmedi ârâm-ı dil ü cânımdan

(Dellâl-zâde İsmail Efendi (1797-1869), Yegâh Hafif II. Beste)

Bülbülüm bir güle kim şevkîmi efzûn eyler

(Dellâl-zâde İsmail Efendi, Yegâh Yürük Semâî)

Def gibi sînemi edem nâle-i dil rebâb iken

(Kendisinin, Nevâ Aksak Semâî)

Değil câm-ı mey açıldı gül-i bâğ-ı tarab şimdi

(Kendisinin, Bayâtî Nîm Devir IV. Beste)

Dîdem yüzüne nâzır, nâzır yüzüne dîdem

(Kendisinin, Şehnâz Nakış Ağır Sengîn Semâî)

Gayriden bulmaz tesellî sevdiğim (şarkı)

- (Kazasker Mustafa İzzet Efendi (1801-1876), Bestenigâr Ağır Aksak Ş.)
Gönül ki aşk ile pür, sîneden hazîne bulur
(Dellâl-zâde İsmail Efendi, Yegâh Zencîr I. Beste)
- Gönül ki sînede sensiz garîb imiş cânâ
(Kendisinin, Arazbâr Muhammes Beste)
- Gönül o turra-i müşgin-kemende düşmüşdür
(Kendisinin, Bûselik Zencîr Beste)
- Günden güne bir serv-i hırâmân olacaksın
(Tab'î (1700?-1765), Yegâh Ağır Aksak Semâî)
- Hicr-i lebinde yârin bir dil ki oldu nâ-hoş
(Zekât Dede, Hicazkâr Lenk-Fâhte Nakış Beste)
- Kimseyi dil-teng-i âzâr etme sultanlık budur
(1- Küçük Müezzîn Mehmed Ef. (-1717), Şehnâz-Bûselik Nakış Aksak Semâî, 2- Dellâl-zâde, Mâhûr-Bûselik Hafif İkinci Beste)
- La'li gören ey hûr-likaa kevseri neyler?
(Zekât Dede (1825-1897), Bayatî-Bûselik Remel Beste)
- Nâle etmezdim, mey-i aşkınla pür-cüş olmasam
(Kendisinin, Bayatî Ağır Çenber I. Beste)
- Ne dâne vü ne dâm ü ne sayyâd gerekdir
(Dellâl-zâde İsmail Efendi, Karcıgar Nakış Aksak Semâî)
- Nihâmı ol büt-i şîrin-sühanla söyleşiriz
(Dellâl-zâde İsmail Efendi, Karcıgar Nakış Yürük Semâî)
- O dil ki ne gam-ı endûh, ne melâl tutar
(Dellâl-zâde İsmail Efendi, Revnaknümâ Zencîr Beste)
- Ol kim misâl-i hâle meh-i mihribânı var
(Kendisinin, Acem Muhammes Beste)
- Piyâle elde ne dem bezmime habib gelir
(Dellâl-zâde İsmail Efendi, Yegâh Aksak Semâî)
- Taht-gâh eyleyeli gülşeni sultân-ı nesîm
(Dellâl-zâde İsmail Efendi, Mâhûr-Bûselik Nakış Yürük Semâî)
- Visâl-i yâre gönül sarf-ı himmet istermiş
(Hacı Fâik Bey (1831?-1891), Nihâvend Zencîr beste)
- Yakdı cânı bezm-i aşkın/âteşin peymânesi
(1- Hacı Fâik Bey, Zâvil Muhammes Beste, 2- A. R. Şengel, Ferahfeza Sengîn Semâî Ş.)
- Zülfün hevesi gönlümü sevdâya düşürdü
(Ebû-Bekr Ağa (1685?-1759), Yegâh Remel Müstezâd Beste)" (Öztuna, 1990: 563)

M. Nazmi Özalp de Türk Mûsikîsi Tarihi'nin birinci cildinde Yahya Nazîm Çelebi başlığı altında onun hakkındaki bilgileri toplamış ve onun bir manzume-sinden musiki terimleriyle dolu şu beyitleri eserine almıştır:

Ey serâyende murğ-ı dest-âmûz
Bülbül-i hoş-şafir-i âteş-dem

‘ İlm-i edvârda müsellemsin
Nola gün gibi nâmiñ olsa ‘ alem

Rûmiyâna gehi ser-âgâz it
Ola ‘ uşşâk-ı bî-nevâ hürrem

‘ Arabâna gehi hicâz eyle
Teşne şeh-nâziña seniñ ‘ âlem

Gâh göster hevâ-yı evce çıkup
Nicedir nağme-i ‘ Irâk u ‘ Acem

Ney-i nazmında itsün âmîziş
Şavt-ı Rûm u ‘ Arab u ‘ Acem bâ-hem

Dem-be-dem seyr idüp makâmâtı
Yine çıksañ Hüseyniye görsem

Neğamât itmede muhayyersin
Eyler icrâ demiñ ne pîş ü ne kem

Eyle hûnîn terâneler şeb ü rûz
Dil-figârîñ büzürg ü kûçek hem

Tâze bir şavt-ı dil-firîb it kim
Zühreyi hayret eylesün ebkem (Özalp, 2000: 430)

Sadun Aksüt de yukarıdaki bilgilerden farklı olarak: "Murabba, nakış Beste, nakış Ağır Semâî, nakış Yürük Semâî ve şarkı formunda 500'e yakın eser bestelemiştir. Bunların unutulup kaybolanlarından arta kalıp zamanımıza kadar gelebilen eserleri 8 adettir. En çok Bayâtî makamında eser bestelemiştir. Otuz Bayatî eserinin 26 tanesi Beste formundadır. Ancak, bunlardan zamanımıza kalabilen sadece iki Beste'dir. Hemedan sâbık şehbenderi Nâil Bey'in el yazması notlarında Nazîm'in on adet Bayatî Ağır ve Yürük Semâî'si, ayrıca bugün kullanılmayan Horasan makamında dört Beste ve iki semâîsi bulunduğunu merhum Sadettin Heper ile birlikte görmüştük. Ruşen Kam da bu konuda aynı şeyleri yazmaktadır. Çok üstün musiki değeri taşıyan, sağlam üslûplu, klasik musikimizin en güzel örneklerinden olan eserleri Nazîm'in bestekârlık kudretini mükemmel şekilde belirler." (Aksüt, 1993: 50-51) demektedir.

Nazîm'in bestekârlık yönünü özetleyecek olursak; bestekârlığının yanı sıra tiz ve etkili sesiyle dönemin önde gelen hânendelerinden olan Nazîm devrin na'thanları ve dinî edebiyatın önemli şairleri arasında hakkıyla yer almış değerli bir sanatkârdır. Kaynaklarda mûsikideki hocaları hakkında bilgi bulunmamakla birlikte Nefrî Ahmed Çelebi, Hâfız Post ve İtrî gibi mûsikişinaslardan faydalanmış olması kuvvetle muhtemeldir. Esad Efendi'nin Atrâbü'l-âsâr'ında 500'den fazla beste, semâi ve şarkısı olduğunu söylediği Nazîm'in eserlerinden 300'e yakınının güftesi güfte mecmualarında tesbit edilmiştir. Ayrıca çoğunun güftesi kendisine ait olan bestelerinden na't, beste ve semâi formunda günümüze ulaşan on dört eserinin listesini Yılmaz Öztuna kaydetmiş, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu repertuvarında ise altı beste ile birer semâi ve şarkısı yer almıştır. Güfte mecmualarında bayatî makamında yirmiden fazla beste ve onu aşkın semâisine rastlanması onun bu makama olan ilgisini gösterir. Eski bestekârlardan farklı bir melodik yapı ve estetik anlayışla bestelediği eserleri arasında, "Gönül düşüp ham-ı gîsü-yi yâre kalmıştır" mısraıyla başlayan muhayyer murabba bestesiyle, "Dîdem yüzüne nâzır, nâzır yüzüne dîdem" mısraıyla başlayan şehnaz nakış ağır semâisi günümüzde de sevilen eserler arasındadır. Nazîm'in şiirleri pek çok bestekâr tarafından bestelenmiştir. Bunlar arasında İtrî, Küçük İmam Mehmed Efendi, Tab'î Mustafa Efendi, Ebûbekir Ağa, Dellâlzâde İsmâil Efendi, Sultan III. Selim, Hacı Fâik Bey, Kazasker Mustafa İzzet Efendi ve Zekâi Dede özellikle zikredilmelidir. (Uzun-Özcan, 2006: 453)

3. NAZÎM DİVANINDAKİ NAZİM ŞEKİLLERİ

3.1. Kasîdeler

I- Nazîm'in divanında toplam 96 kasîde bulunmaktadır. Kasîdelerin özellikleri şu şekildedir:

1. Kasîde: Bu kasîde, 82 beyitten oluşmuş bahariyye nesipli bir na'ttır. Başlığı, "Na't-ı Şerîf Be-Ĥarfî'l-Elif" şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
2. Kasîde: 31 beyitten müteşekkil bir na'ttır. Başlığı, "Gevher-endâzî-i Ķulzüm-i Midâd Be-sâĥil-i Na't-ı Şerîf-i Şefî'-i Yevm-i Tenâd" şeklindedir. Aruzun "Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
3. Kasîde: Baş tarafında fahriyye içeren 171 beyitlik uzun bir na'ttır. İçerisinde mi'râciyye de bulunmaktadır. Başlığı, "Fahriyye-i Zîbâ Mutazammın-ı Na't-ı Mefĥar-i Her Dü-serâ" şeklindedir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
4. Kasîde: 25 beyitlik bir na'ttır. Başlığı, "Na't-ı Latîf Der-Ĥaĥĥ-ı Sultân-ı Enbiyâ vü Resûl-i Kibriyâ 'Aleyhi's-şalavât Ve't-taĥiyyât" şeklindedir. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
5. Kasîde: 42 beyitlik bir na'ttır. Başlığı, "Der-Na't-ı Şerîf-i Mefĥar-i Mevcûdât" şeklindedir. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

Bu kasidede farklı bir nokta olarak her beyitte mihr ve meh kelimeleri geçmektedir.

6. Kasîde: 80 beyitten oluşan bir na'ttır. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
7. Kasîde: 53 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Feryâd-ı Hâme-i Hezâr-ı Şûrîde-nevâ Der-gülistân-ı Na' t-ı Hâbîb-i Kibriyâ" şeklindedir. Aruzun "Mef' ülü Mefâ' ilü Fe' ülün" kalıbıyla yazılmıştır.
8. Kasîde: 43 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "İzhâr-ı Nâliş-i Sine-i Kalem Berây-ı Hâsret-keşî-i Maḥbûb-ı Âferîde-kâr-ı Âlem" şeklindedir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
9. Kasîde: 33 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Cilve-pîrâ-yı Edhem-i Âteş-ḥîrâm-ı Kilk-i Çâlâk Berây-ı Sâḥa-i Na' t-ı Pâdişâh-ı Evreng-i Levlâk" şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
10. Kasîde: 23 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Zemîn-bûsî-i Kâmet-i Dil-cûy-ı Kalem Be-ravza-i Na' t-ı Şefî' ü'l-Ümem" şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
11. Kasîde: 57 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Nazm-ı Şerîf-i Maḡfîret-âlûd Der-na' t-ı Bâdî-i Âferînde-i Bûd u Ne-bûd 'Aleyhi Şalavâtullâhi'l-Vedûd" şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
12. Kasîde: 49 beyitten oluşmaktadır ve Sadrazam İbrahim Paşa övgüsünde bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde-i Nazîm Çelebi Der-Sitâyîş-i Ḥâzret-i Sadr-ı A' zam İbrâhîm Paşa Yesserallâhu Mâ-yeşâ" şeklindedir. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
13. Kasîde: 45 beyitten oluşmaktadır ve Ahmed Paşa övgüsünde bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde Berây-ı Midḥat-Ṭîrâz-ı Ahmed Pâşâ" şeklindedir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
14. Kasîde: 33 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-ı Şerîf Be-Ḥarfi'z-Zâl" şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
15. Kasîde: 57 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Şehper-güşâ-yı Şehbâz-ı Hâme-i Âsumân-mesîr Berây-ı Şayd-ı Na' t-ı Şehen-şâh-ı Şiddîk-vezîr" şeklindedir. Aruzun "Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
16. Kasîde: 61 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Kaşîde-i Dil ü Dîde Der-Sitâyîş-i Resûl-i Kibriyâ vü Sultân-ı Enbiyâ 'Aleyhi's-şalâtü ve's-selâm" şeklindedir. Aruzun "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Bu kasidede hemen her beyitte dil ve dîde kelimeleri geçmektedir.
17. Kasîde: 63 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Kaşîde Der-Sitâyîş-i Sultân-ı Enbiyâ 'Aleyhi's-selâm" şeklindedir. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

18. Kasîde: 45 beyitten oluşan bir na'ttır. Aruzun "Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır.
19. Kasîde: 93 beyitten oluşan bir na'ttır. Aruzun "Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır.
20. Kasîde: 41 beyitten oluşmaktadır ve Sultan Mustafa övgüsünde bir medhiyedir. Aruzun "Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır.
21. Kasîde: 104 beyitten oluşmaktadır ve Selim Giray Han övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Aruzun "Mefâ'îlün Fe'îlâtün Mefâ'îlün Fe'îlün" kalıbıyla yazılmıştır.
22. Kasîde: 55 beyitten oluşmaktadır ve Selim Giray Han övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde Berây-ı Selim Girây Hân" şeklindedir. Aruzun "Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır.
23. Kasîde: 48 beyitten oluşmaktadır, nesip kısmında ramazaniye bulunmaktadır ve Selim Giray Han övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde-i Ramazâniyye Berây-ı Selim Girây Hân" şeklindedir. Aruzun "Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır.
24. Kasîde: 46 beyitten oluşmaktadır ve Osman Paşa övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde Berây-ı Midhat-i 'Osmân Pâşâ" şeklindedir. Aruzun "Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır. Bu kasîde, Fâ'iz Efendi ve Şakir Bey'in tertip ettikleri Süleymaniye Kütüphanesi, Halet Ef. Kitaplığı 763 numarada kayıtlı olan ve Damad İbrahim Paşa için yazılan kasideleri topladıkları mecmuada 11 beyit eksik olarak geçmektedir. Osman Paşa'nın isminin geçtiği "Müşhaf-ı kâdr ü şeref 'Osmân Pâşâ kim anın/ Âyet-i câhî devâm-ı 'ömr ile tefsîr olur" beytindeki ilk mısra "Hâzret-i Dâmâd İbrâhîm Pâşâ kim anî" şeklinde değiştirilmiştir.
25. Kasîde: 14 beyitten oluşmaktadır ve Selim Giray Han övgüsünde yazılmış kısa bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde-i Beççe Berây-ı Selim Girây Hân" şeklindedir. Aruzun "Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır.
26. Kasîde: 21 beyitten oluşmaktadır ve La'li-zâde Mehmed Efendi övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde Berây-ı La'li-zâde Mehmed Efendi" şeklindedir. Aruzun "Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır.
27. Kasîde: 110 beyitten oluşan bir na'ttır. Aruzun "Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün" kalıbıyla yazılmıştır.
28. Kasîde: 55 beyitten oluşmaktadır ve Mevlânâ övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Der-Şenâ-güsterî-i Hâzret-i Mevlânâ Kıddise Sırruhu" şeklindedir. Aruzun "Mefâ'îlün Fe'îlâtün Mefâ'îlün Fe'îlün" kalıbıyla yazılmıştır.
29. Kasîde: 61 beyitten oluşmaktadır ve Sultân Mehmed övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde Berây-ı Sultân Mehmed Hân" şeklindedir. Aruzun "Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır.

30. Kasîde: 63 beyitten oluşmaktadır ve Sultân Mehmed övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Aruzun "Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün" kalıbıyla yazılmıştır.
31. Kasîde: 46 beyitten oluşmaktadır ve Selîm Girây övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
32. Kasîde: 63 beyitten oluşmaktadır ve Mustafa Paşa övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde-i ' İdiyye Berây-ı Muştafâ Pâşâ" şeklindedir. İdiyye nesiplidir. Aruzun "Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün" kalıbıyla yazılmıştır.
33. Kasîde: 63 beyitten oluşmaktadır ve Ahmed Paşa övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde-i Bahâriyye Der-vaşf-ı Aħmed Pâşâ" şeklindedir. Bahâriyye nesiplidir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
34. Kasîde: 47 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Âşiyân-sâzi-i ' Andelib-i Kilk-i Rengîn-âvâz Berây-ı Şemm-i Bûy-ı Gül-i Na' t-ı Şehriyâr-ı Mücrim-nüvâz" şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
35. Kasîde: 48 beyitten oluşmaktadır ve Abdî Paşa övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde Berây-ı ' Abdî Pâşâ" şeklindedir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
36. Kasîde: 28 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfî's-Sîn" şeklindedir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
37. Kasîde: 30 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfî's-Şîn" şeklindedir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
38. Kasîde: 33 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfî's-Şâd" şeklindedir. Aruzun "Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün" kalıbıyla yazılmıştır.
39. Kasîde: 33 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfî'd-Dâd" şeklindedir. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
40. Kasîde: 28 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfî't-Tâ" şeklindedir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
41. Kasîde: 33 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfî'z-Zâ" şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
42. Kasîde: 27 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfî'l- ' Ayn" şeklindedir. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
43. Kasîde: 30 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfî'l-Ġayn" şeklindedir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
44. Kasîde: 28 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfî'l-Fâ" şeklindedir. Aruzun "Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
45. Kasîde: 45 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfî'l-Kâf" şeklindedir. Aruzun "Müfte' ilün Fâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

46. Kasîde: 37 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Kaşîde Der-Na' t-ı Sultân-ı Keveneyn ve Resûlû's-Şeqaleyn 'Aleyhi's-selâm" şeklindedir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
47. Kasîde: 48 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfî'l-Kâf" şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
48. Kasîde: 21 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Der-Na' t-ı Ĥabîb-i Ekrem Şallallâhu 'Aleyhi ve Sellem" şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
49. Kasîde: 43 beyitten oluşmaktadır ve Ahmed Paşa övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde Der-vaşf-ı Ahmed Pâşâ" şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
50. Kasîde: 51 beyitten oluşmaktadır ve Mustafa Paşa övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde Berây-ı Muşâhib Muştafâ Pâşâ" şeklindedir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
51. Kasîde: 65 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfî'l-Lâm" şeklindedir. Şitâiyye nesiplidir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
52. Kasîde: 32 beyitten oluşmaktadır. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
53. Kasîde: 11 beyitten oluşmaktadır ve Râmî Efendi övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde Berây-ı Râmî Efendi" şeklindedir. Aruzun "Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
54. Kasîde: 101 beyitten oluşan bir na'ttır. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
55. Kasîde: 53 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfî'l-Mîm" şeklindedir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Her mısırda rûz ve îd kelimeleri kullanılarak sanatlı bir şekilde kaleme alınmıştır.
56. Kasîde: 31 beyitten oluşan bir na'ttır. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
57. Kasîde: 63 beyitten oluşan bir na'ttır. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
58. Kasîde: 13 beyitten oluşmaktadır ve Selîm Girây Hân övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde-i Beççe Berây-ı Selîm Girây Hân" şeklindedir. Aruzun "Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
59. Kasîde: 63 beyitten oluşan bir na'ttır. Aruzun "Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün" kalıbıyla yazılmıştır.
60. Kasîde: 36 beyitten oluşan bir na'ttır. Aruzun "Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

61. Kasîde: 66 beyitten oluşmaktadır ve Selîm Girây Hân övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Bahâriyye nesiplidir. Aruzun "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
62. Kasîde: 45 beyitten oluşmaktadır ve Ahmed Paşa övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde-i Ğarrâ Der-vaşf-ı Aĥmed Pâşâ Bâ-iltizâm-ı Tîĝ u Ķalem" şeklindedir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Her mısradaki tîĝ ve kalem kelimeleri kullanılarak sanatlı bir tarzda kaleme alınmıştır.
63. Kasîde: 61 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfî'n-Nûn" şeklindedir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
64. Kasîde: 48 beyitten oluşan bir na'ttır. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
65. Kasîde: 73 beyitten oluşan bir na'ttır. Şitâiyye nesiplidir. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
66. Kasîde: 120 beyitten oluşmaktadır ve Selîm Girây Hân övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Aruzun "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
67. Kasîde: 17 beyitten oluşmaktadır ve Selîm Girây Hân övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde-i Beççe Berây-ı Selîm Girây Hân" şeklindedir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
68. Kasîde: 17 beyitten oluşmaktadır ve İbrâhîm Efendi övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde Berây-ı İbrâhîm Efendi" şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
69. Kasîde: 35 beyitten oluşmaktadır ve Muhyiddîn Arabî övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Der-Şenâ-güsterî-i Ĥazret-i Şeyĥ Muhyiddîn ' Arabî Ķudîse Sırruhu" şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
70. Kasîde: 43 beyitten oluşmaktadır ve Mustafa Paşa övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde Berây-ı Vaşf-ı Muştafâ Pâşâ Bâ-iltizâm-ı Şüttür ü Ĥücre" şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Her mısradaki şüttür ve hücre kelimeleri kullanılmıştır.
71. Kasîde: 51 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfî'l-Vâv" şeklindedir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
72. Kasîde: 61 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfî'l-Hâ" şeklindedir. Aruzun "Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülü" kalıbıyla yazılmıştır.
73. Kasîde: 23 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Na' t-ı Şerîf-i Resûl-i Ekrem Şalallâhu Te' âlâ ' Aleyhi ve Sellem" şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
74. Kasîde: 45 beyitten oluşan bir na'ttır. Başlığı, "Kaşîde Der-Sitâyiş-i Sultânü's-Şekaleyn ' Aleyhi Efđalü's-şalavât" şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilâtün" kalıbıyla yazılmıştır.

75. Kasîde: 38 beyitten oluşan bir münâcâtır. Başlığı, "Münâcât-ı Diğer Li-
Kâdiyü'l-hâcât-ı Ekber ü Asgar" şeklindedir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' il-
lün" kalıbıyla yazılmıştır.
76. Kasîde: 67 beyitten oluşmaktadır ve Hüseyin Paşa övgüsünde yazılmış bir med-
hiyedir. Başlığı, "Kaşîde Berây-ı Medh-i Hüseyin Pâşâ" şeklindedir. Aruzun
"Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
77. Kasîde: 12 beyitten oluşmaktadır ve La' lî-zâde Mehmed Efendi övgüsünde ya-
zılmış kısa bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde-i Beççe La' lî-zâde Efendi" şeklin-
dedir. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Bu
kasîde, Fâ'iz Efendi ve Şakir Bey'in tertip ettikleri Süleymaniye Kütüphanesi,
Halet Ef. Kitaplığı 763 numarada kayıtlı olan ve Damad İbrahim Paşa için yazı-
lan kasîdeleri topladıkları mecmuada da geçmektedir. La' lî-zâde'nin isminin
geçtiği "Hâzret-i 'allâme La' lî-zâde kim ' arz itmege" mısraı, "Hâzret-i Dâmâd
İbrâhîm Pâşâ kim aña" şeklinde değiştirilmiştir.
78. Kasîde: 33 beyitten oluşan bir na'tır. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün
Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
79. Kasîde: 53 beyitten oluşmaktadır ve Mustafa Paşa övgüsünde yazılmış bir med-
hiyedir. Başlığı, "Kaşîde Berây-ı Vaşf-ı Muştâfâ Pâşâ" şeklindedir. Aruzun
"Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Yine bu kasîde de,
Fâ'iz Efendi ve Şakir Bey'in tertip ettikleri ve Damad İbrahim Paşa için yazılan
kasîdeleri topladıkları mecmuada 8 beyit eksik olarak geçmektedir. Burada da
"Muştâfâ Pâşâ vezîr-i dâd-güster kim müdâm" mısraı, "Hâzret-i Dâmâd İbrâhîm
Pâşâ kim müdâm" şeklinde değiştirilmiştir.
80. Kasîde: 71 beyitten oluşan bir na'tır. Başlığı, "Na' t-ı Şerîf Be-Harfî'l-Yâ" şek-
lindedir. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
81. Kasîde: 41 beyitten oluşan bir na'tır. Başlığı, "Na' t-ı Şerîf Be-Harfî'l-Yâ" şek-
lindedir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
82. Kasîde: 94 beyitten oluşmaktadır ve Sultan Ahmed'e medhiyedir. Aruzun
"Mef' ülü Fâ' ilâtün Mef' ülü Fâ' ilâtün" kalıbıyla yazılmıştır.
83. Kasîde: 35 beyitten oluşmaktadır ve Sâdık Efendi övgüsünde yazılmış bir med-
hiyedir. Başlığı, "Kaşîde Berây-ı Şâdık Efendi" şeklindedir. Aruzun "Mef' ülü
Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
84. Kasîde: 31 beyitten oluşan bir na'tır. Başlığı, "Kaşîde-i Mevlûdiyye Der-Vaşf-ı
Sultân-ı Enbiyâ 'Aleyhi Efdâlü's-şalavât ve Ekmelü't-tahıyyât" şeklindedir.
Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
85. Kasîde: 34 beyitten oluşan bir na'tır. Başlığı, "Der-Sitâyîş-i Resûl-i Kibriyâ
'Aleyhi's-şalâtü ve't-tahıyyât" şeklindedir. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün
Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
86. Kasîde: 35 beyitten oluşan bir na'tır. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün
Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

87. Kasîde: 35 beyitten oluşan bir na'ttır. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
88. Kasîde: 114 beyitten oluşan bir na'ttır. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
89. Kasîde: 21 beyitten oluşan bir na'ttır. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Nazîm, bu şiirinde "Tâ Nazîm'e her sene bir na't ola sâyânesi" diyerek her sene en az bir na't yazdığını, na't yazmadan sene geçmediğini belirtmiştir.
90. Kasîde: 82 beyitten oluşmaktadır ve Sultan IV. Mehmed'e medhiyedir. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Nazîm, bu şiirinde Nefî'nin Genç Osman'a yazdığı "Âferin ey rûzgârîñ şehsûvâr-ı şaf-deri" ile başlayan kasidenin ilk beytini birer mısra alarak iki beytinde kullanmıştır.
91. Kasîde: 43 beyitten oluşmaktadır ve Sultan IV. Mehmed'e medhiyedir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
92. Kasîde: 35 beyitten oluşmaktadır ve Selîm Girây Hân övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde Berây-ı Selîm Girây Hân" şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
93. Kasîde: 74 beyitten oluşmaktadır ve Ahmed Paşa övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde Berây-ı Vaşf-ı Ahmed Pâşâ" şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
94. Kasîde: 55 beyitten oluşmaktadır ve Mustafa Paşa övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde Berây-ı Muştafâ Pâşâ" şeklindedir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
95. Kasîde: 51 beyitten oluşmaktadır ve Mustafa Paşa övgüsünde yazılmış bir medhiyedir. Başlığı, "Kaşîde-i Bahâriyye Berây-ı Muştafâ Pâşâ" şeklindedir. Bahâriyye nesiplidir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
96. Kasîde: 33 beyitten oluşan bir na'ttır. Aruzun "Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün" kalıbıyla yazılmıştır.

II- Kasidelerin 56 tanesi (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 27, 34, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 51, 54, 55, 56, 57, 59, 60, 63, 64, 65, 71, 72, 73, 74, 78, 80, 81, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 96. kasideler) na'ttır.

Na'tlardan sonra en çok göze çarpan Selîm Giray Han'a yazılmış kasidelerdir. Divanda onun övgüsü için yazılmış 10 kasîde (21, 22, 23, 25, 31, 58, 61, 66, 67, 92. kasideler) bulunmaktadır. Özalp'in İtrî'yi ele alırken söylediği; "En yakın dostu ise Kırım hanlarından Selim Giray Han idi. Selim Giray Han boş zamanlarını Çatalca civarındaki Kadı Çiftliği'nde geçirir, burada İtrî, Hâfız Post, Yahya Nazîm Çelebi, Seyyid Nuh, Tanbûrî Mehmed, Santûrî Ali (Ali Ufkî Bey), Kemânî Hüseyin gibi tanınmış sazende ve hanendeleri ve o zamanın ünlü şair ve edebiyatçıları ile sohbet

eder, mûsiki dinlerdi." (Özalp, 2000: 410) sözleri Nazîm'in Selîm Girây'a olan ilgisini açıklar mahiyettedir.

Nazîm'in Selîm Girây'a olan yakınlığını kendisi gibi şâir ve bestekâr oluşunun etkilemesi yanında Selîm Girây'ın etrafındakileri himayesi de etkilemiş olsa gerek: "Selim Giray, mûsikî, şiir ve sanata olan bu ilgisinden dolayıdır ki, Hafız Post, İtri ve Sepetçi-zâde Mehmed gibi dönemin önde gelen birçok şâir, bestekar ve hattatlarını himaye etmiştir. Türk mûsikîsinin en önde gelen şahsiyetlerinden biri olan Hafız Post, çağdaşları gibi Selim Giray'ın yardım ve ilgisini görmüş, Selim Giray'ın tertip ettiği edebiyat ve mûsikî sohbetlerinde hazır bulunmuştur. Hafız Post'tan sonra Türk mûsikîsinin bir diğer önemli ismi olan İtrî de Selim Giray'ın en yakın dostu olup esirciler kethüdası görevine tayin edilmesi Selim Giray'ın iltimasıyla olmuştur. 17. yüzyılın bir diğer önde gelen şâir ve bestekârlarından olan Yahya Nazîm Çelebi, dönemin padişah ve devlet adamlarına birçok kaside ve medhiyeler sunmasına rağmen Selim Giray'a olan yakınlığı bir başka idi. Selim Giray'ın bütün davetlerine katılmaya büyük özen gösteren Yahya Nazîm Çelebi, Selim Giray'a arzu ve isteklerini söylemekten de çekinmezdi." (Şen, 2014: 79)

Selîm Girây'ın hayatı özetle şu şekildedir: 1631'de Bahçesaray'da dünyaya geldi. Bahadır Giray'ın oğlu olup 1671-1704 yılları arasında dört defa Kırım tahtına geçip toplam yirmi üç yıl hanlık yaptı. Hanlığa ilk getirildikten hemen sonra Lehistan seferine katıldı. Kamanıçe'nin alınmasında büyük hizmeti oldu. Ayrıca Lehistan ile yapılan barış görüşmelerinde arabuluculuk yaptı ve Bucaş antlaşması imzalandı. Selîm Girây, çok sevdiği oğlu Azamet Giray'ın Leh ve Rus saldırıları sırasında öldüğünü haber alınca bu üzüntüyle hacca gitmek için izin istedi. Hac dönüşü Şam'da ortaya çıkan emîrler arası çatışmayı önleyip uzlaşmacı tavrını burada da gösterdi. Bu durum padişahı memnun etti ve onun iltifatına mazhar oldu, kendisine ikamet için Silivri yakınlarında bir çiftlik tahsis edildi. 1699'da Tuna üzerinde Karlofça kasabasında imzalanan tarihî antlaşmada büyük rol oynadı. 14 Aralık 1704 tarihinde vafat etti. Cenazesi Bahçesaray'da Han Camii hazîresine defnedildi. Kırım Veziri Ali Merdan Ağa'nın kızı ile evli olan Selim Giray'ın on iki oğlu ve on kızı olmuştu.

Kaynaklarda zeki, metin ve tecrübeli bir devlet adamı olduğu bildirilen Selîm Girây bölgesel meselelerde denge unsuru olmuş ve önemli hizmetler görmüştür. Silivri civarında bir çiftlik, değirmen ve dükkânlar vakfedip Kırım'da birçok imaret meydana getirmiştir. Öte yandan edebiyatçıları ve sanatkârları himaye etmiştir. Bunlar arasında divan şairi ve hattat Nâzım Mehmed ile Nazîm, Hâfız Post, Buhûrîzâde Mustafa İtrî ve Sepetçîzâde Mehmed Ağa en önemlileridir. Bizzat kendisi de edebiyat ve mûsiki ile meşgul olmuştur. Bu özelliği anne tarafından dedesi II. Gazi Giray'dan tevarüs ettiği belirtilir. Arapça ve Farsça bilen Selîm Girây, Kur'an'ı ve Mesnevî'yi ezberleyip "Selîm" mahlası ile şiirler yazmış ve tasavvufî besteler yapmıştır. Evliya Çelebi, Bahçesaray'da tanıştığı Selim Giray'dan övgüyle söz eder. Bahçesaray'daki zengin kütüphanesi 1736'da şehri istilâ eden Rus kuvvetlerince yakılarak imha edilmiştir. (Eravcı, 2009:428-429)

Bundan başka Musâhib Mustafa Paşa için 6 (32, 50, 70, 79, 94, 95. kasîdeler), Fâzıl Ahmed Paşa için 5 (13, 33, 49, 62, 93. kasîdeler), Sultan IV. Mehmed için 4 (29, 30, 90, 91. kasîdeler) ve Lalî-zâde Mehmed Efendi için 2 (26, 77. kasîdeler) kasîdesi bulunmaktadır. Bu kişilerden Lalî-zâde Mehmed Efendi'nin hayatı hakkında bilgilere ulaşamadık, diğerlerinin hayatı kısaca şu şekildedir:

Musâhib Mustafa Paşa, Sultan IV. Mehmed'in musahibi ve II. veziri olan damat Mustafa Paşa, kesin olmamakla birlikte 1640 tarihinde, Kuloğlu Süleyman Ağa'nın oğlu olarak Bolu Kazası'nda dünyaya geldi. Babası Süleyman Ağa sanatkâr, bestekâr ve saz şairi, bir şahsiyettir. Musâhib Mustafa Paşa, tahsilini Enderûn-ı Hümayûn'da tamamlayarak hazine odasına dâhil oldu. Temmuz 1663'de Has Oda'ya nakil olunarak, aynı yılın Ağustos ayında musahiplik unvanını aldı. Sultan IV. Mehmed, Şehzâde Ahmet'in sünnet ettirilmesini ve büyük kızı Hatice Sultan'ın, Musâhib Mustafa Paşa ile evlendirilmesini istemesi üzerine Temmuz 1675'de, Şehzâde Ahmet sünnet ettirilmiş ve iki hafta sonra da bu evlilik gerçekleşmiştir. 20 Aralık 1683'de Silahtar Mustafa Paşa'nın yerine kaptan-ı derya, daha sonra Aralık 1684'de, Mora Seraskeri Siyavuş Paşa'nın şehit olması üzerine Mora seraskerliğine tayin edilmiştir. Eylül 1685'de Boğazhisar'ına muhafız tayin olunmuş, 1685 Ekim ayının sonunda vefat etmiştir. Mustafa Paşa; sanatkârların ve sanatın hâmisî, güzel şiirleri olan, ilim, irfan sahibi, sanat ehli bir insandı. (Ağaoğlu, 2004: 379-380)

Fâzıl Ahmed Paşa, 1635-36 yılında Amasya'nın (şimdi Samsun'a bağlı) Vezirköprü kasabasında doğdu. Köprülü Mehmed Paşa'nın oğludur. Annesi buranın voyvodası Yûsuf Ağa'nın kızı Ayşe Hanım'dır. Yedi yaşında iken babasıyla birlikte İstanbul'a gitti; burada dönemin ünlü ilim adamlarından ders aldı. On altı yaşından itibaren çeşitli medreselerde "paşazâde" unvanıyla müderrislik yaptı. Ancak âlimler arasındaki ihtilâf ve dedikodular yüzünden on yıla yakın devam eden bu meslekten babasının sevkiyle ayrılarak mülkiyeye geçti. 1659 yılından itibaren Erzurum ve Şam valiliklerinde bulundu. Daha sonra Halep beylerbeyiliğine tayin edilen Ahmed Paşa, henüz görevinin başına geçmeden merkeze çağrılarak İstanbul kaymakamlığına getirildi. Ancak iki ay kadar sonra babasının rahatsızlanması üzerine Edirne'ye gitti ve önce sadâret kaymakamı oldu, babasının vefatı üzerine de vezîriâzamlığa tayin edildi (1 Kasım 1661). 15 sene bu görevde büyük hizmetlerde bulunduktan sonra 3 Kasım 1676 tarihinde vefat etti. Dönemin şairlerinden Mezakî Süleyman, Neşâtî ve Fennî ile pek çok eserin müellifi olan Hezarfen Hüseyin Efendi himaye ettiği kişilerdendir. (Özcan, 2002: 260-263)

IV. Mehmed, 2 Ocak 1642 tarihinde İstanbul'da doğdu. Babası Sultan İbrâhim, annesi Hatice Turhan Sultan'dır. Ava olan tutkusundan dolayı "Avcı" lakabıyla anılır. Babasının dengesiz davranışlarının sürmesi üzerine büyükannesi Kösem Sultan'ın, devlet adamlarının ve yeniçerilerin muvafakatiyle 8 Ağustos 1648'de yedi yaşında iken Osmanlı tahtına çıkarıldı. Saltanatının ilk günlerinde, taraftarları-

nın kendisini tekrar tahta çıkarma girişimleri üzerine babası Sultan İbrâhim devlet ricâlinin ve yeniçerilerin ittifakıyla öldürüldü. Yaşının küçüklüğü dolayısıyla hükümdarlığının ilk sekiz yılında iktidar büyük annesi, annesi ve bunların taraftarları arasında paylaşıldı; ülke karışıklıklar içinde kaldı. Saltanatının büyük kısmını avlaklarla dolu olan Edirne’de geçiren IV. Mehmed zamanında burası eski ihtişamlı günlerini yaşamış ve devlet buradan yönetilmiştir. Osmanlı Devleti tarihinin çok kritik bir döneminde hüküm süren, fakat etkili bir rol üstlenemeyen IV. Mehmed’in ava aşırı düşkünlüğünde ve ilgisiz tavırlarında çok küçük yaşta tahta çıkmasının rolü olduğu söylenir. 8 Kasım 1687’de tahttan indirildi. 6 Ocak 1693’te Edirne’de vefat etti, naaşı İstanbul’a getirilerek annesi Turhan Sultan’ın Yenicami civarındaki türbesine gömüldü. Onun zamanında özellikle besteci ve icracıların sayısında artma olmuş, bunlardan Hâfız Post ile Buhûrîzâde Mustafa İtrî’nin bestelerinden bazıları günümüze ulaşmıştır. Aynı zamanda iyi bir mûsikişinas olan Sâlih b. Nasrullah’ın tıp ve eczacılık üzerine yazdığı kitaplar Avrupa’da bile okunmaktaydı. Yirmi yıl sarayda kalan Leh asıllı Ali Ufkî Bey ise Kitâb-ı Mukaddes’i ilk defa Türkçe’ye çevirmiş, bu arada mûsikiye, örf ve âdetlere dair eserler kaleme almıştır. (Özcan, 2003: 414-418)

Nazîm’in birer kasîde yazdığı isimler ise şöyledir: Sadrazam İbrahim Paşa, II. Mustafa, Osman Paşa, Abdurrahman Abdî Paşa, Râmî Mehmed Paşa, İbrahim Efendi, Hüseyin Paşa, II. Ahmed, Sâdık Efendi, Mevlana ve Muhyiddin Arabî.

Sadrazam Damad İbrahim Paşa, tahminen 1662 yılında Nevşehir’de dünyaya geldi. Babası İzdin voyvodası olarak bilinen Sipahi Ali Ağa, annesi Fatma Hanım’dır. III. Ahmed onu Sadrazam Şehid Ali Paşa’dan dul kalan kızı Fatma Sultan’la evlendirdi. 9 Mayıs 1718 tarihinde III. Ahmed’in sadrazamlık teklifini kabul etti. İbrâhim Paşa vergilerden elde ettiği gelirlerle Anadolu’nun çeşitli yerlerinde, özellikle doğduğu yer olan Nevşehir’de ve ayrıca İstanbul’da birçok cami, mektep, medrese, çeşme, sebil, kütüphane, imaret, saray, kasır, köşk ve yahılar inşa ettirdi. Sâdâbâd adı verilen ve imarı iki ay içinde bitirilen Kâğıthane İstanbul’un en rağbet edilen yeri oldu. Daha sonra “Lâle devri” diye anılacak olan bu devrin birer sanat eseri niteliğindeki binaları ve üzerlerinde güzel yazılı kitâbeleri bulunan çeşmeleri, Nevşehirli Damad İbrâhim Paşa sadâretinin ihtişamını hatırlatan vesikalar hükmündedir. Ülkeye çeşitli yenilikler getirmesi, sanatkârları ve edebiyatçıları koruyup yardım etmesi, Nevşehirli Damad İbrâhim Paşa’ya Osmanlı devlet adamları arasında ayrı bir yer kazandırmıştır. Bununla birlikte belli bir zümrenin refah ve sefahati dışında geniş halk tabakaları arasında hüküm süren sefalet her geçen gün ona karşı hoşnutsuzluğu artırdı. Buna imparatorluktan kopan toprakların olumsuz tesirleri ve kendi ailesine, adamlarına sağladığı imkânlar da eklenince halk İbrâhim Paşa aleyhine döndü. Patrona Halil isyanı neticesinde 1 Ekim 1730 sabahı sarayda öldürüldü. Devrinin ulemâ, şair, edip ve sanatkârlarını korumakla ünlüdür. (Aktepe, 1993: 441-443)

II. Mustafa, 2 Haziran 1664 tarihinde Edirne'de dünyaya geldi. Babası IV. Mehmed, annesi Gülnûş Emetullah Sultan'dır. Sultan Ahmed'in ölümünün ardından 6 Şubat 1695'te otuz bir yaşında iken padişahlığa getirildi. Tahta geçmez geçmez yaptığı ilk iş devletin kontrolünü kendi eline alma çabası oldu. Ordunun başında seferlere çıkmıştır. Savaşlardaki başarısızlık ve kaybedilen topraklar dolayısıyla genel bir memnuniyetsizliğin padişahın doğrudan doğruya kendisini hedef alacak derecelere ulaştığı anlaşılmaktadır. Bu ortamda tepkiler Edirne Vak'ası denilen olayların patlamasına yol açmakta gecikmemiştir. 22 Ağustos 1703'te tahtını kardeşine bırakmıştır. Sekiz yıl altı ay on yedi gün hükümdarlık yapan II. Mustafa ordularının başında sefere çıkan son Osmanlı padişahıdır. Yakalanmış olduğu istiska ve mesane hastalıklarına son gelişmelerin verdiği üzüntüler de eklenince tahttan indirilmesinden beş ay kadar sonra çok sevdiği Edirne'de muhtemelen 29 Aralık 1703 tarihinde vefat etti. Bazı Batı kaynaklarında, halk arasında onun zehirletilmek suretiyle öldürüldüğü kanaatinin hâkim olduğu belirtilir. Teçhiz ve tekfiniyle Silâhdar Fındıklılı Mehmed Ağa'nın görevlendirildiği Sultan Mustafa'nın cenaze namazı Ayasofya vâizi Şeyh Mustafa Efendi tarafından kıldırıldıktan sonra Yenicami civarındaki Vâlide Turhan Sultan Türbesi'nde bulunan babasının ayakucuna defnedildi. İkbâlî ve Meftûnî mahlaslarıyla şiirler ve ilâhiler yazdığı, bunlardan bir kısmının bestelendiği bilinmektedir. Hat sanatıyla da uğraşmış, Hocasâde Mehmed Enverî ve Hâfız Osman'dan ders almış, özellikle sülûs, nesih ve celi yazılarda başarılı örnekler vermiştir. (Özcan, 2006: 275-280)

Osman Paşa, 'Küçük' lakabını taşımaktadır. Selîm Girây'ın kölesidir ve Çerkestir. Enderun'da eğitim görmüş ve çuhadar-ı şehriyârî olmuştur. 1691'de silahtar-ı padişâhî ve 1693'te sadaret kaymakamı olmuştur. 1694'te Emetullah Sultan'la evlenmiş ve Diyarbakır, ardından da Hanya valisi olmuştur. 1695'te ikinci vezir ve İstanbul kaymakamı oldu. Bir ara kaptan-ı deryalık da dâhil devlet kademesinde birçok görevde bulundu. 1727'de Sayda'da vefat etti. Fazıl, kâmil, ileri görüşlü bir kimse idi. Oğlu Hafız Ahmet Paşa'dır. (Süreyyâ, 1311: III/427)

Abdurrahman Abdî Paşa, Askeriyeden yetişti. 1668'de yeniçeri ağası oldu. Köprülüzâde Fâzıl Ahmed Paşa'nın yanında Lehistan ve Girit seferlerine katıldı; özellikle Kandiye'nin fethinde önemli hizmetlerde bulundu. 1674'te Bağdat, iki yıl sonra Mısır, 1681'de de Bosna valisi oldu. Daha sonra sırasıyla Kamanîçe muhafızlığı, Budin valiliği ve Macaristan serdarlığına getirildi. Bir ara Halep valiliği de yapan Abdî Paşa, 1685'te ikinci defa Budin beylerbeyiliğine tayin edildi. Ertesi yıl 90.000 kişilik Haçlı kuvvetlerinin Budin'i kuşatması üzerine, emrindeki 16.000 kadar Türk askeriyeye şehri iki buçuk ay savundu. Düşman ordusunun tepeleri tutması yüzünden dışarıdan yeterli yardım alınamadı ve Budin düşman eline geçti. Seksen yaşlarında bulunan Abdî Paşa da bizzat katıldığı bu çarpışmalar sırasında şehid düştü. Onun şehid olduğu yere daha sonra Macarlar tarafından Türkçe ve Macarca bir kitâbe konulmuştur. Bu yenilgiyle, yüz elli yıldan beri Türk şehri olan Budin kesin

olarak Osmanlı hâkimiyetinden çıkmış, ardından Macaristan'ın öteki bölgeleri de birer birer kaybedilmiştir. (Özcan, 1988: 156)

Râmî Mehmed Paşa, 1655'te İstanbul Eyüp'te Nişancı mahallesinde doğdu. Terazici Hasan Ağa'nın oğludur. Şiir ve inşâyâ kabiliyeti sebebiyle Dîvân-ı Hümâyûn Kalemi'ne girdi ve zamanla kâtipliğe yükseldi. Şiirdeki mahareti dolayısıyla dönemin şairleri arasında tanındı, Sâmî ve Nâbî ile yakınlık kurdu. İkinci vezir Damad Musâhib Mustafa Paşa'nın yanında masraf kâtipliği yaptı. Nâbî'nin 1089-1090'daki (1678-1679) hac yolculuğunda onunla birlikte bulundu. Hac dönüşü Mustafa Paşa, Nâbî'yi kethüdâlığına getirince onu da divan efendiliğine tayin etti. Karlofça'da müzakereler sırasında gösterdiği diplomatik başarının da etkisiyle sadrazamlığa getirildi. Edirne Vakası'ndan sonra isteği üzerine Kıbrıs'a vali tayin edildi. Kısa bir süre sonra Süleyman Paşa'nın yerine Mısır valisi oldu. Ancak valiliği döneminde Mısır'da hüküm süren kıtlık ve artan yiyecek fiyatları yüzünden büyük sıkıntı yaşadı. Başarısızlığa uğrayarak Cemâziyelâhir 1117'de azledildi ve Rodos adasında ikamete gönderildi. 8 Mart 1708'de vefat etti. (Ahıskalı, 2007: 449-451)

İbrahim Efendi, şiirlerinde Nakşî mahlasını kullanmıştır. 1641'de İstanbul'da doğmuştur. Sünbülüye tarikatına mensuptur. Koca Mustafa Paşa Tekkesi şeyhi Aladdin Efendi'ye intisap etmiş ve ondan dersler almıştır. İstanbul'da bazı camilerde vaizlik yapmıştır. Şiirle de ilgilenmiştir ve divanı vardır. 1702'de vefat etmiştir. Mezarı İstanbul'da Hekimoğlu Ali Paşa Cami bahçesinde dir. (Atik, 2005: 174)

Hüseyin Paşa, Köprülü Mehmed Paşa'nın küçük kardeşi Hasan Ağa'nın oğludur. Amcasının oğlu Fâzıl Ahmed Paşa'nın sadrazamlığı sırasında Amcazâde diye şöhret buldu. Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'nın maiyetinde Viyana Seferi'ne katıldı (1683). Bu seferin bozgunla sonuçlanması üzerine önce hapsedildi, az sonra da 1684 yılı başında Şehrizor beylerbeyiliği ile İstanbul'dan uzaklaştırıldı. Ardından Kastamonu sancağı ile Gelibolu civarındaki Çardak muhafızlığına, 1689'da ise vezirlik rütbesiyle Boğazhisar muhafızlığına getirildi. Mayıs 1691'de İstanbul kaymakamı oldu. 13 Eylül 1697'de sadrazamlığa getirildi. Bazı yakınlarının azli ve katli hadiseleri rahatsızlığını arttırınca, nihayet 4 Eylül 1702'de sadâret mühürünü padişaha göndererek istifa eden ve Kumburgaz'daki çiftliğine çekilen Hüseyin Paşa, on beş gün kadar süren hastalıktan sonra 22 Eylül 1702'de burada öldü. Cenazesi İstanbul'a getirilerek Saraçhane karşısında inşa ettirdiği külliye içindeki türbesine defnedildi. (Aktepe, 1991: 8-9)

II. Ahmed, 25 Şubat 1643'te dünyaya geldi. Babası Sultan İbrahim, annesi Muazzez Sultan'dır. Kardeşi II. Süleyman'ın yerine, 23 Haziran 1691'de kırk dokuz yaşında iken Edirne'de tahta çıktı. 6 Şubat 1695'te elli iki yaşında iken istiskadan (ödem) Edirne'de vefat etti. Naaşı İstanbul'a getirilerek Kanûnî Süleyman'ın türbesine defnedildi. Hassas ve hiddetli bir mizaca sahip olan II. Ahmed şiir ve mûsikiye meraklı, aynı zamanda hattat bir padişahı. II. Ahmed'in kısa saltanatı

zamanına tesadüf eden Cibali, Ayazma Kapısı ve Bedesten yangınları İstanbul'un büyük bir kısmının tamamen yanmasına sebep olmuştur. (İlgürel, 1989: 33-34)

Sâdık Efendi, 21 Aralık 1630'da doğdu. IV. Mehmed devri ulemâsından Sadreddinzâde Feyzullah Efendi'nin oğludur. Çeşitli medreselerde müderrislik yaptıktan sonra kadılığa geçti. Halep ve Kahire'de kadılık yaptı. Nisan 1693'te Anadolu kazaskeri, Haziran 1694'te Rumeli kazaskeri oldu. 22 Haziran 1694'te Ebûsaidzâde Feyzullah Efendi'nin yerine şeyhülislâmlık makamına getirildi. Şeyhülislâmlığı sırasında II. Ahmed vefat edip yerine II. Mustafa padişah olunca durumu sarsıldı. Yerine İmam Mehmed Efendi tayin edildi. On iki yıl kadar Fındıklı'daki evinde uzlete çekilen Sâdık Efendi, yaşlılığını ileri sürüp mazeret bildirmesine rağmen 1 Şubat 1707'de yetmiş sekiz yaşında iken III. Ahmed tarafından ikinci defa şeyhülislâmlığa getirildi. Yaşlılığı sebebiyle bu ikinci görevinde herhangi bir iş göremedi. III. Ahmed'in kızı Hatice Sultan'ın cenaze namazını yanlışlıkla bayram namazı gibi her tekbirde ellerini kaldırıp kaldırması bahane edilerek 25 Ocak 1708'de azledildi. 11 Kasım 1709 tarihinde vefat etti ve Fındıklı Camii hazîresine defnedildi. (İpşirli, 2008: 395)

III- Kasîdelerin toplam beyit sayısı 4746'dır.

IV- Kasîdelerin beyit sayısı 11 ile 171 arasında değişmektedir.

V- Kasîdelerde toplam 12 ayrı aruz kalıbı kullanılmıştır. Kullanılan kalıplar yoğunluk sırasına göre şu şekildedir:

- 1- "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" (25 kasîde)
- 2- "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" (20 kasîde)
- 3- "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" (20 kasîde)
- 4- "Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" (9 kasîde)
- 5- "Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ilün" (7 kasîde)
- 6- "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" (7 kasîde)
- 7- "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" (3 kasîde)
- 8- "Müfte' ilün Fâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ilün" (1 kasîde)
- 9- "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilâtün" (1 kasîde)
- 10- "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" (1 kasîde)
- 11- "Mef' ülü Fâ' ilâtün Mef' ülü Fâ' ilâtün" (1 kasîde)
- 12- "Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün" (1 kasîde)

3.2. Tarihler

I- Nazîm'in divanında toplam 81 tarih bulunmaktadır. Tarihlerin özellikleri şu şekildedir:

1. Tarih: "Târîh Berây-ı Kaşr-ı Hüseyin Pâşâ" başlığını taşımaktadır. 7 beyittir ve aruzun "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. IV. Mehmed'in emriyle Hüseyin Paşa'nın yaptırdığı saraya tarih düşülmüştür. 1091 tarihini vermektedir.

2. Tarih: "Târîh Berây-ı Kıpûdân Muşâhib Muştafâ Pâşâ" başlığını taşımaktadır. 13 beyittir ve aruzun "Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır. IV. Mehmed'in damadı olan Musâhib Mustafa Paşa'nın Kaptan-ı Der-yalığa getirilmesine düşülen bu tarih 1095 senesini vermektedir.
3. Tarih: Yukarıdaki tarihe ek olarak yazılmıştır. 2 beyittir ve aruz kalıbı diğeriyle aynıdır.
4. Tarih: A nüshasında, "Târîh Berây-ı Vezâret-i Muştafâ Pâşâ" başlığını taşımaktadır ancak diğer nüshalarda Ali Paşa'ya sunulmuş hali bulunmaktadır. Mustafa Paşa'ya 1099 tarihinde sunulan şiir ismin geçtiği yerler değiştirilerek 1105 tarihinde Ali Paşa'ya da sunulmuştur. 17 beyittir ve aruzun "Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır.
5. Tarih: "Târîh Berây-ı Hânkâh-ı Kâdirî" başlığını taşımaktadır. 8 beyittir ve aruzun "Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır. Topçubaşı Ali'nin inşa ettirdiği tekke binasına düşülen tarihtir ve 1099 senesini vermektedir.
6. Tarih: "Târîh-i Vefât-ı Neşâtî Efendi Şeyh-i Mevlevî-hâne Der-Şehr-i Edirne" başlığını taşımaktadır. 7 beyittir ve aruzun "Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır. Nazîm'in üzerinde büyük etkisi ve Halîm olarak kullandığı mahlasını Nazîm olarak değiştirecek kadar derin izleri olan Neşâtî'nin vefatı için düşüldüğü tarihtir. 1085 tarihini vermektedir.
7. Tarih: "Târîh-i Mersiyye Berây-ı Halîl Efendi Eş-Şeyh Be-Kâsımpâşâ" başlığını taşımaktadır. 7 beyittir ve aruzun "Mefâ'îlün Fe'îlâtün Mefâ'îlün Fe'îlün" kalıbıyla yazılmıştır. Mevlevî şeyhlerinden olduğu anlaşılan Halîl Efendi'nin vefatına düşülen tarih 1088 senesini vermektedir.
8. Tarih: "Târîh Berây-ı Hammâm-ı Fennî Çelebi" başlığını taşımaktadır. 3 beyittir ve aruzun "Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır. Fennî Çelebi'nin evine yaptırdığı hamama düşülen tarihtir. Son beytin her iki mısraında da tarih düşürülmüştür ve 1079'u vermektedir.
9. Tarih: "Târîh-i Vilâdet Berây-ı Re'îs-zâde Ahmed Pâşâ" başlığını taşımaktadır. 9 beyittir ve aruzun "Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır. Vilâdet için düşürülmüş bir tarihtir ve 1094 senesini vermektedir.
10. Tarih: Çeşme tarihidir. Aruzun "Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır. 17 beyittir. Düşürülen tarih 1115 senesini vermektedir.
11. Tarih: Yine bir çeşme tarihidir ve aruzun "Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır. 8 beyittir. Her iki tarihte de düşürülen tarih 1115 ve yaptıran Sultan Mustafa olduğu için muhtemelen aynı çeşmeye düşülen ikinci tarihtir.
12. Tarih: Sultan Mustafa'nın Nemçe zaferine düşürülen tarihtir. Aruzun "Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır. 7 beyittir. 1108 tarihini vermektedir.

13. Tarih: Râmî Mehmed Paşa'nın sadrazam olmasına düşürülen bir nasb tarihidir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 30 beyittir. Son beyit ve sondan önceki beytin ikinci mısraı olmak üzere 3 beyitte tarih bulunmaktadır. 1114 senesini vermektedir.
14. Tarih: Hüseyin Paşa'nın kasrı için düşürülmüş tarihtir. Aruzun "Mef' ülü Fâ' ilâtün Mef' ülü Fâ' ilâtün" kalıbıyla yazılmıştır. 7 beyittir. 1111 tarihini vermektedir.
15. Tarih: Dâmâd-zâde'nin İstanbul mesnedine teşrîfine düşürülmüştür. Aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 11 beyittir ve 1118 tarihini vermektedir.
16. Tarih: Hasan isminde birisinin sakal bırakması için düşürülmüş bir lihye tarihidir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 2 beyittir ve 1092 tarihini vermektedir.
17. Tarih: Annesinin vefatına düşürdüğü tarihtir. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 3 beyittir ve 1115 tarihini vermektedir.
18. Tarih: "Târîh Berây-ı Cülûs-ı Sulţân Süleymân" başlığını taşımaktadır. 17 beyittir ve aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1099 tarihini vermektedir.
19. Tarih: "Târîh Berây-ı Sarây-ı İbrâhîm Pâşâ" başlığını taşımaktadır. 13 beyittir ve aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1088 tarihini vermektedir.
20. Tarih: "Berây-ı Ferâşet Târîh-i Ravza-i Muţahhara" başlığını taşımaktadır. 5 beyittir ve aruzun "Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülü" kalıbıyla yazılmıştır. 1085 tarihini vermektedir.
21. Tarih: "Târîh Berây-ı Ferâşet-i Ramazân Efendi" başlığını taşımaktadır. 9 beyittir ve aruzun "Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilün Fa'" kalıbıyla yazılmıştır. Ramazan isminde bir kişinin harem süpürgeciliği için düşürülmüştür ve 1085 tarihini vermektedir.
22. Tarih: "Târîh-i Vefât Berây-ı Kâğî-zâde Aĥmed Çelebi" başlığını taşımaktadır. 2 beyittir ve aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1085 tarihini vermektedir.
23. Tarih: Serenci-zade'nin vefatına düşürdüğü tarihtir. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 5 beyittir ve 1106 tarihini vermektedir.
24. Tarih: Divanın tamamlanmasına düşürdüğü tarihlerdendir. Aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 3 beyittir ve 1089 tarihini vermektedir.
25. Tarih: "Târîh Berây-ı Kaşr-ı Mehmed Hân Be-sâhil-i Beşiktaş" başlığını taşımaktadır. 25 beyittir ve aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" ka-

- libıyla yazılmıştır. 1090 tarihini vermektedir. Son beytin her iki mısraında da tarih düşürülmüştür.
26. Tarih: "Târîh-i Dîger Der-kaşr-ı Beşiktaş" başlığını taşımaktadır. Yine yukarıdaki tarih gibi IV. Mehmed'in yaptırdığı kasr için düşürülmüş tarihtir. 19 beyittir ve aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır.
  27. Tarih: "Târîh-i Kaşr Berây-ı Sarây-ı Hümâyûn" başlığını taşımaktadır. 40 beyittir ve aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ülün" kalıbıyla yazılmıştır. 1093 tarihini vermektedir.
  28. Tarih: Mehmed Efendi'nin Şeyhülislâm olmasına düşürdüğü tarihtir. Aruzun "Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 11 beyittir ve 1106 tarihini vermektedir.
  29. Tarih: Hasan Paşa'nın vezâretine düşürdüğü tarihtir. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 13 beyittir ve 1115 tarihini vermektedir.
  30. Tarih: Ali Paşa'nın vezâretine düşürdüğü tarihtir. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 2 beyittir ve 1117 tarihini vermektedir.
  31. Tarih: Osman Paşa'nın üçüncü defa kâ'im-makâmılgına düşürdüğü tarihtir. Aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 14 beyittir ve 1113 tarihini vermektedir.
  32. Tarih: Osman Paşa'nın kapudân-ı deryâ olmasına düşürdüğü tarihtir. Aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 10 beyittir ve 1119 tarihini vermektedir.
  33. Tarih: Çarşı binasına düşürdüğü tarihtir. Aruzun "Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 6 beyittir ve 1114 tarihini vermektedir. Son beytin her iki mısraında da tarih bulunmaktadır.
  34. Tarih: Nakşî İbrahim Efendi'nin vefatına düşürdüğü tarihtir. Aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 7 beyittir ve 1114 tarihini vermektedir.
  35. Tarih: Râmî Efendi'nin re'îsü'l-küttâb olmasına düşürdüğü tarihtir. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 8 beyittir ve 1106 tarihini vermektedir.
  36. Tarih: "Târîh Berây-ı Hücre-i Neşâfî Efendi" başlığını taşımaktadır. 7 beyittir ve aruzun "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1082 tarihini vermektedir.
  37. Tarih: "Târîh-i Fevtiyye Berây-ı Yûsuf Dede Eş-Şeyh Be-Beşiktaş" başlığını taşımaktadır. 3 beyittir ve aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1080 tarihini vermektedir. Nazîm bu tarihi yaklaşık 20 yaşında düşürmüştür. Bu da onun Mevlevîlerle olan ilişkisinin genç yaşlarına kadar indiğini göstermektedir.

38. Tarih: Sultan Ahmed'in cülûsuna düşürdüğü tarihtir. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 12 beyittir. Son üç beyitte birer mısradaki tarih düşürülmüştür ve 1114 senesini vermektedir.
39. Tarih: "Târîh Berây-ı Vefât-ı 'Abdullâh Beg" başlığını taşımaktadır. 10 beyittir ve aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1100 tarihini vermektedir.
40. Tarih: "Târîh-i Merşiyeye Berây-ı Vuşlatî Merhûm" başlığını taşımaktadır. 2 beyittir ve aruzun "Müfte' ilün Fâ' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1094 tarihini vermektedir.
41. Tarih: "Târîh Berây-ı Lihye" başlığını taşımaktadır. 2 beyittir ve aruzun "Müfte' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1089 tarihini vermektedir.
42. Tarih: Ali Pâşâ'nın vezâretine düşürülmüş bir tarihtir. 2 beyittir ve aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1105 tarihini vermektedir.
43. Tarih: Sâdık Efendi'nin şeyhülislamlığına düşürülmüş bir tarihtir. 18 beyittir ve aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1118 tarihini vermektedir.
44. Tarih: Çarsû tarihidir. 6 beyittir ve aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1114 tarihini vermektedir. Son beytin her iki mısradaki da tarih bulunmaktadır.
45. Tarih: "Târîh Berây-ı Camcı-zâde" başlığını taşımaktadır. 2 beyittir ve aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1097 tarihini vermektedir. Vefat tarihidir.
46. Tarih: "Târîh Berây-ı Çeşme-i Bahrî Ağa" başlığını taşımaktadır. 2 beyittir ve aruzun "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1092 tarihini vermektedir.
47. Tarih: "Teşekkür Berây-ı Tertîb-i Dîvân-ı Kaşâ'id" başlığını taşımaktadır. 13 beyittir ve aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1097 tarihini vermektedir. Divan itmam tarihlerindedir. Bu da bize göstermektedir ki Nazîm, divanlarından birisinde sadece kasîdelerini toplamıştır.
48. Tarih: "Târîh Berây-ı Dîvân-ı Nazîm" başlığını taşımaktadır. 2 beyittir ve aruzun "Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1079 tarihini vermektedir. Nazîm, divan itmam tarihlerinden olan bu tarihi ilk divanı için düşürmüştür. Görüldüğü üzere ilk divanını 19-20 yaşında iken tertip etmiştir.
49. Tarih: Bina tarihidir. 7 beyittir ve aruzun "Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1110 tarihini vermektedir.
50. Tarih: Bina tarihidir. 12 beyittir ve aruzun "Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1110 tarihini vermektedir. Bir önceki tarih gibi bu da Selim Giray Han'ın yaptırdığı saray için düşürülmüştür. Son beytin her iki mısradaki da tarih bulunmaktadır.

51. Tarih: "Târîh-i İtmâm-ı Dîvân" başlığını taşımaktadır. Yine Nazîm'in beş divanından birisinin tarihidir. 5 beyittir ve aruzun "Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün Fe'ül" kalıbıyla yazılmıştır. 1089 tarihini vermektedir.
52. Tarih: "Târîh Berây-ı Müftî Mehmed Emîn Efendi" başlığını taşımaktadır. Vefat tarihidir. 3 beyittir ve aruzun "Müfte' ilün Fâ' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1098 tarihini vermektedir.
53. Tarih: "Târîh Berây-ı Şeyh Be-Çoca Muştafâ Pâşâ" başlığını taşımaktadır. 5 beyittir ve aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1091 tarihini vermektedir. Şeyh Alaüddin'in vefatına düşürülen tarihtir.
54. Tarih: "Târîh Berây-ı Lihye" başlığını taşımaktadır. 5 beyittir ve aruzun "Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1095 tarihini vermektedir. Hüseyin isimli birisinin sakal bırakmasına düşürülen tarihtir.
55. Tarih: Bir menzilname örneğidir. Sultan Ahmed'in ok atması ve okun düştüğü yere menzil taşının dikilmesi üzerine söylenmiştir. 9 beyittir ve aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1109 tarihini vermektedir.
56. Tarih: Bir şadurvan inşasına düşürülmüş tarihtir. Bu şadurvan, Mehmed isminde birisinin bir Mevlevî dergâhına yaptırdığı çeşmedir. 7 beyittir ve aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1112 tarihini vermektedir.
57. Tarih: Vefat tarihidir. Sırrî ve Rüşdî isimli iki kişinin ölümü tek bir tarih manzumesinde ele alınmıştır. 5 beyittir ve aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1111 tarihini vermektedir.
58. Tarih: Kardeşinin vefatına söylediği tarihtir. Kardeşinin isminin Hüseyin olduğunu öğreniyoruz manzumeden. 2 beyittir ve aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1119 tarihini vermektedir.
59. Tarih: "Târîh-i Diğer Berây-ı Cülûs" başlığını taşımaktadır. 2 beyittir ve aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1099 tarihini vermektedir. Sultan II. Süleyman'ın cülûsuna tarihtir.
60. Tarih: "Târîh Berây-ı Ümmî Sinân-zâde Efendi" başlığını taşımaktadır. 7 beyittir ve aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1088 tarihini vermektedir. Ümmî Sinân-zâde'nin vefatına tarihtir.
61. Tarih: "Târîh Berây-ı Ahmed Dede Efendi Be-Yeñikapu" başlığını taşımaktadır. 2 beyittir ve aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1090 tarihini vermektedir. Vefat tarihidir.
62. Tarih: "Târîh Berây-ı Çizmecî Ahmed Gülşenî" başlığını taşımaktadır. 2 beyittir ve aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1084 tarihini vermektedir. Vefat tarihidir.

63. Tarih: "Târîh Berây-ı Nefrî Aĥmed" başlığını taşımaktadır. 5 beyittir ve aruzun "Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilün Fa'" kalıbıyla yazılmıştır. 1090 tarihini vermektedir. Vefat tarihidir.
64. Tarih: "Târîh Berây-ı 'Îsâ Çelebi" başlığını taşımaktadır. 2 beyittir ve aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1084 tarihini vermektedir. Vefat tarihidir.
65. Tarih: "Târîh Berây-ı Liĥye-i Memiş Çelebi" başlığını taşımaktadır. 3 beyittir ve aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1086 tarihini vermektedir.
66. Tarih: "Târîh Berây-ı Vâli-şoden-i Ĥasan Pâşâ Be-Mış" başlığını taşımaktadır. 7 beyittir ve aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1099 tarihini vermektedir. Hasan Paşa'nın Mısır'a valiliği için yazılmış bir nasb tarihidir.
67. Tarih: Nazîm'in çokça sevdiği ve şiirlerinde bahsettiği, kasîdeler yazdığı Selim Giray'ın vefatına düşürülen tarihtir. 5 beyittir ve aruzun "Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1114 tarihini vermektedir.
68. Tarih: Sultan Mustafa'nın cülüsü için söylenmiş bir tarihtir. 31 beyittir ve aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla kaleme alınmıştır. 1106 tarihini vermektedir.
69. Tarih: Osman Paşa'nın yaptırdığı kasr için söylenmiş bir tarihtir. 15 beyittir ve aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1118 tarihini vermektedir.
70. Tarih: Patburun-zade'nin vefat tarihidir. 11 beyittir ve aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1091 tarihini vermektedir.
71. Tarih: Mısrî isimli bir şahsın vefat tarihidir. 3 beyittir ve aruzun "Mef' ulü Fâ' ilâtün Mef' ulü Fâ' ilâtün" kalıbıyla yazılmıştır. 1095 tarihini vermektedir.
72. Tarih: Seyyid Ali isimli bir şahıs için söylenmiş nasb tarihidir. 8 beyittir ve aruzun "Mef' ulü Fâ' ilâtün Mef' ulü Fâ' ilâtün" kalıbıyla yazılmıştır. 1112 tarihini vermektedir.
73. Tarih: Seyyid Ali'nin müftülük makamına atanmasının üzerine söylenmiş ikinci tarihtir. 7 beyittir, vezin de aynıdır.
74. Tarih: Arif Efendi için düşürülen nasb tarihidir. 7 beyittir ve aruzun "Mef' ulü Fâ' ilâtün Mef' ulü Fâ' ilâtün" kalıbıyla yazılmıştır. 1118 tarihini vermektedir.
75. Tarih: Arif Efendi'nin daha önce getirildiği bir görev için söylenmiş başka bir tarihtir. 7 beyittir ve aruzun "Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün" kalıbıyla yazılmıştır. 1113 tarihini vermektedir.
76. Tarih: Râmî Efendi'nin reisu'l-küttâblık makamına getirilmesi üzerine düşürülen tarihtir. 5 beyittir ve aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1109 tarihini vermektedir.

77. Tarih: Ramazan isimli bir şahsın vefatı için düşürülen bir tarihtir. 7 beyittir ve aruzun "Mef'ûlü Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fa'" kalıbıyla yazılmıştır. 1103 tarihini vermektedir.
78. Tarih: Babasının vefatına düşürdüğü tarihtir. Manzumeden babasının adının Ali Çelebi olduğunu öğreniyoruz. 8 beyittir ve aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1113 tarihini vermektedir.
79. Tarih: "Târîh-i Dîger Berây-ı Vâli-şoden-i Be-Mısr Hâsan Pâşâ" başlığını taşımaktadır. Hasan Paşa'nın Mısır'a valiliği için yazılmış ikinci tarihtir. 3 beyittir ve aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1099 tarihini vermektedir.
80. Tarih: IV. Mehmed'in vefatına düşürülmüş bir tarihtir. 6 beyittir ve aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ûlün" kalıbıyla yazılmıştır. Son iki beytin birer mısrasında tarih bulunmaktadır 1104 senesini vermektedir.
81. Tarih: "Târîh Berây-ı Bâb-ı Âgâ" başlığını taşımaktadır. 16 beyittir ve aruzun "Müfte' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 1088 tarihini vermektedir.

II- Divanda; 2 beyitli 15, 3 beyitli 8, 5 beyitli 9, 6 beyitli 3, 7 beyitli 15, 8 beyitli 5, 9 beyitli 3, 10 beyitli 2, 11 beyitli 3, 12 beyitli 2, 13 beyitli 4, 14 beyitli 1, 15 beyitli 1, 16 beyitli 1, 17 beyitli 3, 18 beyitli 1, 19 beyitli 1, 25 beyitli 1, 30 beyitli 1, 31 beyitli 1, 40 beyitli 1 tarih manzumesi bulunmaktadır. Tarih manzumelerinin beyit sayıları 2 ile 40 arasında değişmektedir. Ağırıklı olarak 2 ve 7 beyitli tarih yazmak tercih edilmiştir.

III- Tarih manzumelerinin toplam beyit sayısı 677'dir.

IV- Tarih manzumelerinde 17 değişik aruz kalıbı kullanılmıştır. Yoğunluk sırasına göre şöyledir:

- 1- "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" (22 tarih)
- 2- "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" (20 tarih)
- 3- "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" (6 tarih)
- 4- "Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" (6 tarih)
- 5- "Mef' ûlü Fâ' ilâtün Mef' ûlü Fâ' ilâtün" (5 tarih)
- 6- "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" (3 tarih)
- 7- "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" (3 tarih)
- 8- "Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilün Fa'" (2 tarih)
- 9- "Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün" (2 tarih)
- 10- "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" (2 tarih)
- 11- "Müfte' ilün Fâ' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün" (2 tarih)
- 12- "Müfte' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün" (2 tarih)
- 13- "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ûlün" (2 tarih)
- 14- "Fe' ûlün Fe' ûlün Fe' ûlün Fe' ûl'" (1 tarih)
- 15- "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" (1 tarih)

16- "Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün" (1 tarih)

17- "Mef' ülü Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fa'" (1 tarih)

V- Tarih manzumeleri 10 farklı konu hakkında yazılmıştır. Yoğunluk sırasına göre konular şöyledir:

- a) Vefât (ölüm) tarihleri: 25 tarih
- b) Nasb (şeyhülislamlık, kaymakamlık, valilik vb. bir göreve atanma): 20 tarih
- c) Bina (saray, çeşme, hamam vb. inşası): 19 tarih
- d) Cülûs: 4 tarih
- e) Lihye (sakal bırakma): 4 tarih
- f) Divan itmam: 4 tarih (Kendi 5 divanının 4 tanesi için)
- g) Ferâşet (Haremeyn süpürgeciliği): 2 tarih
- h) Zafer: 1 tarih
- i) Menzilname: 1 tarih
- j) Vilâdet (doğum): 1 tarih

VI- Tarih manzumelerinin tamamında mahlas kullanılmıştır.

VII- 1059-1060 (1649-1650) yıllarında doğduğunu tahmin ettiğimiz Nazîm ilk tarih manzumesini 1079; son tarih manzumesini ise vefatından yaklaşık 20 sene önce 1119 tarihinde yazmıştır. Yıllar itibariyle hangi tarihte kaç tarih manzumesi yazdığı şu şekildedir: 1079 tarihli 2, 1080 tarihli 1, 1082 tarihli 1, 1084 tarihli 2, 1085 tarihli 4, 1086 tarihli 1, 1088 tarihli 4, 1089 tarihli 3, 1090 tarihli 4, 1091 tarihli 3, 1092 tarihli 2, 1093 tarihli 1, 1094 tarihli 2, 1095 tarihli 4, 1097 tarihli 2, 1098 tarihli 1, 1099 tarihli 5, 1100 tarihli 1, 1103 tarihli 1, 1104 tarihli 1, 1105 tarihli 2, 1106 tarihli 4, 1108 tarihli 1, 1109 tarihli 2, 1110 tarihli 2, 1111 tarihli 2, 1112 tarihli 3, 1113 tarihli 3, 1114 tarihli 6, 1115 tarihli 4, 1117 tarihli 1, 1118 tarihli 4, 1119 tarihli 2 manzume.

VIII- 80 yıl kadar ömür süren Nazîm, tarih manzumelerini 20-60 yaş aralığında kaleme almıştır. Yine tarihlerden gördüğümüz kadarıyla Nazîm divanlarını 20, 30, 34 ve 39 yaşlarında tertip etmiştir. Ömrünü geri kalan yarısında yazdığı şiirleri ise son divanındadır.

3.3. Gazeller

I- Nazîm'in divanında 748 adet gazel bulunmaktadır.

II- Gazellerin toplam beyit sayısı 5066'dır.

III- Beyit sayısına göre gazeller şu şekildedir: 5 beyitli 263 gazel, 6 beyitli 17 gazel, 7 beyitli 319 gazel, 8 beyitli 38 gazel, 9 beyitli 52 gazel, 10 beyitli 37 gazel, 11 beyitli 12 gazel, 12 beyitli 1 gazel, 13 beyitli 5 gazel, 14 beyitli 1 gazel, 15 beyitli 1 gazel, 17 beyitli 1 gazel, 19 beyitli 1 gazel. Görüldüğü üzere gazellerin beyit sayıları 5 ile 19 arasında değişmektedir. En çok 7 ve 5 beyitli gazeller tercih edilmiştir.

IV- Divanda, lâmelif haricinde Arap alfabesindeki tüm harflerden gazel yazılmıştır. Hangi harften kaç gazel yazıldığı şu şekildedir:

Elif harfinden 27, Be harfinden 20, Te harfinden 9, Se harfinden 5, Cim harfinden 9, Ha harfinden 5, Hı harfinden 5, Dal harfinden 9, Zel harfinden 3, Re harfinden 178, Ze harfinden 43, Sin harfinden 7, Şın harfinden 26, Sad harfinden 4, Dad harfinden 5, Tı harfinden 5, Zı harfinden 4, Ayn harfinden 5, Gayn harfinden 5, Fe harfinden 6, Kaf harfinden 15, Kef harfinden 36, Lam harfinden 27, Mim harfinden 36, Nun harfinden 63, Vav harfinden 9, He harfinden 87, Ye harfinden 95. En çok tercih edilen harfler 178 kez ile re ve 95 kez ile ye harfleridir.

V- Gazelerde 26 farklı aruz kalıbı kullanılmıştır, yoğunluk sırasına göre şu şekildedir:

- 1- "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" (148 gazel)
- 2- "Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" (136 gazel)
- 3- "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" (115 gazel)
- 4- "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" (111 gazel)
- 5- "Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün" (82 gazel)
- 6- "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" (75 gazel)
- 7- "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilâtün" (16 gazel)
- 8- "Müfte' ilün Mefâ' ilün Müfte' ilün Mefâ' ilün" (8 gazel)
- 9- "Mef' ülü Fâ' ilâtün Mef' ülü Fâ' ilâtün" (8 gazel)
- 10- "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" (6 gazel)
- 11- "Mef' ülü Mefâ' ilün Mef' ülü Mefâ' ilün" (6 gazel)
- 12- "Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün" (6 gazel)
- 13- "Mütefâ' ilün Fe' ülün Mütefâ' ilün Fe' ülün" (6 gazel)
- 14- "Müfte' ilün Fâ' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün" (5 gazel)
- 15- "Mütefâ' ilün Mütefâ' ilün Mütefâ' ilün Mütefâ' ilün" (3 gazel)
- 16- "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" (3 gazel)
- 17- "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün" (2 gazel)
- 18- "Müfte' ilün Fâ' ilün Müfte' ilün Fa' " (2 gazel)
- 19- "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ülün" (2 gazel)
- 20- "Mef' ülü Mefâ' ilün Fe' ülün" (2 gazel)
- 21- "Fe' ülün Fe' ülün Fe' ülün Fe' ül" (1 gazel)
- 22- "Müfâ' aletün Müfâ' aletün Müfâ' aletün Müfâ' aletün" (1 gazel)
- 23- "Müfte' ilün Fâ' ilün Fe' ülün Fe' ülün" (1 gazel)
- 24- "Müfte' ilün Fâ' ilün Mefâ' ilü Fa' lün" (1 gazel)
- 25- "Müfte' ilün Fâ' ilün Mefâ' ilün Fa' lün" (1 gazel)
- 26- "Müstef' ilün Fe' ülün Müstef' ilün Fe' ülün" (1 gazel)

VI- Gazellerin 2 tanesi (31, 63. gazeller) mi'râciyye ve 62 tanesi (1, 28, 48, 49, 57, 58, 62, 71, 72, 76, 77, 81, 82, 88, 90, 91, 93, 94, 214, 241, 271, 272, 315, 321, 322, 347, 348, 351, 352, 356, 357, 361, 362, 365, 366, 370, 371, 375, 376, 381, 382, 396, 397, 423, 432, 433, 434, 435, 459, 460, 495, 497, 557, 558, 567, 652, 654, 655, 656, 718, 719. gazeller) na'ttır.

VII- Gazellerin 5 tanesi (267, 431, 491, 584, 740. gazeller) iki matla'lıdır.

VIII- Gazellerden 2 tanesinin (460 ve 488. gazeller) redifi şairin mahlasıdır.

IX- Gazellerden 4 tanesinde (460, 606, 613, 638. gazeller) redd-i matla' yapılmıştır.

X- Gazellerden 9 tanesi (97, 175, 176, 192, 436, 466, 634, 636, 556. gazeller) sanatlı bir şekilde kaleme alınmıştır.

XI- Şairin mahlası gazellerin tümünde ve hepsinin de sonunda bulunmaktadır. Ancak bir tanesi (400. gazel) müzeyyel gazeldir, dolayısıyla onun sonunda değildir.

3.4. Müstezâdlar

Divanda 2 adet müstezâd bulunmaktadır. İlki; rubâî kalıbıyla yazılmış bir müstezâddır. Uzun mısralar "Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlün Fa'" kalıbıyla yazılmıştır, ziyade mısralar ise "Mef'ûlü Fe'ûl" şeklindedir. Konusu itibariyle de bir na'ttır.

Diğeri ise klasik müstezâd kalıbı ile yazılmıştır, yani uzun mısralarda "Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün" kullanılırken ziyade mısralarda da "Mef'ûlü Fe'ûlün" kullanılmıştır. 12 beyittir ve yine konusu itibariyle na'ttır.

3.5. Muhammesler

Divanda 2 adet muhammes bulunmaktadır. Bunlardan ilki 28 bendden oluşmaktadır. Bu muhammeste bendler Arap alfabesindeki harf sırasına göre ve tüm harfler kullanılarak oluşturulmuştur. Bir anlamda bir elif-namedir. Konusu itibariyle bir na'ttır. Müzdevic bir muhammestir ve kafiye sistemi; "aaaaa, bbbba, cccca..." şeklindedir. Aruzun "Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır. Bendlerin son mısraları hariç tüm mısralar "Es-selâm ey..." ile başlamaktadır.

İkinci muhammes ise 16 bendden oluşmaktadır. Konusu itibariyle yine bir na'ttır. Müzdevic bir muhammestir ve kafiye sistemi; "aaaaa, bbbba, cccca..." şeklindedir. Aruzun "Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır.

Toplamda 44 bend vardır ve beyit hesabıyla 110 sayısını elde ederiz.

3.6. Tahmisler

I- Divanda 4 adet tahmis bulunmaktadır.

1. Tahmis: 5 bendden oluşmaktadır. Aruzun "Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır. Atâyî'nin bir gazelinin her beytinin üzerine üç mısra eklenmek suretiyle meydana getirilmiştir.
2. Tahmis: 5 bendden oluşmaktadır. Aruzun "Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır. Neşâtî'nin bir gazelinin her beytinin üzerine üç mısra eklenmek suretiyle meydana getirilmiştir.
3. Tahmis: 5 bendden oluşmaktadır. Aruzun "Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün" kalıbıyla yazılmıştır. Neşâtî'nin bir gazelinin her beytinin üzerine üç mısra eklenmek suretiyle meydana getirilmiştir.

4. Tahmis: 7 bendden oluşmaktadır. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Zâtî'nin bir gazelinin her beytinin üzerine üç mısra eklenmek suretiyle meydana getirilmiştir.

II- Tahmislerden sonuncusu na'ttır.

III- Toplamda 22 bend bulunmaktadır ve beyit hesabıyla 55 beyit yapmaktadır.

3.7. Müseddesler

I- Divanda 4 tane müseddes bulunmaktadır.

1. Müseddes: 5 bendden oluşmaktadır. Aruzun "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Mütekerrir bir müseddestir.
2. Müseddes: 12 bendden oluşmaktadır. Aruzun "Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Müzdevic bir müseddestir.
3. Müseddes: 7 bendden oluşmaktadır. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Mütekerrir bir müseddestir.
4. Müseddes: 6 bendden oluşmaktadır. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Mütekerrir bir müseddestir.

II- 4 müseddesin biri müzdevic diğer üçü mütekerrirdir.

III- Toplam 30 bend bulunmaktadır, beyit hesabıyla 90 beyit vardır.

3.8. Müsemmen

Divanda 1 adet müsemmen bulunmaktadır. Konusu itibariyle bir na'ttır. Aruzun "Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 14 bendden oluşmaktadır ve mütekerrir bir müsemmendir.

3.9. Mu'aşşer

Divanda 1 adet mu'aşşer bulunmaktadır. Aruzun "Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 5 bendden oluşmaktadır ve mütekerrir bir mu'aşşerdir.

3.10. Tercî-i Bendler

Divanda 2 adet tercî-i bend bulunmaktadır.

1. Tercî-i Bend: "Tercî-i Bend Der-Medh ü Şenâ Sultân-ı Kevneyn 'Aleyhi's-şalâtü ve's-selâm" başlığını taşımaktadır. Aruzun "Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Konusu itibariyle bir na'ttır. 7 bend bulunmaktadır ve her bend 4 beyittir. Toplam 28 beyittir.

2. Tercî-i Bend: Aruzun "Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Konusu itibariyle bir mersiyedir. Selami Efendi isimli bir şeyhin vefatı üzerine yazılmıştır. 5 bend bulunmaktadır ve her bend 4 beyittir. Toplam 20 beyittir.

3.11. Terkîb-i Bendler

I- Divanda 12 adet terkîb-i bend bulunmaktadır.

1. Terkîb-i Bend: "Terkîb-i Bend Na' t-ı Şerîf" başlığını taşımaktadır. Aruzun "Mef' ülü Mefâ' ilün Fe' ülün" kalıbıyla yazılmıştır. Başlıkta da geçtiği üzere bir na'ttır. 5 bend bulunmaktadır ve her bend 15 beyittir. Toplam 75 beyittir.
2. Terkîb-i Bend: Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Konusu itibariyle bir na'ttır. 5 bend bulunmaktadır ve her bend 8 beyittir. Toplam 40 beyittir.
3. Terkîb-i Bend: "Terkîb-i Bend-i Mürettebe Be-Hurûf-i Hecâ Der Ta' rîf-i ' Aşk" başlığını taşımaktadır. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 28 bend bulunmaktadır ve her bend 6 beyittir. Toplam 168 beyittir. Her bend sırası ile Arap alfabesinin bir harfi ile yazılmıştır ve her bendin ilk beytinin her iki mısrası da revî harfiyle başlamaktadır.
4. Terkîb-i Bend: Aruzun "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 8 bend bulunmaktadır ve her bend 16 beyittir. Toplam 128 beyittir.
5. Terkîb-i Bend: Aruzun "Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün" kalıbıyla yazılmıştır. 7 bend bulunmaktadır ve her bend 6 beyittir. Toplam 42 beyittir.
6. Terkîb-i Bend: Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 7 bend bulunmaktadır ve her bend 8 beyittir. Toplam 56 beyittir. Konusu itibariyle bir na'ttır.
7. Terkîb-i Bend: "Terkîb-i Bend-i Mi' râciyye Şâh-ı Risâlet-penâh" başlığını taşımaktadır. Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 7 bend bulunmaktadır ve her bend 9 beyittir. Toplam 63 beyittir.
8. Terkîb-i Bend: "Terkîb-i Bend-i Merşiyeye-i İmâm-ı Hüseyñ Rađiyallâhu ' anh" başlığını taşımaktadır. Aruzun "Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 5 bend bulunmaktadır ve her bend 8 beyittir. Toplam 40 beyittir.
9. Terkîb-i Bend: "Terkîb-i Bend Hasb-i Hâl-i Hüd" başlığını taşımaktadır. Aruzun "Mef' ülü Mefâ' ilün Fe' ülün" kalıbıyla yazılmıştır. 7 bend bulunmaktadır ve her bend 8 beyittir. Toplam 56 beyittir.
10. Terkîb-i Bend: Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 5 bend bulunmaktadır ve her bend 8 beyittir. Toplam 40 beyittir.
11. Terkîb-i Bend: Aruzun "Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 5 bend bulunmaktadır ve her bend 6 beyittir. Toplam 30 beyittir.
12. Terkîb-i Bend: Aruzun "Müfte' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 7 bend bulunmaktadır ve her bend 7 beyittir. Toplam 49 beyittir. Konusu itibariyle bir na'ttır.

II- 12 terkîb-i bendin 5 tanesi 5 bend, 5 tanesi 7 bend, 1 tanesi 28 bend ve 1 tanesi de 8 bendden oluşmaktadır. Bu bendlerin beyit sayıları ise 6 ve 16 arasında değişmektedir. Toplamda 787 beyittir.

III- 12 terkîb-i bendin 4 tanesi Hazreti Peygamber'le ilgilidir. 1 tanesi (7. terkîb-i bend) mi'râciyye, 3 tanesi (1, 2, 4. terkîb-i bendler) na'ttır.

IV- 12 terkîb-i bendde 7 farklı aruz kalıbı kullanılmıştır. Kullanım yoğunluklarına göre şu şekildedir:

- 1- "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" (4 terkîb-i bend)
- 2- "Mef' ûlü Mefâ' ilün Fe' ûlün" (2 terkîb-i bend)
- 3- "Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" (2 terkîb-i bend)
- 4- "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" (1 terkîb-i bend)
- 5- "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" (1 terkîb-i bend)
- 6- "Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün" (1 terkîb-i bend)
- 7- "Müfte' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün" (1 terkîb-i bend)

3.12. Lügazlar

I- Divanda 12 adet lügaz bulunmaktadır.

1. Lügaz: Aruzun "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 5 beyittir. Lügazda "pergâr" sorulmuştur.
2. Lügaz: Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 7 beyittir.
3. Lügaz: Aruzun "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 7 beyittir. Lügazda "kefş" sorulmuştur.
4. Lügaz: Aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ûlün" kalıbıyla yazılmıştır. 7 beyittir. Lügazda "mühr-i Süleymân" sorulmuştur.
5. Lügaz: Aruzun "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 6 beyittir. Lügazda "menâre" sorulmuştur.
6. Lügaz: Aruzun "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 3 beyittir. Lügazda "araç-bâde" sorulmuştur.
7. Lügaz: Aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ûlün" kalıbıyla yazılmıştır. 7 beyittir. Lügazda "hâme" sorulmuştur.
8. Lügaz: Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 5 beyittir. Lügazda "kavs" sorulmuştur.
9. Lügaz: Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 7 beyittir. Lügazda "öreke" sorulmuştur.
10. Lügaz: Aruzun "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 8 beyittir. Lügazda "mükhüle" sorulmuştur.
11. Lügaz: Aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ûlün" kalıbıyla yazılmıştır. 7 beyittir.
12. Lügaz: Aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ûlün" kalıbıyla yazılmıştır. 7 beyittir. Lügazda "sâ' at" sorulmuştur.

II- Lügazların 1 tanesi 3 beyit, 2 tanesi 5 beyit, 1 tanesi 6 beyit, 7 tanesi 7 beyit ve 1 tanesi de 8 beyittir. Lügazlar toplamda 76 beyittir.

III- 12 lügazda 6 farklı aruz kalıbı kullanılmıştır. Yoğunluk sırasına göre şu şekildedir:

- 1- "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" (4 lügaz)
- 2- "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ülün" (4 lügaz)
- 3- "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" (1 lügaz)
- 4- "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" (1 lügaz)
- 5- "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" (1 lügaz)
- 6- "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" (1 lügaz)

3.13. Mesneviler

I- Divanda 11 adet mesnevi bulunmaktadır.

1. Mesnevi: Aruzun "Müfte' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 242 beyitlik uzunca bir mesnevidir. Büyük bir kısmı hazreti peygamberi medhe ayrılmıştır. Bu anlamıyla bir na't örneğidir. Yine içinde ilk dört halifenin, Hazreti Hasan ve Hüseyin'in, ashabın övgüsüne ayrılan bölümleri de mevcuttur.
2. Mesnevi: "İzhâr-ı Vecd ü Hâl Der-Beyân-ı Mi' râc-ı Peygamber Mu' cize-i İş-timâl" başlığını taşımaktadır. Aruzun "Mef' ülü Mefâ' ilün Fe' ülün" kalıbıyla yazılmıştır. 81 beyittir. Bu mesnevi bir mi'râciyedir.
3. Mesnevi: "Hamd-i Bârî ' Azze İsmuhu ve Te' âlá Şânuhu" başlığını taşımaktadır. Aruzun "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 16 beyittir.
4. Mesnevi: "Berây-ı Gerdüne" başlığını taşımaktadır. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 7 beyittir.
5. Mesnevi: "' Arz-ı Hâl Berây-ı İstid' â-yı Aqçe" başlığını taşımaktadır. Aruzun "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 13 beyittir.
6. Mesnevi: "Berây-ı Devât" başlığını taşımaktadır. Aruzun "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 6 beyittir.
7. Mesnevi: "Münâcât-ı Dîger Li-Cenâb-ı Rabb-i Ekber" başlığını taşımaktadır. Aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ülün" kalıbıyla yazılmıştır. 49 beyittir.
8. Mesnevi: "Berây-ı Qâ' ide-i Naḥv" başlığını taşımaktadır. Aruzun "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 31 beyittir.
9. Mesnevi: Aruzun "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ülün" kalıbıyla yazılmıştır. 30 beyittir. Konusu itibariyle bir na'ttır.
10. Mesnevi: "Dâstân-ı Hecr ü Vişâl" başlığını taşımaktadır. Aruzun "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 160 beyittir.
11. Mesnevi: "Münâcât Mesnevi Berây-ı İtmâmiyye" başlığını taşımaktadır. Aruzun "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 7 beyittir.

II- 11 mesnevi toplam 642 beyittir.

III- 11 mesnevide 6 farklı aruz kalıbı kullanılmıştır. Yoğunluk sırasına göre şu şekildedir:

- 1- "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" (4 mesnevi)
- 2- "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" (2 mesnevi)
- 3- "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ülün" (2 mesnevi)

4- "Müfte' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün" (1 mesnevi)

5- "Mef' ülü Mefâ' ilün Fe' ülü" (1 mesnevi)

6- "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" (1 mesnevi)

IV- 11 mesneviden 3'ü Hazreti Peygamber'le ilgilidir. 1'i (2. mesnevi) mi'râciyye, 2'si de (1. ve 9. mesneviler) na'ttır.

3.14. Şarkılar

I- Divanda 10 adet şarkı bulunmaktadır.

II- 10 şarkıda 5 ayrı aruz kalıbı kullanılmıştır. Kullanım yoğunluğuna göre şu şekildedir:

1- "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" (3 şarkı)

2- "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" (3 şarkı)

3- "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ülü" (2 şarkı)

4- "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" (1 şarkı)

5- "Müfte' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün" (1 şarkı)

III- Şarkılardaki bend sayısı; 8 şarkı 5 bend, 1 şarkı 7 bend, 1 şarkı 4 bend şeklindedir.

IV- Tüm bendler 4 mısradan oluşmuştur.

V- Şarkıların toplam bend sayısı 51'dir. Beyit hesabıyla 102 beyittir.

VI- Şarkılardan biri hariç hepsi mütekerrir şarkıdır.

VI- Şarkılarda 3 çeşit kafiye sistemi kullanılmıştır:

1- 8 şarkıda: "bAbA, cccA, dddA..." (1, 2, 3, 5, 6, 7, 9, 10. şarkılar)

2- 1 şarkıda: "aaaA, bbbA, cccA..." (8. şarkı)

3- 1 şarkıda "abab, cccb, dddb..." (4. şarkı)

VII- Şarkıların tümünde mahlas kullanılmıştır ve son bendedir.

3.15. Kıt'alar

I- Divanda 50 adet kıt'a bulunmaktadır.

II- Kıt'aların 26 tanesi 2 beyitli, 4 tanesi 3 beyitli, 4 tanesi 5 beyitli, 1 tanesi 6 beyitli, 2 tanesi 7 beyitli, 1 tanesi 8 beyitli, 1 tanesi 9 beyitli, 2 tanesi 11 beyitli, 1 tanesi 12 beyitli, 1 tanesi 13 beyitli, 2 tanesi 15 beyitli, 1 tanesi 17 beyitli, 1 tanesi 19 beyitli, 1 tanesi 21 beyitli, 1 tanesi 25 beyitli ve 1 tanesi de 38 beyitlidir. Kıt'aların beyit sayısı 2 ile 38 arasında değişmektedir. Toplam beyit sayısı 318'dir.

III- 50 kıt'ada 11 farklı aruz kalıbı kullanılmıştır. Kullanım yoğunluklarına göre şu şekildedir:

1- "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" (10 kıt'a)

2- "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" (10 kıt'a)

3- "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" (7 kıt'a)

4- "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" (6 kıt'a)

5- "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" (5 kıt'a)

6- "Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" (5 kıt'a)

- 7- "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" (3 kıt'a)
  - 8- "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ülün" (1 kıt'a)
  - 9- "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilâtün" (1 kıt'a)
  - 10- "Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilün Fa'" (1 kıt'a)
  - 11- "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" (1 kıt'a)
- IV- Kıt'aların 5 tanesi (1, 3, 6, 42, 50. kıt'alar) na'ttır.

3.16. Rubâ'îler

I- Divanda 353 adet rubâ'î vardır. Beyit hesabıyla 706'dır.

II- 73 rubâ'îde mahlas kullanılmıştır.

III- Rubâ'îlerin tümü ahreb kalıplarıyla yazılmıştır.

IV- Rubâ'îlerin 108 tanesi (1, 6, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 21, 23, 26, 30, 31, 35, 36, 37, 38, 40, 41, 47, 48, 49, 51, 52, 53, 55, 57, 63, 65, 70, 73, 74, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 95, 117, 119, 121, 136, 137, 142, 143, 147, 152, 154, 156, 158, 161, 163, 165, 167, 169, 172, 176, 178, 180, 181, 182, 183, 185, 187, 189, 194, 195, 201, 208, 209, 211, 213, 214, 231, 232, 233, 234, 235, 241, 242, 252, 253, 255, 267, 271, 285, 286, 288, 289, 291, 294, 305, 313, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 333, 334, 336, 337. rubâ'îler) na'ttır.

3.17. Matla'lar

I- Divanda 175 adet matla' bulunmaktadır.

II- Matla'ların yalnızca 2'sinde mahlas geçmektedir.

III- 175 matla'da 25 farklı aruz kalıbı kullanılmıştır. Yoğunluk sırasına göre şu şekildedir:

- 1- "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" (29 matla')
- 2- "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" (28 matla')
- 3- "Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" (27 matla')
- 4- "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" (22 matla')
- 5- "Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün" (15 matla')
- 6- "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" (13 matla')
- 7- "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" (5 matla')
- 8- "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" (5 matla')
- 9- "Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün" (4 matla')
- 10- "Fe' ülün Fe' ülün Fe' ülün Fe' ül" (3 matla')
- 11- "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ülün" (3 matla')
- 12- "Fe' ülün Fe' ülün Fe' ülün Fe' ülün" (2 matla')
- 13- "Mef' ülü Mefâ' ilün Fe' ülün" (2 matla')
- 14- "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" (2 matla')
- 15- "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün" (2 matla')
- 16- "Müfte' ilün Mefâ' ilün Müfte' ilün Mefâ' ilün" (2 matla')
- 17- "Müfâ' aletün Müfâ' aletün Müfâ' aletün Müfâ' aletün" (2 matla')

- 18- "Müfte' ilün Fâ' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün" (2 matla')
 19- "Mütefâ' ilün Mütefâ' ilün Mütefâ' ilün Mütefâ' ilün" (1 matla')
 20- "Müfte' ilün Müfte' ilün Müfte' ilün Müfte' ilün" (1 matla')
 21- "Müstef' ilâtün Müstef' ilâtün" (1 matla')
 22- "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilâtün" (1 matla')
 23- "Mef' ülü Mefâ' ilün Mef' ülü Mefâ' ilün" (1 matla')
 24- "Müfte' ilün Mefâ' ilün Fe' ilün" (1 matla')
 25- "Müstef' ilün Fe' ülün Müstef' ilün Fe' ülün" (1 matla')

IV- Matla'ların 54 tanesi (1, 3, 12, 13, 18, 19, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 32, 33, 35, 37, 38, 54, 60, 61, 68, 69, 70, 71, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 92, 93, 101, 107, 108, 115, 116, 134, 135, 137, 138, 149, 150, 159. matla'lar) na'ttır.

4. FARKLI ARUZ KALIBI KULLANIMLARI

Nazîm'in divanında dikkat çeken hususlardan biri de alışılmamış aruz kalıplarının kullanımıdır. Muhtemelen şair bunları Arap aruzundaki örneklerden almış olmalıdır. Bunlardan biri "Müfte' ilün Fâ' ilün Müfte' ilün Fa' " kalıbıdır. Şair, bu kalıbı iki gazelde kullanmıştır. Örneğin:

- 1 Ey ezeli mahrem-i bârgeh-i Hâk
Nûr-ı Hudâ'dan ruhuñ lâmi' u müştak
- 2 Zât-ı kerîmiñ seniñ cümleden ekrem
Tab'-ı şefîkiñ seniñ cümleden eşfağ
- 3 Ey şeh-i ' arş-âsitân kûbbe-i eflâk
Bârgeh-i kâdrine kaşr-ı muţabbak
- 4 Dergeh-i iclâliñ olmuş ezelden
Kemterîn âvîzesi çarh-ı mu' allak
- 5 Lâyık-ı nâmıñ seniñ huţbe-i levlâk
Taht-ı le' amrük seniñ zâtıña elyak
- 6 Zâtıñ taşdik idüp cümle halâyık
Eyledi âfâkı pür na' ra-i şaddak
- 7 Senden olur el-amân derdine dermân
Kaldı Nazîm'in işi luţfuña ancak

Bir diğerkalıp, "Müfte' ilün Fâ' ilün Mefâ' ilü Fa' lün"dür. Bu kalıpla yazılan gazel de şu şekildedir:

- 1 ‘Arşı da lertzân ider şabâh-ı maḥabbet
Nâle-i ḥayyâ ‘ale'l-felâh-ı maḥabbet
- 2 Devlet anıñ kim şala o bî-kese sâye
Bâl-i hümâ-yı sebük-cenâh-ı maḥabbet
- 3 Açdı reyâhînini cenneti ḥadîka-i cânıñ
Feyz-i Mesîhâ-dem riyâh-ı maḥabbet
- 4 Cevher-i şemşîrimiz şerâre-i dildir
Âh-ı deründur bize silâh-ı maḥabbet

- 6 Secde-beriz ebrû-yı bütâna Nazîmâ
‘Âşîka ancak budur şalâh-ı maḥabbet

Yine bir diğeri "Müfte' ilün Fâ' ilün Fe' ülün Fe' ülün" kalıbıdır. Kalıbın kullanıldığı tek gazel şu şekildedir:

- 1 Ey meh-i berç-efgen-i cihân-ı muḥaddes
Mîhr-i şeref burc-ı âsumân-ı muḥaddes
- 2 Bâğ-ı le' amrük nihâl-i ḥadîka-i levlâk
Serv-i ḥırâmân-ı gülistân-ı muḥaddes
- 3 Şâh-ı nübüvvet-ḥaşem ḥıdv-i rûsul-ḥayl
Ḳâfile-sâlâr-ı kârvân-ı muḥaddes
- 4 ‘İd-geh-i kûyuña çekilmede ervâh
Ey saña ḳurbân hezâr cân-ı muḥaddes
- 5 Ḥâdim-i ḥâk-i deriñ şufûf-ı melâ'ik
Râtibe-ḥâr-ı ğamiñ revân-ı muḥaddes
- 6 Kûyuña rû-mâl iden bulur derecâtın
‘Arş ile hem-serdir ol mekân-ı muḥaddes
- 7 Olmuş ezel fevc fevc şikâr-ı ‘aşkıñ
Cân ile murğân-ı âşiyân-ı muḥaddes
- 8 Ḳurb-ı Ḥudâ'da seniñ nişâr-ı ḳudümüñ
Gevher-i gencîne-i nihân-ı mukaddes
- 9 Farḳ-ı laṭîfînde ol dü-ğisû-yı müşğîn
Nûr-ı siyehdir bâ-sâyebân-ı muḥaddes

10   Kurb-ı civârîñ yeter bihişt Nazîm'e
           Ey hâremi ravza-i cinân-ı muqaddes

Yalnızca gazellerde değil matla'larda da bu türlü farklı bir aruz kalıbına rastlıyoruz. "Müfte' ilün Fâ' ilün Mefâ' ilün Fa' lün" kalıbıyla yazılmış

Ey rusül ü enbiyâ seniñle ser-efrâz
 Cümleden olsañ revâ ser-âmed ü mümtâz, matla'ı gibi.

5. NAZÎMİN BİR BAŞKASINA DA SUNDUĞU AYNI TARİH VE KASİDELER

Nazîm, bir tarih ve üç kasidesini ilk kaleme aldığı kişiden başkası için de kullanmıştır. Bunu isimlerin geçtiği beyitleri değiştirerek yapmıştır.

Tarihler arasında 4. sırada bulunan tarih manzumesi ilk önce Mustafa Paşa için kaleme alınmıştır. Mustafa Paşa'nın ismi 3 beyitte geçmektedir. Şair, bunlardan;

Cenâb-ı Muştafâ Pâşâ sezâ mühr-i Süleymân'a
 Gelüp bir dâ'î-i kemter bu târîhi didi ammâ

beytini çıkarmış ve

Vezîr-i dâd-güster Muştafâ Pâşâ-yı 'âdil kim
 Nizâm-ı dîn ü devletde ferîdü'd-dehrdir haqqâ

beytinin ilk mısraını

Vezîr-i mükrümet-perver 'Alî Pâşâ-yı 'âdil kim

şeklinde değiştirmiş, üçüncü olarak da;

Nazîm-âsâ didim ben de du'â-yı hayr ile ol dem
 "Cem-âyîn âşaf-ı mülk-i Süleymân Muştafâ Pâşâ"

beytini

Nazîm-âsâ didi ol dem du'â-yı hayr ile hâtif
 "Vezîr-i kâm-bîn oldı alup mühri 'Alî Pâşâ"

şeklinde değiştirmiştir, şiirin geri kalan kısmı aynıdır. Tarihi gösteren mısra ilkinde 1099'u verirken ikincide 1105'i vermiştir.

Kasîdelerde de benzer değişiklikler yapılmıştır. Örneğin, Osman Paşa için sunulan kasîdedeki,

Muşhaf-ı kâdr ü şeref 'Osmân Pâşâ kim anın
 Âyet-i câhı devâm-ı 'ömr ile tefsîr olur

beytindeki ilk mısra

Hâzret-i Dâmâd İbrâhîm Pâşâ kim anın

şeklinde değiştirilerek veya La'li-zâde Mehmed Efendi için yazılan kasîdedeki,

Hâzret-i 'allâme La'li-zâde kim 'arz itmege
 Eyledi hâmem bu taqvîmi raqam nev-rûzda

beytinin ilk mısraını

Hâzret-i Dâmâd İbrâhîm Pâşâ kim aña

şeklinde değiştirilerek, yine Mustafa Paşa için yazılan kasîdedeki

Muştafâ Pâşâ vezîr-i dâd-güster kim müdâm
 Midhâtin ârâyîş-i evrâd ider a'c dâ bile
 beytinin ilk mısraı

Hâzret-i Dâmâd İbrâhîm Pâşâ kim müdâm
 şeklinde değiştirilerek bu durum sağlanmıştır.

Şairin, özellikle bu üç değişikliği de Damad İbrahim Paşa için yapması o dönemi akıllara getirmektedir. 1718 yılında Damad İbrahim Paşa'nın sadrazamlığa getirildiği tarihten 1930 yılındaki Patrona İsyanı'na kadar olan sürecin Lâle Devri olarak adlandırılacak kadar değişikliklerin yaşanması, devlet adamlarının sanatı, sanatçıyı himayesinin artışı Nazîm'i de heyecanlandırmış olmalıdır. Nazîm'in 1727 yılında 80 yaşına yakın bir zamanda vefat ettiğini yani o yıllarda 70 yaş civarında olduğunu ve şairin, örneğin 60 yaşından sonra tarih manzumesine rastlamadığımızı da düşünerek şiirle arasına bir mesafe girmiş olabileceğini de göz önüne alarak, yeni bir şiire de güç yetiremeyip belki bu yolla onun da bir şeylerden nasipdar olmak istemiş olabileceği çıkarımını yapabiliriz.

6. NAZİM DİVANINDAKİ NAZİM ŞEKİLLERİNİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

I- Divanda, "Kasîde, Tarih, Gazel, Müstezâd, Muhammes, Tahmis, Müseddes, Müsemmen, Mu'aşşer, Tercî-i Bend, Terkîb-i Bend, Lügaz, Mesnevi, Şarkı, Kıt'a, Rubâî ve Matla" olmak üzere 17 nazım şekliyle yazılmış manzumeler bulunmaktadır.

II- Divanda;

96 adet Kasîde (4746 beyit)

81 adet Tarih (677 beyit)

748 adet Gazel (5066 beyit)

2 adet Müstezâd (14 beyit)

2 adet Muhammes (toplam 44 bend, 110 beyit)

4 adet Tahmis (toplam 22 bend, 55 beyit)

4 adet Müseddes (toplam 30 bend, 90 beyit)

1 adet Müsemmen (toplam 14 bend, 56 beyit)

1 adet Mu'aşşer (toplam 5 bend, 25 beyit)

2 adet Tercî-i Bend (toplam 12 bend, 48 beyit)

12 adet Terkîb-i Bend (toplam 96 bend, 787 beyit)

12 adet Lügaz (76 beyit)

11 adet Mesnevi (642 beyit)

10 adet Şarkı (toplam 51 bend, 102 beyit)

50 adet Kıt'a (318 beyit)

353 adet Rubâî (706 beyit)

175 adet Matla' (175 beyit)

olmak üzere 1564 adet manzume bulunmaktadır.

III- Divandaki toplam beyit sayısı 13693'tür.

IV- 1564 adet manzumeden 56'sı kasîde, 64'ü gazel, 2'si müstezâd, 2'si muhammes, 1'i tahmis, 1'i müsemmen, 1'i tercî-i bend, 3'ü terkîb-i bend, 3'ü mesnevî, 5'i kıt'a, 108'i rubâî ve 54'ü matla' olmak üzere 300 tanesi na'ttır. Bu da Nazîm'in na'tla çokça ilgilendiğini ve na't-gû sıfatını hak ettiğini göstermektedir.

V- 1564 manzumede kullanılan 34 aruz kalıbı yoğunluklarına göre şu şekildedir:

- 1- "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" (226 manzume)
- 2- "Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün" (192 manzume)
- 3- "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün" (184 manzume)
- 4- "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" (158 manzume)
- 5- "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" (137 manzume)
- 6- "Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün" (108 manzume)
- 7- "Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün" (38 manzume)
- 8- "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" (19 manzume)
- 9- "Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilâtün" (19 manzume)
- 10- "Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ülün" (15 manzume)
- 11- "Mef' ülü Fâ' ilâtün Mef' ülü Fâ' ilâtün" (14 manzume)
- 12- "Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün" (12 manzume)
- 13- "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün" (11 manzume)
- 14- "Müfte' ilün Mefâ' ilün Müfte' ilün Mefâ' ilün" (10 manzume)
- 15- "Mef' ülü Mefâ' ilün Fe' ülün" (8 manzume)
- 16- "Müfte' ilün Fâ' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün" (8 manzume)
- 17- "Mef' ülü Mefâ' ilün Mef' ülü Mefâ' ilün" (7 manzume)
- 18- "Mütefâ' ilün Fe' ülün Mütefâ' ilün Fe' ülün" (6 manzume)
- 19- "Müfte' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün" (5 manzume)
- 20- "Fe' ülün Fe' ülün Fe' ülün Fe' ül" (5 manzume)
- 21- "Müfâ' aletün Müfâ' aletün Müfâ' aletün Müfâ' aletün" (4 manzume)
- 22- "Mütefâ' ilün Mütefâ' ilün Mütefâ' ilün Mütefâ' ilün" (4 manzume)
- 23- "Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün" (2 manzume)
- 24- "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün" (2 manzume)
- 25- "Fe' ülün Fe' ülün Fe' ülün Fe' ülün" (2 manzume)
- 26- "Müfte' ilün Fâ' ilün Müfte' ilün Fa'" (2 manzume)
- 27- "Müstef' ilün Fe' ülün Müstef' ilün Fe' ülün" (2 manzume)
- 28- "Müfte' ilün Fâ' ilün Fe' ülün Fe' ülün" (1 manzume)
- 29- "Müfte' ilün Fâ' ilün Mefâ' ilü Fa' lün" (1 manzume)
- 30- "Müfte' ilün Fâ' ilün Mefâ' ilün Fa' lün" (1 manzume)
- 31- "Müfte' ilün Fâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ilün" (1 manzume)
- 32- "Müfte' ilün Mefâ' ilün Fe' ilün" (1 manzume)
- 33- "Müfte' ilün Müfte' ilün Müfte' ilün Müfte' ilün" (1 manzume)
- 34- "Müstef' ilâtün Müstef' ilâtün" (1 manzume)

İKİNCİ BÖLÜM

1. NÜSHA TAVSİFLERİ

1. Nüsha: (T) Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine Kitaplığı, No: H 859.

İlk beyit:

"Mâ'ide-i süfref-i luğf-ı ahad
Gevher-i gencine-i feyz-i şamed"

Son beyit:

"Kâdiyü'l-hâcât sensin yâ Kerîm
Ber-murâd eyle fakîriñdir Nazîm"

Toplam 338 varak. 160x270 mm. ebadında. Kapak içlerinde gül motifleri vardır. Miklepli, kabartma şemse ve köşebendli vişneçürüğü deri cilt. Yazı, nesih. Aharlı kâğıt. Siyah mürekkeple yazılmıştır. Şiirlerde başlık bulunmamaktadır. Çift sütun üzerine yazılmıştır ve her sayfada 21 satır yer almaktadır. Mustafa Eyyübî tarafından 1148'de istinsah edilmiştir. Bu, oldukça erken bir tarihtir, müellifin vefatının üzerinden 10 sene dahi geçmemiştir. Ferâğ kaydı şu şekildedir:

"Hayra yazsın şerrini anıñ kirâmen kâtibin

Kim du'âdan yâd iderse işbu haññ kâtibin

Temmeti'l-kitâbu dîvânü's-şerife el-merhûm bi-Nazîm Çelebi rahmetullâhi 'aleyh sevvedehu ez'afü'l-küttâb Muştafâ Eyyübî min-telâmîzi Muhammed Râsim Efendi ..zâde³ tañrîren fi ğurre-yi recebül'ferd li-seneti şemâniyetin ve erba'în ve mi'etin ve elf."

2. Nüsha: (H) Süleymaniye Kütüphanesi, Hâlet Efendi, No: 654.

İlk beyit:

"Mâ'ide-i süfref-i luğf-ı ahad
Gevher-i gencine-i feyz-i şamed"

Son beyit:

"Kâdiyü'l-hâcât sensin yâ Kerîm
Ber-murâd eyle fakîriñdir Nazîm"

Toplam 269 varak. 128x214 mm. ebadında. Yazı, talik. Siyah mürekkeple yazılmıştır, başlıklar ve tarihler kırmızı mürekkepledir. Çift sütun üzerine yazılmıştır ve her sayfada 21 satır yer almaktadır. İstinsah kaydı, tarihi ve müstensih adı yok.

³ Kelime okunamamıştır.

3. Nüsha: (R) Kayseri Raşit Efendi Eski Eserler Kütüphanesi, Râşid Efendi, No: 1309.

Başlık: "Külliyât-ı Dîvân-ı Nazîm"

İlk beyit:

"Mâ'ide-i süfre-i luğf-ı aḥad
Gevher-i gencîne-i feyz-i şamed"

Son beyit:

"Kâdiyü'l-hâcât sensin yâ Kerîm
Ber-murâd eyle fakîriñdir Nazîm"

Toplam 364 varak. 70x170 (80x250) mm. ebadında. Miklepli, deri cilt. Yazı, talik. Siyah mürekkeple yazılmıştır. Çift sütun üzerine yazılmıştır ve her sayfada 21 satır yer almaktadır. İstinsah kaydı, tarihi ve müstensih adı yoktur ancak divanın sonunda "Muḳabele şod ez-ḥaṭṭ-ı muşannif raḥimehullâh" denilerek müellif nüshasından istinsah edildiği işaret edilmiştir. Nüshalar içinde en hacimli nüshadır.

4. Nüsha: (A) Almanya Leipzig Üniversitesi Kütüphanesi, Cod. Turc. 002.

İlk beyit:

"Mâ'ide-i süfre-i luğf-ı aḥad
Gevher-i gencîne-i feyz-i şamed"

Son beyit:

"Olsa lâyıḳ merdümek-veş dîde-i 'âşık yeri
Dâmen-i zülfün dü-tâ itmiş Nazîmâ ol perî"

Toplam 286 varak. 96x233 (169x304) mm. ebadında. Kenarları kırmızı deri cilt, üzeri bezle kaplı. Kâğıt, sarımsı beyaz Avrupa kâğıdıdır. Yazı, nesih. Siyah mürekkeple yazılmıştır, başlıklarda kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Çift sütun üzerine yazılmıştır ve her sayfada 27 satır yer almaktadır. Vâşif mahlaslı, şair bir müstensih tarafından istinsah edilmiştir ve şu manzume ile tarih düşürülerek divanın sonuna eklenmiştir:

"Biñ şükür olup mazhar-ı elṭâf-ı ilâhî
Üç ayda yazdım iki dîvân-ı cesîmi

Çekdim der-i manzûm gibi silk-i sûtûra
Vaşf-ı şeh-i kevneyn olan âşâr-ı 'azîmi

Ḥaḳ şâhib-i dîvân ile bu 'abd-i fakîre
Göstermeye der-rûz-ı nedem nâr-ı caḥîmi

Vâşif didim itmâmına bu mısra'ı târiḥ
Yazdım iki üç ayda dîvân-ı Nazîm'i"

5. Nüsha: (K) Konya Mevlânâ Müzesi İhtisas Kütüphanesi, No: 2440.

İlk beyit:

"Mâ'ide-i süfîre-i luṭf-ı aḫad
Gevher-i gencîne-i feyz-i şamed"

Son beyit:

"Kâdiyü'l-hâcât sensin yâ Kerîm
Ber-murâd eyle fakîriñdir Nazîm"

Toplam 289 varak. 67x160 (100x165) mm. ebadında. Zencirekli, şemseli, siyah renkli meşin ciltlidir. Kâğıdı oldukça yıpranmıştır. Yazı, talik. Siyah mürekkeple yazılmıştır, bazı başlıklarda kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Çift sütun üzerine yazılmıştır ve her sayfada 21 satır yer almaktadır. İstinsah kaydı, tarihi ve müstensih adı yoktur.

6. Nüsha: (E) Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi, No: 2707.

Başlık: "Dîvân-ı Belâgat-‘Unvân-ı Hâzret-i Nazîm Efendi"

İlk beyit:

" ‘Ale’ş-şabâḫ ki feyz-i nesîm-i gâliye-sâ
Cihânı eyledi ‘anber-şemîm ü rûḫ-efzâ"

Son beyit:

" ‘Avn-i Hudâ ile bulcaḫ nazmım intizâm
"Târîḫini gören didi dîvânçe-i Nazîm"

Toplam 252 varak. 122x202 mm. ebadında. Yazı, talik. Siyah mürekkeple yazılmıştır, başlıklarda kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Çift sütun üzerine yazılmıştır ve her sayfada 15 satır yer almaktadır. İstinsah kaydı, tarihi ve müstensih adı yoktur.

7. Nüsha: (S) Süleymaniye Kütüphanesi, Hamidiye, No: 1122.

Başlık: "Külliyât-ı Dîvân-ı Nazîm"

İlk beyit:

" ‘Ale’ş-şabâḫ ki feyz-i nesîm-i gâliye-sâ
Cihânı eyledi ‘anber-şemîm ü rûḫ-efzâ"

Son beyit:

" ‘Avn-i Hudâ ile bulcaḫ nazmım intizâm
"Târîḫini gören didi dîvânçe-i Nazîm"

Toplam 144 varak. 124x215 mm. ebadında. Miklepli, deri ciltlidir. Yazı, talik. Siyah mürekkeple yazılmıştır, başlıklarda kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Çift sütun üzerine yazılmıştır ve her sayfada 21 satır yer almaktadır. İstinsah kaydı, tarihi ve müstensih adı yoktur.

8. Nüsha: (D) Türk Dil Kurumu Kütüphanesi, No: Yz A 404.

Başlık: "Dîvân-ı Na' tû'n-Nebîyy Şallallâhu ' Aleyhi ve Sellem Ez-Nuṭṭâ-ı Naẓîm Efendi Ser-bâzârî"

İlk beyit:

"Fesâd-ı nefis ile bîmârdır tenim yâ Rab
' İnâyet eyle meded hâlîme benim yâ Rab"

Son beyit:

"Dolandırsa ' aceb mi ' id-gehde biñ dil ü cânı
Yine dülâba binmiş gördüm ol mümtâz-ı devrânı"

Toplam 180 varak. 80x130 (180x235) mm. ebadında. Siyah pandizot kaplı, meşin sırtlı siyah mukavva bir cilt içerisinde. Kâğıt, papatyâ filigranlı. Yazı, talik. Siyah mürekkeple yazılmıştır, başlıklarda kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Çift sütun üzerine yazılmıştır ve her sayfada 20 satır yer almaktadır. Muḥammed Sadık b. Halil tarafından 1168'de istinsah edilmiştir. Ferâğ kaydı şu şekildedir:

" ' Alâ itmâmi hâze-d-dîvân ' an yedi ez' afü'l- ' ibâd el-hâc Muḥammed Şâdık İbnü'l-hâc Ḥalîl ğaferallâhu zünûbehû ve setera ' uyûbehû âmîn bi-ḥurmeti seyyidi'l-mürselîn fî-ğurre-yi şehri rebî' ü'l-âḥir li-seneti şemânin ve sittîn ve mi'etin ve elfin min hicreti men lehu'l- ' izzetu ve'ş-şeref."

9. Nüsha: (L) Süleymaniye Kütüphanesi, Lala İsmail, No: 400.

Başlık: "Dîvân-ı Na' t-ı Naẓîm Çelebi Der-Sitâyiş-i Sultân-ı Kevneyn ' Aleyhi'ş-şalâtü ve's-selâm"

İlk beyit:

"Mâ'ide-i süfre-i luṭf-ı aḥad
Gevher-i gencîne-i feyz-i şamed"

Son beyit:

"Naẓîmâ seyr idüp taḥsîn ile hâtif didi târîḥ
Bu dîvân oldu biñ seksen ṭoḫuz beyt ile bî-mânend"

Toplam 32 varak. Yazı, talik. Siyah mürekkeple yazılmıştır, başlıklarda kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Çift sütun üzerine yazılmıştır ve her sayfada 21 satır yer almaktadır. Eksik bir nüshadır.

10. Nüsha: (İ) İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, No: T 2817.

İlk beyit:

"Mâ'ide-i süfre-i luṭf-ı aḥad
Gevher-i gencîne-i feyz-i şamed"

Son beyit:

"Revân-ı pâkini şâd eyledikçe rahmet-i Ḥak
' Adûsın eyleye merdûd-ı ' âlem ü ğam-ğîn"

Toplam 131 varak. 145x235 mm. ebadında. Yazı, talik. Siyah mürekkeple yazılmıştır. Çift sütun üzerine yazılmıştır ve her sayfada 25 satır yer almaktadır. Divanın sonunda "Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün" vezinli bir beyitle;

"Eşer-i hâme-i Aḥmed 'İzzet
' An ağâyân-ı künûz-ı devlet"

müstensih kendi ismini belirtmiş ve altına da istinsah tarihi olan 1229 tarihini yazmıştır. Müstensih, döneminin mahir hattatlarından Nazîfzâde Ahmed İzzet Ağa'dır.

11. Nüsha: (M) Matbu Nüsha: Râşid Efendi Kütüphanesi, No: 1336.

Başlık: Dîvân-ı Belâgat-'Ünvân-ı Nazîm

İlk beyit:

"Ey şefkat ü 'afv-ı lücce-i emvâcî
Baḫşâyîş-i cürm ol lücceniñ emvâcî"

Son beyit:

" Kâdiyü'l-hâcât sensin yâ Kerîm
Ber-murâd eyle fakîriñdir Nazîm"

Matbu nüsha İstanbul'da, Takvîm-i Vekâyî' matbasında, 1257/1841 yılında basılmıştır. Eser toplamda 500 sayfadır. 1-155. sayfalar arasında ilk divan, 156-194. sayfalar arasında ikinci divan, 195-248. sayfalar arasında 3. divan, 250-334. sayfalar arasında 4. divan ve 336-500. sayfalar arasında da 5. divan bulunmaktadır.

2. TENKİTLİ METİN

KASİDELER

1 Na' t-1 Şerif Be-Ĥarfi'l-Elif⁴

(T: 87b, H: 32a, R: 81b, A: 14b) (Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 'Ale's-şabâh ki feyz-i nesim-i gâliye-sâ
Cihânı eyledi 'anber-şemim ü rûh-efzâ
- 2 Çıkardı hüsrev-i gül bâğa tûğ-ı şâhîsin
Kuruldu hâyme-i eşcâr-ı sebz-reng-i fezâ
- 3 Keşide tîğ-ı zümürüd-gılâf-ı süsen-i sebz
Güşâde râyet-i gülgün-ı lâle-i hamrâ
- 4 Sipâh-ı behmeni şâh-ı bahâr itdi şikest
Şükûfeler nola gülşende itse donanma
- 5 Meşâm-ı gülşeniyâtı mu' attar itmek için
Dağıtdı zülf-i nigârı seher nesim-i şabâ
- 6 Görüp elinde gülün câm-ı nâzını leb-rîz
Terâne-senc-i niyâz oldu bülbül-i şeydâ
- 7 Gül-i neşât açılıp geldi vaqt-i nûş-â-nûş
Yetişdi otları erbâb-ı gülşeniñ haqqâ
- 8 Şakâyık âl-ķabâ vü semen sefid-libâs
Bir özge rengle her bir şükûfe-i zibâ
- 9 Müzeyyen itmededir nev-' arûs-ı gül-zârı
Olup nesim-i bahârı çemende çihre-güşâ
- 10 Döşendi rûy-ı zemîne bisât-ı reng-â-reng
Ķumâş-ı bûķalemün geydi vâdî-i şahrâ
- 11 Benefşe kec-küleh ü goncalar giribân-çâķ
İderse ğıbta cinân ravza-i cihâna sezâ
- 12 Duyurdu goncayı bûy-ı dehânı mest idüģi
Nola nesim-i şabâ itse râzını ifşâ

⁴ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 13 Kenâr-ı cûyî dil-ârâ nesîmi cân-perver
‘ Aceb mi ehl-i çemen itse kesb-i âb u hevâ
- 14 Güşâde sünbül ü reyhân şükûfte lâle vü gül
Nümûne-i İrem oldı hadîka-i dünyâ
- 15 Kebûdî câme geyüp çözdî turrasın sünbül
Mişâl-i zülf-i mu‘ anber şemâme-i havrâ
- 16 Çemende destine zerrîn kadeh alup nergis
Tamâm-ı ‘ işret-i ezhâr-ı bâğa itdi şalâ
- 17 Fezâ-yı bâğda her cûy-ı şâf bir mir’ât
Çabâ-yı sebz ile her serv tûfî-i ra‘ nâ
- 18 Mağâm-ı ‘ işvede her bir şükûfe ser-tâ-ser
Kıyâm-ı nâzda her bir nihâl ser-tâ-pâ
- 19 Nesîm-i şubhla yer yer temevvüc itmededir
Riyâz-ı dehr meger oldı kulzüm-i hadrâ
- 20 Zamân-ı zevk u tarab ‘ ahd-i şevk ü şâdîdir
Ki elde câm-ı şafâ serde neşve-i şahbâ
- 21 Şafâ-yı ‘ ayşî koyup böyle demde maqşûda
Revâdır ehl-i tarab itse nâz u istiğnâ
- 22 Hümâr-ı hecri idüp şüst ü şü şarâb-ı vişâl
Vefâya oldı bedel cevri-i yâr müsteşnâ
- 23 Sipâh-ı düşmen-i gâm zîr-i pâ-yi şâdîdir
Hücûm-ı zevk ile her ebkem olmada gûyâ
- 24 Metâ‘ -ı ‘ işretin olsağ nola harîdârı
Ki doldı nağd-i ümîd ile ceyb ü dest-i reca
- 25 Fezâ-yı fih-i hümârı ‘ ubûr için besdir
Beyâz-ı gerden-i mînâ bize yed-i beyzâ
- 26 Mey ü kadeh şafağ-ı âfitâba döndi yine
Meger ki halka-i bezm oldı çarh-ı ‘ ayş ü şafâ
- 27 Pür itdi meclis-i gülşende gûş-ı mestâmı
Seher terâne-i hünîn-i kulkul-i mînâ⁵

⁵ Bu beyit, A nüshasında bulunmamaktadır.

- 28 O demde tûfî-i hâmem bu şî'r ile oldı
Bakınca âyine-i cûy-i bâğa şekker-hâ
- 29 Hıta-âver oldı o mâh-ı sipihr-i hüsni ü behâ
Ser-â-ser eyledi bâğ-ı cemâli mihr-i giyâ
- 30 Yaraşdı ol ruğ-ı zîbâya ol hıta-ı müşgîn
Cemâli gülşenin itdi benefşe-zâr-ı Hıudâ
- 31 Ruğında sebze-i bîgânedir hıta-ı la'li
' Aceb mi olmasa bûy-âşinâ-yı mihr ü vefâ
- 32 Hıta-ı ' izârı degil mâh-ı bedr-i ruhsârı
Miyân-ı hâleden itdi tamâm-ı ' arz-ı liğâ
- 33 Şikenc-i zülfi dil-i zâra mûcib-i teşvîr
Sevâd-ı hıttı ser-i câna bâ' iş-i sevâ
- 34 Dirîğ u hayf ki olmuş o hüsrev-i hüsniñ
Gülû-yı hıttı ile mülk-i cemâli pür-gavgâ
- 35 Düşürse pâyine şâyeste serv-i şimşadı
Hırrâm-ı nâz ile oldukça kıaddi cilve-nümâ
- 36 Bahâr-ı hüsni açıldı görüp hıta-ı sebzın
Benefşe nûş ideriz ' âşıkâne şubh u mesâ
- 37 Benim de gülşen-i tab' ım şükûfe-zâr oldı
' Aceb mi kâm-ı dil ü cânı eylese bûyâ
- 38 Yetişdi nağl-i beyânımda mîve-i ma' nâ
Pür oldı şâh-ı hayâlim nola olursa dü-tâ
- 39 Kenâr-ı bezm-i ma' ânide cân tarab-güster
Miyân-ı meclis-i ' irfânda dil kıadeh-peymâ
- 40 Elimde hâme ki murğ-ı hezâr-destândır
Ne mümkün eyleye dem-beste bîm-i hâr-ı fenâ
- 41 Ki bâğ-ı midhat-i Fahr-i Cihân'ın olmadır
Firâz-ı gülbün-i na' tında zemzeme-pîrâ
- 42 Yegâne şâh-ı dü-' âlem ki bârgâhında
Mağâm-ı hıdmete şaf-beste ehl-i arz u semâ
- 43 Ne şeh şehen-şeh-i yektâ ki hâk-i dergâhın
Melâ'ik itmededir çeşm-i câna kuşl-i cilâ

- 44 Hüdâygân-ı dü-^ç âlem şehen-şeh-i ekrem
Şefî^ç -i küll-i ümem pâdişâh-ı her dü-serâ
- 45 Muhtî-i fażl u hüner hüsrev-i cihân-dâver
Hıdıv-i pâk-güher dest-gîr-i rûz-ı cezâ
- 46 Hülâşa-i dü-cihân nâzenîn-i kevn ü mekân
Mu^ç in-i ^ç âlem ü insân delîl-i râh-ı hüdâ
- 47 Cenâb-ı Aḥmed-i mürsel ḥabîb-i ḥazret-i Ḥaḳ
Fürûg-ı nûr-ı Hüdâ şem^ç -i leyletü'l-İsrâ
- 48 Tabîb-i cân-ı ümem kim derinde kânûndur
Hemîşe ^ç illet-i merzâ-yı seyvi^ç âta şifâ
- 49 Şeh-i serîr-i le^ç amrük ki hil^ç at-i levlâk
Vücûd-ı pâkine olmuş ezelde râst-ḳabâ
- 50 Tırâz-ı taht-ı risâlet ki oldu bâ-dil ü cân
Tufeyl-i bârgeh-i şer^ç i pîr ile bernâ
- 51 O şehriyâr ki lâyıḳ kemîne bendesiniñ
Olursa ferş-i reh-i hıdmetinde bâl-hümâ
- 52 O şeh-süvâr-ı fezâ-yı zafer ki itdikçe
Sipâh-ı nuşret ile ^ç azm-i ^ç arşada heycâ⁶
- 53 Ser-i ^ç adûyı idüp rîze-seng-i vâdî-i İrem
Vücûd-ı düşmeni eyler nişân-ı tîr-i belâ
- 54 Şükûh-ı şevketi dehşet-fezâ-yı çarḫ-ı felek
Fürûg-ı tal^ç ati revnaḳ-rübâ-yı şems-i duḫâ
- 55 Esîr-i bend-i kemend-i hıdıv-i emri kader
Fütâde silsile-i pâdişâh-ı hükmi ḳazâ
- 56 Gedâ-yı dergeh-i şer^ç i şeh-i Sikenderdir
Faḳîr-i bâr-geh-i cûdı hem-ser-i Dârâ
- 57 Sipîhr-i mekrûmete âfitâb-ı ^ç âlem-tâb
Serîr-i ^ç âtıfete hüsrev-i cihân-ârâ
- 58 Künûz-ı şefḳate bir gevher-i girân-mâye
Muhtî-i ḫikmete zibende bir dür-i yektâ

---

⁶ ^ç arşada heycâ, A: ^ç arşa-i heycâ

- 59 Melek be-zevk u feraḥ dergehinde cârû-keş
Felek be-şevk ü şafâ hıdmetinde pâ-ber-câ
- 60 Nesîm-i luḫfını itse mürebbî-i külhân
İderdi terbiyeti reşk-i gülşen-i me'vâ
- 61 Semûm-ı ḳahrı vezân olsa sûy-ı gül-zâra
Mişâl-i dûzaḫ olurdu şerâreler peydâ
- 62 Demâg-ı 'âlemiyân ḥaşre dek mu'attardır
O deñli nefḥa-i ḥulḳ-ı kerîmi ḥâlet-zâ
- 63 Hızâne-i keremin eyledikçe bezl-i ümem⁷
Olur berâber o şâhiñ yanında mîr ü gedâ
- 64 Ne yerde ḥükmi revân olsa ol cihân-dârîñ
Fütâde çâh-ı 'ademdir ḥükûmet-i a' dâ
- 65 Ola kıyâmete dek âfitâba pertev-baḫş
Fürûg-ı neyyir-i feyzinden alsa mâh ziyâ
- 66 Bahâr-ı 'âlem-i 'ömrüñ ḥazânı olmazdı
Eger ki bülbül-i ḫıfzı olaydı nağme-serâ
- 67 Cihân-penâh şehâ ḥusrev-i mülk-sipehâ
Eyâ şefî'-i ümem pâdişâh-ı mülk-i beḳâ
- 68 Sen ol şeh-i dü-serâsın ki ḥâk-i maḳdemiñi
Görürdi 'arş-ı mu'allâyı çekse nâ-bînâ
- 69 Sen ol çerâg-ı hüdâsın ki şem'-i zâtîñdir
Tırâz-ı bezm-geh-i ḳurb-ı ḥazret-i Mevlâ
- 70 Fürûg-ı neyyir-i ḥüsn ü cemâliñ olmuş ezel
Ziyâ-yı şems-i duḫâ tâb-baḫş-ı bedr-i dücâ
- 71 'Alil-i şerbet-i 'aşkıñ revân-ı Hızır ü Mesîḫ
Marîz-i derd ü ğamîñ cân-ı Bû 'Alî Sînâ
- 72 Benem o ḥaste ki dârû-yı na' t-ı pâkiñ ile⁸
İrişdi derd-i dil-i zâr u mübtelâma devâ
- 73 Benem o çeşme-i âb-ı ḥayât-ı vaşfiñ kim
Zülâl-i nuḫkuma teşne Cerîr ile A' şâ

⁷ beöl-i ümem, A: bezm-i ümem

⁸ na' t-ı pâkiñ ile, A: pâk na' tîñla

- 74 Benem o micmere-gerdân-ı bezm-i menkabetiñ
Ki benden almadadır bûy-ı feyzi hep şu'arâ
- 75 Kemâl-i feyż-i nu'ûtuñla oldı eş'ârım
Ne gûne meclise varsa zebân-zed-i bülegâ
- 76 Mişâl-i gül dutar ins ü melek şafâ ile gûş
Şenâñı bülbül-i nuţkum her eyledikçe nevâ
- 77 'Aceb degil kalemim sîne-çâk ise oldı
Şarâb-ı vaşf-ı şifâtuñla mest-i bî-pervâ
- 78 Sevâd-ı nazm-ı terim midhâtiñle müşg-i Huten
Şenâñ ile raqamım reşk-i 'anber-i sârâ
- 79 Gel ey kalem ço bu da'vâyı eyle hatm-i kelâm
Yeter bu mertebe baş-ı sühan Nazîm-âsâ
- 80 Niyâza başla hulûş üzre hâke sür yüzüñi
Kaşîde buldı nihâyet irişdi vaqt-i du'â
- 81 Seher ki eyleye tûmâr-ı goncaya sûsen
Midâd-ı sebz ile tâ na't-ı hazreti inşâ
- 82 Revân-ı pâkine tâ-ğaşr ola şalât u selâm
Gubâr-ı ravzasına cân-ı ümmetân fedâ

2 Gevher-endâzî-i Kûlzüm-i Midâd Be-sâhil-i Na't-ı Şerîf-i Şeff'-i Yevm-i
Tenâd⁹

(T: 31a, R: 31a, A: 17a) (Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Ey kişver-i risâlete sultân-ı enbiyâ
Rûh-ı revân-ı cism-i rusül cân-ı enbiyâ
- 2 Mihr-i celî fûrûg-ı sipîhr-i risâletiñ
Burc-ı nübüvete meh-i tâbân-ı enbiyâ
- 3 Hâdi-i küll delîl-i sübül pişvâ-yı dîn
Şâh-ı rusül şehenşeh-i zî-şân-ı enbiyâ
- 4 Ahrâr-ı hayl-i server-i ser-cümle-i rusül
Ebrâr-ı ceyş-i dâver-i devrân-ı enbiyâ
- 5 Ümmet sipâh-ı pâdişeh-i aşfiyâ şufûf
Şâhib-kırân-ı merkez-i meydân-ı enbiyâ

⁹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 6 Maḥbûb-ı nâz-perver-i kâşâne-i yakîn
Sultân-ı nâzenîn şeh-i ḥûbân-ı enbiyâ
- 7 İtmiş midâd-ı şun^ç şalât ü selâmını
Ârâyîş-i kitâbe-i eyvân-ı enbiyâ
- 8 Hâllâl-i pür-su'âl ki nuṭṭ-ı faşîhidir
Müşkil-güşâ-yı mekteb-i 'irfân-ı enbiyâ
- 9 Nâ-ḥande ḥâce-i sebaḳ-âmûz-ı ma^ç rifet
Ümmî-laḳab debîr-i debistân-ı enbiyâ
- 10 Bâğ-ı ruḥında olmuş o gîsû-yı ḥam-be-ḥam
Müşgîn-şemîm-i sünbül ü reyḥân-ı enbiyâ
- 11 Berḳ-ı cemâli nûr-ı serâ-perde-i yakîn
Mişkât-ı ḥüsni şem^ç-i şebistân-ı enbiyâ
- 12 Kuḥl-ı 'uyûn-ı cân-ı rusûl ḥâk-i maḳdemi
Gerd-i ḥarîmi sürme-i a^ç yân-ı enbiyâ
- 13 Olmuş vücûdı ḥil' at-i levlâk ile ezel
Sultân-ı çâr-bâliş-i dîvân-ı enbiyâ
- 14 Nâm-ı şerîfi ser-süḥan-ı fihris-i rusûl
Ser-levḥa-i cerîde-i 'ünvân-ı enbiyâ
- 15 Nuṭṭ-ı faşîhi dürr-i binâgûş-ı kümmelîn
Her bir ḥadîşi ḥüccet ü burhân-ı enbiyâ
- 16 Hâḳ zâtîñ eylemiş ni^ç am-ı cûd u luṭf ile
Sâlâr-ı bî-niyâz-ı ser-i ḥân-ı enbiyâ
- 17 Hîş geçmez idi sâye-i luṭfuñ da olmasa
Ḳadd-i bülendi 'ar^ç ar-ı bustân-ı enbiyâ
- 18 Dârü'-şifâ-yı 'aşḳı 'alîli dil-i rusûl
Derd-i ḡam-ı maḥabbeti dermân-ı enbiyâ
- 19 Olsa 'aceb mi bâğ-ı İrem gibi bî-ḥazân
Güldeste-i ḡamıyla girîbân-ı enbiyâ
- 20 Dergâh-ı 'izzetinde nola olsa dem-be-dem
Hep ḥıdmetiyle berzede-dâmân-ı enbiyâ
- 21 Nisân-ı feyz-i câh-ı celâliyle ol şehîñ
Ser-sebzdîr ḥadîḳa-i sâmân-ı enbiyâ

- 22 Kân-ı melâhat ol ki zenaḥdânı dürcidir
Ḥân-ı maḥabbetinde nemek-dân-ı enbiyâ
- 23 ‘Ayn-ı ‘inâyeti nazar-endâz-ı ümmetân
Çeşm-i ḥimâyetiyle nigebân-ı enbiyâ
- 24 Hâdî-i dîn ki nûr-ı sirâc-ı cemâlidir
Bezm-i yakîne şem‘-i fûrûzân-ı enbiyâ
- 25 Vaşf-ı cevâhir-i şıfatıdır taḥaḳ taḥaḳ
Nuṭḳ-ı güher-nişâr u dür-efşân-ı enbiyâ
- 26 Lebrîz olup maḥabbet ü ‘aşkıyla tâ-be-ḥaşr
Pürdür o naḳd-i şevḳ ile hemyân-ı enbiyâ
- 27 Her gûy-ı ser ki olmaya ğaltân-ı dergehi
Olsun kaḫâ-ḥor-ı ḥam-ı çevġân-ı enbiyâ
- 28 Lâyıḳ degilse de umarım fażl-ı Ḥaḳ ide¹⁰
Bu nazm-ı ‘âcizânemi şâyân-ı enbiyâ
- 29 Tâ ḥükm-i şer‘ ile ola ol seyyidü'l-beşer
Şadr-ı risâlet üzre ḳalemrân-ı enbiyâ
- 30 Fermân-beri ola rusül ü enbiyâ anıñ
Ḥalk olduğunca bende-i fermân-ı enbiyâ
- 31 Yâ Rab be-ḫaḳḳ-ı faḫr-i rusül tâ ki zindedir
Cân-ı Nazîm'i eyle şenâ-ḥân-ı enbiyâ

3 Faḫriyye-i Zibâ Mutazammın-ı Na‘ t-ı Mefḫar-i Her Dü-serâ¹¹
(T: 32a, R: 32a, A: 11b) (Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Meryem-i fikrim olup ḫâmile-i feyz-i Ḥudâ
Doġdı gehvâre-i taḫ‘ ımda Mesîḫ-i ma‘ nâ
- 2 Benem ol micmere gerdân-ı şebistân-ı hüner
Kâm-ı ‘âlem nefehât-ı süḫanımla bûyâ
- 3 Benem ol bülbül-i gülzâr-ı beyân kim gûşın
Gül gibi şâhid-i ma‘ nâ dutar olsam gûyâ
- 4 Benem ol mâşiṭa-i rûy-ı ‘arûsân-ı beyân
Kilk-i endişem olup şûret-i ma‘ nâ-pîrâ

¹⁰ fażl, A: feyz

¹¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 5 Oldı bir mükhüle her satır-ı siyâh-ı nazmım
Şafha-i şî' r-i laţfım aña mir 'ât-ı şafâ
- 6 Lûledir aña zebânım dehenimdir inbîk
Nola taqtîr-i gülâb-ı sühan itsem hâlâz
- 7 Kalemim tûtî-i gûyâ-yı şeker-zâr-ı maķâl
Mışır-ı endîşede şîrîn sühanımdır bebgâ
- 8 Tab'ıma feyz-i Hudâ zâ'ika-bağş-ı ilhâm
Kand-i ma' nâ leb-i endîşeme hâzır helvâ
- 9 Her midâd-ı kalemim reşk-i süveydâ-yı nizâm
Noķta-i nazm-ı terim merdüm-i çeşm-i rûknâ
- 10 Görse zencîr-i suţûr-ı sühanım şevķinden
Ola mecnûn gibi dil-bestesi cân-ı Leylâ
- 11 Dem-be-dem olmadadır kâlbüd-i fikr ü hayâl
Dem-i cân-bağş-ı Mesîh-i sühanımla ihyâ
- 12 Keyf-i şahbâ-yı raķîķ-i hünerim guşsa-kesel
Neşve-i câm-ı raķîķ-ı eşerim ğam-fersâ
- 13 Dûr-bîn-i kalemim şâf-nümâdır o ķadar
Ki görür cây-ı murâdın nazâr itse a' mâ
- 14 Sedd-i Ye'cûc-ı edânî-i sühandır nuţķum
Kavlime olsa Sikender gibi ķâ'il Dârâ
- 15 Feyz-i Haķ rehber iken tab'ıma her vâdide
Tengdir cilvesine sâha-i şî' r ü inşâ
- 16 Lehce-i dil-keş ile tab' -ı hoş-elhânımdır
Çemen-i ma' rifete bülbül-i mergüle-serâ
- 17 Tab'ım İskender-i ma' nâ kalemim Hızır-ı beyân
Nola itse sühanım âb-ı hayâtı icrâ
- 18 Kilk-i çâlâk-terim evc-i sühanda şeh-bâz
Fikr-i sîmurĝ-perim kâf-ı hikemde ' anķâ
- 19 Mürşid-i tab'ıma ilhâm-ı ilâhî rehber
Pîr-i endîşeme çüb-ı kalemim oldı ' aşâ
- 20 Cân atar rûh-ı Felâţûn ğum-ı muğbireme
Teşne-leb ney-şeker-i ğâmeme İbn-i Sînâ

- 21 Edhem-i ‘akl-ı Aristo kıla evvel kâdeme
Eşheb-i fikr-i serî‘ imle olursa hem-pâ
- 22 Vâridât ile tolu genc-i güherdir dehenim
Aña şemşîr-i zebânım yetişür ejderhâ
- 23 Tûtî-i Mısr'a kıyâs itme bulunmaz hergiz
Murğ-i hâmem gibi bir bülbül-i şad-güne nevâ
- 24 Tâze elfâz ile güftârımı gûş eylemege
Pây-ı ta‘ bîrimi taqbile gelür hüsn-i edâ
- 25 Vâlih-i nazm-ı terim cân-ı Lebîd ü Hâssân
Mest-i câm-ı suhanım rûh-ı Cerîr ü A‘ şâ
- 26 Tâ‘ir-i tab‘ -ı bülendim tayerân itdikçe
Görinür hâk-i hâzîz evc-geh-i istiğnâ
- 27 Tâyy idüp ‘âlemi bir demde gelür hem yerine
Murğ-i fikrim ki açar bâl ü perin bî-pervâ
- 28 Cedvel-i hâmem o mîzâb-ı ma‘ ânîdir kim
Çemenistân-ı beyân andan alur feyz-nümâ
- 29 Şaykal-ı feyz ile rûşen-ger-i tab‘ -ı şâfım
Dem-be-dem âyîne-i dilden olur jeng-zidâ
- 30 Noқта-i kilik-i siyâhımda ‘ aceb hâlet var
Şûretâ kaçtre vü ma‘ nide yem-i tûfân-zâ
- 31 Hüdhdü-i nuţkumı bâğ-ı sühanımda görse
Ola zindân dil-i Belkîs'a çemen-zâr-ı Sebâ
- 32 Nazmım âvîhte-i gerden-i teslim-i fuşûl
Sühanım dürr-i girân-mâye-i gûş-ı fuşâhâ
- 33 Tab‘ -ı derrâkime bir hâşşadır isti‘ dâd
Vâlih u şiftedir fıtratıma fehm ü zekâ
- 34 Görmeye çeşm-i hîred bulmaya seyyâh-ı hayâl
Arasa ‘âlem-i endişemi zîr ü bâlâ
- 35 Dîde-i şâhid-i nuţkum gibi bî-sürme siyâh
Tab‘ -ı şûhum gibi sermest-i sühan bî-şahbâ
- 36 Mey-i ilhâm ile memlû kadeh-i nâţıkası
Mest olup râzını tab‘ ım nola itse ifşâ

- 37 Gül-i taḥkîk pür itdi çemen-i sâmi‘ amı
Dem-i cân-baḥşım o gülşende yiter bâd-ı şabâ
- 38 Nuṭḡ-ı şîrîn ü dil-âvîz ü füsûn-perverle
Fikr-i bârîk ile tedkîk-i süḡanda ḡakḡâ
- 39 Bu kadar ḡüsni-‘ ibâretle hüner-mendâna
Eyleyüp ‘ arşa-i pehnâ-yı ma‘ ânîde şalâ
- 40 Şâ‘ ir-i siḡr-i beyânım diyü da‘ vâ itsem
Kimse da‘ vâmı benim eylemez ıḡgâ illâ
- 41 Ḥâce-i kevn ü mekân maḡkeme-i vaşfında
Diñleye budur ümîdim o ḡıdîv-i dâna
- 42 Nâ‘ib-i kâḡî-i ḡâcât şeffü‘l-‘ araşât
Müşfik-i ḡâl-i ‘uşât ol sened-i rûz-ı cezâ
- 43 Ḥil‘ at-ârâ-yı le‘ amrük şeh-i levlâk-efser
Enbiyâ-ḡayl ü rusûl-mevkib ü tevfiḡ-livâ
- 44 Faḡr-i ‘âlem şeh-i kevineyn Resûlü‘ş-şekaleyn
Maḡrem-i râz-ı Ḥudâ şâhid-i bezm-i İsrâ
- 45 Evvelîn dürr-i şadef-perver-i deryâ-yı vücûd
Âḡirîn gevher-i gencîne-i şun‘-ı Mevlâ
- 46 Nâzenîn-i ḡarem-i rû‘yet-i Rabb-i ‘izzet
Ya‘ ni maḡbûb-ı Ḥudâ seyyidinâ Mevlânâ
- 47 Kurretü‘l-‘ ayn-ı rusûl nûr-ı dü-çeşm-i Cibrîl
Dürretü‘t-tâc-ı nübüvvet şeh-i levlâk-ḡabâ
- 48 Maşrıḡ-ı şubḡ-ı ezel mâh-ı cihân-tâb-ı ebed
Neyyir-i raḡmet o mihr-i felek-i mâ-evḡâ
- 49 Mefḡar-i ‘âlemiyân ‘âlem-i cân cân-ı cihân
Dâver-i kevn ü mekân dâd-penâh-ı zu‘ afâ
- 50 Râyet-efrâz-ı nübüvvet sipeh-ârâ-yı rusûl
Mâlik-i mülk-i şefâ‘ at şeh-i fermân-fermâ
- 51 Sebeb-i ‘âlem ü âdem sened-i mevcûdât
Ḥüsrev-i her dü-cihân pâdişeh-i her dü-serâ
- 52 Gülbün-i ravza-i Ṭâ-hâ gül-i bâḡ-ı Yâsîn
Bî-ḡazân serv-i çemen-zâr-ı vemâ erselnâ

- 53   Kulzüm-i ‘afv u şefâ‘ at dür-i deryâ-yı kerem
Menba‘-ı rahmet ü şefkat güher-i kân-ı ‘atâ
- 54   Lî-ma‘ allâh-serîr Ahmed-i mürsel ki odur
Pâdişâh-ı harem-i muhterem-i "şümme denâ"¹²
- 55   Enbiyâ vü rusül içre aña yokdur şânî
Ki nübüvvetle risâletle odur müsteşnâ
- 56   O kirâmî-güheriñ âdemi itmiş şerefi
Mazhar-ı naşş-ı kerîm-i "ve lekad kerremnâ"¹³
- 57   Şem‘-i cem‘ i rusülün râh-nümâsı sübülün
Enbiyâ hep o gülün ravzasına nâşiye-sâ
- 58   Ka‘be-i dergehiniñ zâ‘iri beyt-i ma‘ mûr
Harem-i ravzasınıñ ‘âkifi ‘arş-ı a‘ lâ
- 59   Mâh-ı tâbân-ı ‘Acem mihr-i dırağşân-ı ‘Arab
Cebhesi bedr-i düca tal‘ atıdır sems-i duhâ
- 60   Şâ‘im-i rûze-i didârı dil ü cân-ı ümem
Gîsuvânı şeb-i Qadr u ruhu ‘îd-i adhâ
- 61   Gülbün-efrûz-ı Qureyş ü gül-i bâğ-ı ‘adnân
‘Andelîb-i çemen-i Yeşrib ü serv-i Baḥâ
- 62   Kârvân-ı ümeme kâfile-sâlâr-ı necât
Dergeh-i ‘izzete hem reh-rev ü hem râh-nümâ
- 63   Gerd-i gird-i haremi nûr-ı siyehle tev‘em
Hâk-i pâk-i kademi kuhl-ı dü-çeşm-i havrâ
- 64   Dem-i nezzâre gazâl-i nigehe şabr-güdâz
Kuhl-ı mâ-zâğ ile çeşm-i siyehi hûş-rübâ
- 65   Kürsî-i sîm ü zer dergehi mâh-ı hürşid
Rîze-seng-i harem-i bârgehi necm-i sühâ
- 66   Dil-i şâfi güher-i cûd ile kândan ecved
Dest-i pâki kerem ü luḫ ile yemden eşhâ
- 67   Lücce-i cûdına nisbetle o kân-ı keremiñ
Kemterîn kaḫre-i piçende degildir deryâ

¹² Necm Süresi, 8. ayette geçen "sonra yaklaştı" anlamındaki kısım iktibas edilmiştir.

¹³ İsrâ Süresi, 70. ayette geçen "Andolsun, biz yücelttik" anlamındaki kısım iktibas edilmiştir.

- 68 Dem-i 'afvında seher-gâh-ı şefâ' at o şehîñ
Derekâta derecât ola bedel havfa recâ
- 69 Bir gelür ma' şiyet-i hürd ü büzürg-i ümmet
Pîş-i 'afvında berâberdir anîñ şâh u gedâ
- 70 Rûz u şeb mihr ü mehi kâse-i deryûze idüp
Âsitânında gedâdır o şehîñ çarh-ı dü-tâ
- 71 Eşk-i ter âh-ı seherdir o gül-i bî-hârîñ
Dem-be-dem ravza-i 'aşkıñda olan âb u hevâ
- 72 Gevher-i mihrine şâyeste degildir virse
Cevher-i cânını halk-ı dü-cihân müjde-bahâ
- 73 Defter-i kevn ü mekân olmaya evvel satrı
Olsa tafşîl-i şenâ-yı şıfatı icmâlâ
- 74 Gökde yerde yeri yok kaçtre-i sîm-âb gibi
Düşmen-i şer' ini Hâk itmiş ezel bî-ser ü pâ
- 75 Şehper-i şerm ü edeble yüzini ferş iderek
Olsa çârüb-keş-i hâk-i deri bâl-i Hü mâ
- 76 Ola hemvâre idüp anda gül-âb-efşânî
Harem-i 'izzetine ebr-i sa' âdet saçkâ
- 77 Şebnem-âlûd-ı 'araç olsa gül-i rûyı olur
Sebz-i ter âb-ı ruhu ile çemen şerm ü hayâ
- 78 Gülşen-i rif'atine sebze-i bigâne felek
Mâh bir ayçiçeği anda güneş mihr-i giyâ
- 79 Nutk-ı şîrinine tûfî gibi dil-teşne hezâr
Lebine gönca-i ter rûyına verd-i ra' nâ
- 80 Bûy-ı gîsû-yı lafîfiyle mu'atâr reyhân
Sünbül-i şifte âşüfte demâg-ı sevdâ
- 81 Eşer-i mu'cize-i bâhiresiyle o şehîñ
Oldı gûyâ yed-i pâkindeki seng-i hârâ
- 82 Olmada cân-ı ümem dâ'ire-i şer' inde
Haşre dek nokta-i pergâr gibi pâ-ber-câ
- 83 Ser-fürû-bürde olup maşkeme-i 'adlinde
Hükmüne virdi rızâ Gebr ü Yahûd ü Tersâ

- 84 İbn-i Sînâ gibi her gûşede biñ hastası var
Yazmamış ‘illet-i bîmârını Kânûn u Şifâ
- 85 Âferîniş daği ma‘ düm idi mevcûd iken ol
Âferîde heme nâ-bûd idi ferden ferdâ
- 86 Dergeh-i kudrete ferrâş revân-ı Âdem
Harem-i ‘ismetine câriye rûh-ı Havvâ
- 87 Mîhmân-ı ser-i hân-ı keremi rûh-ı Halîl
Enbiyâ vü rusûl ol hâna tufeyl olsa sezâ
- 88 ‘Îd-ı ‘aşkında dil ü cân-ı Simâ‘ il gibi
Ola ervâh-ı muqaddes dil ü cân ile fedâ
- 89 Tûr-ı şevkinde nola ol ene efşah haberin
Kâ‘il-i kavlı-i hikem-perveri olsa Mûsâ
- 90 Enbiyâsı gibidir kavm-i kelîmullâhın
Didi ol fahr-i cihân ümmetim içre ‘ulemâ
- 91 Çeşm-i cân-ı Zekeriyâ ruhunun hayrânı
Hilye-pîrâ-yı cemâli leb-i rûh-ı Yahyâ
- 92 Şehr-i cûd u keremiyle yere geçdi Kârûn
Cüst ü cûy-ı hâremiyle göge çıkdı İsâ
- 93 Mazhar-ı redd ü kabûli olanın mertebesi
Biriniñ taht-ı serâdır birinin fevķ-ı ‘alâ
- 94 Bağrı yağı erimezdi eşer-i tâbından
Nûr-ı hıfzından eger şu‘le-i şem‘ alsa ziyâ
- 95 Darb-ı tîg-ı kader-endâz-ı kazâ-peygârı
İtdi her hâmlerde düşmenlerini rûy-be-ķafâ
- 96 İstemez seng-i fesân çarķa tutarsa dönmez
Tîr-i dil-dûzı kader tîg-i ser-endâzı kazâ
- 97 Sipeh-i rezmine ol hüsrev-i nuşret-‘alemiñ
Oldı her hâmler-i pür-şûrda hengâm-ı vegâ
- 98 Siper-i sîm-ķamer miğfer-i zer mihr-i münîr
Mâh-ı nev tîg ü kemer-bend-i muraşsa‘ cevzâ
- 99 Dem-be-dem cûy-ı fenâdan güzêrân eylemege
Pül-i şemşiri yeter menhel-i cân-ı a‘dâ

- 100 Sipeh-i haşmetine ‘avn-i Hudâ rehber olup
O şehîñ itdügi dem ‘azm-i çemen-zâr-ı gâzâ
- 101 Şulayup lâle-sitân-ı zaferi tîg-i gûzât
Gûşe gûşe dökilür cedvel-i hûn-ı huşamâ
- 102 Şadme-i qahrı ile Hind ü ‘Acem'de o şehîñ
Sûmenât ile yere geçdi revâk-ı Kusrâ
- 103 O şehîñ sâ’il-i dergâhı kibâr ile şıgâr
O şehîñ bende-i fermân-beri pîr u bernâ
- 104 Hûk-i dergâhını rû-mâle gelüp şerminden
Düşüre nâfesini yolda gâzâlân-ı Hıfâ
- 105 Âhuvân-ı harem-i ravza-i vâlâ-terine
Çemen-i cennet-i Firdevs-i berîn ola gîdâ
- 106 Kaşr-ı şer‘inde Ebû Bekr ü ‘Ömer ol şâhiñ
Dağı ‘Osmân u ‘Alî oldılar erkân-ı binâ
- 107 Biri şıdk ile biri ‘adl ile bî-hemtâdır
Biri hilm ile biri ‘ilm ile ferd ü yektâ
- 108 Birisi baħr-i ‘ağâdır birisi kûlzüm-i dâd
Birisi kân-ı hayâdır birisi genc-i şehâ
- 109 İki şehzâde-i pür-cûd Hasan ile Hüseyn
Her biri olmuş iken nûr-ı dü-çeşm-i zehrâ
- 110 Birine kâse-i zehr-âb-ı fenâ şundı kader
Birini tîg-ı kazâ itdi emîr-i şühedâ
- 111 Oldılar cân ile fermân-ı Hudâ’ya teslîm
Her biri hükm-i kazâ vü kadere virdi rızâ
- 112 Rûh-ı pâk-i şeh-i kevneyne dürûd ile şalât
Âl ü evlâdına aşhâbına teslîm ü şenâ
- 113 Şeb-i mi‘râc o Hudâvend-i Hudâvendâna
Sidre'den hazret-i Cibrîl olup bâl-güşâ
- 114 Müjde-i vuşlat ile da‘vete geldi götürüp
Bir hümâ-sâye Burâk esb-i hümâyûn-sîmâ
- 115 Sürme-i kudret ile çeşm-i siyâhı mekhûl
Sünbülîn perçemi hem dil-keş ü hem rûh-fezâ

- 116 İntizâr üzre iken maqdemine hasretle
Oldı bir demde yeri mescid-i hâş-ı Aqşâ
- 117 Enbiyâ vü rusüle idüp imâmet anda
Oldı devletle feres-rân-ı maqâm-ı vâlâ
- 118 Ser-be-ser ‘âlem-i imkânı temâşâ iderek
Qalması itmedigi seyr-i cibâl ü şahrâ
- 119 Çarh-ı mînâya qadem başdı açup bâl ü perin
O peridir ki ola cilve-gehi şîşe sezâ
- 120 Şubha dek yandı kanâdîl-i nücûm-ı raşşân
Eyledi yümn-i kudûmiyle felek donanma
- 121 Oldı gülgûn-ı şafaq tās-ı felekde hâzır
Virde bâl ü düm-i pâkîzesine reng-i hınâ
- 122 Bir işâretle dü-şakqı oldı o dem kürre-i mâh
O şehiñ gûşe-i ebrûsı idince îmâ
- 123 Zîr-i meşqı oldı kamer levh-i zer-efşân hırşid
O şehiñ midhatini itdi ‘uţârid imlâ
- 124 Qademin bûs idicek oldı hemân raqş-künân
Zühre mergûle-i na‘tıyla terennüm-pîrâ
- 125 Qırş-ı hırşide nigâh eylemedi zerre qadar
İtdi ol zayf-ı Hudâ anı Mesih'e i‘tâ
- 126 Müşterî kâdî iken maşkeme-i nüh-felege
İtdi bercis kemâlinden anıñ istihyâ
- 127 Bîm-i şemşîr-i cihân-gîri ile Behrâm'ın
Eline ra‘şe gelüp düşdi o tîg-i garrâ
- 128 Pâs-bân eyledi heftüm felege Keyvân'ı
Burc-ı işnâ ‘aşeri gezdi olup reh-peymâ
- 129 Peyk-i Mevlâ ile ol cân-ı cihân cilve-künân
Sidreye oldı revân sür‘at ile rûh-âsâ
- 130 Qaldı hem-râhı dağı anda mişâl-i bülbül
Gül-i rüyından olup dūr didi vâ-esefâ
- 131 Kürsî-i ‘arşa ‘urûc itdi sürûşân-ı kirâm
Didiler pâyini taqbîl idüp ehlen sehlâ

- 132 Anı da geçdi olup taht-ı revânı Refref
‘Âlem-i nûra ziyâ virdi o hürşîd-liqâ
- 133 Kâbe kavseyne gelüp menzil-i kurb oldu yeri
Kelimât itdi bilâ-vâsıta bî-harf ü şadâ
- 134 Ne murâd itdi ise virdi iki ‘âlemde
Kıldı her hâcetini Hâzret-i Allâh revâ
- 135 Mâverâsından anıñ bulmadılar nâm u nişân
Oqını atdı o dem yayını yaşdı ‘uqalâ
- 136 Mümkînât olmuş iken bî-siperi sür‘atiniñ
Burada kendüyi ğayb eyledi ‘aql-ı hod-râ
- 137 Lâ-mekân mülkini tayy eyledi ol şâh-süvâr
Şeş-cihât olsa nola cünbişine teng-fezâ
- 138 Yine geldi yerine bir bedene rûh gibi
Müjde-i rahmet ile oldu meserret-bahşâ
- 139 Mihribânâ mededâ kehf-i emânâ senedâ
Ey ‘uşât-ı ümeme müşfik-i bî-çend ü çirâ
- 140 Seni bî-Tûr-ı münâcât kelîm itdi Hudâ
Olmadan menzil-i Mûsâ dahî Tûr-ı Sînâ¹⁴
- 141 Seni Haqq eyledi mişbâh-ı hidâyet-leme‘ân
İtdi güm-râhlara şer‘îni mişkât-ı hüdâ
- 142 Mu‘cizâtıñla cihân bâğımı ser-sebz itdiñ
Ey vücûdı çemen-ârâ-yı gülistân-ı beğâ
- 143 Cedvel-i şer‘-i laţîfîñ idüp icrâ hükmin
Oldı reyyân u muţarrâ bu çemen-zâr-ı fenâ
- 144 Gülşen-i na‘t-ı şerîfîñde bu şi‘r-i ter ile
Bülbül olsa yeridir cân-ı Nazîm-i şeydâ
- 145 Saña îmân ile ikrâr ideli arz u semâ
Yerde gökde didiler ins ü melek âmennâ
- 146 Kâbe kavseyñ kemân kaşlarıññ ham-zedesi
Tîr-i müjgâniññ âmâc-gehi ev ednâ

---

¹⁴ Olmadan, A: Olmadı

- 147 Ey qadi serv-i çemân-ı çemen-i ğaybü'l-ğayb
Sâyebân eyler idi sâyeñi bulsa Tûbâ
- 148 Olmayan sâye-veş üftâde nihâl-i qadiñe
Sâye gibi ola senden iki 'âlemde cüdâ
- 149 Kürsî-i 'arş-ı mu' allâ ola nezzâre-gehi
Tûtiyâ eylese hâk-i deriñi nâ-bînâ
- 150 Vâlih-i âyîne-i tal'atiñ İbn-i Mes'ûd
'Âşık-ı derd ü ğamıñ cân u dil-i Bû-Derdâ
- 151 Dergehiñ Ka'be-i ebrâr u maţâf-ı ahrâr
Qıble-i hâcet ü mihrâb-ı niyâz-ı 'urefâ
- 152 Dest-i âmâle ğubâr-ı ser-i kûyuñ iksîr
Çeşm-i iqbâle türâb-ı qademiñ kuhl-ı cilâ
- 153 Medhiñi Hâzret-i Hâk itmiş iken maḥlûkât
Nice ta'rif ideler zât-ı şerîfiñ hâşâ
- 154 Hücet-i vaşf-ı şifâtında haţâ itse Nazîm
Keremiñden qalem-i 'afv ile eyle imzâ
- 155 Hücet-i cürmüne 'afviñ olup imzâ-yı qabûl
Şefqatiñ ola berât-ı 'amelinde tuĝrâ
- 156 Kilk-i 'afvîñla beyâz eyle sevâd-ı cürmin
O siyeh-nâme meded qalmaya pür-hatt-ı haţâ
- 157 Şahn-ı maḥşerde kıyâmet kopara feryâdı
Aña imdâd-res olmazsañ eger vâ-veylâ
- 158 Keremiñden dü-cihânda ne qadar müznib ise
Kesmez ümmîdini ey hâce-i dîn ü dünyâ
- 159 Eyleme dest-ğuşâ dâde-i ğayra şâhım
Eyle dervîşini cüd u keremiñle ignâ¹⁵
- 160 Hem-civâr eyle o bî-çâreyi bir bî-kesdir
Şihhatinde aña qıl cennet-i kûyuñ me'vâ
- 161 Harem-i kûyuñi itsün dil ü cân ile tavâf¹⁶
Dem-be-dem nâle-künân yalın ayak başı qabâ

¹⁵ keremiñle, A: keremiñden

¹⁶ itsün, A: Qılsun

- 162 Eylesün gülşen-i kûyında sürûd ü negamât
Bülbül-i midhâtiñi eyleme bî-berg ü nevâ
- 163 Anı da kâfile-i luţfuña ilhâk eyle
Nefhâ-i şûr ola ol demde ki gül-bâng-i derâ
- 164 Dem-i âhîrde ola mûnis-i cânı zikriñ
Çoma bî-çâreyi ol demde garîb ü tenhâ
- 165 Şalavâtıñla leb-i cânına ur mühr-i sükût
Vire kâlâsına pîrâye o zîbâ tamgâ
- 166 Besdir ey hâme yeter eyleme taţvîl-i kelâm
Nice bir lâf-ı sühanda bu dükenmez da' vâ
- 167 Eyle her harf-i haţâya dü-hezâr istiğfâr
Vahtidir dergeh-i Hâk'ka açıla dest-i du' â
- 168 Tâ ki vaşf-ı şeh-i kevneyn ile her şâm u seher
Bağlana maħmil-i kâlâ-yı nu'ût-ı şu'arâ
- 169 Kâfile kâfile enva' -ı taħiyyât u şalât
Ravza-i pâkine teslim ola her şubh u mesâ
- 170 Hâdim-i şer' i olup fevk-i 'alâda mesrûr
Haşm-ı câhı ola mescûn-ı çeh-i tahte-şerâ
- 171 Ser-i bî-devlet-i bed-hâhına rûzân u şebân
Haşre dek ebr-i kazâ yağdıra bârân-ı belâ

4 Na' t-ı Latîf Der-Hâk'kı Sultân-ı Enbiyâ vü Resûl-i Kibriyâ 'Aleyhi's-şalavât
Ve't-taħiyyât¹⁷

(T: 198b, H: 140b, R: 186b, A: 16b) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Âfitâb-ı şubh-ı mâ-evhâ Hâbîb-i Kibriyâ
Mâh-tâb-ı şâm-ı ev-ednâ Hâbîb-i Kibriyâ
- 2 Cevher-i kül tâb u sûz-ı mihriniñ pervânesi
Şem' -i bezm-i leyletü'l-İsrâ Hâbîb-i Kibriyâ
- 3 'Aql-ı evvel kayd-bend-i 'aşkıñ dîvânesi
Nâzenîn-i hâzret-i Mevlâ Hâbîb-i Kibriyâ
- 4 Ve'd-đuhâ vaşf-ı güli ve'l-leyl şerh-i sünbüli
Bâğ-ı Yâsîn ravza-i Tâ-hâ Hâbîb-i Kibriyâ

¹⁷ Başlık, S nüshasından alınmıştır.

- 5 Bülbül-i levlâk-i zâtı lî-ma‘ allâh lânesi
Bezm-i kûrba tûfî-i gûyâ Hâbîb-i Kibriyâ
- 6 Şıdķ u ‘adl ü hilm ü ‘ilmi zâtına mazhar idüp
Virdi çâr-erkâna fer haķķâ Hâbîb-i Kibriyâ
- 7 Çâr-yâr-ı bâ-şafâdır hem-dem-i kâşânesi
Şâhibü'l-Mi‘ râc mevlânâ Hâbîb-i Kibriyâ
- 8 Ebrû-yı iķbâliniñ mâh-ı felek hasret-keşi
Bedr-i tâbân-ı cihân-ârâ Hâbîb-i Kibriyâ
- 9 Gîsû-yı iclâliniñ mihr-i münevver şânesi
Neyyir-i raķşân-ı bî-hemtâ Hâbîb-i Kibriyâ
- 10 Bezm-gâh-ı sâğar-ı ‘aşķı dil-i ‘uşşâķdır¹⁸
Neş’e-baķş-ı ‘âşık-ı şeydâ Hâbîb-i Kibriyâ
- 11 Kâlb-i ‘ârifdir şarâb-ı şevķiniñ hum-hânesi
Sîne-çâķı her dil-i dâna Hâbîb-i Kibriyâ
- 12 Kâse-i in‘âmınıñ şâh u gedâ dil-teşnesi
Mest-i ‘aşķı Hızır ile ‘Îsâ Hâbîb-i Kibriyâ
- 13 Bâde-i ihsânınıñ ins ü melek mestânesi
Şadr-ı bezm-i şûret ü ma‘nâ Hâbîb-i Kibriyâ
- 14 Cûybâr-ı cûdmuñ mâh-ı münevver kûzesi
Teşnesi dünyâ vü mâ-fihâ Hâbîb-i Kibriyâ
- 15 Mihr-i enver çeşme-sâr-ı luţfinuñ peymânesi
Feyz-baķş-ı ‘âlem-i bâlâ Hâbîb-i Kibriyâ
- 16 ‘Arş câh-ı ķadriniñ evc-âşinâ-yı rif‘ati
Husrev-i kürsî-i istiğnâ Hâbîb-i Kibriyâ
- 17 Çarķ bâğ-ı şânınıñ bir sebze-i bigânesi
Gülşen-i kûrba çemen-pîrâ Hâbîb-i Kibriyâ
- 18 Kûlzüm-i esrâr u hikmetde dür-i ķudret-şadesi
Kân-ı kevne gevher-i yektâ Hâbîb-i Kibriyâ
- 19 Genc-i ‘irfân u kemâliñ gevher-i yek-dânesi
Baķr-i râza lûlû-yı lâlâ Hâbîb-i Kibriyâ

¹⁸ dil-i ‘uşşâķdır, A: dil-i şûridegân

- 20 Hîl' at-ârâ-yı le' amrük tâc-dâr-ı ıstıfâ
Fahır-i dünyâ mefhar-i 'uqbâ Hâbîb-i Kibriyâ
- 21 Taht-gâh-ı 'arş-ı a' lâ mesned-i şâhânesi
Zîb-i şadr-ı Yeşrib ü Bahtâ Hâbîb-i Kibriyâ
- 22 Kuhl-i 'mâ-zâğâ'l-başar maşşûs-ı çeşm-i ekheli
Hâk-i pâyı sürme-i havrâ Hâbîb-i Kibriyâ
- 23 İns ü cânîñ maṭlab-ı a' lâ olan cânânesi
Kâ'inâta maḳşad-ı aḳşâ Hâbîb-i Kibriyâ
- 24 Mest-i ser-germ-i ma' âşîdir bugün şeydâ Nazîm
Eyleye şefkat meger ferdâ Hâbîb-i Kibriyâ
- 25 İsterim ma' zûr ola evzâ'-ı güstâhânesi¹⁹
Baḳma noḳşân-ı Nazîm'e yâ Hâbîb-i Kibriyâ

Be-Ḥarfî'l-Bâ

5 Der-Na' t-ı Şerîf-i Mefhar-i Mevcûdât²⁰

(T: 89b, H: 34a, R: 83b, A: 17b) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Mihr ü mehdîr şanma bezm-i çarḫda her rûz u şeb
İki sâḳî câm-ber-kef devr iderler rûz u şeb
- 2 Mihr ü meh rûy-ı cebîn-i şâhid-i endîşedir
'Ârîziyle zülf-i müşgîn ü mu' anber rûz u şeb
- 3 Mihr ü mâhı pûte-i nâr-ı şafaḳda ḳâl idüp
Sîm ü zer ḫarca sipîhr-i kîmyâ-ger rûz u şeb
- 4 Mihr ü meh olmuş dükân-ı çarḫa iki kelle ḳand
Kim anı ḳannâd-ı dehr eyler mükerrer rûz u şeb
- 5 Mihr ü mâh-ı nev degil abdâl olup pîr-i felek
Cüst ü cûda dâğ-ber-ser na' l-der-ber rûz u şeb
- 6 Mihr ü meh fânûslardır sîm ü zerden gûyiyâ
Kim virirler nev-'arûs-ı dehre zîver rûz u şeb
- 7 Mihr ü meh bu hânḳâh-ı nüḫ-revâḳ-ı çarḫda
İki 'âşîḳ Mevlevîlerdir dönerler rûz u şeb
- 8 Mihr ü meh nerrâd-ı çarḫa oldu gûyâ ka' beteyn
İtmede şad-mekr ile bâzî-i şeş-der rûz u şeb

¹⁹ İsterim, A: Umarım

²⁰ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 9 Mihr-i ‘âlem-tâb ile fülk-i sipihr-i mâh-ı nev
Biri olmuş bâd-bân u biri lenger rûz u şeb
- 10 Mihr ü meh şanma idüp evreng-i gerdûna cülûs
Hüküm iderler ‘âleme iki birâder rûz u şeb
- 11 Mihr ü meh zerrîn iki levh oldu kim tıfl-ı felek
İtmede ders-i cefâ vü cevri ezber rûz u şeb
- 12 Mihr ü meh şanma şafaqla ğarç-ı hûn olmuş yatur
Şahn-ı bismil-gâh-ı gerdûnda iki ser rûz u şeb
- 13 Mihr ü meh zann eyleme bezm-i felekde devr ider
Ehl-i derde zehr ile bir iki sâğar rûz u şeb
- 14 Mihr-i ‘âlem-tâb şukka mâh-ı nevdür ser-‘âlem
Burc-ı bâzû-yı sipihr üzere dikerler rûz u şeb
- 15 Mihr ü meh iki tabaqla itmede dehre nişâr
Birisi kâfûr biri müşğ-i ezfer rûz u şeb
- 16 Mihr ü meh zann eyleme gûyâ ki şâhibsiz kalup
Olmada âvîze çarha iki efser rûz u şeb
- 17 Süfre-i devr-i felekde kûşlardır mihr ü mâh
Kim ğidâ eyler anı çarh-ı sitem-ger rûz u şeb
- 18 Tâslardır mihr ü meh germâbe-i nüh-kubbede
Ġasl ider hûn-ı şafaqla çarh-ı ahdar rûz u şeb
- 19 Levh-i mihr ü mâhdan kerrûbiyân şad-şevk ile
Na‘ t-ı şâh-ı enbiâyı ezber eyler rûz u şeb
- 20 Mihr ü meh ğavvâş-ı baħr-i nîl-gûn-ı çarhdır
İtmege ol ğazrete işâr-ı gevher rûz u şeb
- 21 Aħmed-i mürsel ki mihr ü mâh-ı nev dergâhına
Birisi serheng biri ğalka-i der rûz u şeb
- 22 Mihr-i gerdûn-ı nübüvvet mâh-ı burc-ı merħamet
Mu‘ cizâtin söyleşir ‘âlem ser-â-ser rûz u şeb
- 23 Mihr ü meh zann itme ol sultân-ı levlâk-efserin
Âsitânın iki derbândır ki bekler rûz u şeb
- 24 Mihri bî-fer eylemiş mâh-ı nevi kılmış nizâr
‘Arz-ı ğüsn itdikde ebrû-yı peyember rûz u şeb

- 25 Mihr ü mehden çarh iki meş' al fūrûzân eyleyüp
Piş-gâh-ı dergehinde şu' le-güster rûz u şeb
- 26 Mihri ser-germ itdi mihri mâhı kıldı dil-figâr
Biri pür-âteş biri pür-dâğ u lâğar rûz u şeb
- 27 Mihr ü meh micmer-fūrûz-ı bârgâh-ı şer' idir
Kâm-ı ' âlem bûy-ı hulkîyle mu' aţtar rûz u şeb
- 28 Olmasa mihriñ kûsûfi mâhda gâhî husûf
Dirdim ol şâha olur mir 'ât-ı enver rûz u şeb
- 29 Muntazırdır mihr ü mehden eyleyüp her pâyesin
Müjde-i teşrîfine bu heft-minber rûz u şeb
- 30 Mihr-i burc-ı kudretâ mâh-ı sipihr-i rahmetâ
Ey ki zâtıñdır seniñ eşyâya maşdar rûz u şeb
- 31 Mihr ü meh pervâne-i şem' -i cemâliñdir seniñ
Dehr ruhsâr u cebîniñle münevver rûz u şeb
- 32 Mihr ü meh-feyzâ ki sensin rahmeten li'l-' âlemîn
Ümmetîñ ihsâniña olmakda mazhar rûz u şeb
- 33 Mihr ü meh-ğadrâ benim ol zerre-i nâçiz kim
Dâ'im ahvâl-i dil-i zârım mükedder rûz u şeb
- 34 Peyrev-i kilik-i Fehîm oldum görüp mihr ü mehin
Bu zemînde tarhını taşsîn iderler rûz u şeb
- 35 Mihr ü meh-rütbe Neşâfî-i sühan-ver kim görüp
Vaşf-ı zâtıñ eylerim şad-şevk ile her rûz u şeb
- 36 Mihr ü meh gibi sezâdır olsa pür-nûr-ı kemâl
Vaşfıñ eyler Nazîm-i nükte-perver rûz u şeb
- 37 Âsumân-ı nazma mihr ü mâh ise anlar eger
Ben hilâlim olmada çadrim füzün-ter rûz u şeb
- 38 Na' tıñ yazdıçça levh-i mihr ü mâha dâğ urur
Eyleyen vaşf-ı şifâtın tâ-be-maşşer rûz u şeb
- 39 Mihr ü mâh-ı na' t-ı pâkin eyleyüp şad-' acz ile
Kıl du' â tahriñ ey kilik-i şenâ-ger rûz u şeb
- 40 Mihr ü meh tâ ' âleme pertev şalup revnaç virir
Söyleye na' tın ümem kişver-be-kişver rûz u şeb

- 41 Pençe-i mihr ile gerdûn mâh-ı neyden hışm ile
Düşmen-i dîne çeke şemşîr u hânçer rûz u şeb
- 42 Mihr ü meh devr eyledikçe ‘âlemi Hağ ümmetin
Eyleye a‘ dâya manşûr u muzaffer rûz u şeb

Be-Ĥarfî't-Ta²¹

6 (T: 90b, H: 35a, R: 84b, A: 18b) (Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Kışver-i nazma olup vâlî-i bâ-ğayd-ı hayât
Oldı ilhâm-ı ilâhî baña tuğrâ-yı berât
- 2 Şeh-i nazmım kalemimdir ‘alem-i semt-i beyân
Ĥayl-i ma‘ nâ pes ü piş-i ‘alemimde neferât
- 3 Eylemiş feyz-i Ĥudâ kilik-i hüner-perverimi
Büstân-ı sühâna nahl-ı ma‘ ânî şemerât
- 4 Âyine-ğâne-i ma‘ nide ider mülhem-i ġayb
Tûti-i nuṭkuma ta‘ lîm-i edâ-yı kelimât
- 5 Lezzet-i ney-şeker-i kilik-i terim buldı revâc
Kâsid olsa yeridir revnağ-ı bâzâr-ı nebât
- 6 Çâsnî-i sühanımda o ġalâvet var kim
Reşkten ġayret ile telḡ ola ‘ayş-ı lezzât
- 7 Taḡım âyîne-i ruḡ şâhid-i ‘ağliyyâta
Kalemim çihre-ğüşâ-yı tütük-ı nağliyyât
- 8 Mekteb-i nazmıma elfâz-ı laṭîfim eṭfâl
Cins-i ma‘ nâ vü beyân ġacle-i şî‘rimde benât
- 9 Bir kalem şuyı revân eyledi her vâdîde
Eyleyüp kilik-i terim râh-ı sühânda ġayrât
- 10 Dem-be-dem itmededir âb-ı ġayâtı cârî
Lûle-i çeşme-i ġayvân ġibi bu kilik ü devât
- 11 Câdü-yı nuṭkuma meftûn-şüde erbâb-ı füsûn
Sâḡir-i taḡıma dîn mertebedir nârencât
- 12 Başlasa şive-i ihâm ile reftâre olur
Ser-fürü-bürde-i pâ-yı kalemim remz ü nikât
- 13 Benim ol kim der-i eyvân-ı kemâlimde henüz
Fevc fevc ehl-i hüner olmada muḡtâc-ı zekât

²¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 14 Eylemiş feyz-i ezel hacle-geh-i diğkatde
Bıkr-i nazma kalemim mâşîta tab'ım mir 'ât
- 15 Nokta-i hâl-i 'izâr-ı büt-i mazmûnumdur
Şafahât üzre geh îşâr ide hâmem kaçarât
- 16 Bâğ-ı ma' nâda döner sünbül-i şebnem-dâra
Her döküldükçe midâd-ı kalemimden reşehât
- 17 Söзде miğdâr-ı dakîka nola fevt eylemese
Oldı hengâm-ı sühan tab'-ı reşîkim miğât
- 18 Ne kadar yüksek uçarsa şaf-ı murğân-ı hüner
Hüdhüd-i çâpük-i endîşeme irmek heyhât
- 19 Âb-ı hayvâna hurûf-ı sühanım oldı zurûf
Görünürse nola her satrı sevâd-ı zulümât
- 20 Kalemim vaqt-i haşâd olsa nola sünbüle-çîn
Hırmen-i nâtıqama feyz-i Hudâ mahşûlât
- 21 'Andelîbân-ı sühan itmededir cümle sükût
Bülbül-i nâtıqam itdikçe sürûd u nağamât
- 22 Çak ser-i nokta-i mevhumede refâr eyler
Görmedim edhem-i hâmem gibi nâzük-harekât
- 23 Tımtırâk-ı sühanım fevc-i sipâh-ı nazmım
Hüsrevân-ı hünere itmede 'arz-ı dârât
- 24 Lehçe-i pâkime olmaz sühan-ı gayr kıyâs
Kaçredir bahr-i muhîte göre Ceyhûn u Fırât
- 25 Da' vî-i şî' rde besdir baña ma' nâ vü beyân
Demdir itsem iki şâhidle vücûdum işbât
- 26 Meclis-i hüsrev-i tab'ımda müheyyâ esbâb
Bezm-i Cemşîd-i hayâlimde müretteb âlât
- 27 Dem-be-dem zümre-i rindân-ı tarab-hâne-i feyz
Neşve-i bâde-i tahkîkim ile pür-hâlât
- 28 Bülbül-i nuçk-ı hoş-elhânım iderse demidir
Na' t-gûyân çemen-i sâmi' ayı pür-eşvât
- 29 Sebeb-i hilkât o kim buldı vücûdıyla şeref
Çâr-unşur se-mevâlîd ü nüh-âbâ vü cihât

- 30 Şem' -i eyvân-ı hüdâ nûr-ı Hudâ kim oldu
Bezmi-kâşâne-i mi' râca cemâli mişkât
- 31 Gevher-i kûlzüm-i ' irfân ki anıñ olmuş ezel
Dürr-i yektâ-yı vücûdî sebep-i mevcûdât
- 32 Hâce-i her dü-cihân şâhib-i naşş-ı Kur'ân
Nâsih-i âyet-i İncil ü Zebûr u Tevrât
- 33 Pîşvâ-yı küremâ kâfile-sâlâr-ı ' atâ
İftihâr-ı şürefâ fahır-i kirâm-ı sâdât
- 34 Rahmet-i ' âlemiyân ya' ni Habîbü'r-Rahman
Eylemiş İzzid ü Yezdân anı âyîne-i zât
- 35 Hâdî-i dîn-i mübîn bedreka-i râh-ı yaqîn
Şâri' -i rûy-ı zemîn kâdî-i ehl-i hâcât
- 36 Mażhar-ı şümme denâ mâ-şadağ-ı ev ednâ
Hüsrev-i Yesrib ü Baḥḥâ vü şefi' ü'l- ' Araşât
- 37 Tûde-i hâk-i deri eyledi hûn müşg-ı teri
Zât-ı yektâ-güheri bâ' iş-i gufrân-ı ' uşât
- 38 Naḥl-ı tûbâ ' âlemi ravza-i cennet ḥaremi
Bârgâh-ı keremi melce-i erbâb-ı necât
- 39 ' İlet-i hilkat-i kevneyn resûlü's-şekaleyn
Ḥazret-i Aḥmed-i muḥtâr ' aleyhi's-şalavât
- 40 O şeh-i ' âlem ü âdem ki anıñ bulmuş ezel
Enbiyâ ' izzet-i şânıyla ' ulüvv-i derecât
- 41 Nâzenîn-i Ḥaḳ o maḥbûb-ı İlâhî ki anıñ
Oldı mihrâb-ı deri kıble-geh-i maḥlûkât
- 42 ' Arş-mesned o ḥudâvend-i mükerrerem ki anıñ
Kışver-i câhına olmuş dü-cihân ilḥâkât
- 43 Laḳabı gerçi anıñ ümmî-i nâ-ḥande velî
Zât-ı ' âli-şıfatı muşḥaf-ı mu' ciz-âyât
- 44 Kisve-i Ka' be o gîsû Ḥacerü'l-esved-hâl
Kıble-i ümmete o ravza o ser-kû ' Arafât
- 45 Meclis-i rif' atine mihr ile meh iki sirâc
Maḥfil-i kâdrine nüh-süllem-i gerdûn mirḳât

- 46 Nûr-ı iqbâline Cibrîl-i Emîn pervâne
Mîhr-i iclâline ervâh-ı muqaddes zerrât
- 47 Bezm-i İsrâ'da sirâc-ı şeb-i Mi' râc-fürûz
Harem-i kırbda mişbâh-ı hidâyet leme'ât
- 48 Hâk-rûb-ı harem-i midhâti şeyh-i Bestâm
Hâdim-i bâr-geh-i menkabeti pîr-i Herât
- 49 Dûstân-ı harem-i ravzası Firdevs-mekîn
Düşmen-i câhı bün-i çâh-nişîn-i derekât
- 50 Emri nûr-efgen-i kâşâne-i zühd ü taqvâ
Nehyi âteş-zen-i hürmen-geh-i rızık u tîmât
- 51 Tâk-ı Kisrâ-yı nigûn itdi zühûr-ı zâtı
Şadme-i kâhrına dûş olsa nola Lât ü Menât
- 52 Çeh-nişîn-i 'adem eylerdi vücûd-ı haşmı
Satvetinden ki zühûr eyleye gâhî şademât
- 53 Pîl-ten olsa da ruh gösterüp esb-i gâzabı
Haşma ferzâne sürüp beydağ o şeh eyler mât
- 54 Kudsîyân âyet-i evşâfını gûş itmek için
Açılır şubh u mesâ şems ü kamerden gürefât
- 55 Oldı ser-geşte o sevdâ ile hep âhûlar
Mîcmer-i hulkı idelden beri neşr-i nefehât
- 56 Vâsıl-ı bezm-geh-i dâr-ı selâm-ı hıfzı
Ola haqqâ ki dü-'âlemde maşûn ez-âfât
- 57 Hüsrevâ dâd-gerâ dâver-i 'âlî güherâ
Ey hudâvend-i rusûl-hayl ü nübüvvet-râyât
- 58 Sensin ol kim dil ü cân ile olup emriñe râm
Eyleyen cismini âlûde-i gerd-i tâ'ât
- 59 Bezmine sündüs ü istebrâk olup ferş ola
Hâdimi hûr u maqâmâtı kuşûr-ı cennât
- 60 Sensin ol seyyid-i kevneyn ki meddâhıñ olan
Feyz-i medhîñle olur şâ'ir-i memdûh-şîfât
- 61 Biñde bir midhâtiñi kilki-i 'uţârid yazamaz
Şafâhât olsa felekler aña encüm noqtât

- 62 Midhat-i zât-ı şerîfîn degil illâ ilhâm
Gayr-ı na' tîñ olan eş'âr ise hep tezvîrât
- 63 Şi'r haqqâ ki nu'ûtuñla olur sih'r-i helâl
Sühân-ı bîhûde-gû cümle harâm u gâlatât
- 64 Merdüm-i dîdem ola dûde kalem müjgânım
Olsa ma' lûmum eger vaşfiña şâyeste lügât
- 65 Çemen-i mankabetiñ bülbülidir cân-ı Nazîm
İtdi murgân-ı beyânı nağamâtı iskât
- 66 Ey resûl-i Kureşî hayli zamân olmuş idi
Vaşf-ı pâkiñde seniñ itmiş idim taqşîrât
- 67 Bakma noqşânıma 'özüñ dileyüp bu cürmüñ
'Âcizâne iderim şimdi kazâ-yı mâ-fât
- 68 'Ömrümi menkabetiñ hıdmetine vaqf itdim
Hâsılı mâdihüñim küllü 'aşıyyi ve gadât
- 69 Gevher-i vaşfiña cân ile harîdârım ben
Ne kadar olsa da destimde bizâ' at müzcât
- 70 Naqd-i güftârımı itdikçe şenâña îşâr
Ceyb-i endişemi ol deñli pür itdi berekât
- 71 'Azm idüp kûyiña yolda öleniñ kabrinde
Her taraftan açıla seyr-i cinâna gürefât
- 72 Neşve-i dürdî-i derdiñ ile cândan geçene
Ne kadar olsa da düşvâr ola âsân sekerât
- 73 Ser-girân eyle beni bâde-i ikrârîñ ile
Sâkı-i bezm-i ecel şunduğı dem câm-ı memât
- 74 Umaram feyz-i kemâl-i keremiñ sultânım
Gerçi yok cürmüme bir vech ile hadd ü gayât
- 75 Kilk-i 'afvîñla beyâz itmez iseñ vay baña
İtdüğüm habt ü haftâ cümle sevâd-ı şafahât
- 76 Bilmezem keffe-i mîzân ne çeker rûz-ı hisâb
Seyyi 'âtımla eger vezn olursa hasenât
- 77 Geldi hengâm-ı du'â durma hamûş ol hamûş
Besdir ey hâme yeter baş-ı bisât-ı ebyât

- 78 Tâ ki mülk-i sühâna mâlik olup ehl-i beyân
Ola aḥkâm-ı ma'ânide devâm ile şebât
- 79 Kona ol pâdişeh-i her dü-serânîñ şeb ü rûz
Harem-i dergehine kâfile-i teslîmât
- 80 Ravza-i pâkine dâ'im ola işâr ü nişâr
Nûr-ı mişbâḥ-ı taḥiyyât ile mişkât-ı şalât

Na' t-ı Şerîf Be-Ḥarfî's-Şâ²²

7 Feryâd-ı Hâme-i Hezâr-ı Şûrîde-nevâ Der-gülistân-ı Na' t-ı Ḥabîb-i Kib-riyâ²³

(T: 92b, H: 37a, R: 86b, A: 20a) (Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 Aşḡ oldı ḥazân ile bahâr olmaḡa bâ' iş
Geh hecr ü gehî vuşlat-ı yâr olmaḡa bâ' iş
- 2 Hep ' aşḡ iledir ḡamze-i seh-bâzına yârîñ
Murḡ-ı dil-i âvâre şikâr olmaḡa bâ' iş
- 3 Hep ' aşḡ iledir bülbül-i şûrîde olup zâr
Gülşende gülüñ hem-demi ḡâr olmaḡa bâ' iş
- 4 Hep ' aşḡ ile âmîziş imiş çün gül ü şebnem
La' l-i leb-i yâr ile dâr olmaḡa bâ' iş
- 5 Hep ' aşḡ iledir âteş-i cân-ḡâh-ı maḡabbet
Her demde derûn-sûz-ı çenâr olmaḡa bâ' iş
- 6 Hep ' aşḡ iledir zıddı iken hecr vişâliñ
Dâ'im yine hem-ḡurb-ı civâr olmaḡa bâ' iş
- 7 Hep ' aşḡ iledir üştür-i eflâk dem-â-dem
Bâr-ı ḡam ile zir-i mehâr olmaḡa bâ' iş
- 8 Hep ' aşḡ iledir sâḡar-ı ḡurşide meh-i nev
Ḥamyâze-keşân zerd ü nizâr olmaḡa bâ' iş
- 9 Hep ' aşḡ iledir şems ü kamer şubḡ u mesâda
Gerdüne-i gerdüne-süvâr olmaḡa bâ' iş
- 10 Hep ' aşḡ iledir sâḡa-i vüs' at-geh-i ' âlem
Sultân u gedâ başına ḡâr olmaḡa bâ' iş
- 11 Hep ' aşḡ iledir cism-i belâ-perver-i Manşûr
Biñ cân ile zîb-i ser-i dâr olmaḡa bâ' iş

²² Başlık, H nüshasından alınmıştır.

²³ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 12 Hep ‘aşk iledir bâdiye-i şûrda ‘âşık
Âmîhte-i gerd ü gubâr olmağa bâ‘ iş
- 13 Hep ‘aşk iledir nâz-fürûşân nazârında
‘Uşşâk zelîl olmağa hâr olmağa bâ‘ iş
- 14 Hep ‘aşk iledir seng-i melâmetle dil-i zâr
Hâtır-şiken-i şîşe-i ‘âr olmağa bâ‘ iş
- 15 Hep ‘aşk iledir ‘âşîka ey ‘âkl-ı hod-ârâ
Pendiñ gam-ı hicrân gibi bâr olmağa bâ‘ iş
- 16 Hep ‘aşk iledir na‘ t-ı şeh-i maşrıq u mağrib
Ârâyış-i her dâr u diyâr olmağa bâ‘ iş
- 17 Şâhen-şeh-i evreng-i risâlet ki vücûdı
Oldı yog iken ‘âlemi var olmağa bâ‘ iş
- 18 Ser-kâfile-i hayl-i nübüvvet ki zuhûri
Heft-üştür-i eflâk-ı kaçâr olmağa bâ‘ iş
- 19 Dâdâr-ı cihân-dâr ki teşrîf-i kudûmi
Nüh dâ‘ire-i çarha medâr olmağa bâ‘ iş
- 20 Sultân-ı cihân-gîr ki râyât-ı şükûhı
Burc u beden-i heft-hişâr olmağa bâ‘ iş
- 21 Maḥbûb-ı Hudâ Aḥmed-i Muḥtâr ki oldur
Ḥâk-i ḥaremi nâşiye-zâr olmağa bâ‘ iş
- 22 Ol mazhar-ı levlâk ki ruḥsâr u cebîni
Ḥurşid ü kamer şa‘ şa‘ a-bâr olmağa bâ‘ iş
- 23 Ol şâhib-i Mi‘ râc ki âyîne-i zâtı
Ḥüsn-i ezeli cilve-nişâr olmağa bâ‘ iş
- 24 Ol seyyid-i kevineyn ki yârân-ı çehârı
Dîn kaçırına erkân-ı çehâr olmağa bâ‘ iş
- 25 Ol mûcib-i gufrân ki anıñ dîde-i ‘afvı
‘Âşilere maḥşerde duçar olmağa bâ‘ iş
- 26 Ol gevher-i gencîne-i rahmet ki vücûdı
Bu lücce-i bi-ka‘r u kenâr olmağa bâ‘ iş
- 27 Âb-ı ruḥıññ ḥürmetidir ins ü melekle
Hep ‘arz u semâvât ü biḥâr olmağa bâ‘ iş

- 28 Kâşr-ı dü-serâya şeref-i maqdem-i pâki
Ârâyiş ile naşş u nigâr olmağa bâ' is
- 29 Rûzân u şebân şaykal-i cûd u keremidir
Hûrşîd u kamer âyîne-dâr olmağa bâ' is
- 30 Deryâya şalup bâriqasın neyyir-i 'aşkı
Gönlüm gibi bî-şabr u qarâr olmağa bâ' is
- 31 Kühsâra düşüp sâye-i 'ankâ per-i hilmi
Temkîn ü sükûn ile vaqâr olmağa bâ' is
- 32 Câm-ı keremi bezm-i dü-'âlemde olur nûş
Olsa ne 'aceb keyfi dü-bârâ olmağa bâ' is
- 33 Bûy-ı hoş-ı hulq ile gazâlân-ı Hıttânîñ
Hûn-âb-ı dili müşg-i Tatâr olmağa bâ' is
- 34 Germiyyet-i mihr iledir ol mâh-ı yaqîniñ
Hep gonce-lebân lâle-'izâr olmağa bâ' is
- 35 Feyz-i kadeh-i mey-gede-i hıfzıdır el-hağ
Mestânesi bî-renc-i humâr olmağa bâ' is
- 36 Na' l-i süm-i yek-rânıdır ol fâris-i qurbuñ
Encümle felek garq-ı şerâr olmağa bâ' is
- 37 Gerd-i sipeh-i haşmetidir çeşm-i 'adûya
Meydân-ı vegâ tîre vü târ olmağa bâ' is
- 38 Şîrân-ı şaf-ı saşvetidir düşmen-i rûbâh
Hep rû-be-reh-i semt-i firâr olmağa bâ' is
- 39 Emri zu'afâ vâşıl-ı nûr olmağa bâdi
Nehyi huşamâ dâhil-i nâr olmağa bâ' is
- 40 Bîm-i ser-i şemşîr-i każâ-cevheridir kim
Her demde 'adûsına fikâr olmağa bâ' is
- 41 Teb-lerze-i qahr ile düşüp hâke e'âdi
Her bir şanemi seng-i mezâr olmağa bâ' is
- 42 Şâhib-keremâ ârzû-yı hâk-i deriñdir
Vaşfiñda dil evkât-güzâr olmağa bâ' is
- 43 Sensin o ki gîsû-yı laţifiñle ruhuñdur
Ey nûr-ı Hudâ leyl ü nehâr olmağa bâ' is

- 44 Hûn girye-i mihriñledir eşk-i ter-i 'uşşâk
Her kaçresi hem-reng-i enâr olmağa bâ' iş
- 45 Göñlümde yer itseñ nola sensin yine şâhum
Saña bu gedâ âyine-dâr olmağa bâ' iş
- 46 Âb-rîz-i kelâmım mihek-i menķabetiñde
Mânend-i zer-i nâb 'ayâr olmağa bâ' iş
- 47 Enva'-ı 'ibâretle şenâ-yı şıfatıñdır
Destimde kalem nâdire-kâr olmağa bâ' iş
- 48 Şad-gûne rumûzât ile feyz-i hikemiñdir
Tab'-ı şu' arâ nükte-şi' ar olmağa bâ' iş
- 49 Vaşfîñ şerefidir ki sitâyiş-ger-i zâtıñ
Pâkîze-güher pâk-tebâr olmağa bâ' iş
- 50 Na' tîñ eşeridir ki maķâlâtı Nazîm'iñ
Maķbûl-i şıgâr ile kibâr olmağa bâ' iş
- 51 Ey hâme yeter nâle vü feryâd du' â kıl
Olduñ yine bülbül gibi zâr olmağa bâ' iş
- 52 Tâ kim çemenistân-ı haķîkatde ola 'aşķ
Murğ-i dil-i 'uşşâk-ı hezâr olmağa bâ' iş
- 53 Tâ rûz-ı şümâr ola taħıyyât ki oldur
Vaşf-ı ruħı tâ-rûz-ı şümâr olmağa bâ' iş

Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfî'l-Cîm²⁴

8 İzhâr-ı Nâliš-i Sîne-i Kalem Berây-ı Ĥasret-keşi-i Maħbûb-ı Âferîde-kâr-ı
'Âlem²⁵

(T: 94a, H: 38b, R: 88a, A: 21a) (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Bâd-ı ma' nâ ideli baħr-i beyânı mevâc
Hep sûtûr-ı sühânımdır aña müşgîn emvâc
- 2 Fârisü'l-ħayl-i ĥayâlim ki olur raķş-künân
Peyk-i endişe rikâbımda yürür bir serrâc
- 3 'Alem-efrâz-ı beyânım ki müdâm olmadadır
Gerd-i râyât kemâlimde ma' ânî efvâc
- 4 Târ u pûd oldı şu' â'-ı nazarım diķķatime
Olalı kâr-geh-i fikrete tab'ım nessâc

²⁴ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

²⁵ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 5   Bıkr-i fikrim ki olur hâmile-i tıfl-ı sühan
Nev-^ç arûsân-ı hüner cem^ç olup eyler aña zâc
- 6   Lezzet-i kand-i nebât-ı sühan-ı şîrînîm
Telh-kâmân-ı hâsed-kâra olur milh-i ücâc
- 7   Tab^ç-ı pâkimdir o şeh-bender-i irfân ki alur
Dem-be-dem kâfile-i cins-i ma^ç ârifden bâc
- 8   Naç^ç-ı ma^ç nâda feres-rân-ı beyân olsam eger
Mât ola haşm-ı girân-cünbiş olursa Leclâc
- 9   Fevc-i murgân sühan-ı evc-i hayâlimde benim
Tayerân itmede mânend-i tezerv ü dürrâc
- 10   Bezm-i endîşede itdikçe recâ-yı güftâr
Tab^ç ımı hüsn-i edâ evvel ider istimzâc
- 11   Dûde-i kilik-i sihir-kârıma erbâb-ı füsûn
Merdüm-i dîde süveydâ-yı dilin eyler zâc
- 12   Beyt-i ma^ç mûre-i nazmımdır o tarh-ı nev kim
Âbnûs ola zamânı vü zemîni ola ^ç âc
- 13   Yüridi her taraf âvâze-i dellâl-i hayâl
Buldı kâlâ-yı sühan kişver-i tab^ç imda revâc
- 14   Dem-be-dem süfre-i endîşede mihmânım iken
Tama^ç-ı hâmımı gör kim şikemi pür gözi ac
- 15   Fikr-i bârîkde yayım çekemez diğkat-i gayr
Kavs-ı Rüstemle berâber mi kemân-ı hallâc
- 16   Dâd-ı haqdır nola bezl-i güher-i nuç itsem
Devlet-i nazmımı zann itme benim istidrâc
- 17   Dem-be-dem hüsrev-i tab^ç ım nola divân itse
Na^ç t-ı sulţân-ı risâletdir aña hil^ç at ü tâc
- 18   Hâce-i mekteb-i ^ç irfân ki lügât-ı vaşfın
^ç Aql-ı küll ^ç âciz olur eylemede istihrâc
- 19   Seyyid-i nev^ç-i beşer server-i şâhib-minber
Rûz u şeb şems ü kamer meclisine iki sirâc
- 20   Dil-güşâ menkabeti rûh-fezâ her şıfatı
Dârû-yı merhâmeti haste-i ^ç işyâna ^ç ilâc

- 21 Bedr-i tâbân-ı seĥâ mihr-i dıraĥşân-ı ‘atâ
Maĥfil-efrûz-ı hüdü nûr-ı sirâc-ı vehhâc
- 22 Maĥzar-ı ĥil‘at-i levlâk u le‘amrük-iklîl
Aĥmed-i mürsel o sultân-ı serîr-i Mî‘râc
- 23 O ĥudâvend-i rusül-ĥayl ki mülk-i ĥaşma
Kemterîn ĥamlesidir bâ‘iĥ-i nehb ü târâc
- 24 O cihân-dâver-i yektâ ki ĥabûl itdirdi
Düşmene heybet-i ŧemşîr-i cihân-gîri ĥarâc
- 25 O ŧeh-i kevn ü mekân kim ŧipeh-i ĥaşmetiniñ
Eyledi tañtanası ‘âlemi pür ŧît ü telâc
- 26 Enbiyâ süfre-i eyvân-ı kemâlinde tufeyl
Evliyâ ĥân-ı nevâlinde gedâ-yı muĥtâc
- 27 Bâr-gâh-ı keremi kıble-i erbâb-ı necât
Dergeh-i muĥteremi ehl-i hüdâyâ minhâc
- 28 Zerre-i ŧems-i ruĥı mihre ŧeref-baĥş olsa
Ķa‘r-ı çâh-ı ‘adem eylerdi yerin zûlmet-i dâc
- 29 Şafĥa-i mihrî sevâd olmasa olurdu felek
Maĥbaĥ-ı rif‘at-i ŧânında varaĥ-sâz-ı gülâc
- 30 Ĥasret-i ravza-i pâkiyle olan ĥâk-nişin
Zülf-i ĥavrayı ide cây-ı menâmında devâc
- 31 Levĥa-i medĥini teĥĥibe revâdir çeŧmim
Siyehin düde beyâzından ide isfidâc
- 32 Der-kenâr eyler idim ŧâhid-i maĥşûdum eger
Nâvek-i mihrine ŧinem hedef olsaydı kâc
- 33 Devr-i ĥıfzında eger itseler ezdâd ülfet
Olmaya seng-i felâĥan ile meksûr zücâc
- 34 Mihr-i encüm-ŧipehâ mâh-ı ‘alem-pâdiŧehâ
Ey ŧükûhı sebeb-i tefriĥa-i ĥaşm-ı lecâc
- 35 Sensin ol kim dil ü cânıyla ĥuluñ olmayanı
Eyleye ĥayret-i Ĥaĥĥ iki cihândan iĥrâc
- 36 Yâ Resûlallâĥ emân nefsi zalûmumdan emân
İtdüĥi cevri baña itmedi zûlm-i Ĥaccâc

- 37 Şüst ü şû itmez ise âb-ı şefâ' at eyvâh
 Kâlbimi sû-i 'amel eyledi hem gûne-i sâc
- 38 Nûş-dârû-yı şefâ' atle 'ilâc eyle baña
 'İllet-i cürm ü haţâ ile koma haste-mizâc
- 39 Sâ'î-i bâdiye-i şıdk u şafâ eyle beni
 Be-tavâf-ı haremeyn ü be-enîn-i hüccâc
- 40 Be-dem-i şoĥbet-i yârân ü be-aşhâb-ı kirâm
 Be-Hüseyn ü Hasan ü âl-i betûl ü ezvâc
- 41 Geldi hengâm-ı du'â eyleme taţvîl-i kelâm
 Dergeh-i kâzî-i hâcâta Nazîmâ eliñ ac
- 42 Tâ ki müşgîn-dem-i enfâs-ı nesîm-i ma' nâ
 Dem-be-dem eyleye deryâ-yı beyânı mevvâc
- 43 Kâbzâ dutdukca kemân-dâr-ı sihâm-ı gâzabı
 Nevk-i peykânına olsun dil-i düşmen amâc

Na' t-ı Şerîf Be-Harfî'l-Hâ²⁶

9 Cilve-pîrâ-yı Edhem-i Âteş-hîrâm-ı Kilk-i Çâlâk Berây-ı Sâĥa-i Na' t-ı
 Pâdişâh-ı Evreng-i Levlâk²⁷

(T: 95a, H: 39b, R: 89a, A: 22a) (Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Yetişmez ey şeh-i kevneyn olsa şâm u şabâĥ
 Şenânı yazmaĥa eflâk-i heft-reng elvâĥ
- 2 Kitâb-ı midĥatiñiñ satr-ı evvelinde daĥı
 Beyân-ı 'acız ide ĥayretle lâl olup şerrâĥ
- 3 Kelîm devr-i ĥam-ı fûrĥatiñde bir ĥayrân
 Mesîĥ bâdiye-i ĥasretiñde bir seyyâĥ
- 4 Şinâver-i yem-i 'aşkıñ seniñ dil-i İlyâs
 Revân-ı Nûĥ nebî fûlk-i mihrîñe mellâĥ
- 5 Riyâz-ı rif'atine nûh-sipîhr bir dülâb
 Nihâl-i himmetine mihr ü meh iki tüffâĥ
- 6 Çemensitân-ı celâliñde keĥkeşân cedvel
 Şükûfe encüm-i raĥşân dem-i Mesîĥ riyâĥ

²⁶ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

²⁷ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 7 Sebîl-i cûdîñî cûyende çarḡ bir saḡḡâ
Seḡâb u mihr ü meh aña kırâbe vü aḡdâḡ
- 8 Livâ-yı rezmiñe nuşretle ‘avn-i fülke vü zeyl
Miyân-ı ‘azmiñe fetḡ ü zafer kemerle silâḡ
- 9 Semend-i ḡadriñe mihr-i felek şabâḡü'l-ḡayr
Şıḡabl-ı şânıña mâh-ı sipihr bir fellâḡ
- 10 Ḥarîm-i kûy-ı laḡfiñ muḡîm-i bezm-i necât
Maḡall-i şer‘-i şerîfiñ maḡâm-ı fevz ü felâḡ
- 11 Zeliñ-i seylî-re reddiñ hemîşe ehl-i fesâd
‘Azîz-i silk-i ḡabûlüñ hemîşe ehl-i şalâḡ
- 12 Tavâf-ı beyt-i Ḥudâ'da şaf-ı ḡamâme-mişâl
Ziyâret-i ser-i kûyıña fevc fevc ervâḡ
- 13 Eger ki zıll-i laḡfiñ olup düşeydi yere
Bulurdı rûtbe-i ervâḡ ‘âlem-i eşbâḡ
- 14 İderse himmetiñ iḡbâl bir za‘ife olur
Hücûmı tefriḡa-baḡş-ı sipâḡ şad-seffâḡ
- 15 Figâr-ı nîze-i ḡahrîñ olur mı çâre-pezîr
Fetîl ü merhem aña mergdir ecel cerrâḡ
- 16 Mey-i ḡayât ḡarâm oldu ḡaşm-ı ümmetiñe
Şarâb-ı ḡûn-ı e‘âdi ‘aceb mi olsa mübâḡ
- 17 İder mi fetḡ tılısm-ı şefâ‘atiñ a‘dâ
Meger ki eyleye nâm-ı şerîfiñi miftâḡ
- 18 Tenûr-ı ḡahrîñiñ ednâ şerârı itse eşer
Hevâda murḡ ola biryân u lüccede timsâḡ
- 19 Birisi yıldızı düşkün biri ‘alîl-mizâc
Lügât-ı vaşf-ı şıfâtıñda Aḡterî vü Şıḡâḡ
- 20 Ne gûne eylesün evşâfiñi ‘uḡûl-i beşer
Cenâb-ı ḡazret-i Allâḡ iken seni meddâḡ
- 21 Kemâl-i ‘acze düşer ‘aḡl-ı cevher-i evvel
Ne deḡli eyleye vaşf-ı şıfâtıñı izâḡ
- 22 Ḥayâl-i ḡâş-ı ruḡuñ künc-i şâm-ı hicrânda
Olur dü-dîde-i müştâḡa rûz-ı istiftâḡ

- 23 Tekaddüm-i emelim midhâtiñde bî-ikdâm
Huşûl-i kâm-ı dilim hıdmetiñde bî-ilhâh
- 24 Şenâñla sühanım tâc-dâr-ı yâ Feyyâz
Sitâyîşiñle zebânımda ism-i yâ Fettâh
- 25 Vâlâ-yı lâ-yı ğamıñ cânıma şabûh-ı hayât
Hayâl-i dürdî-i derdiñ müdâm rûhuma râh
- 26 Dağı neler doğacak bânû-yı hayâlimden
Tabî' atım ideli beyt-i midhâtiñde nikâh
- 27 Yüzüm sürüp der-i vâlâña kâdir oldukça
Ölünce hıdmetiñi eylesem şabâh u revâh
- 28 Bu şâm-ı firqati tayy itse câ' ilü'z-zulümât
Şabâh-ı kûyıñı gösterse fâliķu'l-eşbâh
- 29 Tavâf-ı dergehiñe balsa kuşça cânım uçar
Meger hidâyet ü tevfiķ ola aña cenâh
- 30 Kâhur keş-â-keş-i nefis ü hevâda olmazsa
Hümâ-yı cân u dile şefķatiñ cenâh ü necâh
- 31 Fesâd-ı nefis-i denî kâlbim eyledi ifsâd
İderse şerbet-i 'afvıñ ide meger ıslâh
- 32 Kûluñ Nazîm'i de feyziñle ber-murâd eyle
Şenâñı eylesün evrâd-ı her şabâh münâh
- 33 Harîm-i ravzaña dâ'im şalât ola mişkât
Maķâm-ı hâşîña her dem selâm ola mişbâh

Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfî'l-Ĥâ²⁸

10 Zemîn-bûsî-i Kâmet-i Dil-cûy-ı Kalem Be-ravza-i Na' t-ı Şefî' ü'l-Ümem²⁹
(T: 96a, H: 40b, R: 90a, A: 22b) (Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Riyâz-ı vaşfiña ey gülbün-i le' amrük-şâh
Kemâl-i şun' ile levlâk bir müzeyyen kâh
- 2 Henûz hân-ı nevâliñde mihr ü meh iki kırş
Hemişe maţbah-ı cûduñda nüh felek taţbâh
- 3 Esâs-ı mümteni' ü'l-indirâsdır ne' aceb
Binâ-yı şer' -i mefîniñde olmasa ser-i şâh

²⁸ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

²⁹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 4 Direfş-i rezmiñe mehce zafer hidâyet-i zeyl
Miyân-ı ‘azmiñe tevfiķ-i tîĝ ü ‘avn-i dü-şâĝ
- 5 Olursa dâne-i encümle çarĝ erzânî
Fezâ-yı ħırmen-i cûduñda tûde-i şâmâĝ
- 6 Rikâb-ı ‘izzetiñe Cebre’îl ĝâşiye-dâr
Semend-i kaşdıña nuşret sitâm u fetĝ-i cenâĝ
- 7 Sipihır kişt-i ĝamıñda kemîne gerdüne
Hilâl ħırmen-i ‘aşkıñda kemterîne ser-şâĝ
- 8 Revâdır olsa dem-â-dem Mesîĝ-i hîme-keşi
Tenûr-ı ‘izzetiñe Rûĝ-ı Kıuds bir neffâĝ
- 9 Muţî‘-i şer‘-i metîniñ ‘azîz-i her dü-cihân
‘Adû-yı dîn-i mübîniñ ħasîs ü ebter ü mâĝ
- 10 Ğarîķ-i lücce-i luţf-ı ‘amîmiñ ehl-i şalâĝ
Ĥarîķ-i küľĥan-ı ħahr-ı ‘azîmiñ ehl-i besâĝ
- 11 Ķaţâr-ı ‘aşkıña bir sârbân Veys-i Ķaren
Sipihır-i heft-revâķ aña bir kemîne menâĝ
- 12 Dil-i muĝâlifiñi dem-be-dem kemân-ı ħazâ
İde muvâfaķat-ı sehm-i ħahr ile sûrâĝ
- 13 ‘Adû emân dimedikçe tabîb-i şavletiñe
Mizâc-ı ‘illet-i tîĝiñdan olmadı dervâĝ
- 14 İderdi şûret-i ma‘ nâda zâtıñı iķrâr
‘Adûnuñ olmasa cism ü dilinde perde-i râĝ
- 15 Sevâd-ı menķabetiñ kuĝl-i nûr-baĝş-ı başar
Sitâyiş-i şıfatıñ dürr-i ĝuş-vâr-ı şımâĝ
- 16 Ĥarem-serâ-yı derûn şâhid-i şenâña maķâm
Sürâdıķ-ı dil-i meftûn ‘arûs-ı medĝiñe tâĝ
- 17 Sevâd-ı vaşfiñi itdikçe ĝoş-nümâ tab‘ ım
Sütûr-ı muşĝafı mânende-i ħaţ-ı nessâĝ
- 18 İdüp ħalem müjesin düde merdüm-i çeşmin
Sürüş-ı ĝayb revâdır iderse istinsâĝ
- 19 Nazîm-i bî-kese raĝm it ki nûr-ı feyz-i ĝınâ
Derûn-ı tîre vü tengin ide münîr ü ferâĝ

- 20   Kuşûr u ‘aybını ğayb eyle zeyl-i ‘afvîñla
Ne deñli vaşf-ı şifâtında olsa da küstâh
- 21   İder mi tevbe-i vaşfîñ ‘aceb tamâm ‘ayâr
Zer-i maķâl ü kemâli ķalur mı nâķış u bâh
- 22   Hemîşe tâ ki şalât u selâm ile şeb u rûz
Ola ķavâfil-i teslîm sûy-ı ravzaña sâh
- 23   Süm-i semend-i sipâh-ı zafer-penâhîñdır
İden memâlik-i ma‘mûr-ı ģaşmı vâdi-i lâh

Na‘ t-ı Şerîf Be-Ĥarfî‘d-Dâl³⁰

11 Nazm-ı Şerîf-i Maġfîret-âlûd Der-na‘ t-ı Bâdi-i Âferînde-i Bûd u Ne-bûd
‘Aleyhi Şalavâtullâhi‘l-Vedûd³¹

(T: 96b, H: 41a, R: 90b, A: 23a) (Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1   ‘Ale’s-seĥer ki bu ķaşr-ı zümürîdîn-bünyâd
Cenâh-ı revzen-i la‘lîn-i mihre virdi ğuşâd
- 2   Felekde şevķle ĥurşîd-i süfre-ġüster olup
Cihânı ni‘met-i ĥüsnîyle eyledi dil-şâd
- 3   Ķudûm-i mihre nev-rûz ģil‘atin geydi
Cihâna câh-ı bahârı yine mübârek bâd
- 4   Nedir bu ġülşen ü ġülşen çemen çemen ülfet
Ki dâ‘im olmada esbâb-ı zevķ u şevķ ziyâd
- 5   Nedir bu ‘âlem ü ‘âlem cihân cihân şoĥbet
Ki her ĥarâb ġöñül şimdi olmada âbâd
- 6   Tebârekallâh ey devr-i ‘ayş ü ‘işret kim
ġöñül hemîşe feraĥ-nâk u ġuşşadan âzâd
- 7   İrişdi ‘ahd-i şafâ müjde mey-perestâna
Ki tevbe itdi cefâyâ zamâne-i bî-dâd
- 8   Zamân-ı zevķ u tarabdır ki zümre-i rindân
Ķadeĥ du‘âsını eyler zamîme-i evrâd
- 9   Bahâr-ı ‘ayş u şafâdır ki feyz-i nâmiyeden
Ĥırâm iderse çemende ‘aceb degil şimşâd
- 10   Ĥoşâ müsâ‘ade-i baĥt kim debîr-i tarab
İde şaĥîfe-i zevķ u neşâta tarĥ-ı sevâd

³⁰ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

³¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 11 Harem-serâ-yı dil oldı henûz şevk-endûd
‘ Aceb mi olsa sitem-hâne-i felek berbâd
- 12 Zehî dem-i feraḥ-encâm devr-i nûş-â-nûş
Ki ‘ ayş u ‘ işrete meyl itdi ḥâtır-ı zühhâd
- 13 Revâc bulsa nola ḥâcegân-ı şâdî kim
Metâ‘ -ı şevk füzûn bestedir sarây-ı kesâd
- 14 O deñli buldı ğınâ dil ki nâzdan almaz
Metâ‘ -ı kâmi eger itseler bu demde mezâd
- 15 Müyesser olsa nola şimdi ḥâhiş-i dil-i zâr
Ki oldı vech-i ümîde güşâde bâb-ı murâd
- 16 Mu‘ aṭtar itdi ḥuşûşâ demâĝ-ı cânı henüz
Şemîm-i micmer-i na‘ t-ı şeh-i sûtûde-nijâd
- 17 Şehen-şeh-i dü-cihân kim gedâ-yı dergehidir
Hezâr hüsrev ü Dârâ vü şad hezâr Kûbâd
- 18 Yegâne hüsrev-i zî-şân ki oldı ḥuddâmı
Derinde fırça-i evtâd u zümre-i efrâd
- 19 Şeh-i kalem-rev-i ‘ irfân peyember-i zî-şân
Ḥulâşa-i dü-cihân yekke-tâz-ı şahn-ı cihâd
- 20 Ḥabîb-i ḥazret-i Mevlâ ser-âmed-i dü-serâ
Delil-i râh-ı hüdâ şâh-ı kişver-i irşâd
- 21 Fürûĝ-ı cebhe-i îmân Muḥammed-i ‘ Arabî
Ziyâ-yı nâşiye-i dîn şeffî‘ -i cürm-i ‘ ibâd
- 22 O nâzenîn-i dü-‘ âlem ki Îzid-i müte‘ âl
Hezâr ‘ izzetle nâm-ı pâkin eyler yâd
- 23 O şeh-süvâr-ı şaf-ârâ-yı leşker-i İslâm
Ki oldı tu‘ me-i dendân-ı tîĝı ehl-i ‘ inâd
- 24 O faḥr-i kevn ü mekân kim biri birisiyle
O deñli eyledi devrinde imtizâc ezdâd
- 25 Ki nerre-şîr olup pâs-bân-ı âhû-yı Çîn
‘ Uḳâb oldı nîgeh-dâr-ı âşiyân-ı cerâd
- 26 Zuhûr-ı pâki şeref-baḥş-ı cümle-i mevcûd
Vücûdî heşti-i eşyâya bâ‘ iş-i îcâd

- 27   ‘Ayâr-ı cins-i ‘ibâdâta tab‘ ıdır mi‘ yâr
Nûkûd-ı kîse-i tâ‘ âte zâtıdır nakkâd
- 28   Kemend-i silsile-i ‘aşkına cihân mecnûn
Cihâniyân ser-i kühsâr-ı mihrine Ferhâd
- 29   Tereşşuğ itse zemîne şehâb-ı luţfi eger
Bula hayât-ı ebed cümle hâk olan ecsâd
- 30   Göreydi şavlet-i kahrın hezâr dehşetle
Düşerdi lerzeye endâm-ı gâmze-i cellâd
- 31   Olurdu cismine bir zaḥm-ı tâze her cevher
Nigâh-ı hışmına dûş olsa deşne-i fülâd
- 32   Nesîm-i tertîb-i feyzi eyleseydi güzer
Dönerdi ma‘ den-i yâkûta küre-i ḥaddâd
- 33   Kemâl-i merḥametinden olaydı vâye-pezîr
İderdi şaydını âzâd ḥaşre dek şayyâd
- 34   Henûz sâye-i ‘adlinde kimse yok giryân
Meger ide reg-i bîmâr-ı nişter-i fassâd
- 35   Zamân-ı şer‘ i ki peyvestedir kıyâmete dek
‘Aceb mi eylemese kimse kimseden feryâd
- 36   Ğubâr-ı kûyını kuḥl eylese cihânı degil
Görürdi ‘âlem-i lâhûtî kûr-ı mâder-zâd
- 37   Nigâh-ı merḥameti nâzır olsa tâ-be-ḥaşr
İderdi gürk ü gânem birbirine ‘arz-ı vidâd
- 38   Olurdu bâğda her lâle micmer-i ‘anber
Nüvîd-i nefḥa-i ḥulqıyla gelse gülşene bâd
- 39   Ḥakîm-i hıfzı eger olsa nabz-gîr-i ‘alîl
Demâğa bir daḡı emrâz virmez idi fesâd
- 40   Melâ’ike-sipehâ şâh-ı ‘arş-bâr-gehâ
Eyâ yegâne delil-i ṭarîḡ-ı rüşd ü sedâd
- 41   Sen ol şeh-i dü-cihânsın ki leşker-i mevcûd
İki cihânda seniñ olmuş emriñe münkâd
- 42   Sen ol şehâb-ı keremsin ki şûrîde olur
Kemâl-i baḥşış-i feyziñle mîve-dâr cemâd

- 43 Ne kâdirim seni ta' rife ben kuluñ şâhım
Eger ki feyz-i ' amîmiñden olmasa imdâd
- 44 Nigâh eyleme evza' -ı nâ-sezâma benim
Biraz füzûl olup bende ey kerem-mu' tâd
- 45 Hüner-fürûş olayım şaff-ı ceş-i ' irfâna
Kümeyt-i çâpük-i tab' ımla her-çi-bâd-â-bâd
- 46 Benem o sâhîr-i efsûn tırâz-ı nâdire-gû
Benem o şâ' ir-i mümtâz-ı kâmil isti' dâd
- 47 Benem o zezeme-pîrâ-yı bezm-i ma' nâ kim
Nevâ-yı nazm-ı bülendimle doldı gûş-ı bilâd
- 48 O mihr-i burc-ı kemâlim ki olsa erzânî
Mişâl-i şeb-pere hep kûr reşkden hussâd
- 49 Şeker-feşân-ı beyân oldı tûtf-i nuţkum
Revâ düşerse kesâda dükânçe-i kânâd
- 50 Bu cünbiş ü harekâtıyla bu revişle dañi
Ne fitneler kôpara gör bu kilik-i ' işve nihâd
- 51 Cihâna ' arz-ı cemâl itdi şâhid-i sühanım
Güm oldı şöret-i hûbân-ı Halluğ u Nevşâd
- 52 Nigâr-hâne-i Çîn'e sözümler ider hânde
Revâdır ebkem u lây olsa şüret-i Bihzâd
- 53 Bu feyz dâd-ı Hudâ'dır mu' allim istemezem
Sühanda himmet-i tab' ım yeter baña üstâd
- 54 Nazîm vaqt-i du' âdır bu jâj-hâyî bes
Kef-i niyâzı hulus üzre eyle Haqq'a güşâd
- 55 Hemîşe tâ ki bu kaşr-ı sipîhr muhkem olup
Bula müdâm güşâyış bu çetr-i sîm-evtâd
- 56 ' Adû-yı dîn ola tâ-kaşr inhizâm-pezir
Be-dest-yârî-i hazret ü âlihü'l-emcâd
- 57 Bula cemî' -i murâdât hayyiz-i imkân
Be-luţf-ı İzid-i yektâ be-haqq-ı sûre-i Şâd

12 Kaşîde-i Nazîm Çelebi Der-Sitâyîş-i Hâzret-i Şadr-ı A'zam İbrâhîm Paşa
Yesserallâhu Mâ-yeşâ³²

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Ne gedâyım ne ser ü sâmandayım yâ Rab meded
Piç ü tâb-ı 'izzet-i akrândayım yâ Rab meded
- 2 Hızr-ı tevfiğe refik eyle Sikender-seyr idüp
Ârzü-yı çeşme-i hayvândayım yâ Rab meded
- 3 Yûsuf-ı maşşûdî göster çeşm-i Ya' kûb-ı dile
Zâr u giryân külbe-i ahzândayım yâ Rab meded
- 4 Dönmedi vefk-ı murâdım üzre pergâr-ı felek
Zîr-i pâ-y-ı çarh-ı ser-gerdândayım yâ Rab meded
- 5 Mağbes-i efkâr-ı dûr-â-dûrdan eyle hâlâş
Ayağımla gûyiyâ zindândayım yâ Rab meded
- 6 Kalmışım künc-i ferâmûşîde hayrân u hamûş
Çok zamândır gûşe-i nisyândayım yâ Rab meded
- 7 Gönca-i âmâlimi bir lahza handân görmedim
Bülbül-i şeydâ gibi efgândayım yâ Rab meded
- 8 Dîde pür-âb u derûn pür-tâb u fülk-i dil şikest
Gûyiyâ tennûr ile tûfandayım yâ Rab meded
- 9 Gâ'ib oldı Yûsuf-ı ümmîdi Ya' kûb-ı diliñ
Ben firîb-i çille-i ihvândayım yâ Rab meded
- 10 Bulmadı kâlâ-yı iqbâlîm revâc-ı i' tibâr
Bir metâ' ı kes me-har dükkândayım yâ Rab meded
- 11 Pençe-i mercân olur sildikçe hûn-ı çeşmimi
Merhamet kıl iki desti kıandayım yâ Rab meded
- 12 Âstînimden aqup deryâ ider dâmânımı
Mâcerâ-yı dîde-i giryândayım yâ Rab meded
- 13 Zerre deñlü mihr-i bahtım bulmadı bir gün kemâl
Tâli' im yok mâh-veş noqşândayım yâ Rab meded
- 14 Her kime 'arz eyledimse hâlimi rahm itmedi
Luţf senden 'âciz-i dermândeyim yâ Rab meded

³² Bu şiir, Fâ'iz Efendi ve Şakir Bey'in tertip ettikleri Süleymaniye Kütüphanesi, Halet Ef. Kitaplığı 763 numarada kayıtlı mecmuanın 255a-257a numaralı varaklarından alınmıştır.

- 15 Vâkıf-ı hâlim olan keyfiyetim itmez su'âl
Vâşıl-ı cânân iken hicrândayım yâ Rab meded
- 16 Bâni-i luţfuñla ma' mûr eyle beyt-i hâtırım
Dil-harâbım gûşe-i vîrândayım yâ Rab meded
- 17 Kaddimi kıldı dü-tâ hâlâ girân-bâr-ı kirâ
İmtinân-ı şıklet-i dúnândayım yâ Rab meded
- 18 Bağladı efsûn-ı gaflet çeşm-i ' ibret-bînimi
Bu fenâ bâzî-gehin seyrândayım yâ Rab meded
- 19 Nefs-i bed-girdârıma uydum haţâ itdim emân
Bend-i mekr ü fitne-i şeytândayım yâ Rab meded
- 20 Dâm-gâh-ı nefis ü şeytânda giriftârim henüz
Kıyd-bend-i şahne-i ' işyândayım yâ Rab meded
- 21 Lağziş-i bed-mestî-i gafletle düşdüm zillile
Dest-gîr ol vâdî-i hırmândayım yâ Rab meded
- 22 Nefs-i emmâre beni hayvândan itmişdir zelif
Gerçi hâlâ şûret-i insândayım yâ Rab meded
- 23 Eyledi nefis ü hevâ ser-der-beyâbân-ı haţâ
Bir dükenmez râh-ı bî-pâyândayım yâ Rab meded
- 24 Emr-i ma' rûfuñda kâhil nehy-i münkerde cerî
Kande olsa ma' şiyet ben andayım yâ Rab meded
- 25 Şeş-cihât ile çehâr-erkâna şıgmaz itdigim
Şeş-cihetle gerçi çâr-erkândayım yâ Rab meded
- 26 Bâd-ı gaflet eyledi müstağrak-ı mevc-i zelev
Ka' rı yok bir lücce-i ' ummândayım yâ Rab meded
- 27 Tünd-bâd ile temevvüc eyleyen deryâ gibi
Sarsar-ı ' işyân ile tuğyândayım yâ Rab meded
- 28 Seyyi' atım keffe-i kevn ü mekâna şıgmaya
Ol girân-bârı çeken mîzândayım yâ Rab meded
- 29 Şâhid iken cürmüme ' işyânıma ' arz u semâ
Ben ümîd-i ' afv ile gufrândayım yâ Rab meded
- 30 Mümkinâtın kabz u başı kabza-i hükmiñdedir
Ben dağı bu ' âlem-i imkândayım yâ Rab meded

- 31 'İllet-i idbâr ile oldum Nazîm-âsâ zebûn
Nâtuvânım derd-i bî-dermândayım yâ Rab meded
- 32 'Arz idüp Dâmâd İbrâhîm Pâşâ hâkine
Pîş-gâh-ı âşaf-ı devrândayım yâ Rab meded
- 33 Feyz-i vaqte mazhar eyle tab' -ı nâdir-kârımı
Midhat-i düstûr-ı 'âlî-şândayım yâ Rab meded
- 34 Bezm-i hâşında hüner-mendân ile hem-hâl olup
Ol mu' allâ mekteb-i 'irfândayım yâ Rab meded
- 35 Hâlîmi şerh eyleyüp çâk-i girîbânım gibi
Fikr-i taqbîl-i ser-i dâmândayım yâ Rab meded
- 36 Kâdrimi pest itme dâ'im ber-ter ola râğbetim
Ol bülend-eyvân-ı pür-'ünvândayım yâ Rab meded
- 37 İtdiren sensin iden sen ber-murâd eyle beni
Sâ'ilâne öyle bir eyvândayım yâ Rab meded
- 38 'Arz-ı hâle havfım oldur sedd ola şerm ü hicâb
Hayret-efzâ bir 'aceb dîvândayım yâ Rab meded
- 39 Kîse-i güftârımı eyle güher-rîz-i beyân
Midhat-i cûdı gibi bir kândayım yâ Rab meded
- 40 Hîl' at-ı râğbetle buldı herkesiñ hâli şeref
Ben daği hâle göre kaftândayım yâ Rab meded
- 41 'Arz-ı hâlîm der-kenâr olsa mağallidir henüz
Derdime dermân olur fermândayım yâ Rab meded
- 42 Hâk-i pâk-i dergeh-i iclâline rû-mâl idüp
Bûs-ı dest ü dâmân-ı ihsândayım yâ Rab meded
- 43 Nâ'il-i ihsân u istihsânı olmağ isterim
Zevk-i ihsân şevk-i istihsândayım yâ Rab meded
- 44 Eyledi akrânımı hân-ı nevâl-i cûdı sır
Ben o hân-ı devlete nâ-ğandeyim yâ Rab meded
- 45 Şâhid-i dest-i cemîli cânımıñ cânânıdır
Tâ ki cânân bende ben cânândayım yâ Rab meded
- 46 'Andelîb-âsâ riyâz-ı vaşf-ı zâtında henüz
Güne güne dem-be-dem elhândayım yâ Rab meded

- 47 'Ömrüm oldukça şenâsın itmege 'ahd eyledim
Şâdığım ol 'ahd ile peymândayım yâ Rab meded
- 48 Devlet-i 'ömr ü devâm-ı câhına dâ'î olup
Şad-ğulûş-ı tâm ile meydândayım yâ Rab meded
- 49 Mesned-i kâdr ü şerefde müstedâm-ı 'ömr ola
İlticâ-yı himmet-i merdândayım yâ Rab meded

13 Kaşîde Berây-ı Midhat-ı Tırâz-ı Aşmed Pâşâ³³

(T: 146b, H: 89b, R: 138a, A: 140b) (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Ref' olup şâm-ı elem şubh-ı emel oldu bedîd
Pertev-i neyyir-i ikbâl-i kerem virdi nüvîd
- 2 Bulup imzâ-yı kabûl ile yine zîver-i tâm
Zîb ü zinetle berât-ı emelim oldu resîd
- 3 Kîmyâ-yı talebiñ semtini duydum olalı
Pûte-i şevkde sîm-âb-ı ümîdim taş'îd
- 4 Güsterânîde murâd üzre bisât-ı maşşûd
Mey-i hâhişle leb-â-leb kadeh-i bezm-i ümîd
- 5 Sâğar-ı şevk be-kef na'ra-i mestâne be-leb
Vahtidir olsa humâr-ı keder ü guşşa ba'îd
- 6 Muttaşıl bezm-i tarab hâne-i kâm âmâde
Dem-be-dem âlet-i kâşâne-i âmâl mezîd
- 7 Der-miyân hûşe-i ümmîd-i müyesser maşşûd
Hürmen-i kânda hiç kalmadı kimse nevmîd
- 8 Girye-i zümre-i mestâne degil meclisde
Tâ'at-i 'işret için oldu vuzûlar tecdîd
- 9 Hâtır-ı ehl-i şafâ bezm-i tarab rûz-efzûn
Meclis-i 'ayş u ferağ germ şeb-i şevk-i medîd
- 10 Minnet Allâh'a neşât oldu bedel guşşaya hep
Bir cihânda bizi halk itdi ki Hallâk-ı Mecîd
- 11 Turra-i bîkr-i murâd anda siyâhî-i mesâ
Cebhe-i şâhid-i ümmîd aña şubh-ı sefid
- 12 Gevher-i kâma nola şimdi harîdâr olsağ
Oldı sermâye-i bî-gâye-i maşşûd müfid

³³ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 13 Elde şad-şevk ile peymâne-i lebrîz-i şarâb
Serde şad-zevk ile keyfiyyet-i germî nebîd
- 14 Germ olup tutsa nola semt-i beyânı tenhâ
Oldı tab'ım reh-i âmed-şüd-i ma' nîde vahîd
- 15 Mürşid-i tab'ıma dil-beste mürîdân-ı sühan
Demdir olsa kalemim hırka-be-düş-ı tefrîd
- 16 Yine i' câz-ı ma' ânîde Mesîhâ-dem olup
Eyledi ' âlem-i endîşede nuḡkum tefrîd
- 17 Benem ol sihr-beyân şâ' ir-i mu' ciz-dem kim
Dâg-dâr-ı sühanımdır dil-i Ḥassân u Lebîd
- 18 Dîde-i şâhid-i tab'ımdır o Rüstem ki ider
Her nigehi nice Sührâb-ı ma' ânîyi şehîd
- 19 Kebg-i hoş-cünbiş-i hâmemdir o şîrîn harekât
Ki dönerler revîş-i zâga idenler taḡlîd
- 20 Dolsa âvâze-i nazmımla nola gûş-ı cihân
Düşse dünyâya ser-â-ser ne ' aceb güft ü şinîd
- 21 Levh-i hurşîde henûz oldı raḡam-zen kalemim
İtmege vaşf-ı hudâvend-i zamânı tesvîd
- 22 Ristaḡâlîs-i hikem Bermekî-i cûd u kerem
Bû ' Alî-tab' u şiyem Ca' fer-i zî-şân-ı ferîd
- 23 Meş' al-efrûz-ı şehâ şem' -i şebistân-ı ' aḡâ
Şadr-ı bezm-i ' uḡalâ âşaf-i yektâ-yı reşîd
- 24 Hâmî-i devlet ü dîn dâver-i Dârâ-âyîn
Hem-dem-i ehl-i yaḡîn maḡrem-i ehl-i tevḡîd
- 25 Neyyir-i burc-ı hüdâ ḡazret-i Aḡmed Pâşâ
Ḳuḡb-ı çarḡ-ı ' azamet mürşid-i iḡbâl-i mürîd
- 26 O Felâḡûn-ı müdebbir ki umûr-ı devlet
Zâtına cânib-i Bârî'den olunmuş te'kîd
- 27 O hikem-senc-i mühendis ki zemîn-i ' aḡla
Şaldı mi' mâri-i idrâk ile bir çarḡ-ı cedîd
- 28 Ki Aristû-yı ḡired efser-i hûşında ide
Rîze-seng-i ḡarem-i fıtratını mürvârîd

- 29 Duğter-i rif' atiniñ hacle vü gül-gûnı şafağ
Şâhid-i devletiniñ âyine-dârı hırşîd
- 30 Şem' -i iğbâline fânûs sipîhr-i mînâ
Bezmi- iclâline peymâne-i sîmîn meh-i 'îd
- 31 Mağfil-i mekrümete zât-ı kerîmi Hâtem
Meclis-i ' âtıfete tab' -ı selîmi Cemşîd
- 32 'Îd-ı elâfî ki dünyâya vire pîrâye
Va' d-i ihsâna mübeddel ola ser-cümle va' îd
- 33 Cûy-ı tîğ-ı gâzabı mevc-zen olsa a' dâ
Ola lertzende çü evrâğ-ı hâzân-dîde-i bîd
- 34 Zülmet-i leyle-i heycâda iderdi ikrâr
Görse şemşîr-i ziyâ-güsterini İbn-i Velfîd
- 35 Olsa İskender-i hıfzı nîgeh-i luţf-endâz
Çeke Ye' cûc-ı gam ehl-i dile sedd-i sedîd
- 36 Rağş-ı çâlâka süvâr olsa olur pîşinde
Mâh-ı nev sîm-teber mihr-i cihân-tâb berîd
- 37 O sebük-seyr ki seyr itse hırâm-ı nâzın
Düşüre sâzını hayretle elinden nâhîd
- 38 Mâh-ı nev sîm-nümâ na' l-i şüreyyâ aña mîlğ
Satıl-ı zer mihr-i cihân-tâb-ı felek şağn-ı cerîd
- 39 Âşaf-ı Cem-şaşemâ dâver-i şâhib-keremâ
Ey olan hâlline vâbeste umûr-ı ta' kıd
- 40 Sensin ol dâd-penâh-ı zu' afâ kim olmuş
Ser-fürû-gerde-i hâk-i kâdemiñ çarğ-ı ' anîd
- 41 Kimse şiddetle kelâm eyleyemez devriñde
Dem-i sermâda vezân ola meger bâd-ı şedîd
- 42 Geldi hengâm-ı du' â aç kef-i ihlâşî Nazîm
Ola te' şîr-i münâcât ile pür ' arş-ı mecîd
- 43 Tâ ola neyyir-i iğbâl ü sa' âdetle müdâm
Ruğ-ı dildar gibi cilve-nümâ şubh-ı sa' îd
- 44 Eyledikçe dil-i a' dâsına Hağ qahr u gâzab
Eyleye devletin efzûn-ter ü ' ömrün câvid

45 İde her kârda tevfiğini Allâh refîk
Şeb ü rûzî ola ol nâm-veriñ qadr ile ‘îd

14 Na‘ t-1 Şerîf Be-Ĥarfî'z-Zâl³⁴

(T: 98a, H: 42b, R: 92a, A: 24a) (Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Olursa levh u qalem vaşfiña qalem kâgaz
Kifâyet itmeye ey mefhar-i ümem kâgaz
- 2 Medâyihiñde seniñ tercümân-ı gayb-ı qalem
Sitâyişinñde seniñ levh-i pür-hikem kâgaz
- 3 Qalem kitâbet-i cûduñda dir benim hâme
Yazılsa mekrümetiñ levh dir benim kâgaz
- 4 Şükûfe-zâr-ı şalât u selâm-ı zâtıñdır
Dem-â-dem olsa nola gayret-i İrem kâgaz
- 5 Nüvişte anda taĥiyyât ile dürûduñdur
Leb-i edeble nola olsa mülteşem kâgaz
- 6 Sütür-ı menkabetiñ vâridâtdır şaf şaf
Sinân-ı hâme ‘alem şukqa-i ‘alem kâgaz
- 7 Olur şenâ-yı şıfâtıñda yâ Resûlallâh
Hemîşe olmağıçün mazhar-ı kerem kâgaz
- 8 Şihâb hâme ‘uĥârid debîr sürh şafaq
Sipihr hoşka vü şeb düde şubh-dem kâgaz
- 9 Alınca gevher-i na‘ tıñ şadef-veş âğûşa
Ĥurûş-ı mevc-i pey-â-peyle oldı yem kâgaz
- 10 Benefşedir ki ola rîhte semen-zâra
Ĥaĥ-ı şenân ile olduqça pür-raqam kâgaz
- 11 Cebîni şubh-ı sa‘âdet fûrûğ-ı na‘ tıñdır
Felekde olsa nola gün gibi ‘alem kâgaz
- 12 Sevâdı nûr-ı siyeh vaşf-ı gîsûvânıñda
Beyâzî şerh-i cemâliñle mürtesem kâgaz
- 13 ‘Azîz iden anı hep ĥilye-i cemâliñdir
Dem-â-dem olmada baş üzre muĥterem kâgaz

³⁴ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 14 FÜRÛĞ-ı midḥat-i zâtıñla berķ urur gÛyâ
Muḥîṭ-i nÛrdur ez-farķ tâ-ķadem kâġaz
- 15 Degil sevâd olup nevk-i ḥâme mîl çeker
DÛ-çeşm-i düşmeniñe sÛrme-i ‘adem kâġaz
- 16 ‘Adû-yı münkeri ilzâma rûḥ-baḥş olsañ
Şunardı zâtıñı iķrâra her şanem kâġaz
- 17 Hemîşe midḥat-i zâtıñda ḥâme-i dü-zebân
Hemîşe vaşf-ı şıfâtıñda bîş ü kem kâġaz
- 18 Su ‘âl-i menķabetiñde mişâl-i ḥâme olur
Nedîm-i Rûm u ‘Arab hem-dem-i ‘Acem kâġaz
- 19 Simât-ḥân-ı nu‘ Ûtuñda ḥamd-ḥân ḥâme
Ġinâ-yı ni‘ met-i feyziñle muġtenem kâġaz
- 20 Liķâ-yı feyziñ ümîdiyle kilķ-i ter giryân
Midâd-ı medḥiñe ḥasretle ġarķ-ı nem kâġaz
- 21 Ser-i bisât-ı nu‘ Ûtuñda mîhmânlar iken
Ġürisne-dîde ķalem gerçi pÛr-şikem kâġaz
- 22 Bulursa mÛhre-i mihriñle feyz vaşfıñda
Şaḥîfe-i dilim olmaz benim de kem kâġaz
- 23 Olur medâyiḥ-i aḥlâķıñ eyleşem taḥrîr
Sevâdı nâfe-i müşġ âḥû-yı ḥarem kâġaz
- 24 İşim ölünce beyâz-ı sevâd-ı medḥiñdir
Ola elimde ḥuşûşâ ki ḥâme hem kâġaz
- 25 Virir şaḥîfe-i ḥâl-kâr-ı mihri vaşfıñda
Felekden istesem ey neyyir-i ķıdem kâġaz
- 26 Edâ-yı ḥıdmet idince ķabÛl olur mu diyÛ
Ķalemle ey şeh-i kerrÛbiyân-ḥaşem kâġaz
- 27 Elimde eyledi ḥâme hezâr secde-i sehv
Şad-ızṭrâba düşÛp oldu ḥam-be-ḥam kâġaz
- 28 Sevâdı ḥavfim odur kim sevâd-ı rÛyum ola
Sitâyişinde baña olmasun ḥakem kâġaz
- 29 Derûna naķş iderim na‘ tıñı Nazîm-âsâ
Baña şaḥîfe-i dil besdir istemem kâġaz

- 30 Müjem kalem gözümüñ nûr-ı târ-ı mistardır
Olur beyâzı nu'ûtuñda lâ-cerem kâgaz
- 31 Cenâbıña ğarażım 'arz-ı hâldir şâhım
Muħaldir olsa bu nazmımda mültezem kâgaz
- 32 Hemîşe tâ ki idüp na' tñı kalem tesvîd
Anı beyâza çıkardıkça dem-be-dem kâgaz
- 33 Ola dürûd u şalâtıñda kil-k-i ter şâbit
İde tahıyyat ü teslîmîñ aña zam kâgaz

Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfî'r-Râ³⁵

15 Şehper-güşâ-yı Şehbâz-ı Ĥâme-i Âsumân-mesîr Berây-ı Şayd-ı Na' t-ı Şeh-
hen-şâh-ı Şiddîk-vezîr³⁶

(T: 99a, H: 43a, R: 92b, A: 24b) (Me' ulü Fâ' ilatü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Ne maħrem ü ne münis ü ne âşinâ bilür
Râz-ı derûnumı benim ancak Ĥudâ bilür
- 2 Tûṭî-i cân ne zâ'ika-i sükker-i sürûr
Mir'ât-ı dil ne rü'yet-i rûy-ı şafâ bilür
- 3 Cân-ı za'if çekdüĝi âlâm-ı miħneti
Ancak sitem-keşide dil-i bî-nevâ bilür
- 4 Bir 'ömrdür ki bâdiye-peymâ-yı ĝuşşadır
Ne ibtidâ bilür daħı ne intihâ bilür
- 5 Te'sîr-i tâb-ı ĝamla beyâbân-ı ĝuşşada
Bâd-ı semûm gelse nesîm-i şabâ bilür
- 6 Şahn-ı ümîd tengdir esb-i murâdına
Vâdi-i ye's gibi dükenez fezâ bilür
- 7 'Azm eyleyüp i'ânet-i pâ-yi niyâz ile
Ĥâk-i der-i le'îmde dest-i recâ bilür
- 8 Gülçîn-i ârzûdur o gülşende kim henûz
Dâĝ-ı derûnı lâle-i bâĝ-ı vefâ bilür
- 9 Pür olsa da kemân-ı ümîdi bu 'arşada
Sûfâr-ı fıtrini dehen-i ejdehâ bilür
- 10 Bir baħre düşdi zevrağ-ı iķbâl kim daħı
Ne bâd-ı şurta ne meded-i nâħudâ bilür

³⁵ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

³⁶ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 11 Dehriñ çeküp meşakkat ile germ ü serdini
Ne mevsim-i bahâr ne vaqt-i şitâ bilür
- 12 Ol murğ-ı lâne-zâd-ı sitemdir ki muttaşıl
Ne kayd-ı dâm-gâh ne fikr-i rehâ bilür
- 13 Câm-ı mey-i neşât ile olsun mı neşve-mend
Nûş itmeden humâr-ı gamın der-kağâ bilür
- 14 Tıfl-ı yetîm-i kâm dağî şîr-hâr iken
Gehvâre-i ümîdde pîr-i dü-tâ bilür
- 15 Ğam gibi nâzenîn ile hem-hâbedir müdâm
Âğûşa geldi bir şanem-i meh-liğâ bilür
- 16 Mihr-i neşât cilve-nümâ olmasa nola
Târîkî-i kûsûf-ı ğama mübtelâ bilür
- 17 Ne şâm-ı rûze süfre-i iftâr-ı vaşl-ı dost
Ne rûz-ı ‘îd bûs-ı leb-i dil-rübâ bilür
- 18 Müjgâmî hûn-ı dîdeden oldukça la‘l-fâm
Engüşti-i bîkr-i hayrete reng-i hınâ bilür
- 19 Yüz biñ hüner de itse bu baht-ı siyâhla
Ne nuţq-ı âferîn ne leb-i merhabâ bilür
- 20 Şağş-ı ümîd o mertebe bîmâr-ı ye’s kim
Dârû-yı kâmı mâye-i renc ü ‘anâ bilür
- 21 Ne fikret-i şühûr ne endîşe-i sinîn
Ne feyz-i mihr ü mâh ne şubh u mesâ bilür
- 22 Olmuş hezâr miñnet ile kûşe-gîr-i ğam
Peygûle-i sa‘âdeti künc-i belâ bilür
- 23 Dûlâb-ı çarhı eşk ile bir dem dönderir
Çeşm-i terim ki böyle nice mâcerâ bilür
- 24 Yâ Rab ne sâzdır bu ki sâzende-i felek
Her perdede terâne-i cevr ü cefâ bilür
- 25 Yâ Rab ne nağşdır bu ki Bihzâd-ı çarh-ı dün
Ne levh-i kâm ne şuver-i müdde‘â bilür
- 26 Yâ Rab ne lüccedir bu ki dil bîm-i ye’s ile
Ne sâhil-i necât bilür ne şinâ bilür

- 27 Besdir bu şekve-sâzî-i dehr ey dil-i hâzîn
Ahvâliñi seniñ de şeh-i enbiyâ bilür
- 28 Şad-çâk idüp güli nola lâl itse bülbülü
Ol kim nevâ-yı na' tı gibi bir hevâ bilür
- 29 Hân-ı keremde muğtenem-i cûdudur o kim
Sermâye-i nu'ûtını naqd-i gîmâ bilür
- 30 Maḥbûb-ı bâr-gâh-ı İlâhî ki cân u dil
Vaşfinda şarf olmasa 'ömrin hebâ bilür
- 31 Sultân-ı dîn ki nîze-i elmâs-ı şer' ini
A' dâ müdâm çeşmine mîl-i kaçâ bilür
- 32 Maḫşûd-ı kâ'inât ki zât-ı şerîfini
Düşmen de maḫrem-i harem-i Kibriyâ bilür
- 33 Şâh-ı rusûl ki dergeh-i 'adlinde kulluğın
İskender itse rütbe-i 'izz ü 'alâ bilür
- 34 Faḫr-i cihân ki tâlib olup ḫâk-i kûyını
Ervâḫ-ı ḫuds çeşmine kuḫl-i cilâ bilür
- 35 Rûḫ-ı muşavver Aḫmed-i mürsel ki zâtını
Râh-ı yakîne ḫalk-ı cihân reh-nümâ bilür
- 36 Ol dâver-i kerîm ki serheng-i dergehi
Ne şavt-ı dûr-bâş ne âvâz-ı lâ bilür
- 37 Ol nabz-gûr-i ḫaste-i 'işyân ki ehl-i cürm
Dergâh-ı 'afv u luḫfını dâru'-ş-şifâ bilür
- 38 Ol hâdi-i ümem ki reh-i Ḥaḫ'da zâtını
Ser-cümle enbiyâ vü rusûl muḫtedâ bilür
- 39 Cân zaḫm-ı tîğ-ı mihriñi gülberg-i bağ-ı dil
Dil dâğ-ı derd-i 'aşḫını câna devâ bilür
- 40 'Âlem türâb-ı dergehini kuḫl-i çeşm-i cân
Dünyâ gubâr-ı bâr-gehin kîmyâ bilür
- 41 Âb-ı zülâl-ı reh-güzerin cilve-gâh-ı feyz
Çeşm-i ğazâl-i ḫâk-i derin tûtiyâ bilür
- 42 Ḥurşîd-zamîr-i çarḫ-ı dü-tâ kendüyi müdâm
Ḥâk-i derinde kâse-be-kef bir gedâ bilür

- 43 Vâdî-i gamda luţfinı ol kim penâh ider
Ebr-i belâyı sâye-i perr-i hümâ bilür
- 44 Şahn-ı tarabda ol kim ider bâd-ı hışmını
Bâd-ı şabâyı şarşar-ı kahr u fenâ bilür
- 45 Bûy-ı buhûr-ı hilķati şemm eyleyen henüz
Ne müşg-i ter ne âhû-yı Çîn ü Hıfâ bilür
- 46 Şems-i duĥâ vücûdını ra‘ ile zerre-veş
Mîhr-i sipîhr-i kudrete nisbet sühâ bilür
- 47 Dârul-emân-ı hıfzını ol kim penâh ider
Ceyb-i ĥayâtı dest-i ecelden cüdâ bilür
- 48 Remz-âgehâ melek-sipehâ nâm-ver şehâ
Ey ol ki ins ü cân saña kendin fedâ bilür
- 49 Sensin o şeh ki emriñe teslim olur ümem
Dergâh-ı feyz-baĥşını bâb-ı rızâ bilür
- 50 Luţf it Nazîm-i bî-kese pâ-mâl ĥalmasun
Kendin egerçi şefķatiñe nâ-sezâ bilür
- 51 Düşvâr olan umûrını fetĥ it o ‘âciziñ
Her ĥâlde cenâbını müşkil-güşâ bilür
- 52 Şâhım gedâ-yı dergehiñ eyle o bî-dili
Kim cânını o bâbda müjde-bahâ bilür
- 53 ‘Âcizdir eyle ‘özrini bî-çâreniñ ĥabûl
Ancaĥ bu mertebe seni medĥ ü şenâ bilür
- 54 Mümkün degil netice murâd üzre midĥatiñ
Şimden gerü zebân-ı temennâ du‘â bilür
- 55 Tâ kim maĥâm-ı şekvede âgâze eyleyüp
Gâhî şarîr-i ĥâme bu gûne nevâ bilür
- 56 Bulsun ĥuzûr sâye-i ‘adliñde ümmetiñ
Kim zâtını meded-res-i rûz-ı cezâ bilür
- 57 Olsun hemîşe düşmen-i şer‘ iñ fenâ-pezîr
Tâ kim cihânı ‘âlemiyân bî-beķâ bilür

16 Kaşîde-i Dil ü Dîde Der-Sitâyîş-i Resûl-i Kibriyâ vü Sultân-ı Enbiyâ
 ‘Aleyhi’s-şalâtü ve’s-selâm³⁷

(T: 9b, H: 9b, R: 9b, A: 27b) (Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Dil serâ-perde-i maħabbetdir
Dîde maħrem-serâ-yı rü ‘yetdir
- 2 Dil ki şahbâ-yı bezm-i vahdet ise
Dîde ol bezme câm-ı işretdir
- 3 Dildedir mâcerâ-yı lücce-i ‘aşk
Seyl-i dîde aña işâretdir
- 4 Dil ki tûfî-i mısr-ı ‘iffet ise
Dîde mir ‘ât-ı rûy-ı ‘ismetdir
- 5 Dil süveydâya yâr-ı mûnis ise
Dîde her demde merdüm-ülfetdir
- 6 Dil derûnumda ‘aşk-ı dilber ise
Dîde cismimde dâğ-ı ħasretdir
- 7 Dil eger maħzen-i zarâfet ise
Dîde gencîne-i nezâketdir
- 8 Dil eger gevher-i kirâmı ise
Dîde deryâçe-i kerâmetdir
- 9 Dil neşât ile germ-ülfet ise
Dîde pür-zevk-i şevk-ħâletdir
- 10 Dil eger gonca-i meveddet ise
Dîde de nergis-i başîretdir
- 11 Dil eger mürşid-i tarîkat ise
Dîde müstağrak-ı ħaħîkatdir
- 12 Dil eger câ-nişîn-i vahdet ise
Dîde ħalvet-güzîn-i keşretdir
- 13 Dil eger mazhar-ı tecellî ise
Dîde bînâ-yı nûr-ı tâl‘ atdır
- 14 Dil ki Ken‘ân-ı ‘aşka Yûsuf ise
Dîde Ya‘kûb-ı girye-şan‘ atdır

³⁷ Başlık, L nüshasından alınmıştır.

- 15 Dil ki hırmen-güzâr-ı miñnet ise
Dîde hançer-güzâr-ı kürbetdir³⁸
- 16 Dil nemek-rîz-i zañm-ı hasret iken
Hem yine merhem-i cerâhatdır
- 17 Dîde çeşm-âşinâ-yı tal' at iken
Yine müştâk-ı hüsni-behcedir
- 18 Dildedir vâridât-ı feyz-i Hudâ
Kulzüm-i bî-bün-i belâgatdır
- 19 Dîdedir âşinâ-yı lücce-i 'aşk
Kaçresi bañr-i bî-nihâyetdir
- 20 Dil ki bir noqtadır velî ammâ
Nażar itseñ kitâb-ı 'ibretdir
- 21 Dildedir cilve-ger hayâl-i cemâl³⁹
Âyine gibi vaqf-ı hayretdir
- 22 Dil ki dâ'im güşâde-ţâlî'dir
Kevkebi aħter-i şabâhatdır
- 23 Dîdeden eşk-i ter revân çün reng
Münkesir şanma şîşe sâ'atdır
- 24 Dil nola itse da'vî-i 'irfân
Aña Haq'dan bu bir 'inâyetdir
- 25 Dîdedir câm-ı bezm-i 'âlem-i 'aşk
Aña şahbâ bukâ vü riķkatdır
- 26 Dil ü dîde vücûd-ı 'aşıkda
Bañr ü girdâbdan 'ibâretdir
- 27 Dil odur dîde bu dimek ya'ni
Kesb-i 'irfân-ı kâbiliyyetdir
- 28 Dil ü dîde vücûdum işbâta
İki şâhid bu nazm-ı hücçetdir
- 29 Dildir ol Bû-'Alî ki her sühânı
Bağş-i esrâr-ı 'ilm-i hikmetdir⁴⁰

³⁸ Bu beyit, H nüshasında bulunmamaktadır.

³⁹ Dildedir, H,R: Dîdede

- 30 Dîdedir menzil-i murâdı gören
Peyk-i nüzhet-geh-i selâmetdir
- 31 Dildir ol tercümân-ı şafha-i gayb
Sühâmî şerh-i metn-i vahdetdir
- 32 Dîdedir vech-i ‘aşka âyîne
Eşki hep cevher-i şadâkatdir
- 33 Dil ki sîmurğ-ı kâf-ı ma‘nîdir
Rehberi hüdhüd-i hidâyetdir
- 34 Dîde lebrîz-i eşk olursa nola
Şadef-i gevher-i meveddetdir
- 35 Dildir ol tûtî-i şeker-ğâ kim
Aña âyîne rûh-ı hazrettdir
- 36 Fağr-i ‘âlem ki dîde feyzi ile
Yem-i pür-gevher-i necâbetdir
- 37 Devha-i dîn ki dil hayâli ile
Murğ-ı destân-serây-ı midhatdir
- 38 Nûr-bahşâ-yı dîde kim zâtı
Neyyir-i gerdiş-i risâletdir
- 39 Mağşad-ı kâ’inât kim ey dil
‘Âleme zâtı mağz-ı rahmetdir
- 40 Şâh-ı qudsî-sipâh kim dîde
İştîyâkıyla lücce-i haşletdir
- 41 Aḥmed-i mürsel ol ki dil her gâh
Şevk-i mihriyle germ-şoḥbetdir
- 42 Ol şeh-i baḥr ü ber ki dîde-i ter
İftirâkıyla girye-ülfetdir
- 43 O sütüde-şîfat ki cân u dile
Vaşf-ı zât u şîfâtı ‘âdetdir
- 44 Dîde müştâk-ı vech-i pâki olup
Dem-be-dem ser-be-ceyb-i ḥasrettdir

- 45 Dil cünûn-âzmâ-yı   aşkı olup
 ays ile hem-rikâb-ı  ohretdir⁴¹
- 46 D de-i c na h k-i b r-gehi
 K hl-i z b -keş-i sa   detdir
- 47 P ş-i h kminde p r-i dil o Őehi 
 Ser-f r -bürde-i i    atdir
- 48 Şerm-i cürm ile merdüm-i d de
 ar-ı h n- be-i hac letdir
- 49 Dil be-şad-i  tir f-ı cürm   g n h
 Dest ber-d men-i Őef   atdir
- 50 D de-i ahrı olsa hışm- l d
  fet-i ehl-i Şirk   zulmetdir
- 51 Dil-i p kı o z t-ı yekt n 
 Baħr-i b -s hil-i m r vvetdir
- 52 D de-i hıfzı ol kerem-k r 
 D de-b n-ı   uŐ t-ı  mmetdir
- 53 Dil-n v z  Şeh-i ser-efr z 
 Ey ki z tın pen h-ı h latdir
- 54 Sensin ol n r-ı d de kim z t 
 Őem  -i t bende-i n b vvetdir
- 55 Sensin ol kim cer de-i dile hep
 Na  t-ı p kin ezelde m Őbetdir
- 56 D de did r  iŐtiy kıyla
 Gevher-efŐ n-ı zeyl-i f ratdir
- 57 N r-ı na  t nla dil Naz m- s 
  fit b-ı Őiphr-i gurbetdir
- 58 Geldi vaqt-i niy z ey d de
 Aqla h l n o Ő ha furŐatdır
- 59 T  dil   d de cism-i  demde
 Biri biriyle hem-ab   atdır

⁴¹ 44 ve 45. beyitler H nüshasında bulunmamaktadır.

60 Dil-ḥarâb-ı maḥabbeti olalım
Gerdiş-i çarḥa tâ ki ruḥşatdır

61 Rûḥına şad-şalât tâ-dîde
Nergis-i gülsitân-ı şîḥhatdır

17 Kaşîde Der-Sitâyîş-i Sulṭân-ı Enbiyâ ‘Aleyhi’s-selâm⁴²

(T: 11a, H: 11a, R: 11a, A: 29a) Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

1 Fûrḳatînde ol ki eşk-i dem-be-dem rîzân ider
Her kemîne ḳatresin âbisten-i tûfân ider

2 Sensiz itsem ‘azm-i gül-geşt-i çemen te’şîr-i ‘aşḳ
Her giyâhın çeşmime bir nâvek-i bürrân ider

3 Bir ‘aceb güldür seniñ ‘aşḳıñ ki bûy-ı râḥatın
Mâye-i derd-i zükâm-ı şad-meşâm-ı cân ider

4 Pençe-i ‘aşḳıñ ki bâzû göstere bir ‘âşîḳa
İbtidâ ceyb-i ümidin dâmen-i ḥırmân ider

5 Tûrfedir ebr-i maṭîr-i âsumân-ı feyz-i ‘aşḳ
Şûre-zâr-ı derdi oldı kim bahâristân ider

6 Gâh âteş gösterir bâğ-ı vişâliñ çeşmime
Geh serimde dâğ-ı hicrânıñ gül-i ḥandân ider

7 ‘Aşḳdır ol nâzenîn kim ‘arz-ı dîdâr eylese
Dîde-i ḥurşîdi de çeşmim gibi ḥayrân ider

8 ‘Aşḳdır ol ḥüsrev-i ‘âlem ki emr itse eger
Ḥîdmet-i dergâhını Cibrîle de fermân ider

9 ‘Aşḳ bî-pervâne ḥâletdir ki oldukça dūçâr
Pâdişâh olsa gedâyı bî-ser ü sâmân ider

10 ‘Aşḳdır ol mâh-peyker kim hilâl ebrûsını
Görse bir dem dîde-i ḥurşîdi ḥûn-efşân ider

11 ‘Aşḳdır ol şâhid-i ḥurşîd-tal‘ at kim müdâm
Her nigehde çeşm-i cân-ı ‘âşîḳı giryân ider

12 ‘Aşḳ o âteşdir ki andan bir şerer düşse eger
Tâ ḳıyâmet lücce-i ‘ummânı da sūzân ider

13 Bilmezem yâ Rab ne ḥâletdir anılsa nâm-ı ‘aşḳ
Deḫşetinden on sekiz biñ ‘âlemi lertzân ider

⁴² Başlık, L nüshasından alınmıştır.

- 14 Yoklasañ her gûşesinde genc-i şevk olmuş nihân
‘Aşk iklîm-i derûnı gerçi kim vîrân ider
- 15 ‘Aşkdır ol cevherî-i çâr-sû-yı cân u dil
La‘ l ü yâkûtuñ o dem kim zîver-i dükkân ider
- 16 Hûn-ı çeşmimden dem-â-dem gösterir yâkûtını
La‘ l-i nâbın aḡker-i dâğ-ı dil-i nâlân ider
- 17 Gâh cûy-ı hayrete mîzâb idüp müjgânımı
Gâh baḡr-i hayrete ser-pençe-i mercân ider
- 18 ‘Âşıkñ gûy-i serin gerdân idüp sultân-ı ‘aşk
Ḳâmetin bâzîçe-gâh-ı mihnete çevgân ider
- 19 Külbe-i aḡzânı ki Ya‘ ḳûb'a eyler cilve-gâh
Yûsufuñ gâhî mekânın gûşe-i zindân ider
- 20 Hük-m-i tevḳî‘-i maḡabbet taḡt-gâh-ı ‘âleme
Bir gedâyı bî-ser ü sâmân iken sultân ider
- 21 ‘Aḡla şıḡmaz ḡâlet-i keyfiyyet-i şaḡbâ-yı ‘aşk
Nûş iden câmin cem-i devrân ile yeksân ider
- 22 Merḡabâ câm-ı maḡabbet ḡabbezâ şaḡbâ-yı ‘aşk
Kim melâ‘ik nûş iderse na‘ ra-i mestân ider
- 23 Kimse bilmez rûtbesin sultân-ı ‘aşıkñ dem-be-dem
Ḥidmet-i dergâhını şâhân u dervîşân ider
- 24 ‘Âşıkın gûy-ı vücûdın seylî-i çevgân-ı ‘aşk
Âfitâb-ı ‘âlem-ârâ olsa da gerdân ider
- 25 Ḳabza-i şemşîre dest ursa eger sultân-ı ‘aşk
Çaḡ ser-i ḡurşîdi pâ-yi raḡşına ḡaltân ider
- 26 Rüstem-i vaḡt olsa da bir demde ceyb-i ‘âşıkı
Zûr-ı bâzû-yı maḡabbet çâk idüp dâmân ider
- 27 Âteş-i cân-sûz iken cây-ı semender feyz-i ‘aşk
Vâdi-i gülşende bülbül gibi ḡoş elḡân ider
- 28 ‘Âşık-ı zârñ vücûdı zerre-i nâçiz iken
Gün gibi ‘aşk u maḡabbet şöhre-i devrân ider
- 29 ‘Âteş-i ‘aşk u maḡabbet mihre şalsa sûz u tâb
Süfre-i devr-i felekde berreyi büryân ider

- 30 Bâl-i ‘anķâ-yı maħabbet sâye şalmaz herkese
Cilve-rîz olsa firâz-ı ‘arşda cevân ider
- 31 Evvel eyler süfresinde mâ-ħazar cân u dili
Şaħş-ı ‘aşkı ol ki bezm-i sînede miħmân ider
- 32 Dürr-i maķşûdın şadef-mânend alur âĝûşına
Dürc-i dilde gevher-i ‘aşkı o kim pinhân ider
- 33 Vâşıl-ı ser-menzil eyler ‘aşķ esb-i şab‘ına
Midħatinde ol ki faħr-i ‘âlemiñ meydân ider
- 34 Hüsrev-i taħt-ı risâlet kim ĝubâr-ı dergehin
Kuħl-i zîb-efzâ-yı çeşm-i şâhid-i ‘irfân ider
- 35 Mâlik-i mülk-i nübüvvet kim fûrûĝ-ı şer‘ini
Âfitâb-ı nûr-baħş-ı cebhe-i îmân ider
- 36 Nabz-ĝîr-i ĥaste-i ‘işyân ki rûz-ı rüstehîz
Şerbet-i ‘afvıyla lâ-büd derdine dermân ider
- 37 Menba‘-ı cûd u seħâ kim teşne-ĝân-ı luşfına
Her benânın lü‘lü‘-i ser-çeşme-i iħsân ider
- 38 Şeh-süvâr-ı kâbe ķavseyn ol ki raħş-ı ‘azminiñ
Satlını ĥurşîd idüp la‘lin⁴³ meh-i tâbân ider
- 39 Şehriyâr-ı lî-ma‘ allâh ‘Aħmed-i muħtâr kim
Luşf-ı şab‘ı ehl-i cürmi nâ’il-i ĝufrân ider
- 40 Ol şeh-i yektâ ki ķadrin fehmi-tıfl-ı şîr-ħâr
Cümleden vâlâ vü berter olduĝın ‘iz‘ân ider
- 41 Ol ĥudâvend-i dü‘âlem kim nigâh-ı şefķati
Bir ĝedâsın ‘âleme sultân-ı ‘âlî-şân ider
- 42 Ol şefi‘-i rûz-ı maħşer kim seħer-ĝâh-ı ĥisâb
Vezni cürme ‘afv u luşfin keffe-i mizân ider
- 43 şab‘-ı pâkin genc-i gevher-rîz-i iħsân eyleyüp
Dest-i cûdın ķulzüm-i elťâf-ı bî-pâyân ider
- 44 Bâ‘ iş-i emn ü emân eylerse dehre ‘adlini
Şer‘ini pîrâye-bend-i ‘âlem ü insân ider

---

⁴³ la‘lin, H: na‘lin

- 45   Kaatre-i nâcîz-i cûdî lücce-i ‘ummân idüp
Zerre-i nâcîz-i lutfî neyyir-i rahşân ider
- 46   Bir tebessümle nigâh itse fezâ-yı ‘âleme
Dâmen-i bâğ-ı cihânı pür-gül ü reyhân ider
- 47   İtse gülzâra vezân bâd-ı semûm-ı haşmeti
Gülleri âteş-zemîn ü gülşeni nîrân ider
- 48   Mâhdan mâhîye dek lertzân olur kevn ü mekân
Ol zamân kim tîğ-ı qahrın hıışm ile ‘uryân ider
- 49   Kaatre-bâr itse sehâb-ı hüsn ü hulq-ı pâkini
Şûre-zâr-ı dehri reşk-i ravza-i rıdvân ider
- 50   Hüsrevân-ı dehre bir dem itse cârî emrini
Bâr-gâh-ı ‘adline İskender'i der-bân ider
- 51   Seyr-i bâğ u gülşeni nehy itse çeşm-i düşmene
Şâh-ı verdi şekl-i tîr u goncayı peykân ider
- 52   Hızr-ı hıfzın eylese sâkî mezâk-ı ‘âşıka
Çarh-ı câm-ı mevt şunsa çeşme-i hayvân ider
- 53   Şâh-ı refref-dergehâ ‘arş-âsitân şâhen-şehâ
Ey ki rû-mâl-i derîñ Rûhu'l-ğudüs her ân ider
- 54   Sensin ol kim yâ Resûlallâh yoluñda ümmetiñ
Tek hemân mağbûlüñ olsun cânların qurbân ider
- 55   Sensin ol fahr-i cihân kim vaşf-ı zât-ı pâkiñi
Şâ‘ irân-ı pür-hüner dîvânına ‘ünvân ider
- 56   Midhâtiñde nâle-senc olsa ‘aceb mi kilik-i ter
Gülşeni yâd eyledikçe ‘andelîb efgân ider
- 57   ‘Ömrüm oldukça nola meddâhıñ olsam ‘âkıbet
Feyz-i na‘ tıñ tab‘ımı hem-rütbe-i Hassân ider
- 58   Hep bu feyz-i na‘ t-ı pâkiñdir ki eş‘ârım gören
Âferîn-hânım olup şad-ğüne istihsân ider
- 59   Tab‘ma imdâd iderse feyz-i elâfın Nazîm
Midhâtiñde bir değıl böyle niçe dîvân ider
- 60   Besdir ey hâme yeter şimden girü taşdı‘ı ko
Ol şeh-i ‘âlem bizim de gönlimiz şadân ider

- 61 Tâ ki feyz-i 'aşkı 'uşşâkıñ sirişk-i çeşminin
Her kemîne kıatresin bir lücce-i 'ummân ider
- 62 Şad-şalât olsun revân-ı pâkine şubh u mesâ
Bendegâna tâ ki luğfn İzid ü Yezdân ider
- 63 Şad-selâm olsun o şâhıñ rûhına leyl ü nehâr
Na' t-gûyân tâ ki vaşfn defter-i destân ider

18 (T: 36a, R: 36a, A: 30a) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Vücûd-ı enbiyâ tesbîh-i dür gibi ser-âmeddir
O tesbîhe imâme gevher-i zât-ı Muğammed'dir
- 2 Nola olsa o tesbîhe imâme ol dür-i yektâ
Ki mecmû' -ı rusûlden enbiyâdan zâtı müfreddir
- 3 Tecellî ideli nûr-ı ağad burc-ı hüviyyetden
O nûruñ cilve-gâhı tavk-ı çeşm-i mîm-i Ağmeddir
- 4 Kemândâr-ı mağâm-ı kâbe kavseyñ Ağmed-i muhtâr
Ki tîr-i kaçdıñ ser-menzili âmâc-ı mağşaddir
- 5 Hıdv-i taht-gâh-ı lî-ma' allâh seyyidü'l-kevneyn
Hudâvend-i le' amrük-efser ü levlâk-mesneddir
- 6 Hârîm-i kıurb-ı Hağ mağrem-sarây-ı sırr-ı Sübhânî
Ki mihrâb-ı deri cân-ı 'ibâdullâha ma'beddir
- 7 Risâlet efseri ber-ser nübüvvet hil' ati der-ber
Şeh-i mülk-i beğâdır pâdişâh-ı taht-ı sermeddir
- 8 O yektâ 'âlem-ârâ şeh-süvâr-ı mülk-i lâhûtuñ
Felek çevgân-ı fermânında bir gûy-ı zeberceddir
- 9 O dâna-yı ledün ders-i debistân-ı kemâlâtıñ
Huğûr-ı 'izzetinde 'ağl-ı evvel tıfl-ı ebceddir
- 10 O kim ins ü melek gerden-be-tavk-ı hükmidir hâlâ
Zemîn ü âsumânda emri fermân-ı mü'ekkeddir
- 11 O ħurşid-i kemâle zerre-i nâçiz olan nâkış
Kamerden tâlî' i sa' d âfitâb-ı bahtı es' addır
- 12 Sevâd-ı a' zam-ı 'aşkı o mağbûb-ı ilâhîniñ
Kenâr-ı cûybâr-ı dilde bünyân-ı mümeħheddir

- 13 Maķâm-ı Sidre vü Refref kudûmiyle müşerrefdir
Muķîm-i kürsî-i ‘arş-ı mecîd ol zât-ı emceddir
- 14 Ezelden tâ ebed câhı kabûl-i ‘azl ü naşb itmez
Risâletle nübüvvet kişveri aña mü’ebbeddir
- 15 Reh-i câh-ı celâlinde zemîn bir tûde-i kemter
Güzer-gâh-ı kemâlinde felek bir köhne künbeddir
- 16 Ğazâl-i hâverî fitrâk-bend-i rağş-ı iclâlî
Kemend-i hükmine nesr-i felek şayd-ı muķayyeddir
- 17 ‘Alîl-i derdiniñ bîmârı cân-ı Bû ‘Alî Sînâ
Dil-i dîvânegân-ı ‘aşkı Eflâtûn'dan erşeddir
- 18 Rızâ-cûyân-ı emri dem-be-dem maķbûl ü müsteşnâ
Ķazâ-pûyân-ı nehî her ķadem merdûd-ı mürteddir
- 19 Dil-i deryâ-nişârı mekrümetde yemden eşhâ-ter
Kef-i gencîne-bağş-ı ‘âţîfetde kândan ecveddir
- 20 Turâb-ı ravzası iksîr-i devlet cân-ı mağlûķa
Ğubâr-ı kûy-ı kuşl-ı çeşm-i ervâh-ı mücerreddir
- 21 Hüveydâdır müdâm ehl-i şühûda cümle a‘ mâya
Ki envâr-ı cemâl-i Ħaķķ'a müstağrağ o meşheddir
- 22 Nola şandûķa-i pür-feyzi olsa maţlaü'-envâr
Tecellî-i ilâhî nûrına mażhar o merķaddir
- 23 Zemîne zıllı düşmez nûrdan ħalk eylemiş Allâh
Riyâz-ı Yeşrib ü Baţhâ'da bir serv-i sehî-ķaddir
- 24 Ħıyâbân-ı risâletde gülistân-ı nübüvvetde
Sehî-ķad gül-‘izâr u lâle-ruhsâr u semen-ķaddir
- 25 Nola dil-bestesi hep enbiyâ vü mürselîn olsa
‘İķâl-i ‘aql-ı Rûh-ı'l-Ķuds o ĝisû-yı müceyyedir
- 26 Meşâm-ı cân-ı eşbâh dimâğ-ı râhât-ı ervâh
Şemîm-i ħüsn ü ħulķıyla mu‘anberdir mu‘avveddir
- 27 Nübüvvetle muşayķal seyf-i meslûl-i ilâhîdir
Ne tîğ-ı ĝamğama beñzer ne şemşîr-i mûhennedir
- 28 Ķabûl itmezse hükmi-i da‘vetin çevgân-ı ķahryıla
Ser-i düşmen mişâl-i kûy-ı sîle-ħorde-i reddir

- 29 O şâhîñ rehber-i emriyle ‘azm-i rezm iden gâzî
Livâ-yı ‘avn ü tevfiķiyle manşûr u mü’eyyeddir
- 30 Hâlel bulmaz şühûr ile sinîn olsa güsiste-târ
Nizâm-ı şer‘-i ‘âlem-gîri kim tâ-ħaşr mümteddîr
- 31 Kıyâmet kopsa vîrân olsa ‘âlem maħfil-i şer‘ i
Tezelzûlden müberrâ beyt-i ma‘mûr-ı müşeyyeddir
- 32 Penâh itse nola cân u dil-i mazlûm-ı ğam-dîde
Hîşâr-ı hıfzı kim zulm ü sitem Ye‘cûcına seddir
- 33 Nola ħallinde ‘âciz olsa ‘aql-ı cevher-i evvel
Hümâyûn-nâme-i evşâfı bir metn-i mu‘aķķaddir
- 34 Cihân-ı vaşfı olmaz ‘aql ile idrâk ile maħşûr
Ezel âġâzdır aña ebed encâm-ı serħaddir
- 35 Sütûr-ı ħarf evşâfında şeb dîde şafaķ la‘li
Felek levĥ-i zer-efşân noķta encüm mâh tev’emdir
- 36 Edâ-yı vaşf-ı pâkinde şeker-pâşân-ı ġüftârîñ
Maķâli ta‘ne-dâd-ı lezzet-i ķand-i şaber-zeddîr
- 37 Hüdâvendâ ķabûl eyle Nażîm’iñ tuħfe-i na‘tın
Egerçi midĥatiñde nice dîvânlar mücelleddîr
- 38 Ümîd oldur ola cây-ı penâhı köhne ‘işıyândan
Binâ-yı vaşf-ı zâtînda bu bir řarĥ-ı müceddeddir
- 39 ‘Aded yoķ cürmine ‘âşî ķuluñdur yâ Resûlallâh
Velî ‘afvîñ seniñ luřf-ı ilâhî gibi bî-‘addir
- 40 Yüzün dergâhîña sürdük de envâ‘-ı taĥiyyatla
Murâdı ĥazretiñden müjde-i ħarf-i ĥoş-âmeddir
- 41 Ķabûl eyle temennâsın gedâ-yı âsîtanîñdir
Anı redd eyleme şâhım eger nîk ü eger beddir
- 42 Civâr-ı ‘izzetiñde her gedâ kim miħmânîñdir
Ser-â-pâ cürm ise ĥuld-ı berîn içre muħalleddir
- 43 O kim ĥâk oldı râh-ı ĥasretiñde bâliş-i nâzî
Ser-i zânû-yı ĥavvrâdır sitebraķ ferş-i maķ‘addir
- 44 Nu‘ût-ı enbiyâ vü mürselîn tesbîĥ-i lü’lü’-vâr
Dem-â-dem tâ ki efvâh-ı ĥalâyıķda zebân-zeddîr

45 Ola dergâhıña her demde şad-silk-i dürûd ihdâ
Mişâl-i sübhâ-i dür sübhâ tâ kim zîb-i her yeddir

19 (T: 37b, R: 37a, A: 26a) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Ey harîm-i hâş-ı bezm-i ru'yet-i perverdigâr
Vech-i Haqq'a zâtı hem âyîne hem âyîne-dâr
- 2 Nokta-i cîm-i celâl-i ' izzeti kevn ü mekân
Halka-i devri muhîf-i ' âlem-i mürde hezâr
- 3 Manşib-ı kadr ü kemâli ber-mezîd ü müstedâm
Kışver-i câh-ı celâli pür-müşîr ü müsteşâr
- 4 Hâk-rûb-ı bârgâhı şeh-per-i Kerrûbiyân
Hâdim-i dergâhı Rûhu'l-Ûuds'dür leyl ü nehâr
- 5 Sâkinân-ı ravza-i ' âlem-penâhı ins ü cân
' Âkifân-ı Ka'be-i dergâhı ervâh-ı kibâr
- 6 Dûstân-ı kadr ü iqbâli ' azîz ü ser-bülend
Düşmenân-ı ' izz ü iclâli zelîl ü hâr u zâr
- 7 Rîze-seng-i âsitânı gevher-i tâc-ı mülûk
Cevher-i iksîr ile hâk-i harîmi hem-' ayâr
- 8 Mîhmân-ı mîzbân-ı luţfi sultân ü gedâ
Hamd-hân-ı hân-ı cûdı pîr ü tıfl-ı şîr-hâr
- 9 Hoş-nişîn-i süfre-i in'âmı cân-ı hâş u 'âm
Dâne-çîn-i hürmen-i ihsânı murğ u mûr u mâr
- 10 Tab'-ı feyz-âşârına bir zerre hürşid-i münîr
Dest-i gevher-bârına bir kaşre emvâc-ı bihâr
- 11 Kâse-şûy-ı maţbah-ı cûdı şeh-i Fağfûr u Çîn
Cebhe-sây-ı bâb-ı luţfi pâdişâh-ı kâm-kâr
- 12 Bûstân-ı rif'ati bir bâğ-ı bî-hâr u hazân
Gülsitân-ı ' izzeti bir ravza-i her dem bahâr
- 13 Nûr-ı ' afvı meclis-i râhat-fürûz-ı ehl-i huld
Berç-i hışmı hürmen-i ârâm-sûz-ı ehl-i nâr
- 14 Bezm-i esrâr-ı ilâhîde nedîm-i nükte-dân
Mekteb-i ' ilm-i ledünde hâce-i hikmet-şî'âr
- 15 Gevher-i genc-i ' ulûm-ı evvelîn ü âhîrîn
Lücce-i taḥkîkde yek-dâne dürr-i şâh-vâr

- 16 ' Âlim-i ' ilm ü hikem kevn ü mekân-ı ma' rifet
Kulzüm-i zehhâr-ı esrâr u yem-i ' irfân-nişâr
- 17 Sebze-zâr-ı hükmine şefkat nesîm-i rûh-bağş
Şâh-sâr-ı rahmine ' afv u şefâ' at berg ü bâr
- 18 Bâr-gâh-ı ' azmine naşrun min-Allâh sâyebân
Sâyebân-ı rezmine feth ü zafer nağş u nigâr
- 19 Rehber-i tevfiğ der-pîş ü hidâyet der-kafâ
Cünd-i fırsat der-yemîn ü ceşş-i nuşret der-yesâr
- 20 Leşker-i nuşret-şi'ârı dest-ber-tîğ-ı şebât
Düşmen-i nâ-pâydarı pây-der-râh-ı firâr
- 21 Tîr-i tîz-i rezminiñ âmâcıdır rûz-ı maşâf
Ser-be-ser olsa e'âdî Rüstem ü İsfendiyâr
- 22 Darb-ı kûpâl-ı kader rûz-ı kazâ peygâridir
Kâr-ı haşmı zâr iden hemvâre vaqt-i kâr-zâr
- 23 Zâtını ikrâr iden mısr-ı dü-' âlemde ' azîz
Qadrini inkâr iden iki cihânda hâk-sâr
- 24 İştîyâk-ı ' ârızıyla hasret-i ebrûları
Mihri ser-germ eylemiş mâh-ı nevi kılmış nizâr
- 25 Ol dü-ebrû iki bismillah haç-ı reyhân ile
Vech-i pür-envârı bir muşhafdır âyet ber-kenâr
- 26 ' Aşk-ı ' âlem-sûzı eşyâya sirâyet itmese
Her ser-i dâğında göstermezdi bir aḡker enâr
- 27 Berç-ı cân-te'şîr-i derd-i ' aşkı sârî olmasa
Sûz-ı dil izhâr idüp yanmaz yaqılmazdı çenâr
- 28 Maḡmidet-hân-ı şifâtı mih-terîn ü kih-terîn
Midḡatinde pîr ü bernâ pey-' inân-ı ihtiyâr
- 29 Vaşf-ı zâtıyla geçen her dem hayât-ı câvidân
Na' t-ı pâkiyle olan her bir nefes ' ömr ü diyâr
- 30 Devḡa-i medḡinde şad-güne nağamla nâle-senc
Gülşen-i evşâfında bülbül benim gibi hezâr
- 31 Nâme-i şânında ' ünvân rahmeten li'l-' âlemîn
Pâdişâh-ı ' arş-mesned Hüsrev-i Refref-süvâr

- 32 Kurretü'l-[‘] ayn-ı rusûl nûr-ı dü-çeşm-i enbiyâ
Mefhâr-i [‘] âlem vücûdî kâ'inâta iftîhâr
- 33 Seyyidü'l-kevineyn hâtmü'l-enbiyâ hayrû'l-beşer
Dâver-i [‘] âlî-güher şâhen-şeh-i vâlâ-tebâr
- 34 [‘] İllet-i ma[‘] mûre-i kevn ü mekân kim olmada
Kaşr-ı dîn erkân-ı şer[‘] ile metîn ü üstüvâr
- 35 Şehriyâr-ı [‘] âlem-i lâhût kim ervâh-ı quds
Şayd-gâh-ı kibriyâsında dem-â-dem cân-sipâr
- 36 Aḥmed-i mürsel Muḥammed Muştafâ maḥbûb-ı Ḥaḳ
Nâzenîn-i bezm-i hâşu'l-hâş-ı kurb-ı Kird-gâr
- 37 Ey ḥudâvend-i ḥudâvendâ ki dâ'im itmede
Pâdişehler dergehinde [‘] arz-ı zûll ü iftikâr
- 38 Ol şehiñ hân-ı nevâlinde Süleymânlar tuḫeyl
Anda sîmurğa meges deñli olunmaz i[‘] tibâr
- 39 Ol şeh-i kevn ü mekânîñ maḫbaḫ-ı iclâlîne
Bir çara kulluḫcıdır sultân-ı mülk-i Zengibâr
- 40 Şanma encümle şafaḫ olmuş [‘] araḫ-rîz-i ḫicâb
Âsumânî âsitân-ı ḫadri itmiş şerm-sâr
- 41 Ḥân-ı şıdḫ u [‘] adl ü ḫilm ü [‘] ilmîne miḫmân olup
Oldı Bû Bekr ü [‘] Ömer [‘] Oşmân u Ḥaydar çâr-yâr
- 42 Şâh-bâz-ı himmeti çengâl-i istiğnâsına
Murğ-ı zerrîn-bâl-i ḫurşîdi ider almakda [‘] âr
- 43 Şarḫ u ğarb ola mülâḫî ḫuvvet-i temkîn ile
Sîne-i rûy-ı zemîne olsa ḫükmi pâ-nişâr
- 44 Maḫmil-i ḫadr ü vaḫârında taḫammülden çalup
Çekmeye heft-üstür-i eflâk eger olsa ḫaḫâr
- 45 Olalar taḫte's-şerâda gâv u mâhî muḫḫarib
Olsa ger fevḫâl-[‘] alâda sâye-endâz-ı vaḫâr
- 46 Emri nehy itse şîḫâḫ-ı beyn-i ezdâdı eger
Kâm-ı câna eyleye zehr-âbî âb-ı ḫoş-güvâr
- 47 Şerbet-i ümmîd ü bîm-i luḫf u zehr-i ḫahrıdır
Hûş-yârı eyleyen mestâne mesti hûş-yâr

- 48   Çahramânı bâd-ı hışm u çahrı eyler nâ-tüvân
Bir meges imdâd-ı lutfuyla olur ‘ankâ-şikâr
- 49   Hakk-ı cârı haşre dek cârî iderlerdi eger
Devr-i ‘adlinde olaydı şîr ü cîrân hem-civâr
- 50   Bir za‘ife taqviyet-bağış olsa rahm ü şefkati
Gelmeye seng-i felâhanda zücâca inkisâr
- 51   Kâm-ı halk-ı her dü-‘âlem dem-be-dem hoş-bûydu
Nefha-i gülzâr-ı ahlâkı bulaldan intişâr
- 52   Sâkî-i hıfzı bisât-ı ‘ömri tertîb eylese
Bir daği olmazdı câm-ı zindegânide humâr
- 53   Lî-ma‘ allâh gülsitân Yâ-sîn ü Tâ-hâ bûstân
Ey nihâl-i bâğ-ı levlâk ü le‘amrük şâh-sâr
- 54   Sensin ol nûr-ı hidâyet pertev-i bezm-i yakîn
Cem‘-i şem‘iñ enbiyâ vü mürselin pervâne-vâr
- 55   ‘Ömrüm olduğça seniñ seyyâh-ı deşt-i na‘tînam
Oldum ol şahrâda hâlâ cân u dilden bî-karâr
- 56   ‘Acz ile noğşân ile bir zerre-i nâçiz iken
Gün gibi vaşf-ı kemâlâtında buldum iştihâr
- 57   Güne güne hulle-bâf-ı kâr-gâh-ı feyzdir
Bikr-i endişem kabûl itmez cihâz-ı müste‘âr
- 58   Keyf-i şahbâ-yı hayâl-i dil-keşim bî-derd-i ser
Bâde-i cân-bağış-ı nazm-ı âb-dârım neşve-bâr
- 59   Bu kaçîdem midhatînde ravza-i ihlâşdır
Levn-i ezhârında ne reng-i hazân ne bîm-i hâr
- 60   Câmi‘-i vaşfında her satr-ı beyânım çekdi şaf
Hâme-i ma‘nâ-şarîrim eş-şalâ-hân-ı menâr
- 61   Bâğbân-ı nazm olaldan tâ ki cânım tendedir
Bâğ-ı na‘tında ola mîzâb-ı kilkim âb-yâr
- 62   Dem-be-dem eyler mükerrer sükker-i evşâfîñ
Tûfî-i nuçkum benim bilmez ne Mısr u Kande-hâr
- 63   Haydar-ı kerrâr-ı meydân-ı şenâ-yı zâtûñim
Esb-i tab‘ım Döldül-i çâlâk hâmem Zül-fıkâr

- 64 Maḥfil-i vaşfiñda istiḥsân idersem pâyını
Ṭab‘ima dinse revâ Ḥassân-ı devr-i rûzgâr
- 65 Vaşf-ı zâtında yeter bir noktasın itseñ kabûl
Şâhid-i güftârıma lâ-büdd ola ḥâl-i ‘izâr
- 66 Evc-i medḥinde qalup pervâzdan oldu henüz
Murg-ı ṭab‘ım âşiyân-gîr-i ḥazîz-i i‘tizâr
- 67 ‘Âcizâne isterim maḥbûl-i dergâhıñ ola
Lâyık-ı şânıñ degil gerçi bu nazm-ı yâdigâr
- 68 Zîb-i destâr-ı kabûl it luṭf idüp redd eyleme
Eyledim dergâhına bu berg-i sebzi ber-güzâr
- 69 Yâ Nebiyallâh ne ḥaddimdir şenâ-yı ḥazretıñ
Ola vaşfında Süleymân mûrdan bî-i‘tibâr
- 70 Bendeñe ḥaḷt-ı kelâm itdirdi sevdâ-yı sivâ
Âdemi muḥtel-demâğ eyler su‘ûd itse buḥâr
- 71 Yâ Resûlallâh meded pest itdi ḳadrim bî-kesi
Gerçi dirler gevhere gerd-i yetimî der-ḥişâr
- 72 Görme erzânî Süleymân bârgâh-ı nazm iken
Çeşm-i baḥtım çeşm-i mûr-ı nâ-tüvândan teng ü târ
- 73 Nûr-ı ḥurşid-i cemâl ü bâ-kemâliñ ‘aşkına
Eyleme ben zerreñi bî-ṭâli‘ ü nâ-baḥtiyâr
- 74 Ravza-i ümmîdim olsun pür gül-i maḳşûd ile
Bâğ-ı ḥırmân itmesün lâle-sitâni ıztırâr
- 75 Vaşf-ı kûyuñda yine bir nev gazel ṭarḥ eyleyüp
Şâhım itdim ‘arz-ı ḥâl-i dergeh-i devlet-medâr
- 76 Ey nesîm-i dergehiñ ‘ıṭr-ı dimâğ-ı her diyâr
Ḥâk-i kûyuñ nefḥa-rîz-i nâfe-i müşg-i Tatâr
- 77 Tâb-ı mihriñle dem-i âḥir ola cân vireniñ
Pertevi tâ şubḥ-ı maḥşer nûr-ı ḳandil-i hezâr
- 78 ‘Aşk-ı cân-sûzuñla nerm eyle dil-i fülâdımı
Her dü-çeşmimden dökülsün eşk-i ter gibi şerâr
- 79 Bir işâret ola ḳurb-ı âsitânından diyü
Yolda ḳaldı ḥalka-i der gibi çeşm-i intizâr

- 80 Dilde fikrin cilve-güsterdir hayâliñ dîdede
‘Âşık-ı dîdârîñim şâhım nihân u âşikâr
- 81 Şaykal-ı mihrîñle eyle tâb-dâr u müncelî
İtmesün gerd-i sivâ mir’ât-ı kalbim pür gubâr
- 82 Yâ nebî tenhâ-nişîn-i gâr-ı ‘işyânım henüz
Ben gârîbe ‘afvîñi yâr it be-ħaqq-ı yâr-ı gâr
- 83 ‘Âşiyân-ı ħaşre hengâm-ı şefâ‘ at ben dağî
‘Afvîña ümmîd-vârım luţfuña ümmîd-vâr
- 84 Hâzık-ı luţfuñ meger merhem-resân-ı zaħm ola
Niş-i ‘işyân eyledi cân u dil-i zârîñ figâr
- 85 İtdi âvâre hevâ-yı ma‘ şiyet cân u dilim
Şâhbâz-ı ‘afvîña olmazsa vâveylâ düçar
- 86 Hâne-ber-düş-ı hevâyım çün ħabâb-ı câm-ı mey
Nehb-i şahbâ-yı hevesle oldı ‘aqlım târumâr
- 87 Zîver-i silki kabûl it gûş-ı câna kudsiyân
Eylesün medĥîñde bu dürr-i Nazîm’i gûş-vâr
- 88 Besdir ey ħâme yeter taţvîl-i güftâr eylediñ
Muĥtaşar eyle kelâmîñ oldı maţlûb iĥtişâr
- 89 Eyleye şun‘ -ı nesîc-i kâr-gâh-ı kün-fe-kân
Ĥil‘ at-i eyyâma tâ kim şubĥ u şâmı pûd u târ
- 90 Rûĥına biñ kâfile ceyš-i şalât olsun revân
Tâ olunca nüh-kaţâr-ı çarĥ-ı begsüste mehâr
- 91 Keşreti enfâs-ı maĥlûkâtdan efzûn selâm
Dem-be-dem teslîm ü ihdâ ola tâ rûz-ı şümâr
- 92 Ümmeti olduĥça gül-çîn ser-der-i bâğ-ı sürûr
Düşmeni olsun figâr-ı ĥâr-zâr-ı ĥârĥâr
- 93 Zevk-ı sûr-ı intikâmıyla olup dilşâd ümem
Ĥaşm ola her dem hezîmetle melûl ü sûgvâr
- 20 (T: 64b, R: 60a, A: 122b) (Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)**
- 1 Çemende seyr idenler kâmetiñ serv-i çemân söyler
Görenler şîve-i reftârîñi âb-ı revân söyler
- 2 Kıyâm-ı kaddiñi dirler kıyâmetden ‘alâmetdir
Ĥaţîñdan baĥş idenler fitne-i âĥîr zamân söyler

- 3 Meger rûh-ı revândır cümleten cism-i laţîfîñ kim
Görüp taşvîr-i cân-bağışñ kıyâs itdim hemân söyler
- 4 Nola fikr-i mey-i la' liñle sevdâ-yı vişâl itsem
Derûnında olan esrârı mest-i ser-girân söyler
- 5 Görünce sîneñi şevk-i lebiñle oldı dil gûyâ
Baqup mir 'âte lâ-büd tûtî-i şîrîn-beyân söyler
- 6 Yitürmüşdüm dili dâğ-ı gamıñ ta' yîn idüp buldum
Kişi güm-kerdesin elbette bulsa bir nişân söyler
- 7 Felekde mâh-ı burc-ı hüsn iken hercâ'î kevkebsin
Seni hep söyleyen ey bî-vefâ nâ-mihribân söyler
- 8 Hâber-dâr olmadıñ zâr-ı dilimden ey perî gitdi
Lisân-ı gaybdan söyletseñ ammâ ol dehân söyler
- 9 Nigâh-ı tercümân-ı hâlidir dembeste-i ' aşkıñ
Saña hayretle her bağıdıkça bir râz-ı nihân söyler
- 10 Zebân-ı hâl ider tefsîr iderse âyet-i ' aşkı
Ne gûş u hûş olur maħrem ne bir ħarfin lisân söyler
- 11 Degildir her kesiñ kârı bilür tab' -ı hünermendân
Bu güne şi' ri söylerse Nazîm-i nüktedân söyler
- 12 Olup şeh-nâme-hân-ı vaşf-ı Sultân Muştafâ hâlâ
Cihânda midĥat-i zâtıñ beyân eyler ' ayân söyler
- 13 Kemâl-i ma' rifetle mişli yok dilerse gerçektir
Şecâ' âde nazîri var diyen kimse yalan söyler
- 14 Cihânıñ Rüstem-i destânıdır ol hüsrev-i gâzî
Anıñ hengâme-i rezminde Rüstem dâstân söyler
- 15 Seĥâda dest-i gevher-bârı ebr-i nev-bahârıdır
' Aţâda cûd-ı tab' ın söyleyenler baħr ü kân söyler
- 16 İder gûş-ı girândan ref' -i ' illet nuţĥ-ı cân-bağış
İşâret eylese feyz-i ĥiţâbı bî-zebân söyler
- 17 Felekler âsîtan-ı rif' atinde kesb-i şân eyler
Melekler ĥâdimân-ı bezmine ' âlî-mekân söyler
- 18 Zemîn ü âsumânı tıtdı şîţ-ı kûs-ı iclâlî
Beşer rûy-ı zemînde âsumânda kudsiyân söyler

- 19 Nola dergâhınıñ çârûbına bâl-i hümâ dirsem
Görenler tâğ-ı vâlâsın felekle tev' emân söyler
- 20 Eşi' a rîsmânlar aña mehce mihr-i ' âlem-tâb
O tâğ-ı zer-nigârın seyr idenler âsumân söyler
- 21 ' Aceb mi ' âlem itse vaşf-ı şemşîr-i ser-endâzın
Hemân ben söylemem peykârını halk-ı cihân söyler
- 22 ' Adûyî tîğ-ı qahrı kırdı nâm-ı ' âlem-ârâsın
Kimisi qahramândır dir kimi şâhib-ı kırân söyler
- 23 Ricâlü'l-ğaybdır innâ fetahna-ğân-ı perhâşâ
Du' â-yı seyf-i nuşret-cevherin kerrûbiyân söyler
- 24 Kefen ber-gerden ü şemşîr-i bürrân ber-dehen hâlâ
Hücûm-ı saıvetinden düşmen-i dîn el-amân söyler
- 25 Delüp bağrın kesüp başın ' adûnuñ şahn-ı heycâda
Sinâna tîğ-ı bürrân tîğ-ı bürrâna sinân söyler
- 26 Tütüldü dest-bürd-i mevkibinden dilleri haşmın
Görenler heybetin hem pâdişeh hem qahramân söyler
- 27 Zebûn-ı çarb-ı kûpâli qaderle baış ider gûyâ
Zebân-ı tîğ-ı bürrânı kazâ-yı nâgehân söyler
- 28 Olup cârî lisânından miyân-ı bezm ü rezminde
' Adûnuñ sergüzeştin hep o tîğ-ı der-miyân söyler
- 29 ' İnâdından ' adû inkâr iderse çarb-ı kûpâlin
Hemân çıksun niyâmından o tîğ-ı cân-sitân söyler
- 30 Ğılâfında ' adûdan tîğî qaşd-ı intikâm eyler
Belî rü'yâda lâ-büd bir kişi qan dökse qan söyler
- 31 ' Arabda nîzesi Hind ü ' Acemde tîğîdir meşhûr
Kemân ü tîriniñ evşafını Tâtâr Hân söyler
- 32 Şadâ-yı tîr ü tîğ ü gürzi kûh-ı Elbürze dek gitdi
Degil şâh-ı ' Acem şâhenşeh-i Hindüstân söyler
- 33 Aqın şalup şu gibi her taraıdan leşker-i Tâtâr
O şâhuñ haşmına yağış dimez lâ-büd yaman söyler
- 34 Nola düşünâm-ı telh-ı zaqmına şâkat getirmezse
Zebân-ı rumh-ı rezmi düşmene şa' na-zenân söyler

- 35 Remîde itdi vahş u tayrı şît-i heybet-i cengi
Dilirâne neberdin haq budur kim ins ü cân söyler
- 36 Cevâbın gönderir a' dâya topdan her su'âlinde
Aña her tob-ı ejder-peyker ü âteş-feşân söyler
- 37 Şenâsın ol şeh-i manşûr-âyât ü zafer-hayliñ
Ne deñlü olsa da ' âciz Nazîm-i nâ-tüvân söyler
- 38 Nevâ-perdâz olup âheng idince sâz-ı vaşında
Degil mızrâb-ı kilik-i ter elinde bir benân söyler
- 39 Qomaz ol hüsrev-i ' âlem mezelletde o nâ-kâmı
Olup hâl-i dilinden ' arz-ı hâli tercemân söyler
- 40 Elem çekme seniñ de maqlabıñ ey dil olur hâşıl
Murâdıñ neyse virdim dir o şah-ı kâmrân söyler
- 41 Hâfâlardan emîn itsün vücûdın hazret-i Mevlâ
Benim gibi du' â-yı devletin pîr ü cüvân söyler

21 (T: 65b, R: 61a, A: 130b) (Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Gelen seferden o şâhen-şeh-i muzafferdir
Ki rahşî atlas-ı çarh üzre cilve-güsterdir
- 2 Şeh-i kalem-rev-i tevfiq Hân Selîm Girây
Delîli Hızır-ı zafer piş-revi peyemberdir
- 3 Süm-i semendine gerdün iderse pâ-y-endâz
Qumâş-ı zerkeş-i mihr-i münîri ahqardır
- 4 Hilâl-i müzesine na' lçe-i peren kebkebe
Meger ki na' l-i süm-i rahşî mâh-ı enverdir
- 5 Qırup geçürdi ' adû-yı ' anûdı şemşîri
Yine bu müjde-i nev nusret-i mükerrerdir
- 6 Gülüp açılsa nola rûy-ı baht-ı ' âlemiyân
Ki bu lañife-i gaybiyye hânde-âverdir
- 7 Yazup sitâyişini levh-i mihre kâtib-i çarh
Yine bu matla' -ı şânî ile şenâ-gerdir
- 8 Meger Selîm Girây Hân şeh-i Sikenderdir
Ki kânde ' atf-ı ' inân itse Hızır rehberdir
- 9 O şehsüvâr ki fetih ü zafer rikâbında
Berîd-i gâşiye-ber-düş iki birâderdir

- 10 O hayr-ı maḥẓ ki seylâb-ı tîḡı ‘ âlemden
Hemîşe fitne-feşân-ı şerâre-i şerdir
- 11 O qahramân-ı şaf-endâz kim hücûmıyla
Ne dem ki tefriqa-balş-ı ‘ adû-yı ebterdir
- 12 Qazâ kemân u kader tûrdır ecel peykân
Şihâb nîze siper mihr ü mâh miḡferdir
- 13 O felek-rân-ı muḡîṡ-i ġazâ ki şubḡ u mesâ
Rikâbı zevraq-ı nuşretde iki lengerdir
- 14 O şaf-şikâf-ı ġuzâtûñ o şâh-ı ġâzîniñ
Gülâb u müşgle ḡâk-i rehi muḡhammerdir
- 15 O püşte püşte olan ḡâk-i reh-ġüzârında
Qudûmı feyzi ile tûde tûde ‘ anberdir
- 16 Hudâyġân-ı cihân pâdişâh-ı ‘ âlemiyân
Hıdıv-i dehr hudâvend-i heft kişverdir
- 17 Qazâ tûvân ü kader-zûr şaf-der-i devrân
Vegâda ḡamza-neberd ü ġazâda ḡaydardır
- 18 Dilîr-i deşt-i ġazâ şaf-şikâf-ı şahn-ı meşâf
Hıdıv-i qal‘ a-ġüşâ pâdişâh-ı şaf-derdir
- 19 Felek serîr kevâkib ḡaşem hilâl ‘ alem
Qamer rikâb şeh-i âfitâb efserdir
- 20 Revâq-ı ma‘ deleti kesr-i tâq-ı Kisrâdır
Quşûr-ı menzileti reşk-i qaşr-ı Qayserdir
- 21 Miyan-ı ‘ azmine zerrîn kemer ki Cevzâdır
Hilâl-i çarḡ o zerrîn kemerde ḡançerdir
- 22 Niẓâm-ı mülk ü milelde Hıdıv-i Sencer-fer
Umûr-ı dîn ü düvelde sûtude serverdir
- 23 Celâli na‘ line tâs-ı sîm ü zer meh ü mihr
Sitâre câm u felek qubbe-i müdevverdir
- 24 Bisât-ı bezmine ḡurşid def felek deffâf
ḡarîm-i ḡâsına nâhid çengî duḡterdir
- 25 ġulâm-ı ḡalka-be-ġuş-ı deri şeh-i faġfür
Gedâ-yı bârġehi Keyqubâd u Sencerdir

- 26 Mekârim ile saĥî pâdişâh-ı cûd-endîş
Ma' ârif ile Şehen-Şâh-ı nûkte-perverdir
- 27 Meĥâsin ile ĥudâvend-i merĥamet-güster
Tevâzu' ile ĥalîm ü selîm dâverdir
- 28 Niĥe Kûbâd u Ferîdûn derinde ĥârû-keş
Niĥe Sikender ü Dârâ o derde ĥâkerdir
- 29 Ĥuceste-maĥdem ü ferĥunde-fer hümâyûn-baĥt
KûŐâde tâli' ü iĥbâl yâr u yâverdir
- 30 Serîr-i salĥanata ĥüsrev-i melek-manzar
Sipîhr-i Şevkete ĥurŐîd ü mâh-peykerdir
- 31 Cihân-ı ma' deletinde ĥalâyık âsûde
Zamân-ı mekrümetinde gedâ tüvân-gerdir
- 32 Muĥî' -i ĥüsrev-i emri gürûh-ı ' âlemiyân
Musahĥar-ı Şeh-i fermânı baĥr ile berdir
- 33 Gedâ-yı maĥbah-ı iclâli cân-ı Keykâvus
Tufeyl-i ĥân-ı nevâli revân-ı Ca' ferdîr
- 34 Revâĥ-ı kâĥ-ı kemâlinde Şems Şemse-i zer
Hilâl bâb-ı celâlinde ĥalka-i derdir
- 35 ' Abîr-i ' âĥfetiyle cihâniyân ĥoŐ-kâm
Buĥûr-ı mekrümetiyle cihân mu' aĥtardır
- 36 Tûrâb-ı bârgehi kuĥl-i ĥeŐm-i âhû-yı Ĥîn
Ĝubâr-ı Şâh-rehi reşk-i müşg-i ezferdir
- 37 İder zelîli ser-efrâz sâye-i keremi
Ĥuceste zât-ı hümâyûnı bir hümâ-ferdir
- 38 ' Aceb mi dehri Süleymân gibi muĥî' itse
Nigîn-i ĥükmüne ins ü peri musahĥardır
- 39 Derinde sâ' il olup ĥad-ĥamîde pîr-i felek
Elinde mihr ile mâh iki kâse-i cerdir
- 40 İdüp ' adâlet ile pişe emr-i ma' rûfi
Rızâ-yı Ĥaĥda olup kârı nehy-i münkerdir
- 41 Miyân-ı meclis-i bâĝ-ı bahâr-ı ' adlinde
Ĥazân piyâle-keş-i dest-i verd-i aĥmerdir

- 42 Nesîm-i nâmiye-i feyz-i cûd u luţfından
Nihâl-i bâğ-ı emel dem-be-dem müşemmerdir
- 43 Sümûm-ı bâdiye-i hevl-nâk-i hışmından
Çenâr-ı baht-ı ‘adû nâr-ı kâhra mazhardır
- 44 O deñlü müttehid ezdâd devr-i hıfzında
Ki birbirine kâfâ-dâr âb u âzerdir
- 45 Zemîn basît-i celâlinde tûde-i kem-ter
Sipîhr ordu-yı câhında köhne çâderdir
- 46 Sipîhr-i saltanat ordusıdır ki her topı
Dem-i celâl çeker heft-ser bir ejderdir
- 47 Bir âsumândır o nîlî oţâk-ı vâlâ-tâk
Ki rîsmânı sûtûnında haţt-ı mişverdir
- 48 Zehî o tâk-ı mu‘allâ revâk-ı zer-kârı
Ki mehcesi ‘alem-i âfitâba hem-serdir
- 49 ‘Aceb mi burc-ı şerefden tûlû‘ iderse müdâm
Ki kûy-ı tûğı sa‘âdet-fürûğ-ı ahterdir
- 50 Derûn-ı şebde virir şu‘le şeb-çerâğ gibi
Fürûğ-ı mehce-i her tûğı günden azherdir
- 51 Gören o tûğ-ı hümâyûnları kıyâs eyler
Ki bâğ-ı nuşrete yer yer sehî şanavberdir
- 52 Şikâra çıkısa o encüm-sipâh u çarh-mesîr
Dü-ţabl-bâz aña mihr ü meh-i münevverdir
- 53 Tenezzül eylese nahcîr-gâh-ı gerdûnda
Kemîne şayd-ı kemendi gâzâl-i hâverdir
- 54 ‘Aceb mi eylemese nesr-i tâ‘îre rağbet
Degil kemendine şâyeste şayd-ı lâgardır
- 55 Peleng-i ma‘reke bebr-i beyân-ı zûr-ı neberd
Künâmı bîşe-i tevfiğ olan gâzanferdir
- 56 Kümeyt-i rezmine nuşret kuţâs u fetih çelenk
Per-i hümâ-yı zafer efserinde şeh-perdir
- 57 Sipâh-ı ‘azmine ‘avn-i ilâh râh-nümâ
Livâ-yı rezmine cünd-i ricâl leşkerdir

- 58 Hücûm-ı mevhib-i iclâli eyleyüp pâ-mâl
Memâlik-i hûşamâ hâk ile berâberdir
- 59 Ne semte olsa revân reh-nümûnı nuşretdir
Ne cânibe sefer itse zafer muqarrerdir
- 60 Şadâ-yı debdebe-i tabl u kûs-ı rezminden
Felekde gûş-ı meh ü mihr dâ'imâ kerdir
- 61 Ğubâr-ı na'î-i küreng-i zafer sipâhından
Derûn-ı tîre-i a'dâ şikest ü muğberdir
- 62 Dıraht-ı 'ömr-i 'adû şarşılır şitâbından
Meger ki esb-i şabâ-seyri bâd-ı şarşardır
- 63 Tamâm-ı dârbet-i kûpâli itdi hürd u şikest
Şınuğ kırık yine hâl-i 'adû mükedderdir
- 64 Hücûm-ı mevce-i seylâb-ı tîğ-ı qahrından
'Adû-yı münhezime cisr-i merg-i mi'berdir
- 65 Belâ sihâm-ı kazâ sür'atinde peykândır
Ecel hûşâm-ı kader kabzasında cevherdir
- 66 Belâ-yı nâzil iken haşma tîr-i ser-tîzi
Bürehe tîğ-ı sitîzi belâ-yı dîgerdir
- 67 Sipâh-ı şavvetiniñ her biri dem-i perhâş
Hezâr Neyrem'i nerm eyleyen dilâverdir
- 68 Henûz dârb-ı 'amûduyla pür-şikest olalı
Vücûd-ı düşmene hâk-i helâk-pisterdir
- 69 Hıdîv-i dâd-gerâ dâverâ ki dergâhıñ
Revâq-ı çarh-ı felekden refi' ü ber-terdir
- 70 Bu irtifâ' ile seyr eyleyen kıyâs eyler
Kemîne tâk-ı bülendi sipihr-i ahdardır
- 71 Bu şavvet-i zed ü bürd ile ey şeh-i ğâzi
Meger mağall-i neberdiñ kazâ-yı mağşerdır
- 72 Ki bîm-i tîğ-ı celâliñle haşma rûz-ı meşâf
Ne fikr-i hâl-i peder ne püser ne mâderdir
- 73 Murâd-bağş o hudâvend-i bağr ü bersin kim
Çapuñda kul olana kâm-ı dil müyesserdir

- 74 Yüzüm sürüp yeridir ben de ber-murâd olsam
O bârgâh benim de kûl olduğum yerdir
- 75 Kuluñ Nazîm'i koma künc-i ğamda hâk-âlûd
Egerçi gerd-i yetîmi hîşâr-ı gevherdir
- 76 Nigâh-ı şefkate şâyeste kıl kaşîdesini
Olursa mültefetiñ luflar keremlerdir
- 77 Zamân-ı salţanatında hüner-verân içre
Ser-âmed-i şu'arâdır sühanda eş'ardır
- 78 Şenâ-yı hilye-i zât-ı melek-şifâtıyla
Bu nev kaşîdesi şeh-nâme-i muşavverdir
- 79 Olursa mazhar-ı 'ayn-ı 'inâyetiñ yeridir
Edâ-yı midhat-i zâtında dilli defterdir
- 80 Beyân-ı vaşf-ı cemîlînde nazm-ı şîrîni
Biri birisine âġişte şîr ü şekkerdir
- 81 Nikât bâde-i şî'rinde keyf-i rûhânî
Beyân piyâle-i nazmında lâ-y-ı sâġardır
- 82 Menâr-ı câmi'-i 'irfânda şavt-ı kilki ezân
Nevâ-yı nuţk-ı bülendi haţîb-i minberdir
- 83 Çemen çemen gül-i her dem-bahâr-ı güftârı
Nesîm-i feyz-i ilâh ile tâze vü terdir
- 84 Cinân-ı ma'rifete âb-yârdır kalemi
Bihişt-i dânişe nazmı zülâl ü kevşerdir
- 85 Cerîde-i eşeri dil-pesend-i 'âlemiyân
Şahîfe-i hüneri dehre kâġid-ı zerdır
- 86 Sevâd-ı nüşha-i şî'ri büt-i siyeh-çerde
Beyâz-ı şafha-i nazm-ı teri semenberdir
- 87 Nigâh-ı bâriqa-çîn-i sûtûr-ı eş'ârı
Meger ki nûr-ı siyeh aña târ-ı mıştardır
- 88 Elinde murġ-ı kef-âmûz-ı hâme-i dil-keş
Tavâf-ı Ka'be-i ma'nâ iden kebûterdir
- 89 Revân olursa revâdır cihâna âb-ı hayât
Ki lüledir kalemi çeşme-sârı mişberdir

- 90 O qahramân-ı hünerdir ki karşusunda hasûd
Sühanda şîr-i jiyân olsa da muhaqqârdır
- 91 Taqınsa hançer-i mirrîhi hükmini viremez
Hasûd olursa zühâl-pâye nahs-ı ekberdir
- 92 Ne vech ile ide işbât-ı müdde‘â hâsid
Ki şafha-i sühanı hüccet-i müzevverdir
- 93 Sitâyîşiñde ‘alâ-rağm-ı müdde‘î bu gazel
Bu silk-i nazm-ı le‘âlî-nizâma zîverdir
- 94 Bu kaçre kaçre ki hûn-âb-ı dîde-i terdir
Ġamiñla her biri bir dâğ-ı derde aħkerdir
- 95 Görünce gûşe-i çeşmiñde hâliñi didiler
‘Alfye beñzer o ‘aynı ile bu kanberdir
- 96 Olup niķâb-ı ruħuñ gizli dîn tutar cânâ
Meger ki kâkülüñ âteş-perest-i kâferdir
- 97 Derûnda derd-i ġamiñ dürlü dürlü muğgamdır
Göñülde fikr-i ruħuñ gûne gûne muzmerdir
- 98 Buħûr-ı âhı nola yaķsa ey perî-sîmâ
Derûn-ı sühte kim da‘vetiñde micmerdir
- 99 Göñül saña nola şâhım şunarsa âyinesin
Gedâ-yı hüsnuñ olan mağribî ķalenderdir
- 100 Yaķarsa dil nola dâğ üzre dâğ derdiñle
Gül-i şüküfte-i gülzâr-ı ‘aşķ ķatmerdir
- 101 Nazîm buldı nihâyet ķâşide vü ġazeliñ
Du‘âya başla du‘â ‘âdet-i sühan-verdir
- 102 Hemîşe tâ ki seferden gelüp şeh-i ġâzî
Serîr-i devlet ü ‘izzetde cilve-ġüsterdir
- 103 Sipâh-ı haşmeti manşûr olup muzaffer ola
‘Adû hemîşe ki maķhûr olup müdemmerdir
- 104 İde kıyâmete dek sâyesinde halk ġuzûr
Nihâl-i ‘adli ki bâğ-ı cihânda ‘ar‘ardır

22 Kaşîde Berây-ı Selîm Girây Hân⁴⁴

(T: 68b, R: 64a, A: 132b) (Mef'ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Devletle bir maqâma seferden ki hân gelür
Güyâ füsürde kâleb-i bî-rûha cân gelür
- 2 Hurremdir ol zemîn ki kudümüyla dem-be-dem
Aña hezâr gam ile varan şad-mân gelür
- 3 Câm-ı bilürî revzeniniñ mihr ü mâh olur
Bir kaşra kim o şâh-ı felek-âsitân gelür
- 4 Nesr-i felek düşer süm-i pây-ı semendine
Bir şayd-gâha kim o şeh-i kâmrân gelür
- 5 Kaşd eylese 'uqâb-ı sipihri şikâr ider
Fitrâk-i bendi olmağa şîr-i jiyân gelür
- 6 Şad müjde ol diyâra ki teşrif idüp anı
Bir böyle hân-ı 'âdil ü 'âlfî-mekân gelür
- 7 Hâcî Selîm Girây Süleymân-şükûh kim
Dergâhınıñ ziyâretine ins ü cân gelür
- 8 Ol kıble-i murâd ki Beytü'l-Harem gibi
Rû-mâle âsitânımı halk-ı cihân gelür
- 9 Ol şaf-der-i yegâne ki cünd-i ricâlîle
İmdâd-i hayl-i rezmine kerrûbiyân gelür
- 10 Dehriñ veliyy-i ni' meti hân-ı kerîm kim
Yağmâ-yı hân-ı cûdına yahşî yamân gelür
- 11 Efrâsiyâb-ı 'aşr ki bezm-i nevâline
Huddâmı olmağa nice Cemşid-şân gelür
- 12 İskender-i zamâne ki bâb-ı celâline
Der-bânlık itmege nice Dârâ-nişân gelür
- 13 İsfendiyâr-ı ma' reke Nîrem-neberd kim
Meydânına ne Rüstem ü ne Qahramân gelür
- 14 Heybetle Rüstemâne hirâs-ı 'adû için
Meydân-ı rezme kim o cihân-pehlevân gelür
- 15 Şevr-i sipihre gürzi dokunsa kazâ ile
Çâk üstühân-ı gâv-ı zemînden figân gelür

⁴⁴ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 16 Hâkân-ı nükte-dân ki alur bâc-ı midhâti
Bender-geh-i şenâsına kim kârvân gelür
- 17 Olmaz edâ-yı nâme-i evşâfı haşre dek
Bu bezme gerçi kim nice şehname-ğân gelür
- 18 Kaşr-ı riyâz-ı câhını seyr iden âdeme
Her cânibi nümüne-i bâğ-ı cinân gelür
- 19 Hürşid hâk-i dergehine cebhe-sây olur
Takbîle rîze-seng-i rehin ferkadân gelür
- 20 Bezl-i keremde dest-i güher-pâşı baħr olur
Hengâm-ı cûd ayağına maħşûl-i kân gelür
- 21 Kande ‘azîmet itse zafer hem-rikâb olur
‘Avdetde Hızr-ı nuşret ile hem-‘inân gelür
- 22 Hâşiyet-i kelâm-ı revân-baħşıdır ki hep
Bir pîr varsa meclisine nev-cüvân gelür
- 23 Mîr ü gedâ nevâle-i cûdıyla muğtenem
Hürrem o mîz-bân ki aña mîhmân gelür
- 24 Bir dil tütulsa gelse huzûr-ı şerîfine
Lerzân olur dili tütulur bî-zebân gelür
- 25 Şemşîr-i tîz ü tîr-i sitizinden ol şehîñ
Her güşeden şadâ-yı amân el-amân gelür
- 26 Bindikçe raħşa ‘arşa-i rezm içre gûyiyâ
Sîmurg-ı kûh-ı Kâfla şâhib-kırân gelür
- 27 Rûz-ı meşâf tefriķa-baħş olsa düşmene
Peyk-i zafer rikâbına müjde-resân gelür
- 28 Tirkeş kuşansa şaħn-ı vegâda miyânına
Tîri şihâbdan meh-i nevden kemân gelür
- 29 Rûy-ı zemîn taħammül ider mi vaħârına
Vezn olsa ħilmi arz u semâdan girân gelür
- 30 Zîr-i livâ-yı haşmetine eylese aķın
Deryâ gibi aķup sipeh-i bî-kerân gelür
- 31 Sûdâ-gerân-ı vaşfi kaťâr-ı beyân ile
Her kande gitse süde gider bî-ziyân gelür

- 32 Gülzâr-ı midhatinde nevâ-yı şenâsına
Bülbül hezâr-nağme-künân pür-feşân gelür
- 33 Şâhenşehâ zafer-sipehâ rezm-gâhîña
Dâmân-ı fetîhi nuşret idüp der-miyân gelür
- 34 Ne ‘âleme Nazîm kuluñ gibi pür-hüner
Zâtuñ gibi ne dehre şeh-i nükte-dân gelür
- 35 Fenn-i sühanda hüsn-i edâda yegânedir
Gerçek sözi egerçi hasûda yalan gelür
- 36 Şâhâ bağışla cürmini ‘afv it günâhını
Zîrâ egerçi ‘afv ü günâh tev’emân gelür
- 37 Dergâhîña kuşûrını ikrâr iden kuluñ
Pây-i niyâz u ‘aciz ile pûyân devân gelür
- 38 Redd itme berg-i sebzini kıl mazhar-ı qabûl
Gâhî ki bezm-i hâşîña ol nâ-tüvân gelür
- 39 Luţf eyle hâtîrîñ ele al bir garîbdir
Dergâhîña ne dem ki o şîrîn-zebân gelür
- 40 Dest-i mürüvvetîñden ider minnet-i ‘aţâ
Ġayrîñ eliyle aña kerem imtinân gelür
- 41 Şâhım şenâ-yı zâtîñi itdikçe tab‘ ma
Elbette böyle bir ğazel-i dil-sitân gelür
- 42 Görmez raķîb-i dîv o perî-veş nihân gelür
Da‘ vet-serây-ı dâ‘îreme her zamân gelür
- 43 ÂĠûşımı şabâha deĠin hâle eylerim
Baña ne şeb ki ol meh-i nâ-mihribân gelür
- 44 Der-hâb iken o cân-ı cihân gelse sîneme
Ġuyâ ki mürde cismime rûh-ı revân gelür
- 45 Berķ-ı cemâli nûr-ı nigâhı yaķar baña
Ġurşîde Ġâlib olduĠı Ġünden ‘ayân gelür
- 46 Nuķl ü kebâb-ı meclis olur tevbe-i naşûh
Sâķî ki elde câm-ı mey-i ergavân gelür
- 47 Her tamlası birer dizi yâķût-ı nâb olur
Yâd-ı lebiyle dîde-i terden ki ķân gelür

- 48 Eyley delik delik dili peykân-ı hasreti
Gâhîce hâtırâ o kemân ebruvân gelür
- 49 Câna hadeng-i çeşm-i kebûdın duyurmadı
Gökden kazâ gelince belî nâgehân gelür
- 50 Gelse 'aceb mi nâle-künân kûy-ı yârdan
Meyhâneye giden kişi na' ra-zenân gelür
- 51 Eyle nişâr cevher-i câni kudümüne
Cânân Nazîm gelmelü oldı hemân gelür
- 52 Taşdî' i ço du' âya şurû' eyle ey kalem
Zîrâ du' â ile sühâna qadr ü şân gelür
- 53 Kıl bir du' âya durma ser-âgâz kim anıñ
Âmînine ferîşte-i nüh-âsumân gelür
- 54 Olsun bahâr-ı devleti tâ haşr bî-hazân
Gülzâr-ı dehre tâ ki bahâr ü hazân gelür
- 55 Virsün şeref şahîfe-i devrâna rûz u şeb
Her bir kaşîde bezmine kim armağân gelür

23 Kaşîde-i Ramazâniyye Berây-ı Selîm Girây Hân⁴⁵
(T: 69b, R: 65a, A: 133b) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Maṭla' ından kim hilâl-i rûze nûr-efşân olur
Her şabâh u şâmı qadr ü îd-i ins ü cân olur
- 2 Şâm-ı iftârı meserret-baḡş-ı cân-ı rûze-dâr
Şubḡ-ı imsâkinde hep ins ü melek yeksân olur
- 3 Şehr-i rahmet mâh-ı ümmet kim seḡer-gâh-ı ḡisâb
Vezn-i cürme şubḡ u şâmı keffe-i mîzân olur
- 4 Müjdeler ey maḡfîret-cûyân ki feyz-i şavm ile
Şâ'imîñ her cürmi bir âbîsten-i ḡufrân olur
- 5 Âzmâyîş eylese tîr-i niyâzı rûze-dâr
Aña âmâc-ı icâbet ṭabla-i meydân olur
- 6 Dîdesinden şâ'imîñ her kaṭre kim rîzân ola
Aḡker-i dâḡ-ı derûna âteş-i nîrân olur
- 7 Şûre-ḡâk olsa mekânı bâlişi seng-i siyâh
ḡâb-gâhı rûze-dârıñ ravza-i rıḡvân olur

⁴⁵ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 8 Dîde-i şeb-zinde-dârı dem-be-dem bî-dârdır
Şubha dek ihyâ idüp dil hürrem ü şadân olur
- 9 Lâle-zâr-ı dîn çerâgânı kıyâs eyler gören
Her menâr üzre şaf-ı kandil kim sûzân olur
- 10 Bir sûtûn-ı nûrdur kim her menâre tâ seher
Şu' le-i kandil-i berç-efşânla rahşân olur
- 11 Kubbesi her câmi' in bir âsumân-ı feyz olup
Aña kandil-i fûrûzân encüm-i tâbân olur
- 12 Böyle şebde kadre irmek istese bir rûze-dâr
Vâsıl-ı hân-ı nevâl-i hân-ı 'âlî-şân olur
- 13 Kırş-ı mihre kirde-i mâha tenezzül eylemez
Bir gedâ kim süfre-i iftârına mihmân olur
- 14 Dürretü't-tâc-ı selâfîn kim kitâb-ı medhîniñ
Her sevâd-ı şafhası bir defter-i destân olur
- 15 Kurretül-' ayn-ı mülûk ol şeh ki hâk-i maqđemi
Tûtiyâ-yı nûr-bahş-ı dîde-i devrân olur
- 16 Dâver-i müşkil-güşâ dâdâr-ı dûr-endîş kim
Meclis-i re 'yinde dâna-yı hured nâdân olur
- 17 Âb-ı rûy-ı dûde-i Cengîz Hâcî Hân Selim
Kim der-i cûdında sultânlar anıñ der-bân olur
- 18 Cûybâr-ı tab' -ı feyyâzından oldukça nişâr
Kaatre-i feyz-i kemâli kulzüm-i 'ummân olur
- 19 Lûle-i kilik-i beyânından olaldan müstefiz
Hızr-ı ma' nâya devâtı çeşme-i hayvân olur
- 20 Bezl-i cûd u mekrümetde vaqt-i îşâr u nişâr
Desti deryâ-bâr-ı luğ u tab' -ı pâki kân olur
- 21 Kaatre-bâr olsa şehâb-ı luğfi bir dem haşre dek
Hâr-zâr-ı bâğ-ı hırmân pür-gül ü reyhan olur
- 22 Nâr-ı qahrı olsa ger tâb-efgen-i burc-ı hamel
Süfre-i devr-i felekde berre-i büryân olur
- 23 Sâye-i hilm ü vaqârından olup ham-geşte çarğ
Şevr-i gerdûn muğtarib gâv-ı zemîn lerzân olur

- 24 Bûy-ı hulk u feyz-i cûdıyla zemîn-i şûreniñ
Hâki müşğ ü rîze-sengi gevher-i gâltân olur
- 25 Nevbet-i nâm-ı bülendi şeş-cihâtı pür idüp
Şîî-ı ‘adli dem-be-dem lebrîz-i çâr-erkân olur
- 26 Emr ü nehy itse şikâk-ı beyni bâl-i şâh-bâz
Hâbda murğ-ı za‘ife mirvaħa-cünbân olur
- 27 Tîşe-i ğamdan binâ-yı şevkı olmaz raħne-dâr
Bir dil-i vîrâne kim luţfiyla âbâdân olur
- 28 Eylemez kûy-ı dil-i âvâresi râhat kabûl
Redd idüp çevġân-ı hışmı kim ki ser-gerdân olur
- 29 Hâmdü-lillâh devletinde sîr-hân-ı hıfzıdır
Her gedâ kim mazhar-ı nân-pâre-i ihsân olur
- 30 Bende-perver dâverâ dâdâr-ı ‘âlf-gevherâ
Ey ki tevķî‘-i şeref nâmıñla pür-‘üvân olur
- 31 Gerçi her bir dâveriñ devrinde bir ‘işyân ile
Mücrim elbette esîr-i ġuşe-i zindân olur
- 32 Sen ‘azîz-i Mısr-ı iķbâliñ velî her bendesi
Her ne deñlü mücrim olsa başına sultân olur
- 33 Âh elinden hâsid-i dün u denîniñ kim müdâm
Ceyb-i şevķım âşinâ-yı ġuşe-i dâmân olur
- 34 Bir kilîmi bir Kelîm-i rûzgâra çok görüp
Aña kibr ü kîn ile Fir‘avn yâ Hâmân olur
- 35 ‘Arz-ı hâl itsem nola dergâhıña bu nazm ile
‘Arz-ı hâl iden o dergâha işi âsân olur
- 36 Dîde-i râġbetle eylerseñ nigâh-ı iltifât
Şi‘rimiñ her beyti zîb-i mekteb-i ‘irfân olur
- 37 Vaşf-ı zâtında kabûl itmem libâs-ı müste‘âr
Sâdedir nazmım velî medħiñle istihsân olur
- 38 Şevķ-ı vaşfıñla münâsibdir ġazel tarħ eylesem
Bir kaçîde bir ġazel tarħıyla bî-noķşân olur
- 39 Çeşm-i teri kim hecr-i la‘liñle dem-â-dem ġan olur
Her biri müġânımıñ bir subħa-i mercân olur

- 40 Sensiz efgân eyledikçe murğ-ı dil ey gönca-fem
Dâğlarla bâğ-ı sînem bir gül ü reyhân olur
- 41 Bâğa varsam ey kemân-ebriû baña senden cüdâ
Şâh-ı gül mânend-i tîr ü gıncası peykân olur
- 42 Tavk-ı âgûşa seni aldıkça lâ-büd ağlarım
Hâle-dâr olsa meh-i tâbân belî bârân olur
- 43 Gözlerim tılsa ‘aceb mi saña itdikçe nigâh
Âfitâba baksa elbette kişi giryân olur
- 44 Hâlimi ‘arz eylesem feryâda başlar ehl-i hâl
Nâle-i derd-i dilimden nâle de nâlân olur
- 45 Derd-nûşân-ı fenâdır mest-i şahbâ-yı beğâ
Cân viren lâ-büd Nazîmâ vâşıl-ı cânân olur
- 46 Vahtidir başla du‘âya itme tatvîl-i kelâm
Her sözüñ bir ‘ömr-i Nûh olsa aña pâyân olur
- 47 Tâ hilâl-i rûze bedr iken yine olup hilâl
Rûze-dârânıñ gözünden zâ‘il ü pinhân olur
- 48 Kıadr ü ‘id olsun şeb u rûzı o ‘âlî hâzretiñ
Ehl-i İslâm'a şıyâm u ‘id kim fermân olur

24 Kıaşide Berây-ı Midhat-i ‘Osmân Pâşâ⁴⁶

(T: 71a, R: 66b, A: 138a) (Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Edhem-i tevfiğ kim maħmil-keş-i tedbîr olur
Her kıademde hem-riğâb-ı eşheb-i takdîr olur
- 2 Gülsitân-ı hâcetiñ murğânı kim feryâd ider
Ceyb ü dâmân-ı icâbet pür-gül-i te’sîr olur
- 3 Nâle-i derd-i dil-i mazlûm kim der-kâr ola
Dest-i te’sîri hemân der-ğabza-i şemşîr olur
- 4 Gönca-veş bir teng-dil mazlûm olsañ kec-nigâh
Ol nigâha her müjeñ bir hâr-ı dâmen-gîr olur
- 5 Seng-i hârâdan geçer peykân-ı te’sîri kaçan
Kıaddi mazlûmuñ kemân âh-ı derûnı tîr olur
- 6 Şûriş-i derd-i derûnı ‘âlemi vîrân ider
Bir dil-i maħzûn ki bîdâd ile pür-teşvîr olur

⁴⁶ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 7 İhtirâz eyle dil-i meksûrî âzâr itmeden
Raħm iden hâl-i za'ife ħayr ile tezkîr olur
- 8 Eyler elbette işâbet nâvek-i şast-ı niyâz
Bir kemân-dâr-ı ğamiñ kim kâmeti zih-gîr olur
- 9 Sen kuşûr itme ħuşûl-i maṭlabında bî-kesiñ
Gerçi bî-kes baht-ı vârunıyla pür-taḫşîr olur
- 10 'Arz-ı ħâcet eylese ħayr ola şabr eyle dime
Ĥayr olan iş şabra ħâcet ne niçün te'ĥîr olur
- 11 Her ne deñli kârı şa' b olsa yeter bir bî-kesiñ
Piş-gâh-ı âşâf-ı âdilde kim taḫrîr olur
- 12 Âşaf-ı devrân ki fermân ile itse 'azm-i râh
Ḷande varsa ħâcib-i dergâhına tevķîr olur
- 13 Muşĥaf-ı ħadr ü şeref 'Oşmân Pâşâ kim anın
Âyet-i câhı devâm-ı 'ömr ile tefsîr olur
- 14 Ol ħudîv-i nükte-perver kim sevâd-ı midĥati
Levh-i mâha ħâme-i zerrîn ile taḫrîr olur
- 15 Ol ħudâvend-i kerem-güster ki hengâm-ı 'aṭâ
Kâse-ber-kef sâ'il-i dergâhı çarĥ-ı pîr olur
- 16 Dergehinde ħul olan her ħayddan âzâdedir
Âsitânın bekleyen kemter gedâlar mîr olur
- 17 Yüz sürenler pâyine ħaḫķâ işin altun ider
Bûs idenler ĥâk-i râhın mâlik-i iksîr olur
- 18 Bir za'ife eylese himmet ħuşûl-i kâm içün
Ṭavķ-ı mîm-i maḫşad aña ĥalka-i teşĥîr olur
- 19 Nâmnı ğuş eyleyen 'izzetle ber-pâ olmasa
Aña çûb-ı zillet ü idbâr ile ta'zîr olur
- 20 Baĥş-i ĥikmet eylese ol feylesof-ı rûzgâr
Bû-'Alî mülzem Felâṭûn cehl ile teşĥîr olur
- 21 Ĥâṭır-ı feyyâz ile itse eger 'arz-ı kemâl
Ĥalka-i erbâb-ı dâniş meclis-i taşvîr olur
- 22 Çihre-i 'irfân u isti'dâdına şâyestedir
Şun'-ı Ĥaḫla her ğulâb-ı feyz kim taḫṭîr olur

- 23 Mekteb-i ' irfânına şâkird-i ebced-hân olan
Feyz-i isti' dâd ile ' allâme-i nihrîr olur
- 24 Eylese izhâr-ı burhân-ı fezâ ' il şermden
Levh-i ' ünvân-ı efâzıl hüccet-i tezvîr olur
- 25 Nutfe iken rahm-i mâderde daği tıfl-ı za' if
Hışmını yâd eylese reng-i ruhı tağyîr olur
- 26 Şayda çıksa iltifât itmez gazâl-i hâvere
Nesr-i tâ ' ir cân ile fitrâkine nağçîr olur
- 27 Olsa tab' ı eş-şalâ-fermûde-hân-ı luğ u cûd
Dîde-i hırş u tama' evvel nazarda sîr olur
- 28 Devlet ü iğbâl ider ihrâm-ı ' izzetle tavâf
Ka' be-i câh-ı celâlinde ne dem tekbîr olur
- 29 Şubh-gâh-ı haşre dek tâbân olursa vechi var
Bir çerâğı pertev-i himmetle kim tenvîr olur
- 30 Devr-i hıfzında düşünde görse cîrân şîr-i ner
Haqq-ı cîrânı ri' âyetle o düş ta' bir olur
- 31 Ey vezîr-i dâd-güster kim hemân zâlim degil
Devr-i ' adliñde seniñ bî-dâd der-zencîr olur
- 32 Hil' at-i hüsn-i kabûlüñle bulur teşrif-i tâm
Midhatîñde ol ki sâk-ı himmeti teşmîr olur
- 33 Kâleb-i hüsn-i beyâna vaşfîñ ifrâğ ideniñ
Tıynet-i endîşesi ilhâm ile tahmîr olur
- 34 Her okunduğda virir bir gûne zevk u çâşnî
Vaşf-ı zâtîñla sühan gûyâ şekerle şîr olur
- 35 Şî' r-i hâsid beñzemez medhiñde nuğk-ı pâkime
Sihr-i Hârût olsa i' câza nice tanzîr olur
- 36 Himmet eyle ben za' ife ey hıdîv-i kâm-bağş
Himmet-i merdân ile bir gürbe zirâ şîr olur
- 37 Hâkden ref' eyleyüp kâdrim bülend itseñ nola
' İzzetim olduğça efvûn düşmenim tahkîr olur
- 38 Haşmımı pâ-mâl idüp mümtâz-ı akrân it beni
Lâ-büd imdâd-ı ricâl ile ' adû tedmîr olur

- 39 Söylemek hâcet degil keyfiyyetim ma' lûmdur
Bir daği ' arz eylesem hâl-i dili tekrîr olur
- 40 Hîdmetimde bendeñi itme vekile ihtiyâc
Važ' -1 nâ-sâz-1 vekîlinden kişi tekdîr olur
- 41 Dergehiñde hâdden efzûndur kuşûrum ' afv kıl
Müzniñbiñ çirk-âb-1 cürmi ' afv ile tañhîr olur
- 42 Ber-murâd eyler seni lâ-büd efendiñ ey Nazîm
Sen umûruñ Hağğa tefvîz eyle zûd u dîr olur
- 43 Söz tamâm oldı yeter ey hâme tañvîl-i kelâm
Mücib-i taşdî' dir güftâr kim teksîr olur
- 44 Geldi hengâm-1 du' â başla niyâza şıdğ ile
Bir du' â kıl kim qabûl-i tâm ile tebşîr olur
- 45 Tâ meşâm-1 şâhid-i tedbîr-i erbâb-1 ' ukûl
Nefha-i gül-deste-i tağdîr ile ta' fîr olur
- 46 Hânédân-1 ' izzet ü iqbâli âbâdân ola
Her dil-i vîrân ki dest-i luğ ile ta' mîr olur

25 Kaşîde-i Beççe Berây-1 Selîm Girây Hân⁴⁷

(T: 82b, R: 77a, A: 134b) (Me' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Gül gibi destine o ki lebrîz-i câm alur
Peymânesi tolnca bu gülşende kâm alur
- 2 Zâhirde yâre kendüyi bigâne gösteren
Bağsañ nihânî her niğehinden selâm alur
- 3 Nağd-i niyâz ile dil-i hûbânı cem' iden
Ferş-i harem-serâ-yı vişâle ruğâm alur
- 4 Ebrûsınuñ hilâlini dil ayda bir görüp
Ol meh-veşîñ vazîfe-i hüsniñ tamâm alur
- 5 Reftâra gelse cilve-i nâz ile ' âşîkîñ
Evvel qademde ' aqlım o qadd-i kıyâm alur
- 6 Zann eylerim naşîbi gelür gaybdan o kim
Va' d-i vişâl ile o dehenden peyâm alur
- 7 Hürşîd gibi çarğ-1 siyeh-kâsedden müdâm
Bir qurş ile kanâ' at iden intiğâm alur

⁴⁷ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 8 Zülfiyle seyr-i hüsnini setr eylemez baña
Cânân Nazîm şâm u şeherde du'âm alur
- 9 'Arz eylesem bu gevher-i nâ-süftemi nola
Tâc-ı ser-i kirâm o hân-ı benâm alur
- 10 Hâcî Selîm Girây ki evşâfin eyleyen
Nâkış da olsa câ'izesin bi't-tamâm alur
- 11 Hûk-i der-i sa'âdetine rûy-mâl iden
Çeşm-i ümîde kuhl-ı cilâ-yı merâm alur
- 12 'Arz itmesün felekde meh ü mihr rif'atın
Ol manşıbı derinde bir ednâ gulâm alur
- 13 Olsun kemâl ü 'ömri füzûn tâ ki ehl-i dil
Ders-i du'â-yı devletini şubh u şâm alur
- 14 Her şubhı şubh-ı 'îd ola her şâmı şâm-ı qadr
Tekbîr-i rûz-ı 'îdî ki ehl-i şiyâm alur

26 Kaşîde Berây-ı La'îlî-zâde Mehmed Efendi⁴⁸
(T: 82b, R: 77b, A: 152b) (Me'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün)

- 1 Fihrist-i râz-ı dil ki nice faşl u bâb olur
Her şafhası muqaddime-i şad-kitâb olur
- 2 Dûd-ı siyâh-ı âh ki dilden zühür ider
Tâ-ğaşr kuhl-ı bâşıra-i âfitâb olur
- 3 Âh-ı 'alev-nişârı çıkar çarha dem-be-dem
Kânûn-ı dil ki sînede pür-iltihâb olur
- 4 Baħr-i muhîti dil ki telâţum-pezi ola
Nüh-künbed-i sipihr aña ednâ habâb olur
- 5 Bir dil ki derd-i 'aşk ile zerd ü nizâr ola
Bezm-i şeh-i maħabbete târ-ı rebâb olur
- 6 Teb-lerze-i maħabbet ile dil ki ħastedir
Sîmâba ħaşre dek sebeb-i ıztırâb olur
- 7 Bûy-ı ciger gelürse nola dûd-ı âhdan
Te'sîr-i tâb u âteş-i dilden kebâb olur
- 8 Her bir kemîne qatresi elmâsı çâk ider
Dilden o girye dîdeye kim intiħâb olur

⁴⁸ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 9 Fehm eyleyen lisân-ı dili ey dil-i Nazîm
Her bir su'âle dil gibi hâzır cevâb olur
- 10 Maḥdûm-ı ser-bülendi aña eyler iltifât
Bir dil ki hâdim-i der-i devlet-me'âb olur
- 11 Hâḫkâ bilür o derde yerin kürsî-i felek
Bir ehl-i dilde kim şeref-i intisâb olur
- 12 Dergâh-ı luḫf-ı dâver-i 'âdil ki yümn ile
Her boynı baḡlu bendesi mâlik-rikâb olur
- 13 'Allâme La'î-zâde Meḫemmed Efendi kim
Ḥurşid mihr-i ḳadrine yâḳût-ı nâb olur
- 14 Ḳâzî Şüreyḫ ḡâşiye-dâr-ı fazîleti
'Aynü'l-ḳuzât-ı dânişe hem-rikâb olur
- 15 Gelse ḫuzûr-ı dânişine İbn-i Hâcib'e
Fazl ü kemâli perde-i şerm ü hicâb olur
- 16 Şaff-ı ni'âl ider yerini sa'd u seyyidiñ
Yâ Rab o zû-fünûn ne 'âlî-cenâb olur
- 17 Re'ÿ-i fezâ'ilde revân-ı Zemaḫşerî
Pây-i semend-i 'ilmine bulsa türâb olur
- 18 Dûşîze-i ḫarîm-i nikât-ı beyânına
La'îlîn midâd-ı ḫâmesi gül-gün ḫizâb olur
- 19 Dâmân-ı 'izz ü şânı o şadr-ı sa'âdetiñ
Hemvâre bûse-gâh-ı leb-i şeyḫ ü şâb olur
- 20 Olsa tavâf-ı Ka'be-i küyü 'aceb mi farz
Kemter gedâ-yı dergeḫi şâḫib-nişâb olur
- 21 Vech-i şabîḫini görüp eyle şenâ Nazîm
Zîrâ şabâḫa ḫarşu du'â müstecâb olur
- 27 (T: 131b, H: 75a, R: 123b, A: 31a)** (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
- 1 Dil ki bir ḳatre-i ḫün-âbe-i ser-tâ-pâdir
Şûretâ ḳatre velî ḳatre-i tûfân-zâdir
- 2 Dil ki bir zerre-i nâ-çizdir ammâ baḫsañ
'Âlem-i ma'rifete mihr-i cihân-ârâdir
- 3 Dil ki bir noḳta-i mevḫûme iken ḫikmet ile
Câmi'-i cümle-fünûn mâdde-i kübrâdir

- 4 Ka'be-i dil ki süveydâ Hacerü'l-esvedidir
Beyt-i ma' mûr-şifat nazra-geh-i Mevlâ'dır
- 5 Yem-i 'ummân-ı diliñ dide karasın göremez
Ka' rı gird-âb-ı 'adem sâhili nâ-peydâdır
- 6 Gâh olur 'aşk gehi 'âşık u gâhî ma' şük
Geh siyeh-ğâne gehi Kays u gehi Leylâ'dır
- 7 Gâh İskender ü geh âyîne gâhî timşâl
Gâh Cemşid gehi sâgar u geh şahbâdır
- 8 Gâh sîmurğ u gehi hüdhüd-i tahkîk-i haber
Geh Süleymân u gehi mûr-ı za' if-âsâdır
- 9 Mezra' -ı nâza gehi tohm-ı niyâz u gâhî
Dâne-i sünbüle-i hırmen-i istiğnâdır
- 10 Nâme-i mihr-i mağabbetde gehi mühr-i hıtâm
Hüccet-i 'aşk-ı haqîkatde gehi imzâdır
- 11 Gâh peymâne be-kef rind-i kalender-meşreb
Gâh peşmîne be-dûş-ı vera' u taqvâdır
- 12 Geh sevâd-ı raqam-ı şevk ile mektûb-ı neşât
Gâh harf-i gam ile nâme-i pür-şekvâdır
- 13 Hem Mesîh-i sühana nâtıka-i rûh-fezâ
Hem kelîm-i hünere nûr-ı yed-i beyzâdır
- 14 Yürüdüp hükmini Mûsâ gibi çüb-ı qalemiñ
Düşmen ü dûsta hem genc hem ejderhâdır
- 15 Dem-i enfâs ile 'Îsâ gibi cân-perver olup
Rûh-ı ma' nâ vü beyân nutkı ile ihyâdır
- 16 Zâhiri tîre velî bâtını hürşid-i münîr
Zulmini tayy iden İskender-i rûşen-zâdır
- 17 Noqtadır dâ'ire-i havşalasında dü-cihân
Merkezinde yine hem noқта-i pâ-ber-câdır
- 18 Teng-ter sâhasını nûr-ı nigh tayy idemez
'Âlem-i dil ki nazâr görmedüğü dünyâdır
- 19 Ebr-i nîsân-ı haqîkatle yem-i 'aşk içre
Şadef-i sinede perverde dür-i yektâdır

- 20 Dîde-i mûr kadar hücresi teng olmuş iken
Sipeh-i ‘aşka yine bâdiye-i pehnâdır
- 21 Cins-i ‘irfân ile sâlâr-ı beyâbân-ı beyân
Hâce-i kâfile-i dest-geh-i ma‘ nâdır
- 22 Dil-i dîvâne Felâtûnları ilzâm eyler
‘Aşk ile gerçi melâmet-zede der-sevdâdır
- 23 Nola şûretde gedâ ise şeh-i ma‘ nâdır
Pest olur pest ile bâlâ ile hem bâlâdır
- 24 Hâb-ı ‘aşk içre diliñ haq bu ki ta‘ bîr olmaz
Gördüğü vâkı‘a göz görmediği rü‘yâdır
- 25 Şehr ü bâzâr-ı maḥabbetde dil ü dîde-i ter
Birisi ser-çeşme-i ‘aşk u birisi saḫḫâdır
- 26 Dem-be-dem naqd-i maḥabbet dile sermâye yeter
Hâce-i kâr-geh-i ‘aşk-ı cünûn kâlâdır
- 27 Bulur elbette revâc emti‘ a-i cins-i cünûn
Anda mâdâm süveydâsı diliñ tamgâdır
- 28 Noḫtadır şafḫa-i menşûr-ı mecâzîde velî
Levh-i tevki‘-i ḫaḫîkatde olan tuḡrâdır
- 29 Olalı noḫta-i dil merdümek-i dîde-i cân
Şûret-i ḫâhişi peydâ vü ḫafî bînâdır
- 30 Murğ-ı dil ‘âlem-i taḫḫîkde pervâz eyler
Rehberi hüdhüd-i tevfiḫ olan ‘anḫâdır
- 31 Gerçi bir ḫatre-i ḫûndur dil-i âşüfte nihâd
Ḥabbe-i müşg gibi dehri velî bûyâdır
- 32 Mazhar-ı bâriḫa-i nûr-ı siyehdir ḫaḫḫâ
Dil-i sevdâ-zede gerçi Ḥabeşî-sîmâdır
- 33 Vaşf-ı dilde bu düri gevher-i gûş-ı cân it
Zâde-i ḫab‘-ı Neşâti-i süḫan-pîrâdır
- 34 Dil ki hem âyîne hem tûfi-i şekker-ḫâdır
Ġayra muḫtâc degil kendü ile güyâdır
- 35 Noḫtadır oldı çekîde ḫalem-i ḫudretden
Ġıbtâ-i ḫâl-i ruḫ her şanem-i ra‘ nâdır

- 36 Cilve-ger anda yine ‘aks-i ruḥ-ı cânândır
Ġayrden ḥâne-i âyîne-i dil tenhâdır
- 37 Seḥer-i ‘âlem-i dil şubḥ-ı ruḥ-ı dilberdir
Anda sevdâ-yı ser-i zülfi şeb-i yeldâdır
- 38 Âteş-i ‘aşk-ı ḥired-sûza düşen pervâne
Kül olup nâr-ı maḥabbetde yanan eczâdır
- 39 Nev-be-nev dâġ-ı maḥabbetle çerâġân itmiş
Lâle-zârında diliñ var ise donanmadır
- 40 Nazar it şekl-i süveydâ-yı dile lâle-şıfat
Dâġ-ı ‘aşk ile derûn sûḥte-i sevdâdır
- 41 Lâübâlî dil o abdâl-ı maḥabbetdir kim
Kârı ne ġuşşa-i imrûz ne ḥod ferdâdır
- 42 Menzil-i bâdiye-i ‘aşkda dil vâşıl olur
Râh-ı güm-kerde bu yolda ḥired-i ḥod-râdır
- 43 Peyk-i endîşe gibi bî-ser ü pâ tayy eyler
Evvelîn ḥaṭvede ger kûh u eger şaḥrâdır
- 44 Müjde zencîr-i cünûna yine ey ‘aql u şekîb
Ḥükmini kaşd-ı Süleymân-ı diliñ icrâdır
- 45 Dil-i pür-şûr ile yoġdur seri kârı ‘aqlıñ
Câm-ı leb-rîz-i mey-i ‘aşk ḥired-fersâdır
- 46 Mazhar-ı ism-i Vedûd olsa nola sûḥte-dil
Yaġan eczâ-yı derûnın eşer-i esmâdır
- 47 Oldı cem‘ iyyet-i ‘aşk ile yine burc-ı beden
Ġarazı mülk-i dile var ise istîlâdır
- 48 Bir kenâra çekil ey ‘aql u ḥired şabr u şekîb
Kişver-i dil sipeh-i ‘aşk ile pür-ġavgâdır
- 49 Ey ġalaṭ-fehm bu ḥâlâtı dile çok görme
Ki muḥâl olsa icâdına Mevlâ ḳâdir
- 50 Dil-şiken olma ki her pâresi bir ḥançer olur
Mey-i pâdâş ile memlû ḳadeḥ-i minâdır
- 51 Ne bilür lezzet-i derd-i dil-i bî-dermânı
Dil-i bî-derd şanur ‘aşk yenür ḥelvâdır

- 52   ‘Aşk her dilde kıyâs itme ola cilve-nümâ
Her şadefde dür-i yektâ nola olsa nâdir
- 53   Bezmi-i ma‘ nâda kadeh-nûş-ı beyân oldu yine
Niyyeti râzımı mestâne diliñ ifşâdır
- 54   Hür bakma dil-i şeydâya ki fahr-i rusülün
Na‘ t-ı pâki ile mecmû‘ a-i şevk-efzâdır
- 55   Şadr-pîrâ-yı şebistân-ı risâlet ki henüz
Enbiyâ şem‘ ine pervâne-i bî-pervâdır
- 56   Bâg-bân-ı çemenistân-ı nübüvvet ki müdâm
Ravzası bâg-ı İrem sidre kad-i tûbâdır
- 57   Neyyir-i maşrıq-ı nuşret ki hilâl-i ‘alemi
Âsumân-ı zafere mâh-ı nev-i garrâdır
- 58   Âfitâb-ı dü-cihân nûr-ı cebîn-i îmân
Midhatinde dil ü cân şifte vü şeydâdır
- 59   Mesned-ârâ-yı beka pâdişeh-i her dü-serâ
Zâtuna kurb-ı Hudâ cilve-geh ü me‘vâdır
- 60   Leylî Mecnûn gamı şâh u gedâda emeli
Derd ile derhemi hem Vâmîk u hem ‘Azrâdır
- 61   Enbiyâ pâdişehi hayl-i melâ‘ik sipehi
Ezelî taht-gehi kürsî-i mâ-evhâ’dır
- 62   Aḥmed-i mürsel o maḥbûb-ı İlâhî ki henüz
Ḳadri her vech ile her mertebeden vâlâdır
- 63   O şehiñ gâşiye-ber-dûş-ı Burâk’ı Cibrîl
Menzili şümme denâ mesnedi ev ednâ’dır
- 64   O şehiñ şubḥ u mesâ mükhüle-i ḳudretden
Kuḥl-i mâ-zâg ile nergisleri müsteşnâdır
- 65   O şehiñ mekteb-i ‘irfân-ı İlâhîde yine
Men ‘aref sırrını hemvâre dili dânâdır
- 66   O şehiñ şâkḳ-ı kamer sine-i ‘uşşâḳ gibi
Mu‘ciz-i gûşe-i ebrûsı olan îmâdır
- 67   O şehiñ bâgçe-i ḥilḳatiniñ nâmiyesi
Sebeb-i neşv ü nemâ-yı çemen-i eşyâdır

- 68 O şehîñ nuţķ-ı revân-perveriniñ muhtâcî
Halk-ı ‘âlem gerek emvât u gerek ahyâdır
- 69 Erre ber-fark-ı firâķı Zekeriyâ o şehîñ
Murg-ı bismil-şüde müştâķı dil-i Yahyâdır
- 70 Lî-ma‘ allâh-nevâ bülbül-i levlâk-riyâz
Gonca-i gülbün-i Yâsîn ü gül-i Tâ-hâ’dır
- 71 ‘Âşık-ı şâdıķ-ı dîdârı revân-ı Yûsuf
Vâlih-i nûr-ı tecellâ-yı ruķı Mûsâdır
- 72 Teşne-i âb-ı hayât-ı sühânı Hızr-ı nebî
Haste-i dârû-yı cân-baķş-ı lebi ‘Îsâdır
- 73 Çâr-yârî harem-i şer‘ ine erkân-ı çehâr
Hâdimi ins ü melek bir şeh-i bî-hemtâdır
- 74 Mûnis-i halvet-i ünsi Enes ibn-i Mâlik
Tâlib-i derdi dil ü cân-ı Ebû Dêrdâdır
- 75 Şems-i raķşân-ı celî bâriķa-i şubķ-yı yakîn
Bedr-i tâbân-ı cihân-tâb-ı şeb-i İsrâdır
- 76 Mesned-efrûz-ı şerî‘ at şeh-i dîn ü dünyâ
Şâh-ı ümmet sipeh-i taķt-geh-i ‘uķbâdır
- 77 Zerre-i ‘âtıfeti mihr ü meh-i pür-leme‘ân
Kaķre-i mekrümeti heft-yem-i hağrâdır
- 78 Hem hudâvend-i rusûl hayl-i nübüvvet-ķaşmet
Hem şeh-i Yeşrib ü hem pâdişeh-i Baķhâdır
- 79 Sâ’il-i bârgehi Sencer ü yâ Keyķüsrev
Hâcib-i dergehi İskender ü yâ Dârâdır
- 80 Bânî-i luţfi o mi‘mâr-ı dil-i vîrânñ
Hücre-sâz-ı emel-i pîr ü eger bernâdır
- 81 Şadme-i hışmı o sultân-ı felek-eyvânñ
Hâdim-i taķ u revâķ u kemer-i kisrâdır
- 82 Nefĥa-i micmer-i hulķı o kerîmü’s-şânñ
Dem-be-dem hâķır-ı aķbâba feraķ-baķşâdır
- 83 Dest-bürd-i sipehinden o şeh-i devrânñ
Düşmen endûh ile şaf-beste-i vâveylâdır

- 84 Şukkası bâd-ı zaferle açılır tâ kim o şeh
Râyet-efrâhte-i 'arşa-geh-i heycâdır
- 85 Tîğ-ı hûn-rîz-i kazâ cevher-i âteş-tâbı
Âfet-i cân-ı Mecûsî vü dil-i Tersâdır
- 86 Tünd-bâd-ı gâzabı rûz-ı veğâ olsa vezân
Ser-nigûn-sâz-ı nihâl-i 'alem-i a' dâdır
- 87 Üstühân-ı huşemâ olsa nola hürd u şikest
Darb-ı kûpâli ki hâtır-şiken-i hârâdır
- 88 Tâbi' -i emri olan sâye-nişin-i tûbâ
Mazhar-ı nehî olan habs-i çeh-i gayyâdır
- 89 Tâk-ı iclâline irmezse nola vehm ü hayâl
Ki hîred fehm idecek mertebeden a' lâdır
- 90 Rif at-i câhını vaşf eyleyen erbâb-ı dile
Pây-e-i çarh-ı nühüm meritebe-i ednâdır
- 91 Keyfi zevk-i ebedî bahş-ı dil-i mestândır
Sâkî-i hıfzı ki bir bezme kadeh-peymâdır
- 92 Şâh-ı ümmet-sipehâ huld-ı berîn-bâr-gehâ
Ey ki huddâm-ı bihişt-i haremîñ havrâdır
- 93 O şeh-i her dü-serâsın ki gedâ kullarıña
Hâk-rûbî-ı derîñ meritebe-i 'uzmâdır
- 94 O şehen-şâh-ı serâ-perde-i rif atsin kim
Kemterîn tâk-ı celâliñ kemer-i Cevzâdır
- 95 Kâtib-i defter-i na' tîñ olalı kilik-i Nazîm
Her midâd-ı siyehi dâğ-ı dil-i rûknâdır
- 96 Nuţkı evşâfiñ ile gıbta-i cân-ı Sahbân
Sühânı medhîñ ile reşk-i dil-i A' şâdır
- 97 Kürsî-i vaşf-ı celâlinde olup vaşşâfiñ
Şi' riniñ kevkebi rif at-şiken-i şi' râdır
- 98 İdeli Hızr-şifat nûş-ı zülâl-i vaşfiñ
Hâmesi âb-ı hayât-ı sühana mecrâdır
- 99 Kilik-i ihlâs ile levh ü dile tâ vaqt-i rahîl
Niyyeti midhat-i zât u şifatıñ inşâdır

- 100 Böyle taţv l-i kel m eylemeden ma ş d 
Dil   c n ile  ub diyyetini inh d r
- 101 Ey  ab b-i dil-i merz -y  z l l   afv eyle
Őef ati n derd-i ser-i cürmüme Şandal-s d r
- 102 Beni de mu tenim-i süfre-i in   m eyle
T  ki h n-ı keremi n  mmeti ne ya mad r
- 103 Yüz sürüp ravza na bi  c n ile  urb n olayım
C n-sip r -i deri n  id-i hez r a h d r
- 104 B m-i  iŐy n ile  afv ndan  m dim kesmem
İtd g m cürm   h t  gerçi ki l -yuh s d r
- 105 C rm me Ő hid iken arz u sem   am çekmem
Revna -ı ma keme-i  afv n olan da  v d r
- 106 Besdir ey h me yeter nazm-ı niz m-ı kelim t
Silk-i l l  gibi gerçi s h n n zib d r
- 107 Geldi heng m-ı du    buldı kaşide enc m
 hir oldu s h n  g z-ı du    evl d r
- 108 T  idüp c Ő-i f y z t-ı İl hi ile dil
Kemter n  atre-i p  ide iken dery d r
- 109 Lücce lücce güher-i h Ő-ı ta iyy t u d r d
Ravzası h kine ol p diŐehi n ihd d r
- 110 Ola bi  k file teslim-i Őal t ile sel m
Dergeh-i p kine kim ma Őad-ı her a Ő d r

28 Der-Ően -g steri-i H zret-i Mevl n  Quddise Sırruhu⁴⁹

(T: 139b, H: 82b, R: 131a, A: 113b) (Mef   ilün Fe  il t n Mef   il n Fe  il n)

- 1 Sepide-dem ki ola mevc-h z-i  ulz m-i h r
Ken ra f lk-i hil li  eker Şeb-i deyc r
- 2 Ne  ulz m ol ki yıkar n h-sefine-i f lki
H r Őa gelse id p mevc-i  teŐini zuh r
- 3 Ne  ulz m ol ki anı  mevc-i Őu le-rizi olur
N m ne-i dem-i t f n niŐ n-ı  teŐ-i t r
- 4 Ne  ulz m ol ki g ren Ő riŐin kıy s eyler
Der n-ı h mda h r Ő itdi b de-i eng r

⁴⁹ Başlık, H n shasından alınmıştır.

- 5 Felekde cûşa gelüp nehr-i neyyir-i a'zam
Pül-i hilâlden itdi sipâh-ı şâm 'ubûr
- 6 Muhîf-i mihr-i münîr itdi âteş-i cârî
Mişâl-i mevce-i tûfân u cûşîş-i tennûr
- 7 Hümâ-yı şubh konunca bu tâk-ı mînâyâ
Zuhûr buldı hemân-dem bu beyza-i billûr
- 8 Sipâh-ı şâmı perîşân idüp şeh-i hâver
Dikildi burc-ı sipihre bu râyet-i manşûr
- 9 Şüküfte bir güli destâr-ı şubha taqdı felek
Benefşe-zâr-ı şeb itmişdi dîdeden mestûr
- 10 Uşûl duta ser-âgâz itdi muṭrib-i çarḥ
Sezâdır eylese hürşîdi kâse-i tanbûr
- 11 Akıtdı çeşme-i şevki 'aceb mi sâkî-i dehr
Şunarsa teşne-lebân-ı ğama zülâl-i sūrûr
- 12 Piyâle-i Cem-i gerdûn henûz gerdândır
Serinde pârelesün çînî kâsesin fağfûr
- 13 İrişdi 'ahd-i ıtarab geldi dürlü nûş-â-nuş
Ki cân u dilden elem dûrdur keder mehcûr
- 14 'Ale'l-huşûş elinde ayâğ nûşânîñ
Yeter bu maṭla'-ı cân-baḥş u dil-güşâ menşûr
- 15 'Ale's-şabâh ki sâkî-i dehr şarâb-ı tahûr
Be-nûş u bâk medâr inne rabbenâ le-ğafûr
- 16 Semâ'a girdi felekde seher olup hürşîd
Külâh-ı hâzret-i Monlâ-yı Rûm ile mesrûr
- 17 Güzide mürşid-i kâmil ki nâmı olmadadır
Felekler üzre meleklerde şıdık ile mezkûr
- 18 Hudâyân-ı Süleymân-serîr-i mülk-i kemâl
Ki oldı tâbî'-i fermânı hep vuḥûş u tuyûr
- 19 Hıdîv-i kişver-i 'irfân ki pîr-i Tebrîzî
Derinde hâcib olup oldı ser-be-bezm-i huşûr
- 20 Şeh-i serîr-i ledûn kim harîr-i dergâhı
Revâdır olsa eger reşk-i huld u hûr-ı kuşûr

- 21 Meh-i cihân-ı beyân mihr-i ‘âlem-i ‘irfân
Fürûğ-ı dîde-i devrân ziyâ-yı çeşm-i dühûr
- 22 Cenâb-ı ‘ârif-i billâh ya‘ni Mevlânâ
Ki itse hıdmet-i dergâhını sezâdır hûr
- 23 O şems-i burc-ı velâyet ki zâtı şâyeste
Gürûh-ı ehl-i kerâmâta olsa şadr-ı şudûr
- 24 O şâh-ı kişver-i tevhîd kim olursa revâ
Derinde hazret-i Edhem gibi nice düstûr
- 25 Vücûd-ı pâkine gülşen-serâ şavâmi‘ -i kuds
Hümâ-yı zâtına pervâz-gâh ‘âlem-i nûr
- 26 Nedîm-i bâr-gehi dîde-bân-ı mülk-i ‘Arab
Harîm-i hânkahı kâmrân-ı Nîşâbûr
- 27 Ney-i mürüvvet ü luftı terâne-senc olalı
Cihâna itmede feryâd-ı mâtemi dem-i sûr
- 28 Nigâh-ı merhâmeti nâzır olsa sîmurgîñ
Vücûdın eyleye şad-çâk pençe-i ‘usfûr
- 29 Şemîm-i hulkını neşr itse bûstâna tesnîm
İderdi lâleyi micmer-firûz-ı ‘ûd u buhûr
- 30 Semûm-ı kahrı güzâr itse sûy-ı deryâdan
Şadefde pâre-i ahker ola dür-i menşûr
- 31 Şebâb olur dem-i pîrî cihân-ı hıfzında
Ne deñli eylese de rûzgâr-ı ‘ömr murûr
- 32 Hıdîv-i bende-nüvâzâ şeh-i ser-efrâzâ
Eyâ memâlik-i ‘irfândan eyleyen ma‘mûr
- 33 Sen ol sûtüde gühersin ki cevher-i evvel
Hişâr-ı vaşfîñı kaşd itse itmege maşşûr
- 34 Beyân-ı ‘aciz ide evvel-çademde ‘aqlı gidüp
Kala o vâdî-i pehnâda tâ-be-nefja-i şûr
- 35 Hüdâygânâ şâhâ biraz fuzûl olayım⁵⁰
Virirse ‘ârifetiñ bendeñe eger düstûr

---

⁵⁰ Bu mısradaki vezin kusurlu.

- 36 Sezâdır olsa nazar-gâh-ı dîde-i 'urefâ
Bu nev-kaşîdem olursa cenâbîña manzûr
- 37 Benem o 'ârif-i yektâ-yı ma' rifet-pîşe
Benem o nâtîka-perdâz şâ' ir-i pür-nûr
- 38 Benem o nâzım-ı garrâ ki bulmaya hussâd
Sözümde her ne kadar diğkat itseler de kuşûr
- 39 Benem o tûtf-i mir'ât-ı şûret ü ma' nâ
Benem o bülbül-i şad-dâstân-ı bâğ-ı şu' ûr
- 40 Kelîm-i tavr-ı beyânım ki oldı her sühanım
Sipîhr-i 'âlem-i ma'nâda gün gibi meşhûr
- 41 Kilîd-i genc-i ma'ânî elimde hâmemdir
Tabî' atımdır o gencîneye benem gencûr
- 42 Bu âb u tâb ki var nazm-ı âteşînimde
Revâdır olsa eger reşk-i Şâ'ib ü Şâpûr
- 43 Hâdîka-i sühana bülbül-i hoş-âvâzım
'Aceb mi hâtırâ itse bu nûr terâne huţûr
- 44 Şarâb-ı 'işveden oldukça nergisiñ maħmûr
Nigâh-ı nâziñ ider kişver-i dili pür-şûr
- 45 Gören haţ-ı siyehiñ 'ârızıñda zann eyler
Biri birisine âğişte müşg ile kâfûr
- 46 Kûsûf-ı mihr-i sipîhr-i cemâl seyr itdim
'İzâr-ı pâkiñ olup zîr-i turrada mestûr
- 47 Haţ-ı siyâhıñı gird-i lebiñde şandı gören
Ki şekker üstüne cem' iyyet itdi leşker-i mûr
- 48 'Aceb mi itse beni pây-mâl-i esb-i cefâ
Seni bu hûsn ile ey şeh-süvâr iden mağrûr
- 49 Gönülde 'uğde-i sevdâ-yı zülf-i pür-piçîñ
Ĝamiñla 'aql-perişân u hâtırım meksûr
- 50 Gözümde hasret-i la' liñle eşk-i hûn-âlûd
Dilimde fûrkat-i zülfiñle fikr-i dûr-â-dûr
- 51 Yeter Nazîm bu taşdî' durma hâmûş ol
Te'eddüb eyle hayâ kııl nedir bu lâf-ı gurûr

- 52   Kaşîde buldı nihâyet irişdi vaqt-i du'â
Niyâza başla hülûş üzre şarf idüp maqdûr
- 53   Hemîşe tâ ki ola zeyl-i sâhil-i dehre
Seher hürûş ile emvâc-rîz-i kulzüm-i hûr
- 54   Revân-ı pâkiñi yâd eyleye şabâh u mesâ
Kıyâm-ı maşşere dek şıdık ile inâş u zükûr
- 55   Bu hânkâh-ı fenâda hezâr-mihnet ile
Siyâh-rû ola a' dâsı tâ-şabâh-ı nüşûr

29 Kaşîde Berây-ı Sultân Mehmed Hân⁵¹

(T: 142a, H: 85a, R: 133a, A: 117b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1   Seher kim pâdişâh-ı baħr ü ber 'azm-i şikâr eyler
Rikâbın Cem dutup devletle İskender süvâr eyler
- 2   Hücûm-ı zevk ile nesr-i felek ğaltân olup hâke
Melâ'ik şayd-gâhında şafâdan cân-nişâr eyler
- 3   Leţâfet-bend-i fitrâkında bir ğâyetde kim dâ'im
Ġazâl-i hâverî şevk ile kendin bî-karâr eyler
- 4   Eger emr-i şikârı olsa cârî kişver-i hüsne
Ġazâl-i çeşm-i dilber dîde-i dilden firâr eyler
- 5   Şikâr itmek murâd eylerse ceyb-i nâfe-i şebden
Şitâbân âhû-yı şahn-ı felek 'arz-ı 'izâr eyler
- 6   Şabâ dellâl olup şaydın nidâ itdikçe âfâka
Hizebrân-ı cihânı ser-be-ser pür-intizâr eyler
- 7   Olup her bir giyâh-ı huşkı hûn-âlûde-i şaydı
Şitâda kûh ile hâmunı reşk-i lâle-zâr eyler
- 8   Şafağ şandım felekde tâbiş-i hürşid ile zâhir
Meger hûn-ı şikâridir ki 'aksin âşikâr eyler
- 9   Havâda şayd-ı murġân itmege ğâhî murâd itse
Şikâra añlaram sîmûrgı da ümmîd-vâr eyler
- 10   Cihâna şaydı bir âvâze-i lezzet bırakmış kim
Harem âhûların reşk-i şikârı dil-figâr eyler

⁵¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 11 Bülend-efser şeh-i ‘âlî-neseb kim ‘izz ü devletle
Cem'i ferrâş-ı bezmi Keykubâd'ı perde-dâr eyler
- 12 Ne şeh şâhen-şeh-i vâlâ-güher kim hâk-ı dergâhı
Şabâ bir dest-i mülk-i Çine dâ'im yâdigâr eyler
- 13 Ne şeh şâhen-şeh-i kişver-güşâ kim tîğ-ı kahrından
Olup ser-geşte a' dâ havf ile terk-i diyâr eyler
- 14 Ne şeh şâhen-şeh-i encüm-sipeh kim mâh-ı nev şanma
İdüp âvîze tâk-ı çarha tîğın şu'le-bâr eyler
- 15 O şeh kim nakş-ı elkâbın yazup ressâm-ı 'aql-ı kül
Bu güne levha-i hürşîdi pür-nakş u nigâr eyler
- 16 Süleymân-salţanat kim tünd-bâd-i deşt-i iclâli
Dü-çeşm-i haşmı lebrîz-i gubâr-ı iştihâr eyler
- 17 Hüdâvend-i mu' allâ-pâye kim şâhân-ı Cem-mesned
Gubâr-ı âsitânın zîb-i tâc-ı iftihâr eyler
- 18 Şehen-şâh-ı muzaffer âl-i 'Oşmân'ın ser-efrâzı
Ki ednâ hamlesi mülk-i 'adûyı hâk-sâr eyler
- 19 'Alî-sîret ki rûz-ı ceng şemşîr-i güher-bârın
Fezâ-yı rezm-gâh içre vekîl-i zül-fekâr eyler
- 20 Şeh-i gâzî Ebu'l-feth-i cihân Sultân Mehemmed Hân
Ki bîm-i tîğ-ı hışmı düşmeni bî-ihtidâr eyler
- 21 O şâh-ı Bû Bekr-sîret 'Ömer-'adl u 'Alî-şavlet
Ki zâtı devlet-i 'Oşmâniyânı üstüvâr eyler
- 22 O sultân-ı celîlü's-şân ki şît-i nâm ü 'üvânı
Mulûk-i 'âlemi peygûle-gîr-i iftikâr eyler
- 23 O şeh kim pâdişâh-ı Hind ile Kistrâ-i A' câmı
Birin micmer-fürüz u birini hıdmet-güzâr eyler
- 24 Gehî bir pâdişâh-ı hâk-sâr eyler murâd itse
Gehî bir bendesin yektâ hüdîv-i kâm-kâr eyler
- 25 Hücûmı lerze-nâk itdi ser-â-ser kâfiristânı
Şükûhı düşmenin mecrûh-ı hâr-ı hârjâr eyler
- 26 'Uluvv-i şânı çetr-efrâz-ı iclâl olsa şerminden
Sipihr-i bâr-gâh-ı rif'ati taḥkîr ü hâr eyler

- 27 O kim bir lahza oldu âşinâ-yı kılzüm-i cûdı
Şadef-veş gevher-i maşûdı dâ'im der-kenâr eyler
- 28 Düçâr olsa nigâh-ı iltifâtı bir işâretle
Gedâ-yı bî-nevâyı şâhib-i 'izz ü vağâr eyler
- 29 Tenûr-ı maţbağ-ı cûdı 'alev-rîz olsa hemvâre
Fürûğ-ı âfitâb u ebri âteşle buğâr eyler
- 30 Eger hürşîd-i luţfi pertev-endâz olsa kühsâra
Şafâ-yı perverişle sengi la'l-i âbdâr eyler
- 31 Döner bir genc-i bî-pâyâna gûyâ her bün-i hârî
Şehâb-ı himmetin gâhî ki bâğa kaçre-bâr eyler
- 22 Çemen-pîrâ-yı feyzi terbiyet itse gülistânı
İdüp ser-sebz-i ter faşl-ı hazânı nev-bahâr eyler
- 33 İrişse bûy-ı zülf-i şâhid-i ahlâkı gülzâra
İdüp âbın gülâb ü hâkini müşg-i nişâr eyler
- 34 Görüp noşşânını mâhiñ eger emr eylese çarğa
Felek havfindan aña hâleden sîmîn hişâr eyler
- 35 Hûşûşâ nehy-i cârî olsa bir dem kişver-i hüsne
Nigâh-ı gamze-i cânânı havfı hûşyâr eyler
- 36 Vezân olsa semûm-ı kahrı bahre mağv idüp âbın
Şadefde gevher-i yektâyı hem-reng-i enâr eyler
- 37 Tabîb-i hâzîk-ı hıfzı eger kim çâre-sâz olsa
Mezâk-ı hasteye zehr-âbı âb-ı hoş-güvâr eyler
- 38 Dil-i a' dâ nola olsa hirâsân bîm-i tîrinden
O bir elmâs-peykândır ki dâ'im taşâ kâr eyler
- 39 Güzide şeh-süvâr-ı 'arşa-i heycâ-yı Rüstem-fer
Şalup meydâna rahşın her kaçan kim kâr-zâr eyler
- 40 Serin ki top idüp çevgân-ı kahr ile eşirranıñ
Vücûd-ı düşmen-i bed-hâhı gâhî zîb-dâr eyler
- 41 Zehî rahş-ı serî' ü's-seyr kim bend itse reftârın
Zemîni lerze-nâk ü sakf-ı çarhı pür-gubâr eyler
- 42 Semend-i tîz-rev kim şadme-i pür-zûrınıñ gerdi
'Adûnuñ çeşmine her demde dehri teng ü târ eyler

- 43 Doğunsa türktâz itdikce mîh-ı na' li hârâyâ
Zemîniñ hep yanup hâşâk-i dehri pür-şerâr eyler
- 44 Perî cünbiş ki seyr itdikce gâhî cilve-i raşşın
Dil-i hûn-âbı ifrât-ı hâsed pür-inkisâr eyler
- 45 Hırâm itse döner bir dilber-i kâkül perîşâna
Bütân taşsîn-i refâtârın görüp bî-ihtiyâr eyler
- 46 Hüdâvendâ hüdîvâ zerre-i nâcîzi ihsânıñ
Sipih-r-i şevket ü iclâle mihr-i tâb-dâr eyler
- 47 Sen ol 'anqâ-yı 'âlemsin ki bir ednâ hücum itseñ
Vücûd-ı haşmı kûh-ı kâf olursa târumâr eyler
- 48 Seniñ sîmûrg-ı kâdrin zîr-i bâle almağa bir dem
Şükûh-ı şevketinden beyza-i hurşîdi 'âr eyler
- 49 Seniñ vaşfında taḥrîk-i benân-ı fikret itdikce
Beyân-ı 'acız idüp destimde hâme i' tizâr eyler
- 50 Hûşûşâ devr-i cûduñda ben ol sihr-âferînim kim
Füsûn-kârân-ı nazmı tarz-ı şî' rim şerm-sâr eyler
- 51 Letâfet gevher-i nazmında bir gâyetde medhiñle
Ki havrâ-yı bihişti gûş-ı câna gûş-vâr eyler
- 52 Elimde hâme kim gavvâş-ı deryâ-yı ma' ânîdir
Güher-rîz olsa gâhî reşk-i dürr-i şâh-vâr eyler
- 53 Benem ol hâce-i 'irfân ki kilik-i nükte-perdâzım
Reh-i evşâfıñ üzre gevher-i nazmıñ nişâr eyler
- 54 Mihekdir vaşf-ı zâtıñ gûyiyâ nakḫâd-ı endişem
Bu ibrîz-i kelâm ile zer-i nazmıñ 'ayâr eyler
- 55 Olup sermest-i şahbâ-yı rahîk-i nazm-ı rengînim
Ḳadeḫ-nüşân-ı bezm-i ma' rifet def' -i humâr eyler
- 56 Nazîm-âsâ ben ol pâkîze-ta' birim ki güftârım
Kelâm-ı şâ' irân-ı dehri hep bî-i' tibâr eyler
- 57 Temeddüh tâ-be-key vaqt-i du' âdir durma ey hâme
Ḳaşîde nazm iden lâ-büd kelâmı ihtisâr eyler
- 58 Hemîşe şayd-gâh-ı şahñ-ı gerdûna idüp âheng
Ġazâl-i hâveri her şeb ki bir zengî şikâr eyler

- 59 Felek tâ tabl-bâz-ı mihr ile bîzâr idüp halkı
Nehârî tâ-be-maḥşer leyl ider leyli nehâr eyler
- 60 Ne semte gitse Mevlâ Hızır-ı tevfiķi refiķi itsün
Du'â-yı devletiñ ḥaķķâ şıĝâr eyler kibâr eyler
- 61 Ola dâ'im serîr-i salṭanatda gün gibi meşhûr
Felek her dem ki devriñ böyle ber-vefķ-i qarâr eyler

30 (T: 143b, H: 86b, R: 134b, A: 118b) (Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün)

- 1 'Âlem yine pür-şevķ ü ṭarab-zâ mı degildir
Eyyâm-ı şafâ devr-i dil-ârâ mı degildir
- 2 El-ḥaķ ne bu hengâm-ı şafâ dâmene-i dil
Pür-zînet-i gülberg-i temennâ mı degildir
- 3 Gitdikçe leṭâfetle güzellenmede 'âlem
Her gûşesi bir bâĝ-ı temâşâ mı degildir
- 4 Devr itmede şad-ḥâlet ile sâĝar-ı raḥşân
Kim 'aksi neşât-âver-i şahbâ mı degildir
- 5 Yoķ gerd-i kudûretten eşer şimdi cihânda
Her dil yine mir'ât-ı mücellâ mı degildir
- 6 Biñ cilve ile şâhid-i güm-geşte-i maķşûd
Âyîne-i 'âlemde hüveydâ mı degildir
- 7 Her ebkem-i endûh-ı keder farṭ-ı şafâdan
Dil-şâdi-i eyyâm ile gûyâ mı degildir
- 8 Cûş itmede ḥum-ḥâne-i ḥâtırda mey-i feyz
Esbâb-ı ṭarab cümle müheyyâ mı degildir
- 9 Demdir kalemim olsa güher-senc-i ma'ânî
Her bir sūḥanım bir dürr-i yektâ mı degildir
- 10 Pür-cûş-ı ḥurûş olsa nola şevķ ile sînem
Ṭab'ım güher-i nazm ile deryâ mı degildir
- 11 Rengîni-i elfâz ile meşşâta-i ḥâmem
Gül-güne-zen-i çihre-i ma'ânâ mı degildir
- 12 Üstâd-ı ḥikem-senc-i ḥayâlim dem-i pâkim
İcrâ-kön-i i'câz-ı Mesîḥâ mı degildir
- 13 Her tâze ḥayâlimde olan diķķat-i ma'ânâ
Reşk-i revîş-i Şâ'ib ü Rûknâ mı degildir

- 14 Şi'rim ki hâsed-gerde-i erbâb-ı hünerdir
Her noktası şad-reşk-i süveydâ mı degildir
- 15 Nazmım ki bu hâlet bu tarâvetde dem-â-dem
Hem neşve-i câm-ı mey-i hâmrâ mı degildir
- 16 Âyîne-i endîşem ile nuṭṭ-ı laṭîfim
Ṭûṭî-i süḥan-gûy-ı şeker-hâ mı degildir
- 17 Ṭab'ım güher-i ḥâş-ı ma'ânî ile dâ'im
Pür-mevc-i hüner baḥr-i muşaffâ mı degildir
- 18 Destimde kalem olsa dürer-bâr-ı ma'ânî
Hem nâdire hem nâdire-pîrâ mı degildir
- 19 Saṭr-ı süḥanım seyr iden olsa nola Mecnûn
Reşk-i şiken-i ṭurra-i Leylâ mı degildir
- 20 Gitdikce hoş elḥân-ı beyân olmada ḥâmem
Bâğ-ı süḥana bülbül-i şeydâ mı degildir
- 21 Olsa nola envâ'-ı me'ânî süḥanımda
Her şafḥası bir nüşâ-i kübrâ mı degildir
- 22 Çok mı bu temeddüh baña kim siḥr ile ṭab'ım
Vaşşâf-ı şeh-i memleket-ârâ mı degildir
- 23 Şâhen-şeh-i zî-şân ki gubâr-ı der-i pâki
Rûşen-ger-i her dîde-i bînâ mı degildir
- 24 Sultân-ı cihân-bân ki ser-i râyet-i 'adli
Reşk-i 'alem-i gurre-i garrâ mı degildir
- 25 Keyḥüsrev-i devrân ki serâ-perde-i ḡadri
Hem küngüre-i çarḡ-ı mu'allâ mı degildir
- 26 Cem-kevkebe Sultân Meḥemmed ki şükûhi
Revnağ-şiken-i şevket-i Dârâ mı degildir
- 27 Ol ḥüsrev-i Rüstem-fer-i yektâ ki hücûmi
Deḥşet-fiken-i ḥâṭır-ı a'dâ mı degildir
- 28 Ol dâver-i âfâk ki fermân-ı şerîfi
Pîrâye-dih-i 'âlem-i ḡabrâ mı degildir
- 29 Ol dâd-ger-i dehr ki âvâze-i 'adli
Peyveste-i nüh-ṭârem-i vâlâ mı degildir

- 30 Encümle felek revzen-i iclâline konmuş
Zerrin ile pür-şîşe-i zîbâ mı degildir
- 31 ‘Âlî o kadar kadri ki pîş-i nazarında
Şad-Sencer ü Cem-kevkebe ber-pâ mı degildir
- 32 Gerd-i harem-i devleti iksîr-i sa‘ âdet
Çârûb-ı deri şeh-per-i ‘ânkâ mı degildir
- 33 ‘Aql-ı sebağ-âmûz-ı Aristû vü Felâtûn
Tedbîr-i mühim-sâz-ı re‘ âyâ mı degildir
- 34 Perr-i külehi sâye ber-endâz-ı ser-i çarç
Şemşîr-i ziyâ-güster-i dünyâ mı degildir
- 35 Tih-i gamı itse nola feyz-i kefi rûşen
Dest-i keremi bâ-yed-i beyzâ mı degildir
- 36 Dünyâyı nola şevket-i iclâli pür itse
Kîsrâ-i ‘Acem bende-i ednâ mı degildir
- 37 Ser-çeşme-i ihsânı revân olsa cihâna
Bu tâs-ı felek kâse-i mînâ mı degildir
- 38 A‘ dâya nola kahr ile eylerse girîzân
Yâ şaf-şiken-i ‘arşa-i heycâ mı degildir
- 39 Var ise nigâh eyledi gül-zâra gâzabla
Nergisde gör âşârını peydâ mı degildir
- 40 Feyz-i eşer-i nefhâ-i hulkıyla dem-â-dem
Hoş-bûy-kön-i turra-i havrâ mı degildir
- 41 Bir mertebede hıfzı ki zehr olsa da meyde
Gördükce gelen keyf-i dü-bâlâ mı degildir
- 42 Rağş üzre süvâr olsa rikâbında o şâhîñ
Hürşîd ü kamer peyk-i sebük-pâ mı degildir
- 43 Kıpdukca meger farı-ı şitâbından o rağşîñ
Biñ zelzele bir demde hüveydâ mı degildir
- 44 Dil-beste-i refîârı nesîm olsa ‘aceb mi
Bir şûh-ı perî-peyker ü sîmâ mı degildir
- 45 Sîmîn-nümâ na‘ l ile mîh-i süm-i pâyı
Mâh-ı nev ile necm-i şüreyyâ mı degildir

- 46 Sür' atle hırâm eylese ol esb-i sebük-tâz
Şûr-efgen-i kûh âfet-i şahrâ mı degildir
- 47 Bu cilve-i refât ile bu tarz-ı revişle
Bâd-ı seher ol bâdiye-peymâ mı degildir
- 48 Dârâ-sipehâ pâdişehâ dâd-penâhâ
Ey ol ki deriñ maqşad-ı aqşâ mı degildir
- 49 Sen hüsrev-i seyyâre-haşem mâh-‘ alemsin
Yâ bendeliğîñ devlet-i ‘uzmâ mı degildir
- 50 Gül den dem-i ‘adliñde şehâ bülbül-i zârîñ
Hep nâle-i bihûdesi bî-câ mı degildir
- 51 Virseñ nola dünyâya şeref feyz-i keremle
Bu ravzada zâtîñ çemen-ârâ mı degildir
- 52 Vaşfiñla kaşidemize bu tâze gâzel-i pâk
Gülşende ağan cûy-ı ferah-zâ mı degildir
- 53 ‘Aqlım dağıdan zülf-i semen-sâ mı degildir
Dil-haste iden nergis-i şehîlâ mı degildir
- 54 Hıoy-gerde yine tâbiş-i meyden ruğ-ı pâki
Pür-jâle açılmış gül-i ra‘ nâ mı degildir
- 55 Pâ-der-gil iden hayret ile serv-i bülendi
Şad-şîve ile ol kad-i bâlâ mı degildir
- 56 Hıacletle ser-efgende kılan sünbül-i bâğı
Ol turra-i pür-tâb ü muṭarrâ mı degildir
- 57 Bu cünbiş-i refât ile geldikce hırâma
Her güşede şad-fitne vü gavgâ mı degildir
- 58 İtdikçe ser-i zülfini ârâyış-i ruhsâr
Âşüftelere bâ‘ iş-i sevdâ mı degildir
- 59 Bu vâdi-i teng içre Nazîmâ bu kaşîde
Bir noqṭada biñ ‘âlem-i ma‘ nâ mı degildir
- 60 Taşdı‘ i ço şimden girü âheng-i du‘ â kıl
Lâf-ı süñan-ı bihûde hengâmı degildir
- 61 Tâ-câm-ı zer-endüz-ı felek devr ide dâ‘im
Herkes diye bu devr-i tarab-zâ mı degildir

62 Ol devlet ile taht-ı sa‘ âdetde ser-efrâz
Her rütbe seniñ zâtına a‘ lâ mı degildir

63 Virsün şeref saltanatın devlete ‘ünvân
‘Adliñ meger ârâyış-i dünyâ mı degildir

31 (T: 145b, H: 88a, R: 137a, A: 125a)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

1 Dem-i ferhunde ‘ahd-i ‘ayş u nûş-ı nükte-dânândır
Müheyâ bezm-i şâdî sâgar-ı ümmîd-i gerdândır

2 Tenezzülde hasûd-ı bed-güher farı-ı nedâmetle
Teraqqîde ma‘ârif ehli hep bu luğf-ı Yezdân'dır

3 Müretteb bezm-i gülşen şâd güller zâr bülbüller
Sebû zânûda bâde serde nûş-â-nûş-ı mestândır

4 Küleher kec gönüller şâd u hürrem sîneler şad-çâk
Cihân lebrîz-i hây u hûy-ı şevk-i mey-perestândır

5 Tarab hengâmıdır şimdi irişdi mevsim-i ‘işret
Felek sâgar-keşân ile yine hem-‘ahd ü peymândır

6 Çemen bir bezm-i dil-keş câm-ı nergis verd-i ter sâkî
Şürâhî lâle şebnem nuql-i mey mestân hezârândır

7 Nola cûş u hürûşa gelse ezhâr-ı çemen şimdi
Ki her bir gûşe pür-şavt ü nevâ-yı ‘andelibândır

8 Zuhûr itdi çemende câme-i sebz ile her eşcâr
Meger nevrûz-ı firûz-ı şehen-şâh-ı bahârândır

9 Degil gülşende cûlar ejdehâlardır meger yer yer
Ki pîç-â-pîç olup gencîne-i bâğa nıgeh-bândır

10 Perîşân itmege cünd-i çemenle hayl-i sermayı
Ser-â-ser gülşeniñ her süseni bir tığ-ı bürrândır

11 Ğam-ı guşşa derûn-ı pür-hurûş-ı ehl-i şâdiden
Şikeste zevrağ-âsâ cûşış-i yemde şitâbândır

12 Dil-i şûride-meşreb zevk-i vaşl-ı yâr ile şimdi
Gözünde bâde ser-germ-i maħabbet şâd ü ħandândır

13 Eşer yokdur dil-i âvârede gerd-i küdüretten
Meger var ise ancak dâğ-ı derd-i ‘aşk-ı cânândır

- 14 O mâh-ı mihribânîñ ‘âşık-ı dîdârıdır dil kim
Temâşâ-yı ruhında dîde-i hürşîd hayrândır
- 15 Dirîğ ol hânûmân-sûz-ı diliñ nâr-ı firâkıyla
Derûn pür-tâb-ı hasret dîde giryân sîne sûzândır
- 16 Beni ğarķ itdi eşk-i âl ile ol zâlimiñ ‘aşkı
Vücûdum lücce-i hûn içre gûyâ şâh-ı mercândır
- 17 Nedir bu midhat-i şad-gûneden hâlâ ğaraż bil kim
Ne vaşf-ı dil ne dilberdir ne bülbül ne gülistândır
- 18 Hemân bir dâveriñ dergâhına rû-mâldir maķşûd
Ki zât-ı pâkine ehl-i dil ü dâniş şenâ-hândır
- 19 Ne dâver dâver-i vâlâ-güher kim farķ-ı ‘izzetle
Felek dergâhına yüz sürse dâ’im rif’at-i şândır
- 20 Hüdâvend-i serîr-i mülket-i hânî ki bezminde
Felek ser-pûş-ı mînâ mâh bir şem’-i fûrûzândır
- 21 Cenâb-ı hân Selîm-i kâmrân u mekrûmet-güster
Ki nâm-ı pâki hep vird-i zebân-ı nükte-sencândır
- 22 O İskender-ħaşem kim vüs’at-i dergâhını seyr it
Sipihr-i nüh-revâķ aña göre bir teng eyvândır
- 23 O pür cûd u kerem kim bezl-i luţf itdikçe dünyâya
Kef-i dür-pâşî deryâ tab’-ı gevher-bârî ğod-kândır
- 24 Sipihr-i şevket ü iclâle hürşîd-i cihân-ârâ
Vücûdı burc-ı iķbâl ü şerefde mâh-ı tâbândır
- 25 Muĥîţ-i ‘izzete ‘âlem-bahâ bir dürr-i bî-hem-tâ
Künûz-ı devlete bir gevher-i bî-mişl ü aķrândır
- 26 Seĥâvetle keremde şîţ-i nâm-ı pâki ‘âlem-ĝir
Ma’ârifde hünerde ĝün gibi meşhûr-ı devrândır
- 27 Cihân-ı himmete hân-ı cüvân-baĥt ü felek-mesned
Serîr-i rif’ate ĥaķķâ ki sultân ibn-i sultândır
- 28 Revân olsa nesîm-i luţf u cûdı deşt ü şaĥrâyâ
Ķıyâs eyler görenler şûre-zârî bâĝ-ı rıķvândır
- 29 Vezân olsa semûm-ı ħahrî bâĝa seyr idenler hep
Zemîn-i gülsitâni zann iderler cây-ı nîrândır

- 30 Güzâr itmiş meger kim bād-ı hışmı kişver-i hüsne
Ki gîsû-yı bütân hep pîç-ber-pîç ü perişândır
- 31 Nesîm-i nefhâ-i hulķı şemîm-i micmer-i feyzi
‘İtır-sâz-ı gülistândır mu‘aţtar-sâz-ı bustândır
- 32 Nîgeh-dâr olsa bir mülke eger kim dîde-i hıfzı
O iklîm içre âsîb-i fiten ser-der-girîbândır
- 33 Hüdâvendâ sen ol şâhib-keremsin kim zamânînda
Kef-i dest-i kerîmiñle cihân hep garķ-i ihsândır
- 34 Seniñ vaşfiñda nazm itmiş bu beyt-i dil-keşi gûyâ
Riyâzî-i sühan-ver kim ser-i sihr-âferînândır
- 35 Hâfâ ile dil-i zâra doķunsa ğamze devriñde
Ham-ı ebrû tevâzu‘larla añâ ‘özr-hâhândır
- 36 Güzîde fâris-i şaĥn-ı cihânsın kim saña haķķâ
Hilâl-i âsumân sîmîn-nümâ bir na‘l-i yekrândır
- 37 Bi-ĥamdillâh zamânînda benem ol şâ‘ir-i mümtâz
Ki şi‘rim reşk-i nazmım nâzım-ı Hind ü Şîfâhândır
- 38 O yektâ şeh-süvâr-ı şaĥn-ı ‘irfânım ki cevlanda
Semend-i tab‘ıma deşt-i taĥayyül teng meydândır
- 39 ‘Aceb mi zü'l-fiķâr-ı hâmeye dest ursa bî-pervâ
Ki tab‘ım ĥaydar-ı düldül-süvâr-ı şaĥn-ı ‘irfândır
- 40 Ben ol gevher-fürûş-ı çâr-sûy-ı mülk-i ma‘nâyım
Ki dürr-i pâk-i nazmım zîb-i tâc-ı nazm-ı Selmân'dır
- 41 Midâd-ı kilk-i şûĥum noķta-i ĥâl-i ‘izâr-ı dil
Sevâd-ı satr-ı nazmım tütîyâ-yı dîde-i cândır
- 42 Şâdef-elfâz-ı ma‘nâ dürr-i yektâ-satr-ı müşġinem
Pey-â-pey mevc-i nazm-ı dil-keşim deryâ-yı ‘ummândır
- 43 ‘Aceb mi çeşm-i ĥâsid görmese bu şi‘r-i ġarrâyı
Ki ma‘nâ ĥacle-ġâhında ‘arûs-ı pâk-dâmândır
- 44 Nazîmâ gel du‘â hengâmıdır ķo lâf u taşdı‘ı
Ki ġadr-i nazmıñı añlar şeh-i ‘âlem sühan-dândır
- 45 Olup tâ kim müretteb bezm-i rindân şaĥn-ı gülşende
Leb-â-leb sâġar-ı ümmîd ile sâķî ĥurâmândır

46 Eliñden düşmesün bezm-i şafâda sâgar-ı âmâl
Dil-i düşmen ki mu' tâd-ı humâr-ı câm-ı hırmândır

32 Kaşîde-i 'İdiyye Berây-ı Muştafâ Pâşâ⁵²

(T: 148a, H: 90b, R: 139b, A: 146a) (Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

1 'İd oldı yine bezm-i çemen rûh-fezâdır
Hengâm-ı tarab mevsim-i gül vaqt-i şafâdır

2 Hürşîd olup şemse-i bâm-ı harem-i 'îd
Mâh-ı nev aña tâkçe-i sîm-nümâdır

3 'İşret-geh-i 'îde meh-i nev sîm-kağeğdir
Gülgûn-ı şafağ aña mey-i hûş-rübâdır

4 Kâşâne-i 'îd olmada günden güne ma' mür
Şimden girü yârân-ı harâbâta şalâdır

5 Her dilber-i tannâz dil-i 'âşıka şimdi
İtdikleri şad-güne tevâzu' la vefâdır

6 Zevk-i şeref-i 'îd ile hep gonca-dehânân
Gül gibi kimi zerd kimi sebz-çabâdır

7 Şaldı yine âfâka ziyâ câm-ı mey-i 'îd
Kim 'aksi şafâ-güster-i mir'ât-ı semâdır

8 'Âlem nola pür şevk ü safâ olsa bu demde
Şad-merhale dilden keder ü gussa cüdâdır

9 Tab' u dil-i rindânı nola eylese tûfî
Mir'ât-ı kâdeğ kim yine pür-tâb u cilâdır

10 Bülbül-negamât olsa nola kulkul-i mînâ
Gül gibi aña sâgar-ı mey gûş-güşâdır

11 Al destîne sâkî kâdeği başla hırâma
Bir ayağıña biñ ser-i Cemşîd fedâdır

12 İtseñ yeridir zâhidi de dâhil-i bezmiñ
Kim her kâdeğîñ şu' le-zen-i zerç u riyâdır

13 Şun câm-ı mey-i nâbı ki hunyâ-ger-i tab' im
Bezmiñde bu nev şî' r ile mergûle-serâdır

14 Cân kaşdına gûyâ müjdesi tîr-i belâdır
Zahm-ı dil-i mecrûha sebeb ol kaşı yâdır

⁵² Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 15 Âgâh degil var ise maşşerden o hûnî
Dil-dâdesine eyledügi cevır ü cefâdır
- 16 ‘Aşk itse nola kıddimizi hâle-şıfat ham
Bu hâle kıoyan hep bizi ol mâh-liķâdır
- 17 Ser-şafha-i hüsnünde yeter nokta-i hâlî
Ol levha-i pâk üzre o haķ haķt-ı haķâdır
- 18 Bûs eyleyen olmazsa nola hâl-i ‘izârın
Ol habb-i feraķ derde devâ rûha ğıdâdır
- 19 Kıl itse ‘aceb mi beni ol Yûsuf-ı şânî
Bir pâdişeh-i memleket-i hüsn-i bahâdır
- 20 Her bir hamı bir nâfe vü her halkası bir çın
Kâm-ı dili hûn eyleyen ol zülf-i dü-tâdır
- 21 Bu bûy-ı dil-âvîzi viren zülfine ğûyâ
Hâk-i kıadem-i şadr-ı şudûr-ı vüzerâdır
- 22 Düstûr-ı mükerrerem ki ümîd-i keremiyle
Şimdi açılan her tarafa dest-i recâdır
- 23 Encüm-ķaşem ü mâh-‘alem kim der-i cûdı
Rif at-şiken-i çarķ-ı berîn olsa sezâdır
- 24 Dâdâr-ı ‘adl-perver o kim şer‘-i şerîfe
Cân ile ser-efgende-i teslim ü rızâdır
- 25 Risû-yı hikem-ğüster-i iķbâl ki dâ’im
Dil-ķaste-i idbâra deri dâr-ı şifâdır
- 26 Sencer-fer ü Cem-kevkebe kim zât-ı şerîfi
Düstûr-ı şeh-i mâh-ı ‘alem mihr-i livâdır
- 27 Maķdûm-ı hüner-ver o hudâvend-i ğüzîn kim
Erbâb-ı sühân dergehine nâşiye-sâdır
- 28 Pâşâ-yı zafer-ķayl ki meydân-ı vegâda
Hengâm-ı ğazâ leşker-i nuşret be-ķafâdır
- 29 Fahrûl-vüzerâ Muştafa Pâşâ ki dem-â-dem
Mihrâb-ı deri kıble-geh-i mîr ü gedâdır
- 30 Ol âşaf-ı zî-şân-ı cihân-bân ki derinde
Ednâ kılınıñ mertebesı ‘izz ü ‘alâdır

- 31 Ol şadr-ı kerem-kâr ki şad-luţf ile dâ'ım
Her yerde nüvâziş-ger-i ıalb-i zu'afâdır
- 32 Ol neyyir-i gerdûn-ı ma'ârif ki vücûdı
Envâ'-ı kemâlât ile pür-nûr u ziyâdır
- 33 Ol şîr-i dil-i pîşe-i heycâ ki dem-â-dem
Şemşîrine hûn-ı ciger-i haşm gıdâdır
- 34 Erbâb-ı himem rezm-gehinde şaf-ı çengî
Aşhâb-ı kerem bezm-gehinde nüdemâdır
- 35 Zâtı şadef-i devlete yektâ dür-i şeh-vâr
Cûdı güher-i himmete deryâ-yı 'aţâdır
- 36 Endîşesi hep bezl-i kerem pîşesi ihsân
Efkârı hemân şarf-ı himem kârı şehâdır
- 37 Gerd-i kademi sürme-i âhû-yı Hütendir
Hâk-i haremi kuhl-i gâzâlân-ı Hıţâdır
- 38 Tedbîri ile gıbtâ-i şad-ı aql-ı Felâţun
Şemşîri ile zühre-şikâf-ı huşamâdır
- 39 Tîğ ü kemeri mâh-ı nev ü kevkeb ü cevzâ
Tîr ü teberi biri kader biri kazâdır
- 40 Bir mertebe mir'ât-ı zamîrinde cilâ kim
Hürşîd aña nisbet ile necm-i sühâdır
- 41 Haqqâ bu ki pîrâye-i hilmîyle vücûdı
Gül-gonce-i şad-âb-ı çemen-zâr-ı hayâdır
- 42 Luţf u keremi bâ' iş-i iqbâl ü sa'âdet
Kahr u gâzabı mûcib-i idbâr u gınâdır
- 43 Zâtı o kadar şimdi şehâvetde 'alem kim
Hâtem-menişân hâk-i derinde fuğarâdır
- 44 Gâhî ki sa'âdetle ola reh-ber ü iclâl
Ferş-i kadem-i devleti şehper-i hümâdır
- 45 İklîm-i 'adû farţ-ı gülû-yı sipehinden
Her hamlede hâyîde-i zîr-i kef ü pâdır
- 46 Zann itme şafağ çarha çıkup eşheb-i kadri
Bâl ü dümi ârâste-i reng-i hınâdır

- 47 Ervâh-ı kıuds pîş-i semendinde dem-i ceng
Şad-cûş ile şaf-beste-i meydân-ı gâzâdır
- 48 Ol esb-i cihân-gerd ki na' l-i süm-i pâyı
Her hatvede fark-ı felege zelzele-zâdır
- 49 Ol rağş-ı felek-seyr ki germ itse hırâmîñ
Vüs'at-geh-i' âlem aña bir teng fezâdır
- 50 Vâlâ-güherâ dâd-gerâ zât-ı şerîfîñ
Burc-ı hüner ü ma' rifete şems-i duhâdır
- 51 Olsa yeridir cilve-geh-i şâhid-i ma' nî
Tab' îñ ki seniñ âyine-i râz-ı Hudâdır
- 52 Envâ' -ı ma' ârifle nola olsa müzeyyen
Zâtüñ ki seniñ mefhar-i hayl-i ' urefâdır
- 53 Erbâb-ı dil olsa nola meftûn-ı şarîfî
Hâmeñ ki seniñ bülbül-i şad-güne nevâdır
- 54 ' Ahdiñde ki ben nâdire-perdâz-ı cihânım
Bir bencileyin olsa cihânda nola nâdir
- 55 Devriñde o üstâd-ı hikem şeyh-i kemâlim
Kim her sühanım hâric-i ' aql-ı hükemâdır
- 56 Güftâr-ı faşîhim bu feşâhatle dem-â-dem
Rûzân u şebân feyz-resân-ı fuşâhâdır
- 57 Eş'âr-ı belîğim bu belâgatle hemîşe
Her şubh u mesâ vird-i zebân-ı bülegâdır
- 58 Tavır-ı hüner ü nazma Kelîmim ki elimde
Geh çüb-ı kalem ejder olur gâh ' aşâdır
- 59 Artırmadır ehl-i diliñ süz-ı derûnın
Yâ Rab ney-i hâmemde benim bu ne şadâdır
- 60 ' Arz olsa nola âyine-i şüret ü ma' nâ
Tab' im ki benim tûfî-i pâkîze edâdır
- 61 Besdir bu temeddüh sözi hatm eyle Nazîmâ
Taşdı' i ço şimden girü hengâm-ı du' âdır
- 62 Tâ kim şeref-i ' id ile her maħfil-i zîbâ
Pür-zînet-i ' idiyeye-i şî' r-i şu' arâdır

63 Ol devlet ile sadr-ı sa^ç âdetde ser-efrâz
Her rütbe seng-i zâtîña şâyân u revâdir

33 Kaşîde-i Bahâriyye Der-vaşf-ı Ahmed Pâşâ⁵³
(T: 149b, H: 92a, R: 141a, A: 141a) (Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilün)

- 1 Şubh-dem neşr-i şemîm eyledi enfâs-ı bahâr
Güyyâ oldu çemen-zâr dükân-ı ‘atfâr
- 2 Jâleden noқта döküp berg-i güle gülşende
İtdi remmâl-i şabâ şâh-ı nihâli pergâr
- 3 Âl-gûn câmesini giyse nola lâle vü gül
Sebz-pûş oldu yine şahn-ı çemende eşcâr
- 4 Oldılar şu^çle-zen-i hürmen-i şabr-ı bülbül
Goncalar zîr-i niğâbından idüp ‘arz-ı ‘izâr
- 5 Yine şad-nağme zuhûr eyledi her vâdiden
Devr-i gül dâ’ire hânende olup bülbül-i zâr
- 6 Nev-‘arûs oldu çemen aña şabâ meşşâta
Zîb ü zînetle henûz olmada bir naqş ü nigâr
- 7 Tâc-ı la‘lîn ile gül tahta cülûs itdi yine
Sûseni kendüye gülşende idüp hançer-dâr
- 8 Servi cûyân olup efrâf-ı çemen-zârı yine
Dil-i meyyâl gibi gezdi dolandı enhâr
- 9 Sûseniñ tîğını meslûl görüp havfından
Cân atup şâh-ı şitâ çak ‘ademe itdi firâr
- 10 Bezm-i Cemşîdi kırup taraf-ı çemen-zârda gül
Ele zerrîn kadehi aldı yine nergis-vâr
- 11 Gonce ser-germ-i şafâ lâle siyeh mest-i havâ
Sünbül âşûfte-i sevdâ vü perişân-destâr
- 12 Gülleri nuql ile pür-la‘l tabaqlar şandım
Meclis-i bâğa hevâ oldu meger jâle-nişâr
- 13 Devlet-i ‘ayşî kıyâm üzre temennâda olup
Kaldırup destini gülşende du‘â itdi çenâr
- 14 Âteşîn nağme ile şâh-ı nihâl-i gülde
İtdi bu şi‘r-i teri şevk ile taqsîm hezâr

⁵³ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 15   Kıoyıcak pençe-i sîmînini ruhsârına yâr
Çeşme-i mihr gümüş lûleler itdi izhâr
- 16   Girye-sâz oldu meger var ise ol mest-i gurûr
Nergise düşdi çemende kaçarât-ı emâr
- 17   Eylemiş dâr-ı şifâ kûyını dil-hastesine
Eyleyen ‘ işve ile çeşmini yârın bîmâr
- 18   Nola cûlar gibi dil pâyını rû-mâl itse
Nedir ol serv-i sehî-kâmet ile ol refâr
- 19   Eyleyen secde-ber-i gûşe-i ebrûsı beni
Zülfin itmiş o büt-i deyr cemâliñ zünnâr
- 20   Zülfi dâm-âver olup dâne döküp hâl-i ruhı
İtdi şayyâd-ı nigeş murğ-ı dil ü cânı şikâr
- 21   Gül-i ruhsârına meftûn olalı hâriş-i ‘ aşk
Lâle-veş itmededir murğ-ı dili sîne-figâr
- 22   Serv-i pâ-der-gil ider itse hırâm ol kâmet
Bülbül eyler gül-i ra‘ nâyı o rengîn ruhsâr
- 23   Fûrkat-i zülfi ile tırta-i sünbülde girih
Hâsret-i çeşmi ile dîde-i nergisde humâr
- 24   Şevk-i şahbâ-yı leb-i la‘ li ile gülşende
‘ Ays u nûş eylemege başladı cümle ezhâr
- 25   Dem-i ‘ ays irdi velî tûtî-i dil dem-beste
Jeng-i gam âyîne-i hâtırım itdi jengâr
- 26   Gitdi ârâm u sükûn şabr u hîred cûy gibi
Çekilürsem yeridir seyr-i çemenden nâ-çâr
- 27   Oldı bahtım gibi kec-rev reviş-i çarh-ı denî
Tâli‘ im gibi olup vaz‘ -ı felek nâ-hem-vâr
- 28   Rûzgârın siteminden gile-mend olmaz idim
Görmesem âyîne-i dilde küdüretle gubâr
- 29   Gerdişinden felegiñ şekve mi eylerdim eger
Dönse bir kerre murâdımca bu çarh-ı devvâr
- 30   Hünerimle öğünüp nevbetime kâ‘ il idim
Üstüme dönse benim devr-i sipîhr-i gaddâr

- 31 Bunca cevr ü sitem-i çarha taḥammül mi olur
 Qandedir bâr-geh-i âşaf-ı ‘âlî-miḳdâr
- 32 Âşaf-ı ‘ahd ‘atâ-pîşe sehâ-endîşe
 Dâver-i vaḳt-i kerem-kâr ü mürüvvet-kirdâr
- 33 Nice âşaf der-i elṭâf-ı dili baḥr-i ‘aden
 Nice dâver kef-i iḥsânı yem-i gevher-bâr
- 34 Menba‘-ı cûd u kerem dâd-penâh-ı ‘âlem
 Ma‘den-i luṭf u himem şâḥib-i iclâl ü vaḳâr
- 35 Dest-gîr-i zurefâ kıble-i kâm-ı ‘urefâ
 Qadr-dân-ı şu‘arâ dâver-i pâkîze-tebâr
- 36 Hâtem-i devr-i zamân Bermekî-i ‘âlî-şân
 Yolına baḥr ile kân vârunı eyler îşâr
- 37 Şadr-ı devrân u ḥudâvend-i sa‘âdet-aḥter
 Âsumân-kevkebe hem-nâm-ı resûl-i muḥtâr
- 38 Qıṭb-ı çarḥ-ı ‘azamet ḥazret-i Aḥmed Pâşâ
 Ki revâ pâyine yüz sürse felek leyl ü nehâr
- 39 O melek-ṭab‘ u felek-mesned ü meh-kevkeb kim
 Lem‘a-i luṭfi ider zerreyi şems-i nevvâr
- 40 O kirâmî-güher ol âşaf-ı deryâ-dil kim
 Reşḥa-i cûdı ider ḳaṭreyi baḥr-i zehḥâr
- 41 O sûtüde-şiyem ol dâver-i ‘âlî-şân kim
 Cûdını Hâtem-i Ṭayy görse iderdi iḳrâr
- 42 Şem‘-i iḳbâline fânûs sipîhr-i mînâ
 Şâhid-i devletine mihr-i münîr âyine-dâr
- 43 Dergeh-i muḥteremi hem-‘alem-i ṭâḳ-ı sipîhr
 Âsitân-ı keremi hem-ser-i çarḥ-ı zer-kâr
- 44 Hâk-i pâk-i ḥaremi ḳadr ile reşk-i ‘anber
 Gerd-i râh-ı ḳademi ḳıymet ile müşg-niṣâr
- 45 Nûkhet-i feyzi mu‘aṭṭar-kön-i ezhâr-ı çemen
 Nefḥa-i ḥulḳı ‘ıṭr-sâz-ı meşâm-ı gülzâr
- 46 Zâtı bir nûr-ı celî-şa‘şa‘ adır kim olmuş
 Pertev-i himmet ile bezm-fürûz-ı ebrâr

- 47 Ğarķ ider ‘ālemi mevc-i keremi olsa nola
Ṭab‘-ı vālā-gūheri ķulzūm-i bî-ķa‘ r u kenār
- 48 Ŗu‘ le-rīz itse semūm-ı ğazabın ğūlzāra
Ola Ŗad aķker-i sūzān ile pūr her bün-i ħār
- 49 Bezm-i ħıfzında olur maķz-ı Ŗarāb-ı maķşūd
Cām-ı ūmmīd-i mey ye’s ile olsa ser-Ŗār
- 50 Fāris-i ‘arŖa-i heycā ki mehābetle tamām
Olsa hengām-ı veĝā eblaķ-ı reh-vāra sūvār
- 51 Teng olup dehr ser-i ħaŖma ğubār-ı ķademi
Dīde-i dūŖmene dūnyāyı ide tīre vū tār
- 52 Merĥabā raķŖ-ı sebūk-seyr ki ħāk-i pāyı
Olmada sūrme-ķeŖ-i ķeŖm-i nūcūm-ı seyyār
- 53 Ĥabbezā esb-i cihān-gerd ki zann itme nūcūm
ĀteŖ-i na‘ l-i semendin felege ķıķdı Ŗerār
- 54 Ğıbtā-i mihr-i cebīninde Ŗabāķū‘l-ĥayrı
Hey‘et-i na‘ l-i sūmi reŖķ-i meh-i pūr-envār
- 55 ĀŖafā baķr-ķefā dād-gerā nām-verā
Ey olan ħāķır-ı vīrāne keremle mi‘ mār
- 56 Sensin ol bār-ĝeh-ārā-yı sa‘ādet ki Ĥudā
EylemiŖ derĝeĥiñi melce‘-i eŖrāf-ı kibār
- 57 Sensin ol kehf-i emān-ı ‘urefā kim olmuŖ
Kār-vān-ı reh-i ‘irfāna vūcūduñ sālār
- 58 Evc-i medĥiñ ki seniñ aña ĥümālar ķıķamaz
Murĝ-ı endīŖe ki mūmkin aķa bāl-i efķār
- 59 Sōz tamām oldu yeter baŖ-ı maķālāt Nażım
Vaķtidir ed‘ iye-i zātın iderseñ tekrār
- 60 Eyle Ŗimden ĝirū iķlāŖ ile āheng-i du‘ ā
Bir du‘ ā ķıl ki ide derĝeh-i Mevlāya ğūzār
- 61 Tā ķekūp tūĝ-ı Ŗehen-Ŗāĥ-ı bahārı sūsen
Ĥayme-i sebzini ğūlŖende ķura her eŖċār
- 62 Ğül-i iķbāli olup tāze ola dūŖmeniniñ
Ravza-i baĥtı ĝiriftār-ı ĥazān-ı idbār

63 Kaşr-ı gülzâr-ı sa' âdetde Hudâ-yı bî-çûn
Devlet ü 'ömrini efzûn ide tâ-rûz-ı şümâr

Na' t-1 Şerîf Be-Ĥarfî'z-Zâ⁵⁴

34 Âşiyân-sâzî-i 'Andelîb-i Kilk-i Rengin-âvâz Berây-ı Şemm-i Bûy-ı Gül-i
Na' t-1 Şehriyâr-ı Mücrim-nüvâz⁵⁵

(T: 100b, H: 44b, R: 94a, A: 33a) (Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 O bezm-i hâşda kim bağrımız kebâb ideriz
Piyâle dîdeyi hûn-ı dili şarâb ideriz
- 2 Hümâ-yı 'aklı giriftâr-ı dâm-ı hâşret idüp
Olup dile hevesi zülf-i nîm-tâb ideriz
- 3 Cebîn-i dilberi endîşe eyleyüp dâ'im
Ketân-ı şabrımızı vaqf-ı mâh-tâb ideriz
- 4 Bakup o haţt-ı siyehle 'izâr-ı dil-dâra
Benefşe-zârda seyr-i kenâr-ı âb ideriz
- 5 Hücûm-ı gamzesi hûn-âb-ı dîdemiz ağıdup
Müdâm hançerine la' lden kırâb ideriz
- 6 Ĥayâl-i halka-i zülfîn o fitne-i dehrîñ
Sefîne-i dile girdâb-ı ıztırâb ideriz
- 7 O mest-i bâde-i nâziñ müdâm hûn-ı dili
Benân-ı tîğma gül-gûni-i hizâb ideriz
- 8 O mihr-i burc-ı melâhat ki nûr-ı hûsnünden
O mertebe dil-i şeydâyı hişşe-yâb ideriz
- 9 Ki feyz-i 'aşk ile her dâğımı maĥabbetiñ
Sipîhr-i sîne de raĥşân bir âfitâb ideriz
- 10 O bezm-gehde kadeĥ-nûş-ı bâde-i 'aşkız
Ki mihrî sâğar-ı gerdânına ĥabâb ideriz
- 11 O mey-güsâr-ı cünûnuz ki bezm-i 'ayşımıza
Duĥûl iderse Felâtûn'ı dil-ĥarâb ideriz
- 12 O deñli sûz-ı maĥabbetle pür-tef ü tâbız
Ki bahri bir nigeĥ-i germ ile serâb ideriz
- 13 Sirişk-i dîde 'araĥ hûn-ı dil mey-i gül-gûn
Bu gûne meclisi dâ'im pür-âb u tâb ideriz

⁵⁴ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

⁵⁵ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 14 Gelince dest-i temennâya sâgar-ı ümmîd
Nigâh-ı dîde-i hasretle hûn-ı nâb ıderiz
- 15 Hârîr-i ye'si nigâh-ı ümîdden şakınup
‘Arûs-ı bahtımızıñ rûyına niğâb ıderiz
- 16 Añup fesâne-i kâm-ı cihânı bihûde
Figân ki dîde-i bahtı esîr-i hâb ıderiz
- 17 İtâ‘ at itmedeyüz bir murâd için felege
Der-i le’îme varup hıdmet irtikâb ıderiz
- 18 Bahâr-ı kâmda ezhâr-ı ye’s açılsa nola
Ki eşk-i âh ile bârân idüp şehâb ıderiz
- 19 Gülû-yı ye’s ile ol deñli rûy-gerdânız
Ki şağş-ı kâmile ülfetden ictinâb ıderiz
- 20 Bu ıztırâb ümîdiyle nâle-senc olsağ
Hezâr bîm ile çarhı pür-inkılâb ıderiz
- 21 Recâ-yı ehl-i dili çarh-ı dûn kabûl itmez
Hemân ki harf-i temennâ ile ‘azâb ıderiz
- 22 Felek recâmızı redd itse de su’âlinde
Yine lisân-ı temennâ ile cevâb ıderiz
- 23 Sipîhr-i dûn bize olmazsa rehber-i mağşûd
Der-i şehen-şeh-i kevneyne intisâb ıderiz
- 24 Hüdâygân-ı dü-‘âlem ki cebhe-i cânı
Reh-i mağabbetine ferş idüp türâb ıderiz
- 25 Hıdıv-i hıttâ-i ‘irfân ki rûh-i pâkinden
Şenâsın itmede ‘âciz olup hicâb ıderiz
- 26 Penâh-ı dîn ki ser-â-perde-i sitâyişine
Sütûr-ı nazmımız ‘anberîn tınâb ıderiz
- 27 Şefî‘-i küll-i ümem kim kitâb-ı midhatiniñ
Kemîne harfını şad-güne faşl u bâb ıderiz
- 28 Ser-âmed-i dü-cihân kim kabul iderse eger
Yolında şarf-ı hayât itmege şitâb ıderiz
- 29 Şeh-i kalem-rev-i hikmet Muhammed-i ‘Arabî
Ki bâr-gâhını cân u dile me’âb ıderiz

- 30 O nâzenîn-i mükerrerem ki nâmın itsek yâd
Dürûd-ı zâtın añup ibtidâ gül-âb ıderiz
- 31 O şeh-süvâr-ı sa'âdet ki rağş-ı rif' atine
Hilâl-i mihrî birin zîn birin rikâb ıderiz
- 32 Nu'ût-ı zâtını pîr ü cüvâna vaqf itdik
Şenâ-yı pâkini evrâd-ı şeyh ü şâb ıderiz
- 33 Dil-i za'ife idüp vaşfi hıdmetin fermân
Gedâ-yı aħkar iken pâdişeh-cenâb ıderiz
- 34 Hıyâl-i pertev-i mihrî güzâr idüp dilden
Derûn-ı sînemizi kân-ı la'l-i nâb ıderiz
- 35 Semûm-ı kahrını añsağ çemende lâleleri
Mişâl-i âteş-i sûzân pür-iltihâb ıderiz
- 36 Şemîm-i micmer-i hulq-ı kerîmin añdıqça
Meşâm-ı cân u dil-i zârı feyz-yâb ıderiz
- 37 Kemâl-i baħşış-i feyz-i şehâb-ı hıfzı ile
Hâdıka-i heremi pür-gül-i şebâb ıderiz
- 38 Cihân-penâhâ şâhâ ne deñli 'âciz isek
Yine sitâyişini tâ-dem-i hisâb ıderiz
- 39 Sen ol şeh-i dü-serâsın ki bezm-i vaşfiñda
Şarîr-i hâmemizi nağme-i rebâb ıderiz
- 40 Hudâygânâ besdir birin kabûl itseñ
Yazup şenâlarını defter-i şevâb ıderiz
- 41 Nu'ût-ı zâtını her haıvede idüp tesbîh
Müdâm 'azm-i 'ibâdet-geh-i şavâb ıderiz
- 42 Olup gedâ-yı der-i bâr-gâh-ı iclâlîñ
Nazîm-i zâr gibi rif' at iktisâb ıderiz
- 43 O cevherî-beyânız ki kân-ı ma' nâdan
Hemîşe gevher-i evşâfîñ intiħâb ıderiz
- 44 Sitâyişinde idüp nevk-i kilmiz ser-tfız
Helâk-i düşmen için nîze-i 'itâb ıderiz
- 45 Söz irdi gâyete ey dil kefi niyâz açup
Du'â-yı pâdişeh-i mâlikü'r-rikâb ıderiz

46 Hemîşe tâ ki olup bezm-i ‘aşk germ-â-germ
Sirişk-i dîdeyi mey bağrımız kebâb ideriz

47 Revân-ı pâkine tâ-ħaşr ola şalât u selâm
Şenâsını dile hem-vâre kim ħiţâb ideriz

35 Kaşîde Berây-ı ‘Abdî Pâşâ⁵⁶

(T: 151a, H: 93b, R: 142b, A: 137a) (Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Şarşar-ı âh ile cûş itdi yine kûlzûm-i nâz
Rûzgârına düşürdüñ yûri ey fûlk-i niyâz
- 2 Yine bir nîm tebessümle esîr itdi beni
Görinüp dîdeme bir dil-şiken ü şabr-güzâr
- 3 Burc-ı tal‘ atde melâhatla meh-i ken‘ ânî
Şehr-i behcetde şabâhatla cûvân-ı mümtâz
- 4 Her dü-ebrûsı kemân-dâr-ı nişân-gâh-ı kazâ
Tîr-i müjgâmı ise sehm-i қaderle hem-sâz
- 5 Çeşmi şemşîr-be-kef mest-i müdâm-ı naĥvet
Nigehi sîne-i ‘âşîk gözedüp tîr-endâz
- 6 Câdü-yı ğamzesi meşğûl-i kitâb-ı teşhîr
Siĥr-i Hârût ile efsûnda nigâhı enbâz
- 7 Fitne be'nhüfte-i dâmân-ı dü-zülf-i şehĥâr
Tırta mekkâr u firîbende vü şûĥ u ţannâz
- 8 Tarĥ-ı güftârına meftûn-şüde rûĥ-ı Maĥmûd
Tarz-ı reftârına üftâde dil ü cân-ı Ayâz
- 9 İtdi bir nîm-nigâhıyla rûbûde dilimi
Süzilüp çeşm-i siyeh-mesti mişâl-i şeh-bâz
- 10 Bu leţâfette o meh-pâreniñ olsa yeridir
Tâb-ı miĥriyle derûn-sûz-ı ĥabîbân-tırâz
- 11 Yeter ey şûĥ yeter nâz u tegâfûl tâ key
Dil-i şeydâyı helâk itdi o çeşm-i ğammâz
- 12 Eyleyüp ĥoĥka-i miĥriñde nihân mühre-şîfat
Neylediñ göñlümi bilmem benim ey şu‘bede-bâz
- 13 Âşinâñı unudup ğayra maĥabbet virdiñ
Neylediñ neylediñ ey şâhid-i bîĝâne-nüvâz

⁵⁶ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 14 Mülk-i cân u dile âşûb bırağdı nıgehiñ
Meded ey ğamzesi şûriş-fiken ü ‘arbede-sâz
- 15 Kime şekvâ ideyim kecrevî-i ÷ab‘ iñdan
Ki müsâvî ola yanıñda hağığatle mecâz
- 16 Derd-i ‘aşkıñla felek ÷addimi çeng itmiş iken
Eylediñ sen dağı kânûn-ı cefâya âğâz
- 17 Dâd eliñden seniñ ey fitne-ger ü ‘ahd-şiken
İtmediñ eylediğıñ va‘ di benimle incâz
- 18 Dem-be-dem böyle olursa elemim rûz-efzûn
Muttaşıl böyle çalursa sitemiñ dûr u dirâz
- 19 Varup aıhvâlimi ‘arz eyleyeyim dâd-künân
Dergeh-i hağret-i pâşâya be-şad sûz ü güdâz
- 20 Mekrûmet-pîşe ğudâvend-i serîr-i iğbâl
Ki olur vaşf-ı şifâtıyla dil i‘ câz-tırâz
- 21 Şems-i burc-ı ‘azamet bağr-i muğît-i ‘irfân
Ki revâ zâtına dirsem şadef-i gevher-i râz
- 22 Kâm-rân-ı vüzerâ mertebe-dân-ı ‘urefâ
Kâm-bağş-ı şu‘arâ kıble-i erbâb-ı niyâz
- 23 Mesned-ârâ-yı himem hağret-i ‘Abdî Pâşâ
Şâhibü'r-rüşd ü kerem-kâr ü mekârim-perdâz
- 24 O kerem-güster-i ‘âlem ki felek çâmetini
Ħam idüp Ħacib-i dergâhına eyler i‘ zâz
- 25 O Süleymân-ğaşem ol âşaf-ı yektâ ki anıñ
Ne çadar vâdî-i vaşfında olursa tek ü tâz
- 26 Çâf-ı evşâfına bâl ü perin açup çıkamaz
Ħaşre dek eyleye ‘anğâ-yı ÷ab‘ at pervâz
- 27 Bezm-i iğbâline ğüyâ ki çamer şem‘-i münir
Çaşr-ı iclâline dîbâ-yı seğer ferş-endâz
- 28 Süfre-i luğfına nüh-kâse-i fağfür eflâk
Mağbağ-ı cûdına Ħurşid ü çamer iki piyâz
- 29 Ħarem-i bezmine erbâb-ı hüner Ħayl ü Ħaşem
‘Alem-i rezmine tevfiğ ü zafer şukça-fırâz

- 30 Hân-ı luḡfı o ḡadar ‘âleme bezl olmuş kim
Kör olursa yeridir sır olup dîde-i âz
- 31 Âteş-i ḡahrı ‘aevlense eger hûbânîñ
İde maḡşûlını berbâd yanup hırmen-i nâz
- 32 Olsa erbâb-ı dile hıfzı nıgeh-bân tâ-ḡaşr
Bulmaya ruḡşat-ı âzâr sipıhr-i kec-bâz
- 33 Âsumân-bâr-gehâ âşaf-ı encüm-sıpehâ
Ey olan zaḡm-ı dile şefḡat ile merhem-sâz
- 34 Sensin ol kim kime itdiñse naḡar himmet ile
Oldı anıñ yüzüne revzene-i rif‘at-bâz
- 35 Sensin ol kim dil ü cân ile şenâ-hânîñdır
Her benim gibi olan şâ‘ir-i ma‘nâ-perdâz
- 36 Benem ol kim ḡalemim vaşfîñ ile itse sürûd
Gûş-ı hûşa irişür zemzeme-gûyân i‘câz
- 37 Tûḡî-i ḡab‘ım eger sükker-i vaşfîñla seniñ
Görüp âyîne-i elḡâfîñı olsa dem-sâz
- 38 Hâk olup dâ‘iresi muḡrib-i çarḡıñ fi'l-hâl
Zühreniñ ḡayret-i tâm ile elinden düşe sâz
- 39 İtdi teşḡîr perî-hâne-i nazmım olalı
ḡalemim fenn-i füsûn-kârî-i ma‘nâda mecâz
- 40 İtse da‘vâ-yı kemâlât ‘aceb mi ḡab‘ım
Eyledi ḡuccet-i ma‘nâyı bu nazmım ibrâz
- 41 Şâhid-i ḡab‘ım olup nâmzed-i bıkır-i süḡan
Nazmıñıñ eyledi her beytini bir beyt-i cihâz
- 42 Raḡş-ı fikrim o ḡadar cüst ü sebük-pâdır kim
Bir olur ḡâlet-i ‘azminde nişib ile firâz
- 43 Görse çün sürme-i sıyâhı sûtûr-ı süḡanım
ḡâsidân daḡl ideyin derken ola bî-âvâz
- 44 Dâḡ-dâr-ı eşerim zemzeme-gûyân-ı ‘Irâḡ
Dil-fiḡâr-ı hünerim naḡme-serâyân-ı Ḥicâz
- 45 Gûşına girse eger naḡme-i nây-ı ḡalemim
Lâl ola ḡayret ile bülbül-i bâḡ-ı Şîrâz

- 46 Buldı encâm sühan lâf ü güzâf itme Nazîm
El açup eyle hûlûş üzre niyâza âgâz
- 47 Tâ ki hûbân ile 'uşşâk-ı perîşân-hâliñ
Birine nâz ola kâr ü birine pîşe niyâz
- 48 Mühre-veş eyleye pinhân ser-i a' dâñî müdâm
Hoqqa-i çâh-ı 'ademde felek-i lu' bet-bâz

36 Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfî's-Sîn⁵⁷

(T: 101b, H: 46a, R: 95b, A: 34a) (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Olmayan ey şeh-i kevneyn gamıñla me'nûs
İki 'âlemde ola zevk u şafâdan me'yûs
- 2 Leb-i cûy-ı çemen-i ye'sde nahl-ı emeli
Bîd-i Mecnûn gibi lerzân olup olsun ma' kûs
- 3 Düşe idbâra siyeh-rû ola mânend-i zühâl
Aĥter-i baĥtı olup devr-i felekde menhûs
- 4 Kışver-i râĥat u ârâmını her şubĥ u mesâ
Vire şad-şûr ile târâca sipihr-i câsûs
- 5 Geçe evkâtı muşibetle dü-nîm ola teni
Ķona minşâr-ı belâ başına mânend-i ĥorûs
- 6 Bîm-i şemşîr-i celâliñden olup ser-geşte
Ola rûsvâ-yı cihân eyleye terk-i nâmûs
- 7 Devr-i şer' inde uşûle eger uymazsa seniñ
Bâng-ı nâkûs-ı ĥayâtı ola efsûs efsûs
- 8 Meger Allâh hidâyet ide îmâna gelüp
Leb-i ikrâr ile ĥâk-i deriñi eyleye bûs
- 9 Sensin ol mâ-ĥaşal-ı kevn ü mekân kim bi'z-zât
Gevher-i zâtıñı meddâĥ cenâb-ı Ķuddûs
- 10 Devr-i şer' inde idüp tevbe ri-yâyâ girdi
Kehkeşândan kemer-i zühre sipihr-i sâlûs
- 11 Bende-i dergehiñiñ bendesi şad-Keyĥüsrev
Sâ'ili-ı maţbaĥıñıñ sâ'ili şad-Keykâvus
- 12 Dârû-yı ĥasretiñiñ ĥaste-dili Eflâtûn
Şerbet-i fûrĥatiñiñ teşne-lebi Câlînus

⁵⁷ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 13 Selsebîl-i keremiñ bâdiyesi tâs-ı felek
Mîhr ü meh şubh u mesâ anda zer ü sîm küüs
- 14 Şâhid-i cûd u sehâ şuffe-i luţfuñda nedîm
Duġter-i luţf u ‘atâ hacle-i cûduñda ‘arûs
- 15 Meclis-i rif’atiñe şems u kamer şem‘-i münîr
Çarġ-ı mînâ aña billûr-ı mûnaġkaş fânûs
- 16 Zerre ġurşîd-i cemâliñde seniñ neyyir-i çarġ
Kaţre deryâ-yı celâliñde yem-i oġyânûs
- 17 Olsa şâyeste nihâl-i çemen-i ġadriñde
Âşiyân çarġ-ı berîn mihr ü meh iki tâvus
- 18 Redd-i ġahrîñ ile ne ġâkde mâl-ı Kârûn
Şerm-i cûduñla ġafî genc-i zer-i Dakyânûs
- 19 ġaşyet-i tîġ u sinân-ı ġâzab u ġışmîñdir
Sebeb-i âfet-i cân u dil-i tersâ vü mecûs
- 20 Mîhr ü meh iki taġl-bâz toġuz ġat ġûyâ
Nüh-felek pîş-i serâ-perde-i iclâliñe kûs
- 21 Şâh-ı nuşret sipehâ fetġ ü zafer bâr-gehâ
Ey şükûh ile iden ġaşmı zelîl ü menkûs
- 22 Oldı ey server-i dîn yümn-i ġudûmünle seniñ
Cây-ı gülbang-ı ezân nice maġall-i nâkûs
- 23 Vaşf-ı zât u şifatiñ şifte-sâz-ı vaşşâf
Lûġat-ı menġabetiñ ġavşala-sûz-ı ġâmûs
- 24 Ben gedâña nazâr-ı feyziñ olursa şâhim
Eyleyem mesned-i evreng-i kemâlâta cülûs
- 25 Benem ol nâzım-ı şeh-nâme-i evşâfiñ kim
Eyledim medġiñi reşk-i revîş-i ‘Ârif-i Tûs
- 26 Olur evşâfiñ mânend-i Nazîm itdikçe
Feyz-i na‘tîñla kelâmımda ma‘ânî maġşûs
- 27 Budur ümmîd ki zîr-i ‘alem-i luţfuñda
Hevl-i maġşerden ide ümmetiñi ġaġ maġrûs
- 28 Sen olup taġt-ı nübüvvetde şehen-şâh-ı rusül
Düşmen-i câhiñ ola çâh-ı ‘ademde maġbûs

37 Na^c t-1 Şerîf Be-Ĥarfî'ş-Şîn⁵⁸

(T: 102b, H: 46b, R: 96a, A: 34b) (Fe^c ilâtün Fe^c ilâtün Fe^c ilâtün Fe^c ilün)

- 1 Nağş-ı güftârına ey ĥâme hezârân sâbâş
Oldı pür-mû ĥasedinden ser-i kil-k-i nağğâş
- 2 Târ ile pûdı eger olsa daĥi nûr-ı nigâh
Olmaya pâfte-i nazmın gibi şeffâf kumâş
- 3 Çeşme-i âb-ı ĥayât-ı süĥana yol bulduñ
Ĥızr-ı endişe ile var ise olduñ yoldâş
- 4 Mûy-ı ebrû-yı bütân vaşfı diliñ baĥlamasun
Dimesünler gözün üstünde seniñ vardır kaç
- 5 Sen yine şerbet-i güftârı dirîĥ eyleme şun
Ĥâsidi derd-i ĥased eylese de ehl-i firâş
- 6 Nâĥunuñ perde-der-i nâĥune-i levĥ-i süĥan
Nâĥun-ı kil-k-i 'adû gibi degil şafĥa-ĥırâş
- 7 Ĥâce-i mışr-ı ĥünersiñ saña nisbet ĥâsid
Tîşe-i ĥâme-be-kef düzd-i süĥan bir nebbâş
- 8 Kuvvet-i nuğk-ı cihân-gîriñi inkâr idemez
Ser-fürû itse nola kil-k-i ĥasûd-ı ĥallâş
- 9 Bezm-i ma^c nâda saña rağl-ı süĥan yek-demedir
Görmedi pîr-i ĥired sencileyin bir 'ayyâş
- 10 Seni bir bezm-i şafâ-güstere da^c vet iderim
Nağl-i aĥvâl-i ser-encâm-ı dile ĥâzır baş
- 11 Mest olup dest-feşân çâk-i girîbân ile
Na^c t-1 şâhen-şeh-i kevneyn ile kıl râzîñi fâş
- 12 Pâdişâh-ı dü-serâ kim çemen-i rif atine
Necm-i tâbende semen mihr ü meh iki ĥaşĥâş
- 13 Ĥâce-i levĥ ü kalem münşî-i i^c câz-ı raĥam
Tab^c ı deryâ-yı ĥikem nuğkî dür-i ĥikmet-pâş
- 14 Lî-ma^c allâh-livâ ĥusrev-i dîn ü dünyâ
Ola yoluñda fedâ baş ile cân cân ile baş
- 15 Aĥmed-i mürsel o maĥbûb-i İlâhî ki ider
Düşmeni kevkebe-i mevkibi pür-bîm ü telâş

⁵⁸ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 16 O ĥudâvend-i dü-‘ âlem ki anîñ olmuş ezel
Nüşha-i medhine levlâk le‘ amrük’le ĥavâş
- 17 Şeb-i İsrâ görelî mîhr-i cemâlin o mehiñ
Degil encüm dökülür çeşm-i felekden daĥi yaş
- 18 İtmede şafĥa-i ‘ âlemden o şâh-ı rusülün
Deşne-i şer‘ i vücûd-ı ġalať-ındâzı terâş
- 19 Maťbaĥ-ı ‘ izzetine her dü-cihân bir mircel
Kâse-i ümmetine ‘ afv ü şefâ‘ atdir aş
- 20 Ĥırmen-i ĥudrete bir sünbüle ‘ aĥd-i pervîn
Dâs-ı sîmîn meh-i nev dâne-i encümdür mâş
- 21 ‘ İd-ı ‘ aşĥında fütâde nice Ĥâcî Bayrâm
Ĥať‘ -ı mîhrinde piyâde nice Ĥâcî Bektâş
- 22 Leşker-i nuşretine ĥarşu duran a‘ dâya
Oldı şad-gûne meşâ’ible hezîmet pâdâş
- 23 Görinür gerd-i süm-i raĥş-ı zafer-ĥaylinden
Şeb-i târik ecel-i düşmene rûz-ı perĥâş
- 24 Nefs-i şeytândan olurdum iki ‘ âlemde emîn
Dâĥil-i dâ’ire-i ĥıfzı olaydı ey kâş
- 25 Lâ-mekân-bâr-gehâ şâh-ı melâ’ik-sipehâ
Ey hücum-ı ġazabı âfet-i ĥaşm-ı evbâş
- 26 O gün olur mı idüp dergehiñe rûyımı ferş
Ola çârûb müjem anda dü-çeşmim ferrâş
- 27 Ĥişşe-mend eyle beni ma‘ rifetiñ zevĥinden
Gerçi ‘ irfânla olmazsa daĥi ‘ aĥl-ı ma‘ âş
- 28 Ĥırmen-i merĥametiñ sâ’ilidir cân-ı Nazîm
Ĥüşe-çîn eyle o bî-çâreyi şâhım dem-i çâş
- 29 Tâ ki naĥĥâş-ı ezel şâhid-i ġülzâra ebed
Sünbülü zülf-i siyeh nergisi çeşm-i cemmâş
- 30 Saña teslîm ü dürüd ile ĥazâ şâm u seĥer
Ĥaşmının seng-i felâĥenle ura başına taş

38 Na' t-1 Şerîf Be-Ĥarfî's-Şâd⁵⁹

(T: 103b, H: 47b, R: 97a, A: 35a) (Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün)

- 1 Hüsni-ezel âyîne-i didârîña maşşûş
Mir'ât-ı ebed cilve-i ruhsârîña maşşûş
- 2 Levlâk ü le' amrük şekeristân ü secencel
Ĥağ-güy olan tûfî-i güftârîña maşşûş
- 3 Ĥall-i kütüb-i ma' rifet-i zât-ı İlâhî
Ey maşş-ı Ĥikem mekteb-i esrârîña maşşûş
- 4 Serv-i çemen-i nûrsuñ ey nûr-ı muğaddes
Bî-sâye Ĥırâmı Ĥadd ü refârîña maşşûş
- 5 Ey gülbün-i bî-Ĥâr-ı rızâ cennet-i didâr
Hem-vâre seniñ gülbün-i bî-Ĥârîña maşşûş
- 6 Ey nergis-i gülzâr-ı hüdâ sürme-i mâ-zâğ
Ĥağğâ ki yine nergis-i gülzârîña maşşûş
- 7 Ey dürr-i şadef perver-i deryâ-yı Ĥağğâğat
İşâr-ı ledün nuğğ-ı güher-bârîña maşşûş
- 8 Esrâr-ı Ĥağğâyığ dil-i feyyâziña mevğûf
Tağğîğ-i leb-i ma' rifet işârîña maşşûş
- 9 Manzûr-ı Ĥudâ'sın ki dağği rûz-ı ezel olmuş
Didâr-ı Ĥudâ dide-i bîdârîña maşşûş
- 10 Sen Ĥâce-i müstağni-i kâm-ı dü-cihânsıñ
Yağğma-yı şefâ' at ser-i bâzârîña maşşûş
- 11 Tağğ' îñ ki seniñ Ĥulzüm-i zehğâr-ı 'ağğadır
Emvâc-ı 'ağğ Ĥulzüm-i zehğârîña maşşûş
- 12 Vağğ' -ı kerem ü tağğr-ı himem ey şeh-i kevneyn
Evzâ' îña maşşûşdur eğğvârîña maşşûş
- 13 Kâğğ-ı dü-cihân yümn-i kudûmüñle müzeyyen
Ĥaşğr-ı dü-serâ zât-ı kerem-kârîña maşşûş
- 14 Cennet seni iğğrâr iden ağğrârîña mev' ûd
Dûzağğ seni inkâr iden eşğrârîña maşşûş
- 15 Nuşret Ĥarekât-ı 'alem-i fetğğiñe merhûn
Tevfîğğ ü zağğfer leşğğker-i ebrârîña maşşûş

⁵⁹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 16 Ğaddâre-i ‘özü ile düşe hâke bu hâlet
Tâ-ħaşr ola düşmen-i ğaddârîña maħşûş
- 17 Ser-mest-i felek maħmil-i ‘aşkıñla şeb u rûz
Bu raķş-ı dem-â-dem şütür ü bâriña maħşûş
- 18 Hem-vâre ider şûret ü ma‘ nâyı der-âĝûş
Bu feyz-i dil-i âyine girdârîña maħşûş
- 19 Kevneyn seniñ dâ‘ire-i ħükmüñe nokta
Ĥaķķâ bu reviş gerdiş-i pergârîña maħşûş
- 20 Kâşâne-i dîn şer‘-i metîniñle müşeyyed
Oldı o binâ ĥaķ bu ki mi‘ mâriña maħşûş
- 21 Yârân-ı çehârîñ olup erkân-ı şer‘ atîñ
Bu tarĥ-ı metîn zât-ı cihân-dârîña maħşûş
- 22 Peykân-ı ciger dûz-ı sihâm-ı ğazabıñdan
Zaħm-ı ebedî ĥaşm-ı dil-efĝârîña maħşûş
- 23 Ser-geşte iden zerre şıfat mihr-i sipihri
Bir şa‘ şa‘ adır rûy-ı pür-envârîña maħşûş
- 24 Mâh-ı felegi zerd ü nizâr eyleyen el-ân
Bir bâriķadır cebhe-i nevvârîña maħşûş
- 25 Bir nefħa ile itmege bûyâ dü-cihânı
Gülşen-geh-i ĥulķuñdaki ezhârîña maħşûş
- 26 Merzâ-yı zülül çâresi ey ĥâzıķ-ı ĝufrân
Tedbîr-i şefâ‘ at ile tîmârîña maħşûş
- 27 Aĥvâl-i ‘uşât-ı ümeme vaķt-i mücâzât
Şefķatle teraħĥum dil-i ĝam-ĥârîña maħşûş
- 28 Ğayb olmasa ‘aybı ümemiñ rûz-ı mükâfât
Dâmân-ı şefâ‘ at gibi settârîña maħşûş
- 29 ‘Afv eyle nu‘ûtuñda olan sehv ü kuşûrum
Zîrâ hezeyân oldı bu bîmârîña maħşûş
- 30 Selb-i dü-cihân meclis-i ‘aşkıñda Nazîm’e
Biñ şevķle bir sâĝar-ı şer-şârîña maħşûş
- 31 Maħşûş seniñ mâdiĥiñim ‘ömrüm olunca
Şâĥım umarım luţfuñı ben zârîña maħşûş

32 Tâ kim ola tahkîk ü beyân ile nu'ûtuñ
Bir mâdiñ-i hoş-tab' u hoş-âşârîña maşşûş

33 Olsun saña teslîm ü tañiyyât dem-â-dem
Nefrîn ola haşm ü dijem ü hârîña maşşûş

39 Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfî'd-Ėâd⁶⁰

(T: 104a, H: 48a, R: 97b, A: 36a) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Bâğ-i cennetden ser-i kûy-ı vişâliñdir ġaraž
Naĥl-ı tûbâdan ġad-i ġudret-nihâliñdir ġaraž
- 2 Kâbe ġavseyn ebruvânîñ şubĥ-ı ev-ednâ ruĥuñ
Leyletü'l-mi' râcdan müşġîn külâliñdir ġaraž
- 3 Ĥûr-ı 'în-i ĥuldden sükkân-ı kûyuñdur murâd
'Ayn-ı kevşerden fem-i ĥikmet-zülâliñdir ġaraž
- 4 'Arşdan rif' at-i serâyîñ âsitânîñ çarĥdan
Mîhrden rûyuñ meh-i nevdan hilâliñdir ġaraž
- 5 Kisve vü seng-i siyâh-ı Ka' beden ey nûr-ı Ĥağ
'Ârızîñda ol iki ġîsû vü ĥâliñdir ġaraž
- 6 Tîb-i cân-bağş-ı dem-i 'Îsî-i Meryem'den seniñ
Ravza-i pâkiñdeki bâd-ı şimâliñdir ġaraž
- 7 Nûr-ı ġandîl-i fûrûzân-ı revâğ-ı 'arşdan
Mîhr-i 'âlem-tâb-ı ĥüsn-i lâ-yezâliñdir ġaraž
- 8 Kuĥl-i mâ-zâğal-başar'dan ey gül-i levlâk-bâğ
Nergis-i çeşm-i ĥağġat-iktiĥâliñdir ġaraž
- 9 Ĥilġat-i kevneyn ile îcâd-ı mevcûdâtдан
Tumturâğ-ı ĥaşmet-i câh u celâliñdir ġaraž
- 10 Beyt-i ma' mûr u mağâm-ı dil-ğüşâ-yı nûrdan
Dergeh-i bî-şibĥ ü kûy-ı bî-mişâliñdir ġaraž
- 11 Ĥudsiyân-ı muĥteremden ĥâdimân-ı meclisiñ
'Arş-ı Ĥağ'dan maĥfil-i ġurb-ittişâliñdir ġaraž
- 12 Ĥâk-i pâyiñ tûtiyâ-yı dîde-i Ya' ġûb'dan
Ĥüsn-i Yûsuf'dan cemâl-i bâ-kemâliñdir ġaraž
- 13 Gevher-i kândan dür-i yektâ-yı yemden ĥâşılı
Dürc-i yâğûtuñda derc olmuş le'âliñdir ġaraž

⁶⁰ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 14 Her seher her şeb tülû[‘]-i âfitâb u mâhdan
Baht-ı sa[‘] d u tâli[‘]-i ferhunde-fâliñdir gâraž
- 15 Meclis-i âhırde teşrîf itdiñ ammâ bezmiñe
‘Aql-ı evvel gelse de şaff-ı ni[‘] âlindir gâraž
- 16 Kaşr-ı çâr-erkân gülzâr-ı bihişt-i heştiden
Cilve-gâh-ı dûstân-ı bî-zevâliñdir gâraž
- 17 Şeş-cihât u heft-nîrân-ı şerâr-efrûzdan
Cây-gâh-ı düşmen-i pür-infi[‘] âliñdir gâraž
- 18 Hâhiş-i zıll-i hümâdan ey hümâ-yı lâ-mekân
Rûz-ı ferdâ ilticâ-yı zîr-i bâliñdir gâraž
- 19 Nağme-i murğân-ı cennetden nevâ-yı midhâtiñ
Goncasından verd-i bâğ-ı i[‘] tidâliñdir gâraž
- 20 Bezm-i şâm-ı ‘îd ile imsâk-ı rûz-ı rûzedan
Süfrem-i cûduñda iftâr-ı nevâliñdir gâraž
- 21 Âyet-i va[‘] d ü va[‘] îd-i nâsih ü mensûhdan
Ümmetânîñla ‘adû-yı pür-đalâliñdir gâraž
- 22 Şubh-ı maşşer zıll-i memdûd olduğı râyâtîññ
Sâyesinde ümmet-i ‘işyân-me’âliñdir gâraž
- 23 ‘Âlem-i kevnîñ bülend ü pestini tayy itmeden
‘Azm-i kûyuñ seyr-i şahrâ vü cibâliñdir gâraž
- 24 Dîde-i ‘uşşâk-ı şeydâ zâr u hayrân olmadan
Ru’yet-i âyine-i hüsñ ü cemâliñdir gâraž
- 25 Pençe-i şîre düşüp ‘âciz olan rûbâhdan
Ceng-i kahrîñda ‘adû-yı bî-mecâliñdir gâraž
- 26 Şaykal-i şemşîr-i ‘âlem-gîr-i şer[‘] iñden seniñ
Çâki-i kalb-i hasûd-ı pür-melâliñdir gâraž
- 27 Ser-nigûn üftâde çâh-ı dûzağ-ı pür-sûzdan
Şadme-i kahrîñla haşm-ı bed-fî[‘] âliñdir gâraž
- 28 Mâ-sivâdan rûft ü rûb-ı halvet-gâh-ı dile
Mağdem-i teşrîf-i sultân-ı hayâliñdir gâraž
- 29 Sünnetiñ icrâsını hağ üzre ne mümkündür velî
Emriñe ancak seniñ bir imtişâliñdir gâraž

- 30 Ârzû-yı dem-be-demden ravzaña leyl ü nehâr
Bendeñe hâk-i deriñde rûy-mâliñdir ğaraž
- 31 Dürr-i nazmım mazhar-ı silk-i kabûlûñ olmasa
Bir cevâb-ı luř ile redd-i su 'âliñdir ğaraž
- 32 Şad-selâm olsun saña ey nûr-ı rahmet kim baña
Medh-i pâk-i zât-ı memdûhül'-hışâliñdir ğaraž
- 33 Der-kenâr u kayddan vaşf-ı şıfâtın ey Nazîm
Bir maħalliyle o şâha ' arz-ı hâliñdir ğaraž

40 Na' t-ı Şerif Be-Harfî't-Ûâ⁶¹

(T: 105a, H: 49a, R: 98b, A: 36b) (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Hâşre dek vaşf-ı şıfâtında olursa ifrât
Olmaz ey fahr-i cihân midħatiñ elbette muħât
- 2 Evvelîn satırına hâkķâ ki kifâyet itmez
Şafha-i defter-i medħiñde nücûm olsa nuķât
- 3 Nola levlâk ü le' amrük'le ser-efrâz olsañ
Hil' at-i ' izzetiñe ķudret-i Hâķdır hayyât
- 4 Bânî-i şun' -ı metûn itmiş esâs-ı medħiñ
Nice ol hışn-ı hâşin olmaya bî-neng-i milât
- 5 Şerbet-i mekrümetiñ teşnesi rûh-ı ' İsi
Dârû-yı ' âtfetiñ hastesi cân-ı Soķrât
- 6 Neyyir-i ķudretiñe zerre hezâr Eflâtûn
Lücce-i hikmetiñe ķatre hezârân Buķrât
- 7 Yûsuf-ı hüsñüñe meftûn-şude cân-ı Ya' ķûb
Saña ' âşık dil-i İřhaķ ü revân-ı esbât
- 8 Süfre-i hâşmetiñe halk-ı dü-' âlem miħmân
Meclis-i ' izzetiñe her dü-cihân iki simât
- 9 Sûķ-ı iķlîm-i celâliñde seniñ olmadadır
Çarħ iki çarħa idüp miħr ü mehi bir ğarrât
- 10 Rây-ı ebrûña meh-i nevdin idüp meşķ felek
Ķadd-i ğam-geştesi dâl oldu olunca ğattât
- 11 Dü-cihân ey dür-i yektâ-yı muħî't-i ķudret
Gevher-i ķadriñe nisbet iki ednâ ķîrât

⁶¹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 12 Mihr ü mehdîr iki zer fülke melâ'ik huddâm
Sâha-i rif' atîne çarh-ı felek bir füstât
- 13 Ârzû-yı ser-i kûyuñla olan pisteri hâk
Aña hep sündüs ü istebrağ ola fers-i bisât
- 14 Ümmete râh-nümâ zât-ı şerîfîn olıcak
Çekdirür mi kerem-i hazret-i Hâk bîm-i şırât
- 15 Ümmete eyledigîñ luğf-ı 'inâyetdir hep
Ağlas-ı çarh ne şeydir ne gedâdır saklât
- 16 Reh-rev-i 'aşkıñ olup şayf u şitâda bilmez
Dil-i ser-geşte-i 'uşşâk hazîrân u şubât
- 17 Vefk-ı bâzû-yı emân hırz-ı dil ü cân iderim
Harf harf âyet-i evşâfîn idüp istinbât
- 18 Bâğ-ı vaşfînda dem-â-dem kalemim olmadadır
Düşmene cedvel-i gam dûsta mîzâb-ı neşât
- 19 Câme-dûz-ı kad-i bâlâ-yı nu'ûtuñ olalı
Hâmemi rişte-i nazm eyledi mânend-i hıyât
- 20 Derd-i 'aşkıñla seniñ cân-ı hazînimle şegaf
Sûz-ı mihrîñle dili zâr u sefidimde habât
- 21 'Aql u rüşd ile seni medh ide hâşâ ki Nazîm
Oldı gerçi sühanı reşk-i Reşîd-i Vatvât
- 22 Devlet anıñ biri maqbûle geçerse söziniñ
Gerçi çok söyleyen âdem olur elbet habbât
- 23 Bakma nokşânıma halı-ı kelimât eyler isem
Vaşf-ı zâtînda yine kâdir ola bir hallât
- 24 Sâ'ati gelmedi yüz sürmege hâk-i deriñe
Gelüp ammâ ki zühûr itmede bir bir eşrât
- 25 Dil-i şeydâyı zebûn itdi gulû-yı 'işyân
Beden-i hastede mânend-i hücûm-ı ahlât
- 26 Dâhil-i silk-i şefâ'at idicek ümmetini
Kereminden beni de eyleme tarh u ishât
- 27 Hâşıl-ı hâcetimi vaqt-i şefâ'atde meded
Hırmen üzre keremiñ biş-ter eyler hannât

28 Rûh-ı pür-nûruña hem-vâre şalât ile selâm
Nev-be-nev tâ ki güzer-gâh ola bu köhne ribât

41 Na^c t-1 Şerîf Be-Ĥarfî'z-Zâ⁶²

(T: 106a, H: 50a, R: 99a, A: 37a) (Mefâ^c ilün Fe^c ilâtün Mefâ^c ilün Fe^c ilün)

1 Sen ey şeh-i dü-cihân eyle tek gedâdan ĥazz
Gedâ hemîşe ider şâha ilticâdan ĥazz

2 Olunca zâtıñı meddâh ĥazret-i Allâh
‘ Aceb mi eyler iseñ medĥden senâdan ĥazz

3 Tenimde dil nola vaşfiñla şevĥ-yâb olsa
Gelür ġarîb olana yâr u âşinâdan ĥazz

4 Müdâm derd ü ġamıñ aña nûş-dârûdur
‘ Alil-i ‘ aşkıñ olan eylemez devâdan ĥazz

5 Vücûduñ olsa nola pîşvâ-yı mevcûdât
İder ĥavâfil-i ġüm-geşte reh-nümâdan ĥazz

6 ‘ Uşât-ı ümmete dermân-ı ‘ afv senden olur
Ĥabîb olan ider elbette mübtelâdan ĥazz

7 Olunca ‘ âşıĥa renc-i maĥabbetiñ ħânûn
Sezâdır eylemese Bû ‘ Alî şifâdan ĥazz

8 Ĥabîbi Ĥızr u Mesîh olsa istemez dermân
O dilde kim ola derdiñle ibtilâdan ĥazz

9 Muşayĥal âyinedir şâhid-i maĥabbetiñe
O dil ki olmaya anda men ile mâdan ĥazz

10 O dil ki ĥalvet-i ĥâş-ı ‘ arûs-ı mihriñdir
Ĥalur mı zerre ĥadar anda mâsivâdan ĥazz

11 Tamâm zıll-ı zalil-i maĥabbetiñde olan
Revâdir eylemese sâye-i hümâdan ĥazz

12 Ġamıñ seniñ nola ârâm-ı cânım olsa benim
Kim eylemez meger ol yâr-ı dil-rübâdan ĥazz

13 Zelîl-i ‘ aşkıñ olan mazĥar-ı sa‘ âdetdir
İder mi ‘ izzet-i dünyâ-yı bî-vefâdan ĥazz

14 Ġamıñla ülfet iden şâd-kâmdır itmez
Nihâyeti ġam u endûh olan şafâdan ĥazz

⁶² Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 15 Vücûdî dânesini hırmen-i gâmiñda bulan
Bulur mı diğķat olunsa bu âsiyâdan hazz
- 16 Cihân-ı ‘aşkıñña seyyâh olan ider mi seniñ
Fezâ-yı arz ile kühsâr-ı nüh-semâdan hazz
- 17 Olur meşakķat-i ‘aşkıñda râhatım efzûn
Hemîşe ‘âşık ider cevrdan cefâdan hazz
- 18 Hıuşûl-i maţlab için zîr-i minnetiñde olan
İder mi kendi gibi ‘âcize recâdan hazz
- 19 Ğinâ-yı tab‘-ı kerîmiñ olup teselli-balş
Ğaniler itdi ķabâdan gedâ ‘abâdan hazz
- 20 Olunca mazhar-ı redd ü ķabûlûñ eylediler
‘Adû harîrden aħbâb bûriyâdan hazz
- 21 Yaķarsa hırmen-i cismiñ ‘aceb mi nâr-ı ķazâ
Olur ‘adûña işâbet iden ķazâdan hazz
- 22 Yağar sihâm-ı kaderden belâ belâ üzre
Ne deñli itnese de düşmeniñ belâdan hazz
- 23 Nażîm'i bûlbûl-i gül-zâr-ı kûyuñ eyle meded
Ki gülsitânda olur murğ-ı hoş-nevâdan hazz
- 24 Hezâr gülşen-i na‘tñda bir hezârîndır
Revâdır itseñ o murğ-ı neğam-serâdan hazz
- 25 Olursa meclis-i vaşfñda izn-i pâkiñ ile
Biraz da naķl ideyim naķl-i mâcerâdan hazz
- 26 Diliñ televvün ile hâl ü ķâli diğer-gûn
Henûz itmedi dîvâne bir ķabâdan hazz
- 27 Hevâ-yı nefis ile evķâtı geçdi bihûde
Hemîşe nefse uyup itmede hevâdan hazz
- 28 Kimi görürse ider ittiħâd şîşe-şifat
Ne keşf-i râzdan eyler ne ihtifâdan hazz
- 29 Siyeh-derûn u siyeh-kârdır siyeh-nâme
Velî şalât u selâmıñ ider edâdan hazz
- 30 Gedâ-yı hâk-i deriñdir şefâ‘at it şâhım
Kerîm lâ-bûd ider sâ‘ile ‘atâdan hazz

31 Hülûş-ı tâm ile vaşf-ı şerîfîni itsün
O dil ki eyleye her gâh merhabâdan hazz

32 Hemîşe şâh idüp tâ gedâsını hoş-dil
Hemîşe tâ ide şâhid gedâ du'âdan hazz

33 Ümîd odur idesiñ vaşf-ı zâtîñ itdikçe
Benim gibi nice dervîş-i bî-riyâdan hazz

42 Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfî'l-⁶³ Ayn

(T: 106b, H: 50b, R: 100a, A: 37b) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Tâ ki şaldı mümkinâta neyyir-i zâtîñ şu'âc
Sâyeñi mişliñ gibi ref' itdi nûr-ı imtinâc

2 Mâh-ı bedr olmazdı andan dem-be-dem nûr-ı kıyâs
Berç-ı ĥüsnüñden seniñ mihr olmasa feyz-iltimâc

3 Âsitân-ı dergeh-i câh u celâliñ olmasa
Kürsî-i nüh-âsumân itmezdi kesb-i irtifâc

4 Şerbet-i cûduñ gedâsı bir fukâc ıdır felek
Mihr-i raĥşân mâh-ı tâbândır aña iki fukâc

5 Manşıb-ı kâdr ü kemâliñ müstedâm u bî-halel
Kîşver-i câh u celâliñ ber-devâm u bî-nizâc

6 Selsebîl-i büstân-ı vaşfiña mâ'il ħalup
Cûybâr-ı gülsitân-ı medĥiñe 'âşîĥ tîbâc

7 Mezra' -ı iĥsânîña arz u semâ bir berg-i sebz
Ĥürmen-i in'âmîña kevneyn ednâ iki şâc

8 Sûz u tâb-ı heybetiñ âteş-zen-i Lât u Menât
Dest-bürd-i şaĥvetiñ ĥâk-efgen-i Vedd ü Süvâc

9 Eylemezdi yümn-i teşrif-i ħudûmüñ olmasa
Şun' -ı mi' mâr-ı ezel kevn ü mekânı iĥtirâc

10 'Aĥl-ı evvel rütbe-i zâtîñda ser-gerdân olur
Hiç mümkin mi meger nûr-ı Ĥudâ'ya ittîlâc

11 Çarĥ olup şems-i cemâliñ şevĥine bir Mevlevî
Her şeĥer çâk-i girîbân eyleyüp eyler semâc

12 Şem' -i zâtîñ olmasa nûr-efgen-i miĥrâb-ı dîn
Eylemezdi çün şaf-ı ħandîl-i ümmet ictimâc

⁶³ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 13 Mevkib-i nuşret-şî'ârîñ şeh-süvârân-ı şecî'ç
Leşker-i düşmen-şikârîñ şeh-levendân-ı şücâ'ç
- 14 Gerd-i meydân-ı sipâhîñ rûz-ı perhâşî ider
Dîde-i cân-ı 'adûya şâm-ı târîk-i vedâ'ç
- 15 Eyledi a' dâyı şemşîr-i cihân-gîriñ seniñ
Tîğ-ı minnet ber-dehen ber-dest-i miftâh-ı kılâ'ç
- 16 Olsa râ'î 'adl ü dâdîñ devr-i hıfzında eger
Eyleye 'arz-ı mağabbet gûsfendâna sibâ'ç
- 17 Olsa cûduñla nola bâzârımız peygamberî
Yâ Resûlallâh metâ'ç -ı luţfuña yokdur zirâ'ç
- 18 Ey tabîb-i cân ma'âşî derd-i ser virdi dile
Şandal-ı 'afvîñ meger kim eyleye def'-i şudâ'ç
- 19 Ey şefâ'at kânı 'afv itseñ nola 'işyânımız
Şubh-ı rûşenden şeb-i târîk bulmaz inkıţâ'ç
- 20 Ey şehen-şâh-ı rusûl vey pâdişâh-ı enbiyâ
Bâr-gâh-ı şer'îñ olmuş dergeh-i 'âlem-muţâ'ç
- 21 Hüküm senden hükümüne bizden hemîşe imtişâl
Emr senden emriñe bizden dem-â-dem ittîbâ'ç
- 22 Ber-murâd eyle dü-'âlemde Nazîm-i bî-kesi
Bir gedâ-yı dergehiñdir şâhım itsün intifâ'ç
- 23 Midhâtiñde bildi 'âlem saña 'âşîk olduğum
Zâhir oldı küllü sırrın câveze'l-işneyi şâ'ç
- 24 Kâmrân eyle ser-i bâzâr-ı feyziñde beni
Gerçi çokdur naqd-i cân ber-kef harîdâr-ı metâ'ç
- 25 Behçet-i bâkî bula hüsn-i kabûlüñle meger
Şâhid-i nazımın degildir çihre-dâr-ı ıştînâ'ç
- 26 Gûne gûne eyledikçe vaşf-ı zât-ı pâkiñi
Eylesün yerde beşer gökde melâ'ik istimâ'ç
- 27 Hâşre dek gülbâng-ı teslîm ü dürüduñla seniñ
Pür-nevâ-yı na'tiñ olsun her bilâd ü her bıķâ'ç

43 Na^c t-1 Şerîf Be-Ĥarfi'l-Ġayn⁶⁴

(T: 107b, H: 51b, R: 100b, A: 38b) (Fe^c ilâtün Fe^c ilâtün Fe^c ilâtün Fe^c ilün)

- 1 Ey çemen-zâr-ı ĥaķıķatde cemâli gül-i bâġ
Tûtüyâ nergis-i ĥaķ-bîniñe kuĥl-i mâ-zâġ
- 2 ^c Aķl-ı kül ĥil^c at-i evşâfiña zer-dûz olamaz
Sûzen olsa mühresi rişte-i enzârı penâġ
- 3 Tûġ-ı levlâk u le^c amrûk^cle ki mi^c râc itdiñ
Ķâbe ĥavseyñ^cde şâhım yeridir ĥursañ otâġ
- 4 Eylemiş ĥikmet-i Ĥaķ ey dür-i yektâ-yı vüçüd
Şibh-i zâtıñda seniñ mâder-i eyyâmı sâġ
- 5 Mevkib-i himmetiñe rûy-ı zemîn teng-ķazâ
Ordû-yı rif^c atıñe çarĥ-ı felek köhne şırâġ
- 6 Eşheb-i ĥadriñe şâyeste rikâb olsa hilâl
Âfitâb ile meh-i nev bedr-sitân ile çenâġ
- 7 Rümĥ-ı iķbâliñe tevfiķ-i İlâhî perçem
Tîġ-ı iclâlîñe âyîne-zâfer nuşret-i dâġ
- 8 Dûstân ni^c met-i cûduñ ile bâ-berg ü nevâ
Düşmenân ġâret-i ĥahrıñ ile bî-nân u sibâġ
- 9 Muttaşıl ĥâriş-i ^c aşkıñla gülüñ sinesi çâķ
Dem-be-dem sûziş-i mihrîñle dil-i lâlede dâġ
- 10 Neyyir-i zâtıñı iķrâr ideniñ tâ-be-ĥaşr
Şubĥ-ı şâdıķ gibi alnı açıķ olur yüzi aġ
- 11 Nefĥa-i ĥulķ-ı kerîmiñ ki ide neşr-i şemîm
Olur üşķüfte reyâĥın çemen-zâr-ı dimâġ
- 12 Devr-i ^c adliñde ^c ayân emn ü emân fitne nihân
Mülk-i ĥıfzıñda feraĥ cârî vü endûh libâġ
- 13 Ğarb-ı kûpâl-i sipâhıñ daĥi yâd itdikçe
İtmede ĥûn-ı ciger düşmen-i dîn istifrâġ
- 14 Her biri leşkeriñiñ bir şaf-ı a^c dâya yeter
Şâh-bâza nice tâķat getüre zâġ u kelâġ
- 15 Şavlet-i ĥaşm mu^c âdil mi olur saşvetiñe
Unudur cünbişi taķlîd-i tezerv eylese zâġ

⁶⁴ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 16 Dûzaḥîdir seni inkâr iden eṣrâr belî
Külḥaniñ lâzimesi lâ-büd olur hîzem ü tâḡ
- 17 Derisin düşmeniñiñ şoyusun ecel kaşşâbı
Cûy-ı merg üzre kazâ vü kader olsun debbâḡ
- 18 Bu gedâ bendeñe î mâ iki cihân sultânı
Ḳurb-ı dergâhıñı eylerseñ eger cây-ı ferâḡ
- 19 Umarım kâleb-ı taḥkîke bu taḳlîd-i bî-dil
Yümn-i vaşf-ı şıfatıñla ide âḫir ifrâḡ
- 20 Ḥıdmet-i na‘ t-ı şerîfîñ iderim bâ-dil ü cân
Ten-i ḥâkîde ola tâ ki dil ü cânım şaḡ
- 21 Minnet itmey çemenistân-ı cinâna yetişür
Dîde-i cânâ ḥayâl-i ḥaremiñ bâḡ ile râḡ
- 22 Tolular nûş ideyim bezm-i ḡamiñda olsun
Dürdî-i derdiñe cân u dil-i şûrîde ayaḡ
- 23 Mey-i ḡaflet katı mest itdi Naẓîm'i umarım
Ḳadeḫ-i ‘aşkıñ ola ‘âḳıbetü'l-emr tenâḡ
- 24 Reh-nümâ olmaz ise meş‘al-i feyz-i keremiñ
Nice bulsun seni cân u dil kim girde-serâḡ
- 25 Dîdede dilde senin ḥasret-i kûyuñdur hep
Dîdeden kim dir irâḡ olsa olur dilden irâḡ
- 26 ‘Özr bilmezse nola tâ‘ atiyân-ı derdiñ
Var imiş dâḡ-ı dile mezḡeb-i ‘aşkıñda mesâḡ
- 27 Bezm-i ‘aşkıñda dil ü cân ile pervâne gibi
Yanayım bende-ḡi ey nûr-ı Ḥudâ eyle çerâḡ
- 28 Seni vaşf itmeyeniñ sıḫr-i ḥelâl olsa daḫı
Ḥürmet itmey sözüne cümlesi biḥûde vü lâḡ
- 29 Ravzaña ḳâşıd-ı ihlâş ide her şubḫ u mesâ
Şalâvât ile taḫıyyât u selâmıñ iblâḡ
- 30 Bend-i zencîr-i muşîbetde olup zâr u zebûn
Düşmen-i dîniñ ayaḡında elinde ola bâḡ

44 Na^c t-1 Şerîf Be-Ĥarfî'l-Fâ⁶⁵

(T: 108a, H: 52a, R: 101b, A: 39a) (Mef^c ülü Fâ^c ilâtü Mefâ^c ilü Fâ^c ilün)

1 Olmuş vücûduñ ey meh-i gerdûn-ı men ^caref
Mihr-i nübüvvetiñ şerefi ĥabbezâ şeref

2 Nisyân-ı şun^c ile yem-i ĥilkatde zâtıñ
Ĥağ itmiş âĥirîn güher evvelin şadef

3 Şâhen-şeh-i kâlem-rev-i ^cirfân şeh-i rusül
Sultân-ı enbiyâ vü kâlem-rân-ı lâ-teĥaf

4 Ĥayrân-ı kârgâh-ı kemâliñ fuĥûl-i dîn
Der-bân-ı âsitân-ı ^culûmuñ şeh-i Necef

5 Münĥâd-ı ĥükmüñ evvel ü âĥirde kâ'inât
Fermâniña muĥî^c-i ĥalefdir eger selef

6 Medhûş-ı bezm-i menĥabetiñ ĥüşyâr-ı câm
Mest-i müdâm-ı ma^c rifetiñ ^cârif-i nesev

7 ^cAzmiñ deminde peyk-i cenîbet-keşiñ ĥüdâ
Rezmiñ deminde ins ü melâ'ik keşide şaf

8 Şemşîr-i tîz-i ĥaşdıña seng-i fesân zafer
Peykân-ı tîr-i ĥahrıña cân-ı ^cadû hedef

9 Pür-sûz-ı bîm nâ'ire-i nehyiñ ehl-i sâz
Pür-tef ü tâb âteş-i reddiñ vücûd-ı def

10 Şevĥ-ı fûrûğ-ı rûy u cebîniñle rûz u şeb
Ĥurşîd ü mâh olmada lebrîz-i tâb u tef

11 Ey mürşîd-i ĥüdâ çile-i derdiñ eylemiş
Pîr ü cüvâna şavma^c a-i ^caşkı mu^c tekef

12 Mihr ü meh iki beyzası nâzır şabâĥ u şâm
Şahrâ-yı rif^c atiñde seniñ çarĥ bir keşef

13 İkrâr iden sa^c id seni itmeyen şakî
Olmaz ĥalef çü nâ-ĥalef ü nâ-ĥalef ĥalef

14 Zîr-i mehâr-ı ^caşkıñ olup üstür-i felek
Ĥurşîd ü meh degil saçılır pâre pâre kef

15 Erĥâma ĥükm-i da^c vetiñi eyleseñ revân
Aşlâbdan nübüvvetiñ ikrâr ider nuĥaf

⁶⁵ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 16 Başmaz kemâl-i devlete noşşân-ı ' izzete
Eyler gedâ-yı kûyuñ o sevdâyı ber-şaraf
- 17 Mihr-i münîr tâb-ı kemâliyle pür-zevâl
Rûy-ı şamerde lekke-i noşşân ile kelef
- 18 Ğalbimde meyl-i kûyuñ ile dâĝ-ı iřtiyâķ
Cânımda ğüft ü ğûyuñ ile şûriş ü řeĝaf
- 19 Tûmâr-ı cürmi ĥâce-i ' afvıñ iderse feth
Zamm olsa her ne deñlü gelür kesreden eřaf
- 20 İtme metâ' -ı derdiñi benden dağı dirîĝ
' Âlem egerçi tâlibidir naķd-i cân be-kef
- 21 Olsun maĥabbetiñle ĝöñül mihr ile bilür
Yansun ço mâsivâ-yı derûnum mişâl-i ĥaf
- 22 Redd itme vaşf-ı cevher-i zâtıñda Nazîm'i
Olsun ĝüher řabûlüñ ile pâre-i ĥazef
- 23 İķbâl-i dehedir hevesim lâ-bekâ iken
' Ömr-i ' azîzim olmada yoķ yerde telef
- 24 ' Âlem şaraf şaraf çekilür âsitâniña
Eyle bu lâ-mekâna dağı dergehiñ kenef
- 25 İtdirme ser-fürû felege kâm-ı dehr içün
Ĥayvân mişâl olmayayım nâzır-ı ' alef
- 26 şehr-i celâliñi nice vaşf eylesün Nazîm
Bu kâr-ĝâh-ı dehr aña dükkânce-i ĥiref
- 27 Olsun revân-ı pâkiñe teslîm řubĥ u şâm
Enva' -ı maĥmidet ile şad-kârvân tuşaf
- 28 Hem-vâre dûstâniñ olup şad u kâmrân
Olsun naşîb düřmeniñe nâle vü esef
- 45 Na' t-ı şerîf Be-Ĥarfî'l-Ķâl⁶⁶
(T: 109a, H: 53a, R: 102a, A: 39b) (Müfte' ilün Fâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ilün)
- 1 Ķısmet-i rızķ eylemiş ezelde dağı Ĥaķ
Naĥnü şasemnâ yeter tesellî-i muřlaķ
- 2 Rızķ içün itme niyâz denî vü le 'ime⁶⁷
Âb-ı ruĥuñ yoķ yere dökülmesün aĥmaķ

⁶⁶ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

⁶⁷ Bu mısradâ vezin bozuktur.

- 3 Gûşe-nişîn ol yûri edânî-i ‘aşrîñ
Âdem iseñ eyleme kapularını dağğ
- 4 Va‘ de-i ferdâsına şalarsa eger kim
Fâkadan eyler seni tamâm şalıncağ
- 5 Hânesiniñ şâhibin gulâmına şorsañ
Saña ider mâr ile hikâyet-i lağlağ
- 6 ‘Aql ile qarzın iken koyup seni açmaz
Faqr ile şeh mât ider sürer saña beydağ
- 7 Minnet iderseñ eger ricâline it kim
Himmeti itsün seni merâma muvaffağ
- 8 Himmet-i şâhib-nazar ki hâki zer eyler
İstemez iksîrine nuhâsla zîbağ
- 9 Sende el varken ele iş inanma
Gûş dutup ‘ibret al naşîhatime bağ
- 10 Çarğ-ı felek hârcınıñ hisâbın idince
Her ser-i meh gösterir hilâl aña parmağ
- 11 Nağşına olma firîb bu zâl-i sipihriñ
Reng geçer ‘âkıbet o câdû-yı ezrağ
- 12 Bâr-ı vücûd eyleme perend ü harîri
‘Âleme ‘uryân gelen gider yine çıplak
- 13 Mihrine itme nigâh ne nâzır-ı mâh ol
‘Ârife virmez felek şu içmege bardağ
- 14 Def gibi uyma hâzer uşûlüne devriñ
Kadriñi rakğaş-ı çarğ idersiñ ancağ
- 15 Şöhrete meyl eyleme şağın olur âfet
Na‘ t-ı şeh-i enbiyâ yeter saña revnağ
- 16 Dâver-i kevn ü mekân ki arz u semâda
Hükümüne ins ü melek muñ‘ -i muñavvağ
- 17 Hüsrev-i ‘arş-âsitân ki câhına itmiş
Kevn ü mekân ile Hağ dü-‘ âlemi mülhâğ
- 18 Rehber-i ehl-i tarîğ kazâ-rev-i tağkîğ
Peyk-i Hağ aña refîğ Burâğ aña eblağ

- 19 Neyyir-i şubh-ı hüdâ meh-i şeb-i İsrâ
Nûrdan itmiş Hudâ vücûdını müştak
- 20 Nâm-ı şerîfi anîñ Muḥammed ü Aḥmed
Nuṭṭ-ı laṭîfi anîñ muşaddak u aşdak
- 21 Eylese bezl-i ḥikem o muḥbir-i şâdık
Dehri dutar na'ra-i pey-â-pey-i şaddak
- 22 Zât-ı kerem-güsteri hemîşe mükerrerem
Ḳavl-i ḥikem-perveri hemîşe muşaddak
- 23 Ḥil' at-i levlâk anîñ vücûdına lâyıḳ
Tâc-ı le' amrük anîñ cenâbına elyaḳ
- 24 Zâhir ü bâṭın odur vücûh ile aḳdem
Evvel ü âḥir odur vücûh ile esbaḳ
- 25 Ḥüsrev-i fermân-revâ gedâsı o şâhîñ
Rûtbe-i 'izz ü 'alâ o şâha ḳul olmak
- 26 İns ü peri vü melek yetîmi ḥaḳîḳat
Cümle nebiyy ü rusül tufeyli muḥaḳḳaḳ
- 27 Münkesir-i 'izzeti hezâr-muḳarnes
Münhedim-i rif' ati hezâr-Ḥavernaḳ
- 28 Olmuş o deñli vesî' riyâz-ı celâli
Kim aña bir şuffedir bu ḳaşr-ı muṭabbak
- 29 Ol ḳadar olmuş refî' revâḳ-ı kemâli
Kim aña âvîzedir sipihr-i mu' allaḳ
- 30 Ebrû-yı i' câz ile işâret idince
Ḳurş-ı mehi eyledi benâni iki şaḳḳ
- 31 Kevn ü mekân olmaya muḥîṭ ile dolsa
Ḳulle-i iclâliniñ kenârına ḥandak
- 32 Rezmi deminde olur o server-i diniñ
Şuḳḳa-i hidâyet-zafer sipâhına sancak
- 33 Şadme-ḥor-ı ḥaşmeti memâlik-i a' dâ
Şındı büti düşmeniñ şikest olup ancak
- 34 Bâr-geh-i ḥıfzınıñ muḳîmi olanlar
Yazıla yevmü's-su'âl cebînine mu' taḳ

- 35 ‘Arş-ı berîn-dergehâ sürûş-sipâhâ
Ey dem-i rûz-ı nedem ‘uşâtına eşfağ
- 36 Sensin o memdûh-ı Hâk ki olsa yetişmez
Süfre-i evşâfiña edîm-i zemîn-i rağ
- 37 Ebrû-yı yek mevciniñ işâreti besdir
‘Afvîñ ile cürmümüz muhîf ile zevrağ
- 38 Mest-i mey-i medhiñe seniñ dü-cihânda
Olmaya vaşfiñ gibi rahîk-i mürevvağ
- 39 Mağmidetiñ ‘âcizi Harîrî vü Hâssân
Menkabetiñ kâşırı Lebîd ü Ferezdağ
- 40 ‘Aql ile olmağ muhâl senâ-yı şîfâtîñ
Kimseye keşf olmadı o nüshâ-i muğlağ
- 41 Hüsni kabûle ola ümîd o ki mazhar
Yohsa bu nazmîñ Nazîm olursa da ancak
- 42 Başla du‘âya yeter bu teng-fezâda
Edhem-i kilki siyeh ey oynadı mızrağ
- 43 Tâ ki dem-â-dem ala naşîbini herkes
Tâ ki vire rızkımız hemîşe bezm-i Hâk
- 44 Rûhına teslim ola şalât ü tahîyyât
Şubh u mesâ dem-be-dem kıyâmete dek çağ
- 45 Dest-i kazâ vü kader vücûd-ı ‘adûya
Çûb-ı muşîbet ile müdâm ura mıtrağ
- 46 Kaşîde Der-Na‘t-ı Sultân-ı Kevneyn ve Resûlü’s-Şekaleyn ‘Aleyhi’s-
selâm⁶⁸
- (T: 12b, H: 12b, R: 12b, A: 40b) (Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)
- 1 Hızr-ı endîşe olup vâdî-i ma‘nâda refîk
‘Azm-i râh eyledim Allâhu veliyyü't-tevfîk
- 2 Benem ol baħr-i ma‘ânî güher-i feyz-i şâdef
Ki ser-â-ser ola her kâtresi bir baħr-i ‘amîk
- 3 Benem ol Bû-‘Alî-i dehr ki satr-ı sühânım
Olmada râz-ı ma‘ânî ile cây-ı tedkîk

⁶⁸ Başlık, L nüshasından alınmıştır.

- 4 Ben o âteş-dem-i nazmım ki olur hussâdîñ
Hırmen-i nâtıkası berç-i hayâlimle harîk
- 5 Kesr-i şân-ı sühanımdır bilür erbâb-ı füsûn
Şi'rimi sehven eger sih'r ile itsem ta'tbîk
- 6 Mesned-ârâ-yı beyânım ki dür-i ma' nâyı
Eyledim hânde-zenân rûy-ı hasûda ta' lîk
- 7 Âsiyâb-ı sühanı gendüme ben döndiricek
Eyledim hırmen-i endîşede şad-fikr-i da'kîk
- 8 Cism-i ' işret-gede-i ma' rifetim kim şi' rim
Olmada bezm-i kemâl ehline şahbâ-yı ra'kîk
- 9 Bâzû-yı Rüstem-i tab' ımla benim pençe dutan
Kahramân olsa hünerde gören eyler ta'hmîk
- 10 Nola ta'ktîr-i gül-âb-ı sühan itsem itmiş
Hikmet-i Haq kalemim lûle vü tab' ım inbîk
- 11 Sühan-ı pâkime beñzer mi benim şi' r-i hasûd
Bir midir kıymet-i yâkût ile miqdâr-ı ' a'kîk
- 12 Haq bilür nazm-ı ferağ-bağşım nisbetle benim
Haşm-ı dînuñ kelimâtı hezeyân u terzîk
- 13 Deşt-i pehnâ-yı beyânı ser-i haşma itdim
Reh-i âmed-şüd-i endîşe gibi teng ü ra'kîk
- 14 Merhabâ peyk-i şitâbân-ı ma' ânî ki müdâm
Hâtırım müjde-i şad-feyz ile eyler teşvîk
- 15 Zer-i hâliş gibi ma'kbûl ' ayâr-ı sühanım
Râst mi' yâr-ı hüner olmada bu tab' -ı reşîk
- 16 Ğayra muhtâc degil râh-ı sühanda besdir
Tab' ıma na' t-ı şehen-şâh-ı rusül yâr-ı şadîk
- 17 Eylerim defter-i endîşemi itdikce yekûn
Ra'kam-ı menkâbet-i zât-ı şerîfin tefrîk
- 18 Fa'hr-i ' âlem ki anıñ medh'in iderdim şeb u rûz
Sühanım midhatine olsa sezâ-vâr u ha'kîk
- 19 Hâdî-i dîn ki hemân tâbi' -i fermânı degil
Şer' ini cân ile düşmen da'ji eyler taşdık

- 20 Gülbün-efrûz-ı çemen-zâr-ı nübüvvet kim anıñ
Buldı zâtıyla şeref bağçe-i şer^c-i veşîk
- 21 Mefhar-ı kevn ü mekân pâdişeh-i her dü-cihân
Merhamet-güster-i devrân hüdâvend-i şefîk
- 22 Şadr-pîrâ-yı serâ-perde-i kâbe kavseyn
Aḥmed-i mürsel o şâhen-şeh-i mülk-i taḥkîk
- 23 O hüdâvend-i dü-^câlem ki derinde olmuş
Şıdḳ ile ^cabd-i kemer-beste cenâb-ı Şıddîk
- 24 O şehen-şâh-ı rusül-ḥayl ki çün tûbî-i huld
Cilve-i ḳaddi ile buldı şeref Beyt-i ^cAtîk
- 25 Rûḥ-ı ḳudsî ḥarem-i câh-ı celâlinde muḳîm
^cAkl-ı kül mevce-i deryâ-yı kemâlinde ḡarîk
- 26 Süfre-i ḳadrine zerrîn-legençe ḥurşîd
Olsa şâyeste meh-i nev aña sîmîn-ibrîk
- 27 Ḥânümân-ı zu^c afâ sâye-i ^cadlinde emîn
Dûdmân-ı ḥuşamâ âteş-i ḳahrında ḥarîk
- 28 Kehkeşân şanma görüp gerden-i gerdûni ezel
Ṭavḳ-ı ^caşḳı o şeh-i ^câlemiñ itmiş taṭvîk
- 29 Sedd olurdu ḥuşamâ yollarına olmasa ger
Ḥân-ḳâh-ı keremi şâh-reh-i ehl-i ṭarîk
- 30 Sâkin-i bağçe-i ḥıfzına endîşe-i mevt
Ḥaḳ bu itmek gibidir emr-i muḥâle ta^c lîk
- 31 Şâh-ı ḳudsî-sipehâ ^carş-mekân pâdişehâ
Ey hüdâvend-i ḥaṭâ-pûş u ^caṭâ-baḥş u şefîk
- 32 Sensin ol ḥüsrev-i yektâ ki olup emriñe râm
Var mıdır bendeliḡiñ eylemeye hiç ferîk
- 33 Rûşen it pertev-i mihrîñle Nazîm-i zârîñ
Ḳoma ḳaşâne-i cân u dilini tîre vü ḋîk
- 34 Şefḳat it ḥâline zulmet-gede-i ^cişyânda
Ḳalmasun ^câciz ü dermânde ve nâ-çâr u sefîk
- 35 Yeter ey ḥâme du^câ eyle idüp ḥatm-i kelâm
Âḥîr-i ṭarḥ-ı sühanda budur elbetde ṭarîk

36 Tâ ki erbâb-ı dile deşt-geh-i ma^ç nâda
Hızır-ı ilhâm ola feyz-i ilâh ile refîk

37 Ola rûh-ı şeh-i kevneyne şalât ile selâm
Eyleye bedreka-i ümmetini Hâk tevfiğ

47 Na^ç t-ı Şerîf Be-Ĥarfî'l-Kâf⁶⁹

(T: 110a, H: 54a, R: 103a, A: 41b) (Mefâ^ç ilün Fe^ç ilâtün Mefâ^ç ilün Fe^ç ilün)

1 Eyâ şehen-şeh-i ebrâr es-selâmu ^çaleyk
Melâz u melce-i ahrâr es-selâmu ^çaleyk

2 Muķîm-i şadr-ı bülendi maķâm-ı maķmûduñ
Cenâb-ı Aĥmed-i Muĥtâr es-selâmu ^çaleyk

3 Muĥammed-i ^çArabî şâh-ı kişver-i levlâk
Şenâ-yı Hâķķ'a sezâ-vâr es-selâmu ^çaleyk

4 Ĥudâyġân-ı rusül-ĥayl ü enbiyâ-leşker
Yegâne server ü serdâr es-selâmu ^çaleyk

5 Ĥidiv-i taĥt-nişîn-ii memâlik-i ^çirfân
Şeh-i ķalem-rev-i esrâr es-selâmu ^çaleyk

6 Ĥabîb-i ĥazret-i Mevlâ şefî^ç -i rûz-ı cezâ
^çUyûb-ı ümmeti settâr es-selâmu ^çaleyk

7 Penâh-ı bende vü âzâd ü seyyidül-kevneyn
Şefîķ-i her dil-i nâ-çâr es-selâmu ^çaleyk

8 Mu^çîn-i ins ü melek dest-ġîr-i mevcûdât
Medâr-ı gerdiş-i devvâr es-selâmu ^çaleyk

9 Nedîm-i bezm-i şühûd-ı sarây-ı ĥâşû'l-ĥâş
Ĥarîm-i ĥalvet-i didâr es-selâmu ^çaleyk

10 Cihân-ı ^çilm ü yem-i ma^ç rifet sipîhr-i kemâl
Seĥâb-ı feyz-i hüner-bâr es-selâmu ^çaleyk

11 Bahâr-ı bâġ-ı ezel naĥl-ı bûstân-ı ebed
^çAĥâ-şükûfe seĥâ-bâr es-selâmu ^çaleyk

12 Şefî^ç -i müznib ü ma^ç şûm u şâlih ü fâlih
Meded-res-i kec ü hem-vâr es-selâmu ^çaleyk

13 Cebîni neyyir-i raĥmet cemâli ^çâlem-i nûr
Vücûdı maĥla^ç -ı envâr es-selâmu ^çaleyk

⁶⁹ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 14 Şenâ-i maḥmideti tâc-ı revnaḡ-ı evrâd
Dürûdî zîver-i ezkâr es-selâmu ‘aleyk
- 15 Kıyâm-ı kâmeti gülşen-serâ-yı ḡurbetde
Nihâl-i gülbün-i bî-hâr es-selâmu ‘aleyk
- 16 Kaṡâr-ı da‘vet ile ‘âlem-i risâletde
Güzide kâfile-sâlâr es-selâmu ‘aleyk
- 17 Serîr-i salṡanat-ı kişver-i nübüvvetde
Bülend-mertebe dâdâr es-selâmu ‘aleyk
- 18 Yem-i şeref-i ḡaḡîkatde kân-ı ḡikmetde
Yegâne gevher-i şeh-vâr es-selâmu ‘aleyk
- 19 Nişâr-ı feyz-i nevâlînde kaṡreden kemter
Hezâr ḡulzüm-i zehḡâr es-selâmu ‘aleyk
- 20 Fürûḡ-ı nûr-ı kemâlînde zerreden aḡḡar
Hezâr neyyir-i nevvâr es-selâmu ‘aleyk
- 21 Vücûduñı çemen-ârâ-yı ḡudret itmiş ezel
Riyâz-ı ‘âṡîfet-ezhâr es-selâmu ‘aleyk
- 22 Nesîm-i feyz-i dem-â-demle ṡab‘-ı pür-keremiñ
Muḡîṡ-i mekrümet-işâr es-selâmu ‘aleyk
- 23 Şükûfe-zâr-ı nübüvvetde bülbül-i i‘câz
Risâletde gül-i gülzâr es-selâmu ‘aleyk
- 24 Sipîhr dâ‘ire-i şafḡa-i celâlînde
Mişâl-i noḡṡa-i pergâr es-selâmu ‘aleyk
- 25 Tırâz-ı şeş-cihet ârâyiş-i çehâr-erkân
Fedâ yoluñda şeş ü çâr es-selâmu ‘aleyk
- 26 Kemîne ṡârem-i engûr bâḡ-ı rif‘atiñde
Sipîhr-i şâbit ü seyyâr es-selâmu ‘aleyk
- 27 Metâ‘-ı derd ü ḡamiñ naḡd-i cân-be-kef itmiş
Cihâniyânı ḡaridâr es-selâmu ‘aleyk
- 28 Binâ-yı şer‘ ile erkân-ı üstüvâr seniñ
Çihâr-yâr-ı vefâ-dâr es-selâmu ‘aleyk
- 29 Sipîhr-i raḡmet-i Ḥaḡsın mürüvvet ü şeḡkat
Seḡâb-ı cûduña emṡâr es-selâmu ‘aleyk

- 30 İki cihânda ola rû-siyâh bahtı gibi
Nübüvvetiñ iden inkâr es-selâmu ‘aleyk
- 31 Figâr-ı tîğ-ı cihân-gîr-i heybetiñ eşhâş
Helâk-i satvetiñ eşrâr es-selâmu ‘aleyk
- 32 Kemân-ı rezmiñe peykân ecel kazâ vü kader
Sihâmına per ü sûfâr es-selâmu ‘aleyk
- 33 Hemîşe şarşar-ı kahrıñla hâşmıñıñ olsun
Nihâl-i bahtı nigûn-sâr es-selâmu ‘aleyk
- 34 Ne deñli nâ-sezâ olsa kemâl-i ‘afvıñdır
‘Ayâr-ı tâ‘ata mi‘yâr es-selâmu ‘aleyk
- 35 Zâhîr-i ‘âlem ü âdem şefî‘-i rûz-ı nedem
Eyâ ‘uşâtına gam-hâr es-selâmu ‘aleyk
- 36 Qabûl iderseñ eger cânımı fedâ ideyim
Benim sezâ saña nem var es-selâmu ‘aleyk
- 37 Vücûd-ı ‘âşîka hâk-i deriñde hâb-ı ‘adem
Tamâm-ı devlet-i bî-dâr es-selâmu ‘aleyk
- 38 Hezâr hâne-harâb-ı gamıñ ider ma‘mûr
Yıkık gönüllere mi‘mâr es-selâmu ‘aleyk
- 39 Tabîb-i haste-dilânsın ‘alîl-i ma‘şiyetim
Qoma bu ‘âcizi bîmâr es-selâmu ‘aleyk
- 40 Benim de nâme-i ‘işyânımı ümîdim odur
Şefâ‘atıñ ide tûmâr es-selâmu ‘aleyk
- 41 Edâ-yı dîn ideyim hıdmetiñde eyle beni
Huzûr-ı ‘izzete ihzâr es-selâmu ‘aleyk
- 42 Hezâr cân ile nâlân ü sine-çâk diyem
O bezm-i hâşda tekrâr es-selâmu ‘aleyk
- 43 Huzûrıña varıcaq şerm-i cürm ile bilmem
Qalır mı kudret-i güftâr es-selâmu ‘aleyk
- 44 Esîr-i nefis ü hevâdır meded halâş eyle
Quluñ Nazîm-i güneş-kâr es-selâmu ‘aleyk
- 45 Dem-i şefâ‘at o miskîne merhamet senden
Günâhın eyledi ikrâr es-selâmu ‘aleyk

46 Bula cevâhir-i güftârı silk-i na' tında
Revâc-ı kıymet ü miqdâr es-selâmu 'aleyk

47 Revân-ı pâkiñe olsun şalât tâ-maşşer
Hemîşe her dem ü her bâr es-selâmu 'aleyk

48 Selâsil-i ğazabında 'adû-yı dîniñ ola
Esîr ü bend ü giriftâr es-selâmu 'aleyk

48 Der-Na' t-ı Hâbîb-i Ekrem Şallallâhu 'Aleyhi ve Sellem⁷⁰
(T: 13b, H: 13b, R: 13b, A: 41a)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Vücûduñla şeref buldı seniñ ey mazhar-ı levlâk
Kâbâ-yı kâbe kavseyñ ü serîr-i kişver-i levlâk

2 Şeh-i mülk-i nübüvvetsin seniñ zât-ı şerîfiñdir
Şehen-şâh-ı risâlet-taht u şâhib-efser-i levlâk

3 Hıdiv-i nâm-dâr-ı Mekke şâh-ı şâhibü'l-mi' râc
Hüdâvend-i Medîne hüsrev-i nâm-âver-i levlâk

4 Hıyâbân-ı nübüvvetde sehî-serv ü le' amrük-berg
Gülistân-ı risâletde hırâmân 'ar' ar-ı levlâk

5 Seniñçün oldı bezm-i Kibriyâ'da ey habîb-i Hağ
Şarâb-ı vahdet-i zâtıyla memlû sâğar-ı levlâk

6 Senin cebheñde lâmi' berğ-i envâr-ı tecellâyî
Senin rûyuñda tâli' feyz-i nûr-ı ezher-i levlâk

7 Nigâristân-ı hilkatde yed-i kudretle taşvîriñ
Seniñ rûh-ı muşavver eylemiş şûret-ger-i levlâk

8 Sa' âdetle o dem kim seyr-i iqlîm-i vücûd itdiñ
Mübârek-bâd-ı tarh oldı seniñçün çâder-i levlâk

9 Ziyâfet-hâne-i ma' bûdı teşrif eyleyüp zâtıñ
Fürûzân oldı vaşfiñ micmerinde 'anber-i levlâk

10 Cemâliñ maşrıq-ı şubh-ı hüdâ nûr-ı Hudâsın sen
Hâbibiñ matla' ü'l-envâr-ı mihr-i enver-i levlâk

11 Vücûduñ fülk-i baħr-i lâ-yezâlîdir ki şalmış fer
Livâ-yı lî-ma' allâh ile anda lenger-i levlâk

⁷⁰ Başlık, L nüshasından alınmıştır.

- 12 Fûrûzân behcetiñle mâh-ı bedr-i leyletü'l-İsrâ
Dırağşân tal' atıñla mihr-i pertev-güster-i levlâk
- 13 Derûnuñ baħr-i bî-ka' r-ı ledün deryâ-yı ' irfândır
Vücûduñ genc-i pür-esrâr-ı kân-ı gevher-i levlâk
- 14 Tûlû' -ı bedr-i zâtıñ kâ'inâta eyledi tebşîr
Pür itdi kevni ser-tâ-ser fûrûg-ı aħter-i levlâk
- 15 Mûkahhal kuħl-i mâzâga'l-başarla çeşm-i ħağ-bîniñ
Münevver tal' atıñ mir'ât-ı rü'yet-cevher-i levlâk
- 16 Müzeyyen levh-i maħfûz u kalem vaşf-ı cemîliñle
Müzehheb medh-i pâkiñle ser-â-ser defter-i levlâk
- 17 Münevver şem' -i zâtıñla dem-â-dem câmî' -i ' irfân
Müşerref mağdem-i ħadriñle dâ'im minber-i levlâk
- 18 Musahħar eylediñ âfâkı hep mihr-i nübüvvetle
Benân-ı şâniña şâyestedir engüşter-i levlâk
- 19 Olurlar sâye-i luţfuñda âsûde Süleymânlar
' Aceb mi açsañ evc-i lâ-mekânda şeh-per-i levlâk
- 20 ' Adûnuñ sînesi şad-pâre bağrı çâk çâk oldı
Olaldan ħabza-i vaşfıñda tûg u ħançer-i levlâk
- 21 Tahıyyât u selâm olsun saña tâ kim Nazîm-âsâ
İde herkes nu'ût-ı zâtıñı pür-zîver-i levlâk

49 Kaşide Der-vaşf-ı Aħmed Pâşâ⁷¹

(T: 152b, H: 95a, R: 143b, A: 144a) (Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Zehî şehen-şeh-i iħlîm-i nâz u ħüsn-evreng
Ki lâl ħaldı şükûhıyle şûret-i erjeng
- 2 Ĥoşâ kalem-rev-i ħûbîde Yûsuf-ı Şânî
Ki mışr-ı ħüsn ü behâda bulunmaya hem-reng
- 3 Güzide fâris-i eblağ-süvâr-ı maħbûbî
Ki raħş-ı ħüsnüñe şahn-ı melâhat olmuş teng
- 4 Cemâl ü ħüsn ile mümtâz-ı dehr dilber-i şûħ
Kemâl-i nâz ile âşûb-ı şehri şâhid-i şeng
- 5 Kemân-ı fitne be-dest ebrûvân-ı çîn-dârı
Derûn-ı ' âşıka müjgânı sîne-dûz-ı ħadeng

⁷¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 6 Fezâ-yı naıvete hûn-hâr-ı şîr-i ğamzeleri
Nigâhı kulle-i kühsâr-ı hüsne ğırre peleng
- 7 Zebânı tûtî-i ğüyâ şeker leb-i la'li
Henûz âyîne-i hüsni görmemiş daıı jeng
- 8 Şikenc-i kâkül-i 'anber-şemîmi haııı-ı lebi
Biri kalem-rev-i çındır birisi hıııııta-i zeng
- 9 Görüp cemâlini hoy-gerde oldu jâle degil
'Îzâr-ı ğoncaya virdi hiçâbı sürhî-reng
- 10 Sipihir-i hüsne olup âfitâb zühre-cebîn
Hezâr mâh-veşîñ serv-i kıaddin itmiş çeng
- 11 Melâhat olsa eger vezn o Yûsuf-ı hüsne
Perî-veşân şabâhatde olmaya hem-seng
- 12 Tamâm eyledi şad-pâre ceyb-i havşalamı
O deñli eyledi ben nâtüvânı da dil-teng
- 13 Güsiste rişte-i şabr u şekîb ü târ-ı hıred
Şikeste sâğar-ı nâmûs u âr ü şîşe-i neng
- 14 Cemâli naıışı ğözümde mişâl-i hâb ü hayâl
Hevâ-yı vaşlı serimde hemân ki neşve-i beng
- 15 O resme eylemiş üstâd naıış ü taşvîrin
Ki hayret eyleye evvel nazarda 'âşıkı deng
- 16 O naıış-ı hüsni temâşâdadır ki dîde-i cân
Cemâl-i hür-ı bihişt olmaya aña nîreng
- 17 Bu hüsni-i havşala-sûza ola meger ki nazîr
Cemâl-i şâhid-i baıııı-ı vezîr-i Cem-Ferheng
- 18 Bihîn bahâr-ı sa'âdet ki bâğ-ı rif'atine
Sipihir 'ıkd-ı şüreyyâyı eyledi âveng
- 19 Yegâne dâver-i zî-şân Sikender-i devrân
Hudâyğân-ı zamân âşaf-ı Süleymân-çeng
- 20 Peleng-i kûh-ı veğâ şîr-i bişe-zâr-ı ğazâ
Ser-âmed-i vüzerâ şaf-şikâf-ı kavm-i Fireng
- 21 Sütüde tab' u şiyem iftiğâr-ı ehl-i kerem
Vezîr-i a'zam ü ekrem dilîr-i 'arşa-i ceng

- 22 Sitâre-ceyş ü felek-bâr-gâh u mâh-‘alem
Cenâb-ı Aḥmed Pâşâ muḥîṭ-i ‘âlem-i teng
- 23 O Cem-şükûh-ı cihân-bân ki olsa şâyeste
Derinde ‘abd-i kemer-beste Keyḳubâd u Peşeng
- 24 O ḳahramân-ı şaf-ârâ ki görse şavletini
Kefen-be-düş gelüp pâyine düşe Hûşeng
- 25 Cihân-ı şevkete hâḳân-ı ma‘delet-mesned
Serîr-i himmete sulṭân-ı mekrümet-evreng
- 26 Bisât-ı rif‘atine mâh sâğar-ı sîmîn
Der-i sa‘âdetine âfitâb bir serheng
- 27 Seḫâda baḫr ile ṭab‘-ı kerîmi dest-be-dest
‘Aṭâda ebr-i bahâr ile cûdı reng-â-reng
- 28 O deñli ‘âleme nâzır nigâh-ı merḫameti
Ki şâh-bâza hevâ-dâr olup ḳaṭâr-ı küleng
- 29 Olursa sâye-fiken âfitâb-ı terbiyeti
Fezâ vü kûhda hem-ḳader şeb-çerâğ ola seng
- 30 Olurdu âyîne-i ḳahrına dû-çâr olsa
Demâğ-ı tûṭî-i gûyâya şehd-i nâb şereng
- 31 Seḫâb-ı ḫıfzı eger sâye şalsa deryâya
Maḳâm-ı râḫat ola mâhiyâna kâm-ı neheng
- 32 Belâ-resân-ı ‘adû kim olursa lâyıḳdır
Semend-i ‘azmine bâl-i hümâ-yı fetḫ çeleng
- 33 Yegâne âşaf-ı şâhib-ḳırân-ı ḳişver-gîr
Hirâs-ı düşmen için kim ola süvâr-ı küreng
- 34 Dem-i şitâb virüp lerze şadmesi dehre
Geçe sipihri de evvel ḳademde şad-ferseng
- 35 Hûşâ kümeyt-i mülâyim-ḫırâm kim gâhî
Zarar getürmeye âyîne üzre itse direng
- 36 Zâfer-şükûh vezîrâ güzîde-tedbîrâ
Eyâ hücumı iden düşmenâna ‘âlemi teng
- 37 Bülend rütbesin ol âşaf-ı mükerrermsin
Ki oldı ḫıdmetiñe ḳad-ḫamîde çarḫ-ı şeleng

38 Cihân huzûrda der-i devletiñde bî-ârâm
Meger ola kadeh-i hoş-ıdırâm-ı bezm-i eleng

39 Fezâ-yı medhiñi tâ-ıaşır eylerim pûye
Meger ki edhem-i hâmem ola kazâ ile leng

40 Yeter Nazîm ço taşdıf i eyle hatm-i kelâm
Du' â-yı devletine kıl hulûş ile âheng

41 Hemîşe tâ kim ide hüsrevân-ı mülk-i cemâl
Şükûh-ı hüsni ile 'uşşâk-ı bî-karârını deng

42 Mağâm-ı devlet ü 'izzetde eyledikçe qarâr
Hasûd-ı câhına dâ'im kazâ ola erjeng

43 Hudâ vücûdını hâfiz belâ vü âfetden
Kılâ'-ı haşmı harâb eyledikçe fîb u tüfeng

50 Kaşîde Berây-ı Muşâhib Muştafâ Pâşâ⁷²

(T: 153b, H: 96a, R: 145a, A: 150b) (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 Ey nesîm-i şeheri cilve-künân hoş geldiñ
Vey şafâ-bağş-ı dil-i gam-zedegân hoş geldiñ

2 Kûy-ı dildâr selâmın mı getürdüñ söyle
Dil-i sevdâ-zededen var mı nişân hoş geldiñ

3 Kâkülünde nicedir hâl-i melâmet-fâli
Bir haber vir daği eyler mi fîgân hoş geldiñ

4 Cân meşâmı dem-i feyziñle mu'atâr itdiñ
Nefha-i zülfi ile müjde-resân hoş geldiñ

5 Sen mi geldiñ dil-i bîmârı su'âl eylemege
Ey hadeng-i müje ey âfet-i cân hoş geldiñ

6 Ey hayâl-i ruğ-ı dildâr meded kande idiñ
Saña müştâk idi çeşm-i nigerân hoş geldiñ

7 Yağşilik eylediñ ey gamzesi tâtâr-firib
Hasretiñ hâlimi itmişdi yaman hoş geldiñ

8 Cânıma geçmiş idi devri-i hüsniñ cânâ
Kalmamışdı dil-i zârımda tûvân hoş geldiñ

9 Âşiyân-ı serime konmağa ey tâ'ir-i şevk
Nâme-i vuşlat ile bâl-feşân hoş geldiñ

⁷² Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 10 Seni gönderdi gibi var ise ey tîr-i müje
Cüst ü cûy-ı dile ol kaşı kemân hoş geldiñ
- 11 Da' vet eylerdi seni dūd-ı buhūr-ı âhım
Ey perî hâneme bu gice nihân hoş geldiñ
- 12 Cûy-veş pâyiñe diller ƙo dökülsün bir bir
Çemen-i ' işveye ey serv-i çemân hoş geldiñ
- 13 Yine şad-hâlet ile mihrimi efzûn itdiñ
Ey ruĥı reşk-i gül-i bâġ-ı cinân hoş geldiñ
- 14 Ey şarâb-ı ƙadeĥ-i hüsn ile ser-germ-i ġurûr
Ĥançer-i nâz be-kef na' ra-zenân hoş geldiñ
- 15 Sen de ' âşık mısın ey ġonca ki şahn-ı çemene
Cismiñi pâreleyüp câme-derân hoş geldiñ
- 16 Kemer-âsâ baña virdi elemiñ pîçiş ü tâb
Târa döndi tenim ey mûy-miyân hoş geldiñ
- 17 Rûze-dârân ġam-ı ebrûña baġup dirse nola
Ey hilâl-i meh-i ' id-i Ramazân hoş geldiñ
- 18 Yine âyâ ne ƙadar diller alup bend itdiñ
Ey şeh-i leşker-i kâfir-menişân hoş geldiñ
- 19 Neredendir seferiñ leşker-i nâz ile olup
' Alem-efrâz-ı şaf-ı ' işve-gerân hoş geldiñ
- 20 Ĥaste-i derd ü ġamıñdan yine ey hâzık-ı hüsn
Nişter-i ġamzeñ ile almaġa ƙan hoş geldiñ
- 21 Dili zünnâr-perest eylediñ ey şûĥ olup
Deyr-i hûbîde ser-efrâz-ı bütân hoş geldiñ
- 22 Ey ġubâr-ı ƙadem-i âşaf-ı yektâ ki seniñ
İntizârıñda idi dîde-i cân hoş geldiñ
- 23 Âşaf-ı devr-i zamân dâd-penâh-ı devrân
Ya' ni memdûĥ-ı dil-i ' âlemiyân hoş geldiñ
- 24 Ĥâfız-ı devlet ü dîn şâĥib-i ' izz ü temkîn
Mürşid-i rûy-ı zemîn ƙuţb-ı zamân hoş geldiñ
- 25 Ristaţâlîs-eşer Bû ' Alî-i pâk-siyer
Ehl-i dil ehl-i hüner nâdire-dân hoş geldiñ

- 26 Âşaf-ı dehr-i felek-rütbe Müşâhib Pâşâ
Bihterîn hem-dem-i sultân-ı cihân hoş geldiñ
- 27 Ey felek-mertebe kim olsa revâ dergehiñe
Tâk-ı ‘âlî-güher-i kâh-keşân hoş geldiñ
- 28 Âsumân-kevkebesin oldı deriñde ser-seng
Mîhr-i pertev-fiken-i pür-leme‘ân hoş geldiñ
- 29 Kâmırân-ı vüzerâ Bermekî-i yektâsın
Virmege ehl-i dile rif‘at ü şân hoş geldiñ
- 30 Dûstâna kalemiñ âb-ı revân olduqça
Çeşm-i a‘dâña ola tîr ü sinân hoş geldiñ
- 31 Mesned-i devlete dârâ-yı Sikender-dersin
Meclis-i rif‘ate Cemşîd-nişân hoş geldiñ
- 32 Dür-i şeh-dâne-i luţf u kereme deryâsın
Güher-i merhâmet ü şefkate kân hoş geldiñ
- 33 Heft-hân-ı kereme Rüstem-i bî-pervâsın
Bîşe-zâr-ı himeme şîr-i jiyân hoş geldiñ
- 34 Âsumân-ı hünere neyyir-i bî-hemtâsın
Beden-i ma‘rifete rûh-ı revân hoş geldiñ
- 35 Kûh-ı kâf olsa da teng olmadadır cünbişiñe
Murğ-ı ‘anqâ-reviş-i sidre-mekân hoş geldiñ
- 36 Semt-i deryâya revañ olsa nesîm-i luţfuñ
Diye şad-şevk ile ey feyz-resân hoş geldiñ
- 37 Tarf-ı gülzâra vezân olsa semûm-ı gâzabıñ
Diye şad-havf ile ey båd-ı hazân hoş geldiñ
- 38 Çeşm-i hıfzıñ ki nigehtâr ola bir bâzâra
Birbirine diyeler sûd u ziyân hoş geldiñ
- 39 Rağş-ı kadriñ güzer itdikçe sipihre dir idi
Âferîn cilveñe ey germ-‘inân hoş geldiñ
- 40 Rağşa bindikçe dem-i cünbiş-i refâtında
Kûh-ı şahrâ diye ey peyk-i devân hoş geldiñ
- 41 Heybet-i tâm ile heycâda süvâr olduqça
Düşmenânıñ diyeler kıyma amân hoş geldiñ

- 42 Tünd-reftâr ile ol esb-i cihân-gerd dâver
Ser-i a' dâya olan hâk-feşân hoş geldiñ
- 43 Âşafâ lücce-kefâ dürr-i sa' âdet-şadefâ
Ey riyâz-ı kereme âb-ı revân hoş geldiñ
- 44 Sensin ol kim ruḥ-ı bahtıñda fûrûḡ-ı iḳbâl
Gün gibi olmada hem-vâr ' ayân hoş geldiñ
- 45 Benem ol bî-kes ü bî-çâre ki hâl-i dilimi
' Arz idüp eyleyeyim saña beyân hoş geldiñ
- 46 ' Akl u şabr u dil ü cân ḳalmadı nâçâr oldum
Bî-kesem şefḳatıñe ḳaldı hemân hoş geldiñ
- 47 Nev-' arûs-ı talebe ḥacle-geh-i luṭfuñda
Virmege mâşıta-i cûd ile ân hoş geldiñ
- 48 Geldi hengâm-ı du' â bir gün ola belki Naẓîm
Umarız kim diye ey menḳabe-hân hoş geldiñ
- 49 Tâ seḫer müjde-resân peyk-i nesîm-i çemene
Diyeler zümre-i âşüfte-dilân hoş geldiñ
- 50 Olasın ' izzet ü iclâl ile meşhûr-ı cihân
Mîhr ile meh gibi rûzân u şebân hoş geldiñ
- 51 ' Avn-i Ḥaḳ rehberin olsun nereye ' azm itseñ
' Avdetiñde diyeler pîr ü cüvân hoş geldiñ

51 Na' t-ı Şerîf Be-Ḥarfî'l-Lâm⁷³

(T: 111b, H: 55a, R: 104b, A: 42b) (Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Yine sipeh-büd-i sermâ idüp murâd-ı ḳıtâl
Miyân-ı âteş ü âba düşürdi ceng ü cidâl
- 2 Bürûdet-i ḡazab-ı ceys-i âb olup ḡâlib
Sipâh-ı âteşi itdi kül öksüzi fi'l-hâl
- 3 Bırâḳdı derd ile sultân-ı şayfi idbâra
Şeh-i şitâya bugün yüz dutup yine iḳbâl
- 4 Ḥasâret eyledi gülzârı leşker-i Behmen
Gözümde ḳaldı o revnaḳ mişâl-i ḥâb u ḫayâl
- 5 Ḥazân-ı dehr ile rîşi âḡardı berf degil
Çemende şâḫ-ı nihâl oldu pîç ü tâb ile dâl

⁷³ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 6   ‘ Aceb mi oynasa remmâl-veş felek kumda
Ki itdi tahta-i dünyâyı berf mâl-â-mâl
- 7   Meger ki bulmağa güm-geştesini nokta döker
Henûz şafha-i arza sipihr olup rû-mâl
- 8   Cihâna virse nola şimdi hâb-ı bî-hûş
Mezâr toprağı saçdı sipihr-i bed-ef’âl
- 9   O deñli oldı ki enbâra şiddet-i sermâ
Ki nüh-ķabâ ile eflâkı eyledi ħammâl
- 10   Zebânı şiddet-i sermâdan oldı efsürde
Tekellüm eylemege ķâdir olmasa nola lâl
- 11   Güm oldı gevher-i faşl-ı bahâr berf degil
Henûz bulmağa kum dökdi anı zeyl-i cibâl
- 12   Zemîne sîm nişâr itdi zer-ger-i gerdûn
Ki külçe-i mehi nâr-ı şafaķda eyledi ķâl
- 13   Sipihr itdi meger saķfını kec-endûde
Ki yer yer oldı zemîne çekîde berf-mişâl
- 14   Olunca şiddet-i deymden ķadehde yağ-beste
Perîye döndi hemân şîşe içre bâde-i âl
- 15   Kebûdî câmesiniñ hep döküldi penbeleri
Geyerdı ħayl-i zamândır sipihr-i dirîn-sâl
- 16   Dem-i şitâ tölular yağdı ħürmen-i felege
Ķıyâs itme görüp yer yer aķter-i şe‘âl
- 17   Felekde berf degildir nücûm ile görinen
Füsûn idüp yine şarrâf-ı gerdiş-i pür-âl
- 18   Dem-i mesâ geçirüp naķd-i ħileyi gözden
Ayırdı ħurdesini destine alup ħırbâl
- 19   ‘ Aceb mi germ-i şitâb olsa kûh u şahrâda
Nişân-ı berf ile yer yer pelenge döndi ħazâl
- 20   Yaĥûd bu berf degil pâre pâre kef dökülür
Revâdır üstür-i gerdûna gelse vecd ile ħâl
- 21   Ki itdi cânına te’sîr sûz-ı dil-keş ile
Nevâ-yı na‘t-ı ħabîb-i Ĥudâ-yı celle celâl

- 22 Bihîn bahâr-ı risâlet ki itmiş ebr-i kaçâ
Ser-i ‘adûsını vaqf-ı tegerg-i derd ü melâl
- 23 Meh-i sipihr-i kerem âfitâb-ı burc-ı hikem
Şefî‘-i küll-i ümem husrev-i hüceste-hışâl
- 24 Gül-i riyâz-ı nübüvvet dür-i yem-i rahmet
Fürûğ-ı mihr-i hidâyet sipihr-i fazl u nevâl
- 25 Penâh-ı ‘âlem ü insân peyember-i zî-şân
Ser-âmed-i dü-cihân server-i serîr-i cemâl
- 26 Hâbîb-i hâzret-i Mevlâ hulâşa-i dü-serâ
Harîm-i hâş-ı Hudâ nâzenîn-i bezm-i vişâl
- 27 Şeh-i melâ’ike ‘asker hıdîv-i pâk-i güher
Mu‘în-i nev‘-i beşer dest-gîr-i yevm-i su’âl
- 28 Cenâb-ı seyyid-i kevineyn Aḥmed-i muhtâr
Yegâne şâri‘ ü maḥbûb-ı İzzid-i müte‘âl
- 29 O fahr-ı ‘âlem ü âdem ki zâtın itmiş Hâk
Şeh-i kalem-rev-i ‘irfân ü taht-gâh-ı kemâl
- 30 O pâdişâh-ı güzîn kim reh-i tâ‘atine
Beşer vücûdını ferş eyledi melek per ü bâl
- 31 O şeh-süvâr-ı sa‘âdet ki esb-i rif‘atiniñ
Nişân-ı pâyı meh-i bedr şekl-i na‘li hilâl
- 32 Zebânı tûḫî-i i‘câz nuḫkı mu‘cize-gû
Dehâmı ḥoḫka vü dendâmı silk-i dürr-i le’âl
- 33 Bihişt-i kudrete zât-ı şerîfi gonca-i ter
Cinân-ı hikmete ḳadd-i laḫfi serv-i nihâl
- 34 O şeh ki keffe-i mîzân-ı ḫilm ü cûdında
Degildir iki cihân vezn olunsa bir mişḳâl
- 35 Zemîn riyâz-ı celâlinde nîm-ḳabza türâb
Sipihr bağçe-i rif‘atinde köhne sifâl
- 36 Künûz-ı gevher-i ma‘nâya zâttır gencür
Rumûz-ı hestî-i eşyâya ḫab‘ıdır ḫallâl
- 37 Türâb-ı şâh-rehi ‘arş u kürs ü çarḫ-ı felek
Ġulâm-ı bâr-gehi ḳudsiyân-ı ferruḫ-fâl

- 38 Simât-ı rif' ati mihmânına Mesîhâ-veş
Sipihir süfre ola kırş hûr hilâl hılâl
- 39 Nesîm-i luftî riyâz-ı şebâba olsa vezân
Çalurdı bâğ-ı cüvânîde tâ ebed etfâl
- 40 Keremle ' âlem-i suflîye baksa murğânîñ
Kemend-i dâm ola pây-i necâtına halhâl
- 41 Ğazabla ' âlem-i ' ulvîye baksa kâh-keşân
Olurdı gerden-i gerdûn-ı hîle-kâra ' ıķâl
- 42 Şemîm-i micmer-i hulķıyla dâ'im itmededir
Meşâm-ı cân u dili bûy-ı feyz-i istikbâl
- 43 Hâkîm-i hıfzı ki bir hasteye ide tedbîr
İşâbet-i maraz' aña olurdı emr-i muhâl
- 44 Hıdîv-i dâd-penâhâ şeh-i rusül-sipehâ
Eyâ delîl-i hüdâ dest-gîr-i ehl-i vebâl
- 45 Sen ol şeh-i dü-serâsın ki eylemiş zâtîñ
Hudâ şehen-şeh-i evreng-i ' izzet ü iclâl
- 46 Benem o mu' cize-pîrâ-yı vaşf-ı zâtîñ kim
Sitâyîşinde sözüñ oldı ' ayn-ı sihr-i helâl
- 47 Benem o çeşme-i mâ'ül-hayât-ı na' tîñ kim
Midâd-ı kil-k-i terim dâğ-ı reşk-i âb-ı zülâl
- 48 Benem o mâşiṭa-i hacle-gâh-ı evşâfiñ
Ki nokṭa-i kalemimdir ' arûs-ı ma' nîye hâl
- 49 Henûz olmadayım feyz-i midḥatiñle seniñ
Güzide şâ'ir-i sihr-âferîn-i pâk-maḳâl
- 50 Ümîd odur ki olam yâd-ı vaşf-ı pâkiñde
Nice sinîn ü şuhûr u nice şabâh u leyâl
- 51 Çapuñda sâ'iliñim bi'l-' aşiyyi ve'l-ebkâr
Ölünce mâdihiñim bi'l-ğuduvvi ve'l-âşâl
- 52 Hezâr minnet ile şâhlar gulâmım ola
Baña gedâlarıñ içre deñirse şaff-ı ni'âl
- 53 Nazîm-i zâr u dil-figârîñim meded senden
Fiğân ki eyledi ' işyân beni mükedder-hâl

- 54 Ne vech ile yazayım defter-i sitâyîşîni
Siyâh-rû-yı hâţâyım çü nâme-i a' mâl
- 55 Ne Hakk'a lâyık işim var ne saña şâyeste
Ne gûşîşimde netîce ne hâşılımda me 'âl
- 56 Hevâ-yı nefse uyan tâ 'ir-i giriftârim
Beni bu dâma düşürdi tabî' at-i meyyâl
- 57 Dirîğ deşt-i dâlâlet-neverd olup kıaldım
Derûnda guşşa vü hâtırda ğam dilimde kelâl
- 58 Recâ cenâbînadır yâ nebî hâlâş eyle
Ki rûhum olmaya pâ-mâl-i nefsi zişt-i sekâl
- 59 Kâlır girîve-i idbâr u ma' şiyetde zelif
Meger ki göstere 'afv u şefâ' atîñ iqbâl
- 60 Yeter bu medh ü bu şekve hamûş ey dil-i zâr
Ki dâ'im olmadasıñ rû-be-râh-ı fısk u dâlâl
- 61 Du' âya başla hülûş üzre yok mı nâmûsuñ
Nedir bu dûrî-i dergâh-ı vâhibü'l-âmâl
- 62 Hemîşe leşker-i âb eyleyüp pey-â-pey açın
Ocağına şu koyup âteşi ide pâ-mâl
- 63 Esîr-i bend-i sipâhîñ olup 'adûlarıña
Ola hamâ'il-i gerdûn selâsil ü aĝlâl
- 64 Bulup işâbet ile ümmetiñ müdâm kemâl
Bula muşîbet ile düşmeniñ tamâm zevâl
- 65 Revân-ı pâkiñe oldukça şad-şalât u dürüd
Vücûd-ı düşmeniñ olsun dü-nîm-i tîğ-ı celâl
- 52 (T: 40b, R: 39b, A: 46a)** (Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)
- 1 Cihânda sûhte-i 'aşk odur ki zâr u zelif
Dilinde dâğ ola sûzân ne aĝker ü ne fetîl
- 2 Gedâ-yı mihr ü maĝabbet odur ki bî-ser ü pâ
Yolında bir şeh-i hüsnüñ ola zelif ü sefil
- 3 Tamâm 'âşık-ı didâr odur ki girye-künân
İde dü-çeşm-i teri çeşme-i niyâzı sebîl
- 4 Bulur sirişk-i niyâzı 'uyûn-ı hışmından
Ne deñlü eylese cârî o deñli ecr-i cezîl

- 5 Gînâ-yı ‘aşk ile birdir yanında bûd u nebûd
Olur hemîşe müsâvî aña keşîr ü qalîl
- 6 Ne rağbete nazâr eyler ne i‘tibâra nigâh
Pür itse gûşına girmez cihânî qâl ile kîl
- 7 Olur fetîle-fürûz-ı çerâğ-ı istignâ
Şeb-i gînâda ider dâğ-ı sînesin qandîl
- 8 Hûşûl-i ma‘lâb için qâdr-i zâtını itmez
Der-i le’îme varup ‘arz-ı hâcet ile rezîl
- 9 Leb-i ümîdi ider âb-ı ye’s ile şüste
Bağîl ü dûnuñ iden dest ü dâmenin taqbil
- 10 Olur mı dâr-ı cihânda ğayra dest-güşâ
Efendisi kulunuñ rızkına olunca kefil
- 11 Çeker mi şîklet-i halk-ı cihânî ‘izzet için
Düşer mi ‘ârif ola kâ’inâta herze-vekil
- 12 Se-rûze devlet ile dehre şıgmayan mağrûr
Nazarda mûrdan aħkardır olsa cüşse-i pîl
- 13 Seni o deñli ider pây-mâl-i kibr ü ğurûr
Sen eyleseñ ne qadar kendi nefsiñi tezlîl
- 14 Nola cefâsına şabr eyleseñ le’imânîñ
Ne itdi hâzret-i Mûsâ’ya kavm-i İsrâ’îl
- 15 Nola muhâl ise mağrûr-ı dún ile ülfet
Olur vücûdı gibi şöhbet-i le’im ü şakîl
- 16 Virir mi hükmini şafrâ-yı kibr-i nahvistân
Sikencübîn-i mücâzât olmasaydı müzîl
- 17 Gürûhla bir alây bu'l-füzûl u nâkış-fehm
Ne güne hem-ser-i ehl-i kemâl olur o qabîl
- 18 Ki farkı gün gibi rûşen birâder olsa dağî
‘Alî ile nice qâbil berâber ola ‘Aqîl
- 19 Beyân-ı hâl-i edânîde nuţq qâşırır
O dâstânîñ olur söyledikçe dili tavîl
- 20 Ne zevki var ‘Arabî’den ne Fürs’den maħzûz
Hemîşe bir nazârında ‘imâme vü mendîl

- 21 Cevâb virmez iken tıfl-ı ebcedde eyler
O kavm-i echel-i dún sa' d u seyyidi techîl
- 22 Nice taḥammül olur imtinân-ı dúnâna
Ki bulsa mûra ider bâr-ı minnetin taḥmîl
- 23 Cevâhir-i süḥanım ey dil eyle zîver-i gûş
Yeter bu kıt' a-i yâkût ehl iseñ temsîl
- 24 Hezâr ' izz ü şeref bulsa pestdir kıadri
' Ulüvv-i câh ile bir nâkes olmadıkça aşîl
- 25 Ne i' tibârına ne nâmına dinür keyvân
Felekden inse züḥal olsa mâh-ı nev zenbîl
- 26 Ne kıadr-i kâtibi añlar o kavm-i nâme-siyâh
Ne kıadr-i levḥ-i kıalem ne kıtâbet-i tersîl
- 27 Kıyâma gelse ku' úd u rükû' a varsa sücûd
Dem-i şalât ne erkân bilür ne ḥod ta' dîl
- 28 Mişâl-i cû yine şâdım riyâz-ı ' âlemde
Ki rûzgâr-ı edânî geçer ' ale't-ta' cîl
- 29 Kıalaydı yanına cürmi esâfil-i dehrîñ
Olaydı zevk u şafâsında her denî vü baḥîl
- 30 Dem-i kıyâmete dek tâ zamân-ı Kıâbil'den
Daḡi alınmaz idî ḥûn-ı nâ-ḥaḡ-ı Hâbîl
- 31 Hezâr şükr-i Ḥudâ kim bu kavm ḥaḡkında
Ne tarḥ-ı hecv-i kıabilḥ eyledim ne medḥ-i cemîl
- 32 Henüz vird-i zebânımla ḥırz-ı cânımdan
Şenâ-yı zât-ı cemîl-i ḥabîb-i Rabb-i celîl

53 Kıaşide Berây-ı Râmî Efendi⁷⁴

(T: 84a, R: 79a, A: 154b) (Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Kıaşdın ' ulüvv-i şân ise dâ'im fütâde ol
Bir neşve ḥâşıl ider dürdî-i bâde ol
- 2 Olma girân-mizâc ü sebük-ser ḥazer ḥazer
Bu ' arşada ne saḡt-kemân ne kepâde ol
- 3 Aḡbâbı kıand-i luḡf ile şîrîn-mezâḡ idüp
Cân-ı ' adüya deşne-i zehr-âb-dâde ol

⁷⁴ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 4 Yeksân olur huzûr-ı ilâhîde ‘âkıbet
İster gedâ-yı dehr ü gerek şâh-zâde ol
- 5 Îsâ-mişâl nutq-ı revân-bağş ile Nazîm
Her kâleb-i füsürdeye rûh-ı i‘âde ol
- 6 Olmak dilerseñ ey dil-i ğam-dîde şâd-kâm
Râmî Efendi dergehine rû-nihâde ol
- 7 Hemvâre lutf u cûdı teraqqîdedir saña
Sen hüdmet-i niyâzda dâ’im ziyâde ol
- 8 ‘Ömrüñ olunca dergeh-i Hâk’da hülûş ile
Câh u celâl ü devletine var du‘âda ol
- 9 Nağş it şâhîfe-i dil ü câna şenâsını
Ġayrîñ sitâyîşinde velî levh-i sâde ol
- 10 Vâdî-i midhatinde kıpar rahş-ı hâmeñi
Çâpük-semend-i tab‘ı öñünde piyâde ol
- 11 Ey hâtır-ı veliyy-i ni‘am gül gibi müdâm
Bâğ-ı tarabda bâd-ı ferağla güşâde ol

54 (T: 134b, H: 77b, R: 126a, A: 43b)
(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Ne murâd eyler ise hâzret-i Hâk ‘azze ve cel
Yürüdür hükmini lâ-yüs’el ‘ammâ yef‘al⁷⁵
- 2 Hâyır u şer levh-i sere her ne ki nağş itdi olur
Rağam-ı hâme-i tağdır-i hüdâvend-i ecel
- 3 ‘Ârife tesliyet-i nañnü kâsemnâ besdir⁷⁶
Yetişür kısmet-i biş ü kem-i kâssâm-ı ezel
- 4 Hâmîd o hallâk-ı kerem-güster-i mağlûkâta
Ki beni eyledi sır-âb-ı ser-hân-ı emel
- 5 Dest-i bî-dâd-ı elem hâtırımı yıkmış iken
Mînet Allâh’a binâ-yı emelim tıtdı temel
- 6 Câm-ı zehr-âbe-i ğam ‘ayşımı telh itmiş iken
Şükr-lillâh ki âlâma neşât oldu bedel

⁷⁵ Enbiya Sûresi, 23. ayetin "O (Allah), yaptığınan sorumlu tutulamaz" anlamındaki kısmı iktibas edilmiştir.

⁷⁶ Zuhur Sûresi, 32. ayetin "Dünya hayatında onların geçimliklerini aralarında biz paylaştırdık" anlamındaki kısımdan "biz paylaştırdık" iktibas edilmiştir.

- 7 Bir zamân kilk-i zebânımla devât-ı femden
Harf-i tûmâr-ı temennâya çekerdim cedvel
- 8 Şimdi nağş-ı ğam-ı mâzîden eşer yok dilde
Şûret-i hâlîmi gösterdi Hudâ müstağbel
- 9 Nice demlerdi olup ser-be-girbân-ı melâl
Der-kağâ olmuş idi seylî-i endûh u kesel
- 10 Sâ' id-i himmeti der-kâr ideli bî-pervâ
Dâmen-i şâhid-i mağşûda yetişdirdim el
- 11 Hâyli müddet idi kim dest-i sürûr u şâdî
İllet-i dem-be-dem-i hüznüde olmuşdı eşel
- 12 Nâhun-i şevk ile hâll oldu derûnumda yine
Ĝamla pîçîde olan 'uğde-i mâ-lâ-yünhal
- 13 Gösterirdi baña mir'ât-ı taleb bağdıqça
'Aks-i ruhsâre-i âmâlîmi zîşt ü ağvel
- 14 Nûr-ı âyîne-i iqbâlîm idüp şimdi eşer
Eyledi dîde-i idbârı nem-âlûd-ı sebel
- 15 Dest-i işkence-i ğam vaktimi teng itmiş idi
Ten-i bârîkim idi haddede ğûyâ bir tel
- 16 Çıkarup câme-i endûhı sebük-bâr oldu
Kalmadı hiç vücûd-ı dil-i şeydâda şekal
- 17 Hâşılıım miñnet idi şâm u seher ğam yer idim
Hân-ı hırmân idi cân u dil-i zâra me'kel
- 18 Hâce-i şevk yine tarh ideli bezm-i neşât
'Âkıbet tayy-ı bisât eyledi ğam buldı halel
- 19 Çok zamân idi rağîb ile iderdim şeb u rûz
Yâr içün ğâh müdârâ vü gehi ceng ü cedel
- 20 Şimdi âĝûşuma aldım çıkarup pîrehenin
Yâr yâr oldu baña çıktı aradan engel
- 21 Yâra yazdıqça niyâz ile mağabbet-nâme
Rûy-ı zerdîmiden iderdim varağ-ı derdime hal
- 22 Deşt-i 'aşkında o leylî-veşiñ âvâre idim
Kışsa-i Kays idi destân-ı dilimde mücmel

- 23 Nice günler idi kim derd-i zükâm-ı hicrân
Dil-i şûrîdemiñ itmişdi dimâgın muhtel
- 24 Eyledim nefhâ-i vuşlatda yine def^ç -i şudâç
Ne temennâ-yı tabîb ü ne recâ-yı şandal
- 25 Künc-i hicrânda diger-gûn idi ahyvâli diliñ
Yeridir bezm-i vişâl olsa o bîmâra maħal
- 26 Hânümân-ı dili yâr evvel iderken ber-bâd
Şimdi râzı degil ammâ üzerinden geçe yel
- 27 Ğayra meyl itme diyü itmede şad-gûne niyâz
Baña bir ğamzede biñ nâz iderken o güzel
- 28 Cân virirken niĝeh-i şûhına bakmazdı henûz
Nazârın benden ayırmaz o dü-çeşm-i eşhel
- 29 Nîş-i hecr itmişken hâne-i zembûr tenim
Vaşl-ı nerm itdi dil-i saħtımı çün şem^ç -i ç asel
- 30 Gitdi eyyâm-ı ta^ç ab vaħt-i meserretdir bu
Geldi hengâm-ı tarab oldu küdüret mühmel
- 31 Kadeh-i hâhişimi eyledi ser-şâr-ı ümîd
Sâķi-i ye's şunar iken baña her demde ħiyel
- 32 Oldı baħtım güheri zîb-i nigîn-i iķbâl
Gerçi itmişdi zamâne anı pâ-mâl ü vaħal
- 33 Tarħ-ı nev şaldı yine himmet-i mi^ç mâr-ı ümîd
Köhne saķf-ı emelim virmiş idi ye's ile bel
- 34 Oldı nevrûz-ı tarab şali^ç ime şubħ-ı taleb
Yine baħtım güneşi eyledi taħvîl-i ħamel
- 35 Cân atar olmaĝıçün şaydı tezervân-ı neşât
Şâh-bâz-ı talebim urmadan evvel çengel
- 36 Himmet-i tab^ç -ı bülendim o kadar ç âli kim
Bir gelür cünbiş-i ç anķâ ile pervâz-ı cu^ç al
- 37 Baña iksîr olalı ħâk-i reh-i istiĝnâda
Zer-i ħâlişle berâber görünür sîm-i deĝal
- 38 Kalmadı kaydı diliñ zevķ ü şafâdan ĝayrı
Uķde-i ĝuşşa ĝuşâde girih-i ĝam münħal

- 39 Oldı ârâm-gehim şahın-ı çemen-zâr-ı murâd
Gül-i hâhişle leb-â-leb şüdedir ceyb ü bağal
- 40 Oldı ezhâr-ı meserretle giribân-ı fezâ
Oldı leb-rîz-i reyâhîn-i ferağ dâmen-i tel
- 41 Meclis-i kâmda kârim neğam-ı şevk ü sürûr
Bezm-i şâdîde işim zemzeme-i şî' r ü gâzel
- 42 Demdir ey muṭrib-i dil nây-ı gelûyı doldur
‘Âşîkâne yine bir nağme ser-âğâz it gel
- 43 Na‘ t-ı maḥbûb-ı Îlâhîde nevâ-perdâz ol
Zührenîñ zemzeme-i sâzîñ ile bağrını del
- 44 Hâce-i mekteb-i ‘irfân u ḥaḳâyıḳ ki anîñ
Müşkil-i her dü-cihân ‘ilmi yanında eshel
- 45 ‘Ârif-i mes‘ele-i şûret-i ma‘ nâ ki anîñ
Hâk-rûb-ı ḥarem-i fıtratı ‘aql-ı evvel
- 46 ‘Arş-mesned şeh-i levlâk-‘alem kim olmuş
Pâs-bân-ı Ḥabeşî bâb-ı celâlinde Zühâl
- 47 Pâdişâh-ı dü-serâ kim ḥarem-i câhında
Cürm-i eflâk toḳuz ḳubbeli mînâ miğsel
- 48 Şaf-şikâf-ı ḳader-endâz ki dehr itmededir
Ḍarb-ı şemşîr-i ḳazâ-cevherini ḳarb-ı meşel
- 49 Fülk-rân-ı yem-i iḳbâl ü sa‘âdet ki degil
Nüh-felek zevraḳ-ı iclâline nisbet şandal
- 50 Şâhib-i tîğ ü ‘alem server-i serdâr-ı ümem
Hâdim-i deyr ü şanem nâsiḳ-i edyân ü milel
- 51 Râfi‘-i zulm ü cefâ dâd-penâh-ı zu‘afâ
Hâdi-i râh-ı hüdâ mâḫî-i tuğyân-ı ḫiyel
- 52 Kürsî-i ‘arş-nişîn pâdişeh-i sidre-mekîn
Ṭarḫ-ı şer‘iyle metîn maḫkeme-i dîn ü düvel
- 53 Rehber-i ḫayr-i sübül peyk-i rehi cevher-i kül
Eşref-i cümle rusûl cümle nebîden eḫḫâl
- 54 Şâfi‘-i küll-i ümem Aḫmed-i muḫtâr ol kim
Der-i cüdında kemer-beste nebîyy ü mürsel

- 55 O şehiñ dîde-i haq-bînine olmuş maşûş
Kuhl-i mâ-zâg ezelden daği mükhel mükhel
- 56 O şehiñ yümn-i kudûmiyle yine buldı şeref
Ağlas-ı çarđ-ı felek olmuş iken müsta' mel
- 57 O şeh-i her dü-serânıñ der-i iclâlinde
Mîhr ü meh şubh u mesâ iki fûrûzân meş' al
- 58 O şeh-i bağr ü beriñ küngüre-i çarđ-ı beriñ
Harem-i şân-ı refi' inde revağ-ı esfel
- 59 O sûtüde şıfatıñ hazret-i Haq meddâhı
Midhat-i zât-ı şeref-güsteri vahy-i münzel
- 60 Evvelîn gevher-i gencîne-i pinhân-ı ebed
Âhirîn dürr-i şadef-perver-i 'ummân-ı ezel
- 61 Şadr-ı dîvân-ı risâletde emîr-i 'âdil
Taht-ı eyvân-ı nübüvvetde hıdîv-i a' del
- 62 Minber-i fazl-ı kemâlâta hağib-i kâmil
Devr-i mihrâb-ı hidâyetde imâm-ı ekmel
- 63 Hâdim-i maşkeme-i şer' i İmâm-ı A' zam
Sâ'ili bâr-geh-i 'ilmi revân-ı Hanbel
- 64 Ni' am-ı luğfına kevn ile mekân teng-simâğ
Mağbağ-ı cûdına kevineyn iki ednâ mircel
- 65 Mezra' -ı rif' atine çarđ-ı felek dâne-i cev
Hırmen-i himmetine rûy-ı zemîn bir ğardal
- 66 Vâlih-i midhat-i zâtı dil ü cân-ı 'irfân
'Âciz-i şerh-i kemâlâtı 'uğûl-i kümmel
- 67 Mest-i lâ-ya' kıl-ı şaĥbâ-yı şenâsı 'uçalâ
Lâl ü dem-beste-i vaşf-ı şıfatı her a' ğal
- 68 Münkîr-i 'izzetiniñ hem-demi cellâd-ı ğazâ
Hâsid-i rif' atiniñ pisteri ĥâk-i maĥtel
- 69 Lâyıĥ-ı cennet-i didârı olur ĥâsid eger
Dîde-i sûzeni eyleser güzer-ĝâh-ı cemel
- 70 Oldı her baĥşde dem-beste olup ĥaclet ile
Mülzemi dânişiniñ ĥaşm-ı 'anûd u echel

- 71 Yerleri çağ bün-i girdâb-ı ‘ademdir olalı
Cûy-ı tîğ-ı ğazabı cân-ı ‘adûya menhel
- 72 Tâk-ı Kısra gibi geçdi yere şad-deyr ü künişt
Şadme-i qahrı olup ser-şiken-i Lât ü Hübel
- 73 Yağdı cünd-i ğazabı mülk-i ‘adû-yı dîni
Qalması hiç harâb itdügi yerlerde tale
- 74 Cünbiş-i mevkib-i iqbâl-i zafer-haylinden
Kişver-i râhat-ı ârâm-ı ‘adû müste’sel
- 75 Eblağ-ı ‘azmine fetğ ile zafer iki rikâb
Tevsen-i rezmine imdâd-ı İlâhî heykel
- 76 Menzili qurb-ı Hudâ ğâşiye-dârı Cibril
‘Arş-ı a’ lâ feres-i ‘azmine evvel merhal
- 77 Tîğ-ı ser-tîz-i qazâ cevheri bilmez hergiz
Minnet-i seng-fesân ile reşâ-yı şayqal
- 78 Hûşe-i mezra‘ a-i cûdı dükenmez tâ-haşr
Çarğ-ı gerdûna olup mâh-ı nev olsa mincel
- 79 Nefha-i hulqı mu‘ aţtar-kön-i kâm-ı dü-cihân
Neşr-i bû itmede bî-micmere vü bî-manqal
- 80 Terbiyet-yâfte-i ebr-i nevâli olsa
Lezzet-i sükkeri kâsid ide ta‘m-ı hançal
- 81 Defter-i luţfi nola olmasa tâ-haşr yekûn
Raqam-ı cûdı qabûl eylemedi teng-i cemal
- 82 Sikke-i hıfz u hırâs ile olaydı râyic
Nağd-i câna daği bulmazdı zafer derd-i ecel
- 83 Şeh-i ümmet-sipehâ huld-ı berîn-taht-gehâ
Ey sitebrağ harem-i qadrine ferş-i mişmel
- 84 Tîğ-ı şer‘ iñle seniñ fark olalı bulmadadır
Da‘ vî-i bâtıl u hağ tâ-be-qıyâmet fayşal
- 85 Olmayan sır-i ser-i hân-ı nevâl-i keremiñ
Bulmasun habbeye muhtâc olup nân u başal
- 86 İki ‘âlemde baña bir nigeh-i luţfi yeter
Hâlime nâzır olursa o dü-çeşm-i ekşel

- 87 Nağd-i endîşe dükenmez ne kadar harç itsem
Midhâtînde elime girdi o deñli medhâl
- 88 Dâg-dâr-ı eşerim rûh-ı Cerîr ü A' şâ
Dil-figâr-ı sühanım cân-ı Lebîd ü Ahtâl
- 89 Yâ nebî râh-ber ol cân-ı Nâzîm-i zâra
Olmasun güm-şüde-i bâdiye-i belhüm ağal
- 90 Hâline şefkat idüp cürm ü haťasın 'afv it
Kalmasun 'âciz ü nâcâr ü zelîl ü erzel
- 91 Nice şerh eylesün evşâfîñi bî-çâre seniñ
Midhâtînde neye kâdir ola bir 'abd-i eğal
- 92 Dest-i 'afvîñla beyâz eyle koma nâme-siyâh
Mañv olur şubh-ı hidâyetle şeb-i târ-ı zülel
- 93 Seyyi 'âtim o kadardır ki seher-gâh-ı 'ayâr
Belki şermende-i cürmüm ola vezân-ı 'amel
- 94 Şıgmaya ma'şiyetim keffe-i mîzâna benim
Zerreden dún u hafîfi gele hem-vezn-i cebel
- 95 Şıkal-i cürm ile bir cürm-i şakîl olmuş iken
Şıklet-i hâhiş-i 'afvîñ günehimden eşkal
- 96 Zindeyim semt-i haťada reh-i tâ' atde zebûn
Şerr işiñ peyki velî hayr-i 'amelde tenbel
- 97 Yeter ey hâme yeter eyleme teksîr-i maťâl
Saña hüccet yetişür nükte-i mâ-kalle vü del
- 98 Söziñi muhtaşar it eyle niyâza âgâz
Kışşa-i şevk ise de ğam virir itme aťvel
- 99 Tâ ki taťdîr-i ilâhî ide şad-güne zuhûr
Tesliyet-bağş ola lâ-yüs 'elü 'ammâ yef' al
- 100 Cebhe-sây-ı harem-i ravzası oldukça ümem
Ferş-i râhat ola a' dâsına hâk-i mezbel
- 101 Ümmetân rûhına teslim-i dürûd itdikçe
Düşmen-i câhı ola çâhî-i emrâz u 'ilel

55 Na^c t-ı Şerîf Be-Ĥarfî'l-Mîm⁷⁷(T: 113a, H: 57a, R: 106a, A: 47b) (Fe^c ilâtün Fe^c ilâtün Fe^c ilâtün Fe^c ilün)

- 1 Geçdi şad-rûze vü 'îd oldu nice 'îd-i şıyâm
Rûze-i 'îd-i maĥabbet daĥi bulmaz itmâm
- 2 Nice rûze ki anîñ rûz u ŧebi ħadr ile 'îd
Nice rûze ki ola 'îdi anîñ ŧubĥ ile ŧâm
- 3 Nice rûze ki fedâ müjde-i iŧârına 'îd
Nice rûze ki dem-i 'îdi seĥer-gâĥ-ı kıyâm
- 4 Nice rûze ki ider mâtemi 'îd-i ŧâdî
Nice rûze ki virir 'îd-i ŧafâdan peygâm
- 5 Ĥabbezâ rûze-i didâr zehî 'îd-i cemâl
Ki dutan rûzesini itmededir 'îd müdâm
- 6 Perde-i rûzeden açıldı cemâl-i meh-i 'îd
Rûzemiz 'îd-i sa'îd itdi 'alîm ü 'allâm
- 7 Rûze vü 'îd bize ħadr ile nevrûz oldu
Rûze vü 'îd olalı revnaĥ-ı ehl-i İslâm
- 8 İbtidâ rûze dutan 'âĥıbeti 'îd eyler
Rûze âġâzına zîrâ ki olur 'îd encâm
- 9 Rûze-dâr-ı ġam-ı ebrûyı görüp eyler 'îd
Ki olur rûze hilâl-i meh-i 'îd ile tamâm
- 10 Rûze-dârânın ider 'îd ile ŧîrîn-demâġ
Rûze-i micmere-i 'îde iden 'anber-i ĥâm
- 11 Rûze-dâr olmuş o tâbende meh-i 'îd-i cemâl
Rûze vü 'îdine ħurbân olayım ben nâ-kâm
- 12 Rûze-i hecri bilür 'îd-i viŧâli bilmez
Rûze-dârân-ı ġama 'îd-i neŧâĥ oldu merâm
- 13 Rûze-dârız nice demdir ne 'aceb 'îd itsek
Ki ider rûze dutan 'îd ile def'-i âlâm
- 14 Rûze-i 'îd-i maĥabbet dutan elbette olur
Rûze vü 'îd gibi pür-ŧeref ü pür-ikrâm
- 15 Cân ile rûze dutup 'îd ile dil-ĥürrem olur
Rûze-i 'îd-i maĥabbetde iden ġûŧiŧ-i tâm

⁷⁷ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 16 Rûze-dârân-ı ğam-ı ‘aşkıñ olur her günü ‘îd
Rûze-i ‘aşq u maħabbet dutan eyler bayram
- 17 Rûze vü ‘îd ile maħv oldı sudâ‘-ı ğam-ı dil
Kil gül-i rûze ile ‘îdde yok bûy-ı zükâm
- 18 Nefħa-i rûze olup bûy-ı neşât-âver-i ‘îd
Rûzedir ħalkı iden ‘îd ile ta‘îr-i meşâm
- 19 Rûze-dârân-ı ğam eylerse nola ‘îd-i sürür
Âĥir-i rûze olur ‘îd-i ħuceste-fercâm
- 20 Sübħa-i rûzeye ‘îd olsa imâme ne ‘aceb
Silk-i eyyâm bulur rûze vü ‘îd ile nizâm
- 21 Rûze teşrîfi nola eylese ‘îdi tebşîr
Rûzedir dehre iden müjde-i ‘îdi i‘lâm
- 22 Şâm-ı rûze seħer-i ‘îd ile ħatm olsa nola
Rûz-ı rûze şeb-i ‘îd ile olur müşk-i ħitâm
- 23 Rûze-i mâdiħiniñ rûz u şebini ‘îd eyler
Rûze-i ‘îd şenâ-yı şeh-i levlâk-maħâm
- 24 Rûze-i ‘îd-i nu‘ûtı baña oldı rûzî
Rûze vü ‘îdi dile kısmet idelden ħassâm
- 25 Şâĥib-i rûze vü ‘îd Aħmed-i Muħtâr o kim
Rûze vü ‘îdine ħurbân ola ervâĥ-ı kirâm
- 26 O peyember ki iden rûze-i ‘aşkıñ tekmiñ
Ĥaşre dek şâm u seħer eyleye hep ‘îd-i devâm
- 27 O şehin şâ‘im olan rûze-i hicrânında
Ĥıdmet-i ‘îd-i vişâlinde olur istiħdâm
- 28 O şehin rûze-i didâr-ı şerîfin dutanıñ
Meh-i ‘îd olsa revâ meclis-i iftârına câm
- 29 O şehin rûze-i derdin dutup iftâr idene
Tâ-ħaşr şubħ u mesâ ‘îd ola vaĥt ü hengâm
- 30 Şâ‘im-i rûze-i didârı o faħr-i rusülün
Eyleye ‘îd-geħ-i şaħn-ı tecellâda ħurâm
- 31 Ĥâdim-i rûze-i derdi o şehin ins ü peri
‘îd-ġâĥ-ı ğam-ı ‘aşkıñda melâ‘ik ħuddâm

- 32 Zât-ı vâlâ-güheridir şeref-i rûze-i vahy
 Tab'-i hikmet eşeridir meh-i 'îd-i ilhâm
- 33 Hâsret-i rûze-i dîdârı şanâdîd-i 'Arab
 Vâlih-i 'îd-i cemâli küremâ-yı A' câm
- 34 Rûze-dâr-ı kerem ü 'âtıfeti 'âm ile hâş
 Sâ'il-i 'îd-geh-i cûdı havâş ile 'avâm
- 35 Rûze-dâr idi ğamiyle görelî teşrîfin
 İtmede 'îd-i dem-â-dem felek-i mînâ-fâm
- 36 Rûze-dârân-ı ğam-ı 'aşkı olan 'uşşâka
 'Îd ola cümle leyâli vü ser-â-ser eyyâm
- 37 Rûze-i vaşfını tahrîr ideniñ kilki olur
 Hütbe-i 'îd-i şenâ-kârî-i zâtında cüsâm
- 38 Rûze-i midhâtinîñ hep dem-i iftârında
 'Îd ider çâr-rükn şeş-cihet ü heft-ecrâm
- 39 Rûze-i şer'-i şerîfin dutan ehl-i teslîm
 Pister-i 'arşı şeb-i 'îd ide cây-ı menâm
- 40 Rûzeye hâsreti dâğ urdı degildir kândil
 'Îde dek yanmadadır sûziş ile her aḡşam
- 41 Rûze-i mihrini cân ile dutan 'uşşâkıñ
 Halkâ-der-gûş-ı derinde meh-i 'îd ola ğulâm
- 42 Rûze-i derdi dü-tâ eyleyen âvâresine
 Kâddini mâh-ı nev-i 'îd ide ta'zîm ile lâm
- 43 Rûze-dârân-ı kemâl-i kerem ü şefkatiñ
 Ola ârâm-gehi mıştaba-i 'îd-i merâm
- 44 Rûze-dâr-ı ğamı baḡr olsa mürekkeb yazamaz
 'Îd-i evşâfını eşcârdan itse aḡlâm
- 45 Şâḡib-i rûze şehâ 'arş-ı berîn 'îd-gehâ
 Ey olan rûze vü 'îd ile şeref-baḡş-ı enâm
- 46 Sensin ol kim ğam-ı mihrîñle seniñ rûze dutan
 Eyleye 'îd-geh-i ehl-i rızâda ârâm
- 47 Rûze-dârân-ı firâkıñ olan erbâb-ı diliñ
 Merḡabâ eyleye 'îdinde sürûşân-ı 'izâm

- 48 Rûze hâkķı kerem it eyle Nazîm-i zârı
Maħfil-i ‘îd-i nu‘ûtuñda ser-efrâz-ı be-nâm
- 49 Rûze vü ‘îd ki tâ-rûz-ı haşr ide güzâr
Eyerim vaşfiña her rûze ve her ‘îd ikdâm
- 50 Tâ-be-key zemzeme-i rûze vü ‘îd ey hâme
Rûze vü ‘îd beyânında yeter baş-ı kelâm
- 51 Tâ ki her sâl olup halka şalâ-yı rûze
‘Îd ile şâd ide Hâķ ehl-i şiyâmı mâdâm
- 52 Rûze-dânı ğaminîñ ‘îdi mübârek olsun
Düşmen-i rûze vü ‘îdi ola hâr u sersâm
- 53 Eyledikçe ümemi rûze vü ‘îd ol şâha
Nice biñ rûze vü ‘îd ola taħiyât ü selâm
- 56 (T: 42b)** (Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)
- 1 Raħmet-i ‘âlemiyândır dedi çün saña Hüdâ
Eylemezsin bizi maħrûm-ı şefâ‘at hâşâ
- 2 İsm-i a‘zamla görüp ismiñi ‘arşda Âdem
Bildi kim hilķat-i ervâhda sensin aķdem
- 3 Şâhibü'l-vaħy risâletle mübeşşir münzir
Hâķ Te‘âlâya budur ya‘ni habîb-i ekrem
- 4 Eyledi dergeh-i hażretde kerem istid‘â
Seni şâfi‘ütunup hażret-i Âdem ol dem
- 5 İsr ile kaldı şefâ‘at talebi ümmetiñe
Yâ şefiķa'l-fuķarâ melce-i her dü-‘âlem
- 6 Lî-ma‘allâh hadîşiniñ olan âĝâhı
Şeref-i zât-ı kerîmiñ bilür ey pâk-şiyem
- 7 Dergeh-i Hâķ'da saña vâsıtaya vüs‘at yok
Dost beyninde revâ mı ola ğayrı maħrem
- 8 Sebeb-i hilķat-i eflâk u mâ-fihâsın
Var mıdır ma‘nî-i levlâkda lafz-ı mübhem
- 9 Çün şalât ide saña hażret-i Mevlâ bi'z-zât
Ķadriñi ‘izzetiñi şöylece taħķiķ ederem
- 10 Ger recâ eylesin hażret-i haķdan ümemi
Ehl-i maħşer bütün ‘afv olunur Allâh a‘lem

- 11 Saña lâyıķ nesi vardır fuķarâ zümresiniñ
‘Araşâta varıcaķ zâr u ħazîn ü pür-gam
- 12 Vech-i pâkiñe nazâr itmege yüz yok bizde
Bir bir oķınıcaķ a‘ mâl ne pîş ü ne kem
- 13 İ‘tirâf eylemeden ğayrı ya bir çâre mi vâr
Cürmüne mu‘terif olmak daĝı kâr-ı âdem
- 14 Yâ İlâhî bize ol günde teraĝĝüm eyle
Enbiyâ ħürmetine luţfuñ ile kıl mükrem
- 15 Biziz ol zümre-i ‘uşât ü gürûh-ı zu‘afâ
Biziz ol ķâfile güm-yâb-ı beyâbân-ı ‘adem
- 16 Rû siyeh dest tehî baĝrı yanık bir ķavmiz
Eyledik tûl-i emel ‘aksi ile çekdik elem
- 17 Heves-i zînet idüp ħandeler itdik bî-ħadd
Ĥayf kim geçdi ‘ömür çeşm ise hiç görmedi nem
- 18 Var iken mûcib-i ‘ibret bize mevt-i aķrân
Nefs-i emmâre yine olmadı aşlâ mülzem
- 19 Dâr-ı fânide ‘aceb vâlih ü ħayrân yürüdük
Ĝâh mesrûr-ı libâs ü gehî memnûn-ı ni‘am
- 20 Şimdi ‘adliñ ile ħükm eyleme luţf u kerem it
Sâ‘il-i raĝmetiñiz vaķt-i elestden aķdem
- 21 Nâra yaķma bizi ey Vâĝid-i ĝaffâr-ı zünüb
Olmaya tâ ki şeyâţın bu ħükme ħurrem
- 22 İ‘timâd-ı keremiñle nice cürm itmişdik
Zannımız üzre kerem eyle be-ism-i a‘zam
- 23 Ĥazret-i faĝr-i cihân ħürmetine yâ Sübĝân
Eyle bu dâ‘iyeme nice luţflar munzam
- 24 Ol ħabibiñ ki seniñ maĝrem-i esrârıñdır
Ķıldıñ ‘izzetle anı pâdişeh-i şâĝib-‘alem
- 25 Va‘dler itmiş idiñ leyle-i mi‘râcında
Ki za‘îf ümmetini ‘afv idesin yok şübhem
- 26 Buña Ķur‘ân-ı Kerîm’iñ daĝı nâţıķdır kim
Zât-ı pâkiñe muĝâţab biziz ol ħayr-ı ümem

- 27 Cümlemiz mazhar-ı esmâ-i 'izâm olmuşduk
Bûy-ı Raḥmân idi her bir nefes eylerdik şem
- 28 Müddet-i Âdem'e ḥammertü buyurduñ yâ Rab
Aña neḥş eylediğñ rûḥ-ı muḳaddesdir etemm
- 29 Cümle eşyâda benî Âdem'e tekrîm idüp
Ḥilḳatin aḥsen-i taḳvîm ile kıldı mu'zam
- 30 Enbiyâyı getürüp nev'-i beşerden cümle
Ḳalb-i pür-nûrların beyt-i vahy itdiñ hem
- 31 Âdemi 'izz ile mescûd-ı melâ'ik kıldıñ
Ḥullelerle aña mesken idi gülzâr-ı İrem

57 (T: 44b, R: 41b, A: 50a) (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Ey dü-'âlem varaḳ-ı ḥaşmetine ḥalka-i mîm
Âferîniş raḳam-ı cûdına bir noḳta-i cîm
- 2 Mihr-i gerdûn-ı ledün mâh-ı sipihr-i irfân
Ki degil vâḳıf-ı mâhiyyeti ehl-i tencîm
- 3 Ḥâce-i faẓl u kemâlât ki olmuş ezeli
Mekteb-i 'ilmine kevneyn iki levḥ-i ta'lim
- 4 Şeh-i dâna ki şifâ-ḥâne-i iclâlinde
Ṭab'-ı iḳbâl şaḥîḥ ü dil-i idbâr saḳîm
- 5 'Ârif-i sırr-ı serâ-perde-i ḥâş-ı lâ-rayb
Maḥrem-i bezm-i yaḳîn ḳurb-ı ilâhîde nedîm
- 6 Ḳâbe ḳavseyn-erîke şeh-i şâḥib-mi' râc
Lî-ma' allâh-ḥarem ḥüsrev-i levlâk-ḥarîm
- 7 Şuḳḳa-perdâz-ı nübüvvet 'âlem-efrâz-ı rusûl
Dâver-i şümme denâ-taḥt u le' amrûk-dîhîm
- 8 Aḥmed-i mürsel o maḥbûb-ı ilâhî ki anıñ
Mâdiḥi ḥazret-i Ḥaḳ maḥmideti Naşş-ı kerîm
- 9 O şehiñ şubḥ u mesâ itmede ervâḥ-ı kirâm
Ḥâk-i dergâhına fersûde cebîn-i tekrîm
- 10 O şehiñ mâ-ḥazar-ı cûdın iḥâta idemez
Süfre-i ni' metine rûy-ı zemîn olsa edîm
- 11 Ka'be-i câh-ı celâlinde o faḥr-i rusûlüñ
Mu'tekif cân-ı Simâ'îl ü dil-i İbrâhîm

- 12 Genc-i pür-gevher-i esrâr o tılısm-ı hikemiñ
İdemez şerh-i şifâtin ne mühendis ne hâkîm
- 13 Enbiyâ vü rusüle ol şeref-i mevcûdât
Kevne âhîrde gelüp zâtı olundu taqdîm
- 14 Şerbet-i la' l-i revân-bağşına leb-teşne Mesîh
Mu' ciz-i nuḡḡ-ı dil-âvîzine dil-beste Kelîm
- 15 Selsebîl-i çemen-i ravzası âb-ı kevşer
Cedvel-i bâğçe-i kûyı tahûr u tesnîm
- 16 Dil-figâr-ı hıdem-i dergehi hûr u gılmân
Şerm-sâr-ı harem-i ravzası gülzâr-ı na' fîm
- 17 Ğonca-i gülşen-i cûd u keremi heşt-behişt
Şu' le-i küllhan-ı kahr u ğazabı heft-cahîm
- 18 Şebnem-i luḡfî nişâr olsa zemîn-i ye 'se
Gül-i ümmîdi vire her ser-i hâr u hâsa bîm
- 19 Şerer-i nâ 'ire-i kahrı ma' âzallâh eger
Âb-ı hayvâna eşer itse olur mâ-i hamîm
- 20 Hâk-i pâyi ruḡ-ı tekrîme maḡâm-ı rû-mâl
Âsitânı leb-i ta' zîme maḡall-i telşîm
- 21 Sâ 'il-i dergehine ' abd-i kemer-beste mülûk
Bende-i bendesidir pâdişeh-i heft-iḡlîm
- 22 Râyet-i' izzetine zeyl-i zer-efşân hürşîd
' Alem-i rif' atine cirm-i kâmer mehçe-i sîm
- 23 Eblaḡ-ı ' azmine tevfiḡ-i ilâhî perçem
Tevsen-i rezmine şehbâl-i zafer ' avn-i hâkîm
- 24 Çeşm-i haḡ-bînin ider nergis-i bâğ-ı mâ-zâğ
Gül-i ruḡsâresini eyledi hândân u besîm
- 25 Zıll-ı şer' inde huzûr itmededir mevcûdât
Nola Hâḡ sâyesini mişli gibi itse ' adîm
- 26 Olur emriyle siyâset-geh-i tehnîde każâ
İmtişâl itmeyene şer' ine tîğ u dü-nîm
- 27 Dâhil-i maḡkeme-i ' afvı seher-ğâh-ı hisâb
Ne kadar cürm ü haḡâ itse olunmaz tecrîm

- 28 Terbiyet-kerde-i hulk-ı haseni olsa tîbâc
Hüsni ahlâka mübeddel ola ef'âl-i zemîm
- 29 İtmede kâm-ı dil-i 'âlemiyânı ta'îr
İdeli bâd-ı şimâl-i haremi neşr-i şemîm
- 30 Bûy-ı ezhâr-ı nu'ûtı nola cân-bağış olsa
Dem-i Rûhü'l- Kudüs oldu o çemen-zâr-ı nesîm
- 31 Oldı her harfî girih-bend-i zebân-ı ta'bir
İdemez nâtîka evşâf-ı şıfâtın tefhîm
- 32 Nola evşâfına meyl itse hümâ mâ'îl olur
Üstühân her ne kadar olsa gelû-gîr ü remîm
- 33 Devr-i hıfzında ser-i mûyı dağî olmaya ter
Şalsa bir bî-kesi girdâb-ı fenâ üzre kelîm
- 34 Cem'-i aşhâba olup şem'-i hidâyet lem'eân
Çâr-yâr oldu o cem' içre vefâ-dâr-ı kadîm
- 35 O çehârîñ biridir hazret-i Şiddîk-i 'atîk
Yâr-ı gârı olup eylerdi o şâhı ta'zîm
- 36 Biri de hazret-i Fârûk-ı 'adâlet-güster
Ki anıñ sâyesine uğrayımaz dîv-i racîm
- 37 Biri de câmi'-i Kur'an-ı mübîn Zi'n-nûreyn
Menba'-ı hilm ü hayâ hazret-i 'Osmân-ı halîm
- 38 Biri anıñ esedullâh 'Alî'dir ki henüz
Zü'l-fiğârın dağî aındıqça olur haşm dü-nîm
- 39 Bâ-ğuşûş ol iki şehzâde Hasan ile Hüseyin
Birisi rûh-ı muşavver birisi nûr-ı cesîm
- 40 Gördiler her biri biñ cevr ü cefâ düşmeden
Çekdiler her biri bu ğam-gedede renc ü elîm
- 41 Buldılar kurb-ı ilâhîde 'ulüvv-i derecât
Oldılar her birisi nâ'îl-i şad-ecr-i 'azîm
- 42 İki 'âlemde olup mazhar-ı kahr-ı Qahhâr
Ola düşmenlerinin cânına Allâh ğarîm
- 43 'Arş-dergâh şehâ hüsrev-i kudsi-sipehâ
Ey 'uşâta sebeb-i mağfiret-i Rabb-i Raḥîm

- 44 Sen o memdûh-ı Hüdâ fâhr-i dü-âlemsin kim
Olsa halk-ı dü-cihân nâdire-sencân ü fehîm
- 45 Fihris-i vaşfînî şerh itmeyeler eyleseler
Hâşre dek levh-i şühûr ile sinîne terkîm
- 46 Hâmdüillâh kalemim rıkk-ı beyân üzre yine
Hilye-i na'tnı bir gûne daği oldu resîm
- 47 Gülşen-i vaşf-ı cemîlînde olup zezeme-sâz
Eyledi bu gâzeli bülbül-i tab'ım taqsîm
- 48 Dem-i hilkatde daği eylemiş ey dürr-i yetîm
Mâder-i dehri Hüdâ şibh ü nazîriñde 'ağîm
- 49 Yazmamışdı rusülün nâmını hakkâk-i ezel
Sen hak itmiş iken mihr-i nübüvvetle vesîm
- 50 Gevher-i zâtınî vaşf eyleyemez cevher-i kül
Rütbe-i kadriñi ancak yine Allâh 'alîm
- 51 Câmi'-i şer'îne ey kıble-i hâcât-ı ümem
'Arş-ı Hâk gibi ne ta'mîr gerek ne termîm
- 52 Meded-i zât-ı güzîniñle bulup şer' kıvâm
Kuvvet-i şer'-i metîniñle kavî dîn-i kavîm
- 53 Nâ'îl-i luftuñ olup rütbe-i a'lâda sağî
Mazhar-ı kahrîñ olup pâye-i esfelde le'îm
- 54 Hâşe-illâh keremiñden ola maħrûm seniñ
'Afvîña şefkatiñe kalmış iken 'abd-i eşîm
- 55 Levh-i 'işyânımı 'afvîñ nola tûmâr itse
Köhne oldukça oğunmaz şafahât-ı taqvîm
- 56 Ben de bir sâ'îliñim redd ile maħrûm itme
Ey iden ümmetini nâ'îl-i el'âf-ı 'amîm
- 57 Umaram ey güher-i kân-ı kerem luftuñdan
Lâyık-ı silk-i kabûlün ola bu dürr-i Nazîm
- 58 Söz tamâm oldu gel ey hindû-yı kilik-i dü-zebân
Raṭb ü yâbis kelimât ile yeter olma za'îm
- 59 Geldi hengâm-ı du'â başla niyâza demidir
Yetişür 'arz-ı maḳâl eylediñ ey tab'-ı selîm

- 60 Tâ ki na^c t-ı şeh-i kevneyni edâya şeb u rûz
İdeler ehl-i sühân cân ile dilden taşmîm
- 61 Ola halk-ı dü-cihânîñ nefesinden efvûn
Ravza-i pâkine envâ^c -ı dürûd u teslîm
- 62 Hıyır ola ümmetiniñ hâli bi-haqq-ı Yâsîn
Kalmaya heftesine haşmı bi-sırr-ı Hâ-Mîm
- 63 Ümmeti cennet-i a^c lâda maqâm itdikçe
Düşmen-i câhı ola çâh-ı cehennemde muqîm
- 58 Kaşîde-i Beççe Berây-ı Selîm Girây Hân⁷⁸
(T: 83b, R: 78b, A: 134b) (Mef^c ûlü Fâ^c ilâtü Mefâ^c îlü Fâ^c îlün)
- 1 Ne seyr-i bâğ ne çemen-i şöbet isterim
Bir serv-i hoş-hırâm sehî-kâmet isterim
- 2 Burc-ı sipihr-i sînede tâbân ola müdâm
Bir âfitâb-hüsn ü kamer-çal^c at isterim
- 3 Yâriñ şafâ-yı bûse kenârı yeter baña
Ne câm-ı Cem ne nuql-i mey-i ^c işret isterim
- 4 Geldikçe yâr hâneme teklîfsiz gelir
Ben böyle ol perî-veşi bî-da^c vet isterim
- 5 Emdirse la^c lini demidir ol tabîb-i cân
Dil-haste-i maḥabbetiyim şerbet isterim
- 6 Yokdur firâk-ı yâre ilâhî taḥammülüm
Bâr-ı girân-ı ḥasretine tâkat isterim
- 7 Göñlüm ne deñli olsa perîşân-ı rûzgâr
Yâ Rab hezâr o mertebe cem^c iyyet isterim
- 8 Keyfiyyeti ḥumâra vire tevbe-i naşûḥ
Bî-sâgar u şarâb ola bir hâlet isterim
- 9 Didârdır murâd olan ey çeşm-i intizâr
Ne hûr-ı ^c in ne bağçe-i cennet isterim
- 10 Hâcî Selîm Girây'ın olup dergehinde kıl
Senden Nazîm o derde ^c ubûdiyyet isterim
- 11 Haq'dan du^c â-yı dergehin itdikçe ol şehîñ
Maḥşûş ola icâbete bir sâ^c at isterim

⁷⁸ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

12 Bâln-i fark-ı bahtım idüp âsitânını
Hâk-i derinde şubh u mesâ râhat isterim

13 Hân-ı kerem-şi'ârı ki hüsn-i beyân ile
Vaşfiñda şî'rimi okuyup hîl'at isterim

59 (T: 137a, H: 80a, R: 128b, A: 48b) (Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün)

1 Pinhân iken âb ü gil içinde daği Âdem
Sen seyid-i kevneyn idiñ ey mefhar-i 'âlem

2 Kûyuñ 'Arafât ehl-i dile Ka'be cemâliñ
Hâliñ Hacerü'l-Esved o fem çeşme-i zemzem

3 Mellâh-ı yem-i 'âtfetiñ Nûh ile İlyâs
Ervâh-ı rusül 'izzet-i şanıñla mükerrerem

4 Hıyyât-ı libâs-ı ümemiñ hazret-i İdris
Ey atlas-ı gerdüna şeref-güster-i maqdem

5 Müstağrak-ı deryâ-yı gamiñ hazret-i Yûnus
Derdiñ dil-i Eyyüb'daki yâreye merhem

6 Bülbül çemen-i midhatiñe hazret-i Dâvud
Gülzâr-ı nu'ûtuñda Hızır tûfi-i hoş-dem

7 Hâdim der-i eyvân-ı celâliñde Süleymân
'Ankâ meges-i hân-ı nevâliñ ile tev'em

8 Mihmân-ı simât-ı ni'amîñ rûh-ı Birâhîm
Ey cümle nebî bezmiñe huddâm-ı rusül hem

9 Qurbân-şode-i mekrümetiñ cân-ı Simâ'îl
Ey 'id-ı gamiñ hâleti ber-hem-zen-i mâtem

10 Ya'kûba gubâr-ı kademiñ kuhl-i cevâhir
Yûsuf şeref-i feyz-i cemâliñ ile hürrem

11 Hayrân-ı tecellâ-yı ruhuñ Mûsî-yı 'İmrân
Dil-haste-i dârü-yı lebiñ 'İsî-i Meryem

12 Cibrîl-i Emîn gâşiye-ber-düş-ı Burâkıñ
Levlâk u le'amrük saña maşşûş u müselleme

13 Ser-tâ-be-ka-dem olduğıña levh-i kirâmı
İşbât yeter zâhr-ı şerifiñdeki hâtem

14 Şûret-ger-i hîlkat ezeli cism-i laţifiñ
Yazmış yed-i kudretle seniñ rûh-ı mücessem

- 15 İsmiñ nola Maḥmûd ise ey Aḥmed-i muḥtâr
Zâtuñ gibi esmâ-yı 'izâmıñ da mu'azzam
- 16 İtmiş seni Ḥaḳ âyîne-i şûret ü ma'nâ
Yoḳ zâhir ü bâtında seniñ 'ilmiñe mübhem
- 17 Gerçi laḳabıñ ümmî-i nâ-ḥandedir ammä
Her baḥş ile itdiñ yine düşmenleri mülzem
- 18 Bu meclisi itseñ nola âḥırde müşerref
Sensin yine her vech ile ma'nâde muḳaddem
- 19 İns ü melek ü arz u semâ emriñe münkâd
Ey cümle ḥalâyıḳdan olan eşref ü ekrem
- 20 Mi'mâr-ı ezel maḥfil-i iclâliñe itmiş
Nüh-kürsî-i eflâkı toḳuz pâreli süllem
- 21 İclâl senin şân-ı celîliñde hemîşe
İḳbâl seniñ zât-ı cemîliñde dem-â-dem
- 22 Kem-kaṭre-i 'ummân-ı kemâliñ yedi deryâ
Kem-zerre-i ḥurşid-i cemâliñ yedi târem
- 23 Muḥtâc-ı der-i merḥametiñ şâliḳ u tâliḳ
Ey cümle 'uşât-ı ümeme eşfaḳ u erḥam
- 24 Ta'zîmiñe dâmen be-miyân ḥayl-i melâ'ik
Tekrîmiñe ḳaddi felegiñ şubḫ u mesâ ḥam
- 25 Bir ḳıṭ'a-i bâḡ-ı keremiñ ravza-i cennet
Bir lem'a-i berḳ-ı ḡazabıñ nâr-ı cehennem
- 26 Bir pertev-i hurşid-i cemâliñ meh-i enver
Bir bâriḳa-i nûr-ı ruḫuñ neyyir-i a'zam
- 27 Esrâr-ı İllâhîde diliñ 'ârif-i billâh
Ey meclis-i İsrâda olan maḥrem ü hem-dem
- 28 Mir'ât-ı Sikender nem-i luṭfuñla muşayḳal
Meksûr-ı celâl-i ḡazabıñ câm-ı dil-i Cem
- 29 Ḥâk-i ḥarem-i ma'deletiñ efser-i Kisrâ
Ḥâşâ ki yem-i mekrümetiñ baḥşış-i Ḥâtem
- 30 Deryâ-yı nevâliñ seniñ olduḳça güher-rîz
Her ḥâl ile itmiş seni Ḥaḳ a'lem ü aḥkem

- 31   ‘İrfân-ı kemâlâtıña olsañ nola yektâ
Ne bîş bilür bezl ü nişâr itmede ne kem
- 32   Her satır-ı siyâh kütüb-i şer‘-i şerîfîñ
Çâk-i ciger-i düşmen için deşne-i mübrem
- 33   Sevdân ile tâ-ğaşr ola ser-geşte gâzâlân
Bûy-ı hoş-ğulkuñ ki seniñ eylediler şem
- 34   Olsa ne ‘aceb eşhebiñe gâşiye-ber-düş
Hurrem şeref-i bûs-ı rikâbıñ ile Edhem
- 35   Âyât-ı zafer cevher-i şemşîr-i hücümuñ
Ey şâm-ı kader nîze-i iqbâline perçem
- 36   Nuşret ‘alem-i fethiñe bir zeyl-i hümâyûn
Şemşîr-i zafer kabza-i iqdâmıña gâmgâm
- 37   Takşîm ideli emriñ ile nehyiñi itmiş
Kassâm-ı ezel dûsta vü düşmene maşsem
- 38   Tâkat mi ider şavletiñe düşmen-i rûbâh
Şîrân-ı ecem görse ola teb-zede-i rem
- 39   Teb-lerze-i kadriñle düşer hak-i helâke
Satvetde ‘adû olsa hizebr-efgen ü zâygam
- 40   İtdikçe seniñ heybetiñi kalbine taşvîr
Haşm olmadadır şûret-i divâr-veş ebkem
- 41   Elbette mekânı çeh-i bî-ka‘r-ı ‘ademdir
Rezmiñde vücûd-ı huşamâ olsa da Rüstem
- 42   Tîğîñla ‘adû üzre ola gürz-i girânıñ
İ‘râb-ı ‘ademde birisi fetħa biri zâm
- 43   Şemşîr-i kazâ-cevheriñiñ tu‘ mesidir hep
Hûn-ı ciger-i haşm ile olsa nola pür-dem
- 44   Kudsî-sipehâ pâdişehâ ‘arz-penâhâ
Ey her dü-cihân kişver-i iclâliñe munzam
- 45   Ey husrev-i kevneyn olur piş-gehiñde
Âdâb ile dâmân-ı rusül cümle ferâhem
- 46   Şâm u seherim qadr ile ‘id eyleye Mevlâ
Bir kerre eger yoluña kurbân olabilsem

- 47   ‘Âşî diyü redd itme kabûl eyle ki tutdum
Zeyl-i keremiñ dest-i dil ü cân ile muhkem
- 48   Maıv itse nola cürmümüzi nûr-ı şefâ‘at
‘Afvıñ ile ‘işyân-ı ümem mihr ile şebnem
- 49   Demdir ki ola mehbıt-ı envâr-ı hidâyet
Kâşâne-i qalbim qoma ‘işyân ile muzlem
- 50   Pâk itmede çârûb-ı müjem kîr ü sivâdan
Ferrâş olup eyvân-ı hayâliñde dü-dîdem
- 51   Ey iki cihânıñ güneşi hâk-i fenâda
Ben zerre-i nâcîzi qoma derd ile derhem
- 52   Göñlümde temennâ-yı gamıñ fikreti muzmer
Cânımda temâşâ-yı ruıuñ hasreti mudgam
- 53   Sînemde hulûşûnla nihân midhat-i zâtıñ
Qalbimde nu‘ûtuñ dil ü cân ile muşammem
- 54   Gezse ne ‘aceb elden ele sübhâ-i nazmım
Evşâf-ı cemiliñde kemer-beste Nazîmem
- 55   Şad-şükr-i Hudâ-şayqal-i medh-i şıfatıñla
Mir’ât-ı dilim reng-pezîr eylemedi zem
- 56   İtsem nola ma‘nâsını yüz vech ile tefsîr
Âyât-ı nu‘ûtuñ olalı qalbime mülhem
- 57   Olsa yeridir cilve-gehi sâha-i ma‘nâ
Vaşfıñda semend-i qalemim oldı mu‘allem
- 58   Tab‘ım güher-i medhiñ ile genc-i cevâhir
Şemşîr-i zebânımdır aña tîğ-ı muıalsam
- 59   Şad-sûz ile vaşfıñda ider zenzeme-sâzı
Yokdur ney-i hâmemde gerek zir ü gerek bem
- 60   Elbette şefâ‘atle ider şâd u feraı-nâk
Besdir bu qadar sûz u güdâz ey dil-i pür-gam
- 61   Tâ kim şu‘arâ na‘tın ide defter-i destân
Tâ kim ola ehl-i sühana midhati elzem
- 62   A‘dâsına sâkı-i fenâ mihr ile mehden
Rûzân u şebân şuna iki kâse-i pür-sem

63 Bed-hâhların her dü-cihânda ide Allâh
Merdûd-ı ebed rû-siyeh âvâre vü sersem

60 (T: 155a, H: 97b, R: 146a, A: 126a)

(Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün)

- 1 Ey mâder-i çarh-ı dü-tâ şibh ü nazîrinde 'aķım
Mümtâz idüp zâtın Hüdâ mişlin 'adım itmiş 'adım
- 2 Şâh-ı cihân zıll-i İlâh Sencer-haşem Cemşid-câh
Hân-ı sa'âdet-bâr-gâh şâhen-şeh-i 'izzet-harîm
- 3 Ristûy-ı Eflâtûn-hikem 'Îsî-dem ü Hızr-ı ni' am
Ca' fer-sehâ Hâtem-kerem şâh-ı saĥî hân-ı kerîm
- 4 Tevfik-i Haķ dâ'im refik feth ü zafer yâr-ı şadık
Ķalbi za'îfânî şefik tab'ı selim ü hem hâlîm
- 5 Sultân-ı gerdûn-âsîtan sermâye-i emn ü emân
Devrinde hep halk-ı cihân müstaĥrak-ı nâz ü na'îm
- 6 İskender-i Dârâ-serîr Dârâ-yı İskender-nazîr
Hâķân-ı Keyhüsrev-zamîr Keyhüsrev-i Hâķân-nedîm
- 7 Efrâsiyâb-ı rûz-ı harb Rüstem-fer ü Hüşeng-ĥarb
Şâĥib-ķırân-ı şarķ u ĥarb Cengîz-i şânî Hân Selîm
- 8 Ol hüsrev ü 'âlî-güher ol pâdişâh-ı baĥr ü ber
Gökde melek yerde beşer vaşfiyla ĥûyâ 'an-şamîm
- 9 Ol dâver-i dehrîñ müdâm olsa revâdır şubĥ u şâm
Her server-i vâlâ-maķâm bâb-ı celâlinde muķîm
- 10 Nuţķı hikem-senc ü faşîĥ Yûsuf gibi hüsni melîĥ
Çarĥ-ı ma'ânide Mesîĥ Tûr-ı ma'ârîfde kelîm
- 11 Remz ü nikât itse beyân ebkem ola işrâķiyân
Baĥş eylese eyler revân şuya sutturlâbın ĥakîm
- 12 İtmîş ĥakîm-i zül-minen zâtın müberrâ kîneden
Şâyeste-i ĥulk-ı ĥasen bî-'ayb-ı aĥlâķ-ı zemîm
- 13 Nuţķ eylese tûĥî-mişâl olur şeker-rîz-i kemâl
Bülbül gibi şîrîn-maķâl gül gibi ĥandân u besîm
- 14 Kâm-ı dil ü cândır perî olsam 'aceb mi müşterî
Gerd-i rehi ĥâķ-i deri müşĥ-i ter ü 'anber-şemîm

- 15 Bir teng-dest olsa eger feyz-i kefinden behredir
Mânend-i hürşîd ü kamer çarh-ı zer eyler şarf-ı sîm
- 16 Rû-mâl iderlerse revâ dergâhına şubh u mesâ
İclâl bir şahş-ı gedâ ikbâl bir tıfl-ı yetîm
- 17 Devrinde ‘arz-ı fitne pest ârâm u râhat çîre-dest
Dest-i ‘aâtâsıyla şikest âyîne-i kalb-i le’îm
- 18 Peykân-ı tîri cân-sitân tîğî neheng-i bî-amân
Hâşmı biri eyler nişân birisi a‘ dâyı dü-nîm
- 19 Nevk-i hadengi sîne-dûz şemşîri berk-i küfr-sûz
Seylî-i çeşminden henûz hâşm olmada ser-der-kilîm
- 20 Eyler hâsûd-ı kîne-cû aındıqça tîğın ser-fürû
Peykân-ı kahıryla ‘adû gûyâ şihâb ile racîm
- 21 Cûşân olup baır-i veğâ olsun ‘adûsı dâ’imâ
Gârğ-âb-ı girdâb-ı fenâ müstağrak-ı mâ-i hamîm
- 22 İkbâli olsun ber-mezîd leyl ü nehârî kadr ü ‘îd
Ahbâbı mey-nûş-ı ümîd a‘ dâsı zehr-âşâm-ı bîm
- 23 Ol fâris-i şahın-ı zafer olsa feres-rân-ı hüner
Rağş eyleye olsa eger meydân-ı rağşî tavk-ı mîm
- 24 Gâhî ki tevsen-rân olur kûh u fezâ lertzân olur
Hürşîd-i nûr-efşân olur reh-vârına zîbâ lahîm
- 25 Hân-ı ‘adâlet-perverâ sultân-ı Cengîz-efserâ
Hâkân-ı vâlâ-gevherâ ey sâye-i Rabb-i Rağîm
- 26 Ey esb-i nuşret râkibi râyât-ı fethîñ şâhibi
Kec-revlere tîğîñ gibi olmaz tarîk-i müstağîm
- 27 Ey şafder-i şâhib-hüner bed-hâhîññ şâm u seher
Tîğ-ı kazâ tîr-i kader çağ cânına olsun garîm
- 28 Ey şeh-süvâr-ı ser-firâz vey kâr-sâz-ı dil-nüvâz
Vaşfîñla buldı imtiyâz her tab‘-ı derrâk ü fehîm
- 29 Ey mâh-ı hürşîd-âyine meddâhîññ olsa elsine
Hâğ üzre bilmezler yine vaşf-ı şifâtîñ Hâğ ‘alîm
- 30 Ey pâdişâh-ı pâk-zât nîgû-siyer nîgû-şifât
Bulsun yine nev-iltifât bu kemterîñ ‘abd-i kâdim

- 31 Şad-^ç izzet ü iqbâl ile dergâh ile rû-mâl ile
Olmuş idim her hâl ile şâyeste-i luţf-ı ^ç amîm
- 32 Senden cüdâ zârım henûz hecriñle bîmârım henûz
Dûrum güneh-kârım henûz estağfirullâh el-^ç azîm
- 33 Bezmiñden ey dârâ-şâsem dûrum ^ç aceb mi dem-be-dem
Çün girye vü âh eylesem gül-hîz olur lâ-büd nesîm
- 34 ^ç Özrüm kabûl it itme red şun şerbet-i luţfuñ meded
İtsün tef ü tâb-ı hâsed hussâd-ı bed-ğâli dü-nîm
- 35 Yap hâtır-ı vîrânesin güldür dil-i dîvânesin
Evzâ^ç -ı güstâhânesin ^ç afv it garibiñdir Nazîm
- 36 Zât-ı şerifiñ şubh u şâm buldukça kâdr ü ihtirâm
Düşmenlerin olsun tamâm zindân-i ka^ç r-ı cahîm
- 61 (T: 156a, H: 98b, R: 147a, A: 126b)** (Fe^ç ilâtün Mefâ^ç ilün Fe^ç ilün)
- 1 Yine dest-i bahâr-ı hoş-mağdem
Çekdi çeşm-i hâzâna kuhl-i ^ç adem
- 2 Yine bâd-ı bahâr-ı gâliye-sâ
Eyledi dehri reşk-i bâğ-ı İrem
- 3 Yine ebr-i bahârî olmadadır
Şâhid-i bâğa sünbülîn perçem
- 4 Yine meşşâta-i nesîm oldı
Çihre-perdâz-ı gülşen-i ^ç âlem
- 5 Yine ezhâra oldı bâd-ı şabâ
Dem-i cân-bağş-ı ^ç İsi-i Meryem
- 6 Yine bülbüllerin sürûdından
Gûş-ı gül pür-şadâ-yı şavt ü neğam
- 7 Yine engüşt-i şâh-ı nahl-ı güle
Tağdı her gonca la^ç l bir hâtem
- 8 Gûş-vâr oldı nev-^ç arûs-ı güle
Hacle-gâh-ı çemende her şebnem
- 9 Gûyiyâ nev-demîde sünbüller
Oldı mânend-i kâkül-i pür-ham
- 10 Çeşm-i şehlä ile o nergisler
Hayret-efzâ-yı âhuvân-ı harem

- 11 Sûsenin görse gayretinden ola
Hâncer-i gâmze jeng-dâr-ı elem
- 12 Oldı her bir nihâl-i mevzûnı
Kâmet-i dil-rübâ ile tev'em
- 13 Reşk-i bûy-ı benefşe ser çekdi
Hatt-ı dil-dâra perde-i mâtem
- 14 Lâlesi bezm-gâh-ı gülşende
Şundi şağş-ı hazâna kâse-i sem
- 15 Oldı gûyâ şükûfe-zâr-ı hudûş
Gıbta-gâh-ı çemen-sitân-ı kıdem
- 16 Bir perî-rûya döndi bâğ-ı bahâr
Nice dîvâne olmasun âdem
- 17 Cûylar feyz-i vaqt-i nâmiyeden
Oldı mir'ât-ı rûy-ı 'işret ü dem
- 18 Tâli' in dutdı şâh-ı mülk-i bahâr
Yâsemenden idüp nişâr-ı dem
- 19 Dökdi remmâl-i ebri nev-rûzî
Jâleden şafha-i çemende raqam
- 20 Zanbağ-ı bâğı eyleyüp tûmâr
İtdi bir vefk ile anı hurrem
- 21 Bülbül-i hoş-nevâ olur şimdi
Gelse seyr-i bahâra bir ebkem
- 22 Olmada dest-bürd-i şâdîden
Hep ser-â-ser derîde câme-i gâm
- 23 Dil-i endûh çâk-i tîğ-ı neşât
Hâtır-ı guşşa derd ile derhem
- 24 Bâğ-ı tab'ım benim de açıldı
Gül gibi ben de demdir açılısam
- 25 Oldı ser-sebz-i ravza-i sühânım
Anda bir serv-i hoş-hırâm kalem
- 26 Cûy-ı ma' nâyı eyledi icrâ
Âb-yâr-ı beyân olup hâmem

- 27 Her siyeh-noқта-i midâdımdır
Dil ü cân-ı hasûda dâğ-ı verem
- 28 Saşr-ı eş'âr dil-pesendimdir
Ser-i hummâda deşne-i mübrem
- 29 Kalemim ta'ne-dâd-ı sâhir-i Hind
Sühânım reşk-i şâ'irân-ı 'Acem
- 30 Negamâtı pür itdi dehri henûz
Ney-i hâmem ne zîr bildi ne bem
- 31 Nefes-i pâkim eylemem tazıy'
Tab'ıma olmadıkça tâ mülhem
- 32 Bezm-i esrâr-ı nuşkuma ancak
Dem-i rûhü'l-kudüs olur maşrem
- 33 Fışratımdan iderler istimdâd
Olsa ehl-i kemâle bir mübhem
- 34 Oldılar dest-der-ber-i inşâf
Ser-be-ser şâ'irân-ı mu'ciz-dem
- 35 Kilk-i çâlâkdır silah-dârım
Hüsrev-i mülk-i nazm ya'ni benem
- 36 Oldı Sührâb-ı nuşkuma mağlûb
Rûz-ı tab'ıyla her olan Rüstem
- 37 Şân-ı nazmım o deñli 'âlî kim
Cebhe-i âfitâba başdı çadem
- 38 Ben bu da'vâyı eylerim işbât
Tab'-ı hân-ı kerîm olursa şakem
- 39 Mâh-ı burc-ı himem kevâkib-şayl
Felek-evreng ü âfitâb-'alem
- 40 Revnaç-efrûz-ı mülket-i hânî
Âsumân-mesned ü sitâre-şaşem
- 41 Tâc-dâr u kalem-rev-i ihsân
Pâdişâh-ı serîr-i mülk-i kerem
- 42 Kûh-sâr-ı 'aşâda 'anķâ-fer
Biş-e-zâr-ı seşâda şîr-i ecem

- 43 Hân-ı Cem-debdebe Selîm Girây
Didi târîhîni dil-i hoş-dem
- 44 O ser-efrâz-ı dehr kim olmuş
Hâk-i dergâhı bûse-cây-ı kâsem
- 45 O muhîf-i kerem ki olsa revâ
Ġarq-ı baĠr-i mürüvveti Hâtem
- 46 O sûtûde-şıfat ki ehl-i dile
Vaşf-ı zât-ı şerîfidir elzem
- 47 Âstîni olursa erzânî
Rûzî-i ħalk-ı ‘âleme maksem
- 48 Âsitânı olursa şâyeste
Tekye-gâh-ı ħuzûr-ı Hızr-ı ni‘am
- 49 Bârgâhı penâh-ı ħalk-ı cihân
Dergehi kıble-i ümîd-i ümem
- 50 Fazl u ‘irfânda cümleden efđal
‘İlm ü dânişde cümleden a‘lem
- 51 Dili gencîne-zâr-ı gevher-i cûd
Tab‘ı baĠr-i muhîf-i dürr-i himem
- 52 Biri ħâcib birisi kâtibdir
Gûyiyâ dergehinde tîĠ u ħalem
- 53 BaĠş-ı esrâr-ı ħikmet itse olur
Şad-Felâţûn u Bû-‘Alî mülzem
- 54 Nûş iden câm-ı luţfını oldı
Bezm-i ‘işret-serâ-yı ‘izzete Cem
- 55 Nîgeh-i ħışm-ı çeşmi itmededir
Dil-i ârâmı teb-girifte-i rem
- 56 MaţbaĠ-ı ħadriniñ buĠarı sehâb
Aña bir şu‘le neyyir-i a‘zam
- 57 Feyz-i bûy-ı buĠûr-ı ħulķından
Dem-be-dem behre-dâr kuvvet-i şem
- 58 Oldı sulţân-ı ħıfzı devrinde
Sîne-i gürg ħâb-gâh-ı ħanem

- 59 Cem-sipâhâ büleñd-dergâhâ
Ey olan cûd u ‘ âtfetle ‘ alem
- 60 Sensin ol pür-hüner ki zâtîñdir
Şad-ma‘ ârifle cümleden ekrem
- 61 Sensin ol kim kemâl-i şefkatden
Eyleseñ luğ ile nazâr bir dem
- 62 ‘ Ömri oldukça dâr-ı dünyâda
Kala tâze-cüvân baht-ı herem
- 63 Geldi vaqt-i du‘ â hamûş Nazîm
Durma eyle hulûş-ı kalbîñi zâm
- 64 Tâ ki sulţân-ı gül çemende ide
Sünbülü tûğ-ı ‘ anberîñ-perçem
- 65 Gül gibi sen güşâde ol olsun
Düşmeniñ dil-hırâş-ı hâr-ı sitem
- 66 Menziliñ gülşen-i sa‘ âdet ola
Külhan-ı guşşa cây-ı haşm-ı dijem

62 Kaşîde-i Ğarrâ Der-vaşf-ı Ahmed Pâşâ Bâ-iltizâm-ı Tîğ u Kalem⁷⁹
(T: 158a, H: 100a, R: 148b, A: 145a) (Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Tîğ-ı nağvetle kalem-veş dili çâk itdügi dem
Didiler ğamze vü ebrûña seniñ tîğ u kalem
- 2 Tîğ-ı ğamzeñ gibi hûnî kalem-i müjgânîñ
Bîm-i tîğ u kalemîñden nola olsam derhem
- 3 Tîğ-ı ‘ aşkıñla kalem gibi girîbânım çâk
Men zi-tîğet çü kalem âh çi sâzem çi konem
- 4 Niğehiñle müjeñi tîğ u kalem itdi beni
Tîğ-ı cevriñle kalem gibi iden çâk-ı elem
- 5 Öldürür tîğ-ı nigâhıñ kalem-i müjgânîñ
Nice kan ağlamasun tîğ u kalem-veş âdem
- 6 Belde tîğîñ kalemîñ elde görelden cânâ
‘ Âkıbet tîğ gibi itdi kalem-i kaddini ham
- 7 Dönmezem tîğ-ı ğamından kalem-âsâ itse
Tîğ-ı hecr ile kalem-veş beni mecrûh-ı sitem

⁷⁹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 8 Tîğ-ı ebrûsı meger düşdi lisân-ı kaleme
Tîğ-ı gayret kalemiñ kesdi zebânın muhkem
- 9 Hıavf-ı tîğ-ı nigehiyle kalem-i ebrûsı
Tîğ-ı lerzân kalemi eyledi lâl ü ebkem
- 10 Zahm-ı tîğ-ıyla kalem gibi olurdu giryân
Vaşf-ı tîğ u kalemiyle nola olsam hurrem
- 11 Nâhunun tîğ ile mânend-i kalem kesdikçe
Gûyiyâ tîğ ile kaç-ı kalem eyler o şanem
- 12 Tîğ kanın akıdup yazdı kalem hüccetini
Hük-m-i tîğ u kalem ‘aşka dimez ol ki ne‘am
- 13 Tîğ ucından kalem itmezdi serin terk eger
Sırrına tîğ u kalem eylemeseydi mahrem
- 14 Nola dil-dâde ise tîğ şarîr-i kaleme
Tîğ hûn-girye ider itse kalem şavt u neğam
- 15 Ser-fürû itmek ile tîğa kalem hem-vâre
Tîğ-ı nahtvetle kalem oldu tevâzu‘la ‘alem
- 16 Eylemiş tîğa kalem ceybini teslim nola
Tîğ havfindan olursa kalem âzürde-i ğam
- 17 İdeli tîğ-ı dü-rûya kalemi kendi gibi
‘Âkıbet tîğ u kalem geydi libâs-i mâtem
- 18 İtdi tîğ u kalemi reşk-i hilâl ile şihâb
Hük-m-i tîğ u kalem-i Âşaf-ı Cemşid-şaşem
- 19 Şâhib-i tîğ u kalem hazret-i Aşmed Pâşâ
Ki der-i devletiniñ şâhibidir tîğ u kalem
- 20 ‘Âlemi tîğ u kalemlle nola açsa yazmış
Tîğma âyet-i fetih kalem-i mu‘cize-dem
- 21 Olalı tîğ u kalem şâhibi bâğ-ı dehre
Cûydur tîğ-ı müdâm u kalemidir şebnem
- 22 Âb-ı tîğ u kalemi ‘âleme câri olalı
Dehri ol tîğ u kalem eyledi gülzâr-ı İrem
- 23 Nola tîğ u kalemi eylese faşl-ı da‘vâ
Düşmen ü dîsta ol tîğ u kalem oldu hâkem

- 24 Gireli tîğ u kalem destine çeşm-i haşma
Tîğ ile çekdi benân kalemî kuhl-i ‘adem
- 25 Hân-ı a‘ dâyı döker tîğ u kalemle lâ-büd
Eylese tîğ ile gâhî kalemî ‘işret ü dem
- 26 Destine tîğ u kalem alsa eger heycâda
İçürür dâfi‘-i tîğ u kalemî düşmene sem
- 27 ‘Âlemi itmez idi tîğ u kalemle teşhîr
Olmasa tîğ-ı cihân-gîr u kalemle tev‘em
- 28 Hışşe-yâb olmada tîğ u kaleminden şeb u rûz
Düşmen-i dîsta tîğ u kalemidir maķsem
- 29 Nola tîğî kalem eylerse ser-i a‘ dâyı
Ki ider tîğ u kalem kaṭ‘ını zîrâ her dem
- 30 Feyz-i tîğ u kalemî gör çemen-i himmetde
Tîğını cû kalemî eyledi mîzâb-ı kerem
- 31 Fetḥ-i her müşkil ider tîğ u kalemle ne ‘aceb
İtse ol tîğ u kalem ḥall-i umûr-ı mübhem
- 32 Zîkr-i tîğ u kalemî ḥalka yemîn itmekdir
Oldı o tîğ u kalem tâc-ı şeref-baḥş-ı fem
- 33 Âşaf-ı Cem-himemâ şâhib-i tîğ u kalemâ
Ey iden düşmeni tîğ u kalemîyle mülzem
- 34 Mâlik-i tîğ u kalemîsin nola ey âşaf-ı dehr
Haşmîni tîğ u kalem eylese ser-tâ-be-ḳadem
- 35 Kim gelür rezmiñe tîğ u kalemîñ ḥavfından
Ser virir tîğına mânend-i kalem şad-Rüstem
- 36 Saña teslîm olalı tîğ u kalem her demde
Medḥ-i tîğ u kalemîñdir şu‘arâya elzem
- 37 Görelî cünbiş-i tîğîñla ḥurâm-ı kalemîñ
Midḥat-i tîğ u kalem ehl-i dile oldı ehem
- 38 Vaşf-ı tîğ u kalemîñde bu ḳaşidem oldı
Reşk-i tîğ u kalem ‘Ulvî-i pâkîze-raḳam
- 39 Böyle tîğ u kalemîm var baña dirlerse nola
Şâhib-i tîğ u kalem ya‘ni Nazîm-i ḥoş-dem

- 40 Mülk-i nazm içre bugün şâhib-i tîğ u kalemem
Tîğ-ı tab' ımla o burca kalemim dikdi 'alem
- 41 Tîğ-ı ser-tîz-i zebânâ kalemim tîr-endâz
Oldı tîğ u kalemim ta' ne-zen-i Hind ü 'Acem
- 42 Tâ-be-key tîğ u kalem ey kalem-i nâdire-senc
Geldi hengâm-ı du'â durma yeter tîğ u kalem
- 43 Tâ ki tîğ u kalemîñ hükmi olup dehre revân
İde tâ tîğ u kalem tarh-ı nîzâm-ı 'âlem
- 44 Sende tîğ u kalem olduqça ola düşmeniñe
Cevher-i tîğ u midâd-ı kalemîñ dâğ-ı verem
- 45 Ola tîğ u kalemîñ hükmi cihâna cârî
Ehl-i tîğ ehl-i kalem dergeh ile hayl u haşem

63 Na' t-ı Şerîf Be-Ĥarfî'n-Nûn⁸⁰

(T: 114b, H: 58a, R: 107a, A: 51b) (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Aldı burc-ı bedeni doldı derûn u bîrûn
Meded Allâh beni nefis ü hevâ itdi zebûn
- 2 Her taraftan yürüdi mülk-i dile ceşş-i hevâ
Oldı târâc ser-â-ser ĥired ü şabr u sükûn
- 3 'Aqlımı fikr ü dil ü tab' ımı nâ-çâr itdi
Nefs-i ĥod-bîn ü ĥod-ârâ vü hevâ-perver ü dîn
- 4 Mokr ile 'aqlın alup eyledi divâne dili
İtdi ol 'âkıll-ı ferzâneyi meftûn-ı füsûn
- 5 Rûĥ-ı miskîni olup gûşe-nişîn-i mâtem
Dil-i şîven zede-veş geydi kabâ-yı eksûn
- 6 Rengden rene ĥodı arzû-yı surĥ u sefid
Gâh mey gâh 'araĥ ĥâl-i dilim diĥer-gûn
- 7 Dest-i nessâc-ı ĥatâî-i ĥatâ naĥş geĥüp
Oldı minvâl-i nesîc-i 'amelim bûkalemûn
- 8 Gönlümi kendi gibi itdi hevâyî âĥir
Kime feryâd ideyim dâd bu nefis-i vârun
- 9 Bir melek manzara ki çeşmimi nezzâre gedâ
Bir perî peykere ki 'aqlımı eyler meftûn

⁸⁰ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 10 Ârzû-yı ser-i gîsû-yı ham-ender-ham ile
Dil-i dîvânemi ki silsile-cünbân-ı cünûn
- 11 Harem-i behçete düzdîde nigâh itdi deyu
Cân-ı şûrîdemi ki çâh-ı zekanda mescûn
- 12 Gâh esrâr ile hayrân u gehi mest-i nebîz
Gâh şevk-ı leb-i dilberde esîr-i ma' cûn
- 13 Gâh mey nûş-ı tarab gâh humâr ile melûl
Gâh tiz meşreb ü geh huşk-demâg-ı efyûn
- 14 Cân-ı Ferhâd ile ki dûş-be-dûş kühsâr
Rûh-ı mecnûn ile ki dest-be-dest Hârûn
- 15 Oldı dîvâne diliñ şîşe-i nâmûsı şikest
Eylemez belki henüz itdigi fi' li Mecnûn
- 16 Tarzı Mecnûn'a dañi fenn-i cünûnda uymaz
'Uçalâ didi meşeldir ki cünûn oldı fûnûn
- 17 Hâba varsam ider evhâm-ı hayâlât hüçûm
Gözüm açsam olur eşkâl-i menâhî efvûn
- 18 Her müjem bir nige-h-i ma' şiyete cây-ı kemîn
Döndüm ol şahşa ki bekler kapusun ehl-i düyûn
- 19 Seyyi 'âtım o kadar kim ola âhâdı ülûf
Defter-i ma' şiyetim rûz-ı hisâb olsa yekûn
- 20 İtdi âlûde beni meşgale-i menhiyyât
Olmadım gâ' ile-i sehv ü zülûlden me'mûn
- 21 Ğaflet ü hâb u şebim cürm-i peyâmı şehirim
Nefs-i zâlim beni her hâl ile itdi mağbûn
- 22 Tayy-i hâmûn-ı me' âşiyle dil esb-i reh-vâr
Şahñ-ı meydân-ı ' ibâdetde velî rahş-ı harûn
- 23 Leke-i cürm-i libâs-ı ' amelimden çıkmaz
Eger olmazsa aña ' afv-ı inâyet şâbûn
- 24 Demidir hûn-ı ciger didelerinden döküle
Ğonca-veş hâriş-ı ' işyân dilimi eyledi hûn
- 25 Bağrımı lâle gibi nâr-ı ma' âşi yakdı
Yeridir sûz-ı nedâmetde yine dâg-ı derûn

- 26 Şeb-i târîk-i menâhîde meded kaldım âh
Cigerim sûhte dil-ğûn-ı derûnum mağzûn
- 27 Kereminden umarım şu'le-i luţfin ide
Hâzret-i kâfile-sâlâr-ı hüdâ râh-nümûn
- 28 Hâdî-i ins ü melek râh-ber-i cinn ü peri
Bâ' iş-i kevn ü mekân ü sebeb-i kün-feyekûn
- 29 Dürr-i yektâ-yı şadef-perver-i hikmet ki henüz
Bulmadı mişl ü nazîrin ne Batûn u ne Qarûn
- 30 Bihterîn maţla' -ı dîvân-ı nübüvvet ki Hudâ
Eylemiş zâtını şeh-beyt-i risâlet mazmûn
- 31 Kân-ı esrâr-ı haqîkat yem-i râz-ı kudret
Tab' ı gencîne-i hikmet sözi dürr-i meknûn
- 32 Dü-cihân pâdişehi 'arş-ı berîn taht-gehi
Bende-i hâk-i rehi hüsrev-i rub' -ı meskûn
- 33 Bedr-i tâbân-ı dücâ mâh-ı sipîhr-i İsrâ
Neyyir-i burc-ı hüdâ mihr-i nübüvvet gerdûn
- 34 Nâzenîn-i dü-cihân ya' ni habîbü'r-Rahmân
Aşmed-i mürsel o mağbûb-ı Hudâ-yı bî-çûn
- 35 O şehiñ levh-i kirâmî-i vücûdı bulmuş
Ezelî mihr-i nübüvvet ile ' unvân u şu' ûn
- 36 O şehiñ ins ü melek arz u semâda bulsa
Gerd-i na' l-i süm-i reh-vârın ider kuhl-i ' uyûn
- 37 Sidre-i himmeti ol pâdişehiñ tûbâ-berg
Tûbî-i rif' ati ol pâdişehiñ sidre-ğuşûn
- 38 Ve'd-đuha' 'ârızı gîsû-yı laţfî Ve'l-leyl
Kâbe kavseyn kalem kaşları yâ Sûre-i Nûn
- 39 Vâlih-i Tûr-ı tecellâ-yı cemâli Mûsâ
' Âşîk-ı bâriqa-i nûr-ı kemâli Hârûn
- 40 Hâsret-i menziletiyle göge çıkdı ' İsi
Hâclet-i mekrümetiyle yere geçdi Qarûn
- 41 Hârem-i gülşen-i iclâline cennât-ı kuşûr
Ravza-i ' izzetine Kevşer-i tesnîm-i ' uyûn

- 42 Dergeh-i 'ilm-i kemâlinde gedâ meşşâ'ın
Nüşha-i hikmeti dem-bestesi işrâkıyyûn
- 43 Vaşf-ı eyvân-ı celâlinde olur maḥlûkuñ
İki desti zenaḥ-ı ḥayme-i ḥayretde sûtûn
- 44 Encüm ü şems ü kamer bâğçe-i kadrinde
Yâsemen-zârda gûyâ ki turunc u lîmûn
- 45 Cûd-ı bî-fâşılısından eger alsaydı naşîb
Ḥaşre dek va' deden evvel açılırdı kemmûn
- 46 Mısr-ı endîşede miqyâs-şinâsende olur
Ġarḳa-i Nîl-i tahayyür dil ü cân u Zü'n-nûn
- 47 Olur elbette hücum-ı saf-ı iclâlinden
Sürer âyâtı gibi ḥaşmınıñ iḳbâli nigûn
- 48 Devr-i hıfzında o şâhib-hikem ü esrârîñ
Dil-i bîmârîña hem-vâre şifâdır kânûn
- 49 Bû-'Alî nüşha-i Loḳmân gibi Ġarḳ-âb olsun
Pârelensün ser-i dûşında ḥum-ı Eflâtûn
- 50 Ḳurb-ı Ḥaḳ-menziletâ şâh-ı sûtûde-şifâtâ
Ey iden 'afv-ı şefâ' atle 'uşâtın memnûn
- 51 Sensin ol kim ḥarem-i dergehine ḥâdim olan
Âfet-i her dü-cihândan olur elbette maşûn
- 52 Çihre-i zerdini ḥâk-i deriñe kim ki süre
Anıñ iksîr-i sa' âdet işin eyler altun
- 53 Nola 'işyânımızı eylese 'afvîñ mestûr
Maḥv olur baḥr-i muḥîtte dökülünce Ceyḥûn
- 54 Yine ḥaḳ üzre edâ eyleyemem biñde birin
Tâ-ḥaşr 'ömrüm olup vaşfına olsam me'zûn
- 55 Feyz-i evşâfî cemîlînde olur dürr-i Naẓîm
Sühânım her ne kadar olsa kelâmım mevzûn
- 56 Daḥme-i vaşfîñi buldum dil-i vîrânımda
Olur elbette ḥarâbâtda genc-i medfûn
- 57 Çeker elbette ġamıñ ben ḳuluñ ġam çekmem
Çünkü her emr olur vâktine şâhım merhûn

- 58 Yeter ey hâme sühan girye-künân eyle niyâz
Bir du'â kııl ki ola hüs-n-i kabûle maqrûn
- 59 Tâ ki burc-ı bedene hükümün ide rûh-ı revân
Tâ ola nefis ü hevâ mülk-i derûnından bîrûn
- 60 Ravza-i pâkine îşâr u nişâr ola müdâm
Şalavât ile tahıyyât-ı şadâkat-meşhûn
- 61 Dil-i aḥbâbı selâmetde vü cân-ı ḥaşmı
Ola dâ'im siper-i nîze-i ta'n-ı tâ'ün

64 (T: 46b, R: 43a, A: 53a) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Ey ḥudâvend-i mükerrerem raḥmeten li'l-âlemîn
Hem ḥabîb-i Kibriyâ hem raḥmeten li'l-âlemîn
- 2 Zîr ü bâlâsında imzâ ḥüccet-i evşâfınıñ
Hem mu'ahḥar hem muḳaddem raḥmeten li'l-âlemîn
- 3 Tâ midâd-ı ıştıfâ kim şun'-ı ḥakkâk-i ezel
Aña yazmış naḳş-ı ḥâtem raḥmeten li'l-âlemîn
- 4 Ḥaḳ vücûd-ı kâmilin itmiş daḥi ma'dûm iken
Cism-i âlem cân-ı âdem raḥmeten li'l-âlemîn
- 5 Piş-gâh-ı izzetinde dâmen-i Rûḥü'l-Ḳudüs
Biñ ḥicâb ile ferâhem raḥmeten li'l-âlemîn
- 6 Didiler Kerrûbiyân teşrîfîni tebsîr idüp
Müjde geldi ḥayr-maḳdem raḥmeten li'l-âlemîn
- 7 Şâhid-i vaḥdet-serâ-yı ḳurb-ı maḥbûb-ı Ḥudâ
Bezm-i ḡaybü'l-ḡaybe maḥrem raḥmeten li'l-âlemîn
- 8 Ḥüsrev-i kürsî-nişîn şâhen-şeh-i Refref-mekîn
Zîb-i şadr-ı arş-ı a'zam raḥmeten li'l-âlemîn
- 9 Serv-i gülzâr-ı le-amrük naḥl-ı mâ-evḫâ-çemen
Gülbin-i levlâk-şebnem raḥmeten li'l-âlemîn
- 10 Enbiyânıñ iftiḥârı mürseliniñ mefḥârı
âlem-i cân cân-ı âlem raḥmeten li'l-âlemîn
- 11 âşıḳ-ı didârı Yûsuf vâlih-i nuṭḳı Kelîm
Ḥüs-n ü ḥulḳ ile müselleme raḥmeten li'l-âlemîn
- 12 Zinde-i nuṭḳ-ı revân-baḥşı dil-i Ḥızr-ı nebî
Rûḥ-ı İsâ cân-ı Meryem raḥmeten li'l-âlemîn

- 13 Râz-dân-ı lî-ma' allâh mahrem-i bezm-i şühûd
Hâlvet-i İsrâ'da hem-dem rahmeten li'l-' âlemîn
- 14 Çarh ü mînâ sidre vü tûbâ ile kürsî-i ' arş
Kaşr-ı mi' râcında süllem rahmeten li'l-' âlemîn
- 15 Gîsûvân-ı müşg-fâmı kisve-i Beytül'-harâm
Teşne-i dîdârı zemzem rahmeten li'l-' âlemîn
- 16 Nûrdur nahl-ı revânı sâye olmaz nûrda
Cümleten rûh-ı mücessem rahmeten li'l-' âlemîn
- 17 Minber-ârâ-yı risâlet muhtedâ-yı enbiyâ
Huşbe-i vaşfında munzam rahmeten li'l-' âlemîn
- 18 Cins-i evşâfiyla envâ' -ı hâlâyık leb-güşâ
Her lisânda vaşfi elzem rahmeten li'l-' âlemîn
- 19 ' Ârif-i sırr-ı ' ulûm-ı evvelîn ü âhîrîn
Kâşif-i her râz-ı mübhem rahmeten li'l-' âlemîn
- 20 Ümmî-i nâ-hande ammâ hâce-i müşkil-güşâ
Müdde'î bahş ile mülzem rahmeten li'l-' âlemîn
- 21 Hücet-i kâti' la haqq u bâtılı fark itmege
Tîg-ı şer'î seyf-i mübrem rahmeten li'l-' âlemîn
- 22 Âferînişden vücûh-ı tâm ile mümtâz olup
' İlm ü ' irfân ile a' lem rahmeten li'l-' âlemîn
- 23 Eylemiş Haq pâye-i câh-ı celâl ü ' izzetin
' Arş-ı a' zamdan mu' azzam rahmeten li'l-' âlemîn
- 24 Rîzesiniñ şâh-râh-ı rif' ati hürşid ü mâh
Tûdesi nüh-ţâk-ı fârem rahmeten li'l-' âlemîn
- 25 Zer-nişâr-ı mekrümet gevher-feşân-ı ' âtifet
Tab' u desti kân ile yem rahmeten li'l-' âlemîn
- 26 ' Adl ü dâd ile hacâlet-bahş-ı şad-Nüşirevân
Şerm-sâr-ı cûdı Hâtem rahmeten li'l-' âlemîn
- 27 Eylemiş yümn-i kudûmı leyletül'-mi' râcda
Kâmet-i eflâki pür-ham rahmeten li'l-' âlemîn
- 28 Kaşza-i ' azminde nuşret tîgıdır nûr-ı siyâh
Nîze-i rezminde perçem rahmeten li'l-' âlemîn

- 29 Dest-bürd-i Qahramân-ı qahrınıñ bî-tâkati
 Hıaşmı olsa Sâm ü Rüstem rahmeten li'l-âlemîn
- 30 'Acz ile nâmûs-ı ekber midhat-i zâtında lâl
 'Aql-ı küll vaşfiñda ebkem rahmeten li'l-âlemîn
- 31 Cebhe-fersâ-yı rikâbı eşheb-i evşâfınıñ
 Nice İbrâhîm-i Edhem rahmeten li'l-âlemîn
- 32 Hâdimân-ı ravza-i cennet-zemîn-i dergehi
 Hûr u gılmân ile tev'em rahmeten li'l-âlemîn
- 33 Na' t-ı gûn-â-gûmı dilde tâ kim cânım tendedir
 Biñ hulûş ile muşammem rahmeten li'l-âlemîn
- 34 Ümmeti pür-sûr-ı iqbâl ü zafer idbâr ile
 Düşmen-i pür-sûr-ı mâtem rahmeten li'l-âlemîn
- 35 Gûy-ı silî-ğorde-i çevgân dest-i satveti
 Farq-ı Dağhâk ü ser-i Cem rahmeten li'l-âlemîn
- 36 Kârvân-ı ins ü câna rehber-i fevz-i necât
 Kâfile-sâlâr-ı ekrem rahmeten li'l-âlemîn
- 37 Lûledir 'atşân-ı ihsâna kalem parmaqları
 Tab'-ı cûy-ı lutfâ mağsem rahmeten li'l-âlemîn
- 38 Neşve-i câm-ı sürûr-encâm-ı bezm-i şefkati
 Zevk-bağş-ı cân-ı pür-gam rahmeten li'l-âlemîn
- 39 Râyet-efrâz-ı şefâ' at sâye-endâz-ı ümem
 'Acizân-ı haşri erham rahmeten li'l-âlemîn
- 40 Güm-rehân-ı zulmet-i 'işyâna nûr-ı 'afv ile
 Reh-nümûn-ı semt-i eslem rahmeten li'l-âlemîn
- 41 Müşfik-i eşk-i nedâmet-rîz-i dâmân-ı niyâz
 Mihribân-ı çeşm-i pür-nem rahmeten li'l-âlemîn
- 42 Dârû-yı dârû's-şifâ-yı 'afvı her dil-ğasteye
 Derd-i bî-dermânına em rahmeten li'l-âlemîn
- 43 'İllet-i bîmâr-ı 'işyâna tabîb-i çâre-sâz
 Hâtır-ı mecrûha merhem rahmeten li'l-âlemîn
- 44 Ğuşsa-i 'işyân Nazîm-i zâra kâr itdi meger
 Eyleye 'afv ile hurrem rahmeten li'l-âlemîn

- 45 Hâsret-i hâk-i deri muzmer zamîrimde müdâm
Ey gamı cânımda müdgam rahmeten li'l-^c âlemîn
- 46 Maḥmidet-hân-ı şfât-ı pâki hâlâ her zebân
Vaşf-ı zâtı zîb-i her fem rahmeten li'l-^c âlemîn
- 47 Nâmını tesbîh idüp gökde melek yerde beşer
İtdiler evrâdına zam rahmeten li'l-^c âlemîn
- 48 Bin taḥiyyât ü selâm olsun revân-ı pâkine
Virdim olduğca dem-â-dem rahmeten li'l-^c âlemîn

65 (T: 47b, R: 44a, A: 54a) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Şiddet-i deyden olup efsürde ser-tâ-ser zemîn
Hâne-i âyîne de sermâ çıkardı erba'în
- 2 'Âlemi şırça-serây itdi yine şâh-ı şitâ
Çekdi mînâdan basî-i hâke bir nağ'-ı güzîn
- 3 Şu' le mâh encüm şerâr aña şihâb oldı 'alev
Faşl-ı deydir yaqdı âteş-dânını çarḥ-ı metîn
- 4 Mâh-ı nev zann eyleme âvîḥte yaḥ-pâredir
Zîr-i bâmindan nümâyân itdi bu nüh şeh-nişîn
- 5 Berf şanma zeyl-i bâğ-ı dehre bād-ı şun' ile
Ṭârem-i 'ulvîden îşâr oldı berg-i yâsemîn
- 6 Dirhem-i berf-i nücûmuñ destine ğırbâl alup
Ḥurdesin dökdi yere şarrâf-ı çarḥ-ı ḥurde-çîn
- 7 Penbe-rîz oldı kemânından yine ḥallâc-ı dehr
Berk şundi ditredi cism-i yetîmân-ı ḥazîn
- 8 Müşg ile kâfûrdur şâm-ı sîne berf-i sefid
İtdi ârâyış dükânın behmen-i serd ü ḥaşîn
- 9 Âsumâna eyledi te'sîr bād-ı mihr-i cân
İtdi yaḥdân manḳal-i mihr-i sipîhr-i çârümîn
- 10 Şavlet-i deyden olurdu lerze-nâk ü sîne-çâk
Şîr-i berfine düçâr olsa bu dem şîr-i ğarîn
- 11 Keşret-i berf ol kadar kim yolda eylerdi ḥaṭâ
Çıkça şahrâya künâmından eger âhû-yı Çîn
- 12 Pâre pâre kef nişâr oldı dehânından yere
Berfdir şanma esirdi üştür-i çarḥ-ı berîn

- 13 Serdî-i dey baħr-i mevvâcî musaṭṭaħ gösterüp
 aldı zîr-i yaħda deryâda olan çîn-i cebîn
- 14 İtdi izhâr-ı bürüdet tünd-bâd-ı zemherîr
 Cebhe-i ebr-i maṭîr olsa ‘aceb mi çîn çîn
- 15 Hâbs idüp enhâr-ı kec-reftârı sultân-ı şitâ
 Dest-bürd-i berd ile çekdi hîşâr-ı âhenîn
- 16 Bîm-i deyden geydi sincâb-ı sehâbî âfitâb
 aldı hâkisterde aħker-veş o rûy-ı âteşîn
- 17 Toñdurup eşcâr-ı bâĝı serdî-i bâd-ı ħarîf
 Bir perîdir şîşede yaħ-beste her naħl-ı güzîn
- 18 Hük-m-i sermâ ol adar eşyâya te’sîr itdi kim
 Oldı efsürde şadefde atre-i dürr-i şemîn
- 19 Pençe-i behmen abâ-yı sebz-i eşcârı yine
 Pâre pâre itdi ne dâmen odı ne âstîn
- 20 alb-i saħt-ı yâre te’sîr itmez oldı sûz-ı dil
 Gûyiyâ toñdı şitâdan nâle-i âh ü enîn
- 21 Serdî-i bâd-ı şitâdan mihr ü mâhı ħıfz içün
 Gökde at at perdeler çekdi sehâb-ı ‘anberîn
- 22 Yer yer âvîze olan yaħ-pâre şanma çekdiler
 Hâşmina sultân-ı dîniñ cünd-i sermâ tîĝ-i kîn
- 23 Pertev-i nûr-ı Hudâ kim oldılar pervâne-vâr
 Cem’-i şem’-i bezm-i mihri enbiyâ vü mürselîn
- 24 Nükte-dân-ı lî-ma’ allâh maħrem-i bezm-i şühûd
 Vâkıf-ı esrâr-ı ħalvet-ħâne-i ‘ayne'l-yaħîn
- 25 Pâdişâh-ı ‘arş-mesned kim muṭî’-i şer’ idir
 Enbiyâ vü mürselîn ü evliyâ-yı kümmelîn
- 26 alzüm-i ‘ummân-ı ‘irfân kim yanında atredir
 Baħr-i bî-ka’ r-ı ‘ulüm-ı evvelîn ü âhirîn
- 27 Râyet-efrâz-ı zafer kim oldı itdikçe cihâd
 Tîr-i nuşret der-kemân ü cünd-i furşat der-kemîn
- 28 Cân-ı âlem ‘âlem-i cân rûĥ-ı şadr-ı kün-fekân
 Nûr-baħş-ı cebhe-i îmân çerâĝ-efrûz-ı dîn

- 29 Lücce-i 'afv u şefâ' at kân-ı cûd-ı merhâmet
Çâre-sâz-ı 'illet-i ümmet şefî'ü'l-müznibîn
- 30 Mefhâr-i her dü-cihân bâlâ-nişîn vâlâ-nişân
Dâver-i 'arş-âstân Sidre-mekân Refref-mekîn
- 31 Şâhid-i kâşâne-i İsrâ habîb-i Kibriyâ
Şehriyâr-ı 'âlem-ârâ şehsüvâr-ı nâzenîn
- 32 Aĥmed-i mürsel habîbullâh Muhammed Muştafâ
Nâzenîn-i ħurb-ı Ĥaĥ maĥbûb-ı Rabbü'l-âlemîn
- 33 Ol şeh-i kevn ü mekânîñ çâr-yâr-ı bâ-şafâ
Her biri oldu binâ-yı şer' ine rûkn-i rekîn
- 34 Ol şehiñ maĥşerde iki ġâşiye-ber-dûşıdır
Muttaşıl 'afv ü şefâ' at der-yesâr ü der-yemîn
- 35 Şâhibü'l-mi' râc o peygamber ki esb-i ħadriñiñ
Cilve-ġâhı 'arş-ı a' lâ oldu ġâm-ı evvelîn
- 36 Zıllı ol nûr-ı Ĥudâ'nîñ düşmese ħâke nola
Cismini rûĥ-ı muşavver eylemiş cân-âferîn
- 37 Ravza-i cennet-ĥarîm-i câhına ferrâş olup
Eyledi çârûb-ı müjġânın dü-çeşm-i ħûr-ı 'în
- 38 Şevĥ-yâb-ı feyz-i ġüftârı dil ü cân ü kelîm
Zevĥ-baĥş-ı rûĥ-ı İsrâdır o nuĥ-ı sükkerîn
- 39 Âsitân-ı câhınıñ züvvârı ervâĥ-ı kirâm
Şuffe-i dergâhınıñ ĥuddâmı aşĥâb-ı ġüzîn
- 40 Sâkin-i cennet-zemîn-i dergehi Kerrûbiyân
Zâ'ir-i Beytü'l-ĥarâm-ı ravzası rûĥü'l-emîn
- 41 Rîzesiniñ reh-ġüzâr-ı rezmi fark-ı ferħadân
Kürsî-i pâ-y-ı rîħâb-ı 'azmi çarĥ-ı heftümîn
- 42 Zîr-i rânında o bî-hemtâ Burâĥ-ı dil-keşîñ
Bâli şehbâl-i Hü mâ ħâvûs-düm 'anħa-sürîn
- 43 Şânına şâyân degildir fi'l-meşel olsa eger
Mâh-ı nev simîn-riħâb ü mihr aña zerrîn zîn
- 44 Ķande kim 'aĥ-ı 'inân itse livâ-yı 'azmine
Şuħħadır naşrun minallâh ser-'âlem fetĥ-i mübîn

- 45 Mâlik olmuşdı risâletle nübüvvet mülkine
Olmamışken rûh-ı Âdem cilve-bağış-ı mâ ü tîn
- 46 Dehre hüküm itdi Süleymân-ı nebî bir mühr ile
Oldılar ammâ Süleymânlar aña zîr-i nigîn
- 47 Her kemîne bende-i fermânının vâkt-i 'atâ
Kemterine bağışışı mağşûl-i şad-genc ü defîn
- 48 Vâşıl-ı dergâh-ı huld evvânının tesbîhidir
Hâzihi cennâtü 'adnin fedhulûhâ hâlidîn⁸¹
- 49 Sâ'il-ı dergâhının ser-nâme-i iqbâliniñ
Yazdılar 'üvânını 'izzet-çarîn devlet-rehîn
- 50 Hâşe lillâh dâhil-i dâru'l-emân-ı hıfzına
Hâşre dek fırsat bula igvâya iblis-i la'în
- 51 Pâdişâhâ kurb-câhâ 'arş-dergâhâ şehâ
Ey vücûh-ı tâm ile vâlâ-ter ü bâlâ-terîn
- 52 Sen o sultân-ı dü-âlemsin ki itseñ iltifât
Dehre hüküm eyler Süleymân gibi her 'abd-i kemîn
- 53 'Âcizân-ı haşre itmiş Hâk seni kehfü'l-emân
'Afv-ı luţfuñdur 'uşât-ı ümmete hışn-ı haşîn
- 54 Gülşen-i vaşf-ı şifâtında yine cûşân olup
Akdı bir âb-ı revân gibi bu şi' r-i dil-nişîn
- 55 Mihr-i mührüñ hasretinden oldum engüşti-pesîn
Yâ nebî eyle beni şâyeste-i engüşterin
- 56 Pîr ü bernâ hâk-i pâk-i ravzaña sevgend ider
Ey gubâr-ı dergehiñ tâc-ı şeref-bağış-ı yemîn
- 57 Feyz-i na' tîñ virdi şad-güne halâvet nazmıma
Şîr ile şîrîn olur perverde olsa engübîn
- 58 Rûmda Hâssân olam vaşf-ı şifâtında eger
Feyz-i zâtıyla olursañ ben şenâ-kâra mu'în
- 59 'Ömrüm oldukça şenâña bezl idem mağdûrumı
Söyleye ins ü melek arz u semâda âferîn

⁸¹ İkinci mısradâ, Kur'an-ı Kerîm'in farklı yerlerinde geçen "cennâtü 'adnin/adn cennetleri" ibaresinin başına "hâzihi" kelimesi eklenmiş, ardından da, Zümer Sûresi'nin 73. ayetinin "Ebedî olarak kalmak üzere oraya girin" anlamındaki parçası eklenmiştir.

- 60 Luţfuña ihsânına kaldım iki destim tehî
Sâ'îlim eyle simât-ı şefkatiñden rîze-çîn
- 61 Yâ Resûlallâh Nazîm-i bî-kesi eyle kabûl
Anı redd itme be-ħaĥĥ-ı şahb ü âl ü tâbî' in
- 62 Seyyi 'âtım şıġmaz oldu defter-i a' mâlime
Cürmümü taħrîrden kaldı Kirâmen Kâtibîn
- 63 Şerr-i şûrından rehâ bulmak müyesser olmadı
Mâni' -i ĥayr-ı ' ameldir nefsi şirrîr ü mühîn
- 64 Sehv ile uydum hevâ-yı nefse itdim ma' şiyet
Âdemi lâ-büd belâya uğradır sû-i ĥarîn
- 65 Geçdi ġafletle şeb u rûzum dirîġâ bilmedim
Zâyi' oldu bihûde bunca şuhûr ile sinîn
- 66 Oldı cüz ' -i a' zâm-ı terkîbi ' işyân ü fesâd
Turfâ ma' cündur bu nefsi bed-sirişt ü bed- ' acîn
- 67 Besdir ey ĥâme yeter tarĥ-ı maĥâl-i germ ü serd
Tâ-be-key teksîr-i ġüftâr eylediñ ġaşş ü şemîn
- 68 Geldi hengâm-ı du' â dergâh-ı Ĥaĥĥa el açup
Bir du' â ĥıl kim ĥabûl ide mucübü's-sâ' ilîn
- 69 Tâ ki mâl-â-mâl idüp dehri zemistân berf ile
Ĥükümün icrâ eyleye faşl-ı şitâda erba' in
- 70 Tâ ki ger ġâlib gehî maġlûb olup şaff-ı şitâ
Olalar germâ vü sermâ in berân ü ân berîn
- 71 Başına yaġa teġerk-i ġuşşa ĥaşm-ı şer' iniñ
Şiddet-i berf-i meşâ 'ible ola endûh-ġîn
- 72 Dûstân-ı ĥânedânı ĥurrem ü ĥandân ola
Düşmen-i câhı ola maĥzûn nâ-şâd u ġamîn
- 73 Ehl-i diller vaşfın itdikçe disünler ol şehiñ
Ĥuş idenler raĥmetullâhi ' aleyhim ecma' in

66 (T: 72b, R: 67b, A: 128a) (Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Ey cihân-ı amân amân-ı cihân
' Alem-i cân cân-ı ' âlemiyân
- 2 Ey Ferîdûn-fer ü Sikender-der
Şeh-i Dârâ-ĥaşem Cem-i devrân

- 3 Ey felek-kevkab ü sitâre-sipâh
Vey kader-ıkdret ü kazâ-fermân
- 4 Kilk-i Bercîs levh-i mâh üzre
Böyle yazmış şenâsına ‘üvân
- 5 Mâh-ı kevkab hıdîv-i mihr-direfş
Şâh-ı seyyâre-ceyş ü çarh-tüvân
- 6 Qahramân-satvet ü Nerîmân-bezm
Şaf-der-i dehr ü Rüstem-i destân
- 7 Şadr-pîrâ-yı mülket-i hânı
Âsumân-mesned ü felek-eyvân
- 8 ‘Alem-efrâz-ı fetḥ ü nuşret-hayl
Mazhar-ı tâm-ı himmet-i merdân
- 9 Bî-hazân verd-i gülşen-i İslâm
Gül-i bî-hâr-ı gülbün-i îmân
- 10 Şehriyâr-ı kalem-rev-i dâniş
Pâdişâh-ı memâlik-i ‘irfân
- 11 Dürretü't-tâc-ı hüsrevân-ı güzîn
Qurretü'l-‘ayn-ı cümle-i şâhân
- 12 Fihris-i nüşḥa-i hudâvendî
Levḥa-i defter-i hudâvendân
- 13 İftihâr-ı sülâle-i Cengîz
Hân-ı vâlâ-tebâr-ı ‘âlî-şân
- 14 Ka‘be-i cüd Hân Selîm Girây
Şeref-i dûde-i Bahâdur Hân
- 15 O Süleymân-serîr kim olmuş
Bende-i âsitânı ins ile cân
- 16 O şeh-i taḥt-gâh-ı mekrümetiñ
Her gedâ dergehinde bir sulṭân
- 17 O şehiñ kemterine baḥşîsidir
Kişver-i Hind ü hıṭṭa-i İrân
- 18 O şehiñ bezl-i ‘âṭıfette olur
Dil ü dest-i kerîmi baḥr ile kân

- 19 O kemân-dâr-ı nuşretiñ tîri
Dikdi ser-menzil-i zâferde nişân
- 20 Hem seğâ vü keremde bî-enbâz
Hem ‘ağâ vü himemde bî-ağrân
- 21 Mekrûmetde mişâli nâ-mevcûd
Ma‘rifetde kemâli bî-noğşân
- 22 Der-i cûdında Bermekî sâ’îl
Hâtem-i Tayy o bâbda der-bân
- 23 ‘Arşa-gâh-ı gazâda Rüstem-rezm
Pîşe-zâr-ı vegâda şîr-i jiyân
- 24 Hâk-i dergâhı tûtîyâ-yı ‘uyûn
Belki kuşlûl-cevâhir-i a‘yân
- 25 Pîş-i dânâ-yı dânişinde olur
Heme nâdân efâzıl-ı Hemedân
- 26 Tal‘at-i bahtı kim bir âyînedir
Âfitâb olmuş aña âyînedân
- 27 Kâse-şûy-ı tenûr-ı iclâli
Şeh-i fağfûr u hüsrev ü hağân
- 28 Dergeh-i ‘izzetinde şâyeste
Olsa Bercîs kâtib-i dîvân
- 29 Doldı kûs u nağîr-i ‘adliyle
Kubbe-i şeş-cihât ü çâr-erkân
- 30 Der-i dâru’s-şifâ-yı luğfında
Derdi bîgâne âşînâ-dermân
- 31 Kûlzüm-i bî-kıyâs-ı cûdından
Kağredir heft-lücce-i ‘ummân
- 32 Hilm ü temkîn zâtına nisbet
Zerreden de hafîf kûh-ı girân
- 33 Kâm-ı halk-ı cihân mu‘ağtardır
Tâ ki oldı nesîm-i hulkı vezân
- 34 ‘Adl ü dâdı miyân-ı ezdâda
O kadar şaldı tarğ-ı emn ü emân

- 35 Ki civârında bulsa cîrânı
Gözedir şîr-i ner hâk-ı cîrân
- 36 İtse bir sûka emr-i yek-rengî
Eyleye ittihâd sûd u ziyân
- 37 Kılssa nehy-i şikâk-ı beyn eger
Bir ola hâşre dek bahâr u hâzân
- 38 Dest-i mi' mâr-ı hıfzı itmededir
Ye'si vîrân ümîdi âbâdân
- 39 Zât-ı pâki miyân-ı leşkerde
Mâh-ı bedr ile encüm-i rahşân
- 40 Rûz-ı heycâ kesüp biçer hâşmı
İstemez tîğ-ı tîzi seng-i fesân
- 41 Düşmeni Sâm u Rüstem olsa olur
Kâbzâ-i kudretinde kâddi kemân
- 42 Oldı gûyâ kemân-ı hışmında
Merg-i sûfâr tîr ecel peykân
- 43 Hâşmı çâha şalup şoyar derisin
Olsa Rüstem libâsı bebr ü beyân
- 44 Çıksa şayd u şikâra şîrâne
Ola Nûşîrevân önince revân
- 45 Behle-i dest-i bâz-dârı ile
Tutamaz pençe Kâhramân-ı zamân
- 46 Kaşd-ı şayd-ı gâzâl-i hâver idüp
Râkib-i 'azmi olsa eşheb-rân
- 47 Edhem-i kâdriniñ olur lâ-büd
Na' l-i sîm-i sümi meh-i tâbân
- 48 Oldı bâzîçe-gâh-ı rif' atine
Mîhr-i zer gûy mâh-ı nev çevgân
- 49 Şadme-i tünd ü tîz reh-vârı
Pây kûpâl olunca gerd-efşân
- 50 Gökde şevr-i felek olup muştarr
Yerde gâv-ı zemîn ola lerzân

- 51 Germ-refîâr-ı âhuvâne ile
Türk-tâz itse ol sebük cevalân
- 52 Sür' atinden gelür basî't-i zemîn
Evvelîn cilve teng ber-meydân
- 53 Pâdişâhâ sipîhr-dergâhâ
Ey iden hâşmî bî-ser ü sâ mân
- 54 Pây-mâl-i süm-i semendiñdir
Nereye eylediñse 'atf-ı 'inân
- 55 Düşmenân oldu bîm-i tîğîñdan
Bâzgûn-na' l ile feres-cünbân
- 56 Sensin ol şeh ki şubh u şâm olur
Saña meddâh hâşma merşiye-hân
- 57 Ey mişâl-i bihişt dergâhı
Hâdim-i bezmi hûr ile gılmân
- 58 Bâğ-ı vaşfiñda bülbül-i nuţkum
Bu kâsemleyle eylesün elhân
- 59 Be-ulûhiyyet ü be-zât-ı ilâh
Be-şifât-ı muqaddes-i Yezdân
- 60 Be-lügât-ı laţif-i çâr-kitâb
Be-nikât-ı ma' ânî-i Qur'an
- 61 Be-kerem-kârî-i-i şeff' -i ümem
Be-'uşât u be-rahmet-i Rahmân
- 62 Be-ğubâr-ı 'abîr-i ravza-i pâk
Be-hevâ-yı Medîne vü sükkân
- 63 Be-reh-i Mekke vü be-pây-ı taleb
Be-hulûş-ı derûn-ı şâf-dilân
- 64 Be-hadî hânî-i kaţâr-ı Hicâz
Be-hoy-ı pây-i bâdiye-pûyân
- 65 Be-ten-i mahrem ü dem-i ihrâm
Be-ser ü düh u sine-i 'uryân
- 66 Be-hurûş-ı terâne-i lebbeyk
Be-ciger-sûzî-i enîn ü figân

- 67 Be-dil-i pâre pâre-i huccâc
Be-girîbân-ı çâk-tâ-dâmân
- 68 Be-mağâmât-ı vaqfe vü ‘ Arafât
Be-sirişk-i revân be-pây-i devân
- 69 Be-reh-i Merve vü be-sa‘y ü Şafâ
Be-dem-i eşk-i mağfîret-cûyân
- 70 Be-şafâ-yı mağâm-ı İbrâhîm
Be-temâşâ-geh-i dem-i kurbân
- 71 Be-tavâf-ı harîm-i Beyt-i Harâm
Be-leb-i âb-ı Zemzem ü ‘ aştân
- 72 Be-der-i Ka‘be vü be-seng-i siyâh
Be-leb-i bûs-ı ârzû-mendân
- 73 Be-nihâl-i ser-âmed ü be-sütûn
Biri Hânnândır biri Mennân
- 74 İde meşkûr sa‘yiñi Bârî
Kıla maqbûl haccıñı Subhân
- 75 Ey penâh-ı gürûh-ı ehl-i kemâl
Vey mu‘în ü zahîr-i nükte-verân
- 76 Cürmümi ‘afv idüp benim olma
Nâ-sezâ vaz‘ u tavırma nigerân
- 77 Ben de güstâh olup huzûruñda
‘Arz-ı hâl eyleyem gâzel-gûyân
- 78 Göñlümi aldı nâz ile cânân
Beni kul itdi bir şeh-i hûbân
- 79 İki silk-i le‘âl dendânı
Leb-i la‘lîni hoşka-i mercân
- 80 Bir gılâf içre iki hançer idi
‘Aks-i ebrûları dilimde hemân
- 81 Yoğ idi bende kudret-i güftâr
Bağlamışdı dilim o müy-miyân
- 82 Şem‘-veş bezm-gâh-ı ‘aşkıñda
Gâh hândân idim gehî giryân

- 83 Gerçi pervâne-i maḥabbetini
Yanmadan şem' eylemez sûzân
- 84 Ḥayf şîrîn-mezâk-ı vuşlat iken
Eyledi telḥ ' aysımı hicrân
- 85 Ḥasretiyle o genc-i pinhânîñ
Oldı ma' mûre-i dilim vîrân
- 86 Düşdi âḥir miyân-ı aḡyâra
Qaldı zulmetde çeşme-i ḥayvân
- 87 İtdiler dûr mekr ile ḥussâd
Yûsufî çâha şaldılar iḥvân
- 88 Qande aḥşam ider ola âyâ
Bilmezem şimdi ol meh-i Ken' ân
- 89 Dil-i şeydâ gibi şikest oldı
Şîşe-i ' ahd ü sâḡar-ı peymân
- 90 Eyledi mışr-ı cismimi ġarḡ-âb
Nîl-i eşk itdi ol qadar tuḡyân
- 91 Dil-i germ ile eşk-i çeşm-i terim
Oldı gûyâ tenûrla tûfân
- 92 Şimdi şâhâ benim Nazîm-âsâ
Vaṭanından ġarîb olan el-ân
- 93 Ḥâsid-i dûn o gürg-i nâ-geh-ġîr
Reme-i ' aqlım itdi ser-gerdân
- 94 İtdiġi cevri gûsfend-i dile
İtmedi İbn-i Malḡoc u Qaramân
- 95 Zâhir u bâṭın eyledim tevbe
Her ne itdimse âşikâr u nihân
- 96 İdeyim gevher-i niyâzımı ' arz
Eyle silk-i qabûlüñe şâyân
- 97 Vaq' ı yok dergehiñde çıksa eger
Felek-i heftümüne bir keyvân
- 98 Pest olurdu yanımda qadr-i züḥal
Bendeñe eyleseñ birin iḥsân

- 99 Ben daği şâd u kâm olup nâmın
Gül-i bahtım gibi kıosam hândân
- 100 Mazhar-i iltifâtın oldığımı
Düşeler reşke seyr iden yârân
- 101 Nazmımı gûş idüp ümîdim odur
Diyesiñ âferîn getür kıaftân
- 102 Bâ-ıuşûş ey şehinşeh-i ğâzî
Mîdhatînde çekince tîĝ-ı zebân
- 103 Tîĝ-ı tîz-i zebân hâsid olur
Aña nisbetle erre yâ sühân
- 104 Ne kıadar itse iddi‘â-yı hüner
Hâsid-i dîn u ebter ü nâdân
- 105 Olur elbette nuţka geldikçe
Noқта-i hâmem aña mühr-i dehân
- 106 Gerçi ‘ arz-ı kemâl ider evvel
Yine ammâ şöñindedir seyrân
- 107 Kıymet-i şeb-çerâĝ pest olmaz
Kıdrim itmezse de hasûd iz‘ân
- 108 Yetişür bu kıaşide-i ğarrâ
İddi‘â-yı kemâlime burhân
- 109 O kelîmim sühanda ki kıalemim
Hem ‘ aşâdır elimde hem şu‘ bân
- 110 Dûsta dost düşmene düşmen
Yağşiye yağşidir yamana yaman
- 111 Görse Bihzâd naşs-ı kilk-i terim
Kıurı şûret gibi kıala hayrân
- 112 O kıur etfâl-i bîkr-i fikretimiñ
Güşına hâmemiñ şarîri ezân
- 113 Oldı câh-ı kemâle mülhâķ
Mülk-i ma‘ nî ile sevâd-ı beyân
- 114 Hân-ı ma‘ nâ-nevâl-i tab‘ imda
Dem-be-dem vâridât idi mihmân

- 115 Dergeh-i husrev-i kemâlimde
İki hâcib Zâhîr ile Selmân
- 116 Geldi vaqt-i du'â kaşîde Nazîm
Bula demdir du'â ile pâyân
- 117 Bir şehîñ tâ ki devr-i 'adlinde
Ola âsûde 'âlem ü insân
- 118 Düşmen-i câhımñ ide Mevlâ
Evvelîn pâyesin çeh-i zindân
- 119 Şavlecân-ı kazâda dâ'im ola
Farq-ı a' dâsı gûy-veş gâltân
- 120 Mesned-i 'izzet ü sa'âdetde
Ola pîr olduğınca bahtı cüvân

67 Kaşîde-i Beççe Berây-ı Hâcî Selîm Girây Hân⁸²
(T: 84b, R: 79a, A: 135a) (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Mihri pervâne iden mâh-ı şeb-ârâsın sen
Güni mağribde doğan gurre-i garrâsın sen
- 2 Hüsnuñe âyine bilmem nice tâb-âver olur
'Aksini vâlih iden dilber-i ra' nâsın sen
- 3 Haft-ı sebziñ yetişüp Hızr-ı dil-i şeydâdır
Leb-i cân-bağş ile ammâ ki Mesihâsın sen
- 4 Dil-i Mecnûn idi 'aks-i ruğ-ı Leylâya mağâm
Hânümân-sûz-ı derûn-ı dil-i Leylâsın sen
- 5 'Âleme şûr bırakmış revîş-i refâtârñ
Dehre âşûb şalan fitne-i ber-pâsın sen
- 6 Sensiz ârâm idemem fikr ü hayâlîm sensin
Dil-i şeydâda nihân dîdede şeydâsın sen
- 7 Ser-i uşşâk-ı perişân-dile itdikçe kıyâm
Bir kıyâmet koparır kâmet-i bâlâsın sen
- 8 Kande bağsam nazarım hâl ü ruğ-ı âliñde
Merdüm-i dîde-i cân u dil-i şeydâsın sen
- 9 Qadriñi ehli bilür hâsidi gûş itme Nazîm
Qo disünler saña ednâ katı a' lâsın sen

⁸² Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 10 Hân Selîm ol dür-i deryâ-yı şeref medhinde
Güher-i nuţq ile pür lücce-i ma' nâsın sen
- 11 Nice şerh eyleyim evşâfîñ ey hân-ı kerîm
'İlm ü 'irfân ile bir nüşâ-i kübrâsın sen
- 12 Hızr-ı tevfiķ refiķi olan İskendersiñ
Şübhe yokdur ya bu dârât ile Dârâsın sen
- 13 Nola olsañ 'alemiñ gibi kafâdâr-ı sipâh
İtmiş emvâcını der-piş o deryâsın sen
- 14 Mûr-veş tuhfe getürdüm deriñe eyle kabûl
Ķâf-ı rif' atde Süleymân-fer ü ' ankâsın sen
- 15 Çeşm-i câna kademiñ hâki nola kuhl olsa
Zâ'ir-i beyt-i Ĥudâ Ka' be-i ' ulyâsın sen
- 16 Haccıñı Ĥaķ ide maķbûl ola sa' yiñ meşķûr
Mazhar-ı ' âţîfet-i ĥazret-i Mevlâsın sen
- 17 Hâşılı naķd-i dü-' âlem saña olmaz kıymet
Şeref-i kân-ı kerem gevher-i yektâsın sen

68 Ķaşîde Berây-ı İbrâhîm Efendi⁸³

(T: 85a, R: 79b, A: 155a) (Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Süĥan şikencededir tengî-i dehânından
Ĥired müzâyâķada tavķ-ı mû-miyânından
- 2 Şikeste reng-i gül-i mihr rûy-i âlinden
Hilâl ĥam-zede peyveste ebruvânından
- 3 Metâ'-ı nâz-fürûşân ĥumâş-ı ' işve alur
O şâh-bender-i ĥüsnüñ gelüp dükânından
- 4 Dehânı sırr-ı ' ademden ĥaber virir her dem
Rumûz-ı ĥayb sebaķ-ĥân olur zebânından
- 5 ' İzârın eylese şerm-i nezâre ĥoy-kerde
Olur ĥayâ gül-i pür-jâle gülsitânından
- 6 Kitâb-ı ' aşķ oķurum bir melek-liķâdan kim
Ferişte Oĥlı lügât öğrenür lisânından
- 7 Nazîm'e minnet idüp vaşf-ı la' l-i dildârı
Cevâhiri aluruz gûne gûne kânından

⁸³ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 8   ‘ Aceb mi itse nişâr-ı reh-i veliyy-i ni‘ am
Le ’âl-i nazm-ı terin tab‘ -ı dür-feşânından
- 9   Yegâne hâce-i dâna-yı mekteb-i ma‘ nâ
‘ Uṭârid ola hacil hâme-i beyânından
- 10   Ḥalîl-cûd Birâhîm Efendi kim olmuş
Nüvâziş-i dil-i ehl-i niyâz şânından
- 11   Devât mihr varak meh kalem-terâş hilâl
Şihâb hâme kalem-dân zer-nişânından
- 12   ‘ Ulüvv-i câhını gör kim dü-çeşm-i mihr ü mehe
Sipihîr sürme çeker hâk-i âsitânından
- 13   Zehî kemân-keş-i diğkât ki şad-işâbetle
Nişâna tîri varır çıkmadan kemânından
- 14   Kerem-şi‘âr hıdvâ derînden olalı dür
Geçilmez oldu Nazîm’iñ figân figânından
- 15   Hezâr ‘ acz ü niyâz ile geldi dergehiñe
Nigâh-ı merhamet ister hudâygânından
- 16   Olsa hemîşe terakķîde câh-ı iķbâliñ
Budur niyâzı diliñ Rabb-i müste‘ânından
- 17   Bula tenezzül-i bahtıyla zillet ü idbâr
‘ Adûlarıñ ola âvâre hânümânından

69 Der-Senâ-güsteri-i Ḥazret-i Şeyḫ Muḫyiddîn ‘ Arabî Ḳuddise Sırruhu⁸⁴
(T: 141a, H: 84a, R: 132b, A: 114b) (Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1   Niķâb-ı şebden idüp âfitâb ‘ arz-ı cebîn
Cihânı nûr-ı cemâliyle eyledi tezyîn
- 2   ‘ Aceb mi şîşesini ‘ arz iderse çarḫ-ı kebûd
Açıldı gülbün-i ‘ ulvîde bir gül-i nesrîn
- 3   Ya dest-i sâķî-i devrânda sîb-i gülgündür
Ya la‘ l-i nâb ile lebrîz sâğar-ı sîmîn
- 4   Ya nev-resîde gül-i gülsitân-ı gerdündür
Ya çâr-ı bâğ-ı felekde şüküfte bir zerrîn
- 5   Ya sebze-zâr-ı felekde demîde nesrîndir
Ya kûsâr-ı sipihîr üzre lâle-i rengîn

⁸⁴ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 6 Ya feyz-i şubhla üşkûfte verd-i hamrâdır
Ki oldı zîver-i taraf-ı külâh-ı çarh-ı berîn
- 7 Yağûd bu hâtem-i teşhîr-i âsumândır kim
Cihânı itdi Süleymân-mişâl zîr-i nigîn
- 8 Ya şâh-bâz-ı felek şubh-dem idüp pervâz
Fürûğ-ı şa' şa' adan açdı şehper-i zerrîn
- 9 Ya âşiyân-ı felekden idüp güşâd-ı cenâh
Şikârın almağa gökden süzüldi bir şâhîn
- 10 Ya mühredir ki ider geh nihân u geh peydâ
Bu hoşka-bâz-ı hîyel-fen sipihr-i mekr-âyîn
- 11 Yağûd bu gülşen-i 'ulvîde nahl-i zîbâdır
Ki sâyesinde olur behre-yâb rûy-ı zemîn
- 12 Ya bir tabağ güheri eyledi felek îşâr
İdüp ziyâret-i kabr-i cenâb-ı şeyh-i güzîn
- 13 Ne şeyh mürşid-i kâmil ki şâhlar olmuş
Derinde biñ dil ü cân ile hâcib-i dîrîn
- 14 Şeh-i sürûş-sipâh u hıdîv-i 'âlî-câh
Hudâygân-ı felek-bâr-gâh u 'arş-semîn
- 15 Cihân-güşâ-yı kerem feyz-güster-i 'âlem
Şeh-i ferîşte-şiyem pâdişâh-ı sidre-nişîn
- 16 Penâh-ı ehl-i kerâmet güzîde-i ümmet
Hıdîv-i mülk-i velâyet şeh-i felek-temkîn
- 17 Künûz-ı gevher-i 'irfân tılısm-ı 'ilm-i ledün
Cenâb-ı hazret-i şeyhu's-şuyûh Muhyi'd-dîn
- 18 O pâdişâh-ı bülend-âsitân ki olmuş ezel
Vücûd-ı pâkine mesned serîr-i 'illiyîn
- 19 O şâh-ı kişver-i dâniş ki olsa şâyeste
Hezâr Sa' d ile Seyyid derinde 'abd-i kemîn
- 20 O şeh-süvâr-ı fezâ-yı hikem ki itmededir
Cihânı tañtana-i 'ilmi pür-şadâ vü tañîn
- 21 O nûr-ı dide-i 'âlem ki olsa erzânî
Ġubâr-ı reh-güzeri kuhl-i çeşm-i nâdire-bîn

- 22 Hemîşe bâr-gehi bî-dilâna cây-ı penâh
Hemîşe dergehi üftâde-gâna hışn-ı haşîn
- 23 Ğubâr-ı ravzası kuhlü'l-cevâhir-i ebşâr
Türâb-ı merķadi ‘anber-sirişt ü müşg-âgîn
- 24 Zelîl-i ‘aşkına hâk-i harîmi pister-i nâz
Ser-i fütâdesine âsitânıdır bâlîn
- 25 Cemâli kaşırına zer-şemse şems-i ‘âlem-tâb
Celâli tākına âvîze ‘uķde-i pervîn
- 26 Nigâh-ı luţf ile bir dil-ħarâba itse nazâr
Ola cevâhir-i kâm ile ħalbi genc ü defîn
- 27 Cebîn-i ħahrını pür-çîn ideydi her müjesi
Olurdi çâkî-i ħalb-i ‘adûya ħaçer-i kîn
- 28 Buħûr-ı micmer-i ħulķ-ı kerîmi her demde
Demâg-ı telĥi ider kâm-ı dil gibi şîrîn
- 29 Nesîm-i ħıfzı vezân olsa bâg-ı ümmîde
Ĥazân-ı ye’sden eylerdi tâ-ķıyâmet emîn
- 30 Ĥıdv-i mûy-şikâfâ cihân-inşâfâ
Eyâ güzîde-i divân-ħâne-i tekvîn
- 31 Sen ol çerâg-ı Ĥudâ mürşid-i tûvân-gersin
Ki gümrehâna olup muķtedâ-yı bezm-i yakîn
- 32 Ĥuluñ Nazîm-i siyeh-kârı da ħarîb ħoma
Meded-res ol aña der-pîş iken zamân-ı pesîn
- 33 Du‘ âya başla yeter ey ħalem bu güstâĥî
Ĥulûs-ı ħalb ile dergâh-ı Ĥaķ'da ħıl âmîn
- 34 Hemîşe tâ ki olup âfitâb-ı ‘âlem-tâb
Siyâh burķa‘-i şebden seħer güşâde-cebîn
- 35 Revân-ı pâkini şâd eyledikçe rahmet-i Ĥaķ
‘Adûsın eyleye merdûd-ı ‘âlem ü ħam-gîn

70 Kaşîde Berây-ı Vaşf-ı Muştafâ Pâşâ Bâ-iltizâm-ı Şütür ü Hücre⁸⁵
(T: 160a, H: 101a, R: 150a, A: 151b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Olup vaţan şütür-i ' aşk-ı yâra hücre-i ten
Ġarîbdir ki şütür hücreyi ide mesken
- 2 Hâyâl-i yâr şütür çeşm-i ter aña hücre
Şütürle hücreyi bir yerde seyr idiñ rûşen
- 3 Ġamıyla dil şütür ü hücredir nola olsa
Niyâzım üstür-i ner albi hücre-i âhen
- 4 Şütür ' aceb midir olsa derûn-ı hücre-nişîn
Şütürdür âb-ı revân hücredir aña gülşen
- 5 Dikilse üstür-i ğam zaĥmı hücre-i dilde
Olurdu rişte şütür hücre dîde-i sûzen
- 6 Benem o üstür-i ğam hücre kim şorar lâ-büd
Şütürle hücre serimde fetil ü dâĝı gören
- 7 Şütür hücûmına dûş oldu hücre dolsa nola
Dem-i hazâna şütür hücre-i harâba çemen
- 8 ' Aceb mi üstür-i ner baksa hücrenin itmiş
Şütür cefâñ derûnum mişâl-i hücre iden
- 9 Mekânı üstür-i ser-mestiñ olalı hücre
Gönül şütürdür aña hücre kâkülünde şiken
- 10 Olaldan üstür-i dil dûr-ı hücre-i kûyuñ
Figân u zârı şütür hücre oldu beyt-i hazen
- 11 Şütürle hücreyi bîhûde şanma nazmımda
Tehemten üstür-i ner hücredir çeh-i Bijen
- 12 Yer eylese şütür-i âh hücre-i tenimi
Ola kebâb şütür hücre ğuyiyâ külhan
- 13 Şütürle hücre gibi tâ münâsib olsa nola
Vücûdı üstürüne bu fütâde hücre düzen
- 14 Şütür bu cüşse ile hücreye girer mi dime
Duyulmadı şütüre hücre oldu pervîzen

⁸⁵ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 15 Ne tâlib-i şütürüm ben ne şâhib-i hücre
Şütür gibi nola geçdimse hücre kaydından
- 16 Şütür gibi nola biz bâr-ı hücreyi çeksek
Şütürdür âdem aña hücredir bu dâr-ı mihen
- 17 Niyâzın üstürüne hücre Tûr olursa olur
Vücûduñ üstürüne hücre Vâdî-i Eymen
- 18 O üstürüm ki hüner hücreinde oldı baña
Şütürle hücre şenâ-yı hıdıve tarh-ı sühan
- 19 Şütür-hücûm u zafer-hücre Muştafâ Pâşâ
Ki virdi üstür-i a' dâya hücre-i şîven
- 20 Şütür süvâr-ı sa' âdet ki hücre-i vaşfın
Şütür şütür ide her hücre-i cihâna gelen
- 21 Şütürle hücreyi eyler elinde kıl ü devât
Şenâsınñ şütürün hücre-i beyâna çeken
- 22 Şütür maqâm ideli hücre içre olmuşdur
Şükûhı üstürüne teng hücre çarh-ı kühen
- 23 Olur mişâl-i şütür hücre-sâlârım olsa
Sinânı üstürüne hücre-i beyâna çeken
- 24 Nola şütür ecel ü hücre cân-ı haşım olsa
Hâdengi üstürüne hücre çeşm-i düşmen iken
- 25 Olur gören şütür ü hücre-i sitâyişini
Helâk idüp şütürün hücreesine âteş-zen
- 26 Şütürle hücre-i iqbâlin eylesün ta' rif
Şütür-süvâr olup hücre-i murâda iren
- 27 Şütür çekerse ger âsyâb-ı hücre-i vaşfın
İde nişâr şütür hücre sin ' aqıq-ı Yemen
- 28 Olup gehî şütür-i cûdı hücre-sâz-ı kerem
Bağışlar üstür-i gerdûna hücre luftından
- 29 Olursa ger şütür-i qahrı hücre-gîr-i gâzab
Olur velî şütür ârâma hücre-dâr-ı fiten
- 30 Müdâm ider şütür-i hücre-sâz ' âtıfeti
Ümidi üstürüne hücre-i murâdı vağan

- 31 İdüp beyân şütür-i hâme hücre-i hulûkım
Gâzâla döndi şütür hücre oldı reşk-i Hıfzen
- 32 Olursa ger şütür-i hıfzı hücre-sâz-ı hırâs
Ola her üştür-i ser-meste hücre şûr-efgen
- 33 Kerem-verâ üştür ü hücre-i 'aâtâ-bahşâ
Baña mişâl-i şütür hücre-i deriñ me'men
- 34 Şenân ile şütür ü hücre-i beyân oldum
Zebânım üştür-i gûyâdır aña hücre dehen
- 35 Şütürle hücreyi medhiñde nazm idüp oldum
Şütür-süvâr-ı beyân hücre-sâz-ı ma' nâ ben
- 36 Şütürle hücrem oğunsa nüh-kevne meclisde
O meclise şütür ü hücrem oldı şem' ü legen
- 37 Nazîm-veş şütür ü hücre-i sitâyişînem
Güşâdedir şütür-i tab' a hücre-i her fen
- 38 Yeter yeter şütür ü hücre ey kalem itdiñ
Şütürle hücre beyânında tarh-ı müstahsen
- 39 Hemîşe tâ şütür ü hücre-sâz olup sevdâ
Müdâm ola şütür ü 'aşk-ı yâre hücre beden
- 40 Şütür şütür çekile hücre hücre iclâliñ
Virüp şeref şütür ü hücre-i sa' âdete sen
- 41 Hücûm-ı üştür-i gamla harâb-ı hücre ola
Şütürle hücre-i vaşf-ı şifâtıñ eylemeyen
- 42 Olup mekân-ı şütür haşma hücre-i tâbût
Vücûd-ı üştür-i a' dâña hücre ola kefen
- 43 Niyâz-ı üştür-i dil hücre-i tenimde bu kim
Şütürle hücre-i maşşûdını vire Zül'-men

71 Na' t-ı Şerif Be-Harfi'l-Vâv⁸⁶

(T: 116a, H: 59b, R: 109a, A: 55b) (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Oldı bir bezme yine çeşm ü dilim câm-ı sebû
Seni şimden gerü ey 'aql-ı hod-ârâ yâ hû
- 2 Nice bezm olmuş anıñ şem' ine pervâne sürûş
Nice şem' olmuş anıñ cem' i çü 'ağd-i lü'lü'

⁸⁶ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 3 Nice câm olmuş aña bâde rahîk-i taḥkîk
Nice bâde ki ider kaṭresi dehri memlû
- 4 Ne sebû ḥasret-i şaḥbâsı ile pîr-i felek
Eylemiş mihr ü mehi aña zer ü sîm kedû
- 5 Çekse bir cur' asını tâ' atiyân-ı taḫvâ
İde âb-ı ruḥ-ı perhîz ile tecdîd-i vuzû
- 6 Sâgarı cür' a-feşân-ı sırr-ı şad-âb-ı hayât
Hızr u İskender anıñ şevḳine itdi tek ü pû
- 7 Sâkî-i bezmi anıñ şâhid-i gül-zâr-ı elest
Zümre-i meclisi gülçîn-i riyâz-ı ḳâlû
- 8 Şuffe-i mıstabası mest-i maḥabbet ile pür
Sâgar-ı meygedesi bâde-i ' aşḳ ile tolu
- 9 Zâ'ir-i kûşe-i kâşânesi bî-' ayb u riyâ
Âsitân-ı der-i meyḥânesi bî-teng-i ḡulû
- 10 Cilve-gâh-ı şaf-ı rindâmı pes-i perde-i râz
Ḥâb-gâh-ı ser-i mestânesi zîr-i zânû
- 11 Feyz-yâb-ı ḳadeḫi şubḫ u mesâ âyine-vâr
Dili bî-dâr olur dîdesi görmez uyḫu
- 12 Sâkî-i meclisiniñ dürdî-i derdin göreniñ
Dîdesi şâhid-i ḫayretle olur hem-pehlû
- 13 Ne ḫumâr u ne ḡam-ı şaḫne vü ne bûy-ı dehen
Ne teneffür dem-i nûşında ne çîn-i ebrû
- 14 Nuḳli ḫûn-âb-ı derûn laḫt-i ciger aña kebâb
Sâgarı dîde vü dil meygede bir meydîr bu
- 15 Cânım ol meclise raḳḳâş dilimdir muṭrib
Başlasa nâle vü zâra demidir nây-ı gelû
- 16 Doldur ey sâkî-i meclis toluñı nûş ideyim
Baña sensiz ne çemen-zâr gerek ne leb-i cû
- 17 Ḥâtır-ı saḫtım nerm eyle şun ol bâdeyi kim
Dil-i ḫârâyı ide tâbiş-i germiyyeti şu
- 18 Beni bir câm ile mest it ki olam girye-künân
Na' t-ı maḫbûb-ı İlâhîde yine zemezme-ḡû

- 19 Melik-i ins ü melek şâh-süvâr-ı melekût
Ki dü-âlem ham-ı çevgân-ı gamında iki gû
- 20 Meclis-efrûz-ı şebistân maqâm-ı ceberût
Ki anîñ şem' ine pervâne melâ'ik her sû
- 21 Çemen-ârâ-yı reyâhîn-i riyâz-ı lâhût
Ki hırâmân kadidir anda nihân-ı dil-cû
- 22 Lî-ma' allâh-hareme hüsrev-i levlâk-âlem
Dergehi beyt-i mükerrerem 'Arafât ol ser-gû
- 23 'Ârızi Şems ü Duğâ cebhesi mâh-ı İsrâ
Kisve-i beyt-i Hudâ iki mübarek gîsû
- 24 Nûr-ı Haq Ahmed-i Muhtâr 'aleyhi's-şalavât
Ehl-i arz ehl-i semâvât komuş pâyine rû
- 25 Hüsnî Ka'be femî zezem hacerü'l-esved aña
Merdüm-i dîde-i Cibrîl o hâl-i hindû
- 26 'Aşkî bir hısn-ı haşîndir o şehin kim olmuş
Tûde tûde ser-i 'uşşâk aña burc u bârû
- 27 Kuvvet-i kâhire-i haşmetine ol şâhîñ
Nice tâqat getüre bâzû-yı iqbâl-i 'adû
- 28 Geh dağî hamle-i ûlâda ider hürd u şikest
Pençe-i satveti bî-minnet-i zûr u bâzû
- 29 İtmese zâtı harem-gâh-ı vücûdı teşrîf
Mâder-i dehr aña olmaz idi ked-bânû
- 30 Perveriş-yâfte-i feyz-i Hudâdır olmaz
Çemenistân-ı kemâlinde giyâh-ı hod-rû
- 31 Oldı bir şadme-i pür-zûr zühûrıyla anîñ
Faqrı kisrâ gibi meksûr-ı hezârân-meşkû
- 32 Şâh-bâz-ı gamına olmağa ervâh-ı şikâr
Tayerân itmede mânend-i tezerv ü tihû
- 33 Dergeh-i rif'atine pîr-i felekdir derbân
Harem-i 'izzetine perr-i melekdir cârû
- 34 Bâğ-ı iclâlîne encüm semen âveng-i peren
Nağl-ı iqbâlîne mihr ü meh iki şeftâlû

- 35 Mezra^c -ı luţfına bir sünbüledir kevn ü mekân
Çarĥ-ı aĥđar çemen-i cûdına berg-i kâhû
- 36 Râyet-i nuşretine fetĥ ü zafer fülke vü zeyl
Sâ^c id-i himmetine ^cavn-i İllâhî nîrû
- 37 Bî-dehân zıkr-i dürûd ile zebân-ı sâĥir
Bî-zebân vird-i şalât ile dehân-ı câdû
- 38 Derd-i ^caşkıyla fedâ eyleyene cân u serin
Sidre tâbût ola tûbî-i cennet ten-şû
- 39 Zaĥmî-i tîĝ-i cihân-gîrini ĥayyât-ı ecel
Rişte-i mergle eyler eger eylerse rûfû
- 40 Dem-be-dem nâfe-i müşg itmez idi neşr-i şemîm
Nefĥa-i ĥulķını şemm eyleseseydi âhû
- 41 Hâzıķ-ı ĥıfzı ki tedbîr ide bir bîmâra
Bu ne ĥikmetdir ecel şerbetin eyler dârû
- 42 ^cArş-ı Ĥaķ bâr-gehâ kurb-ı mekân-pâdişehâ
Ey dem-i rûĥ nesîm-i ĥaremiyle hem-bû
- 43 Yâ Resûlallâh amân nefsi zalûmumdan amân
Beni de kendi gibi eyledi dûn u bed-ĥû
- 44 Rûĥ-ı miskîn u ĝarîb olmada bî-şevb-i şevâb
Nefs-i zâlimde ĥatâyi-i ĥatâ tû-ber-tû
- 45 Kuşca cânımla beni gülşeniñe eyle kabûl
Ki dinür oldu Süleymân'a müşâĥib pûpû
- 46 Bî-kesiñdir nazâr it ĥâl-i Nazîm-i zâra
Aña çekdirme ĝam-ı minnet-i ^camm u ĥâlû
- 47 Fetĥ-i bâb eyle kemâl-i kerem ü feyziñden
O ĝaribiñ açıla baĥtına bir kutlu ĥapu
- 48 Koma bî-çâreyi bu tîre şeb-i dūrîde
Şubĥ-ı kuyuñda meded görsün o da rûz-ı nigû
- 49 ^cAfv ile eyle nazâr bitdi zebânında yine
Ĥâmemiñ râst u çep keşret-i ĝüftâr ile mû
- 50 Tâ ki mestân-ı ĝamiñ girye-künân hây-â-hây
Bezm-i ^caşķında ide çeşm ü dilin câm u sebû

51 Rûh-ı pür-nûrîña her şubḥ u mesâ ez-dil ü cân
Şalavât ile selâm ola kabûli mercû

72 Na^c t-1 Şerîf Be-Ḥarfî'l-Hâ⁸⁷

(T: 117a, H: 61a, R: 110a, A: 57a) (Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 'Aşk ile olan eşkimi gör dîde-i terde
Gûyâ ki durur tamlamağa âb-ı güherde
- 2 Her kaçresi bir aḥker-i dâğ-ı dil-i elmâs
Var ise bu te'şîr ola âh-ı seḥerde
- 3 Âh-ı seḥer ü girye-i ḥûnîn-i şebâne
Birdir dil-i bî-raḥmına cânânîñ eḣerde
- 4 Diñmez dem-i hicrân u vişâl eşk ile âhı
Yoğ 'âşıka râḥat ne seferde ne ḥazarda
- 5 Eşk-i ter-i 'uşşâk dutar rûy-ı zemîni
Eflâk olamaz âh-ı seḥer-gâhına perde
- 6 'Uşşâka yeter nağd-i sirişki ruḥ-ı zerdî
Ne sîmdedir 'ayn-ı temennâsı ne zerde
- 7 Dîvâne-i 'aşk istemez esbâb-ı taḥammül
Ne ḥırka vü ne tâc-ı revâda ne kemerde
- 8 Esrâr-ı ğam-ı 'aşkıyla abdâl-i maḥabbet
Ḥayrân-ı ruḥ-ı yâr olur gezdüğü yerde
- 9 Sultân-ı gedâ-meşreb olur 'âşığ-ı şâdık
Olmaz nazarı zîver ü ârâyış ü ferde
- 10 Ruḥsâre-i ḥûbâna bakup dîde-i 'âşığ
Nezzâre ider şâhid-i ma'nâya şuverde
- 11 'Uşşâkı ider faqr-ı ğam-ı 'aşğ ğanî dil
Olmaz heves-i ḥâtırı deryûze vü cerde
- 12 Ḥükümün yüridir 'aşğ vuḥûş ile tuyûra
Yoğ emrine ser-keşlik ider mâde vü nerde
- 13 Bî-zûr-ı sipeh 'aşğ ider 'âlemi teşḥîr
Ne zirh u ne miğferde ne tîğ ü ne siperde
- 14 Güncâyış ider noğta kadar ḥücre-i dilde
Teng olmuş iken şânda bu hefte kemerde

⁸⁷ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 15 ‘Ankâ-yı şükûh ile hirâsân olup itmiş
Sîmurğ-ı ser-i şevketi zîr-i ħam-ı perde
- 16 Cemmâze-i gerdûn çekemezken ħam-ı ‘aşkı
Ber-dûş-ı taħammül ide aħsent o merde
- 17 Lezzetde şeker ‘aşka göre semm-i helâhil
‘Aksiyle velî zehr olur ta‘m-ı şekerde
- 18 Tâ-ħaşr ola kandîl-i ser-i ħâk-i mezârı
Bir dâħ ki ‘aşk ile yana dilde cigerde
- 19 ‘Âşık demem ol bü'l-hevese kim ola çün tıfl
Muşħafda gözi göñli velî cây-ı zekerde
- 20 Bir yerde mecâz ile ħaķîkat nice mümkûn
Meşhûr meşeldir ki hüner bir olur erde
- 21 Tahkîke çalış terk-i mecâz it ki bulunmaz
Zîrâ ne zarar nef‘ de ne nef‘ zararda
- 22 Ser-menzil-i maķşûda yüri peyrev-i ‘aşk ol
Kim bedreķadır lâzım olan râh-neverde
- 23 ‘Aşk eyledi te’sîri kıyâs itme süveydâ
Yandı göñül ol âteş-i cân-sûz-ı şererde
- 24 Hükme itmez idi ‘âleme ‘aşk olmasa maħkûm
Dergâh-ı ħabîbullâh o bî-mişl-i maķarda
- 25 Maħbûb-ı ilâhî ki anıñ ħalmadı aşlâ
İķrârını itmez ne şecerde ne ħacerde
- 26 Ser-ķâfile-i cümle-i maħlûķ ki yoķdur
İnkârını eyler ne ħacerde ne şecerde
- 27 Bî-sâye nihâl-i çemen-i ķurb ki olmuş
Hep mâve-i ħikmet o kad-i sidre-şemerde
- 28 Ser-ħayl-i nebî server ü serdâr-ı rusûl kim
Şıħmaz sipeh-i mü gibi bu teng memerde
- 29 Sulţân-ı dü-‘âlem ki olur vaķt-i ‘azîmet
Cibrîl cenîbet-keş-i iķbâli seferde
- 30 Memdûħ-ı Hudâ Aħmed-i Muħtâr ki tâ-ħaşr
Evķât-i ümem midħat-i zâtıyla güzerde

- 31 Ol kâşif-i esrâr-ı nübüvvet ki maķâlî
Şâdıķ-ı dem-i cân-baķş ile her ķavl u ķaberde
- 32 Ol ebr-i güher-bâr-ı şefâ' at ki bulunmaz
Îşâr-ı dürûd itmeye bir ķatre maķarda
- 33 Ol pâdişeh-i leşker-i ebrâr ki oldur
Var ise yine ķaşmet ü serdâr u neferde
- 34 Ol dâver-i dâdâr ki hemvâre sipâhı
Elbette olur düşmene hengâm-ı zâferde
- 35 Farķ-ı ķuşemâ gâh ser-i rümķ-ı kazâda
Geh gûy-ı ķafâ-ķor ķam-ı ķevgân-ı ķaderde
- 36 Hîlm ü hikem ü şıdķ u ' adâlet o şehiñdir
' Oşmân ile Hâydâr'da Ebû Bekr ü ' Ömer'de
- 37 Müştâķ-ı ruķı rûķ-ı Birâhîm ü Simâ' il
Yoķdur anı sevmez ne pederde ne püserde
- 38 Maķkûm-ı ğamı cân u dil-i Hızr ile İlyâs
Fermân-ı şeh-i ' aşķı yürür baķr ile berde
- 39 Gerd-i ķaremi sürme-ķeş-i ehl-i başîret
Hâk-i ķademi minneti erbâb-ı başarda
- 40 Aķbâbı ser-efrâz ķemen-zâr-ı cinânda
A' dâsı nigûn-sâr bün-i ķâh-ı saķarda
- 41 Şahrâda vü kühsârda lâ-büd dem-i perķaş
Hâşmîñ seridir gürzi ile zîr ü zeberde
- 42 A' dâyı kesüp biķdi dilîrân-ı sipâhı
Her ķamle-i peykârda şemşîr ü teberde
- 43 Olsaydı eger muķtebes-i neyyir ü hıfzı
Olmazdı zevâl ile kelef şems ü ķamerde
- 44 Aķbâb-nüvâzâ sened-i ehl-i niyâza
Ey zîb viren dâğ-ı ğamı sînede serde
- 45 Oldı şeref-i na' tñ ile bir dizi lü'lü'
Bu tâze ğazel ķaķ bu ki bu dürç-i dürerde
- 46 Yoķdur saña hem-tâ ne melekde ne beşerde
Hâşâ ki naķiriñ ola ne gökde ne yerde

- 47 Sâyeñ gibi halk eylememiş Hâk saña şânî
Sensin yine bî-mişl kemâlât ü hünerde
- 48 İns ü melek âşüfte-dil-i hüsn ü cemâliñ
Cibrîl ile medhûş ola evvelki nazarda
- 49 Sultânıma maşşûş bu iqbâl ü bu iclâl
Efrâddan Allâh naşîb itmedi ferde
- 50 Zâtuñ çemen-ârâ-yı riyâz-ı kerem ü cûd
Tab' ın gül-i ter gülşen-i ahlâk u siyerde
- 51 Mevķûf seniñ luţfuña ma' şüm ile ' âşî
Muhtâc seniñ ' afvıña nâ-kerde vü kerde
- 52 Redd itme kabûl eyle hazef-pâre-i nazmım
Kıymet ne kadar olmasa da seng-i demerde
- 53 Derdiñle deriñde ideyim nâle vü efgân
Düşsün dil-i şûrîde deriñde gam u derde
- 54 Dergâhına cezb eyle dil ü cân-ı Nazîm'i
Olsun dil ü cânıyla şenâ-hânıñ o derde
- 55 Gerçi degil ihsânıña bir vech ile lâyıķ
Ne terk-i ma' âşîde haţâdan ne hazerde
- 56 Emriñde olur ' âciz ü nehyiñde tüvânâ
Kâhil taraf-ı hayrda çâpük reh-i şerde
- 57 Olmazsa eger bedreķası meş' al-i ' afvıñ
Bî-çâre қalur bu şeb-i deycûr-ı haţarda
- 58 Ey hâme yeter nâle-i bülbül demidir gül
Gülçin-i niyâz ol bu gülistân-ı ' iberde
- 59 Tâ kim eşer-i ' aşķ-ı cihân-sûz ile ' uşşâķ
Hep girye vü âh eyleyeler deşt ile derde
- 60 Tâ-haşr taħıyyât ü selâm olsun o şâha
Her demde vü her sâ' at ü her şâm u seherde
- 61 Ğamdan biri maħzûn u feraħdan biri memnûn
Haşm ile ola ümmeti ağlar da güler de

73 Na‘t-ı Şerîf-i Resûl-i Ekrem Şallâhu Te‘âlâ ‘Aleyhi ve Sellem⁸⁸
(T: 14a, H: 14a, R: 14a, A: 99b) (Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün)

- 1 Göñül ‘aşkıñla zâr u mübtelâdır yâ Resûlallâh
Yoluñda baş ile cânım fedâdır yâ Resûlallâh
- 2 Eger redd eylemezseñ dergeh-i ‘arş-âsitânında
Kul olmak rütbe-i ‘izz ü ‘alâdır yâ Resûlallâh
- 3 Olup biñ cân ile teslîm-i derd-i miñnet-i ‘aşkıñ
Süveydâ-yı dilim dâg-ı rızâdır yâ Resûlallâh
- 4 Nola âsûde olsam sâye-i şeh-bâl-i ‘aşkıñda
Ki düşmez herkese zıll-i hümâdır yâ Resûlallâh
- 5 İşin altun ider rû-mâl iden dergâh-ı vâlâña
Gübâr-ı râh-ı küyuñ kîmyâdır yâ Resûlallâh
- 6 Olaldan haste-i ‘aşkıñ hayât-ı câvidân buldı
Dil-i bîmârıma derdiñ devâdır yâ Resûlallâh
- 7 Açar gül gibi kalbin artırır bîmârıñ ‘ömrün
Gâmiñ hem dil-güşâ hem cân-fezâdır yâ Resûlallâh
- 8 Dem-â-dem nehr-i cârî-veş nola aksa firâkıñda
Gözüm yaşı dükenmez mâcerâdır yâ Resûlallâh
- 9 Şemîm-i ‘aşk-ı pâkiñden nola bir şemme luţf itseñ
Hümâ-yı cân-ı ‘uşşâka gîdâdır yâ Resûlallâh
- 10 Revâ pervâne gibi bezm-gâh-ı kurbâ yol bulsağ
Ki nûr-ı şem‘-i zâtıñ reh-nümâdır yâ Resûlallâh
- 11 Sezâ her bir nazarda eylese iksîr-i manzûrın
Gözüm hâk-i deriñle rüşenâdır yâ Resûlallâh
- 12 ‘Aceb mi dem-be-dem âğişte-i hûn-ı ciğer olsa
Göñül bañr-i gâmiñla âşinâdır yâ Resûlallâh
- 13 Melâ‘ik kuhl-i çeşm-i cân ide bulsa gubârından
Ser-i küyuñda ol kim hâk-i pâdır yâ Resûlallâh
- 14 Derûn-ı tîrede nûr-ı cemâliñ eylesün işrâğ
Ki mâh-ı tal‘ atıñ bedr-i dücâdır yâ Resûlallâh
- 15 Mağaldır tekye-gâh-ı enbiyâ vü evliyâ olsa
Der-i cûduñ ki cây-ı ilticâdır yâ Resûlallâh

⁸⁸ Başlık, L nüshasından alınmıştır.

- 16 Hâbîb-i Kibriyâ maḥbûb-ı Hâk şem^ç-i hüdâsın sen
Vücûd-ı kâmilîñ nûr-ı Hüdâ'dır yâ Resûlallâh
- 17 Olurdum kâbil olsa naḳd-i cân-ber-kef ḥarîdârı
Dür-i ^ç aşkıñ ki bî-teng-i bahâdır yâ Resûlallâh
- 18 Şefîk-i gümrehânsın sen hevâ-yı nefse uydum ben
İşim şâm u seher sehv ü ḥaḫâdır yâ Resûlallâh
- 19 Tabîb-i ḥastegânsın şerbet-i luḫfuñ dirîğ itme
Deriñ ^ç âşîlere dâru'ş-şifâdır yâ Resûlallâh
- 20 Kerem kânı mürüvvet bahrisin luḫ eyle ihsân it
Ḳuluñ gerçi ^ç aḫâña nâ-sezâdır yâ Resûlallâh
- 21 Şeh-i her dü-cihânsın eyle mir[']ât-ı dilin manzûr
Nazîm-i derd-mendiñ bir gedâdır yâ Resûlallâh
- 22 Añı luḫfuñla şâd it âb-rûy-ı çâr-ı yârîñ-çün
Ki düşmüş ḥâk-i ^ç acze bî-nevâdır yâ Resûlallâh
- 23 Tahîyyât u dürûd olsun revân-ı pâkiñe tâ kim
Ṭavâf-ı Ka^ç be-i kûyuñ şadâdır yâ Resûlallâh

74 Kaşîde Der-Sitâyiş-i Sultânü's-Şeḳaleyn ^ç Aleyhi Efḫâlü's-şalavât⁸⁹
(T: 14b, H: 14b, R: 14b, A: 58a) (Mefâ^ç ilün Fe^ç ilâtün Mefâ^ç ilün Fe^ç ilâtün)

- 1 Hevâ-yı nefis ile virdiñ şebât cân-ı ḥazîne
Fiğân ki şarf-ı ḥayât eylediñ ḥazîne ḥazîne
- 2 Henûz olmadadır ğarḫa-i muḫîṭ-i ma^ç âşî
Fiğân ki bâr-ı girân-ı ^ç amel sefine sefine
- 3 Fiğân ki olmadıñ ey dil şükûfe-çîn-i ^ç ibâdet
Ḥazân-ı gülşen-i ^ç ömr-i ^ç azîze yok mı ḫarîne
- 4 Fiğân ki itdi seni ḥurde-çîn-i süfre-i dúnân
Ḳanâ^ç at itmedi nefis-i le[']îm nân-ı cevîne
- 5 Fiğân ki yok yere bihûde şarf eylediñ evḫât
Gehî o zülfi girih-gîre geh leb-i nemekine
- 6 Fiğân ki saña itâ^ç at idelden olmada zâhir
Ḥased derûnda vü ^ç uḫde gönülde sinede kîne
- 7 Gehî girifte-i mey gâh dil-rübûde-i sâķî
Fiğân ki bezl-i vücûd eylediñ çünân ü çünîne

⁸⁹ Başlık, L nüshasından alınmıştır.

- 8 Hevâ-yı vuşlatın itdiñ belâ-yı hecrini çekdin
Reh-i haţâda olup beste kayd-ı ân ile îne
- 9 Tamâm ma' şiyet içre güzerde ' ömr-i ' aziziñ
Bilür misin hele bir dem ne kaldı rûz-ı pesîne
- 10 Kirâmî-gevher iken düşdi hâk-i zillete ey kâş
Ki seng-i hâme olaydı dil-i şikeste yerine
- 11 Nedir cevâb olursa su 'âl rûz-ı kıyâmet
Reh-i haţâda güzâr eyleyen şuhûr u sinîne
- 12 Dirîğ u hayf benim hâlîme beyâza çıkarırsa
Sevâd-ı sû 'i ' amelden kararadı şafha-i sine
- 13 Girüp haţâ yolına vâdi-i dalâlete düşdüm
' Aceb mi çıkırsa figânım firâz-ı çarh-ı berîne
- 14 Esîr-i meclis-i ' işyân itdiler beni feryâd
Girüp sipâh-ı hevâ vü heves bu yolda kemîne
- 15 Düşüp haţâ yolına âh kim şığınmadım efsûs
Der-i şavâb gibi bî-zevâl hışn-ı haşîne
- 16 Ne cehd-i muşhaf-ı tâ' at ne sa' y-i meşk-i ' ibâdet
Velî yazılmadadır cürmümüz sefine sefine
- 17 ' Aceb mi dem-be-dem aķsa sirişk-i dîde-i gülgün
Nola güşâd virirsem ' inân-ı âh u enîne
- 18 Ki seyyiât ile geçmekte rûzgâr-ı hayâtım
Ezelde bu ise hayfâ nüvişte levh-i cebîne
- 19 İdüp zülül ile çirk-âb-ı fısk u ma' şiyet-âlûd
' Azâb virmede yüz cân guşşa-mend u gamîne
- 20 Nice halâş olayım şad-figân tarîk-ı haţâdan
Te' âķub itmede şaf şaf güneş yesâr ü yemîne
- 21 Hâlâşa çâre bulurdum velî şarılmadım eyvâh
Kef-i nedâmet ile şer' i gibi hâbl-i metîne
- 22 ' Aceb mi ' acz ile itsem bu dehr-i nâşiye-sâyı
Ėubâr-ı dergeh-i ' arş-âstân-ı hüsrev-i dîne
- 23 Sitâyîşinde dem-â-dem gürûh-ı nükte-şinâsân
Bu nev' a yazdılar elķâb o şâh-ı ' arş-mekîne

- 24 Şehen-şeh-i dü-cihân pâdişâh-i mülk-i dü-^ç âlem
Hıdiv-i hıttâ-i Mekke hudâygân-ı Medîne
- 25 Sipih-r-i fazl-ı kerem tekye-gâh-ı ^ç âlem ü âdem
Ki kudsiyân-ı mükerrem derinde ^ç abd-i kemîne
- 26 Fürûg-ı mihr-i hidâyet ziyâ-yı mâh-ı şefâ^ç at
Ki virdi şer^ç ile zînet bu heft şâh-nişîne
- 27 Hıfz-ı minber-i refref imâm-ı a^ç zam u eşref
Ki virdi zâtı şeref kıble-gâh-ı dîn-i mübîne
- 28 Şeff^ç-i rûz-ı kıyâmet Muhammed-i ^ç Arabî kim
Derinde hıdmeti fermânın itdi rûhu'l-emîne
- 29 O kişt-zâr-ı şefâ^ç at ki biñ kuşûrı da olsa
Virir cenâb gibi maşşûl dest-i sünbüle-çîne
- 30 O şâh-ı kişver-i levlâk kim olursa maşaldır
Der-i sa^ç âdeti hemvâre bûse-gâh-ı yemîne
- 31 Vücûd-ı kâmilî meşşâta nev-^ç arûs-ı zamâna
Kudûm-ı pâki şeref-bağış cümle kân-ı zemîne
- 32 Tamâm-ı cûdı sebil ümmetâna fazl u keremle
Müdâm zâtı delil ins ü câna râh-ı yakîne
- 33 Ğubâr-ı bâr-gehi feyz-bağış nâfe-i müşge
Türâb-ı dergehi kuhl-i sa^ç âdet âhû-yı Çîne
- 34 Şehâb-ı lutfi eger külhene ideydi terşih
Olurdu aḡkeri yâkût-ı nâb kendi define
- 35 İderdi aḡker-i dâg-ı derûn-ı lücce-i ^ç ummân
Semûm-ı çahır doçunsa şadefde dürr-i semîne
- 36 Zamân-ı ma^ç deletinde geleydi dehre Süleymân
Yazardı bende-i sulţân-ı dîn faşş-ı nigîne
- 37 Fezâ-yı ^ç âlem-i hıfzında fevc fevc gâzâlân
Müsâfir olmadadır hep künâm-ı şîr-i ğarîne
- 38 Şeh-i bülend-cenâbâ şeff^ç-i rûz-ı hisâbâ
Eyâ cihânı iden teng düşmenân-ı mühine
- 39 Sen ol şeh-i dü-cihânsın ki rumḡ-ı şer^ç-i şerifîñ
^ç Adûnuñ olmada mil-i çazâ dü-çeşm-i terine

- 40 Kerem-şi'ârâ hâkkâ ki devlet-i dü-serâdır
Niğâh-ı luţfuñ olursa bu nazm-ı tâze-zemîne
- 41 Sitâyîşiñde nola olsa da siyâhî-i satrı
Mişâl-i kuhl-i sa'âdet dü-çeşm-i nâdire-bîne
- 42 Şefâ'at eyle amân kalmasun haţâ vü haţarla
Nazîm-i bî-kesiñ peygûle-i günâh-nişîne
- 43 İrişdi ğâyete güftâr ey kalem ne durursun
Gel ağla hâlîñi 'arz it o pâdişâh-ı güzîne
- 44 Hemîşe tâ ki olup mu'terif günâhına herkes
Ola şütüm ile dâ'im 'itâb nefsi-i haşîne
- 45 Revân-ı pâkine oldukça şad-dürûd-ı taḥiyyât
Hezâr-la'net ü nefrîn gürûh-ı düşmen-i dîne

75 Münâcât-ı Dîġer Li-Ķâđiyü'l-hâcât-ı Ekber ü Asġar⁹⁰

(T: 75b, R: 70b, A: 10b) (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Âh kim ey dil-i nâdide-refâh
Seni tûl-i emel itmiş güm-râh
- 2 Dergeh-i Hâkk'ı koyup lâyıķ mı
Der-i ġayra idesiñ vaķf-ı cibâh
- 3 Ola sermâye-i 'ömrüñ şeb u rûz
Devr-i ebvâb-ı edânide tebâh
- 4 Ķande varsañ ideler istişķâl
Şiķletiñden oluna istikrâh
- 5 Bir sözüñ var mı o dîvânda nebî
Olıcaķ nâ'ib ü kâğî Allâh
- 6 İlticâ eyle Hâbîb-i Hâķķa
Der-i ma' bûdı idin cây-ı penâh
- 7 Ağla hâlîñ yüzüñi sür şeb u rûz
Eylemez sâ'ili redd ol dergâh
- 8 İmtinânsızdır iki 'âlemde
'Afv-ı peyġamber ile fazl-i ilâh
- 9 Cûd-ı bî-minnet ider cezbi-i ķulûb
Ki olur kâh-rübâ câzib-gâh

⁹⁰ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 10 Rızık-ı maḫsûm gelürken saña ḫayf
Gelmeye hırş u ṭamaᶜ dan ikrâh
- 11 Nân-ı dúnân meh-i bedr olsa ḫazer
Ḳurş-ı ḫurşîd ise de itme nigâh
- 12 Heftümîn zîr-i zemînden dündür
İmtinân ile olan rütbe-i câh
- 13 Dâde-i mihre olup dest-güşâ
Şafaḳ-ı şerme girer her gice mâh
- 14 Gence ᶜazm itseñ eger minnetle
Görinür her ser-i reh mâr-ı siyâh
- 15 Âb-ı rûyuñ dökile minnetle
Bu ise cûd u mürüvvet eyvâh
- 16 Bir dil olsa idemez buḫlini şerḫ
Ḫâk-i mümsikde biten sebz-i giyâh
- 17 Kendü zevḳinde olan naḫvetiyân
Ḫâl-i dilden nice olsun âgâh
- 18 Beñzemez birbirine evzâᶜ ı
Oḳudur ḫâce-i küttâb eşbâh
- 19 Müstaḫîḳ müdbir ü muḫbil cerrâr
Müttehim gürg ü keşende rûbâh
- 20 Tîr ger zulm ile çıḳdı gözden
Dîde-i ḡayrı çıḳardı cüllâh
- 21 Nola mezmûm ise dillerde leᶛim
Söylemez biḫûde lâ-büd efvâh
- 22 Çıḳarır naḳd-i niyâzıñ kıızılın
Minnetiñ ya çil ola ya pencâh
- 23 Düşme âḡuşına mevc-i yeᶛsiñ
Eyleme baḫr-i temennâda şinâh
- 24 Resen-i minnete baḡlanma şaḳın
Olma peyzen gibi üftâde-i çâh
- 25 Yaḳar eczâ-yı dü-kevní kül ider
Şuᶜ le-i minnet o berḳ-ı cân-kâh

- 26 Hürmen-i minneti yaqsun yâ Rab
Eşer-i süz-ı dil ü âteş ü âh
- 27 Olmasun naḥl-ı emel dünyâda
Bâr-ı ye 's ile nigûn-sâr u dü-tâh
- 28 İtmiş âzâde 'alâyıḳdan ebed
Dâmen-i serv-i bülendi kûtâh
- 29 Merḥabâ zinde-dil-i istiḡnâ
Ki añılsa diyeler tâle beḳâh
- 30 Reşk o dervîşe ki yeksândır añâ
Dergeh-i mîr ü serâ-perde-i şâh
- 31 Ḥased ol bî-ser ü pâ kim bilmez
Ne ğam-ı hırḳa ne teşvîş-i külâh
- 32 Sâkin-i ḥâne-i bî-minnet olan
Şeh-i 'âlemdir o bî-ḥayl ü sipâh
- 33 Ḳuluyuz ḳadr-i kemâli bileniñ
Bilmez ise ḥasediñdir o günâh
- 34 Sözüni kesdürür erbâb-ı hüner
İstemez tîĝ-ı zebân seng-i ḳarâh
- 35 Âferîn tab' -ı Nazîm'e ki odur
Bâĝ-ı ma' nâ-çemen ü feyz-i miyâh
- 36 İddi' añâ eger ey kilk-i beyân
Bir mu' âriż bulunursa nâĝâh
- 37 Dirse da' vâya gerekdir ma' nâ
İdüp işbât be-vefḳ-ı dil-ḥâh
- 38 Hücçet-i nazm-ı Nazîm'i göster
Oldı mażmûnına her beyti güvâh

76 Ḳaşîde Berây-ı Medḥ-i Hüseyñ Pâşâ⁹¹
(T: 76b, R: 71b, A: 139a) (Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Yine düşürdi hümâ sâyesin cihân üzre
İlâhî ola hümâyûn cihâniyân üzre
- 2 Ne sâye sâye-i şeh-per-i tâ 'ir-i tevfiḳ
Ki düşdi farḳ-ı ser-i pîr ü nev-cüvân üzre

⁹¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 3 Ne sâye sâye-i bâl-i hümâ-yı şulh u şalâh
Ki sâye-bân-ı hidâyetdir ins ü cân üzre
- 4 Ne sâye sâye-i ebr-i bahâr-ı rahmet kim
Çekildi cümle-i mahlûk kün-fe-kân üzre
- 5 Ne sâye zıll-i zalîl-i ‘inâyet-i Samedî
Ki oldu çetr-i cenâb-ı hudâygân üzre
- 6 Hudâygân-ı felek-âsitân ki râcihdir
Şükûh-ı şevketi dârât-ı husrevân üzre
- 7 Hıdv-i ma‘delet-eyvân ki ‘adli gâlibdir
Vücûh-ı tâm ile Kisrî-i kâmrân üzre
- 8 Kemân-be-dûş-ı hıred kim per-i işâbetle
Hadeng-i re‘yi varır muttaşıl nişân üzre
- 9 Ferîd-i dehr ki her bir nefesde oldu ehemm
Edâ-yı maħmideti âferîdegân üzre
- 10 Vaħîd-i ‘aşr ki vaşf-ı şifâtı elzemdir
Hemîşe yerde beşer gökde kudsiyân üzre
- 11 Vezîr-i ‘âdil ü Gâzî Hüseyn Pâşâ kim
Şenâsı olmada hemvâre her lisân üzre
- 12 O nûr-ı dîde-i devrân ki oldu hâk-efşân
Gubâr-ı reh-güzeri kuhl-i İşfahân üzre
- 13 O mîz-bân-ı ‘atâ kim te‘âkub itmededir
Simât-ı cûdına miħmân miħmân üzre
- 14 O deñli buldı şeref rîze-seng-i dergâhı
Ki ta‘na taşın atar fark-ı ferkadân üzre
- 15 Revâc-gâh-ı celâli cihânda germ olalı
Metâ‘-ı devlet ü iķbâl-i râyegân üzre
- 16 Revâdır olsa deri bûse-gâh-ı ‘âlemiyân
Ki çarħ nâşiye-sâdır o âsitân üzre
- 17 Zehî sa‘âdet-i ‘uzmâ ki sük-ı luşfında
Ėarîķ-i sûd eħibbâ ‘adû ziyân üzre
- 18 Cihânı eyleye memnûn-ı Ėân-ı mekrümeti
Degil nevâle-i iħsânı imtinân üzre

- 19 Kef-i kerîmi ile tab‘-i mekrümet-kârı
Düşürdi baħre hacâlet hicâb-ı kân üzre
- 20 Kemîne baħşış-i hemyân-ı cûdı ħande ider
‘Uluvv-i himmet ile genc-i şâyegân üzre
- 21 Şükûfesi ola yâķût ü la‘l eger olsa
Nesîm-i luķfı revân naķl-ı ergavân üzre
- 22 Ser-i hezâra ola tâs-ı âteşîn gül-i âl
Semûm u ķahrı vezân olsa gülsitân üzre
- 23 Seĥâb-ı emri ki tev‘emdir ebr-i nehyi ile
Ĥavâle eyleyeli yaĥşı vü yamân üzre
- 24 Ĥadîķa-i emeli sebz ü ĥurrem aĥıbbânıñ
Riyâz-ı kâm-ı ‘adû dem-be-dem ziyân üzre
- 25 İderdi ķubbe-i gerdûmı bâz-gûne-nümâ
Düşeydi sâye-i temķini âsumân üzre
- 26 Sipihri kevkebe-i ķadr ü şanı başıdırdı
Teĥemten itdi sefer şanki heft-ĥân üzre
- 27 Eger ‘âdet-i ezdâdı ‘adli men‘ itse
Nigâh-bân ola şır âhû-yı zamân üzre
- 28 Ocaĥına şu ķodı dûd-ı âha yoķ imkân
Yaşaĥı seyl-i revân olalı duĥân üzre
- 29 Zemîn tezazelül-i âşûbdan emîn oldı
Zamân ma‘ deletinde cihân emân üzre
- 30 Anıñ ki oldı zamânında bir dilim nâmı
Olur kıyâmete dek ‘ays-ı câvidân üzre
- 31 Olurdu hem-ser-i şehbâz evc-i ĥıfzında
Ĥimâyet eylese güncişk-i nâtüvân üzre
- 32 Göreydi rûz-ı vegâ Rüstemâne peykârın
Olurdu teng cihân Sâm u Ĥahramân üzre
- 33 ‘Adûyı çignedüp aldı keşân keşân Saķızı
Ĥazâ-yı ekber idüp baħr-i bî-kerân üzre
- 34 Tamâm zelzele-nâķ itdi kâfiristânı
Ĥücûm-ı tefriķa-dâd oldı düşmenân üzre

- 35 Vücûd-ı düşmeni şemşîri itdi hûn-âlûd
Ser-i bürîde-i haşmî diküp sinân üzre
- 36 Sipihre eyledi âvîze tîğımı gûyâ
Kuruldu bir pül-i nev-cûdı kehkeşân üzre
- 37 Seferden eyledi ‘avdet süm-i semendi nola
Başarsa atlas ü zer-beft ü perniyân üzre
- 38 Kudûmı virdi şeref yümn ile Sitanbûla
O şâh-bâz gelüp kondı âşiyân üzre
- 39 Şalâh-ı şulh ile ıslâh-ı beyn idüp oldu
Taraf taraf yine elçiler armağan üzre
- 40 Ne söylesem yaraşur gûne gûne vaşında
Sezâ ne dirsem o düstûr-ı nüktedân üzre
- 41 Yegâne fâris-i devrân ki şubh-gâh-ı şikâr
Süvâr olunca semend-i sebük-‘ inân üzre
- 42 Cihânı tayy ide vaqt-i tulû‘ hurşîdiñ
Ziyâsı düşmeden ol eblağ-ı cihân üzre
- 43 Kemâl-i nâzla rağşân cilve-rîz olsa
Hırâm-ı ‘ işve harâm ola dilberân üzre
- 44 Varırdı mağrîbe maşrıqdan evvelîn kâdeme
Şitâb-ı sür‘ atini olsañ imtiyhân üzre
- 45 ‘Ale’ş-şabâh tulû‘ itdi âfitâb şanur
Gören o dâveri ol eşheb-i revân üzre
- 46 Vezîr-i dâd-penâhâ sipihr-dergâhâ
Eyâ kudümü şeref-bağş her mekân üzre
- 47 Ferište-zât o memdûh-ı ins ü cânsın kim
Sitâyîşîñ eger emr olsa şâ‘ irân üzre
- 48 Kifâyet eylemeye levh-i zer-nigâr-ı felek
‘Utarid itse raqam defter-i beyân üzre
- 49 Sevâd-ı nazmım ola tûtiyâ-yı çeşm-i kabûl
Nigâh-ı luţfuñ olursa bu dâstân üzre
- 50 Ümîd odur ki idem gûne gûne evşâfîñ
Eger icâzetiñ olursa baş u cân üzre

- 51 Bu hâk-sârî şeref-yâb-ı iltifât eyle
Hümâ tenezzül ider dirler üstühân üzre
- 52 Çapuñda rütbeler ihrâz eyleyem giderek
Çadem çadem çıkılır çünki nerdübân üzre
- 53 Riyâz-ı vaşf-ı cemîliñde bülbül-i nuţķum
Bu şî'ri itdi beyân şu gibi 'ayân üzre
- 54 Çabâ-yı nâz münâsib o dilsitân üzre
Ki nâz-ı hüsni digerdir o hüsni ân üzre
- 55 Çızardı ruĥları şahbâdan âl âl oldu
'Aceb mi eylese mestâne çanı çan üzre
- 56 Kemer gibi nice mümkündür almak âĝûşa
Çılı yararken o çançer o mü-miyân üzre
- 57 O ĝonca-leb ruĥ-ı zerdim görüp tebessüm ider
Belî meşeldir olur çande za' ferân üzre
- 58 Şekîb ü şabrımı yağmaladı şaf-ı müjĝân
Dirĝ itdi çarâmî o kârvân üzre
- 59 Sirişk-i germ odur kim düşünce aĥker ola
Kemîne çatresi her dâĝ-ı hûn-feşân üzre
- 60 Nazîm çak bu ki cân-bâz-ı kilki çûpîn-pâ
Hünerler eyledi icrâ bu rîsmân üzre
- 61 Du' âya başla çulûş üzre çatm idüp süçanı
Sükût mührini ur vaçtidir dehân üzre
- 62 Hemîşe tâ ki açup bâl ü per sa'âdet ile
Hümâ-yı şulĥ şala sâyesin çihân üzre
- 63 Çihâniyân olalar sâyeân-ı 'adlinde
O âşafîñ şeb ü rûz emn ile emân üzre
- 64 Ola çıyâmete dek çânedânı âbâdân
Çudâ mu'ammer ide çadr-ı 'izz ü şân üzre
- 65 Dü-çesmine gele mîl-i 'adem ilâhî râst
O kim ide naçar-ı kec o çânedân üzre
- 66 'Uluvv-i çadr ile olduçça çurrem u çandân
Çasûd-ı çâhî ola dem-be-dem fiĝân üzre

67 Kemân-ı kaçdınıñ olsun hadeng-i dil-dûzi
 Hâlîde dîde-i a' dâ-yı bed-gümân üzre

77 Kaşîde-i Beççe La' lî-zâde Efendi⁹²

(T: 85b, R: 80a, A: 153a) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 'Âşıkâne nağmelerle dem-be-dem nev-rûzda
 Hep nevâdır kavî-i 'uşşâk-ı 'Acem nev-rûzda

2 Tûğ-ı şâhîsin çıkardı bâğa sultân-ı bahâr
 Lâle dikdi cünd-i ezhâra 'alem nev-rûzda

3 Bülbüli itdi demâğ-âşüfte bûy-ı nev-bahâr
 Gülleri açdı nesîm-i şubh-dem nev-rûzda

4 'İşret-âbâd-ı çemende oldı ezhâra şalâ
 Her gül ü lâle olup bir câm-ı Cem nev-rûzda

5 Neşr idüp bûy-ı buhûr-ı Meryem'i bâd-ı şabâ
 Eyledi gökde Mesîhâ anı şemm nev-rûzda

6 'Anberîn zülf-i dü-tâ yârîñ ruğından gûyiyâ
 Şaçlı sünbüldür açıldı ham-be-ham nev-rûzda

7 'Andelîb-i hoş-nevâ oldı yine tab'-ı Nazîm
 Diñlesün ol gül-'izâr ü gönca-fem nev-rûzda

8 Mazhar-ı gûş-ı kabûl itse nola bu nazmımı
 Pür-hünerdir kâmil-i 'âlî-himem nev-rûzda

9 Hâzret-i 'allâme La' lî-zâde kim 'arz itmege
 Eyledi hâmem bu taqvîmi raqam nev-rûzda

10 Gûş idüp gül-gönca-veş çâk-ı girîbân eylesün
 Bülbül-i dil vaşfın itdikçe nağam nev-rûzda

11 Şâhlar şalsa nola nahl-ı çemen-zâr-ı sühan
 Bâğ-ı medhinde yine urdum qalem nev-rûzda

12 Hâmdülillâh ey Muhammed-ism maħmûdü'l-hışâl
 Maħmedet-hânîñ benim hem 'id ü hem nev-rûzda

78 (T: 138b, H: 81b, R: 130a, A: 56b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Baħr-ı ma' nâdan yine bismillah ey kîlk-i siyâh
 Gevher-efşân-ı beyân ol nev-be-nev eyle şînah

⁹² Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 2 Cûş-ı deryâ-yı sühan göstereün emvâc-ı sûtür
Böyle esdikçe nesim-i feyz-i Bârî gâh gâh
- 3 Gülşen-i endîşede neşv ü nemâ-yı feyz ile
Mîve-i ma' nâ nihâl-i kıddiñi itsün dü-tâh
- 4 Hırz-ı cân vird-i zebân eyle diliñden düşmesün
Vaşf-ı pâk-i hırka-i kuṭb-ı risâlet hân-kâh
- 5 Ol mübârek hırka kim her pûşîş-i zerd ü zeng
Dâğ dâğ-ı reşkidir şubḥ u mesâ hürşîd ü mâh
- 6 Dest-i hayyâtında dirdim lâyıḳ olsa medhine
Sûzeni müjgân-ı havrâ riştesi nûr-ı nigâh
- 7 Tavḳ-ı ceyb-i pâki reşk-i şad-hilâl-i 'iddir
Âstini âb-yâr-ı ravza-i hikmet-miyâh
- 8 Cebhe-sây olsa nola a' lâ vü ednâ dem-be-dem
Gûşe-i dâmânıdır şâh u gedâya bûse-gâh
- 9 Neşr-i bûy-ı feyz ider şad-pûşîş-i zertârdan
Nûr-ı zâhirdir verâ-yı perdeden bî-iştibâh
- 10 Ol mu' aṭṭar hırka kim almış şemîminden naşîb
Yâdigâr-ı hazret-i Veys ol 'abîr-efşân külâh
- 11 Hırka-i şâh-ı rusûl kim olsalar şâyestedir
Hâdimân-ı hâdim-i dergâhı mîr ü pâdişâh
- 12 El-ḥased ḥaḳḳâ ne devletdir ki züvvârı diye
Hırka-i fâhr-i cihânîñ hâfızı ṭâle beḳâh
- 13 Bûy-ı cân-baḫş-ı dil-âvîzi beni mest eyledi
Oldı müşḡ ü 'anber-i sârâ yanında ḥâk-i râh
- 14 Vaşfi mümkün mi meger ol hırka-i pâkizeniñ
Kim anı ber-düş-ı 'izzet ide maḫbûb-ı İlâh
- 15 Hil' at-ârâ-yı nübüvvet tâc-dâr-ı ıştîfâ
Server-i levlâk-taḫt u lî-ma' allâh-bârgâh
- 16 Mesned-efrûz-ı hüdâ ḫatm-i rusûl zıll-i Hudâ
Pâdişâh-ı enbiyâ şâhen-şeh-i ümmet-sipâh
- 17 Nâzenin-i hazret-i Ḥaḳ rahmeten li'l-'âlemîn
Aḫmed-i mürsel şeh-i refref-serîr ü 'arş-câh

- 18 Ol hudâvend-i hudâvendân ki ferrâş-ı deri
Yâ şehen-şâh-ı cihândır yâ şeh-i ‘âlem-penâh
- 19 Ol şeffî-i rûz-ı maşşer kim ‘uşât-ı ümmete
Zâtıdır haqqâ dü-‘âlemde şeffîk ü hayr-hâh
- 20 Dûstân-ı dûdmân-ı kadri şâhib-iktidâr
Düşmenân-ı hânedân-ı câhı ser-gerdân-ı çâh
- 21 Gülşen-i cûduñda çarh-ı âsumân bir berg-i sebz
Hırmen-i luftında ser-tâ-ser zemîn bir berg-i kâh
- 22 Hırka-pûş-ı tekye-gâh-ı ‘aşkı merdân-ı Hudâ
Dürd-nûş-ı derdi mestân-ı rahîk-i intibâh
- 23 Mîhmân-ı süfre-i fazl u nevâli qudsiyân
Pâsbân-ı dergeh-i câh u celâli çarh-ı dâh
- 24 Hem nübüvvet hem risâlet anda hatm olduğına
Cân u dilden enbiyâ vü mürselîn oldı güvâh
- 25 Şaykal-i i‘câz ile olmuş siyeh-tâb istemez
Tîğ-ı şer‘i ne fesân ne çarh ne seng-i kûrah
- 26 ‘Arş-mesned-dâverâ dâdâr-ı qudsî-leşkerâ
Ey gubâr-ı dergehi kuhl-i dü-çeşm-i mihr ü mâh
- 27 Olmasun pejmürde-i reddiñ kabûl it yâ nebî
Gülşen-i ihlâş-ı dilden koptı bu sebzîn giyâh
- 28 Seng-i ta‘n-endâz olur seyr eyleyen keyfiyyetim
Hâşılı dâl itdi nahl-ı kâmetim bâr-ı günâh
- 29 Pür-tef ü tâb eyledi båd-ı hevâ-yı ma‘şiyet
Olmada nâr-ı me‘âşî cân-güdâz-ı ‘ömr-kâh
- 30 Zûlm-i şad-‘işyân ile ma‘mûre-i kalbim harâb
Cürm-i pey-der-peyle aḫval-i dil-i zârım tebâh
- 31 Hil‘at-i ‘afvîñla mesrûr it Nazîm-i ‘âcizi
Olmasun bî-çâre nîlî jende-pûş-ı derd-i âh
- 32 Şad-selâm olsun revân-ı pâkiñe leyl ü nehâr
Ol mübârek hırkaya mâlide olduḫça cibâh
- 33 Ümmetiñ âzâd olup dâ’im işâbetle ola
Düşmeniñ bend-i muşîbetde esîr-i âh u vâh

79 Kaşîde Berây-ı Vaşf-ı Muştafâ Pâşâ⁹³

(T: 162a, H: 102b, R: 151a, A: 147b) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Teşne câm-ı şî' rime sâgar degil şahbâ bile
Sâgar u şahbâ degil sâkî-i müsteşnâ bile
- 2 Lâübâlî şâ' irem kim vird ider eş' arımı
Ser-be-ser halk-ı cihân ser-tâ-ka-dem dünyâ bile
- 3 Nakşına hayrân olup meşşâta-i endişemiñ
Reşk ider rengîni-i elfâz ile ma' nâ bile
- 4 Tab' -ı şâfım nûrdan âyinedir kim dem-be-dem
Hişşe-yâb-ı feyz olur mihr-i cihân-ârâ bile
- 5 Zevkin idrâk itmeyüp feyz-i rahîk-i nazmımı
Bir gören ma' zûrdur keyf-i şarâb-ı nâb bile
- 6 Şâ' ir-i mu' ciz-dem-i Rûmem ki görse şî' rimi
Âferîn-hânım ola Şâ' ib gibi Rûknâ bile
- 7 Şâhid-i güftârımıñ hüsn ü cemâlin seyr iden
' Âşık-ı dîvâne-veş zencîrini der-pâ bile
- 8 Gıbta eyler fikr-i bârik-i hayâl-i tab' ima
Zülf-i hûbân-ı Tırâz u Hâlluh u Yağmâ bile
- 9 Gevher-i hüsn-i beyân-ı mahzen-i endişemi
Bulsa zîb-i gûş ide gılmân ile havrâ bile
- 10 Oldı her satırım ' arûs-ı nazmıma zencîr-i zülf
Hâbda seyr eylese Mecnûn ola Leylâ bile
- 11 Nokta-i hâl-i ' izâr-ı şâhid-i şî' rim görüp
Tâb-ı reşk ile dil-i hûbân ola pür-âbile
- 12 Görse müşgîn satır-ı nazmım el çeke zünnârdan
Zâhid-i şad-sâle-veş her bir büt-i tersâ bile
- 13 Kuvvet-i ser-pençe-i şeh-bâz-ı nuţkum gûş idüp
Kâfda perrin döke şad-ıhavf ile ' anka bile
- 14 Dûr-bîn-i kilik-i pâkim şâfdır ol deñli kim
Cây-ı maşşûdun görür bağıdıkça nâ-bînâ bile
- 15 Nâz-perver şâ' ir-i ' âlî-cenâbım kim ider
Hâk-pây-i tab' ima rû-mâl istiğnâ bile

⁹³ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 16 ‘Andelîb-i nuṭkıımı gûş eylese hâmuş ola
Bülbül-i gûyâ degil tûṭî-i şekker-hâ bile
- 17 Eşheb-i endîşemiñ bir haddedir kim sür‘ ati
Edhem-i ‘aql-ı Felâṭûn olmaya hem-pâ bile
- 18 Toldı nâmım ol kadar âfâka kim gûş eyleyüp
Olmada aḥsent-hânım hazret-i Pâşâ bile
- 19 Âşaf-ı ḥurşîd-rây-ı âsumân-ı serverî
Feyz-yâb-ı cûdudur dünyâ vü mâ-fihâ bile
- 20 Şaf-der-i vâlâ-güher kim tîğ-ı âteş-tâbınıñ
Dâğ-dâr-ı cevheri pervîn degil cevzâ bile
- 21 Cem-ḥaşem düstûr kim şâyeste çârûb olsa ger
Bezmine perr-i külâh-ı Sencer ü Dârâ bile
- 22 Muştafâ Pâşâ vezîr-i dâd-güster kim müdâm
Midḥatin ârâyış-i evrâd ider a‘ dâ bile
- 23 Ol ḥıdvî-i zû-fünûn kim ‘ilm ü dânişde olur
Mülzem-i bahşî Felâṭûn Bû ‘Alî Sînâ bile
- 24 Ol ḥudâvend-i hüner-perver ki ednâ fennidir
Semt-i eş‘âr-ı belîğ ü vâdî-i inşâ bile
- 25 Mehce-i sîmîn-nümâ-yı tâğ-ı iclâli hilâl
Ḥâcib-i dergâhı meh mihr-i cihân-ârâ bile
- 26 Rîze-seng-i âsitân-ı devleti çeşm-i nücûm
Rif‘ at-i evvân-ı kadri çarḥdan vâlâ bile
- 27 Düstân-ı ḥânedân-ı rif‘ ati şad-şevḳ ile
Meskenin çarḥ-ı berînden ber-ter ü a‘ lâ bile
- 28 Düşmenân-ı düdmân-ı devleti şad-derd ile
Menzilin ka‘r-ı zemînden esfel ü ednâ bile
- 29 Âşinâ-yı ḳulzüm-i cûdı olaydı şermden
Maḥv olurdu heft-yem nüh-lücce-i ḥaḍrâ bile
- 30 Ḳahramân-ı ḳahrınıñ bir dem göreydi heybetin
Rengini tağyîr ide sâḳî mey-i ḥamrâ bile
- 31 Bâga bûy-ı micmer-i aḥlâkıyı neşr eylese
Reşḳden şad-çâk ola lâle gül-i ra‘nâ bile

- 32 Şâhid-i güftârına hayrân olup lâ-büdd olur
‘Âşık-ı âyîne-dârı tûtî-i gûyâ bile
- 33 Dest-i hıfzı sâye-endâz olsa bulmazdı hâlel
Düşse çâk bâm-ı felekden sâgar-ı mînâ bile
- 34 Esb-rân olsa gazâda teng ola meydânına
‘Arşa-i heycâ degil bu sâha-i pehnâ bile
- 35 Merhabâ raşş-ı cihân-gerd-i serü's-seyr kim
Eblağ-ı endîşeden sür‘atde bî-pervâ bile
- 36 Hâbbezâ esb-i cihân-peymâ ki olmağda müdâm
Şadmesinden pür-tezelzül kûh ile şahrâ bile
- 37 İtse gâhî tünd-reftâr ol semend-i tîz-gâm
Cünbişinden nerm ola pûlâd ile hârâ bile
- 38 Mû-şikâfâ sîne-şâfâ âşafâ deryâ-kefâ
Ey yolunâda hâk müşg ü ‘anber-i sârâ bile
- 39 Sensin ol kim nûş iden âb-ı hayât-ı luţfuñı
Kendüsin bezm-i fenâda pîr ise bernâ bile
- 40 Sensin ol kim gülşen-i ‘adliñ olaldan sebzi ter
Nâleden dem urmaz oldu bülbül-i şeydâ bile
- 41 Sensin ol kim bûstân-ı medhiñe oldı revân
Böyle şî‘r-i âbdâr u dilkeş ü garrâ bile
- 42 Teşne-i şahbâ-yı la‘liñ kevşer ü havrâ bile
Pây-mâl-i serv-i kıddiñ Sidre vü Tûbâ bile
- 43 Manşib-ı hüsne haç-ı la‘liñ olup saç-ı berât
Ebruvânından Hudâ çekmiş aña tuğrâ bile
- 44 Derd-nâk-i ‘ârızîñ her gül-‘izâr ü gonca-leb
Çâk çâk-i kâmetiñ her kâmet-i bâlâ bile
- 45 Dâğ-dâr-ı hâl-i ruhsârîñ cemende lâleler
Dil-figâr-ı çeşm-i mestiñ nergis-i şehlâ bile
- 46 Kıddiñe vâbestedir âşüb-ı rûz-ı rüstağiz
Zülfüñe dil-bestedir şad-şûr u şad-gavğâ bile
- 47 Her gören meftûn olur hüsni cemâl-i pâkiñi
Mağv-ı didârîñ seniñ âyine-i hem-tâ bile

- 48 Senden ayrılmaz gönül her kânde olsañ dîstum
Sâye-veş yanıncadır lâ-büd Nazîm-âsâ bile
- 49 Başla ey hâme du'âya gerçi kim leb-teşnedir
Çeşme-sâr-ı feyziñe cûlar degil deryâ bile
- 50 Bir du'â kıl kim hülûş-ı kalb ile âmîn diye
'Arş-ı a' lâda melâ'ik çarhda 'Îsâ bile
- 51 Tâ ki erbâb-ı diliñ dillerde olup dâstân
Zîkr ola âşârı her meclisde âb u tâb ile
- 52 Eyleyüp tevfiğini dâ'im refîk-i devleti
Kânde olsa 'avn ü lutf-ı hâzret-i Mevlâ bile
- 53 Şadr-ı eyvân-ı sa'âdetde olup mesned-nişîn
Âsitânın hâlķ-ı 'âlem maķşad-ı aķşâ bile

80 Na' t-ı Şerîf Be-Harfi'l-Yâ⁹⁴

(T: 119a, H: 63b, R: 111b, A: 60a) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Hûlâtırım âzâr-ı ta' n-ı düşmen efkâr eyledi
Telhî-i düşnâm-ı a' dâ cânıma kâr eyledi
- 2 Şâhid-i hâlvet-serâ-yı bahtımıñ gerdûn-ı dün
Şubh-ı rûyında ser-i zülfün şeb-i târ eyledi
- 3 Ravza-i bahtım giriftâr-ı hâzân-ı ye's idüp
Bâğ-ı kâm-ı düşmeni pür-zîb-i ezhâr eyledi
- 4 Eyleyüp ârâyiş-i destâr-ı hâsid goncayı
Bülbül-i cânı figârı hançer-i hâr eyledi
- 5 Vâz' -ı nâ-sâzın temâşâ eyle kim ehl-i dili
Her le'îmiñ çeşmine bî-dâdla hâr eyledi
- 6 İtdi hem şad-zulm ile ma' mûre-i kalbim harâb
Dest-i bî-dâdın yine hem aña mi' mâr eyledi
- 7 Nâz ider biñ vâz' ile bir devr-i nâ-hemvârda
İmtinân-ı çarh cân-ı zârı bîzâr eyledi
- 8 Sürhî-i reng-i şafaķ şanma felek ehl-i dile
Çeşm-i mihr ü mâhı câdû-yı ciger-hâr eyledi
- 9 Âb-ı rûyın dökdi encüm şanma hürşîdi bu şeb
Ġayb idüp gerdûn şikest-i şîşe-i 'âr eyledi

⁹⁴ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 10 Şaḥş-ı himmet ḥaste düşdükte ṭabîb-i rûzgâr
Şerbet-i merg ile tedbîr itdi tûmâr eyledi
- 11 Âh elinden kâtib-i dîvân-serâ-yı dehrîñ âh
Kim berât-ı şevkime ḥaṭ çekdi tûmâr eyledi
- 12 Bezm-i maḳşûdum ne bir vaḳt oldı germiyyet-pezîr
Câm-ı ümîdim ne bir dem geldi ser-şâr eyledi
- 13 Ṭâlî' -i baḥtım sitârem gûşîşim oldı hebâ
Gerdiş-i devrân beni her demde nâ-çâr eyledi
- 14 Ğonca-âsâ göñlümi pür-ḥûn idüp şad-cevr ile
Lâle-âsâ baĝrımı pür-dâĝ-ı âzâr eyledi
- 15 Maḥmil-i tende metâ' -ı şabrıma virdi fenâ
Kâr-bân-ı ' aḳlımı gerçi sebük-bâr eyledi
- 16 Çeşmimi fevvâre-i pergâle-i ḥûn-ı derûn
Cismimi faşl-ı gül-i ḥırmâna gül-zâr eyledi
- 17 Gâh bezm-i ḥasrete pervâne-i pür-sûḥte
Gâh dâm-ı ḥasrete murĝ-ı giriftâr eyledi
- 18 Hâṭır-ı maḥzûnumı bir laḥza mesrûr itmedi
Muttaşıl câna cefâ vü cevri-i bisyâr eyledi
- 19 Cismimi pür-sûziş-i nâle ney-i bezm-i cünûn
Cânımı mızrâb-ı sâz-ı miḥnete târ eyledi
- 20 Eşk-i elem cedvel itdi kâmet-i ḥam-geştemi
Şafḥa-i derd ü gama mânend-i pergâr eyledi
- 21 Meclis-i âmâlde telḥ eyleyüp ' ayşım müdâm
Sâĝar-ı iḳbâlimi lebrîz-i idbâr eyledi
- 22 Gül-sitân-ı ârzûdan dem-be-dem gül yerine
Nev-be-nev dâĝ-ı serimden zîb-i destâr eyledi
- 23 Gâh bîmâr-ı elem geh gûşe-gîr-i derd ü ĝam
İtdüĝi cevri dil-i şeydâya tekrâr eyledi
- 24 Dem-be-dem ḥarf-i niyâz ile leb-i kâm-ı dili
Bûse-çini dâmen-i eşḥâş u eşrâr eyledi
- 25 Naḥl-ı sâmânım olur mı mîve-dâr-ı ârzû
Şarşar-ı ĝam kim bu gülşende nigûn-sâr eyledi

- 26 Benden öğrensün sükûn u şabrı bî-ârâm olan
Mânî-i devrân beni taşvîr-i dîvâr eyledi
- 27 Zûlmet-i ye`s-i sitemle kevkeb-i ümmîdimi
Rîze-seng-i şâh-râh-ı şehîr ü bâzâr eyledi
- 28 Pîş-i çeşmimle çemen-zâr-ı neşât u `işretîñ
Nev-demîde her giyâhın nîşter-vâr eyledi
- 29 Ne murâdımca baña bir vaz` gösterdi dağlı
Vefk-ı maşşûd üzre ne bir devr-i hemvâr eyledi
- 30 Ol kadar me`yûs itdi gâmda kim devrân beni
`Âlem-i şâdîde olsam da taleb-kâr eyledi
- 31 Hûb-ı şâm-ı guşşadan açdıçça bahtım çeşmini
Şubh-ı gâm ruhsâre-i endûde bî-dâr eyledi
- 32 İtdi zehrin nevk-i sehm-i gâm dil-i şeydâya kâr
Beñzer ol tîre dehân-ı mârı sûfâr eyledi
- 33 İtmemişdir bî-dilâna sahtî-i hicrân-ı yâr
Ol cefâlar kim dile bu çarh-ı gaddâr eyledi
- 34 Zağm-ı tîr-i cevri ni çarhıñ dil-i dîvâneye
Ne müje ne gâmze ne ol çeşm-i `ayyâr eyledi
- 35 Şimdi hem bir şûhuñ itdi bend-i `aşkında esîr
Hem yine ol âfeti hem-bezm-i ağıyâr eyledi
- 36 Dilleri pâ-beste-i zencîr-i zülf itdi o şûh
Ehl-i İslâm'ı esîr-i bend-i zünnâr eyledi
- 37 Mülk-i şabrı eyleyüp gâret haç-ı müşgîn ile
Şâh-ı `aqlı bend-i zülf-i `anberîn-târ eyledi
- 38 İtdi pinhân dîde-i uşşâğdan mâh-ı ruhı
Çekdi ebr-i gîsûvânın sedd-i enzâr eyledi
- 39 `Ârızında turra-i ham-der-hamın tezyîn idüp
`Anberîn hâl-i sipâhın zîb-i ruhsâr eyledi
- 40 Ğamze lebrîz-i tebessüm `işve-çîn dest-i nîgeh
Şîve-kârım cünbiş-i nâz ile reftâr eyledi
- 41 Hüsüne mir`ât-ı dil tekrâr olurken cilve-gâh
Feyz-i `aşk-ı fahr-i `âlem `arz-ı didâr eyledi

- 42 Hâdî-i râh-ı hüdü kim rûz u şeb erbâb-ı dil
Na' tını ârâyış-i evrâd u ezkâr eyledi
- 43 Pîşvâ-yı enbiyâ kim hâk-i pâk-i dergehin
Kuhl-i rûh-efzâ-yı çeşm-i cân-ı ahrâr eyledi
- 44 Reh-nümâ-yı leşker-i İslâm kim Haq zâtını
Kârvân-ı şâh-râh-ı dîne sâlâr eyledi
- 45 Nâzenîn-i her dü-âlem kim Hudâ-yı lem-yezel
Enbiyâya qadr ile ser-hayl ü serdâr eyledi
- 46 Nûr-bağış-ı cebhe îmân-ı habîbullâh kim
Haq cenâbın levha-i fihrist-i ebrâr eyledi
- 47 Şehriyâr-ı kâbe kavseyn Ahmed-i Muhtâr kim
Şer' ini pîrâye-bend-i çarh-ı devvâr eyledi
- 48 Hüsrev-i levlâk-efser pâdişâh-ı nâm-ver
Kim gedâsın hıdmet-i na' ta sezâ-vâr eyledi
- 49 Pâdişâh-ı 'arş-mesned kim muftî-i şer' ini
Râh-ı teslim ü rızâda nîk-kirdâr eyledi
- 50 Mihr-i gerdûn-ı nübüvvet mâh-ı burc-ı mekrümet
Kim fûrûg-ı 'adli dehri garç-ı envâr eyledi
- 51 Zât-ı yektâsın ruh-ı taqvâya kıldı kıble-gâh
Tab' -ı vâlâsın 'ayâr-ı zühde mi' yâr eyledi
- 52 Şebnem-i maqşûdumı rûy-ı gül-i kâma 'arâk
Kaatre-i ümmîdimi deryâ-yı zehhâr eyledi
- 53 Şem' -i bezm-i ârzû itdi şerâr-ı şevkimi
Zerre-i nâ-çizi bir hurşid-i nevvâr eyledi
- 54 Rîziş-i yârân-ı âmâlîm dür-i bahr-ı neşât
Reşha-i nîsân-ı iqbâlîm güher-bâr eyledi
- 55 Tûfî-i hoş-lehce-i âyîne-i eltâfidır
Mu' cizâtın cân u dilden ol ki ikrâr eyledi
- 56 Bülbül-i mecrûh hâr-ı qahrı oldı zâtını
Gülşen-i peygamberîde ol ki inkâr eyledi
- 57 Feyz-yâb-ı bûy-ı hulûkıdır şenâsında o kim
Kâkül-i endişesin pür-çîn-i efkâr eyledi

- 58 Dağlıni kaldırdı emrâzîñ tabâyi‘ den hemân
Hâzıq-ı hıfzı o bîmârın ki tîmâr eyledi
- 59 Hüsrev ü ümmet-sipâhâ şâh-ı refref-dergehâ
Ey ki Hâq zâtîñ şefî‘ -i her güneh-kâr eyledi
- 60 Yâ Resûlallâh devâ-sâz ol şefâ‘ atle meded
Renc-i ‘ işyân kim dil-i şeydâyı bîmâr eyledi
- 61 Sensin ol kim yâ Resûlallâh vücûduñ fazl-ı Hâq
Gevher-i gencîne-i ‘ irfân u esrâr eyledi
- 62 Sensin ol kim yâ habîballâh fûrûğ-ı feyz ile
Nûr-ı na‘ tîñ tab‘ ımı hürşîd-miğdâr eyledi
- 63 Sensin ol kim yâ nebiyyallâh reh-i evşâfiña
Hindü-yı hâmem der-i ihlâşın işâr eyledi
- 64 Sensin ol kim yâ Resûlallâh yümn-i midhatiñ
Her kelâmım ta‘ ne-dâd-ı dürr-i şeh-vâr eyledi
- 65 Sensin ol kim yâ habîballâh resm-i na‘ tîñı
Mânî-i dil reşk-i nakş-ı çîn ü Ferhâr eyledi
- 66 Sensin ol kim yâ Nebiyyallâh bahâristân-ı tab‘
Feyz-i medhiñle seniñ ezhârın izhâr eyledi
- 67 Çok zamândır rûze-dâr-ı vaşîñ olmışdı Nazîm
Hamdülillâh süfre-i na‘ tîñda iftâr eyledi
- 68 Geldi hengâm-ı du‘ â hâmûş hâmûş ey gönül
Hâme-i güstâh-gû tekşîr-i güftâr eyledi
- 69 Tâ ki hâlin ehl-i dil geh şevk ile i‘ lâm idüp
Geh şikâyet-güne eş‘ âr ile iş‘ âr eyledi
- 70 Rûhına her ân her bâr olsun o şâhıñ selâm
Kim bize eltâfını her ân ü her bâr eyledi
- 71 Ümmetin tâ-haşr itsün bâb-ı şer‘ inde muķîm
Çâr-yârin ol şehen-şâha o kim yâr eyledi

81 Na‘ t-ı Şerîf Be-Harfi'l-Yâ⁹⁵

(T: 120b, H: 62b, R: 113b, A: 66a) (Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Ey gülistân-ı yaķîniñ kadi naħl-i semeni
Bâğ-ı kurbîñ gül-i bî-hâr-ı haķîkat çemeni

⁹⁵ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 2 Ene efsâh kelimât şekeristân-ı kemâl
Mısr-ı 'ilm ü hikemiñ tûfî-i şekker-şikeni
- 3 Zinde-i nuţk-ı revân-bağşî dil-i Hızr u Mesîh
Cevher-i cân sühanı rûh-ı mücerred deheni
- 4 Dergeh-i rif' atiniñ hâdimi dervîş ile şâh
Maţbağ-ı 'izzetiniñ sâ'ili muhtâc u ganî
- 5 'Âlem-i 'aşkıniñ âvâresi halk-ı dü-cihân
Bî-sütûn-ı gamınıñ 'âlemiyân Kûh-keni
- 6 Kevni garq eyledi envâr tecellî idicek
Şem'-i zâtıyla müşerref harem-i Zü'l-mineni
- 7 Evvelîn şadme-i pür-zûr-ı zuhûrı o şehiñ
Hâk-sâr itdi nice deyr ü büt-i Berhemeni
- 8 Eşer-i bâriqa-i neyyir-i şer' iyle henûz
Ber-ţaraf itmededir zulmet-i şûr u fiteni
- 9 Meclis-efrûz-ı nübüvvet o şehiñ tal' atidir
Şem'-i cem'-i rusül olsa nola vech-i haseni
- 10 Bâm-ı iclâliniñ âvîzesi hurşîd ü kamer
Rîze-seng-i reh-i iqbâli Süheyl-i Yemeni
- 11 Kârvân-ı gamına üştür-i eflâk-ı kaţâr
Sârbân-ı kâfile 'aşkına Veysü'l-Ķareni
- 12 Enbiyâ bezm-i çerâğ-ı ruhinuñ huddâmı
Şem'-i didârınıñ ervâh-ı rusül encümeni
- 13 Kıldı teşhîr Süleymânları mühr-i şer' i
Gerçi râm itdi Süleymân nebî ehremeni
- 14 Sûziş-i âteş-i mihr ile dil-i lâlede dâğ
Hâriş-i 'aşkı ile çâk gülüñ pîreheni
- 15 Nağl-i bostân-ı ezel serv-i gülistân-ı ebed
Gülbün-i ma' rifet ü 'ilm-i ledün nârveni
- 16 Semen-i bâğçe-i kadri nücûm-ı raşşân
Mihr-i enver gül-i nesrîni kamer nestereni
- 17 'Unşur-ı pâkini Hâk cevher-i cândan itmiş
Yed-i kudretle ki tertîb olundu bedeni

- 18 Böyle olmazdı der n s hte v  d g-be-dil
M hr   meh olmasa perv ne-i Şem' -i legeni
- 19 Yüz süren dergehine m dbir ise muğbil olur
Olmaz ol gülşen-i n d de-Ėaz n n dikieni
- 20 Feyz alan Ė k-i der-i p k-i '  tr-n kinden
Ne ' aceb almasa bir Ėabbeye müşg-i Ėuteni
- 21 Ė km-i zenc r-i Şeh-i ' aşkına baş egmeyenin
Dest-i cell d-ı k z  ile  ekils n reseni
- 22 Ėasret-i Ė k-i ser-i k y  ile c n virenin
Sidre t b t  ola Ėulle-i cennet kefeni
- 23 Menzili ka' r-ı zem n-i ' adem olsun Y  Rab
Reh-i ' aşkında fed  itmez o kim c n u teni
- 24 Meyl-i ser-t z-i sin n-ı sipeh-i rezminden
K r ola mağŞere dek d Őmeni kec-b n   deni
- 25 İde ĖaĖ menzil-i b l sını zind n-ı bel 
D Őmeni c h-ı mek n eyleye   h-ı miğeni
- 26 Hevl-i maĖŐerden ola c y-ı pen hım umarım
' Alem-i Őefkatinin s ye-i rağmet-figeni
- 27 Rişte-i nağma  eken d rr-i le' l-i vaşfin
 arĖ ' arz itse k b l itmeye ' ağd-i pereni
- 28 ŐevĖ-i na' tıyla olur vaşfını tekr r idenin
T t -i c ma senin k nd-i m kerrer s Ğanı
- 29 Oldı Őir n s Ğanım vaşf-ı lebinde o k dar
Ki mez k ehli fer m Ő ide k nd   lebeni
- 30 Silk-i evŐ fına Ő yeste degil bi de biri
Pest iderken s Ğanım kıymet-i dürr-i ' Adeni
- 31 Germ-ref ar olamaz b diye-i medĖinde
Edhem-i kilki-ı ter itse ne k dar k tre-zen 
- 32 Ėarem-i ravzasına ferş idebilsem y z mi
Bir daği a mayayım cennet olursa vağanı
- 33 ' İd idüp c nım o derg hına k rb n ideyim
' Aceb ol vağt-i Őaf  ol dem-i fir z k nı

- 34 Harem-i kûyuña müştâk Nazîm-i zârım
Ya nebî kurb-ı civârında kabûl eyle beni
- 35 Dü-cihânda ola merdûd siyeh-rû ide Hâk
Seni biñ cân ile ey nûr-ı Hudâ sevmeyeni
- 36 Cezbe-i Yûsuf-ı vaşlñ umarım çekdirmez
Çeşm-i Ya' kûb-ı dile miñnet-i beytül-hazeni
- 37 Seyr idenler nola dîdârıñı sır olmasalar
Ey nemek-dân-ı ser-i hân-ı melâhat zekânı
- 38 Olmamışken dü-serâ cilve-nümâ hazret-i Hâk
Ey şeh-i kevn ü mekân maħrem idinmişdi seni
- 39 Naqd-i cân ile nola ben de ħarîdâr olsam
Ey metâ'-ı ħamıññ genc-i dü- ' âlem şemeni
- 40 Kârvân-ı ümem itdikçe güzer-gâh-ı vücûd
Nev-be-nev ketm-i ' ademden bu ribât-ı küheni
- 41 Çekile ravzaña tâ-ħaşr қаtâr-ı şalavât
Kâfile kâfile ey şâh-süvâr-ı medenî

82 (T: 78a, R: 73a, A: 123a) (Mef' ulü Fâ' ilâtün Mef' ulü Fâ' ilâtün)

- 1 Dehriñ şeh-i hümâ-fer sulţân-ı kâmrânı
Hân Ahmed-i muzaffer şâhib-kırân-ı şânî
- 2 Keyhüsrev-i cüvân-baht Efrâsiyâb-ı Cem-taht
Eyl er hücümî dil-saht Hüşenk ü Kahramânı
- 3 Dâdâr-ı dâd-perver Dârâ-şükûh u leşker
İskendere berâber der-bân-ı âsitânı
- 4 Şâh-ı sipihr-eyvân şâhen-şeh-i cihân-bân
Hâk-i derinde Keyvân bir zengî pâsbânı
- 5 Kâr-âgehi ' ibâdñ sulţânı her bilâdñ
Evreng-i ' adl ü dâdñ hâkân-ı kâr-dânı
- 6 Maħkûmı ħalk-ı ' âlem Rûm u ' Arab ' Acem hem
Şevketle re'y-i a' zam Hindû-yı pîl-bânı
- 7 Hürşîd ü meh mehârı heft-âsumân қаtârı
Çarħ-ı berîne sârî fermân-ı sârbânı
- 8 Hâdim derinde Cemşîd çengî-i bezmi nâhîd
Şad zîb ü ferle ħurşîd tāvus-ı gülsitânı

- 9 Şâh-ı sipâh-perver şâhen-şeh-i muzaffer
Sakf-ı semâya hem-ser tâk-ı evtâk-ı şânı
- 10 Fermân-beri Ferîdûn maḥkûmı rub´ -ı meskûn
Ordusu içre gerdûn bir çetr-i âsmânî
- 11 Mehce meh-i münevver gülmîḡ-ı çetri aḡter
Zer-şemse şems-i enver her lem´ a rîsmânî
- 12 ´Avn-i Ḥudâ penâhı fetḡ ü zafer sipâhı
Nuşret refîḡ ü râhı tevfiḡ sâye-bânı
- 13 Hâdî reh-i şavâba hem-vâre şeyḡ u şâba
Mazlûm-ı dil-ḡarâba mi´ mâr-ı ´adli bânî
- 14 Devri sürûra bâdî der-beste nâ-murâdî
Dillerde şevḡ u şâdî ḡâḡırda şâd-mânî
- 15 Qalmaz telefle ḡâlî naḡdîne-i kemâlî
Yek bahşîş-i nevâli şad-genc-i şâyegânî
- 16 Hengâm-ı luḡf u iḡsân eyler o şâh-ı devrân
Hem-rûtbe-i Süleymân bir mûr-ı nâtüvânî
- 17 Ḥurşîd-i zer külâhı eflâk bârgâhı
Her rîze-seng-i râhı bir kevkeb-i yemânî
- 18 ´Ahdinde ḡalk ḡoş-ḡâl dâ´im müyesser âmâl
Rehvâr-ı ´izz ü iḡbâl her demde zîr-i râni
- 19 Genc-i kerem küşâde iki eli ´atâda
Ser-çeşme-i seḡâda bir lûle her benânî
- 20 Ḥân-ı nevâli ḡâlâ dehre simât-ı yağma
Ḥalk-ı cihân ser-â-pâ hep rîze-çîn-i nânî
- 21 Şerḡ idemez kemâlin vaşf idemez cemâlin
Derk idemez celâlin ´allâme-i Revânî
- 22 Gerd-i rehi mu´anber hem-bûy-ı müşg-i ezfer
Ḥâk-i deri ser-â-ser çün kuḡl-i İsfahânî
- 23 Kaşr-ı celâli ḡaḡḡâ olmış refi´ ü vâlâ
Anî sipîhr-i minâ nüh-pâye nerdübânî
- 24 Devrinde pâ-y-der-gil her vech ile esâfil
Pâ-mâldir erâzil bed-ḡâldir edânî

- 25 Sultân-ı hıfzı bir an ezdâda itse fermân
Tâ-ħaşr iderdi şîrân âhûlara şübânı
- 26 Mümtâz her hünerde meşhûr baħr u berde
Şemşîr belde serde tâc-ı zer-i keyânî
- 27 Şehzâde-i cihân-bân Ĥân Aħmed-i hüner-dân
Ĝâzî Ĥıdîv-i devrân ‘aşrıñ Ĥudâygânı
- 28 Ol Ĥusrev ü tüvânger derbân-ı kaşrı kayşer
Bir sâ’ile bağışlar maħşûl-i baħr ü kânı
- 29 Ol pâdişâh-ı şaf-der ĝâzî şeh-i muzaffer
Taħsîn-i rezmi eyler şaf-beste Ĥudsiyânı
- 30 Ol şehsüvâr-ı ĝâzî deħriñ o yekketâzı
İtdikçe nîze-bâzî kanlar döker sinânı
- 31 Bir ĥamlede o şaf-der çarĥ-ı felekde eyler
Rûzı şikeste yer yer zencir-i keħkeşânı
- 32 İtdikçe cenge âĝâz ol şaf-der-i ser-efrâz
Olur Ĥaderle hem-sâz tîr-i Ĥazâ-resânı
- 33 Kılmış o serveri Ĥaĥ nuşretlere muvaffaĥ
Rüstem olursa elyaĥ bezminde Ĥışsa-ĥânı
- 34 Olduĥça ol kerem-ver deħre simât-güster
‘Âlem olur ser-â-ser el-ĥamd-ĥân-ı ĥânı
- 35 Alsa kemendi deste eyler hümâyı beste
Gürzi ider şikeste çaĥ fark-ı ferĥadânı
- 36 Şîrâne ĥarb ü cengi ĥayrân ider pelengi
Tîr-i Ĥader ĥadengi Ĥavs-ı Ĥazâ kemânı
- 37 Naĥ’-ı veĝâda bi’z-zât sürse çü Pîl-ten ât
Ferzâne ide şeh-mât a’ dâ-yı bed-gümânı
- 38 Mânend-i Rüstem ü Zâl kıldı ‘adûyı pâ-mâl
Ĥaddin ĥam itdi kûpâl ĥurd oldı üstühânı
- 39 Tedbîrde müsellemler teslim-i tîĝı ‘âlem
Tafşîl-i ĥâl-i Rüstem icmâl-i dâstânı
- 40 Tevfîĥ şem’-i bezmi nuşret livâ-yı ‘azmi
Ĥayrân-ı naĥş-ı rezmi ‘aĥl-ı hezâr-Mânî

- 41 Rumhı olup ser-â-pâ rengîn-i hûn-ı a' dâ
Gösterdi bâğ-ı heycâ bir nahl-ı ergavânı
- 42 Virdi 'adûya şîven kaç' oldu 'ırk-ı düşmen
Tîğ-ı sitûz olaldan vâbeste-i miyânı
- 43 Beñzi şarardı gûyâ ayvaya döndi hâlâ
Reng-i şikest-i a' dâ güldürdi za' ferânı
- 44 Gördükde zûr-ı bâzû şındı 'adû-yı bed-hû
Geldi yetişdi her sû elât-ı müste'ânı
- 45 Olsa nola ser-â-pâ sîrâb-ı hûn-ı a' dâ
Mîzâb-ı bâğ-ı heycâ şemşîr-i cânsitânı
- 46 Bilmez bu remzi hâkân gûş itmemiş Süleymân
Görse iderdi hayrân Sulţân Selîm Hânı
- 47 Çâsâre düşdi teşvîr iklîmiñ itdi teşhîr
İtmez bu cengi taqrîr bir şâ' iriñ lisânı
- 48 'İrz-ı kıralı yıkdı zûr-ı neberdi şıkdı
Çarğ-ı berîne çıkdı feryâd-ı el-amânı
- 49 Şaldı 'adûya şad-şûr tâbûrı oldu mağhûr
Hayl-i güzât-ı manşûr başdırdı hâke anı
- 50 Top u tüfeng atıldı serler alup şatıldı
Gökler yere katıldı haşr oldu nâgehânı
- 51 Her top saçdı âteş mağv oldu haşm-ı ser-keş
Nûş itdi ejdehâ-ves bir baħr-i bî-kerânı
- 52 Şanma görüp şehâbı setr itdi âfitâbı
Tutdı bu nüh-ķıbâbı âh-ı 'adû duħânı
- 53 Şanma hilâl-i ġarrâ oldu şafağda peydâ
Çarħa aşıldı hâlâ şemşîr-i hûn-feşânı
- 54 Bir berķdir görünmez deryâya düşse sönmez
Çarħa tütarsa dönmez tîğ-i ķader-fesânı
- 55 Te `şîr-i tîğı eyler cism-i 'adûyı bî-fer
Gûyâ şanur görenler mehtâbla kettânı
- 56 Merdâne çekdi şemşîr bâl ü per açdı her tîr
Haşm oldu bend-i zencîr çıkdı göge fiğânı

- 57 Tîğ-ı veğâ çekildi ‘ırk-ı ‘adû kesildi
Hürşîd-veş dikildi râyât-ı zer-nişânî
- 58 Tîr ile tîğ der-kâr ceyš-i zafer kafâ-dâr
Deng eyledi bu peykâr pîr ile nev-cüvânî
- 59 Ber-ķabza hâk-i a‘ dâ rezmi deminde haķķâ
Teshîr-i mülk-i dünyâ ‘azmi deminde ânî
- 60 Merdâne çekdi sancaķ gösterdi haşma bayraķ
Oldı ri‘ âyet el-haķ nâmûs-ı pehlevânî
- 61 Zerrîn rikâbı yer yer fülk-i zaferde lenger
Her bir livâ-yı pür-zer bir gûne bâd-bânî
- 62 Na‘ l-i süm-i semendi bir nâfe müşg kendi
Râm eyledi kemendi hep âhû-yı remânî
- 63 Raĥş-i kader şitâbı na‘ l itmiş âfitâbı
İķbâl hem-riķâbı iclâl hem-‘ inânî
- 64 Olduķda esb-cünbân ol şehsüvâr-ı zî-şân
Olsa o gence şâyân şad-Erdevân-devânî
- 65 Ol eblaķ-ı sebük-pâ ol raĥş-ı berķ-sîmâ
Eyler ĥurâmı haķķâ dil-beste ins ü cânî
- 66 İtse şitâb bir dem eyler kıyâs âdem
Ĥink-i felekle tev’em ol tevsen-i cihânî
- 67 Olduķça germ-cevlân raķķâş-ı bezm-i devrân
Görse olurdu ĥayrân ol eşheb-i revânî
- 68 Encüm-sipâh şâhâ gerdün-bârgâhâ
Sultân-ı dîn-penâhâ ey zabt iden cihânî
- 69 Ey pâdişâhı dehrîñ cümle bilâd ü şehriñ
Mest itdi câm-ı ĥahrîñ a‘ dâ-yı ser-girânî
- 70 Ĥaķ yâver ü mu‘îniñ hemvâre şast-i kîniñ
Olsun mehîn-i dîniñ mühr-i leb ü dehânî
- 71 Ehl-i firâra yer yer Tâtâr ĥânı gönder
Görsün o ĥavm-i ebter yahşi ile yamanı
- 72 Ey şâh-ı bende-perver ĥân-ı nevâliñiñ ger
Olsa Nazîm-i kemter şâyeste mihmânî

- 73 Sûk-ı sa' âdetiñde bâzâr-ı devletiñde
Olsun himâyetiñde sûda bedel ziyânı
- 74 Merhûm hân Mehemmed ol pâdişâh-ı emced
Eylendi luğf-ı bî-had cennet ola mekânı
- 75 Ol bî-bedel hümânıñ tûfî-i mısr-ı cânıñ
Ol tâ'ir-i cinânıñ huld ola âşiyânı
- 76 Ey nev-bahâr-ı 'izzet vey gülbün-i sa' âdet
Bulmaz mı hadd ü gâyet bâğ-ı gamıñ hazânı
- 77 Leb-rîz dîde nemle kıddim dü-tâ elemle
İtdi 'ubûr gamla eyyâm-ı 'unfuvânı
- 78 İdrâr-ı kıllet üzre efkâr-ı keşret üzre
Geçdi bu hâlet üzre evkât-i zindegânı
- 79 Görme revâ olam ben bîmâr-ı derd ü şiven
Nuğkuñla luğf iderken dârû-yı câvidânı
- 80 Bîñ var ise günâhım 'afvıñ yeter penâhım
Eyle kabûl şâhım bu tâze armağanı
- 81 Bağ tab' -ı pür-kemâle hâlim getürdi kâle
Bu şahid-i mağâle vaşfıñla virdi anı
- 82 İtdikçe medh-i zâtıñ yoğ haddi vâridâtıñ
Kilk-i terim nikâtıñ çok dilli tercümânı
- 83 Devriñde 'âlem-ârâ ol şâ'irim huşûşâ
Kim ola gûy-ı ma' nâ çevgânî-i beyânı
- 84 Bâğ-ı beyânda hurrem ol bülbülüm ki bir dem
Vaşf-ı terâne itsem maşsûs olur ma'ânı
- 85 Tûfî-i tab' -ı hoş-ter medhıñ ne dem ki söyler
Kande mağâli eyler şîrîn-mezâk cânı
- 86 Hâmem bu senti buldı feyz-i sühanla doldı
Beyt-i kemâliñ oldı zerrîn nâvdânı
- 87 Buldurdı vaşf-ı şânıñ baña yoluñ beyânıñ
Oldum hüner-verânıñ sâlâr-ı kârvânı
- 88 Tab'ım güherle el-ân gevher-feşân-ı 'irfân
Zâhirde gerçi vîrân gencinedir nihânı

- 89 Gencînedir nikâtım mâlik o gence zâtım
Olsa nola devâtım bir hüm-ı hüsrevânî
- 90 Lâf ü güzâf kemdir ey dil du' â ehemdir
Eyle hamûş demdir bu kilik-i ter-zebânî
- 91 Tâ kim hıdîv-i devrân Hân Aḥmed-i cihân-bân
Dâ'im ide perişân darb ile düşmenânî
- 92 Hâşm-ı denî döğünsün şem' -i murâdî sönsün
Maḫşûdî üzre dönsün dülâb-ı devr-i fânî
- 93 İtdiklerini bulsun cem' iyyeti bozulsun
A' dâ-yı dîniñ olsun berbâd hânümânî
- 94 Mansûr olup sipâhı mesrûr kııl o şâhı
Tâ rûz-ı ḫaşr ilâhî mümtedd ola zamânî

83 Kaşîde Berây-ı Şâdık Efendi⁹⁶

(T: 80b, R: 75b, A: 153b) (Me' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Meyl itdi dil görüp o dü-zülf-i mu' anberi
Seyr eyle burc-ı akrebe konmuş kebûteri
- 2 Bir âfitâb-ı zühre-cebîniñ helâkiyüz
Kim çâk çâk ider dil-i mirrîḫi ḫançeri
- 3 Şem' -i cemâli şevḫine bezm-i vişâlde
Pervâne-i diliñ tutuşup yandı şeh-peri
- 4 Bâzâr-ı mihri olsa nola germ dem-be-dem
Ol mâh-ı hüsni görse olur mihr müşteri
- 5 ' Ar' ar-ḫiyâm-ı ḫaddî o naḫl-ı ḫiyâmetiñ
Pest itdi servi ḫâke düşürdi şanavberi
- 6 Aksin cemâline yeridir olsa cilve-gâh
Tıtdı maḫâm şîşe-i çeşmimde ol perî
- 7 ' Arz itdi rûy-ı zerdin o simîn-bere Nazîm
Bildirdi fenn-i ' aşḫ idigin kîmyâ-geri
- 8 Olsa ' aceb mi tûḫî-i dil sükkerîn-maḫâl
Mir'ât idindi âyîne-i ḫab' -ı dâveri
- 9 Hâḫân-ı mesned-i hüner ol kim kemâliniñ
ḫacletle ser-fikendesidir cân-ı Enverî

⁹⁶ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 10 Hâllâl-ı müşkilât ki zât-ı şerîfidir
Şadr-ı şerî' atîñ şeref ü zîb ü zîveri
- 11 Nıhrîr-i kâ'inât ki taḥrîr-i kilkiniñ
Her noktası muḥîṭ-i kemâl-i Zemaḥşerî
- 12 Nu' mân-ı 'aşr müctehid-i devr-i rûzgâr
Dehriñ felek-cenâb edîb ü hüner-veri
- 13 Müftî-i dîn-penâh cihân ü cihâniyân
Pîrâye-baḥş-ı mesned-i şer' -i peyemberi
- 14 Şiddîk-ı şıdık Şâdık Efendi ki 'âleme
Fârûk-ı 'adli itmededir dâd-güsterî
- 15 'Osmân-ḥayâ vü ḥilm ki maḥşûs-ı zâttıdır
'İlm ü fâzîlet ile kemâlât-ı Ḥayderî
- 16 'Allâme-i zamân ki şaff-ı ni'âl olur
Gelse ḥuzûr-ı dânişine Bû 'Alî yeri
- 17 Mesned-nişîn-i fazl u hüner zû-fünûn-ı dehr
Kim İbn-i Ḥâcib olsa revâ ḥâcib-i deri
- 18 Maşraf-nüvîs-i maṭbaḥ-ı câhı debîr-i çarḥ
Zühre ḥarîm-i rif' atiniñ çengî duḫteri
- 19 Kemter işâret-i keremi kâr-ı Bermekî
Kim pâye-i mürüvvetidir cûd-ı Ca' ferî
- 20 Evvel nigâh-ı şefkatidir raḥm-ı bî-kesân
Ednâ teveccüh-i himemi bende-perveri
- 21 Bezm-i beyân ü meclis-i ma' nîde vâridât
Peymâne-i taşavvurınıñ lây-ı sâgarı
- 22 Müşgîn-sütür-ı kilki-i revân-baḥşınıñ revâ
Nûr-ı nigâh olursa eger târ-ı mıştarı
- 23 Levḫ-i beyâzda görüp âşâr-ı ḥâmesin
Âmîziş eylemiş şanurum şîr ü şekkeri
- 24 Bâğ-ı bahâr-ı ṭab'ı o gülzâr-ı feyzdir
Kim gûne gûne ola şüküfte gül-i teri
- 25 Her şubḫ olursa şâhid-i iḳbâliniñ sezâ
Âyîne-dâr-ı ṭal' ati ḥurşîd-i ḥâveri

- 26 İtse revâ o fâzıl-ı devrân şeb-i raḥîl
Meş' al-keş-i ' azîmeti mâh-ı münevveri
- 27 Vech-i şaḥîḥine nazar it gör leṭâfeti
Seyr eyle çeşm-i cân ile rûḥ-ı muşavveri
- 28 İcrâ-yı emr-i şer' ile ma' rûf o deñli kim
Sultân-ı nehyi ḥabs-i medîd itdi münkeri
- 29 Bâlâ-yı kaşr-ı ḳadrine çıḳmak muḥâldir
Nüh-pâye süllem olsa eger çarḫ-ı çenberi
- 30 Kâḫ-ı bülend-câhına şâyestedir felek
Zerrîn kemer iderse eger ḫaṭṭ-ı miḫveri
- 31 Ḥuddâm-ı bezmine dir idim ferş-i râh olur
Ger olmasaydı atlas-ı gerdûnuñ ülkeri
- 32 ' Âlem mülâzım-ı der-i devlet-medârıdır
Olsam nola biri daḫi ben ' abd-i kemteri
- 33 ' Arz eylesem cevâhir-i nazmım nola Nazîm
Cevher-şinâsıdır o bilür ḳadr-i cevheri
- 34 Âvâre-i cihân olup a' dâ-yı devleti
Bâlîni seng-i miḫnet ola ḫâk pisteri
- 35 Bünyâd-ı câh-ı rif' atini kaşr-ı ' ömrini
Ḥaḫ eyleye tezelzül-i âfâtdan berî

84 Ḳaşıde-i Mevlûdiyye Der-Vaşf-ı Sultân-ı Enbiyâ ' Aleyhi Efḳalü's-şalavât
ve Ekmelü't-taḫıyyât⁹⁷

(T: 15b, H: 15b, R: 15b, A: 61a) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Merḫabâ ey şeb ki olduñ luṭf-ı ḫaḳḳıñ mazḫarı
Sende işrâḳ itdi ḫayl-i enbiyânıñ meḫarı
- 2 Ḥabbezâ mâh-ı rebî' ü'l-evvel-i firûz kim
Sende geldi ' âleme dîn-i mübîniñ serveri
- 3 Sensin ol şâm-ı şafâ-güster ki olduñ ḳadr ile
Her şeb-i sa' d-aḫteriñ zînet-fezâ vü zîveri
- 4 Sensin ol şâm-ı neşât-âver şeb-i ferḫunde kim
Eylediñ ḫurşîd-veş tâ-şubḫ pertev güsteri

⁹⁷ Başlık, L nüshasından alınmıştır.

- 5 Şeb degil bir dilber-i müşgîn-ķabâsın var ise
Şeb degil şehir-i rebî^ç ü'l-evveliñ bir dilberi
- 6 Şeb degilsin kuhl-i çeşm-i cümle-i Kerrübiyân
Şeb degilsin zîb-bağş-ı veşme-i hûr u perî
- 7 Şeb degil bir şâhid-i kâkül-perîşânsın yağûd
Şeb degilsin nev-^ç arûs-ı mihriñ olduñ mi^ç ceri⁹⁸
- 8 Şeb degilsin mazhar-ı nûr-ı ilâhîsın ki sen
Eylediñ mir^ât-ı mâha feyz ile rûşen-gerî
- 9 Şeb degilsin maşrıķ-ı hırşîd-i rahmetsin ki sen
Sende tâli^ç oldu gerdûn-ı risâlet hâveri
- 10 Şeb degil âyîne-i ^ç âlem-nümâsın sen yağûd
Ķadr ile her şâm-ı ^ç âlîniñ şeb-i sa^ç d-ağteri
- 11 Şeb degil hindû-yı sûdâ-gerdir ol kim itmede
Ķâk-i pâ-yı hâzrete îşâr-ı müşk-i ezferî
- 12 Pâdişâh-ı ^ç arş-mesned Ķudsiyân hayl ü sipâh
Kim derinde Cebre^îl olmuş sitâyîş-perveri
- 13 Ķusrev-i levlâk-efser kim vücûd-ı pâkiniñ
Eylemiş Ķağ vaşfını kayd-ı taşavvurdan berî
- 14 Rûh-peyker cân-ı ^ç âlem şâh-ı mürsel zıll-i Ķağ
Râz-ı Ķudret bağr-i Ķikmet kân-ı fazlıñ gevheri
- 15 Ağmed-i mürsel şeh-i kevineyn mağbûb-ı Ķudâ
Cân u dilden Ķağ-ı ^ç âlem bende-i fermân-beri
- 16 Ol şehen-şâh-ı le^ç amrûk-taht kim zâtın Ķudâ
Eylemiş mülk-i dü-keveniñ şâh-ı levlâk-efseri
- 17 Ol Ķıdiv-i lâ-mekân kim ser-be-ser ref^ç eyledi
Berğ-ı şer^ç iyle cihândan zûlmet-i şûr u şeri
- 18 Ol Ķudâvend-i mükerrrem kim meh u hırşîd ile
Ķad hamîde Ķıdmetinde heft-çarğ-ı çenberî
- 19 Ķıble-gâh-ı kâbe Ķavseyniñ imâm-ı ^ç ârifi
Secde-gâh-ı lî-ma^ç allâhıñ Ķağîb-i minberi

⁹⁸ Bu beyit, H nüshasında mevcuttur.

- 20 Hem çerâğ-ı şer' idir meclis-fürûz-ı kâ'inât
Hem fûrûğ-ı 'adli çarhıñ âfitâb-ı enveri
- 21 Kuhl-i çeşm-i kudsiyân müşgîn gubâr-ı dergehi
Kimyâ-yı halk-ı 'âlem 'anberîn hâk-i deri
- 22 Luğf-ı tab'ı feyz-bağs-ı mihr ü mâh-ı âsumân
Bûy-ı hulkı reşkden çâk eyledi verd-i teri
- 23 Vaşf-ı zâtı gevheri hep hoşka-i cânımdadır
Na' t-ı pâki resminiñ levh-i derûnumdur yeri
- 24 Yâd-ı hıfzıyla hücum-ı tîğ-i seyli men' ider
Cevşen itse cismine âteş eger hâkisteri
- 25 Pâdişâhâ 'arş-dergâhâ şehen-şâhâ şehâ
Ey nübüvvet büstânınıñ ser-âmed 'ar'arı
- 26 Sensin ol sultân-ı 'âlî-şân ki zulm ü fitneden
Eyledi âsûde şer' iñ ser-be-ser baır ü beri
- 27 Sensin ol hâkân-ı 'arş-eyvân ki bezm-i kadriñe
Olmada çârûb-keşi kerrûbiyânıñ şehperi
- 28 Hüküm iderdi 'âleme haqqâ Süleymân gibi ger
Hâcib itseydiñ der-i iclâliñe İskender'i
- 29 'Arş-ı a' lâya açup destiñ du' â kıl ey Nazîm
Eyleyüp itmâm na' t-ı hâzret-i peygamberi
- 30 Tâ şeb-i mevlidde kim kandil-i mâh-ı encümün
Câmi' -i kevnî münevver eyleye zîb ü ferî
- 31 Biñ selâm olsun revân-ı pâkine döndükçe tâ
Bezm-i çarhıñ mihr ü mâh-ı nevden iki micmeri

85 Der-Sitâyış-i Resûl-i Kibriyâ 'Aleyhi's-şalâtü ve't-tahiyyât⁹⁹
(T: 16b, H: 16b, R: 16b, A: 64b) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Ey Hudâ'nıñ muhbir-i şâdik nebiyy-i mürseli
Vey şerefde enbiyâ vü mürseliniñ efdalı
- 2 Bezm-gâh-ı kâbe kavseyniñ nedîm-i kâmilî
Taht-gâh-ı lî-ma' allâhıñ emîr-i a' delî
- 3 Hil' at-ârâ-yı le' amrük server-i levlâk-tâc
Mülk-i 'irfân u kemâliñ pâdişâh-ı ekmeli

⁹⁹ Başlık, L nüshasından alınmıştır.

- 4 Maḥfil-i iclâliññiñ ‘arş-ı mu‘allâ pâyesi
Mesned-i iḳbâliññiñ gerdûn revâḳ-ı esfeli
- 5 Rümḥ-ı ‘adl u dâdîñ ârâm u râḫat perçemi
Tiğ-ı ḥükm-i şer‘iññiñ nûr-ı nübüvvet şayḳalı
- 6 Ḥusrev-i ‘arş-âsitânsın bâr-gâḥ-ı ḳadriñe
Kürsî-i nüh süllem-i eflâk ednâ şandalı
- 7 Ey ḫabîb-i Kibriyâ kim dîde-i ḫaḳ-bîniñ
Sürme-i ḳudretle mâ-zâğal-başardır mikḫeli
- 8 Sensin ol kim nüşḫa-i cûduñ debîr-i âsumân
Rûz-ı ḫilḳatden beri taḫrîr eylerdi velî
- 9 Pîr olup ‘aynîñ ḳodı şimdi meh-i nevdan daḫı
Bitmedi ser-şafḫa-i evvelde satır-ı evveli
- 10 Bir mufaşşal nâmedir vaşfiñ ki şıḡmaz yazsalar
Tâ ḳıyâmet defter-i kevn ü mekâna mücmeli
- 11 Şu‘le mâḫ encüm şerâr âteş şafaḳdır ebr dûd
Maḫbaḫ-ı in‘âmıññiñ çarḫ-ı felek bir mirceli
- 12 Şıdḳıña Bû-Bekr şâhid şâhid-i ‘adliñ ‘Ömer
Ḥilmiñe ‘Oşmân şâhid şâhid-i ‘ilmiñ ‘Alî
- 13 Nâzenîn-i her dü-‘âlemsin ki bezm-i ḳadriñiñ
Sündüs ü istebrak olmuşdur bisât-ı maḫmili
- 14 Ḥâce-i her dü-cihânsın kim kitâb-ı vaşfiñiñ
İtdi ‘aḳl-ı evveli ‘âciz lügât-ı esheli
- 15 A‘lem-i ḫayl-i rusûlsün baḫşden ḳat‘eylediñ
Tiğ-i şer‘iññe zebân-ı ḫaşm-ı dûn u echeli
- 16 Şâniña ḫüccet bu besdir kim cenâb-ı ‘izzetiñ
Nâzil oldı vaşf-ı zâtıñda kelâm-ı münzeli
- 17 Çârümîn menzilde çarḫ-ı çârüme irdi Mesîḫ
Sen şeh-i kevnîñ velî ‘arş oldı evvel merḫalı
- 18 Hep seniñçün oldı germ-â-germ bezm-i kün fe-kân
Hep seniñçün ḫarḫ olundı meclis-i ḳâlû belî
- 19 Çarḫ olup ferrâş çârûb-ı şu‘â‘-ı mihr ile
Ḥıdmet-i ḫâk-i deriñde muttaşıl ḫamdır belî

- 20 Medh-i zâtüñ zîb-i tesbîh-i dehân-ı her nebî
Na' t-ı pâkiñ zîver-i vird-i zebân-ı her velî
- 21 Çarh-ı bâğ-ı rif' atînden bir hadîka mihr ü mâh
İki gül sünbül süreyyâ kehkeşândır cedveli
- 22 Zât-ı bî-mânendiñi kec-bîn olan bed-hâhınıñ
Kûr ola maşşerde de hacletle çeşm-i aşveli
- 23 Zerre deñli âfitâb-ı cûd-ı luţfuñdan eger
Olsa bir kem harç şaşş-ı teng-destiñ medhali
- 24 Gâh olup ser-pûş-ı mînâ çarh şem' -i bezmine
Gâh ola nâr-ı şafaqla meclisinde manşali
- 25 Yâ Resûlallâh şefâ' at bir fütâde 'âcizim
Sen hâlâş it çâh-ı 'ısyândan bu 'abd-i erzeli
- 26 Ey tabîb-i 'âcizân rahm it ki hikmet sendedir
Maşv ider derd-i şudâ' -ı cürmi luţfuñ şandali
- 27 Kalmışım zulmetde şun âb-ı hayât-ı feyziñi
Ey ki Hızr'a şem' -i zâtıñdır seniñ nûr-ı celî
- 28 Piş u pesle zâhir u bâtın berâberdir aña
Nâzır eyle hâlime luţf it o çeşm-i ekhali
- 29 Berk ü bârından Nazîm-i zârı maşrûm eyleme
Gerçi naşl-i vaşfiña bî-çâreniñ irmez eli
- 30 Vaşf-ı zâtıñda aña bir feyż-i imdâd eyle kim
Reşk yaşsun rûh-ı Hâssân u Cerîr ü Aştalî
- 31 Emr-i 'aşkıñ şöyle nehy itsün ki 'aşkın bilmeye
Guşşa-i mâzî ile fikr-i ğam-ı müstaşbeli
- 32 Kalmasun reng-i küdürât-i 'alâyıkdan eşer
Şaykal-ı mihrinle kıl mir'ât-ı şalbin münceli
- 33 Tâb u sûz-ı ibtilâ yansun derûnında müdâm
Dâğ-ı derd-i 'aşkıña cân u dil olsun mübteli
- 34 Rûh-ı pür-envârına olsun taşiyât u dürüd
Mihr ü mehden rûz u şeb yandıkça dehrin meş' ali

86 (T: 41b, A: 65b)

(Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilün)

- 1 Ey resûl-i harem-i muhterem-i Yezdânî
Vey şeh-i mülk-i nübüvvet kerem-i Sübhânî
- 2 Sensin ol nûr-ı ziyâ-pâş-ı zemîn ü eflâk
Rûh-bağş-ı dü-cihân feyz-res-i Raḥmânî
- 3 ^ç Aql-ı evvel kalem-i zât-ı ilâhî sensin
Levh-i maḥfûz seniñ zât-ı kerîmiñ şânı
- 4 Sensin ol maṭla^ç-ı envâr-ı hidâyet ki bulur
İşr-i şer^ç içinde olan mertebe-i insânî
- 5 ^ç Âlem-i mülke libâs olmuş idi cehl-i dücâ
^ç Aqlına ğâlib itdi her kişiniñ şeytânı
- 6 Toğdı ḥurşid-i hüdâ ufq-ı benî Âdemden
Ġarq-ı nûr eyledi eşyâyı bütün ^ç irfânı
- 7 Sâḥa-i nüh-felegi ḥaṭve-i vâhid itdiñ
Ḳâbe ḳavseyn fezâsında idüp raḥşânî
- 8 Ṭâq-ı ^ç arşa cesed-i pâk ile çün itdiñ ^ç urüc
Nûr iken ehl-i semâ oldu daḫi nûrânî
- 9 Saña bebgâle-i ḳudsî ki delîl olmuş idi
Mu^ç terif ḳaldı dedi seyrîne olmaz şânı
- 10 Cinn u insân ü melek bildi ^ç ulüvv-i şânıñ
İşigiñ ḥâkine bi'l-cümle ḳodı pîşânı
- 11 Ḥâk-i pâyiñdir olan dîdelere kuḫl-i cilâ
Belki iksîr-i sa^ç âdetdir anıñ ^ç ünvanı
- 12 ^ç Arşa virmişdi ziyâ rûḫ-ı laṭfiñ evvel
Cesed-i pâkiñ ile buldı ^ç anâsır şânı
- 13 Ḥâk-i miskîni ^ç aziz eyledi beyne'l-aḳrân
Ravza-i pâkiñ eyâ luṭf u mürüvvet kânı
- 14 Düşdi çün ḳatre-i ^ç aşkıñ yem ü cûya ḥâlâ
Döğünüp şevḳin ile itmededir devrânı
- 15 Bûy-ı ^ç ıṭr-ı nefesiñ şemm ideli bâd-ı ḥazîn
Cüst ü cû ile ider şeş-cihete pûyânı

- 16 Fırkatiñle tutuşup yanmadadır ‘ unşur-ı nâr
Şeref-i hıdmetiñiñ olmuş iken şâyânı
- 17 Üstükussât u heyûlâ vü mevâlid ahlât
Haşre dek devr ideler küngüre-i ekvânı
- 18 Gelmeye ‘ âleme mişliñ seniñ ey şâh-ı rusûl
Seyyid-i nev‘ -i beşer iki cihân sultânı
- 19 Haqka irşâd idüp bâtilı tezhîl itdiñ
Cânib-i lem-yezeliden getürüp Qur’ânı
- 20 Enbiyâ ma‘ şeriniñ efdâlisin ekmelisin
Evliyâ zümresiniñ kıble-geh-i cânânı
- 21 Saña Allâh habîbim diye hâşâ ki seniñ
Luţfuña mâni‘ ola ümmetiñiñ ‘ işyânı
- 22 ‘ Âciziz keyd-i şeyâtîñ ile qaldıq nâçâr
Çünkü igvâ-yı beşer idi haqka peymânı
- 23 Nefs-i emmâre dañi haşm-ı kavîdir zîrâ
Zîr-i hükmünde yaratdı haq anıñ ebdânı
- 24 Ne yaña baksa çeşm zînet-i dünyâ görünür
Nice yüzden bize ‘ özr eyledi dâr-ı fânı
- 25 Ne hużû‘ u ile ‘ ibâdet ne şalâh u taqvâ
Deyr-i ‘ âlemde biziz naqş u şuver hayrânı
- 26 Gûyiyâ hâlimize ehl-i semâ ağlarlar
Yağdırır şanmayalım ebr-i felek bârânı
- 27 Vây hâle sen eger luţf u kerem itmez iseñ
Bâ‘ iş-i zilletidir ümmetiñiñ tuğyânı
- 28 Ancağ ümmîdimiz ey şâh-ı risâlet senden
Rüstehîze kaçan Allâh'ın ola fermânı
- 29 Baqmayup cürmümüze cümle şefâ‘ at idesin
Ni‘ am-ı hazret-i Ğaffâr'a görüp erzânı
- 30 Ğarqa-i rahmet olursa nola ehl-i maşşer
Toldurur mı bir avuç hâk yem-i ğufrânı
- 31 Şirk mâ-dûnına var mağfirete va‘ d-i kerîm
Hamd-lillâh ki faqat bir bilürüz Mennânı

- 32   Kul huvallâhu aḥad vaşf-ı şerîfidir anıñ
           Ḥâlîk oldur bu durur cümlemizin î mânî
- 33   Ġâfirü'z-zenb kerîmin keremine kaldık
           Yoḥsa ' işyânımızñ yoḥ bilürüz pâyânî
- 34   Ola bi-ḥad şalavât ile taḥiyyât u selâm
           Tuḥfe-i nâdire-i lâyıka-i rıdvânî
- 35   Saña vü âliñe aşḥâbıña cümle bizden
           Kaḫpaña ağlayarak geldi Nazîm efgânî

87 (T: 50b, R: 46a, A: 59a) (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1   Ey ledün mektebiniñ ḥâce-i ümmî-laḫabî
           Enbiyâ vü rusülün zîver-i tesbîḫ-i lebi
- 2   Seyyid-i ' âlem ü âdem sened-i mevcûdât
           Mesned-i her dü-serânñ şeh-i vâlâ-ḥasebi
- 3   Eşref-i ḫalk-ı cihân pâdişeh-i kevn ü mekân
           Taḫt-gâh-ı şerefiñ ḫüsrev-i ' âlî-nesebi
- 4   Şeh-i tâhir-neseb ü ḫüsrev-i pâkîze-ḥaseb
           Hâşimî hem Medenî hem Kureşî hem ' Arabî
- 5   Sülḫanî rūḫ-ı mücerred deheni cevher-i ferd
           Kân-ı kevnîñ güheri mâ-ḫaşal-ı munteḫabî
- 6   Ḥaḫ risâletle nübüvvetle vücûdın itmiş
           Hâdî-i cem' -i rusül râh-ber-i fevc-i nebî
- 7   Âferîniş yüziniñ şuyına ḫalk olmuşdur
           Raḫmet-i ' âlemiyândır o dü- ' âlem sebebi
- 8   Rîzesiniñ ḫarem-i ' izzetini cevher-i kül
           Biñ ḫicâb ile ide gevher-i tâc-ı edebi
- 9   Ḥâdim-i ḫalka-be-gûş-ı dür-i sâdât-ı kirâm
           Bende-i bârgeh-i cûdı hezârân çebebi
- 10   Sa' y idüp cân dili dil cânı teḫaddüm eyler
           Ka' be-i kûyı ṭavâfında mişâl-i recebî
- 11   Eylemiş da' vetiniñ ḫabza-i teşḫîrine râm
           Rûm u Hind u ' Acem'i Mısr ile Şâm u Ḥaleb'i
- 12   Neyyir-i burc-ı ezel Aḫmed-i mürsel ki anıñ
           Mihriñiñ lerze virir zerreye şûr u şeḡabî

- 13 Dem-i Rûhü'l-ğudüs olsa o şehiñ lâyıktır
Maḡbağ-ı 'izzetiniñ şu'le-fürûz-ı ḡaḡabı
- 14 Bâğ-ı câhında Şüreyyâ o sa'âdet-çemeniñ
Ṫârem-i rif'atiniñ ḡûşe-gedâ-yı 'inebi
- 15 O şehiñ yazmağa ṫuğrâ-yı berât-ı na'tın
Kâtib-i çarḡıñ olursa nola efzûn ṫalebi
- 16 Dûde şeb sürḡ şafağ ḡâme şihâb encüm riğ
Miḡbere mâh felekler şafaḡât-ı ḡaşebi
- 17 Ders-i vaşında olup mu'terif-i 'acız ü kuşûr
'Ağl-ı evvel de ola metn-i şenâsında ġabî
- 18 'Arşda mertebe-i kudreti ber-ter idügin
Fehm ider 'âğil u dâna gibi mecnûn u şabî
- 19 Bu kadar kevkebe-i rif'at-i câh ile zühâl
Ḳulle-i mihriniñ ednâ ḡabeşî bir 'Arabî
- 20 Üstühânında nihândır eşeri eyleyeli
Lezzet-i şehd-i ġamı çâk-i derûn-ı ruḡabı
- 21 Her za'if ümmeti a'dâya unutturmuşdur
Ḥamle-i Seyyid-i Baḡḡâl ile çarb-ı Kerebî
- 22 'İd ile ḡadr ola ol şâfi'-i küll-i ümemiñ
Şâ'im-i rûze-i derd ü ġamınıñ rûz u şebi
- 23 Dil-i bîmârı 'uşâtıñ o ṫabîb-i cânıñ
Şerbet-i 'afvı ile zâ'il olur tâb u tebi
- 24 Derdidir cân u dil-i zâra devâ-yı câvid
Sûğvâr-ı ġamınıñ hep ebedidir ṫarabı
- 25 İder ednâ şererinden dil-i dûzağ feryâd
'Alev-efşân olıcağ nâr-ı celâl-i ġazabı
- 26 İltihâb-ı ġazabı nâ'ire-i ḡahrı ile
Yağdı eczâ-yı vücûdın kül idüp Bû-Leheb'i
- 27 Vaş-ı zât u şifâtında iki dilli olanıñ
Çâk ola kilik-i siyeh-rû gibi ceyb-i ḡaşabı
- 28 Gitmeyen yolına 'ürân u fağır olsun hep
Çâr mezhebde ḡarâm ola zehâb u zehebi

- 29 O gün olur mı diyem kûyına rû-mâl-künân
Yâ nebî yoluña kırbân ola ümmî ve ebî
- 30 Dergehiñde ideyim kıdretim olduqça edâ
Deyn olan vâcib ü farz u sünen ü müstahabı
- 31 Keremiñden budur ümmîd ki bî-çâre Nazîm
İki ‘âlemde dağı çekmeye renc ü ta‘ abı
- 32 Oldı küstâh-rev-i râh-ı sühan hâme-i mest
Ola ma‘ zûr umaram bu revîş-i bü'l-‘ acebi
- 33 Tâ ola ümmetiniñ hâbl-i metîn-i şer‘ i
Zîver-i gerden-i teslîmi şenâ-zîb-i lebi
- 34 Ola âvîze-i çengâl-i kazâ pey-der-pey
Ser-nigûn haşm-ı girân-cân-ı ‘ ukûbet-‘ aşabı
- 35 Ümmeti dergeh-i vâlâsına olduqça revân
Şalâvât ile tahıyyât ola sâz u selebi

88 (T: 51a, R: 47a, A: 62a) (Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Ser-keşâna berq-ı sûzândır külâh-ı serverî
Şu‘ ledir zîrâ ki şem‘ -i meclisiñ tâc-ı seri
- 2 Berq-ı cân-te ‘şîrdır mağrûra tâc-ı serverî
Şu‘ ledir zîrâ ki şem‘ -i bezmiñ iklîl-i seri
- 3 Pâdişâh olsañ çekersin ‘âlemiñ gavgâsını
Kâbza-i teşhîre de olsañ eger baħr ü beri
- 4 Bende olsañ ârzü eylersiñ âzâd olmağa
Bir efendiniñ olup şâm u şeherde çâkeri
- 5 Münzevî olsañ geçilmez loğma ile kisveden
‘ Âkıl ü divâne de olmaz o sevdâdan berî
- 6 İhtiyâciñ olsa âb-ı rûyını rîzân idüp
Bir ğanı bulsañ olursun sâ‘il-i hâk-i deri
- 7 İntisâb itseñ kibâra ‘ arz idince hâliñi
Sen bizimsin dir o kıvmiñ her müselleme dâveri
- 8 ‘ Âdetiñ olsa tevâzu‘ ehl-i kibr ü naħvetiñ
Bezmine varsañ olursun her nazarda aħkârı
- 9 Bî-niyâz olsañ iderler mużtarib ehl-i niyâz
Saña ‘ arz itdikçe aħvâl-i dil-i ğam-perveri

- 10 Bezl-i cûd itseñ gedâ-yı kâse-ber-kef ol kadar
Kim vefâ itmez virirseñ kîse-i sîm ü zeri
- 11 Bildürür haddiñ saña teng eyleyüp haddâd-ı çarlı
Vüs'at isterseñ fezâ-yı 'âlem-i pehnâ-verî
- 12 Bî-nevâ merd-i ğarîb olsañ bulunmaz âşinâ
Olmadıçça baht bir merd-i ğarîbiñ yâveri
- 13 Bî-kes olsañ redd idüp hâliñden itmezler su'âl
Mâlik olsañ dirler ammâ kande varsañ gel beri
- 14 Sâ'ili âzâr iderler anı bilmezler mi kim
Her dil-âzârîñ yine âzâr-ı dildir keyferi
- 15 Nergis-i bîmâr-veş raħm eylemezler yaşıña
Olsa cûy-ı giryeniñ iki gözün nilûferi
- 16 Bâğa varsañ derd-mendâna olur her lâle dâğ
Şekl-i tâs-ı âteşindir saña verd-i aħmeri
- 17 Tâli' -i vârun ile fikr-i kenâr itseñ eger
Duħter-i bahtıñ olur zâl-i sipihriñ hâheri
- 18 Da' vet itseñ bezmiñe efsûn-ı naħdiñ olmasa
Tavķ-ı teshîriñde saña ğûl olur her bir perî
- 19 Haste olsañ şorsa hâliñ bir kerem-ver hâsidiñ
Taşt-ı faşşâd ola çeşmi her müje bir neşteri
- 20 Hânde itseñ bengîdir dirler gülerler ağlasañ
Sâkit olsañ zıkr iderler saña bir şûret-geri
- 21 Derdiñi yansañ yine dirler kabâhat sendedir
Dâğlar yaķsa enârîñ kendüdendir aħkeri
- 22 Râst-ğû olsañ ğalať-fehmân-ı bezm-i i' tiraz
Üstüne eyler havâle bir mu'ârız kâferi
- 23 Bezle-senc olsañ seni îmâ ile eyler mezâķ
Meclisiñ dâna-reviş nâdân-ı yâve-güsteri
- 24 Muđħik olsañ ğadriñi pâ-mâl ider 'ırzîñ gibi
Muđħikiñ şaff-ı ni'âl olur maķâm-ı ber-teri
- 25 Kışsa-hân olsañ olur dâ'im sözüñ lâf ü güzâf
Kışsa-hânîñ derd-i serdir hep dürûğ-ı bî-seri

- 26 Hâne-ber-düş olsañ adn̄ der-be-derdir dem-be-dem
Devr-i ebvâb-ı edânîde gezersin serseri
- 27 Mîhmân olsañ çekilmez imtinân-ı mîz-bân
Maḥv olurdu ḥaml-i minnet çekse çarḥ-ı çenberi
- 28 Mîzbân olsañ eger toymaz dü-çeşm-i mîhmân
Mâ-ḥazar itseñ aña ḥûn-ı dil ü eşk-i teri
- 29 Ehl-i sûḳ olsañ dimişler ehl-i sûka ehl-i nâr
Geh yanar gâhî yaḳarsn̄ gelmez olur müşteri
- 30 Mültezim olsañ re‘âyânın olur ḥâli tebâh
Saña serden geçdi ol dirler olursañ ‘ askerî
- 31 Ḥoş-nüvîs olsañ muḥaḳḳaḳ nüşḥa ta‘ lîḳ ideler
Ḥaṭṭ-ı Yâḳût ile reyḥânın olursañ hem-seri
- 32 Şâ‘ir olsañ kıymetin̄ bir pîle-verden pestdir
Rište-i taḥḳîḳa da çekseñ eger şî‘r-i teri
- 33 Sa‘y ider ḥâsid kemâlâtında noḳşân bulmağa
‘Âlemiñ olsañ eger ‘allâme-i dâniş-veri
- 34 ‘Âşîḳ olsañ dîde-i ümmîdiñe bîm-i raḳîb
Tûtîyâ eyler ḡubâr-ı âsitân-ı dilberi
- 35 ‘Arz iderken rûy-ı zerdin̄ serdî-i nuṭḳ-ı ḥasûd
Âhen eyler ḳalb-i nerm-i dilber-i sîmîn-beri
- 36 Bâde-nûş olsañ eliñde olmasa zer gül gibi
Mey-fürüşün̄ dâḡ-ı ḥasretdir saña her sâḡarı
- 37 Sâḳî-i meclis virince bir ayaḡı destîne
Vârın̄ı bulsa alur ‘aḳlın̄ gibi ayaḡ deri
- 38 Sâlik olsañ mürşid-i kâmil kıyâs itdiklerin̄
Kendi noḳsânın daḡı bilmekte ‘âciz ekşeri
- 39 Ḳuṭb-ı devrâna mürîd olsañ saña itse nazâr
Her gören dir üstine döndi görünce bir ḡarı
- 40 Vâ‘iz olsañ daḡl iderler cem‘ olup ehl-i hevâ
Diñlemezler nehy-i ma‘rûf ile emr-i münkeri
- 41 Münkirin̄ yanında nâmın̄ mülḥid ü zindîḳdir
Ḥalka-i zîkr içre olsañ feyz-i Ḥaḳḳ’ın̄ mazḡarı

- 42 Münkir-i ehl-i tarîk olsañ eger zerķ u riyâ
‘Âlemiñ eyler seni sâlûs u dún u ebteri
- 43 Şaħne olsañ düzd ü medyûnı ƙalursuñ farkdan
Düzd ü medyûnın yekûn olmaz ħuşûşâ defteri
- 44 Muħtesib olsañ eger erbâb-ı sûķun dâ’imâ
Keffe-i mîzâna şıĝmaz bîş ü kem ħayr u şeri
- 45 Nâ’ib ü ƙâđî olup icrâ-yı aħķâm eyleseñ
Rüşvet almazsañ eger dirler riyâdır işleri
- 46 Söyleseñ gûş eylemezler söylemezseñ derd olur
Olmasun kimse bu derdiñ ħaste-ĥâl-i pisteri
- 47 Mekr ü keydinden dil-i zârîñ ĥalâşa ey Nazîm
Muħliş itdim şer’ -i pâk-i ĥazret-i peyĝamberi
- 48 Şâri’ -i yektâ ki ĥâlâ yerde gökde ƙalmadı
Olmaya ins ü melekde bende-i fermân-beri
- 49 Şıdķ u ‘adl ü ĥilm ü ‘ilm-i zâtına itmiş güvâĥ
Ĥaķ Ebû-Bekr ü ‘Ömer ‘Oşmân ‘Aliyy-i Ĥaydarı
- 50 Gûne gûne vaşf-ı zâtında terennüm-rîz olup
Bezm-i nazmîñ böyle âĝâz eylesün râmiş-geri
- 51 Şehsüvâr-ı mülķ-i ĝaybü'l-ĝayb kim olmuş ezel
Bend-i fitrâkinde kevneyn iki şayd-ı lâĝarı
- 52 Mesned-ârâ-yı le’ amrük tâc-dâr-ı ıştıfâ
Lî-ma’ allâĥ taĥtınñ sultân-ı levlâk-efseri
- 53 Server-i cem’ -i rusül serdâr-ı şaff-ı enbiyâ
Kim anıñdır hem risâlet hem nübüvvet kişveri
- 54 Ĥüsrev-i kürsî-nişîn şâhen-şeh-i refref-serîr
Bârgâĥı ‘arş-ı a’ lâdır melâ’ik leşkeri
- 55 Vâşıl-ı bezm-i ezel hâdi-i ħurb-ı lem-yezel
Ĥâfile-sâlâr-ı mürsel enbiyânıñ rehberi
- 56 Menba’ -ı cûd u mürüvvet genc-i luţf u mekrümet
Dürr-i deryâ-yı şefâ’ at kân-ı ‘afvîñ gevheri
- 57 Gülbün-i gülzâr-ı mâ-evĥâ gül-i şümme-denâ
Ĥâbe ħavseyñ ile ev ednâ riyâzında yeri

- 58 Aḥmed-i mürsel ḥabîb-i Ḥaḳ Muḥammed Muştafâ
Fâhr-i ‘âlem ‘âlem-i hejdeh-hezârîñ mefḥârî
- 59 Ol Ḥudâvend-i Ḥudâvendân ki ednâ bendesi
Ḥâdim itmez bezm-i istiğnâsına İskender’i
- 60 Ol ḥıdîv-i dâd-ger kim ‘âlem-i inşâfda
‘Adli zencîre çeker Nûşîrevân ü Sencer’i
- 61 Ol kader-ḳudret ki fermân itse çevgân-ı ḳazâ
Gûy-ı gerdân eyleye fark-ı Ḳubâd u Ḳayşer’i
- 62 Ol şehiñ ber-âsumândır ḥayme-i iclâlî kim
Mehcesi mâh u tınâbı oldı ḥatt-ı miḥveri
- 63 Ol şehiñ kemter sipâh-ı rezminiñ rûz-ı meşâf
Mâh-ı nev şemşîridir mihr-i münevver miğferi
- 64 Olsa lâyıḳdır ‘uṭârid şebt içün evşâfını
Vaşf olurken ol sipîhr-i ‘izzetiñ şa‘d-aḥteri
- 65 Dûd şeb la‘li şafaḳ ḥâme şihâb encüm nuḳaṭ
Şubḥ kâğıd mihr mühre mâh-ı enver miḥberi
- 66 Oldı naḳd-i cân-be-kef ol mâh-ı bedriñ mihrine
Gökde mirriḥ ü züḥal zühre ‘uṭârid müşteri
- 67 Kuḥl-i mâzâğa'l-başar'la ol ḥuceste-manzarîñ¹⁰⁰
Nergis-i mekhûlî ḥayrân itdi çeşm-i ‘abherî
- 68 Reng ü bûy-ı ‘ârızından lâlede dâğ-ı neşâṭ
Şebnem-i bâğ-ı ruḥundan sebz-ter verd-i ṭarî
- 69 Hâşimî ḥâl-i ‘abîr-âlûdınıñ sevdâsıdır
Nâfesinde ḥûn iden tekrâr müşg-i ezferi
- 70 Şemme-i ḥâk-i reh-i dergâh-ı müşg-efşânıdır
Eyleyen hoş-bû dem-â-dem dûd-ı ûd u ‘anberi
- 71 Mescid-i Aḳşâ-yı maḳşûduñ İmâm-ı A‘zamı
Câmi‘-i esrâr u ‘irfânıñ ḥaṭîb-i minberi
- 72 Ḳadr ü ‘izzetde kirâm-ı enbiyânıñ ekremi
Câh u rif‘atde kibâr-ı mürselîniñ ekberi

¹⁰⁰ Nesm Süresi, 17. ayette geçen "gözü şaşmadı" anlamındaki kısım iktibas edilmiştir.

- 73 Mülk-i taḥkîkiñ mu‘ allâ-pâye ‘ âli-mesnedi
Şadr-ı ‘ irfânîñ hümâ-sâye hümâyûn-manzarı
- 74 Nesr-i tâ‘ir ârzû-mend-i kemend-i ḥasreti
Beste-i fitrâk-i sevdâsı gâzâl-i ḥâveri
- 75 Cûd-ı tab‘ımdan seḥâ-yı Hâtem-i Tay münfa‘ il
Luṭf-ı destinden ḥacil dâ‘im ‘ aṭâ-yı Ca‘ ferî
- 76 ‘ İlet-i ‘ acz ü kuşûr ile perîşân nüshadır
Gevher-i dendânı nazmında Şîḥâḥ-ı Cevherî
- 77 Şerḥ-i vaşfında luġât-ı medḥine ḥayrân olup
Beste-dem bir yıldız düşmüş gedâdır Aḥterî
- 78 Mihribân-ı ḥâl-i düşvâr-ı ‘ uşât-ı rüstaḥîz
‘ Âcizân-ı rûz-ı ḥaşriñ müşfik-i rahm-âveri
- 79 Baḥr-i ‘ ummân-ı celâlinde vaḳârı fülkünüñ
Ḥilmi olmuş bâd-bân temkîn-i zâtı lengeri
- 80 Kâmeti ḥum-geşte elde kâse-i deryûzesi
Sâ‘il-i dergâhı itmiş pîr-i çarḥ-ı aḥḍarı
- 81 Mâlik-i mülk-i Süleymân'dır gedâ-yı kûyı kim
Ta‘ n ider yâḫûṭ-ı mihre gevher-i engüşteri
- 82 Şanma eflâk ordû-yı ‘ azminde âteşler yanup
Kaldı andan tûde tûde câ-be-câ ḥâkisteri
- 83 Mihr ile meh iki aḥker âsumân-ı pür-nücûm
‘ Ūd sûz-ı bezminiñ ednâ müşebbek micmeri
- 84 Nîm-ten çıkmaz ḥaḳîr-i dergeh-i iḥsânına
Atlas-ı çarḥın nümâyândır ḥuşûşâ ülkeri
- 85 Ḥükm-i ‘ adli ḥaḳḳ-ı cîrânı ri‘ âyet itdürür
Hem-civâr itse eger cîrâna bir şîr-i neri
- 86 Meclis-i ḥıfzında ol çeşm-i çerâġ-ı rûzgâr
Şem‘ e ser-pûş eyleye dâmân-ı bâd-ı şarşarı
- 87 Mihr ü meh fülke nücûm evtâd-ı zer cevzâ tınâb
Ordû-yı iclâliniñ çarḥ-ı felek bir çâderi
- 88 Pây-ı esb-i ‘ azminiñ bâl-i hümâ ferş-i rehi
Farḳ-ı raḥş-ı rezminiñ nuşret hümâyûn şeh-peri

- 89 Râyet-i manşûrınıñ "innâ fetahnâ" şukkkası¹⁰¹
Tîğimñ zâğı zafer "naşrun minallâh" cevheri¹⁰²
- 90 Bir za'ife taqviyet-bağış olsa hengâm-ı neberd
Eyleye Behrâm u Keyvân'ı hirâsân hânçeri
- 91 Düşmen-i şer' i nola geçse kılıçdan haşre dek
Menhel-i şemşiridir cân-ı 'adûnuñ ma'beri
- 92 Merhamet-güster şehâ sultân-ı şefkat-dergehâ
Ey şefâ' atle iden hurrem 'uşât-ı mağşeri
- 93 Sen o iki 'âlemiñ bir dânesisin kim ezel
Şibh-i zâtıñda 'aķım oldu dü-kevnîñ mâderi
- 94 Böyle gûn-â-gûn şudûr itmezdi eşyâ gaybdan
Olmasaydı zâtıñ ey şadr-ı dü-'âlem maşdarı
- 95 İştîyâķ-ı sidre-i kıaddiñle Tûbâ ser-nigûn
Eylemiş pâ-der-gil-i hayret o kâmet-'ar'arı
- 96 Pertev-i şem'-i ruhuñ pervânesi şems ü kamer
Zühre-i zehrâ o şem' iñ ğarķ-ı nûr-ı ezheri
- 97 Râyet-efrâz-ı zafersin kim sipâh-ı rezmiñiñ
Her biri olmuş cihânıñ şaf-şikâf u şaf-deri
- 98 Ey habîb-i Kibriyâ kân-ı keremiñ 'afv ķıl
Şevķ-ı evsâfiñ dil-i küstâhımı itdi ceri
- 99 Nâvdân-ı ravza-i na' tıñ olup kilik-i terim
Cennet-i vaşfında icrâ itdi âb-ı kevşeri
- 100 Oldı vaşf-ı ğisûvânında sevâd-ı şî' rimiñ
Rište-i müşğîn-i zülf-i hûr târ-ı mıştarı
- 101 Tab'ımı feyz-i nu'ûtuñ eyledi Hâssân-ı Rûm
Ħamdü-lillâh şâ'irân-ı dehrîñ oldum eş'arı
- 102 Dem-be-dem kıand-i lebiñ yâdn mükerrer eyleyüp
Birbirine eylerim âğişte şîr ü sükkeri
- 103 Şevķ-ı na' tıñla olur mülk-i sühanda nâm-zed
Şâhid-i ma' nâya elfâz-ı beyânım duğteri

¹⁰¹ Fetih Süresi, 1. ayette geçen "Şüphesiz, biz fetih verdik" anlamındaki kısmı iktibas edilmiştir.

¹⁰² Saff Süresi, 13. ayette geçen "Allah'tan bir yardım" anlamındaki kısım iktibas edilmiştir.

- 104 Bürka^ç -1 hüs-n-i beyânıyla ^ç arûs-1 fikrimiñ
Mikhelî hâmem sevâd-1 satır-1 nazmım mi^ç ceri
- 105 Hâyardar-1 Kerrâr-1 nazmam Zülfiqârım kilik-i ter
Düldül-i endîşemiñ hüs-n-i edâdır Qanber'i
- 106 Gevher-i feyziyle bir gencînedir tab^ç ım anıñ
Tiğî şemşîr-i zebânım çûb-1 hâmem ejderi
- 107 Fikr-i bârikim taşavvurdan müberrâdır benim
Bir heyûlâdır hemân Nakş-1 Hâyâl-i Âzerî
- 108 Şi^ç rimiñ her beyti oldı hülle-i ta^ç bîr ile
Cennet-i endîşemiñ maḥbûb-1 ḥavrâ-peykeri
- 109 Murğ-1 dest-âmûz-1 hâmem cilve vü nâz eylese
Şad-ḥacâletle giderdi kendüden kebk-i derî
- 110 Bâğ-1 ^ç ibretdir kaşîdem mîve-çînâna şalâ
Şâḥ-ber-şâḥ-1 ḥikemdir her nihâl-i nev-beri
- 111 Söz tamâm oldı hulûş-1 tâm ile gel ey Nazîm
El açup başla niyâza vâktidir şimden-geri
- 112 Tâ ki her bir kec-külâh-1 naḥvetiñ mânend-i şem^ç
Şu^ç le-i cân-sûz ola farkında iklîl-i zeri
- 113 Rûz u şeb sönsün çerâğ-1 baḥtı ḥaşm-1 şer^ç iniñ
Dehriñ olduḡça fûrûzân mîhr ü mâh-1 enveri
- 114 Rûḥına manzûm u mensûr ola envâ^ç -1 şalât
Nazm u neşriñ her şalât olduḡça zîb ü ziveri

89 (T: 54a, R: 49b, A: 64a) (Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilün)

- 1 Ey dü-^ç âlem kişt-zâr-1 cûdımıñ bir dânesi
Çarḥ-1 aḥḍar anıñ ednâ sebze-i bigânesi
- 2 Mâh-1 nev ebrûsınuñ ḥamyâze-rîz-i ḥasreti
Mîhr-i enver şem^ç -i bezm-i hüsünüñ pervânesi
- 3 Gîsû-yı müşğîniniñ müjgân-1 Rûḥü'l-Ḳudsdür
Çeşm-i âdâb ile itdükçe nezâre şânesi
- 4 Gevher-i gencîne-i ^ç irfân ki olmuş tâ ezel
Ser-be-ser ma^ç mûre-i kevn ü mekân vîrânesi
- 5 Nâzenîn-i ḥazret-i Mevlâ ḥabîbullâh kim
^ç Aql-1 evveldir kemend-i ^ç aşkıniñ dîvânesi

- 6 Sidre vü Tûbâ vü Refref aña süllem pâyedir
Taht-gâh-ı kurb-ı Hâkdır mesned-i şâhânesi
- 7 Evc-gâh-ı Kibriyâda şâhbâz-ı ‘azminiñ
Gülbün-efrûz-ı firâz-ı lâ-mekândır lânesi
- 8 Maḥremân-ı şuffe-i câh-ı celâli şâhb u âl
Çâr-yâr-ı muḥterem yârân-ı devlet ḥânesi
- 9 Kaşr-ı dîne oldı erkân-ı çehâr ol çâr-yâr
Tâ kıyâmet şer‘ iniñ ma‘ mûrdur kâşânesi
- 10 Enbiyâ vü mürseliniñ eşref ü hem efđalı
‘Âlem-i hejdeh-hezârıñ bî-bedel cânânesi
- 11 Bâde-i ‘aşkıyla memlûdur ḥum-ı nüh-âsumân
Mîhr ü mehdîr baş açık yalın ayak mestânesi
- 12 Çâkeriyiz ceyb-i hestîdir ğazâl-i çeşminiñ
Sürme-i mâ-zâğ ile nezzâre-i şîrânesi
- 13 Tâk-ı Kisrâ-veş hezârân deyri itdi ser-nigûn
Maḥdem-i teşrîfiniñ bir şadme-i merdânesi
- 14 Mât ola maşûbe-i leclâc-ı ḥayretle yine
Nuṭk-ı vaşfında o şâhiñ at süren ferzânesi
- 15 Mestî-i şâhbâ-yı vaşfiyla nola güstâḥ isem
‘Afv olur elbette mestiñ vaz‘-ı güstâḥânesi
- 16 Zeyl-i medḥinde sezâ ḥâl-i dili şerḥ eylesem
Diñlenür lâ-büd nedîm-i meclisiñ efsânesi
- 17 Şuffe-i bezm-i şenâsında ṭolular nûş idem
Devr-i fânide ṭolunca ‘ömrümüñ peymânesi
- 18 Ḥamdü-lillâh ḥân-ı vaşfından naşîb aldım yine
Ḥâmemiñ hemvâre olur secde-i şükrânesi
- 19 Doğdı bânû-yı ḥayâlimden bu ṭıfl-ı nâzenin
Böyle ṭıfl-ı nev-resi beş beş doğursun ânesi
- 20 Tuḥfe-i nazmın yine ol şâha ‘arz itdi Nazîm
Nâ-sezâdır gerçi berg-i sebze dervîşânesi
- 21 Armağân olsun kuşûr-ı ‘acz ile dergâhına
Tâ Nazîm'e her sene bir na‘t ola sâlyânesi

90 (T: 163b, H: 103b, R: 152a, A: 121a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1   Hayr-mağdem ey şehen-şâhân-ı dehriñ serveri
  Kağza-i teşhîre aldıñ ser-be-ser baħr ü beri
- 2   Hamle-i ednâda virdiñ düşmen-i dîne şikest
  "Âferîn ey rûzgârîñ şehsüvâr-ı şaf-deri"
- 3   Şarğdan ğarba varınca 'âlemi feth eylediñ
  "Arşa aş şimden girü tîğ-ı süreyyâ cevheri"
- 4   Eylediñ ğaltân ser-i a' dâyı pâ-yi raħşıña
  Merhabâ ey 'âlemiñ ğâzî şeh-i ceng-âveri
- 5   Darb ile aldıñ elinden tâc u taħt-ı düşmeni
  Hâbbezâ ey devr-i eyyâmîñ müselleme dâveri
- 6   'Âlemi başdan başa itdiñ ser-i küffâra teng
  Bârekallâh ey cihânîñ hüsrev-i dîn-perveri
- 7   Düşmen-i dîn-i mübînîñ 'ırkını kağ' eylediñ
  Şâd kıldıñ rûh-i pâk-i ğazret-i peyğamberi
- 8   Hep geçirdiñ tîğdan ğaşmı 'Alilik eyleyüp
  Düşmene aındırdıñ el-ħağ Zü'l-feğâr-ı Ğaydar'ı
- 9   Müjde kim olduñ mücâhid fi-sebilillâh olup
  İctihâd-ı tâm ile ğâzîleriñ ser-defteri
- 10   Emriñe dünyâyı ser-tâ-ser müsahħar eylediñ
  Oldı zât-ı kâmilîñ 'avn-i Ğudâ'nın mazħarı
- 11   Düşmen-i dîne amân virme geçür şemşirden
  Cünd-i İslâm'ın Ğudâ itmiş seni ser-'askeri
- 12   Kâfirîñ dâr u diyârîñ eylediñ şuriş-pezîr
  Toldı şad-âşüb u fitneyle 'adûnuñ kişveri
- 13   Cebre'îl olsa revâdır âferîn-ĥânîñ seniñ
  Düşmene şaldığça ol şemşir-i vâlâ-gevheri
- 14   Dâstân olsa nola nâm-ı şerifiñ 'âleme
  Görmedi Rüstem düşünde bu ğazâ-yı ekberi
- 15   Ser-be-ser ka' r-ı zemîne şaldıñ ednâ ğamlede
  Şadme-i kaħrıñla mülk-i ğaşm-ı dîn u ebteri

- 16 İtdiğîñ rezmi seniñ ancağ Süleymân eyledi
Emriñe fermân-ber oldı hağ bu kim ins ü perî
- 17 Mâhdan mâhiye dek zîr-i nigîniñdir cihân
Dehre hükmi itdi benân-ı qadriñiñ engüşteri
- 18 Farğ-ı pâkiñde eger hengâm-ı gîrûdârda
Sâyebân olsa revâ kerrûbiyânîñ şeh-peri
- 19 Düşmen-i dîn üzre gûyâ kim iner berğ-i qazâ
Hışm ile şaldıkça a' dâya muraşsa' şeş-peri
- 20 ' Âkıbet dâr u diyârından ayırdıñ düşmeni
Bîm-i tîğîñ eyleyüp bihûde gird ü serserî
- 21 Bir halâş olmuş da varsa zağm-dârîñdir yine
Geçdi haşm-ı nâ-be-sâmânîñ kılıçdan ekşeri
- 22 Şığmasa ordû-yı iclâlîñ ' aceb mi ' âleme
Hem-ser nüh-hayme-i çarğ olmada her çâderi
- 23 Olmuş ordû-yı hümâyûnuñ tılısm-ı saltanat
Kim aniñ her topı gûyâ heft-ser bir ejderi
- 24 Kûh-ı Kâf olsa hışâr-ı düşmeni eyler harâb
' Arşa-gâh-ı rezmiñiñ her top-ı ' anğâ peykeri
- 25 Berğ-ı rümh u şu' le-i şemşîr-i qahrîñdan seniñ
Kûre-i haddâda döndi ' arşa-i rezmiñ yeri
- 26 Mâh-ı nev şanma deriñde halka der-güş eylediñ
Râm olup fermânîña bu heft-çarğ-ı çenberi
- 27 Vaşf-ı tîğîñ dem-be-dem hûnîn terâneyle seniñ
Böyle itsün çarğ-ı nazmîñ zühre-i râmiş-geri
- 28 Şaf-şikâf-ı pür-hüner şâhib-kırân-ı bağr ü ber
Qahramân-ı nâm-ver meydân-ı rezmiñ şaf-deri
- 29 Hüsrev-i bâlâ-nişîn şâhen-şeh-i rûy-ı zemîn
Zîb-i şadr-ı devlet ü dîn kâ'inâtîñ zîveri
- 30 Keykubâd-ı Cem-nişân Keyhüsrev-i ' âli-mekân
Zîver-i evreng ü divân devletiñ zîb ü ferî
- 31 Mâh-ı burc-ı mekrümet mihr-i sipihr-i ' âtfet
Şâh-ı Dârâ-salтанat şâhân-ı dehrîñ mefharî

- 32 Ebr-i nîsân-ı himem cûy-ı çemen-zâr-ı ni' am
Nağl-ı bustân-ı kerem kuh-sâr-ı cûduñ 'ar'arı
- 33 Gâzi-i devrân Mehemmed Hân Ebu'l-Feth-i Cihân
Kim derinde dîst düşmen bende-i fermân-beri
- 34 Ol şehen-şâh-ı cihân kim gelse devrinde eger
Hâcib eylerdi der-i iclâline İskender'i
- 35 Ol şeh-i 'âlem ki fermân itse fülk-i kadriniñ
Mîhr ü mâh-ı nev olurdı bâd-bân u lengeri
- 36 Ol hudâvend-i mükerrer kim şükûh-ı şevketi
Her cihetle eyledi güm-geşte nâm-ı Kayser'i
- 37 Hüsrev-i 'âlf-güher kim revzen-i iclâline
Bir bilûrîn şîşedir bu künbed-i nilûferî
- 38 Pâdişâh-ı tâc-ver kim çeşme-sâr-ı cûdına
Eylese lâyıq zümürürd kâse çarh-ı ahdarı
- 39 Şehryâr-ı Cem-hüner kim meclis-i iqbâliniñ
Âfitâb-ı 'âlem-ârâ oldı zerrîn sâgarı
- 40 Kıtıb-ı gerdûn-ı zafer kim kande 'azm itse olur
Dem-be-dem cünd-i ricâlü'l-gayb hayl ü leşkeri
- 41 Şeh-süvâr-ı dâd-ger kim oldı 'avn-i Haqq ile
'Azm-i heycâ eyledikçe Hızr-ı nuşret rehberi
- 42 Perçem-i rümhı sevâd-ı sûre-i fetih-i mübîn
Tîginiñ hep âyet-i naşrun min-Allâh cevheri
- 43 Bezm-gâh-ı rif'atîñ Cemşid-i Dârâ-rütbesi
Taht-gâh-ı devletiñ Dârâ-yı Cemşid-efseri
- 44 Vesme-i ebrû-yı mâh-ı nev türâb-ı dergehi
Sürme-i çeşm-i gâzâl-i mihr ise hâk-i deri
- 45 Düşmen-i dîn bir daği dünyâyı görmezse nola
Mîl çekdi çeşmine nevk-i sinân ü hançeri
- 46 Mâh-ı nevl mihr-i 'âlem-tâb zann itme görüp
Oldı âvîze-firâz-ı çarha tîg ü miğferi
- 47 Gülşene neşr eylese bâd-ı nesim-ı luftını
Eyleye hep kâse-i pür-zer çemende gülleri

- 48 Ebr-i kâhırî kıatre-bâr olsa kazâ-yı rezimde
Çeşm-i hâşma her giyâh eylerdi kâr-ı neşteri
- 49 Emrini gûş eylese biñ cân ile naqqâd-ı çarh
Mâh u mihre naqş iderdi sikke-i sîm ü zeri
- 50 Nehyi cârî olsa ger şahş-ı hazânîñ başına
Âteşin tâs eyleye gülşende verd-i ahmeri
- 51 Maṭbaḡ-ı iclâl ü iḡbâlin ‘alev-rîz eylese
Encüm ü mâh-ı münîr olur şerâr ü aḡkeri
- 52 Gör kemâl-i ḡadr ü câhın kim tenûr-ı cûdınıñ
Oldı çarḡ-ı âsumân bir tûde-i ḡâkisteri
- 53 Olsa lâyıḡdır melâ’ik şâl idüp kâküllerin
Bezm-gâh-ı ḡulḡınıñ hep ‘ûd-ı sûz-ı micmeri
- 54 Bûy-ı ‘adliyle mu‘aṭtar oldı ‘âlem şâh-ı Hind
Başına şimden girü çalsun ḡo ‘ûd u ‘anberi
- 55 Dest-i ḡıfzı terbiyet itse eger birbirine
Tâ kıyâmet eyleye âḡişte âb u âzeri
- 56 Şeh-süvâr-ı şîr-dil kim tıḡını ‘üryân idüp
Eyledikçe esb-i ‘âlem-gird ile cevln-geri
- 57 Farḡ-ı a‘dâya kıyâmetler ḡopardı ḡüyyiâ
ḡavm-i ‘Âd üzre revân eylerdi bâd-ı şarşarı
- 58 Rüstem-âsâ ḡışm ile sürüp semendin eyleye
Beste-i fitrâkı farḡ-ı Keyḡubâd u Sencer’i
- 59 Merḡabâ raḡş-ı cihân-peymâ ki hengâm-ı ḡırâm
Şekl-i pâyı zâhir eyler nâf-ı müşḡ-i ezferi
- 60 ḡabbeza esb-i felek-cünbiş ki itdikçe şitâb
Gerd-i pâyin nev-‘arûs-ı mihriñ eyler mi‘ceri
- 61 Raḡşa âḡâz eyledikçe nâzenin refâr ile
Bir peridir dirdim olaydı eger bâl ü peri
- 62 Berḡ-ı cevln eblaḡ-ı ḡarrâña erzânî felek
Satl-ı zerrin itse aña âfitâb-ı enveri
- 63 Şâh-ı encüm-leşkerâ sultân-ı ḡurşid-efserâ
Ey serir-i şevketiñ şâhen-şeh-i sa‘d-aḡteri

- 64 Sensin ol kim zât-ı pâkiñdir şükûh-ı tâm ile
Bîşe-zâr-ı dest-gâh-ı himmetiñ şîr-i neri
- 65 Eylediñ âfâkı rûşen şeb-çerâğ-ı ‘adl ile
Ref’ idüp rûy-ı zemînden zulmet-i şîr u şeri
- 66 Sensin ol kim midhatiñde her sühân kim söyledim
Rütbe-i i‘ câz ile Hâssân’iñ oldu hem-seri
- 67 Cevher-i endişemi zât-ı şerifiñ gibi Hâk
Eylemiş teng-i heyûlâ-yı taşavvurdan berî
- 68 Kûy-ı ma‘ nâyı rübûde itdim evvel hâmlede
Devletiñde şâ‘ irân-ı dehriñ oldum eş‘ arı
- 69 Bu kaşîdem kim bihişt-âbâd-ı ma‘ nâdır nola
Nâv-dân-ı hâmem icrâ itse âb-ı kevşeri
- 70 Hüsrev-i tab‘ imdır ol hâkân-ı Hâkânî-beyân
Kim aniñ bâb-ı kemâlinde gedâdır Enverî
- 71 Bû ‘ Alî piş-i kemâlimde sebağ-hândır benim
Mektab-i feyziñ benim ‘allâme-i dâniş-veri
- 72 Kible-gâh-ı fiṭratiñ tab‘ im imâm-ı ‘ârifi
Câmi‘ -i endişeniñ nuṭkum haṭîb-i minberi
- 73 Sâğar-ı güftârımıñ ilhâm-ı Bârî bâdesi
Bâde-i eş‘ arımıñ feyz-i ilâhî sâğarı
- 74 Ma‘ nî-i rengîn ile her mısrâ‘ ı ebyâtımıñ
Gülşen-i sihr-i helâliñ sünbül-i nâz-güsteri
- 75 Satr-ı eş‘ arım ki hep nûr-ı siyâh-ı feyzdir
Olsa erzânî şu‘ â‘ -ı mihr-i târ-ı mıstarı
- 76 Böyle itlâf-ı güher itmezdi feyz-i nuṭk ile
Genc-i tab‘ im olmasa hüsniñ beyânıñ maşdarı
- 77 Gûne gûne hulle-i elfâz ile olmuş henüz
Nazmımıñ her satrı iklîm-i hayâliñ dilberi
- 78 Böyle isti‘ dâd ile gehvâre-i idrâkde
Görmedi tab‘ im gibi ferzend dehriñ mâderi
- 79 Geldi hengâm-ı du‘ â şimden girü taşdı‘ i ko
Besdir ey hâme Nazîm-âsâ sitâyîş-güsteri

- 80 Tâ şehen-şâh-ı zafer-leşker ‘adûnuñ başına
Teng ide her hâmlerde bu sâha-i pehnâ-veri
- 81 Hızr-ı himmet hem-‘inân u fetî ü nuşret hem-rikâb
Kande ‘azm itse ola ‘avn-i ilâhî yâveri
- 82 Şavlecân-ı tûğ-ı hısm ü kahrınıñ rûz-ı meşâf
Muttaşıl gâltânı olsun düşmenin kûy-ı seri
- 91 (T: 164b, H: 105b, R: 154a, A: 120a)**
(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)
- 1 Bârekallâh zehî kevkebe-i sulţânî
Ki şükûhı düşürür hayrete ins ü cânı
- 2 Şânekallâh zehî debdebe-i pâdişehî
Ki pür itdi felegi bang-i nefîr-i şânı
- 3 Levhâşallâh zehî salţanat-ı kâhire kim
Reşkden eyledi pîçide dil-i şâhânı
- 4 Şâh-ı Cemşîd-şaşem kim sipeh-i a‘ dâya
Kemterîn cümlesidir mûcib-i ser-gerdânı
- 5 Nice şeh mihr-i cihân-tâb-ı sa‘ âdet ki ider
Lem‘ a-i feyzine muhtâc meh-i tâbânı
- 6 Nice şeh pâdişeh-i tâc-ver-i deryâ-dil
Ki ider Hâtem'i de ğarç-ı yem-i ihsânı
- 7 Nice şeh husrev-i devrân ki henüz olmadadır
Pâdişâhân-ı cihân dergehiniñ der-bânı
- 8 Dâver-i pâk-şiyem dâd-penâh-ı ‘ âlem
Bağr-i bî-ka‘ r-ı kerem gevher-i cûduñ kânı
- 9 Rütbe-dân-ı ‘ ulemâ râtibe-bağş-ı şu‘ arâ
Dest-gîr-i ‘ urefâ mevhibe-i Rabbânî
- 10 Husrev-i Cem-‘ âzamet ya‘ ni Mehemmed Hân kim
‘ Âleme kehf-i emân oldu bülend eyvânı
- 11 Bû Bekir-şidğ u ‘ Ömer-‘ adl ü ‘ Alî-dâniş kim
Zâtıdır zîb-dih-i silsile-i ‘ Oşmânî
- 12 O felek-kevkebe kim bir dağî yâd itdirmez
Devleti salţanatı debdebe-i hâkânı

- 13 O cihân-dâver-i devrân ki degil mihr-i münîr
Burc-ı eflâke dikildi ‘alem-i ‘üvânı
- 14 Kudsîyân cân ile çârûb-keş-i dergâhı
Âsumân bende-i tâbî‘-şüde-i fermânı
- 15 Mülket-i mekrümetiñ dâd-ger-i dâdârı
Kışver-i ‘âtıfetiñ pâdişeh-i devrânı
- 16 Kızlüm-i devletiñ erzende dür-i yektâsı
Gülbün-i rif’atîñ üşkûfte gül-i hândânı
- 17 Lücce-i şab‘ı güher-pâş-ı ‘atâ olduqça
Maıv ide far‘ı hicâb-ı keremi ‘ummânı
- 18 Hürmen-i cân u dil haşma olur berq-efgen
Âteş-i qahrı eger itse şerâr-efşânı
- 19 Nükhet-i hulqı ‘ıtır-sâz-ı gâzâlân-ı Hıfâ
Nefha-i feyziniñ âhû-yı Huten hayrânı
- 20 Tavq-ı sîmîn ile bend itdi meger gerdenini
Hâle zann itme mehiñ zâhir olup noqşânı
- 21 Dîde-i hıfzı nigâh eylese pervâneye ger
Şem‘a ser-pûş ola bâd esdügi dem dâmânı
- 22 Hüsrevâ dâd-gerâ dâver-i ‘âlî-güherâ
Ey bilen meretebe-i ehl-i dil ü ‘irfânı
- 23 Sensin ol şaf-der-i a‘dâ-küş-i bî-pervâ kim
Eyleseñ raşş-ı şabâ-sür‘at ile cevlanı
- 24 Düşmeniñ başına her hatvede tozlar qopara
Zûr-ı pâyı getürüp zelzeleye meydânı
- 25 Deşt-i pehnâ-yı felek pey-siper-i cünbişidir
Sîm-i na‘l itseñ olur aña meh-i raşşânı
- 26 Sen o dâdâr-ı cihânsın ki müdâm olmadadır
Devr-i ‘adliñde seniñ zulm ü sitem zindânı
- 27 Nola olsa qalemim vaşfıñı itdikçe sürür
Çemen-i menqabetiñ murğ-ı hezâr-elhânı
- 28 Benem ol şâ‘ir-i pâkîze-edâ kim geçdi
Pâye-i şî‘r-i terim meretebe-i Sahbânı

- 29 Olmada murğ-ı kef-âmûz-ı kalem destimde
Gülbün-i ma' rifetiñ bülbül-i şad-destânı
- 30 Doldı âvâze-i eş' arım ile heft-ecrâm
Dutdı şît-i sühanım gûş-ı çihâr-erkânı
- 31 Harem-i hüsrev-i tab' imda kemer-beste Zâhîr
Pîş-i dergâh-ı kemâlimde gedâ Hâkânî
- 32 Şeref-i kadri zamânımda bulurdı gelse
Pâs-bân-ı der-i endîšem idüp Selmân'ı
- 33 Germ olup bülbül-i nuţkum çemen-i ma' nâda
İtse bu şi' r-i şafâ-bağşısı sürûr erzânî
- 34 Der-kemân görse hadeng-i nige-h-i cânânı
Tabla-i cânın ider dil hedef-i peykânı
- 35 Zağm-ı şemşîrine merhem-ţaleb olmam yârîñ
' Âfiyet bulmayayım ister isem dermânı
- 36 Rûze-dâr-ı gamıyuz biz o hilâl ebrûnuñ
Ki ola ' id-i vişâlinde felek kurbânı
- 37 Çemen-i nâza hırâm itse o serv-i bâlâ
Cism-i ' uşşâka gelür bîd gibi lerzânî
- 38 Eyleyen zülfini çevgân o perîniñ itmiş
Kûy-ı sergeşte dil-i bî-ser ü bî-sâmânı
- 39 Meclis-i hüsn ü cemâlinde melâhat hem-dem
Süfre-i behcetiniñ mihr ü vefâ mihmânı
- 40 Buldı gâyet sühaniñ durma du' â eyle Nazîm
Tâ-be-key eyleseñ sözleriñi tûlânı
- 41 Tâ ki âfâkı duta tañtana-i pâdişehi
Şaff-ı erkân-ı sa' âdetle dura divânı
- 42 Gül gibi tâli' i olduçça güşâde cebhe
Düşmen-i devletiniñ kârı ola nâlânı
- 43 Mesned-i ' izz ü sa' âdetde olup fermân-rân
Olmaya mağşere dek devletiniñ pâyânı

92 Kaşîde Berây-ı Selîm Girây Hân¹⁰³

(T: 165b, H: 107a, R: 155b, A: 135b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Bi-hamdillâh zafer buldı 'adûya bir şeh-i gâzî
Olup Hızr-ı hidâyet rehberi Mevlâ mühim-sâzı
- 2 Şadâ-yı âyet-i "fethün karîb" âfâkı doldurdu
Beşâret kûsınıñ gûş-ı cihânı dutdı âvâzı
- 3 Olup zîr-i livâ-yı nuşreti cünd-i ricâlü'l-gayb
Muzaffer kıldı Bârî ol sipeh-sâlâr-ı mümtâzı
- 4 Süleymân-taht u kişver Hân Selîm-i ma' delet-güster
Sikender-taht u efser âl-i Cengîziñ ser-efrâzı
- 5 O mümtâz-ı cihân kim doğmadı bânû-yı devrândan
Şehâvetde şecâ' atde henûz akrân u enbâzı
- 6 O şeh kim kaşd-ı nağçîr ile sürse raşşını eyler
Gâzâl-i hâveri rem-gerde-i bâng-i tabıl-bâzı
- 7 O şeh kim mülk-i Rûm'a zamm ider ednâ hücumıyla
Eger Tebrîz ü Şîrâz'ı eger Kâşân ü Ehvâz'ı
- 8 'Aceb mi Kişver-i Tûrân'a ilhâk itse Îrân'ı
Ne lâzım olmasun devrinde bir iklîmiñ efrâzı
- 9 Sipâh-ı rezminiñ "naşrun min-Allâh" cevher-i tîği
Livâ-yı 'azminiñ "innâ feteħnâ" nağş-perdâzı
- 10 Hîşâr-ı kûh-ı Kâf-ı himmetiñ simurğ-ı 'anğâsı
Fîrâz-ı âşiyân-ı rif' atîñ şâhîn ü şeh-bâzı
- 11 Fezâ-yı 'adl ü dâdîñ şâh-bâz-ı 'âlem-ârâsı
Cihân-ı 'aql u irşâdîñ hümâ-yı evc-pervâzı
- 12 Kıyâmetler kopardı fark-ı haşma şaħn-ı heycâda
Niyâmından çıkınca seyf-i meslûl-i ser-endâzı
- 13 Usûl-i tîği çaldı sâz-ı 'ömrün ceng-i harbîde
Kodı bî-berg ü sâz zinde-gânı haşm-ı nâ-sâzı
- 14 Yeriñ gerd ü gubârı dide-i a' dâyı kûr itdi
Nümâyân oldı faħr-i 'âlemiñ âşâr-ı i' câzı

¹⁰³ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 15 Gözün açdırmadı gerd-i hücumı haşm-ı hüd-bîne
Binâ-yı 'ömriniñ bir bir kapandı revzen-i bâzı
- 16 Kemân oldu 'adûnuñ kâmeti gürz-i girân itdi
Hıdengi doğru yoldan aldı cân-ı haşm-ı kec-bâzı
- 17 Bulunmaz fâş-ı râz eyler o deñli devri emn üzre
Meger râz-ı dil-i 'uşşâk-ı yârîñ çeşm-i gammâzı
- 18 Bahâr ile şitâda germ ü serde bakmadı hergiz
Geçürdi Nemçe vü Çeh Moşkof ü Leh'de kışı yazı
- 19 Feres-rân olsa eyler pür-gubâr âyîne-i mihrî
Dem-i cevân şitâbendir o esb-i çâpük ü tâzî
- 20 Cihân-peymâ o raşş-i tîz-rev kim gâm-ı evvelde
Geçer nûr-ı nigâhı vaqt-i sür' atde tek ü tâzı
- 21 Perî dirdim perî olsa lisânı olsa dirdim hûr
Nice medh itmesün ins ü melek ol raşş-ı şannâzı
- 22 Hıdvâ cânâ geçdi intizâr-ı va' de-i luţfuñ
Ola ümmîdim oldur 'an-şarîb ol va' diñ incâzı
- 23 Zamân-ı mekrümetdir cûd-ı luţf-ı bî-dirîğîñdan
Gerekdir ma' rifet erbâbınıñ ikrâm u i' zâzı
- 24 O hân-sâlâr-ı 'âlemsin ki hergiz olmamışken sır
Doyurdu ni' met-i cûd u nevâliñ dîde-i âzı
- 25 Mağaldır dergeh-i vâlâña şâhım 'arz-ı hâl itsem
Açılmam ğayra 'âr u ğayretimden dildeki râzı
- 26 Derûn-ı dilde az çok ârzû lâ-büd muşarrerdir
Yanımda gerçi yeksândır zer ü simiñ çoğı azı
- 27 Mesih-âsâ meger ihyâ ider bir nuţq-ı cân-başıñ
Helâk itdi beni nev-devletânıñ şive vü nâzı
- 28 Hıdvâvendâ şümâr-ı mağremân-ı bezmiñ itdikçe
Ferâmûş itme luţfuñdan Nazım-i nükte-pervâzı
- 29 Kınardı nağme-i vaşfiñda zühre 'andelib-âsâ
Şikeste olmasaydı muşrib-i endişemiñ sâzı
- 30 Olur râstî devriñde âheng-i hicâz itmek
Şifâhân u 'Irâk erbâbı görsün semt-i şeh-nâzı

- 31 Kaşîdem midhâtînde görse ikrâr iderlerdi
Zahîr-i Fâryâbî Enverî ‘Örfî-i Şîrâzî
- 32 Nola işbât-ı zât itsem güvâh-ı ‘âdilim sensin
Yeter nazmım elimde hüccet-i da‘ vâmîñ ibrâzı
- 33 Du‘ âya başla âdâb üzre taṭvîl-i kelâm itme
Sözün maḳbûldür ey ḥâme itnâbından îcâzı
- 34 Hemîşe taht-ı baht-ı düşmeni ol şeh idüp ber-bâd
Ğuzâta rûtbe-i fethîñ müdâm olduḡça iḥrâzı
- 35 Bula devr ü teselsül ‘ömr ü câhı sübhâ-i eyyâm
Güsiste-târ olunca olmaya encâm u âġâzı

93 Kaşîde Berây-ı Vaşf-ı Aḫmed Pâşâ¹⁰⁴

(T: 166b, H: 108a, R: 156a, A: 142b) (Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Zehî refî‘-i serâ-perde-i Süleymânî
Ki eylemiş anı teşrîf âşaf-ı şânî
- 2 Ḥoşâ o tâḡ-ı mu‘ allâ revâḡ-ı zîbâ kim
Düşürdi rif’ ati reşke sipîhr-i gerdânı
- 3 Tebârekallâh eyâ bâr-gâh-ı bî-hemtâ
Ki geçdi küngüresi çarḡ-ı tâ-be-sâmânı
- 4 Felek o ḥayme-i vâlâya itse şâyeste
Ṭînâb-ı şa‘ şa‘ a zer-mîḡ-ı şems-i tâbânı
- 5 Güzîde bâr-geh-i dil-güşâ ki seyr idicek
Ṭînâba oldı kıyâs itme beste dâmânı
- 6 Firâz-ı Ḳâf-ı sa‘ âdetde murġ-ı ‘ anḡâdır
‘ Aceb mi şehper-i devletle itse cev lâni
- 7 Kemâl-i vüs‘ atini gör ki itseler lâyıḡ
Kemîne ṭâḡına âvîze heft-eyvânı
- 8 Nedir o çetr-i mu‘ allâ ki ejdehâ-mânend
Dem-â-dem itmededir ḡıfz o genc-i pinhânı
- 9 Derûn-ı sînesi der-cây-ı şâhid-i iḡbâl
Revâdır olmasa ol ‘ âşîḡñ girîbânı
- 10 Sipîhr eyledi rû-mâl-i tehniyet-gûyân
Getürdi mehce-i zerrîn mihr-i raḡşânı

¹⁰⁴ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 11   K̇abâ-yı sebz ile bîrûnı dilber-i ÷annâz
Derûnı sîne-i ‘aşık mişâl-i nûrânî
- 12   Sütûnı kâmet-i cânân gibi cihân-ârâ
Sezâdır itse nigûn-sâr serv-i bostânı
- 13   Ḣaṭ-ı kitâbeleri ta‘ne-dâd olursa eger
Gûbâr-ı ḥaṭṭ-ı ruḥ-ı dil-rübâya erzânî
- 14   Ṫınâbı zülf-i bütâna düşürdi çîn-i ḥased
‘Aceb mi itse girih-beste rişte-i cânı
- 15   Göreydi dîde-i ‘ibretle nakş-ı ezhârdan
Olurdu Mânî vü Bihzâd deng ü ḥayrânı
- 16   Nola düşerse nazardan nigâr-ḥâne-i çîn
K̇apatdı ḥaclet-i nakş ile Mânî dükkânı
- 17   Gülünde tâb u tarâvet o deñli ketm eyler
Nesîm-i gıbtâ yine ḡonca verd-i ḥandânı
- 18   ‘Ale'l-ḥuşûş o kadar ḡoncası feraḥ-zâ kim
Güşâd ider dil-i şad-bülbül-i ḥoş-elḥânı
- 19   O deñli nergis-i nâz-güsterinde ḥâlet kim
Bırakdı ḥayrete çeşm-i siyâh-ı ḥûbânı
- 20   Eger ki sünbülüne dilberân ideydi nigâh
Düşerdi pîçişe hep kâkül-i perîşânı
- 21   O ḡüne lâle-i rengîni tâb-güster kim
Niḡâb-ı şerme ḡoya görse ḥûr u ḡilmânı
- 22   Nedir o râst u çep her nihâl-i ḡûn-â-ḡûn
Ki seyr ider unudur serv-i ḥoş-ḥırâmânı
- 23   Gören o perçem-i pür pîç ü ḥamla tuḡlarını
İder mi ârzû-yı seyr-i sünbülîstânı
- 24   Muḡîm olan o gülistân-ı bî-ḥazân içre
Diler mi hiç temâşâ-yı bâḡ-ı rıḡvânı
- 25   Ḥazânı olmaz o bâḡıñ ki dâ’im itmededir
K̇udûm-i âşaf-ı dehre şükûfe eḡşânı
- 26   Ḥudâyḡân-ı felek-bâr-ḡâh kim olmuş
K̇alem-rev-i kerem ü himmetiñ ḡalem-rânı

- 27 Sütûde âşaf-ı zî-şân müdebbir-i devrân
Penâh-ı hâlk-ı cihân 'âlemiñ niğeh-bânı
- 28 Bihîn bahâr-ı himem feyz-güster-i 'âlem
Vücûdı bahr-i kerem cûdı ebr-i nîsânî
- 29 Meh-i sipihr-i 'atâ mihr-i âsumân-ı şehâ
Çerâğ-ı bezm-i hüdâ şem'-i luğf-ı Rabbânî
- 30 Cenâb-ı Aḥmed Pâşâ vezîr-i çarḥ-ı münîr
Cihân-kevkebe dehrîñ hıdîv-i zî-şânı
- 31 Zâfer-sipâh o dâver ki şahn-ı 'işretde
Ḳuruldı devlet ile bâr-gâh-ı 'üvânı
- 32 Ḥîred-şükûh o vezîr-i güzîde kim olmuş
Ḥamîde ḳadd ile gerdûn muṭî'-i fermânı
- 33 Ferîd-i dehr o âşaf ki cân u dilden olur
Der-i sa'âdetiniñ Keyḳubâd der-bânı
- 34 Şükûfe-zâr-ı 'atânîñ riyâz-ı ra' nâsı
Fürûğ-ı mihr-i şehânîñ sipihr-i devrânı
- 35 Gül-i hadîka-i hilmîñ bahâr-ı ğarrâsı
Dür-i şadefçe-i 'ilmiñ muḥîṭ-i 'ummânı
- 36 'Asâkir-i himem ü mülk-i şefḳatiñ şâhı
Cevâhir-i kerem ü cûd u himmetiñ kânı
- 37 Olursa her gice pîş-i oṭâğ-ı ḳadrinde
Meh-i münîr sezâ meş'-al-i fûrûzânı
- 38 'Aceb mi şems ü ḳamerden iderse iki ceres
Ḳaṭâr-ı rif'atiniñ çarḥdır şütür-bânı
- 39 Biterdi her bün-i hârında şad-gül-i iḳbâl
Ḳazâyâ olsa revân cûy-bâr-ı iḥsânı
- 40 Semûm-ı hışmı çemen-zârdan güzâr itse
Olurdi cümle-i ezhâr-ı bâğ nîrânî
- 41 Buḥûr-ı micmere-i hüsn-i hulḳ-ı pâkiyle
Mu'atṭar itmededir kârım ins ile cânı
- 42 Ḥumâr-ı faḳr götürmezdi bâde-i idbâr
İdeydi sâḳî-i iḳbâli kâse-gerdânî

- 43 Eger piyâle-i hıfzı döneydi meclisde
Virirdi zehr de ‘ ayyâşa keyf-i rûhânî
- 44 Bahâdır-ı vüzerâ kim olursa şâyeste
Hilâl ü bedr-süvâr olsa gûy u çevgânî
- 45 Ğılâfa bir daĝı girmem diyü maĝall-i ğazâ
Yemîn ider ser-i a‘ dâya tîĝ-ı bürrânî
- 46 İderdi âyîne-i mihri zeng-dâr-ı ğubâr
Ķazâ-yı rezimde itdikce esb-cünbânî
- 47 Şecî‘ -i şaĝn-ı vegâ kim miyân-ı meydânda
Olunca sür‘ at ile cilve-rîz-i yek-rânî
- 48 Virir hücûm ile şîr-i ĝarîne teb-lerze
İder şitâb ile pes-mânde murĝ-ı perrânî
- 49 Virirdi şadmesi tünd eyledikçe refâtârın
Zemîne zelzele çarĝ-ı berîne lertzânî
- 50 Ğıred-şükûh vezîrâ ğüzîde-tedbîrâ
Eyâ cihânîñ olan Rüstem ü Nerîmân’ı
- 51 Zâhîr-i devlet ü dînsin saña dinilse nola
Zehî serîr-i kemâlîñ ĥıdv-ı ĥâĝânî
- 52 Henûz görmedi ĥaĝĝâ ki dîde-i eyyâm
Seniñ gibi daĝı düstûr-ı kâmil-iz‘ ânî
- 53 Fezâ-yı midĝat-i zâtıñda himmetiñle revâ
Benim de tevsen-i tab‘ im olursa meydânî
- 54 Benem o çeşme-i ma‘ nâ ki hıızr-ı evşâfiñ
Aĝıtdı levĥa-i ĥâmemden âb-ı ĥayvânî
- 55 Henûz gevher-i nazmım olursa lâyıĝdır
Tırâz-ı nazm-ı le‘âlî-nizâm-ı Şahbânî
- 56 Pür itdi debdebe-i kûs-ı şöhret-i süĝanım
Fezâ-yı şeş ciheti şaĝn-ı çâr-erkânî
- 57 Ğüzide şâ‘ir-i ‘âlî-cenâb-ı devrânım
‘ Aceb mi dehrîñ olursam süĝanda Ğassân’ı
- 58 Yegâne sâĝîr-i efsûn-tırâz-ı ‘irfânım
Ki lâl ider süĝanım ĥaşm-ı dún u nâdânı

- 59 Henûz görmedi rindân-ı meclis-i ma' nâ
Benim gibi daği mest-i müdâm-ı ' irfânı
- 60 Sütûr-ı nazmımı seyr eyleyen görür dâ'im
Benefşe-zâra bakup vâdî-i hıyâbânı
- 61 Sevâd-ı kilk-i terim çeşm-i ehl-i ' irfâna
Unutdurur eşer-i sürme-i Şifâhânı
- 62 Benem o bülbül-i hûnîn terâne kim itdi
Zebân-ı hâme-i mu' ciz-demim ğazel-hânı
- 63 Dirîĝ gelmedi şehre o mâh-ı Ken' ânî
Gönül arar nice demdir ki Yûsufistânı
- 64 Hıred-rübûde dil-i ğisûvân çindârî
Şekîb-i ğavta-ğor-ı mevc çîn-i pîşânî
- 65 Cemâli kûlzüm-i bî-sâhil-i melâhatdir
Ki oldu fûlk-i dile çâr-mevc-i müjgânı
- 66 Gönül hadeng-i hayâliyle şâd idi göreli
İşâbet eylemez oldu nişâna peykânı
- 67 Nice cigerde biter zağm-ı tîri şad-feryâd
Ki tâze saçdı nemek hoşka-i zenehdânı
- 68 Bilür harâretimi ol tabîb-i cân u dilim
Şunarsa kâse-i la' li şarâb-ı rümmânî
- 69 Ğubâr-ı haţ-ı lebi ser-nüvişt-i hayrânı
Sevâd-ı kâküli mecmû' a-i perîşânı
- 70 Hep itdüğün bulur olsun hele haţ-âverde
Nazîm bir gün o mâha gelür peşimânî
- 71 Yeter bu da' vî-i bî-ma' nâ ile hatm-i kelâm
Kaşide buldı nihâyet irişdi pâyânı
- 72 Hemîşe tâ ki serâ-perde-i şeh-i hâver
Sipihre vaz' oluna şubh-dem be-şâdânî
- 73 Hezâr zîver ile bâr-ğâh-ı iclâlî
Bula ferağla ğüşâyış be-luţf-ı Yezdânî
- 74 Ola şafâ ile revnağ-pezîr tâ dem-i haşr
Fürûĝ-ı neyyir-i ' adliyle ' âlem-i fânî

94 Kaşîde Berây-ı Muştâfâ Pâşâ¹⁰⁵

(T: 168a, H: 109b, R: 158a, A: 148b) (Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Seher ki eyledi hürşid pertev-efşânı
Cihâna sâye-fîgen oldı nûr-ı Yezdânî
- 2 Ne nûr nûr-ı ilâhî ki itmede her şeb
Fürûğ-ı mihrine vâbeste mâh-ı tâbânı
- 3 Ne mihr-i feyz-i Hudâ kim hemîşe eylemede
Cemâl-i hüsn ile pür-zîb Yûsufistânı
- 4 Ne hüsn-i havşala-sûz âfitâb-ı burc-ı cemâl
Ki dâ'im olmadadır reşk-i mâh-ı Ken'ânî
- 5 Zehî cemâl ki görse Bütân-ı Yağmâ'yı
Olurdu bende-i ser-kâkül-i perîşânı
- 6 Zehî cemâl ki hûr-ı bihişt ser-cümle
Hezâr hasret ile çâk çâk hayrânı
- 7 Zehî cemâl ki olmuş şafâ ile hûbân
Fütâde-i qadem-i serv-i hoş-hırâmânı
- 8 Zehî cemâl-i maḥabbet-fezâ ki ' işve-künân
İdeydi sâķî-i la' lîn-piyâle gerdânı
- 9 Daḫi pür eylemeden sâğarın ide medhûş
Şabâḫ-ı maḫşere dek ceste ceste mestânı
- 10 Tebârekallâh eyâ sâķî-i piyâle-i ' aşķ
Ki itdi bezmine dil-teşne ins ile cânı
- 11 Ne bezm bezm-i maḥabbet ki hûn-ı dildir mey
Sifâl-i serdir anıñ sâğar-ı dıraḫşânı
- 12 Degil o bezm ki olup erâzil erbâbı
Meyinde ḫâb ola câmında ' aks-i devrânı
- 13 O bezm-i ḫâşdır el-kışşa ḫâhişim ki virir
Müdâm bî-mey ü sâğar neşât-ı rûḫânî
- 14 O bezm-i ḫâş ki yokdur ḫumârı bâdesiniñ
Tamâm vaḫdetiyândır gürûḫ-ı rindânî
- 15 O bezme vâşıl olan rind-i ' aşķa şad-ğıbta
Ki dem-be-dem çeke câm-ı şarâb-ı ' irfânı

¹⁰⁵ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 16 O bezmi biz de görürdük meger ki kuhl ideyüz
Ğubâr-ı dergeh-i pâk-i ħıdîv-i zî-şânı
- 17 Zehî ħıdîv-i cüvân-baĥt u ma' delet-pîşe
Ki çarĥ olsa revâdır muĥf' -i fermânı
- 18 Zehî ħıdîv-i bülend-âsitân ki şâyeste
Olursa dergehiniñ Keyķubâd der-bânı
- 19 Bihîn bahâr-ı sa' âdet ki sebze-zâr eyler
Seĥâb-ı himmetiniñ feyzi bâĥ-ı ĥırmânı
- 20 Vezîr-i devr-i zamân âşaf-ı Süleymân-şân
Bisât-güster-i iĥsân ĥâtem-i şânî
- 21 Dilîr-i zûr-ı ĥazâ Rüstem-i cihân-ârâ
Vezîr-i ĥal' a-güşâ ' âlemiñ Nerîmânı
- 22 Bülend-ķadr ü himem Ca' fer-i kerîm şiyem
Tırâz-ı bezm-i kerem şem' -i luĥf-ı Rabbânî
- 23 Nedîm-i şâh-ı cihân ya' ni Muştafâ Pâşâ
Ki cebhesinde ' ayân nûr-ı pâk-i sübhânî
- 24 O şâh-bâz-ı bülend-âşiyân ki lâyıķdır
Firâz-ı evc-i sa' âdetde itse cevlanı
- 25 O Cem cenâb-ı hüner-ver vezîr-i ferruĥ-dem
Ki dutdı gerdiş-i gerdûnı şöhret-i şânı
- 26 O âfitâb-ı sipihr-i kerem ki itmededir
Fürûĥ-ı cûdı şeb-i ye ' si şubĥ-ı nûrânî
- 27 Sipihr-i ma' deletiñ mihr-i Müşterî-râyı
Riyâz-ı ma' rifetiñ tâze verd-i ĥandânı
- 28 Biĥâr-ı ' izzete zâtıdır girân-mâyesi
Bahâr-ı devlete cûdı seĥâb-ı nîsânî
- 29 Sipihr şevķ ile cüyâ-yı sâye-i keremi
Muĥîĥ teşne-leb-i çeşme-sâr-ı iĥsânı
- 30 Tereşşuĥ itse eger ebr-i luĥfı gül-zâra
Duta ķıyâmete dek tâze bâĥ u bustânı
- 31 Ta' alluķ itse eger çeşmi ĥışm-ı deryâya
İderdi maĥşere dek şu' le-rîz ' ummânı

- 32 Şemîm-i micmere-i hüsn ü hulķı añdırırmaz
Meşâm-ı cân u dile bûy-ı zülf-i cânânı
- 33 Sipihir itmedi devrinde kimseyi giryân
Meger ki sâgar-ı lebrîz-i mey-güsârânı
- 34 İderdi ferş vücûdın kazâ-yı hıfzında
Künâm-ı şîriñ olaydı gazâl mihmânı
- 35 Yegâne âşaf-ı devrân ki şahn-ı heycâda
Hücûm-ı heybet ile itse esb-cünbânı
- 36 İderdi cünbişi çarķ-ı berîni gerd-âlûd
Virirdi şadmesi kâr-ı zemîne lerzânı
- 37 O yekke-tâz-ı cihân kim olursa lâyıkdır
Hilâl-i çarķ-ı berîn na^l-i sîm-i yekrânı
- 38 O raķş-ı çâpük ü ra^c nâ ki haddidir itse
Şitâbı târik-i eflâke gerd-efşânı
- 39 Kazâ-yı ma^c rekede itse şavlecân-bâzî
Ser-i ^c adû olur elbette gûy-ı galţânı
- 40 Vezîr-i mûy-şikâfâ cihân inşâfâ
Eyâ cevâhir-i luţf u mürüvvetiñ kânı
- 41 Hudâygânâ sensin ki tab^c -ı pâkiñdir
^c Ayâr iden zer-i miķdâr-ı nükte-sencânı
- 42 Cihân-penâhâ sensin ki şem^c -i zâtıñdır
Sipihir-i ^c âţfetiñ âfitâb-ı raķşânı
- 43 Kerem-şi^c ârâ sensin ki feyz-i kâm ile
Disem devâtıña ^c aynü'l-hayât erzânı
- 44 Bahâr-ı midĥat-i zâtıñda oldı kilķ-i terim
Ĥadıķa-i süĥanıñ bülbül-i hoş-elĥânı
- 45 Firâz-ı gülbün-i vaşfıñda hem münâsibdir
Bu nev-terâne ile eylese ĥazel-ĥânı
- 46 Egerçi mürdeye cândır nigâh-ı pinhânı
Hezârın öldürür ammâ ki çeşm-i fettânı
- 47 Beni görünce ider ebruvânını pür-çîn
Fiĥân ki cânıma geçdi ĥadeng-i müjĥânı

- 48 Bir oldı pençe-i pür-zûr dest-i hüsniyle
Dirîğ hayf-ı diliñ dâmen ü girîbânı
- 49 Cefâ serîr-i cemâlinde şâh-ı fermân-rân
Vefâ kalem-rev-i hüsñünde şahş-ı zindânî
- 50 ‘ Aceb mi cân u dil olsa kemend-i zülfine bend
Ki fitne olmuş esîr-i çeh-i zenahtânı
- 51 Zamânıdır nola garrâlanur ise hüsñ ile
Mürûr ile gelür ol şûha da peşmânî
- 52 Nazîm olma hâzer dil-firîb va‘ desine
Şikeste silsiledir zülfi gibi peymânı
- 53 İrişdi vaqt-i du‘ â ey kalem ko taşdı‘ i
Hamûş sözleriñ itme dirâz u tûlânî
- 54 Hemîşe eyleye tâ kim münevver ü pür-zîb
Cihânı neyyir ü hüsñ ile nûr-ı Rabbânî
- 55 Fürûğ-ı tal‘ ati olduqça rûz u şeb pür-tâb
Çerâğ-ı tâli‘ -i firûzı olmasun fânî

95 Kaşîde-i Bahâriyye Berây-ı Muştafâ Pâşâ¹⁰⁶
(T: 169b, H: 111a, R: 159b, A: 149b)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Yine mestâne hây u hûy-ı bülbül dutdı dünyâyı
Yine var ise çekmiş desti gülden câm-ı şahbâyı
- 2 Yine farı-ı leâfette perîşân turre sünbüller
Füzûn itmekde müşgîn bûy-ı kûy-ı dilârâyı
- 3 Yine her lâle almış dûşına bir râyet-i hûnîn
Çeküp şemşîrini süsen perîşân itdi sermâyı
- 4 Yine taht-ı zümürürd üzre şâh-ı gül cülüs itdi
‘ Aceb mi açsa nergis şevk ile çeşm-i temâşâyı
- 5 Yine gûş-ı kabûl açmış çemende istima‘ eyler
Gül-i ra‘ nâ nevâ-yı bülbül-i mergûle-pîrâyı
- 6 Yine kan almak için neşter-i hârı alup deste
Şabâ şâh-ı gül-i terden aqıtılmış hûn-ı sevdâyı

¹⁰⁶ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 7 Yine cûlar kemer oldı miyân-ı şâhid-i bâğa
Taķındı ħançer-i ser-tîz şâĥ-ı bîd-i zîbâyî
- 8 Görenler Cem şanur sâġar-be-kef taĥt-ı muraşşâ^ç da
Firâz-ı gülbün-i pür-jâle üzre verd-i ħamrâyı
- 9 Kâbâ-yı sebz ile gördükde cûlar servi tûtî-veş
Ayaġına düşüp gösterdi mir[’]ât-ı mücellâyı
- 10 Yine teşrîf idüp gül-zârı sultân-ı bahâr oldı
Ser-â-ser bâğa geydüirdi bu zîbâ naç^ç -ı ħađrâyı
- 11 ^ç İzâr-ı âteşinin ^ç arz idüp her ġonca gülsende
Yaķup ĥâkister itdi ^ç andelîb-i zâr u şeydâyı
- 12 Sevâd itmiş şanurlar levĥ-i sîme ĥâme-i ġudret
Müsel sel mevc ile seyr eyleyen cûy-ı feraĥ-zâyı
- 13 Temâşâ eyleyen mir[’]ât-i cûy-ı bâġı seyr eyler
Şafâ-yı meşreb-i pâşâ-yı ^ç âlî-ġadr ü yektâyı
- 14 Vezîr-i mekrümet-perver ki lâyıķ reh-güzârında
Gül-âb-ı feyz ile ebr-i sa^ç âdet itse saġķâyı
- 15 Müşîr-i müsteşâr-ı dîn ü devlet âşaf-ı yektâ
Ki ĥüsn-i ĥulķı meftûn eyledi a^ç lâ vü ednâyı
- 16 Ser-efrâz-ı mükerrerem dest-gîr-i cümle-i ^ç âlem
Ĥıdıv-i muĥterem şâĥib-nişâb-ı kâr-fermâyî
- 17 Nedîm-i ĥusrev-i ^ç âlem muşâĥib Muştâfâ Pâşâ
Ki eyler târik-i ġadr-i bülendi âsumân-sâyı
- 18 O düstür-ı Süleymân-kevkib-i Kâf-ı sa^ç âdet kim
Sezâ çârüb iderse dergehinde bâl-i ^ç anķâyı
- 19 O zî-ġadr-i mükerrerem kâmrân-ı mülk-i devlet kim
Pür itdi kûs-ı şân ü şevketi nüh taķ-ı vâlâyı
- 20 O ĥikmet-pîşe kim devrinde eylerdi eger gelse
Debistân-ı kemâlinde sebaķ-ĥân İbn-i Sînâ’yı
- 21 Beşer meftûn-ı aĥlâķı melek ĥayrân-ı eţvârı
Muĥaşşal kendüye dil-beste itdi zîr ü bâlâyı
- 22 Fürûġı bî-fer eyler şeb-çerâġ-ı mâĥ-ı pür-nûnı
Şükûĥı pest ider nüh-pâye ķaşr-ı çarĥ-ı minâyı

- 23 Dil-i dânası ‘ârif kâr-ı halk-ı dehri ser-tâ-ser
Zamîr-i pâki vâkıf cümle ahvâl-i re‘âyâyı
- 24 Yed-i beyzâ-yı luftı pertev-endâz oldu âfâka
Kef-i ihsânı itdi baħr ü kâna cûd-baħşâyı
- 25 Meh-i nev kim miyân-ı kadrine bir sîm-ħançerdir
Kemer-bend-i muraşsa‘ itse lâyıķ necm-i Cevzâ’yı
- 26 Revân olsa nesîm-i luft-ı tab‘ı cânib-i deşte
İder bir demde gülşen feyzi ħâristân-ı şahrâyı
- 27 Vezân olsa semûm-ı ħışm u qahrı sûy-ı deryâyâ
Şadefde aħker eyler dâne-i lü‘lû-yı lâlâyı
- 28 Buħûr-ı micmer-i aħlâķına lâyıķ eger Rıdvan
İderse şâl-i müşgîn ‘anberîn gîsû-yı ħavrâyı
- 29 Eger bâğ-ı şebâba ebr-i ħıfzı kaķre-bâr olsa
Ola tâ-rûz-ı ferdâ sebz-ter gül-zâr-ı pür-tâbı¹⁰⁷
- 30 Zebânımdan dimiş gûyâ muķaddem Nef‘î-i merħûm
Beyân-ı cûd-ı tab‘ında bu beyt-i pâk-ma‘nâyı
- 31 ‘Alevlendi dilinde âteş-i reşk-i kef-i desti
Pür oldu şâĥ-ı mercân ile şanmañ ka‘r-ı deryâyı
- 32 Sevâd-ı meh kıyâs itme nişân-ı pâyıdır bî-şekk
Güzâr itdikde esb-i kâdri nüh-çarĥ-ı mu‘allâyı
- 33 Cenâb-ı fâris-i şaĥn-ı sa‘âdet kim görüp çarĥıñ
Hilâliñ raĥşına na‘l itdi miĥ itdi şüreyyâyı
- 34 Seher eşheb süvâr olsa ħabâ-yı âl ile gûyâ
Tulû‘ itdi şanurlar âfitâb-ı ‘âlem-ârâyı
- 35 O raĥş-ı tîz-rev kim saķf-ı çarĥı pür-gubâr eyler
Gelince şevķ ile cev lâna gerd-i cünbiş-i pâyı
- 36 Şikest itmez ser-i mü üzre gâhî gelse reftâra
İderken zûr-pâyı rîze rîze seng-i ħârâyı
- 37 Felek-mesned ħudâvendâ vezîr-i ‘adl-peyvendâ
Eyâ çarĥa der-i kâdriñ şeref-baĥş-ı cebîn-sâyı

¹⁰⁷ Bu beyitte kafiye bozuktur.

- 38 O İskender-şaşemsin kim zühür-ı ' izz ü iclâliñ
Unutdurdı cihâna şevket-i Cemşid ü Dârâ'yı
- 39 Revâ âyine-i vaşfiñ görüp eylerse zevkinden
Bu güne bir gâzelle tûtî-i hâmem şeker-hâyî
- 40 Der-âgûş itmek olmaz hâle-veş ol mâh-sîmâyı
Ki tâli' bî-vefâ dil mübtelâ vü baht hercayî
- 41 Perîşân hâl-i sünbül hayret üzre nergis-i şehlá
Görüp çeşm-i siyeh-mest ile ol zülf-i semen-sâyı
- 42 Tebessüm-rîz olup güftâra gelse la'l-i cân-bağşı
İder mânend-i gönca beste-dem tûtî-i gúyâyı
- 43 Yeter sermest olup âşüb şaldı dehre ol gâmze
Ki bîm-i hançeri şad-pâre kılmış verd-i ra' nâyı
- 44 Nazîm-âsâ ben ol mu' ciz-dem-i sihr-âferînim kim
Getürdi rakşa nazmım rûh-ı Hâkânî vü Rûknâ'yı
- 45 Tekellûf ber-şaraf görse bu nev tarlı kaşidemde
İderdi leb-gezân Nef' î gibi üstâd-ı garrâyı
- 46 Gâzel hod munhaşırır tab' ıma sihr eylerim anda
Alınca destime Şâ'ib gibi kilik-i güher-zâyı
- 47 Mu' ammâ söylesem esb-i sebük-cevlân-ı endişem
İde Emrî-i mîre teng meydân-ı mu' ammâyı
- 48 Eger inşâya bir dem rağbet itse tab' -ı pür-zûrum
Baña teslîm ide Vaşşâf u Veysî semt-i inşâyı
- 49 Du' â hengâmıdır şimdi kaşide irdi pâyâna
Cenâb-ı Hakk'a aç ey hâme gel dest-i temennâyı
- 50 Hemîşe dergeh-i gülde debîr-i bâd-ı nev-rûzî
Berât-ı bâğa kilik-i sebz ile çekdikçe tuğrâyı
- 51 Ola gül gibi hurrem gönca-i iqbâli devletle
İde hâr-ı melâmet dil-hırâş-ı guşşa a' dâyı
- 96 (R: 355a)** (Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)
- 1 Ey şadr-nişîn-i harem-i kurb-ı ilâhî
Teşrîfine levlâk serâ-perde-i şâhî
- 2 Mağbûb-ı Hudâ Aşmed-i Muhtâr ki olmuş
Biñ cân ile fermân-beri tâ mâh-zi-mâhî

- 3 Maḥkûm şeh-i emrine maḥlûḳ-ı dü-^ç âlem
Dergâhı ^çuşât-ı ümemiñ cây-ı penâhı
- 4 Sultân-ı risâlet şeh-i eyvân-ı nübüvvet
Kim olmuş ezel her dü-cihân mülḥaḳ-ı câhı
- 5 Mişbâḥ-ı fûrûzân-ı hidâyet ki Hâḳ itmiş
Pervâne-i mişkât-ı ruḥı mihr ile mâhı
- 6 Ol seyyid-i ^ç âlem sened-i ^ç âlemiyânıñ
Derbân-ı der-i ^ç izzetiniñ çarḫ ola râhı
- 7 Ol neyyir-i rahmet o meh-i burc-ı yaḳîniñ
Şerḫ eyleyemez vaşfını Cibril kemâhı
- 8 Kılmış o şehiñ micmere-gerdân-ı tarâvet
Gîsûlârınıñ her ḥamı bir nûr-ı siyâhı
- 9 Bostân-ı ledün gülşen-i ^ç irfân u ḥaḳîḳat
Kim oldu yenâbî^ç-i füyûzât-ı miyâhı
- 10 Cibril-i Emîn peyk-i cenîbet-keş-i ^ç azmi
Ervâḫ-ı muḳaddes şaf-ı rezminde sipâhı
- 11 Yektâ idügin eyledi işbât vücûdı
Olsa dü-cihânda nola kevneyn güvâhı
- 12 Aḥkâm-ı şerî^ç at ile her tâ^ç ati âmir
Fermân-ı nübüvvet ile her münkeri nâhı
- 13 Hâḳ-i deriniñ sâ^ç ili şâhib-ser ü sâ mân
Rû-gerde-i dergâhı dü-^ç âlemde tebâhı
- 14 Geldikçe tavâfa ḥarem-i kûyını ervâḫ
Hemvâre çeker sürme gubâr-ı ser-i râhı
- 15 Şemşîr-i şerî^ç atle ider ḥükmini icrâ
Bilmez ne fesân ne meded-i seng-i ferâḫı
- 16 Cân atsa dem-â-dem yeridir kûyına ümmet
Elbette çeker kâhrübâ kendüye kâhı
- 17 Dergâhına rû-mâle varan ehl-i kemâliñ
Ḥurşîd ola şermende-i envâr-ı cibâhı
- 18 Tefsîr idemez muşḫaf-ı evşâf-ı cemîlin
Cân u dil-i şad-Ḳâḏî vü Keşşâf ola sâhı

- 19 Bî-cân olanıñ bâdiye-i maḥmidetinde
Bir dil ola ḳabrindeki her sebz-i giyâhı
- 20 Deryâ-yı şenâsında bulunmaz bün ü sâḫil
Ġavvâş-ı ḫired eyleyemez anda şinâhı
- 21 Şefḳatle ‘uşât-ı ümemi ‘afv idüp eyler
Maḫşerde de ġarḳ-ı nî‘am-ı nâ-mütenâhı
- 22 Elbette anıñ bedreḳa-i ‘afvına muḫtâc
Her ġaflet ile ġüm-şüde-i râh-ı menâhı
- 23 Tâb-ı teb-i mihriyle derûn-sûḫtegânıñ
Ḳandil-i ser-i ḫâki ola şu‘le-i âhı
- 24 Sînemde ‘ayân dâġ-ı ġam-ı ġuşşa-ġüdâzı
Cânımda nihân şevḳ-i ruḫ-ı ḫavşala-ġâhı
- 25 Tek lâyıḳ olaydım yetişür iki cihânda
İksîr-i sa‘âdet baña bir nîm-nigâhı
- 26 Şâhâ belini bâr-ı ḫaḫâ бүkdi Nazîm’iñ
Bî-ḫâḳat olup ḫam-zededir ḳadd-i dü-tâhı
- 27 Şermende-i ‘afv eyle yine merḫametiñden
Gerçi yetişür şerm ü ḫayâ aña ġünâhı
- 28 Redd itme meded sâ‘il-i bâb-ı keremiñdir
Ḳıl muġtenem-i cüduñ o nâdîde-refâhı
- 29 Ḫâk-i der-i cüduñda işin eyleyen altun
Nâz eyleye tâc-ı zer-i ḫurşide külâhı
- 30 ‘Arz itdi yine ḫâlini bu na‘t ile şimdi
Luḫf u keremiñden nola itse şıla-ḫâhı
- 31 Ḫûn-ġirye-i ‘aciz ile olur çâk-ı ġirîbân
Vaşf-ı şıfatıñda ḳalem alsa ele ġâhı
- 32 Tâ ehl-i diliñ midḫat-i zât u şıfatıñda
Teslîm ü taḫiyyâtıñ ola zîb-i şifâhı
- 33 Zencîr-i meşâ’ible ola bend ü ġiriftâr
Ḫaḳ düşmeniñi sicn-i ‘ademde ide çâhı

TÂRİHLER

1 Târîh Berây-ı Kaşr-ı Hüseyn Pâşâ¹⁰⁸

(H: 258b, R: 335b, A: 164a) (Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Hâzret-i Hân Mehemmed-i Râbi'
Şânî-i Bü'l-feth şeh-i yektâ

2 Seyr-i deryâya meyl idüp tab' ı
Cûy-veş hükmin eyledi icrâ

3 Leb-i deryâda meşreb-i pâki
Emr idüp bir maqâm-ı rûh-efzâ

4 Şâhib-i hüsni ü hulq u cûd u ni' am
Bermekiyyü's-şiyem Hüseyn Âgâ

5 İtdi fermân-ı şehriyârî ile
Böyle bir kaşrı üç gün içre binâ

6 Oldı bu kaşr-ı bî-kuşûr el-hâk
Revnaq-efzâ-yı sâhil-i deryâ

7 Didi târîhini Nazîm görüp
"Kaşr-ı şâdî vü dil-keş ü zîbâ" (1091)

2 Târîh Berây-ı Kapûdân Muşâhib Muştafâ Pâşâ¹⁰⁹

(H: 258b, R: 335b, A: 162a) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Muşâhib Muştafâ Pâşâ o düstûr-ı mükerrer kim
Kef-i dür-pâşınıñ müstağrak-ı ihsânıdır deryâ

2 Nedîm-i hüsrev-i 'âlem ki itmiş feyz-i Rabbânî
Kemâlât u hünlerle zâtını mümtâz u müsteşnâ

3 Sa'âdetle kapûdân oldı ol dâdâr-ı deryâ-dil
'Aceb mi şarqdan garba iderse hükmin icrâ

4 Süleymân-kevkeb-i kâf-ı sa'âdet kim degil keştî
Yetişdi berzede-dâmân-ı fermânı olup 'anqâ

5 Yüritdi kâleb-i fersüdeyi rûh-ı revân oldı
Zehî 'İsî-nefes kim eyledi bir mürdeyi ihyâ

6 O zevraklar olup râyât-ı gûn-â-gûnla tezyîn
Kudûm-i pâkine güyâ donanma itdi donanma

¹⁰⁸ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

¹⁰⁹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 7 Görenler zâtın ol fülk-i felek-sür' atde zann eyler
Binüp şâhib-kırân sîmûrga pervâz itdi bî-pervâ
- 8 O üç fânûs olup üç dâne zîbâ şehper-i nuşret
O keştîniñ vücûdı tâ'ir-i tevfiğdir gûyâ
- 9 Zehî keştî ki eyyâmın düşürse rûzgârına
Dem-i 'azminde olmaz fülk-i endîşe aña hem-pâ
- 10 O zevrağdan şerâr-efşân olup her top-ı pür-âşûb
Ser-i a' dâya âteşler şaçar mânend-i ejderhâ
- 11 Donanmâ-yı 'adûyı eylese bir tu' me erzânî
Dem-i nuşret çeküp her zevrağın tûbı neheng-âsâ
- 12 Direfş-i feth der-pîş ü kafâda leşker-i tevfiğ
Muzaffer eyleye nuşretle zâtın hazret-i Mevlâ
- 13 Çıkınca üç fenerliye Nazîm-âsâ didim târîh
"Kâpûdân-ı cihân-ârâ Muşâhib Muştâfâ Pâşâ" (1095)

3 (A: 162b) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Kânâ' at itmeyüp târîh-i dîger ârzûsıyla
Nazîm-âsâ olup müstağrak-ı deryâ çeh-i ma' nâ
- 2 Çıkınca üç fenerliye didi ğavvâş-ı endîşe
"Kâpûdân-ı cihân-ârâ Muşâhib Muştâfâ Pâşâ" (1095)

4 (H: 259a, R: 336a, A: 162b)¹¹⁰

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Zehî tevfiğ-i Bârî kim şehen-şâh-ı Süleymân-taht
Vezîr itdi idüp bir âşafî mühriyle müsteşnâ
- 2 Yine buldı Süleymân âşafın âşaf Süleymân'ın
Zehî şâhen-şeh-i dâna zehî düstûr-ı rûşen-râ
- 3 Alup mühri Süleymân'ı musahhar itdi dünyâyı
Zehî âşaf ki hükmi 'adl ü dâdi eyledi icrâ
- 4 Vezîr-i mükrümet-perver 'Alî Pâşâ-yı 'âdil kim¹¹¹
Nizâm-ı dîn ü devletde ferîdü'd-dehrdir haqqâ
- 5 Hükümetde 'adâletde şecâ' atde şehâvetde
Cihân-dâr u cihân-ârâ cihân-gîr ü cihân-pîrâ

¹¹⁰ A nüshasında bu şiir için "Târîh Berây-ı Vezâret-i Muştâfâ Pâşâ" başlığı vardır. Şâir ismin geçtiği yerleri değiştirerek önce Mustafa Paşa'ya sunduğu şiiri sonra Ali Paşa'ya da sunmuştur.

¹¹¹ Misra, A nüshasında; "Vezîr-i dâd-güster Muştâfâ Pâşâ-yı 'âdil kim", şeklindedir.

- 6 Müdebbir âşaf-ı devrân Felâtûn-pîşe Ristû-rüşd
Sikender-ğaşmet ü Dârâ-sipeh düstûr-ı bî-hemtâ
- 7 Bülend eyvân-ı iclâlinde şemse şems-i ' âlem-tâb
Felek dîvân-serây-ı rif' atinde sâ' at-i mînâ
- 8 Ümîd oldur Nizâmü'l-mülk'i yâd itdirmeye dehre
' Adâletde olup güm-nâm-sâz-ı Sencer ü Dârâ
- 9 Livâ-yı ' azmin açdıķça nesîm-i nuşret ü tevfiķ
Ėubâr-ı na' l-i raķş-ı mevkibinden kör ola a' dâ
- 10 Nigûn-sâr eyleyüp râyât-ı baht-ı Ėaşmını Bârî
Ola dâ 'im muşîbetle esîr-i bend-i vâveylâ
- 11 Ėafâda leşker-i nuşret refiķi Ėızır ile İlyâs
İlâhî baħr ile berde muzaffer ola bî-pervâ
- 12 Benim gibi hezâr-üftâde-Ėâle dest-gîr oldı
Ola dâ 'im mu' in-i her Ėuşuşı Ėâzret-i Mevlâ
- 13 Şenâsı tab' ima oldı vazîfe minnet Allâh'a
Nola devrinde itsem midĖhatinde Ėayrın istignâ
- 14 Baña her aylığı bir haftalıkdır belki bir Ėünlük
Du' â-yı devleti bünyâdınıñ müzd-veriyim zîrâ¹¹²
- 15 Vücûd-ı kâmilî ol âşaf-ı zî-şân u devrânıñ
Sa' âdetle olunca zîb-bağş-ı mesned-i vâlâ¹¹³
- 17 Nazîm-âsâ didi ol dem du' â-yı Ėayr ile hâtîf
"Vezîr-i kâm-bîn oldı alup mühri ' Alî Pâşâ"¹¹⁴ (1105)

5 Târîğ Berây-ı ĖânĖâh-ı Ėâdirî¹¹⁵

(H: 259b, R: 336b, A: 164b) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Ėıţb-ı ' âlem Ėavş-ı a' zam şeyĖ ' Abdulkâdir'in
Maķsem-i feyz eylemiş dergâhını Bârî Ėudâ
- 2 Server-i sâlâr-ı ' irfân mürşid-i şâğib-dilân
Rehber-i ehl-i kerâmet pîşvâ-yı evliyâ

¹¹² Beyit, A nüshasında vardır.

¹¹³ A nüshasında bu beyitten sonra Mustafa Paşa ile ilgili şü beyit vardır: Cenâb-ı Muştafâ Pâşâ sezâ mühr-i Süleymân'a/ Ėelüp bir dâ' i-i kemter bu târîği didi ammâ

¹¹⁴ Beyit, A nüshasında şü şekildedir: "Naôim-âsâ didim ben de du' â-yı Ėayr ile ol dem/ Cem-âyîn âşaf-ı mülk-i Süleymân Muştafâ Pâşâ" (1099)

¹¹⁵ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 3 Hâk-i râhı çeşm-i müştâkâna kuhl-i nûr-bağş
Bârgâhı hastegân-ı 'aşkına dâru's-şifâ
- 4 Zâ 'irân-ı hânkâh-ı rif' ati ins ü melek
Hâdimân-ı tekye-gâh-ı himmeti şâh u gedâ
- 5 Sâlikân-ı dergehinden bir mürîd-i şâf-dil
Töbcıbaşı ya' ni hem-nâm-ı 'Aliyyü'l-Murtezâ
- 6 Halka-i tevhîdine dâhil olunca eyledi
Cân u dilden gerden-i teslimine tavk-ı rızâ
- 7 Âsitânında olup müzdür o şeyh-i kâmilîñ
Böyle bir tarh-ı latîf ü dil-pesend itdi binâ
- 8 Seyr idüp hâtif didi târihini anıñ Nazîm
"Ey mağâm-ı Kâdirî hem dil-keş ü hem cân-fezâ" (1099)

6 Târîh-i Vefât-ı Neşâti Efendi Şeyh-i Mevlevî-hâne Der-Şehr-i Edirne¹¹⁶
(H: 260a, R: 336b, A: 166a) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Ayak çekdi geçüp câm-ı fenâdan el yudı vâ-hayf
Neşâti-i Nizâmî-rütbe ol mest-i mey-i ma' nâ
- 2 Peyâm-ı fevti giryân eyledi mestân-ı 'irfânı
Neşâti gitdi bezm-i 'âlemiñ feryâd vâ-veylâ
- 3 Hıttâb-ı irci' î ol şeyh-i murtâza delil oldı
Revân-ı pâkine Hâk kürsî-i 'arşı ide me'vâ
- 4 Hümâ-yı rûh-ı pâki 'azm-i 'illiyîñ idüp itdi
Hâzîz-i hâkden pervâz-gâhın 'âlem-i bâlâ
- 5 Bu tîre hâk-dândan 'âlem-i nûra revân oldı
Vücûdın gârka-i envâr-ı rahmet eyleye Mevlâ
- 6 Ola dâ'im harîm-i tekye-gâh-ı 'arş-ı a' lâdan
Revân-ı pâki hem-dest-i sema' -ı rûh-ı Mevlânâ
- 7 Nazîmâ gûş idüp fevtin didim feryâd idüp târih
"Ola rûh-ı Neşâti 'andelîb-i Sidre vü Tûbâ" (1085)

7 Târîh-i Mersiyye Berây-ı Halîl Efendi Eş-Şeyh Be-Kâsımpâşâ¹¹⁷
(H: 260a, R: 337a, A: 166a) (Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Cihândan eyledi rıhlet Halîl Efendi meded
Mekânını çemenistân-ı 'Adn ide Mevlâ

¹¹⁶ Başlık, S nüshasından alınmıştır.

¹¹⁷ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 2 Bihişt içinde ola rûh-ı pâki hem-vâre
 arîn-i şöhet-i hâş-ı revân-ı Mevlânâ
- 3 Melâ'ik eyledi şîven o şeyh-i murtâza
 Revâdır eylese tâ-haşr mâtemin fuarâ
- 4 O âb-ı rûy-ı efâzıl dirîg itdi vefât
 Fiğân ki eyledi rihlet o seyyidü'l-fualâ
- 5 Çekildi hânah-ı hulde rûhı döne döne
 Semâ' -hâne-i Firdevs'i Hâ ide aña câ
- 6 Revân-ı pâkine kürsî-i ' arş olup menzil
 Ola nedîmi sürûşân-ı ' âlem-i bâlâ
- 7 Nazîm fevtine giryân olup didim târîh
 "Hâlil Efendi'ye dâ'im cinân ola me'vâ" (1088)
- 8 Târîh Berây-ı Hammâm-ı Fennî Çelebi¹¹⁸
 (H: 260a, R: 337a, A: 165a)
 (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
- 1 Yegâne zû-fünûn-ı hoş-sûhan Fennî-i sihr-âşâr
 Sa'âdet-hânesinde yapıdı bir germ-âbe-i ra' nâ
- 2 Nazîmâ olsa lâyıdır o zîbâ tarh-ı vâlâya
 Bu iki mışra' -ı garrâ iki târîh-i müsteşnâ
- 3 "Aceb germ-âbe-i pür-âb u tâb u bî-bedel bünyâd" (1079)
 "Zehî hammâm-ı pâkîze pür-âb u tâb u rûh-efzâ" (1079)
- 9 Târîh-i Vilâdet Berây-ı Re'îs-zâde Ahmed Pâşâ¹¹⁹
 (H: 260b, R: 337a, A: 165b) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
- 1 Münşî-i dâna re'îs-i cümle erbâb-ı alem
 Câmî' -i fazl u hüner ehl-i kemâle pişvâ
- 2 Mâh-ı tâbân-ı cihân-efrûz-ı ' ilm ü ma' rifet
 Müşteri-kevkib ' uarid-menzilet hürşid-râ
- 3 Muşafâ-nâm u Muhammed-hul u Mamûdu'l-hışâl
 Hızr-madem ' İsi-i ferhunde-dem Yûsuf-liâ
- 4 Bû-bekr-sîret ' Ömer-inşâf Zi'n-nüreyn-hîlm
 Murtezâ-finat muibb-i çâr-yâr-ı bâ-şafâ

¹¹⁸ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

¹¹⁹ Başlık, E nüshasından alınmıştır.

- 5 Maşrıq-ı burc-ı şerefden eyledi nâgeh tulûc
İtdi bir ferzend-i nîk-ahter aña rûzî Hüdâ
- 6 ‘Unşurında nâr nûr u âb âb-ı Hızrdır
Hâki ‘anber bâdı enfâs-ı Mesîh olsa sezâ
- 7 ‘İlm ü ‘irfân ü kemâl ü ‘izzet ü iqbâl ile
‘Ömrini efzûn ide anıñ Cenâb-ı Kibriyâ
- 8 Mevlidin gûş eyledikte tehniyet-gûyân Nazîm
İtdiler aḥbâb târifin birer gûne edâ
- 9 Şevk u şâdiden gelüp iki birâder didiler
"‘Âkıbet Maḥmûd ola Aḥmed be-ḥaḥḳ-ı Muştafâ" (1094)

10 (R: 343b) (Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Pâdişâh-ı baḥr ü ber Hân Muştafâ-yı kâm-rân
Kim derinde ḥâk-rûb olsa revâ bâl-i hümâ
- 2 Ol ḥudâvend-i ḥudâvendân ki dâ‘im olmada
Her kemîne bendesi bir dâver-i fermân-revâ
- 3 Ol ḥudâvend-i kader-ḳudret ki tîḡ-ı satveti
İstemez seng-i fesân mânend-i şemşîr-i ḳazâ
- 4 Tu‘ me-ḥâr-ı süfre-i in‘âmı dervîş ü ḡanî
Kâse-şûy-ı maḥbaḥ-ı iḥsânı sultân u gedâ
- 5 Şerm-sâr-ı ḥâk-râh-ı dergehi müşḡ ü ‘abîr
Münfa‘il gerd-i ḥarîm-i ‘izzetinden kîmyâ
- 6 Rîze-seng-i âsitân-ı rif‘ati çeşm-i nücûm
Ṭâḳ-ı iclâlinde âvîze Süheyl ile Sühâ
- 7 Halka-i bâb-ı refi‘-i devleti ḥurşîd ü mâh
Bârgâh-ı ‘izzetinde bir gedâ çarḥ-ı dü-tâ
- 8 Rehberi Hızr ola ol İskender-i Dârâ-ferîñ
Ḳande ‘azm itse refîḳ-i râhı tevfiḳ-i Hüdâ
- 9 Bânî-i ṭab‘-ı hümâyûn-ı kerâmet-güsteri
Eyledi bir çeşme vü bir câmi‘-i zibâ binâ
- 10 Şems-i ‘âlem-tâb aña şemse ḳanâdil-i nücûm
Küngür-i ṭâḳ-ı bülendi hem-ser-i saḳf-ı semâ
- 11 Bu mu‘allâ câmi‘-i bî-mişli bünyâd eyleyüp
Eyledi miḥrâbın anıñ menba‘-ı âb-ı beḳâ

- 12 Tuncaniñ şuyın akıtdı dergeh-i vâlâsına
İtdi icrâ çeşme-i mâ 'ü'l-hayâtı gûyiyâ
- 13 Lûlesi bu çeşmeniñ gûyâ zebân-ı hâldir
Nûş-ı cân olsun diyü ' atşân içün eyler nidâ¹²⁰
- 14 Dâstân-ı şevk-i didârıyla mâl-â-mâl olup
İtmede şad-cûş ile her demde naql-i mâcerâ
- 15 Sîne-i şahn-ı serây-ı Edrine bî-cân idi
Hağ bu kim rûh-ı revân oldu bu âb-ı cân-fezâ
- 16 Bu muşaffâ çeşmeniñ bu ' ayn-ı şafvet-güsteriñ
Her biri târihini bir gûne itmışken edâ
- 17 Tehniyet-gûyân didim sır-âb olup ben de Nazîm
"Tunca ' aynı tarh-ı rûh-efzâ-yı Sulţân Muştafâ" (1115)

11 (R: 344a) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Hâzret-i Hân Muştafâ-yı dâd-ger kim eyledi
Bânî-i emri yine bir ' ayn-ı rûh-efzâ binâ
- 2 Hükmini icrâ idüp ol pâdişâh-ı baħr ü ber
Oldı câri ' âleme bu çeşme-sâr-ı cân-fezâ
- 3 Tunca şuyı bunca demlerdir aniñ dergâhına
Didesinden âb-ı hasret-rîz idi şubh u mesâ
- 4 Geldi rûmâl eyledi şahn-ı serây-ı hâşına
Cân atup oldu o cây-ı dil-güşâda cebhe-sâ
- 5 Hızr-ı fermâniyle aqđı lûle-i mâ 'ü'l-hayât
Yapdı böyle çeşme-i cân-baħş u ' ayn-ı dil-güşâ
- 6 Bu zülâl-i şâfa bu âb-ı leţâfet-pervere
Kûze bir zerrîn ü simîn olsa mihr ü meh sezâ
- 7 Âb-ı şâf-ı ' ayn-ı câri tarh-ı Sulţân Muştafâ
Yazdı târih-i esâsın hâme-i şirin-edâ
- 8 Seyr idüp itmâmına didi Nazîm-i şâf-dil
"Ayn-ı câri çeşme-i dil-cûy-ı Sulţân Muştafâ" (1115)

12 (R: 343b) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Qahramân-ı pür-hüner şâhib-kırân-ı baħr ü ber
Şukka-pîrâ-yı zafer şâhen-şeh-i nuşret-livâ

¹²⁰ nidâ, R: şalâ

- 2 Muştafâ Hân bin Mehemmed Hân-ı Gâzî kim anıñ
Salţanatla ‘ ömrin efzûn eyleye Bârî Hudâ
- 3 Genc-i nuşretdir meger ordû-yı pür-iclâli kim
Dem-keşân âteş-feşân her topı olmuş ejdehâ
- 4 Şakķ idüp tıǵı enâr-âsâ ‘ adûnuñ dillerin
Nâle-i evvâ kıvılcı elmayı itdi pür-şadâ
- 5 Kelle-i a‘ dâyı ğaltân itdi pây-ı raķşına
Gûy u çevġân oynadı şaġn-ı veġâda ġüyiyâ
- 6 Nemçe fâbûrın bozup kırdı geçürdi tıġdan
Gûş idince müjde-i fetġin idüp ġamd ü şenâ
- 7 Aña bir târîġ-i müsteşnâ düşürdüm ey Nazîm
"Nemçe fâbûrını bozdu kırdı Sulţân Muştafâ" (1108)

13 (R: 344b) (Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Döndi dülâb-ı felek vefķ-ı murâd üzre henüz
Müjde ey dil yine ‘ id eyledi ġâlķ-ı dünyâ
- 2 Oldı câri yine mîzâb-ı çemen-zâr-ı neşât
Müjde ey teşne-lebân-ı leben-i ‘ ayş u şafâ
- 3 Şaldı pertev yine bir mihr-i cihân-tâb-ı nevâl
Müjde ey ġûşe-nişînân-ı şeb-i târ-ı ‘ anâ
- 4 Geçdi şadra yine bir dâver-i devrân-ı kemâl
Âsumân-pâye hümâ-sâye hümâyûn-sîmâ
- 5 Mesned-i ‘ adle yine virdi sa‘ âdetle şeref
Bir felek-mertebe düstûr-ı sa‘ âdet-pîrâ
- 6 Şâġib-i tıġ u kalem râfi‘ -i râyât-ı himem
Dâfi‘ -i zulm ü sitem dâd-penâh-ı zu‘ afâ
- 7 Hâmî-i dîn ü düvel mâġî-i her mekr ü ġiyel
Nâşır-ı mülķ ü milel kehf-i emân-ı fuķarâ
- 8 Kâmrân-ı vüzerâ ġazret-i şâġib-devlet
Ki olur dergehine çarġ-ı dü-tâ nâşîye-sâ
- 9 Ya‘ ni hem-nâm-ı şehensâh-ı rusül faġr-ı kirâm
Kerem-endîşe seġâ-pîşe vezîr-i yektâ
- 10 Âşaf-ı dehr ü ‘ Ömer-‘ adl ü Ebû-Bekr-şiyem
ġasenü'l-ġulķ u ‘ Alî-sîret ü ‘ Oşmân-ġayâ

- 11 Mâh-dîdâr u 'uâtârid-ķalem ü zühre-cebîn
Müşterî-rây u sitâre-sipeh ü mihr-livâ
- 12 Cûd u ihsân ü mürüvvetde ĥudâvend-i cevâd
Dâniş ü 'aql u kiyâsetde ĥıdîv ü dâna
- 13 Sâ'îl-i bârgeh-i mekrümeti Ĥâtem-i Tayy
Bermekî dergeh-i luĥfında kemer-beste gedâ
- 14 Ĥızr-maķdem o Sikender-ķaşem ü 'ünvânîñ
Görse dârâtını der-bânı olurdu Dârâ
- 15 Eşheb-i fikrine ol yekke-süvâr-ı rüşdüñ
Olmaya Edhem-i şad-'aql-ı Aristo hem-pâ
- 16 Rûz-ı 'azminde o düstûr-ı hümâyûn-baĥtıñ
Farķ-ı rahşında çeleng olsa revâ bâl-i hümâ
- 17 Şeb-i rezminde o encüm-sipeh-i dehre olur
Mâh-ı nev tîğ u kemer-bend-i muraşşa' cevzâ
- 18 Re'yi maĥv eyledi tedbîr-i Nizâmü'l-Mülk'i
Kevkebi kevkebe-i Sencer'i başdırsa revâ
- 19 Bû-'Alî gelse ider müşkilini luĥfına 'arz
Nüşa-i cûdı yeter 'âleme Kânûn-ı Şifâ
- 20 Ĥâcib-i ĥâk-i deri 'aynına almaz felegi
Bende-i kemteri gerdûna ider istiğnâ
- 21 Oldı ĥurşîd gibi zîr-i nigîni 'âlem
Olıcaķ mesned-i iķbâlde fermân-fermâ
- 22 Nola evşâfını evrâdına zamm eyleseler
Şimdi buldı daĥi memdûhını ĥâlâ şu' arâ
- 23 Şem'-i zâtın ide Ĥaķ bâd-ı kederden sâlim
Meş'al-i mâha ser-puş ola çarĥ-ı minâ
- 24 Ĥızr u İlyâs olup rehberi baĥr ü berde
Dest-gîri ola her ĥâlde 'avn-i Mevlâ
- 25 Ķande kim 'aĥf-ı 'inân itse refiķi tevfiķ
Reh-nümâ 'avn ü zafer leşker-i nuşret be-ķafâ
- 26 Şadrı teşrif idüp ol rûĥ-ı revân-ı 'âlem
Geldi cânı yerine 'âlemiyânîñ ĥaķķâ

- 27 Mühr ile çıktı huzûr-ı şeh-i devrâna girüp
Buluşup geldi Süleymân'a mişâl-i 'anķâ
- 28 Eyledi emrine dünyâyı Süleymân gibi râm
Mühr ile oldığı dem şadr-ı şudûr-ı vüzerâ
- 29 Didi târîhini tebşîr idüp âfâka Nazîm
"Mühre 'adliyle sezâ Râmî Mehemmed Pâşâ" (1114)
- 30 "Mühr ile şadr-ı felek cây-ı Mehemmed Pâşâ" (1114)
"Mühr ile dâd-ger-i dehr Mehemmed Pâşâ" (1114)

14 (R: 345a) (Mef' ulü Fâ' ilâtün Mef' ulü Fâ' ilâtün)

- 1 Ğâzî Hüseyn Pâşâ ya' ni vezîr-i a' zâm
Dâdâr-ı dâd-güster düstûr-ı kâr-fermâ
- 2 Çarĥ-ı sa' âdet üzre yektâ meh-i cihân-tâb
Burc-ı şerefde raĥşân ĥurşîd-i ' âlem-ârâ
- 3 Mi' mâr-ı tab' -ı pâki deryâya qarşu yapıdı
Bir böyle ĥürrem-âbâd me'vâ-yı ĥâlet-efzâ
- 4 Gûyâ bu tarĥ-ı ra' nâ bir şûĥ-ı bî-bedeldir
Çıkmış kenâra eyler rindâne seyr-i deryâ
- 5 Eyvân-ı ser-bülendin seyr eyleyüp ' aceb mi
Geçse yere ĥayâdan tāk u revâķ-ı Kısra
- 6 ' Âli binâ-yı zîbâ kâşâne-i zer-endûd
Vâlâ maķâm-ı dil-keş bünyâd-ı rûĥ-baĥşâ
- 7 Didi Nazîm hâtif târîhini bu tarĥıñ
"Baĥr üzre tarz-ı zîbâ cây-ı Hüseyn Pâşâ" (1111)

15 (R: 345b) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Ferîdü'd-dehr Dâmâd Efendi-zâde kim oldur
' Arûs-ı dâniş ü ' irfâna táb' ıyla tütük-pîrâ
- 2 ' Adâletle Sitanbûl'a geçüp mesned-nişin oldı
Aĥibbâ şâd u ĥurremdir mükedder ĥâtır-ı a' dâ
- 3 Vaĥîdü'l-' aşr o kim zât-ı şerîf-i ercemendidir
Kemâlât u hûnerle ' âlem-ârâ fâzıl-ı yektâ
- 4 Edîb-i zû-fünûn niĥrîr-i kâmil kim odur şimdi
Efâzıl içre ' ilm ü fażl ile ' allâme-i dânâ

- 5 Yetişdi berg ü bârı şâhsâr-ı 'adl ü inşâfîñ
Nihâl-i ma' deleden mîve-çîn oldı yine dünyâ
- 6 Müşerref eyledi seccâde-i şer' i kudûmiyle
Olunca qadr ile şadr-ı Sitanbûl'a şeref-bağşâ
- 7 Hırâm-ı hâme-i tûbâ kıyâmıyla o dâñânîñ
Çemen-zâr-ı 'adâlet oldı reşg-i gülşen-i me'vâ
- 8 Dil-i mazlûmı bîdâd-ı sitemden eyleyüp sâlim
Benim gibi nice dil-mürde 'adliyle olur ihyâ
- 9 Mu' ammer eyleye Mevlâ ola iğbâli rûz-efzûn
Ki hâl-i müstemendâna odur dâdâr-ı bî-pervâ
- 10 Nazîm'i hâkden ref' itse lâyıq iltifâtıyla
Ki oldı âsitân-ı ser-bülendinde cebîn-fersâ
- 11 Didi teşrîf idince yümn ile bu şadr-ı vâlâyı
"Sitanbûl'a ehaqq Dâmâd Efendi-zâdedir hâlâ" (1118)

16 (R: 345b) (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Bir Hasan-nâm u Hüseyin-ağlâkıñ
Ruğına lihye virüp hüsn ü bahâ
- 2 Oldı târîh-i haş-ı sebzi Nazîm
"Enbetallâhu nebâten hasenâ"¹²¹ (1092)

17 (R: 345b) (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Eyledi 'azm-i beğâ dâr-ı fenâdan umarım
Mâder-i müşfikamı hoş tuta Rabb-i 'izzet
- 2 Nûr-ı îmân ile Qur'ân ide qabrın rüşen
Menzili cennet ola hem-demi hür-ı cennet
- 3 Didi târîh-i vefâtın el açup Haqq'a Nazîm
"Rûhına vâlidemiñ eyle ilâhî rahmet" (1115)

18 Târîh Berây-ı Cülûs-ı Sulţân Süleymân¹²²

(H: 260b, R: 337b, A: 161b) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Hüsrev-i rûy-ı zemîn Sulţân Süleymân-ı zamân
Salţanatla 'ömrini efzûn ide Rabbül-'ibâd

¹²¹ Âl-i İmrân Suresi, 37. ayette geçen "enbetehâ nebâten hasenen" yani Allah, onu güzel bir şekilde yetiştirdi anlamındaki ifade iktibas edilmiştir.

¹²² Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 2 Pâdişâh-ı dâd-ger şâhib-kırân-ı baħr ü ber
Dâver-i Dârâ-hüner dâdâr-ı İskender-nihâd
- 3 Baħtiyâr-ı nev-cüvân-tâli^ç refik-i mihribân
Cân-ı ‘âlem ‘âlem-i cân hüsrev-i ‘âlî-nijâd
- 4 Şâh-ı Keyhüsrev-ھاşem şâhen-şeh-i vâlâ-himem
Kâm-baħş-ı cümle-i ‘âlem hudâvend-i cevâd
- 5 Vâriş-i taħt-ı ‘adâlet bâsiť-i emn ü emân
Ĥâmî-i nâmûs-ı devlet şâhib-i rüşd ü sedâd
- 6 Şehriyâr-ı ‘âlem-ârâ hüsrev-i gîtî-sitân
Ĥâti^ç -ı ‘ırķ-ı mezâlim râfi^ç -i zulm ü fesâd
- 7 Ĥil^ç at-ı şâhi be-düş iklîl-i sultânî be-ser
Câh u şevket ber-mezîd ü ‘ömr ü devlet ber-ziyâd
- 8 Ĥuťbe-i nâmıyla pür-âvâze her dâr u diyâr
Sikke-i ‘adliyle germ-â-germ her şehr ü bilâd
- 9 Kâse-şûy-ı maťbaħ-ı iķbâli Keykâvûs-câh
Ĥâcib-i dergâh-ı ‘iclâli ya Cem yâ Keyķubâd
- 10 Âfitâb-ı baħtı itdi ‘âlemi zîr-i nigîn
Zîll-i ‘adlinde cihân Ĥalkı ser-â-ser oldı şâd
- 11 Devr-i Ĥükminde o deñli itdi ezdâd imtizâc
Kim revâdir ülfet itse âb u âteş Ĥâk ü bâd
- 12 Tâbi^ç -i zîr-i livâ-yı emri aşĤâb-ı necât
Tu^ç me-i dendân-ı tîg-ı Ĥahrı erbâb-ı ‘inâd
- 13 Cünd-i nuşretle mücâhid fi-sebîlillâh olup¹²³
Nicedir görsün ‘adû-yı dîn cihâd u ictihâd
- 14 Tâc u taħt-ı salťanat teslîm olunca eyledi
‘Âlemi kûs-ı beşâret pür-şadâ-yı müjde-bâd
- 15 Üstümüzden gitmesün zîll-i livâ-yı devleti
Sây-e-i cûdında olsun ehl-i diller ber-murâd
- 16 İki târiĤ eyleyüp bir beyt-i zîbâda Nazîm
Lafzen ü ma^ç nen birin yazmış bu kilik-i ter-midâd

---

¹²³ mücâhid, R: mücâvir

- 17 Oldı biñ toqsan toquzda zînet-efzâ-yı cülûs
"Eyledi Sultân Süleymân salţanatla ‘adl ü dâd" (1099)
- 19 Târîh Berây-ı Sarây-ı İbrâhîm Pâşâ¹²⁴
(**H: 261a, R: 338a, A: 163a**) (Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)
- 1 Hâlîl-i süfre-i in‘âm İbrâhîm Pâşâ kim
Simât-ı bî-dirîg-ı luţf u cûdun ‘âlem eyler yâd
- 2 Vezîr-i Bermekî-hilķat o düstûr-ı mükerrer kim
Kef-i dest-i kerîmi maķsem-i erbâb-ı isti‘dâd
- 3 Süleymân-kevkebe ol âşaf-ı zî-şân ki bir mûra
Zamânında degildir kimse ķâdir itmege bîdâd
- 4 Cihân-ı mekrûmet baķr-i mürüvvet ‘âlem-i himmet
Felek-rif‘at vezîr-i kâr-fermâ-yı kerem-mu‘tâd
- 5 Yegâne şâhib-i iclâl kim mi‘mâr-i iķbâlî
Hezârân dil-harâb-ı faķr u idbârı ider âbâd
- 6 Olup bir nev-binâ-yı âsumân-tâķa yine bânî
Ġubârın itdi haķķâ kûr-sâz-ı dîde-i ħussâd
- 7 Te‘âlallâh zehî gülşen-serây-ı rûħ-perver kim
Sütûn-ı dil-firîbi ta‘ne-dâd-ı ‘ar‘ar u şimşâd
- 8 Maķâm-ı dil-güşâ kim naķş-ı gûn-â-gûmî lâyıķdır
Müdâm olsa ziyâret-gâh-ı rûħ-ı Mânî vü Bihzâd
- 9 Ķalur pestinde gerdûn revzeninden nazra-senc olsañ
Mu‘allâ eylemiş bâm-ı refi‘in ol ķadar üstâd
- 10 Meh-i nev ħalka-i der mihr-i ‘âlem-tâb aña serheng
Gulâmânı o ‘âlî âsitânın bende vü âzâd
- 11 Fürûg-ı câm-ı pür-nûrî ziyâ-yı çeşm-i mihr ü mâh
Dem-â-dem revzeninden feyz-yâb-ı bûy-ı rif‘at bâd
- 12 Temâşâ eyleyüp bu tarħ-ı maţbû‘-ı feraħ-zâyı
Didiler ehl-i diller tehniyet-gûyân mübârek-bâd
- 13 Nazîm-âsâ didim ben de du‘â-yı ħayr ile târîħ
"Serây-ı dil-keş ü cây-ı müferriħ bî-bedel bünyâd" (1088)

¹²⁴ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

20 Berây-ı Ferâşet Târîh-i Ravza-i Muṭahhara¹²⁵
(H: 261b, R: 338a, A: 165a) (Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 Bir kân-ı kerem ehl-i mürüvvet yine buldı
 Ferrâş-ı der-i ḥazret olup devlet-i sermed
- 2 Hâk'dan taleb-i devlet-i dâreyn ile oldı
 Çârû-keş-i ḥâk-i ḥarem-i ravza-i Aḥmed
- 3 Âfât-ı dü-âlemden emîn olsa 'aceb mi
 Ol dergeh-i a' lâyı idüp kendüye mesned
- 4 Müstağrağ-ı endişe iken ben de Nazîmâ
 Oldı o dem ilhâm bu târîh-i ser-âmed
- 5 Tahrîk-i dü-engüşt-i şehâdetle didi dil
 "Ferrâş-ı der-i seyyid-i keviney Muhammed" (1085)

21 Târîh Berây-ı Ferâşet-i Ramazân Efendi¹²⁶
(H: 261b, R: 338b, A: 165b) (Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilün Fa')

- 1 Reşk-i meh-i 'id ol ki vücûdı olmuş
 Tâbende hilâl-i ramazân-ı maḥşûd
- 2 Ol neyyir-i 'irfân ki Hâk itmiş zâtın
 Pür-bârîka-i lem' a-i envâr-ı şühûd
- 3 Ol tûfî-i himmet ki cemâl-i iclâl
 Âyîne-i iḳbâlini kılmış mes'ûd
- 4 Çârûb-keş-i ḥâk-i der-i ḥazret olup
 Bu ḥıdmet ile eyledi işbât-ı vücûd
- 5 Her kârda tevfiḳin idüp yâr u refiḳ
 İtmış aña bu devleti rûzî ma' bûd
- 6 Târîhini fikr eyler iken 'aks oldı
 Mir'ât-ı dile peyker-i ilhâm-ı Vedûd
- 7 Hâkâ ki bu târîh-i şafâ-güster ile
 İtdim der-i ma' nâyı ḥasûda mesdûd
- 8 Efrûhte şem' oldı bu târîh-i güzîn
 Yansa nola pervâne gibi cân-ı ḥasûd
- 9 Biñ olsa bu târîh Nazîm olmaz iki
 "Ferrâş-ı der-i pâk-i maḳâm-ı Maḥmûd" (1085)

¹²⁵ Başlık, E nüshasından alınmıştır.

¹²⁶ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

22 Târîh-i Vefât Berây-ı Kâdî-zâde Ahmed Çelebi¹²⁷

(H: 261b, R: 338b, A: 167b) (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Yine güلزâr-ı beâyâ bu fenâ bezminden
Gitdi bir gönca-i ter şâd ide rûhın ma' bûd
- 2 Gûş idüp fevti peyâmın didi târîh Nazîm
"Ahmed'e dâr-ı qarâr ola maqâm-ı Maħmûd" (1085)

23 (R: 345b) (Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Serenci-zâdeniñ oldı hayâtı fülki şikest
Hürûş-ı baħr-i 'adem gösterince cezr ile med
- 2 Bu hâk-dândan idüp 'azm-i evc-i 'illiyân
Hümâ-yı rûhı göge çıkdı kaldı yerde cesed
- 3 Beâyâ göçdi ayak çekdi bezm-i fâniden
Muķîm-i meclis-i Firdevs ola bi-haķķ-ı Şamed
- 4 Çekildi menzil-i 'uķbâya el-vedâ' diyüp
Nazîm eyledi aħbâbı bî-şekîb ü ħired
- 5 Gelüp üçerlemeden mevce-i fenâ didiler
"Kapatdı fülk-i vücûdın Serenci-zâde meded" (1106)

24 (H: 31a, A: 112b) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Bi-ħamdillâh ki ey dil mâder-i şab'-ı selimimden
"Vücûda geldi biñ seksen toķuzda böyle bir ferzend" (1089)
- 2 Ümîd oldur olup gehvâre-i raĝbetde perverde
Bu řıflıñ eyleye erbâb-ı 'irfân başına sevgend
- 3 Nazîmâ seyr idüp taħsîn ile hâtif didi târîh
"Bu dîvân oldı biñ seksen toķuz beyt ile bi-mânend"

25 Târîh Berây-ı Kaşr-ı Meħmed Hân Be-sâhil-i Beşiktaş¹²⁸

(H: 262a, R: 338b, A: 160b) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Te' âlallâh zehî kaşr-ı mu' allâ saķf-ı ra' nâ kim
Kemâl-i irtifâ' ı kesr-i şân-ı řâķ-ı Kisrâ'dır
- 2 Zehî gerdün-revâķ eyvân ki şubħ u şâm bâmında
İki âvîze gûyâ mihr ü mâh-ı 'âlem-ârâdır
- 3 Hoşâ tarħ-ı bülend ü řâķ-ı zîbâ-yı pesendide
Nazâr olsa o deñli ķadr ile rif' atde vâlâdır

¹²⁷ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

¹²⁸ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 4 Ki zann eyler ziyâret eyleyen züvvâr hemvâre
Zemîn ü rîze-sengi âsumân ile şüreyyâdır
- 5 Muşanna^ç kâh-ı cân-perver münakkaş kaşr-ı dil-keş kim
Muraşşa^ç süllem-i nüh-pâye aña çarh-ı mînâdır
- 6 Güzergâh-ı nesîm-i rûh-bağşâ revzen-i pâki
Aña âyîne-i ‘âlem-nümâ câm-ı muşaffâdır
- 7 Degildir mâh-ı nev hürşîd-i zerrîn fülkesin seyre
Sipîhr-i pîre gûyâ ‘aynek-i çeşm-i temâşâdır
- 8 Düşüp fikr-i kabûl ü redd-i dâmen-bûsına dâ’im
Olur muztar pey-â-pey şanma cezr ü medd-i deryâdır
- 9 Sütûrı mevce-i müşgîn hâbâbı câ-be-câ nokta
Berât-ı şafha-i bahre o ‘âlî-kaşr tuğrâdır
- 10 Leb-i deryâda böyle nâzenîn bir tarh-ı garrânîñ
Temâşâsı dil-i şûrîde-hâle def^ç -i sevdâdır
- 11 Ya âgûş-ı muhîf-i saltanatda bir şadefdir kim
İçinde pâdişâh-ı dâd-güster dürr-i yektâdır
- 12 Süleymân-taht u İskender-haşem dâdâr-ı devrân kim
Gelen dergâhına rû-mâle ya hâkân ya dârâdır
- 13 Ebu'l-feth-i cihân Sultân Mehemmed Hân-ı Gâzî kim
Der-i devlet-serâyı büse-gâh-ı halk-ı dünyâdır
- 14 O şâhîñ neyyir-i zâtı o eyvân-ı mu‘ allâda
Şeref burcında tâb-endâz olan hürşîd-i garrâdır
- 15 Ğubâr-ı bârgâhı kîmyâ-bağş-ı sa‘ âdetdir
Türâb-ı şâh-râhı tütüyâ-yı râhat-efzâdır
- 16 Simât-ı bezmi devr-i âsumânîñ ğıbtâ-gâhıdır
Bisât-ı kaşrı reşk-i atlas-ı çarh-ı mu‘ allâdır
- 17 Meh-i nev halka-i der mihr dergâhında bir serheng
İki cârû-keşi bâl-i hümâ şeh-perr-i ‘anğâdır
- 18 Bülend-efser hırdîvâ âsitân-ı ‘izz ü iclâlîñ
Penâh-ı halk-ı dünyâ melce-i a‘ lâ vü ednâdır
- 19 Hücûmuñ ol kadar dehşet bırakmışdır ki a‘ dâya
Gelen dergâhına dâ’im harâc ile hedâyâdır

- 20 Binâ-yı devlet ü kaçır-ı vücûduñ bulsun istiḥkâm
Nigeh-dâr u zahîr ü dest-gîriñ 'avn-i Mevlâ'dır
- 21 Huşûsâ sâhil-i deryâda bu kaçır-ı şafâ-baḥşîñ
Ki ta' rîf olmada kayd-ı taşavvurdan müberrâdır
- 22 Zehî naqş-ı bedî' i reşk-i Çîm ü gayret-i Ferḥâr
Ki bir naqḫâşınıñ yanında biñ Mânî heyûlâdır
- 23 Temâşâ eyleyüp erbâb-ı 'irfân didiler târiḥ
Edâda silk-i lü'lü'-veş biri birinden a' lâdır
- 24 Nazîm-asâ olup ben de ser-ender-ceyb-i endîşe
Bu iki mışra' -ı târiḥe oldum 'âkıbet kâdir
- 25 "Müheyyâ kaçır u vâlâ-mesned-i Sultân Meḥemmed'dir" (1090)
"Müzeyyen menzil-i Sultân Meḥemmed kaçır-ı zîbâdır" (1090)
- 26 Târiḥ-i Dîger Der-kaçır-ı Beşiktaş¹²⁹
(H: 262b, R: 339b, A: 161a) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
- 1 Ebu'l-feth-i cihân Gâzî Meḥemmed Hân-ı Râbi' kim
Dil ü cân ile emr-i dîn ü devletde muḳayyedir
- 2 Hıdıv-i heft-kişver ḥusrev-i dehr ü cihân-dâver
Ki mecmû' -ı selâṭîn-i selefden zâtı müfreddir
- 3 Hudâvend-i hümâyûn-fer' adâlet-perver-i devrân
Ki taḫt-ı salṭanatda şâh bin şâh-ı mü'eyyedir
- 4 Felâṭûn-ı cihân dârâ-yı âşaf-rây-ı 'âlem kim
Nizâmü'l-mülk tedbîrinde İskender'den erşeddir
- 5 Ser-â-ser şarḫ u ğarba sâye-i 'adli olup memdûd
Zamân-ı devlet ü iḳbâli rûz-efzûn u mümtedir
- 6 Meh-i burc-ı şeref ḥurşîd-i gerdûn-ı sa'âdet kim
Hümâyûn-baḫtı sa'd u ṭâli' -i firûzî es'addir
- 7 Süleymân-kevkebe dâdâr-ı Cem-mesned ki dergâhı
Mişâl-i sedd-i İskender sitem Ye'cûcına seddir
- 8 'Aṭâda feyz-i desti ebr-i bârândan saḫî-terdir
Seḫâda cûd-ı ṭab' ı lücce-i 'ummândan ecveddir
- 9 Ma'ârifle derûnı ḳulzüm-i pür-gevher-i 'irfân
Firâsetle dili ḫallâl-i her emr-i mu'aḳḫaddir

¹²⁹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 10 Zamânında bulunmaz girye eyler bîm-i tîğından
Meger var ise kıan ağlar ‘adû-yı ebter ü beddir
- 11 Kıabûl itmezse emrin ol Őehiñ evgân-ı kıahrından
Ser-i dűŐmen miŐâl-i gűy sîlî-đorde-i reddir
- 12 Yegâne bâni-i kâğ-ı kerem mi‘ mâr-ı devlet kim
Vűcűd-ı pâkine bu kıaŐr-ı ‘adl ü dâd mesneddir
- 13 Zehî evvân-ı ‘âlî kıaŐr-ı vâlâ kim metânetde
Esâs-ı tãđ-ı arđ-ı âsumân-âsâ müŐeyyedir
- 14 Te‘âlallâh zehî ğarrâ binâ bünyâd-ı ra‘ nâ kim
Kıbâbı ğibta-ğâğ-ı kıubbe-i arđ-ı zeberceddir
- 15 Derűnı ğill ü ğiŐdan sine-i ‘âŐık gibi rűŐen
Sűtűnı kıamet-i dilber gibi serv-i sehî-kaddir
- 16 TemâŐâ eyleyenler tarđ-ı mađbű‘ ın kıyâs eyler
Leb-i deryâda ıkımıŐ seyre bir Őűđ-ı ser-âmeddir
- 17 Degil âvîzeler etrâf-ı bâmında anıñ gűyâ
Ki bir sîmîn-beden mađbűbda zűlf-i müca‘‘addir
- 18 Őmîd-i vaŐl u bîm-i hecr ile ğeh Őâd u ğeh mađzűn
Ĝörűp deryâda zann itme dem-â-dem cezr ile meddir
- 19 Nazîm-âsâ bu kıaŐr-ı bî-kűŐűruñ ben de târîđin
Didim "me ‘vâ-yı bű'l-feth-i cihân sultân Međemmed'dir" (1090)
- 27 Târîđ-i KıaŐr Berây-ı Sarây-ı Hűmâyűn¹³⁰
(H: 263a, R: 339b, A: 163b) (Mefâ‘ilűn Mefâ‘ilűn Fe‘űlűn)
- 1 Hâsan-sîret Hűseyn-ism âŐaf-ı dehr
Ki olmuŐ hűsn-i hűlkıyla nigű-kâr
- 2 Nevâl ü cűd ile bây u ğedâniñ
Veliyy-i ni‘ meti olsa sezâ-vâr
- 3 Ğinâ-yı kıalbine nisbetle anıñ
Ĝedâdır kıatreden deryâ-yı zehđâr
- 4 Kerîm ü kâm-rân kim eylemiş Hâk
Vűcűdın kârvan-ı cűda sâlâr
- 5 Őunuldı aña tűmâr-ı sehâvet
Revâdır defter-i tayy olsa tűmâr

¹³⁰ Başlık, E nüŐhasından alınmıştır.

- 6 Gelür deryâya şerm ü kâna haclet
Sehâb-ı luţfi olduĉa güher-bâr
- 7 Yine tarĉ eyledi bir kâĉ-ı ğarrâ
Ki mişlin görmemişdir çarĉ-ı devvâr
- 8 Olup emr-i şehen-şâh ile me`mûr
Bu kaşır-ı bî-kuşûra oldu mi`mâr
- 9 Temâşâ eylese Kayser bu tarĉı
İderdi kaşırını şerminden inkâr
- 10 Göreydi turra-i bâm-ı bülendin
Düşerdi pîç ü tâba kâkül-i yâr
- 11 Aña bir şemse-i zerrîn olup şems
Nücûm-ı şâbit olmuş sîm-i mismâr
- 12 Ser-i tâkında şâyeste olursa
Hilâl-i âsumân sîmîn `alem-vâr
- 13 Sütûn-ı dil-firîb ü ser-firâzı
Çad-i cânân gibi mevzûn u hem-vâr
- 14 Müberrâdır derûnı ğıll u ğışdan
Müsâvîdir aña rûz u şeb-i târ
- 15 Olurdu tarĉımıñ resminde `âciz
Alaydı destine Bihzâd pergâr
- 16 Leb-i deryâda bir şûĉ-ı ser-âmed
Çıkup seyrâna itmiş `arz-ı didâr
- 17 Görenler naĉş-ı elvân-ı bahârın
Şanurlar bî-hazân bir gülşen ezhâr
- 18 Dil-ârâ selsebîl-i cân-fezâsı
Zülâl-i âfiyetle havzı ser-şâr
- 19 Hezârı bî-naşib-i zaĉm-ı zârı
Gül ü gül-ğoncası bî-renciş-i ģâr
- 20 Tarâvet sünbülünde şebnem-i ter
Derûn-ı lâlesi bî-dâĉ-ı âzâr
- 21 Ğumâr-âlûde çeşm-i nergisinden
Tabîbân-ı melâĉat cümle bîmâr

- 22 İki âvîzedir sîm ile zerden
O kaçra mâh-ı enver mihr-i nevvâr
- 23 Bilûrîn câminı görse hasedden
Tuta âyîne-i hürşîdi jengâr
- 24 Nesîm-i cân-fezâ-yı revzeninden
Mu' aţtardır dem-â-dem kâm-ı züvvâr
- 25 Anıñ micmer-fürûzı âhû-yı Çîn
Buğûrı olsa lâyıķ müşg-i Tâtâr
- 26 Sîpîhr-i şevķ u şâdîdir bu bünyâd
Fürûğ-ı mehcesi mihr-i pür-envâr
- 27 Bahâristân-ı ' işretdir bu nev-ţarķ
Ki ezhârın dem-â-dem eyler izhâr
- 28 Zehî ţarķ-ı şafâ-güster ki olmuş
Tırab-gâh-ı şeh-i Cemşîd-miķdâr
- 29 Ebu'l-fetħ-i cihân Sultân Meħemmed
Cihân-dâver cihân-gır ü cihân-dâr
- 30 Hıdıv-i mekrümet-perver ki cûdı
Kerem iķlîmin itdi germ-bâzâr
- 31 Hârîm-i şöħbeti evtâd u efrâd
Nedîm-i meclisi aħrâr u ebrâr
- 32 Nükûd-ı cûda ţab' -ı şâfi nakķkâd
' Ayâr-ı lutfâ zât-ı pâki mi' yâr
- 33 Şabâķ-ı ' adl-i dâdâr-ı cihândır
' Aceb mi çeşm-i baħtım olsa bîdâr
- 34 Raķîķ-i câm-ı lutfi dürd-i ķahrı
İder hüşyârı mest ü mesti hüşyâr
- 35 Devâ-sâz-ı derûn-ı derd-mendân
Tıbîb-i çâk-dûzı her dil-figâr
- 36 Şenâsı evcine tâ-ħaşr irişmez
Hümâ-yı ţab' ım açsa bâl-i efķâr
- 37 İde tevfiķ-i Mevlâ müşkilin ħal
Aña âsân ola her kâr-ı düşvâr

- 38 Bu kaçır-ı bî-kuşûr u bî-bedelde
Ola devlet sa'âdet yâr her bâr
- 39 Bülend oldukça kaçır-ı 'izz ü câhı
Binâ-yı 'ömr-i hâşm olsun nigûn-sâr
- 40 Didim târîh-i itmâmın Nazîmâ
"Leb-i deryâda zîbâ kaçır-ı zer-kâr" (1093)
- 28 (R: 346a)** (Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)
- 1 Müftü-i dîn-penâh Mehemmed Efendi kim
'Aşrîñ edîb-i muhterem-i ercemendidir
- 2 'Allâme-i cihân ki debistân-ı fazlınıñ
Şâkirdi Bû-'Alî ile pîr-i Hocendîdir
- 3 Nihrîr-i kâ' inât ki erbâb-ı dânişîñ
'İrfân ile fazîlet ile ser-bülendidir
- 4 Şeh-bender-i 'ulûm ki bâb-ı kemâliniñ
Her zû-fünûn-ı dehr gedâ müstemendidir
- 5 Eblağ-süvâr-ı deşt-i ma'ânî ki her kâdem
Ehl-i hikem şikârî-i fitrâk-bendidir
- 6 Bercîs-i çarh-ı himmet o kim atlas-ı felek
Ferş-i muhâkkar-ı süm-i pâ-yı semendidir
- 7 Seyyid Şerîf şadr-ı fezâ' il cenâbıdır
Sa' d-ı zamâne zât-ı efâzıl-pesendidir
- 8 Bend-i kemend-i diğkati olsa nola fuhûl
Nağcîr-gâh-ı ma' rifetiñ şeh-levendidir
- 9 Mesmûm-ı ye'se zâ' ika-bağş-ı ümid olan
Tiryâk-ı luğf-ı harf-i leb-i nûş-ğandidir
- 10 Teşrîf idince mesned-i fetvâyı didiler
Hağğâ ki Bû-Ĥanîfe-i şânî bu kendidir
- 11 Târîhi oldı tab' ima ilhâm ey Nazîm
"Mehdî-i kevn Müftî Mehemmed Efendi'dir" (1106)
- 29 (R: 346a)** (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
- 1 Ĥamd-lillâh vefk-ı mağşûd üzre devr itdi felek
Geldi açıldı yine baht-ı cüvân-ı çarh-ı pîr

- 2 Şükr-lillâh oldılar rem-ğorde gürgân-ı fesâd
Bîşe-zâr-ı devlete başdı kâdem bir nerre şîr
- 3 Dîde rûşen müjdeler âyîne-i devrân yine
‘Âleme ‘arz eyledi bir tâze şekl-i dil-pezîr
- 4 Mesned-ârâ-yı ‘adâlet oldı kâdr ü şân ile
Bir vezîr-i şâf-meşreb âşaf-ı rûşen-zamîr
- 5 Hâzret-i Hân Ahmed-i şâliş o sultân-ı cihân
İtdi mühr ile anı hem müsteşâr u hem müşîr
- 6 Ol hudâvend-i cihân-pîrâ ki tâk-ı kâdrine
Sîm ü zer âvîzelerdir mâh ile mihr-i münîr
- 7 Ol hıdv-i ‘âlem-ârâ kim sarây-ı câhına
Aţlas-ı çarğ-ı felek-güster de bir ferş-i haķîr
- 8 Hâk-rûb-ı bârgâh-ı iktidârı Keyķubâd
Cebhe-sây-ı dergeh-i ‘âlem-medârı Erdeşîr
- 9 Rüstem-i iķbâliniñ Sâm u Nerîmân ‘âcizi
Neyrem-i iclâli dutmaz Ķahramân'ı pençe-ğîr
- 10 ‘Aķl u ferhengiyle şadr-ı ma‘deletde bî-‘adil
Re‘y u tedbîriyle emr-i meşveretde bî-nażîr
- 11 Tûl-i ‘ömr ile olup mesned-nişîn-i dâverî
Düşmenân-ı câh-ı iclâli ola hâr u faķîr
- 12 Şadrı teşrîf eyledikde ol hıdv-i dâd-ger
Didim el-ħaķ mühr ile oldı Ķasan Pâşâ vezîr
- 13 Düşdi bir târîğ-i zibâ biñ yüz on beşde Nażîm (1115)
"Oldı mühr-i yümn ile hâlâ Ķasan Pâşâ vezîr"
- 30 (R: 346b)** (Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)
1 Şubħ u şâmı ‘îd u kâdr olsun ilâ-yevmi'l-ķıyâm
Rûz-ı bed-hâhı ola "yevmen ‘abûsen ķamţarîr"¹³¹
- 2 Şadr-ı a‘ lâya şeref virdikde didim ey Nażîm
"Yümn ile mühri alup oldı ‘Alî Pâşâ vezîr" (1117)

¹³¹ İnsan Süresi'nin, "Biz sert ve belalı bir günde Rabbimizden korkarız." anlamındaki 10. ayetinin "sert ve belalı bir gün" kısmı iktibas edilmiştir.

31 (R: 346b) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Vezîr-i dâd-güster hazret-i ' Osmân Pâşâ kim
Hıdıv-i nükte-perver pür-hüner düstûr-ı dânadır
- 2 Müşîr ü mü'temen düstûr-ı rûşen-rây-ı ' âlî-câh
Nizâmü'l-mülk-i devlet müsteşâr-ı dîn ü dünyâdır
- 3 Sikender-şevket ü Dârâ-şaşem dâdâr-ı devrân kim
Mağâm-ı ma' deletde mekrümetle kâr-fermâdır
- 4 Tırâz-ı mesned-i ikbâl o zî-şân-ı mükerrem kim
Gübâr-ı âsitânı çeşm-i câna kühl-i zîbâdır
- 5 Hüdâvend-i felek-pâye hıdıv-i mihr-kevkeb kim
Semend-i kadriniñ na' li kamer mihi süreyyâdır
- 6 Vezîr-i pâk-gevher kim gulâmân-ı der-i cûdı
Mişâl-i sübhâ-i lü'lü' biri birinden a' lâdır
- 7 Şihâb altun kalem la' li şafağdır mâh zîr-i meşğ
Berât-ı câhına hürşîd-i ' âlem-tâb tuğrâdır
- 8 Nola ref' eylese rûy-ı cihândan zulmet-i zulmi
Fürûğ-ı ' adl ü dâdı şeb-çerâğ-ı ' âlem-ârâdır
- 9 Hıred hemvâre vaşf-ı cevher-i zât u şîfâtında
Nola izhâr-ı ' acz itse taşavvurdan müberrâdır
- 10 ' Aceb mi devr-i ' adlinde cihân âsûde-hâl olsa
Ki dâ'im dest-gîr-i her huşûşu' avn-i Mevlâdır
- 11 Geyürdi halk-ı İstanbul'a üç kat hil' at-i ' adli
Üçüncü def' adır kâ'im-mağâm-ı dâd-pîrâdır
- 12 Benim gibi nice dil-mürde-i bîdâd ' ahinde
Zehî ' İsa-nefes kim nuṭṭ-ı cân-bahşıyla ihyâdır
- 13 Bilür keyfiyyet-i ahlvâlimi takrîre hâcet yok
Zamîr-i enverinde râz-ı pinhânım hüveydâdır
- 14 Nazîmâ cevherî harf ile târihin o zî-şânın
Didim "kâ'im-mağâm-ı nâm-ver ' Osmân Pâşâ'dır" (1113)

32 (R: 347a) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Olur tevbîri taqdîre muvâfiğ her işe kâdir
Zahîr ü dest-gîri bir kuluñ kim Hağ Te' âlâ'dır

- 2   Huşûşâ hazret-i ‘Oşmân Pâşâ kim celî-kevkeb
Ki re’y-i enveri mihr-i münîr-i ‘âlem-ârâdır
- 3   Felâtûn-ı hikem-pîşe Aristû-rüşd ü endîşe
Kemâlâtıyla hâlâ ta‘ ne-dâd-ı İbn-i Sînâdır
- 4   Zekâda ezkiyâ-yı dehrden mümtâz ü müsteşnâ
Sehâda eşhiyâ-yı ‘aşrdan bî-mişl ü yektâdır
- 5   Çapudân eyledi devletle Sulţân Aĥmed-i şâliş
Yegâne âşaf-ı şânî vezîr-i kâr-fermâdır
- 6   Hudâvend-i kerem-güster hıdvî-i cûd-perver kim
Müşîr-i mülk ü millet müsteşâr-ı dîn ü dünyâdır
- 7   O deryâ-yı nevâliñ ol yem-i iĥbâl ü iclâlîñ
Şâdef-keştî vücûd-ı bî-nazîri dürr-i yektâdır
- 8   Müşerref oldı ol fülk-i felek-lenger kudûmiyle
Süleymân'a buluşdı gûyiyâ sîmurġ-ı ‘anĥâdır
- 9   O düstûr-ı güzîniñ manşıb-ı iclâline el-ĥâĥ
Bu mışra‘ cevherî ĥarf ile bir târiĥ-i zîbâdır
- 10   Nazîmâ böyle târiĥ-i müselleme biñde bir olmaz
"Çapudân-ı mükerrem ĥâĥ bu kim ‘Oşmân Pâşâ’dır" (1119)

33 (R: 347a) (Mef‘ ülü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1   Sûĥ-ı sipâhiyân yapılup oldı üstüvâr
Ârâyiş ü metânet ile buldı zîb ü fer
- 2   Üstâdına bu târiĥ-i mu‘ allânîñ âferîn
Kim görmemiş nazîrin anîñ dîde-i beşer
- 3   Ümmîd odur tezelzül-i âfât-ı rûzgâr
Bir tâĥına kıyâmete dek virmeye zarar
- 4   Vaşfin bu sûĥ-ı bî-bedeliñ eyleyüp edâ
Naĥş eylesün şâĥîfe-i devrâna kilik-i ter
- 5   Seyr eyleyüp esâsına itmâmına Nazîm
Didim bu vech ile iki târiĥ-i mu‘ teber
- 6   "Tarĥ-ı güzîñ binâ-yı mefîn ey revâc-geh" (1114)
"Sûĥ-ı bülend ü çâr-sû-yı nev-kemer kemer" (1114)

34 (R: 347b) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Dirîgâ Nakşî İbrâhim Efendi göçdi dünyâdan
İlâhî ol 'azîze cennet ü kevserle kıl i' zâz
- 2 Çemenzâr-ı cinâna 'azm idüp rûhı revân oldı
Ola bâğ-ı İrem'de hûr ile gılmân ile dem-sâz
- 3 Kõnup murğ-ı revânı şâhsâr-ı nahl-ı tûbâya
Kadîmî lânesi üzre süzüldi gûyiyâ şehbâz
- 4 Çekildi bezm-i gülzâr-ı beğâyâ seyr-i dîdâra
Mağâmın kürsî-i 'arş eyledi ol mürşid-i mümtâz
- 5 İdüp gülbâng-i tevhid ile rıhlet mülk-i lâhûta
Fenâ dünyâda ol şâhib-kerâmet bulmadı hem-râz
- 6 Ziyâfet-hâne-i dâru'n-na'ime rû-be-râh oldı
Ola aña nesîm-i mağfiretle bâb-ı cennet bâz
- 7 Nazîmâ evc-i lâhûta 'urûc itdikde târîhın
Didim "Hağğ'a hümâ-yı rûh-ı Nakşî eyledi pervâz" (1114)

35 (R: 347b) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Hâzret-i Râmî Efendi müjde ey ehl-i kalem
Oldı eyvân-ı riyâsetde şerefle hem-celîs
- 2 Hâce-i müşkil-güşâ münşî-i yektâ kim anıñ
Rûh-ı Vaşşâf olsa lâyıq bezm-i vaşfında enîs
- 3 'Îsî-i çarh-ı ma'ânî vü beyân kim dem-be-dem
Feyz-i enfâsıyla ihyâ olmada şî'r-i nefîs
- 4 Kilk-i sihr-âşârına vâbeste inşâ-yı laţîf
Hâtır-ı feyyâzına şâyeste eş'âr-ı selîs
- 5 Çarh hoşka dûde şeb levha kamer hâme şihâb
Pîş-i hükminde 'uţârid kâtib-i fermân-nüvis
- 6 Luţf-ı dest ü tab'ına nisbetle şâyândır disem
Bahre bir cerrâr-ı sâ'il kâna bir mümsik hasîs
- 7 Çeşme-i ihsânına iki kedûdur mihr ü mâh
Süfrevi in'âmına çarh-ı dü-tâ bir kâse-lîs
- 8 Tehniyet-gûyân didim târîh-i câhın ey Nazîm
"Kâdr ile Râmî Efendi hâliyâ oldı re'îs" (1106)

36 Târîh Berây-ı Hücra-i Neşâtî Efendi¹³²

(H: 264a, R: 340b, A: 165a) (Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Beyt-i pâk-i Neşâtî-i üstâd
Kodî dîvân-ı şevke nâm-ı neşât
- 2 Tarh-ı şâdî ki anda hep fuqarâ
Nûş iderler müdâm câm-ı neşât
- 3 Dergeh-i Mevlevî ki olmadadır
Seyr iden vâşıl-ı merâm-ı neşât
- 4 Oldı sûrâh-ı revzeni gûyâ
Pây-ı murğ-ı şafâya dâm-ı neşât
- 5 Cebhe-i şevk anda şubh-ı sürûr
Turre-i zevk aña şâm-ı neşât
- 6 Der ü dîvârı şevk u zevk-endûd
Ferş-i pâkîzesi ruhâm-ı neşât
- 7 Didi târîhini Nazîm görüp
"Cây-ı hâlet-fezâ maqâm-ı neşât" (1082)

37 Târîh-i Fevtiyye Berây-ı Yûsuf Dede Eş-Şeyh Be-Beşiktaş¹³³

(H: 264a, R: 341a, A: 166b) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Serîr-i mülk-i Ken'ân-ı beqâya oldı çün 'âzîm
İderse terk-i ihvân-ı fenâ nola Dede Yûsuf
- 2 Nazîm-âsâ du'âmız hep budur kim merkad-i pâkiñ
Fürûğ-ı neyyir-i tevhid ile dola Dede Yûsuf
- 3 Didi nîl-i sirişke garq olup Ya'kûb-ı dil târîh
"Azîz-i tekye-i Mısr-ı hüdâ ola Dede Yûsuf" (1080)

38 (R: 347b) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Dîde rûşen müjdeler ey nâvek-endâzân-ı ye's
Sîne-i ümmîd oldı tîr-i maqşûda hedef
- 2 Dîde rûşen ey garîbân-ı şeb-i târîk-i gam
Zulmet-i cevr ü sitem 'âlemden oldı ber-ıtaraf
- 3 Dîde rûşen ey esîrân-ı bün-i çâh-ı 'anâ
Geçdi taht-ı 'adle bir şeh-zâde-i hayru'l-halef

¹³² Başlık, A nüshasından alınmıştır.

¹³³ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 4 Oldı bir şâh-ı cihân-gîriñ serîr-i salţanat
Kim derinde kûl olurdı görse şâhân-ı selef
- 5 Genc-i luţf u mekrûmet Sulţân Aĥmed kim anıñ
Dergehinde Şeb-ĉerâĝ ile berâberdir ĥazef
- 6 Pâdişâh-ı rub' -ı meskûn ĥüsrev-i ' âlem-penâh
Kim revâdir ĥıdmetinde şâhlar baĝlarsa şaf
- 7 Rüstemâne ĉekmeden Şemşîr-i bürrânın olur
Bîm-i tîĝından dil-i a' dâda şad-şûr u Őeĝaf
- 8 ' Ömr ü iĝbâlin ide efzûn Ĥudâ-yı zü'l-minen
Düşmen-i câhı ola zindânî-i ĉâh-ı esef
- 9 Taĥta geĉdikde ĥuzûr-ı ' izzetinde eyledi
Nev-be-nev ťab' ım bu üç târiĥ ile ' arz-ı tuĥaf
- 10 "Eyledi yümn ile iclâl ile Aĥmed Ĥân cülûs" (1115)
Oldı bu târiĥ-i müsteĝnâ dür-i ma' nâ-şadef
- 11 "Müjde Sulţân Aĥmed itdi deĥre gün gibi cülûs" (1115)
İtdi bu târiĥ-i şânî ĥâsidi pür-tâb ü tef
- 12 Hâtif-i kudsî didi târiĥ-i şâliş ey Nazîm
"Buldı Sulţân Aĥmed'in dünyâ kudûmiyle Şeref" (1115)

39 Târîĥ Berây-ı Vefât-ı ' Abdullâh Beg¹³⁴

(H: 264b, R: 341a, A: 167b) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Bir vücûd-ı nâzenîn itdi cihândan intiĝâl
Mażhar-ı ĥulĝ-ı ĥasen olmuşdı dinse mâ-şadaĝ
- 2 Hâzır itmişdi nişâra nâgehân da' vet olup
Cennet-i didâra gitdi cevher-i cân ber-ĥabaĝ
- 3 Ĥaĝ o memdûĥu'l-ĥışâlin eylemişdi ĝuyiyâ
Ĥüsn-i aĥlâĝı kitâb-ı sîretinden bir varaĝ
- 4 Müşkilin ĥall eyleyüp ĥükm-i ĥitâb-ı ' irci' i
Mekteb-i ' uĝbâda aldı levĥ-i bâĝiden sebaĝ
- 5 Şerbet-i bâĝi içüp câm-ı fenâdan el yudı
Mest olup ĉekdi bisât-ı zindegâniden ayaĝ
- 6 Mâtemin ins ü melek dutdı kıyâs itme nücüm
Oldı tâb-ı ıztırâbıyla felek ĝarĝ-ı ' araĝ

¹³⁴ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 7 Şeb siyeh-pûş oldu ğamdan ceybini şubh itdi çâk
Çeşm-i mâh u mihr kıanlar ağladı şanma şafağ
- 8 Dîdeler giryân u biryân sîneler diller figâr
Zü'l-fiğâr-ı iftirâkından cigerler iki şağ
- 9 Hâlet-i nez' inde ğuyâ kıopdı şûr-ı rûsteğîz
Cânların ağbâb kıalmışdı nişâra bir ramağ
- 10 Fevtine giryân olup târîğini didim Nazîm
"Oldı rûğ-ı pâk-i ' Abdullâh Beg teslîm-i Hâğ" (1100)

40 Târîğ-i Mersîyye Berây-ı Vuşlatî Merđûm¹³⁵
(H: 264b, R: 341b, A: 166b) (Müfte' ilün Fâ' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün)

- 1 Vuşlatî-i pür-hüner kâfire oldu esîr
Anı hâlâş eyleye ' âtıfet-i Zü'l-celâl
- 2 Ğuş idicek ey Nazîm dil didi târîğini
"Yâ Rab ola Vuşlatî vâşıl-ı bezm-i vişâl" (1094)

41 Târîğ Berây-ı Lihye¹³⁶
(H: 265a, R: 341b, A: 165b) (Müfte' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün)

- 1 Levđ-i ' izârın hağ-ı müşĝîn ile
Zeyn idicek hâme-i şun'-ı celil
- 2 Ben dağı târîğini didim Nazîm
"Lihye-i zîbâ-yı muşavver Hâlîl" (1089)

42 (H: 265a, R: 341b) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Oldı bir âşaf yine şadr-ı vezâretde muğım
Hâğ Te' âlâ devletin câvid ide ' ömrin tavîl
- 2 Tehniyet-ĝuyân Nazîm-âsâ didim târîğini
"Müher ile oldu ' Alî Pâşâ vezîr-i bî-' adîl" (1105)

43 (R: 348a) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Hâce-i dâna-yı ' âlem müftî-i dünyâ vü đın
Hâzret-i Şâdığ Efendi ol ğudâvend-i ecel
- 2 Fâzıl-ı müşkil-ĝuşâ şadr-ı fûğûl-i kâ'inât
Müctehid ' allâme-i devrân edîb-i bî-bedel
- 3 Zü-fünûn mığrîr-i kâmil kim anıñ teslimidir
Diđđat-i tağrîrine hâlâ efâzil bî-cedel

¹³⁵ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

¹³⁶ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 4 Mekteb-i fażl u kemâlinde kemâl ü fażl ile
Müşkilât-ı Seyyid ü Sa‘ dî iderdi gelse ħal
- 5 ‘Ayn-ı ħikmet menba‘-ı taqvâ vücûd-ı kâmilî
Münderic zâtında hem ‘irfân u hem ‘ilm ü ‘amel
- 6 Fażl u dânişde nola olsa ferîd-i rûzgâr
Eylemiş bî-mişl ü hemtâ anı Ĥallâķ-ı ezel
- 7 Ĥâk-i dergâh-ı kemâli sürme-i ‘aynü'l-ķuzât
İbn-i Ĥâcib bâb-ı ‘irfânında cârû-der-baġal
- 8 Manşıb-ı ħâdr ü kemâli müstedâm ü bî-nizâ‘
Kışver-i ‘izz ü celâli ber-devâm ü bî-ĥalel
- 9 Kışt-zâr-ı ‘arşa-i cûdında vezn olsa gelür
Dâne-i her ĥûşe-i iĥsânı hem-seng-i cebel
- 10 Bezm-i cûdında müdâm âmâde esbâb-ı murâd
Meclis-i luĥfında memlû dem-be-dem câm-ı emel
- 11 Rûy-ı ħandân ile ĥüsn-i ĥulķ ile her vech ile
Zâtuna şâyestedir dirsem güzellerden güzel
- 12 Keyf-i ma‘cûn-ı şenâsı şevķ-baĥş u ġam-küsîl
Neşve-i şaĥbâ-yı vaşfı dâfi‘-i ĥüzn ü kesel
- 13 Ĥükmini taķvîm-i şer‘ iñ eyledi icrâ yine
Vefķ-i ‘adli oldı ħırz-ı bâzû-yı dîn ü düvel
- 14 Devr-i ħıfzında cihân keyd-i eşirrâdan emîn
Sâye-i ‘adlindedir zîr-i emân mülķ ü milel
- 15 Mesned-i fetvâda tekrâr eyledi ‘arz-ı kemâl
Âfitâba cilve-gâh oldı yine burc-ı ħamel
- 16 Şadr-ı fetvâya yine pîrâye virdi maķdemi
Tûl-i ‘ömr ile mu‘ammer ide Ĥayy-i lem-yezel
- 17 ‘İzzet ü iķbâl ile bulduķça ħâdr ü iĥtirâm
Ĥâsid-i câhı ola çâĥî-i idbâr u ‘ilel
- 18 Gûş idüp teşrîfni târîĥini didim Nazîm
"Meclis-i fetvâ yine Şâdıķ Efendi'ye maĥal" (1118)

44 (R: 348b) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Bu ser-âmed çâr-sûnuñ âferîn üstâdına
Kim aña endâze-i himmetle tıtdurmuş temel
- 2 Ol kadar bulmuş metânet kim zamân-ı haşre dek
Şarşar-ı âsîbden bir tâkına gelmez hâlel
- 3 Böyle tarh-ı dil-güşâ vü cân-fezânîñ haq budur
Çeşm-i devrân mişlini görmüş degildir mâ-ğaşal
- 4 Her kemer kavş-i kuzah her tâkı çarh-ı nüh-revâk
Kim sipihri-i lâceverdiñ hem-seri olsa mağal
- 5 Tarhına itmâmına taşîn idüp ben de Nazîm
İki târih eyledim biri birisinden güzel
- 6 "Ey müzeyyen çâr-sû ey bî-bedel sûk-ı metîn" (1114)
"Çâr-sû-yı muhkem ü sûk-ı metîn ü bî-bedel" (1114)

45 Târîh Berây-ı Camcı-zâde¹³⁷**(H: 265a, R: 341b, A: 167a)** (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Meclis-i Cem'den ayak çekdi yudı câmdan el
'Azm idüp bezm-i beğâyâ yine bir yâr-ı kadîm
- 2 Sâkı-i gayb Nazîmâ didi târihin o dem
"Cامجی-zâde Çelebi nûş ide câm-ı tesnîm" (1097)

46 Târîh Berây-ı Çeşme-i Bahrî Ağa¹³⁸**(H: 264b, R: 341b, A: 165a)** (Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Hâbbezâ 'ayn-ı zindegânî kim
Nûş idenler bulur hayât Nazîm
- 2 Ben de sır-âb olup didim târih
"Âb-ı şâfi-i çeşme-i tesnîm" (1092)

47 Teşekkür Berây-ı Tertîb-i Dîvân-ı Kaşâ'id¹³⁹**(T: 130a, H: 73b, R: 121b, A: 67a)** (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Hâmd-i lâ-yuğşâ ki feyyâz-ı ezel
Eyledi ben 'âcize luğf-ı 'azîm
- 2 Eyledim mağdûrımı bezl ü nişâr
Na' t-ı sulţân-ı rusülde 'an-şamîm

¹³⁷ Başlık, A nüshasından alınmıştır.¹³⁸ Başlık, A nüshasından alınmıştır.¹³⁹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 3 İtdi tertîb-i kaçâ'id bî-kuşûr
Vaşf-ı peygamberde tab^ç-ı mustakîm
- 4 Baħr-i evşâf-ı ħabîbullâhda
Her kaçîdem bir dizi dürr-i yetîm
- 5 Eyleye ħüsn-i kaçûlûñ mazħarı
Budur ümmîdim o sultân-ı kerîm
- 6 Sübħa-i lü'lü' gibi dâ'im ola
Zîb-dest-i nükte-sencân-ı fehîm
- 7 Her kaçîde bî-ħazân bir ravzadır
İstemez ezhârı imdâd-ı nesîm
- 8 Olsa lâyıkdır bu tıfl-ı nev-resiñ
Bânû-yı endîşe mişlinde ^ç aķîm
- 9 Tâ-be-ħaşr şâyeste-i taħsîn olup
Ehl-i ^ç irfâna ola yâr u nedîm
- 10 Olsa erzânî zebân-ı ħâme-veş
Tîğ-ı ħayretle dil-i ħâsid dü-nîm
- 11 Viridi bu nazm-ı dil-ârâya niżâm
Kilk-i şîrîn-kâr ile tab^ç-ı selîm
- 12 Vaşf-ı peygamberde bu dîvânımıñ
Zıll-ı peygamber gibi mişl-i ^ç adîm
- 13 Ehl-i diller okuyup târiħini
Didiler "bu zîb-i dîvân-ı Nazîm" (1097)

48 Târîħ Berây-ı Dîvân-ı Nazîm¹⁴⁰

(H: 267a, R: 343b, A: 167b) (Mef^ç ülü Fâ^ç ilâtü Mefâ^ç ilü Fâ^ç ilün)

- 1 Ümmid odur ki eyleye dîvânımı benim
Maķbûl-i tab^ç-ı ehl-i kemâl İzid-i kerîm
- 2 ^ç Avn-i Ĥudâ ile bulıcaķ nazmım intizâm
"Târîħini gören didi dîvânçe-i Nazîm" (1079)

49 (R: 348b) (Müstef^ç ilün Müstef^ç ilün Müstef^ç ilün Müstef^ç ilün)

- 1 Ġâzî vü Ĥacî Ĥân Selîm ol ħüsrev-i dervîş-ħû
Kim mâder-i dehri Ĥudâ itmiş nazîrinde ^ç aķîm

¹⁴⁰ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 2 Mi' mâr-ı tab'-ı kâmilî hâlâ yine tarh eyledi
Çeşm-i beşer görmüş değil bir böyle bünyâd-ı 'azîm
- 3 Âvîze-i bâmî kamer zer-şemse-i evvânî şems
Pîr-i felek olsa revâ bâb-ı refî'inde muķîm
- 4 Gülzâr-ı hulkından olup ol pâdişâhîñ feyz-yâb
Bâd-ı nesîmî olmada müşğîn-dem ü 'anber-şemîm
- 5 Her câmî bir âyîne-i 'ibret-nümâdır gösterir
A' dâyî giryân u hâzîn aḥbâbî ḥandân u besîm
- 6 Ezhâr-ı bî-hâr u ḥazân bir ravza-i sîrâbdır
Şâyestedir aña disem mânend-i gülzâr-ı na'îm
- 7 Seyr eyleyüp târiḥini taḥsîn ile didim Nazîm
"Zibâ mülûkî-menzil-i bâlâ-yı Ḥâcî Ḥân Selîm" (1110)

50 (R: 349a) (Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Şad-bârekallah ey eşer-i ḥân-ı kâmrân
Kim Ḥaḫ binâ-yı ḫadrini tarh eylemiş 'azîm
- 2 Müşğîn-türâb-ı bârgehi reşk-i nâfe-i Çîn
Her rîze-seng-i dergehi bir gevher-i yetîm
- 3 İzzet hemîşe süfre-i iclâline tufeyl
Devlet hemîşe meclis-i iḫbâline nedîm
- 4 Ca' fer gedâ-yı ḫırmen-i in'âmî ez-derûn
Ḥâtem fakîr-i mezra'-ı iḥsânî 'an-şamîm
- 5 Feyz-i bahâr-ı cûdı o ğâyetde kim ider
Bâĝ-ı ümîdi ḥâşiyeti bî-ḥazân-ı bîm
- 6 Bânî-i tab'-ı kâmilî bünyâd idüp yine
Bir dil-güşâ maḫâm-ı laṭîf-i İrem-ḫarîm
- 7 Ḥâk-i siyâhî kuḫl-i cilâ-sâz-ı nûr-ı maḫz
Âbı laṭîf bâdımñ âşüftesi nesîm
- 8 Ceyb-i meşâma nefḫa-nişâr olmuş eyleyen
Bâd-ı nesîm-i revzenini 'anberîn-şemîm
- 9 Câm-ı bilûrî nûr-dih-i çeşm-i 'âşîḫân
Her bir sûtûnî ḫadd-i bûtân gibi müstaḫîm
- 10 Yokdur bu ḫaşra tâḫ-ı Ḥavernaḫ gibi nazîr
Olmuş mişâli kâḫ-ı muḫarnas gibi 'adîm

- 11 Naş olmağa kitâbesine tehniyet-künân
Girdi biri birine bu târîhler Nazîm
- 12 "Şâhâne tarhı menzil-i Hâcî Selîm Girây" (1110)
"El-hağ mekân-ı bî-bedel-i Hâcî Hân Selîm" (1110)

51 Târîh-i İtmâm-ı Dîvân

(H: 30b, A: 111b)¹⁴¹ (Fe^ç ülün Fe^ç ülün Fe^ç ülün Fe^ç ül)

- 1 Bi-ğamdillâh ey dil ki oldı tamâm
Bu dîvân-ı na^t-ı resûl-i kerîm
- 2 Edâsı zamîrimde muzmer idi
Kenâr-ı şadefde çü dürr-i yetîm
- 3 Olup hâme destimde tîğ-ı dü-dem
Dil-i haşmı çün beste itdim dü-nîm
- 4 İderken nice gûşîş-i tâm ile
Aña fikr-i târîh kalb-i selîm
- 5 Didi cevherî harf ile kudsiyân
"Zehî ç ıkd-ı lü 'lü 'y-ı pâk-i Nazîm" (1089)

52 Târîh Berây-ı Müftî Mehmed Emîn Efendi¹⁴²(H: 265a, R: 341b, A: 167a) (Müfte^ç ilün Fâ^ç ilün Müfte^ç ilün Fâ^ç ilün)

- 1 Fâzıl-ı rûy-ı zemîn müftî-i devr-i zamân
Mürşid-i râh-ı hüdâ kutb-ı sipîhr-i yakîn
- 2 Terk-i cihân eyleyüp ç azm-i cinân eyledi
Rûh-ı revânı ola sidre-i cennet-nişîn
- 3 Söyledi târîhini hâtif-i gaybî Nazîm
"Müftî-i dehr idi hayf göçdi Mehmed Emîn" (1098)

53 Târîh Berây-ı Şeyh Be-Koca Muştafâ Pâşâ¹⁴³(H: 265a, R: 341b, A: 166b) (Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilün)

- 1 Mürşid-i kâmil ç Alâü'd-dîn Efendi ol velî
ç Azm idüp gülbang-i tevîd ile geçdi nâgehân
- 2 İtdi pervâz evc-i a^ç lâya hazîz-i hâkden
Murğ-ı rûhı gülşen-i ç ulvîde dutdı aşiyân
- 3 ç Âlem-i bâlâya olduğda revân ta^ç zîm ile
İtdi istiğbâl rûh-ı pâkini kerrûbiyân

¹⁴¹ A nüshasında şiirin sadece ilk ve son beyti bulunmakta.¹⁴² Başlık, A nüshasından alınmıştır.¹⁴³ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 4 Tâ güzer-gehdîr reh-i âmed-şüd-i dâr-ı fenâ
Rûhına rahmet ola şad-kâfile şad-kârvân
- 5 Gûş idüp fevtin didi târîhîni hâtif Nazîm
"Arş-ı ulyâda ide Seyyid 'Alâü'd-dîn mekân" (1091)

54 Târîh Berây-ı Lihye¹⁴⁴

(H: 265b, R: 342a, A: 165b) (Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Hüsni haıtyla levh-i cemâl-i Hüseyn'i gör
Gûyâ benefşe oldı hem-âgûş-ı yâsemen
- 2 Târîhi oldı kalbime ilhâm ey Nazîm
"Vech-i Hüseyn'e hüsni haı ile didim hasen" (1095)

55 (R: 349a) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Hâzret-i şehzâde Sultân Aşmed-i şâhib-hüner
Dikdi menzil taşını tîrin atup yaşdı kemân
- 2 'Avn-i Hağ olsun zahîr ü dest-gîri ol şehiñ
Salşanatla 'ömrin efzûn ide Hayy-i Müste'ân
- 3 Bir każâ-peykân kemân-keş pâdişehdir kim olur
Tîr-i rûy-ı terkeşi sehm-i kaderle hem-'inân
- 4 Bir hadeng-endâz şâhib-kabzadır kim ibtidâ
Şast-ı tîrin dîde-i düşmende eyler imtiñân
- 5 Rüstem-i destân kemân-ı sahtınıñ ham-geştesi
Pençe-i pür-zûrınıñ zinhâr-hâhı Kahramân
- 6 Nîzesi cevşen-güzâr u hançeri zühre-şikâf
Nevk-i tîri sine-dûz u tîğ-ı tîzi cân-sitân
- 7 Râst-gû olmazsa yolında 'adû-yı kec-revi
Tîri mecrûh eyleyüp şemşîri eyler bî-zebân
- 8 İtse âmâc-ı icâbetde nola yer ey Nazîm
Eyledim tîr-i du'â-yı devletin ben de revân
- 9 Didim atdıķda toğuz yüz kırğ gez târîhîni
"Menzil-i şehzâde Sultân Aşmed'e oldı nişân" (1109)

56 (R: 349b) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Mekrûmet-pîşe şevâb-endîşe şâhib-hayr u cüd
'Âtıfet-güster sehâ-perver kerîm ü kâmrân

¹⁴⁴ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 2 Ya' ni âgâ-yı Mehemmed-nâm u memdûhu'l-hışâl
Sâbîkâ gencûr-ı şadr-ı a' zam-ı devr-i zamân
- 3 Hânkâh-ı Mevlevîde tarh-ı şâdurvân idüp
Dehre her fevvâreden âb-ı hayât oldı revân
- 4 Tekyede bu kâr-ı hayrı itdi icrâ ecrini
İki ' âlemde vire aña Hüdâ-yı Müste'ân
- 5 Âb-ı şâfi hoş-güvâr u rûh-bağş u dil-güşâ
Havz-ı mâl-â-mâliniñ leb-teşnesi pîr ü cüvân
- 6 Lûlesi ' ayn-ı zülâl-i zindegânîdir anîñ
Dem-be-dem nûş eyleyen ahebâba olsun nûş-ı cân
- 7 Oldı bu fevvâre-i dil-cûya târîh ey Nazîm
"Ağdı rûh-ı pâk-i Mevlânâ için şâdurvân" (1112)

57 (R: 349b) (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Oldılar ' âzim-i Firdevs iki ehl-i ' irfân
İrci' î emri gelince taraf-ı Mevlâ'dan
- 2 Gitdiler âhirete rûhları şâd olsun
Geçdiler guşsa-i imrûz u gam-ı ferdâdan
- 3 Şi' r-i cân-bağş u dil-efrûzla vâlâ-ter idi
Pâyesi her biriniñ mertebe-i şî' râdan
- 4 Hâber-i mühiş ile mużtaribü'l-hâl oldı
Zümre-i ehl-i beyân havf ile bu ma' nâdan
- 5 Oldı târîhi Nazîm ol iki ehl-i hüneriñ
"Geçdi Sırrı gibi Rüşdî bu fenâ dünyâdan" (1111)

58 (R: 349b) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Hâk qarındaşım Hüseyn'iñ kabrini pür-nûr ide
Eyleyüp ârâm-gâh-ı rûhını huld-ı berin
- 2 ' Azm-i ' uqbâ eyledikde didi târîhin Nazîm
"Bezm-i cennetde ola hem-dem Hüseyn'e hûr-ı ' in" (1119)

59 Târîh-i Diğer Berây-ı Cülûs¹⁴⁵

(H: 265b, R: 342a, A: 161b) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Bir şehen-şâh-ı bülend-efser idüp nâgeh cülûs
Oldı biñ toğsan toğuzda emr-i Yezdâniyle şâh

¹⁴⁵ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 2 Didi tebşir eyleyüp târîhini hâtif Nazîm
"Hâliyâ Sultân Süleymân'dır şeh-i 'âlem-penâh" (1099)

60 Târîh Berây-ı Ümmî Sinân-zâde Efendi¹⁴⁶

(H: 265b, R: 342a, A: 166b) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Dirîg Ümmî Sinân-zâde fenâdan intikâl itdi
İlâhî eyle menzil-gâhını Firdevs-i a' lâda
- 2 Vücûdî tûfî-i şekker-sitân-ı 'ilm idi haqqâ
Nazîrin görmemişdi kimseler mir 'ât-ı dünyâda
- 3 Hâzân-ı mevt ile pejmürde oldı gonca-i ' ömri
Gül-i şâd-âb ola rûh-ı revânı bâg-ı ' uqbâda
- 4 Beşer şiven-ger-i fevti melek mâtem-keş-i mevti
'Azâsın qalmamışdır itmedik hiç zîr ü bâlâda
- 5 İdüp kürsî-i ' arş üzre maqâm ol ' ârif-i billâh
Bırakdı tekye-gâh-ı ' âlem-i bâlâda seccâde
- 6 Olup rûh-ı revânı ' andelîb-i gülşen-i cennet
Ser-âgâz eyleye gülbang-i tevîd ile tûbâda
- 7 Nazîm-âsâ didim târîhini ol mürşid-i dehrîh
"İde Firdevs gülzârın maqâm Ümmî Sinân-zâde" (1088)

61 Târîh Berây-ı Aşmed Dede Efendi Be-Yeñikapu¹⁴⁷

(H: 266a, R: 342a, A: 166b) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 'Urûc itdi semâya rûh-ı Dervîş Aşmed-i kâmil
İde Mevlâ maqâmın şâh-sâr-ı nahl-i tûbâda
- 2 Nazîmâ rûh-ı Mevlânâ idüp himmet didim târîh
"Ola Aşmed Dede devrânı dâ'im ' arş-ı Mevlâ'da" (1090)

62 Târîh Berây-ı Çizmecî Aşmed Gülşeni¹⁴⁸

(H: 266a, R: 342b, A: 167a) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Çizmecî Aşmed o pîr-i Gülşeni itdi vefât
Gülşen-i cennetde yâ Rab bula ' âli mertebe
- 2 Didiler yârân Nazîmâ fevtiniñ târîhini
"Hay ecel hañfâfı çekdi çizmeciyi kâlebe" (1084)

¹⁴⁶ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

¹⁴⁷ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

¹⁴⁸ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

63 Târîh Berây-ı Nefîrî Aḥmed¹⁴⁹

(H: 266a, R: 342b, A: 167a) (Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilün Fa')

- 1 Nâgeh kapanup çeşm-i Nefîrî Aḥmed
Açıldı der-i müfettiḥu'l-ebvâba
- 2 Da' vet olunup bezm-i beḳâya rûḥı
Terk itdi fenâ meclisini aḥbâba
- 3 Cân gûşına çalındı nefîr-i rıḥlet
Göçdi taraf-ı bârgeh-i Tevvâb'a
- 4 Cânıyla tarîk-i İrem'e sâlik olup
Düşdi keder-i mâtemi şeyḫ u şâba
- 5 Târîhini erbâb-ı neḡam didi Nazîm
"Aḥmed Çelebi çekdi nefîri ḥâba" (1090)

64 Târîh Berây-ı 'Îsâ Çelebi¹⁵⁰

(H: 266a, R: 342b, A: 167a) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Bir vücûd-ı nâzenîniñ 'azm-i illiyyîn idüp
Rûḥ-ı pâki 'âlem-i bâlâya oldı rû-be-râh
- 2 Terk idince 'âlemi târîhini didim Nazîm
"Rûḥ-ı 'Îsâ menzil-i 'ulvîde tutdı cây-gâh" (1084)

65 Târîh Berây-ı Liḫye-i Memiş Çelebi¹⁵¹

(H: 266a, R: 342b, A: 165b) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Görünce liḫye-i pâkiñ didi mesrûr olup aḥbâb
Şeb-i 'îd-i cemâliñ ḡâlib oldı şâm-ı ḳadr üzre
- 2 Ḳıyâs itdim ruḥuñda seyr idüp ol ḥaṭṭ-ı müşḡîni
Sevâd-ı 'anberîn ṭarḫ oldı mâh-ı bedre şadr üzre
- 3 Nazîm-âsâ neşâtımdan didim târîḫin ol ḥaṭṭıñ
"Yazıldı âyet-i ve'l-leyl güyâ levḫ-i bedr üzre" (1086)

66 Târîh Berây-ı Vâlî-şoden-i Ḥasan Pâşâ Be-Mısr¹⁵²

(H: 266b, R: 342b, A: 163a) (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Bermekî-cûd Silah-dâr Ḥasan Pâşâ kim
Ḥüsn-i ḥulḳıyla odur dehre viren pîrâye
- 2 Mihr ü meh-kevkeb ü mirrîḫ-ḥaşem zühre-ḡulâm
Müşterî-rây u züḫal-câh u 'uṭârid-pâye

¹⁴⁹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

¹⁵⁰ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

¹⁵¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

¹⁵² Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 3 Yûsuf-ı Mısr-ı himem mâlik-i Ken'ân-ı 'atâ
Hâce-i kâfile-i cûd u kerem-sermâye
- 4 Mâder-i dehr sezâ dûde-i iqbâlinde
Tıfl-ı gehvâre-i iclâline olsa dâye
- 5 Vâlî-i Mısr olup ol âşaf-ı 'âlî-mikdar
Râyet-i 'âtıfeti 'âleme şaldı sâye
- 6 Eyleye mesned-i iqbâl ü sa'âdetde Hüdâ
'Ömrini devletini bî-'aded ü bî-gâye
- 7 Câhına tehniyet-gûyân didi târîh Nazîm
"Mısr'ı mes'ûd ide ma'bûd Hâsan Pâşâ'ya" (1099)

67 (R: 350a) (Mef'ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Hâcî Selîm Girây vefât eyledi dirîg
Lebrîz-i nûr-ı rahmet ide kabrini ilâh
- 2 Aña behîst-i 'Adn olup Bâgçe-sarây
'Azm eyledi cinâna o hân-ı cihân-penâh
- 3 Rûh-ı revânı oldu revân kaşr-ı cennete
Îmân refîk-i râh ola Kur'ân delil-i râh
- 4 Gencîne gibi oldu nihân hâk-i tîrede
Bir gevher-i kemâl idi haqqâ o pâdişâh
- 5 Târîh-i fevtini didi şad-hüzn ile Nazîm
"Hâcî Selîm Girây'a ola huld cây-gâh" (1114)

68 (R: 350a) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Dîde rûşen pâdişâh-ı heft-kişverdir bugün
Bir hüdâvend-i cihân-bân hüsrev-i 'âlem-penâh
- 2 Müjde ey dil bir Süleymân-salţanat itdi cülûs
Kim cihân zîr-i nigîn-i hükmidir bî-iştibâh
- 3 Dîde rûşen ey taleb-kârân-ı eyyâm-ı neşât
Geldi devr-i râhat-ı endûh-sûz u guşşa-gâh
- 4 Müjde ey miñnet-keşân-ı künc-i 'ahd-i bî-kesî
Oldı hâl-i rûzgâr-ı nâ-be-sâmânî tebâh
- 5 Dîde rûşen ey dil-efgârân-ı bidâr-ı felek
Düşdi çarh-ı kîne-cüya nevbet-i 'özr-i günâh

- 6 Müjde ey halk-ı cihân nüh-ķubbe-i eflâkden
Şanmañuz tâbân olan şubh u mesâda mihr ü mâh
- 7 Kâşîd-ı devrân kudûm-i pâkini tebşîr idüp
Tâli' ü baht âsumâna itdi pertâb-ı külâh
- 8 Mâh-ı tâbân-ı kerem mihr-i dırağşân-ı himem
Hüsrev-i encüm-ħaşem sultân-ı gerdûn-bârgâh
- 9 Kaysir-i Kîsrâ-siyer Kîsrâ-yı dehr ü tâc-ver
Dâver-i Dârâ-zafer Dârâ-yı İskender-sipâh
- 10 Kâhramân-ı bî-amân şâhib-ķırân-ı kâmrân
Rüstem-i devr-i zamân Keyhüsrev-i Cemşîd-câh
- 11 Hüsrev-i bâlâ-nîşîn şâhen-şeh-i vâlâ-nîşân
Mehdî-i rûy-ı zemîn şâhib-zamân zıll-i ilâh
- 12 Cân-ı 'âlem 'âlem-i cân şâh bin şâh-ı cihân
Pâdişâh-ı dehr Sultân Muştafâ tâle-beķâh
- 13 Şehsüvâr-ı 'arşa-i himmet ki itmez iltifât
Olsa pây-ı mevkibinde çarh-ı atlas ferş-i râh
- 14 Âsumân-ķadr ü ķader-ķudret ki rûz-ı rezm olur
Kâhramân-ı şaŗveti reh-bend-i şad-Hûşenk şâh
- 15 Seyf-i meslûl-i Hudâ kim zât-ı vâlâ-gevheri
Olmaz işbât-ı cihân-gîrîde muhtâc-ı güvâh
- 16 Râyet-efrâz-ı zafer kim gerd-i rağş-ı nuşreti
Çeşm-i ħaşma eyledi âyine-i çarhı siyâh
- 17 Cûybâr-ı 'izzetinden heft-yem kem-ķatıre âb
Sebze-zâr-ı rif'atinden çarh-ı aŗdar berg-i gâh
- 18 Tekye-gâh-ı salţanatda mürşid-i 'izzet mürîd
Merkez-i iclâlde ķuţb-ı sa'âdet-ĥânķâh
- 19 Minber-i 'irfân u taķvâda ĥaŗîb-i bî-mişâl
Câmi'-i zühde imâm-ı 'ârif-i bâ-intibâh
- 20 Bezm-i iķbâlînde iclâl ü sa'âdet hem-nîşîn
Meclis-i ķadrinde 'izz ü şân nedîm-i ĥayr-ĥâh
- 21 Ĥâk-i eyvân-ı refî' ü ş-şânı iksîr-i murâd
Kıble-gâh-ı âsitânı secde-fermâ-yı cibâh

- 22 Dûstân-ı kâdriniñ leyl ü nehârı kâdr ü 'îd
Düşmenân-ı câhınıñ cây-ı qarârı ka' r-ı çâh
- 23 İtmede fermân-ı iqbâli çeh-i idbârda
Hâsîd-i câh ü celâlin der-kemend-i dût-dî âh
- 24 Mihr ü mâhı kâse-i cerr idüp olmuş şubh u şâm
Âsitân-ı rif' atinde bir gedâ çarh-ı dü-tâh
- 25 Çarha çekse tîg-ı ' âlem-gîrini eyler dü-nîm
Ne temennâ-yı fesân ne minnet-i seng-i ferâh
- 26 Dehşet-i emvâc-ı hayret sâhilin göstermeye
Haşre dek itse hured deryâ-yı vaşında şinâh
- 27 Olsa târ-ı mıstarı lâyıq kitâb-ı medhîniñ
Rište-i gîsû-yı hürü'l-' in ile nûr-ı nigâh
- 28 Seyr idüp vech-i şabîhin hâcetim oldı revâ
Hağ bu kim mağbûl olur lâ-büd du' â-yı şubh-gâh
- 29 Baħr ü berde düşmen-i nâ-pâydarı her kadem
İnhizâm ile olur râyet-güşâ-yı âh u vâh
- 30 Mesned-ârâ-yı cülûs olduķda târih eyleyüp
Bâg-ı ma' nâdan kopardım ben de bir sebzîn giyâh
- 31 Tahta geçdikde sa' âdetle Nazîm-âsâ didim
"Dehre Sulţân Muştafâ ' adliyle oldı pâdişâh" (1106)

69 (R: 350b) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Vezîr-i dâd-güster hâzret-i ' Osmân Pâşâ kim
Mu' allâ dergehi kehf-i emândır halk-ı dünyâya
- 2 Müşîr-i kâr-fermâ müsteşâr-ı ' âlem-ârâ kim
Cihâna virdi ' adl ü dâd u inşâf ile pîrâye
- 3 Melek-sîret felek-rif' at kamer-dîdâr mihr-âsâ
Hudâvend-i hümâ-sâye hüdîv-i âsumân-pâye
- 4 Felâtûn-ı hikem-pîşe Sikender-' aql ü endişe
Ki virdi kesr-i şân dârât-ı ' izz ü şâmı Dârâ'ya
- 5 O kân-ı mekrümet kim dem-be-dem hemyân-ı cûdından
İder lebrîz-i nağd-i hâhişi dest-i temennâya
- 6 Biter her nâ-murâdın hâceti ednâ işâretle
Eger ruşşat virirse güşe-i ebrûsı îmâyâ

- 7 Yine mi' mâr-ı tab' ı eyledi bir nev-binâ tarhın
Ki çarh-ı atlasa bâm-ı refî' inden düşer sâyê
- 8 O deñlü mürtefi' dir kim meh-i nevdin idüp 'aynek
İder nezzâre pîr-i âsumân ol tarh-ı vâlâyâ
- 9 Muşaffâ bir bilûrîn câm-ı tâb-endâzı gâlibdir
Ziyâda âfitâba nûrda mâh-ı şeb-ârâyâ
- 10 Bahâr-ı bî-ğazândır naqş-ı gûn-â-gûn-ı ezhârı
Ser-âmed her sûtûnı beñzedi bir nahl-ı zîbâyâ
- 11 Beşâret-şemse zerrîn-şemsedir tâk-ı bülendinde
Kenâr-ı saqfına âvîzedir müjde süreyyâyâ
- 12 Göreydi bânî-i tâk-ı Havernaq bu tarab-gâhı
İderdi kendüyi şad-şerm ile pertâb deryâyâ
- 13 Ne Meşkü'dur ne kaçır-ı Kayşer ü ne tâk-ı Kısra'dır
Bulunmaz haq bu kim şânî bu bünyâd-ı mu' allâyâ
- 14 Olup tâ rûz-ı ferdâ hâşılı ma' mûr u âbâdân
Dem-â-dem şâhibi mazhar ola eltâf-ı Mevlâyâ
- 15 Bu kaçır-ı bî-kuşûruñ beyt-i târihin Nazîm-âsâ
Didi hâtif "zehî me 'vâ sezâ ' Oşmân Pâşâ'ya" (1118)

70 (R: 351a) (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Pañburun-zâde o pîr-i fânî
Başına olmuş iken âzâde
- 2 İtdiler töhmet-i ilhâd aña
Bir nice müfsid olup âmâde
- 3 Virmedi müftî-i devrân fetvâ
Kimse râzı mı olur bî-dâda
- 4 Hücet ile anı katl eylediler
Çok nizâ' oldı velî fetvâda
- 5 İtdiler kişt-i hayâtın ber-bâd
Virdiler hürmen-i 'ömrin bâda
- 6 Dem-i katlinde o pîrûñ haqqâ
Merhamet geldi dil-i cellâda
- 7 Oldı şâhidleriniñ ekşeri katl
Çarada kimi kimi deryâda

8 Nîk ü bed eylediği zâhir olur
Herkesiñ bârgeh-i Mevlâ'da

9 'Afv ide ma'şiyetin Rabb-i Ğafûr
Rûhını şâd kıla 'uqbâda

10 Gûş idince bu muşîbet haberin
Kodı ahhâbını vâveylâda

11 Rûhı pervâz idicek didi Nazîm
"Pa'ı uçurdu Beyâzî-zâde" (1091)

71 (R: 351b) (Me' ulü Fâ' ilâtün Me' ulü Fâ' ilâtün)

1 Kıtıb-ı sipîhr-i 'irfân gavs-ı zamân Mısrî
Rıhlet idüp fenâdan mülk-i beğâyâ göçdi

2 Ayak çeküp yudi el bu meclis-i fenâdan
Cennetde Kevşer içdi hûr-ı cinânı koçdı

3 Pervâz idince 'Adn'e didim Nazîm târîh
"Cân-ı 'azîz-i Mısrî bir kumrı gibi uçdı" (1095)

72 (R: 351b) (Me' ulü Fâ' ilâtün Me' ulü Fâ' ilâtün)

1 Seyyid 'Alî Efendi şadr-ı efâzıl ol kim
Dem-beste-i kemâli cân u dil-i Hocendî

2 'Allâme-i zamâne nihrîr-i kâmil-i dehr
Kim Sa' d ü Seyyid anıñ şâkird-i müstemendi

3 Derbân-ı bâb-ı 'ilmi cân ile İbn-i Hâcib
Ferrâş-ı bezm-i fazlı Kâdî Şüreyh-i Kindî

4 Deşt-i fazîletinde mecnûn İmri 'ül-Şays
Kühsâr-ı dânişinde Ferhâd Tâşkendi

5 Kuhl-i dü-çeşm-i bîniş müşğîn sevâd-ı kilki
Mengûş-i ehl-i dâniş taqrîr-i dil-pesendi

6 Hep fârisân-ı 'ilmiñ ol zû-fünûn-ı yektâ
Esb-i hünlerle olmuş her fende şeh-levendi

7 Tekrâr şadr-ı rûmı teşrîf idüp kudûmi
Çarh ile itdi hem-ser ol pâye-i bülendi

8 Târîh-i 'izz ü câhın didi Nazîm-i dâ'î
"Şadr-ı fûhûl 'aşra Seyyid 'Alî Efendi" (1112)

73 (R: 351b) (Mef' ûlü Fâ' ilâtün Mef' ûlü Fâ' ilâtün)

- 1 Seyyid ' Alî Efendi şânî-i Bû-Ĥanîfe
Ĥâlâ fûhûlün oldur mümtâz u ser-bülendi
- 2 Leb-teşne-i nevâli eşrâf ile ahâlî
Dem-beste-i kemâli cân u dil-i Ĥocendî
- 3 Ruĥsâr-ı mâh u ĥurşîd ferş-i reh-i celâlî
Kuĥl-i cilâ-yı nâhîd gerd-i süm-i semendi
- 4 Ĥâzır gerekse gâ'ib ĥâk-i derinde tâlib
Ol derde İbn-i Ĥâcib derbân-ı derd-mendi
- 5 Olmışdı şadr-ı fetvâ ĥasret-keş-i ĥudûmî
Ol mesnede şerefle bi'z-zât geçdi kendi
- 6 'Ömr ü kemâli bî-ĥad ĥadr ü celâlî mümted
Dâ'im ola mü'eyyed câh-ı felek-pesendi
- 7 Devrân murâdım üzre döndi didim Nazîmâ
"Müftî güzîde-i dehr Seyyid ' Alî Efendi" (1115)

74 (R: 352a) (Mef' ûlü Fâ' ilâtün Mef' ûlü Fâ' ilâtün)

- 1 Şadr-ı efâzıl-ı dehr ' Ârif efendi ol kim
Şît-i kemâli tıtdı bu çarĥ-ı nüh-revâķı
- 2 Şânî-i Bû-Ĥanîfe ' allâme-i müdeķķık
Budur fûhûl-i ' aşrîñ bi'l-cümle ittifâķı
- 3 Dil-beste-i kemâli rûĥ-ı revân-ı Câmî
Şermende-i maķâlî cân u dil-i ' Irâķî
- 4 İtse beyân-ı esrâr tûtî-i nuĥķı eyler
Ĥand-i nebât-ı ma' nâ şîrîn her mezâķı
- 5 Virmiş raĥîķ-i şî' ri mestân-ı nazma ĥâlet
Şunmuş aña ezelde şaĥbâ-yı feyzi sâķî
- 6 Geçdikde şadr-ı Rûm'a tebrîk idüp efâzîl
Dergâĥ-ı ' izzetinde hep oldılar mülâķî
- 7 Târîĥi düşdi yektâ zâtı ĥibi Nazîmâ
"Rûm ili mesnedinde ' Ârif Efendi bâķî" (1118)

75 (R: 352a) (Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 Fahrül-' ulemâ ' Ârif Efendi o ki lâyık
Dergâĥ-ı kemâlinde gedâ olsa Ĥocendî

- 2   ‘Allâme-i devrân ki ola Sa‘d ile Seyyid
Pûyân u devân gâşiye-berdûş-ı kemendi
- 3   Bir harf ile şad-‘ u kede-i pîçide ider hâll
Tahrîrde her diğkat-i nihrîr-pesendi
- 4   Olsa yeridir şehper-i tâvus-ı sa‘âdet
Cârûb-keş-i bârgeh-i kâdr-i bülendi
- 5   Geldi yerine cânı kuzâtûñ yine şimdi
Teşrîf idicek şadr-ı Anañolı’yı kendi
- 6   Mışır-ı sühamı itdi şeker-zâr-ı feşâhat
Minkâr-ı ser-i hâmesiniñ rîziş-i kandi
- 7   Didi fuzalâ câhına târîh Nazîmâ
"Şadr-ı Anañolı'da revâ ‘ Ârif Efendi" (1113)

76 (R: 352b) (Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1   Revâdır secde-i şükr itse erbâb-ı kalem şimdi
Bihamdillâh ki mihrâb-ı riyâset şâhibin buldı
- 2   Yine teşrîf idince şadrın ol mağdûm-ı ‘âlî-kâdr
Leb-â-leb şevk olup diller ferañla sîneler doldı
- 3   Nüvîd-i mağdemiyle her taraf sûr itdiler aħbâb
‘Adûnuñ çeng-i mâtem rîş-i baht u tâli‘in yoldı
- 4   Riyâz-ı ‘izzetiñ mîzâb-ı iğbâl eyledi ser-sebz
Dıraht-ı bahtı ħussâdîñ ħazân-ı ħüzn ile şoldı
- 5   Nażîm-âsâ didim târîh-i câh-ı ‘izz ü iclâlin
"Yine Râmî Efendi müjdeler ħâlâ re’îs oldı" (1109)

77 (R: 352b) (Mef‘ ülü Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Fa‘)

- 1   Ey dil Ramazân Efendi ol ‘âlî-kâdr
Meşhûr-ı cihân u bî-bedeldi geçdi
- 2   Meftûn idi ħüsn ü ħulķına ins ü perî
Aħlâķ-ı ħüsnde bir güzeldi geçdi
- 3   Gerçi oķın atdı yayını yaşdı velî
Peykân-ı firâķı cânı deldi geçdi
- 4   Bu cisr-i fenâda görmeyüp resm-i beķâ
Sûy-ı Ĥaķķ’a cân ile yöneldi geçdi

- 5 Aḥbâbını itdi mâtem-i fevti melûl
‘İbret alacak ‘aceb maḥaldî geçdi
- 6 Çevgân-ı hünerle kûy-ı maḫşûdı Nazîm
Aḫrânını ḫaḫ budur ki çeldi geçdi
- 7 Târîḫini cevherî ḫurûf ile didim
"Ḥayfâ Ramazân Efendi geldi geçdi" (1103)

78 (R: 352b) (Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Meded meded pederim rıḫlet itdi dünyâdan
Ḥayât-ı cismime bâdî vücûdumuñ sebebi
- 2 Beni ğarîb ḫodı bu sarây-ı fânîde
Beḫâda kevşer ü ḫûr-ı cinân olup ḫalebi
- 3 Baña ḫayâtı ile ḫadr ü ‘îd idi şeb ü rûz
Diliñ cemâli idi mihr-i rûzı mâh-ı şebi
- 4 Cihânda kimseyi âzürde-ḫâtır eylemedi
Dem-i tehevür anıñ ḫilm ü rıfḫ idi ğazabı
- 5 Ḥayâl-bâz-ı ecel çeşm-i câna gösterdi
Verâ-yı perdeden âḫir bu naḫş-ı bu'l-‘acebi
- 6 Nice yanup cigerim câna düşmesün âteş
Ḥarâretiyle olup dil-figâr ü ḫuşk-lebi
- 7 Devâ-yı şerbet ü ma‘ cûn ile o merḫûmuñ
İzâle olmadı feryâd u ḫayf tâb u tebi
- 8 Nazîm girye-künân fevtine didim târîḫ
"Cihânda kevşer içe dem-be-dem ‘Alî Çelebi" (1103)

79 Târîḫ-i Dîĝer Berây-ı Vâlî-şoden-i Be-Mışr Ḥasan Pâşâ¹⁵³

(H: 266b, R: 343a, A: 163a) (Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Silaḫ-dâr-ı şeh-i ‘âlem Ḥasan Pâşâ-yı zî-şân kim
Olup mâlik serîr-i Mışr'a bî-pervâ ‘azîz oldı
- 2 Zehî ‘Îsî-dem ü Yûsuf-liḫâ vü Ḥızır-maḫdem kim
İdüp şâyân-ı ‘izzet ḫazret-i Mevlâ ‘azîz oldı
- 3 Nazîm-âsâ didim ğuş eyleyince mañşıbın târîḫ
"Bu câh-ı Mışr ile el-ḫaḫ Ḥasan Pâşâ ‘azîz oldı" (1099)

¹⁵³ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

80 (R: 353a) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ülün)

- 1 Meded Sultân Mehemmed Hân-ı Gâzi
O evc-i 'adl ü dâdîñ şâhbâzı
- 2 Hümâ-yı rûh-ı pâki itdi pervâz
Ola tûbâda yâ Rab âşiyân-sâz
- 3 Beğâya göçdi kaldı mülk-i fânî
Nedîmi hûr ola cennet mekânı
- 4 İdüp çâk-i girîbân hâlķ-ı 'âlem
Feleklerde melekler tutdı mâtem
- 5 İki târîh idüp ben de Nazîmâ
Didim "şad-ğüzn ile derdâ dirîğâ" (1104)
- 6 Tarabgâh-ı behište çekdi maħmil
"Mehemmed Hân-ı Râbi' göçdi ey dil" (1104)

81 Târîh Berây-ı Bâb-ı Âğâ¹⁵⁴**(H: 266b, R: 343a, A: 164b)** (Müfte' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün)

- 1 Dâver-i hurrem-dil ü ferhunde-râ
Hâkim-i hem-nâm-ı habîb-i Hudâ
- 2 Şadr-ı felek-mertebe-i rûzgâr
Fâhr-i güzîn mefhar-i hayl-i kibâr
- 3 Mâh-'âlem mihr-i sipîhr-i himem
Hâzret-i âğâ-yı kevâkib-ğaşem
- 4 Sa'y idüp ol dâd-ger ü nâm-ver
Kodı bu bünyâd-ı dü-derde eşer
- 5 Eyledi erkân-ı binâsın tamâm
Virdi ağa çapusına zîb-i tâm
- 6 Devlet ü 'izzetle olup kâm-yâb
Dergehine buldı varan fetğ-i bâb
- 7 Açdı cihâna der-i emn ü emân
Fitne çapusın çapadı bî-gümân
- 8 Olmadadır rûy-ı ümîde güşâd
Dinse revâdir aña bâb-ı murâd

¹⁵⁴ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 9 Çâk-i girîbân idüp âyîne-vâr
Şâhid-i iķbâli ider der-kenâr
- 10 Her kınadın seyr iden eyler ĥayâl
Mışra‘ -ı pâkîze-i beytü'l-kemâl
- 11 Şubĥ-dem itdikçe nezâre güneş
Şa‘ şa‘ a-i ĥüsnin ider perde-keş
- 12 Ĥalkası mânend-i hilâl-i felek
Ĥâdim-i dîrînesi ins ü melek
- 13 Ĥûblar itdikçe o derden güzâr
Mâh-ı bedr şanki olur hâle-dâr
- 14 Bu deriñ evşâfı olup bir kitâb
Tâ-be-kıyâmet oķına bâb bâb
- 15 Seyr idicek anı mişâl-i Nazîm
Oldı o kıapu kıulı bâd-ı nesîm
- 16 Eyledi târifini hâtif nidâ
"Bâb-ı mu‘ allâ der-i ‘ izzet-serâ" (1088)

GAZELLER

Harfû'l-Elif

1 (T: 21a, H: 21b, R: 21a, A: 89b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Şehenşâh-ı dü-âlem Hüsrev-i dünyâ vü mâ-fihâ
Şeh-i evreng-i Yeşrib pâdişâh-ı mesned-i Baḥḥâ
- 2 Hüdâvend-i Hüdâvendân hüdîv-i âlem ü insân
Muḥammed Muştafâ ya'ni ḥabîb-i ḥazret-i Mevlâ
- 3 Nedîm-i bezm-gâh-ı kabe kavseyn Aḥmed-i muḥtâr
Ḥarîm-i meclis-i ḳurb u bisâṭ-efrûz-ı ev-ednâ
- 4 Çemen-pîrâ-yı nergis-i mâ-zâgâ'l-başar zâtı
Vücûd-ı nâzenîni bülbül-i gülzâr-ı mâ-evḥâ
- 5 Cebîn-i ebruvânı âfitâb-ı gurre-i ḥikmet
Cemâl ü gîsuvânı mâh-ı bedr ü leyletül-İsrâ
- 6 O zî-ḳadriñ le' amrük ḥüccet-i şânında imzâdır
O zî-şânın berât-ı ḳadrine levlâkdır tuğrâ
- 7 Fürûg-ı âfitâb-ı ḥüsnünün bir zerresi ḥurşîd
Muḥîṭ-i bî-kerân-ı ḥulḳımuñ bir ḳaṭresi deryâ
- 8 Aña şundi ezel sâḳî-i ḳudret câm-ı irfânı
Aña tertîb olundi bezm-i dünyâ meclis-i uḳbâ
- 9 Ümîd oldur ki mir'ât-ı dilim manzûr ide bir gün
O şâhuñ bir gedâyım ben de aşḳıyla Nazîm-âsâ

2 (T: 199a, H: 141a, R: 187a, A: 173b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Nihândır her ser-i dâgımda pür aḳker enâr-âsâ
Hele çâk-i girîbân eyleyem gör ey gül-i ra'nâ
- 2 Dehânında zebânıñ nâz ile güftâra geldikçe
Gül içre âşiyân itmiş şanurlar bülbül-i gûyâ
- 3 Niğâhın ferş-i râh-ı ḥasret itmişdi nola olsa
Ser-i müjgân-ı Mecnûn çâr-pây-ı nâka-i Leylâ

- 4 Dem-â-dem nâlesi pür-inkisâr-ı şekve olmazdı
Ser-i bâm-ı gelûdan düşmese âh-ı dil-i şeydâ
- 5 Aña her bir müjem bir hâr-ı dâmen-gîr iken bilmem
Nice râh-ı hayâliñ tayy ide nezzâre bî-pervâ
- 6 Hücûm-ı kibr ü naḥvet ebruvânîñ çîn çîn itse
Olur cevher-nümâ şemşîr-i nâz u tîğ-i istiğnâ
- 7 Görüp la' l-i lebiñ hayrân-ı ruḥsârîñ olan bî-dil
Bilür câm-ı Cem ü mir 'ât-ı İskender nedir cânâ
- 8 Güzâr itse semûm-ı bâd-ı âhım hecr-i la' liñle
Ola gevher şadefde aḥker-i dâğ-ı dil-i deryâ
- 9 Yine bir bülbül-i gûyâya döndi dest-i sâkîde
Nazîm itse nola hûnîn-terâne kulkul-i minâ

3 (T: 199a, H: 141b, R: 187a, A: 173b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Yaḳup bir şem' -i kâfûrî beyâz-ı gerden-i minâ
Yine germ itdi bezm-i ' ayş u nûşı şu' le-i şahbâ
- 2 Nola tîh-i ḥumârı tâb-ı câm-ı meyle tayy itsek
Bize ' arz itdi sîmin sâ' id-i sâkî yed-i beyzâ
- 3 Kıyâmı dil-firîb-i cân hırâmı cân-şikâr-ı dil
Belâdır ' âşîk-ı zâra belî ol kâmet-i bâlâ
- 4 Tenimde üstühânlar za' f ile zâhir gönül pür-cüş
Vücûdum baḥr-i ' aşḳ oldu müselsel mevc ile gûyâ
- 5 Hemân bülbül degildir zaḥm-dâr-ı nevk-i âzârı
Girîbânı gülüñ de çâk çâk u hâr-ı gâmdir yâ
- 6 Tûlû' -ı şems ile girdi semâ' a şubḥ-dem zerrât
Tariḳ-i ' aşḳ-ı Mevlâda olup hem-ḥâl-i Mevlânâ
- 7 Yed-i tûlâ-yı tab' u tîğ-ı ser-tîz-i zebânımla
Bugün şâhib-kırân-ı ' arşa-i nazmım Nazîm-âsâ

4 (T: 199b, H: 141b, R: 187a, A: 174a) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Müşg-i Çîn yazdım yañıldım zülfüñi kıldım ḥaḫâ
Ey gâzâl-i nâzenîn yazmaz yañılmaz bir Ḥudâ
- 2 Rûzgâr ile olur pâmâl-i ḥüsnüñ ' âkıbet
Dîde-i ḥurşide kuḫl ü çeşm-i mâha tütüiyâ

- 3 Câmi' -i hüsnünde ol mihrâb-ı ebrûyı gören
Eyleyüp tekbîr imâm-ı 'aşka eyler iktidâ
- 4 Mû degildir giryeden Ya' kûb-ı dîde pîr olup
Düşdi hecriñle 'aşâyâ ey şeh-i Yûsuf-likâ
- 5 Zerd idüp ruhsârını lâ-büdd işin altûn ider
Oldı güyâ 'âşıka mihr ü maħabbet kîmyâ
- 6 Seyr ider dünyâyı İskender gibi nûş eyleyen
Câm-ı Cem'dir var ise âyîne-i 'âlem-nümâ
- 7 Nîm-ruħdur şanma taşvîrin görüp yârîñ Nazîm
Şûretâ yüz döndürür baksañ o şûh-ı bî-vefâ

5 (T: 199b, H: 141b, R: 187b, A: 174a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Hîşâ hengâm-ı gül-geşt-i çemen seyr-i leb-i deryâ
Ki her dil-teng-i 'âşık olmada hem-meşreb-i deryâ
- 2 Fürûğ-ı hüsn ile bulmuş şafâ âyîne-i kalbi
Degil muhtâc hırşîd ü kamer rûz u şeb-i deryâ
- 3 Nola şûriş-pezir itse dilin endîşe-i dîdâr
Dem-â-dem böyledir te'sîr-i hükmi-kevkib-i deryâ
- 4 Dilinden âyet-i feyz-i tecellî şu gibi câri
Nola nûr-ı şühûd ile pür olsa mekteb-i deryâ
- 5 Cemâl-i dostdur nezzâre-gâh-ı çeşm-i binâsı
Nazîm-âsâ 'aceb mi olsa efzûn-ter teb-i deryâ

6 (T: 200a, H: 142a, R: 188a, A: 174a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Gelüp haţtîñ olursa dilde ğam pinhân u hem peydâ
Yine meftûnuñum ey ğonca-fem pinhân u hem peydâ
- 2 Dilinde dâğ-ı ğasret dîdede hûn-âbe-i fûrkat
İder derdiñle 'âşık 'ayş u dem pinhân u hem peydâ
- 3 Bilürsûñ sendedir der-ğâb u bîdâr olsa da çeşmim
Ħayâlîñ cilve-gerdir dem-be-dem pinhân u hem peydâ
- 4 Ħayâlîñ dîdeden sevdâ-yı zülfüñ gitmedi serden
Esîr-i 'aşkıñım bî-derd hem pinhân u hem peydâ
- 5 Perîdir âdemiyyet eyleyüp teşrîf ider ğâhî
Nazîm ol şûhı da' vet eylesem pinhân u hem peydâ

7 (T: 200a, H: 142a, R: 188a, A: 174a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Şebistân-ı cemâliñ şem^ç-veş sûzâniyuz cânâ
Aniñçün böyle geh hândân u geh giryâniyuz cânâ
- 2 Yoluñda pâ-y-mâl olsak nola reftâra geldikçe
Şeh-i 'aşkıñ iţâ^ç at-ger-i devrâniyuz cânâ
- 3 'Aceb mi neşve-dâr itse bizi câm-ı leb-i la^ç liñ
Mağabbet bezminiñ biz de Cem-i devrâniyuz cânâ
- 4 Nola eflâke degse başımız mânend-i gûy-ı mihr
O müşgîn turreniñ silî-hor-ı çevgâniyuz cânâ
- 5 Mesihâ nabz-gîr olsa müdârâ sendedir hikmet
Ġam-ı 'aşkıñ esîr-i derd-i bî-dermâniyuz cânâ
- 6 Hemân şanma bu deştiñ gird-bâdı hâk-i Mecnûndur
Beyâbân-ı cünûnuñ biz de ser-gerdâniyuz cânâ
- 7 Nazîm-âsâ revâdır ser-fürû itdirseñ eflâke
Serîr-i himmetiñ sultân-ı 'âlî-şâniyuz cânâ

8 (T: 200a, H: 142a, R: 188a, A: 174b) (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Çekme zaĦm-ı dil için merheme zaĦmet cânâ
Benim ölmek yoluña cânıma minnet cânâ
- 2 Serverâ zârîñ idelden beni Mecnûn şanma
Lâne-sâz olmada murġân-ı mağabbet cânâ
- 3 ÇarĦ-ı zâlim beni dûr itdi ser-i kûyuñdan
Dil-i dîvâne yine saña emânet cânâ
- 4 Gülşen-i kûyına bigâne ola bülbül-i dil
Sende âyâ bu mıdır büy-ı haĦîkat cânâ
- 5 Nola derdiñle seniñ maĦv-ı vücûd itse Nazîm
Dâġlar eylemeye cevriñe şâkat cânâ

9 (T: 200a, H: 142b, R: 188a, A: 174b) (Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Göñül ki sinede sensiz ġarîb imiş cânâ
Vaţanda 'âşîka kûy-ı Ħabîb imiş cânâ
- 2 Seniñle sürdüġümüz demler el virüp evvel
Felekde devlet-i keffü'l-Ħađîb imiş cânâ
- 3 Felek ayırdı seni benden âh bilmez idim
Bu derd-mendiñe ol da raĦîb imiş cânâ

- 4 Firâkıña düşeli bî-ķarâr kalmış idim
Firâķ âfet-i şabr u şekîb imiş cânâ
- 5 Ğamiñla ğurbete şalmışdı rûzgâr beni
Yine cemâliñi görmek naşîb imiş cânâ
- 6 Marîz-i fûrķat iken oldı çâre-sâz baña
Niĝâh-ı merķametiñ kim tabîb imiş cânâ
- 7 Nazîm-i zâr gibi ben de aldanup ķaldım
Fiĝân ki va^c de-i vaşlñ ķarîb imiş cânâ

10 (T: 200b, H: 142b, R: 188b, A: 174b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Göñül ķafâ-ķor-ı cevır ü ' itâbdır cânâ
Nüvâziş eyle ĝarîbi şevâbdır cânâ
- 2 Görüp ğubâr-ı haţñ ħarf ħarf râzını dil
' Aceb mi saña açılsa kitâbdır cânâ
- 3 Bu rûzgârda nevbet seniñdir itme ĝurûr
Ki devr-i ħüsn döner âsiyâbdır cânâ
- 4 Revâdır eylese rû-mâl pâyiñe dil-i zâr
Görüp nihâl-i ķadiñ aķdı âbdır cânâ
- 5 Cihâna bâde-i la' liñ düşürdi neşve-i şûr
Fesâd u fitneye bâdi şarâbdır cânâ
- 6 Yazıldı perde-i çeşmimde naķş-ı didârıñ
Şeh-i ħayâliñ için câme-ķâbdır cânâ
- 7 Yeter Nazîm saña olma hem-nişîn-i raķîb
Ki nâ-şinâs ile ülfet ' azâbdır cânâ

11 (T: 200b, H: 142b, R: 188b, A: 174b)

(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Fitne zülfünde tâbdır ĝuyâ
' İşve çeşmiñde ķâbdır ĝuyâ
- 2 Ħalka-i kâkülünde ruĝsârıñ
Ħâlede mâh-tâbdır ĝuyâ
- 3 ' Anberîn ĝisuvân-ı çîn-dârıñ
Çetr-i ħüsne tınâbdır ĝuyâ
- 4 Ķulzüm-i behcetiñde müĝĝanıñ
Çâr mevc-i ' itâbdır ĝuyâ

- 5 Mışr-ı hÛsn ü melâhatiñde femiñ
Tûtî-i hoş-ñitâbdır gÛyâ
- 6 Germî-i meyle ‘ârız-ı âliñ
Şafağ u âfitâbdır gÛyâ
- 7 Devr-i rÛyuñda zÛlf-i müŝgîniñ
Bağre inmiş sehâbdır gÛyâ
- 8 HÛsnüñ âteş mağabbetiñ âteş
Arada dil kebâbdır gÛyâ
- 9 Târ u pÛd u şu‘â‘ ile ħurşîd
Ruĥuña bir niğâbdır gÛyâ
- 10 Nağş-ı kaddiñ şahîfe-i dilde
Mışra‘ -ı intihâbdır gÛyâ
- 11 Genc-i hÛsnüñde ol siyeh ebrû
Tiğ-ı müşgîn-ķırâbdır gÛyâ
- 12 Dil görüp cilve-i nihâl-i kadiñ
Şu gibi ağıdı âbdır gÛyâ
- 13 Ĥağğ-ı rÛyuñ görünce âh iderim
Ĥânümânım ħarâbdır gÛyâ
- 14 Şiken-i kâkülüñde bu dil-i zâr
Girih-i ızırâbdır gÛyâ
- 15 Muṭrib-i ‘aşğ elinde cân-ı nizâr
Târ-ı çeng ü rebâbdır gÛyâ
- 16 Yem-i eşke dü-çeşm-i giryânım
İki ĥûnîn ĥabâbdır gÛyâ
- 17 Heçr-i la‘liñde dâğ-ı ĥûnînim
Ĥadeĥ-i pÛr-şarâbdır gÛyâ
- 18 Her müje kaçre-i sirişkimle
Bir dizi dürr-i nâbdır gÛyâ
- 19 HÛsn-i güftârîña Nazîm aĥsent
Her sözüñ bir kitâbdır gÛyâ

12 (T: 201a, H: 143a, R: 189a, A: 175a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1   Ço hâl ü zülfini dâneyle dâmdır zîrâ
Düşen diliñ aña kârı tamâmdır zîrâ
- 2   Emîn olur ser-i kûyında dil nigâhından
Şikâr u şayd Harem'de harâmdır zîrâ
- 3   O nahl-i nâzdan itme ümîd-i şeftâlû
Eliñ yetişmez o sevdâ-yı hâmdır zîrâ
- 4   ' Aceb mi nergis-i merdüm-firîbi gül gül ise
Şarâb-ı nâz ile mest-i müdâmdır zîrâ
- 5   Melâmet eyleme rüsvâ-yı kûy-ı ' aşkı görüp
Gedâ-yı mey-gede bî-neng ü nâmdır zîrâ
- 6   Müdâm hûn-ı cigerle leb-â-leb olsa nola
Derûn-ı dil hum-ı Cem dîde câmdır zîrâ
- 7   Naẓîm ülfet idersem nola nigâhıyla
Baña o âhû-yı rem-horde râmdır zîrâ

13 (T: 201b, H: 143b, R: 189b, A: 175a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1   Nigâh-ı nâz ide dildâr mest ola ammâ
Vefâlar eyleye ' âşık-perest ola ammâ
- 2   Hezâr çeşm ile seyr-i cemâl ider ' âşık
Derûnî âyîne gibi şikest ola ammâ
- 3   Yem-i derûnda olur şayd-ı mâhî-i dil-i zâr
Kemend-i kâkül-i dildâr şast ola ammâ
- 4   Kenâr-ı ' âlem-i âbîñ şafâsı var leb-i cû
O serv-i nâz ile cây-ı nişest ola ammâ
- 5   O gün olur mı ' aceb bezm-i meyde sâķîniñ
Gehî ayagın öpem gâh dest ola ammâ
- 6   Bülend-himmet odur mihr-i evc-i ' izzet olup
Mişâl-i sâye tevâzu' la pest ola ammâ
- 7   Naẓîm o meclis-i hâş içre dürd-nûş olunuz
Ki bâdesi mey-i câm-ı elest ola ammâ

14 (T: 201b, H: 143b, R: 189b, A: 175b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 İden o nokta-i hâl-i ' izârı bî-ser ü pâ
' Aceb mi itse dil ü cân-ı zârı bî-ser ü pâ
- 2 Şanur görenler iki şavlecân-ı gûy-ı kader
Felekde mihr ü meh-i bî-çarârı bî-ser ü pâ
- 3 Mişâl-i nokta-i pergâr kilik-i kudreti gör
Ki eylemiş felek-i zer-nigârı bî-ser ü pâ
- 4 Revâdır eyleye rakşân dili hârâbet-i ' aşk
Ki germ-hîz ider âteş şerârı bî-ser ü pâ
- 5 Tavâf-ı Ka' be iden kâşîd-ı hayâl gibi
Nazîm devr idelim küy-ı yâri bî-ser ü pâ

15 (T: 201b, H: 143b, R: 189b, A: 175b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Elinde tîğ gözinde şarâb-ı istignâ
O şûh-ı ' âlemi itmiş hârâb-ı istignâ
- 2 ' İzârı üzre görüp zülfini kıyâs itdim
Yem-i melâhate inmiş şehâb-ı istignâ
- 3 Hemîşe hatt-ı ruh-ı yâri eylemiş der-pîş
Meger oğur o dü-ebrû kitâb-ı istignâ
- 4 Ne deñli itse tevâzu' hamîde ebrûsı
O deñli gamzesi ' âlî-cenâb-ı istignâ
- 5 ' Aceb mi şûriş-i ' âşık olursa rûz-efzûn
Ne dilde tâkat-i ' işve ne tâb-ı istignâ
- 6 Nedir o câme-i âl ol külâh-ı işkeste
Cihânı yaqđıñ a ey âfitâb-ı istignâ
- 7 Nola Nazîm gibi bahtım olmasa bîdâr
Henûz nergis-i mestiñde hâb-ı istignâ

16 (T: 202a, H: 144a, R: 190a, A: 175b)

(Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Gamzeñle dil olursa nola meşreb-âşinâ
Çeşm ü nigâh ü nâz ü girişme hep âşinâ
- 2 Ey şâh-ı hüsn devr-i cemâliñde olmadı
Harf-i niyâz-ı ' âşık-ı şeydâ leb-âşinâ

- 3 Meşk-i cünûn ider daği Leylî-veşim henüz
Dil kim seniñle olmuş idi mekteb-âşinâ
- 4 Lerzende itse tâb-ı maħabbet tenim nola
Bîmâr-ı derd-i ‘ aşk olur ey dil teb-âşinâ
- 5 Göstermedi o mâh daği gün yüzün Nazîm
Huffâş gibi cân u dil oldu şeb-âşinâ

17 (T: 202a, H: 144a, R: 190a, A: 175b)

(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Şu‘ le-i şem‘ -i fûrûzân idüp imdâd-ı şabâ
Hıdmet-i dâmen-i pervânededir bâd-ı şabâ
- 2 Mevc-i enhâr degil ‘ adl için ehl-i çemene
Âşıkâr oldu yine silsile-i dâd-ı şabâ
- 3 O sehî-kad gibi reftâr idemez her ne kadar
Serve ta‘ lîm-i hırâm eylese üstâd-ı şabâ
- 4 Oldı ‘ ayş ehline her gûşesi bir cây-ı neşât
Şahñ-ı bâğa nola dirsem feraħ-âbâd-ı şabâ
- 5 Rişte-i cân-ı hezâr olmuş aña şîrâze
Kilk-i evrâkı olup nüşha-i evrâd-ı şabâ
- 6 Tavk-dârı biridir biri hevâ-dârı nola
Kumrı vü serve disem bende vü âzâd-ı şabâ
- 7 Eylemezdi nefesi ‘ âleme neşr-i nefehât
Nuḫ-ı cân-baḫş-ı Nazîm olmasa hem-zâd-ı şabâ

18 (T: 202a, H: 144a, R: 190a, A: 176a)

(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Eyleyüp meyl-i çerâğân gülşende şabâ
İtdi her lâleyi bir şem‘ -i fûrûzende şabâ
- 2 Cem‘ idüp gönca-i zanbaḫla sipâh-ı çemeni
İtdi etrâfa yine nâme perâkende şabâ
- 3 Bâd-ı âhum ne ‘ aceb itse derûnum pür-tâb
Artırır sûzişi her vech ile külhanda şabâ
- 4 Böyle neşr olmaz idi ‘ âleme hoş-bûy-ı nesîm
Olmasa bir şanemiñ zülfine efgende şabâ
- 5 Feyz-i enfâsı seher göncaları açdı Nazîm
Dem-be-dem itse nola gülleri şermende şabâ

19 (T: 202b, H: 144b, R: 190b, A: 176a)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Müjgânlar ile eyleyen ebrûsın oğ u yâ
‘Uşşâk-ı sine-çâk ü dil-efgâra oğıya
- 2 Besdir gönül bu şügl-i kitâb-ı mecâz bes
Bir harf sende bâb-ı haqîkatden oğıya
- 3 Bir çeşmi tîr gamzesi cellâda ol helâk
Kim kıyma kıyma laht-i dil ü cânîñ o kıya
- 4 Göster kebûter-i dili naqş-ı niyâz ile
Şâyed gele o gözleri şeh-bâz oğıya
- 5 Qadd-i dü-tâma nâleme rahm itdi qalb-i yâr
Bu yayîñ ey Nazîm gezer taşta oğı yâ

20 (T: 202b, H: 144b, R: 190b, A: 176a)

(Müfte' ilün Fâ' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün)

- 1 Çeşm-i siyeh mest-i yâr mekr ü füsûndur baña
Hânçer-i ebrû-yı dost zaqm-ı derûndur baña
- 2 ‘Aqla vedâ‘ eyleyüp Qays-veş olsam nola
Hâl-i ruğ-ı dil-rübâ dâğ-ı cünûndur baña
- 3 Bâga ki sensiz varam câm-ı lebiñden cüdâ
Her gül-i şad-bergi bir sâgar-ı hûndur baña
- 4 Tâ ki meded-kârdır kuvvet-i bâzû-yı ‘aşk
Pençe-i şabr u şekîb zâr u zebûndur baña
- 5 Vâdi-i ‘aşk içre ben menzile irsem nola
Hızr-ı maşabbet Nazîm râh-nümûndur baña

21 (T: 202b, H: 144b, R: 190b, A: 176a)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Âyîne ‘aks-i ‘arîz-ı dildârdan cüdâ
Bir didedir hayâl-i ruğ-ı yârdan cüdâ
- 2 Mâh-ı münevver üzre nişân-ı süvârdır
Olmaz o zülf o rûy-ı pür-envârdan cüdâ
- 3 Levh-i dil olmasa nola ta‘ vîz-i cân gibi
Naqş-ı sevâd haqq-ı siyeh-kârdan cüdâ
- 4 Hâyret görüp seni nola lâle eylese beni
Olmaz sükûn şûret-i divârdan cüdâ

- 5 Ben za' f ile görünmez iken diñle nâlemi
Bir nağmedir ki zîr ü bem-i târdan cüdâ
- 6 Mâh-ı münîr-i tal' ati olmaz mı hâle-dâr
Mir'ât-ı dil kalur mı o ruhsârdan cüdâ
- 7 Mânend-i nokta haddiñi bil dâ'ireñ gözet
Olma Nazîm merkez-i pergârdan cüdâ

22 (T: 203a, H: 145a, R: 191a, A: 176b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Çarğ olup ey dil verâ-yı perdeden şûret-nümâ
Olmada eşkâl-i gûn-â-gûn ile lu' bet-nümâ
- 2 Birbirine beñzemez timşâl itmekde zühûr
Oldı mir'ât-ı felek her vech ile hayret-nümâ
- 3 Kâlb-i saht-ı yâre gir bir şan' at-ı Şîrin ile
Tîşe-kâr-ı ' aşğ olup Ferhâd'a ol şan' at-nümâ
- 4 Cebhesin pür-çîn-i nâz itdikçe ol meh-rû olur
İki tîğ-ı ebruvânı cevher-i nahvet-nümâ
- 5 Cümleten gûş eylemiş cismim ser-â-ser dâğla
Eyleyen şîrin-zebân-ı dilberi lüknet-nümâ
- 6 ' Âlem-i endîşeyi evvel kademde tayy ider
Olsam esb-i tab' ima bir cünbişe ruşsat-nümâ
- 7 Bir nazarda gösterir biñ semt-i ma' nâyı Nazîm
Dûr-bîn-i kilik-i ter olsa nola ' ibret-nümâ

23 (T: 203a, R: 191a, A: 176b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Qarâr itmez lebiñ yâd eyleyüp câm-ı şarâb-âsâ
Dil-i âvâre sâkı bir hevâyîdir habâb-âsâ
- 2 Dem-â-dem sâye-i luţfuñda hoş geçmek ümîdiyle
' Aceb mi serv-i nâzım pâyiñe yüz sürsem âb-âsâ
- 3 Bilürsiñ dildeki râz-ı nihânı ğayra keşf itmem
Beni cânâ nola koynuñda şaklarsañ kitâb-âsâ
- 4 Ğarâz bir bûsedir hüsn-i beyân-ı haţt-ı la' liñden
Hayâl-i ma' nî-i rengin beyt-i intihâb-âsâ
- 5 Nola devr-i hayâtı her habâbıñ zûd-sîr olsa
Binâ-yı ' ömri âb üzre kurulmuş âsiyâb-âsâ

- 6 Ne deñli ser-keş olsañ pây-mâl eyler seni devrân
Hâzer kıl hâke dökme âb-ı rûyuñ âfitâb-âsâ
- 7 Tenezzül eylemez hân-ı felekde kuruş-ı hürşide
Göñül perverde-i hûn-ı cigerdir la' l-i nâb-âsâ
- 8 Gelür ol şehsüvârım pây-mâl eyler diyü bir gün
Nazîmâ gözlerim yollarda kalmışdır rikâb-âsâ

24 (T: 203a, R: 191a, A: 176b) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Bezm-i ' işret meclis-i taşvîrdir sensiz baña
Şavt-ı mu'trib nâle-i şebgîrdir sensiz baña
- 2 Mevc-i enhâr-ı çemen ey serv-i bâğ-ı i' tidâl
Halka halka şûret-i zencîrdir sensiz baña
- 3 Bâğa varsam ahker-i sûzân olur her şebnemi
Her gül-i ter dâğ-ı cân-te 'şîrdir sensiz baña
- 4 Yâd-ı gamzeñle çemende sehv ile itsem nigâh
Sûseniñ her bergi bir şemşîrdir sensiz baña
- 5 Şâm-ı gamda hâsret-i mâh-ı nev ebrûñ ile
Şu' le peykân şem' -i meclis tîrdir sensiz baña
- 6 Kande baqsam çeşm-i hûnîn iştîyâkın şerh ider
Her müjem bir hâme-i tahtîrdir sensiz baña
- 7 Şûrişim efzûn ider cânâ Nazîm-i zâr-veş
Neşve-i mey mâye-i teşvîrdir sensiz baña

25 (T: 203b, R: 191b, A: 177a) (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Hânde-i gül yetişür nâle-i zencîrdir baña
Bâl-i bülbül görünür terkeş-i pür tîr baña
- 2 Yine bir leyli-i devrânîñ olup Mecnûni
Oldı zencîr-i cünûn zülf-i girih-gîr baña
- 3 Hâste-i ' aşka devâ la' l-i leb-i dilber imiş
Yetişinceydi eger olsa bu tedbîr baña
- 4 Hâsret-i çeşm-i teri yâra yine şerh idemem
Her müjem olsa da bir hâme-i tahtîr baña
- 5 Na' l-i dâğ u dil-i pür-sûz u güdâz itdirdi
O perî-peykeri efsûn ile teşhîr baña

- 6 Bir şeh-i hüsnüñ olup bend-i ser-i fitrâki
Şayd-gâh oldu yine vâdî-i naħcîr baña
- 7 İstemez seng-i fesân çarħa tütarsam dönmez
Şerer-i âh olalı cevher-i şemşîr baña
- 8 Güherin kâdrin ider gerd-i yetîmi efzûn
Hâk-i meydân-ı tevâzu‘ yeter iksîr baña
- 9 Dehen-i yâra Nazîmâ iden işbât-ı vücûd
Evvel eyler ‘ademiñ şeklini taşvîr baña

26 (T: 203b, R: 191b, A: 177a) (Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Bir gelür hep ħande-i gül nâle-i bülbül baña
Âşiyân-ı bülbül-i şûrîdedir her gül baña
- 2 Ben senin pervâneñim ey şem‘-i bezm-ârâ-yı nâz
KuĖl idüp ħâkisterim ki ağla gâĖî gül baña
- 3 Gül o ruğ-Ėonca olup lâle o ħadd ol ħaĖĖ-ı semen
Şaçlı sünböldür o ‘anber-bû gibi kâkül baña
- 4 Bâğ-ı dehre çeşm-i ‘ibretle nigâğ itsem nola
Andırır zülf-i bütânı her biten sünbül baña
- 5 Bülbül-i şad-nağmedir ħûnîn terâneyle Nazîm
Dem-be-dem ħulĖ-ı şurâğîden gelen ĖulĖul baña

27 (T: 204a, R: 191b, A: 177a) (Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Her perî-sîmâyî ‘ibret gösterir şubĖ u mesâ
Ben bu ħammâma didim germâbe-i ‘ibret-nümâ
- 2 Tâslar şems ü Ėamerdir necm-i rağşân câylar
ÇarĖ-veş germâbe-i nüh-Ėubbedir dinse sezâ
- 3 Ėıll ü Ėışdan Ėalb-i ‘âşîğ gibi levĖ-i sâdedir
Vechi var olsa ruğâm-ı şâfî mir ‘âtü’s-şafâ
- 4 Mîhr-Ėal‘at mâhir ü zühre-cebîn dellâğlar
Müşteriniñ câme-i şabrın şoyarlar dâ’imâ
- 5 Ėavz-ı mâl-â-mâliniñ leb-teşnesi ‘aynü'l-Ėayât
Âb-ı nâbı cân-fezâ feyz-i hevâsı dil-güşâ
- 6 Şerbet-i vuslat niyâz itdikde bir dellâğdan
Didi Ėok şu götürür ol şûğ-ı kâfir-mâcerâ

- 7 Yâr eşk ü âhıma raħm eylemezdi ey Nazîm
Olmasa germâbe-i sînemde bu âb ü hevâ

Harfû'l-Bâ

28 (T: 21b, H: 21b, R: 21b, A: 89b)

(Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Rûhî fidâke ey gül-i gülbün-tırâz-ı kurb
Ey 'andelîb-i bağçe-i 'izz ü nâz-ı kurb
- 2 Olmuş ezelde cevher-i zât-ı mükerremiñ
Yek-dâne gevher-i şadef-i baħr-i râz-ı kurb
- 3 Kâf-ı 'ademde taħt-ı Süleymân nihân idi
'Ankâ-yı zâtıñ olmuş iken lâne-sâz-ı kurb
- 4 Olsun şikâr-ı derd ü ğamıñ murğ-ı cân u dil
Ey evc-i Kibriyâda olan şâh-bâz-ı kurb
- 5 Dâdâr-ı ins ü cân hidîv-i ħudâyġân
Yektâ-süvâr-ı her dü-cihân yekke-tâz-ı kurb
- 6 Maṭlûb-ı her dü-'âlem ü maḳşûd-ı her dü-kevn
Maḥbûb-ı nâzenîn-i Ĥudâ dil-nüvâz-ı kurb
- 7 Naḥl-ı çemen-tırâz-ı ezel 'ar'ar-ı ebed
Serv-i çemân-ı bâğ-ı beḳâ ser-firâz-ı kurb
- 8 Nezdîk ü dūr yek-deme-i raḥş-ı himmetiñ
Birdir semend-i 'azmiñe şîb ü firâz-ı kurb
- 9 Ey şâh-ı kevn ḳabriñe yüz sürmek isterim
İtsem nola Nazîm-i gedâ-veş niyâz-ı kurb

29 Sübħa-gerdânî-i Şümâr Ḳudret ü Şun' -ı Celil¹⁵⁵**(T: 30b, R: 30b, A: 7b)** (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Ey muḥîṭ-i ḳudretinde mihr ü mâh iki ḥabâb
Çarḥ-ı aṭlas sâħa-i şun' mda çetr-i bî-ṭınâb
- 2 Şun' mı izhâr idüp ezdâda virdi imtizâc
İtdiler âmiziş âb u âteş ü bâd u türâb
- 3 Bâğ-ı dehri tâze vü reyyân ider feyz-i nemi
Bir kef-i nâcîz iken baħr-i nevâlinde seḫâb
- 4 Tünd-bâd-ı 'aşḳ-ı 'âlem-ġiriniñ te'şîridir
Ĥâkde bîm-i tezelsül yemde mevc-i ıztırâb

¹⁵⁵ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 5 İktibâs-ı nûr ider andan meh-i enver henüz
Olmamışken zerre-i şems-i cemâli âfîtâb
- 6 Muhtezâ-yı hikmet-i bî-çend ü çûnıdır müdâm
Haşre dek arz u semâda bu direng ü bu şitâb
- 7 Mâverâ-yı gerdişinden kendü de bilmez olup
Âsiyâ-cûy-ı celâlinde sipihr-i nüh kıbâb
- 8 Başımı taşdan taşta ursa ‘aceb mi dem-be-dem
‘Âşık-ı dîdârı oldu kendüsinden gitdi âb
- 9 Bir kerîm-i zü'l-minendir kim ider rûz-ı su’âl
Her siyeh-nâme kuluñ mûy-ı sepîdinden hicâb
- 10 Eşk-i ter mûy-ı sefid üzre dökülsün ey Naẓîm
Olsa bârân şubh-dem olur du’âlar müstecâb

30 ‘Arz-kerden-i Hâl-i Pür-melâl-i Hud-râ Be-dergâh-ı Hazret-i Bî-çûn u
Çirâ¹⁵⁶

(T: 130b, H: 74a, R: 122b, A: 8a)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Fesâd-ı nefis ile bîmârdır tenim yâ Rab
‘Înâyet eyle meded hâlîme benim yâ Rab
- 2 Esîr-i silsile-i ma‘ şiyet güneş-kârım
Bu dâma olmasun üftâde düşmenim yâ Rab
- 3 Kavâfil-i ‘amelim kim sürâg-ı ‘ işyândır
Figân ki nefis ü hevâ oldu reh-zenim yâ Rab
- 4 Hâfâmı mağfiretiñ rûdı süst ü sû itsün
Koma o çirk ile âlûde dâmenim yâ Rab
- 5 Bu şûre-zâr-ı mecâzîde kalmasun dil olup
Çemen-sitân-ı haqîkat-nişîmenim yâ Rab
- 6 Dile sürâdık-ı teslim cilve-gâh olsun
Olup maqâm-ı rızâ cây-ı me’menim yâ Rab
- 7 Dem-i haşâd kabûl eyle ‘öşrini itme
Nesîm-i redd ile berbâd hürmenim yâ Rab
- 8 Derûn-ı sineme dolsun maşabbet ü ‘aşkıñ
Leb-â-leb it o cevâhîrle maşzenim yâ Rab

¹⁵⁶ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 9 Olup vücûdîma her dâğ-ı ‘aşk bir dîde
Şükûfe-zâr-ı şühûd eyle gülşenim yâ Rab
- 10 Kitâb-ı derdiñe şâm-ı gamıñda şugl ideyim
Fürûğ-ı ‘aşkıñı kıl şem‘ -i rûşenim yâ Rab
- 11 Cemâl-i ma‘ rifete çeşm-i cânı bînâ kıl
Çarîn-i nûr-ı kemâl eyle revzenim yâ Rab
- 12 Beni o câm-ı maḥabbetle mest ü hayrân it
Kî reşk-i sûr ola feryâd u şîvenim yâ Rab
- 13 Nazîm-i ḥâne-ḥarâbım budur ümîdim kim
Ola civâr-ı ḥabibiñde meskenim yâ Rab

31 Mi‘ râciyye-i Ḥabîb-i Ḥudâ ‘aleyhi’s-şalavât¹⁵⁷
(T: 204a, H: 145a, R: 192a, A: 90a) (Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Faḫr-ı ‘âlem maḥrem-i râz olduğı şebdir bu şeb
Kâ’înât envâr-ı raḫmetle leb-â-lebdir bu şeb
- 2 Nâme-i a‘ mâl-i ümmet ol şeff‘ -i maḫşeriñ
Zîver-i imzâ-yı ‘afvıyla müzehhebdır bu şeb
- 3 Ḥân-ı dîdâra o maḫbûb-ı Ḥudâ da‘ vet olup
Bezm-i ḫurb esbâb-ı vuşlatla mürettebdır bu şeb
- 4 Nûr-ı teşrîfiyle ol mihr-i sipihr-ı ‘izzetiñ
Bir hümâyûn-tâli‘ ü ferḫunde-kevkebdir bu şeb
- 5 Müjdeler ey mağfîret-cûyân Ḥabîb-i Kibriyâ
Meclis-i ḥâş-ı İlâhî’de muḫâtabdır bu şeb
- 6 Müstecâb olsa revâdır da‘ vet-i ehl-i niyâz
Kim zemîn ü âsumân pür şit-i yâ Rab’dır bu şeb
- 7 Her mübârek şu‘ le-i ḫandîl-i râḫat-güsteri
Şevḫ-baḫş-ı ḫâtîr-ı her teng-meşrebdır bu şeb
- 8 Vesme-i ebrû-yı ḫavrâ-yı cinân olsa nola
Sürme-i çeşm-i sürûşân-ı muḫarrebdir bu şeb
- 9 Ḳadrini şeb-zinde-dârân-ı tecellî fehm ider
Tâlib-i dîdâr olan bîdâra maḫlabdır bu şeb
- 10 Vaḫtidir mi‘ râc-ı ümmîde ‘urûc eyle Nazîm
Vâşıl-ı maḫşûd olur herkes mücerrebbir bu şeb

¹⁵⁷ Başlık, E nüshasından alınmıştır.

32 Münâcât Li-Ûâdiyü'l-hâcât¹⁵⁸

(T: 204b, H: 145b, R: 192a, A: 8a) (Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün)

- 1 Cânânım ile yek-dil idüp cânımı yâ Rab
Yâr eyle dil ü cânıma cânânımı yâ Rab
- 2 Luṭf eyle şifâ-hâne-i feyz-i keremiñden
Bir ḥaste-dilim derdime dermânımı yâ Rab
- 3 Her hâl ile itdim yed-i tevfiķiñe tefvîz
Cem' iyyet-i aḥvâl-i perîşânımı yâ Rab
- 4 Gencîne-i esrâr-ı maḥabbetle pür olsun
Ma' mûre-i 'aşķ it dil-i vîrânımı yâ Rab
- 5 Mânend-i Nazîm olmasun âzâr ile şad-çâķ
Nâdân eline virme girîbânımı yâ Rab
- 6 Envâ' -ı kemâlât ile mümtâz-ı cihân it
Âġâ-yı hüner-perver-i zî-şânımı yâ Rab
- 7 Şâbit-kadem it merkez-i iclâlde dâ'im
Pergâr-veş ol dâver-i devrânımı yâ Rab
- 8 Ol kâmilîñ itme beni nâķış nazarında
Gösterme kemâl ehline noķşânımı yâ Rab
- 9 Eyle beni de dâne-keş-i ḥürmen-i cûdı
Ben mûra penâh it o Süleymân'ımı yâ Rab

33 (T: 204b, H: 145b, R: 192b, A: 177b)

(Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün)

- 1 Doldı dökülüp 'aşķ dil ü cânı leb-â-leb
Şahbâ ile oldı iki peymâne leb-â-leb
- 2 Ḥurşid gibi şa' şa' asın şaldı cihâna
İtdi dili 'aks-i ruḥ-ı cânâne leb-â-leb
- 3 Hengâm-ı tarab bezm-i şafâdır ne durursun
Şun şâġarı sâķî yine mestâne leb-â-leb
- 4 Derd-i seri keyfiyyet-i şahbâsına degmez
Olmuş tütalım her ḥum-ı meyḥâne leb-â-leb
- 5 Sen maḥrem iken bûs-i kef-i pâyına teşne
Ammâ ki olur yâr ile bigâne leb-â-leb

¹⁵⁸ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 6 Her bir ser-i müyından ider ‘aşk terâviş
Bir hüsn ile oldu dil-i dîvâne leb-â-leb
- 7 Ey mihr-i maḥabbet pür idüp cân-ı Nazîmi
Olsun tef ü tâbîñla o kâşâne leb-â-leb

34 (T: 205a, H: 146a, R: 192b, A: 177b)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Vişâli miḥnet-i hicrândır ârzûya sebep
Ḥumârdır belî şahbâ-yı cüst ü cûya sebep
- 2 Sirişk-i dem-be-dem-i hây hây-ı mestândır
Miyân-ı meclis-i Cem'de bu hây u hûya sebep
- 3 O gül-ruḥuñ ḥaṭ-ı sebz ü semen ‘izârı imiş
Benefşe-zârda seyr-i kenâr-ı cûya sebep
- 4 Bu rûzgârda hep dest-i kûze-gerde ḳalup
Tehî dil olduğudur nâle-i sebûya sebep
- 5 Ḥayâl-i ḳâmeti miḥrâb-ı ebruvânı imiş
Sirişk-i dîdem ile dem-be-dem vuzûya sebep
- 6 ‘Aceb mi ḥançer-i müjgâmı rişte-i zülfi
Olursa çâk-ı dile bâ‘ iş ü rûfûya sebep
- 7 Recâ-yı vuşlatın itdim Nazîm söylemedi
Sükûti ol şanemiñ oldu güft-gûya sebep

35 (T: 205a, H: 146a, R: 193a, A: 177b)

(Mef‘ ülü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Şemşîr-i nâz u ‘işveyi cânâne çekdi hep
Feryâd u şad-figân ki dil ü cânâ çekdi hep
- 2 Ceyb-i niyâz-ı ‘âşığı şad-pâre eyledi
Nîrû-yı dest-i hüsn ile meydâna çekdi hep
- 3 ‘Uşşâkı bir bir aldı terâzû-yı dîdeye
Ḳalbin ‘ayâr idüp ḳodı mîzâna çekdi hep
- 4 Rûyında zülfi eyledi taḥrik fitneyi
Şad-çâk olup belâlarını şâne çekdi hep
- 5 Bâr-ı girân-ı ‘aşkıñı yârîñ Nazîm-veş
Maḥv-ı vücûd idüp dil-i dîvâne çekdi hep

36 (T: 205a, H: 146a, R: 193a, A: 178a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Nümâyân nuṭṭ-ı cân-baḥşın dehânından nişân gâ'ib
' Aceb mi gözden ey rûḥ-ı muşavver olsa cân gâ'ib
- 2 Olup naḥvetle çîn ebrû nigâhın kırdı ' uşşâkı
Cihân küşte kemân zâhir ḥadeng-i cân-sitân gâ'ib
- 3 Ğamîla mühre-i dil hoḳḳa-i mihriñde yoḳlansun
Bu lu'bet-gâh-ı ' aşkıñdır olursa nâgehân gâ'ib
- 4 ' Ademdir intihâ-yı ' âlem-i ' aşḳ ey dil-i şeydâ
Fezâ vü kûh nâ-peydâ zemîn ü âsumân gâ'ib
- 5 Cemâl-i yâra itmiş ğamzesin nâzır ḥakîm-i şun'
Ne ḥikmetdir tılısm olmuş hüveydâ pâsbân gâ'ib
- 6 Sezâdır ol perî-ruḥsâra dirsem ğaybdan söyler
Zebânı tûṭî-i ğûyâ gibi ğûyâ dehân gâ'ib
- 7 Ḥaber vir kuy-ı dilberden gelürseñ ey nesîm-i şubḥ
Dil-i şûrîdesin itmiş Nazîm-i nâ-tüvân gâ'ib

37 (T: 205b, H: 146b, R: 193a, A: 178a)

(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Hem-reng-i çîn-i zülfün olaldan şeb-i ğarîb
Ḥâlîñ gibi siyâh doĝar kevkeb-i ğarîb
- 2 Zülfünde gördi rûyuñı nâlân iken gönül
Ĝûyâ ki oldu ḳadr-i şeb yâ Rab ğarîb
- 3 Geh pür-ḥurûş ü cûş gehî sâkin ü ḥamûş
Ḥaḳḳâ ki lücce-i ḥavşaladır meşreb-i ğarîb
- 4 Bî-iḥtiyâr meşḳ-i meşâḳkat ider gelen
Eṭfâl-i ḥüzn ile dolıdır mekteb-i ğarîb
- 5 Yâ Rab Nazîm-i zâr gibi bir dem olmasun
Ḥarf-âşinâ-yı ders-i temennâ leb-i ğarîb

38 (T: 205b, H: 146b, R: 193b, A: 178a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Âhdan ölseḳ nola ey mâh-simâ muḫṭarib
Rûzgâr ile olur şem' -i şeb-ârâ muḫṭarib
- 2 Sûz-ı dâĝ-ı ' aşḳ dilde eşḳ-i ḥayret dîdede
Eylediñ cânâ beni pinhân u peydâ muḫṭarib

- 3 Zülfîni âhım perîşân itse rûyuñda nola
Tünd-bâd ile olur mevc ursa deryâ muztarib
- 4 Çâr-mevc-i nâz kim çîn-i cebîniñdir seniñ
Olmasun mı fülk-i dil hemvâre cânâ muztarib
- 5 Pûte-i mihrinde yanmışdır Nazîm-âsâ nola
Kaatre-i sîm-âb-veş olsa süveydâ muztarib

39 (T: 205b, H: 146b, R: 193b, A: 178a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Cemâl-i bâ-kemâliñ çeşmime taşvîr ider mehtâb
Nüvid-i rü'yet-i didârıñı tebşîr ider mehtâb
- 2 Nola sînemde mihrin tâ-kıyâmet olsa tâb-endâz
Çerâğın şubh-gâh-ı haşre dek tenvîr ider mehtâb
- 3 Şererler zâhir oldı şanma encümdür sipihr üzre
Dutup çarha hilâli şaykal-ı şemşîr ider mehtâb
- 4 Degil hâle olup bir mihre 'âşık micmerin yakmış
Girüp bir halkaya şeb-tâ-seher teşhîr ider mehtâb
- 5 Felek inbîk-i mînâdır görüp encüm kıyâs itme
Gül-i mihrin gül-âbiñ almağa taqtîr ider mehtâb
- 6 Şafağ nâzende sîm-âb-ı nücümü eyleyüp taş'îd
Zer-i hürşîd-i 'âlem-tâb için iksîr ider mehtâb
- 7 Degil encüm debistân-ı felek etfâline her şeb
Meţâli' dersini meş'al yakup tefsîr ider mehtâb
- 8 Sevâd-ı levhîni eyle temâşâ kilik-i 'ibretle
Dem-â-dem ser-güzeşt-i 'âlemi tahtîr ider mehtâb
- 9 Nazîm âfâkı tutduñ gün gibi âşâr-ı tab' mîla
Fürûğ-ı tal' atin haqqâ ki 'âlem-gîr ider mehtâb

40 (T: 206a, H: 147a, R: 193b, A: 178b)

(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Ol kim düşürdi turre-i cânâna pîç ü tâb
Düşse 'aceb midir dil-i nâlâna pîç ü tâb
- 2 İtmez rübûde kûy-ı niyâzı o şeh-süvâr
Çevgân-ı nâza virmese mestâne pîç ü tâb
- 3 Bârîkî-i miyânı o şûluñ kemer gibi
Şad-reşk ile düşürdi dil ü cânâna pîç ü tâb

- 4 Bulmazdı zâhid itmese sevdâ-yı hâlîni
Dest-i vera^ç da sübha-i şad-dane pîç ü tâb
- 5 Bîm-i hilâl-i hânçeri ham-der-ham eylemiş
Şalmış o mâh gerdiş-i devvâba pîç ü tâb
- 6 Ser-geşte-i maḥabbeti olmaḫda sû-be-sû
Ol kim düşürdi cûy-ı gülistâna pîç ü tâb
- 7 Pervâneye Nazîm viren zevk-i tâb u sûz
Virmiş o deñli şem^ç-i fûrûzâna pîç ü tâb

41 (T: 206a, H: 147a, R: 194a, A: 178b)(Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilün)

- 1 Çeşmime virse nola eşk-i dem-â-dem âb ü tâb
Tâb-ı şahbâdan bulur peymâne-i Cem âb ü tâb
- 2 Eşk-i gül-gûn şu^ç le-zâr itdi ser-â-pâ cismimi
Buldı hûn-ı giryeden her dâğ-ı sînem âb ü tâb
- 3 Germî-i mey^ç âriziñ hoy-gerde-i nâz eylemiş
Bir gül-i terdir ki virmiş feyz-i şebnem âb ü tâb
- 4 Bezmi germ-â-germ idüp la^ç lîn kabâ-yı câm-ı mey
Ser-güzeşt-i Cem'de ḫaḫḫâ virmedi kem âb ü tâb
- 5 İtdi eşk-i germ ile bir demde taḫrîr ey Nazîm
Virdi bu rengîn maḫâle kil-k-i ḫoş-dem âb ü tâb

42 (T: 206a, H: 147a, R: 194a, A: 178b)(Mef^ç ûlü Fâ^ç ilâtü Mefâ^ç ilü Fâ^ç ilün)

- 1 ^çAks-i ruḫuñla gülşende düşdükçe gâh tâb
Reşk-i lebiñle ḡonca olur şeb-külâh-tâb
- 2 Mümkin midir cemâliñe nezẓâre ey perî
Bir vech ile o ḫüsne getürmez nigâh tâb
- 3 Virdikçe sürme çeşm-i ḡazâlânıña cilâ
Cellâd-ı ḡamze tıḡını eyler siyâh-tâb
- 4 Dîvâne eylediñ beni evvel nazarda sen
Bir dem nigâh-ı mestiñe yoḫ dilde âh u tâb
- 5 ^çArz it Nazîm'e ruḫlarıñı zîr-i turreden
Olsun bedîd leyle-i ḫâdr içre mâh-tâb

43 (T: 206b, H: 147b, R: 194a, A: 179a)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Şaldıkça zîr-i turreden ol cebhe gâh tâb
Eyler ketân-ı şabrımızı vaqf-ı mâh-tâb
- 2 Neşr eyledikçe bâd-ı şabâ nefha-i haşın
Gülşende her benefşe olur şeb-külâh-tâb
- 3 Ebrûlarında vesme-i nâz eyleme kıyâs
Ol mest-i ' işve hañçerin eyler siyâh-tâb
- 4 Olsam ' aceb mi rûyına baqdıqça hîre-çeşm
Zîrâ fûrûg-ı mihre getürmez nigâh tâb
- 5 Lâ-büdd ider Nazîm-i dil-i zârı muztarib
Viridikçe zülf-i pür-hamına sûz-ı âh tâb

44 (T: 206b, H: 147b, R: 194b, A: 179a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Bulursa hûn-ı sirişkimden âb u tâb şarâb
Piyâlesi ola yâkût u la' li nâb şarâb
- 2 Cihânı şa' şa' ası kân-ı la' l iderdi eger
Göreydi sâgar-ı yâkût-ı âfitâb u şarâb
- 3 Gönül açılrsa nola yâra bir kadeh meyle
Ki ehl-i zâra kıomaz perde-i hicâb şarâb
- 4 Ser-i niyâza olur cür' a-rîz-i sâgar-ı nâz
O mest-i ' işveyi itdikçe neşve-yâb şarâb
- 5 Nevâ-yı murğ-ı dili gûş iderdi ol gül-i ter
Çemende nergisine virmeseydi hâb şarâb
- 6 Tehî piyâle-i ' ömr olsa görmek istemezüz
Şarâb şun bize sâkî meded şarâb şarâb
- 7 ' Aceb mi yaqsa dili hasret-i leb-i la' li
Nazîm elde meşeldir dinür kebâb şarâb

45 (T: 206b, R: 194b, A: 179a) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Yâr gitdi sineden kaldı tek ü tenhâ gârib
Oldı gûyâ kendü şehrinde dil-i şeydâ gârib
- 2 Yârımı yâd itsem nola düşdüm diyâr-ı gurbete
Âşinânın kadrini bilmez yine illâ gârib

- 3 Şâdıķım dirse inanma ol meh-i nâ-mihribân
Şıdķ-ı da' vî şubh-ı kâzibde olur zîrâ ğarîb
- 4 Râzîñı nâ-mahreme keşf itme ey dil olmasun
Gûş-ı dihķânîde mengûş-ı dür-i yektâ ğarîb
- 5 Gâh olur kim 'âşık-ı şeydâya istiĝnâ dûş
Gerçi 'âşıkdan gelir elbette istiĝnâ ğarîb
- 6 Şubhâ dek mâh encüm-i seyyârla eyler sefer
Devr ider aķşama dek mihr-i cihân-ârâ ğarîb
- 7 Dîde-i bîĝâne görmezse 'aceb mi ey Nazîm
Nazm-ı rengîniñde elfâz-âşinâ ma' nâ-ĝarîb

46 (T: 207a, R: 194b, A: 179a) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Sâĝar-ı şahbâ-be-kef mey-ĥâre bir ben bir ĥabâb
Rind-i dürdî-keş gedâ bî-çâre bir ben bir ĥabâb
- 2 Seyr-i ĥüsn-i yâr için cismın ser-â-ser çeşm idüp
Dîdesin vaķf eylemiş dîdâra bir ben bir ĥabâb
- 3 Rûzgârına düşürmüş bâd-bânı bir hevâ
Fülk-i cismın kullandır hemvâre bir ben bir ĥabâb
- 4 Eyleyen 'ayn-ı ĥaķîķatle temâşâ-yı cemâl
Kaldı ancak şimdi vara vara bir ben bir ĥabâb
- 5 Ĥâba başdırdı yıķup mestân-ı bezm-i rûzımı
Dîdesi bîdâr olan bir yâra bir ben bir ĥabâb
- 6 Devr-i câm-ı Cem gibi meclis-be-meclis dem-be-dem
Şâhid-i mey şevķine âvâre bir ben bir ĥabâb
- 7 Şâf-meşreb şâf-dil şâfi-nazar şâfi-derün
Kim ola dirseñ Nazîm-i zâra bir ben bir ĥabâb

47 (T: 207a, R: 195a, A: 179b) (Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Ĥayâda reng-i ruķından gelür niķâba ĥicâb
Virir o ĝonca-i bâĝ-ı edeb ĥicâba ĥicâb
- 2 Cebîn ü 'ârızı ol ĝarre ĝurre-i ĥüsnün
Düşürdi şanma şafak mâh u âfitâba ĥicâb
- 3 Yetişdi ĥat-ı ruķı âyine alup eline
'Aceb gelür mi o mest-i mey-i 'itâba ĥicâb

4 Düşünce ' aks-i ruḥı sâķî-i gül-endâmîñ
Getürdi sâğara şerm ü şarâb-ı nâba hicâb

5 Ne vech ile varırız ey Nazîm o dergâha
Ki sû-i hâl vire anda şeyḫ u şâba hicâb

Ḥarfü't-Tâ

48 (T: 21b, H: 22a, R: 21b, A: 90a) (Mef' ûlü Fâ' ilâtün Mef' ûlü Fâ' ilâtün)

1 Ey mefḥar-ı dü-âlem faḥr-i cihân şefâ' at
Kârım ḥaḫâ dem-â-dem şad-el-amân şefâ' at

2 Ḥurşîd-i maşrıķ-ı râz mâh-ı sipihr-i i' câz
Şehbâz-ı ' arş-pervâz-ı kûrb-âşiyân şefâ' at

3 Cedd-i dü-kurratü'l-âyn şâh-ı serîr-i kevneyn
Sultân-ı kâbe ḳavseyn ' arş-âstân şefâ' at

4 Ey nâzenîn-i Mevlâ maḥbûb-ı Ḥaḫ Te' âlâ
Maḥlûḳa rûz-ı ferdâ râḫat-resân şefâ' at

5 Lâhût şâh-râhiñ ḫayl-i rusül sipâhiñ
Ḥuddâm-ı bâr-gâhiñ kerrûbiyân şefâ' at

6 Naḳl olsa mu' cizâtîñ şerḫ olmaya şıfâtîñ
Cism-i vücûda zâtîñ rûḫ-ı revân şefâ' at

7 Ey şâh-ı mülk-i câvid mesned-ıtrâz-ı tevḫîd
Senden iderler ümmîd hep ins ü cân şefâ' at

8 Ey nûr-ı neyyir-i zât saña mişâl-i zerrât
Biñ ḳâfile taḫiyyât olsun revân şefâ' at

9 Luṭfuñla ḳıl nezâre hâl-i Nazîm-i zâra
Bî-kesdir eyle çâre ol nâ-tüvân şefâ' at

49 (T: 207a, H: 147b, R: 195a, A: 90a) (Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

1 Ey rûtbe-i zâtı şeref-i şân-ı şefâ' at
Maḫşûş u müselleme saña dîvân-ı şefâ' at

2 Deryâ-yı ledün baḫr-i ḫaḳîḳat yem-i ' irfân
Gencîne-i cûd u kerem ü kân-ı şefâ' at

3 Maḥbûb-ı Ḥudâ pâdişeh-i ḳurb-ı ḳalem-rev
Sultân-ı ümem ceşş-i ḳalem-rân-ı şefâ' at

4 Mihrâb-ı rusül ḳible-i ḫacât-ı ḫalâyık
Pîrâye-dih-i maḫfil-i eyvân-ı şefâ' at

- 5 Ey ni‘met-i ‘afvıyla iden sîr ‘uşâtın
Eyle beni de muğtenem-i hân-ı şefâ‘ at
- 6 Olsun dür-i ‘aşkıñla leb-â-leb şadef-i dil
Ey gevher-i yek-dâne-i ‘ummân-ı şefâ‘ at
- 7 Kaldım şeb-i târik-i ma‘âşîde halâş it
Ey meş‘al-i ‘afvı meh-i tâbân-ı şefâ‘ at
- 8 Şahrâ-yı kıyâmetde ‘uşât-ı ümemiñle
Germ olduğu dem ‘arşa-i meydân-ı şefâ‘ at
- 9 Bir vech ile şâyeste degilim daği luğf it
Eyle keremiñden beni şâyân-ı şefâ‘ at
- 10 Elbette olur zîb-i leb-i ehl-i ma‘âşî
Gam çekme Nazîmâ ser ü dâmân-ı şefâ‘ at

50 (T: 207b, H: 148a, R: 195b, A: 179b)

(Müfte‘ilün Fâ‘ ilün Mefâ‘ ilü Fa‘ lün)¹⁵⁹

- 1 ‘Arşî da lerzân ider şabâh-ı mağabbet
Nâle-i hayyâ ‘ale'l-felâh-ı mağabbet
- 2 Devlet anıñ kim şala o bî-kese sâye
Bâl-i hümâ-yı sebük-cenâh-ı mağabbet
- 3 Açdı reyâhînini cenneti hadîka-i cânıñ
Feyz-i Mesîhâ-dem riyâh-ı mağabbet
- 4 Cevher-i şemşîrimiz şerâre-i dildir
Âh-ı deründür bize silâh-ı mağabbet
- 6 Secde-beriz ebrû-yı bütâna Nazîmâ
‘Âşîka ancak budur şalâh-ı mağabbet

51 (T: 207b, H: 148a, R: 195b, A: 179b)

(Mef‘ ülü Fâ‘ ilâtün Mef‘ ülü Fâ‘ ilâtün)

- 1 Gıtdikçe ben de oldum dîvâne-i mağabbet
İşte sen işte başım ey lâne-i mağabbet
- 2 Bir bezmiñ olmuşuz kim mest-i müdâm-ı şevki
Anda sifâl-i serdir peymâne-i mağabbet
- 3 Her gûşesinde mağfi biñ genc-i şevk lâzım
Her şehri dil olur mı vîrâne-i mağabbet

¹⁵⁹ Böyle bir kalıp bulunmamaktadır ancak bundan başka bir kalıba da uymamaktadır ve yine kusurlar vardır.

- 4 Bîgâne maḥrem olmaz olsa eger Felâtûn
Erbâbına açıktır ḥum-hâne-i maḥabbet
- 5 Taḥsîl-i terk-i cândır ğavvâş çekme zaḥmet
Ka' rındadır bu bahriñ dür-dâne-i maḥabbet
- 6 Gûş-ı kabûli güller hep çekdiler çemende
Takrîr idince bülbül efsâne-i maḥabbet
- 7 Olsa 'aceb mi pür-cûş cân-ı Nazîm-i şeydâ
Bilmez ḥumâr u ḥâbı mestâne-i maḥabbet

52 (T: 208a, H: 148a, R: 195b, A: 180a)

(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 İtdiñ dil-i şûrîdeye iblâğ-ı maḥabbet
Oldı yine bir kâlebe ifrâğ-ı maḥabbet
- 2 İtmem gül-i ḥurşîde nazar bâğ-ı felekde
Başımda yeriñ var seniñ ey dâğ-ı maḥabbet
- 3 Sînemde olan şerḫaları dâğları gör
Oldı yine dâğ üsti baña bâğ-ı maḥabbet
- 4 Eyle nigeh-i nâz müjeñ bağrımı delsün
Vir ḥançer-i 'aşka demidir zâğ-ı maḥabbet
- 5 Kıl 'ayn-ı inâyetle nazar ḥâl-i Nazîm'e
Ey dîdeleri nergis-i mâ-zâğ-ı maḥabbet

53 (T: 208a, H: 148b, R: 196a, A: 180a)

(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 Etfâl-i maḥabbetle dolup mekteb-i ḥayret
Ta' lîm-i cünûn ile açıldı leb-i ḥayret
- 2 Bîgâne-i çeşm-i siyehiñdir seniñ ol kim
Bağdıqça saña olmaya hem-meşreb-i ḥayret
- 3 Olmaz mı daḫi şerbet-i la' lînle müdâvâ
Öldürdi ṭabîbim beni tâb-ı teb-i ḥayret
- 4 Ḥâl-i ruḫı zîr-i ḥam-ı zülfinde göründi
Yâ Rab ne siyeh doğdı bu şeb kevkeb-i ḥayret
- 5 Tayy olmadı râhım ser-i zülfi hevesiyle
Gittikçe medîd oldı Nazîmâ şeb-i ḥayret

54 (T: 208a, H: 148b, R: 196a, A: 180a)

(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 İtdikçe kıyâm ol kad-i bâlâ-yı kıyâmet
Gûyâ ki kopar başıma ğavġâ-yı kıyâmet
- 2 Hıvfım budur ey serv-hırâm-ı çemen-i nâz
Dâmânîñ ele girmeye ferdâ-yı kıyâmet
- 3 Cân u dili eyler nigehiñ böyle kalursa
Zannım bu ki maşşerde rüsvâ-yı kıyâmet
- 4 Tâkat nice mümkin o ruġ-ı havşala-sûza
Yağdıñ beni ey mihr-i felek-cây-ı kıyâmet
- 5 Bir cünbiş ile 'âlemi birbirine katdıñ
Ey kıaddi olan fıtne-i ber-pâ-yı kıyâmet
- 6 Hûnâbe-i kurbânî-i tîġ-ı nigehiñden
Leb-rîz ola bismil-geh-i şahrâ-yı kıyâmet
- 7 Ğamzeñle Nazîm'in de işi maşşere kıaldı
İtse nola her laħza temennâ-yı kıyâmet

55 (T: 208b, H: 148b, R: 196a, A: 180a)

(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 Hüşnüñ olıcağ feyz ile rüşen-ger-i mir'ât
Her çin-i cebîniñ ola bir cevher-i mir'ât
- 2 Lâ-büdd o da giryeyle bulur şafvet-i kalbi
Nem-nâk ise her dem nola çeşm-i ter-i mir'ât
- 3 Biñ nâz ile itdikçe temâşâ-yı cemâlin
Zannım bu ki ol mâh ola reşk-âver-i mir'ât
- 4 'Aks-i ruġ-ı pür-tâbı ile ol meh-i hüşnüñ
Nûr-ı başar-ı mihri olur peyker-i mir'ât
- 5 Şal mihr-i ruġuñ âyine-i kalb-i Nazîm'e
Ol pertev-i rüyuñla şafâ-güster-i mir'ât

56 (T: 208b, H: 149a, R: 196a, A: 180a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Olmada bûkalemun nefis ile 'âlem kec ü râst
Resm-i aġvâl-i cihân oldı çü-ġâtem kec ü râst
- 2 Nâkışın ġâline itmez nazar erbâb-ı kemâl
Ki terâzû-yı nigehde olur âdem kec ü râst

- 3 Yâri ağıyardan erbâb-ı nazar fark eyler
Dîde-i aḥvâle olsa nola mübhem kec ü râst
- 4 Nîk ü bed vaz' -ı cihân ile bulunmaz dil şafâ
Yeli seylâb ider 'azm-i ser-i yem kec ü râst
- 5 Kûyına şevk-i lebiyle düşe kâlka giderüz
Revişi mestiñ olur böyle dem-â-dem kec ü râst
- 6 Kâd-i ḥam-geşte ile sîneme çeksem bârî
Düşmene tîr ü kemân ile görünsem kec ü râst
- 7 Bâd-ı âhim güzer itdikçe Nazîm olsa nola
Ruḥ-ı dil-dârda ol ṭurre-i pür-ḥam kec ü râst

Ḥarfü's-Şâ

57 (T: 22a, H: 22a, R: 22a, A: 91a) (Meḫ' ülü Fâ' ilâtün Meḫ' ülü Fâ' ilâtün)

- 1 Ey ḥilqat-i vücûduñ ḥalk-ı cihâna bâ' iş
Zât-ı ḥikem-nümûduñ kevn ü mekâna bâ' iş
- 2 Cibrîl derd-nâkiñ meftûn-ı sîne-çâkiñ
Ey dest ü ṭab' -ı pâkiñ deryâ vü kâna bâ' iş
- 3 Şâhî maḳâm-ı nûruñ 'arş-ı berîn ḥuzûruñ
Ey şer' ile zuhûruñ emn ü emâna bâ' iş
- 4 Âyîne-i şifâtuñ manzûrî kâ' inâtîñ
Ey âfitâb-ı zâtîñ nüh âsumâna bâ' iş
- 5 Cânımda ḥasretiñdir gönlümde firḳatiñdir
Vaşfiñ maḥabbetiñdir şerḥ ü beyâna bâ' iş
- 6 Ey pâdişâhî dehrîñ 'âlem kemîne şehriñ
Ḥaşma kemend-i ḳahrîñ 'ıḳdü'l-lisâna bâ' iş
- 7 Olsun yoluñda ḳurbân cânım Nazîm-i nâlân
Dilde ğamıñdır el'ân bu dâstâna bâ' iş

58 (T: 209a, H: 149a, R: 196b, A: 90b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Yâ Resûlallâh esîr-i mâsivâyım el-ġryâş
Ḳayd-bend-i şaḥne-i nefis ü hevâyım el-ġryâş
- 2 Raḫmeten li'l-'âlemînsin merḫamet ḳıl ḥâlîme
Sen şeh-i her dü-cihân ben bir gedâyım el-ġryâş
- 3 Dest-gîr ol kim ma' âşî pây-mâl itdi beni
'Âciz ü bî-kes zelîl-i bî-nevâyım el-ġryâş

- 4 Eyleme hâblü'l-metîn-i 'afvîñi benden dirîğ
Çeh-nişîn-i zillet ü sehv ü hâşâyım el-ğiyâş
- 5 Meş' al-i nûr-ı şefâ' atle hâlâş it yâ nebî
Güm-sürâğ-ı zulmet-âbâd-ı riyâyım el-ğiyâş
- 6 Hâclet-i sû-i 'amel itdi beni pür-infi'âl
Şerm-sâr-ı sâkin-i arz u semâyım el-ğiyâş
- 7 Çâre-sâz ol ey tabîb-i 'illet-i cân-ı ümem
Renc-i işyân ile zâr-ı mübtelâyım el-ğiyâş
- 8 Pertev-i mihrîñle rakşân eyle her bir zerremi
Ârzü-yı dergehiñle hâk-i pâyım el-ğiyâş
- 9 Hâsret-i küyuñla fûrkat cânıma kâr eyledi
Tâ-be-key kurb-ı civârîñdan cüdâyım el-ğiyâş
- 10 Mazhar-ı cûd u mürüvvet kııl Nazîm-i zâr-veş
Yâ nebî gerçi 'atâña nâ-sezâyım el-ğiyâş

59 (T: 209a, H: 149b, R: 196b, A: 180b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Nigeñi eylemese gamze-i hûn-pâş ile bañş
Çeşmi kan içmede itmezdi o 'ayyâş ile bañş
- 2 'Âkıbet kabza-i 'aşkıñda olur kaddi kemân
Kimseler eylesün ol çatılan kaş ile bañş
- 3 Vağf ider hayrete bir nîm-nigâh-ı nâzı
Nergis eylerse eger ol gözi cemmâş ile bañş
- 4 İftirâkıñda o yektâ güheri nüh-şadefiñ
Yedi deryâ idemez gözden ağan yaş ile bañş
- 5 Levh-i cân u dile kilik-i müje-i hûnînim
Yazmada şeklin ider hâme-i nağkâş ile bañş
- 6 Münkîr-i 'aşka sükût it ki şeb-i târ içre
Mihri işbât için itmez kişi huffâş ile bañş
- 7 Mübtelâlar da eger var ise de şimdi Nazîm
Sensin ancak reh-i cânânda iden baş ile bañş

60 (T: 209a, H: 149b, R: 197a, A: 180b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Fiğânıma o hâş-ı müşg-bârdır bâ' iş
Cünûnuma yine faşl-ı bahârdır bâ' iş

- 2   ‘ Aceb mi zülfüñi taḥrîk iderse bâd-ı nesîm
Ki ıztırâb-ı dile rûzgârdır bâ‘ iş
- 3   Ḥaṭîla ‘ ârıziñ ola nola nezzâre kim
Çemende def‘ -i ğama cûy-bârdır bâ‘ iş
- 4   Ḥayâl-i vaşlîñ unutturdı fikr-i hicrâmı
Ki tâze neşveye derd-i ḥumârdır bâ‘ iş
- 5   Qarâr-ı şabrımı yağmaya cîn-i zülfüñde
Dil-i ḥazîn ü ğarîbü'd-diyârdır bâ‘ iş
- 6   Bu âh u nâleme mânend-i ‘ andelîb-i çemen
Benim o ğonca-leb ü gül-‘ ızârdır bâ‘ iş
- 7   Nola olursa şeker-rîz tûtî-i ṭab‘ ım
Nazîm âyine-i ḥüsn-i yârdır bâ‘ iş

61 (T: 209b, H: 149b, R: 197a, A: 180b) (Mef‘ ülü Mefâ‘ ilü Mefâ‘ ilü Fe‘ ülün)

- 1   Dil ‘ âlemini ‘ aşkıdır ârâyîşe bâ‘ iş
‘ Âlemde dile ‘ aşk imiş âsâyîşe bâ‘ iş
- 2   Hep ‘ aşk imiş ey râtibe-ḥârân-ı maḥabbet
Şâdî vü ğamı kâhiş ü eفزâyîşe bâ‘ iş
- 3   Teng olmuş iken her dü-cihân himmet-i ‘ aşka
Yâ Rab ne ola dilde bu güncâyîşe bâ‘ iş
- 4   ‘ Aşk olmuş ezel cân u dil-i ‘ âşık-ı zârı
Derd-i ğam-ı cânân ile âlâyîşe bâ‘ iş
- 5   Ḥârâ güher ü ḥâk zer olmazdı Nazîmâ
‘ Aşk olmasa her ḥâleti baḥşâyîşe bâ‘ iş

Ḥarfü'l-Cîm

62 (T: 22a, H: 22b, R: 22a, A: 91a) (Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1   İmâm-ı kıble-i dîn server-i le‘ amrük-tâc
Ḥaṭîb-i minber-i levlâk şâhibü'l-mi‘ râc
- 2   Dükân-ı mekrümete ḥâce-i kerem-mâye
Perend-i kârgeh-i luṭf u şefkate nessâc
- 3   Celâli qaşrına çarḫ-ı felek bir âvîze
Cemâli bezmine ḥurşîd ü mâh iki sirâc
- 4   Hemîşe ins ü melek sâ‘il-i der-i cûdı
Müdâm şâh u gedâ luṭf-ı ṭab‘ ina muḥtâc

- 5 Kemend-i derdine cân-ı za'îf bend ü esîr
 Hâdeng-i 'aşkına levh-i dil-i hâzîn âmâc
- 6 Şükûhî tefrika-bağş-ı cüyûş-ı düşmen-i dîn
 Hücûmı milket-i a' dâya bâ' iş-i târâc
- 7 O hâzık-ı ümemiñ şerbet-i mağabbetidir
 'Îlâc-ı derd-i derûn-ı Nazîm-i haste-mizâc

63 (T: 209b, H: 150a, R: 197a, A: 91a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Zehî şem' -i cemâli pertev-endâz-ı şeb-i mi' râc
 Münevver mâh-tâb-ı tal' atıyla kevkeb-i mi' râc
- 2 Kıyâmı kâmet-i Tûbâ hırâmı maqşad-ı aqşâ
 Fûrûğ-ı neyyir-i zât-ı şerîfi maţlab-ı mi' râc
- 3 Vücûd-ı kâmilî edhem-süvâr-ı leyletü'l-İsrâ
 Ğubâr-ı maqđemi kuĥl-i dü-çeşm-i eşheb-i mi' râc
- 4 Müzeyyen yümn-i teşrîf-i şerîfiyle bisât-ı kurb
 Müşerref bûs-ı dâmân-ı laţîfiyle leb-i mi' râc
- 5 Müzehheb medĥ-i pâkiyle hemîşe muşhaf-ı levlâk
 Münakkaş vaşf-ı zâtıyla dem-â-dem mekteb-i mi' râc
- 6 Ğubâr-ı reh-güzârı kuĥl-i çeşm-i cevher-i evvel
 Nişân-ı na' l-i pâ-y-ı raĥş-ı mâh-ı Naĥşeb-i mi' râc
- 7 Edîb-i zû-fünûn-ı mekteb-i ' irfân ki itmiş Haĥ
 Dil-i dânasımı ĥallâl-i sırr-ı ağreb-i mi' râc
- 8 Sezâ mihr ile ol mâhuñ pür itse ğuş-ı âfâkı
 Nevâ-yı şevk-i bidârân-ı Şâm yâ Rab-i mi' râc
- 9 Ĥayât-ı câvidân buldı revân olduĥda ' izzetle
 Olup cism-i laţîfi rûĥ-bağş-ı kâleb-i mi' râc
- 10 Nazîm-i bî-kesi tîh-i ma' âşiden ĥâlâş eyler
 Şefâ' at kânıdır ol şâh-ı ' âli-meşreb-i mi' râc

64 (T: 210a, H: 150a, R: 197b, A: 181a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Baĥmaĥa ĥüsnüñ yeter mir 'âta yoĥdur ihtiyâc
 Var iken ĥand-i lebiñ lezzâta yoĥdur ihtiyâc
- 2 Âfitâb-ı tal' atin ' uşşâkı raĥşân eylesün
 Ey meh-i nâ-mihribân zerrâta yoĥdur ihtiyâc

- 3   ‘Âşık-ı zâr olduğum bildiñ sirişk ü âhdan
Cürmüm ikrâr eyledim işbâta yokdur ihtiyâc
- 4   Hattîñ almış hâle-i âgûşa mâh-ı hüsnuñi
Halka-i teshîr ü nârencâta yokdur ihtiyâc
- 5   Sen hemân hâk-i temennâ ol Nazîmâ gerçi kim
Dergeh-i ma‘bûdda tâ‘âte yokdur ihtiyâc

65 (T: 210a, H: 150a, R: 197b, A: 181a)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1   Külâhın ol perî mest olsa eyler râst gâhî kec
Olur gûyâ şu‘â‘-ı şem‘-i enver râst gâhî kec
- 2   Debistân-ı melâhatde oqurmuş muşhaf-ı ‘işve
İdüp kıddin o tıfl-ı nâz-perver râst gâhî kec
- 3   Şabâ kâküllerin pür-pîç ü tâb itse olur lâ-büd
Serimde dūd-ı âhım cilve-güster râst gâhî kec
- 4   Güzer-gâhı nesîm-i âhda cem‘ iyyet itmişdir
Nola olsa o gîsû-yı mu‘ anber râst gâhî kec
- 5   Nazîmâ cünbiş-i mestânesinden ihtirâz eyle
Hıramân tîg-ber-kef kıdd-i dilber râst gâhî kec

66 (T: 210a, H: 150b, R: 198a, A: 181a)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1   Olursa vaqt-i ecel kâbil-i ‘ilâc mizâc
Olur dürüst şikest-i dil-i zücâc mizâc
- 2   Helâl-zâde yeter mey baña ‘ arâç çeksem
Harâm-zâde ile itmez imtizâc mizâc
- 3   Müdâm o şûh-ı sebük-rûha şiklet itmezdi
Nedir bileydi raķîb-i girân-mizâc mizâc
- 4   Olursa Hızr u Mesîhâ yine çeker zaħmet
Tabîbe eylesün ‘ arz-ı ihtiyâc mizâc
- 5   Hemîşe girye vü ħande yanında yeksândır
Nazîm o sūhte-dil kim ola sirâc-mizâc

67 (T: 210b, H: 150b, R: 198a, A: 181a) (Mef‘ ülü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1   Ol mest-i ‘işve ħande-i nâz eylesün mi ħiç
Dil-dâdesin ħamûş-ı niyâz eylesün mi ħiç

- 2   ‘Uşşâk-ı bî-nevâya ser-i kûyıdır mağâm
Sükkân-ı Ka‘be terk-i Hicâz eylesün mi hiç
- 3   Maḥmûd olmadıkça kişi reh-nümâ-yı ‘aşk
Ṭayy-gerde-râh-ı kûy-ı Ayâz eylesün mi hiç
- 4   Esrâr-ı ‘aşkı şorma şaḳın ṭab‘-ı nükte-dân
Keşf-i künûz-ı gevher-i râz eylesün mi hiç
- 5   Taklîd-i ehl-i ‘aşk ider aḡyâr ey Nazîm
‘Ankâ-yı Kâf kârını bâz eylesün mi hiç

68 (T: 210b, H: 150b, R: 198a, A: 181b) (Mef‘ ûlü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1   Reşk ü ḡasedle düşmese ebrû-yı yâra mevc
Olmazdı ızṭrâba düşüp hiç kâra mevc
- 2   Ebrû-yı dil-firîbi ki mâhî-i fitnedir
Deryâ-yı ḡüsni cûş idüp itmiş kenâra mevc
- 3   Âhım daḡıtdı kâkülîni vech-i pâkine
Deryâda ‘âdet olsa nola rûzgâra mevc
- 4   Bî-câme seyr idüp leb-i deryâda sînesin
Biri birini başdı olup pâre pâre mevc
- 5   Şanma Nazîm zaḡm ‘izârında dilberîñ
Baḡr-i muḡîṭ-i ḡüsndür ol anda yâre mevc

69 (T: 210b, R: 198a, A: 181b) (Mef‘ ûlü Mefâ‘ ilü Mefâ‘ ilü Fe‘ ûlün)

- 1   Feryâda gelüp nâle-i bî-fâşıla-i mevc
Deryâları hep cûşa getürdi gile-i mevc
- 2   Lâ-büd giderek vâşıl olur menzile sâlik
Elbette kenâra çekilür kâfile-i mevc
- 3   Müjgân-ı terim men‘ idemez seyl-i sirişki
Cûş-ı yemi zabṭ eyleyemez silsile-i mevc
- 4   Bir kerre amân virmediñ ey bâd-ı muḡâlîf
Besdir bu kadar keşmekeş-i nâfile-i mevc
- 5   Baḡr-i ḡam-ı ‘aşkında o çâr-eburû-yı pür-çin
Fülk-i dile çekdirmededir ḡâ‘ile-i mevc
- 6   Pür pîç ü ḡam itmiş eşer-i câzibe-i ‘aşk
Olmuş kemer-i derd-i maḡabbet çile-i mevc

7 Tâb-ı teb-i dîdârladır haq bu Nazîmâ
Bir pür leb-i deryâda olan âbile-i mevc

70 (T: 211a, R: 198b, A: 181b) (Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Gösterdi fülk-i hûşa yem-i hüsni-yâr mevc
Ebrûlarıyla haqq-ı lebi oldı çâr-mevc
- 2 Yâri görüp kenârda dîdâr seyrine
Başdı biri birini olup bî-çarâr mevc
- 3 Rûyında âhım eyledi pür-pîç o kâkülünü
Deryâda zâhir itdi yine rûzgâr mevc
- 4 Virmez şafâ-yı hüsni haq-ı la' li zevkîni
Biñ kerre olsa lüccede gevher-nişâr mevc
- 5 Dil seyr-i hüsni iderken esîr oldı zülfine
Ğarq-âbesin muqaddem ider der-kenâr mevc
- 6 Emvâc-i baħr-i ' aşq idi sînemde üstülhân
Deryâ-yı hüsni eylemedi âşikâr mevc
- 7 Bir gün dem-i haşâd gelür urmaz ey Nazîm
Bâd-ı fenâ ile bu kühen kişt-zâr mevc

Harfû'l-Hâ

71 (T: 22a, H: 22b, R: 22a, A: 91b) (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Ey olan naşş-ı kerîm ile vücûdı memdûh
Cism-i pâki gül-i şâdâb-ter-i gülşen-i rûh
- 2 Kâmetiñ fikri güşâyışde erbâb-ı kulûb
Ey hırâm-ı ' alemî bâ' iş-i şad-feth ü fütûh
- 3 Hüsrev-i her dü-serâsın ki seniñ-çün itmiş
Şun' -ı mi' mâr-ı ezel kevn ü mekânı maṭrûh
- 4 Sâgar-ı mihrîne mestân-ı Hudâ hasret-keş
Bâde-i ' aşkıña leb-teşne dil ü cân-ı naşûh
- 5 Dürd-i bâde-i derdiñ dile şahbâ-yı neşât
Kâse-i bezm-i gamıñ cânım içün câm-ı şabûh
- 6 Rûz u şeb zıkr-i lisândır baña vaşf-ı zâtıñ
Midḫatiñ vird-i zebândır baña her şâm u subûh
- 7 Cûy-bâr-ı himemiñ kaṭresidir baħr-i muḫîṭ
Âfitâb-ı keremiñ zerresidir pertev-i yûh

8 Fülk-rân-ı yem-i ' irfân o peyembersin kim
Kef-i hüsn baħr-i kemâlînde seniñ keşti-i Nûħ

9 Saña kaldı işi bî-çâre Nazîm-i zârîñ
Rûy-ı ümmîdine eyle der-i luţfuñ meftûħ

72 (T: 211a, H: 151a, R: 198b, A: 91b) (Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 Ey nûr-ı zâtı mihr-i münîr-i cihân-ı rûħ
Berķ-ı cebîn-i pâki meh-i âsumân-ı rûħ

2 Cism-i laţf ü nâzüki cân ile tev' emân
Tûbâ-yı kıaddi serv-i revân-ı cinân-ı rûħ

3 Levħ-i şenâ vü midħati ta' vîz-i cân u dil
Zîr-i livâ-yı şefķati dâru'l-emân-ı rûħ

4 Dûş-ı mübârekinde o ğîsû-yı ' anberîn
Olmuş o server-i rusülün şâyebân-ı rûħ

5 Ey kuţb-ı çarķ-ı ' âţîfet olsa ' aceb midir
Vâlâ ' ulüvv-i rif' at ü şânîñla şân-ı rûħ

6 Olsun fedâ yoluñda cihân ü cihâniyân
Ey ħâk-i pâyi cevher-i terkîb-i cân-ı rûħ

7 Zât-ı şerîfiñ olmasa maħfil-tırâz-ı ħurb
Olmazdı şâħ-ı Sidre vü Tûbâ-mekân-ı rûħ

8 Ger itmeseydi nâme-i ħilķatiñ meded
Bulmazdı böyle neşv ü nemâ bûstân-ı rûħ

9 Olsun delil rehber-i ' afv u şefâ' atîñ
Şehr-i beķâyâ ' azm idecek kârvân-ı rûħ

10 Eyle Nazîm-i ' âciziñ ey menba' -ı nevâl
Nefs-i ğürisne-çeşmini mihmân-ı ħân-ı rûħ

73 (T: 211b, H: 151a, R: 199a, A: 181b)

(Müfte' ilün Fâ' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün)

1 Virdi şeħer zîb ü fer taħtına sulţân-ı şubħ
Zîr-i nigîn eyledi dehri Süleymân-ı şubħ

2 Gevher-i ħurşide baķ ħâme-i zerrîn ile
Yazdı felek mihrine bende-i fermân-ı şubħ

3 Reng-i şafaķla müdâm olsa nola tâb-dâr
Ĥûn ile perverdedir lâle-i bostân-ı şubħ

- 4 Da' vetiñe ey perî var ise âmâdedir
Yağdı buhûr-ı şebi micmere-gerdân-ı şubh
- 5 Şa' şa' a zann eyleme dökdi yükin fülk-i mihr
Oldı telâţum-pezîr kûlzüm-i 'ummân-ı şubh
- 6 Pençe-i hûrşîd ile dönse nola germ olup
Meclis-i eflâkde câm-ı dırağşân-ı şubh
- 7 Yâsemenî câmesin geydi seher ey Nazîm
Oldı yine âfitâb gûy-ı girîbân-ı şubh

74 (T: 211b, H: 151a, R: 199a, A: 182a) (Me' ûlü Fâ' ilâtü Me'â ilü Fâ' ilün)

- 1 Olsa ne deñli müşkil olur her kitâb şerh
Olmaz derûn-ı dilde olan ıztırâb şerh
- 2 Sînemde şerhalarla saña 'arz-ı hâl idüp
Râz-ı derûnımı ideyim bâb bâb şerh
- 3 Yap hâtır-ı hâzînimi cânâ şevâba gir
Olmaz gönül yapılmada olan şevâb şerh
- 4 Yazmış hatıñ kenâr-ı gubâr ile eylemiş
Metn-i metîn-i hüsünüñi pür-intihâb şerh
- 5 Her bir nigehte mes'ele-i fenn-i 'işveyi
Eyler Nazîm'i o dilber-i hâzır-cevâb şerh

75 (T: 211b, H: 151b, R: 199a, A: 182a) (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Tâb-ı hüsünüñle döner şekl-i gül-i âle kadeh
'Aks-i hâlîñle olur dâğ-ı dil-i lâle kadeh
- 2 Şevk-i ebrû vü cebîniñle seniñ ey meh-i hüsün
Geh hilâl oldı gehî bedr ü gehî hâle kadeh
- 3 İtdi her kırtresini aħker-i dâğ-ı dil gam
Germî-i meyle olup âteş-i seyyâle kadeh
- 4 Hırmen-i cân u dile olmadadır berķ-efgen
Tâb-ı şahbâdan olup şu' le-i cevvalle kadeh
- 5 Meclis-i Cem'de olan demleri hâsretle añup
Dem-be-dem itmededir riziş-i pergâle kadeh
- 6 Döndi pîrâye-i berg-i gül ile meclisde
Penbe-i dâğ ile pür sîne-i abdâla kadeh

- 7 Devr-i sâgarda habâb añlama tâb-ı meyden
Lebini eyledi ârâyış-i tebhâle kadeh
- 8 Dili mağv eyledi hürşîd-i tecellâ-yı cemâl
Nice tâkat ide böyle mey-i kattâle kadeh
- 9 Bezmi-i şahbâda idüp girye-i mestâne Nazîm
Oldı sâkîniñ elinde gül-i pür-jâle kadeh

Harfû'l-Hâ

76 (T: 22b, H: 23a, R: 22b, A: 92a) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Yâ Resûlallâh 'aceb mi dönse fermânîñla çarh
Rif' at-i şân buldı haqqâ rif' at-i şânîñla çarh
- 2 Cebhe vü rûyuñ görelden rûz u şeb pür-şevkdir
Mâh-ı tâbânîñla hürşîd-i dıraşşânîñla çarh
- 3 Mihr ü mâh-ı nev degil kâni' olup bulmuş ğınâ
Her seher bir kurş her şeb bir dilim nânîñla çarh
- 4 Çihresinde rû-nümâ reng-i şafaş şubh u mesâ
Hâcletinden oldı şerm-âlûd ihsânîñla çarh
- 5 Qadr ü 'îd olmağdadır rûz u şebi dâ'im olup
Şâm-ı İsrâ'da müşerref bûs-ı dâmânîñla çarh
- 6 'Arş ü kürs ü sidreyi tayy itdi evvel haçvede
Pür tezeldür Burâk-ı berç-cevlânîñla çarh
- 7 Kevni doldurdı nevâ-yı na' t-ı zâtîñla Nazîm
Vecde geldi nâle-i murğ-ı hoş-elhânîñla çarh

77 (T: 212a, H: 151b, R: 199b, A: 91b) (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Ey nihâl-i qadi Sidre-şemer ü Tûbâ-şâh
Qurb-ı Haq zâtîña maşşûş u müselleme bir kâh
- 2 Mihmân-ı ser-i hân-ı ni' amîñ cân-ı rusûl
Ey tenûr-ı keremiñde dem-i 'İsî neffâh
- 3 Enbiyâ süfre-i in' âmîña maşşûş tufeyl
Mağbah-ı cûduña ervâh-ı muqaddes tabbâh
- 4 Düşmen-i dîne Süleymân-ı sipeh rezmiñde
Dîde-i mûr-şifat teng ola meydân-ı ferâh
- 5 Şadme-i tevsen-i qahrîñla olur rûz-ı meşâf
Mülk-i ma' mûre-i ceys-i huşamâ vâdî-i lâh

- 6 Nola her hamlede virseñ şaf-ı a^c dâya şek
Ey miyân-ı sipeh-i ^cazmiñe tevfiķ dü-şâh
- 7 Evvelîn satırını taħrîr idemez maħşere dek
^cAķl-ı kül menķabetiñ itse eger istinsâh
- 8 Güher-i silk-i ķabûlüñ dil-i aşhâb-ı şalâh
Gûy-ı çevgânî-i reddiñ ser-i erbâb-ı besâh
- 9 Kâbzâ dutdukça kemân-dâr-ı sihâm-ı ğazabıñ
Nâvek-i ķahr ile olsun dil-i düşmen sûrâh
- 10 ^cÎd-i ađhâ-yı ser-i kûyuñla ey faħr-i cihân
Ola ķurbân dil ü cân-ı Nazîm-i ğüstâh

78 (T: 212a, H: 152a, R: 199b, A: 182a) (Mef^c ûlü Fâ^c ilâtü Mefâ^c ilü Fâ^c ilün)

- 1 ^cAķlım dağıtdı sînesini çâk idüp o şûh
Dîvâne eyledi beni idrâk idüp o şûh
- 2 ^cUşşâķa şavm-ı ^caşķını farz eylemiş tamâm
İftâr-ı bûs-ı la^c lini imsâk idüp o şûh
- 3 Şanma ruħında kâküli almış kemend yine
Naħcîr-i ħüsni beste-i fitrâk idüp o şûh
- 4 Çekmiş nigâhı ķaşd-ı dil ü câna ħaçerin
Çeşmin siyâh-mest ü ğazab-nâk idüp o şûh
- 5 Virmiş henûz âteş-i mihriyle sûz u tâb
Ĥurşîd-i dâĝ-ı sîne-i eflâk idüp o şûh
- 6 Şad-el-amân ki eyledi pâ-mâl-i esb-i nâz
Ben nâ-tüvânı da yolına ħâk idüp o şûh
- 7 Yektâ-süvâr-ı ^carşa-i nazm itmiş ey Nazîm
Vaşf-ı ruħında tab^c ımı çâlâk idüp o şûh

79 (T: 212b, H: 152a, R: 200a, A: 182b) (Mef^c ûlü Fâ^c ilâtü Mefâ^c ilü Fâ^c ilün)

- 1 Ruħ turre la^c l-i yâr sefid ü siyâh ü sürh
Ĥaķķâ ki yâdigâr sefid ü siyâh ü sürh
- 2 Rûyında ħâline ħad-i gül-fâmına fedâ
^cÂlemde her ne var sefid ü siyâh ü sürh
- 3 Hem-reng-i ^cârız u ħaṭ u ruħsârı olmasa
Bulmazdı i^c tibâr sefid ü siyâh ü sürh

- 4 Levh-i kazâda naqş-ı beşer kilik-i şun^c ile
Olmakda âşikâr sefid ü siyâh ü sürh
- 5 Şubh u mesâ şafaqla idüp âsumânı zeyn
Naqş itdi Kird-gâr sefid ü siyâh ü sürh
- 6 Rîş-i sefid ü rûy-ı siyeh sürhî-i hicâb
Hep itdik ihtiyâr sefid ü siyâh ü sürh
- 7 Baq yâsemenle sâye-i serv ü güle Nazîm
Oldı şükûfe-zâr sefid ü siyâh ü sürh

80 (T: 212b, H: 152a, R: 200a, A: 182b) (Mef^c ûlü Fâ^c ilâtü Mefâ^c ilü Fâ^c ilün)

- 1 Sensiz demâğ-ı câna olur şehd-i nâb telh
Hecr-i lebiñle olsa ^c aceb mi şarâb telh
- 2 Nûş-ı sirişk-i dide ider teşnegân-ı ^c aşk
Ġam çeşme-sârıdır ne ^c aceb olsa âb telh
- 3 Şekker lebiñ hayâl idüp ey mâh şubha dek
Ġayretle oldı dide-i giryâna hâb telh
- 4 Âlûde-i tebessüm-i nâz ile her sözüñ
Şîrin su'âl-i ^c âşıka virme cevâb telh
- 5 İtmiş harâb telhî-i hecriñ Nazîm'i hayf
Şun qand-i la^c liñi aña olsun harâb telh

Harfû'd-Dâl

81 (T: 22b, H: 23a, R: 22b, A: 92a) (Mef^c ûlü Mefâ^c ilü Mefâ^c ilü Fe^c ûlün)

- 1 Dil şifte-i sünbül-i ġsû-yı Muḡammed
Cân bülbül-i şeydâ-yı gül-i rûy-ı Muḡammed
- 2 Ervâh-ı kudüs kuḡl-i dü-çeşm eyleye tâ ḡaşr
Bir dil ki ola ḡâk-i ser-i küy-i Muḡammed
- 3 Ḥaḡḡâ ki nihâl-i emel-i ravza-i cândır
Çeşmimde ḡayâl-i ḡad-i dil-cûy-ı Muḡammed
- 4 Gün gibi seri cây-geh-i çarḡa irişdi
Çevġân-ı ġamında dil olup ġûy-i Muḡammed
- 5 Mihriñ ruḡı zerd oldı hilâl eyledi mâhı
Ḥasret-keşî-i ^c âriş u ebrû-yı Muḡammed
- 6 Ḳaldım reh-i ḡârik-i ma^c âşide meġer kim
Tevfiḡ ola bedreḡa-i sûy-ı Muḡammed

7 Şad-şükr ki biçâre Nazîm'i kerem-i Hâk
İtmiş dil ü cânıyla şenâ-gû-yı Muhammed

82 (T: 213a, H: 152b, R: 200a, A: 92a) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Yâ nebî ser-der-hevâ-yı tab' -ı dîn oldum meded
Pây-mâl-i nefis-i bed-râm u harûn oldum meded
- 2 Nûş-dârû-yı şefâ' atle ' ilâc eyle baña
Mübtelâ-yı renc-i ' işyânım zebûn oldum meded
- 3 Mekteb-i tâ' atde kıl tıfl-ı îcâd-ı şavâb
Mañfil-i sehv ü hañada zû-fünûn oldum meded
- 4 Selb-i ' aql itdim uyup râh-ı hañada gönlüme
Âh kim âvâre-i deşt-i cünûn oldum meded
- 5 Tünd-bâd-ı ma' şiyet itdi vücûdum hâk-sâr
Bîd-i Mecnûn-veş dirîgâ ser-nigûn oldum meded
- 6 Dil-siyâh itdi yakup nâr-ı ma' âşî bağrımı
Lâle-veş âzürde-i dâğ-ı derûn oldum meded
- 7 Rûyımı sû-i ' amel zerd itdi nîlûfer gibi
Eşk-i âl-i dem-be-demle ğarğ-ı hûn oldum meded
- 8 Eyledi gönlüm hevâ sîmâb-veş pür izîrâb
Cürm-i pey-der-peyle bî-şabr u sükûn oldum meded
- 9 Kûrî-i ğaflet düşürdi lağziş-i ' işyân ile
Nefse uydum çâhî-i mekr ü füsûn oldum meded
- 10 Tâ' at-i Hâk'da tehî-destim Nazîm-i zâr-veş
Yâ Resûlallâh giriftâr-ı düyûn oldum meded

83 (T: 213a, H: 152b, R: 200b, A: 182b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Çekilmiş ' arşa burc-ı evliyâdır halka-i tevñid
Hişâr-ı râhat-ı şâh u gedâdır halka-i tevñid
- 2 Nola erbâbımñ tûfân-ı eşki şu' le-hîz olsa
Tenûr-ı hânümân-süz-ı riyâdır halka-i tevñid
- 3 İmâme mürşid-i kâmidir anda rişte târ-ı feyz
Kerâmet sübhâsı dirsem revâdır halka-i tevñid
- 4 Fenâfillâh olup terk-i sivâdır fethiniñ şartı
Tılsım-ı ism-i zâta ejdehâdır halka-i tevñid

- 5 Müdâm ehl-i şühûduñ gösterir timsâl-i maqşûduñ
‘ Aceb âyîne-i ‘ âlem-nümâdır halka-i tevhid
- 6 Nola çok şu götürse mâcerâ-yı dîde-i ‘ uşşâk
Ki göz yaşıyla gerdân âsiyâdır halka-i tevhid
- 7 ‘ Aceb mi itseler cân ile ‘ arz-ı gerden-i teslîm
Mürîd ü mürşide tavk-ı rızâdır halka-i tevhid
- 8 Sezâdır mihr ü mâhı eylese zerrât-veş rakşân
Sipîhr-i ‘ aşk-ı pâk-i kibriyâdır halka-i tevhid
- 9 Leb-â-lebdir tecellâ-yı cemâl-i feyz-i Bâr’den
Riyâz-ı vahdete havz-ı Hudâ’dır halka-i tevhid
- 10 Meşâm-ı bülbül-i cân ü dili itmekdedir bûyâ
Gül-i şad-berg-i gülzâr-ı şafâdır halka-i tevhid
- 11 İder dâğ-ı nihânın âşikâr bağı yanıqlar
Meger kim lâle-i bâğ-ı fenâdır halka-i tevhid
- 12 Nola zîr-i nigîni olsa vahş u tayr u ins ü cân
Süleymân mühridir dinse sezâdır halka-i tevhid
- 13 Simât-ı bî-dirîğından Nazîmâ hisse-dârız hep
Zamân-ı haşre dek hân-ı şalâdır halka-i tevhid

84 (T: 213b, H: 153a, R: 201a, A: 183a) (Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Oldı râh-ı ‘ aşkda biñ kâfile-i dil nâ-bedîd
Olmada gitdikçe şad-feryâd menzil nâ-bedîd
- 2 Gösterüp ruhsârını kâküllerin itdi nihân
Fülk-i dil kaldı miyân-ı yemde sâhil nâ-bedîd
- 3 Dil şehîd-i gamze-i hûn-rîz iken her vech ile
Baksañ ammâ küşte nâ-peydâ vü kâtil nâ-bedîd
- 4 Hem içer hûn-ı dili sînemde gamze hem yine
Câm yok mey-hâne yok ol mest-i kanzil nâ-bedîd
- 5 Hatt u hâl ü zülfe tezyîn-i ruhsâr eylemiş
‘ Âlemi sâhîr pür itmiş çâh-ı Bâbil nâ-bedîd
- 6 Mekteb-i ‘ aşkıñda kim alsun şehâdet dersini
Tıfl-ı dil nâ-müsta‘ id şâkird-i kâbil nâ-bedîd
- 7 Vech-i yâr olsa nola nezzâre-gâhı ey Nazîm
Çeşm-i dilden olmaz ol şekl ü şemâ‘il nâ-bedîd

85 (T: 213b, H: 153a, R: 201a, A: 183a) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1   Kurdı bâğ-ı dehre bezmin sâkiyâ nev-rûz u 'îd
Vaktidir eylerse rindâna şalâ nev-rûz u 'îd
- 2   Meclis-i gül-zâr-ı 'âlemde hem-âgûş oldılar
'Âşık u ma' şûka döndi gûyiyâ nev-rûz u 'îd
- 3   Âdeme dünyâyı İskender gibi seyr itdirir
Oldılar âyîne-i 'âlem-nümâ nev-rûz u 'îd
- 4   İki hasret-keş yine şimdi mülâkî oldılar
Eylesün birbiriyle merhabâ nev-rûz u 'îd
- 5   Tâze tertîb itdiler cem' iyyet-i ezhâr için
Gülsitâna meclis-i 'ayş u şafâ nev-rûz u 'îd
- 6   Var ise gülzârı teşrif eyledi şâh-ı bahâr
Her nihâle virdi bir sebzîn kabâ nev-rûz u 'îd
- 7   'Îd ü nevrûz eylediñ bâğ-ı sühanda ey Nazîm
Olsa lâyiğ bu zemîn-i dil-güşâ nev-rûz u 'îd

86 (T: 214a, H: 153b, R: 201a, A: 183a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1   Gül-i emelde bitürse bahâr bâğ-ı ümîd
Zükâm-ı ye's ile leb-rîzdir demâğ-ı ümîd
- 2   Olursa üstüne mînâ-yı çarğ eger ser-pûş
Bu rûzgârda yanmaz yine çerâğ-ı ümîd
- 3   Müdâm neşvesi mağz-ı humâr-ı hasretdir
Şarâb-ı ye's ile ser-şârdır ayâğ-ı ümîd
- 4   ' Aceb ne gün olurum zevk u şevk ile yâ Rab
Muķîm-i gûşe-i kâşâne-i ferâğ-ı ümîd
- 5   Nazîm durma fetîl eyle rişte-i talebi
Ser-i emel yine oldı sezâ-yı dâğ-ı ümîd

87 (T: 214a, R: 201b, A: 183b) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1   Yâr-i ser-keş 'âşık-ı dil-dâdeyim yâ Rab meded
Ne esîrim belli ne âzâdeyim yâ Rab meded
- 2   Pür sevâd-ı zülf-i haṭṭ u hâldir levḥ-i dilim
Ġayrden gerçi derûnı sâdeyim yâ Rab meded
- 3   Pây-mâl itdi beni bir şeh-süvâr-ı mülk-i nâz
Dest-gîr ol 'âciz ü üftâdeyim yâ Rab meded

4 Cebhe-i cân-âşinâ-yı hâk-i kuy-ı yârdır
Dem-be-dem bîgâne-i seccâdeyim yâ Rab meded

5 Gâh mest ü gâh hüşyârım Nazîm-âsâ velî
Luţfuña her hâl ile âmâdeyim yâ Rab meded

88 (T: 214a, R: 201b, A: 183b) (Fe⁶ ilâtün Fe⁶ ilâtün Fe⁶ ilâtün Fe⁶ ilün)

- 1 Rûy-ı şâfiñ baña mir'ât-i şafâdır Aḥmed
Hâk-i pâyiñ gözüme kuḥl-i cilâdır Aḥmed
- 2 Nola mihrâb-ı niyâz-ı dil ü cân olsa henüz
Ka⁶ be-i hüsne kaşîñ kıble-nümâdır Aḥmed
- 3 Tîr-i müjgân ile bağrım deler ol çeşm-i kebûd
Baña gökden ne belâdır ne kazâdır Aḥmed
- 4 Eşk-i âlim dökülür şimdi velî ruḥlarıña
Şonra gül-güne-zen-i şerm ü hayâdır Aḥmed
- 5 Seng-i cevri ile ḥarâb eyleme burc-ı bedenim
Baña bu gün yarın elbette sañadır Aḥmed
- 6 Ağladup alma hâzer âh-ı derûnum şanma
Naḫd-i hûn-âb-ı ciger bâd-hevâdır Aḥmed
- 7 Bâde-i 'aşkıñ ile câm-ı dil-i şâf-ı Nazîm
Ne kadar talsa da bî-reng ü riyâdır Aḥmed

89 (T: 214b, H: 153b, R: 201b, A: 183b)

(Mefâ' ilün Fe⁶ ilâtün Mefâ' ilün Fe⁶ ilün)

- 1 Cihânda olmayayım şâd her çi bâd-âbâd
Ġamiñla tek olayım yâd her çi bâd-âbâd
- 2 Hücûm-ı leşker-i nâziñ ḥarâba virmişdir
Gönül ço olmasun âbâd her çi bâd-âbâd
- 3 Şikâr-gâhına 'aşkıñ dili revân itdim
Ya şayd ola ya şayyâd her çi bâd-âbâd
- 4 O serv-kâmetiñ ol bende-i hevâ-dârı
Dilerse itmesün âzâd her çi bâd-âbâd
- 5 Maḥallidir o şeh-i hüsne 'arz-ı hâliñi şun
Ya dâd ide ya bî-dâd her çi bâd-âbâd
- 6 Zemîn-i hâhişe ek toḫm-ı sa⁶ yi ḥürmen-i kâm
Ola yâd olmaya ber-bâd her çi bâd-âbâd

- 7 Nazîm nâm-ı bülendiñ cihânda yâd olsun
Hünerde sen de ço bir ad her çi bâd-âbâd

Harfû'z-Zâ

90 (T: 23a, H: 23a, R: 23a, A: 93a) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Ey dil-i 'uşşâka derd-i 'aşkı dermândan lezîz
Telhî-i câm-ı helâki şerbet-i cândan lezîz
- 2 Hızr'a hem-râh olsam olmam tâlib-i mâ 'ül-hayât
Ey zülâl-i câm-ı feyzi âb-ı hayvândan lezîz
- 3 Bir gedâ-yı kûyına ol şâh-ı levlâk-efseriñ
Hıdmet-i dergâhı şad-mülk-i Süleymân'dan lezîz
- 4 Ârzû itsem nola dergâhına rû-mâl için
'Âşîka olsun mı zevk-i vaşl-ı cânândan lezîz
- 5 Ümmetin hân-ı şefâ' atle nola sîr eylese
Lezzet olmaz mün'ime ikrâm-ı mihmândan lezîz
- 6 İsterim 'aşkında rûhum nefsimi pây-mâl ide
Yokdur el-hağ intikâm-ı haşm-ı nâdândan lezîz
- 7 Na' tını resm eyleyüp hâmem edâ eyler Nazîm
Bülbüle gül tûtiye şekker baña andan lezîz

91 (T: 214b, H: 153b, R: 202a, A: 92b) (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Ey gam-ı 'aşkı baña vuşlat-ı cânândan elezz
Dürd-i derdi mezâk-ı dile dermândan elezz
- 2 Rûh-ı Îsâ'ya gelür cür' a-i câm-ı mihri
O şehiñ çeşme-i hurşid-i dıraşşânından elezz
- 3 Nola şâd itse şefâ' atle 'uşât-ı ümemi
Mün'ime olmaz imiş 'izzet ü ikrâmdan elezz
- 4 Ne 'aceb mazhar-ı cûd itse gedâsın ol şâh
Lezzet olsun mı kerim olana ihsândan elezz
- 5 Dil-i pür-sûzımı bir nuḡ ile sîr-âb eyle
Ey zülâl-i lebi şad-çeşme-i hayvândan elezz
- 6 Haste-i 'aşkına ey hâzık-ı cân-ı ümmet
Câm-ı zehr-âb-ı gamiñ şerbet-i Loqmân'dan elezz
- 7 'Âşîka eşk-i teri haşret-i kûyuñla gelür
Selsebil-i çemen-i ravza-i rıdvândan elezz

- 8 Hıdmet-i hâk-i derîñ ey dü-cihân sultânı
Bendeñe saltanat-ı mülk-i Süleymân'dan elezz
- 9 'Îd-i ađhâ-yı ser-i kûyuña qurbân olayım
Baña ölmek yoluña çâşnî-i cândan elezz
- 10 Ravza-i kûyuña müştâk Nazîm-i zârım
Zâhide gülşen-i Firdevs bana andan elezz

92 (T: 215a, H: 154a, R: 202a, A: 183b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Nola gelürse o lebden baña 'itâb lezîz
Mezâk-ı meste gelür telhî-i şarâb lezîz
- 2 Görüp cemâlini dil zîr-i turreden geçdi
Olur şabâh qarib olsa zevk-i hâb lezîz
- 3 Nigâhı hûn-ı dilim içdi bağrım eyledi çâk
Şarâb-ı nâb ile olsa nola kebâb lezîz
- 4 Gelen zebânıma hep vaşf-ı la' lidir ne 'aceb
Olursa tûfî-i gûyâya şehd-i nâb lezîz
- 5 Nazîm-i bî-dile düşnâm-ı telh iderse de yâr
Yine gelür o dehenden çıkan cevâb lezîz

Harfû'r-Râ

93 (T: 23a, H: 23b, R: 23a, A: 93a)

(Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün)

- 1 Ey nûr-ı hüsünüñden müdâm hurşid-i enver şerm-sâr
Vey berç-i mihrîñle tamâm mâh-ı münevver dâğ-dâr
- 2 Bezmiñde hurşid ü kamer pür-müşg ü 'anber sîm ü zer
Gûyâ dü-micmerdir döner sûzân olup leyl ü nehâr
- 3 Ey gevher-i kudret-şadef bağr-i muhîf-i men 'aref
Buldı vücûduñla şeref nüh-şeh-nişîn-i zer-nigâr
- 4 Ey hüsrev-i hayl-i rusül hâdim deriñde 'aql-ı kûl
Vaşf-ı gül-i rûyuñ gönül bülbül gibi itsün hezâr
- 5 Ey aşl-ı fer' -i âb u gil sûz-ı gâmiñla cân u dil
Yansun yağılsun muttaşıl ser-germ olup pervâne-vâr
- 6 Ey pâdişâh-ı nâm-ver fahr-i rusül hayrû'l-beşer
Sevdân ile şems ü kamer zerd ü nizâr ü bi-karâr

- 7 Ey mefhar-i kevn ü mekân maḥkûm-ı emriñ ins ü cân
Zîr-i nigîniñdir cihân zâtuñdır eflâke medâr
- 8 Ey ḥüsrev-i ‘ izzet-ḥarem vaşfiñ yolında dem-be-dem
Şarrâf-ı ṭab‘ ım her kâdem itsün zer-i nazmıñ nişâr
- 9 Zikrim cenâb-ı ḥazretiñ fikrim deriñde ḥıdmetiñ
Göñlümde sûz-ı ḥasretiñ cânımda nâr-ı intizâr
- 10 Eyle kabûl âşârımı ma‘ zûr dut güftârımı
Kıl sâğar-ı eş‘ ârımı lebrîz-i nûr-ı i‘ tibâr
- 11 Olsun Nazîm'in den müdâm saña taḥiyyât u selâm
Silk-i kabûlüñde nizâm bulsun bu dürr-i şâh-vâr

94 (T: 215a, H: 154a, R: 202a, A: 93a) (Meḥ‘ ülü Meḥâ‘ ilü Meḥâ‘ ilü Fe‘ ülün)

- 1 Ey zât-ı kerem-güsteri ser-tâ-be-kâdem nûr
Dil-sûḥte-i ḥasretiñe nâr-ı elem nûr
- 2 Virmiş o dü-gîsû kad-i mümtâziña revnaḥ
Olmuş ezeli şukḫaları nûr u ‘ alem nûr
- 3 Olsa nola ey faḥr-i cihân dîde-i câna
Ḥâk-i deriñe ḥasret iken kuḥl-i ‘ adem nûr
- 4 Leb-rîzdir envâr-ı tecellâ ile olmuş
Ḥâk-i deriñ âmiḥte-i nûr o ḥarem nûr
- 5 Tâ rûz-ı ḥaşr meş‘ ale-i şer‘ -i şerîfiñ
A‘ dâñ ile aḥbâbiña hem nâr ola hem nûr
- 6 Envâr-ı vücûduñla ḥudûş oldu münevver
Ey neyyir-i zâtıyla ser-â-pây-ı kâdem nûr
- 7 Evşâf-ı cemiliñ yazan erbâb-ı kemâliñ
Destinde olur levḥ ü kalem nûr u raḫam nûr
- 8 Tiryâḫ-ı vişâliñ talebinde ola ḫaḫḫâ
Zehr-âbe-keşân-ı gamıña kâse-i sem nûr
- 9 Hengâm-ı firâkıñda ḥayâl itse cemâliñ
Her dîde-i giryâna olur ḫaṭre-i nem nûr
- 10 Vâşıl olcaḫ dergehiñe cânı Nazîm'in
Ḥaḫ eyleye raḫmetle maḫâmın umaram nûr

95 (T: 215b, H: 154b, R: 202b, A: 184a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Hârf-i şavt olmaz lisân-ı hâl ile taqrîr olur
Âyet-i 'aşk u maḥabbet bî-zebân tefsîr olur
- 2 Ğonca-veş dil-ḥûn olup yek-reng-i 'aşk olsaḡ nola
Reng-i rûyı sâġarıñ şahbâyıla taġyîr olur
- 3 Dil-ḡarâb-ı 'aşk mi' mâr-ı ḡired itmez ḡabûl
Şanma vîrân-ı maḡabbet ḡâbil-i ta' mîr olur
- 4 Sendedir göñlüm diyü cânânı dil-ġîr eyleme
Şeh-süvârân-ı melâḡat mâ' il-i naḡcîr olur
- 5 Ḳande baḡsañ şûret-i cânâna eylersiñ nigâḡ
Perde-i çeşmiñde 'aks-i yâr kim taşvîr olur
- 6 Zülfünüñ dîvâne-ġân-ı 'aşḡa ol Leylî-veşiñ
Her ḡamı tavḡ-ı cünûn her târı bir zencîr olur
- 7 Dîde-i müştâḡa teşrîf eyledikçe 'aks-i yâr
Baḡtı gör kim her müjem bir ḡâr-ı dâmen-ġîr olur
- 8 Zevḡ-i bâḡîdir demâġ-ı dilde rûz-ı ḡaşre dek
Lezzet-i ḡâb-ı şeb-i vuşlat nice ta' bîr olur
- 9 Cevr ile ḡaddin kemân itme ḡazer ey seng-dil
Nâle-i mazlûmdan kim tîr-i cân-te' şîr olur
- 10 Ka' be-i maḡsûdı evvel ḡaḡvede eyler tavâf
Reh-nümâ-yı ḡâşîd-ı tedbîr kim taḡdîr olur
- 11 Ey Nazîm âh-ı dil-i 'âşîḡ olunca kâr-ger
Berḡ-ı cân-sûz-ı eşer hep cevher-i şemşîr olur

96 (T: 215b, H: 154b, R: 203a, A: 184a) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Tâb-ı mihrîñle o kim rûşen-zamîr-i 'aşḡ olur
Nûr-baḡş-ı cebhe-i mihr-i münîr-i 'aşḡ olur
- 2 Ğamzeden ḡavf itmeyüp câm-ı lebiñ nûş eylese
Bir dil-i bî-tâb mest-i şîr-ġîr-i 'aşḡ olur
- 3 Olsa dîşında revâ şâyeste zencîr-i cünûn
Ḥân-ḡâh-ı fûrḡatinde ol ki pîr-i 'aşḡ olur
- 4 Derdî-i mihr-i ruḡuñla girye vü âḡ eylesem
Âsumân-ı ḡasrete ebr-i maḡîr-i 'aşḡ olur

- 5 Nâlesin şem^ç-i haqîkatle iderse istimâ^ç
 ‘Âşıka şît-i ceres şavt-ı nefîr-i ‘aşk olur
- 6 Gûy-ı ser-gerdân olan çevgân-ı mihr-i yâr ile
 Neyyir-i rahşân gibi gerdûn-mesîr-i ‘aşk olur
- 7 Bir cemâl-i bâ-kemâle nâzırız kim ey Nazîm
 Zülfini görse dil-i havrâ esîr-i ‘aşk olur

97 (T: 216a, H: 155a, R: 203a, A: 184a) (Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilün)

- 1 ‘Anberîn hâl-i siyeh kim zînet-i ruhsâr olur
 Hâl dâne dâne dâm u dâm zülf-i yâr olur
- 2 Zağm-ı tîğ-ı gamzeden oldukça sînem çâk-dâr
 Zağm gonca gonca gül gül zîver-i destâr olur
- 3 Bûy-ı zülf-i çîn çînin duysa âhû-yı Hütun
 Bûy müşğ ü müşğ nâfe nâfe ‘anber-bâr olur
- 4 Çeşm-i mesti nâz ile itdikçe kaşd-ı cân u dil
 Nâz ‘işve ‘işve gamze gamze hançer-dâr olur
- 5 Derd-i ‘aşkıyla ser-â-ser na^ç l kessem sîneme
 Na^ç l dâğ u dâğ lâle lâle pür-efgâr olur
- 6 Kaatre-rîz oldukça çeşm-i hûn-feşânım pâyına
 Kaatre seyl ü seyl baħr u baħr tûfân-zâr olur
- 7 Râz-ı la^ç lin eylesem tahrîk yârîñ ey Nazîm
 Râz levh u levh dil dil maħzen-i esrâr olur

98 (T: 216a, H: 155a, R: 203a, A: 184b) (Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilün)

- 1 Bir gönül kim ‘aşk-ı rûh-efzâ ile yek-reng olur
 Sâgar-ı billürdur şahbâ ile yek-reng olur
- 2 Lânesinde eyleyüp cismin ğarîk-ı hûn-ı dil
 Bülbül-i şeydâ gül-i ra^ç nâ ile yek-reng olur
- 3 ‘Aşk bir âyinedir kim anda ‘aksiñ seyr iden
 Her nazarda şûret ü ma^ç nâ ile yek-reng olur
- 4 Sûz-ı ‘aşk ile yanup pervâne-i cân u dilim
 Dem-be-dem ol şem^ç-i bezm-ârâ ile yek-reng olur
- 5 Fürkatinde ol dür-i yektâ-yı hüsnuñ ağlasam
 Ser-be-ser rûy-ı zemîn deryâ ile yek-reng olur

- 6 Gûşe-i mey-ğânedede bilmem ne hâletdir bu kim
Gelse zâhid rind-i bî-pervâ ile yek-reng olur
- 7 Farğ olunmaz maşşer-i ‘aşk u maşabbetde Nazîm
Şûret-i hâl-i meges ‘anğâ ile yek-reng olur

99 (T: 216b, H: 155a, R: 203b) (Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Seyr iden hüsn ü cemâl-i bâ-kemâliñ deng olur
Hûr-ı cennet şûret-i timsâliñe nîreng olur
- 2 Hñande-i nâz eyleseñ mestâne bezm-i bâdede
Gonca-i Firdevs olursa reşkten dil-teng olur
- 3 Nîm-ğâb olduğça çeşmiñ ey büt-i deyr-i cemâl
Her nigâhıñ rûğ-bağş-ı şûret-i Erjeng olur
- 4 İttiğâd itse dil-i şeydâ ‘aceb mi ‘aşk ile
Câmı leb-rîz eyleseñ şahbâ ile yek-reng olur
- 5 Ben figân itdikçe zann itme şadâ-yı kûh-sâr
Nâle-i feryâd-ı rûğ-ı Kûh-ken âheng olur
- 6 Çarğ bir şâfi-derûnı tek mükedder itmesün
Câm-ı Cem mir ‘ât-ı İskender’de vağf-ı reng olur
- 7 Geçse lutf-ı Hağ nola ‘işyânımızdan ey Nazîm
Keffe-i mîzânı cürmüñ ‘afv ile hem-seng olur

100 (T: 216b, H: 155b, R: 203b, A: 184b)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Cûş-ı seyl-i giryeden kim çeşm-i ter girdâb olur
Dâğ-ı sînem hûn-ı eşkimle dolar girdâb olur
- 2 Ebr-i eşkim ol dür-i yektâ için deryâlara
Çatre-bâr-ı hasret olsa ser-be-ser girdâb olur
- 3 Sell-i seyf-i gamze itse ol meh-i nâ-mihribân
Âsumân deryâ-yı hûn şems ü kamer girdâb olur
- 4 Nergis-i bimârı yâd ile çemende ağlasam
Gülsitân garğ-âb-ı hayret lâleler girdâb olur
- 5 Çeşm-i ter çâh-ı zeneğdânın hayâl itse Nazîm
Bağr-i eşk-i hasrete girdâb-ber-girdâb olur

101 (T: 216b, H: 155b, R: 203b, A: 185a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Ol dü-çeşm-i mest kim lebrîz-i şekker-ğâb olur
Kışver-i hüsn ü bahâda fîtneler der-ğâb olur
- 2 Neşve-i mey nergis-i mağmûrına kâr itmedi
Ğâb-ı nâz ol çeşm-i sâhirde ne kâfir ğâb olur
- 3 Naql-i aḥvâl-i ser-encâmım uyutdı dilberi
Muḳtezâ-yı ser-güzeşt ey dil muḳarrer ğâb olur
- 4 Âfitâb-ı şubḥ-ı vuşlat doğsa bîdâr itmeye
Ğâb-ı şâm-ı bahtı ' uşşâkıñ girân-ter ğâb olur
- 5 Cây-ı ârâm-ı vücûd olsa nola künc-i ' adem
' Âkıbet encâm her bîdâr dirler ğâb olur
- 6 Tâ' at-i Ḥaḳ'dan dili ğafletdir âġâh itmeyen
Reh-revi dûr eyleyen menzilden ekşer ğâb olur
- 7 Devlet-i dünyâ-yı dûna dil-firîb olma Nazîm
Dîde-i cân u dile bir gün ser-â-ser ğâb olur

102 (T: 217a, H: 155b, R: 204a, A: 185a)

(Meḑ' ulü Fâ' ilâtü Meḑâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Fihrist-i râz-ı dil ki nice faşl u bâb olur
Her şafḥası muḳaddime-i şad-kitâb olur
- 2 Dûd-ı siyâh-ı âh ki dilden zuhûr ider
Tâ-ḥaşr kuḫl-i bâşıra-i âfitâb olur
- 3 Bu dil ki derd-i ' aşḳ ile zerd ü nizâr ola
Bezm-i şeh-i maḥabbete târ-ı rebâb olur
- 4 Teb-lerze-i maḥabbet ile dil ki ḥastedir
Sîmâya ḥaşre dek sebeb-i ıztırâb olur
- 5 Bûy-ı ciger gelürse nola dûd-ı âhdan
Te `şir-i tâb-ı âteş-i dilden kebâb olur
- 6 Her bir kemîne ḳaṭresi elmâsı çâk ider
Dilden o girye dîdeye kim intihâb olur
- 7 Fehm eyleyen lisân-ı dili çün-dil-i Nazîm
Her bir su `âle dil gibi ḥâzır-cevâb olur

103 (T: 217a, H: 156a, R: 204a, A: 185a)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Bağıdıkça hüsniñe dil-i pür-şûr mest olur
Keyfiyyet-i tecellî ile Tûr mest olur
- 2 Câm-ı mey-i vişâliñe bir dil ki teşnedir
Zehr-âb-ı hecriñ içse de mesrûr mest olur
- 3 Mümkün mi ser-girân-ı mey-i la' liñ olmamağ
'Aks olsa câma bâde-i engûr mest olur
- 4 Gûş itse nây-ı nâle-i hûnîn-terânemi
Muṭrib degil o şevk ile ṭanbûr mest olur
- 5 Mestâne bir nigele ḥarâb itdi 'âlemi
Yâ Rab o kec-külâh ne mağrûr mest olur
- 6 Meclis tamâm tâzelenür sâğarı döner
Bir gün murâdı üzre de maḥmûr mest olur
- 7 Peymâne-nûş-ı bezm-i maḥabbet Nazîm-veş
Görmez ḥumâr u ḥâbını pür-zûr mest olur

104 (T: 217b, H: 156a, R: 204b, A: 185a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Gerçi yârîñ cünbiş-i şîr-i nigâhı cest olur
Deşt-i 'aşkıñda şikâr-ı şayd-gâhı cest olur
- 2 Tâ'ir-i hüsniñde bilmez nolduğın te'şîr ider
'Âşıkıñ şad-el-ḥazer kim tîr-i âhı cest olur
- 3 Sûde-i elmâsın olursa rîgi itmez ihtirâz
Peyk-i hâmûn-ı maḥabbet şöyle gâhı cest olur
- 4 Bir qademde ṭayy ider biñ 'âlem-i endîseyi
Reh-rev-i nüzhet-geh-i feyz-i ilâhî cest olur
- 5 Rağş ider bir nokṭa üzre gelse cevlâna Nazîm
Ehl-i ṭab' iñ edhem-i kilik-i siyâhı cest olur

105 (T: 217b, H: 156b, R: 204b, A: 185b)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Dil-haste-i maḥabbetiñ âhı nihân olur
Bir âhdır ki dūd-ı siyâhı nihân olur
- 2 Bilmez sükûn u cünbişini olmayan ğarîk
Mevc-i muḥîṭ-i 'aşk-ı ilâhî nihân olur

- 3 Erbâbı fehm ider yine cûş u hürûşını
Sultân-ı mülk-i ‘aşk sipâhı nihân olur
- 4 Pinhân ider mağabbeti ma‘ şûk ‘ âşıka
Hep ol sebebledir gehî nigâhı nihân olur
- 5 Bilmem melek midir o perî-veş nedir Nazîm
Gâhî görünse çeşmime gâhî nihân olur

106 (T: 217b, H: 156b, R: 204b, A: 185b)

(Mef’ ülü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Seyr-i cemâl gâh nihân geh bedîd olur
Nağş-ı hayâl gâh nihân geh bedîd olur
- 2 Ümmîd ü bîm-i vuşlat u hicrân-ı yâr ile
Dilde melâl gâh nihân geh bedîd olur
- 3 Şîb ü firâzı vâdî-i hecrîñ o deñlü kim
Peyk-i vişâl gâh nihân geh bedîd olur
- 4 Bir deşt-gehde teşne-reviz kim şarâb-veş
Âb-ı zülâl gâh nihân geh bedîd olur
- 5 Ebrûsı nağşı olsa nola dilde dîdede
Şekl-i hilâl gâh nihân geh bedîd olur
- 6 Hıvî ü recâ muqarrer olursañ da şem‘ i gör
Vaqt-i zevâl gâh nihân geh bedîd olur
- 7 Te’sîr-i tîğ-ı nâle-i dil ey Nazîm-i zâr
Cevher-mişâl gâh nihân geh bedîd olur

107 (T: 218a, H: 156b, R: 204b, A: 185b)

(Mef’ ülü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Bezme habâb u sâğar-ı mül çeşm ü gûş olur
Faşl-ı bahâra nergis ü gül çeşm ü gûş olur
- 2 Ol şeh-süvâr-ı hüsn ü melâhat gelür diyü
Na‘ l-i semend-i nâzına pül çeşm ü gûş olur
- 3 Ol âfitâb-ı hüsnî añup nâle eylesem
Gökde nücüm u mâh gönül çeşm ü gûş olur
- 4 Bir sûz u tâb yaqdı ki eczâ-yı ‘aqlımı
Ol sûz u tâba cevher-i kül çeşm ü gûş olur
- 5 Ğurbetde na‘ l ü dâğ-ı teniñ yâd idüp o mâh
Müjde Nazîm ağlama gül çeşm ü gûş olur

108 (T: 218a, H: 156b, R: 205a, A: 185b)(Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilün)

- 1 Mey-i ^ç aşk ile o ser kim pes-i zânûda olur
Ğamiñdan âzâde olup ğuşşadan âsûde olur
- 2 Cebhe-i mîr ü gedâ şâh-ı serîr-i ^ç aşkıñ
Hâk-i dergâhına âdâbla fersûde olur
- 3 Pür-htaıdır hâzer it bâdiye-i ^ç âlem-i ^ç aşk
Ceste ceste ser-i ^ç uşşâk o yola tûde olur
- 4 Olmaz esrâr-ı maıabbet ten-i hâkîde nihân
Belki hürşid-i cihân-tâb-ı gül âlûde olur
- 5 Buldı seylâb-ı maıabbetle fenâ raıht-ı şekîb
Aña şâdam ki ğubâr-ı ğam-ı dil şûde olur
- 6 Perde-i dîdede taşvîrde ruı-ı cânânı
Şafıa-i sâde beyâzı siyehî dûde olur
- 7 Nola şerminden o gül eylemese hânde-i nâz
Gülbün-i bâğ-ı edeb ğoncası nekşûde olur
- 8 Dâd u feryâd nemek-dân-ı leb-i şîrîni
Tâzeler zaıım-ı dil ü cânı nemek-sûde olur
- 9 Üstüne ditrer o sîmîn-bedenin sâde-i nâz
Teni bir mertebe terlikdeki pâlûde olur
- 10 Nerm ider hâtır-ı sengîn-i dil-ârâyı Nazım
^ç Âşıkıñ sûz-ı dili şanma ki bîhûde olur

109 (T: 218b, H: 157a, R: 205a, A: 186a)(Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilün)

- 1 Bulmadım herğiz diliñ yâr-ı perî-zâdın bilür
Şorsañ ammâ biz de meftûnuz diyen adın bilür
- 2 Şûret-i yâri henüz levı-ı dile naış itmedir
Şan^ç at-ı Şîrin'iñ ehl-i ^ç aşk Ferhâd'ın bilür
- 3 Genc-i båd-âverd-i ^ç aşk tâ ki eşk ü âhdır
Bezı ider hemvâre ne şarf u ne îrâdın bilür
- 4 Reh-şinâsân-ı maıabbet pey-rev-i Mecnûn olur
Semtini dîvânegân-ı ^ç aşk üstâdın bilür
- 5 Kâküli kaydında olmaz her ser-âmed dilberîñ
Kumrî-i dil-âşiyân serv-i âzâdın bilür

6 Dem-be-dem feryâdına tutsa nola gûş-ı kabûl
Ol gül-i ter ‘andelîb-i nâle-mu‘ tâdın bilür

7 Nağş-ı cânânı çeküp deyr-i dil ü câna Nazîm
Resm ü taşvîrin ne Mânî vü ne Bihzâdın bilür

110 (T: 218b, H: 157a, R: 205b, A: 186a)

(Mef‘ ülü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

1 ‘Âşık o mâhı şanma hemân sîm-ten bilür
Cism-i laţfî rûh idügin cümleten bilür

2 Ne sen işit ne ben diyeyim müdde‘î saña
Derd-i derûnumı benim ancak bilen bilür

3 Hâlet virür hikâyet-i Mecnûn u Kûh-ken
Destân-ı ‘aşkı başına lâ-büd gelen bilür

4 Bir kaşu yâ gamında olur meşk-i imtihân
Kullâb-ı saht-ı miñnet-i ‘aşkı çeken bilür

5 Bir gül-‘ izâr şevkine hâr-ı cünûn ile
Zahm-ı derûn-ı ‘aşık-ı zârı diken bilür

6 Cân câna olmadır garażı yâr ile diliñ
Ne tarz-ı Kays ne reviş-i Kûh-ken bilür

7 Vaşf-ı dehân-ı dilberi şîrin-edâ ile
Ancak Nazîm gibi bir ehl-i sühan bilür

111 (T: 218b, H: 157b, R: 205b, A: 186a) (Mef‘ ülü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

1 Bir tevbe ile ki dil-i sâgar şikest olur
Bir sâgar ile tevbe gehî ser-şikest olur

2 Pürdür sevâd-ı şekve ile nâme-i firâk
Havfım budur ki bâl-i kebûter şikest olur

3 Zülfîn dağıtdı itdi perâkende dilleri
Serdâr kim haţâ ide leşker şikest olur

4 Seng-i havâdiş-i sitem-i rûzgârdan
Câm-ı cihân-nümâ-yı Sikender şikest olur

5 Bu hâr-zâr-ı ‘aşkıdır ey murğ-ı dil hâzer
Sîmurğ geçse hayret ile per şikest olur

6 Kemter şerâr-ı âteş-i ‘aşk eylese eşer
Mir’ât-ı âfitâb-ı münevver şikest olur

7 Seng-i cefâ-yı yâri hisâb eylese Nazîm
Evrâk pâre pâre kalemler şikest olur

112 (T: 219a, H: 157b, R: 205b, A: 186b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Müselsel ol iki zülfe ki pîç ü tâb gelür
Revân-ı silsile-cünbâna ıztırâb gelür
- 2 Günüm doğar açılır çeşm-i tâli' ü bahtım
Seher ki qarşuma ol reşk-i âfitâb gelür
- 3 Fürûğ-ı neşve o gül-rûyî âl âl eyler
Kaçan ki nergis-i maḥmûrına şarâb gelür
- 4 ' Aceb mi rûyına bakdıkça ḥîre-çeşm olsam
Ki âfitâba nazar olsa gözden âb gelür
- 5 Nevâ-yı ' aşk olur cân-ı zâra nâḥun-zen
Ne dem ki gûş-ı dile nağme-i rebâb gelür
- 6 Kemâl-i himmet-i pîr-i muğânı gör ki müdâm
Düşer ayağına elbette şeyḥ u şâb gelür
- 7 Füsûn-ı fitnede bîdâr iken o çeşm-i siyâh
Fesâne-i dili añsam Nazîm ḥâb gelür

113 (T: 219a, H: 158a, R: 206a, A: 186b) (Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Virmez selâm o serv-i ḥurâmân gelür geçer
Yollarda ğam-ı ' âşık-ı nâlân gelür geçer
- 2 Bâkî kalan cerâḥat-ı peykânıdır hemân
Dilden ḥadeng-i ğamze-i cânân gelür geçer
- 3 Şabr u şekîbe tefriķa virdi o ğamzeler
Leşker şikeste olsa perîşân gelür geçer
- 4 Zevk-i vişâli miḥnet-i hicrân unutturur
Vaqt-i ' azizdir ki şitâbân gelür geçer
- 5 Bulsam ' aceb mi Ka' be-i kûyın su 'âl ile
Çoğdur o yolda bâdiye-pûyân gelür geçer
- 6 Virmez dem-i vişâl dile girye ıztırâb
Zîrâ bahâr mevsimi bârân gelür geçer
- 7 Bir veche nâzır ol ki zevâl olmaya Nazîm
Devrân-ı ḥüsn ü behcet-i ḥübân gelür geçer

114 (T: 219b, H: 158a, R: 206a, A: 186b)

(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Gâhî ki 'aks-i kâmeti çeşmim başar geçer
Görsün o nahl-i tâze gönülden neler geçer
- 2 Derdâ ki huşk girye-i agyâra rahm ider
Ben mâcerâ-yı eşkimi aındıkça ter geçer
- 3 Biñ 'âşkıñ derûnını bir demde çâk ider
Nevk-i hadeng-i gamze hezârân siper geçer
- 4 Eyler siyâh-pûş serin tünd-bâd-ı dehr
Mânend-i şem' -i meclis o kim tâc-ver geçer
- 5 Âmâc-gâh-ı kalbine dil-dârin ey Nazîm
Tîr-i niyâz u nâvek-i âh-ı seher geçer

115 (T: 219b, H: 158a, R: 206a, A: 186b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Hadeng-i gamze dil-i zâra bî-direng geçer
O şîre böyle görünmez gelür hadeng geçer
- 2 Şikârı olmağa murgân-ı cân u dil çekilür
Hevâda şanma kaçâr-ı şaf-ı küleng geçer
- 3 Boyanma âlma aldanma reng ü bûy-ı güle
Ki âl idüp saña bülbül hezâr reng geçer
- 4 'Aceb mi âhdan olsa derûn-ı dil muztarr
O lüccedir ki şikâr almağa neheng geçer
- 5 Dil-i za' ife tenezzül ider mi şîrâne
Nazîm o gamze-i hûnî 'aceb peleng geçer

116 (T: 219b, H: 158a, R: 206b, A: 187a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 'Âlem anıñ ki def' -i gama câm-ı Cem çeker
'Âlemde câm-ı Cem çeken âdem ne gam çeker
- 2 Sâkı ayâğ-ı 'aşkına el urmazım diyen
Ol bezm-i hâşa girmeden evvel kâdem çeker
- 3 Gelsün kıyâm-ı nâza kopardun kıyâmeti
Kaddiñ livâ-yı 'işve gibi bir 'alem çeker
- 4 Hep zîr-i bâr-ı minnetidir 'arz ile semâ
'Aşkıñ kaçârı şanma ki bâr-ı elem çeker

- 5 Sûdâ-gerân-ı vâdî-i bîm ü ümîd-i ‘aşk
Geh sûd iderse gâh ziyân u sitem çeker
- 6 Dil âh idince sûz-ı derûnum ‘alevlenür
Gûyâ neheng lücce-i âteşde dem çeker
- 7 Ruhsâr-ı hâl-dârına meyl eylesem nola
Kim âb u dâne şâhibini dem-be-dem çeker
- 8 Hâkkâ ider felekde meh-i hâle-dâra ta‘n
Her sâde dil ki sînesine bir şanem çeker
- 9 Dolsa haç-ı haçâ ile levh-i ‘amel Nazîm
Nevmîd olma ‘afv-ı İlâhî kalem çeker

117 (T: 220a, H: 158b, R: 206b, A: 187a)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Kalem ü dile kim kârvân-ı gam çekilür
Kaçâr-ı şevk-fürûşân kadem kadem çekilür
- 2 ‘Aceb mi olsa gelû-sûz-ı âh-ı şubh-demim
Ki nây-ı bezm-i maḥabbetde böyle dem çekilür
- 3 Şarâbı ehl-i dile artık itmesün eksik
Meded şaḫınsun o sâkî ki nâmı kem çekilür
- 4 Sirişk-i dîde geh artup geh eksilürse nola
Ki hem taşar dem olur cûy-bâr hem çekilür
- 5 Sipâh-ı ‘aşka dayanmaz hişâr-ı cism-i raḫîb
Livâ-yı âh-ı derûn gibi bir ‘alem çekilür
- 6 Piyâle dâg-ı cünündür harîf-i ‘aşka müdâm
O bezm-i hâşda zann itme câm-ı Cem çekilür
- 7 Nazîm levh-i ‘amel pür haç-ı haçâ ise de
Dem-i hisâb aña ‘afv ile kalem çekilür

118 (T: 220a, H: 158b, R: 207a, A: 187a) (Mef‘ ülü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Vaşf-ı ruḫuñ ki şafha-i taḫrîre çekdiler
Naḫşın çıkardılar seni taşvîre çekdiler
- 2 Gözde gönülde ‘aks-i ruḫuñ gûne gûnedir
Gör ihtilâfı her biri bir yire çekdiler
- 3 Mecnûnuñ oldu Leylî-i zülfüñ görüp meger
Hürşîd şanma şa‘ şa‘ a zencîre çekdiler

- 4 Da' vetler oldı dâ'ireye başmadiñ qadem
 'Uşşâq ey perî seni teşhîre çekdiler
- 5 Şeb-rev-i dîv dutup dil-i 'uşşâkı dilberân
 Bend-i kemend-i zülf-i girih-gîre çekdiler
- 6 Zîbâ yaraşdı vesme hilâl ebruvânına
 Zâg-ı fiten virüp iki şemşîre çekdiler
- 7 Hûn-ı dil içmede o dü-çeşm-i siyâh-mest
 Âhû iken tabî' at ile şîre çekdiler
- 8 Dendân-ı yâri vaşf idi maqşûd-ı ehl-i dil
 Dür-dâneler ki rişte-i taqrîre çekdiler
- 9 Yâri Nazîm mecma' -ı 'uşşâqa sevk idüp
 Ol şeh-süvârı vâdî-i nahcîre çekdiler

119 (T: 220b, H: 159a, R: 207a, A: 187b)

(Mütefâ' ilün Fe' ülün Mütefâ' ilün Fe' ülün)

- 1 Dil-i zârı itdi şeydâ o haţ-ı 'izâr dirler
 Belî arturur cünûnın kişiniñ bahâr dirler
- 2 Göreniñ sirişk-i çeşmin aqıdır mişâl-i yârân
 Haţ-ı rûy-ı yâre ey dil meh-i hâle-dâr dirler
- 3 O nihâl-i nâza cû-veş dil-i zârı meyl idenler
 Ne qadar sükûn da bulsa yine bî-çarâr dirler
- 4 Girih-i mağabbetinde baña ta' n idenler evvel
 Ham-ı zülf-i yâre şimdi olalım şikâr dirler
- 5 Gören olsa cân u dilden nola mest-i sine-çâkı
 Leb-i la' l-i yâre câm-ı mey-i hoş-güvâr dirler
- 6 Haţ-ı sebzine nazâr kıl nigeht o gül-'izâra
 Gamı def' ider çemende leb-i cûy-bâr dirler
- 7 Şeb-i fûrkatinde qaddin ham iden mişâl-i hâle
 O kamer-'izârı eyler yine der-kenâr dirler
- 8 Bu gurûr-ı hüsn qalmaz ço hele haţ-âver olsun
 Yetişür o şûha âhım buña rûzgâr dirler
- 9 Aña farz imiş tavâfı nola sa' y iderse dâ'im
 Dile Ka' be-i şafâdır ser-i küy-ı yâr dirler

- 10 Sühan-ı Nazîm olmuş yine zîb-i gûş-ı cânân
Şadef-i kabûle düşmüş dür-i şâh-vâr dirler

120 (T: 220b, H: 159a, R: 207b, A: 187b)

(Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilün)

- 1 Mâcerâsı gözümüñ eşk-i terinden zâhir
Göñlümüñ âteşi âh-ı seherinden zâhir
- 2 ‘Âşıkıñ yaqdı dilin lâle gibi sûz-ı firâk
Gül-i hasret olalı dâg-ı serinden zâhir
- 3 Yok dehânıyla miyânı dir idim var idüğü
Olmasaydı sühanından kemerinden zâhir
- 4 ‘Arz-ı hâl itmege hâcet ne o şâh-ı hüsne
‘Âşıkıñ derd-i dili nâlelerinden zâhir
- 5 Dem-be-dem ehl-i nazar ‘aynına olmazdı eger
La^ç li kân itmese hûn-ı cigerinden zâhir
- 6 Mîhmân kurş-ı meh ü mihri görür irmez eli
Ni^ç met-i hân-ı felek mâ-ğazarından zâhir
- 7 Devr-i fânûs-ı hayâl-i felege bakma Nazîm
Fânî-i mağz idigi hep şuverinden zâhir

121 (T: 221a, H: 159b, R: 207b, A: 187b)

(Mef^ç ülü Mefâ^ç ilü Mefâ^ç ilü Fe^ç ülün)

- 1 Hemvâre olan sâye-şifat hâke berâber
Hürşîd-veş eyler serin eflâke berâber
- 2 Feryâd giribânım ider pençe-i hayret
Gördükçe seni dâmen-i şad-çâke berâber
- 3 Yaqdıñ beni bir âteşe kim olmaya cânâ
Dûzağ bile bir âh-ı şerer-nâke berâber
- 4 Pâ-der-gil-i reşk olsa nola serv-i hürâmân
Tübâ degil ol kâmet-i çâlâke berâber
- 5 Ahsent Nazîmâ saña bu şi^ç rdir ancağ
Var ise yine bu gâzel-i pâke berâber

122 (T: 221a, H: 159b, R: 207b, A: 188a)

(Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilün)

- 1 Harem-i hüsne idüp şekl-i dü-ebrûda kemer
Bağlamış şun^ç -ı Hüdâ iki zer-endûde kemer

- 2 Ebruvânımla görüp seyl-i dü-çeşmim didiler
İki pül oldu birer gözli iki cûda kemer
- 3 Ruğ-ı zerd ile nola yâri der-âgûş itsem
Yâraşur zerdin o sîmîn-ber-i dil-cûda kemer
- 4 Der-miyân itmez idi naqd-i dil-i ‘uşşâkı
Hâle-veş olmasa ol dilber-i meh-rûda kemer
- 5 Hıaçerin bend-i miyân eyleyüp ol sâhîr-i nâz
İtmiş efsûnla âvîhte bir mûda kemer
- 6 ‘Âkıbet kâmetini kabza-i ‘aşk itdi kemân
Çile çekdirdi hemân zâhîde bîhûde kemer
- 7 Hey’et-i şûff-i sâlûsa nigâh eyle Nazîm
Sübha-gerdân-ı riya zerğ ile âlûde kemer

123 (T: 221a, H: 159b, R: 208a, A: 188a) (Me’ûlü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

- 1 Hicrân-ı yâra gerçi ki pâyân olur biter
Ammâ degil meşakkat-i hicrân olur biter
- 2 Çeşm-i terimde ‘aks-i lebi oldu cây-gîr
Bir baîr-i şâfdır o ki mercân olur biter
- 3 Ey dil-fikâr-ı ‘aşk kıyâs eyleme şaşkın
Zahm-ı hadeng-i gâmezeye dermân olur biter
- 4 Biz olmadık felekde hemân hûşe-çîn-i kâm
Tohm-ı ümîd hürmen-i dînân olur biter
- 5 Âsân olur Nazîm elem çekme müşkilîñ
İmdâd iderse himmet-i merdân olur biter

124 (T: 221b, H: 160a, R: 208a, A: 188a) (Me’ûlü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

- 1 Bîmâr-ı ‘aşkıñım tenimde cân gelür gider
‘Aqlım gâmiñla başıma her ân gelür gider
- 2 Şad-güne zahmetin çeküp âhîr fenâ bulur
Âdem cihânda zâr u perîşân gelür gider
- 3 Dilden neşât u gâm kesilür mi tefekkür it
Bir hân-kâhdır o ki mihmân gelür gider
- 4 Şâdam ki ol mürüvveti yok cevri çok perî
Da’ vet-serâ-yı sîneme pinhân gelür gider

- 5 Ol şâh-ı hüsne söyle gurûr itmesin Nazîm
Mülk-i cemâle çok şeh-i hûbân gelür gider

125 (T: 221b, H: 160a, R: 208a, A: 188a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Vaşf-ı kıddiñ hasb-i hâl-i hâtır-ı mahzûn yeter
‘Âşıka nâhun-be-dil bir mışra‘-ı mevzûn yeter
- 2 Nokta-i hâl-i ‘izârîñ hüsni ü ân virmiş saña
Kâmetiñ cânâ elifdir anda ebrû nûn yeter
- 3 Haste-i ‘aşkam rahîk-i bâde olmaz sûd-mend
Nûş-ı dârû-yı leb-i dilber baña ma‘cûn yeter
- 4 ‘Aşk kâl itdi vücûdum hâşıl itdim rûy-ı zerd
Oldı iksîr-i mahabbetle işim altun yeter
- 5 ‘Aynına gelmez ne deñli dökse saçsa ey Nazîm
‘Âşıka naqd-i sirişk-i dîde-i pür-hûn yeter

126 (T: 221b, H: 160a, R: 208b, A: 188b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Kûl olurduñ halk-ı ‘âlem olmasa kuluñ eger
Cân virirdim cevher-i cân olsa maqbûlûñ eger
- 2 Rişte-i cân u dile virmezdi böyle pîç ü tâb
Çîn-pür-çîn olmasa gîsû-yı mergûlûñ eger
- 3 Kuşl-i çeşm-i cân u dildir hâk-i pâyinden getir
Kûy-ı cânâna düşerse ey şabâ yoluñ eger
- 4 Zülfine dîvâne ol bir âfetiñ ey dil yürü
Düşme kayda var ise bir fikr-i ma‘kûlûñ eger
- 5 Mihre ‘aks olsa iderdi her fûrûğın bir kemend
Cezbe-i didârı hûbân-ı Sitanbûl'uñ eger
- 6 Hürmen-i ‘âlemde ‘ömr-i refte dir ey hûşe-çîn
Gâfil olma el-hâzer var ise mahşûlûñ eger
- 7 Ebrû-yı yâra Nazîm atmazdı cânın olmasa
Halk-ı ‘âlem küştesi ol seyf-i meslûlûñ eger

127 (T: 222a, H: 160b, R: 208b, A: 188b) (Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Sînemde şerhalar ki o tîğ-ı nigâh açar
Sultân-ı ‘aşk leşkerine şâh-râh açar

2 Cismimde dâğlar nola olsa şüküfte-rû
Gülzâr-ı ‘aşk goncaların bâd-ı âh açar

3 Ol tıfl-ı nâz ezber idüp ders-i ‘işveyi
Gâhî kapar kitâbını destinde gâh açar

4 Olsun havâle leşker-i nâz u tegâfüli
Mülk-i derûn-ı ‘âşıkı böyle sipâh açar

5 Geldikçe kıddi cünbiş-i reftâra gúyiyâ
Râyât-ı nâzımı o şeh-i kec-külâh açar

6 Bâd-ı nesîm-i feyz-i ilâhî vezân olup
Bir gün der-i ümidimi bi-ıştîbâh açar

7 Eşheb-süvâr-ı ‘arşa-i ‘irfâna ey Nazîm
Her teng semti edhem-i kilik-i siyâh açar

128 (T: 222a, H: 160b, R: 208b, A: 188b)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

1 Mişâl-i halka-i der dîde reh-güzâra bakar
Gelür diyü o perî naqdini nişâra bakar

2 Figân ki añlamadı germ ü serd-i ‘âşık-ı yâr
Ne sûziş-i dile ne çeşm-i eşk-bâra bakar

3 ‘Ubûr ider yem-i hecri nesîm-i vuşlat ile
Sefîne-i dil-i ser-geşte rûzgâra bakar

4 Göñül çeh-i zekânında cemâli şevkiyle
Raşad-nişîn olup ol necm-i tâb-dâra bakar

5 Müdâm ‘arız-ı âlinde hâl-i müşgîni
Mişâl-i Hindû-yı âteş-perest nâra bakar

6 İdüp sefer çıkarır bâğa tûğ-ı şâhîsin
‘Azîmet itmege sulţân-ı gül bahâra bakar

7 Gören haţ-âver o ‘azrâ-‘izâr-ı yâri Nazîm
Benefşe-zâr-ı leţâfetde cüy-bâra bakar

129 (T: 222b, H: 160b, R: 209a, A: 189a)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

1 Eşk-i ter kim dîde-i ‘uşşâk-ı şeydâdan çıkar
Gevher-i şeh-vâr gúyâ ka‘r-ı deryâdan çıkar

2 Hâr-zâr-ı gamda yok çâre tegerg-i guşşadan
Mübtelâlar böyle kalursa ser ü pâdan çıkar

- 3 Şâd olur rûh-ı revânım sînemi itsem hedef
Tîr-i ' işve her kaçan kim ol kaşı yâdan çıkar
- 4 Gûyiyâ bir buredan iki hilâl eyler zuhûr
Ol dü-ebrû kim ham-ı zülf-i dilârâdan çıkar
- 5 Tâb-ı meyden ruhları olmuş ' arağ-rîz-i neşât
Âb-ı hoş-bûdur Nazîmâ verd-i ra' nâdan çıkar

130 (T: 222b, H: 161a, R: 209a, A: 189a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Çün niyâm-ı vesmeden ol hançer-i ebrû çıkar
Aña istikbâle tenden cân-ı miñnet-cû çıkar
- 2 Fikr-i hâl-i müşg-fâm-ı yâr ile âh eylesem
Micmer-i tende yanup dil dūd-ı ' anber-bû çıkar
- 3 Kays-veş Mecnûn ide Leylâ'yı da ol mest-i nâz
Rağş idüp zîr-i külâhından ki ol gîsû çıkar
- 4 Kaşd ider durmaz dil-i zâra dü-çeşm-i dil-rübâ
Gûyiyâ bir şîr ile cenge iki âhû çıkar
- 5 Gelse refâra o nañl-i ' işve gülşende Nazîm
Âsumâna her taraf şad-na' ra-i yâ hû çıkar

131 (T: 222b, H: 161a, R: 209a, A: 189a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Gönül ki fikret-i zülfünle piç ü tâba düşer
Revân-ı silsile-cünbân şad-ıztırâba düşer
- 2 Fezâ-yı mañşere de gelse mest-i şeydâdir
O kim hayâl-i lebiñle şarâb-ı nâba düşer
- 3 O murğ-ı bâğ-ı edebdir gönül ki anda eger
Açılrsa gonca-i cennet bile hicâba düşer
- 4 Yine fûrûğ-ı cemâliyle şâm-ı zülfinde
Diyâr-ı Çine diliñ ' azmi mâh-tâba düşer
- 5 Nazîm genc-i ümidîñ seniñ dañi açılır
Bu nüh-revâğ-ı sipîhr içre bir harâba düşer

132 (T: 223a, H: 161a, R: 209b, A: 189a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Hümâ gibi saña kim dir ki hâke sâye düşür
Bülend-himmet iseñ sâyeñi hümâyâ düşür

- 2 Hâber götür dil-i zârımdan ey nesîm-i çemen
Meded yoluñı kûy-ı dil-rübâya düşür
- 3 Sefîne-i dili ey nâhudâ-yı lücce-i ‘aşk
Yeter hevâña uyup mevce-i belâya düşür
- 4 Hâdeng-i gamzesiniñ dil-figârı olmayanı
İlâhî nergis-i bî-mâr-veş ‘aşâya düşür
- 5 Nazîm hâb-ı şafâ vir miyân-ı meclisde
Mağallidir o şeh-i hüsne bir hikâye düşür

133 (T: 223a, H: 161b, R: 209b, A: 189a)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Kimi görürse gönül tâlib-i habîb şanur
Cihânda ‘aşık olan ‘âlemi raķib şanur
- 2 Nigâh iden zeķan-ı hâl-dârına yârîñ
Çekirdegi görünür nev-resîde sîb şanur
- 3 Bahâr-ı gülşen-i kûyında gûş iden o gülüñ
Nevâ-yı nâlemi feryâd-ı ‘andelîb şanur
- 4 Ümîd-i dârû-yı vuşlatla haste-i hicrân
Piyâle şunsa ecel şerbet-i tabîb şanur
- 5 Gören diliñ nigerânın o zülf-i müşgîne
Mekân arar çalkup aķşama bir garîb şanur
- 6 Elimde sâgar-ı pür-bâde seyr iden sâķî
Ayağına gele bir âdemiñ naşîb şanur
- 7 Telâş-ı silsile-i çîn çîn-i zülfi ile
Dil-i Nazîm’de dilber nice şekîb şanur

134 (T: 223a, H: 161b, R: 209b, A: 189b)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Gedâya ‘ucb u tekebbür belâ ķazâ yetişür
Vücûd-ı mûra belî bâl ü per belâ yetişür
- 2 Mişâl-i künc-i ķanâ‘ at cihânda genc olmaz
Ėubâr-ı kûy-ı Ėmâ baña ķîmyâ yetişür
- 3 Virirse naķd-i lebin câna erzândır
O la‘ l-i nâba gönül şanma kim bahâ yetişür
- 4 Ne deñli germ-‘ inân-ı ferâğat olsa da dil
Semend-i hüsñ ile bir tıfl-ı dil-rübâ yetişür

- 5 Saña cinân baña cânân gerekdir ey vâ' iz
Seniñ saña yetişürse benim baña yetişür
- 6 Zamân-ı hattın añup âhdan hazer itsün
Bu rûzgârdır ol şûha bed-du' â yetişür
- 7 Nihânî la' l-i leb-i yârdan selâm aluruz
O goncadan bize bir bûy-ı âşinâ yetişür
- 8 Nola görüp ser-i kûyında yâri öpsem elin
O 'îd-gâhda bir dest-i merhabâ yetişür
- 9 Nazîm'i itse nola feyz-i nuţkı ' âlem-gîr
Ki şöret-i Cem'e câm-ı cihân-nümâ yetişür

135 (T: 223b, H: 161b, R: 210a, A: 189b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Hûmâr-ı nâza düşüp nergisiñ ki haste yatur
Mizâc-ı ' işve perîşân olup şikeste yatur
- 2 Nişân-ı seng-i sitemdir esîr-i bende cünûn
Düşen gönüller o zülfe şikeste-beste yatur
- 3 Virüp ' izârîña tâb-ı tarâvet ol gîsû
Mişâl-i sünbül-i sır-âb deste deste yatur
- 4 Hezâr şâha kuruldı bisât-ı meclis-i dehr
Bu dağmede nice Cemşîd-i bî-ğuceste yatur
- 5 Şahîfe üzre Nazîmâ sûtûr-ı nazm-ı terim
Sipâh-ı deşt-i beyândır ki ceste ceste yatur

136 (T: 223b, H: 162a, R: 210a, A: 189b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 İdenler dür cânândan beni cânında bulsunlar
Ğalağ didim degil cânında cânânında bulsunlar
- 2 Olanlar ' aşk ile güm-geşte-dil mısr-ı mağabbetde
O Yûsuf-ţal' atîñ çâh-ı zenehdânında bulsunlar
- 3 Hüner derd-i dili bilmek degildir âh-ı serdinden
O derdiñ bundadır hikmet ki dermânında bulsunlar
- 4 Hüdeng-i çeşminiñ mecrûhıdır dil bir kaşî yâniñ
İnanmazlarsa kanın nevk-i müjgâñında bulsunlar
- 5 İdenler zûr-ı dest-i hüsn-i ' âlem-gîrini inkâr
O mâhiñ pençe-i mihriñ girîbânında bulsunlar

6 O nağl-i ' işveniñ gül-çîn olanlar bâğ-ı vaşlından
Benim gibi o zevki dâğ-ı hicrânında bulsunlar

7 Bu şî' r-i pâki görsünler füsûn-kârân nazm içre
Nazîm-i sâhîriñ var ise akrânında bulsunlar

137 (T: 224a, H: 162a, R: 210a, A: 190a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Tâ ki tennûr-şîfat sîne fûrûzân bulunur
Her kemîne şererinde nice tûfân bulunur
- 2 Ten-i pür-dâğıma olduğça revân kaatre-i eşk
Her ser-i dâğda biñ dûzağ-ı sûzân bulunur
- 3 Yâd-ı la' liñle seniñ her ser-i müjgânımda
Mîhr-i hüsnüm arasañ kân-ı bedağşân bulunur
- 4 Cevr-i hecriñden iderken gile ' aşıkda daği
Şunmadan dest ne dâmen ne girîbân bulunur
- 5 Şâhid-i nazm-ı Nazîm olsa sîne-pûş nola
Her sûtûrında nice çeşme-i hayvân bulunur

138 (T: 224a, H: 162a, R: 210b, A: 190a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Kavs-ı ebrû ki ne dem ey dil-i şeydâ kırılır
Kâr-zâr-ı şaf-ı müjgân-ı dil-ârâ kırılır
- 2 Dûd-ı âh itse nola fark-ı serimde cilve
Şâh-ı ' aşkam ki baña çetr-i mu' allâ kırılır
- 3 ' Arz-ı kâlâ-yı cemâl eylese ol hâce-i hüsn
Kişver-i ' aşkda bâzâr-ı temennâ kırılır
- 4 Gelse reftâra o serv-i çemen-i hüsn ü bahâ
' Âleme fitne düşer şûriş ü gavğâ kırılır
- 5 Sâgar-ı dâğ-ı Nazîm olmada pür-hûn-ı sirişk
Yâre sinemde meger meclis-i şahbâ kırılır

139 (T: 224a, H: 162b, R: 210b, A: 190a)

(Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Her bir nevâ-yı nâle ki ' uşşâkdan kıpar
Hûnîn-terâne-i dil-i müştâkdan kıpar
- 2 Kıpmaz vefâ o seng-derûn-ı mâh-pâreden
Zer-hışt-ı âfitâb bu nüh-tâkdan kıpar

- 3 Şıgmaz miyân-ı ‘âşık u ma‘ şûka kıl u kâl
Hep güft-gû rakîb-i bed-ahlâkdan kıpar
- 4 Evşâf-ı hûr u Kevşer ile şâhid ü meye
Hâhiş kıparsa zâhid-i zerrâkdan kıpar
- 5 Nakl eyle hâl ü kâliñi ey kil-k-i ter-zebân
Destân-ı ‘aşkı enfüs ü âfâkdan kıpar
- 6 ‘Akl ü şekîb gitdi yakup ‘aşk gönlümi
Ĝâret bisât-ı hâneyi ihrâkdan kıpar
- 7 Âzâde-i bahâr u hâzân-ı ümîd ü ye’s
Bir servdir ki gülşen-i ‘ıtlâkdan kıpar
- 8 Bulmaz fenâ maĝabbetiñ eczâ-yı defteri
Şîrâze-i beĝâ bu nüh-evrâkdan kıpar
- 9 Nahl-ı talebde mîve-i maĝşûd olur Nazîm
Bir gün nesîm-i kıdret-i Hâllâk’dan kıpar

140 (T: 224b, H: 162b, R: 210b, A: 190a)

(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Gerçi kim hüsñ ile çok dilber-i mümtâz kıpar
Saña beñzer lebi ĝonca ruĝı gül az kıpar
- 2 Pây-mâl eyle şaf-ı ehl-i niyâzı yoluña
Esb-i nâzı kıpar ey dilber-i ÷annâz kıpar
- 3 Hâĝ budur kim seni aĝyâr ile hem-bezm görüp
Yüregi ‘âşıkıñ ey mest-i mey-i nâz kıpar
- 4 Nâhun-ı nâzik olursa aña bir gün der-kâr
Penbe-i dâĝ-ı dil-i ‘âşık-ı ser-bâz kıpar
- 5 Ne benim gibi fütâde bulunur ayaĝıña
Ne seniñ gibi sehî-serv-i ser-efrâz kıpar
- 6 Ğad-i ĝam-geştemi ben bezm-i ĝama çeng itdim
Demdir ey muṭrib-i dil sen de bir âvâz kıpar
- 7 Dâstân-ı dilini söyle Nazîm-i zârıñ
Vaĝtidir ey kılem-i ma‘ reke-perdâz kıpar

141 (T: 224b, H: 162b, R: 211a, A: 190b)

(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Râyet-i nâzı yerinden ki o kıamet kıparır
Yürüdükçe ser-i ‘uşşâka kıyâmet kıparır

- 2 Evvelîn cilvede pâ-mâli olur ehl-i niyâz
Eşheb-i nâzını gâhî ki o âfet kıparır
- 3 Künc-i hicrânda iken ‘âşık-ı zârîñ yüregın
Hak budur kim haber-i müjde-i vuşlat kıparır
- 4 Sînesın mest olup açsa o perî meclıde
Çâk idüp ceyb-i dili pençe-i hayret kıparır
- 5 Ne belâdır dil-i şeydâ baña bılsem yâ Rab
Dem-be-dem başıma ğavġâ-yı maħabbet kıparır
- 6 El virüp bâġçe-i kâmda ey dil bir ġün
Dest-i fursat ġül-i ümmîdîñi elbet kıparır
- 7 Penbe-i dâġ-ı dılıñ ‘âkıbetü'l-emr Nazîm
Dest-i nâz ile o mest-i mey-i nahvet kıparır

142 (T: 225a, H: 163a, R: 211a, A: 190b)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Sâġar-ı lebrîzi kim sâķî-i devrân döndürür
Pençe-i ġurşîd ile bir mâh-ı tâbân döndürür
- 2 Nîm-ruġdur şanma taşvîrinde de şad-nâz ile
Rûyını ‘uşşâķdan ol şûġ-ı fettân döndürür
- 3 Eylese mihrâb-ı ebrûsın hayâl ol meh-veşiñ
Sübħasın zâhid telâşından perîşân döndürür
- 4 Va‘ de-i vaşl itse de ol tünd-ġû baġtım yine
İtdüġi ikrârdan eyler peşîmân döndürür
- 5 ‘Azm-i râh-ı vuşlat itse gird-bâd-âsâ serin
‘Âşıkıñ båd-ı semûm-ı deşt-i hicrân döndürür
- 6 Gendüm-i maķşûduma nevbet degürmez çarġ-ı dún
Âsiyâbın gerçi cüy-ı eşk her ân döndürür
- 7 Rû-nümâ olmazsa eşkâl-i murâdın ey Nazîm
Tâ-be-key fânûsını bu çarġ-ı gerdân döndürür

143 (T: 225a, H: 163a, R: 211b, A: 190b)

(Mef‘ ülü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Dehriñ ne taġt-ġâhı ne şâhen-şehi ġalur
Sâķî teġâfüli ġo ki meclis tehî ġalur
- 2 Nâ-mihribânlık eyleme ey mâh-pâre ġel
Bu gerdişiñ ne mihri ġalur ne mehi ġalur

- 3 Raḥm eyle eşk-i âlime ey hoş-ḥırâm-ı nâz
Ne cûy-bâr-ı bâğ ne serv-i sehî kalur
- 4 Şâdam ki bârî görmez isem de cemâliñi
Gözden giderse gâh ḥayâliñ gehî kalur
- 5 Tozlar ḳoparsa dest-i sülhanda nola Naẓîm
Bir gün ne esb-i ṭab' ı ne cevân-gehi kalur

144 (T: 225a, H: 163b, R: 211b, A: 191a)

(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Mest olsa bûse-i lebin ol mâh-rû virir
Naḥl-i ümîddir ki gül-i ârzû virir
- 2 Yâriñ şarâb geldi kıyâs itme çeşmine
Tîğ-ı siyâh-tâbına bâdeyle şü virir
- 3 Gül olsa nergisi nola ṭâ'at-i ' işveden
Ḥûn-âbe-i şehîd-i gamıyla vuzû virir
- 4 Âl itdi şanma bâde ruḥın bâğ-bân-ı ḥüsn
Bâğ-ı cemâli güllerine reng ü bû virir
- 5 Elmâs-pâredir sülhanîñ ḥaḳ bu kim Naẓîm
Evvel nazarda naḳd-i ḥayâtın ' adû virir

145 (T: 225b, H: 163b, R: 211b, A: 191a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Seḥer ki destime sâḳî benim şabûḥ virir
Füsürde ḳâleb-i bî-câna şanki rûḥ virir
- 2 İderse pîr-i ḥarâbât himmetin der-kâr
Şarâb-ı köhne baña zevḳ-i ' ömr-i Nûḥ virir
- 3 Ḥoşâ piyâle-i bezm-i ğınâ ki tâ-be-ḥaşr
Ḥumâra keyf-i meyi tevbe-i naşûḥ virir
- 4 Şafâ-yı gevher-i dil feyz-i ' aşḳ-ı pâk iledir
Belî cevâhire hep âb u tâbı yûḥ virir
- 5 Ḥudâ kerîmdir ebvâb-ı ḥâhişe bir gün
Naẓîm sa' âti var ' âḳıbet fütûḥ virir

146 (T: 225b, H: 163b, R: 211b, A: 191a)

(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Çek câm-ı nâzı nergisiñe âb u tâb vir
Mestâne tîğ-ı ğamzeñe bâdeyle âb vir

2 Ben bülbül-i belâ-keşe de var mı niyyetiñ
Yoğ mı dehâniñ ey gül-i ter bir cevâb vir

3 Top eylediñ fezâ-yı melâhatde dilleri
Çevgân-ı gîsuvaniña da pîç ü tâb vir

4 Geh gülşen-i cemâliñi eyle benefşe-zâr
Gâhî gül-i ‘izânîña sünbül niğâb vir

5 Her bâde ser-girân idemez sâkiyâ beni
‘Aks-i lebiñle perveriş olmuş şarâb vir

6 ‘Arz eyledikçe hâl-i ruğ-ı âteşiniñi
Sîm-âb gibi cân u dile ızırâb vir

7 Yansun fûrûğ-ı pertev-i mihriñle sînesi
Yâ Rab Nazîm-i zâra da bir sûz u tâb vir

147 (T: 225b, H: 163b, R: 212a, A: 191a)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

1 Derûn-ı ‘âşıkı ehl-i mağabbet haste isterler
Şikeste-diller elbette dil-i işkeste isterler

2 Umar gül-büseler ‘uşşâk gülzâr-ı cemâliñden
Bu bâğniñ gülleri luğf ile deste deste isterler

3 Sipihre itme ey dil ‘arz-ı hâcet himmet erbâbı
Hümâ-yı tab‘ ı dâm-ı imtinândan reste isterler

4 Duğûl-i meclis-i işrâkiyân-ı ‘aşk mümkin lik
O bezm-i hâşa hem mecnûn u hem dem-beste isterler

5 Nazîm-âsâ şehîd-i ‘aşk olmak kâr-ı müşkildir
O cellâdiñ ser-i şemşirine şâyeste isterler

148 (T: 226a, H: 164a, R: 212a, A: 191a)

(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

1 Tâ‘ at-i ‘aşkda kim çeşm-i pür-âb isterler
Sîne pür-sûz u derûn pür-tef ü tâb isterler

2 Dâğ-ı pür-hûn-ı ciger de yetişür ‘uşşâka
Ne piyâle ne şarâb u ne kebâb isterler

3 Halka-i bezm-i mağabbetde olan ser-mestân
Dili sâki gözi câm eşki şarâb isterler

4 Rûz-ı mağşerde şehîdân-ı ser-i tîğniñdan
Ne su ’âl ü ne cevâb ü ne hisâb isterler

- 5 Kayd-bend-i resen-i zülfüñ olanlar nigeñiñ
Ğazab-âlûde-i pür-ıñşım u ‘itâb isterler
- 6 Câm-ı pey-der-pey-i ‘aşkıñla bulanlar hâlet
‘Âşıkı mest-i ser-endâz u hârâb isterler
- 7 Var mı dîvânçe-i tab‘ında Nazîmâ yârân
Hoş sühân pâk edâ tâze cevâb isterler

149 (T: 226a, H: 164a, R: 212a, A: 191b)

(Mef’ ulü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Kâküllerin dağıtmış o hûr-ı cemîli gör
Emvâc-ı ‘anberîn ile gel selsebîli gör
- 2 Ken‘ âniyân-ı hâsretîñ ey Yûsuf-ı cemâl
Bağ dem-be-dem sirişkine tuğyân-ı Nîli gör
- 3 Mâhiyyetin görünce seni bildi âfitâb
Pertev-gedâ-yı tal‘atın olmuş zelîli gör
- 4 Teslîm olma ‘aqlına tevfiķa mazhar ol
Uyma ceres şadâsına ey dil delîli gör
- 5 Bağ cebhesinde turre-i ‘anber-siriştine
Levh-i kâmerde naķş-ı per-i Cebre’îli gör
- 6 Seyr it gül ü benefşeyi şad-sûz u tâb ile
Ey dil derûn-ı bâğda dâğ u fetîli gör
- 7 Cânânı çeşm-i cân ile eyle müşâhede
‘İbretle ey Nazîm o şun‘-ı celîli gör

150 (T: 226a, H: 164b, R: 212b, A: 191b)

(Mef’ ulü Fâ‘ ilâtün Mef’ ulü Fâ‘ ilâtün)

- 1 Devr-i ruhuñda zülfüñ pür-piç ü tâb göster
Sihr ile nîm-şebde bir âfitâb göster
- 2 Sâķi fûrûğ-ı meyden olsun ruhuñ ‘araķ-rîz
Bezm-i bahâr-ı hüsni pür-âb u tâb göster
- 3 Bulsun şafâ şuyından gevher-şinâs-ı meclis
Elmâs-ı dürc-i câmı pür-lâl-i nâb göster
- 4 Mir’ât-ı hüsñüñ eyle cevher-nümâ-yı naħvet
Gâhî cebîniñ üzre çîn-i ‘itâb göster
- 5 Luṭf eyle naķş-ı hüsñüñ naķķâş tarḫ iderseñ
Çeşm-i siyâh-ı mestiñ maħmûr-ı hâb göster

- 6 Sûz-ı derûn odur kim bir âh-ı pür-eşerle
‘Aşân-ı ‘aşka ey dil bahri şerâb göster
- 7 Luţfuñ ile kıll güşâde kılfi-ı der-i ümîdiñ
Yâ Rab Nazîm-i zâra sen fetḥ-i bâb göster

151 (T: 226b, H: 164b, R: 212b, A: 191b) (Mef’ ulü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

- 1 Zülfün ki pîç ü tâb ile cânâne gösterir
Her târı ‘aql-ı evveli dîvâne gösterir
- 2 Zîr-i niķâb-ı turrenden âheste ‘arz idüp
‘Uşşâka yâr hüsnini rindâne gösterir
- 3 Bir âşinâ mu‘âmele-i nâz ile o şûḥ
Şabr u şekîbi ‘âşka bîgâne gösterir
- 4 Şayd-ı hü mâ-yı cânâ o şayyâd-ı âfetiñ
Zülfîyle ḥâlî dâm kurup dâne gösterir
- 5 Dilde hezâr zaḥm açılır tîg-ı ğamzesin
Dilber ki bezm-i bâdede mestâne gösterir
- 6 İtse kemân-ı hüsnini pür tîr-i nâz ile
Ebrûsını dile müjesin cânâ gösterir
- 7 Gûyâ Nazîm pençe-i ḥurşiddin felek
Zülf-i siyâh-ı dilbere bir şâne gösterir

152 (T: 226b, H: 164b, R: 213a, A: 192a) (Mef’ ulü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

- 1 Ruḥsârın ol perî ki ḥaṭ-âverde gösterir
Mâh-ı sipîhr-i hüsnî siyeh-çerde gösterir
- 2 Dil rîsmân-ı zülfüne meyl itdi bilmeziz
Üstâd-ı ‘aşk anı ne çenberde gösterir
- 3 Şanma lebinde âb ile ol sâḥir-i cemâl
Siḥr ile âb ḳaṭresin aḥkerde gösterir
- 4 Her bir ḥamında zâhir olur bir hilâl o mâh
Hüsnün ki zîr-i zülf-i mu‘anberde gösterir
- 5 Mihr-i münîr mâh ile gûyâ kırân ider
Sâķi ki ‘aks-i rûyını sâġarda gösterir
- 6 Bâzi-i ğamda mühre-i dâġ-ı derûnını
‘Aşķ ehli ġâh sînede ġeh serde gösterir

7 Mergûle-kârî-i ney-i kilik-i Nazîm'i gör
Her dil-güşâ şarîrde bir perde gösterir

153 (T: 227a, H: 165a, R: 213a, A: 192a) (Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Efsûn-ı la' li ' âşıkı mebhût gösterir
Her hâdede iki çeh-i Hârût gösterir
- 2 İ' câz-ı la' lîdir o Mesîhâ-demiñ ki hep
Elmâs-ı âb-ı dîdemi yâkût gösterir
- 3 Bir dil ki feyz-i ' aşk ide hem-meşreb-i sürüş
Nâsût iken maķâmını lâhût gösterir
- 4 Çeşmim yine gürisne-i hân-ı firâkdır
Gerçi müdâm hûn-ı dilim kût gösterir
- 5 Hâyfâ Nazîm âyine-i kec-nümâ-yı baht
Düşize-i ümîdimi fertût gösterir

154 (T: 227a, H: 165a, R: 213a, A: 192a)

- (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
- 1 Hâne-i cânı gam-ı cânâna kim teşrîf ider
Tâli' i gör ibtidâ sen çık diyü teklîf ider
- 2 Oldı meşq-i imtiñân dil bir kemân-ebriya kim
Tîr-i cân-te ' şîr-i müjgânın kazâ ta' rîf ider
- 3 ' Âşıkıñ bâr-ı belâ-yı ' aşk-ı rûz-efzûn-ı yâr
Kâmetin eyler dü-tâ derd-i dilin taz' if ider
- 4 Ben haţ-âver dilbere dilber dimem dirmiş rakîb
Gör ne kâfir-mâcerâdır muşhafı tañfîf ider
- 5 Sihr-i gûn-â-gûn ile kilik-i füsûn-kâr-ı Nazîm
Vaşf-ı zülf-i yârda bilmem neler taşnîf ider

155 (T: 227a, H: 165a, R: 213b, A: 192a) (Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Her âh-ı girye-hîz ki dîlden zuhûr ider
Tûfân-ı eşk-i hasrete çeşmim tenûr ider
- 2 İtdikçe âteş-i dili pür iltihâb-ı ' aşk
Ednâ şerârın aķker-i dâğ-ı şu' ûr ider
- 3 Geh iltifât-ı ' aşk ile sultân olur gedâ
Geh dehşet-i hücûmı Süleymân'ı mûr ider
- 4 ' Aşk oldu tâ ki bâde hûm-ı mihre haşre dek
Câm-ı hilâli pertevi lebrîz-i nûr ider

- 5 Yek lem‘a-i tecellî-i tâkât-güzâr-ı ‘aşk
Kemter vücûd-ı ‘âşıkı şad-reşk-i Tûr ider
- 6 ‘İşmet-serâ-yı pâdişeh-i ‘aşk hıdmetin
Rıdvân derinde itse derûnında hûr ider
- 7 Hûnîn-terâne-i neyi kilik-i Nazîm olur
Her nazm-ı ter ki ‘aşk ile dilden şudûr ider

156 (T: 227b, H: 165b, R: 213b, A: 192b)

(Fe‘ ilâtûn Fe‘ ilâtûn Fe‘ ilâtûn Fe‘ ilûn)

- 1 Mescid-i nâzda ol şûh ne dem secde ider
Kıble-i hüsüne ebrûları hem secde ider
- 2 Kâfir îmâna gelür görse cemâl-i pâkin
Deyr-i nâz içre ki gâhî o şanem secde ider
- 3 Görüp ebrûları mihrâbını gökden meh-i nev
Eyleyüp kıddini ta‘ zîm ile ham secde ider
- 4 Eyleyüp Ka‘ be-i kûym dil ü cân ile tavâf
Tâk-ı ebrûlarına şeyh-i Harem secde ider
- 5 Vaşfin ol kıble-i cân u diliñ itdikçe Nazîm
Şükr idüp şevk ile destimde kalem secde ider

157 (T: 227b, H: 165b, R: 213b, A: 192b)

(Fe‘ ilâtûn Fe‘ ilâtûn Fe‘ ilûn)

- 1 Tâb-ı mey kim ruhını gül gül ider
Cemi hasret-keş-i câm-ı mül ider
- 2 Rûy-ı pür-tâbı ruhı rengîni
Şem‘-i pervâne güli bülbül ider
- 3 ‘Anberîn zülfi düşüp ‘ârızına
Sünbülün gül gülîni sünbül ider
- 4 Dânesiz dâma çeker murg-ı dili
O perî kim heves-i kâkül ider
- 5 Rûh-ı Cemşid'e olur merşiye-hân
Her ne dem hulk-ı sebû kulkul ider
- 6 Eşer-i sûz-ı derûn-ı ‘uşşâk
Yağar eczâ-yı raķibi kül ider
- 7 Zû'l-fiķâr-ı kalemîñ haķ bu Nazîm
Tab‘ ıñı hem-reviş-i Düldül ider

158 (T: 227b, H: 165b, R: 214a, A: 192b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Nigâh-ı cân-güdâzîñ kim dil-i hârâyı şü eyler
Seniñ manzûruñ evvel cân u dilden şüst u şü eyler
- 2 Kabâ-yı cismim ey hayyât-ı nâz itdikçe ğamzen çâk
Ser-â-ser sûzen-i müjgân-ı dil-dûzuñ rûfû eyler
- 3 Görüp hâl-i lebiñ şandım tavâf-ı Ka' be-i hüsne
Kenâr-ı çeşme-i zemzemde bir hindü vuzû eyler
- 4 Öürseñ bir dañi âyine-i kâlbim şikest itme
Bu hod-bînlik seni âñir benimle rû-be-rû eyler
- 5 Şarâb-ı la' l-i nâbıñ hasretiyle hâk olan zârıñ
Serin sâķi-i devrân câm idüp cismin sebû eyler
- 6 Nola şevk-i ruñuñ zevk-i lebiñle olsa dil güyâ
Baķup mir 'âta tûfî-i şeker-hâ güft ü gü eyler
- 7 Nazîm-i zâr-veş giryân olup kaddiñ hayâl itsün
Kenâr-ı cûda her kim sâye-i serv ârzü eyler

159 (T: 228a, H: 166a, R: 214a, A: 193a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Nesîm-i 'aşķ o deñli pîç-ber-pîç-i hirâs eyler
Ki 'aşık nañl-i çemen bîd-i mecnûndur kıyâs eyler
- 2 Felek ehl-i diliñ beyt-i ümîdin itse ta' mîr
Yine elbette seng-i cevri ile tarh-ı esâs eyler
- 3 Müjem barmaķ hisâbın gösterir tuĝyân-ı eşkimden
O dem kim Nil-i girye dîdemi Ümmü'l-kıyâs eyler
- 4 Firâķ-ı yâr ile itdikçe çeşmim girye-i hûnîn
Kümeyt-i eşkime müjgânımı gül-gûn kuşas eyler
- 5 Dil-i şeydâ fûrûĝ-ı nûr-ı ruhsârıyla rüşendir
Mişâl-i mâh kim hûrşîdden nûr iktibâs eyler
- 6 Döküp zûlf-i siyâhın ol cemâl-i bâ-kemâl üzre
Mu' allâ Ka' be-i ruhsârına müşgîn-libâs eyler
- 7 Lebi yâd olduğundan hazz ider ol cevher-i nâzı
Ser-â-ser bulsa hep 'uşşâķımı cevher-şinâs eyler
- 8 Gedâ-yı dergehiñdir ğayra muhtâc eyleme yâ Rab
Nazîm-i zâr ancak lutfi senden iltimâs eyler

160 (T: 228a, H: 166a, R: 214a, A: 193a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 O hûnî kim çatup müjgânını gâhî kemân eyler
Muqaddem levh-i cân u dilde tîrin imtîhân eyler
- 2 Bedîd olsa nola geh kâkülünde gâh hıttında
Dil-i şeydâ ricâlül'-ğayb-veş tayy-i mekân eyler
- 3 Degil zülf-i ham-ender-ham ruhında leşker-i fitne
Firâz-ı kulle-i hüsne resenden nerdübân eyler
- 4 Nice âsûde olsun cân u dil kim bîm-i çeşminden
Ham-ı zülfîn sipâh-ı fitneye dârü'l-emân eyler
- 5 Olur her kaçresi dâğ-ı derûn-ı şems-i rüstâhîz
Fürûğ-ı bâde kim gâhî ' izârın hoy-çekân eyler
- 6 İden ser-menzil-i maqşûda vâşıl tîr-i ümîdin
Hilâl-âsâ kemânın zîb-i tâğ-ı âsumân eyler
- 7 Kılursa zûr-ı endîşeyle böyle Rüstem-i tab'ım
Nazîm-i pür-hüner-veş dehre nâmın dâstân eyler

161 (T: 228b, H: 166a, R: 214b, A: 193a)

(Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)

- 1 Her meclise gönlüm ki tarab-hânelik eyler
Her bezm-i şafâ-güstere kâşânelik eyler
- 2 Bir neşvesi var bâde-i ' aşkıñ ki dil-i zâr
Zannım bu kıyâmetde de mestânelik eyler
- 3 Meyhâne-i cismimdeki her dâğ-ı siyâhım
Hep ser ü sîned peymânelik eyler
- 4 Ey bâd su 'âl idene hâlim diyesin kim
Şem' -i ruh-ı cânâneye pervânelik eyler
- 5 Ser-geşteligim vâdî-i ' aşkıñda bilürken
Ol vahşi gâzâlim yine bigânelik eyler
- 6 Bir kerre gören hüsni bahârın o perîniñ
Zencîr-i ser-i zülfine divânelik eyler
- 7 Lâ-büd gelen efsâne olur dehre Nazîmâ
Bir gün de bizim hâlimiz efsânelik eyler

162 (T: 228b, H: 166b, R: 214b, A: 193a)

(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 La' liñ gören ey hûr-liqâ Kevseri neyler
Saña bağan âyîne-i İskenderi neyler
- 2 Meşşâta muhtâc degil hüsn ü cemâliñ
Pîrâye bulan nâz ile zîb ü ferî neyler
- 3 Pervâne olan hâl-şifat şem' -i cemâle
Âteş-gede-i 'aşqda bâl ü peri neyler
- 4 Bir nîm-nigâh itse alur biñ dil ü câmı
Destinde o hûn-rîz dutup hançeri neyler
- 5 Pür-sûz gerek nazm-ı dil-efrûz Nazîmâ
Üstâd qurı lafz ile şî' r-i terî neyler

163 (T: 228b, H: 166b, R: 214b, A: 193b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Melâhat lüce yârîñ ebruvânı mevc-i deryâdır
Benim de bañr-i sînem üstühânı mevc-i deryâdır
- 2 'Aceb mi çîn çîn olsa nesîm-i âh-ı 'âşıkdan
Yem-i hüsne müselsel gîsuvânı mevc-i deryâdır
- 3 Ten-i zerd ü nizârımda ser-â-ser bûriyâ naqşın
Kıyâs eyler görenler yer yer anı mevc-i deryâdır
- 4 Gönül bir gülşeniñ zevk-i kenâr-ı âbın eyler kim
Bün-i girdâb-ı kaçırî nerdübânı mevc-i deryâdır
- 5 Nazîmâ rûh-bağş olsa nola bu nazm-ı deryâ-cûş
Ki her müşgîn sûtûr-ı dil-i şânı mevc-i deryâdır

164 (T: 229a, H: 166b, R: 215a, A: 193b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Sirişk-i çeşm-i hûnînim o âteş-mevc deryâdır
Ki her kim kaçre-i eşkimde bir düzeğ hüveydâdır
- 2 Mağabbet bezm-i 'işret sâkî-i şahbâ-yı bî-gîş dil
Dü-çeşmim anda gerdân iki câm-ı bâde-peymâdır
- 3 Serimde lâne-sâz olsa mağalldir tâ'irân-ı 'aşq
Beni mecnûn iden ey Kays-ı şeydâ reşk-i Leylâdır
- 4 Dil-i şeydâ nişân-gâhıñdır ey şûh-ı kemân-eburî
Nişân-ı tîr-i cân-te'sîr-i müjgânîñ süveydâdır

- 5 Ruğ-ı pâkiñdir ancak cilve-ger mir'ât-ı çeşiminde
Ki ser-tâ-ser cilâ-yı feyz-i hüsnüñle mücellâdır
- 6 Dilinden bî-ğabersin bî-dilânıñ zâhidâ hâmûş
Ki taqrîr ile fehmi olunmaz mağabbet bir mu'ammâdır
- 7 Nazîm-i sîne-çâkı tîğ-ı hecriñ dil-figâr itdi
O mecrûha tabîbim merhem-i vaşlıñ müdâvâdır

165 (T: 229a, H: 167a, R: 215a, A: 193b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Şikeste-kâse iden Kaysı dest-i Leylâdır
Zücâc-ı qalbi gibi dil şikest-i Leylâdır
- 2 Fezâ-yı maşşere de varsa añılır Mecnûn
Şarâb-ı câm-ı cünûn ile mest-i Leylâdır
- 3 Dili leb-â-leb-i hüsn itdi bir siyeh-çerde
Mişâl-i Kays ki şûret-perest-i Leylâdır
- 4 Görünse hâli nola zîr-i tâğ-ı ebrûdan
Siyâh-hâne ki cây-ı nişest-i Leylâdır
- 5 Derûn-ı sîne-i Mecnûnı dide dide iden
Nazîm nâvek-i müjgân-ı şast-i Leylâdır

166 (T: 229a, H: 167a, R: 215a, A: 193b)

(Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)

- 1 Hâle meh-i tâbâna ki âğûş-güşâdır
Çün haş ruğ-ı cânâna ki âğûş-güşâdır
- 2 Çâk olsa nola hâsret ile sîne-i mihrâb
Bir serv-i hırâmâna ki âğûş-güşâdır
- 3 Deryâda şadefler dür-i dendânın ider yâd
Her kaatre-i nîsâna ki âğûş-güşâdır
- 4 Tâ-haşır yanarsa iderim süzümü inkâr
Her şu' leye pervâne ki âğûş-güşâdır
- 5 Cûş itse nola mevc-zenân lücce şafâdan
Bir âfet-i devrâna ki âğûş-güşâdır
- 6 Görsün diyüdüür vaşf-ı haş u hâl-i 'izârın
Mecmû' a o fettâna ki âğûş-güşâdır
- 7 Şad-pâre olursa yeridir şâne Nazîmâ
Ol zülf-i perîşâna ki âğûş-güşâdır

167 (T: 229b, H: 167a, R: 215b, A: 194a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Eş-şalâ rindâna sâkî 'iddir nev-rûzdu
Şâd kı l ehl-i mezâkî 'iddir nev-rûzdu
- 2 Mevsim-i gül devr-i 'ayş u faşl-ı nûş-â-nûşdu
Yâr ile olduğ mülâkî 'iddir nev-rûzdu
- 3 Pür-şadâ itse revâdır na' ra-i mestân-ı bezm
Dem-be-dem bu nüh-revâkî 'iddir nev-rûzdu
- 4 Eyleme câm-ı vişâliñ mest-i 'aşkından dirîğ
Bezm-i hicrân yine bâkî 'iddir nev-rûzdu
- 5 Görmege dîdârıñ cân atdı maħrûm eyleme
'Âşık-ı pür-iştîyâkî 'iddir nev-rûzdu
- 6 Zîb-i dest it sâğar-ı zerrîni görsünler yine
Sâkîyâ ol sîm-sâkî 'iddir nev-rûzdu
- 7 NefĖa-i gülzâr-ı nazmıñ dutsa lâyıkdu Nazîm
Rûm'dan Şâm u 'Irâk'ı 'iddir nev-rûzdu

168 (T: 229b, H: 167b, R: 215b, A: 194a)

(Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün)

- 1 Devr eylesün câm-ı țarab hengâme-i nev-rûzdu
Destân-ı bülbül şimdi hep şeh-nâme-i nev-rûzdu
- 2 Yazsa gülistânın sezâ bir sebz kâğızdır fezâ
Her bir giyâhı Ėüyyîyâ bir Ėâme-i nev-rûzdu
- 3 Feyz-i bahâr ile müdâm gülşende itsünler Ėırâm
Düşünda her naĖliñ tamâm bir câme-i nev-rûzdu
- 4 Serve olup cü âyîne sebzın kabâ geymiş yine
Ebr-i bahârî farkına 'imâme-i nev-rûzdu
- 5 Olma Nazîmâ Ėuşk-leb mey iç çemende rûz u şeb
Devr eylesün câm-ı țarab hengâme-i nev-rûzdu

169 (T: 229b, H: 167b, R: 215b, A: 194a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Kimseyi dil-teng-i âzâr itme sultânlık budur
Ėalb-i mûrı tağt-gâh eyle Süleymânlık budur
- 2 Zîb-i Ėuş it her kemâliñ bir zevâli olduğun
Mîhr iseñ de zerre ol Ėurşid-i rağşânlık budur

- 3 Her dü-çeşmiñ ki dür-efşân eyleyüp geh la' l-rîz
 Hânde eyle zîr-i lebden ebre giryânlık budur
- 4 Dâg-ı reşk-i mihr-i maḥşer kııl şerâr-ı âhıñı
 Tâb u sûz-ı 'aşk ile yan sîne-sûzânlık budur
- 5 Zülfi-yâri eyle vaḫf-ı pîç ü tâb-ı ıztırâb
 Dil-perişânlık budur âşüfte-sâmânlık budur
- 6 Gerçi her bir derde vardır bir ṭabîb-i çâre-sâz
 Nabz-gîr-i ḳalb-i maḫzûn ol ki Loḳmânlık budur
- 7 Açma maḫrem zann idüp her şaḫşa râzıñ ey Nazîm
 Bâd-ı şarşar gelse cûşân olma 'ummânlık budur

170 (T: 230a, H: 168a, R: 216a, A: 194b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Yâr ile oldum leb-â-leb şimdi dem-sâzım budur
 Çeşm-i cânândır nedîmim maḫrem-i râzım budur¹⁶⁰
- 2 İltifât itmez gazâl-i mihre murğ-ı himmetim
 Muttaşıl bâzû-yı istiğnâda şeh-bâzım budur
- 3 Belki 'anḳâ-yı ğınâ fitrâk-bend-i sa'y ola
 Vâdî-i ḳâf-ı ḳanâ' atde tek ü tâzım budur
- 4 La' line teslîm-i cân eyle ne devletdir bu kim
 Nev-cüvânıñ söyleye mest-i ser-endâzım budur
- 5 Görmeden dîdâr-ı yâre naḳd-i cân virsem nola
 Kâr-gâh-ı 'aşkda bir fenn-i mümtâzım budur
- 6 Yâr meclisde ḳosa zânûma ser ey dil disem¹⁶¹
 Şît-i ḥâb-âlûd-ı 'işve ser-ḫoş-ı nâzım budur
- 7 Dest-bürd-i ğamzesinden nâle-senc olmaḳda dil
 Bezm-gâh-ı 'aşkda mızrâbım o sâzım budur¹⁶²
- 8 Fikr-i ḳadd-i yârdır ancaḳ derûnumda Nazîm
 Gül-sitân-ı sinede serv-i ser-efrâzım budur

¹⁶⁰ Beyit, A nüshasında şu şekildedir:

Terk-i feryâd eylemem her demde dem-sâzım budur/ Ğamsız olmam her nefesde maḫrem-i râzım budur

¹⁶¹ disem, A: nola

¹⁶² Bu beyit, A nüshasındadır.

171 (T: 230a, H: 168a, R: 216a, A: 194b)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Hecriñle yandım âh-ı derûna sebep budur
Ey mihr-i meh-cebîn elemim rûz u şeb budur
- 2 Zülfüñle rûyîñı nola itsem nezâre-gâh
Ol şâh-ı 'ayşdır baña şubh-ı tarab budur
- 3 Hâliñ raķibe hıbb-i feraħ baña dâg-ı dil
Bâ' iş olan ħarâretime işte hep budur
- 4 Çeşmim ta' accüb itme görüp ġarķ-ı eşk ise
Hûn oldu görmeden seni göñlüm 'aceb budur
- 5 Gelsün meşâm-ı cân u dile bûy-ı vuşlatıñ
Senden ümîdimiz bizim ey ġonca-leb budur
- 6 Bir mevc-i ıztırâb ide her üstüġânıñı
Ey baħr-i sîne germî-i 'aşķ ile teb budur
- 7 Ey faħr iden neseble çalış kim Nazîm-veş
Mensûb-ı bâb-ı ehl-i kemâl ol neseb budur

172 (T: 230b, H: 168a, R: 216b, A: 194b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Kâmet-i yâra nazâr ķıl naħl-i mevzûn böyledir
ġabġab-ı dildârı seyr it sîb-i gül-ġun böyledir
- 2 Bend ider zencîrine biri biri Mecnûn ider
Zülf-i şeb-ġun böyle ol çeşm-i pür-efsûn böyledir
- 3 Kûh-ı derd eyler serin hâmûn-ı miħnet sînesin
Cân u dilden pey-rev-i Ferhâd u Mecnûn böyledir
- 4 Cevher-i cân u dilin evvel mezâd eyler gelen
Çârsû-yı kişver-i 'aşķ içre ķânûn böyledir
- 5 Şîr-i gerdûn olsa eyler 'âķıbet zâr u zebûn
Kıvvet-i ser-pençe-i baħt-ı hümâyûn böyledir
- 6 Bir zarar bulsalar lâ-büd üstine gerdân olur
Muķtezâ-yı âsiyâb-ı devr-i gerdûn böyledir
- 7 Eşķ-i gül-ġundur Nazîmâ dem-be-dem ġarķ olmada
Mâcerâ-yı çeşm-i giryân u diġer-ġun böyledir

173 (T: 230b, H: 168b, R: 216b, A: 194b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Halka halka ham-be-ham 'uşşâkıñ âhı böyledir
Serverân-ı miñnetiñ perr-i külâhı böyledir
- 2 Dâg-ber-ser pây-der-gil dide pür-hûn sîne-çâk
Hüsrev-i mülk-i gamiñ ceş ü sipâhı böyledir
- 3 Hem mey-i vuşlat çeker hem dürdî-i hicrânını
Muktezâ-yı 'aşq gâhî şöyle gâhî böyledir
- 4 Ber-çarâr olmaz göñül âteş-geh-i 'aşq olmasa
Şu' le-nûsuñ meclis ü ârâm-gâhı böyledir
- 5 Nîşter-zâr-ı cünündür gâfil olma ey Nazîm
Vâdî-i mihr ü mañabbet şâh-râhı böyledir

174 (T: 230b, H: 168b, R: 216b, A: 195a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Añılsun meclis-i vaşlıñ ki dil-şâd olduğum yerdir
Benim dest-i humâr-ı gamdan âzâd olduğum yerdir
- 2 Añılsun şayd-gâh-ı gîsuvân-ı çîn çîniñ kim
Esîr-i dâm-ı pîç-â-pîç-i şayyâd olduğum yerdir
- 3 Añılsun reh-güzârıñ kim benim pâ-mâl olup anda
Gübâr-ı kûr-sâz-ı çeşm-i hussâd olduğum yerdir
- 4 Añılsun cilve-gâh-ı kâmetiñ kim germî-i gamdan
Dem-â-dem sâye-cû-yı serv ü şimşâd olduğum yerdir
- 5 Añılsun Bî-sütün-ı gamda ben tarh itdigim vâdî
Ki şîrîn-kârî-i 'aşkıñda Ferhâd olduğum yerdir
- 6 Añılsun hânkâhı dem-be-dem pîr-i muğânıñ kim
Elinden bir kadeh bâdeyle irşâd olduğum yerdir
- 7 Añılsun ol debistân-ı ma' ârif kim Nazîm-âsâ
Nedîm-i bezm-i hâşu'l-hâş-ı üstâd olduğum yerdir

175 (T: 231a, H: 168b, R: 217a, A: 195a)

(Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Derd-i mañabbet âdeme miñnet degil nedir
Miñnet cihânda derd-i mañabbet degil nedir
- 2 Şekl-i gînâ 'anâ iken evkâtı dem-be-dem
Şarfa cesâret olsa hasâret degil nedir

- 3   K̄alb-i kerem ki mergdir iḳbâl lâ-beḳâ
       ‘İşret müyesser olsa da ‘usret degil nedir
- 4   Her bâr tâze yâr ile nâz u niyâzda
       Zahmet çekerse ‘âşıḳa rahmet degil nedir
- 5   Ġâfil hemîşe meclis-i ‘âḳilde ey Nazîm
       K̄aşd-ı feşâhat itse fezâhat degil nedir

176 (T: 231a, H: 169a, R: 217a, A: 195a)

(Mef’ ûlü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

- 1   Merhem o yâra vuşlat imiş hem degil midir
       Emsem ‘aceb mi la’ lini em sem degil midir
- 2   Pür-jâle nergis-i çemenistân-ı ‘ işvedir
       Şeb nem o çeşm-i şûhda şebnem degil midir
- 3   Bir dem mi var ki dîdelerim pür-dem olmaya
       Her dem ki geldi çeşmime her dem degil midir
- 4   Geh cevri-i yâr gâh cefâ-yı rakîb ile
       Ġam cân-ı zâr-ı ‘âşıḳa ğamğam degil midir
- 5   Evvelki ‘ays u demleri yâd eyleriz Nazîm
       ‘Âlem henûz yoḫsa o ‘âlem degil midir

177 (T: 231a, H: 169a, R: 217a, A: 195a)

(Mef’ ûlü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

- 1   Ol gerdûn üzre silsile-i müşg-bû mıdır
       Emvâc-ı ‘anberîn müselselle cû mıdır
- 2   H̄ançer-be-dest-i ‘ işve hırâmân u kec-külâh
       Dâmân-ı nâz ber-zede ol tünd-ḫû mıdır
- 3   Ey gül-‘ izâr degmedi bir şemme vaşlıña
       Senden ümîd-i bülbül-i dil yoḫsa bû mıdır
- 4   Şemminde ‘atşe-i ecel olmaḳ degil ba’ id
       Luṭf-ı ṭabîb-i çarḫ gül-i ârzû mıdır
- 5   K̄an ağlasun ḳo dîde disün yâr itdiĝiñ
       H̄ûn-âbe-i cigerle Nazîmim vuzû mıdır

178 (T: 231a, H: 169a, R: 217a, A: 195b)

(Müfte’ ilün Fâ’ ilün Müfte’ ilün Fâ’ ilün)

- 1   Sünbül-i ter beste-i ṭarf-ı külâhıñ mıdır
       Yoḫsa o pür-piç ü ḫam zülf-i siyâhıñ mıdır

- 2 Şubh-ı cebîniñ midir ebrû-yı şeb-gûn ile
Burc-ı melâhatde ya mihr ile mâhiñ mıdır
- 3 Havaşala-i şabrımıñ ceybini şad-çâk iden
Pençe-i ğamzeñ midir dest-i nigâhiñ mıdır
- 4 Sûz-ı derûn-ı dâĝ-ı ten maħkeme-i haşrda
Cevr-i bütândan gönül iki güvâhiñ mıdır
- 5 Hâsidi itdiñ yine düşmen-i tab' ıñ Nazîm
Dergeh-i feyz-i Hüdâ cây-ı penâhiñ mıdır

179 (T: 231b, H: 169a, R: 217b, A: 195b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Kâkülün haşret-i ħaddiñle perâkende midir
Dâmeniñ gibi o da pâyine efgende midir
- 2 Hem-demim geh dil olur gâh hayâl-i hüsnüñ
Feyz bilmem baña külhanda mı gülşende midir
- 3 Çâkdir câme-i şabrım o kadar kim bilmem
Pençe-i ' işve girîbânda mı dâmende midir
- 4 Cilve-ger pîş-i nigâhımda ruhuñdur ancak
Âh bilmem dil-i dîvâne ' aceb sende midir
- 5 Gonca dil-ğûn-ı ğamıñ lâle de dâĝ-ı sitemiñ
Derd-i ' aşkıñ seniñ ey şûh-ı yaman bende midir
- 6 Zaħm-ı tîĝ-ı niĝehiñi dil-i şad-çâkimde
Bâĝ-ı ' aşkında şüküfte gül-i nâzende midir
- 7 Ser-be-ser âteşim ey şûh Nazîm-âsâ ben
Dâĝ-ı ğam serde midir dilde midir tende midir

180 (T: 231b, H: 169b, R: 217b, A: 195b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Gerden-i cânda kemend-i zülf-i cânânım mıdır
Eyleyen hâlim perişân ol peri-şânım mıdır
- 2 Pençe-i ğam ol kadar çâk itdi kim fark eylemem
Dest-i ' aşkında girîbânım mı dâmânım mıdır
- 3 ' Aks olaldan vech-i pâkiñ hâb-ı râhat görmedim
Dîde-i mir 'ât bilmem çeşm-i hayrânım mıdır
- 4 Cilve-güster rûz u şeb mihr ü meh-i enver midir
Sîne-i gerdûnda ' aks-i dâĝ-ı sûzânım mıdır

- 5 Hıfz ider çeşm-i 'alâyıkdan Nazîm-âsâ beni
Âyet-i 'aşkıñ seniñ hırz-ı dil ü cânım mıdır

181 (T: 231b, H: 169b, R: 217b, A: 195b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Yoğ dehâniñdan nişân ser-çeşme-i hayvân mıdır
Yoğsa gâ'ib gözden ey rûh-ı muşavver cân mıdır
- 2 Ğarğ-ı hûn-âb eyleyen çeşmim hayâliñle müdâm
Mey midir sâğar mı bilmem sâkî-i devrân mıdır
- 3 Fırkatiñde geh dür-efşân oldı gâhî la' l-rîz
Çeşm ü dil cânâ gam-ı mihrîñle bağr ü kân mıdır
- 4 'Arz-ı sûz eyler olup pertev-gedâ-yı tal' atıñ
'Âşık-ı âyîne-dârîñ neyyir-i rahşân mıdır
- 5 Ey tağammül itdi yâr cevriñe rahm itmediñ
'Âşıkıñ ancak Nazîm-i bî-ser ü sâmân mıdır

182 (T: 232a, H: 169b, R: 218a, A: 196a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Kimden iñlersin göñül bî-rahm cânâniñ mı var
Bu perîşânlık nedir yâr-i perî-şâniñ mı var
- 2 Ney gibi her dem bu sûzişler bu nâlişler neden
Pâre pâre şerha şerha cism-i 'uryâniñ mı var
- 3 Rîze rîze eylemiş hâr-ı cefâ dâmâniñ
Cevr elinden çâk çâk olmuş girîbâniñ mı var
- 4 Lâle-zâr-ı dâğ-ı cismiñ pür-fetil itdiñ bu şeb
Bâğ-ı sineñde şeh-i 'aşqa çerâğâniñ mı var
- 5 Ey felek mihrîñ kime böyle neden ser-geştesin
Hâle-i âğûşa gelmez mâh-ı tâbâniñ mı var
- 6 Çıkdı nağşıñ ancak ey büt şüret-i divâr senin
Kendüñi cânâna teşbih itmege cânıñ mı var
- 7 Sen de olduñ mı Nazîmâ mîr-i bezm-i 'ârîfân
Mazhar olmuş iltifât-ı şâha divânıñ mı var

183 (T: 232a, H: 170a, R: 218a, A: 196a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Sinede her gamzesi şemşirden bir pâre var
Yâre şerh it yâreñi var ey dil-i şad-pâre var

- 2 Bir nigehle gerçi eyler biñ dil ü cânı helâk
Hokka-i la' linde ammâ cân bağışlar çâre var
- 3 Hâlini şandım miyân-ı ebruvânında görüp
Burc-ı hüsnünde iki gîsûlı bir seyyâre var
- 4 Mihre hançerler çeker iki hilâl ebrûları
Şimdi şehir içre yetişmiş bir kamer-ruhsâre var
- 5 Yoğ dimezmiş nağd-i câna bûsesin ol gonca-leb
Luţf it ey bâd-ı şabâ bir kerre ağzın ara var
- 6 İtdi mâl-â-mâl havz-ı çeşmimi laht-ı ciger
Dil degil sinemde bir hûnîn aķar fevvâre var
- 7 Yâra te 'şîr itmedi sûz-ı derûnum ey Nazîm
Sînesinde dil degil gûyâ ki seng-i hâre var

184 (T: 232a, H: 170a, R: 218a, A: 196a)

(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 Şîrîn-sühânım söyle zebânında nemek var
Gûyâ ki seniñ dürc-i dehânında nemek var
- 2 Zâhirde ğazab-nâk olup ey kân-ı melâhat
Düzdîde şeker-hand-i nigâhında nemek var
- 3 Zaĥm-ı sitemiñ dilde tabîbim nice bitsün
La' l-i leb-i elmâs-feşânında nemek var
- 4 Ey çarĥ-ı siyeh-kâse yeter tayy-i bisaţ it
Ne zevķ var âbînda ne nâbînda nemek var
- 5 Bu çâşnî-i nazm nedir sende Nazîmâ
Hâķķâ ki seniñ nuţķ u beyânında nemek var

185 (T: 232b, H: 170a, R: 218b, A: 196b) (Mef' ûlü Fâ' ilatü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Olmazdı çeşmine bu dil-i nâ-tüvân şikâr
Şeh-bâz-ı ğamze olmasa çâķ böyle cân-şikâr
- 2 Bihûde-gerd-i deşt-firib olmadan hâzer
Olmaz o vahşi âhû-yı nâ-mihribân şikâr
- 3 Bir kerre tîr-i ğamzesi düş olmasun hemân
Murgân-ı şabrı eyler o ebrû-kemân şikâr
- 4 Şâhîn-i zülfe aldragör şimdi vaķtidir
Şanma kebûter-i dil ola her zamân şikâr

- 5 Eyley gâzâl-i mihri murâd eylese Nazîm
Şîrâne bir nigâh ile ol bî-amân şîkâr

186 (T: 232b, H: 170b, R: 218b, A: 196b)

(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 Gevher gibi rîzân ola nem böyle gerekdir
Dirler şaça etrâfına yem böyle gerekdir
- 2 Cân virdi ğam-ı 'aşkdan ayrılmadı Mecnûn
Meydân-ı maĥabbetde ĩadem böyle gerekdir
- 3 Nûş itdigimiz 'aşk ile hûn-âb-ı ciğerdir
Ey meclis-i Cem 'işret ü dem böyle gerekdir
- 4 'Âşık saña bezl eyledi naĥd-i dil ü cânı
Ey şûh-ı cefâ-pîşe kerem böyle gerekdir
- 5 Aĥsente Nazîmâ yine sıĥr eylediñ el-ĥaĥ
Hem şî' r hem efsûn-ı ĥalem böyle gerekdir

187 (T: 232b, H: 170b, R: 218b, A: 196b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Nesîm-i bâĥçe-i 'aşk âh-ı 'âşıkdır
Seĥâbı ĥalka-i dûd-ı siyâh-ı 'âşıkdır
- 2 Şükûfe-zâr-ı cünûndur bahâr-ı 'âlem-i 'aşk
Ĥazâmı şûret-i ĥâl-i tebâh-ı 'âşıkdır
- 3 Olup rîzâ ile peşmîne-pûş-ı teslîmi
Maĥâm-ı terk ü fenâ ĥânĥâh-ı 'âşıkdır
- 4 Ĥo âh ü nâleyi ey dil ki künc-i ĥâmûşı
Zebân-ı ta' n-ı adûdan penâh-ı 'âşıkdır
- 5 Şerârı encüm ü her tâze dâĥım şubĥ u mesâ
Sipihr-i sînede ĥurşîd ü mâh-ı 'âşıkdır
- 6 Kemâl-i 'aşk ile mey-ĥâne-i ĥaĥîkat olur
Mecâz-ı mey-gede-i intibâh-ı 'âşıkdır
- 7 Nazîm devr-i şeh-i 'aşkda piyâle-i Cem
Şikeste bir ĥadeĥ-i bezm-gâh-ı 'âşıkdır

188 (T: 233a, H: 170b, R: 219a, A: 196b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Serinde şanma ki dûd-ı siyâh-ı 'âşıkdır
Şükûfte sünbül-i ĥarf-ı külâh-ı 'âşıkdır

- 2 Nühüfte râzını her bir nazarda fâş eyler
Cihânda var ise rüsvâ nigâh-ı ‘âşıkdır
- 3 Hâdeng-i zehre-şikâf u kemân-ı saht-eşer
Enîn ü âh ile kıadd-i dü-tâh-ı ‘âşıkdır
- 4 Firâk-ı yâr ile her dem ne kanlar ağladuğı
Dü-çeşm-i ter iki ‘âdil güvâh-ı ‘âşıkdır
- 5 Zamân zamân sefer itdikçe kûy-ı cânâna
Cihân cihân gam-ı dil zâd-ı râh-ı ‘âşıkdır
- 6 Dem-i su ’âl o bî-dâd-ı hüsne var mı cevâb
Teninde her ser-i mû dâd-hâh-ı ‘âşıkdır
- 7 O hüsni havşala-sûza dûcâr olunca Nazîm
Sükûn u şabr u taḥammül günâh-ı ‘âşıkdır

189 (T: 233a, H: 171a, R: 219a, A: 197a)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Zuhûr eyler o baḫşâyış ki âb ü gilde pinhândır
Bir isti‘ dâd lâ-büd nâkış u kâmilde pinhândır
- 2 Sükût eyler bu hây u hûydan vâsıl olan sâlik
Nümâyân tîr ü ceste râhda menzilde pinhândır
- 3 Nigâh-ı Kaysa Leylî şûret ü ma‘nâda hep birdir
Olurken cilve-güster nâkâda maḫmilde pinhândır
- 4 Nola râz-ı maḫabbet olmasa bir sînedi mestûr
O bir sırdır ki ne mecnûnda ne ‘âkılda pinhândır
- 5 Dil-i şeydâ degildir ‘aşkıdan dîr olsa da hâlî
O sâhil gâh yemde gâh o yem sâhilde pinhândır
- 6 O mekkârîñ düşelden bîm-i zindân-ı zenaḫ-dânı
Telâşından füsûn-kârân çeh-i Bâbilde pinhândır
- 7 Süveydâdır Nazîm ol noḫta-i hâl-i siyeh gûyâ
Ruḫ-ı dildârda peydâ derûn-ı dilde pinhândır

190 (T: 233a, H: 171a, R: 219a, A: 197a)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 İdenler köhne ‘aşk-ı ‘âşığı tâze cüvânlardır
Perîler dil-rübâlar şûḫlar şîrîn-zebânlardır
- 2 Nola gâhî dile geh cânâ tîr-endâz-ı nâz olsa
Dil ü cân ol dü-ebrû-yı kemân-dâra nişânlardır

- 3   ‘ Aceb mi çeşm-i mesti sürme-i naḥvet-perest olsa
O ebrûlar ki kuḥl-i nâz ile pür sürme-dânlardır
- 4   Şu‘ â‘-ı âfitâb-âsâ nola olsa perîşân nâz
O kâküller ki çetr-i hüsne müşğîn rîsmânlardır
- 5   Ḥazer şad-el-ḥazer efsûn-ı çeşm-i ğamze-kârândan
Firîb-i nâz ile mazlûm-şûret bî-amânlardır
- 6   Gül-i dâĝ-ı maḥabbetle riyâz-ı ‘ aşkıdır sînem
Sirişkim cûy-ı ḥûnîn selsebili üstühânlardır
- 7   Nazîmâ dil maḥabbetden maḥabbet dilden olmaz dûr
Qadîmî âşînâlar mihrîbânlar yâr-ı cânlardır

191 (T: 233b, H: 171b, R: 219b, A: 197a)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1   Muḳavves kaşları yârîñ ki peyveste kemânlardır
Elif qaddim benim dâl eyleyen hemvâre anlardır
- 2   İderler ğâret-i mülk-i niyâza türktâz-ı nâz
Gözi Tâtârlar ki yaḥşî bilmezler yamanlardır
- 3   Düşen üftâdeler bâm-ı bülend-i ‘ aşkıdan ey dil
Bilürler mûmyâ-yı derd-mendân mû-miyânlardır
- 4   Nesîm-i âhdan emvâc-ı deryâ-yı maḥabbetdir
Qıyâs itme ser-â-ser sînem üzre üstühânlardır
- 5   Ḥazer naqş-ı firîbinden ki nîli perde-i eflâk
Hezârân tâc-dâr üzre qurulmuş sâye-bânlardır
- 6   Nola sûrâḥ sûrâḥ itse ebrû-yı kemân-dârı
O tîr-endâza cân u dil ki levḥ-i imtiḥânlardır
- 7   Nevâda eyleyen ṭab‘-ı Nazîm’i bülbül-i ‘ uşşâk
Dem-â-dem nâlelerle gül-ruḥân gonca-dehânlardır

192 (T: 233b, H: 171b, R: 219b, A: 197a) (Mef‘ ülü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1   Ḥaḳḳâ olur mehâbet-i ‘ aşkıyla mâr mûr
Olmaz ḥarîf o mûra velî şad-hezâr zûr
- 2   Lâ-büd döner bu ‘ aşk-ı mecâzî ḥaḳîqate
Feyz-i kemâl ile olur elbette nâr nûr
- 3   Olmaz ḥazîn-i ‘ aşkıda meyl-i sūrûr-ı şevḳ
Bilmez derûn-ı ‘ âşîk-ı pür-inkisâr sûr

- 4 Behrâm-ı Gûr-veş ne kadar zûrkâr iseñ
Eyvân-ı zer-nigârîñ ider rûzgâr gûr
- 5 Ey dil mükedder olmasun âyîne-i derûn
Bir gün ğubâr-ı hecri nem-i vaşl-ı yâr yur
- 6 Hüsniyle ‘âşıkâ o şeker-leb şafâ virir
Tûfî-dilândan olmasun âyîne-dâr dûr
- 7 Göster Nazîm nazm-ı zümürüd-ğhavâşîñı
Olsun şasûd-ı mâr-ı dil-i kîne-kâr kûr

193 (T: 234a, H: 171b, R: 220a, A: 197b)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 O zülf-i ğam-be-ğam kim ‘ârız-ı cânâne inmişdir
Şehâb-ı fitnedir ğülzâr-ı ğüsn ü âna inmişdir
- 2 Raķibe nâvek-i çeşm-i kebûdı eylemiş te ‘şîr
Kağzâ peykânı ğuyâ gökden ol nâdâna inmişdir
- 3 Şaķın naķd-i dil-i şûrîdeyi dest-i firîbinden
Ki derd-i ğamze ceyb-i ser-be-mühr-i cânâna inmişdir
- 4 Nola her âstînim olsa pür-cû seyl-i eşkimden
Gözüm yaşı ğirîbândan geçüp dâmâna inmişdir
- 5 Süzölmüş kâkülünden ğâlîne meyl eyleyüp ğöñlüm
O murğ-ı ‘anberîn lâne görünce dâne inmişdir
- 6 Ziyâret eylese ğâk-i mezâr-ı ‘âşıkı ol mâh
Şanurlar nûr-ı ğabr-i küşte-i hicrâna inmişdir
- 7 Nola dâd-ı sühanda eyleseñ tûfîleri ğâmûş
Nazîmâ feyz-i Ħaķdır nuţķ-ı pâk insâna inmişdir

194 (T: 234a, H: 172a, R: 220a, A: 197b)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Ğöñül o turre-i müşğîn-kemende düşmüşdür
Ğarîb dâma ‘aceb kayd u bende düşmüşdür
- 2 Bütânı itmededir çâk çâk eţvârı
Bu tarz-ı ğûb ki ol şeh-levende düşmüşdür
- 3 ‘Aceb mi ber-zede-dâmân-ı nâz olup yürise
Kağbâ-yı ‘işve o serv-i bülende düşmüşdür
- 4 Cünûmı sedd idi derd-i mağabbete Kağsıñ
Belâ-yı ‘aşķa o dîvâne ķande düşmüşdür

- 5 Ğamiñla ey gül-i ter cismim eyledim pür-dâğ
 Ğumâş-ı câme saña baña jende düşmüşdür
- 6 Ğoma ayakda dil-i zârı Ğâkden Ğaldır
 Niğâh-ı merĞamet it derd-mende düşmüşdür
- 7 Nağim peyrev olursam ‘aceb midir nazarım
 Bu nev-zemîn Ğazel-i dil-pesinde düşmüşdür

195 (T: 234a, H: 172a, R: 220a, A: 197b)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Çemende zevĞ leb-i cûy-bâra Ğalmışdır
 Şafâ-yı ‘âlem-i âb ol diyâra Ğalmışdır
- 2 Kûlâh Ğüşesine aldı zûlfini dilber
 Cünûnumuz yine faşl-ı bahâra Ğalmışdır
- 3 Ğayâl-i çeşm-i bûtân var Ğalem-rev-i dilde
 O fitneler yine bilmem ne kâra Ğalmışdır
- 4 Seniñ de bâb-ı murâdın olur Ğüşâde Ğöñül
 Hemân müsâ‘ade-i rûzgâra Ğalmışdır
- 5 Fiğân ki pençe-i pür-zûr-ı ‘aşĞ-ı dilberde
 Nağim ceyb-i dilim pâre pâre Ğalmışdır

196 (T: 234b, H: 172a, R: 220b, A: 198a)

(Mef‘ ûlü Mefâ‘ ilün Mef‘ ûlü Mefâ‘ ilün)

- 1 La‘ liñ Ğörüp ağlarsam ey mâh-liğâ hoşdur
 Ben mest-i mey-i ‘aşĞam mestâne baña hoşdur
- 2 Şatranc-ı maĞabbetde yoĞdur oyunuñ zâhid
 Bihûde keş-â-keşden izhâr-ı zekâ hoşdur
- 3 Bir serviñ olup ey dil kûyında hevâ-dârı
 Bûlbüllere dem-sâz ol Ğüşende hevâ hoşdur
- 4 İtmiş mey-i dûşine nergislerini maĞmûr
 SâĞi o nihâl-i Ğül şun sâĞarı nâ-hoşdur
- 5 Dil-dâra Nağim-âsâ cân virse nola ‘uşşâĞ
 Râh-ı Ğam-ı cânânda teslim ü rızâ hoşdur

197 (T: 234b, H: 172b, R: 220b, A: 198a)

(Mef‘ ûlü Mefâ‘ ilü Mefâ‘ ilü Fe‘ ülün)

- 1 Ğüşnüñ ki seniñ pertev-i mihr-i ezeliğir
 Her berĞ-i Ğafî şu‘lesi bir nûr-ı celidir

- 2 Hâl-i siyehiñ gûşe-i çeşmiñde gören dir
Bir şûret-i Kânberdir o taşvîr-i ' Alîdir
- 3 Cânâ harem-i Ka'bede 'id itmege beñzer
Kûyiñda vişâliñ ki diliñ mâ-ħaşalıdır
- 4 Sevdâ-yı ser-i halka-i gîsû-yı siyâhiñ
Farq-ı dil-i şeydâda mu'allak ecelîdir
- 5 Mest itdi dili bâde-i esrâr-ı Hudâyî
Keyfiyyet-i rindân-ı gedâyî 'amelîdir
- 6 Pend-i Cem'i itmişdi meger dürr-i binâgûş
Câmıñ daħi meclisde kulağı küpelidir
- 7 Her hâlet ile râm iden ol vahşî ğazâlî
Ĥaqqâ ki Nazîmiñ bu ser-âmed ğazelidir

198 (T: 234b, H: 172b, R: 220b, A: 198a)

(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 Bezm-i ħarabiñ sâĝar-ı gül-fâmı tehîdir
Rindiñ yine ceyb-i dil-i nâ-kâmı tehîdir
- 2 Bülbülleri mestâne vü şûrîde vü şeydâ
Bağsañ yine gülşende gülün câmı tehîdir
- 3 Her gûşesi 'uşşâk ile maħşer-gede-i 'aşk
Zann itme gönül kûy-ı dilârâmı tehîdir
- 4 Cân u dili bend itmede ol turre muqayyed
Görseñ yine bu şayd-gehiñ dâmı tehîdir
- 5 Nân-pâre-i iħşâniñ kim gördi Nazîmâ
Çarħ-ı feleĝiñ süfre-i in'âmı tehîdir

199 (T: 235a, H: 172b, R: 221a, A: 198a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Remed incitdi çeşm-i yâri şanmañ ebruvândır
Siyeh kuħl ile bir yanında iki sürme-dândır
- 2 Remedden şanma pür-hûn nergis-i mest-i dil-ârâya
Şarâb-ı 'işve gelmiş câm-ı nâziñ ser-girândır
- 3 Remedden çeşm-i hûn-rîz-i siyeh-mestinde dil-dârıñ
Siyeh çenber degildir âteş-i âhım duħândır
- 4 Remedden nergis-i bîmâr-ı yâr olmuş yine gül gül
Bahârîstân-ı behcetdir melâħat gül-sitândır

- 5 Remedden çeşm-i cânânda Nazîmâ kuhl zann itme
Şarâb-ı nâzî nûş itmiş siyeh-mesti nişânıdır

200 (T: 235a, H: 173a, R: 221a, A: 198b)

(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Yârin ki dehre cünbişi âfet nişânıdır
Tarz-ı kıyâm-ı kıddi kıyâmet nişânıdır
- 2 Dil nâle-senc olursa revâdır ceres gibi
Sînem hadeng-i mihr ü maḥabbet nişânıdır
- 3 Olsun cihân-ı 'aşka revân hükm-i ebruvân
Zîrâ berât-ı hüsn ü melâḥat nişânıdır
- 4 Hûn-âb-ı dîde itdi beni kâm-rân-ı 'aşk
Dâğ-ı serim başımda sa'âdet nişânıdır
- 5 Bir seyyid-i cemâle gönül virdim ey Nazîm
Kim ḥaṭṭ-ı sebz-fâmı siyâdet nişânıdır

201 (T: 235a, H: 173a, R: 221a, A: 198b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Ğamze-i dildâr kim şahbâ-perest-i 'işvedir
Ber-zede-dâmen güle işkeste mest-i 'işvedir
- 2 El-ḥazer şad el-ḥazer ey fitne râh-ı yârdan
Mest-i nâz olmuş gelür ḥançer-be-dest-i 'işvedir
- 3 İtmede şad 'arbede fitneyle çeşm ü ğamzeler
Her biri bir kâfir-i peymân-şikest-i 'işvedir
- 4 Gelse feryâda derâ-âsâ nola cân u dilim
Sîne âmâc-ı hadeng-i nâz-şikest-i 'işvedir
- 5 Neşve-baḥş olsa nola kilik-i nevâ-senc-i Nazîm
Sâkî-i feyz-âver-i bezm-i elest-i 'işvedir

202 (T: 235a, H: 173a, R: 221a, A: 198b)

(Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün)

- 1 Cânâ ruḥuñda kâkülün her-dem-bahâr-ı 'işvedir
Ya' nî gülünle sünbülün her-dem-bahâr-ı 'işvedir
- 2 Sevdâ-yı la'liñle müdâm 'aks-i ruḥuñda şubḥ u şâm
Reng-i 'izârıñda mülün her-dem-bahâr-ı 'işvedir
- 3 Meftûn olup ruḥsârıña revnaḥ virüp destârıña
Gûyâ ki her bergi gülün her-dem-bahâr-ı 'işvedir

4 Gül ruĥlarıñ yâd eyleyüp mestâne feryâd eyleyüp
Mînâda zıkrı kılķulũñ her-dem-bahâr-ı ʿiŝvedir

5 Őevķ-i ruĥuñla rûz u Şeb ey gül-ʿ izâr ü ğonca-leb
Virđi Nazîm-i bülbülũñ her-dem-bahâr-ı ʿiŝvedir

203 (T: 235b, H: 173a, R: 221b, A: 198b)

(Fâʿ ilâtün Fâʿ ilâtün Fâʿ ilâtün Fâʿ ilün)

1 Devr-i güldür faşl-ı nûş-â-nûş-ı ʿiŝret vaķtidir
Ĝûŝe ğûŝe yâr ile ğülŝende ŝoĥbet vaķtidir

2 Oldı tâb-efĝen Şeb-i zülfinde envâr-ı cemâl
Ķadre irdiñ ey dil-i şûrîde ĥâcet vaķtidir

3 Zülf-i dilberdir ğüzer-ĝâhıñ emânet ey şabâ
Mû-be-mû derd-i dili eyle ĥikâyet vaķtidir

4 Ĥande-i raĥm eyleye şâyed o Şeh mestânedir
Aĝla ĥâlîñ ey sirişk-i dîde fırsat vaķtidir

5 Ĝuŝŝadan beñzi ŝararmıŝ nâle dönmüş nâleden
ʿÂŝıķ-ı zerd ü nizâr u zâra ŝefķat vaķtidir

6 Bir çekilmez kıavs-i âhendir maĥabbet ey ĝöñül
Ķaddiñi zihĝîr-i ĝayret eyle ĝayret vaķtidir

7 Reh-nümâ-yı semt-i maķŝûd ol Nazîm-i bî-kese
Gel yetiş ey Ĥızr-ı himmet eyle himmet vaķtidir

204 (T: 235b, H: 173b, R: 221b, A: 199a)

(Fâʿ ilâtün Fâʿ ilâtün Fâʿ ilâtün Fâʿ ilün)

1 Ķâmet-i bâlâ-yı dilber serv-i ser-keş kendidir
Şaçlı sünbül ol iki zülf-i müşevveş kendidir

2 ʿÂŝıķı müĝĝânlarından evvel eyler dil-figâr
Ĝamze-i cânân ki tîr-i rûy-ı terkeş kendidir

3 El-ĥazer bir berķdir her mevci ey fülk-i felek
Sûz-ı âh-ı girye-ĥîzim baĥr-i âteş kendidir

4 Naķŝına aldanma nûşı nîş ü ŝehdi zehrdir
Ķarĥ-ı merdüm-küş ĥazer mâr-ı mûnaķķaŝ kendidir

5 Cürʿ ası eyler mezâķ-ı telĥi şîrin ey Nazîm
Laʿ l-i nâb-ı dil-rübâ şahbâ-yı bî-ĝaŝ kendidir

205 (T: 235b, H: 173b, R: 221b, A: 199a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Şarâb içsem gelen gözden o demde eşk-i hasretidir
Benim mestâne kârım bezm-i gamda eşk-i hasretidir
- 2 Degil bâde bilürin sâgar içre yâd idüp devrin
Te'essüfle pür olmuş çeşm-i Cem'de eşk-i hasretidir
- 3 Dem-â-dem kârım âh-ı âteşindir gûşe-i gamda
Pey-â-pey şan' atım künc-i elemde eşk-i hasretidir
- 4 Çemende kaçtre-i şebnem tarâvet-balş-ı sünbüldür
O zülf-i çîn çîn ü ham-be-hamda eşk-i hasretidir
- 5 Firâk-ı yâr ile olsa gözüm yaşı nola deryâ
Hemân bârân degil fûrkatde yemde eşk-i hasretidir
- 6 Olup cûyâ o mâhı iştiyâk-ı mihr-i hüsn ile
Dü-çeşmimden ağan her bir kademde eşk-i hasretidir
- 7 Nazîm ol şâh-ı hüsn nâme yazdıka bükâ itsem
Müreккеb yerine nevk-i kalemde eşk-i hasretidir

206 (T: 236a, H: 174a, R: 222a, A: 199a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Serimde gül gam-ı aşkıñla dâg-ı hasretidir
Piyâle sensiz elimde ayâg-ı hasretidir
- 2 Reh-i vişâlde vâdî-i hecre düşmeyenin
Delili Hızır ise de güm-sürâg-ı hasretidir
- 3 O serv-quadde nola cilve-gâh-ı nâz olsa
Hezâr-dâgla sinem ki bâg-ı hasretidir
- 4 Fetîli rişte-i gîsû-yı hûr olursa dağ
Viren bu meclise revnağ çerâg-ı hasretidir
- 5 Nüvid-i harf-i ümîde döner mi gûş-ı kabûl
O kim Nazîm gibi bî-demâg-ı hasretidir

207 (T: 236a, H: 174a, R: 222a, A: 199a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilâtün)

- 1 Görelden ebrû-yı garrâñı gurre gurre degildir
Yanında tal' atıññ âfitâb zerre degildir
- 2 Mişâl-i şâne olan çâk çâk-i hasret-i zülfün
Ümîd-i vuşlat ile bî-müdârâ erre degildir

- 3 Görünce itmeye mi kına kına hûn-ı dili nûş
Ğazâl-i çeşm-i siyâhıñ o şîr-i nerre degildir
- 4 Helâk-i hâsretiñe tîğ-ı cevri eyleme der-kâr
Kişîye şâhım ölüm birdir iki kerre degildir
- 5 Hezâr mihr-i giyâ bitse çâr-bâğ-ı felekde
O sebze-i haşa nisbetle berg-i terre degildir
- 6 Tufeyl gökde Mesîhâ-mişâl Hızr ile İlyâs
Hemân şalâ-yı gam-ı ‘aşk baır ü berre degildir
- 7 Nazîm nazm-ı dürer-bârîña nazîre de olsa
Yine zebân-zed olup böyle rûz-merre degildir

208 (T: 236a, H: 174a, R: 222a, A: 199b)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Hâk-i pâ-yi dil-rübâ kim tûtiyâ-yı dîdedir
Tûtiyâ-yı nûr-ı maız eyler cilâ-yı dîdedir
- 2 Yâri gördükçe nola çeşmimden aksa çeşmeler
Dağı çok şu götürür bu mâcerâ-yı dîdedir
- 3 ‘Aks-i hüsn-i yâra çeşmim cilve-gâh olsa sezâ
Bir perîdir kim yeri mînâ-serâ-yı dîdedir
- 4 Kızı kızarsa ‘aceb mi rûy-ı dildârı görüp
‘Âlem-i ervâhdan çâk-âşinâ-yı dîdedir
- 5 Dil süveydâsın revâdır ‘arz iderse ey Nazîm
Hâl-i rûy-ı yâr kim merdüm-rübâ-yı dîdedir

209 (T: 236b, H: 174a, R: 222b, A: 199b)

(Mef‘ ûlü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Faşl-ı bahâr bâğ-ı murâdım resîdedir
Gül-deste-i hadîka-i maşûd çidedir
- 2 Olsam ‘aceb mi nergis ü gül gibi çeşm ü gûş
Harf-i vişâl kim dehenînden şenîdedir
- 3 Bir kerre bûs iden seni ölmez mişâl-i Hızr
Âb-ı hayât la‘l-i lebiñden çekîdedir
- 4 Şad-el-amân ki hayret-i hüsnüñle ey perî
Mânend-i gonca câme-i şabrım derîdedir
- 5 Ğamzeñ hadengi olsa nola dilde cây-gîr
Peykân-ı nâz levh-i niyâza halîdedir

- 6 Mihrâb-ı ebruvânîna gökden sücûd ider
Bihûde şanma kıaddi hilâliñ hamîdedir
- 7 Bismil-geh-i ğamînda nola olsa mużtarib
Dil şayd-ġâh-ı ‘aşkıda murġ-ı ŧabîbedir
- 8 Sînemde dâġ-ı ħasret olur sâġar-ı neşât
Sensiz şarâb-ı nâb baña ħûn-ı dîdedir
- 9 ‘İkd-i le ‘âl dinse revâ nazmıña Nazîm
Silk-i beyâna gevher-i ma‘ nâ keşîdedir

210 (T: 236b, H: 174b, R: 222b, A: 199b)

(Mef’ ilü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

- 1 Ħâr-ı ‘alâkıadan o ki dâmen-keşîdedir
Âzâde serv-i bâġ gibi âremîdedir
- 2 Şadr-ı niyâzı maşrıġ-ı ħurşîd-i nâz ider
Mânend-i şubĥ ol ki ġirîbân-derîdedir
- 3 Ħaġġâ hezâr-çeşm ile seyr-i cemâl iden
Her ‘uzvı dâġ-ı ħasret ile dîde dîdedir
- 4 Çarĥa külâh-ı naĥveti âvîze eyleyen
Ħurşîd ü mâh olursa daĥi ser-bürîdedir
- 5 Zîr-i nigîn iden felegi âfitâb-veş
Maġrûr olmasun ki zevâli resîdedir
- 6 Zîb-i nigîni gevher-i mâh-ı münîr olur
Ol kim felekde hâle-i kıaddi hamîdedir
- 7 Âb-ı ħayâtı feyz-i ħikem dem-be-dem Nazîm
Ġuyâ ki lûle-i kıalemiñden çekîdedir

211 (T: 237a, H: 174b, R: 223a, A: 200a)

(Mefâ’ ilün Fe’ ilâtün Mefâ’ ilün Fe’ ilün)

- 1 Şikenc-i kâkül-i dilber ki pîç ü tâbdadır
Fütâde dilleri ġel ġör ne ıztırâbdadır
- 2 Meger ki ħûn-ı dü-çeşm-i niyâzı sildi yine
Benân-ı nâz ki rengîñ-i ħizâbdadır
- 3 ‘Aceb uyutmadılar mı şeb-i niyâz seni
Şabâĥ nâzından nergisiñ ki ħâbdadır
- 4 Nigâh-ı nâzı helâkinde olmuş âzürde
Ġöñül o çeşm-i siyeh-mestden ħicâbdadır

5 İder dü-dîde-i hürşîd ü mâhı tîre yine
Nazîm gerçi ruḥ-ı dil-rübâ niḳâbdadır

212 (T: 237a, H: 175a, R: 223a, A: 200a)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Âb-ı ḥayât la' l-i lebiñden nümûnedir
Ḥaṭṭiñ sevâd-ı zulmete rûşen nümûnedir
- 2 Bedr ü hilâl-i çarḥdan ey mihr-i meh-cebîn
Gûyâ o ṭavḳ-ı ceyb o gerden nümûnedir
- 3 Peymâne-i leb-â-leb-i şahbâ-yı 'aşḳdan
Her dâĝ-ı şu' le-rîz-i ser ü ten nümûnedir
- 4 Ḥâlât-ı 'aşḳ nuṭḳa gelir eyleme kıyâs
Saña zebân-ı ḥayret-i sûsen nümûnedir
- 5 Yâriñ siyâh-mestî-i çeşminden ey Nazîm
Ḥayrân demîde nergis-i gülşen nümûnedir

213 (T: 237a, H: 175a, R: 223a, A: 200a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Fiĝânım cevriñe zann itme lâyıḳ olduğumdandır
Günâhım cân u dilden saña 'âşîḳ olduğumdandır
- 2 Nola dâĝ-ı nihânım sûz-ı dilden 'âşîkâr olsa
Seniñ derdiñle cânâ baĝrı yanık olduğumdandır
- 3 Revâdır pençe-i mihrîñle çâk olsa girîbânım
Yoluñda şubḥ-ı şâdıḳ gibi şâdıḳ olduğumdandır
- 4 Dil-i mecrûḥ-ı 'uşşâka olurken merhem-i râḥat
Benim işler derûnum zahmı ḥâzîḳ olduğumdandır
- 5 Nazîmâ çekdigim cevr ü cefâlar bî-vefâlardan
Tekellûf ber-ṭaraf yâr-ı muvâfiḳ olduğumdandır

214 (T: 237a, H: 175a, R: 223a) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Dem-i şubḥ-ı neşâṭım maşrıḳ-ı rûy-ı Muḥammeddir
Şeb-i yeldâ-yı şevkim şâm-ı ĝisû-yı Muḥammeddir
- 2 'Aceb mi 'âlem-i mihr ü maḥabbet olsa teşhîrim
Berât-ı 'aşkımiñ ṭuĝrâsı ebrû-yı Muḥammeddir
- 3 Sezâdır ḥâl ĝâh çarḥa degse gün gibi başı
Ḥam-ı çevĝân-ı zülfünde gönül ĝuy-ı Muḥammeddir

- 4 Mişâl-i murğ-ı dil hep kumriyân tavk-der-gerden
Giriftâr-ı dü-zülf-i ‘anberîn müy-ı Muḥammeddir
- 5 Lebinden bir peyâm-ı şıḥhat oldı derdime dermân
Şifâ-sâz-ı derûnum nûş-dârü-yı Muḥammeddir
- 6 Olur her zerresi kuḥl-i cilâ-yı çeşm-i mihr ü mâh
O kim pâ-mâl olup ḥâk-i ser-i küy-ı Muḥammeddir
- 7 Süveydâ-yı dili sîm-âb-veş muḫtarib iden dâ’im
Ruḥında dâne dâne ḥal-i hindû-yı Muḥammeddir
- 8 Benimle hem-dem ü hem-râz iken gerdûn cüdâ kıldı
‘Aceb kimler bugün zânû-be-zânû-yı Muḥammeddir
- 9 Naẓim-âsâ revâdır sâyesinde hoş geçinsem ben
Zemîn-i dilde servim ḫadd-i dil-cû-yı Muḥammeddir

215 (T: 237b, H: 175b, R: 223b, A: 200a)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Felekde söyledir bir dilber-i meh-sînemiz yokdur
Şeker-ḥâ tûṭf-i gûyâlarız âyînemiz yokdur
- 2 Kirâmî gevher-i zî-kıymetiz ammâ ki şad-efsûs
Bu vîrân-ḥânede bir mâlik-i gencînemiz yokdur
- 3 Nola rûz-ı ezelden maḥrem-i râz-ı derûn olsa
Dil-i şeydâ gibi bir hem-dem-i dîrînemiz yokdur
- 4 ‘Aceb mi hefte-i ‘aşk u maḥabbet olsa rûz-efzûn
Bizim ey ṭıfl-ı dil âzâdî-i azînemiz yokdur
- 5 Mişâl-i şem‘ -i meclis ḫırkamız bir şu‘ ledir ancak
Gül-i ra‘ nâ gibi şad-çâkdan peşmînemiz yokdur
- 6 Ğaraż ‘ayn-ı ḫaḫîkatle temâşâ-yı cemâlîndir
Ḥabâb-âsâ derûn-ı sînemizde kînemiz yokdur
- 7 Görüp sîm-i sirişk ü çihre-i zerd olmadıñ mâ’il
Naẓim-âsâ bizim ey mâh-ı hercâyi nemiz yokdur

216 (T: 237b, H: 175b, R: 223b, A: 200b)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Nizâr itdi tenim fikr-i miyânîñ var ise yokdur
Beni maḫv eyledi râz u dehânîñ var ise yokdur
- 2 İşiñ altun ider iksîr-i ‘aşk-ı yâr-i sîmîn-ber
Dime ey dil vücûdî kîmyânîñ var ise yokdur

- 3 Ruḥın zülfiyle setr eyler ne kâfir-kîşdir yâ Rab
Ki dîni ol meh-i nâ-mihribânîñ var ise yoḡdur
- 4 Vişâle naḡd-i cân istermiş ol kâlâ-fürûş-ı nâz
Diye ey ‘âşık-ı şûrîde cânîñ var ise yoḡdur
- 5 Nazîm itmiş Süleymânlık yine Kâf-ı ma‘ânîde
Meger mişli o ‘anḡâ-yı beyânîñ var ise yoḡdur

217 (T: 238a, H: 175b, R: 224a, A: 200b)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Şaf-ı ḡûbân-ı şeh̄r içre o mihr ü meh-liḡâ birdir
Belî âyine çok âyine-i ‘âlem-nümâ birdir
- 2 Melâḡatde nola bir dâne olsañ ḡüsn ile şânî
Yine âyinede var ise ‘aksiñdir Ḥudâ birdir
- 3 Beni hicrânîñ öldürdi el urma tîḡ-ı âzâra
Ölüm ḡüstâḡ-ı ‘aşḡa ey şeh̄-i ḡüsn ü bahâ birdir
- 4 Vişâliñle birin şâd itme birin hecr ile nâ-şâd
Bilürsin cân-ı ‘uşşâḡ-ı za‘îf ü mübtelâ birdir
- 5 Beyâbân-ı maḡabbetde bülend ü pest yek-sândır
Ḥuzûr-ı pâdişâh-ı ‘aşḡda mîr ü gedâ birdir
- 6 Serâba ḡarḡ iderler dem-be-dem ‘atşân-ı iḡsânı
Meger kim va‘d-i kemmûn va‘de-i luḡf-ı ekâbirdir
- 7 Nazîm eş‘ârîña her vech ile söz yoḡ nazîr olmaz
Bu tâze ḡarḡ ile ḡaḡḡâ bu nazm-ı dil-ḡüşâ birdir

218 (T: 238a, R: 224a, A: 200b)

(Müstef‘ ilün Müstef‘ ilün Müstef‘ ilün Müstef‘ ilün)

- 1 ‘Âlem yine buldı şeref hem ‘îd ü hem nev-rûzdur
Dehr oldı pür-şûr u şeḡaf hem ‘îd ü hem nev-rûzdur
- 2 Der-beste endûh-ı miḡen geḡdi yere beytül-ḡazen
ḡam sînelerden ber-ḡaraf hem ‘îd ü hem nev-rûzdur
- 3 Yâr ile olsun ‘işretîñ var iken elde furşatîñ
Evḡâtîñi itme telef ‘îd ü hem nev-rûzdur
- 4 Muḡrib tenimde henûz her ḡüşede bir sâz u söz
ḡöḡsün döḡer meclisde def hem ‘îd ü hem nev-rûzdur
- 5 Bulsun ḡumâr-ı ḡam fenâ el ur ayaḡa sâḡiyâ
Reftâre gel sâḡar-be-kef hem ‘îd ü hem nev-rûzdur

- 6   Ḥayr ile demdir yâd ola her bir kadehde şâd ola
Ervâh-ı rindân-ı selef hem ‘îd ü hem nev-rûzdur
- 7   Gerdûn yeter cevri eylesün sâkî kadeh devri eylesün
Olmuş sıfâl ü yâ necef hem ‘îd ü hem nev-rûzdur
- 8   Bezmi-i çemende şöhbete yârân ‘ayş u ‘işrete
Bir câm-ı Cemdir her hâzef hem ‘îd ü hem nev-rûzdur
- 9   Devrin bu gün kııl ‘âlemin ferdâya şal ferdâ ğamın
‘Ayş-i dem eyle lâ-tehfâf hem ‘îd ü hem nev-rûzdur
- 10   Ṭab‘-ı Nazîm itdi yine yârân-ı ‘aşrîñ bezmine
Nazm-ı dürer-bârın tuhfâf hem ‘îd ü hem nev-rûzdur

219 (T: 238b, R: 224b, A: 200b) (Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1   Metâ‘-ı dil ki nessâc-ı fenâ kâlâlarındandır
Süveydâ anda teslîm ü rızâ tamğâlarındandır
- 2   Gönül bir bezmi-i hâşü'l-hâşa mahremdir ki câm-ı Cem
Sifâlin pâre-i pâyi-ı hum-ı şahbâlarındandır
- 3   Şikest itdi zücâc-ı tevbemi bir âteşin mey kim
Naşûh ol bâdeniñ rind-i kadeh-peymâlarındandır
- 4   Reh-i âmed-şüd-i dildârı nem-nâk itmedir kârı
Sirişk-i dem-be-demle çeşm-i ter sakkâlarındandır
- 5   Ğarîk-ı ‘aşkına çîn-i cebîn-i nâzî hûbânîñ
Nuḥustîn mevce-i deryâ-yı istiğnâlarındandır
- 6   O ebrûlar nola olsa perestiş-gâh-ı deyr-i ‘aşk
Bütânîñ ol şanem mümtâz u müsteşnâlarındandır
- 7   Niyâz-ı vaşl ile nev-devletân-ı mesned-i nâzîñ
Ğam-ı imrûz-ı ‘âşîk va‘ de-i ferdâlarındandır
- 8   Raķibe ruḥşat-ı ta‘n telâş-ı ‘âşîk-ı şeydâ
O mâhîñ gûşe-i ebrû ile imâlarındandır
- 9   Nola ṭab‘-ı Nazîm'i feyz-i ilhâm eylese cûşân
Dür-i nazm-ı teriñ mevvâc olan deryâlarındandır

220 (T: 238b, R: 224b, A: 201a) (Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1   Gönül bir meclisiñ rind-i kadeh-peymâlarındandır
Ki çeşm-i Cem ḥabâb-ı sâğar-ı şahbâlarındandır

- 2 Ezel âgâzı encâmı ider der-i ‘ âlem-i ‘ aşkıñ
Beyâbân-ı kıyâmet teng-ter şahrâlarındandır
- 3 O şem‘ -i nâza aḥvâlin ‘ aceb mi yansa ser-tâ-ser
Göñül pervâne-i pür-sûz-ı bî-pervâlarındandır
- 4 Yetişdirdi ḥaṭ-ı sebz-i riyâz-ı ḥüsn-i cânânı
Meger kim Hızr o gülzârıñ çemen-pîrâlarındandır
- 5 Dil-i dîvâneniñ zencîre cünbân olduğı böyle
Şaçı leylâlarıñ kâkülleri sevdâlarındandır
- 6 Kıyâm-ı nâz ile refâra geldikçe sehî-ḳadler
Belâ-yı dil nihâl-i ḳâmet-i bâlâlarındandır
- 7 Nazîm ehl-i niyâza ḥâce-gân-ı bender-i nâziñ
Cefâ evvel mezâd-ı sûḳ-ı istiğnâlarındandır

221 (T: 238b, R: 224b, A: 201a) (Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 ‘ Aks-i bâde dîde-i ter-ḥâne-i âyînedir
Âb-ı şâfa ḥaḳ bu gevher ḥâne-i âyînedir
- 2 Nâz u ‘ işve ḥüsn-i ‘ âlem-gîrine zînet yeter
Ḳande ‘ azm eylerse dilber ḥâne-i âyînedir
- 3 Çîn-i naḥvet gösterir ol ebruvânı tâb-dâr
Cevhere açılsa ḥançer ḥâne-i âyînedir
- 4 Duḥter-i rez ḥacle-dâr oldukça kendin gösterir
Sâḳiyâ var ise sâgar ḥâne-i âyînedir
- 5 Her taraftan şem‘ -i bezm olsa ‘ aceb mi rû-nümâ
Şekl-i fânûs-ı müdevver ḥâne-i âyînedir
- 6 ‘ Âşık u ma‘ şukuñ eyler şüret-i ḥâlin ‘ ayân
‘ Aşḳ güyâ bir muşavver ḥâne-i âyînedir
- 7 Gösterir ‘ aybıñ görürseñ ‘ aybını gayrıñ eger
Ḥâne-i dünyâ ser-â-ser ḥâne-i âyînedir
- 8 Olmada ‘ ibret-nümâ timşâl-i gûn-â-gûn ile
Çarḫ-ı minâ-fâm beñzer ḥâne-i âyînedir
- 9 Şâhid-i endişeme ḥüsn-i ‘ ibâretle Nazîm
Ṭab‘ -ı şâfım bir münevver ḥâne-i âyînedir

222 (T: 239a, R: 225a, A: 201b) (Mef' ûlü Fâ' ilätü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Kânûn-ı 'aşkıdan ki derûnum nişânedir
Her mû tenimde âteş-i dilden zebânedir
- 2 Gülgûn-ı eşk-i demdir olursa sebük-^ç inân
Zîrâ ki her müjem aña bir tâziyânedir
- 3 Ey murğ-ı dil görüp ham-ı zülfünde hâlîni
Hâlî kıyâs itme hâzer dâm u dânedir
- 4 Mazhar olursa gûş-ı kabûle terânesi
Her gül çemende bülbüle bir âşiyânedir
- 5 Çek şâğar-ı leb-â-lebi peymâne dolmadan
Gâmdan penâha mey-gede bir âsitânedir
- 6 Çıkmaz henûz 'aks-i ruhı ol perî-veşiñ
Bu gösterir ki çeşm-i ter âyîne-hânedir
- 7 Gelsün ayağına dir iseñ leylî-i murâd
Semt-i cünûnı tut reviş-i 'âkılânedir
- 8 İtme 'ulüvv-i tab' ile iksîre iltifât
Nağd-i gînâ hemîşe dükenmez hızânedir
- 9 Fehm it beğâsını bu tarab-gâh-ı 'âlemiñ
Hüşyâr iseñ nümûnesi bezm-i şebânedir
- 10 Her tarhına kazâ vü kader târ u pûd olur
Nessâc-ı kâr-gâh-ı fenâ kim zamânedir
- 11 Bu kulkul ile bülbüle-i kilik-i ter-i Nazîm
Bâğ-ı sühanda bülbül-i hûnîn-terânedir

223 (T: 239a, R: 225a, A: 201b) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Ne cismiñ cânısıñ ihyâ-yı nuçk-ı hurremiñ kimdir
Ne mehdîñ tıflısıñ gehvâre-cünbân-ı gâmiñ kimdir
- 2 Kimiñ divâne gönlin bend-i zencir-i cünûn itdiñ
Giriftâr-ı kemend-i kâkül-i ham-der-hamiñ kimdir
- 3 Kimiñ olduñ tabîb-i zağm-ı nâ-sûz-ı dili cânâ
Figârân-ı gâmiñda sûd-mend-i merhemiñ kimdir
- 4 Kimiñ nezzâre-gâhı cilve-i refât-ı nâziñdır
'Aceb çeşm-âşinâ-yı kuhl-i hâk-i mağdemiñ kimdir

- 5 Kim oldı bûse-çîn âyâ leb-i tebhâle-dârından
Demâg-âşüfte-i gül-gonca-i pür-şebnemiñ kimdir
- 6 Sebeb şahbâ iken bûs-ı leb-i gül-fâmîña sâkî
Yine keyfiyyetin inkâr iden câm-ı Cemiñ kimdir
- 7 Kimiñle bezm-i nûş-â-nûş-ı meyde germ-i ülfetiñ
Nazîm-âsâ nedîmiñ hem-nişîn ü hem-demiñ kimdir

224 (T: 239b, R: 225b, A: 201b) (Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilün)

- 1 Şubh-ı maşşer hânde-i çâk-i giribânımdadır
Mevc-i tûfân-ı kıyâmet seyl-i dâmânımdadır
- 2 Berç-ı hırmen-sûz-ı şems-i rûz-ı rüstâhîzdır
Her şerer kim aħker-i dâg-ı fûrûzânımdadır
- 3 Zerre-veş mihr-i cihân-efrûzı raqşân eyleye
Cezbe-i didâr kim hürşid-i raqşânımdadır
- 4 Pâyını âb-ı ruĥ-ı perhîze eyler bûse-gâh
Cilve-i refât kim serv-i hürâmânımdadır
- 5 Sâyesin evvel dirîğ eylerdi ol nev-naħl-i nâz
Şimdi ammâ kânde olsam sâye-veş yanımdadır
- 6 Muħtefidir genc-i dil vîrân-serây-ı sînede
Gevher-i ‘aşq-ı ilâhî genc-i vîrânımdadır
- 7 Seb^ç a-i seyyâre-i çarĥ-ı ma^ç ânîdir Nazîm
Heft beytiyle bu nazm-ı ter ki dîvânımdadır

225 (T: 239b, R: 225b, A: 202a) (Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilün)

- 1 O mehiñ âyîne-i hüsni cilâlanmışdır
Pertev-i mihr-i melâhatle ziyâlanmışdır
- 2 Sa^ç y idüp Ka^ç be-i kûyında maqâm eyledi dil
Zemzem-i la^ç l-i leb-i yâri şafâlanmışdır
- 3 Şafha-i mihr-i ruĥı sâde sevâd-ı ĥatdan
Levh-i mâh aña kıyâs ile qaralanmışdır
- 4 Qatı yüksekde uçar murĥ-ı dil âvâre
Heves-i lâne-i zülfiyle hevâlanmışdır
- 5 Câmesinden görünür sîne-i şâfi gûyâ
O perî nûr-ı leţâfetle kabâlanmışdır

- 6 Sürh-gün olsa nola zülf-i girih-beste-i yâr
Reng-i gül-gün-i țarâvetle hınâlanmışdır
- 7 Yâra âyînesini şundı dil-i zâr yine
Var ise ol şeh-i hûbâna gedâlanmışdır
- 8 Bir ayağ ile yürür çûb-ı zeriñ hükmini gör
Sâkıyâ pîr-i hârâbât ‘aşâlanmışdır
- 9 Kõndı murğân-ı cünûn deşt-i mağabbetde Nazîm
Ser-i sevdâ-zede bildim ki yuvalanmışdır

226 (T: 240a, R: 226a, A: 202a) (Mef’ ûlü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

- 1 Şay nağd-i cânı dilbere cânân seviş budur
Bâzâr-ı ittihâdda alış veriş budur
- 2 Müşg-i siyâhı nâfede tekrâr hûn ider
Sevdâ-yı hâl-i dilber ile perveriş budur
- 3 Geldi yetişdi ey dil-i şeydâ o ışfl-ı nev
Serv-i çemân-ı nâz olacağ gel yetiş budur
- 4 Kõyında şağlar âyîne-i nağş-ı cemâlini
Ol şâh-ı hûsne mâ’ il ola gösteriş budur
- 5 Dürdi-i derdi mey-gede-i ‘aşğ-ı yârda
Peymânesi dolınca içelim Cem-meniş budur
- 6 Olmaz Nazîm peyrevi ġayrıñ bu ‘arşada
‘Ârif Efendi semtini tıtdı reviş budur

227 (T: 240a, R: 226a, A: 202a) (Mef’ ûlü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

- 1 Cûy-ı sirişk-i dîde firâvân olup gider
Cûş u hurûşla yem-i ‘ummân olup gider
- 2 Tıtmaz anıñ ‘inânımı dest-i ‘irâdetiñ
Reh-vâr-ı ‘ömr şöyle şitâbân olup gider
- 3 Cây-ı iğâmet olmaduğundan yegân yegân
Kim kónsa bu ribâta peşimân olup gider
- 4 Gül heftesinde reng-pezîr-i hâzân olur
Bûlbûl hezâr-derd ile nâlân olup gider
- 5 Ol hoş-hırâm-ı ‘işve bu refâr-ı nâz ile
Âşûb-ı dehr ü âfet-i devrân olup gider

6 Her dilde cilve-güster olur ‘aks-i hüsn-i yâr
Her demde bir maqâmda mihmân olup gider

7 Vaşf-ı şıfât-ı seyyid-i kevneyn ile Nazîm
Hâk-i derinde peyrev-i Hâssân olup gider

228 (T: 240a, R: 226a, A: 202a) (Mef’ ulü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

1 ‘Aks-i ruhîñ ki dîde-i bînâ içindedir
‘Ayniyle bir perîdir o mînâ içindedir

2 Saña dil oldı zâhir ü bâtında cilve-gâh
Âyinedir ki şûret ü ma’ nâ içindedir

3 Bir dil ki anda eyleye işrâk nûr-ı ‘aşk
Fânûsdur ki şem’ -i şeb-ârâ içindedir

4 Bir dil-harâbı yapmada sa’y eyleyen kişi
Olsun şafâda beyt-i mu’ allâ içindedir

5 Derd-i derûnum añlayamaz müdde’ î benim
Hâl-i dilim bilür o ki hâlâ içindedir

6 Qalbinde kîne hâsid-i bed-gevheriñ müdâm
Döndi hemân o âteşe hârâ içindedir

7 Te’şîr-i feyz-i ‘aşk-ı dil-i şâfda Nazîm
Bir âbdır ki gevher-i yektâ içindedir

229 (T: 240b, R: 226b, A: 202b) (Fâ’ ilâtün Fâ’ ilâtün Fâ’ ilâtün Fâ’ ilün)

1 Zâhid-i sâlûs kim bir bûriyâ üstündedir
Qıţb ise seccâde-i zerq-i deryâ üstündedir

2 Dâldır âlâm-ı derdiñden ham olmuş dillere
Ey elif-quad lâm-ı zülfüñ kim liqâ üstündedir

3 Rûy-ı zîbâñı görenler ol ser-âmed qadd ile
Şandılar bir cevherî muşhaf livâ üstündedir

4 Sûre-i Şad üzre gûyâ satır-ı Bismillâhdır
Medd-i ebrû kim o çeşm-i dil-rübâ üstündedir

5 Zülf-i müşginiñ dökülmüş şafha-i ruhsârîña
Sûre-i Ve'l-Leyldir kim Ve'd-Duḥâ üstündedir

6 Merdüm-i çeşm-i kanâ’ atdır süveydâ-yı derûn
Gûyiyâ bir noqtadır ol kim ğinâ üstündedir

7 Munçalibdir âsiyâb-ı hâl-i gerdûn ey Nazîm
Devr-i çarh-ı süst-bünyâd ise mâ üstündedir

230 (T: 240b, R: 226b, A: 202b) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Zinde-i 'aşk olmayan şûfî gibi dil-mürdedir
Gûyiyâ bî-rûh kalmış kâleb-i efsürdedir
- 2 Sâlik-i semt-i mecâza ta' n idermiş müdde'î
Menzil-i taḥkîke gûyâ vâşıl-ı reh-bürdedir
- 3 Noktadır ammâ kabûl itmez tecezzî ey ḥakîm
Nokta-i mevḥûmeden yâriñ dehâmı ḥurdedir
- 4 Öyle nâzîkdir ki ruḥsâr-ı leṭâfet-güsteri
Sâye-i perr-i hümâ-yı zülfden âzürdedir
- 5 Vaşf-ı hâl-i sürme-günında o mâhiñ ey Nazîm
Ḥayli demlerdir ney-i ḥâmem gelür efsürdedir

231 (T: 240b, R: 226b, A: 202b) (Me'f' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Deyr-i maḥabbetiñ yine râhı güşâdedir
Gâhî kapansa mey-gede gâhî güşâdedir
- 2 Bîmâr-hâne-i kerem oldıysa bestedir
Dâru's-şifâ-yı luṭf-ı ilâhî güşâdedir
- 3 Dem-serdî-i ḥılâfla bostân-ı ḥâhişîñ
Zann eylemem ki berg-i giyâhı güşâdedir
- 4 Çîn-i cebîn ile baqamaz mihre kimseler
Gör kim felekde cebhe-i mâhı güşâdedir
- 5 Mihrim o mâh-peykere 'arz eylesem nola
Mestâne tâb-ı meyle kemâ-hî güşâdedir
- 6 Yâriñ hümâ-yı zülfi şalar sâye üstine
Bir 'aşıkıñ ki baḥt-ı siyâhı güşâdedir
- 7 A' dâya tîğı her taraf itdirdi ser-fürü
Baḥt-ı bülend ü ṭâlî'-i şâhî güşâdedir
- 8 Redd eylemez gedâsını elbette ey Nazîm
Dergâh-ı feyz-i nâ-mütenâhî güşâdedir

232 (T: 241a, R: 227a, A: 203a) (Me'f' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülü)

- 1 Ne dâne vü ne dâm ü ne şayyâd gerekdir
Murğ-ı dile bir kâmet-i şimşâd gerekdir

- 2 Ser-tîşe-i müjgân ile kuhsâr-ı gamiñda
Cânâ saña Şîrîn gibi Ferhâd gerekdir
- 3 ‘Aks-i ruḡ-ı cân-sûzuña tâb-âver olan dil
Ser-tâ-ḡadem âyîne-i fûlâd gerekdir
- 4 Hûn-rîzlige meyli ḡo ey ḡamze sen olma
Gerçi tütalım ‘âleme cellâd gerekdir
- 5 Dâmen-keş-i hâr u ḡas-ı gülzâr-ı ‘alâyıḡ
Nâdide ḡazân serv-i ser-âzâd gerekdir
- 6 Lâ-büd güzerân üzredir ey dil ḡam u şâdî
‘Ârif ne ḡam-âlûd u ne dil-şâd gerekdir
- 7 Vîrâne-i zâhirde olan bâḡını ma‘ mûr
Bu deyr-i ḡarâbâtı âbâd gerekdir
- 8 Tarḡ-ı süḡanın ḡayre kıyâs itme Nazîmiñ
Fenninde kişi ḡaḡ bu kim üstâd gerekdir

233 (T: 241a, R: 227a, A: 203a)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Demâḡ âşüfte geldi güleşene sünbül ḡoḡunmuşdur
Nesîm-i nev-bahârı kâkül-i yâre doḡunmuşdur
- 2 Ğubâr-ı ḡaḡ ile olmuş muḡaşşâ kilik-i kudretle
Cemâl-i nüshası ol ḡâce-i ḡüsnüñ oḡunmuşdur
- 3 Degil medd-i dü-ebrû ḡahramân çeşm-i hûn-rîzi
Dem-i ḡatlinde ‘uşşâḡıñ iki şeh-per şoḡunmuşdur
- 4 Girîbânı leb-â-leb ‘işvedir pür-şive dâmânı
ḡabâ-yı ḡüsnî târ u pûd-ı nâz ile toḡunmuşdur
- 5 İdüp eşk-i dü-çeşmim dâḡ-ı ḡûnînimle âmîziş
Görenler didiler kim bu mey-i nâba şü ḡonmuşdur
- 6 Nazîmâ ‘ays u nûş it mîhmânsın sen de birkaç gün
Müsâfir-ḡâne-i dehre o ḡonmuşdur bu ḡonmuşdur

234 (T: 241b, R: 227b, A: 203a) (Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Ğam-ı maḡabbet-i cânâne tende yektâdir
Maḡall-i şübhe degil cân bedende yektâdir
- 2 Duyurmasa nola zaḡm-ı ḡadeng-i dil-düzün
O ebruvân-ı kemân-keş o fende yektâdir

- 3 Nihâl-i kıddini tûbâya eylemem teşbîh
Egerçi dirler o nağl-i bülende yektâdır
- 4 Henûz dîde-i eyyâm görmedi mişlin
Cenâb-ı Veys-i Kâren kim Yemen'de yektâdır
- 5 Şeb-i vişâl bir olsağ 'aceb midir ikimiz
O sîm-ten nice bir pîrehende yektâdır
- 6 Nazîri 'aksidir âyîne-i tekellümde
Zebân-ı tûtî-i tab'ım sühanda yektâdır
- 7 Nücûm içinde döner mâh-ı 'âlem-efrûza
Nazîm hağ bu ki her encümünde yektâdır

235 (T: 241b, R: 227b, A: 203b) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Çemen ezhâr-ı gûn-â-gûn ile bezm-i müheyyâdır
Şürâhî ceyb-i câm-ı 'işrete gül-rîz-i şahbâdır
- 2 Bilür cevher-şinâsân-ı tarab kîrât ile kıdrin
Meyîñ her kıatresi bir tamlâ yâkût-ı ferağ-zâdır
- 3 Cem-i devrân ile yeksân ider bir kâse-i ser-şâr
Eger ednâdan ednâdır eger a' lâdan a' lâdır
- 4 Hâbâb encüm şafağ mey 'aks-i sâkî mâh-ı mihr-engîz
Şüreyyâ cem'-i meclis devr-i sâğar çarğ-ı mînâdır
- 5 Dil-i pür-'ukdedir âlâm-ı devr-i rûzgârından
Hâbâb-ı mey ki yer yer sâğar-ı mînâda peydâdır
- 6 Bilûrîn gerdeni sîb-i zenağdânıyla sâkîniñ
Ser-i mînâya kıonmuş gûyiyâ bir dâne elmadır
- 7 Gözümde neşve-i câm-ı mağabbet dilde şad-teşvîr
Serimde şevğ-i ma' cûn-ı leb-i dilber ne sevdâdır
- 8 Dili pervâne-i pür-sûz iden şahbâ kıyâs itme
Miyân-ı meclis-i şahbâda bir şem'-i şeb-ârâdır
- 9 Nazîmâ derdî-i âlâyiş-i dünyâ keder virmez
Zücâc-ı dil hâbâb-âsâ küdüretten müberrâdır

236 (T: 242a, R: 228a, A: 203b) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Ğam-ı 'âlem ezelden var ise âdemle tev'emdir
Anîñ-çün meclis-i 'âlemde âdem ğamla tev'emdir

- 2 Ne şâdîden feraḥ-nâk ol ne ğamdan ey dil-âzürde
Bu bezmiñ nûşî nîş u sûri ḥod mâtemle tev 'emdir
- 3 Gedâ-yı mey-gede bir câm-ı hâlet-baḥşla sâkî
Berâberdir şeh-i fağfûr-ı Çîne Cemle tev 'emdir
- 4 Nola açsa o gül ruḥsârı feyz-i âh u eşk-i ter¹⁶³
Nesîm ile biri hem-dem biri şebnemle tev 'emdir
- 5 O kaşlar iki yüz iki dilli Zü'l-fiḳâr ancak
Ya şemşîr-i zebânımla yâḥûd hâmemle tev 'emdir
- 6 Mesîḥ-âsâ demiñden deyr-i ma' nâ rûḥ arar olmuş
Nazîm enfâs-ı cân-baḥşıñ meger Meryemle tev 'emdir

237 (T: 242a, R: 228a, A: 203b) (Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Derûn-ı ğonca ki feyz-âşinâ-yı şebnemdir
Şükûfeler yine ğarḳ-ı ' atâ-yı şebnemdir
- 2 Gülüp açılma nola feyz-i eşk-i bülbülden
Güşâyîş-i güle bâdî şafâ-yı şebnemdir
- 3 Görünce şubḥ-dem âġûş-ı vuşlat-ı gülde
Hezârîñ eşk-i teri ḥûn-behâ-yı şebnemdir
- 4 Bu deñli gözyaşın aldı tağıldı ğayre yine
Gülûñ ḥacâleti şimdi berây-ı şebnemdir
- 5 ' Aceb mi eylese sîmâb şevḳını taş' id
Ki ğonca pûte-i pür-kîmyâ-yı şebnemdir
- 6 O eşk-i dîde nişâr eyledikçe girye-künân
Dehân-ı ğonca tebessüm-nümâ-yı şebnemdir
- 7 Nazîm'îñ ol gül-i gülzâr nâz-ı vaşfında
Midâd-ı hâmesi dâġ-ı rızâ-yı şebnemdir

238 (T: 242a, R: 228a, A: 203b) (Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Cebîn-i gül ki letâfet-nümâ-yı şebnemdir
Şükûfeler yine hep cebhe-sâ-yı şebnemdir
- 2 Revâdır eylese bülbül şetâretin efzûn
Ki dürc-i ğonca leb-â-leb ġidâ-yı şebnemdir
- 3 Gülûñ elinde iden böyle dest-mâlini âl
Sirişk-i dem-be-dem-i hây hây-ı şebnemdir

¹⁶³ Misra, A nüshasında: Nola açsa o gül ruḥsâr-ı nâzî feyz-i âh u eşk

- 4 Nice huzûr ide gülşende seylî-i hürşîd
Henûz râhat iken der-ķafâ-yı şebnemdir
- 5 Kemâli ‘ayn-ı zevâl ü beķâsı maķz-ı fenâ
Zamân-ı devlet-i pâ-der-hevâ-yı şebnemdir
- 6 Yolında olmada bir semen-i berg îşâr
Bu eşk-i dîde ki hayret-fezâ-yı şebnemdir
- 7 Letâfet-i gül-i ruhsârını kıyâs it kim
Nişân-ı hâl-i siyeh-fâmı cây-ı şebnemdir
- 8 ‘Aceb mi pister ü bâlini berg-i gülden ise
Derûn-ı ğonca ki hâlvet-serây-ı şebnemdir
- 9 Açılmada gül-i dâĝ-ı derûn-ı sine Nazîm
Nesîme minneti yok bî-recâ-yı şebnemdir

239 (T: 242b, R: 228b, A: 204a) (Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Dem-i vişâl gönül nâleniñ zamânı mıdır
Kenâr-ı dîdede pergâleniñ zamânı mıdır
- 2 Açıldı germî-i meyden ruķ-ı ‘araķ-nâki
Gören didi gül-i pür-jâleniñ zamânı mıdır
- 3 Tamâm düşdi çerâĝâna meyl-i husrev-i ‘aşķ
Donandı dâĝ-ı derûn lâleniñ zamânı mıdır
- 4 Kenâra gelmiş iken yâr-i çâr-deh-sâle
Hikâyet-i ğam-ı deh-sâleniñ zamânı mıdır
- 5 Sirişk-i germe neden böyle ruķsat-ı cereyân
Nazîm o âteş-i seyyâleniñ zamânı mıdır

240 (T: 242b, R: 228b, A: 204a) (Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Haķ-ber-âverde görüp dilberi mâtem-zededir
‘Âşıkıñ baķt-ı siyâhi yine berhem-zededir
- 2 Hoķķa-i la‘ l-i lebinden o tabîb-i dil ü cân
Tâzeler zaķmın o mecrûha ki merhem-zededir
- 3 Eşer-i âteş-i âh-ı dil-i sûzânımdan
Müy-ı müşĝin-i dü-zülf-i siyehi ğam-zededir
- 4 ‘Andelîb-i çemen-i hüsn ü cemâlim ki baña
Ruķ-ı ğoy-gerde-i dilber gül-i şebnem-zededir

- 5 Mevce-i şûr u şegâf itse nola ser-geşte
Sâkin-i zevrak-ı deryâ-yı cünûn yem-zededir
- 6 O şehîñ bendesiyüz kim yed-i şun^ç-ı ezeli
Püşt-i ser-nâme-i ikrâmına hâtem-zededir
- 7 Kâmetiñ şevki dü-tâ olsa Nazîmiñ ne^ç aceb
Çille-i hasreti gayretle çeken gam-zededir

241 (T: 242b, R: 228b, A: 204a) (Mefâ^ç ilün Fe^ç ilâtün Mefâ^ç ilün Fe^ç ilün)

- 1 Göñül ki tûfî-i mir 'ât-ı rûy-ı Aşmed'dir
Hemîşe zemzemesi güft ü gûy-ı Aşmed'dir
- 2 Mu^ç aţtar eyledi bâd-ı nesîm-i şubh-ı vişâl
Meşâm-ı cân yine lebrîz-i bûy-ı Aşmed'dir
- 3 Sözüüm sitâyîş-i la^ç liyle cevher-i cândır
Gözümde kuhl-i cilâ hâk-i kûy-ı Aşmed'dir
- 4 Ne söylesem sühanım harf-i iştiyâkıdır
Kimi görürsem işim cüst ü cûy-ı Aşmed'dir
- 5 Tütüldü nuţkı hayâl-i füsûn-ı zülfüyle
Zebân-ı bend-i dilim târ-ı mûy-ı Aşmed'dir
- 6 Serimde şûriş-i^ç aşkı dilimde şad-teşvîr
Taraf taraf yine hep hây u hûy-ı Aşmed'dir
- 7 Nazîm olsa nola naşş-ı gayrden^ç ârî
Derûn-ı dilde henüz ârzü-yı Aşmed'dir

242 (T: 243a, R: 229a, A: 204b) (Mef^ç ülü Fâ^ç ilâtü Mefâ^ç ilü Fâ^ç ilün)

- 1 Ol kim mişâl-i hâle meh-i mihribânı var
On dört yaşında sînede bir nev-cüvânı var
- 2 Yâriñ hümâ-yı kâkülünün sâyesindedir
Bir bî-diliñ başında ki devlet nişânı var
- 3 Hünîn-terâne bülbül-i gülzâr-ı şevkıdir
Gül gibi ol ki câm-ı mey-i ergavânı var
- 4 Cânlar bağışlar ol şanemiñ zülf-i dil-keşi
Hâşâ ki beñzeye büt-i deyrîñ ne cânı var
- 5 Hoş geçse sâyesinde nola cûy-bâr-veş
Ol kim zemîn-i sînede serv-i revânı var

6 Mânend-i berç göz yumup açındadır beâ
Ey dil gerekse geşt ü güzâr it cihânı var

7 Lâ-büd olur biter yetişür mîve-i murâd
Şabr eyle ey Nazîm bilürsin zamânı var

243 (T: 243a, R: 229a, A: 204b) (Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 'Uşşâkı dilber ağladır elbette zâr zâr
Olsa 'aceb mi bir gül için şad-hezâr-zâr

2 Bilmem nice taħammül ider sîneler aña
Sûz-ı derûn cihânı iderken şerâr-zâr

3 Şaf çekdi kûy-ı yârda 'uşşâk şubh-dem
Gûyâ kuruldı 'arşa-i 'aşk içre kâr-zâr

4 Âfet yetişdi haţt-ı ruĥı şimdi dilberin
Gülşen-serây-ı hüsn ü bahâ oldı hâr-zâr

5 Nerrâd-ı baĥt aña dü-şes atdırır Nazîm
Bir pulluĥ ola ĥaşm kime olsa yâr-zâr

244 (T: 243b, R: 229b, A: 204b) (Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)

1 Yâriñ baña her vech ile hüsn-i nazarı var
Ķalbinde yer itsem nola kalbimde yeri var

2 Kâlâ-yı vişâlin nola ol ĥâce-i hüsnün
Naĥd-i dil ü cân ile alursam degeri var

3 Bâzâr-ı cihânda işin altun ider ol kim
Bir sîm-beden sîm-ten ü sîm-beri var

4 Şad-reşk o dîvâneye ol tıfla ĥased kim
Ne ĥuşşadan âĝâh u ne ĝamdan ĥaberi var

5 Ey sâķi-i tersâ-beçe şun sâĝar-ı vaşlıñ
Câm-ı mey-i hecriñle diliñ derd-i seri var

6 Zülfün nice bir eyleye ruĥsârını mestür
Ey mihr-i melâĥat şebiñ âĥir seĥeri var

7 Dâĝ-ı dil-i sûzânını seyr eyle Nazîm'in
Bir baĝrı yanık lâle-i ĥûnîn-cigeri var

245 (T: 243b, R: 229b, A: 204b) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Neşvesi îrâş-ı ĝam itdikçe ol ĥoşnûd olur
Bâde-i memzûc-ı 'âşık eşk-i ĥûn-âlûd olur

- 2 Berķ-1 nâgeh-sûz u cân-te 'şîrdir her şu' lesi
Âteş-i mihr ü maħabbet bî-şerâr u dûd olur
- 3 'Aşk olur sâķî-i peymâne-i vaşl-1 Ayâz
'Âşıkñ encâm-1 kârı 'âķıbet maħmûd olur
- 4 Câm-1 lebrîz-i cünûndur dürd-nûş-1 'aşķına
Her ħabâb-1 mey ki çeşm-i yârla ma' hûd olur
- 5 Eyleyüp cânânla hemvâre cân-bâzârını
Ĥâce-gân-1 bender-i 'aşķıñ ziyânı sûd olur
- 6 Eyledikçe tarķ-1 kâlâ-yı cünûn nessâc-1 'aşķ
Kâr-gâh-1 dilde şabr u hûş târ u pûd olur
- 7 Sâliki evvel ķademde vâşıl eyler ey Nazîm
Pîr-i himmet kim delîl-i menzil-i maķşûd olur

246 (T: 243b, R: 229b, A: 205a) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Nâle-senc olsa ceres erbâb-1 maħmil mest olur
Dem gelir bir nâleden 'aşķ ehli ķanzil mest olur
- 2 Maħrem-i râz olmayan sâlikdedir bu hây u hûy
Bezm-i ħâşü'l-ħâşa ol kim oldu vâşıl mest olur
- 3 Görse refâtârñ hevâ-yı serv-ķaddiñle çenâr
Dest-efşân sûz-ber-dil pây-der-gil mest olur
- 4 Âşinâ bigâne bilmez mey-fürûş-1 bezm-i 'aşķ
Cür' asın nûş eylese mecnûn u 'âķil mest olur
- 5 'Aşk bir ħum-ħânedir kim bî-mey ü sâġar seniñ
Fikr-i la' liñle derûn-1 sînede dil mest olur
- 6 Şaşt-1 şâfindandır ebrû-yı kemân-dârñ henüz
Zaħm-1 peykânın duyurmaz murġ-1 bismil mest olur
- 7 Sâķiyâ vaşf-1 lebiñde bir ġazel tarķ itdi kim
Ķavline her kim Nazîmiñ olsa ķâ' il mest olur

247 (T: 244a, R: 230a, A: 205a) (Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Sûz-1 derûna şanma ki eflâk sedd olur
Ĥâşâ ki öyle âteşe ħâşâk sedd olur
- 2 Bir zaħm-1 nâza minnet iderdim nigâhñı
Ĥavfım budur ki sînede her çâk sedd olur

- 3 Tîğ-ı müjeñ keser yolını Kâhramânlarñ
Rüstemlere o gâmze-i bî-bâk sedd olur
- 4 Evvel cemâlini göreyim şoñra eyle bend
Hüşyâr iken cünûnuma idrâk sedd olur
- 5 Dîdârññ hayâl idemez dîde giryeden
‘ Akse olunca âyîne nem-nâk sedd olur
- 6 Olmaz nigâh keşret-i nezzâreden saña
Yer yer hücûm-ı dîde-i çâlâk sedd olur
- 7 Senden ayırmaz idi ölünce nigâhını
Murg-ı dil-i tapîde meh-i fitrâk sedd olur
- 8 Bir bî-vücûduñ âh-ı seher-gâhına Nazîm
Ne bâd u âb u âteş ü ne hâk sedd olur

248 (T: 244a, R: 230a, A: 205a) (Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Midâd-ı eşk ile müjgânlarım ki hâme olur
O şûha her nîgehim bir niyâz-nâme olur
- 2 Dönünce şubha-i mercâna eşk-i hûnînim
Gören şanur müjemiñ her biri imâme olur
- 3 O yâre kâğıd uçursam kebûter-i dil-i zâr
Hevâ-yı ‘ aşk ile hem nâme hem hamâme olur
- 4 Hıta-âver olduğı dem hüsni qaralar geydi
Libâsı mâtemiyânñ siyâh câme olur
- 5 Meşâm-ı cân u dile virdi bûy-ı sîb-veşi
Turunc-ı gâbgâb-ı dilber ‘ aceb şemâme olur
- 6 Mesîh gibi sebük-bâr iseñ ‘ alâyıkdan
Çehâr-tâğ-ı felek menzil-i dü-kâme olur
- 7 Nazîm jende-be-düşân-ı tekye-i ‘ aşkıñ
Duğân-ı âhı serinde siyeh ‘ imâme olur

249 (T: 244a, R: 230a, A: 205b) (Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Mest iken ol mâh-ı mihr-engiz kim rakşân olur
Mâh lertzân mihr ser-gerdân felek hayrân olur
- 2 Kâkül-i verd-i ‘ arağ-riz ü leb-i la‘ lîñ görüp
Dil perişân eşk rîzân u dîde hûn-efşân olur

- 3   Kays-veş zülfiyle hâlin fikr iden âvâreniñ
Cismi ‘üryân qaddi çevgân gûy-ı ser gâltân olur
- 4   Âteş-i ‘aşk u fûrûğ-ı hüsn ü tâb-ı âhdan
Sîneler nîrân beden sûzân ciger büryân olur
- 5   Câm-ı vaşl u nuql-i bûs u neşve-i dildârla
Ġam gürîzân guşsa pinhân ü feraġ mihmân olur
- 6   Serv-kâmet gül-‘ izâr u sebz-haġġ dildârsız
Cûy giryân murġ nâlân u çemen zindân olur
- 7   Bîm-i hecr ü cevr-i yâr ü ta‘ n-ı bed-gûdan Nazîm
Kârım efgân şabr tâlân hâġırım vîrân olur

250 (T: 244b, R: 230b, A: 205b) (Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1   Fikr-i haġġ-ı yâr ile derd-i derûn efzûn olur
Nev-bahâr eyyâmı elbette cünûn efzûn olur
- 2   Âha ruġşat virmeyelden hâġırım âsûdedir
Bâd taġrîk itmese yemde sükûn efzûn olur
- 3   Dil-harâb-ı ‘aşka itmez pend-i pey-der-pey eşer
Maġmiliñ pest olsa zîrâ reh-nümûn efzûn olur
- 4   Dem-be-dem kûy-ı bûtân pür-nâle-i ‘uşşâğdır
Kâfiristânda şadâ-yı erganûn efzûn olur
- 5   Zülfünûñ her târı bir bend-i zebândır ‘âşıka
Çeşmi câdûlarda mekr ile füsûn efzûn olur
- 6   Dürr-i dendânın leb-i la‘ lin idüp yârin ġayâl
Çeşm-i ‘âşıqda dem-â-dem eşk-i ġûn efzûn olur
- 7   Sûk-ı raġbetde eger balsa revâc-ı i‘ tibâr
Cins-i kâlâ-yı hüner ġadden füzûn efzûn olur
- 8   Güne güne ey Nazîm itsem nola taġġ-ı sūġan
İltifât ile kemâl-i zû-fünûn efzûn olur

251 (T: 244b, R: 230b, A: 205b) (Mef‘ ülü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1   Mest-i müdâm-ı ġaflet olan dil-harâb olur
Lâ-büd memerr-i seylde menzil harâb olur
- 2   Te`şîr-i ‘aşk kişver-i ‘aklı yaġar yıġar
Bir şehre kim ġazâ ola nâzil harâb olur

- 3 Ma' müre-i vücûdını vîrân ider 'adem
Bünyâd-ı 'ömre bağlama bel bil hârâb olur
- 4 Pîrânîñ olsa qaddi nola za' f ile dü-tâ
Bir hâne peste kim ola mâ' il hârâb olur
- 5 Olmuş şarâb-ı nâz ile âlûde çeşm-i yâr
Bir bâde-nûş kim ola kınzil hârâb olur
- 6 Virmez dil-i hamûle keder ta' n-ı müdde' î
Muhkem olan binâ katı müşkil hârâb olur
- 7 Mülk-i dil-i Nazîmi nola yıksa cevri-yâr
Sultânî şehriñ olmasa 'âdil hârâb olur

252 (T: 245a, R: 231a, A: 206a) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Bûy-ı dil-cû kim meşâm-ı bülbüle gülden gelür
Her taraf gûş-ı güle şad-nağme bülbülden gelür
- 2 'Âşıkîñ keyfiyyet-i hâlin nigâhından bilür
Gör ne kâfir-mâcerâdır kim tecâhül den gelür
- 3 Nâfe-i hûnîn olur kâm-ı niyâz-ı cân u dil
Her şemîm-i nâz kim ol zülf ü kâkül den gelür
- 4 Şevk-ı şahbâ-yı lebiñdir mest ü medhûş eyleyen
Neşve sâkî şanma devri-sâgar-ı mülden gelür
- 5 Tîg-ı kıl ü eblağ-ı tab' ile Haydar'dır Nazîm
Bu hüner bir Zü'l-fikâr u bir de Dülül'den gelür

253 (T: 245a, R: 231a, A: 206a) (Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Piyâle elde ne dem bezmime habîb gelür
Ayağıma ayağıyla benim naşîb gelür
- 2 Şafâ-yı gül-şeker-i gonca-i lebiyle baña
Meges terânesi feryâd-ı 'andelîb gelür
- 3 Hemân işâret-i mektûb-ı yâra bakar
Gönül ki gurbete düşmüşdi 'an-ğarîb gelür
- 4 Dürûğ-ı maşlahat-âmizle tesellî ider
Baña o şûh-ı cefâ-pişe dil-firîb gelür
- 5 'Aceb mi 'aks-i kâdr-i yâri çekse âgûşa
Hayâlî çeşmime geldikçe bî-rağîb gelür

- 6 O dil ki olmaya şahrâ-neverd-i ‘âlem-i ‘aşk
Olursa da va‘tanında baña gârib gelür
- 7 Peyâm-ı şihhat-i yâri kime su ‘âl ideyim
Harîm-i kûyına kim varsa nâ-şekîb gelür
- 8 Nazîm-i haste-derûna ‘ilâc ider bulunur
Anîñ da derd-i dilinden bilür tabîb gelür

254 (T: 245a, R: 231a, A: 206a) (Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Gönül ki ‘aşk ile pür sînede defîne bulur
O mağribî gibidir gûyiyâ hazîne bulur
- 2 O dil ki olmaya şaykal-pezîr-i ‘aşk gören
Olursa âyîne-i mihr-i âb-gîne bulur
- 3 Tavâf-ı Ka‘be-i ‘aşk itmeyen derûnında
Ne fikr-i Mekke ne endîşe-i Medîne bulur
- 4 Cemâl-i şâhid-i maşşûda cilve-gâh eyler
O dil ki sînesini bî-gubâr kîne bulur
- 5 Görünce halka-i zülfinde hâlin eyledi meyl
Kebûter-i dili gör dâm içinde çîne bulur
- 6 Figâr-ı gâmzesi cism-i nizâr-ı ‘âşık iken
Nigâh iden ne hadeng ü ne za‘ım-ı sîne bulur
- 7 Gönül görüp yem-i hüsünde mevc-i çîn-i cebîn
O ebruvânı nigûn-sâr iki sefine bulur
- 8 Zevâli olduğunu her kemâlin ehl-i nazar
Ha‘t-ı ‘izârın o meh-‘tal‘atin qarîne bulur
- 9 Gelüp bulunsa nola da‘vete icâbet idüp
Bize görünmemeden böyle ol perî ne bulur
- 10 Bisât-ı sîne bir mühre-bâzdır dil-i zâr
‘Aceb mi mühresini gayb iderse yine bulur
- 11 Ne ben Nazîm o şeh-i hüsne beñzerin bulurum
Benim gibi ne o şeh bende-i kemîne bulur

255 (T: 245b, R: 231b, A: 206b) (Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Vaşf idendir bilen ol dilberi kâtib ne bilür
Mağrem añlar haremiñ hâlini hâcib ne bilür

- 2 Eşer-i feyz mü 'eşsirdedir ey dil tahkîk
Hük-m-i te 'şîri feleklerde kevâkib ne bilür
- 3 Kimse idrâk idemez rütbe-i Mevlânâ'yı
Müdde' î neyle olur kaç' -ı merâtib ne bilür
- 4 Zülfî zünnâr-perest itdi dili bir şanemiñ
Anı büt-hâne-i şüretdeki râhib ne bilür
- 5 Râz-ı la' lin hâzer ağıyâra Nazîm eyleme fâş
Kıymet-i gevher-i esrârî ecânib ne bilür

256 (T: 245b, R: 231b, A: 206b) (Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Baqıp cemâliñe ' âşık nice qarârı qalır
Seni bu hüsn ile kim görse ihtiyârı qalır
- 2 Nola hadeng-i nigâh ile çâk çâk olsa
Dil-i figârıma geldikçe yâdigârı qalır
- 3 Cünûn-ı ' aşk ile dîvâne-i maḥabbetiñiñ
Ne ketm-i râza ne ifşâyâ iktidârı qalır
- 4 Hevâsını düşürüp sâhil-i murâda yetiş
Bu lüccede ne sefine ne rûzgârı qalır
- 5 Kõmaz beni yalnız ol perî görünmese de
Nazîm çeşm-i terimde hayâli bari qalır

257 (T: 246a, R: 232a, A: 206b) (Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 ' İbret yetişür tûfî-i şîrîn-süḥanı gör
Âyînede bak söyleyene söyledeni gör
- 2 Beytü'l-hazen it hâne-i âyîne-i çeşmiñ
Ya' kûb gibi Yûsuf-ı gül-pîrezeni gör
- 3 Her dîdemi bir kân-ı ' âkîk itdi o mâhıñ
Hâl-i leb-i la' li o Süheylî Yemen'i gör
- 4 İtmiş dil-i ser-geştemi silî-ḥor-ı ' aşkı
Çevgân-ı melâḥatde o sîb-i zekânı gör
- 5 Yâd-ı kad ü ḥaḫıyla aqıt rûd-ı sirişkiñ
Ey dîde leb-i cüyda serv ü semeni gör
- 6 Gördüm seni ben kayd-ı ser-i zülfüne düşdüm
Ey silsile-mû reşk-i perî sen de beni gör

7 Ahsente yine tab^ç-i güher-bâr-ı Nazîme
Bağ nazmına bu sübhâ-i dürr-i ^ç Adeni gör

258 (T: 246a, R: 232a, A: 206b) (Mefâ^ç ilün Fe^ç ilâtün Mefâ^ç ilün Fe^ç ilün)

- 1 O ^ç arşa-gâhda kim ^ç aşk kârvânı geçer
Ka^çâtâr-ı üstür-i nüh-çarh-ı âsumânı geçer
- 2 Bu Rüstemâne nigehe bu tîğ-ı gâmze ile
Kâlırsa böyle o hûn-rîz Kâhramânı geçer
- 3 Semend-i nâz ile meydân-ı hüsn içinde henûz
Bulunmadı şaf-ı hûbânda ol cüvânı geçer
- 4 Ne deñli derd-i dili âşikâre eylemesen
Ra^çîb diyü o perîye seni nihânı geçer
- 5 Şarâbınıñ eşer-i neşvesi ayağdan alır
Bu meclisiñ giderek mest-i ser-girânı geçer
- 6 Çeküp kenâra o ser-mest-i nâzı kâm alagör
Ma^çhall-i furşatı fevt itme kim zamânı geçer
- 7 Nazîm nâdire-perdâz-ı dehr ise ne ^ç aceb
Ki bezm-i ma^ç rifetiñ rind-i nükte-dânı geçer

259 (T: 246a, R: 232a, A: 207a) (Mef^ç ülü Fâ^ç ilâtü Mefâ^ç ilü Fâ^ç ilün)

- 1 Biñ pâre olsa zerre degil ol dehân kadar
Yanında cüz^ç-i lâ-yetecezzâ cihân kadar
- 2 Ol mû-miyânı fikr-i der-âgûş ile henûz
Kaldı dil-i za^ç if o mûy-ı miyân kadar
- 3 Anı da pây-ı yâra iderdi nişâr dil
Bir armağan olaydı da^çhî bâr-ı cân kadar
- 4 Bûs-ı kenâr-ı dilbere bezm-i vişâlde
Olmaz vesîle câm-ı mey-i ergavân kadar
- 5 Şahbâ-yı ^ç aşk havşalaya şıgmasa nola
Ednâ habâbı kâse-i nüh-âsumân kadar
- 6 Eyler şikeste pençeñi bu Nirem-i fenâ
Şad-el-hâzer ki olmayasñ Kâhramân kadar
- 7 Ser sûzen-i Mesîh ile olmaz rûfû-pezir
Bir yâre var mı za^çhm-ı sinân-ı zebân kadar

8 Aña siper rızâ ile teslîmdir hemân
Bir tîr-i cân-sitân ki kazâdır kemân kadar

9 Çok mâh-pâre mihrine dûş oldum ey Nazîm
Bilmem felekde ol meh-i nev nâ-mihribân kadar

260 (T: 246b, R: 232b, A: 207a) (Meḫ' ulü Fâ' ilâtü Meḫâ' ilü Fâ' ilün)

1 Ay gördüm ey felek ne gedâdır sitâreler
Ben kûs diñledim öte dursun nağâreler

2 İhrâk-ı âh şehri idüp deşt-i âteşin
Yağdı haşîr başına yer yer minâreler

3 Çâk-ı derûnı haşre dek olmaz rûfû-pezîr
Tîğ-ı zebân ki bir dil-i mecrûhı yâreler

4 Müşgîn sevâd-ı haḫḫ-ı ruḫ-ı yâre beñzemez
Bîhûde levḫ-i mâhı hemân çarḫ qaralar

5 Târâca virdi kâfile-i şabr u hûşumı
Düzdîde gamzeler o harâmî nezâreler

6 Yâd-ı lebiyle oldu gönül mest-i ser-girân
Râz-ı derûnı havfım odur âşikâreler

7 Te'şîr-i sûz-ı 'aşk ile zann itme eşk-i germ
Yer yer döküldi dîde-i terden şerâreler

8 Baḫt-ı miyân-ı yârda olduğça kâl u kıl
Elbette hañçeri girüp ortaya aralar

9 Neydi felekde tâlî' -i firûz ey Nazîm
Nâ-mihribânlık itmeseler mâh-pâreler

261 (T: 246b, R: 232b, A: 207a) (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 Bülbülüm bir güle kim şevkimi efzûn eyler
Ḥasret-i la' l-i lebi goncayı dil-ḫûn eyler

2 Nuḫka gelse lebi Şîrinler olur Ferhâdi
Zülf-i ḫam-der-ḫamı Leylâları Mecnûn eyler

3 Ola meşşâta degil gâliye vü gâze hacil
Reng-i şahbâ o ruḫ-ı âli ki gül-gûn eyler

4 'Aqlımı zâ' il ider kâmet-i yâre baḫsam
Baña bu ḫâleti bir mışra' -ı mevzûn eyler

- 5 Câdû-yı çeşmi kıomaz derdimi taqrîre mecâl
Zülfî bağlar dilimi ğamzesi efvân eyler
- 6 Yere geçsün dilerim bender-i kâlâ-yı vişâl
Mâl-ı Kârûn eliñe girse de medyûn eyler
- 7 Dili bir ‘ahd-şiken yâra düşürdüm ki Nazîm
Beni hep va‘ de-i ferdâ ile memnûn eyler

262 (T: 247a, R: 233a, A: 207b) (Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Dehân-ı yârdan ol kim recâ-yı ħarf-i nâz eyler
Teninde her ser-i mûyın zebân-ı şad-niyâz eyler
- 2 Ne zilletden ne miĥnetden ne ğamdan ihtirâz eyler
Umûrın ol ki tefvîz-i cenâb-ı kâr-sâz eyler
- 3 İder ĥûn-giryeye mînâ-veş olur ‘aciz ile ser-der-piş
Külâh-ı naĥvet ol mağrûrı kim gerdûn-firâz eyler
- 4 Çemen-pîrâ-yı ‘aşk u bâĝbân-ı şevk u bihûşı
Gül-i taĥkîki zîb-i ceyb ü destâr-ı mecâz eyler
- 5 Ĥalâşa çâre yok bend-i girih-ĝir-i maĥabbetden
Dil-i Maĥmûdı der-zencîr-i ĝisû-yı Ayâz eyler
- 6 Ĥať-âver olmadıkça vâkıf olmaz ĥâl-i ‘uşşâka
O ser-germ-i ĝurûrı şabr-ı ‘âşık dil-nüvâz eyler
- 7 O şem‘-i ĥüsni yâd itdikçe ednâ şu‘le-i âĥım
Dil-i pervâneye ta‘lîm-i şad sûz u ĝudâz eyler
- 8 O şûĥa ĝüne ĝüne fikr ider aĥvâlin i‘lâma
Dil-i şeydâ ĥayâlinde bile ifşâ-yı râz eyler
- 9 İder siĥr-i ĥelâl eş‘ârın ol kim ta‘b‘-ı seĥĥârı
Bu resme peyvî-i Sırrî-i efsûn-tırâz eyler
- 10 Bu minvâl üzre nessâc-ı sūĥan elfâz u ma‘nâyı
Nazîmâ ĥaĥ budur kim târ u pûd-ı imtiyâz eyler

263 (T: 247a, R: 233a, A: 207b) (Mef‘ ülü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Ol kim revâc-ĝâh-ı rızâya düĥûl ider
Sûd u ziyân bûd u nebûdı ĥabûl ider
- 2 Ĥızr u Mesîĥ-meşreb olan zinde-dilleriñ
Cân ĝibi nuťkı mürde-dilâna ĥulûl ider

- 3 İnsân odur ki hıllı ide dost düşmeni
Dünyâyı lutf ile kişi kendüye kul ider
- 4 Kışt-i emelde ber-zede-dâmân-ı sa‘y olan
Dest-i ümîdi sünbüle-çîn-i huşûl ider
- 5 Çıkmaz hudûd-ı dâ‘ireden çarh-ı çenberî
Âyîn-i devri şanma felek bî-uşûl ider
- 6 ‘Aql u şekibe yol görünür sû-be-sû kaçan
Sultân-ı ‘aşk şehri vücûda nüzûl ider
- 7 Takdîre rabt-ı kalb iden âzâde-hâtırını
‘İzzet ne şâd-kâm ne zillet melûl ider
- 8 Bâr-ı girân-ı gurbete tâkat muhâl iken
Gayret Nazîm mûr-ı za‘îfi hamûl ider

264 (T: 247b, R: 233b, A: 207b) (Me‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün)

- 1 Murğ-ı niyâza nâle ki bâl-i eşer virir
Elbette âb u dânesini eşk-i ter virir
- 2 Mûy-ı sefid ‘ârifi şeb-zinde-dâr ider
Bîdâra feyz ü hâleti vaqt-i seher virir
- 3 Balsa ‘aceb mi zîb ser-engüşti her müjem
Reng-i hayâyı hep aña hûn-ı ciger virir
- 4 Dem-sâz olur şadâna kıyâs itme kühsâr
Gûş eyle ‘ibret al saña senden haber virir
- 5 Virmez dil-i hamûle keder harf-i ‘ayb-cû
Hâşâki şanma baır-i muhîte zarar virir
- 6 Naıl-i bülend-i ‘aşk-ı bahârî mecâzdır
Feyz-i kemâli gör ki haqîkat şer virir
- 7 ‘Uşşâka hüsni deñli ider cevri dilberân
Elbette bâde keyfi kadar derd-i ser virir
- 8 Feyz-i hevâ-yı bâğçe-i kûy-ı dilrübâ
Taşvîr-i murgâ hâşşa-i bâl u per virir
- 9 Yârîñ hayâl-i hâline çün merdüm-i dü-çeşm
‘Âşık Nazîm dide-i cânında yer virir

265 (T: 247b, R: 233b, A: 208a) (Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Ol dil ki ne ğam u endûh u ne melâl tutar
Elinde gül gibi câm-ı şarâb-ı âl tutar
- 2 Müdâm gül gibi zerrîn kadehle ' işret ider
O dürd-nûş ki destinde bir sifâl tutar
- 3 ' Aceb mi bülbüle tercih olursa pervâne
Bu sûz ile anı kâl ehli ehl-i hâl tutar
- 4 Şahîfe-i güli pür-noқта eylemiş şebnem
Çemende bülbül-i şeydâ meger ki fâl tutar
- 5 Fezâ-yı hecri geçen sa'y-i pâ-yı himmetle
Şafâ ile taraf-ı Ka'be-i vişâl tutar
- 6 Dil-i za'îfi şimdi esîr-i zülfi iden
Zehî şikâr ki murğ-ı şikeste-bâl tutar
- 7 Ne deñli bezl ü nişâr itse artar eksilmez
O kim Nazîm gibi manşıb-ı kemâl tutar

266 (T: 247b, R: 233b, A: 208a) (Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Kebûter-i dili ne hîle vü ne âl tutar
O dâm-ı zülf ile ol dâne dâne hâl tutar
- 2 O serv-i nâzı büyütüm zemîn-i sînemde
' Aceb midir yerini sevse bir nihâl tutar
- 3 Semend-i ' işveye binse o şeh-süvâr-ı hüşn
Rikâb-ı nâzını hürşid öper hilâl tutar
- 4 O âhuvâne nigehe dü-çeşm-i şayyâdı
Alup kemendine her biri bir gazâl tutar
- 5 İdüp hicâb o dü-ruhdan ' izârına her gül
Hezâr-şerm ile bir al dest-mâl tutar
- 6 ' İlâcı şerbet-i rummândır la' l-i dilbere
Ne dem ki haste-i hecri melâl tutar
- 7 Virür Nazîm gibi silk-i dürr-i nazma nizâm
Elinde böyle o kim bir dizi le'âl tutar

267 (T: 248a, R: 234a, A: 208a) (Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Yârîñ ki çeşmi hüşm ile şemşir-i kîn tutar
Âşûb-gâh-ı fitneyi âh u enîn tutar

- 2 Dilber kemend-i zülfini kim çîn çîn tutar
Her bir hamında bir dil-i zâr u hazîn tutar
- 3 Gîsû-yı ‘anberînin idüp deste deste bend
İki elinde iki demed yâsemîn tutar
- 4 Setr eyleyüp ruğm o büt-i deyr-i behcetiñ
Zülf-i siyâhı kâfir iken gizlü dîn tutar
- 5 Zîr-i külâhda hazer ey dil o turreden
Sultân-ı hüsn leşkerini der-kemîn tutar
- 6 Bir bûse luğfına kasem itmişdi virmedi
Olsun hele haç-âver o şûhı yemîn tutar
- 7 Evşâf-ı kâkülünde bu efsûn-ı nazm ile
Dilber Nazîmi şâ‘ ir-i sihr-âferîn tutar

268 (T: 248a, R: 234a, A: 208b) (Me‘ ulü Fâ‘ ilâtün Me‘ ulü Fâ‘ ilâtün)

- 1 Ol turre nâfe-i Çîn ol haç u hâl ‘anber
Her deste deste kâkül bir dest-mâl ‘anber
- 2 ‘İtr-ı gül-i ruğından bir nefha şemm ideydi
Bâga nişâr iderdi bâd-ı şimâl ‘anber
- 3 Dil-hûn-ı eşk-i hâli nâfında habbe-i müşg
Efsûn-ı kâküliyle âşüfte hâl ‘anber
- 4 La‘ lindeki o renge yâkût-ı nâb uymaz
Rûyındaki o zülfe olmaz mişâl ‘anber
- 5 Hâyran-ı çeşm-i mesti bir hâksâr âhû
Müşgîn haçı gamından bir pâ-y-mâl ‘anber
- 6 Oldı Nazîm vaşf-ı hâl ü haçıyla yâriñ
Nazmım ‘abîr-i hoş-bû bu hoş mağâl ‘anber

269 (T: 248b, R: 234b, A: 208b) (Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Düşmen-i ehl-i hüner olma hazer
Düşmeniñ olsa daği ehl-i hüner
- 2 ‘Aybıña kimse nazar itmez iken
‘Aybına kimseleriñ itme nazar
- 3 Her kime ‘ucb ile iderse nigâh
Ol göz olur başına ‘ayn-ı nazar

- 4 Hâk sözi gûş idicek eyle kabûl
 Kavlime kâ'il iseñ ey dil eger
- 5 Nâle-i ehl-i dili alma şaķın
 Kâlbiñe taş ise de eyler eşer
- 6 Dost kim ebleh ola terk it anı
 Düşmen 'âķil ise çekme keder
- 7 Vuşlat-ı yâra ara çâre Nazîm
 Böylece olsa saña dârû-yı ter

270 (T: 248b, H: 176a, R: 234b, A: 208b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Ne bezmiñ câmısın mest-i müdâm-ı 'işretiñ kimdir
 Ne câmiñ keyfisin âlûde-i keyfiyyetiñ kimdir
- 2 Kimiñ bağrın yine hûn eylediñ sevdâ-yı la' liñle
 Mişâl-i lâle bilsem dâğ dâğ-ı ħasretiñ kimdir
- 3 Kimiñ âyînesinde cilve-gerdir 'aks-i ruşsârîñ
 Kimiñle rû-be-rûsuñ çeşm-dûz-ı ħayretiñ kimdir
- 4 Kimiñ nezzâre-gâh itdiñ dil-i şûrîdesin şâhm
 Gedâlarda henüz âyîne-dâr-ı tal' atîñ kimdir
- 5 Kimiñ gön'lüdedir sevdâ-yı zülfün ey büt-i ra' nâ
 'Aceb zünnâr-bend-i deyr-i ħüsn ü behcetiñ kimdir
- 6 Saķınsun her biri bir dâğ olur hengâm-ı hecriñde
 Tekellûf ber-ţaraf gülçin-i bâğ-ı vuşlatîñ kimdir
- 7 Şikâr-ı şâh-bâz-ı 'aşķ olup ey şeh-süvâr-ı ħüsn
 Nazîm-i zâr-veş fitrâk-bend-i fûrķatiñ kimdir

Ĥarfû'z-Zâ

271 (T: 23b, H: 23b, R: 23b, A: 93b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilâtün)

- 1 Şeh-i kalem-rev-i 'irfân ħıdîv-i kişver-i i' câz
 Ĥudâygân-ı cihân şâh-ı şâħib-efser-i i' câz
- 2 'Alem-tırâz-ı le' amrük emîr-i ħıţta-i levlâk
 İmâm-ı kıble-i îmân ħaţib-i minber-i i' câz
- 3 Fûrûğ-ı mihr-i nübüvvet ziyâ-yı mâh-ı risâlet
 Meh-i sipihr-i kemâl âfitâb-ı enver-i i' câz

- 4 Bihîn bahâr-ı şefâ' at ki naḥl-i ḳaddidir el-ḥaḳ
Ḥarîm-i ravza-i peygamberîde 'ar' ar-ı i' câz
- 5 Olunca zâtı şeref-baḥş-ı bezm-gâh-ı risâlet
Pür itdi 'âlemi dūd-ı buḥûr-ı micmer-i i' câz
- 6 Fûrûḡ-ı nûr-ı hüdâ ḥüsn ü behcetinde nümâyân
Bedîd âyîne-i ṭal' atında cevher-i i' câz
- 7 Derûnı baḥr-i ledün ṭab' -ı pâki ḳulzüm-i ilhâm
Vücûd-ı kâmilî gencîne-zâr-ı gevher-i i' câz
- 8 ' Aceb mi şafḥa-i âfâḳı mu' cizâtı püritse
O şâh-ı her dü-cihâna şunuldu defter-i i' câz
- 9 Çemen-tırâz-ı nübüvvet ki eylemiş kereminden
Nazîm'i bülbül-i gûyâ-yı naḡme-güster-i i' câz

272 (T: 248b, H: 176a, R: 234b, A: 93b) (Müfte' ilün Fâ' ilün Müfte' ilün Fa')

- 1 Ey çemen-i ḳurbdâ serv-i ser-efrâz
Gülbün-i bî-sâye-i bâḡçe-i râz
- 2 Gülşen-i taḥḳîḳde ey gül-i bî-ḥâr
Ḳopmadı ḳaddîñ gibi gülbün-i i' câz
- 3 Ḥil' at-i levlâk ile tâc-ı le' amrük
Zâtüña maḥşûşdur ey şeh-i mümtâz
- 4 Bulmaz idi imtiyâz olmasa saña
Cân ile manşûr eger 'âşîḳ-ı ser-bâz
- 5 Farḳ-ı kemâli sürer gün gibi çarḥa
Câm-ı ḡamîñla olan mest-i ser-endâz
- 6 Salṭanat itmez ḳabûl 'abd-i kemîniñ
Sâ'îl-i ḥâk-i deriñ şâhid ider nâz
- 7 İtse ' aceb mi mekân göñlümi 'aşḳiñ
Taşda ḳayada olur lâne-i şeh-bâz
- 8 Ravzañı vaşf eyleyen ehl-i kemâliñ
Ṭâ'îr-i ṭab' ı ider 'arşda pervâz
- 9 Bâdiye-i medḥiñe olmaya pâyân
Raḥş-ı ḥired tâ-ḥaşr itse tek ü tâz
- 10 Vaşf-ı ruḥuñda revâ olsa Nazîm'iñ
Kilk-i süḥan-perveri nâdire-perdâz

273 (T: 249a, H: 176b, R: 235a, A: 209a) (Mef' ûlü Mefâ' ilün Fe' ûlün)

- 1 Ey muṭrib-i hoş-tekellüm-i nâz
Şal gûş-ı dile terennüm-i nâz
- 2 Çeşm-i siyehiñ mukaḥḥal eyle
İtsün nigehiñ tebessüm-i nâz
- 3 Dâmân-ı melâḥatiñde göster
Gülşen gülşen tebessüm-i nâz
- 4 İtsün varaḳ-ı tegâfûlüñden
Eṭfâl-i müjeñ ta' allüm-i nâz
- 5 Öldürdi Nazîm-i zârî gamzeñ
Bilmez mi daḥî teraḥḥum-ı nâz

274 (T: 249a, H: 176b, R: 235a, A: 209a)

(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 Çeşmiñ ideli meyl-i edâ-yı sebaḳ-ı nâz
Ezberledi her bir nigehiñ şad-varaḳ-ı nâz
- 2 Germiyyet-i mey 'âriziñ itmiş yine gül-gûn
Ḥurşîd-i melâḥatle yaraşmış şafaḳ-ı nâz
- 3 Ğamzeñ nice ser-mest-i gurûr olmasun ey şûḥ
Hem nûş-ı mey-i 'işve ider hem 'araḳ-ı nâz
- 4 Mest itmese 'uşşâkıñı şahbâ-yı vişâliñ
Bir nuḳl-i niyâz olmaz idi her ṭabaḳ-ı nâz
- 5 Her ğamzede biñ şevḳ virir 'âşıḳa gelmez
Çeşmiñ gibi bir 'işve-ger ü mâ-şadaḳ-ı nâz
- 6 Dârû-yı vişâl irmese bîmâr-ı vişâle
Cân virmege ḳalmışdı hemân bir ramaḳ-ı nâz
- 7 Ḥaḳḳâ ki Nazîm ancaḳ olur böyle gerekdir
Üslûb-ı niyâz ile muṭâbıḳ nesâḳ-ı nâz

275 (T: 249a, H: 176b, R: 235a, A: 209a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Bezm-i meyde açılıp gelse o nev-reste-i nâz
Dâmen-i ḥânde leb-â-leb ola gül-deste-i nâz
- 2 Nigeh-i zâlim-i ḥûn-rîzi zebûn-ı 'işve
Çeşm-i şîr-efgen-i âhû-veşi dil-ḥaste-i nâz

- 3 Ebruvânı kader-endâz-ı kemân-ı bî-zih
Müje-i ' işve-geri nâvek-i nâ-ceste-i nâz
- 4 Târ-ı ' aql u dil-i hûbâna düşe çîn-i hased
Kâkül-i pür-şikeni olsa girih-beste-i nâz
- 5 Şefkat itmezdi niyâz-ı dil-i ' uşşâka Nazîm
Hâtır-ı gamze eger olmasa işkeste-i nâz

276 (T: 249b, H: 177a, R: 235b, A: 209a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Meger o gamze-i sâhîr ider ifâde-i nâz
Ki itmede müjeler şaf şaf istifâde-i nâz
- 2 O şâh-ı kişver-i hüsnuñ henüz olmadadır
Girişme mülk-i cemâlinde bâc-dâde-i nâz
- 3 Muqavves olsa nola ebruvân-ı çîn-dârı
Henüz çekmede ol gamzeler kepâde-i nâz
- 4 Dirîğ nîm-nigâh eylemezdi ' âşıkdan
O çeşm-i mest eger olmasaydı zâde-i nâz
- 5 Şikeste taraf-ı küleh gîsuvân ham-ender-ham
Elinde sâgar-ı ' işve gözinde bâde-i nâz
- 6 Henüz kopmadı gülzâr-ı hüsni behcetden
Dağı o leb gibi gül-gonca-i güşâde-i nâz
- 7 Nazîm o şûha yakışmış kabâ-yı yâsemen
Bahâr-ı ' işvede gûyâ geyindi sâde-i nâz

277 (T: 249b, H: 177a, R: 235b, A: 209b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Serîr-i ' işveye geçdi bugün o mâye-i nâz
Müşerref oldu yine maqdemiyile pâye-i nâz
- 2 Meded ne tıfl olur ol gamze-i dilârâ kim
Dem-â-dem olmadadır der-kenâr-ı dâye-i nâz
- 3 Yanar mı dil tef ü tâb-ı mağabbete yoğsa
Hümâ-yı kâküli yâ Rab şalar mı sâye-i nâz
- 4 Düşürdi hâb-ı şafâya o çeşm-i fettânı
O gamzeler idüp îmâ ile hikâye-i nâz
- 5 Nazîm hâl-i siyeh şanma kişver-i hüsne
Bırakdı fitne yine mekr-i bî-nihâye-i nâz

278 (T: 249b, H: 177a, R: 235b, A: 209b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Ğamında bulduğum hâlet baña cânâneden gelmez
Ki neşve telhî-i meyden gelür mey-hâneden gelmez
- 2 Dile sâkî hırâmınından gelür hâlât-ı bezm-i mey
Ne deñli germ olursa cünbiş-i peymâneden gelmez
- 3 Görelden kaçtre-i eşkim hayâlin kendi hışmımdan
Remîde bir hümâdır havf-ı dâm u dâneden gelmez
- 4 Sipihriñ mihr ü mâhından ne mümkün pertev-i râhat
Nigâh-ı âşinâyî dîde-i bîgâneden gelmez
- 5 Yanar dil sûz-ı aşka nâle itmez andelib-âsâ
Belî keşf-i rümûz-ı mahremi pervâneden gelmez
- 6 Ğarîb itdi beni nice zamândır yâd ellerde
Peyâm-ı şihhat añlandı dil-i divâneden gelmez
- 7 Gedâyı pâdişâh eyler Nazîmâ cür' a-i câmı
Çalır lâ-büd varanlar meclis-i mestâneden gelmez

279 (T: 250a, H: 177b, R: 236a, A: 209b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Ğayâl-i la' l-i nâbiñ dîdede mey-gûn olur çıkmaz
Tılsım-ı dilde genc ü illetiñ medfûn olur çıkmaz
- 2 Ğurûr itme hâzer ey bî-vefâ fikr eyle encâmın
Ki vâdi-i melâhat bir aceb hâmûn olur çıkmaz
- 3 Ğamıñ ey Yûsuf-ı şânî nola yol bulmasa dilden
Düşenler külbe-i ahzânıma mahzûn olur çıkmaz
- 4 Olaldan haste-i aşka ser-i küyuñ şifâ-hâne
İlac itme tabîbim dil yine mecnûn olur çıkmaz
- 5 Tenimde âh şâhım naşş iderdim havfım oldur kim
O da mahv-ı sirişk-i dîde-i pür-hûn olur çıkmaz
- 6 O mekkârıñ çeh-i Bâbil midir yâ Rab zenahdânı
Düşen üftâde şad-mekr ü şad-efsûn olur çıkmaz
- 7 Dil-i şeydâ aceb mi eglenüp çalsa Nazîm-âsâ
Girenler meclis-i cânâneye meftûn olur çıkmaz

280 (T: 250a, H: 177b, R: 236a, A: 210a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Benimle 'ahd ü peymâna o mest-i naḥvet el virmez
Dirîgâ dest-i kûtâh-ı ümîde fırsat el virmez
- 2 Ne deñli pâyine üftâde-gân hûn-âbe-rîz olsa
Olup dâmen-keş ol serv-i kıyâmet-kâmet el virmez
- 3 Olursa pençe-i hûrşîd-i 'âlem-tâb ile pür-tâb
Bize sâkî elinden ğayrı câm-ı 'işret el virmez
- 4 Yine ser-keşlik eyler halkâ-i tevḥîde de girse
Murâd itdikçe hem-dest olmağa ol âfet el virmez
- 5 Züleyhâ-vâr kesme dâmeninden destîni yoḥsa
'Azîz-i Mışr-ı 'aşk olsañ o Yûsuf-tal' at el virmez
- 6 Ser-â-pâ dâğ-ı cismim seyrine çeşm-i temâşâdır
Nigâh itdikçe yâra dem mi var şad-ḫâlib el virmez
- 7 Ayağın öp Nazîmâ el virirse meclis-i meyde
Bilürsün dest-bûs-ı sâkî-i bî-şefkat el virmez

281 (T: 250b, H: 177b, R: 236b, A: 210a)

(Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün)

- 1 Cân u dil alur ğamze-i cânâne görünmez
Yâ Rab ne belâdır bu dil ü câna görünmez
- 2 Her târına âvîze iken bir dil-i şad-çâk
Ol zülf-i muḫarrâ görünür şâne görünmez
- 3 Hep da' vetine yaqdı süveydâ-yı derûnın
Şimdi o perî-veş dil-i sûzâna görünmez
- 4 Ya' ḫûb kim ey Yûsuf-ı gül-pîrehen-i nâz
Sensiz dü-cihân dîde-i giryâna görünmez
- 5 Pâ-beste iden zülfün ile hâl-i ruḫûndur
Murğ-ı dile her dâm ile her dâne görünmez
- 6 Ruḫsârını kâküllerin itse nola mestûr
Hûrşîd şeb-i tîrede insâna görünmez
- 7 Ağyâra yol olmaz ḫarem-i yâra Nazîmâ
'İşret-gede-i râzda bigâne görünmez

282 (T: 250b, H: 178a, R: 236b, A: 210a)

(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 Hâlât-ı mey-i 'aşk her âdemde bulunmaz
Ol neşve şarâb-ı kadeh-i Cem'de bulunmaz
- 2 Her demde nola açsa gül-i dâğ-ı derûnum
Bu perveriş-i giryeye ki şebnemde bulunmaz
- 3 Mecrûh-ı gam-ı 'aşk müdârâya ne hâcet
Hâşiyet-i za'ım-ı dili merhemde bulunmaz
- 4 Mihri düşürür dâmına hürşîdi o mâhîñ
Bu câzibe her kâkül-i pür-hamda bulunmaz
- 5 Bir kaçre şudur gerçi o sîb-i zekân ammâ
Ser-çeşme-i şad-neyyir-i a'zamda bulunmaz
- 6 Hûn-ı dil ü eşk-i ter ile girmez ele 'aşk
Zîrâ o güher kânda o dür yemde bulunmaz
- 7 Mûr ise de merdâne nigâh eyle Nazîm'e
Kim mühr-i Süleymân gibi 'âlemde bulunmaz

283 (T: 250b, H: 178a, R: 236b, A: 210a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Za'ım-ı tîr-i müjeñi dilde ki her ân buluruz
Merhemde yine ol za'ımda pinhân buluruz
- 2 Sen hemân hançer-i bürrânîñi tek itme dirîğ
Biz seniñ yoluña ey âfet-i cân cân buluruz
- 3 Zülfüñi 'âlem-i hüsnünde temâşâ ideli
O cihânîñ şeherin şâm-ı garîbân buluruz
- 4 Kıymam 'uşşâka diyü gamzeñe gel itme yemîn
Ser-i tîğîñda şağın tâze dağî kan buluruz
- 5 Bir 'aceb bâdeye tayy itmedeyüz biz ki Nazîm
Her kademde ser-i şad-Çays'ı nümâyân buluruz

284 (T: 251a, H: 178a, R: 237a, A: 210b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Ne bülbülüz ne giriftâr-ı reng ü bû oluruz
Yine bu bâğda gül-çîn-i ârzü oluruz
- 2 Nigâh-ı hışm ile mir 'ât-ı kalbim itme şikest
Seniñle ey yüzi gül belki rû-be-rû oluruz

- 3 Gelür hâf-ı siyehiñ sen de ey perî bir gün
Bulursuñ eyledigiñ biz de kâm-cû oluruz
- 4 Hâf-ı ' izârını vasf eyleyüp seniñ cânâ
Bahâr-ı hüsn ü melâhatde tâze-gû oluruz
- 5 Nazîm gerçi hâkîriz bu rûzgârda lîk
Hünerle hâk-feşân-ı ser-i ' adû oluruz

285 (T: 251a, H: 178b, R: 237a, A: 210b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Çerâg-ı âh gibi şem' -i bî-dilân olmaz
Duğhânı şu' le olur şu' lesi duğhân olmaz
- 2 Ğam u mağabbetle dâstân-ı dehr olanıñ
Beyânı guşsa olur guşsası beyân olmaz
- 3 Seniñ gibi gözi tîr ü kaşı kemân olanıñ
Nişânı sîne olur sînesi nişân olmaz
- 4 Şalât-ı ' aşkda dîvâne-i mağabbetiniñ
Ezânı nâle olur nâlesi ezân olmaz
- 5 Cünûn-ı ' aşk ile leb-rîz olan Nazîm-âsâ
Fiğânı hânde olur hândesi fiğân olmaz

286 (T: 251a, H: 178b, R: 237a, A: 210b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Baña o çeşm o ebrû nice telâş olmaz
Ki hergiz ins ü perîde o göz o kaç olmaz
- 2 Şemîm-i nefha-i zülfüñle bir dem olmaz kim
Karâr-gâhı diliñ ' anberîn firâş olmaz
- 3 Gören tenimde didi eşk-i çeşm-i gül-gûnum
Bu târ u pûd-ı mağabbetle kim kumâş olmaz
- 4 Bulur mı çâşnî-i zevk-i vaşl-ı cânânı
O dil ki telhî-i hecr ile gam-ma' âş olmaz
- 5 Debîr-i baht gâlať yazdı harf-i ye' si Nazîm
Fiğân ki şafha-i ümmîdden terâş olmaz

287 (T: 251a, H: 178b, R: 237a, A: 211a)

(Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)

- 1 Geldikçe hayâli dil-i pür-şürda qalmaz
Bu câzibe-i hüsn o mağrûrda qalmaz

- 2 Zîr-i ser-i zülfinde görür mâh cemâlin
Ğurbet-zede gönlüm şeb-i deycûrda qalmaz
- 3 Geh serzeniş-i ğamze geh âzâr-ı nigâhı
Ol seng-dile hâtır-ı meksûr da qalmaz
- 4 Şîrînî-i vuşlat getirür telhî-i hicrân
Keyfiyyet-i şahbâ belî maħmûrda qalmaz
- 5 Rûşen-dile virmez keder âlâyiş-i dünyâ
Rengîni-i mey sâġar-ı billûrda qalmaz
- 6 Sâķi içelim şun dem ola bezm-i tarabda
Câm-ı mey ü çeng ü ney ü tanbûr da qalmaz
- 7 Ey şûh Nazîm'e ġazabâne nigeħ itseñ
Cânın virir ol 'âşık-ı mehcûrda qalmaz

288 (T: 251b, H: 178b, R: 237b, A: 211a)

(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 Giryânım o hâletle ki dîdem bile bilmez
Dîdemden ağan eşk-i dem-â-dem bile bilmez
- 2 Çeşmimde hayâli dil-i şeydâda cemâli
Ahvâl-i diger-gûnumı hem-dem bile bilmez
- 3 Kâşâneme geldi diyü dil-dârını pür-şevk
Aġyârını ammâ dil-i hoş-dem bile bilmez
- 4 Geh dilde nihân olmada geh dîdede peydâ
Kârın o perî-peykeriñ âdem bile bilmez
- 5 Bir devrine geldik bu sipihriñ ki Nazîmâ
Dîvâne gönül şöhet-i yek-dem bile bilmez

289 (T: 251b, H: 179a, R: 237b, A: 211a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Lebiñ fütâdesi câm-ı Cemi bilür bilmez
Seniñle ülfet iden âdemi bilür bilmez
- 2 Geçürdi va' de-i vaşlıñla 'âşık eyyâmın
O dil-figâr gibi merhemi bilür bilmez
- 3 Sirişk ü girye degil ihtiyâc-ı dâġ-ı dilim
Gül-i bahâr-ı cünûn şebnemi bilür bilmez
- 4 Esîr iken dil-i dîvâne kayd-ı bendinde
Yine o zülf-i ġam-ender-ġamı bilür bilmez

- 5 Henûz hâce-i ‘aşk itnese nola âzâd
Ki tıfl-ı dil daği ders-i gamı bilür bilmez
- 6 Füzûnî-i sitem dehr eksiginde degil
O kim hisâbda bîş ü kemi bilür bilmez
- 7 Nedîm-i gamze-i câdû-yı pür-füsûmı iken
Nazîm-i sâhîr-i mu‘ciz-demi bilür bilmez

290 (T: 252a, H: 179a, R: 238a, A: 211a)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Bu şeb garîb-dem itdik benimle yâr ikimiz
Garîb-dem-i kıdem itdik benimle yâr ikimiz
- 2 ‘Aceb mi şem‘ ile pervâne olmasa maḥrem
Ki gayrden ḥarem itdik benimle yâr ikimiz
- 3 Tarâvet-i ḥaṭ u zülfiyle ‘andelîb-âsâ
Çemen çemen neḡam itdik benimle yâr ikimiz
- 4 Olursa ṭayy nola destân-ı Leylî vü Mecnûn
Ki nâmımız ‘alem itdik benimle yâr ikimiz
- 5 O câm-ı nâz-be-kef ben kadeḥ be-dest-i niyâz
Nazîm def‘-i gam itdik benimle yâr ikimiz

291 (T: 252a, H: 179b, R: 238a, A: 211b)

(Mef‘ ülü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 ‘Aşkıñ ḥarîf-i bâdesi ḥamyâze istemez
Mest-i elest-i neşve mey-i tâze istemez
- 2 İşrâkiyân-ı mihr ü maḥabbet ḥamûş olur
Mestânesi o meclisiñ âḡâze istemez¹⁶⁴
- 3 Bir ‘aşık-ı gedâsını şâh-ı cihân ider
Sultân-ı ‘aşk hemîşe endâze istemez
- 4 Mecmû‘ a-i ümîd-i perişân-sütûrumuz
Eczâ-yı ‘aqlımız ḡibi şîrâze istemez
- 5 Nazm-ı nazîm sâde-‘izâr olsa vechi var
Ḥüsn-i edâsı ḡâliye vü ḡâze istemez

¹⁶⁴ Beyit, T nüshasında bulunmamaktadır.

292 (T: 252a, H: 179b, R: 238a, A: 211b)(Fe^c ilâtün Fe^c ilâtün Fe^c ilâtün Fe^c ilün)

- 1 Dile zülfüñ gibi bir zıll-i himâyet düşmez
Herkes e sâye-i şeh-per-i sa^c âdet düşmez
- 2 Kâmetiñ cilveler itdikçe zamân olmaz kim
Nev-be-nev ^c âleme şad-şûr-ı kıyâmet düşmez
- 3 Seni âgyâr ile gördükçe olmaz cânâ
Reşkden cân u dile âteş-i gayret düşmez
- 4 Hâsed ol rinde ki gitmez bir elinden kefi yâr
Bir elinden dağı câm-ı mey-i ^c iştret düşmez
- 5 Cânı cânân ile yek-reng idegör vuşlatda
Her zamân bir yire tenhâ iki hâsret düşmez
- 6 Âsiyâb-ı felegiñ dönmede her dûna müdâm
Âh kim dâne kadar kendime nevbet düşmez
- 7 Eliñ ifnâsına ta^c n eyleme zinhâr Nazîm
Sen de bir şiftesin saña melâmet düşmez

293 (T: 252a, H: 179b, R: 238a, A: 211b)(Mefâ^c ilün Fe^c ilâtün Mefâ^c ilün Fe^c ilâtün)

- 1 Görüp cemâliñi ^c âşık iderse âh yazılmaz
Cünûn nişânıdır ey melek günâh yazılmaz
- 2 Zamân olur mı saña satr-ı üstühân-ı teninden
Niyâz-nâme-i ^c uşşâk-ı gam-penâh yazılmaz
- 3 Bakup cemâline bihûde girme zağımına nakğkâş
O hüsn-i havşala-sûz u o kec-külâh yazılmaz
- 4 Tekellüm eyler idi hestî-i dehânını işbât
Velik mağkeme-i gaybda güvâh yazılmaz
- 5 Derinde hün-ı cigerle dem olmaz ol şeh-i hüsnüñ
Hezâr nâle-i hâsretle âh u vâh yazılmaz
- 6 Berât-ı bağtım a tarğ olmadı sevâd-ı ümidim
Şahîfe-i siyeh üzre hağ-ı siyâh yazılmaz
- 7 Nazîm kûyına bir bir dizilmede şaf-ı ^c uşşâk
Mağal mi var o şeh-i hüsn için sipâh yazılmaz

294 (T: 252b, H: 180a, R: 238b, A: 211b)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Ruhsâr-ı yâri hâtt-ı ' izârından isteriz
Bihzâd-ı hüsni nakş u nigârından isteriz
- 2 Ağyârdan su'âl ideriz kûy-ı dilberi
Bir bülbülüz ki gülşeni hârından isteriz
- 3 Cism-i nüvâzı buldururuz âh u nâlede
Sâz-ı cünûnı zağme-i târından isteriz
- 4 Gîsû-yı ' anberîni dilden idüp taleb
Nağcîr-gâh-ı ' aşkı şikârından isteriz
- 5 Yâriñ Nazîm-i zâra idüp gamzesin su'âl
Tîğ-ı nigâhını dil-i zârından isteriz

295 (T: 252b, H: 180a, R: 238b, A: 212a)

(Müfte' ilün Mefâ' ilün Müfte' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Kadd-i büleñd-i yâri kim pür-harekât söyleriz
' Âşık-ı zâra bihûde şabr u şebât söyleriz
- 2 Hâtt-ı ' izârı yâdına geh Leme' âta başlarız
Nükhet-i zülfi şevkine geh Nefeğât söyleriz
- 3 Küşte-i tîğ-ı çeşmine mağz-ı hayâtdır deriz
Beste-i dâm-ı zülfine ehl-i necât söyleriz
- 4 Âyîne-i ruhuñ görüp vaşf ideriz lebin müdâm
Tûtî-i hoş-edâlarız kâñd-i nebât söyleriz
- 5 Râz-ı dehân-ı yârdan dem ururuz zamân zamân
Hayf cünûn-ı ' aşkla remz ü nikât söyleriz
- 6 Âh-ı dem-â-dem eylerüz bülbül-i bâğ-ı ' aşk olup
Gülşen-i kûy-ı yârda hep neğamât söyleriz
- 7 Vaşf-ı zülâl-i la' lini dilberîñ eyleyüp Nazîm
Şâ' ir-i şâf-meşrebiz âb-ı hayât söyleriz

296 (T: 252b, H: 180a, R: 239a, A: 212a)

(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)

- 1 Biz ' âşık-ı divâne-i pür-şûr-siriştiz
Âteş-dem ü tûfân-dil-i tennûr-siriştiz
- 2 Biñ şûret ile dilde nümâyân ruğ-ı mağşûd
Âyîne-i hürşid gibi nûr-siriştiz

- 3 Pür-zemzeme şad-tavk-ı cünûn beste-i gerden
Mergûle-serâ ' âşık-ı t̄anbûr-siriştiz
- 4 Olsağ nola rengîni-i şahbâda nühüfte
Şafvetde ki biz sâgar-ı billûr-siriştiz
- 5 Geh mühre sezâ-vâr olan engüşt-i pesiniz
Geh pây-ı Süleymâna düşen mûr-siriştiz
- 6 Hem hañçer-i elmâs-ı sitîz-i ciger-i haşm
Hem zağm-ı dile merhem-i kâfür-siriştiz
- 7 Mânend-i Nazîm olmadayuz gün gibi meşhûr
Burc-ı hüner ü ma' rifete hûr-siriştiz

297 (T: 253a, H: 180b, R: 239a, A: 212a)

(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 Fikr-i leb-i la' liñle ki biz bâde-perestiz
Ser-mest-i şarâb-ı kadeh-i bezm-i elestiz
- 2 H̄amyâze çeker câmımıza şimdi meh-i nev
H̄um-hâne-i vahdetde mey-i feyz ile mestiz
- 3 Ser-meşğ-i cünûnlarız ebrûları yâriñ
Birden çekeriz iki kemân şâhib-i şastiz
- 4 Ferhâd-ı belâ-keşle gehî dûş-be-dûşuz
Geh Kays-ı sitem-dide ile dest-be-destiz
- 5 H̄urşid-i sipihr-i hüneriz gerçi Nazîmâ
Ammâ ki yine sâye-şifat pest ile pestiz

298 (T: 253a, H: 180b, R: 239a, A: 212a)

(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 Zann itme ' itâb-ı niğhiñden gile-mendiz
Gayre niğeh-i gâh ü gehiñden gile-mendiz
- 2 İklîm-i dili yıkdı hücûm-ı ğam-ı haññ
Ey husrev-i h̄ubân sipehiñden gile-mendiz
- 3 Feryâd ki cân u dile âşûb bırağdı
Mestâne seniñ kec-külehiñden gile-mendiz
- 4 Dil oldı görüp h̄âlleriniñ beste-i zülfün
Bu dânesi çok dâm-gehiñden gile-mendiz
- 5 Devriñde henûz eylemedik farğ-ı şeb ü rûz
Biz rûşeni-i mihr ü mehiñden gile-mendiz

6 Zaḥm-ı dilimiz sūzen-i elmās ile dikkik
Ey çarḫ bu ‘özr-i günehiñden gile-mendiz

7 Memnûnı degilsin bilüriz biz de Naẓîmâ
Nâ-sâzi-i baḫt-ı siyehiñden gile-mendiz

299 (T: 253b, H: 180b, R: 239b, A: 212b)

(Mef’ ûlü Mefâ’ ilü Mefâ’ ilü Fe’ ûlün)

1 ‘Aşk içre ki biz şem’ ile pervâne-mişâliz
Cânân ile yek-reng olan câna mişâliz

2 Her ḫalkası Leylâ’yı çeker bend-i cünûna
Bir silsile-i turreye divâne-mişâliz

3 Ruḫsâresine vâlih olup zülfüne meftûn
Cânâna gehî âyîne geh şâne-mişâliz

4 Deyr-i dili pür-naqş ideli ḫüsni bütânîñ
Taşvîr-i cemâl ile şanem-ḫâne-mişâliz

5 Geh pür-mey-i ḫûn-ı dil ü geh pür-‘araḫ-ı eşk
‘İşret-gede-i ‘aşḫda peymâne-mişâliz

6 Gencîne-i ma’ nâ nola pinhân ise dilde
Biz ‘âlem-i şûretdeki vîrâne-mişâliz

7 Hâcetlerimiz ḫâb-ı girân oldu Naẓîmâ
Bezm-i kerem erbâbına efsâne-mişâliz

300 (T: 253b, H: 181a, R: 239b, A: 212b)

(Mef’ ûlü Mefâ’ ilü Mefâ’ ilü Fe’ ûlün)

1 Geh câzibeyüz ḫüsni dilârâda nihânız
Geh bûy-ı laḫfîz gül-i ra’ nâda nihânız

2 Ma’ nîde şeh-i ‘âlem ü şûretde gedâyız
Pinhânda hüveydâ vü hüveydâda nihânız

3 Meşrebde bilürin ḫadeḫ-i bezm-i şafâyız
Ammâ yine rengini-i şahbâda nihânız

4 Bilmezse nola ḫadrimizi ḫâce-i devrân
Biz dürr-i yetimiz bün-i deryâda nihânız

5 Ḳalbinde Naẓîmâ yer idüp biz daḫi yârîñ
Âteş gibi gûyâ dil-i ḫârâda nihânız

301 (T: 253b, H: 181a, R: 239b, A: 212b) (Mef' ûlü Mefâ' ilün Fe' ûlün)

- 1 Pür-âteş-i dâğ-ı derd-i 'aşkıız
Germî-dih-i cism-i serd-i 'aşkıız
- 2 Geh ğam gibi Bî-sütûnda Ferhâd
Geh Kays-ı fezâ-neverd-i 'aşkıız
- 3 Pâkîze-derûn u şâf-meşreb
Âyîne-i rûy-ı zerd-i 'aşkıız
- 4 'Ankâ gibi dilde dâstânız
Biz Rüstem-i ğam-neberd-i 'aşkıız
- 5 Biz dilbere mâ'iliz Nazîmâ
Ġayrı gibi şanma derd-i 'aşkıız

302 (T: 254a, H: 181a, R: 240a, A: 212b) (Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Ne câm-ı bâde hâhişimiz ne çemendeyüz
Keyf-i şarâb-ı mihr ü vefâ 'âlemindeyüz
- 2 Hem zevk-i vaşl-ı dilber ile cilve-güsteriz
Hem şâhid-i cefâsın añup mâtemindeyüz
- 3 Şarsañ ne deñli sen o cerâhat-pezîr olur
Zahm-ı diliñ ki hâşiyet-i merhemindeyüz
- 4 Hûn-ı dil oldı ğoncaya dâğ urdı lâleye
Bu gülşeniñ ki terbiyet-i şebnemindeyüz
- 5 Biz bâde-nûş-ı meclis-i 'aşkıız Nazîm-veş¹⁶⁵
Bir neşve bulmuşuz ki maħabbet demindeyüz

303 (T: 254a, H: 181b, R: 240a, A: 213a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Bâd-ı şubh ile uyanmış gibi dil-dâr henüz
Rûzgâr itdi yine fitneyi bîdâr henüz
- 2 Câna kâr eyledi tîr-i müje-i dil-düzü
O dü-ebrû-yı kemân-dâr ise der-kâr henüz
- 3 Râzımı fâş ideli mûnis-i cân u dil iken
Başladı cevri ü cefâ eylemege yâr henüz
- 4 Birini eylesem izhâr devâ 'acze düşer
Dil-i şeydâda nihân derdlerim var henüz

¹⁶⁵ Biz bâde, A: Hûnâbe

- 5 Meclis-i ‘aşkda cânân ile cân yek-dil iken
Yoğ idi miñnet-i yâr ü ğam-ı aġyâr henüz
- 6 Haste-i ‘aşka şifâ bûs-ı leb-i la‘li imiş
Dil-i şûrîde o ümmîd ile bîmâr henüz
- 7 Çâr-sû seyrine çıkmış yine ol Yûsuf-ı hûsn
Oldı bir mısr-ı taleb her ser-i bâzâr henüz
- 8 Bâde-i ‘aşkda yâ Rab ne ‘aceb hâlet olur
Teşne-i cür‘ası dîvâne vü hüşyâr henüz
- 9 Selb-i ‘aql itdi Nazîmâ dil-i dîvâne-sirişt
Ġamdan âsûde olup oldı sebük-bâr henüz

304 (T: 254a, H: 181b, R: 240a, A: 213a)

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Anda var ise maħabbetden eşer var henüz
Âh idersem bile âh itmede küh-sâr henüz
- 2 Bîm-i hecr ile geh ümmîd-i vişâliyle gehî
Dil-i ğam-dîde ne der-hâb ü ne bîdâr henüz
- 3 Kâse kâse ‘araġ u bâde sebîl eyler iken
Ķadeh-i dîde ġum-ı dil yine ser-şâr henüz
- 4 Bir ġülün çâk idi mihriyle ġirbân-ı dilim
Yoğ iken bâġ-ı cihânda elem-i ġâr henüz
- 5 Hıavf-ı hicrân ile ketm eyledigim râz-ı derûn
Oldı şöhret-fiken-i her ser-i bâzâr henüz
- 6 Tûtî-i nâtıkama ġayret iken âyîne-dâr
Yine ider bu bu ġadar ġudret-i ġüftâr henüz
- 7 Bezm-i ülfetden ayaġ çekdi dil-i zâr-ı Nazîm
Ne ğam-ı yâr ü ne endîşe-i aġyâr henüz

305 (T: 254b, R: 240b, A: 213a) (Mef‘ülü Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün)

- 1 Dil bezm-i yâre maħrem iken dürdür henüz
Mest-i mey-i vişâl idi maħmûrdur henüz
- 2 Meyl itdigim bilindi hilâl ebruvânına
Miħrim o mâha ġün ġibi meşhûrdur henüz
- 3 Olsa ‘aceb mi ġaġ ile ma‘zûl ‘âġibet
Nev-devletân-ı hûsn ki maġrûrdur henüz

- 4 Dîvâne eyledi dili sevdâ-yı zülf-i yâr
Hâlî-ı kelâm iderse ma' zûrdur henüz
- 5 Gül hândeyle tebessüme âmâde goncalar
Bülbül şefâret eyle ki destûrdur henüz
- 6 Güftârı âşikâre nühüfte dehân-ı yâr
Mebzûl naqdi kîsesi memhûrdur henüz
- 7 Ehl-i niyâza gelmez açılmaz o gonca-leb
Sermest-i nâz iken yine mestûrdur henüz
- 8 Yağsa nola fûrûğı süveydâ-yı qalbimi
Hüsn ile dil ki mihr ile billûrdur henüz
- 9 Memlû yine cevâhiri dehre nişâr iken
Tab'ım 'aceb hâzîneyle gencûrdur henüz
- 10 Olmaz melûl 'âkıbet-endîş-i bezm-i dehr
Zehr-âb-ı gûşşa çekse de mesrûrdur henüz
- 11 Sâz-ı niyâzı dinlemeyen ser-girân-ı nâz
MıZRâb-ı 'aşka kâse-i şanbûrdur henüz
- 12 Sîr olmayan nevâl-i Süleymân ile teni
Zîr-i zemînde mâ-hâzar-ı mûrdur henüz
- 13 Âbâd olur Nazîm hârâbâta 'azm iden
'Âlem yıkılsa mey-gede ma' mûrdur henüz

306 (T: 254b, R: 240b, A: 213b) (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 'Âlem oldu yıkılıp mey-gede âsûde henüz
Yine mestânelerin serleri zânûda henüz
- 2 Sâgar-ı meyde kıyâs itme görüp şekl-i habâb
Yelkeni zevrağ-ı câm-ı şarabın şuda henüz
- 3 Dergeh-i pîr-i muğân hâk ile yeksân oldu
Yine mey-hâreler ol hâke cebîn-sûde henüz
- 4 'Âlemi mest-i hârâb itmededir bâde-i 'aşk
Çekilür câm-ı şarabın adı bihûde henüz
- 5 Yâra bigâne gönül nâmı velî mahrem-i râz
Gürg-i Yûsuf ne-derîde dehen âlûde henüz
- 6 Dîdeden nağş-ı ruhı eşk ile olmaz zâ'îl
'Aksi âb eyleyemez âyîneden şûde henüz

7 Râm olup sînede ârâm-ı dil ü cânım ola
Şâh-bâz-ı nazarım bir gözi âhûda henüz

8 Cism-i dilber o kadar tâze vü terdir ki Naẓîm
Aña terlikde kıyâs olmaya pâlûde henüz

307 (T: 255a, R: 241a, A: 213b) (Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

1 Dildârı haţ-âver görüp âh itmege degmez
Âyîne-i hırşîdi siyâh itmege degmez

2 Bî-gâliyyedir zîver-i gül-gûn-ı hayâdan
Ruhsâre-i hûbâna nigâh itmege degmez

3 Meyl-i zeçkanı âb-ı ruhuñ hâke dökerken
Delv-i dili üftâde-i çâh itmege degmez

4 Cûyende olup hâk-i ser-i kûy-ı bütânı
Pây-ı dili âzürde-i râh itmege degmez

5 Nîreng-i mey-i âl virür reng-i hacâlet
Derd-i seri fikr olsa günâh itmege degmez

6 Şâh-ı emele şıklet iken bâr-ı temennâ
Nahl-i kad-i ümmîdi dü-tâh itmege degmez

7 Olmazsa eger râh-nümâ Hızr-ı haqîkat
Deryâ-yı mecâzîde şinâh itmege degmez

8 Meyl itme ser-i zülf-i girih-gîre Naẓîmâ
Hâl-i dil-i şeydâyı tebâh itmege degmez

308 (T: 255a, R: 241a, A: 214a) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 'Uqâb-ı dil hümâ-yı evc-i pervâzı şalındırmaz
Per açsa pençesinde degme şehbâzı şalındırmaz

2 Aña 'aşık dimem kim seyr-i bâğ u gülşen itdikçe
Yanında bir sehî-serv-i ser-efrâzı şalındırmaz

3 Nesîm-i âh-ı pür-tâbım zamân olmaz ki dildârıñ
Dü-ruhsârında ol zülf-i füsün-sâzı şalındırmaz

4 Hâm-ı fitrâk-i nâzında o şayyâd-ı kemân-ebürü
Maḥal yokdur ki bir naḥcîr-i mümtâzı şalındırmaz

5 Ser-i dâr-ı siyâset-gâh-ı 'aşkında gün olmaz kim
Şeh-i hüsnum nice 'uşşâk-ı ser-bâzı şalındırmaz

- 6 Çemende serv-i âzâdı hırâm itdikçe mestâne
O nev-nahl-i çemânîñ cünbüş-i nâzı şalındırmaz
- 7 Nazîm-i pür-hüner dem yok ki gûş-ı bıkır-i ma' nâda
Bu gûne bir kirâmî gevher-i râzı şalındırmaz

309 (T: 255b, R: 241b, A: 214a) (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Kânı bir hâtır-ı mecmû' perîşân olmaz
Var mı bir şem' ki hândân ola giryân olmaz
- 2 Şâm-ı hicrân idügi 'âkıbet-i şubh-ı vişâl
Bize hâtt-ı ruḥ-ı cânân gibi burhân olmaz
- 3 Nola her mâlik-i dînâr 'azîz olmaz ise
Nâmı her Yûsuf olan Yûsuf-ı Ken'ân olmaz
- 4 Gûy-ı hürşîd-veş irmez seri eflâke o kim
'Arşa-i 'aşqda sîlî-ḥor-ı çevgân olmaz
- 5 'Aşq mülk-i dili aldı yüri ey şabr u şekîb
Bir vilâyetde bilürsiñ iki sultân olmaz
- 6 Dem mi var tâ'at-ı 'aşkıñda idüp hûn-girye
Eşkimiñ kaçreleri sübhâ-i mercân olmaz
- 7 Nice kandîl ser-i hâk-i mezârım olsun
Tende her dâğ ki derdiñle fûrûzân olmaz
- 8 Dem-be-dem garḥa-be-hûn olsa dil ü dîde nola
Heçr-i la'liñle seniñ gûşe mi var ḡan olmaz
- 9 Dil-i pür-şûr seniñ ḡalbiñe girse yeridir
Kim ki kân-ı güher olmaz güher-i kân olmaz
- 10 Hâtt-ı sebziñ nola sır-âb-ı lebiñ olsa henüz
Hızır için vâsiṭa-i çeşme-i ḡayvân olmaz
- 11 Tiğ-ı elmâs-ı hünerdir süḡan-ı pâk-i Nazîm
Hâsidiñ redd ü ḡabûli aña sühân olmaz

310 (T: 255b, R: 241b, A: 214a) (Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Nihânî ol büt-i şîrin-süḡanla söyleşiriz
Lisân-ı hâl-i dili biz bilenle söyleşiriz
- 2 'Aceb mi bir gül için zaḡm-ı hârını çeksek
Zamân ola bu çemende dikenle söyleşiriz

- 3 Fezâ vü kûha düşürdükçe reh-güzârımızı
Revân-ı Kays u dil-i Kûh-kenle söyleşiriz
- 4 Egerçi hâk-i niyâzız o nahl-i nâza velî
Raķîb ile yine tîg u kefenle söyleşiriz
- 5 Eser nesîm-i hazân bâg-ı hüsne âhîr-i kâr
O gül-‘ izâr u o gönca-dehenle söyleşiriz
- 6 Görüp o âyine-ruhsârı hem-zebân oluruz
Müdâm tûtî-i şeker-şikenle söyleşiriz
- 7 Girerse dâmen-i nâzı kef-i niyâz-ı dile
Nazîm o Yûsuf-ı gül-pîrehenle söyleşiriz

311 (T: 256a, R: 242a, A: 214b) (Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Bu rûzgârda zann itme hâk-râhız biz
Sevâd-ı bâşıra-i âfitâb u mâhız biz
- 2 Ne minnet-i mey ü sâķî ne bîm-i renc-i humâr
Piyâle-nûş-ı tarab-gâh-ı intibâhız biz
- 3 Ğulâm-ı halka-be-gûş-ı der-i şeh-i ‘ aşķız
Ne mîr-i şehre ne dervîş-i hânķâhız biz
- 4 Mecâz-ı hâline itme nazâr hâķîķate baķ
Gedâ-yı ‘ aşķ velî dehre pâdişâhız biz
- 5 Hâyâl-i ebrû-yı dildâr ile nizâr olalı
Hilâl-i id gibi şimdi nazra-gâhız biz
- 6 O nahl-i râst-ķadiñ sâyesinde hoş geçeriz
Fütâde-i ķadem-i yâr-i kec-külâhız biz
- 7 Nola o kaşları yâ itse sînemiz ğırbâl
Delik delik hedef-i nâvek-i nigâhız biz
- 8 Maķabbet itdigimizdir o şûha cevre sebeb
Ğarîbdır ki ne mücrim ne bi-günâhız biz
- 9 Ne vechile varırız bâr-gâh-ı Hâķķ'a Nazîm
Mişâl-i nâme-i a‘ mâl rûy-ı siyâhız biz

312 (T: 256a, R: 242a, A: 214b) (Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Var mı bir ruhsâr kâkülsüz haķ-ı jengârsız
Mârsız gencine olmaz gül bulunmaz hârsız

- 2 Ru 'yeti tercih ider 'âşık şafâ-yı vuşlata
Cennet ey dil âdeme zindân olur didârsız
- 3 Seyr idüp âyîne-i ruhsârını gûyâ olur
Tûfî-i dil söylemez yâr-ı şeker-güftârsız
- 4 Bâğ-ı kûyından cüdâ seyr-i gülistân eylesem
Her gül-i şad-berg olur bir dâğ-ı hasret yârsız
- 5 Perde-i çeşm-i dile nakş-i hayâl-i yâr iden
Eyledi cân şöhetin cânânla ağıyârsız
- 6 Hecr ile giryân olan handân-ı vaşl-ı yâr olur
Bülbüli gülzâra mahrem eylemez gülzârsız
- 7 Pâdişâh-ı 'aşk teşrif itmeyelden ey Nazîm
Kaldı vîrân taht-gâh-ı şehr-i dil mi' mârsız

313 (T: 256b, R: 242a, A: 214b) (Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)

- 1 Cevriñ ki seniñ ey şeh-i bî-dâd dükenmez
Her gûşede senden saña feryâd dükenmez
- 2 Bihûde şümâr itme figâr-ı ser-i tîğîñ
Kırsañ dañi ey gamze-i cellâd dükenmez
- 3 Cânâ seni tenhâ bulamam bûs u kenâra
Dünyâ dükenirse yine hussâd dükenmez
- 4 Çeşmim dil-i şeydâdan alur hûn-ı sirişki
Şarf itse dem-â-dem nola irâd dükenmez
- 5 Şebt ola eger mücmeli mecmû' a-i dehre
Tafşil-i gam-ı hâtır-ı nâ-şâd dükenmez
- 6 Ey semt-i mecâzide olan sâlik-i tañkîk
Ol bâdiye-i himmet-i irşâd dükenmez
- 7 Bezl eyle Nazîmâ güher-i nazmı cihâna
Genc-i hikem ü feyz-i Hudâ-dâd dükenmez

Harfû's-Sîn

314 (T: 23b, H: 24a, R: 23b, A: 94a)

(Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün)

- 1 Ey neyyir-i 'âlem-fürûz nûr-ı ruhuñdan bir kabes
Mîhr-i cemâliñden henüz mâh-ı münevver muñtebes
- 2 Gülbün kadîñdir gül teniñ tesnîm cûy-ı gülşeniñ
Hân-ı na'îmiñde seniñ sîmurğ-ı 'anķâ bir meges

- 3 Eflâk mânend-i kaçâr dâ'im yoluñda bî-çarâr
Şems ü kamer leyl ü nehâr olmuş aña iki ceres
- 4 Luţfuñdan ey fahr-i enâm ümmîd-vârım şubh u şâm
Mir'ât-ı dîdârîñ tamâm göster baña âhîr nefes
- 5 Dergâh-ı pâkiñde şehâ olmağ ümidiyle gedâ
Göñlümde şad-güne hevâ cânımda şad-güne heves
- 6 Kaldım seniñ ihsânıña lâyıķ keremdir şânıña
Luţf eyle ben nâlânıña ey cümleye feryâd-nes
- 7 Şemşîr-i şer' iñ sû-be-sû itirdi haşma ser-fürû
Hayl-i ümem cünd-i 'adû riğ-i 'aķım u hâr u has
- 8 Ben mâdiğim sultânıma sultân-ı 'âlî-şânıma
Mâdâm murğ-ı cânıma ola bu ten hâķî kafes
- 9 Olsun dile 'aşķıñ naşib bulsun fenâ şabr u şekîb
Derdiñdir ancağ ey tabîb cân-ı Nazîm'e mültemes

315 (T: 256b, H: 181b, R: 242b, A: 94a) (Müfte' ilün Fâ' ilün Fe'ûlün Fe'ûlün)

- 1 Ey meh-i berķ-efgen-i cihân-ı muķaddes
Mîhr-i şeref burc-ı âsumân-ı muķaddes
- 2 Bâğ-ı le' amrük nihâl-i hadîķa-i levlâķ
Serv-i hîrâmân-ı gülistân-ı muķaddes
- 3 Şâh-ı nübüvvet-haşem hıdîv-i rûsul-hayl
Kâfile-sâlâr-ı kârvân-ı muķaddes
- 4 'Îd-geh-i kûyuña çekilmede ervâh
Ey saña ķurbân hezâr cân-ı muķaddes
- 5 Hâdim-i hâķ-i deriñ şufûf-ı melâ'ik
Râtibe-hâr-ı ğamiñ revân-ı muķaddes
- 6 Kûyuña rû-mâl iden bulur derecâtın
'Arş ile hem-serdir ol mekân-ı muķaddes
- 7 Olmuş ezel fevc fevc şikâr-ı 'aşķıñ
Cân ile murğân-ı âşiyân-ı muķaddes
- 8 Kurb-ı Hudâ'da seniñ nişâr-ı kudümün
Gevher-i gencîne-i nihân-ı muķaddes
- 9 Farķ-ı laţfiñde ol dü-ĝisû-yı müşĝin
Nûr-ı siyehdir bâ-sâyebân-ı muķaddes

10   Kurb-ı civârîñ yeter bihişt Nazîm'e
Ey hâremi ravza-i cinân-ı muqaddes

316 (T: 257a, H: 182a, R: 242b, A: 215a) (Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1   Besdir ola gâmiñla diliñ kârî âh bes
Öldürmek ise kaçdıñ eger bir nigâh bes
- 2   Bir 'ömrdür ki qaldı zenehdânîña düşüp
Tâ key dil-i gârîb ola mañbûs-ı câh bes
- 3   Mülk-i cemâliñe seniñ ey pâdişâh-ı hüşn
Şaf şaf ' itâb u nâz u girişme penâh bes
- 4   Murğ-ı dili bu mertebe âvâre itmeden
Pâ-bend ise murâdıñ o zülf-i siyâh bes
- 5   Sûz-ı derûn-ı girye ki var sende ey gönül
İşbât-ı derd-i ' aşka bu iki güvâh bes
- 6   Farqımda dûd-ı âh-ı ser-â-ser tenimde dâğ
Seyyâh-ı ' aşka bir nemed ü bir külâh bes
- 7   Hâk'dan ümîd-i mağfîret itmez misiñ Nazîm
Besdir bu bî-şümârî-i cürm ü günâh bes

317 (T: 257a, H: 182a, R: 243a, A: 215a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1   Bu ravzada nola lâl olsa bülbülân-ı heves
Açılmadı gül-i şad-berg-i gülsitân-ı heves
- 2   Hâdeng-i hâhiş-i dil menzilin bulurdı eger
Olaydı kuvvet-i baht ile pür-kemân-ı heves
- 3   Sefîne-i emelim hayf qaldı sâhilde
Güşâde olmadı bir kerre bâd-bân-ı heves
- 4   Metâ'-ı ye's ile bağlandı mañmil-i ümmîd
Ne hayr ider ola âyâ kârvân-ı heves
- 5   Nazîm düşdi gönül bir haç-âver âfete âh
İrişdi şeb açılıp neyleye dükân-ı heves

318 (T: 257a, H: 182b, R: 243a, A: 215a) (Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1   Neydir benim fiğânıma her bâr hem-nefes
Lâ-büd olur figâra dil-efgâr hem-nefes
- 2   Ferhâd-ı Bî-sütûn-ı maqâmât-ı ' aşkıñam
Olsa nola terâneme küh-sâr hem-nefes

- 3 Ben şu'le-nağme 'âşık-ı pervâne-meşrebim
Olmaz benimle bülbül-i güzâr hem-nefes
- 4 Âheng-i sâz u süzuma evtâd hem-sürûd
Muṭrib nevâ-yı nâleme hemvâre hem-nefes
- 5 Nâhîdi şevk-i zemzemesi gökden indirir
Olsa Nazîm-i zâra eger yâr hem-nefes

319 (T: 257a, H: 182b, R: 243a, A: 215a) (Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Nuṭk-ı Mesîh'e kim sülhânîñ eylemem kıyâs
Rûh-ı mücerrede deheniñ eylemem kıyâs
- 2 Ey gonca-leb getürmeyesiñ ihtimâldir
Gül-berg-i câna pîreheñiñ eylemem kıyâs
- 3 Bulmaz necât maḥşere dek her düşen gönül
Ben çâh-ı Yûsuf'a zekaniñ eylemem kıyâs
- 4 Bir kerre murğ-ı 'aqlı giriftâr olan bilür
Dâma dü-zülfi pür-şikenîñ eylemem kıyâs
- 5 Revnağ-fürûz-ı gülşen-i Firdevs-i 'işvedir
Ṭübâ'ya kıdd-i nârveniñ eylemem kıyâs
- 6 Bu âfitâba itmede secde o âteşe
Hindüya hâl-i pür-fitenîñ eylemem kıyâs
- 7 Tarḥ-ı sülhanda hüsn-i edâda garîbirdir
Ṭab' îñ Nazîm gayre seniñ eylemem kıyâs

320 (T: 257b, H: 182b, R: 243b, A: 215b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 'Aceb mi olsa kemân kıamet-i hamîde Kıays
Ne çekmedi dil-i zâr-ı sitem-keşîde Kıays
- 2 Şikenc-i ṭuresini eylemezdi Leylî-i dâm
Görende uçmasa murğ-ı dil-i remîde Kıays
- 3 Ne ittihâd-ı maḥabbet olur bu kim olmuş
Siyâh-hâne-i Leylî sevâd-ı dîde-i Kıays
- 4 Tamâm yâr ile vahşetden üns idi kaçdı
Zehî şekîb hoşâ şabr-ı ber-güzide Kıays
- 5 Bulurdı kâm-ı dili zevk-i yâd-ı la' linden
Ḥayâl-i kıand-i leb-i yâr idi 'akîde-i Kıays

6 Dönerdi rişte-i yâkûta la' l-i yâri añup
Le 'âl-i eşk-i ter-i dem-be-dem çekide-i Qays

7 Qonuldu şöhret-i 'aşkıñla tâq-ı nisyâna
Nazîm defter-i Ferhâd ile cerîde-i Qays

Harfû's-Şîn

321 (T: 24a, H: 24a, R: 24a, A: 94b)

(Müfte' ilün Fâ' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün)

1 Ey dü-ruh-ı dil-keşi verd-i gülistân-ı 'arş
Qâmet-i tûbâ-veşi gülbün-i bostân-ı 'arş

2 Hâdî-i şeh-râh-ı dîn hâtîme-i mürselîn
Dâver-i kürsî-nişîn hüsrev-i eyvân-ı 'arş

3 Bulmaz idi qudsiyân bûy-ı laţfînde cân
Olmasa ol gîsûvân sünbül ü reyhân-ı 'arş

4 Dâver-i pûziş-pezîr pâdişeh-i dest-gîr
Server-i refref-serîr şâh-ı kalem-rân-ı 'arş

5 Hâce-i levh ü kalem münşî-i hikmet-raqam
Şâh-ı risâlet-harem hâkim-i dîvân-ı 'arş

6 Ümmeti gam-hârıdır rûhü'l-emîn yârıdır
Pertev-i dîdârıdır şem'-i şebistân-ı 'arş

7 Qurba idüp 'azm-i râh olsa feres-rân o şâh
Teng ola bî-iştibâh 'arşa-i meydân-ı 'arş

8 Ol şeh-i 'âlî-nijâd itdi kudûmiyle şâd
Olsa 'aceb mi ziyâd mertebe-i şân-ı 'arş

9 Cân-ı Nazîm-i gedâ yoluña şâhım fedâ
Olsun o destân-serâ murğ-ı hoş-elhân-ı 'arş

322 (T: 257b, H: 183a, R: 243b, A: 94a)

(Müfte' ilün Mefâ' ilün Müfte' ilün Mefâ' ilün)

1 Ey şeh-i mülk-i men-'aref hüsrev-i taht-gâh-ı 'arş
Menziletîñle pür-şeref kürsi-i qadr ü câh-ı 'arş

2 Ey ufuq-ı sipîhr-i dîn olmuş o 'ârız-ı cebîn
Maşrıq-ı neyyir-i yaqîn matla'-ı mihr ü mâh-ı 'arş

3 Menba'-ı cûd u mekrûmet 'ayn-ı kemâl ü ma' rifet
Qıtb-ı cihân-menzilet mürşid-i hânqâh-ı 'arş

- 4 Server-i hayl-i enbiyâ taht-nişîn-i ıstıfâ
Zâtûnı eylemiş Hudâ şâh-ı rusül-sipâh-ı ‘arş
- 5 Kâşif-i sırr-ı her hikem ‘ârif-i nükte-i kıdem
Pâdişeh-i mülk-i haşem şâh-ı cihân-penâh-ı ‘arş
- 6 Sidre zelîl-i kâmetiñ çarh gedâ-yı rif’ atîñ
Hâk-i kudûm-i ‘izzetiñ zîb ü fer-i külâh-ı ‘arş
- 7 Gülbün ü gül kadîñ teniñ ravza-i kurb gülşeniñ
Düşmen-i dergehiñ seniñ düşmen-i dil-siyâh-ı ‘arş
- 8 Oldı tecellî-i Hudâ şehr-i vişâle reh-nümâ
Taht-ı revân idüp saña Refref’i pâdişâh-ı ‘arş
- 9 Kırba olunca esb-rân ey şeh-i mülk-i lâ-mekân
Cân u dilin ferîşteğân eyledi ferş-i râh-ı ‘aşk
- 10 Derdiñ ile olup nizâr cân-ı Nazîm-i dil-figâr
Dergehiñe ola nişâr ey şeh-i bâr-gâh-ı ‘arş

323 (T: 258a, H: 183a, R: 244a, A: 216a)

- (Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)
- 1 Çemende bâğbân gül-berg-i handânını devşirmiş
Debîr-i gülsitân evrâk-ı bostânını devşirmiş
- 2 Degil şâh-ı nihâl-i gülbün üzre gonca verd-i ter
Çözüp gülşende destâr-ı perîşânını devşirmiş
- 3 Hırâm-ı nahl-i nâziñ seyr idince ol sehî-kaddiñ
Çemende şerm ile her serv dâmânını devşirmiş
- 4 Düçar olmuş gözi hançer çeküp ebrûsı dildârın
Yine mestâne ‘uşşâkıñ girîbânını devşirmiş
- 5 Bozulmuş hüsni gelmiş hatı kâlâsın şatup şavmış
Nazîm ahsam irişmiş hâce dükkânını devşirmiş

324 (T: 258a, H: 183b, R: 244a, A: 216a)

- (Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)
- 1 Lisân-ı dil bilür hem-râz u mahrem qalmamış gitmiş
Cihân-ı bî-beqâda yâr u hem-dem qalmamış gitmiş
- 2 Hele şâhib-mürüvvet görmedik devr-i felekde biz
Kerem-nâmın koyup dünyâda Hâtem qalmamış gitmiş
- 3 Hümârın çekmege keyfiyyet-i şahbâsınıñ degmiş
Bu gayret-hâne-i ‘âlemde ‘âlem qalmamış gitmiş

- 4 Görenlerden işitdik câmı kalmış yâdigâr ancak
Zamân ile gelüp bu meclise Cem kalmamış gitmiş
- 5 Okın atmış yayın yaşmış bu dâr u gîrde gelmiş
Atup dutmuş murâdı üzre Rüstem kalmamış gitmiş
- 6 Gelüp şehri-i vücûda bir zamân geşt ü güzâr itmiş
Beğâsın bulmayup dünyânıñ âdem kalmamış gitmiş
- 7 Mürüvvet şâhibi yokdur Nazîmâ devri-i fânide
Kerem-me'mûl olur merd-i müselleme kalmamış gitmiş

325 (T: 258b, H: 183b, R: 244a, A: 216a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Müjeñle ebruvânıñ kim seniñ tîr ü kemân tütmuş
Aña cânıyla' aşık sine-i çâkin nişân tütmuş
- 2 Nola çeşm-i siyeh-mestiñ çekerse kuhl-i istignâ
O ebrûlar ki aña iki müşgîn sürme-dân tütmuş
- 3 Görüp hâtt-ı siyâhıñ gird-i rûyuñda kıyâs itdim
Çamer devrinde devri-i fitne-i âhîr zamân tütmuş
- 4 İderken dil harîm-i hüsnüñe düzdide nezzâre
İşitdim şahne-i şehri-i mağabbet nâgehân tütmuş
- 5 Terennüm-sâz olursa mağfil-i gülşende lâyıkdır
Nevâ-yı bülbül-i şeydâya güller gûş-ı cân tütmuş
- 6 Kitâbın gönca açmış şebnem-i terden döküp noқта
Çemende bülbül-i şûride bir fâl-ı nihân tütmuş
- 7 Nazîm-âsâ degil pinhân u peydâ içmemek mümkün
Elinde ol perî câm-ı şârâb-ı ergavân tütmuş

326 (T: 258b, H: 183b, R: 244b, A: 216b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 O ebrû üzre zülfüñ yâr kim pür-tâb göstermiş
Yem-i behcetde mâhî şaydına kullâb göstermiş
- 2 Cemâlin çeşm-i terde Mânî-i 'aşk eyleyüp taşvîr
Derûn-ı cûyda hürşid-i 'âlem-tâb göstermiş
- 3 Hâyâl-i halka-i zülfüyle dil yakmış ser-â-pâ dâğ
Mağabbet lüccesin girdâb-ber-girdâb göstermiş
- 4 Tenimde her müjem bir rûd ağıtmış şerhalar üzre
Bu bâğ-ı bâğbânı cedvel ü mîzâb göstermiş

- 5 Bütân hüsn için itmiş perestiş-gâh ebrûsın
Ne kâfir-mâcerâdır deyrde mihrâb göstermiş
- 6 Nola fânûs-ı eşkâle dönse devlet-i dünyâ
Anı her dîdeye devrân hayâl ü hâb göstermiş
- 7 Nazîm-âsâ ferâgat eyleyüp dil dest-bûsından
Ayağın sâkî-i bezmiñ öpüp âdâb göstermiş

327 (T: 258b, H: 184a, R: 244b, A: 216b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 O kim dürc-i leb-i la' liñde dürr-i nâb göstermiş
Ne sâhîrdir şererde kaçre kaçre âb göstermiş
- 2 Dü-zülfin ' anberîn-emvâc idüp deryâ-yı hüsninde
Yine her târını bir halka-i girdâb göstermiş
- 3 Cemâl-i bâ-kemâli eylemiş her dîdede cevân
Hudâ her zerrede bir mihr-i ' âlem-tâb göstermiş
- 4 Mağabbet muṭribi itdikde ṭanbûr-ı dile âheng
O şûhuñ her ser-i müjgânı bir mızrâb göstermiş
- 5 Dil-i hûbânı itmiş gûy-ı sîlî-ḥorde-i ' aşk
O kim çevgân-ı zülfeyninde pîç ü tâb göstermiş
- 6 Muşavvir tâlî' -i nâ-mihribânım eyleyüp taşvîr
' Acebdır her dü-çeşmin anda da der-hâb göstermiş
- 7 Revâdır gayra ' arz-ı hâcet itmezse Nazîm ey dil
Der-i Mevlâ gibi tevfiķ aña bir bâb göstermiş

328 (T: 259a, H: 184a, R: 244b, A: 216b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Sâgar-ı sâkî yeter Cemşid olmuş olmamış
Sâz-ı muṭribdir garaż nâhîd olmuş olmamış
- 2 Gerd-i meydânı ğinâ iksîr-i a' zamdır göñül
Hâk ile yekdir zer-i ḥurşid olmuş olmamış
- 3 Bûs-ı la' l-i hâm-ı sevdâdır o serv-i ser-keşîñ
El yetişmez mîve-i ümmîd olmuş olmamış
- 4 ' Âşıka mihr-i mağabbet ' iddir nevrûzdur
' İd ü nevrûz-ı cihân tecdîd olmuş olmamış
- 5 Serv-i âzâdız olup kayd-ı ' alâyıkdan beri
Gülşen-i fânî gerek câvîd olmuş olmamış

- 6 Yâr ile olmak mülâkî ' aşîka bayrâmdır
Sûgvâr-ı hecre yoġsa ' id olmuş olmamış
- 7 Mazhar-ı gûş-ı kabûl olmaġdadır söz ey Nazîm
Dürr-i nazmîñ silk-i mürvârîd olmuş olmamış

329 (T: 259a, H: 184a, R: 245a, A: 216b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Dil ki derd-i ' aşkıñ cânında pinhân eylemiş
Şun' -ı Hâġ ol gevheri kânında pinhân eylemiş
- 2 Çâk çâk itmiş derûnum çeşm-i ġûn-rîziñ yine
Merhemiñ şemşîr-i bürrânında pinhân eylemiş
- 3 Eglenürse ' aks-i ġüsnüñle dil-i şeydâ nola
Kim ġayâliñ çeşm-i giryânında pinhân eylemiş
- 4 Beñzedüp dendâniña deryâ şadefde dürleri
Biñ dil ü cân ile cüzdânında pinhân eylemiş
- 5 Derc idüp ġüsn-i edâyı vaşf-ı la' liñde Nazîm
Dürc-i tab' -ı gevher-efşânında pinhân eylemiş

330 (T: 259a, H: 184b, R: 245a, A: 217a)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Sevdâ-yı ' aşġ ġonca-i ġâtır-güşâ imiş
Şad-nev-bahâr-ı ' ömr aña müjde-bahâ imiş
- 2 İtdi mişâl-i zer tenimi ġâlisü'- ' ayâr
Ĥâk-i ġarîm-i ' aşġ ' aceb kîmyâ imiş
- 3 Bir mübtelâ gedâsını şâh-ı cihân ider
Te' şîr-i ' aşġ bu ki zıll-i ġümâ imiş
- 4 Ruġsârîñi görünce nola ġanı ġaynasa
Çeşmim seniñle rûz-ı ezel âşinâ imiş
- 5 Elbetde ġoş gelür baña her vaz' iñ ey perî
Cevr ü cefâ da ' aşîka mihr ü vefâ imiş
- 6 Reng-i ġicâb pür- ' araġ itmiş ' izârîñi
Şebnem-fürûş-ı ġülşen-i ġüsnüñ ġayâ imiş
- 7 ' Arz-ı cemâl it ey şeh-i ġüsnüm Nazîm'e gel
Âyîne gibi şâf-derûn bir gedâ imiş

331 (T: 259b, H: 184b, R: 245a, A: 217a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Vişâl-i yâre gönül şarf-ı himmet istermiş
Gelür imiş o perî bezme da' vet istermiş
- 2 Hezâr-çeşmile seyr-i cemâl iden 'âşık
Seyrinde sîned e biñ tâğ-ı hasret istermiş
- 3 Gönül sâye-i lutfuñda hoş geçmek için
Zemîn-i sîned e bir serv-kâmet istermiş
- 4 Mağabbet ey dil-i şeydâ girân-ı dest-gîrdir
O bârı çekmege bâzû-yı gayret istermiş
- 5 Naẓîm-i zâr gibi şu'le-nûş olan ey dil
Ġam-ı mağabbet ile germ-ülfet istermiş

332 (T: 259b, H: 184b, R: 245b, A: 217a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Gönül ol meclis-i 'aşk içre mest olup kalmış
Ki anda câm-ı dil-i Cem şikest olup kalmış
- 2 Mağâmını felek-i naḥvet eyleyen mağrûr
Mişâl-i sâye-i ḥurşîd pest olup kalmış
- 3 Dil-i taḥîdemi kullâb-ı zülfi eyledi bend
O mâhîdir ki giriftâr-ı şast olup kalmış
- 4 Ruḥında hindû-yı hâl-i siyâhı ol şanemiñ
Yaḫup vücûdını âteş-perest olup kalmış
- 5 Gönül esîr-i zenaḫdânıdır nice demdir
O çâh o bî-kese cây-ı nişest olup kalmış
- 6 Hezâr-câm-ı zîr-i dest sâķi o bezmiñ
Ayağın öpmek için zîr-i dest olup kalmış
- 7 Naẓîm mest-i şarâb-ı rızâ olan 'âşık
Nedîm-i meclis-i ḫâş-ı elest olup kalmış

333 (T: 260a, H: 185a, R: 245b, A: 217b)

(Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Ol kim elif çeküp tenine dâğ-ı ğam ḫomuş
Derdin ḫisâb-ı levḫ-i vücûda raḫam ḫomuş
- 2 Bihzâd-ı 'aşk naḫş-ı ḫayâl-i bütân ile
Nâm-ı derûn-ı 'âşıkı beytü's-şanem ḫomuş

- 3   Baĥ üstühân-ı sîneme kıadd-i dü-tâmı gör
Üstâd kâr-ı ceng-i ğama zîr ü bem kıomuş
- 4   Zülf-i nigârı rûy-ı gülistânda seyr idüp
Kâküllerin o şevkıde her ğonca-fem kıomuş
- 5   İçeñ 'aceb midir tolusın câminin müdâm
Âyîn-i bezm-i ğayreti devrânda Cem kıomuş
- 6   Keyf-i mey-i neşâtı humâr-ı melâldir
Sâkı-i çarĥ câmina ğûyâ ki sem kıomuş
- 7   Her nokta-i siyâh-ı ser-i hâme-i Nazîm
Cân-ı hasûda reşk ile dâĝ-ı verem kıomuş

334 (T: 260a, H: 185a, R: 245b, A: 217b) (Me'f' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1   Ol kim ikâmeti der-i dilberde bağlamış
Cây-ı kıarârını ne güzel yerde bağlamış
- 2   Seyr eyle ĥaĥt-ı la' lin o hûr-ı bihişt-i nâz
Top top benefşeyi leb-i Kevşerde bağlamış
- 3   Leylâ vü Kıays gibi dil-i zârı bend idüp
Zencîr-i zülfine o siyeh-çerde bağlamış
- 4   Feryâdı dem-be-dem nola olsa girih girih
Üstâd-ı 'aşkı nây-ı dile perde bağlamış
- 5   Çıkamaz Nazîm dâ'ireden mu'rib-i felek
Ĝûyâ uşûl-i devrini çenberde bağlamış

335 (T: 260a, H: 185a, R: 246a, A: 217b) (Me'f' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1   Mestî-i 'aşkı ĥavşala-i râza şıĝmamış
Sîmurĝdur ki pençe-i şehbâza şıĝmamış
- 2   Ol mest-i câm-ı 'işve ele almadı dili
Peymâne-i niyâzı ke'f-i nâza şıĝmamış
- 3   Olmaz derûn-ı dilde nühüfte cünûn-ı 'aşkı
Bir naĝmedir o zîr ü bemi sâza şıĝmamış
- 4   Zülfünde dil o naĥl-i bülendiñ yer itmedi
Bir fâĥte o serv-i ser-efrâza şıĝmamış
- 5   Yârîñ ĥayâl-i vuşlatı şad-şerm ile Nazîm
Âĝûş-ı çeşm-i 'aşkı-ı ser-bâza şıĝmamış

336 (T: 260a, H: 185b, R: 246a, A: 217b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilâtün)

- 1 Çemende revnaķı gül gerçi kim bahâr ile bulmuş
Bu âb u tâbı velî nâle-i hezâr ile bulmuş
- 2 Şarâb-ı hüsnde ser-germ olup gurûrı ço sâķî
Gören o bâdeyi keyfiyyetin humâr ile bulmuş
- 3 Vişâlini dil-i şeydâ o mest-i bâde-i nâziñ
Belâ-yı miñnet-i hicrânın ihtiyâr ile bulmuş
- 4 Şafâ-yı bâdeyi dilden su 'âl eyleme zinhâr
Ki neşvesin o dağı bir semen- 'izâr ile bulmuş
- 5 Nazîm hâk-i reh ol kim gubâr-ı râh olanlar
'Ulüvv-i şanı murâd üzre rûzgâr ile bulmuş

337 (T: 260b, H: 185b, R: 246a, A: 217b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 'Îzârñ üzre hañ-ı 'anberîn-şiken bitmiş
Benefşedir ki hem-âgûş-ı yâsemen bitmiş
- 2 Taraf taraf o haññ gûne gûne 'âlemi var
Bahâr-ı bâğ-ı melâhat çemen çemen bitmiş
- 3 Hâyâl-i kâmeti çeşm-i terimdedir yârñ
Derûn-ı cûyda gûyâ ki nârven bitmiş
- 4 Dehân-ı nâzüki gülzâr-ı 'işve goncasıdır
Ki bergi mu' ciz-i hüsñ ile şu' leden bitmiş
- 5 Şikenc-i zülfine çok ķıl ü kâl olundu Nazîm
Beyân-ı haññ-ı ruñında velî sühan bitmiş

338 (T: 260b, R: 246b, A: 218a) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Büyüdüñm bâğ-ı sinemde olup dâmen-keşân serkeş
Bülend oldukça ķaddi oldu ol serv-i revân serkeş
- 2 Fiğânım göklere çıķdı ne fâli' dir ki gûş itmez
Fiğânım gibi oldu ol meh-i nâ-mihribân serkeş
- 3 Döker âb-ı ruñm hâke mişâl-i mihr-i 'âlem-tâb
Gurûr-ı hüsñ ile oldukça her şüh-ı cihân serkeş
- 4 İder şehri dili 'uşşâķı şanma her biri gâret
Gözi Tâtârlarda yañşı mûnisdir yaman serkeş

- 5 Olur elbette bir gün halka gâhî menzil-i maşşûd
Nazîmâ olmasun tek tevsen-i kilik-i beyân serkeş

339 (T: 260b, R: 246b, A: 218a) (Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Ey gül-î izâr u gönca-fem ü lâle-ğad yetiş
Oldum zebûn-ı pister-i hecriñ meded yetiş
- 2 Feryâdı çıkmadan göge pâmâl-i 'aşkıñıñ
Reftâr-ı nâz ile yetiş ey serv-ğad yetiş
- 3 Kaldı miyân-ı redd ü kabûlünde fülk-i dil
Girdâba çekmeden anı bu cezr ü med yetiş
- 4 Ye 'cüc-ı gam şafâ-yı vişâliñle def' olup
Mâ-beynimizde hecr ile çekdirme sed yetiş
- 5 Cân-ber-leb olmadan göreyim bir nefes seni
Ey vech-i pâki âyine-i bî-nemed yetiş
- 6 Ser-menzil-i murâda yûri himmet ile var
Eyler zuhûr her ne dise nîk ü bed yetiş
- 7 Sönsün Nazîm'in âteşi âb-ı vişâlle
Yansun dil-i raķibe nâr-ı ğased yetiş

340 (T: 261a, R: 246b, A: 218a) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Gül-i rûyü olup ğoy-gerde yârîñ jâle-dâr olmuş
Leb-i rengini tâb-ı bâdeden tebĝâle-dâr olmuş
- 2 Ğad-i gülgûnını şandım görüp bir âl kâğıdla
Kenâr-ı şafĝa-i ruşâresi vaşşâle-dâr olmuş
- 3 Nice bârân-ı eşk-i dîde-i 'âşık nişâr olmaz
Ğağ-ı müşğîn ile ol mâh-ğal' at hâle-dâr olmuş
- 4 Nola ĝâl-i dem-i ebrûsı dil mülkin ĝarâb itse
Sipihr-i ĝüsne ĝuyâ aĝter-i dünyâ dâr olmuş
- 5 Nazîmâ şâm-ı vuşlatda geçen demler ĝayâliyle
Kenâr-ı dîde ĝün-ı giryeden pergâle-vâr olmuş

341 (T: 261a, R: 246b, A: 218a) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Açılmış lâle vü güller çemenler sebz-zâr olmuş
Yetişmiş otları güleşende bülbüller hezâr olmuş
- 2 Gülab-efşân olup şebnem yine ruşsâr-ı ezhâra
Uyanmış her şükûfe ĝâbdan şubĝ-ı bahâr olmuş

- 3   Leb-i cûda görüp zann eyledim serv-i ser-âzâdı
Yine bir ‘ âşik-ı dîdâra dilber der-kenâr olmuş
- 4   Benefşe şahın-ı gülşende demâg-âşüfte-i sevdâ
Dağıtmış kâkülün sünbül perîşân-rûzgâr olmuş
- 5   Gezer zencîr-i emvâc ile düşmüş kûh u şahrâya
Benim dîvâne gönlüm gibi cûlar bî-çarâr olmuş
- 6   Semen serve şarılmış bîd lerzân çeşm-i nergis mest
Çemende âteş-i gayretle dil-sûz-ı çenâr olmuş
- 7   Degil yer yer habâb ey dil sûz u tâbından
Leb-i cû heybet-i dîdâr ile tebhâle-dâr olmuş
- 8   Şabâ sâkî sebû gonca koyup meclis-i gülşende
Yine her gül birer zerrîn kadehle âşikâr olmuş
- 9   Kemâlin mîve-i şî‘ riñ gibi bulmuş Nazîm el-ħaħ
Riyâz-ı nazmîña gûyâ ki hâmeñ âb-yâr olmuş

342 (T: 261a, R: 247a, A: 218b) (Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1   Ĥam-ı zülf-i siyâhî çîn çîn olmuş şikenlenmiş
Ĥatâ itmey disem hâl-i ruħı müşg-i Ĥutenlenmiş
- 2   Yine bir iş çıkarmış sûzen-i müjgânı Mecnûn’uñ
Meger şahrâda pâ-yı nâfe-i Leylâ dikenlenmiş
- 3   Vücûdın dâğlarla rahne-dâr itmiş dil-i şeydâ
Leb-i şîrîni yâdıyla o şûhuñ Kûh-kenlenmiş
- 4   Gice meclisde nûr inse maħaldir üstüne ĥaħķâ
Maħabbet küştesidir şem‘ -i kâfûrı kefenlenmiş
- 5   Zuhûr itmiş kühen meyħânelerde tâze sâķiler
Yine kûy-ı ĥarâbât ey dil-i vîrâne şenlenmiş
- 6   Ten-i billûrı fânûs içre gûyâ şem‘ -i rûşendir
Çıķup germâbeden ol sim-ber kim pîreħenlenmiş
- 7   Nola peyrevlik itse bu zemîn-i dil-keşe tab‘ ı
Nazîm-i pür-hüner zîrâ ki her vâdide fenlenmiş

343 (T: 261b, R: 247a, A: 218b) (Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1   Gül-i ruħsârına yâd el doķunmuş ĥayf ellenmiş
Miyânîñ kocdurup bâğ-ı vişâl-i yâr bellenmiş

- 2 Yıkılmaz degme şûh-ı bî-vefânîñ seng-i cevriyle
Zemîn-i dilde bünyâd-ı vefâ muhkem temellenmiş
- 3 Yaraşmış levh-i hüsnünde o zîbâ ebrû-yı zer-fâm
Berât-ı behcete tuğrâ-yı garrâdır ki hâllenmiş
- 4 Açılmış gönca güller başlamış feryâda bülbüller
Çemen ser-sebz ü hürrem gülşen-i ‘âlem güzellenmiş
- 5 Per-i murğân degildir âşiyân itdikde başında
Ser-i Mecnûn-i şeydâ ‘arşa-i ‘aşk içre tellenmiş
- 6 Felekde bir meh-i nâ-mihribâna müşteri olmuş
Raķîb-i rûy-siyâhîñ kevkeb-i bahtı zühâllenmiş
- 7 Şun ey sâķî şarâb-ı la‘îñ açılson Nazîm-i zâr
Hûmâr-ı câm-ı hecrîñ derd-i ser virmiş kesellenmiş

344 (A: 215b) (Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

- 1 Olup peşmînesi köhne ridâ-yı zâhid eklenmiş
Nola düşse ‘aşâya kâse-i ‘ömri direklenmiş
- 2 İhâta eylemiş haţtı nigâh-ı düzd-i ‘âşıkdan
Çekilmiş havlî-i bâğ-ı ruħ-ı dildâr beklenmiş
- 3 Çiçek zahmından ol kâlâ-fürûş-ı bender-i hüsnüñ
Kûmâşın behceti hicrânlıdır yer yer çiçeklenmiş
- 4 ‘İzârî üzre olmuş halka halka ejder-i zülfî
Tılsım-ı genc-i hüsn-i yârda kat kat çöreklenmiş
- 5 Yine bezm-i maħabbetde nigâh-ı mest-i cânâna
Çeker pergâlesin ‘âşık kebâb itmiş yüreklenmiş
- 6 Yine hayl-i hayâl-i yâr hûn-ı eşkime kınmış
Kenâr-ı cûy-bâr-ı çeşmime kınmış yemeklenmiş
- 7 Mey-i câm-ı hacâlet seyrimi hâll itmedi yâra
Dirîgâ ‘uķde-i dil germî-i şermiyle peklenmiş
- 8 Nazîm-i zâr şimdi bir ferîşte hûba meyl itmiş
Geçüp nefis ü hevânîñ şerr ü şûrından meleklenmiş¹⁶⁶

¹⁶⁶ VeĶâyü'l-Fuzalâ'da (Çapan, 2005: 665) bu şiirde ek olarak bir de şu beyit vardır:
O ebrû-yı kemân-dârın görüp ôann eyleme müjgân
Ĥadeng-i ġamze-i dil-düz-ı cânândır yeleklenmiş

345 (T: 261b, R: 247b, A: 218b) (Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' îlü Fâ' ilün)

- 1 Göñlün o kim o zülf-i girih-gîre bağlamış
Şîr-i jiyânı haq bu ki zencîre bağlamış
- 2 Yâriñ esîr-i kâkülidir boynı baqlu dil
Şayyâddır kemendini naħcîre bağlamış
- 3 Ehl-i niyâza her nîgeh-i nâzı dilberîñ
Bir nâmedir nezâket ile tîre bağlamış
- 4 Râm eyleyen o vahşî ğazâl-ı remîdeyi
Dâm-ı füsûmî halka-i teşhîre bağlamış
- 5 Bâĝ-ı ruħuñda zülfüñ idüp deste deste yâr
Bir nice saçlı sünbülü bir yere bağlamış
- 6 Âşûbdan cihânı emîn eyleyen emîr
Hırz-ı emânî bâzû-yı şemşîre bağlamış
- 7 Teslîm idüp umûrını Haqq'a Nazîm-i zâr
Ser-rişte-i irâdeti taqđîre bağlamış

346 (T: 262a, H: 185b, R: 247b, A: 219a)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtün Mef' ûlü Fâ' ilâtün)

- 1 Heçr-i lebinde yâriñ bir dil ki oldu nâ-ħoş
Cem şunsa göñlün itmez câm-ı cihân-nümâ ħoş
- 2 Kadd-i bülendine ben olsam didim hevâ-dâr
Şalındı didi cânân benden yaña hevâ ħoş
- 3 Baq müşĝ-i zülf-fâmın gör câm-ı la' l-i nâbîñ
Sünbül-sitânda ħoşdur şahbâ-yı dil-ĝüşâ ħoş
- 4 Dilber dimiş vişâlim naqd-i ħayâta mevķûf
Tut ħâtr-ı ħazînin ey cân-ı mübtelâ ħoş
- 5 Luţf-ı süħan Nazîmâ ancak olur olursa
Lehce bülend ü tâze ta' bîr-i pâk-edâ ħoş

Ĥarfü's-Şâd

347 (T: 24a, H: 24b, R: 24a, A: 94b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Reh-i mecâzdan ey faħr-i ' âlem eyle ħalâş
Ki eyleye dil ü cân ' aşķıñ ile şoĥbet-i ħâş
- 2 Maħaldır itse ' ubüdiyyetiñde ey şeh-i kevn
Derûn-ı sînemi lebrîz şıdķ ile iĥlâş

- 3 Gedâ-yı süfrevi luṭfuñ seniñ şıgâr u kibâr
Ṭufeyl-i dergeh-i cûduñ seniñ ‘avâm u havâş
- 4 Bisât-ı mihrîñe cân muṭrib-i sürûd-âver
Nevâ-yı ‘aşkıña dil germ-cilve bir raḳḳâş
- 5 Hârîḳ-i âteş-i sûzân-ı heybetiñ eşrâr
Ġarîḳ-i baḫr-i muḫîṭ-i mehâbetiñ eşḫâş
- 6 O dil ki olmaya ḳurbân-ı ‘îd-gâh-ı ğamiñ
‘Aceb mi müftî-i ‘aşḳ itse aña ḫükm-i ḳışâş
- 7 Der-i murâdına bulsun ḳo dest-res şâhım
Gedâ Nazîm’iñi ḳıl baḫr-i ‘aşkıña ğavvâş

348 (T: 262a, H: 186a, R: 247b, A: 95a)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün)

- 1 Zehî şefâ‘ at-ı zât-ı nigû şifâtına maḫşûş
Seḫâ vü cûd u mekârim şifât-ı zâtına maḫşûş
- 2 ‘Uşât-ı ümmete ednâ işâret eylese besdir
Nigâh-ı ‘afv ü kerem çeşm-i iltifâtına maḫşûş
- 3 Zülâl-i şefḳati ser-çeşme-i ḫayât-ı ümemdir
Beḳâ-yı cân-ı ümem çeşme-i ḫayâtına maḫşûş
- 4 Piyâle-i ğazabı kâse-i memât-ı ‘adûdur
Fenâ-yı cism-i ‘adû kâse-i memâtına maḫşûş
- 5 Nola şefâ‘ at-ı ‘uzmâ o şâha olsa sezâ-vâr
Ki oldı rûz-ı cezâ maġfîret ‘uşâtına maḫşûş
- 6 O şâhı ḳalmadı inkâr ider ḫacerde şecerde
‘Aceb mi olsa bu ḫâlât mu‘ cizâtına maḫşûş
- 7 Olup hezîmetle ḫaşmı pâ-y-mâl ü nigûn-sâr
Ola o ṫâḳa-i nuşret ser-i ğuzâtına maḫşûş
- 8 O ḫâce-i dü-cihânıñ hezâr ğüne ma‘ âñi
Kitâb-ı midḫat-i iclâliniñ lügâtına maḫşûş
- 9 Yazılmış âyet-i levlâk vaşfi muşḫafında ezel¹⁶⁷
O şâhıñ olsa bu tuġrâ nola berâtına maḫşûş

¹⁶⁷ Yazılmış, R: Nüvişte

- 10 Sitâyişinde revâdır Nazîm-i zârîñ olursa
Bu gûne dâd-ı sühan tab' -ı pür-nikâtına maşşûş

349 (T: 262a, H: 186a, R: 248a, A: 219a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Merhabâ ey ' aşk pâyiñ cebhe-i idrâka baş
Şâh-ı ' aklı bend idüp iklîm-i şabri hâke baş
- 2 Ey hayâl-i yâr müştâk-ı cemâl-i pâkiñem
Bir qadem geldikçe gâhî dîde-i nem-nâke baş
- 3 Çok zamândır zağm-dâr-ı tîğ-ı mihriñdir seniñ
Merhem-i vaşlñ şabîbim sîne-i şad-çâke baş
- 4 Şafha-i rûyuñda haţ mektûb tahrîr eylemiş
Hâl-i sebziñ mihr-i behcetdir o levh-i pâke baş
- 5 ' Azm-i maşşûd eyledikçe himmet oldur ey Nazîm
Pâyiñi evvel qademde çaķ ser-i eflâke baş

350 (T: 262b, H: 186a, R: 248a, A: 219a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 ' Aşkdan eylerse de ' âşık girîbânîñ halâş
Eylemez ol gamze-i hûn-rîzden cânın halâş
- 2 Dîdeden dilden cüdâ olsa hayâl-i gül ü yâr
Şoşbet-i ağıyardan cân itse cânânın halâş
- 3 Ceyb-i şabr-ı ' âşıkı bâzû-yı ğayret hâk ider
Hâr-zâr-ı ' aşkdan eylerse dâmânın halâş
- 4 Çok zamândır kim gönül çâh-ı zenehdânîñdadır
Ol şeh-i hüsñün eylesün maşbûs-ı zindânın halâş
- 5 Gel yetiş ey Hızr-himmet eyle mevc-i ye `sine
Fülk-i ümmîdin Nazîm-i zâr u giryânın halâş

Harfû'd-Dâd

351 (T: 24a, H: 24b, R: 24a, A: 95a) (Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Ey hüsrev-i serîr-tırâz-ı bilâd-ı feyz
Virdiñ kemâl-i tâm ile dünyâya dâd-ı feyz
- 2 Âfâķı rûşen eyledi şubh-ı şerî' atîñ
Ey mihr-i hüsni nûr-dih-i bâmdâd-ı feyz
- 3 Gönliüm kitâb-ı ' aşkıñı görsün varaķ varaķ
Eyle o nâtüvânî daķi müstefâd-ı feyz

- 4 Yansun maḥabbetiñle süveydâ-yı dil müdâm
Olsun buḡûr-ı micmere-i ittihâd-ı feyz
- 5 Ümmîddir ki vaşfiñı yazdıqça ben ola
Levh-i derûn-ı dilde süveydâ midâd-ı feyz
- 6 ‘Ömrüm olunca ‘azm-i reh-i vaşfiñ eyleyem
Şâhım olursa bendeñe imdâd zâd-ı feyz
- 7 Resm eyleyüp nu‘ûtuñı biñ cân ile Nazîm
İtsün hemîşe defteriñi pür sevâd-ı feyz

352 (T: 262b, H: 186b, R: 248a, A: 95a)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 ‘Arş-ı Haḡ’dan ravza-i Firdevs-i büyüñdur ġarâz
Şehper-i Cibril’den çârûb-ı küyuñdur ġarâz
- 2 Ebruvânîñla cebîniñdir hilâl ü mâhdan
Mîhr-i enverden fûrûğ-ı ḡüsn-i rûyuñdur ġarâz
- 3 Sâye-i bâl-i hümâdan ey hümâ-yı lâ-mekân
‘Anberîn-gîsû-yı müşġîn-târ-ı müyuñdur ġarâz
- 4 Âferînişden seniñ zât-ı şerîfiñdir murâd
Gelmeden şehri-i vücûda cüst ü cûyuñdur ġarâz
- 5 Cûybâr-ı ‘afv-ı rahmet ṭab‘-ı pâkindir seniñ
Cân-ı ‘aşân-ı ‘uşâta âb-ı cûyuñdur ġarâz
- 6 Lücce-i ‘afv ey şefâ‘at bahrı ṭuġyân itmeden
Zîşt-girdârân-ı ḡaşrı şüst ü şûyuñdur ġarâz
- 7 ‘Arşa-i rezmiñde ġalṭân olmadan fark-ı ‘adû
Şavlecân-ı ḡahrîñiñ merdûdı ġûyuñdur ġarâz
- 8 Yerde gökde cümle maḡlûḡât evşâfiñdadır
Kâ’înâta ḡaşılı hep ġüft ü ġûyuñdur ġarâz
- 9 Na‘t-ı pâkiñde pey-â-pey naġme-i şad-güñeden
Bezm-i ‘aşkıñda dem-â-dem hây u hüyuñdur ġarâz
- 10 Ol ġarîbi cânib-i dergâhıña çeksen nola
Yâ Resûlallâh Nazîm’e ṭarf-ı küyuñdur ġarâz

353 (T: 263a, H: 186b, R: 248b, A: 219a)

(Mef‘ ülü Mefâ‘ ilü Mefâ‘ ilü Fe‘ ülün)

- 1 Dil tekye-i ma‘nâda çekerken çile-i feyz
Çaḡ gerden-i cânında idi silsile-i feyz

- 2 Olmaz kadem-i sa'yi beyâbânına maḥrem
Pây-ı dil ile tayy olunur râhile-i feyz
- 3 Bang-i ceresi bedreka-i ḥayl-i beyândır
Hep 'âlem-i ma'nâda gider kâfile-i feyz
- 4 Tâb-ı teb-i endîşe ki bî-tâb ide tab'ım
Zîb-i leb-i güftârım olur âbile-i feyz
- 5 Gehvâre-i tab'ımda Nazîmâ doğar ilhâm
Bânû-yı ḥayâlim ki ola ḥâmile-i feyz

354 (T: 263a, H: 186b, R: 248b, A: 219b) (Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Rûz-ı ezelde olmadan ol şûḥa nâz farz
'Uşşâka sûz u tâb ile oldı niyâz farz
- 2 'Âşık perestiş eyler iken ebruvânına
Ol tıfl-ı nâzenîne degildi namâz farz
- 3 Yâd-ı lebiyle sırrımı fâş eylesem nola
Ser-mest-i 'aşka lâ-büd olur keşf-i râz farz
- 4 Varmazdı kûy-ı dilbere dil naqd-i eşk ile
Şâhib-nişâba olmasa 'azm-i Hicâz farz
- 5 İftâr için bisât-ı ḥaḳîkatde ey Nazîm
Olsa 'aceb mi rûze-i 'aşk-ı mecâz farz

355 (T: 263a, H: 187a, R: 249a, A: 219b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Siyâh iken aḡarup rîş oldı adı beyâz
Kemâl-i şâni' i gör kim ider sevâdı beyâz
- 2 Dem-i mesâ bulup ârâyiş-i nücûm olmuş
Siyeh-şâhîfe felek noḳta-i midâdı beyâz
- 3 Sevâd-ı nâme-i a' mâli 'afv maḥv eyler
Şeb-i siyâhın olur vaḳt-i bâmdâdı beyâz
- 4 Şâhîfe-i ruḥ-ı dilberde fâl açup dil-i zâr
Düşürdi baḫtı siyâh iken i' tîkâdı beyâz
- 5 Nazîm-i zâr o ḥaṭ-âver 'izâr vaşfindan
Sevâd-ı nazımını itmek gibi murâdı beyâz

Harfû't-Ṭâ

356 (T: 24b, H: 25a, R: 24b, A: 95b)

(Müfte' ilün Mefâ' ilün Müfte' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Tâ ki ezelde bağladı cism ile cânım irtibât
Eyledim ey ṭabîb-i dil derd-i ğamiñla ihtilât
- 2 Meclis-i ehl-i 'aşkıda olmaz idi pür-iltihâb
Nûr-ı ruḥuñdan almasa feyzi çerâĝ-ı inbisât
- 3 Ḥayl-i 'uşât-ı ümmete kimden olurdu rehberî
Zât-ı şerîfiñ olmasa bedreḳa-i ehl-i şirât
- 4 Sen şeh-i her dü-kevn için arz u semâ olundu tarḥ
Saña çekildi bu simât saña döşendi bu bisât
- 5 Dergeh-i luṭf u cûduñuñ oldu ṭufeyli ins ü cân
Bârgēh-i celâliñe her dü-cihân iki simât
- 6 Rûḥ-ı revâniña revân ola ḳavâfil-i dürûd
Tâ ki metânet üzredir ḥaşr olunca bu ribât
- 7 Gevher-i na' tîña Nazîm oldu bulunca dest-res
Sînesi maḥzen-i sūrûr cân u dili yem-i neşât

357 (T: 263a, H: 187a, R: 249a, A: 95b)

(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Ey her dü-kevn şafḥa-i cûdında yek nuḳaṭ
Levh-i vücûdı mûcib-i icâd-ı kilk ü ḥaṭ
- 2 Aḥkâm-ı emr ü nehyde fermânı bî-ḥaṭâ
Âyîn-i dîn ü şer' de tedbiri bî-ĝalaṭ
- 3 Baḥr-i nevâl-i cûdına nisbetle heft-yem
Vaḳt-i ḥurûş bir iki kem ḳaṭre-i saḳaṭ
- 4 Deryâ-yı 'izzetinde felekler toḳuz ḥabâb
Şems ü ḳamer muḥîṭ-i celâlinde iki baṭ
- 5 Me'mûr-ı emri cümle cihân u cihâniyân
Maḥkûm-ı ḥükmi evvel ü hem âḥir ü vasaṭ
- 6 'Afv u şefâ' atıyla olur her ḥaṭ-ı ḥaṭâ
Levh-i 'izâr-ı sâdede zîb-i sevâd-ı ḥaṭ
- 7 Aḥbâbı bezm-gûy u sebük-rûḥ u ḥande-rûy¹⁶⁸
Ḥaşm-ı 'anîd ü şaḥt-dili maḫzar-ı suḫaṭ

¹⁶⁸ bezm-gûy; A, R: nerm-gûy

- 8 Cânımda zevk ru'yet-i dîdâridir hemân
Gönlümde şevk hıdmet-i dergâhıdır fağat
- 9 Derler cihânda 'âşıka Bağdâd ırak degil
Sürsem 'aceb mi kûyına rûyum mişâl-i şağ
- 10 Hâk nazmını Nazîm kabûle qarîn ide
Ancağ olur bu tarz u bu üslûb u bu nemağ

358 (T: 263b, H: 187b, R: 249a, A: 219b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Zîb ü fer virmiş o şîrîn leb teb-i mağmûra hât
Yazdılar gûyâ kenâr-ı sâğar-ı billûra hât
- 2 Cûy-ı kâfür üzre mevc-i 'anberîn zann eyledim
Zeyn olunca câ-be-câ ol sâ'id-i pür-nûra hât
- 3 Gâh cevri-yâr-i serkeş gâh düşünâm-ı raqîb
Böyle resm olmuş cebîn-i 'âşıq-ı pür-şûra hât
- 4 Burc-ı hüsninde o mâh-ı mihrîbânîñ ta'n ider
Şubh-ı tâbâna ruh-ı pâki şeb-i deycûra hât
- 5 Hatt-ı la'li oldı yârîñ bâ'ış-i bûs u kenâr
Geldi gûyâ izn-i devr-i bâde-i engûra hât
- 6 Tâlîbi âb-ı hayât-ı la'lin itdi bî-naşîb
Hızır irişdi gûyiyâ ol dilber-i mağrûra hât
- 7 Beñzedi mühr-i Süleymân'a leb-i dilber Nazîm
Zülf ü kâkül ejder ü 'anqâya ceş-i mûra hât

359 (T: 263b, H: 187b, R: 249b, A: 219b)

(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Vağf eyle hayra destîñi sâkî dem-i neşât
Bir câm şun ki şâd ola rûh-ı Cem-i neşât
- 2 Pür-tâb-ı 'aşk iden gül-i dâğ-ı derûnumı
İtmiş şerâr-ı sûz-ı dilim şebnem-i neşât
- 3 Seyyâh-ı deşt-i fûrkatîñem zevk bulmuşam
Ey 'âlem-i firâkı baña 'âlem-i neşât
- 4 Mecrûh-ı tîğ-ı hasretiñem ey tabîb-i cân
Bulmaz qalır mı zağm-ı dilim merhem-i neşât
- 5 Bir dem gelür mi bezm-i tarab-gâh-ı sînede
Dil hem-dem-i sürûr ola cân mağrem-i neşât

6 Eyler mi gûş-ı cân u dili pür-nevâ-yı şevk
Hûnîn terâne nağme-i zîr ü bem-i neşât

7 Bir gün bu rûzgârda olmaz mı ey Nazîm
Mevc-efgen-i kenâre-i şâdî yem-i neşât

360 (T: 264a, H: 187b, R: 249b, A: 220a)
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Olur mı gülşen-i cân sebze-zâr-ı cûy-ı neşât
Bulur mı gonca-i dil bûy-ı ârzû-yı neşât

2 ' Aceb gelür mi ola bezm-i inbisâtımıza
Şarâb-ı şevk ile lebrîz olup sebû-yı neşât

3 Olur mı feyż-i şemîm-i sürûr ü şâdîden
Meşâm-ı ' âfiyetim ' aţse-rîz-i bûy-ı neşât

4 Düşer mi dest-i temennâya şavlecân-ı ümîd
Olur mı şahñ-ı talebde rübûde gûy-ı neşât

5 Kâalur mı tûfî-i cân böyle lâ dem-beste
İder mi âyîne-i dilde cilve rûy-ı neşât

6 Bu bezm-gâh-ı ıarabda benim de itmezdi
Şimâh-ı cânımı lebrîz hây u hû-yı neşât

7 Nazîm gel meh-i ikbâle müşterî olalım
Felekde bir gün açılmaz mı çâr-sû-yı neşât

Harfû'z-Zâ

361 (T: 24b, H: 25a, R: 24b, A: 96a)

(Mütefâ' ilün Fe' ülün Mütefâ' ilün Fe' ülün)

1 Nola olsa zâr-ı ' aşkıñ dil-i nâtüvânda maħfûz
Olur ey ħabib-i Mevlâ o güher bu kânda maħfûz

2 Dem-i ħilķatimde cânım saña eylemişdim ikrâr
Ki henüz o ' ahd ü peymân daħi şimdi cânda maħfûz

3 Açılıp riyâz-ı dilde yine sebz ü ħurrem itsün
Gül-i dâğ-ı derdiñ olsun bu çemensitânda maħfûz

4 Oķudukça şevk virse nola gûne gûne na' tıñ
Ki olur şemîm-i lâ-büd gül-i bi-ħazânda maħfûz

5 Dil ü cânda ħıfz idersem ħam-ı ' aşkıñı ' aceb mi
Ki daħi ezelde olmuş dil ü cân da anda maħfûz

- 6 Saña cân ile zebânım o zamân ki itdi ikrâr
Güher-i şadâkat oldu şadef-i cinânda maḥfûz
- 7 Medet it Nazîm'e itsün tenini gubâr-ı kûyuñ
O ğarîb ü bî-kes olsun ḥarem-i emânda maḥfûz

362 (T: 264a, H: 188a, R: 250a, A: 96a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Nola bir ismiñ olsa ey resûl-i Kibriyâ ḥâfîz
Vücûd-ı nâzenin ü nâz-perverdin Ḥudâ ḥâfîz
- 2 Miyân-ı mescid ü deyri idelden tîĝ-ı şer' iñ fark
Didiler zevk u ğamdan dost düşmen cümle yâ ḥâfîz
- 3 Sürûşân-ı ' izâma cevher-i kül itmege ta' lim
Mücevher muşḥaf-ı medḥinde oldu ibtidâ ḥâfîz
- 4 Ḥaṭîb-i minber-i levlâk sensin yâ Resûlallâh
Ki olmuş maḥfil-i ta' rîfiñ üzre enbiyâ ḥâfîz
- 5 Edîb-i mekteb-i ' irfânsın olmuşlar ḥuzûruñda
Ebû Bekr ü ' Ömer ' Osmân ' Aliyyü'l-Murtezâ ḥâfîz
- 6 Gülistân-ı dürûduñ içre Sa' dî bülbül-i gûyâ
Çemenzâr-ı nu' ûtuñ içre tûtî ḥusrevâ Ḥâfîz
- 7 Olur ednâ maḥâmı maḥfil-i Tûbâ o kim oldu
Ser-i ḥân-ı simât-ı midḥatiñde dâ'imâ ḥâfîz
- 8 Nola âyât-ı vaşfiñ gûş idüp levḥ-i dil-i yâr kim
Olur sem' iyle nâ-bînâda bî-çün u çirâ ḥâfîz
- 9 Kuşûrum çok şenâñı itmede ' afv eyle sultânım
Ne deñli olsa da kâmil ider lâ-büd ḥaṭâ ḥâfîz
- 10 Henüz âyât-ı evşâf-ı cemîliñ ezber itmekde
' Aceb mi ' âķîbet olsa Nazîm-i bî-riyâ ḥâfîz

363 (T: 264b, H: 188a, R: 250a, A: 220a)

(Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)

- 1 ' Aşkım ne ' aceb olsa seniñ sinede maḥfûz
Bir gevher-i yektâdır o gencînede maḥfûz
- 2 Baĝdıķça yine saña açılmazdı dem-â-dem
Esrâr-ı ruḥuñ olmasa âyînede maḥfûz
- 3 Bîhûde yere da' vet-i ' aşķ eyleme zâhid
Olmaz o güher ḥırķa-i peşmînede maḥfûz

4 Bir noktada mevcûd imiş esrâr-ı maḥabbet
Olmuş o da levḥ-i dil-i bî-kînede maḥfûz

5 Ta' vîz-i dil oldu ğam-ı dîrîne Nazîmâ
Olsa nola dil de ğam-ı dîrîne maḥfûz

364 (T: 264b, H: 188b, R: 250a, A: 220a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Ne deñli ehl-i niyâz olsa nâzdan maḥfûz
O mest-i nâz degildir niyâzdan maḥfûz

2 Yanup tecellî-i berķ-ı cemâle 'âşîķ odur
Ki dem-be-dem ola sûz u ğudâzdan maḥfûz

3 Gören cemâlini olmaz ḥayâline ķâni'
Ḥaķîķat ehli degildir mecâzdan maḥfûz

4 'Aceb mi sırrımı yâd-ı lebiyle keşf itsem
Ki mest-i 'aşķ olur fâş-ı râzdan maḥfûz

5 O şûḥa siḥr okur eş'âr ile nola olsa
Nazîm sâḥir-i efsûn-ıtrâzdan maḥfûz

Ḥarfü'l-'Ayn

365 (T: 25a, H: 25a, R: 25a, A: 96a)

(Müfte' ilün Fâ' ilün Mefâ' ilün Fa' lün)

1 Olsa o ğsû ile 'izârı müberķa'
Nûr-ı siyâhı ider cemâline bürķa'

2 Şadr-ı mu'allâ-yı ķurb cenâbına mesned
Şaḥn-ı çerâ-ġâh-ı ķuds Burâķ'ına merta'

3 Şemse-i ḥurşîdi gör nücûm u ķamerle
Ol şeh için oldu tarḥ bu tâķ-ı muraşşâ'

4 Ķabza-i şemşîrine o server-i dîniñ
Nuşret u fetḥ u zafer mişâl-i muşamma'

5 Eyledi mihr ü mehiñ fûrûġını bî-fer
Nûr-ı Ḥudâ'ya olup dü-ruḥları maḥla'

6 Maḥla'-ı nazm henüz sitâyîş zâtı
Lâyîķ idersem yine şenâsını maḥta'

7 Baḥşîş-i feyz eyleyüp Nazîm-i ġedâya
Şükr ki buldı kemâl bu nazm-ı muşanna'

366 (T: 264b, H: 188b, R: 250b, A: 96b)

(Mef' ûlü Mefâ' ilün Mef' ûlü Mefâ' ilün)

- 1 Şeh beyt-i vücûduñdur ey şems-i şeref maṭla^ç
Dîvân-ı risâletde hem maṭla^ç u hem maḳta^ç
- 2 Gîsû-yı ^ç abîr-efşân gül rûyuña düşdükçe
Gûyâ ki ider hüsnuñ nûr-ı siyehi bürḳa^ç
- 3 Kâşâne-i ḳuds olmuş rehvârîña bir ıṣṭabl
Ḥurşîd aña zerrîn-saṭl bâlâ-yı felek merta^ç
- 4 Gülşen-geh-i luṭfuñda bir ravza bihişt-i heşt
Ḥırmen-geh-i cûduñda kevneyn iki mezra^ç
- 5 Deryâ-yı kemâliñde bir gavṭa-ḥoruñ İlyâs
Kûhsâr-ı celâliñde bir hîme-keşîñ Yûşa^ç
- 6 Bîmâr-ı ḡam-ı ^ç aşkıñ ümmîd-i devâ itmez
Derdiñ dile dermândan ḥaḳḳâ ki gelür tenfa^ç
- 7 Dergâhîña rûmâle cân atmada hemvâre
Rûm u ^ç Acem ü Tacik Çîn ü Ḥuten ü Berda^ç
- 8 Feyyâz-ı ecel itmiş zâtîñ dem-i ḥilḳatde
^ç İlm ü ḥikeme ma^ç den cûd u kereme menba^ç
- 9 Vaşf-ı şıfatın düşmüş hep elsine-i nâsa
Pür-zîb-i nu^ç útuñdur her meclis ü her mecma^ç
- 10 Medḥiñde Nazîm itmiş şemşîr-i zebânîñ tîr
Bir tîḡ-ı muraşsa^ç dır nazmîñdaki her mışra^ç

367 (T: 265a, H: 188b, R: 250b, A: 220b)(Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilün)

- 1 Şubḥ-dem vecde gelüp eylese eflâk semâ^ç
Eyleye bâd ile âb âteş ile ḥâk semâ^ç
- 2 Eşer-i şubḥ degil ḥânḳah-ı gerdünda
Çarḫ vaḳt-i seḫer itdi yaḳası çâk semâ^ç
- 3 Kendüsin bilmez idi kendüyi bildirmez idi
Olmasa âyîne-i şâhid-i idrâk semâ^ç
- 4 Cân ile olmaḡ için sûlḥte-i şem^ç -i şühûd
Per-feşân itmede pervâne-i çâlâk semâ^ç
- 5 Düşürüp ney gibi şûriş mele^ç -i a^ç lâya
Vecd ü ḥâletle dem-â-dem idelim pâk semâ^ç

6 Benem ol vâsıl-ı feyz-i dem-i dervîşî kim
Başım üstünde ider âh-ı şerer-nâk semâ^ç

7 ^ç Âşık-ı şâdıktır Hâzret-i Mevlânâ'nın
Nola ^ç aşkıyla Nazîm eylese bî-bâk semâ^ç

368 (T: 265a, H: 189a, R: 251a, A: 220b)

(Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilün)

1 Oldı hırşîd-i ruhuñ bâ^ç iş-i giryânî-i şem^ç
Ey meh-i tal^ç ati sermâye-i handânî-i şem^ç

2 Tâb-güster ola tâ rûz-ı kıyâmet cânâ
Ġayret-i berç-i ruhuñ olsa fûrûzânî-i şem^ç

3 Olmağa şem^ç iñe pervâne vü bülbül gülüñe
Sûz-ı mihrîñle budur şimdi hoş-elhânî-i şem^ç

4 Şevk-i rûyuñla eger yaksa çerâğın her şeb
Meh-i tâbâna ziyâ-bahş ola raşşânî-i şem^ç

5 Hüsni-yâra yetişür âh-ı dil-i zâr-ı Nazîm
Sahtî-i bād olur elbette perîşânî-i şem^ç

369 (T: 265b, H: 189a, R: 251a, A: 220b)

(Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilün)

1 ^ç Ays u nûşa şubh-dem oldı yine esbâb cem^ç
Durma sâkî hep seniñ-çün oldılar aħbâb cem^ç

2 İtmese her târını şîrâze-i evrâk-ı dil
Eylemezdi bir yere ol turre-i pür-tâb cem^ç

3 Silk-i dendânın dehânında görüp zann eyledim
Hoğka-i yâkûtda olmuş dür-i nâ-yâb cem^ç

4 ^ç İbret aldım seyr idüp tebhâle-i la^ç l-i lebiñ
Şun^ç-ı Hâk aħkerde itmiş kaçre kaçre âb cem^ç

5 Görmege şaf bağladı ol mâhı ^ç uşşâk ey Nazîm
Eyledi zerrâtı güyâ mihr-i ^ç âlem-tâb cem^ç

Harfû'l-Ġayn

370 (T: 25a, H: 25b, R: 25a, A: 96b) (Mefâ^ç ilün Fe^ç ilâtün Mefâ^ç ilün Fe^ç ilün)

1 Riyâz-ı kurbâ cemâl-i lañfidir gül-i bâğ
Dü-çeşm-i ekhel ü ra^ç nâsı nergis-i mâ-zâğ

2 İder cerâhat-ı sevdâ-yı ^ç aşkına o şehin
Rûfû-ger-i ğamı zer-târ-ı âfitâbı penâğ

- 3 Simât-ı kadrine bu çarh-ı heftümîn idi tâs
Bisât-ı şânına hürşid ü mâh iki çerâğ
- 4 Henüz sâkî-i gerdûn elinde gerdândır
Sipihir bezm-i gamında olup bilûrin ayâğ
- 5 Müdâm feth ü zafer rumh-ı rezmine perçem
Hemîşe nuşret ü tevfiğ tîğ-i ‘azmine zâğ
- 6 Hârâretinde müdâm isterim o giryeyi kim
Ola vücûduma her kaçresi bir aḥker-i dâğ
- 7 Nazîm'e bir gün olur mı geçüp ‘alâyıktan
Maḥabbetiñde ola gûşe-gîr-i künc-i ferâğ

371 (T: 265b, H: 189a, R: 251a, A: 96b)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Ey nesîm-i bâğ-ı kûyuñdan mu‘ aḥtar her demâğ
‘Âşıka bâlâ vü pest râh-ı kûyuñ bâğ u râğ
- 2 Pâdişâh-ı taht-gâh-ı lî-ma‘ allâhsın nola
Evvelîn menzil maḥâm-ı qurbda qursañ otağ
- 3 Şem‘ -i ḥalvet-gâh-ı ev ednâ sirâc-ı tal‘ atn
Ey cemâli bezm-gâh-ı kâbe kavseyne çerâğ
- 4 Olsa cân-te ‘şîr şemşîr-i cihân-gîriñ nola
Cevher-i feth-i mübîn naşrun minallâh aña zâğ
- 5 Meş‘ al-i ‘afvîñ dem-â-dem olmasaydı reh-nümâ
Ehl-i ‘işyân yeter zulmetde ḳalurdı güm-sürâğ
- 6 Olsa gülçîn pür çemen-pîrâsını yâd itmeden
Her gül-i ḥamrâ ola destinde bir ḥûnîn ayağ
- 7 Ta‘ na-endâz-ı gül-i hürşid-i ‘âlem-tâbdır
Cân u dilde sûz-ı mihrîñle yanan her tâze dâğ
- 8 Gülsitân-ı kûyuña ‘azm eyleyen âvâreñe
Şevḳ-i dergâhıñla her menzil olur dâğ üzre bâğ
- 9 Sûz-ı mihrîñle o kim çâk-i girîbân eyledi
Şubḥ-ı şâdık-veş müdâm alnı açıḳdır yüzi ağ
- 10 Fârîğ olsa ravza-i cennet hevâsından nola
Bâğ-ı kûyuñdur Nazîm-i zâra gülzâr-ı ferâğ

372 (T: 265b, H: 189b, R: 251b, A: 220b)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Seyl-i sirişk cûy-ı revân sîne bâğ dâğ
Sîrâb-ı hasret olsa nola bâğ u râğ u dâğ
- 2 Abdâl-ı 'aşkıñam tenim ey mürşid-i cemâl
Bir tekyedir ki oldı fûrûzân çerâğ u dâğ
- 3 Hâkkâ hezâr-çeşm ile nâzır cemâliñe
Ey gül-'izâr 'aşıka gelmez ferâğ u dâğ
- 4 Hürşid ü mâh şanma lebiñ şevki sîneme
Aşkêr koduska çarlı olur tığ u dâğ u dâğ
- 5 Ten lâle-zâra döndi yeter 'arz-ı hüsn ise
Ey mâh-pâre kalmadı dilde demâğ dâğ
- 6 Ser-tâ-ka-dem o meclis-i 'aşkıña dönmede
Dilde derûnda sînede la' liñ ayâğ dâğ
- 7 Tâ'ât-i 'aşka şıgmaz imiş hâzer ey Nazîm
'Uşşâk mezhebinde olurmuş mesâğ-ı dâğ

373 (T: 266a, H: 189b, R: 251b, A: 221a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Nefesim olsa eger nây-ı gelûdan fâriğ
Olamam kulkûle-i halk-ı sebûdan fâriğ
- 2 'Âlem-i âb iderim bezm-i çemende idemem
Dil-i şûrîdemi zevk-i leb ü cûdan fâriğ
- 3 Bu kadar tığlar urdı o şeh-i kişver-i hüsn
Yine olmaz sipeh-i hattı gulûdan fâriğ
- 4 Görelî kaçları mihrâbını çeşm-i pür-hûn
Olmadı âteş-i dem-â-demle vuzûdan fâriğ
- 5 Kişver-i cân u dili itse de pür-şûr Nazîm
Olmam ol fitne-ger ü 'arbede-cûdan fâriğ

374 (T: 266a, H: 189b, R: 251b, A: 221a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Gösterüp genc-i cemâliñde o meh-rû iki tığ
Sell-i seyf eyledi yerden o dü-ebrû iki tığ
- 2 Dile kâr eyledi efsûn-ı dü-çeşm-i siyehi
Bir gılâfa kodı sıhr ile o cādû iki tığ

- 3 Zaḥm-ı şemşîr-i nigâhı ezeldir dilde
Tıfl iken çekdi çâķ ol gözleri âhû iki tîķ
- 4 Kalemim vaşf idüp ebrûlarını dildârîñ
Oynadır şan' at ile şanki o hindû iki tîķ
- 5 Yine her beytini bu nev-gazeliñ itdi Nazîm
Feyz ile tab' -ı ḥikem-pîşe virüp şu iki tîķ

Harfû'l-Fâ

375 (T: 25a, H: 25b, R: 25a, A: 97a)

(Mef' ûlü Mefâ' ilün Mef' ûlü Mefâ' ilün)

- 1 Ey râyet-i ḳaddiñde vech-i ḥüsnuñ muşḥaf
Dîvânîña durmuşlar ervâḥ-ı rusül şaf şaf
- 2 Ey faḥr-i rusül zâtîñ olmuş iki ' âlemde
Ser-cümle ḥalâyıķdan hem ekrem ü hem eşref
- 3 Sûķ-ı ğam-ı ' aşķıñda sevdâñ ile olmuşlar
' Uşşâķ-ı ḥarîdârîñ naķd-i dil ü cân ber-kef
- 4 Sen neyyir-i rahmetsin ruḥsâr u cebîniñden
Rûzân u şebân olmuş ḥurşîd ü kamer pür-tef
- 5 Cibrîl rikâbîñda bir ğâşiye-ber-düşuñ
Saña dem-i ' azmiñde bir taḥt-ı revân refref
- 6 Encümle degil eflâķ olmuş yem-i iclâlîñ
İfrât-ı telâṭumdan şad-cûş ile kef-ber-kef
- 7 Bezm-i ğam-ı ' aşķıñda mânend-i Nazîm-i zâr
Nâlem ney ü ḳaddim çeng eşkim mey ü sînem def

376 (T: 266a, H: 190a, R: 252a, A: 97a)

(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 Ey vâsıf-ı gencîne-i esrâr u ma' ârif
Vey râz-ı nihân-ḥâne-i ma' bûdda ' ârif
- 2 Şığmaz raķam-ı midḥatiñ aḥâd u ulûfi
Eflâķi nücûm itse zer-efşân-ı şaḥâyif
- 3 Olmuş ḥarem-i Ka' be-i kûyuñda şafâdan
Şad-sa'y ile ervâḥ-ı ḳuds zâ'ir ü ' âkif
- 4 Ferrâş-ı rehiñ şevķ ile aşḥâb-ı kerâmât
Ḥuddâm-ı deriñ rûz u şeb erbâb-ı mûķâşif

- 5 Hâllâk-ı ezel mâdih iken zâtûnı bi'z-zât
Hâşâ nice mümkün seni maḥlûk ola vâşif
- 6 Hâkḳ eylemiş aḥbâbînı tebdîr ile şâ'ib
A' dâ-yı ḥiyel-perveriñi ḥâ'in ü ḥâ'if
- 7 Olsa ne 'aceb her biriniñ biñ berekâtı
Besdir baña teslîm ü taḥiyyât-ı vezâ'if
- 8 Cem' iyyet-i sâ mân-ı dilim luṭfuña ḳaldı
Ey ḥâl-i perîşânımı her ḥâl ile vâḳıf
- 9 Feyz-i keremiñle iderim na' tîñı tekrâr
Îrâd yerinde nola şarf olsa maşârif
- 10 Bî-çâre Nazîm olsa revâ mazhar-ı luṭfuñ
Evşâf-ı laṭîfiñde idüp cem' -i leṭâ'if

377 (T: 266b, H: 190a, R: 252a, A: 221a)

(Meṣ' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Yâriñ yetişdi ḥaṭṭ-ı siyâhı taraf taraf
İḳlîm-i ḥüsni başdı sipâhı taraf taraf
- 2 Murġân-ı şabr-ı 'âşıkı itdi bölük bölük
Mânend-i şebbâz nigâhı taraf taraf
- 3 İtmez mi servi pâyına üftâde dilberân
'Azm eyledikçe gülşene gâhî taraf taraf
- 4 'Âşık biri cebînine ebrûsına biri
Gerdûnda mâh lüccede mâhî taraf taraf
- 5 Hâtırda dilde sinede hep fikr-i la'lidir
Gûyâ ḳuruldu meclis-i şâhî taraf taraf
- 6 Şahrâ-yı dildedir sipeh-i pâdişâh-ı 'aşḳ
Yaḳsam 'aceb mi âteş-i âhı taraf taraf
- 7 Oldı ḥadıḳa-i sūḥanım sebz u ter Nazîm
İrdi nesîm-i feyz-i İlâhî taraf taraf

378 (T: 266b, H: 190b, R: 252a, A: 221a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Ğâret-i mülk-i dile oldu o müjġân iki şaf
Leşkerin eyledi ol ḥusrev-i ḥûbân iki şaf
- 2 Rûm'a gûyâ sipeh-i Çîn dökülür 'ârızına
Olsa gâhî düşüp ol zülf-i perîşân iki şaf

- 3 Cilve-âmûz ola tâ naḥl-i ḥırâmânından
Muntazır kâmet-i bâlâña ḥıyâbân iki şâf
- 4 Çekme ğam eyle o Feyyâz'a umûruñ teslîm
Ki selâm almağa bir gün ola yârân iki şâf
- 5 Yine her beyti Nazîmâ bu dilârâ ğazeliñ
Sipeh-i siḥr-i beyândır ki nümâyân iki şâf

379 (T: 267a, R: 252b, A: 221b) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Bî-kederdir kînedden olsa 'aceb mi sîne şâf
Jengden 'ârî olunca gösterir âyîne şâf
- 2 Mâ-sivâ âlâyışinden tâ ki taḥhîr olmaya
Eylemez şûfî derûn-ı türeñi peşmîne şâf
- 3 Rind-i Cem-meşreb nedir bilmez ḥumâr-ı şubḥ-dem
Derd-i ser virmez olunca bâde-i dûşîne şâf
- 4 Lücce-meşrebdır bulunmaz 'ârif-i rûşen-derûn
Ḥarf-i ta'n-ı 'ayb-cû tekdîr iderken yine şâf
- 5 Her ne söylerse olanlar 'âşîka ilhâm olur
Şâfdır cânâ derûn-ı 'âşîk-ı dîrîne şâf
- 6 Dürd-i şahbâ gibi ayakda ḳalurdı müdâm
Olmasaydı çün ḥabâb-ı mey dil-i bî-kîne şâf
- 7 Ḳıḫ' a-i yâḳût-ı nazmıñ gibi olmaz ey Nazîm
Böyle âb u tâb ile bir gevher-i gencîne şâf

380 (T: 267a, H: 190b, R: 252b, A: 221b)

(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Gerden laḫîf ü sîne laḫîf ü beden laḫîf
Rûḥ-ı revân gibi o perî cümleten laḫîf
- 2 Cism-i ḫaḳîr-i 'âşîkı itmiş yolında ḫâḳ
O serv-ḳaddi tâ bu ḳadar eyleyen laḫîf
- 3 Şalmış o naḥl-i gülşen-i cân nûrdan dü-şâḫ
Cennetde böyle olmaya bir nârven laḫîf
- 4 Zerrîn-ḳadeḫle gör yine mestâne nergisi
Bûlbûl nevâda ḡonca ḡuşâde çemen laḫîf
- 5 Ṭab' ıñ Nazîm olsa nola reşk-i 'ârifân
Ta' bîr tâze-lehce bülend ü sūḫan laḫîf

Harfû'l-Kâf

381 (T: 25b, H: 25b, R: 25b, A: 97a)

(Müfte' ilün Fâ' ilün Müfte' ilün Fa')

- 1 Ey ezeli mahrem-i bârgeh-i Hâk
Nûr-ı Hudâ'dan ruhuñ lâmi' u müştak
- 2 Zât-ı kerîmiñ seniñ cümleden ekrem
Tab'-ı şefikiñ seniñ cümleden eşfağ
- 3 Ey şeh-i 'arş-âsitân kûbbe-i eflâk
Bârgeh-i kadrine kaşr-ı muṭabbak
- 4 Dergeh-i iclâliñiñ olmuş ezelden
Kemterin âvîzesi çarḫ-ı mu'allağ
- 5 Lâyık-ı nâmıñ seniñ huṭbe-i levlâk
Taht-ı le'amruk seniñ zâtıña elyağ
- 6 Zâtıñı taşdığ idüp cümle ḫalâyık
Eyledi âfâkı pür na'ra-i şaddağ
- 7 Senden olur el-amân derdine dermân
Qaldı Nazîm'in işi luṭfuña ancağ

382 (T: 267a, H: 190b, R: 252b, A: 97b)

(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Ey âfitâb nüshâ-i vaşfiñda zer varağ
Qurş-ı kamer işâret-i ebrûn ile dü-şak
- 2 Hâk mazhar-ı tecellî-i zât eylemiş seni
Ey âyet-i le'amruk ü levlâke mâ-şadağ
- 3 Şâh-ı rusül şehenşeh-i zî-şân-ı enbiyâ
Maḫbûb-ı bârgâh-ı ilâhî ḫabîb-i Hâk
- 4 Âdâbla ḫuzûr-ı şerifiñde 'aql-ı kül
Levh-i kemâl ü ma'rifetiñden alur sebağ
- 5 Hâzır nişâre-i şubḫ u mesâ mihr ü meh degil
Ervâḫ-ı quds cevher-i cânın ṭabağ ṭabağ
- 6 Şâm-ı vişâl mâḫ ruhuñdan ḫicâb idüp
Encüm degildir oldı felek ğarqa-i 'arağ
- 7 Bânu-yı çarḫ yümn-i kudümünle sûr idüp
Oldı ḫizâb-beste degil sürḫ-i şafağ

- 8 İrsem şenân ile nola gitdikçe menzile
Bâlâ-yı nerdübâna çıkarlar ayak ayak
- 9 Hüsni kabûle mazhar olursa yeter baña
Vaşfiñda nazmıñ birisi keyfe-me't-tefağ
- 10 Medhiñledir Nazîm-i şenâ-hânıñ henüz
Her nazm-ı dil-keşinde bu üslûb u bu nesak

383 (T: 267b, H: 191a, R: 253a, A: 221b)

(Müfte' ilün Mefâ' ilün Müfte' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Jâleden itdi gül vuzû irdi dem-i şabâh-ı aşğ
Nâlesi oldı bülbülün hayye 'ale'l-felâh-ı aşğ
- 2 Kañtara-i mecâzdan geçmege Kaş-himmet ol
Kağ'-ı reh-i hağıqate belde gerek silâh-ı aşğ
- 3 Velve düşdi 'âleme şayhalar urdı murğ-ı dil
Şimdi qolumdadır benim bâz-ı sebük-cenâh-ı aşğ
- 4 Kimse bu fenniñ olmadı 'uğde-güşâ-yı nüshası
Cevher-i külden olmaya vâkıf-ı ıştılâh-ı aşğ
- 5 Zâhir u bâtın ey perî 'aşkıñam yeter güvâh
Didede eşk-i dem-be-dem sinede inşirâh-ı aşğ
- 6 Sıneme âh-ı şu' le-rîz dağları urdı açdı hep
Lâle-sitân-ı haşreti feyz-i dem-i riyâh-ı aşğ
- 7 Ben de Nazîm-i zâr-veş mest-i mey-i mağabetem
Sâğar-ı şevğ ile ezel baña şunuldu râh-ı aşğ

384 (T: 267b, H: 191a, R: 253a, A: 221b)

(Müfte' ilün Fâ' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün)

- 1 Düşdi yine sineye âteş-i pür-süz-ı aşğ
Olsa nola şem'-i dil encümen-efrûz-ı aşğ
- 2 Dâğ degil lâledir eşk degil cüy-bâr
Bağış-i feyz eyledi sinede nevrûz-ı aşğ
- 3 Düşdi derûn-ı dile pertev-i şâdî hele
Tâli' olup şevğ ile kevkeb-i firûz-ı aşğ
- 4 Olsa melâ'ik nola sine-figârı müdâm
Cevşen-i çarhı geçer tîr-i ciger-dûz-ı aşğ
- 5 Mekteb-i gâmda henüz bulmadı âzîneyi
Dil olalı ey Nazîm tıfl-ı nev-âmûz-ı aşğ

385 (T: 268a, H: 191a, R: 253a, A: 222a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Çeşm-i dil câm-ı şarâb-ı cân-fezâ-yı derd-i 'aşk
Gûş-ı cân lebrîz-i şavt-ı dil-güşâ-yı derd-i 'aşk
- 2 Bir sehî-serv ârzûsıyla çenâr-âsâ henûz
Sine pür-sûz-ı heves ser der-hevâ-yı derd-i 'aşk
- 3 Yâr eşk ü âh u rûy-ı zerdime rahm eyledi
İşim altun itdi ey dil kîmyâ-yı derd-i 'aşk
- 4 Sînemi sûrâh sûrâh eyledi ğırbâl-veş
Tîr-i cân-te'sşîr-i kullâb-ı belâ-yı derd-i 'aşk
- 5 Keşf-i râz eyler kimiñle ülfetitse dem-be-dem
Maḥrem ü bîgâne bilmez âşinâ-yı derd-i 'aşk
- 6 Fikr-i tedbîr itme Kânûn u Şifâ yazmaz tabîb
Şerbet ü ma' cûnla olmaz devâ-yı derd-i 'aşk
- 7 Âstîn-i rahm ile eşk-i dü-çeşmim silmedi
İtmedikçe yâra naḳl-i mâcerâ-yı derd-i 'aşk
- 8 Gûne gûne şûret-i hâl-i dilim seyr itdirir
'Âşîka âyîne-i 'âlem-nümâ-yı derd-i 'aşk
- 9 Çâresi ben bildigim dârû-yı vuşlatdır Nazîm
Mübtelâ-yı derd-i 'aşkam mübtelâ-yı derd-i 'aşk

386 (T: 268a, H: 191b, R: 253b, A: 222a)

(Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)

- 1 Mecnûnuñ olan dilde olur mı gile-i 'aşk
Cân gerdenine geçse daḫi silsile-i 'aşk
- 2 Ey leylî-i ḫüsnüm daḫi Kays olmadan irşâd
Ben künc-i cünûnuñda çekerdim çile-i 'aşk
- 3 Râh-ı ğam-ı 'aşkıñda nola cânımı virsem
İfnâ-yı vücûd eylemedir fâşıla-i 'aşk
- 4 Eşkim dökülür şanma ḫayâliñ talebinde
Pây-ı nigehim olmada pür-âbile-i 'aşk
- 5 Şemşîr-i nigâhıñ baña vaşf it ki dem-â-dem
Naḳd-i dil ü cânımdır aña hep şıla-i 'aşk
- 6 Bu bâdiyeniñ bâdı 'alev ḫâki şererdir
Hep bî-ser ü pâ tayy olunur râḫile-i 'aşk

- 7 Hep deşt-i cünûn geşt ideriz biz de Nazîmâ
Olsağ yeridir Kays ile hem-kâfile-i 'aşk

387 (T: 268a, H: 191b, R: 253b, A: 222a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Hârâbe-zâr derûnum dilim hârâbe-i 'aşk
Tenimde cân gibidir gevher-i yegâne-i 'aşk
- 2 O deñli Çîn-i dile taldı nağs-ı şûret-i dost
Ki oldu her bün-i mûyum nigâr-hâne-i 'aşk
- 3 Hevâ-yı Leylî-i zülfün getürdi 'aşkla cünûn
Şikestî-i dil-i şeydâ yeter nişâne-i 'aşk
- 4 Göñül 'izârına cân atdı seyr idüp hâlin
Düşürdi ğurbete miskîni âb u dâne-i 'aşk
- 5 Siyâh mağz-ı cünûnumla tâ'ir-i ğamiña
Serinde tâğ-ı melâmetdir âşiyâne-i 'aşk
- 6 Kümeyt-i eşk revân olmaz idi olmasa ger
O ebruvân kefi hüsnuñde tâziyâne-i 'aşk
- 7 Nazîm o mertebe yandım ki âteş-i 'aşka
Tenimde her ser-i mû oldu bir zebâne-i 'aşk

388 (T: 268b, H: 192a, R: 253b, A: 222b)

(Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)

- 1 Bihûde figândır ceres-i maħmil-i 'âşık
Gitdikçe medîd olmadadır menzil-i 'âşık
- 2 Olmazdı reh-i 'aşkda pâ-der-gil-i hayret
Derdiñle hamîr olmasa âb u gil-i 'âşık
- 3 Hemvâre olur sünbüle-çîn-i ğam-ı hicrân
Hep derd ü belâ oldu gibi hâşıl-ı 'âşık
- 4 Bir şemme-i zülfüyle o 'attâr-ı cemâliñ
Fevvâre-i hûn oldu meşâm-ı dil-i 'âşık
- 5 Bir 'uğdedir endîşe-i zülfiyle Nazîmâ
Hall olmadı gitdi girih-i müşkil-i 'âşık

389 (T: 268b, H: 192a, R: 254a, A: 222b)

(Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)

- 1 Lâyık mıdır ey reşk-i perî şânîña lâyıq
Dil olmaya ğisû-yı perîşânîña lâyıq

- 2 Peykân-ı nigâhîñla olur sînesi ğırbâl
Bir dil ki ola nâvek-i müjgâñña lâyıķ
- 3 Meyl itse nola zülfüñe ey kıaddi sehî-dil
Bir fâhtedir serv-i ğırâmâñña lâyıķ
- 4 Zîr-i ser-i zülfüñde olan ħâl-i mu' anber
Bir ğüydur el-ħaķ ħam-ı çevgâñña lâyıķ
- 5 Ben ħâke nazâr eyle yeter âhımı aldıñ
Lâyıķ mı seniñ toz kıona dâmâñña lâyıķ
- 6 Olsun demi ol sâķî-i bezmiñ ki dem-â-dem
Her câmda bir büse vire cânña lâyıķ
- 7 Feyz-i dem-i şubĥ ile zühûr itdi Nazîmâ
Bir tâze ğazeldir bu ki divânña lâyıķ

390 (T: 269a, H: 192a, R: 254a, A: 222b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Gelse ğâhî neşve-i meyden o mest-i nâza şevķ
Gelmemek mümkün midir ehl-i niyâza tâze şevķ
- 2 Sâz u sözüñ vaķtidir hengâm-ı nûş-â-nûşdur
Virmede muṭrib yine ney muṭrib-i ṭannâza şevķ
- 3 Zevķ ider murġ-ı dil-i âvâreden ol tıfl-ı nâz
Tâze şayd itse ğelür lâ-büd kebûter tâze şevķ
- 4 Nâle-senc olsam nola bûs-ı lebiyle dem-be-dem
Bezm-i şahbâda virir mestâne her âġâza şevķ
- 5 Kâküli düşmüş şafâ-yı 'ârızîde rûyına
Bir hümâdır kim ğetürmüş şubĥ-dem pervâza şevķ
- 6 Yâd-ı la' l ü fikr-i zülf ü müşġ-fâm-ı yâr ile
Serde zevķ ü neşve-i mey dilde bî-endâze şevķ
- 7 Seyr idüp mir 'ât-ı rûy-ı yâri gelse ey Nazîm
Vechi vardır ṭuṭî-i ṭab' -ı semen pervâne şevķ

391 (T: 269a, H: 192b, R: 254b, A: 222b)

(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 İtmiş dili zülfinde o ṭannâz mu' allak
Manşûr-veş olmuş o ser-endâz mu' allak
- 2 Ħâl-i dem-i ebrûsı deġil şayd-ı dür olmuş
Âvîze-i ser-pençe-i şehbâz mu' allak

- 3 Bir çâh-ı nigûndur zekan-ı pâkini seyr it
Kim sih'r idüp itmiş o füsûn-sâz mu' allak
- 4 Döndi ser-i âteşde olan dûda ruhında
Zülfün idüp ol mest-i mey-i nâz mu' allak
- 5 Pây-ı kalemim târ-ı sûtûr üzre Nazîmâ
Dursa nola mânend-i resen-bâz mu' allak

392 (T: 269a, H: 192b, R: 254b, A: 223a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Zülfine dil bağlayınca baş ile cân oynadık
Ol şeh-i hüsn ile gûyâ tûp u çevgân oynadık
- 2 Hây-i agyâra yetişdi sûz-ı âh-ı cân-güdâz
Düşmene haqqâ ' aceb şemşîr-i bürrân oynadık
- 3 Hâk-i kûyından rakîbiñ ayağın kesmiş o şûh
Şevkden gûş eyleyince deşt-efşân oynadık
- 4 ' Âkıbet olsañ nola ferzâne-i naţ' -ı cünûn
Ey gönül şatranc-ı derd-i ' aşk-ı cânân oynadık
- 5 Vuşlat-ı cânân idi elde terâzûmuz Nazîm
Rîsmân-ı derd-i hicrânında âsân oynadık

393 (T: 269a, H: 192b, R: 254b, A: 223a)

(Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)

- 1 Biz lâle gibi ' aşk ile şad-çâk-i gam olduk
Leşker-geh-i ' uşşâkda hûnîn ' alem olduk
- 2 Şevk-i ruh-ı yâr ile gelüp cûş u hurûşa
Şaçdık güher-i eşkimiz etrâfa yem olduk
- 3 Ol mâh-veşi sîneye çekme hevesiyle
Şeb-tâ-be-seher hâle gibi ham-be-ham olduk
- 4 Biz dâ 'ireden noқта kadar çıkmamışızdır
Pergâr-şifat ' aşkda şâbit-ka-dem olduk
- 5 ' İsi-şifat ihyâ-yı ma' ânide Nazîmâ
Bu nuţk-ı revân-bahş ile i' câz-dem olduk

394 (T: 269b, H: 193a, R: 254b, A: 223a)

(Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)

- 1 Güm-geşte dili kâkûl-i cânânede bulduk
Ol tã 'ir-i vahşiyi hele lânedede bulduk

- 2 Bir cân ile fark eylemeziz şâhı gedâdan
Ol hâleti kim gûşe-i meyhânede bulduk
- 3 Âgûşuña çâk ol ki gele şâhid-i maşşûd
Gördük anı âyîne biz şânede bulduk
- 4 Cânlarında ‘azîz olsa nola kıymet-i ‘aşkıñ
Ol gevheri biz dil gibi vîrânede bulduk
- 5 Mest eylemiş ey şûh seni bâde-i gül-fâm
Esrâr-ı dehâniñ leb-i peymânede bulduk
- 6 Olmuş görelî hüsnüñi pâ-beste-i zülfüñ
Sevdâ-yı hayâlîñ dil-i dîvânede bulduk
- 7 Yağdıq dil-i tâb-ı ruḡ-ı dil-dâra Nazîmâ
Bezm-i ṭarabda şem‘ ile pervânede bulduk

395 (T: 269b, H: 193a, R: 255a, A: 223a)

(Mef‘ ülü Mefâ‘ ilü Mefâ‘ ilü Fe‘ ülün)

- 1 Almış mey-i ‘aşkıñ beni cânâ haberim yok
İtmiş nigehiñ ‘aqlımı yağmâ haberim yok
- 2 Ser-mest-i ḡarâbâta pâ-y-ı ḡum-ı ‘aşkıñ
‘Âlem yıķılıp gitse ser-â-pâ haberim yok
- 3 Ben gevher-i ka‘rım yem-i ‘ummân-ı şühûdum
Biñ cûş u ḡurûş eylese deryâ haberim yok
- 4 Ol kâfile-sâlâr-ı cünûnam ki ger olsa
Her nâķada bir maḡmil-i Leylâ haberim yok
- 5 ‘Aşkıyla olup şöhre-i ‘âlem o perîniñ
Dîvâneye dönmüş dil-i şeydâ haberim yok
- 6 Sen Kays'a kıyâs itme beni merdüm-i çeşmim
Leylâ'ya siyeh-ḡânedir ammâ haberim yok
- 7 Oldum o ķadar da‘vetine cân ile meşḡul
Gelmiş o perî ḡâneme tenhâ haberim yok
- 8 Ben ‘âlem-i ḡayretde gözüm ‘aks-i ruḡuyla
Bir ḡâne-i âyînedir aşlâ haberim yok
- 9 Bir silsile-i mû ķaydına düşdi nice demdir
Gitdi dil-i sevdâ-zede ḡâlâ haberim yok

- 10 Biñ şüret ile cilve-nümâ şahid-i ma' nâ
Bir feyz ile mestem ki Nazîmâ haberim yok

Harfû'l-Kâf

396 (T: 25b, H: 26a, R: 25b, A: 98a)

(Müstef' ilün Fe' ulün Müstef' ilün Fe' ulün)

- 1 Ey hüsrev-i dü- ' âlem ' âlem zelil-i ' aşkıñ
Olsam nola yoluñda zâr u sefil-i ' aşkıñ
- 2 Sûz u güdâz-ı mihriñ bağırim yağın eritsün
Çandîl-i cân u dilde yansun fetil-i ' aşkıñ
- 3 Müjgânlarım ğamiñdan fevvâreler ağıtsun
Her dîde-i ter olsun bir selsebîl-i ' aşkıñ
- 4 Mikyâs-ı serden aşsun tuğyân-ı eşk-i çeşm
Mısr-ı vücûdum olsun ğarç-âb-ı Nîl-i ' aşkıñ
- 5 Nabz-ı dilin Mesîh'e göstermege ider nâz
Ey çâre-sâz-ı ümmet kemter ' alîl-i ' aşkıñ
- 6 Hâkkâ ki ' ömr-i bâkî bulmağdır ehl-i ' aşka
Tîğ-ı mağabbetiñde olmak katil-i ' aşkıñ
- 7 Olsun gedâ Nazîm'in âh-ı derûnı şâhim
Râh-ı mağabbetiñde bang-ı raḥîl-i ' aşkıñ

397 (T: 270a, H: 193a, R: 255a, A: 97b)

(Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün)

- 1 Ey mâ-şadağ-ı şümme-denâ mazhar-ı levlâk
İklîl-i le' amrûkle şeh-i kişver-i levlâk
- 2 Şâhenşeh-i keviney hüdâvend-i rusül-ceyş
Sultân-ı cihân-dâr u cihân-dâver-i levlâk
- 3 Maḥbûb-ı Hudâ şahid-i kâşâne-i Mi' râc
Memdûh-ı ilâhî şeh-i nâm-âver-i levlâk
- 4 Ey tal' atı hürşid-i cihân-tâb-ı le' amrûk
Vey cebhesi tâbende meh-i enver-i levlâk
- 5 İklîm-i nübüvvetde şehen-şâh-ı rusülsün
Her vech ile şâyeste saña efser-i levlâk
- 6 Üstâd-ı ezel şaykal-ı taḥkîk ile itmiş
Âyîne-i evşâfîmî pür-cevher-i levlâk

7 Sâyeñ gibi yokdur yem-i hilkatle nazîriñ
Ey gevher-i yektâ-yı şadef-perver-i levlâk

8 Zeyn olmasa harf-i raqam-ı menqabetiñle
Şîrâze-pezir olmaz idi defter-i levlâk

9 Zulmet-geh-i ' işyânda koma cân-ı Nazîm'i
Ey mâh-ı şeb-ârâ-yı ziyâ-güster-i levlâk

398 (T: 270a, H: 193b, R: 255b, A: 223b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Vücûduñ zerre bil hürşid-i raşşân olmak isterseñ
Ser-â-pâ kaçre ol deryâ-yı ' ummân olmak isterseñ

2 Kemend-i luft ile ' anqâ-şikâr ol Qâf-ı himmetde
Doğunma hâtır-ı mûra Süleymân olmak isterseñ

3 Fenâsın fehîm iderken lâ-bekâ iqbâline dehrîñ
Bugün var tâlib ol yarın peşîmân olmak isterseñ

4 Şafâ-yı vahdeti gel şem' ile fânûsdan öğren
Seri çek hırkaya pâkîze-dâmân olmak isterseñ

5 Sözin kîrât ile söyle nedîm-i nükte-sencân ol
Cihânda kân-ı gevher gevher-i kân olmak isterseñ

6 ' Alâyıqdan elin çek başına âzâd olup ey dil
Kul ol bir Yûsuf-ı şânîye sultân olmak isterseñ

7 Göñül mir 'âtı olsun reng-i ' aks-i gayrıdan ' ârî
Dem-â-dem rû-be-rû-yı yâr ü cânân olmak isterseñ

8 Ayak çek el yuyup câm-ı şarâb-ı zindegâniden
Eger cânân ile ser-tâ-ka-dem cân olmak isterseñ

9 Çemende gülleri te 'şîr-i nâleñ eylesün rakşân
Nazîm-âsâ eger bülbül-i hoş-elhân olmak isterseñ

399 (T: 270b, H: 193b, R: 255b, A: 223b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Cismin itmiş ' aşk-ı cânân ile dilber çâk çâk
Olmasun mı sine-i ' aşık ser-â-ser çâk çâk

2 Kalb-i saht-ı dil-rübâya ' aşk te 'şîr eylemiş
Âteş-i sûzân velî hârâyı eyler çâk çâk

3 Seyr idüp hâl-i ruhuñ reng-i ' izârın reşkden
Dâg dâg oldu dil-i lâle gül-i ter çâk çâk

- 4 Pençe-i pür-zûr-ı hüsni-yâre yâ Rab görmesün
Ceyb-i ârâm ü şekîb olmak muqarrer çâk çâk
- 5 Olmak isterseñ mişâl-i şâne zîb-i dest-i yâr
Erre-i hasretle ey dil olmak ister çâk çâk
- 6 Bir dür-i yektâ için emvâc şanma olmada
Şerha şerha sine-i deryâ şadefler çâk çâk
- 7 Yollar itdi eşk-i hünînim ten-i şad-pâreme
Tîğ-ı seylâb ile elbette olur yer çâk çâk
- 8 Tâb-ı te'sîr-i tenûr-ı aşk-ı âlem-sûzdan
Câm-ı Cem'le ola mir'ât-ı Sikender çâk çâk
- 9 Tek hemân mefhûmını ma' lûm idinsün ey Nazîm
Nâmeñi isterse itsün ol sitem-ger çâk çâk

400 (T: 270b, H: 194a, R: 256a, A: 224a)

(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Ey sârbân-ı aşk dili zîr-i yâra çek
Tek zîr-i bâr-ı minnetiñ olsun kaçâra çek
- 2 Ben sâlik-i haqîkatem ey rehber-i mecâz
Var Kays'ı deşte Kûh-keni kûhsâra çek
- 3 Müştâk-ı seyr-i ârız u hâl-i izâridir
Ey âb u dâne teşne-dili kûy-ı yâra çek
- 4 Tîr-i ğamından ol kaşı yâniñ çekilmedik
Kullâb-ı cevriñi çekegeldik ne çâre çek
- 5 Aşsun dü-dîdeden iki cû bâğ-ı sineñe
Ol serv-i nâz-ı ser-be-hevâyı kenâra çek
- 6 Kayd-ı şikenc-i zülfi şemşîr-i nâz ile
Ey dil olunca şâne gibi pâre pâre çek
- 7 İncindi yâr çekdiğîñ esmâyı duydılar
Kim didi nâm-ı yâri gönül âşikâre çek
- 8 Hünîn ayağ-ı dâğımı ey andelib-i dil
Ben saña sen o gönca-fem ü gül-izâra çek
- 9 Gülnâr-ı la' lini görüp ol şûhuñ olma haşr
Naqd-i niyâz ile anı seyr-i hişâra çek

- 10 Göster hırâm-ı kıddiñi ey şehsüvâr-ı nâz
Râyât-ı ' işveyi yürüyüp bir kararâ çek
- 11 Dâmân-ı bahtıñı ele al şekve-sâz olup
Hâk-i der-i cenâb-ı Hudâvendigâra çek
- 12 Olmaz Nazîm nazm-ı dürer-bârıña nazîr
Gûş-ı kabûli bu gâzel-i âbdâra çek
- 13 Çeksün ço saña itdügi cevriñ cezâsını
Zencîr-i ' adl-i şâh-ı felek-ihtidâra çek
- 14 Ol pâdişâh-ı dehr ki tuğrâ-yı medhîni
Ey hâme levh-i nâşiye-i rûzgâra çek
- 15 Mi' yâr-ı râstdır dil-i naqqâdı ol şehiñ
Naqd-i edâñı tecrübe eyle gubâra çek
- 16 Gerd-i süm-i semendini mânend-i tûtiyâ
Çeşm-i diliñle bâşıra-i cân-ı zâra çek
- 17 Şâm u seher kavâfil-i medh ü şenâsını
Gülbâng-ı şevk u şâdi ile diyâra çek

401 (T: 271a, H: 194b, R: 256b, A: 224a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Kıanı bir mâcerâ eşk-i dü-çeşm-i dem-be-demden yeg
Benim iki gözüm deryâ meger icrâda nemden yeg
- 2 ' Aceb mi mû-be-mû dildâra taqrîr itse ahevâlin
Dile ser-rişte olmaz ol dü-zülf-i ham-be-hamdan yeg
- 3 Ruğ-ı cânânedir âyîne-i ' âlem-nümâ ancak
Rağîk-i la' l-i dilberdir şarâb-ı câm-ı Cem'den yeg
- 4 Leb-â-lebdir tecellâ-yı cemâl-i yâr ile bakşañ
Baña mir'ât-ı dil gelse nola beytü's-şanemden yeg
- 5 Nazîm ağızı şuyın haşma ağıtdı mîve-i nazmıñ
Bu bâğa urmadı kimse dahî böyle kalemde yeg

402 (T: 271a, H: 194b, R: 256b, A: 224a)

(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Lâyık mıdır o serv-çade nârven dimek
Tûbâyâ hiç düşer mi nihâl-i çemen dimek
- 2 Yârıñ nihâl-i kâmet ü ruhsârıdır murâd
Bâg-ı cihânda serv dimek yâsemende dimek

- 3 Her târ çîn-i cebîni girih-bend-i nâz olur
Yâ Rab hâta mı zülfüne müşg-i Huten dimek
- 4 Müşgîn sevâd-ı levh-i kâmerden kinâyedir
Zîb-i ‘izâridir hâ-ı ‘anber-şiken dimek
- 5 Cism-i laîf ü pâkine hâkka ki bârdır
Ol gülbün-i melâhate gül-pîrehan dimek
- 6 Girdâbedir ki çâk bün-i bahır-i ‘ademdedir
Zîr-i dehân-ı yârda çâk-ı zekân dimek
- 7 ‘Uşşâka gerçi yâra naşîhat düşer Nazîm
Lâzım degildir üstüne ammâ ki sen dimek

403 (T: 271b, H: 194b, R: 256b, A: 224b)

(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Bezmi germ eyledi sâkî-i semen-ber dönerek
Geldi ey dil bize de nevbet-i sâgar dönerek
- 2 Bî-ğaberdir daği ol mest-i mey-i nâz henüz
Nâr-ı ‘aşkında kebâb oldu cigerler dönerek
- 3 İtdi âvâre gönül murğımı bir çeşm-i kebûd
Güviyâ göklere çıkdı o kebûter dönerek
- 4 Bir sehî-servden ayrıldı benim gibi meger
Bâgda derd ile dülâblar iñler dönerek
- 5 Gösterir birbirine beñzemez eşkâl-i garîb
Devr-i fânûs-ı felek çarğ-ı füsûn-ger dönerek
- 6 Ehl-i dil dâne gibi mağv-ı vücûd eyler iken
Âsiyâbı felegiñ yoç yere neyler dönerek
- 7 Germ olup meclis-i mey ‘aqlı dağılmaz mı Nazîm
Dağıdup kâkülünü raçş ide dilber dönerek

404 (T: 271b, H: 195a, R: 257a, A: 224b)

(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Düşdi dil kâkülüne nâfe-i hoş-bû diyerek
Oldı meftûn-ı nigâhıñ gözi âhû diyerek
- 2 Ser qadem sâz oluruz ‘azm-i ser-i küyuñ idüp
Rûz-ı vuşlatda şeb-i hecriñe yâ hû diyerek
- 3 Gile-mend olmayalım rûz-ı kıyâmet kıyma
Dâd eliñden seniñ ey gamze vü ebrû diyerek

- 4 Dile şun tîğ-ı nigâhîñ lebiñi ‘arz eyle
 o şehîd olsun o teşne bir içim şu diyerek
- 5 Nola bir nîm-tebessümle şeker-rîz olsa
 Mâ’il oldum lebiñe la‘l-i süñan-gû diyerek
- 6 Cûy-veş nañl-i ser-efrâzîña adı göñlüm
 Pâyîña yüz odı ey âmet-i dil-cû diyerek
- 7 Yâri eflâke ıardıñ yine vaşfıyla Nazîm
 Şâhid-i zühre-cebîn dilber-i meh-rû diyerek

405 (T: 272a, H: 195a, R: 257a, A: 224b)

(Mef’ ùlü Mefâ’ ùlü Mefâ’ ùlü Fe’ ùlün)

- 1 Kâkûl-şıfat olsa ruñ-ı cânâna dökûlsek
 Emvâc-ı pey-â-pey gibi ‘ummâna dökûlsek
- 2 ‘Uşşâ ruñ-ı zerd ile hep kûyına varsa
 Çün-berg-i hazân şağn-ı gülistâna dökûlsek
- 3 El virse de fırsat düşürüp bezm-i çemende
 Ol serv-adıñ pâyına mestâne dökûlsek
- 4 Hep atre-i nîsân-ı şehâb-ı hüner olsa
 Dâ’im şâdef-i lücce-i ‘irfâna dökûlsek
- 5 Dünyâya mey-i ‘aş gibi şûr düşürsek
 Ammâ ki hum-ı mey-gede-i cânâna dökûlsek
- 6 Geh bâd-ı seher gibi dil-i goncayı açsa
 Şebnem gibi gâhî gül-i ñandâna dökûlsek
- 7 Hâk-i reh-i erbâb-ı dil olduda Nazîmâ
 Hep çeşm ü ser-i ñâsid-i nâdâna dökûlsek

406 (T: 272a, H: 195b, R: 257a, A: 225a)

(Mef’ ùlü Mefâ’ ùlü Mefâ’ ùlü Fe’ ùlün)

- 1 Tûfî gibi söyletdi beni yâr görüştük
 Ol âyine-ruhsâr ile didâr görüştük
- 2 Müştâ idi çeşm-i nigerânım nice demdir
 Âğuşuma geldi yine dildâr görüştük
- 3 İtsem nola ey dil şeker-i şükri mükerrer
 Tekrâr olup mañrem-i esrâr görüştük
- 4 Cânân ile cân cânâna olup bezm-i şafâda
 Şeb-tâ-be-seher bî-ğam-ı ağıâr görüştük

- 5 Gülzâr-ı maḥabbetde ‘alâ-rağm-ı raḳîbân
Ben bülbül olup ol gül-i bî-hâr görüşdük
- 6 Cânânıma ḥasret-keş idi dîde-i cânım
Mâ-beynimize girdi dil-i zâr görüşdük
- 7 Hâl-i dili her hâl ile dildâra Nazîmâ
İtdim yine eş‘âr ile iş‘âr görüşdük

407 (T: 272a, H: 195b, R: 257b, A: 225a)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün)

- 1 Nesîm-i âh ile ol zülfi pîç ü tâba düşürdük
Sefîne-i dili girdâb-ı ızırâba düşürdük
- 2 Vişâli bezmine irdik o mest-i bâde-i nâzîñ
Lebinde hâl degildir dili şarâba düşürdük
- 3 Hümâ-yı cân u dil olsa ‘aceb mi bend ü giriftâr
Kemend-i turesini pîçîş-i ‘itâba düşürdük
- 4 Fesâne-i dili añdıķ miyân-ı meclis-i meyde
O mest-i naḥveti bir hâlet ile hâba düşürdük
- 5 İdince yâri der-âğûş bend-i sînesin açdı
Şeb-i vişâlini gûyâ ki mâhtâba düşürdük
- 6 Derûn-ı dilde idüp şâhid-i ḥayâlini pinhân
O genc-i ‘işveyi bir vadî-i ḥarâba düşürdük
- 7 Degil siyâhî-i ḥaṭ gird-i ‘ârızında o mâhiñ
Nazîm defter-i a‘ mâlimizdir âba düşürdük

408 (T: 272b, H: 195b, R: 257b, A: 225a)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün)

- 1 Ne yâri sîneye çekdik ne gam-güsâr idebildik
Ne dil-rübâ bizim oldı ne iftiḥâr idebildik
- 2 Gelince sîneye bârân-ı girye taşdı döküldi
Felekde bir gice ol mâhi hâle-dâr idebildik
- 3 Baķup cemâline efsûs itmedik dili pür-dâğ
Ne seyr-i bâğ ne gül-geşt-i lâle-zâr idebildik
- 4 Sefîne-i dil-i şeydâ miyân-ı lüccede kaldı
Ne bâd-ı şurṭa ne endîşe-i kenâr idebildik
- 5 Nazîm gûşumuza girmede terâne-i maķşûd
Hemân ki sâz-ı ümîdi güsiste-târ idebildik

409 (T: 272b, H: 196a, R: 257b, A: 225a)

(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 Gülşende uyup bülbüle âgâzeler itdik
Bezmi-gül ü mülde neğam-ı tâzeler itdik
- 2 Yâriñ girih-i zülf-i siyâhıyla idüp bend
Mecmû' a-i cân u dile şîrâzeler itdik
- 3 Ol râst-ğadi tîr-veş âğûşa alınca
Mânend-i kemân biz nice hamyâzeler itdik
- 4 Âh-ı dile zann itme ki âheng ola kühsâr
Ferhâd ile biz kûhda âvâzeler itdik
- 5 Ol mâh görünmez arayup şehri Nazîmâ
Nezzâre-künân her yaña devrâneler itdik

410 (T: 272b, H: 196a, R: 258a, A: 225b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Nola dîvânelerle dolsa cânla mekteb-i ' aşkıñ
Seniñ ' uşşâka ta' lîm-i cünûn eyler leb-i ' aşkıñ
- 2 Hâyâl-i bûs-ı la' liñ ra' şe-dâr itdi dil-i zârı
Devâ itdikçe efzûn olmada tâb-ı teb-i ' aşkıñ
- 3 Bize geh rûy-ı vuşlat ' arz ider geh şûret-i hicrân
' Aceb âyîne-i ' âlem-nümâdır meşreb-i ' aşkıñ
- 4 Nola hâl-i ruhuñ şehri dili şûriş-pezîr itse
Ne kişverler bırağdı hâke hükmi-i kevkeb-i ' aşkıñ
- 5 Nazîm-âsâ ' aceb mi hûn-ı eşkimle vuzû itsem
Budur tâ' at-ı hicrânında resm-i mezheb-i ' aşkıñ

411 (T: 273a, H: 196a, R: 258a, A: 225b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Çarşusunda cilve eylerken o hûni ' âşkıñ
Seyr idüp mümkün midir şabr u sükûni ' âşkıñ
- 2 Alma âh-ı berğ-te' şîrden yeter ey seng-dil
Taşa kâr eyler hâzer sûz-ı derûni ' âşkıñ
- 3 Hep hayâl-i gönca-i la' liñledir ey gül- ' izâr
Dem-be-dem ağıdıkça eşk-i lâle-gûni ' âşkıñ
- 4 Feyz-bahşâ-yı çerâğ-ı ' aql hikmet-pîşedir
Tâb u sûz-ı ' aşkla dâğ-ı cünûni ' âşkıñ

5 Cûy-bâr-ı ravza-i ‘aşk eşk-i hûn-âlûdudur
Âhdır ol cûda bile ser-nigûmı ‘âşıkıñ

6 La‘ l-i tâğ u sûz-ı dil dûd-ı buhûr-ı âhdır
Bir perî-veş görse teşhîr ü füsûnı ‘âşıkıñ

7 Şekve-sâz-ı hecr-i cânân olma zinhâr ey Nazîm
Heocr-i cânândır vişâle reh-nümûnı ‘âşıkıñ

412 (T: 273a, H: 196b, R: 258a, A: 225b)

(Müfâ‘ aletün Müfâ‘ aletün Müfâ‘ aletün Müfâ‘ aletün)

1 Hüdeng-i müjeñ derûnda ciğerde hâkî-i hançer-i nigeñiñ
Serimde hevâ-yı serv-i kadiñ gözümde hayâl-i hâk-i rehiñ

2 Cemâliñe hasretiz nice demdir itmedik âşikâre dirîğ
Niğâb-ı ruhuñ mıdır ‘acabâ nedir ki o kâkül-i siyehiñ

3 Yeter bu sitem yeter bize ey kalem-rev-i hüsne şâh-ı cihân
Hemîşe seniñ teğâfûl ile girişme midir hemân sipehiñ

4 Hem oldu devâ-yı ‘illet-i dil hem eyledi cân-ı zârı helâk
Tebessüm-i dil-firibiñ ile nihânî ‘itâb-ı gâh gehiñ

5 ‘Îzârına bağ o gonca-femiñ hayâl-i hatıyla ey dil-i zâr
Çemende benefşe-zâr ola hep Nazîm gibi nezâre-gehiñ

413 (T: 273a, H: 196b, R: 258b, A: 225b)

(Mütefâ‘ ilün Mütefâ‘ ilün Mütefâ‘ ilün Mütefâ‘ ilün)

1 Yine tîğ-ı nâzı yer eyledi dil-i zârda o perî-veşiñ
Aña imtizâcını görmedik ise seyr it âb ile âteşiñ

2 Dil ü cânâ her hamı ‘âkıbet girih-i kemend-i ‘itâb olur
Hele kimse bendine düşmesün meded o zülfi müşevveşiñ

3 Kef-i sâkî-i ezel eyledi beni mest-i cân-ı bâde-i ‘aşk
Dem-i haşre dek nola keyfi gitmese dilden ol mey-i bî-gaşiñ

4 O dü-ebrevân-ı muğavvesiñ çile-i cefâsını çekmeyen
Ğam u ıztırâb ile çekdüğün ne bilür bu cân-ı belâ-keşiñ

5 Rağam-ı beyân ile cümleden yine sen ferid ü yegânesin
Nola ey Nazîm-i hüner-ver olmasa ma‘ rifetde henüz eşiñ

414 (T: 273b, H: 196b, R: 258b, A: 226a)

(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

1 Bağrımı deldi müjeñ nâmı çekildi tiriñ
Beni öldürdi nigâhıñ adı var şemşiriñ

- 2 Yine dîvâne-i nev-silsile-i ‘aşkıñ olup
Çekeyim cûy-veş ey serv-i sehî zencîriñ
- 3 Saña î mân getürürlerdi bütân cânla hep
Görseler ey şanem-i hüsñ ü bahâ taşvîriñ
- 4 Çeşm-i âhû-veşiñ itmiş dil-i hûbânı şikâr
Olmuş ey şûh gazâlân-ı harem nağcîriñ
- 5 Pîr-i meyhâne baña şundı du‘ â-yı kadehi
İhtiyârımla nola öpsem ayağıñ pîriñ
- 6 Tîr-i âhiñ eşer itdi hedef-i maşşûda
Kadehiñ küşte Nazîmâ olalı zihgîriñ

415 (T: 273a, H: 197a, R: 258b, A: 226a)

(Mef’ ûlü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

- 1 Dîdâr-ı yâra nâzır ise dîde-i diliñ
Külhan da olsa huld-i berîn ola menziliñ
- 2 Bir nuţk-ı rûh-bağşla şâd itmediñ dili
Ey gül-‘ izâr yok mu dehânîñ gibi diliñ
- 3 Nûr-iqtibâs-ı mihr-i ruhuñdur meh-i münîr
Nâkış yanında zâhir olur hüsni kâmilîñ
- 4 Zağm-âşinâ-yı tîğ-ı nigâh itmediñ beni
Bîgânedir mu‘ âmele-i çeşm-i kâtîliñ
- 5 Fülk-i beden şikeste vü gam-ı mevc der-kafâ
Ey bañr-i ıztırâb ‘aceb yok mu sâhîliñ
- 6 Şun şerbet-i vişâliñi gel ey tabîb-i cân
Dîvâne eyledi beni şekl ü şemâ’iliñ
- 7 Mecnûnı geçdi fenn-i cünûnda Nazîm-i zâr
Olur bülend rûtbesi şâkird-i kâbiliñ

416 (T: 273b, H: 197a, R: 259a, A: 226a)

(Mef’ ûlü Mefâ’ ilü Mefâ’ ilü Fe’ ûlün)

- 1 Gâmdan haberiñ yoksa gönül şâd olamazsıñ
Sen hâne-harâb olmadıñ âbâd olamazsıñ
- 2 Hep söyleşiriz bir gün ola biz de seniñle
Ey gamze kıyâmetde de bîdâd olamazsıñ
- 3 Ümmîdi ço ey tıfl-ı dil eyyâm-ı mağabbet
Âzînesi yok heftedir âzâd olamazsıñ

- 4 Tâ olmayıcağ çille-keş-i şavma[‘]a-i[‘] aşğ
Şûfî bu tarîkatde sen irşâd olamazsîñ
- 5 Mâdâm güşâde olmaya ey dil der-i bahtîñ
Şeşder-geh-i ümmîdde nerrâd olamazsîñ
- 6 Kühsâr-ı diliñ rahnesini yâra idüp[‘] arz
Bu şan[‘]at-ı Şîrîn ile Ferhâd olamazsîñ
- 7 Bir Leylî-i hüsnuñ ğam-ı[‘] aşkıyla Nazîmâ
Ta[‘]lîm-i cünûn itmeden üstâd olamazsîñ

417 (T: 274a, H: 197a, R: 259a, A: 226b)(Mefâ[‘] ilün Mefâ[‘] ilün Mefâ[‘] ilün Mefâ[‘] ilün)

- 1 Döküp bârân-ı eşkim haţt-ı[‘] anber-bâra yüz virdiñ
Yeter aña mişâl-i hâle ey meh-pâre yüz virdiñ
- 2 Seni vaĥdetde keşretde der-âĝûş itmek istermiş
Niçün mihrâba böyle ey perî-ruhsâre yüz virdiñ
- 3 Temâşâ-yı ruĥuñdan dâ[‘]ireñ men[‘] itdi[‘] uşşâkı
Nedir ey muţrib-i bezm-i melâĥat çâre yüz virdiñ
- 4 Nola sîlî-ĥor-ı dest-i nedâmet olsañ âĥir-kâr
Sen ey deryâ hemân her mevc-i nâ-hemvâre yüz virdiñ
- 5 Nazîm-i bî-kesi âzürde eyler devr-i hüsnuñde
Dirîĝ ey pâdişâh-ı mülk-i nâz aĝyâra yüz virdiñ

418 (T: 274a, H: 197b, R: 259a, A: 226b)(Mef[‘] ülü Mefâ[‘] ilü Mefâ[‘] ilü Fe[‘] ülün)

- 1 Âh-ı seĥerim nâle-i mestâne mi şandıñ
Feryâdımı ğuş itmediñ efsâne mi şandıñ
- 2 Gül ruĥlarıñı[‘] arz idüp âteşlere yaĥdıñ
Ben bülbül-i şûrîdeyi pervâne mi şandıñ
- 3 Dûr olmadı bir laĥza ĥayâlîñ nazarımdan
Müjĝânımı ey zülf-i siyeh şâne mi şandıñ
- 4 Virmiş çemenistân-ı ruĥ-ı pâkiñe revnaĥ
Ĥaţt-ı lebiñi sebze-i bîĝâne mi şandıñ
- 5 Çekdiñ der ü divârına taşvîr-i cemâlin
Ey büt ĥarem-i cânî şanem-ĥâne mi şandıñ
- 6 Pür eylediñ ey dîde mey-i ĥûn-ı cigerle
Dâĝ-ı dil-i sûzânımı peymâne mi şandıñ

7 Meyl itdiñ o gîsû-yı girih-gîre Nazîmâ
Murğ-ı dil-i âvâre için lâne mi şandıñ

419 (T: 274b, H: 197b, R: 259b, A: 226b)

(Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün)

1 Çarhıñ revişinden dili ğam-nâk mi şandıñ
Bâ' iş ğam u endûhına eflâk mi şandıñ

2 Zinhâr şaķm sûde-i elmâs-ı sitîziz
Ey dîde-i hâsid bizi sen hâk mi şandıñ

3 Ma' nîde hayât-ı ebedî buldı o şayyâd
Murğ-ı dilimi beste-i fitrâk mi şandıñ

4 Tîğ-ı niĝehiñden dehen-i şekve-güşâdır
Sînemde ser-â-ser görinen çâk mi şandıñ

5 Gördükçe seni farķ idemez kendüyi cânâ
Dîvâne Nazîm'îñ de sen idrâk mi şandıñ

420 (T: 274b, H: 197b, R: 259b, A: 226b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 'Aql ü cân üftâde-i çâh-ı zenaħdânîñ seniñ
Gûy-ı dil çevĝânî-i zülf-i perîşânîñ seniñ

2 Bezm-i meyde germ olup mestâne olsañ sîne-çâk
Mihre seng-i ta' n atar gûy-ı girîbânîñ seniñ

3 Olma dâmen-keş baña kan aĝladup ey naħl-i yâr
Pây-mâl oldum görüp serv-i hürâmânîñ seniñ

4 Mihr-i hüsñüñ mâha şalmış sûz u tâb-ı 'ârîzîñ
Bir gün ol dîdârîñ bir derde dermânîñ seniñ

5 Lem' a-i ruhsârîña tâb-âver olmaz olsa da
Âfitâb âyîne-dâr-ı rûy-ı raħşânîñ seniñ

6 'Ârîzîñ mihre cebiniñ mâha şalmış sûz u tâb
Her gören dîdârîñ bir güne hayrânîñ seniñ

7 Rûyuña düşdükçe ĝâhî pençe-i hürşid olur
Şâne-sâz-ı çîn-i zülf-i 'anber-efşânîñ seniñ

8 Eylemiş te'şîr ol şûhuñ dil-i sengînine
Taşa kâr itmiş Nazîmâ âh u eĝĝânîñ seniñ

421 (T: 274b, H: 198a, R: 259b, A: 227a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Cân fedâ-yı hânçer-i ser-tîz-i müjgânîñ seniñ
Dil esîr-i dâm-ı zülf-i ' anber-efşânîñ seniñ
- 2 Mihr ü meh zann itme sûzân olmada şubh u mesâ
Sîne-i gerdûnda dâğ-ı derd-i hicrânîñ seniñ
- 3 Sîne-çâk olsañ gül-i hürşîdi şerm-âlûd ider
Bezm-i meyde hânde-i çâk-ı girîbânîñ seniñ
- 4 Eylediñ Ken' âniyân-ı ' aşkıñı pâ-mâl-i nâz
Yûsuf-ı hüsnum ele girmez mi dâmânîñ seniñ
- 5 Şa' şa' a şanma görüp reşkinden olmuş âfitâb
Çâk çâk-i şâne-i zülf-i perîşânîñ seniñ
- 6 Eylediñ küfr-âşinâ-yı kâkülûñ dünyâyı hep
Ey büt-i deyr-i melâhat yok mu îmânîñ seniñ
- 7 Olmamağ mümkün mi gördükçe Nazîm-i zâr-veş
Pây-mâl-i cilve-i nahl-i hırâmânîñ seniñ

422 (T: 275a, R: 260a, A: 227a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Celî gördüm muhaqqak haţ-ı reyhân-ı lebin yârîñ
Haţ-ı yâkût nesh itmiş nigîn-i la' li dildârîñ
- 2 Benefşe haţ o fem gül-gonca sünbül zülf-i ' anber-bû
Açıl ey bülbül-i dil zevkin eyle bâğ-ı ruhsârîñ
- 3 Düşürmüş ' ar' ar u şimşadı kühsâra şanevber-veş
Göñül düş pâyına cûlar gibi ol serv-i refîârîñ
- 4 Biri şeb-zinde-dârıdır biri her rûz bîdârı
Kamer ol şâm-zülfün âfitâb ol şubh-dîdârîñ
- 5 Esîr-i dâmıdır göñlüm gibi cânım o gîsûnuñ
Perîşân-hâlidir ' aqlım gibi fikrim o destârîñ
- 6 Tezerv ü kebg hayrânı hamûşı tûtî-i gûyâ
O cünbüşle o refîârîñ o hând ile o güftârîñ
- 7 Nazîmâ sâhîrân-ı Bâbil-i ma' nâyı lâl itdi
Füsûn-ı nazm ile kilik-i beyân-ı tab' -ı sehğârîñ

423 (T: 275a, R: 260a, A: 227a) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Aldı 'aqlım yâd-ı la' l-i nâbı sâkî Aḥmed'in
Rûyumı zerd itdi fikr-i sîm-sâkı Aḥmed'in
- 2 Âteş-i dilden yine bir yer çerâğân eyledim
Lâle-zâr itdi tenim dâğ-ı firâkı Aḥmed'in
- 3 Her ser-i mûyum olurdı bir zebân-ı şad-niyâz
Alsam âğûşa miyânın ittifâkı Aḥmed'in
- 4 Nergis-i şehlâsınıñ dil-ḥastesi olsam nola
Cânıma kâr itdi derd-i iştiyâkı Aḥmed'in
- 5 Çande baqsam cilve-güster ḥüsn-i ' âlem-g'ridir
Dîde kim dîdârına oldı mülâkı Aḥmed'in
- 6 La' l-i şekker-bârı ol âyîne-i ruḥsâr ile
Tûtî-i gûyâ ider ehl-i mezâkı Aḥmed'in
- 7 Telḥ-kâm-ı hecri olmuşken dil-i şeydâ Nazîm
Lezzet-i vaşlı demâğ-ı cânda bâkı Aḥmed'in

424 (T: 275b, R: 260b, A: 227b) (Me'f' ülü Me'fâ' ilü Me'fâ' ilü Fe' ülün)

- 1 Bîdâr olalı şubḥ-ı vişâliyle Ḥüseyn'in
Gelmez gözüme ḥâb ḥayâliyle Ḥüseyn'in
- 2 Âteş-fiken-i ḥırmen-i ârâm u sükûndur
Gülgûn ruḥı ' ârız-ı âliyle Ḥüseyn'in
- 3 Her kaṭre ola âb-ı hayâta ' araḥ-ı şerm
Baḥş itse leb-i la' li zülâliyle Ḥüseyn'in
- 4 Ḥûbânı ser-efgende-i şerm eyledi ḥaḫḫâ
Ḥulḫ-ı ḥaseni ḥüsn ü cemâliyle Ḥüseyn'in
- 5 Ḥurşîd-güdâz olsa nola ṭal' at-i pâki
Bu bâriḫa-i ḥüsn ü kemâliyle Ḥüseyn'in
- 6 Ser-levḫa-i ta' lîm-i cünûn-ı dil ü cândır
Ruḥsâr u cebîni ḫaṭ u ḫâliyle Ḥüseyn'in
- 7 Yerden göge dek olsa Nazîmâ nola farḫı
Mâh-ı neviñ ebrûsı hilâliyle Ḥüseyn'in

425 (T: 275b, R: 260b, A: 227b) (Me'fâ' ilün Me'fâ' ilün Me'fâ' ilün Me'fâ' ilün)

- 1 Vişâle naḫd-i cân isterse cânân ben de cânânın
Hemân cân istesün cânâna ey dil bende cânânın

- 2 Dil-i mecrûhumuz mânend-i şâne çâk çâk oldu
Ser-i zülf-i perîşânı ucından ol perî-şânîñ
- 3 Görünce gitdi ‘aqlım bu cemâl ü hüsın ile ânı
Nola mecnûnı olsam bu cemâl ü hüsnde ânîñ
- 4 Cihân mañkûm-ı bañt-ı zinde-i şeb-zinde-dârândır
Sikender-seyr olurdu olsa bañtı zinde-dârânîñ
- 5 Nazîmâ vâkıf-ı hâl-i rumûz-ı nükte-dânân ol
Güvâh-ı hâlidir zîrâ rumûzı nükte-dânânîñ

426 (T: 275b, R: 260b, A: 227b) (Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Cân nişâr itmek olurdu ser-i râhıñda seniñ
Çanlıdır nâmı olur çeşm-i siyâhıñda seniñ
- 2 Nazar it ‘âşıkıña rûz-ı cezâ lâyıķ mı
Dest-i hasret ola dâmân-ı nigâhıñda seniñ
- 3 Kâkül-i ham-be-hamıñ ey gönül nev-reste-i nâz
Şaçlı sünbül gibidir taraf-ı külâhıñda seniñ
- 4 Hâşre dek şerh idemez zevķ-i vişâli ey dil
Bir zebân olsa da her sebz-i giyâhıñda seniñ
- 5 Hâtır-ı sañtını nerm itmiş o bî-merhametiñ
Nedir ey dil bu eşer âteş-i âhıñda seniñ
- 6 ‘Âşıkâ şubh u mesâ pertev-i zülf yok mı
Bilmem ey çarh ne var mihr ile mâhıñda seniñ
- 7 Cezb ider zerdî-i rûyuñ dil-i hûbânı Nazîm
Hâlet-i seng-i riyâ var gibi kâhıñda seniñ

427 (T: 276a, R: 261a, A: 227b) (Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 ‘Azîmetiñ nereden böyle bî-niķâb seniñ
Ki mâhtâb-ı ruhuñ yakmış âfitâb seniñ
- 2 O rûy-ı âli ‘araķ-rîz idüp harâret-i mey
Gül-i cemâliñi açmış bu âb u tâb seniñ
- 3 Kulağdan itdi o hûnîn terânelerini mest
Demiñ ziyâd ola ey kâse-i rebâb seniñ
- 4 Eliñde câm-ı şafâ rind-i şâf-meşreb iken
Nedir bu ‘uķde derûnuñda ey habâb seniñ

- 5 Felekde sen de mi dâr olduñ âfitâbıñdan
Bu deñli giryeyne bâ' iş ne ey şehâb seniñ
- 6 Olursa ferş-i rehiñ başma merd iseñ ey dil
Eger ki atlas-ı çarğ-ı pür-inkılâb seniñ
- 7 Eliñden istemedim dâne kendimi bileli
Bu diğkatiñ yine ey çarğ-ı âsiyâb seniñ
- 8 Dem-i su 'âl şehâdet iderse her 'uzvuñ
Nazîm itdüğüne var mıdır cevâb seniñ

428 (T: 276a, R: 261a, A: 228a) (Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Gelince çeşmiñe cânâ şarâb-ı nâb seniñ
Nigâh-ı nâziñ ider 'âlemi ħarâb seniñ
- 2 Derûn-ı sînemi yakdı firâğ-ı la' l-i lebiñ
Ciger kebâbı benim sâkiyâ şarâb seniñ
- 3 Gehî miyânıñı kocdur gehî lebiñ emdir
Vebâli var ise cânâ benim şevâb seniñ
- 4 Mey içme ğayr ile itme 'izârıñı gül-reng
Şağın olur ruĥuña perde-i ħicâb seniñ
- 5 Şarâb-ı ' işveden ey ser-girân-ı sâgar-ı nâz
Nedir bu mertebe nergisleriñde ħâb seniñ
- 6 Şahîfeler nice defter ola kalem dükene
Cefâñı biñde birin eylesem ħisâb seniñ
- 7 Sevâd-ı ħaṭṭı beyâz olmaz ol meh-i ħüsnüñ
Nazîm her süĥanıñ olsa bir kitâb seniñ

429 (T: 276b, R: 261a, A: 228a) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Bâde nüş itmiş o rûy-ı sâde olmuş âl-reng
Bâdeden ol ruĥ o ruĥdan bâde olmuş âl-reng
- 2 Ħande-i nâz eylesün ol gül-'izâr u ğonca-leb
Lâleler açılmağa âmâde olmuş âl-reng
- 3 Fikr-i la' li zâhide ol deñli ħan ağlatdı kim
Ġüşe-i miĥrâbda seccâde olmuş âl-reng
- 4 Sürĥ-ğündür her 'arağ tâb-ı ruĥından ğüyyiyâ
Berg-i gülde şebnem-i üftâde olmuş âl-reng

5 İddi'â-yı hüsn iderken seyr idüp yârî Nazîm
Şermden her dilber-i âzâde olmuş âl-reng

430 (T: 276b, R: 261b, A: 228a) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Ğamzeñ itsün sînemi urduqça yâre çâk çâk
Bağrım olsun şerha şerha pâre pâre çâk çâk

2 Sûz-ı âhım eylemiş te'sîr kalb-i sahtña
Âteş-i germiyle olmuş seng-i hâre çâk çâk

3 Olmamağ mümkün mi şemşîr-i müjeñle ey perî
Meyl iden diller nihân u âşikâre çâk çâk

4 Dest-i ğamzeñden halâş olsa girîbân-ı şekîb
Pençe-i müjgânıñ eyler var mı çâre çâk çâk

5 Sînem üzre yollar itse eşk-i hûnînim nola
Seyl ider lâ-büd zemîni pâre pâre çâk çâk

6 'Âşîka cây-ı selâmet 'aşk-ı şûr-engîzdir
Mevceden keştî olur çıksa kenâra çâk çâk

7 Gevher-i nazm-ı Nazîm'i görmesün çeşm-i hasûd
Kıt' a-i elmâsı eyler bed-nezâre çâk çâk

431 (T: 276b, R: 261b, A: 228b) (Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 'Aqlıñız var ise şarâba viriñ
Zerreyi ñur-ı âfitâba viriñ

2 Çarhı bir âh ile harâba viriñ
Âteşi köhne âsiyâba viriñ

3 Girye-i dem-be-demle mestâne
Raht-ı şabr u şekîbi âba viriñ

4 Bûlbüle ğuşe-i gülistânı
Künc-i virâneyi ğurâba viriñ

5 Naqd-i câmi su'âl idüp vaşlın
O dehenden çıkan cevâba viriñ

6 Hûn-ı dildir şarâb-ı ğamze-i yâr
Cigerim çâk idüp kebâba viriñ

7 Bâde-i 'işveyi mey-i nâzı
O iki çeşm-i nîm-hâba viriñ

- 8 Gül-i şad-berg jâle-dâr ise de
Câm-ı lebrîz-i pür-ḥabâba viriñ
- 9 Ḥâb-ı râḫat olursa mâye-i zehî
Leb-i deryâda mâhtâba viriñ
- 10 Ğamdan âzâd olan Nazîm-âsâ
Varıñız hep şarâb-ı nâba viriñ

Harfû'l-Lâm

432 (T: 25b, H: 26a, R: 25b, A: 98a)

(Müfte' ilün Mefâ' ilün Müfte' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Ey şeh-i ' arş-bâr-geh pâdişeh-i sürüş-ḫayl
Dergeh-i luṭf u cûduña cümle-i enbiyâ ṭufeyl
- 2 Mihr-i münîr-i ḫüsnüññ lem' ası aḫter-i sühâ
Mâh-ı cebîn-i pâkiññ pertevi kevkeb-i süheyl
- 3 Zâtuñı eylemiş Ḥudâ pâdişeh-i zafer-şükûḫ
Râyet-i fetḫiñe seniñ nuşret-i Kirdgâr zeyl
- 4 Varmağa ṭarf-ı kûyuña sürmeğe ravzaña yüzüm
Cânda heves derûnda şevḫ serde hevâ gönülde meyl
- 5 Cân ile tâ kim oldu dil baḫr-i ğamiñla âşinâ
Demdir aḫıtsa sû-be-sû ḫûn-ı dü-çeşmim iki seyl
- 6 Olsa ' aceb mi ümmetiñ sünbüle-çîn-i şefḫatiñ
Ḥürmen-i cûduña seniñ luṭf u keremdir iki keyl
- 7 Cân u dil-i Nazîm'den rûḫ-ı revâniña müdâm
Ola şalât ile selâm tâ-be-ḫaşr nehâr ü leyl

433 (T: 54b, R: 50a, A: 46a) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Ey luġât-ı vaşf-ı zâtı ḫayret-efzâ-yı ' uġûl
Şerḫ-i ta' rif-i şifâṭı ' aql-fersâ-yı fuḫûl
- 2 Ḥaşre dek ṭayy itmeye peyk-i ḫired bir sâḫasım
Mülk-i vaşfıñ yâ nebî itmez ḫabûl-i ' arz u ṭûl
- 3 Şâd-kâm it devlet-i ḫurb-ı civârıñla beni
Minnetim dâ'im budur eyle temennâmı ḫabûl
- 4 Âḫ kim ser-geşte-i tîh-i ḫalâl itdi dili
Olmadı ḫayfâ nedâmet ğıll-ı pây-ı nefsi-ğûl
- 5 Ey şefâ' at kânı ' afv it vaz' -ı nâ-hemvârımı
Midḫat-i zâtıñda oldum gerçi ğüstâḫ u fużûl

- 6 Şem^ç ine cem^ç olsa lâyıķ enbiyâ vü mürselîn
Hem ĥabîb-i Kibriyâsın hem nebîsin hem resûl
- 7 Cân u dil pervâne-i şem^ç -i cemâliñdir seniñ
Vaķtidir bezm-i vişâle bulsa bâl-efşân vuşûl
- 8 Eylesem lebbeyk-gûyân Ka^ç be-i kûyuñ tavâf
Beyt-i ma^ç mûr-ı ĥarîm-i ravzaña itsem duĥûl
- 9 Âsitânında beni müjgân-ı ĥûn-âlûd ile
Eyle çârû-keş be-ĥaķķ-ı âl ü evlâd-ı Betûl
- 10 Ser-firâz eyle bülend it baĥtımı iķbâl ile
Görme lâyıķ kim olam pâ-mâl-i her dûn u cehûl
- 11 Yâ Resûlallâĥ ĥabûl eyle Nazîm'in ĥâcetin
Bir gedâ-yı dergehiñdir itme redd ile melûl

434 (T: 55a, R: 50b, A: 45b) (Fe^ç ilâtün Mefâ^ç ilün Fe^ç ilün)

- 1 Ey ser-âmed şeh-i sipâh-ı rusûl
Enbiyâ-ĥayl ü pâdişâh-ı rusûl
- 2 Çâr-bâliş-nişîn-i şadr-ı kemâl
Mesned-ârâ-yı taĥt-gâh-ı rusûl
- 3 Şeh-i kevneyn seyyidü's-şekaleyn
Bihterîn pişvâ-yı râh-ı rusûl
- 4 Şâhid-i bezm-gâh-ı ĥaybü'l-ĥayb
Nâzenîn maĥrem-i ilâh-ı rusûl
- 5 Meded-i ins ü cân ĥabîbullâĥ
Sened-i enbiyâ penâh-ı rusûl
- 6 Mürşid-i enbiyâ ki dergehidir
Menba^ç -ı feyz-i ĥânķâh-ı rusûl
- 7 Ĥâķ-pâyı o ĥurretü'l-^ç aynıñ
^ç Anberîn sürme-i sipâh-ı rusûl
- 8 Ĥulzüm-i şefkatindedir o şehiñ
Cilve-i şevķ ile şinâh-ı rusûl
- 9 Rûz şeb maĥla^ç -ı nübüvvetde
Her dü-ruĥsârı mihr ü mâh-ı rusûl
- 10 Naĥl-ı pür-mîve-i maĥabbetidir
Sidre-i ķâmet-i dü-tâh-ı rusûl

- 11 Harem-i 'izzetinde ta'zîme
Dâ'im amâdedir cibâh-ı rusûl
- 12 Şeref-i kâdr ü câh-ı iclâli
Şeref-efzâ-yı kâdr-i câh-ı rusûl
- 13 Bâb-ı şer'inde ser-fürû ideli
Hem-ser-i 'arşdır külâh-ı rusûl
- 14 Şem'-i ruhsârı nûr-bağş olalı
Oldı pervânesi nigâh-ı rusûl
- 15 Zıll-i 'adlindedir Nazîm o şehîñ
Râhat-ı ümmet ü refâh-ı rusûl

435 (T: 277a, H: 198a, R: 262a, A: 98a) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Es-selâm ey husrev-i evreng-i evvân-ı rusûl
Pâdişâh-ı enbiyâ sultân-ı dîvân-ı rusûl
- 2 Es-selâm ey ruhları mişkât-ı bezm-i Kibriyâ
Pertev-i nûr-ı Hudâ şem'-i şebistân-ı rusûl
- 3 Es-selâm ey bârgâh-ı Kibriyâ sende müdâm
'İzzet-i şânı ferâhem-sâz-ı dâmân-ı rusûl
- 4 Es-selâm ey mazhar-ı levlâk şâh-ı enbiyâ
Taht-gâh-ı lî-ma' allâh üzre sultân-ı rusûl
- 5 Es-selâm ey şâhid-i vuşlat-serâ-yı qurb-ı Hâk
Nâzenîn-i Kibriyâ sultân-ı hûbân-ı rusûl
- 6 Es-selâm ey nûr-ı teşrif-i sa'âdet pertevi
Mâh-ı bedr-i enbiyâ mihr-i dirâşân-ı rusûl
- 7 Es-selâm ey ders-i hikmetde vücûd-ı kâmilî
Hâce-i 'ilm-i ledün şerh-i debistân-ı rusûl
- 8 Es-selâm ey râyet-i 'afv-ı şefâ'at sâyesi
Zıll-i râhat-güster-i fark-ı dil ü cân-ı rusûl
- 9 Es-selâm ey mîzbân-ı ümmet ü mihmân-nüvâz
Enbiyânîñ serveri ser-halka-i hân-ı rusûl
- 10 Es-selâm ey şâfi'-i ümmet Nazîm-i 'âciziñ
Cürmini 'afv it bi-haqq-ı rütbe-i şân-ı rusûl

436 Ğazel-i dil-keş ber-nehc-i leff ü neşr-i ğayr-i müşevveş¹⁶⁹
(T: 277a, H: 198b, R: 262a, A: 228b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Gül ü ğonca semen lâle nihâl ü cû çemen sünbül
İzâr u fem had ü 'ârız kad ü reftâr u haţ kâkül
- 2 Sirişk ü dil ciger ten kıadd ü nâle dâĝ u hûnâbe
'Araķ sâķî kebâb ü bezm ü çeng ü nây u câm ü mül
- 3 Nıegh ğamze müje ebrû leb ü ğüftâr u hûsn ü dil
Sınân hançer hadeng ü yâ şeker tûtî gül ü bülbül
- 4 Dehen dendân ü zülf ü sîne hâl ü çeşm ü haţ ruhsâr
Şadef dür mevc deryâ fülful ü nergis benefşe gül
- 5 Seher şeb şem' ü pervâne neşât u ğam Nażîm ü 'aşķ
Cebîn ü turre dilber dil vişâl ü hecr ü cüz' ü kül

437 (T: 277b, H: 198b, R: 262a, A: 228b)

(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Rengînî-i şafaķla dönüp âfitâba gül
Bezm-i çemende beñzedi câm-ı şârâba gül
- 2 Bülbül mişâl-i lâle olur dâĝ dâĝ-ı reşķ
Şaldıķça 'aks-i rûyını mir'ât-ı âba gül
- 3 Hıoy-gerde oldı şerm ile şebnem degil seher
Zârî-i 'andelîb ile düşmüş hiçâba gül
- 4 Gûyâ ki dest-i şâķ-ı nihâl üzre beñzeri
Evrâķ-ı âl ile yazılır bir kitâba gül
- 5 Bülbüllerin ider mi hâzîn meyl idüp Nażîm
Çîn-i cebîn ile daķı nâz u 'itâba gül

438 (T: 277b, H: 198b, R: 262b, A: 228b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Hem esîr-i dâm-ı zülf ü hâl ü haddîndir ğönül
Hem yoluñda pâ-y-mâl-i serv-ķaddîndir ğönül
- 2 Hâlgâh-ı 'aşķda ser-geşte-hâl olsa nola
Gûy-ı silî-horde-i çevĝân-ı reddîndir ğönül
- 3 Pâ-bürehne bir gedâ-yı bî-ser ü sâ mân iken
'Âşık olmak ol şeh-i hûsne ne haddîndir ğönül

¹⁶⁹ Başlık, T nüshasından alınmıştır.

- 4 Seyr-i hüsn-i yâre mâni^ç perde-i nezzâredir
Keşret-i nezzâre-i ^çuşşâk seddiñdir gönül
- 5 Sevdigiñ lâ-büd siyeh-çerde Nazîm-i zâr-veş
Kaşs-ı Leylî mübtelâ var ise ceditiñdir gönül

439 (T: 277b, H: 198b, R: 262b, A: 229a)(Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilün)

- 1 Kaşza-i ^çaşkıñda bir mihrin kemânıdır gönül
Meh-veşânın reşk-i tâk-ı ebruvânıdır gönül
- 2 Ğamze-i cellâd-ı hûbân havfden lerzân olur
Bir hadeng-i tîz-peykânın nişânıdır gönül
- 3 Dideden dilden nola şaklarsa yümn-i ^çaşkıda
Bir ser-âmed nev-cüvânın hırz-ı cânıdır gönül
- 4 Her fûrûğı tâb u süz-ı şems-i rüste-hızdır
Şöyle bir rahşende mihrin âsumânıdır gönül
- 5 Âfet-i ^çaşk-ı mecâziden haqîkat dûrdur
Tâ`ir-i ^çaşk-i ilâhî âşiyânıdır gönül
- 6 Tîr-i ^çaşkıyla nola sûrâh sûrâh eylese
Bir kemân-ebrû ki meşk-i imtiñânıdır gönül
- 7 Anda zann itme siyâhî-i sevdâdır Nazîm
Âhuvân-ı deşt-i hüsnün sürme-dânıdır gönül

440 (T: 278a, H: 199a, R: 262b, A: 229a)(Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilün)

- 1 Pây-ı nâza hem düşüp hâk-i niyâz ol ey gönül
Hem yine kuhl-i niyâz-ı çeşm-i nâz ol ey gönül
- 2 Evc-i istiğnâyı pür-şît-i cenâh-ı himmet it
Hüsrev-i ^çaşkın kolunda şâh-bâz ol ey gönül
- 3 Giryeden mañzûn u mecnûn olma zevk-i hâdeden
Şem^ç-i meclis gibi pür-süz u güdâz ol ey gönül
- 4 Beste-i fitrâk-i himmet kıl kanâ^ç at şaydını
Vâdi-i deşt-i ğınâda yekke-tâz ol ey gönül
- 5 Ebr-i nîsân-ı haqîkat ^çâkıbet sır-âb ider
Sen hemân gül-ğonca-i bâğ-ı mecâz ol ey gönül
- 6 Şûret-i ma^ç nâyı cem^ç eyle Nazîm-i zâr-veş
Gâh Mañmûd ol nazarda geh Ayâz ol ey gönül

441(T: 278a, H: 199a, R: 263a, A: 229a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilâtün)

- 1 Dem-i müsâ' ade-i rûzgâr görmedik ey dil
Miyân-ı lüccede aldık kenâr görmedik ey dil
- 2 Ne dest-yârî-i bâd u ne feyz-yâbî-i şebnem
Gül-i ümîd açılır bir bahâr görmedik ey dil
- 3 Dem-â-dem itmededir çeşm-dûz dest-i peşimân
Fîgân ki tâlî' -i nâ-sâzı yâr görmedik ey dil
- 4 ' Aceb mi olmasa çeşm-âşinâ-yı şâhid-i maqşûd
Ki bir dem âyineñi bî-gubâr görmedik ey dil
- 5 Nazîm-i zâr gibi hayf verd-i gülbün-i kâmı
Sehâb-ı himmet ile jâle-dâr görmedik ey dil

442 (T: 278a, H: 199a, R: 263a, A: 229a) (Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Te 'şîr-i ' aşk kim ola âteş-fürûz-ı dil
Tebhâle-rîz ider leb-i feryâdı sûz-ı dil
- 2 Gülbang-i âh çeşmimi itdi güher-nişâr
Açıldı tünd-bâd ile gûyâ künûz-ı dil
- 3 Bir iş çıkardı süzen-i müjgân-ı dil-rübâ
Hayyât-ı gâmze oldı yine çâk-dûz-ı dil
- 4 Almaz derûn-ı havşala-i şerh tengdir
Gelmez beyâna metn-i metîn-i rumûz-ı dil
- 5 Hürşîdi sülhte ide mâhı güdâhte
Bâd-ı semûm-ı âh ile tâb-ı temûz-ı dil
- 6 Düşmüş sevâd-ı zulmete ' aynu'l-hayâtdır
Olsa ' aceb mi tîre vü târik rûz-ı dil
- 7 Olmuş Nazîm pîre-zen-i çarh çenberi
Dem-serdî-i hilâfla berdü'l-' acûz-ı dil

443 (T: 278b, H: 199b, R: 263a, A: 229b) (Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Âvârelikde pür tek ü pûdur benimle dil
İbrâm u râhatımda ' adûdur benimle dil
- 2 anlar yutup firâ-ı lebinde o goncanñ
Hûn-ı cigerle tâ-be-gelûdur benimle dil
- 3 Tûtî ben aña ol baña mir 'ât-ı pür-şafâ
Peydâ vü mafî rûy-be-rûdur benimle dil

- 4 Bir serv-ğaddi görse ağıar şu gibi hemân
İcrâda hük-m-i tab‘ını cûdur benimle dil
- 5 Ben ‘aşkıyla leb-â-leb o lebrîz-i derd-i ‘aşğ
Bezm-i cünûnda câm u sebûdur benimle dil
- 6 Hûnîn-terâne şu‘le-neğam iki bülbülüz
Gülzâr-ı ğamda zemzeme-ğûdur benimle dil
- 7 Bağıt-ı siyâh u şâlî‘-i nâ-sâzdan Nazîm
Lebrîz-i şekvedir gile-ğûdur benimle dil

444 (T: 278b, H: 199b, R: 263b, A: 229b)

(Mef‘ ülü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Olsun dü-zülf-i ğam-be-ğamın bârgâh-ı dil
Kıl çâğ-ı ebruvânın çetr-i siyâh-ı dil
- 2 ‘Azm eylemişdi zülfüne men‘ eyledi o ğâl
Bir noğıta oldu za‘fını gör sedd-i râh-ı dil
- 3 Olsa helâk-i ğançer-i ğamzeñ yine saña
Her bir giyâh-ı sebzi ola ‘özt-ğâh-ı dil
- 4 Sînemde şanma dâğ u elifdir derûndan
‘Aks oldu şafıa-i tenime şekl-i âh-ı dil
- 5 Târâca virdi ‘aqlımı ğayl-i cünûn Nazîm
Sultân-ı ‘aşka mülk olalı tağıt-ğâh-ı dil

445 (T: 278b, H: 199b, R: 263b, A: 229b)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Henüz ğoğça-i la‘lindedir neğâre-i dil
‘Aceb mi bûs-ı leb-i dilber olsa çâre-i dil
- 2 O meclise oluruz âşinâ ki her demde
Şarâbı ğûn-ı ciğerdir kebâbı pâre-i dil
- 3 Sirişk şanma ‘alevlendi külğan-ı cismim
Döküldi dîdelerimden bile şerâre-i dil
- 4 O mâh-ı zühre-cebîniñ görürdi şal‘atini
Müsâ‘id olsa eger şâlî‘ ü sitâre-i dil
- 5 Nihânî ğuşına girmez mi ol gülün bilmem
Bu deñli nâle-i cân-süz-ı âşikâre-i dil
- 6 Nola o Yûsuf-ı ğüsn itse ğâbını ta‘bır
Anınla bir gice vuşlatdır istiğâre-i dil

7 Nazîm şâhil-i nazma güherler itdi nişâr
Taşup döküldi yine bahr-i bî-kenâre-i dil

446 (T: 279a, H: 200a, R: 263b, A: 230a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Gel ey sirişk-i revân bâg-ı kûy-ı yâra çekil
Mişâl-i cûy-ı çemen-zâr vara vara çekil

2 Uyup tarîk-i maḥabbetde Ḳays u Ferhâd'a
Gehî fezâya açıl gâh kûhsâra çekil

3 Hürûş idüp ço yem-i ḥâdişât mevc ursun
Sefîne-vâr düşüp pîş-i rûzgâra çekil

4 Yem-i cünûn-ı dile mevc virdi şarşar-ı aşk
Var ey sefîne-i şabr u ḥired kenâra çekil

5 Refîk-i kâfile-i ehl-i aşk olup ey dil
Mişâl-i üstür-i ser-mest gir çatâra çekil

6 Hücûm-ı aşk ile ey sârbân-ı şabr u şekîb
Yıkıldı kişver-i dil gayr bir diyâra çekil

7 Sipihre tâb şal ey ebr-i âh-ı âteş-bâr
Olup hevâ-yı maḥabbetle pâre pâre çekil

8 Baḳup o ârız-ı gülgûna ol ḥaṭ-ı sebze
Ne lâle-zâra ne seyr-i benefşe-zâra çekil

9 Ğubâr-ı cismiñi kıl tûtiyâ-yı istiğnâ
Hezâr minnet ile çeşm-i i'tibâra çekil

10 Olup dü-zülf-i dil-âviziniñ hevâ-dârı
Kemend-i aşk ile manşûr gibi dâra çekil

11 İdüp vücûduñi işbât nükte-sencâna
Kemâl-i nâm ile gir keffe-i ayâra çekil

12 Atılma serkeş olup tîr gibi yâbâna
Kemân-mişâl tevâzu' la bir qarâra çekil

13 Şabâ gibi reh-i kûyında ser-ḳadem-sâz ol
Nazîm dergeh-i maḥbûb-ı Kird-gâr'a çekil

447 (T: 279b, H: 200b, R: 264a, A: 230a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Ârızîñ ey gonca-fem bu reng ile gül mi degil
Zülf-i müşgîn târ târiñ saçlı sünbül mi degil

- 2 Şûr-ı bî-hûşî düşürdi nağmesi cân u dile
Sâkiyâ câm-ı lebiñ peymâne-i mül mi degil
- 3 Râm iden murğ-ı dil-i rem-gerdeyi ârâm iken
Dâne dâne hâllerle dâm-ı kâkül mi degil
- 4 Hoş-nümâ olsa nola feyz-i bahâr-ı ‘aşk ile
Sînemiñ her dâğı bir katmer karanfül mi degil
- 5 Lehce-i şîrîn ile tab‘-ı hoş-elhânîñ Nazîm
Murğ-zâr-ı gülşen-i mînâda bülbül mi degil

448 (T: 279b, H: 200b, R: 264a, A: 230a) (Mef‘ ûlü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Mânend-i âh kimse baña hem-nefes degil
Te ‘şîri gibi ol dağı feryâd-res degil
- 2 Seyl-i sirişke olmasa mâni‘ nola müjem
Tûfâna sedd-i râh olacağ hâr u has degil
- 3 Olmaz delîl menzile-i hâle kâl ü kîl
Tevfikdir bu ‘arşada rehber ceres degil
- 4 ‘Âşık o kâr-gâhda şâbit-ka-dem gerek
Zîrâ ki ‘aşk şan‘at-ı her bü'l-heves degil
- 5 Düzd-i nükd-ı cân u dil olsa ‘aceb midir
Ceyb-i nigeş girifte-i dest-i ‘ases degil
- 6 Sensiz tenimde râhat-ı cân olmasa nola
Gülsüz hezâr gülşene girmez kafes degil
- 7 Şeh-bâz-ı dest-i himmetim ey dil Nazîm-veş
Sîmurğ-ı Kâf olursa yanımda ceres degil

449 (T: 279b, H: 200b, R: 264b, A: 230b) (Mef‘ ûlü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Âşûb dâmidır ham-ı gîsü degildir ol
Âfet nihâlidir kad-i dil-cû degildir ol
- 2 Düşmüş hirâs-ı pençe-i şâhini gamzeden
Per-i hümâ-yı fitnedir ebrû degildir ol
- 3 Zûlmetde kaldı çeşme-i âb-ı hayâtdır
Haft-ı siyehle la‘l-i sühan-gû degildir ol
- 4 Doğmuş meger ki cânib-i mağribden âfîtab
Gird-i ruhunda zülf-i semen-bû degildir ol

5 Dil-dâde olma çeşmine zinhâr ey Nazîm
Bir zerre şîr-i 'işvedir âhû degildir ol

450 (T: 280a, H: 200b, R: 264b, A: 230b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Vuşlatıñ pâyânı hicrân âhîr-i hicrân vişâl
Her kemâle bir zevâl ü her zevâle bir kemâl

2 Bir perîye mâ'ilem kim gûşe-i çeşmi ider
Her su'âle bir cevâb ü her cevâba bir su'âl

3 Beñzemez ol kıdd ü ruhsâra olursa hâşılı
Her nihâle bir bahâr u her bahâra bir nihâl

4 Ğurre-i ebrûsına teşbîh olunmaz olsa da
Her hilâle bir sipihre ü her sipihre bir hilâl

5 Hüsni-yâri gûne gûne seyr ider ehl-i nazâr
Her hayâle bir nigâh u her nigâha bir hayâl

6 Sen hemân bir neşve tahşîl eyle ey dil bulunur
Her sıfâle bir şarâb u her şarâba bir sıfâl

7 Pâdişâh olsañ ğam u şâdî muqarrerdir yine
Her melâle bir neşât u her neşâta bir melâl

8 Haddiñi bil olma gûyâ bî-maḥal meşhûrdur
Her maḳâle bir maḳâm u her maḳâma bir maḳâl

9 Tev'emândır luḫf u kâhr-ı dehr elbette Nazîm
Her cemâle bir celâl u her celâle bir cemâl

451 (T: 280a, R: 265a, A: 230b) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Gehî bir kurş ğâhî bir dilim nân ile ḥandân ol
Felekde mihr ü mâh-ı nev gibi mümtâz-ı devrân ol

2 Mey-i şâdîniñ encâmı ḥumâr-ı ğamdır âhîr-kâr
Mişâl-i şem'-i meclis ğâh ḥandân ğâh giryân ol

3 Dür ü yâḳûtuñı ey dide ey dil bezl ü şarf eyle
Sirişk-i terle ḥunâb-ı cigerle baḫr olup kân ol

4 Peyâm-ı rûḫ-baḫşıñ mürde-diller eylesün ihyâ
Mesîḫ-âsâ dem-â-dem cân-ı 'âlem 'âlem-i cân ol

5 Daḫi ğâh-ı zeneḫdânından âzâd olmadıñ yâriñ
Yüri ey Yûsuf-ı dil kırtulursañ Mışr'a sulṫân ol

6 Perîşândır dil-i mecmû' umuz bend-i kemendinde
Doğun ey yâr-i zülf-i dilbere dest ü giribân ol

7 Nazîm ol pençe-i hürşîde ' arz it maşrık-ı sineñ
Mişâl-i şubh-ı şâdık çâk-rîz-i ceyb ü dâmân ol

452 (T: 280a, R: 265a, A: 230b, A: 230b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Ne Cem ol ne tâlib-i câm-ı şarâb-ı bî-ğaş ol
Tek hemân bir neşve taşşil eyle de dürdî-keş ol

2 Menzil-i maşsûda akrânîñdan evvel sen yetiş
Piş-revlikde mişâl-i tîr rûy-ı terkeş ol

3 Hem cihânı geşt idüp hem merkeziñ bekle göñül
Gâh Kays u geh siyeh-hâne-nişîn Leylî-veş ol

4 Meşrebiñ olsun tevâzu' kibr ü naşvetden hâzer
Âb-veş meyl eyle hâke ' aks-i bâd u âteş ol

5 Lağziş-i ğâflet ider üftâde-i çâh-ı ' adem
Sen gerek Rüstem gibi çâpük-süvâr-ı ebreş ol

6 ' Aysiñi telh itmesün dirseñ eger fikr-i vaţan
Bir muvâfık yâr ile var lezzet-i ğurbet-keş ol

7 Merd-i meydân-ı hünerseñ esb-i şab' inla Nazîm
Yekke-tâzân-ı sühânla semt-i ma' nâda eş ol

453 (T: 280b, R: 265a, A: 231a) (Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

1 Mir'ât-ı muşaffâ gibi pâkîze-şifât ol
Lebrîz-i tecellî olup âyîne-i zât ol

2 Zevk eyle varup şöhetine ehl-i mezâkıñ
Gel bâri nebât olmaz iseñ çüb-ı nebât ol

3 Vaşf eyle haţ-ı sebzini bûs it leb-i la' lin
Hızr'a buluşup hem-ğadeh-i âb-ı hayât ol

4 Ğonca açılıp oldu gül ârâyiş-i bâzâr
Bülbül kafes içre sen esîr-i neĝamât ol

5 Ferzâne geçerseñ ne kadar naţ' -ı cihânda
Saña bir oyun oynaya bu çarh ki mât ol

6 Dildârı görüp la' lini vaşf eyle Nazîmâ
Mir'âta baķup tûñi-i şîrin-kelimât ol

454 (T: 280b, R: 265b, A: 231a) (Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1   Çadrim ola ' âli dir iseñ pest-nişin ol
Engüştere şâyân olan engüşt-i pesin ol
- 2   Hemvâre olup tûg-ı hamiyet-keş-i ahbâb
Mânend-i siper düşmene pür-çin-i cebin ol
- 3   Yeksân nazar it mertebe-i evc ü hazîze
Ne ' izzet ile şâd ne zilletle hazin ol
- 4   Âsûdeligi şem' ile fânûsdan öğren
Merdâne seriñ hırkaya çek gâmdan emin ol
- 5   Pîş-i nazar-ı ' ârif-i dânáda sebük-rûh
Nâdána veli kûh-ı girân gibi metin ol
- 6   Elbetde olur zîr-i zemîn cây-ı qarârınñ
İsterseñ eger pâdişeh-i rûy-ı zemîn ol
- 7   Bir hüsne nigâh eyle ki mişli ola nâdir
Ey çeşm-i dil ey dîde-i cân nâdire-bîn ol
- 8   Hicrânınñ olur bu' dı sebep kurb-ı vişâle
Yâre ne kadar dür iseñ o deñli yakîn ol
- 9   Âmîhte kıl şûret ü ma' nâyı Nazîm
Ehl-i hüner itdikçe nazar naqş-ı nigîn ol

455 (T: 281a, R: 265b, A: 231a) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1   Zûr-ı şahbâya başılma destîne peymâne al
Âline aldanma zinhâr ayağın merdâne al
- 2   Şeşder-i gurbetde ey dil nâ-güşâdı tâ-be-key
Zûr-ı zâr-ı kâmrânıyla kapu aç hâne al
- 3   Eyle sencide terâzû-yı nazarda her birin
Tartırlarsa saña Yûsuf-veşân mizâna al
- 4   Her girih zülfünde olsun bend-i zencir-i cünûn
Bezm-i meyde bir nigele biñ dil-i divâne al
- 5   İltifât-ı nâziña şâyeste itmezseñ dañi
Bir selâmım rahım idüp ey gânze-i cânâne al
- 6   Âşinâ olduñ raķibe sırrınñ fâş eyledi
Kim didi cânâ saña var hâneñe bigâne al

- 7 Nâz u istiğnâsını neyler görürseñ ‘ âkıbet
Destiñe bir gün hele âyîne ile şâne al
- 8 Tiğ-ber-kef kec-küleñ dâmânı nahvet-der-miyân
Ceyb-i şabr-ı ‘ âşıq-ı zârı yeter mestâne al
- 9 Ol tezerv-i hoş-ıhrâm-ı nâzı râm eyle Nazîm
Dâm-ı efsûndur ele bir sübha-i şad-dâne al

456 (T: 281a, R: 266a, A: 231b) (Mef’ ulü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

- 1 Bî-ıayd o dil ki kâkülüne mübtelâ degil
Râhat o ser ki sâye-nişin-i hümâ degil
- 2 Ser-pençe-i ğamiñla dem olmaz ki ‘ âşıqıñ
Dâmân u ceybi birbirine âşinâ degil
- 3 Bu hüsn-i Yûsuf ile kuluñ olmayan seniñ
Mâlik olursa Mısr’a yanımda gedâ degil
- 4 Döndürdi keh-rübâyâ ğamiñ rûy-ı zerdimi
Sen mâ’ il olmasañ nola âhen-rübâ degil
- 5 Seylâb-ı dîde çok şu götürse dağı nola
Cânâ sirişk-i ter dükenür mâcerâ degil
- 6 Âh-ı derûnum almayasın bir nefes mi var
Gelseñ ‘ aceb mi sîneme bâd-ı hevâ degil
- 7 Te’ şir idince âteş-i âh-ı derûn-güdâz
Ne cân qalur Nazîm ne dil mâsivâ degil

457 (T: 281b, R: 266a, A: 231b) (Mefâ’ ilün Fe’ ilâtün Mefâ’ ilün Fe’ ilün)

- 1 Kıyâs u ‘ aql ile olmaz ihâta ‘ âlem-i dil
Ki şıgmaz iken iki cihâna sevâd-ı a’ zam-ı dil
- 2 Nesim-i şevk ile cûş u hurûş idüp yem-i dil
Kemine kaçtre iken lücce-rîz olur nem-i dil
- 3 Olursa bâdesi bî-derd-i minnet-i sâkı
Olur maqâl-i şikeste piyâle-i Cem-i dil
- 4 Hayâl-i la’ li ile dâğ-ı derdidir yârîñ
Hemîşe hem-dem-i dîde hemîşe maħrem-i dil
- 5 Figâr-ı ğamzesidir bir kemân-keş-i nâzîñ
Ki zaħm-ı fıri olur ğande-rîz-i merhem-i dil

- 6 Cihânı seyle virir ‘âlemi yakup kül ider
Sirişk-i dem-be-dem ü nâle-i dem-â-dem-i dil
- 7 Şıgar varakçe-i teng-i derûna şıgmaz iken
Kõnsa şafha-i eyyâma nokta-i gam-ı dil
- 8 Bu ittihâd u bu yek-rengî-i maḥabbetle
‘Aceb mi merdümek-i dide olsa tev’em-i dil
- 9 Kucaklamış Hacerül-esved-i süveydâsın
Siyâh kisve ile Ka’be-i Mükerrerem-i dil
- 10 Yazıldı nâme şeh-i ‘aşka ey Nazım nola
İderse mühr-i Süleymân’a ta’ne hâtem-i dil

458 (T: 281b, R: 266b, A: 231b) (Mefâ’ ilün Mefâ’ ilün Mefâ’ ilün Mefâ’ ilün)

- 1 Yoluñda pây-mâl oldum gel ey serv-i revânım gel
Gam-ı hecriñle lâl oldum gel ey şîrîn-zebânım gel
- 2 Gözüm peymâne-i ‘aşkıñ gönül meyḥâne-i ‘aşkıñ
Tenim vîrâne-i ‘aşkıñ gel ey genc-i nihânım gel
- 3 Tenim zerd ü nizâr itdiñ dil-i zârım figâr itdiñ
Raķibi ihtiyâr itdiñ gel ey tâze-cüvânım gel
- 4 Açılma ğayre esrârı unutma ‘ahd ü ikrârı
Baña güldürme aĝyârı gel ey gonca-dehânım gel
- 5 Hezâr olsun mı gülşensiz revâ mı şoḥbetiñ sensiz
Karârım kalmadı sensiz gel ey ârâm-ı cânım gel
- 6 Görüp ḥâlim su’âl eyle sezâ-vâr-ı vişâl eyle
Yine ‘arz-ı cemâl eyle gel ey şûḥ-ı cihânım gel
- 7 Nazım-i zâr u nâlânım perîşânım perîşânım
Nişân-ı tîr-i hicrânım gel ey ebrû-kemânım gel

Harfû'l-Mîm

459 (T: 26a, H: 26b, R: 26a, A: 98b)

(Mef’ ulü Mefâ’ ilü Mefâ’ ilü Fe’ ulün)

- 1 Ey kâfile-sâlâr-ı ümem server-i ‘âlem
Maḥbûb-ı Hudâ faḥr-i cihân meḫar-i ‘âlem
- 2 Mir’ât-ı dile şaykal-i mihrîñle cilâ vir
Ey şâh-ı kerem-kâr u gedâ-perver-i ‘âlem
- 3 Şâhenşeh-i evreng-i nübüvvet şeh-i kevineyn
Sultân-ı rusül ḥazret-i peygamber-i ‘âlem

- 4 Münkâd seniñ emriñe ser-cümle halâyık
Maḥkûm seniñ ḥükmüñe ser-tâ-ser-i ' âlem
- 5 Evreng-tırâz-ı dü-serâ Aḥmed-i muḥtâr
Dâdâr-ı cihân-dâr u cihân-dâver-i ' âlem
- 6 Eczâsı eger olmasa memhûr-ı kabûlüñ
Şîrâze-pezir olmaz idi defter-i ' âlem
- 7 Bîçâre Nazîm'iñ de işi luḥfuña ḳaldı
Ey ḥüsrev-i zî-şân kerem-güster-i ' âlem

460 (T: 282a, H: 201a, R: 266b, A: 98b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Yâ Resûlallâh ḡulâm-ı kemteriniñdir Nazîm
Bende-i fermân-berin ' abd-i kemîniñdir Nazîm
- 2 Sûz u tâb-ı iştiyâkıñ cânına kâr eyledi
Ḥasret-i mihr-i ruḡûñ mâh-ı cebîniñdir Nazîm
- 3 Mühr mihrin ḡâtır-ı sathın nola mûm eylese
Ey nebîler ḡâtemi zîr-i nigîniñdir Nazîm
- 4 Na' tıñı ḡülzâr-ı kûyuñda ser-âḡâz eylesün
Bir nevâ-keş bülbül-i zâr u ḡazîniñdir Nazîm
- 5 Miḡnet-i hicrân ile maḡzûn u nâ-şâd olmasın
Ârzû-mend-i vişâl-i nâzenîniñdir Nazîm
- 6 Nefḡa-rîz olsa nola ceyb ü bâḡ-ı cânına
' İḡr-cû-yı ḡîsuvân-ı ' anberîniñdir Nazîm
- 7 İtmese maḡşûl-i kevneyne ' aceb mi iltifât
Ḥırmen-i cûduñ gedâsı ḡûşe-çîniñdir Nazîm
- 8 Cebhe-sây-ı âsîtân-ı çâr-yâr-ı bâ-şafâ
Ḥâk-i pâ-yı âl ü aşḡâb-ı ḡüzîniñdir Nazîm
- 9 Ḳaç' -ı peyvend-i temennâ eylemişdir ḡayrden
Bir ḡarîb ü bî-kes-i tenhâ-nişîniñdir Nazîm
- 10 Ḥâlḡa-i der gibi çeşm-i intizârı yoldadır
Ḥâlḡa-der-ḡûş-ı der-i devlet-mekîniñdir Nazîm
- 11 Midḡatiñde sözleri oldı zebân-bend-i ḡasûd
Şâ' ir-i efsûnuñ ü siḡr-âferîniñdir Nazîm

- 12 Bir zamân ola diyem müjgânımı çârub idüp
Hâk-rûb-ı ravza-i cennet-zemîniñdir Nazîm
- 13 Her ne deñli ‘âciz ü nâ-çâr iseñ de ğam degil
Ol kerem kâñı zahîriñdir mu‘îniñdir Nazîm
- 14 Hâbda bu mısra‘ı bir ehl-i dil gûş eylemiş
Yâ Resûlallâh gulâm-ı kemteriniñdir Nazîm

461 (T: 282a, H: 201b, R: 267a, A: 232a)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Nâle itmezdim mey-i ‘aşkıñla pür-cûş olmasam
Keşf-i esrâr eylemezdim mest-i medhûş olmasam
- 2 Zülfüne dil-beste oldum seyr idüp ruhsârını
Cezebe-i didârı bilmezdim saña dûş olmasam
- 3 Çâk çâk olmazdı sinem tîğ-ı hecriñle müdâm
Gül gibi harf-i vişâle cümleten gûş olmasam
- 4 Eylemezdi kâmetim ham-geşte devr-i rûzgâr
Hâle-veş ol mâh-‘tal‘ atle hem-âğûş olmasam
- 5 Târ-ı cismim nâle-senc itmezdi mızrâb-ı cünûn
Dem-be-dem tanbûr-veş zencîr-ber-dûş olmasam
- 6 Ağlamazdım telhî-i şahbâ-yı hecr-i yârdan
‘Âkıbet mest-i mey-i câm-ı ferâmûş olmasam
- 7 Tûtî-i tab‘ım iderdi şeker-efşânlık Nazîm
İnkisâr-ı kalb-i mañzûn ile hâmûş olmasam

462 (T: 282b, H: 201b, R: 267a, A: 232a)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Eylerim ruhsâre-i yâra nigâh-ı dem-be-dem
Her nigâh-ı dem-be-demde itsem âh-ı dem-be-dem
- 2 ‘Anberîn-hâl-i ruğ-ı bañr-i tecellî-mevc olur
Eyleyen çün merdüm-i dîde şinâh-ı dem-be-dem
- 3 ‘Âşıka geh deşt ü geh küh-sârda hüküm itdirir
Görmedim ‘aşk u mañabbet gibi câh-ı dem-be-dem
- 4 Almadık bir bûsesin oldu hañ-âver dil-rübâ
Gül bitürmez âh o gülşende giyâh-ı dem-be-dem
- 5 Hañ-ı ruhsârın görüp mir’ât-ı çarhı eylerim
Jeng-i mâtem-beste-i dûd-ı siyâh-ı dem-be-dem

- 6 ‘Azm-i çîn-i zülf idüp gezdiñ diyâr-ı ğurbeti
Ey göñül bir ‘ömrdür tâ key bu râh-ı dem-be-dem
- 7 Âh kim mest-i mey-i şühûd-ı haţâyım ey Nazîm
Cürm-i pey-der-pey işim kârım günâh-ı dem-be-dem

463 (T: 282b, H: 201b, R: 267a, A: 232a)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Lebinde haţ-ı mu‘ anber midir nedir bilmem
Sevâd-ı sûre-i Kevşer midir nedir bilmem
- 2 O mest-i bâde-i nâziñ ğubâr-ı haţ-ı lebi
Haţ-ı kitâbe-i sâgar mıdır nedir bilmem
- 3 Kıyâm-ı kâmeti tûbâ mıdır o hûr-veşiñ
Bihişt-i nâza şanevber midir nedir bilmem
- 4 Şikenc-i turre midir ol cebîn-i pâk üzre
Husûf-i mâh-ı münevver midir nedir bilmem
- 5 Degil haţ u ruĥı nevrûz-ı hüsn-i behcetdir
Şabâh u şâm berâber midir nedir bilmem
- 6 Gören hayât bulur levĥ-i pâk-i ruĥsârıñ
O şûh rûĥ-ı muşavver midir nedir bilmem
- 7 Dizilmede şaf-ı ‘uşşâk kûy-ı cânâna
Fezâ-yı ‘âlem-i maĥşer midir nedir bilmem
- 8 Tenimde za‘ f ile hep üstühânlarım şayılar
Şahîfe-i ğama mıştâr mıdır nedir bilmem
- 9 Sühanda sihr iderek buldı rütbe-i i‘ câz
Bu fen Nazîm'e muşahĥar mıdır nedir bilmem

464 (T: 283a, H: 202a, R: 267b, A: 232b)

(Mef‘ ülü Mefâ‘ ilü Mefâ‘ ilü Fe‘ ülün)

- 1 Ölse de ‘itâb-ı nigehiñden gile bilmem
Ben yoluña cân virmegi de nâfile bilmem
- 2 Gitdikçe bedîd olsa ‘aceb mi reh-i ‘aşkıñ
Ser-geşte-i deşt-i ğamıñam râhile bilmem
- 3 Vâdi-i beyâbân-ı cünûn pey-siperimdir
Sevdâ-yı ser-i zülfüñ ile silsile bilmem
- 4 Şeb-tâ-be-seher bâdiye-i ‘âlem-i ‘aşkıñ
Ben bî-ser ü pâ tayy iderim âb ile bilmem

5 Şahrâ-yı maḥabbetde Nazîmâ nice demdir
Tenhâ-rev-i ‘aşkam ceres-i kâfile bilmem

465 (T: 283a, H: 202a, R: 267b, A: 232b)

(Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün)

- 1 Ölsemdaḥi baḥt-ı siyehimden gile itmem
Baḥtım degil evzâ' -ı felekden bile itmem
- 2 Ol ḥâce-i müstağnî-i ‘aşkam ki dem-i ‘azm
Mıhr ü meh olursa ceres-i kâfile itmem
- 3 Sevdâ-yı ser-i zülfün ile turre-i ḥûrı
Pây-ı dil-i dîvânem için silsile itmem
- 4 Ey şâh-ı ḥüsn kuḥl-i dü-çeşm-i dil ü cândır
Ben ḥıdmet-i ḥâk-i deriñi nâfile itmem
- 5 Her kârım idüp Ḥâlîk'a tefvîz Nazîmâ
Pây-ı talebim cilve-geh-i âbile itmem

466 (T: 283a, H: 202a, R: 267b, A: 232b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Ḥarf-i düşünâma açıldın ol leb-i gül-fâm fem
Eyledi lebrîz çeşmim eşk-i ḥasret-nâm nem
- 2 ‘Aşk bir vaḥşî-gazâli göñlüme râm itdi kim
Bîm-i çeşminden kabûl eyler dil-i ârâm rem
- 3 Dîde-i terde dükenmez mâcerâ-yı ḥûn-ı dil
İntizâr-ı yâr ile cârî ola mâdâm dem
- 4 Zevk-i vaşl u miḥnet-i hicrânla eksilmedi
Olmasun efzûn ğamıñ ey ‘âşık-ı nâ-kâm kem
- 5 Başmamışdı bezm-i devrâna ayağ mestâne ğam
Sâkî-i ‘aşkıñ elinden nûş iderken câm Cem
- 6 Bir güher şevki şâdef-veş ḳalbimi çâk itdi kim
Fürḳatinde olsa demdir dîde-i eyyâm yem
- 7 Şâhid-i güftârîña maḥşûşdur el-ḥaḳ Nazîm
Ḥüsn-i ta' bir ü nezâket şîve-i ibhâm hem

467 (T: 283b, H: 202b, R: 268a, A: 233a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Derûn-ı sînede kim ‘aşk dâğıdır dâğım
Maḳâm-ı mıhr ü maḥabbet çerâğıdır dâğım

- 2   ‘ Aceb mi itse çerâğ ziyâfeti sûzân
Şeh-i maḥabbetiñ evvel konağıdır dâğım
- 3   Dem-â-dem olmada hûn-ı cigerle mâl-â-mâl
Elinde sâkı-i ‘ aşkıñ ayağıdır dâğım
- 4   Tırâz-ı efser-i sultân-ı ‘ aşk olursa nola
Gül-i şüküfte-i bî-hâr bağıdır dâğım
- 5   Gönül Nazîm tarîk-i mecâzda ne kadar
Siyâh-kâr olsa da yüzi ağıdır dâğım

468 (T: 283b, H: 202b, R: 268a, A: 233a)

(Mef’ ûlü Mefâ’ ilün Mef’ ûlü Mefâ’ ilün)

- 1   Dîdem ruḥuñı gözler gözler ruḥuñı dîdem
Kıblem olalı kaşın kaşın olalı kıblem
- 2   Cennet gibidir rûyuñ rûyuñ gibidir cennet
Âdem doyamaz saña saña doyamaz âdem
- 3   Ğamzeñ cigerim deldi deldi cigerim ğamzeñ
Bilmem nic'olur hâlim hâlim nic'olur bilmem
- 4   Vuşlat bileli hecriñ hecriñ bileli vuşlat
Mâtem görünür şâdî şâdî görünür mâtem
- 5   Zaḥmım göricek cânâ cânâ göricek zaḥmım
Merhem koyasıñ bir gün bir gün koyasıñ merhem
- 6   Sende nazarı dâ'im dâ'im nazarı sende
‘ Âlem yüzüne meftûn meftûn yüzüne ‘ âlem
- 7   Olsun ço Nazîm ey gül ey gül ço Nazîm olsun
Her dem gülüne bülbül bülbül gülüne her dem

469 (T: 284a, H: 203a, R: 268b, A: 233a)

(Mefâ’ ilün Mefâ’ ilün Mefâ’ ilün Mefâ’ ilün)

- 1   Añup hecr ü vişâli mest ü ḥayrân ağlasam gülsem
O ḥâletle mişâl-i şem’ -i sûzân ağlasam gülsem
- 2   Yine bir Leyli-i ḥüsn aldı ‘ aqlım oldum âvâre
Nola Mecnûn gibi zencîr-cünbân ağlasam gülsem
- 3   Serimde neşve-i mey meclisimde olsa cânânım
Lebin emsem bakup ruḥsârına kan ağlasam gülsem
- 4   Şarâb-ı la’ li zevkiyle gubâr-ı ḥaṭtı şevkiyle
Beni sermest ü ḥayrân itse cânân ağlasam gülsem

- 5   Tarab-gâh-ı cihân-ı bî-bekâda şem^ç-i bezm-âsâ
Benimçün olsa bir giryân u hândân ağlasam gülsem
- 6   Bu gülzâr-ı ğam u şâdîde birdir girye vü hânde
Olur hep nergis ü gül gibi yeksân ağlasam gülsem
- 7   Bu meclisde Nazîm-i zâr-veş çok ağladım güldüm
Nola olsa zemîn-i nazmım el-ân ağlasam gülsem

470 (T: 284a, H: 203a, R: 268b, A: 233a)(Mef^ç ülü Fâ^ç ilâtü Mefâ^ç ilü Fâ^ç ilün)

- 1   Rağm itmez eşk-i âlime ol zâlim ağlasam
Bir şâh-ı hüsñ olsa baña hâlim ağlasam
- 2   Ol murğ-ı zâr-ı gülşen-i ^ç aşkâm ki dem-be-dem
Rûd-ı mağabbet ola per ü bâlim ağlasam
- 3   Ol bülbülüm ki renciş-i hâr-ı firâkla
Şerminden alınur o gül-i âlim ağlasam
- 4   Ol mihre ^ç aşıkâm ki olur vaqt-i nazrada
Ġarğ-âb-ı eşk-i germ meh ü sâlim ağlasam
- 5   Çeşmimdedir hayâl-i hağ-ı la^ç li ey Nazîm
Havfım bu mağv olur hağ-ı a^ç mâlim ağlasam

471 (T: 284a, H: 203a, R: 268b, A: 233b)(Mef^ç ülü Fâ^ç ilâtü Mefâ^ç ilü Fâ^ç ilün)

- 1   Dâğ-ı cünün piyâle yeter ^ç işret istesem
Bezmimde Qays hem-dem olur şöhet istesem
- 2   Çevgân-ı ğisuvânıña ey şeh-süvâr-ı nâz
Güy-ı dilim rübûde olur râhat istesem
- 3   Kemter gedâ-yı kûyuñ olurduñ seniñ eger
Ey pâdişâh-ı hüsñ ü bahâ devlet istesem
- 4   Ben zevk-yâb-ı lezzet-i tîğ-ı helâkiñem
Ġamzeñ tabîb olurdı baña sıhhat istesem
- 5   Zehr-âb olur elimde kadeh ^ç işret istesem
Devrân kebâb ider ciğirim ni^ç met istesem
- 6   Ol Qays-ı cilve-gâh-ı cünûnam ki dem-be-dem
Vağset nedîm-i bezmim olur ülfet istesem
- 7   Hürşîd-veş sipihri beni bî-karâr ider
Devr-i felekde zerre kadar re^ç fet istesem

8 Bir câm-ı feyz-bağş ile irşâd ider Nazîm
Pîr-i muğândan ister idim himmet istesem

472 (T: 284b, R: 269a, A: 233b) (Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' îlü Fâ' ilün)

- 1 Zehr-âb olur elimde kadeh' işret istesem
Devrân kebâb ide cigerim ni' met istesem
- 2 Ol Kays-ı cilve-gâh-ı cünûnam ki dem-be-dem
Vaşset nedîm-i bezmim olur ülfet istesem
- 3 Hürşîd-veş sipîhr beni bî-karâr ider
Devr-i felekde zerre kadar rif' at istesem
- 4 Bu ıztırâbla nice âsûde-hâl olam
Sîm-âbı dâğ-dâr iderim râhat istesem
- 5 Biñ kerre çarğ şîşe-i kalbim şikest ider
Âzâde-hâtır olmağa bir sâ' at istesem
- 6 Eyler felek o deñli perâkende hâtırım
Bir lahza rûzgârda cem' iyyet istesem
- 7 Mümkün midir cihânda baña kâm-ı dil-i Nazîm
Peygûle-gîr-i hecr olurum vuşlat istesem

473 (T: 284b, H: 203b, R: 269a, A: 233b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Olursa ' âşîka ol mest-i nâz nâ-mağrem
Niyâza nâz ola nâz-ı niyâz nâ-mağrem
- 2 Nühüfte kalsa nola olmuş ol şeh-i hüsnüñ
Harîm-i sırr-ı dehânınla râz nâ-mağrem
- 3 O evc-gâhda pervâz ider kebûter-i dil
Ki ola gamze gibi şahbâz nâ-mağrem
- 4 Siyeh midâd ile levh-i beyâzdır olmaz
Ruğ-ı haqîkate hâl-i mecâz nâ-mağrem
- 5 Nazîm-i zâr ile germ-ülfet olsa ' aşk nola
Olur mı ' âşîka süz u güdâz nâ-mağrem

474 (T: 284b, H: 203b, R: 269a, A: 233b)

(Mef' ûlü Mefâ' îlü Mefâ' îlü Fe' ûlün)

- 1 Gülşenle seniñ gönca lebiñ yâda getürdüm
Bülbül gibi hep gülleri feryâda getürdüm

- 2 Hûnâbe-i derdiñle idüp qalbimi lebrîz
Bezmi-i ğamînda şîşede şahbâda getürdüm
- 3 ‘Aşq ehline meclisde añup la‘ liñi sâkî
Her devrde bir neşve virir bâde getürdüm
- 4 Bir âhen-i serd idi gönül ‘aşkıña düşdi
Nerm itmek için küre-i haddâda getürdüm
- 5 Tâ ehl-i dile rûşen ola şahid-i ma‘ nâ
Bu nazmı Nazîm âyine-veş sâde getürdüm

475 (T: 285a, H: 203b, R: 269b, A: 234a)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Ne dem ki nâzır-ı ruhsâre-i habîb olurum
Dü-dîdeme dem-i nezzârede raķîb olurum
- 2 Muķîm-i kûyı iken âşinâlık itmez o yâr
Ĝarîbdir vaţanımla bile ğarîb olurum
- 3 Çekerse cezbe-i ‘aşq u maķabbet-i cânân
Ba‘ id isem ne ķadar ol ķadar ķarîb olurum
- 4 Mişâl-i va‘ de-i kemmûn iken vişâli dirîĝ
Yine firîfte-i yâr-i dil-firîb olurum
- 5 Eliñ ayaĝına dirler gelür naşîbini velî
Ben ayaĝım ile cûyende-i naşîb olurum
- 6 Vücûdı sâlim olup itmesün Hudâ muhtâc
Eger ki Hıızr u Mesîhâ dise tabîb olurum
- 7 Şenâ-yı ĝayrı da bî-tâb iken o pâdişehiñ
Beyân-ı vaşf-ı şîfâtında bî-şekîb olurum
- 8 Nazîm Hân Selîm’iñ hayâtım olduķça
Hezâr-gülşen-i vaşfiyla ‘andelîb olurum

476 (T: 285a, H: 204a, R: 269b, A: 234a)

(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Zaķm uran cân u dile ĝamzeleridir diyemem
Yâre aķvâlîmi taķrîre yeridir diyemem
- 2 Görelî dâ‘ire-i haţt ile mâh-ı hüsnün
Benî dîvâne iden âh o perîdir diyemem
- 3 Haţt ile ‘azlîni ol vâlî-i şehri-ı hüsnüñ
Dil-i şeydâya muşîbet haberiğir diyemem

- 4 Dil seyâhat ideyim kalmadı şabrım dir imiş
Gören ol hüsn ü cemâli seferidir diyemem
- 5 Tîrine o kemîn-âmâc o kemân-ebrûnuñ
Sînesini nâvek-i ‘aşka siperidir diyemem
- 6 Der-kemîn olmuş iken düzd-i nesîm ol gîsû
Kârvân-ı dil ü cân reh-güzeridir diyemem
- 7 Derd-i ‘aşkında Nazîm ol şeh-i mülk-i hüsnüñ
Terk-i ser itse de ‘âşık hüneridir diyemem

477 (T: 285b, H: 204a, R: 269b, A: 234a)

(Mef’ ulü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

- 1 ẖurbân-ı tîğ-ı gâmze-i bî-vehm ü pâkiñem
Ey pâdişâh-ı mülk-i melâhat helâkiñem
- 2 Âşüfte-hâl-i zülfüñ perîşânîñam seniñ
Tîğ-ı sitemle şâne gibi çâk çâkiñem
- 3 Pinhân derûn-ı sînede taşvîr-i tal’ atîñ
Mir’ât-ı hüsn ü âyîne-i vech-i pâkiñem
- 4 Baş üzre yer idem dem ola rûzgârda
Ferş-i harîm-i ‘aşkıña güsterde hâkiñem
- 5 Ey cân tabîbi merhem-i vaşlıñla şar meded
Ben de Nazîm-i zâr gibi zañm-nâkiñem

478 (T: 285b, H: 204b, R: 270a, A: 234a)

(Mef’ ulü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

- 1 Gitdi şekîb ‘aşk o kadar itdi kâr kim
Geçdi gönül o mertebe tâ oldu zâr kim
- 2 Hızr olsa rehberi kişiniñ güm-sürâğ olur
Derbend-i derd-i ‘aşk o kadar teng ü târ kim
- 3 Dursun raķîb-i çarķ-ı sitem-kâra karşı ħor
Bir nâtüvân-ı ‘aşkıña yâr ola yâr kim
- 4 Derd-i derûn-ı ẖays'ı baña eyleme kıyâs
Çıkmışdı nâmı ‘aşk ile ol deñli var kim
- 5 ‘Âşık Nazîm seng-i melâmetden ağlamaz
Ola şikest şîşe-i nâmûs u ‘âr kim

479 (T: 285b, H: 204b, R: 270a, A: 234b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Kaldı cân ü dilimiz kâkül-i cânânda bizim
Gam degil kâkül-i cânân da dil ü cân da bizim
- 2 Nola yaксақ ğam-ı 'aşkıñla ser ü sîne de dâğ
Ser bizim sîne bizim dâğ-ı fûrûzân da bizim
- 3 Hâṭ u hâliñle ser-i zülfüñe dil-besteleriz
Hâṭ bizim hâle bizim zülf-i perîşân da bizim
- 4 Hûn-ı dîde ķo dökülsün lebiñ itdikçe hayâl
Mey bizim câm bizim sâķi-i devrân da bizim
- 5 Biliriz ğamzeñi hûnâb-ı cigerle dilde
Gûşe-i tekye bizim süfre de mihmân da bizim
- 6 Düşdi fikr-i lebiñe dil görelî ruhsârñ
Gül de bülbül de bizim bezm-i gülistân da bizim
- 7 Vech-i pâkiñde görüp zülfüñi dil virdi Nazîm
'Arşa-i 'aşķ bizim tûp da çevgân da bizim

480 (T: 286a, H: 204b, R: 270a, A: 234b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 O perîniñ hâṭ-ı nev-hîz-i 'ızârın görelim
Tâzelensün çemen-i hüsni bahârın görelim
- 2 Düşürür pâyına hûbânı o ķadar bâlâ
Ellerinden ne gelür serv ü çenârın görelim
- 3 Olsun ezhâr-ı çemen-zâra hevâ jâle-nişâr
Gülleriñ la' l-i leb-i âbile-dârın görelim
- 4 Nev-bahâr oldu yine 'âlem-i âb eyleyelim
Devr-i güldür vara cûy-ı kenârın görelim
- 5 Eylesün dâ 'ire-i gülşeni pür-şavt ü nevâ
Güş ider mi gül-i ter bülbül-i zârın görelim
- 6 Geh baķup hâṭına geh tûresine dildârñ
Çemeni seyr idelim zülf-i nigârñ görelim
- 7 Vaşf-ı gülşende Nazîm'îñ yine şad-hâletle
Tâze tarķ-ı ķalem-i nâdire-kârın görelim

481 (T: 286a, H: 205a, R: 270b, A: 234b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 'Îd-i vuşlatda nola olsa diliñ kârı tamâm
Yâr tutdurdı aña rûze-i dîdârı tamâm
- 2 Ser-i bâzâr-ı maḥabbetle o sûdâ-ger-i nâz
Baña şaydırdı yine naḫd-i dil-i zârı tamâm
- 3 Bildi çeşm-i siyehiñ râz-ı derûnum cânâ
Bir nazarda okudı Maḫzen-i Esrâr'ı tamâm
- 4 Mest-i nâziñ bu şeker-ḫâb yeter naḫl ideyim
Diñle efsâne-i ḫâl-i dilimi bâri tamâm
- 5 Şöhret-i nuṭḫ-ı Nazîm olsa nola 'âlem-gîr
Gün gibi dutdı cihân mülkini âşârı tamâm

482 (T: 286a, H: 205a, R: 270b, A: 234b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Şâfdır gerd-i kederden dil-i bî-kîne-i câm
Nice İskender'e âyîne idi sîne-i câm
- 2 Dem-be-dem bezl-i güher itmede rûḫ-ı Cem için
Vefḫdir açılalı 'âleme gencîne-i câm
- 3 Nice Cemşîd bulup farkına tâc itmişdir
Ser-i Cem'den düşeli efser-i dîrîne-i câm
- 4 Ehl-i dil vaşf-ı lebin itse nola sâḫîniñ
Âdemi tûṭî-i gûyâ ider âyîne-i Câm
- 5 Varını virse nola rind-i tehî-deste Nazîm
Eksilür ḫarc ile ḫann eyleme naḫdîne-i câm

483 (T: 286b, H: 205a, R: 270b, A: 235a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Yıķıldı 'aşḫ ile âbâd gördüğüñ göñlüm
Ġubârı ḫalmadı bünyâd gördüğüñ göñlüm
- 2 Şadâ-yı perr-i meges şekve-şâz ider şimdî
Fiğân u nâleye mu' tâd gördüğüñ göñlüm
- 3 Ne deyre ḫayr ider oldı ne ḫân-ḫâha henüz
Nedîm-i meclis-i zühhâd gördüğüñ göñlüm
- 4 Kemend-i 'aşḫına bir şeh-süvârîñ oldı şîkâr
Bu deşt-gâhda şayyâd gördüğüñ göñlüm

- 5 Henüz o mürşid-i hüsnün mürîd-i kemteridir
Tarîk-i 'aşkla irşâd gördüğün gönlüm
- 6 Cemâli mektebine oldu bir bütün şâkird
Fünûn-ı 'aşkla üstâd gördüğün gönlüm
- 7 Yolında bir şeh-i hüsnün Nazîm-i zâr gibi
Kul oldu başına âzâd gördüğün gönlüm

484 (T: 286b, H: 205b, R: 271a, A: 235a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Yeter hayâl-i haatı zülf-i yâri neyleyeyim
Siyâh-magz-ı cünûnam bahârı neyleyeyim
- 2 Nişâr-ı cevher-i cân mümkün ol şeh-i hüsnü
Kâbûl olmayıcağ bergüzârı neyleyeyim
- 3 Yem-i maḥabbetiñ olsun mı sâhilin görmek
Ben ârzû-yı bün itdim kenârı neyleyeyim
- 4 Yetişdi âh o şûḥa gönül yıkıldı velî
Sefine buldı ḫalel rûzgârı neyleyeyim
- 5 Sifâl-i ser de yeter derd-nûş-ı 'aşka Nazîm
Cem'iñse de ḫadeḫ-i zer-nigârı neyleyeyim

485 (T: 286b, H: 205b, R: 271a, A: 235a)

(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Cânâ yoluñda ölmege lâyıḫ degil miyim
Ḳurbânıñ olduḡum saña 'âşık degil miyim
- 2 Olsam 'aceb mi maṭla'-ı mihr-i maḥabbetiñ
Mânend-i şubḫ 'âşık-ı şâdık degil miyim
- 3 Sen âfitâb-ı nâz gönül maşrıḫ-ı niyâz
İñşâf eyle saña muvâfık degil miyim
- 4 Dil-ḫastegâna şerbet-i hûn-ı derûn yeter
Tedbîr-i derd-i 'aşkla ḫâzık degil miyim
- 5 Selb eylesem Nazîm nola 'aklı 'aşk ile
Âzâde-i hücûm-ı 'alâyık degil miyim

486 (T: 287a, H: 205b, R: 271a, A: 235a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Taḫt-gâh eyleyeli gülşeni sultân-ı nesîm
Oldı ezhâr-ı çemen tâbî'-i fermân-ı nesîm

- 2 Meclis-efrûz-ı tarab-gâh-ı bahâr olmaz idi
Olmasa gönca-i gül şem' -i şebistân-ı nesîm
- 3 Bu kadar tâb u tarâvet mi bulurdı gül-i bâğ
Dem-be-dem olmasa şermende-i ihsân-ı nesîm
- 4 Germi-i âhdan olmuş ruĥ-ı dilber pür-tâb
Âteş-efrûz olur cünbiş-i dâmân-ı nesîm
- 5 Hışşe-yâb olsa Nazîmâ dil-i âşüfte nola
' Âleme feyzini 'âm eylemedir şân-ı nesîm

487 (T: 287a, H: 205b, R: 271a, A: 235b)

(Mef' ûlü Mefâ' ilün Mef' ûlü Mefâ' ilün)

- 1 Mihmânım olup bir şeb ey şem' -i şebistânım
Yansam saña yağılsam hâl-i dil-i süzânım
- 2 Seyriñden olup mehcûr ey mâh-ı siyeh-çerde
Yerden göge dek çıktı sensiz bu şeb efgânım
- 3 Sermestî-i 'aşkıñla bir mertebe çâk itdim
Kim fark idemem kaç' â dâmân u giribânım
- 4 Hep bende-i fermânın ĥûbân-ı perî-rûyân
Ey la' l-i leb-i dilber ey mühr-i Süleymân'ım
- 5 Eyvân-ı ma'ânide hemvâre Nazîm-âsâ
Mîr-i sühanım haĥĥâ dursa nola dîvânım

488 (T: 287a, H: 206a, R: 271b, A: 236b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Hızr-himmet menzil-i maĥşûda hâdîdir Nazîm
Baĥtiyârı sedd-i râh-ı nâ-murâdîdir Nazîm
- 2 Peyrev-i Ferhâd u Kays ol kûh u deşti geşt idüp
Semt semt-i 'aşkıdır vâdî o vâdîdir Nazîm
- 3 Zülfini yâr-i perî-şânın perîşân itmege
Bâd-ı âh-ı dem-be-dem te'sîr-i bâdîdir Nazîm
- 4 Ârzû-yı büse-i la' liyle pür-dâğ eyledim
Bâğ-ı sînem lâle-zâr-ı şevĥ u şâdîdir Nazîm
- 5 Buldı germiyyet o deñli çâr-sû-yı ' işve kim
Cân u dil 'âql u şekîb evvel mezâdîdır Nazîm
- 6 Ĥâb-ı ģafletden uyan yer yer sepîd olmakda rîş
Geçdi 'ömrüm şâmı vaĥt-i bâmdâdîdir Nazîm

- 7 Mâye-i emn ü emân-ı 'âlem ü âdem henüz
Sâye-i Hâk Hân Selîm'in 'adl ü dâdıdır Nazîm
- 8 Ol şeh-i Hâydar-şecâ' at kim vücûd-ı hâşm-ı dîn
Hep dü-nîm-i zül-fiğâr-ı ictihâdıdır Nazîm
- 9 Burc-ı eyvân-ı celâlinde o 'âlî-himmetiñ
Tâ'ir-i iğbâl murğ-ı lâne-zârıdır Nazîm

489 (T: 287b, R: 271b, A: 235b) (Me'ûlü Fâ' ilâtü Me'ûlü Fâ' ilün)

- 1 Kâm-ı dilim o fâ' il-i mu'lağdan isterim
Mağşûdımı murâdımı ben Hâk'dan isterim
- 2 İksîr-i bahtiyârî yeter kîmyâ baña
Te'sîri ne nuhâs ü ne zîbağdan isterim
- 3 Mağmûruñum şarâb-ı lebiñ eyleme dirîğ
Sâkî şun ol rañîk-ı muravvağdan isterim
- 4 Emdir baña işâret-i ebrûñ ile lebiñ
Ben sâkiyâ o bâdeyi zevrağdan isterim
- 5 Ol fem o ruğ bînî-i mevzûniñ görüp
Ol goncadan o gülden o zanbağdan isterim
- 6 Luğf eyle sâkiyâ elim irsün ayağıña
Gül-bûse-i murâdım o ayağdan isterim
- 7 Şâbâşını bu nazm-ı revân-bağşın ey Nazîm
Cân-ı Lebîd ü rûğ-ı Ferezdağ'dan isterim

490 (T: 287b, R: 272a, A: 235b) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Gül hicâb-âlûde-i ruhsâr-ı âlimdir benim
Gonca-i dil-teng-i leb rengin mağâlimdir benim
- 2 Hoş geçer sâyemde her serv-i revân-ı bâğ-ı nâz
Gülbün-i 'işve nihâl-i i' tidâlimdir benim
- 3 Muttaşıl fâvûs-ı hüsnüm evc-i istiğnâdadır
'İşve vü nâz u girişme tîr-i bâlimdir benim
- 4 Seyr-i bâğ itsem yolında cünbüş-i refâtırımıñ
Serv ü şimşâd ü şanevber pâymâlimdir benim
- 5 Dilleri râm eyleyen hep çeşmimiñ efsûnidir
Şîr-i nerler mûnis-i vahşi-gazâlimdir benim

- 6 Mihr ü mâhı eyleyen pervâne-i pür-sûz u tâb
Pertev-i şem^c -i cemâl-i bâ-kemâlimdir benim
- 7 Aḡter-i baḡt-ı siyâhı dil-ḡarâb-ı mihrimiñ
Fitne-i devrân olan rûyumla ḡâlildir benim
- 8 Bende ḡatm oldı melâḡat cümle ḡûbân-ı cihân
Leb-ḡüşâ-yı muşḡaf-ı ḡüsn ü cemâlimdir benim
- 9 Cilve-ḡüster bir peridir dide-i ^cuşşâḡdan
Menzili şırça sarây olan ḡayâlimdir benim
- 10 ḡüsnüme Yûsuf gibi yoḡdur melâḡatde nazîr
Var ise âyînede ^caks ü mişâlimdir benim
- 11 Ol büt-i deyr-i cemâlim kim dem-i ^cÎsâ gibi
Nuḡḡ-ı cân-baḡşı Nazîm'iñ ḡasb-i ḡâlildir benim

491 (T: 288a, R: 272a, A: 236a) (Fe^c ilâtün Fe^c ilâtün Fe^c ilâtün Fe^c ilün)

- 1 ḡûbda Yûsuf-ı ümmîdimi taşvîr itdim
Vuşlat-ı şâhid-i maḡşûd ile ta^c bîr itdim
- 2 Görmege şâhid-i maḡşûdımı tedbîr itdim
Cilve-ḡâhın anıñ âyîne-i taḡdîr itdim
- 3 Şubḡ-dem çarḡa çeküp tiḡ-ı sitîz-i âhı
Dest-i te 'şîrini der-ḡabza-i şemşîr itdim
- 4 Miḡek-i tecrübe-i derdine sürdüm ruḡ-ı zerd
İşimi ḡâk-i der-i yârda iksîr itdim
- 5 Virmedim cânımı bâdf-i nazarda yâra
ḡıdmet-i rû 'yet-i cânânede taḡşîr itdim
- 6 Şerer-i âteş-i dil itdi eşer dildâre
Tiḡ-ı âhı yine bir cevher-i te 'şîr itdim
- 7 Baḡladım pâ-y-ı ḡayâlin o sehî-refḡârîñ
Aḡıdup eşk-i ter-i çeşmimi zencîr itdim
- 8 Gözüne gelse nola ḡûn-ı dile ḡandırdım
Bir ḡadeḡ meyle o âhû-niḡehi sîr itdim
- 9 O perî-peykeri aldım yine âḡûşa bu şeb
Getürüp dâ 'ire-i da^c vete teşḡîr itdim
- 10 Göñlüm aldıñ benim efsûn-ı dü-çeşmiñle diyü
O cefâ-kârı Nazîmâ yine dil-ḡîr itdim

492 (T: 288a, R: 272b, A: 236a) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Mu' teberdir pîş-i erbâb-ı nazarda her yetîm
Hâkde kalmaz ne deñli olsa da gevher yetîm
- 2 Hâyli demlerdir ki kıan ağlar hâyâliñden cüdâ
Hâsret-i hâliñle düşdi tıfl-ı eşk-i ter yetîm
- 3 Kâatre-i nîsân şadefde dürr-i nâ-yâb olsa da
Bilmez âğûş-ı pederle dâmen-i mâder yetîm
- 4 Berķ-ı cân-te 'şîrdir sûz-ı derûnından hâzer
Kül ider eczâ-yı kevnî nâle itse ger yetîm
- 5 Mihr ü meh gibi felekde kevkebi sa' d olsa da
Yıldızı düşkün olur ister ğarîb ister yetîm
- 6 Eşk-i çeşminden şakın rahm eyle rûy-ı zerdine
Ğarķ-âb-ı dîdedir mânend-i nîlûfer yetîm
- 7 Böyle tûtmazdı el üzre anı pîr-i mey-fürûş
Olmasaydı Cem zamânından beri sâğar yetîm
- 8 Zâde-i tab' -ı Nazîm'i açdı zer-beft-i sühan
Buldı haķķâ câme-i zîbâ geyüp zîver yetîm

493 (T: 288b, R: 272b, A: 236a) (Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Ğünâh-ı ğayra bakup hacletimden âb oldum
Haķâ il eyledi ben ğarķa-i hicâb oldum
- 2 Beni hevâsına uydurdu çarķ-ı bî-ârâm
Bu rûzgârda ser-geşte âsiyâb oldum
- 3 Anıñ ki dest-i sitemle zamâne-i bî-dâd
Binâ-yı hâtırını yıķdı ben hârâb oldum
- 4 Pür itdi 'ukde-i efkâr-ı rûzgâr beni
Hevâda âbile vü âbda habâb oldum
- 5 O mihr-i burc-ı melâhatle ittiĥâd ideli
Felekde zerre iken reşk-i âfitâb oldum
- 6 Esîr-i hâli olup haķtı fikrine düşdü
Kemîne noķta-i nâçiz idim kitâb oldum
- 7 Vişâl-i yâr bir efsânedir ki ğuş ideli
Mişâl-i baĥt-ı siyeh mübtelâ-yı hâb oldum

8 Nazîm bir dizi lü'lü' olup bu nazm-ı terim
Henûz mâlik-i tesbîh-i dürr-i nâb oldum

494 (T: 288b, R: 273a, A: 236b) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Kâkülüñ sevdâsıdır zencîre-cünbân olduğum
Kâmetiñ gavgâsıdır hâk ile yeksân olduğum
- 2 Dest-bürd-i pençe-i şîr-i nigâhıñdır seniñ
Lahza lahza çâk-rîz-i ceyb ü dâmân olduğum
- 3 Şâm-ı hecriñle ümîd-i vuşlatıñdır şem' -veş
Şubh olunca gâh giryân gâh hândân olduğum
- 4 Eşk-i dîde dûd-ı dil hûn-ı ciger sûz-ı derûn
Hep seniñ-çündür şakın incitme kurbân olduğum
- 5 'Aqlımı evvel nazarda eylediñ medhûş-ı nâz
Ey gubâr-ı haftı esrârıyla hayrân olduğum
- 6 Sen de inşâf eyle ey reşk-i perî zülfüñ gibi
Şânıña lâyıq mıdır böyle perişân olduğum
- 7 Yârdan dûr itmek istemiş beni hâsid Nazîm
Bilmemiş cânân ile ben cümleten cân olduğum

Harfû'n-Nûn

495 (T: 26a, H: 26b, R: 26a, A: 99a) (Fe' ûlün Fe' ûlün Fe' ûlün Fe' ûl)

- 1 Vücûduñdur ey pâdişâh-ı güzîn
Şeh-i enbiyâ seyyidü'l-mürselîn
- 2 Sipîhr-i kıdem âsumân-ı hudûş
Yem-i evvelîn kulzüm-i âhîrîn
- 3 Nebiyy-i mükerrerem resûl-i kerîm
Hâbib-i Hudâ-yı cihân-âferîn
- 4 Hıdıv-i rusûl hayl-i 'arş-âsitân
Şeff'-i ümem hâdî-i mü'minîn
- 5 Şehenşâh-ı hüsn ü melâhat-serîr
Şabâhat kalem-rev şeh-i nâzenîn
- 6 Delîl-i hüdâ pîşvâ-yı sübül
Şeh-i şâhibü's-şer' sultân-ı dîn
- 7 Vücûduñla zîbâ bisât-ı zamân
Kudûmuñla ra' nâ basî't-i zemîn

8 Harem-gâh-ı kadriñle haqqâ seniñ
Melek bende ‘arş-ı berîn şeh-nişîn

9 Firâkıñla âvâre ins ü melek
Ğamiñla bir üftâde çarh-ı berîn¹⁷⁰

10 Serâ-perde-i ‘izzetiñde müdâm
Ğulâm olsa şâyeste rûhü'l-emîn

11 Meded senden ey nâzenîn-i Ğudâ
Nazîm'e teraĥhüm dem-i vâpesîn

496 Münâcât-ı Dîger Be-Dergâh-ı Cenâb-ı Ğâlîk-ı Baĥr ü Ber¹⁷¹
(T: 30b, R: 30b, A: 8b) (Me‘‘ ülü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

1 Ey şavlecân-ı ĩudretine kıy-ı lâ-mekân
Çevgânî-i irâdeti maĥlûk-ı kün fe-kân

2 Dâdâr-ı kâr-sâz ĥudâvend-i bî-niyâz
Ma‘ bûd-ı bî-zevâl-i cihân ü cihâniyân

3 Maĥkûm-ı tavq-ı emri ĥalâyiğ büzürg ü ĥurd
Zîr-i nigîn-i ĥükmi Süleymân ü ins ü cân

4 Lebrîz-i şerbet-i şeker-i şükri her dehen
Mîzâb-ı cûy-ı bâğçe-i ĥamdi her zebân

5 Yâ Rab be-ĥaqq-ı faĥr-i rusûl ĥatm-i enbiyâ
Kim zât-ı pâkidir sebeb-i ĥilkat-i cihân

6 Yâ Rab be-ĥaqq-ı ‘işmet-i zevcât-ı tâhirât
Yâ Rab be-şahb u âl-i betûl u be-ĥânedân

7 Yâ Rab be-şidq-ı ĥazret-i Şiddîq-ı yâr-ı ĝâr
Yâ Rab be-‘adl-i ĥazret-i Fârûk-ı mihrîbân

8 Yâ Rab be-ĥilm ü şefkat-i ‘Oşmân şeh-i ĥalîm
Yâ Rab be-‘ilm ü fazl-ı ‘Alî şâh-ı nükte-dân

9 Yâ Rab be-nûr-ı dîde-i Zehrâ Hasan Hüseyin
Şehzâdegân-ı ekrem ü zî-şân ü kâmrân

10 Yâ Rab be-câh-ı ĥadr-i imâm-ı düvâz-deh
Kim oldı ĥâk-i derleri miĥrâb-ı âsitân

¹⁷⁰ Bu beyit, H nüshasında bulunmamaktadır.

¹⁷¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 11 Eyle Nazîm-i zârî dü-^ç âlemde ber-murâd
Sensin viren murâdımız ey Rabb-i müste^ç ân

497 (T: 289a, H: 206a, R: 273a, A: 99a)

(Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilün)

- 1 Ey serîr-i kurb-ı ^ç izzetde şeh-i mesned-nişîn
Nâzenîn-i Hâzret-i Hâk rahmeten li'l-^ç âlemîn
- 2 Eylemiş bâğ-ı risâletde çemen-pîrâ-yı şun^ç
Kâmet-i tûbâ-kıyâmın sidre-i bostân-ı dîn
- 3 Hâdimân-ı bârgâh-ı himmetiñ ervâh-ı kıuds
Gâşıye-ber-düş-ı raşş-ı ^ç izzetiñ rûhü'l-emîn
- 4 Mîhmân-ı hân-ı luğf-ı bî-dirîğîñ ins ü cân
Maḥremân-ı bezm-i cûduñ enbiyâ vü mürselin
- 5 Kân-ı hikmet genc-i ^ç irfân ma^ç den-i feyz ü kemâl
Baḥr-i esrâr-ı ^ç ulûm-i evvelîn ü âḥîrîn
- 6 Gevher-i kân-ı ezel yektâ-dür-i baḥr-i ebed
Cân-ı ^ç âlem ^ç âlem-i cân pâdişâh-ı nâzenîn
- 7 Ru^ç yet-i didâr için ^ç atf-ı ^ç inân itseñ olur
Ferş-i râh-ı raşş-ı ^ç azmiñ perde-i ^ç ayne'l-yaḳîn
- 8 Çâr-yâriñ oldılar ḥuddâm olup dergâhıña
Kâm-rân u kâm-kâr u kâm-yâb u kâm-bîn
- 9 Yâ Resûlallâh nübüvvet taḥtına sulṭân idiñ
Âdeme ârâm-gâh iken miyân-ı mâ^ç u tîn
- 10 Luğf idüp redd eyleme şâhım Nazîm-i bî-kesi
Bir gedâdır ḥurmen-i cûduñda olsun ḥûşe-çîn

498 (T: 289a, H: 206b, R: 273b, A: 236b)

(Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilün)

- 1 Gevher-i ḥurşide yazsañ nâm mânend-i niğîn
Râst-nâmıñ kec ider i^ç lâm mânend-i niğîn
- 2 Kec-nümâ olma ḥazer mir^ç ât-ı ḳalbiñ itmesün
Çarḫ-ı bed-gevher şikest-endâm mânend-i niğîn
- 3 Râst-gû ol nâmıñı itsün debîr-i âsumân
Zîb-baḫş-ı şafḫa-i eyyâm mânend-i niğîn
- 4 Zîb-i engüş-t-i Süleymân ol taḳılma herkese
İns ü cânı emriñe ḳıl râm mânend-i niğîn

- 5 Göñline yârin girüp mermerde kazdı sikkeyi
Kâviş-i âh-ı dil-i nâ-kâm mânend-i nigîn
- 6 Kec-nişîn ü râst-güftâr ol ki 'ibretle seni
Tutalar el üzre hâş u 'âm mânend-i nigîn
- 7 Türş-rûya mevce-i deryâ yeter 'ibret Nazîm
Çîn-i pîşânî kalur encâm mânend-i nigîn

499 (T: 289b, H: 206b, R: 273b) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Dem-be-dem 'arz eyleme ey nâzenîn çîn-i cebîn
Kâr-ı ehl-i 'aşka besdir evvelîn çîn-i cebîn
- 2 Şavt-ı bülbül mazhar-ı gûş-ı kabûl olsun mı hiç
Var iken güllerde rûy-ı âteşîn çîn-i cebîn
- 3 Ser-nüvişti pür-şikest ü bâz-gûn aḥvâl olur
Gösteren her demde mânend-i nigîn çîn-i cebîn
- 4 Rûzgâr itmezdi vaḫf-ı seyl-i dest-i cefâ
Olmasa deryâda böyle mevc-gîn çîn-i cebîn
- 5 Sîneñi itme siper gibi nişân-ı tîr-i ta' n
Eyleme gögsün gerüp izhâr-ı çîn çîn-i cebîn
- 6 Türş-rû olma ḥazer kim itse mir'âta nigâh
Gösteren lâ-büd görür çîn-i cebîn çîn-i cebîn
- 7 Mışra' ı her beytiniñ bir tîg-ı cân-te'şîridir
Gösterir ḥaşma Nazîmâ bu zemîn çîn-i cebîn

500 (T: 289b, H: 207a, R: 273b, A: 237b)

(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Zülfüñ düşüp 'izârîña oldukça çîn çîn
Bâg-ı ruḫuñda diller olur yâsemîn-çîn
- 2 İtdiñ tamâm kârımı gül-rûyuñ eyleyüp
Ey reşk naḫş-ı şüret-i Ferḫâr u Çîn çîn
- 3 Fâş itmeseydi râzımı bülbül figânla
Olmazdı gül ḡazabla çemende cebîn-çîn
- 4 Cevher-nümâ olur iki tîg-ı siyâh-tâb
İtdikçe ebruvânımı ol nâzenîn çîn
- 5 Tahrîr eyledikçe olur nâf-ı turesin
Âhû elimde ḥâme ḫat-ı 'anberîn çîn

- 6 Yâriñ şikenc-i zülfini nâzûk hayâl ider
Yazsa ‘aceb mi hâme-i silhr-âferîn çîn
- 7 Olmakta zülf-i şâhid-i nazmım girih girih
Lâyîk Nazîm olursa bu tâze-zemîn çîn

501 (T: 289b, H: 207a, R: 274a, A: 237b)

(Mef’ ulü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

- 1 Ruhsârı üzre düşmüş o gîsû-yı ‘anberîn
Gelse nola meşâm-ı dile bûy-ı ‘anberîn
- 2 İtmiş ‘izâr-ı pâkini ol haññ müşg-fâm
Câmı benefşe-zârda bir cûy-ı ‘anberîn
- 3 Lâyîk olursa merdümek-i çeşm-i kudsiyân
Gül-gûn kabâ-yı behcetine kûy-ı ‘anberîn
- 4 Âmâc-ı tîri nâfe-i âhû-yı Çîn olur
Pür eylese kemânın o ebrû-yı ‘anberîn
- 5 Müşgîn kelâli neşr-i şemîm itmede olup
Bâg-ı ruñında sünbül-i cûd rûy-ı ‘anberîn
- 6 Seyr eyle zülf ü hâlini bulmuş biri birin
Çevgân-ı ‘anberîn ile ol gûy-ı ‘anberîn
- 7 Derd-i derûn sülhte pervânedir Nazîm
Hâl-i siyâhı üzre olan mûy-ı ‘anberîn

502 (T: 290a, H: 207a, R: 274a, A: 237b)

(Fâ’ ilâtün Fâ’ ilâtün Fâ’ ilâtün Fâ’ ilün)

- 1 Alma âhım sûziş-i bî-ihtiyârımdan şaķın
Nañl-i âteş-bâr-ı ‘aşķam rûzgârımdan şaķın
- 2 Sûz-ı dilden hûn-ı eşkimden hâzer ey serv-i nâz
Âteş-i seyyâleyem ķurb-ı civârımdan şaķın
- 3 Fûrķatîñde aķker-i sûzân olur her ķatresi
‘Âşķam sirişķ-i şu’ le-bârımdan şaķın
- 4 İtme mir’ât-ı dili seng-i sitemle münkesir
Rû-be-rû olmaz mısın hiç inkisârımdan şaķın
- 5 Hem yanar hem ğarķ olursuñ el-hâzer ey fûlk-i çarķ
Çeşm-i tûfân-meşreb ü dûzañ-nişârımdan şaķın
- 6 Ğâfil olma zinhâr ey dâmen-i şabr u şekîb
Nişter-zâr-ı cünûnam reh-güzârımdan şaķın

7 Sine sûzân dil fûrûzân dîde pür-ğûn ey Nazîm
Cûy-bâr-ı âteşem seyr-i kenârımdan şaşın

503 (T: 290a, H: 207b, R: 274a, A: 238a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Hâtır-ı mağzûnumı yıkma gubârımdan şaşın
Nâzenînim nâle-i bî-ihtiyârımdan şaşın

2 Dest-i cevriñle şikest itme gönül mir'âtını
Kıyma dest-i cevr ile gel inkisârımdan şaşın

3 Bir terağhum itmediñ hâl-i perîşânım görüp
'Âşıkam ağlatma çeşm-i eşk-bârımdan şaşın

4 Ğarğ olursuñ el-hâzer ey keştî-i nüh bâd-bân
Virme ruğşat seyl-i eşk-i bî-ğarârımdan şaşın

5 Gelme hâkister olursuñ yanıma gelme Nazîm
Âteşim âteş ki âh-ı pür-şerârımdan şaşın

504 (T: 290b, H: 207b, R: 274b, A: 238a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 Duttı dil bir şanemiñ zülf-i perîşânı ucın
Gûy-ı gâğtân gibi buldı yine çevğânı ucın

2 Câme-i şabrımı çâk itmez idi ceyb-i dile
Âşinâ eylemese pençe-i müjğânı ucın

3 Dest-i 'aşkında bulur ol şeh-i hüsnüñ arayan
'Âşıkıñ rişte-i yârin dil-i vîrânı ucın

4 Vuşlat ümmîdiñ iderken yine didi cânân
Dil-i şeydâya 'aşâ-yı ğam-ı hicrânı ucın

5 Cüst ü cû itdi Nazîmâ bu kadar şarşar-ı âh
Eşkimiñ bulmadı deryâ-yı firâvânı ucın

505 (T: 290b, H: 207b, R: 274b, A: 238a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Niğâb-ı turrenden ol mâh-ğal' at 'arz idüp rûyın
Degildir şa' şa' a mihrîñ yere dökdi yüzi şuyın

2 Mu' allâ Ka' be-i ruğsârına müşğîn libâs itmiş
Perîşân eyleyüp zülf-i siyâh-ı 'anberîn-büyün

3 Yanup berğ-ı tecellî-i cemâle 'âşık olur kim
İde fevvâre-i tûfân-ı âteş her ser-i müyün

4 Tûlû' eyler mişâl-i mihr-i 'âlem-tâb ol meh-rû
'Aceb mi maşrıq-ı şubh-ı melâhat eylese kûyın

5 Nazar kıl hâtt-ı sebz ile Nazîm ol 'ârız-ı âle
Bahâr eyyâmı geldi vaktidir seyr-i leb-i cûyın

506 (T: 290b, H: 208a, R: 274b, A: 238a) (Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' îlü Fâ' ilün)

- 1 Âyînede leb gonca-i dil bî-şekîbsin
Bu gösterir ki kendiñe cânâ raqîbsin
- 2 Nabz-âşinâ-yı derd-i dil ü cân iki niyet
Hızr u Mesîh'i haste ider bir tabîbsin
- 3 Ğamzeñ füsûnla çeşmiñi meftûn-ı nâz ider
Sihr itse her nigâh ile câdû-firîbsin
- 4 Ey mâh-pâre gün gibi meşhûr iseñ nola
Haqqâ ki şehri hüsn ü bahâda garîbsin
- 5 El virse tâli' imde nola zevk-i vuşlatıñ
Ben bî-sitâre 'âşıkâ keffü'l-ğadîbsin
- 6 Sentiñ zükâm-ı hasret olur bülbül-i dile
Bûy-ı vefâdan ey gül-i ter bî-naşîbsin
- 7 Ancağ Nazîm bâğ-ı sühanda bu tab' ile
Hûnîn-terâne şu'le-nefes 'andelîbsin

507 (T: 291a, H: 208a, R: 275a, A: 238b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Derûnum eylediñ mecrûh şad-feryâd neylersin
Helâk oldum daği ey ğamze-i cellâd neylersin
- 2 Vücûdum kişverin yıkdıñ derûnum mülkini yaqdıñ
Meded ey seyl-i eşk ey âh-ı âteş-zâd neylersin
- 3 Hemân fermân-revâ-yı 'aşka teslim olma dil çâre
Saña Şîrîn'i taşdan gösderir Ferhâd neylersin
- 4 Yine bir âfete vardır gönül virmek derûnumda
Vefâ-pîşe cefâ-cû her-çi-bâd-âbâd neylersin
- 5 Neşât-ı dil sürûr-ı şevk u şâdiden su'âl itme
Saña lâzım degil ey hâtır-ı nâ-şâd neylersin
- 6 Hüner levh-i dile naqş itmedir taşvîr-i cânânı
Kırî şûret yazup divâra ey Bihzâd neylersin

- 7 Te' âlallâh Nazîmâ tab' îna maḥşûşdur ḥaḳḳâ
Bu resme peyrevî-i ḥâme-i üstâd neylersin

508 (T: 291a, H: 208a, R: 275a, A: 238b)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 İç kanımı gözüñle şarâb istemez misin
Yağ bağrımı ğamıñla kebâb istemez misin
- 2 Bağ cûy-ı eşke sîneme gel ey nihâl-i nâz
Seyr-i kenâr-ı 'âleme âb istemez misin
- 3 Almaz mısın kitâba ḥisâbın gedâlarıñ
'Uşşâka hiç ḥisâb u kitâb istemez misin
- 4 Gör kâmet-i ḥamîdemi ğuş eyle nâlemi
Bezm-i ğamıñda çeng ü rebâb istemez misin
- 5 Hecrinden evvel eyledik ümmîd-i vuşlatın
Dilberden ey Nazîm 'itâb istemez misin

509 (T: 291a, H: 208b, R: 275a, A: 238b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Ruḥ-ı pâkiyle o meh-rû ḥaṭ-ı nev-ḥîz göstersiz
Melâḥat lüccesin pür-cûş u mevc-engîz göstersiz
- 2 Vişâliyle olur bir mihr-i ḥüsnüñ germ olup noḳşân
Hemân 'âşîk vücûdın zerre-veş nâçîz göstersiz
- 3 O dil kim yanmaya hecr âteşinde puḥte olmaz 'aşḳ
Her ser-i mûyım isterse dûzaḥ-rîz göstersiz
- 4 Cihânı kırdı hep mestâne çeşmiñ tîĝ-ı naḥvetle
Biraz da nûş-ı câm u nâzdan perhîz göstersiz
- 5 Meded 'îd eylesün kurbâniyân-ı 'aşḳıñ ey ḥûñî
Yine her bir müjeñ bir ḥaçer-i ser-tîz göstersiz
- 6 Cihânı eyle maḥşer-ĝâh-ı fitne başla refâra
Şalın 'uşşâka ḳaddiñ dehri rüstâḥîz göstersiz
- 7 Nazîm-âsâ füsün-sâz-ı zebân oldur ki hemvâre
Mezâyâ-yı kelâmın böyle siḥr-âmîz göstersiz

510(T: 291b, H: 208b, R: 275b, A: 239a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilâtün)

- 1 Firâḳ-ı la' l-i leb-i yâr ile şarâb görülsün
Ḥumâr def' ine şahbâ-yı şu' le-tâb görülsün

- 2 Sirişk-i âliñe olsun ço dâğ-ı sîne leb-â-leb
Müdüâm bezm-i maḥabbetde ḥûn-âb görülsün
- 3 Fenâ-pezîr ola demdir ki guşsa sâķî-i bezmiñ
Elinde câm-ı mey-i âteşin-ḥabâb görülsün
- 4 O deñli dilde ‘alev-gîr olsun âteş-i ‘aşķıñ
Ki lücce bezmiñe germ ile sır-âb görülsün
- 5 Ḥaṭ-ı siyâh pür itmiş beyâz defter-i ḥüsnün
Nazîm o mâhla şimden-girû ḥisâb görülsün

511 (T: 291b, H: 208b, R: 275b, A: 239a)

(Meḥ’ ulü Fâ’ ilâtü Meḥâ’ ilü Fâ’ ilün)

- 1 Şad-pâre kıldı sînesini sînemiz gören
Mir’ât-ı ğayre baķmadı âyînemiz gören
- 2 Mestâne nice tâb-ı ḥumâr-ı melâl olur
Ne cur’ a câm-ı bâde-i dûşînemiz gören
- 3 Ḥasretle oldı câmesine baḥye-dûz-ı reşg¹⁷²
Gül gibi çâk-rîzî-i peşmînemiz gören
- 4 Âzâde tıfl-ı ḥâş-ı debistân-ı ‘aşķdır
Bir kerre maḥşer olmadan âzînemiz gören
- 5 Yâķût-ı âfitâba daḫi seng-i ta’ n atar
Dil gibi şâf gevher-i gencînemiz gören
- 6 Miķdâr-ı zerre âyîne-i mihre baķmadı
Mir’ât-ı sâde-i dil-i bî-kînemiz gören
- 7 Ḥûnîn-terâne bûlbûl-i gülzâr-ı feyz olur
Ṭab’-ı Nazîm hem-dem-i dirînemiz gören

512 (T: 291b, H: 209a, R: 275b, A: 239a)

(Fâ’ ilâtün Fâ’ ilâtün Fâ’ ilâtün Fâ’ ilün)

- 1 ‘Aşķdır mûrı Süleymân ile hem-tâ gösteren
‘Aşķdır ḥaķķâ meges de olsa ‘anķâ gösteren
- 2 Derd-i bî-dermânınñ muḥtâcı dâr-i ḥayât
‘Aşķdır bîmârını Ḥızr u Mesîḥâ gösteren
- 3 Çeşm-i câna tûtüyâ-yı ḥâk-i kûy-ı ‘aşķdır
Her nazarda ‘arş-ı a’ lâyı hüveydâ gösteren

¹⁷² Ḥasretle, A: Ḥayretle

- 4   ‘Âkıbet ârâyiş-i bezm-i bahâr-ı ‘aşk olur
Naḥl-i cismin bu gül-i dâğ-ı temennâ gösteren
- 5   Çeşm-i nâ-binâya feyz-i dūr-bîn-i ‘aşkıdır
Mâverâ-yı perdeden pinhânı peydâ gösteren
- 6   Ğarḳ ider nūr-ı tecellâya göñül âyinesin
Şayḳal-ı ‘aşk u maḥabbetle mücellâ gösteren
- 7   Gûne gûne ḥulle-i elfâz-ı feyz-i ‘aşkıdır
Şâhid-i nazm-ı Nazım’i böyle zîbâ gösteren

513 (T: 292a, H: 209a, R: 276a, A: 239a)

(Fâ’ ilâtün Fâ’ ilâtün Fâ’ ilâtün Fâ’ ilün)

- 1   Zülf ü ḥâlîndir seni şad-reşk-i leylâ gösteren
Sihr-i çeşmiñdir beni mecnûn-ı şeydâ gösteren
- 2   Bülbül-i şûrîde gösterse ‘aceb mi ‘aşıkı
Ḥüsnuñi ey gonca-fem gül gibi ra’ nâ gösteren
- 3   Nuṭḳ-ı cân-baḥşîñ ne ḥâletdir şifâ-yı maḥz iken
Derde uğrar saña nabzîñ lîk cânâ gösteren
- 4   Dil degil itmiş derûna naḳş ‘aks-i ḥâlîñi
Merdüm-i çeşm-i terim şekl-i süveydâ gösteren
- 5   Reng-i meydîr ‘ârızîñ mihr-i şafaḳ-pûş eyleyen
Ḥâle-i ḥatdır ‘izârîñ mâh-sîmâ gösteren
- 6   Baḳ ten-i pür-dâğıma gör sîne-i mecrûḥumı
Var ise gelsün benim gibi temâşâ gösteren
- 7   Eylemiş cân gerdenin âmâde-i tavḳ-ı cünûn
Ḥalka ḥalka zülfini zencîr-i sevdâ gösteren
- 8   Feyz ile şayḳal-pezîr-i pertev-i didâr olur
Gün gibi âyine-i ḳalbin mücellâ gösteren
- 9   Gösterir timşâl-i maḳşûduñ verâ-yı perdeden
Böyle gûn-â-gûn eşkâli Nazîmâ gösteren

514 (T: 292a, H: 209a, R: 276a, A: 239b)

(Mefâ’ ilün Mefâ’ ilün Mefâ’ ilün Mefâ’ ilün)

- 1   Der-âğûş eyledim ol mâhı olmaz âşinâ derken
Naşîbim vuşlat-ı yâr oldu itmez merḥabâ derken
- 2   Çemen-zâr-ı ‘ademde cilve eylerdi daḫi bülbül
Bahâristân-ı ‘aşkıñda hezâr-ı dil-nevâ derken

- 3 Ne câm-ı çeşm görülmüşdi ne hüd mir'ât-ı İskender
Dil-i şûrîdeme âyîne-i ' âlem-nümâ derken
- 4 Bu gülşende nesîm-i rûh-perver yâd olunmazdı
Çeküp âh-ı dem-â-dem nâmına bâd-ı şabâ derken
- 5 Müretteb olmamışdı bezm-i ' âlem sâkıyân-ı ' aşk
Maḥabbet meclisinde mey-güsârâna şalâ derken
- 6 Nola cevlân-geh-i fûlk-i dil olsa sâhil-i maḥşûd
Lisâna naḥudâ geldi meded ey yâ Hüdâ derken
- 7 Ne şâh u ne gedâ nâm-âver olmuşdı bu ' âlemde
Nazîm'e bir şeh-i ḥüsnüñ firâkıında gönül derken

515 (T: 292b, H: 209b, R: 276b, A: 239b)

(Müfte' ilün Mefâ' ilün Müfte' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Söyleşilür mi yâr ile mest-i mey-i ' itâb iken
Fitne-i rûzgâr olur ğamzesi nîm-ḥâb iken
- 2 Dâğ-ı derûn olur o ḥâl âşıka her nigâhla
Levh-i ' izâr-ı yârda noḡta-i intiḥâb iken
- 3 Pertev-i âfitâb-veş nûr-ı nigâhı maḥv ider
Dîde taḥammül eylemez ruḥları bî-niḡâb iken
- 4 Heybet-i ḥüsn-i yâr ile ' âşıkı ıztırâb-ı ' aşk
Ḥacle-nişîn-i şerm iderse de der-ḥicâb iken
- 5 Ehl-i maḥabbet eylemez pest ü bülende i' tibâr
' Aşka düşen gedâ olur şâh-ı felek-cenâb iken
- 6 Bezm-i maḥabbet içre ben mest-i müdâm-ı ' aşk idim
Dîde-i rûh-ı Cem daḡı câm-ı meye ḥabâb iken
- 7 Balsa ketân-ı şabr u hûş reng-i fenâ nola Nazîm
Şâm-ı vişâl o âfetiñ ḡal' atı mâh-tâb iken

516 (T: 292b, H: 209b, R: 276b, A: 239b)

(Müfte' ilün Mefâ' ilün Müfte' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Def gibi sine-germ idim nâle-i dil rebâb iken
Ḥûn-ı derûn şarâb idi puḡte-ciger kebâb iken
- 2 Ḥum-ı ' ademde rûh-ı Cem dürd gibi nihân idi
Câm-ı mey-i maḥabbete kâse-i ser ḥabâb iken
- 3 Bir dil-i bende kim bula pertev-i ' aşk ile kemâl
Zerresi âfitâb olur zerre-i âfitâb iken

- 4 Sâkin olur mı baħr-i ten cünbüş-i bâd-ı âhdan
Her biri üstühânınıñ mevce-i ıztırâb iken
- 5 Dil nice tâkat eyleye sûz u güdâz-ı ‘aşk ile
Baħr-i muhîf olup şarâb kûhla dest-i âb iken
- 6 Hırmen-i rûzgârda dâne kadar vücûd ile
Kimse ögünmesün felek hâşılı âsiyâb iken
- 7 Ehl-i dile açılır yine râz-ı derûnını Nazîm
Beste-dem ü hamûşdur her sözi bir kitâb iken

517 (T: 293a, H: 210a, R: 276b, A: 240a)

(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Göñlümi aldı o âfet baña dil-dâde iken
Bir şeh-i hüsne kul oldum yine âzâde iken
- 2 Ğam yemezdim leb-i dilber idi nuql-i bezmim
Ğuşşa çekmezdim elimde kadeh-i bâde iken
- 3 ‘Aks-i taşvîr-i cemâli beni şâd eyler idi
Ğamdan âyîne-şifat levh-i dilim sâde iken
- 4 Çok zamândır o perî eyledi didârı ‘aziz
Dem-be-dem şöhet-i hâş itmege âmâde iken
- 5 Dest-gîr olma düşür ‘acze rakîbi yâ Rab
Beni dûr itdi derd-i dilber üftâde iken
- 6 Böyle kalmaz bir olur ‘âşık u ma‘ şük yine
Cezbe-i ‘aşk ile ey dil ki bî-çâre iken
- 7 Naqd-i hâhiş pür ider bir gün elem çekme Nazîm
Dest-i hâcet taraf-ı dergah-i Mevlâ’da iken

518 (T: 293a, H: 210a, R: 277a, A: 240a)

(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Beni dûr itdi felek hem-dem-i cânâne iken
Bezmine mahrem idim şem‘ ine pervâne iken
- 2 Merdüm-i didem idi şimdi görünmez o perî
Müje-i çeşm-i terim kâkülüne şâne iken
- 3 Ğamdan âsûde idim kayddan âzâde idim
Girih-i silsile-i zülfüne dîvâne iken
- 4 Eyledi zîr ü zeber zelzele-i hicrânı
Deyr-i dil naqş-ı cemâliyle şanem-hâne iken

- 5 Sâkî-i la'li kadeh-kâr-ı dil ü cânım idi
Bâde-i vuşlat-ı cânânla mestâne iken
- 6 Aña şâdam ki yine çeşm-i tegâfûl-kârı
Âşinâsın gözedir cünbişi bîgâne iken
- 7 Âkıbet bir gün olur tâze de ser-germ-i niyâz
Yâra her dîde-i ter bir tolu peymâne iken
- 8 Yetişür sünbüle-zâr-ı tarabım maşşûli
Dem-be-dem eşk-i terim kaçreleri dâne iken
- 9 Komez elbette Nazîmâ seni de hâne-çarâb
Fazl-ı Haç bânî-i her hâtır-ı virâne iken

519 (T: 293b, H: 210a, R: 277a, A: 240a)

(Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)

- 1 Ey kâmeti Tûbâ-yı cinân şâhlarından
Kûyuñdaki her şuffe İrem kâhlarından
- 2 Reyhân-ı haññ ey lebi yâkût muhaççağ
Hoşdur baña dehrîñ haç-ı nessâhlarından
- 3 Baç sîne-i pür-dâğıma feryâdımı gûş it
Gör süz-ı derûn-ı büni sûrâhlarından
- 4 Dil puhte olur hâm ise de mañbağ-ı aşkıñ
Cânıyla olan sûhte tabbâhlarından
- 5 Zühhâd-ı riyâ-pîşe yeter geldi Nazîmâ
Bî-ayb-ı riyâ mey-gede güstâhlarından

520 (T: 293b, H: 210b, R: 277a, A: 240b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Olup nizâr o sîmîn-beden hayâlinden
Mişâl-i naçş-ı hayâl oldu ten hayâlinden
- 2 Adem maçâmına mevhûma noçta-veş vardım
O mû-miyânı o şîrîn-dehen hayâlinden
- 3 Girih girih dil-i şeydâda uçde-i sevdâ
O zülf-i ham-be-ham u pür-şikên hayâlinden
- 4 Nesîm-i turre-i anber-şemîmi neşr olsa
Gâzâl-i Çîn geçe müşg-i Hutên hayâlinden
- 5 O mâh-çal'at ile rû-be-rûy olmaçdır
Nazîm-i sâde-derûnuñ geçên hayâlinden

521 (T: 293b, H: 210b, R: 277b, A: 240b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Düşürmez hançer-i nâzın o şûh-ı şîve-kâr elden
' Aceb mi gitse cân u dil gibi şabr u karar elden
- 2 Nola şahrâlara düşsem o tıfl-ı nâzı gördükçe
Gider fart-ı cünûnumdan ' inân-ı ihtiyâr elden
- 3 Felekde el virüp keffü'l-ıhadîb-i devlet-i vuşlat
İderse dest-yârî baht düşmez dest-i yâr elden
- 4 Görüp hançer-be-kef gülşende refâtârın düşürmezler
Du' â-yı cünbişin sûsen zebânından çenâr elden
- 5 Dem-â-dem hasret-i keyfiyyet-i şahbâ-yı la' liyle
Devâdır gitmese câm-ı şarâb-ı hoş-güvâr elden
- 6 Cefâsı böyle rûz-efzûn kalursa şubh-ı maşşerde
Hâlâş olmaz giribân-ı necât-ı rûzgâr elden
- 7 Nazîmâ cevher-i ma' nâ ile bir silk-i ra' nâdır
Dür-i nazmım revâdır düşmese tesbîh-vâr elden

522 (T: 294a, H: 210b, R: 277b, A: 240b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Hâlâş olsun mı murğ-ı dil kemân-ı ebruvânından
Ki tîr-i tîz-peykânî haţâ itmez nişânından
- 2 Hücûm-ı berğ-ı hüsniyle gönül dūr oldu kûyından
Belî eyler remîde murğî âteş âşiyânından
- 3 Rehâ itmek müyesser olmadı bir kerre şad-efsûs
Metâ' -ı şabrı derdiyle nigâh-ı cân-sitânından
- 4 Nola şad-dâğla pür-gûş olup cismim nizâr olsa
Haber şordum dehânından murâd aldım miyânından
- 5 Nazîm olma şağın bîm-i hazân-ı hecr ile nevmîd
Riyâz-ı vuşlatıñ gülberg-i luţf-ı bâğbânından

523 (T: 294a, H: 211a, R: 277b, A: 240b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Yeter şekvâ gönül ol kâfirîñ çîn-i cebîniñden
Seni öldürmesün elbette ya dönsün mi dininden
- 2 Boyanma rengine bûy-ı vefâ ümmîdine düşme
Bu gülzârîñ geç ey bülbül gülünden yâsemîninden

- 3 Yanarsın sen de birgün bir perîniñ nâr-ı aşkıyla
Hazer ey seng-dil 'uşşâkıñ âh-ı âteşînden
- 4 Gelür kâkül-perîşân kec-külâh turre ham-ender-ham
Şakın ey fitne ol mâhıñ dü-zülf-i çîn-cebînden
- 5 Esîr-i aşkıyuz bir şâh-ı hüsnüñ kim Nazîm-âsâ
Hâlâş olmaz düşen diller dü-zülf-i anberînden

524 (T: 294a, H: 211a, R: 278a, A: 241a) (Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Kaddim ham itdi kâmetiñi müstaķîm iden
Hâl-i ruĥuñla kâkülîni şekl-i cîm iden
- 2 Bâr-ı girân-ı aşkla dâl itdi kaddimi
Dîvâne eyledi beni la' liñ besîm iden
- 3 İtmiş derûn-ı bülbüli mecrûh nevk-i hâr
Bezîm-i çemende güllere yâr-i kadîm iden
- 4 Şalmış hevâ-yı aşkla efsâne-i gama
Dil-mübtelâyı ol şeh-i hüsne nedîm iden
- 5 İtmiş mey-i tecellî-i feyz ile pür-hurûş
Tab'-ı Nazîm'i Tûr-ı süĥanda Kelîm iden

525 (T: 294b, H: 211a, R: 278a, A: 241a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Cihân ĥarâb-ı girişme siyâh çeşmiñden
Figân tegâfûl-i gamzeñden âh çeşmiñden
- 2 Ne âfet-i dil ü cân sanki oldu fitne bile
Hezâr ĥavfla zinhâr-ĥâh çeşmiñden
- 3 Derûnda dilde ciğerde hezâr zaĥm açılır
Atılmadan daĥi tîr-i nigâh çeşmiñden
- 4 Hemîşe ĥâtîr-ı işve ĥarâb gamzeñden
Hemîşe ĥâl-i girişme tebâh çeşmiñden
- 5 Nazîm-i zâra cünûn geldi var ise cânâ
Nigâh-ı şefkat umar gâh gâh çeşmiñden

526 (T: 294b, H: 211b, R: 278a, A: 241a)

(Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)

- 1 Bağlandı gönül zülfine dîvâneliginden
Düşdi heves-i la' line mestâneliginden

- 2 Her 'uzvını bir dûzağ iderse dil-i zârın
Ol şem' -ruhuñ geçmeye pervâneliginden
- 3 Hem-hâbe-i yâr olsa daği ' âşık odur kim
Ümmîd-i vişâl itmeye merdâneliginden
- 4 Âzürde ide pîç ü ham-ı nâzını şâyed
Ol turreye geçdi müjemiñ şâneliginden
- 5 Şûrîdeligimden beni dîvâne mi şandıñ
Kays'ın adı mecnûn idi ferzâneliginden
- 6 İşkeste-dilân lâbüd ider girye-i hûnîn
Cevher şaçar etrâfına virâneliginden
- 7 Yâr olmadı dildâr Nazîm añlamadı hayf
Kadr-i güher-i hüsnini bîgâneliginden

527 (T: 294b, H: 211b, R: 278b, A: 241a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Muşşaf-ı hüsnünle dildârın degildir ebruvân
İki zîbâ levhâdır nakş itdi şun' -ı Müste'ân
- 2 Şayd için dil murğını şayyâd-ı çeşm-i dil-rübâ
Dâm zülf ü dâne hâl ü gamze tîr-i hûn-feşân
- 3 Dil nice cûş itmesün mestâne bezm-i 'aşkla
Bâde leb sâgar dehen sâkî o yâr-ı dil-sitân
- 4 Faşl-ı seyr-i bâğı gül-geşt-i bahârı neyleyem
Eşk cû dil 'andelîb ü hüsn-i dilber gül-sitân
- 5 El-ğazer müjgânlarından ebruvânından Nazîm
Kaşd-ı cân itmiş o hûnî tîr-i 'işve der-kemân

528 (T: 295a, H: 211b, R: 278b, A: 241a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Eyleyen şem' -i münîr-i bezmi zerrîn sürme-dân
Eylemiş pervânesi 'aşk âteşiyle bî-zebân
- 2 Gösterüp 'uşşâğ-ı zâra sürme-gün ebruvân
Ebkem itmiş derd-i 'aşkıyla o mâh-ı dil-sitân
- 3 Dûd-ı âh-ı sürme-reng-i 'âşığı sîr eyleyüp
Bir tekellüm itmedi lâl oldu ol nâ-mihribân
- 4 Tûtî-i cânî gehî hâmuş geh gûyâ ider
La' l-i şekker-rîz ü zülf-i sürme-reng-i dilberân

- 5 Beste-dem mey-hâne-i 'aşkınla olmuş bî-kuşûr
Fıkr-i hâl-i sürme-gûniyla Nazîm-i nâtûvân

529 (T: 295a, H: 212a, R: 278b, A: 241b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Oldı ma' cûn-ı leb-i dilber naşîb-i 'âşıkân
Bir müferrih itdi peydâ ol tabîb-i 'âşıkân
- 2 Deyr-i hüsn içre perestiş-gâh-ı 'aşk olsa nola
Bir şanem ebrûsıdır şekl-i şalîb-i 'âşıkân
- 3 Devlet-i dîdâr el virdi felekde var ise
Hâl-i rûy-ı yârdır keffû'l-ğadîbdır 'âşıkân
- 4 Dâm-ı zülfûñ eylemiş ham-der-ham ol sayyâd yâr
Düşmesün yâ Rab aña murğ-ı şekîb-i 'âşıkân
- 5 Her nigeilde vâlih ü dîvâne eyler görmedim
Ġamze-i câdû gibi bir dil-firîb-i 'âşıkân
- 6 Dûd-ı âhından gelen nefîha şemîm-i 'aşkıdır
Müşg-bûdur dem-be-dem enfâs-ı tîb-i 'âşıkân
- 7 Gülşen-i cûd-ı mağabbetle Nazîm-i zârdır
Şimdi bir hûnîn-terâne 'andelîb-i 'âşıkân

530 (T: 295a, H: 212a, R: 279a, A: 241b)

(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 İtdikçe nigâhım heves-i sûy-ı girîbân¹⁷³
Her merdüm-i çeşmim ola bir gûy-ı girîbân
- 2 Âğûşını bir mâh-veşe cilve-geh itmiş
Olmaz mı hâsed hâle-i pehlû-yı girîbân
- 3 Almış qolına sîm-beden bir şanem-i şûh
Ahsente zehî kuvvet-i bâzû-yı girîbân
- 4 Ârâyîş-i hüsn olsa nola 'ârîz u gerden
Gülzâr-ı melâhatdir o bû-cûy-ı girîbân
- 5 Bûs eylemeyen gerden-i cânânı Nazîmâ
Olsa nola kanî' -şüde-i kûy-ı girîbân

¹⁷³ İtdikçe, A: Eylerse

531 (T: 295b, H: 212a, R: 279a, A: 241b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Beni dūr itdi cânândan 'adû cânından ayrılısun
Degil cânından ey dil yâr u cânânından ayrılısun
- 2 Cüdâ kıldı raķīb-i rû-siyeh cânânımı benden
O kâfir-mâcerâ dîninden îmânından ayrılısun
- 3 Ne cân cânânesinden hecr ile yâ Rab cüdâ düşsün
Ne dil dildârımıñ zülf-i perîşânından ayrılısun
- 4 Ne olsun bir gül-i ter gülşen-i 'âlemde bülbülsüz
Ne bir bülbül çemende verd-i hândânından ayrılısun
- 5 Ne dil ol naķl-i nâziñ hasret-i refâtırımı çeksün
Ne hōd bir fâhte serv-i hırâmânından ayrılısun
- 6 Ne bir pervâne dūr olsun kenâr-ı şem'-i bezminden
Ne bir zerre ilâhî mihr-i raķşânından ayrılısun
- 7 Ne yâr itsün Nazîm-i zârsız ârâm bir laķza
Ne yâriñ oldı yâ Rab sâye-i hüsñ yanından ayrılısun

532 (T: 295b, H: 212b, R: 279a, A: 242a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Ğamım ol kec-külâh-ı nâz için her yerde söylensün
Yolında çekdiğim derd ü belâ dillerde söylensün
- 2 Başımın mâcerâ-yı seyl-i hasret aşduğın bilsün
Benim de ser-güzeştım meclis-i dilberde söylensün
- 3 Maķabbet-nâme-i Mecnûn u Leylî tayy olur âķir
Hele bir gün benimle ol perî-peyker de söylensün
- 4 Aķıt eşk-i dem-â-dem hâk-i râh ol yâre kim nâmıñ
Olup hemvâre 'âlem-gir baķr ü berde söylensün
- 5 O şûhuñ dest-bürd-i ğamzesinden şekve-i 'uşşâķ
Degildir bunda mümkün 'arşa-i maķşerde söylensün
- 6 Yeter olduķ yeter peygûle-gir-i ye's ü nâ-kâmî
Fenâ dünyâda himmet şâķibi bir er de söylensün
- 7 Düşürdüñ dillere söylendi eş'ârıñ hezâr-minnet
Seniñ gibi Nazîmâ bir sülhan-perver de söylensün

533 (T: 296a, H: 212b, R: 279b, A: 237a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Şerha vü dâğım görüp nice telâşı olmasun
‘Âşık isterse gözi üstünde kaşı olmasun
- 2 ‘Aksine gerdân iden dolâb-ı çarhı ‘âşıkıñ
Mâcerâsın naql iderken gözi yaşı olmasun
- 3 Yapmadı vîrâne gönülüm dest-i luğf-ı rûzgâr
‘Âlemiñ şimden-girü taş üzre taşı olmasun
- 4 Lâle-veş şad-çâk-i gamdır gonca-veş pür-ğûn-ı dil
Kimse dâğ-ı ‘aşk ile bağrında başı olmasun
- 5 Tek nevâl-i ma' rifetden hişşe-dâr olsun Nazîm
‘Ârifîñ olmazsa da ‘aql-ı ma' âşî olmasun

534 (T: 296a, H: 212b, R: 279b, A: 242a)

(Mütefâ' ilün Fe' ülün Mütefâ' ilün Fe' ülün)

- 1 Kõmaz âsiyâbını çarh ki murâdım üzre dönsün
Meşel-i dağıkdır bu öğünürse baht öğünsün
- 2 O perîye gizli derdim benim âşikâre itdi
Bu dem-â-dem âhımın âh dilerim ocağı sönsün
- 3 Ğam-ı ebrû-yı dilârâ bizi itdi şâ'im-i hecr
O hilâl-i 'îd-i behcet ne var ayda bir görünsün
- 4 Düşe mülk-i hüsne âhir yine sû-be-sû keş-â-keş
Hele o dü-zülf-i müşğîn iki cânibe bölünsün
- 5 Eşer eylemez mi âhım dil-i âhenîn-i yâra
Şeb u rûz dâğlarla nice bir gönül döğünsün
- 6 O nihâl-i ser-bülendiñ yanına düşüp Nazîmâ
Dil-i zârı meyl idenler yine sâye-veş sürünsün

535 (T: 296a, H: 213a, R: 279b, A: 242a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün)

- 1 Şâne dest ursun o gîsû-yı siyeh-kâr bölünsün
Hayl-i kâfir yine dil almağa tekrâr bölünsün
- 2 Düş olup evc-i mağabbetde küleng-i dil-i 'uşşâk
Şâh-bâz-ı nigeş-i yâr ile de yâr bölünsün
- 3 Bağış-i hüsni görmüş yine 'uşşâka sezâ-vâr
Baña da hişşe-i bûs-ı leb-i dildâr bölünsün

- 4 İkimiz yek-dil iken hayf ayırdı bizi âhır
Dilerim erre ile ortadan ağıâr bölünsün
- 5 Yetişür gamze Nazîmâ şaf-ı müjgâna ne hâcet
Ġâret-i mülk-i dile leşker-i Tâtâr bölünsün

536 (T: 296b, H: 213a, R: 280a, A: 242a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Piyâle cünbişe gelsün şarâb mevc ursun
Hürûş idüp o yem-i şu' le-tâb mevc ursun
- 2 Cihânı ser-be-ser itsün ğarîk-i kuzüm-i nûr
Muhtî-i şa' şa' a-i âfitâb mevc ursun
- 3 O deñli saht gerekdir ki båd-ı şarşar-ı âh
Güzâr iderse fezâdan serâb mevc ursun
- 4 Bizi ğarîk-i mey it al ele sâkî kadeh
Yine o lücce-i âteş-ğabâb mevc ursun
- 5 Güher-feşân ola demdir sirişk-i dîde Nazîm
Derûn-ı dilde olan hûn-ı nâb mevc ursun

537 (T: 296b, H: 213a, R: 280a, A: 242b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Hârîm-i dilde ğamiñ maħrem olmasun nolsun
Derûn-ı sînedede sensiz ğam olmasun nolsun
- 2 Hâtiñ firâkı nola itse dîdemi pür-hûn
Çemende 'işret ü 'îş ü dem olmasun nolsun
- 3 Bu reng ü bûyla sâkî eliñde câm-ı şarâb
Şüküfte ğonca-i bâĝ-ı Cem olmasun nolsun
- 4 'Aceb mi silsile-cünbân isek cünûnumuza
Sebeb o kâkül-i ħam-der-ħam olmasun nolsun
- 5 Henûz feyz-i ilâhîye mazhar olmuşdur
Nazîm şâ' ir-i mu' ciz-dem olmasun nolsun

538 (T: 296b, H: 213b, R: 280a, A: 242b)

(Müfte' ilün Mefâ' ilün Müfte' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Naħl-ı niyâza âfet-i şarşar-ı nâz degmesün
Hürmen-i nâza da meded berç-i niyâz degmesün
- 2 Çin-i cebîn-i dilbere ney ki sebep bilinmedi
Hâtır-ı sahtına gönül süz u güdâz degmesün

- 3 O şeh-i hüsn incinür belki hamûş ey göñül
Gûşına harf-i nâle-i şekve-tırâz degmesün
- 4 Hâtır-ı ‘aşîka meded ta‘n-ı ‘adû doğunmasun
Âyîne-i haqîkate seng-i mecâz degmesün
- 5 Seyr-i cemâl-i yâr ile kâni‘ ü sîriz Nazîm
Hân-ı vişâl-i dilbere dîde-i âz degmesün

539 (T: 296b, H: 213b, R: 280a, A: 242b)

(Mef‘ ulü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Ol mest-i nâz hançer-i bürrâna şunmasun
Tiğ-i ‘itâbı dile geh ü câna şunmasun
- 2 İklîm-i hüsnî ser-be-ser âşûb-gâh ider
Dest-i nesîm o zülf-i perîşâna şunmasun
- 3 Hançer-be-dest-i nâz hırâmân o kec-külâh
Ceyb-i niyâz ‘aşîka mestâne şunmasun
- 4 Murğân ‘aqlı bend-i kemend-i cünûn ider
Ol zülf ü hâl dâm kurup dâne şunmasun
- 5 Olmuş siyâh-mest-i mey-i hûn-ı dil yeter
Sâkı-i gamze çeşmine peymâne şunmasun
- 6 Dil kenâr kaydına düşmüş mahal bulup
Rindâna ‘arz-ı hâlîni cânâne şunmasun
- 7 Lâ-büd kelâmı zîver-i gûş-ı kabûl olur
Destin Nazîm kilik-i dür-efşâna şunmasun

540 (T: 297a, H: 213b, R: 280b, A: 242b)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Vücûdumı reh-i ‘aşkıñda kim türâb iderin
Sevâd-ı dîde-i hurşîd ü mâh-tâb iderin
- 2 Sebû sebû cigerim fûrkatîñle hûn-ı dili
Gamîñla bağrımı çâk eyleyüp kebâb iderin¹⁷⁴
- 3 Sirişk-i âlle müjgânım eyleyüp gül-rîz
Bütân-ı hayrete rengîni-i hizâb iderin
- 4 Dil-i tapîdemi ‘aşkıñla nîm-bismil idüp
Şabâh-ı maşşere dek vaqf-ı ıztırâb iderin

¹⁷⁴ Beyit, T nüshasında bulunmamaktadır.

- 5 O deñli kûyuña cân ile ârzû-mendim
Ki şu'le-zâr da olsa yolum şitâb iderin
- 6 Bu deşt-gehde ben ol şayd-ı nâ-pesendim kim
Kemend-i dâma bile düşmege hiçâb iderin
- 7 Sühanda tab' -ı Nazîm'in güşâd idüp kufin
Cevâhiri yine kânından intihâb iderin

541 (T: 297a, H: 214a, R: 280b, A: 243a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 O bezm-i hasrete kim bağırımı kebâb iderin
Piyâle dîdemi hûn-ı dili şarâb iderin
- 2 Görüp o lebleri yâkûtı girye-nâk olsam
Kenâr-ı çeşmimi lebrîz-i la'l-i nâb iderin
- 3 Hâyâl-i hâl-i ruhıyla çemende âh itsem
Derûn-ı lâleyi pür-dâğ-ı ıztırâb iderin
- 4 Bakup 'izârına gâhî şikenc-i zülfine geh
Bahâr-ı bâğda seyr-i kenâr-ı âb iderin
- 5 Derûnuma heves-i ebruvânını düşürüp
Tılsım-ı dilde dü-tîğ-ı siyâh-tâb iderin
- 7 Düşer diyü şafağ-ı sürme mâh-ı ruhsârı
O mihr-i hüsne niyâzımdan ictinâb iderin
- 8 Nazîm 'ârız-ı ebkâr-ı nazma hüsne virüp
Midâd-ı kilik-i terim hâl-i intihâb iderin

542 (T: 297b, R: 281a, A: 243a) (Mef' ulü Fâ' ilâtün Mef' ulü Fâ' ilâtün)

- 1 Gitmezdi Kays-ı zârın şabr u sükûn elinden
Leylâ'nın içmeseydi câm-ı cünûn elinden
- 2 Teshîr-i ehl-i 'aşka meşgûldür dem-â-dem
Düşmez o tıfl-ı nâzîñ levh-i füsûn elinden
- 3 Destân-ı rûzgâra zinhâr sine germe
Sührâb iseñ olursuñ âhir zebûn elinden
- 4 Envâ' ını cünûnuñ fehm iden ehl-i hâlîñ
Olsa 'aceb mi 'âciz her zû-fünûn elinden
- 5 Feryâd u nâle eyler ol büt-perest-i nâzîñ
Deyr içre gâh nâkûs geh erğanûn elinden

6 Âb-ı hayâtı içmem şunsa rakîb-i nâdân
Câm-ı vişâli çekmem ağıâr-ı dûn elinden

7 Bilmez lügât-ı ‘aşkı efsürde-dil Nazîmâ
Şerh ile geçse bir bir cümle mütûn elinden

543 (T: 297b, R: 281a, A: 243a) (Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

1 Çeşmi der-ğâbdır ebrû-yı girih-gîrinden
Fitne bîdâr olamaz haşyet-i şemşîrinden

2 İtdi rem-ğorde gâzâl-i nigehe-i Leylâ’yı
Mağz-ı bâdâm-ı cünûn halka-i zencîrinden

3 Âhû-yı Çîn ü Hıfâ vü Huteni eyleye mest
Nefîa-rîz olsa şabâ vâdî-i nağcîrinden

4 Doldı şandûka-i sînem gibi kandîl-i derûn
Dü-kemân-eburû-yı peykân-nigehiñ tîrinden

5 Dağî nâ-ceste iken nâvek-i nâgeh-eşeri
Zahm-ı dil tâzelenür sür‘ at-i te’sîrinden

6 Âyine-ğâne-i çeşmimde dağî ‘aks ideli
Kande bağsam alamam dîdemi taşvîrinden

7 Şerh-i rummân-ı lebinde iki şakğ oldu Nazîm
Ğâme-i şehd-i zebân lezzet-i ta‘bîrinden

544 (T: 297b, R: 281a, A: 243a) (Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

1 Görüp ol nağl-i hîrâmânı gehî dâmen-çîn
Oldılar bâğda her serv-i sehî dâmen-çîn

2 Şebnem-i feyz ile itmiş çemen-ârâ-yı edeb
Ğonca-i ter gibi ol kec-külehi dâmen-çîn

3 Yine bir fitneyi tağrîke ‘alâmet ancak
‘Alem-i kâddini zann itme tehî dâmen-çîn

4 Ğâr-ı şahrâ-yı ‘alâyığdan iden âzâde
Eylemiş hayme gibi mihr ü mehi dâmen-çîn

5 Cilve-gehdîr yine de târı bir âşûba Nazîm
Ne kadar olsa da zülf-i siyehi dâmen-çîn

545 (T: 298a, R: 281b, A: 243b) (Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

1 Görüp ol dürr-i yetîmiñ güher-i mengüşin
Her şâdef dîde gibi eyledi bâz âğüşin

- 2 Nâlesin itmez idi bezm-i çemende tekrâr
Nağme-i bülbüle gül tütmasa ey dil gûşın
- 3 Bâdî-i mihr ü maḥabbetle gönül kandil iken
Eylemişdi daḡi Cem câm-ı meyîñ serpûşın
- 4 ‘Âkıbet meygede-i vuşlat olur ḡâb-gehi
Eyleyen vaḡf-ı sebû-yı mey-i ḡasret dūşın
- 5 Zülfi dilber gibi her demde perîşân-dil olur
Ol ki cem‘ eylemeye başına ‘aḡl u hūşın
- 6 Ne ḡired ḡaldı ne şabr u ne sükûn u ârâm
Aldı bir şâh-ı ḡüsn burc-ı beden varoşın
- 7 Ne bilür zevḡini mestân raḡîḡ-i ‘aşḡıñ
Çekmeyen bezm-i ḡamiñ sâḡar-ı nūş-â-nūşın
- 8 Ser-i engüşt-i mu‘ ârızdan olur âsûde
Bend iden mühr-i sükût ile leb-i ḡâmûşın
- 9 Oldı her satrı birer mevc bu ra‘ nâ ḡazeliñ
Lüce-i ḡab‘-ı Nazîm’in yine seyr it cūşın

546 (T: 298a, R: 281b, A: 243b)

(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 ḡûblar şaḡlamaz esrârını ‘âşıḡlardan
Ki olur ‘âşıḡ olanlar gözi açıḡlardan
- 2 Dilbere sūz-ı derûnı nice te‘şîr eyler
Olmayan lâle-şîfat sînesi yanıḡlardan
- 3 Ruḡabâ yâri ider ‘âşıḡına düşmen-i cân
Meded Allâh'a şıḡındıḡ o münâfıḡlardan
- 4 Nâvek-i nâlesi taş olsa işâbet eyler
Gelmez elbette ḡaḡâ ‘âşıḡ-ı şadıḡlardan
- 5 Bilürüm gerḡi degildir saña cânım lâyıḡ
Sensin ammâ ki benim cânıma lâyıḡlardan
- 6 Bî-riyâ giryesi ḡoşdur bize mestâneleriñ
Beym-i taḡvâda riyâ eyleyen ayıḡlardan
- 7 Cevr ider oldı felek devr-i muḡâlifle Nazîm
Dûr düşdüñ ḡatı çok yâr-ı muvâfıḡlardan

547 (T: 298b, R: 281b, A: 243b) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ülün)

- 1 Alur âgûşa kıdd-i dil-rübâsın
Çeken ol naḥl-i bâlânîñ belâsın
- 2 Başımda var iken sevdâ-yı zülfi
Cihânîñ neylerim zıll-i hümâsın
- 3 Sirişk ü âh-ı ' âşıkdan bilürler
Maḥabbet şehrinîñ âb u hevâsın
- 4 Girer sa' y eyleyüp iḥrâm-ı sevḳe
İdenler Ka' be-i ' aşkıñ şafâsın
- 5 Nola gözyaşına ğarḳ olsa ' âşıḳ
O şûḥa naḳl iderken mâcerâsın
- 6 Hezârân dîde nâzır gül şanurlar
Geyince çeşm-i bülbülden libâsın
- 7 Göñül âyînesi ' aksiyle pürdür
Şeh-i ḥüsnum ḳomaz tenhâ gedâsın
- 8 Ola ḥüsrev eger ğuş itse ḳâ' il
Nazîm' in cûş ile şîrîn edâsın

548 (T: 298b, R: 282a, A: 244a) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Ne bir hem-dem ne bir maḥrem ne bir yâr-ı şadîḳ olsun
Benim ey dil o mâh-ı mihrîbânım tek şefîḳ olsun
- 2 Ḥayâlinden cüdâ dîde ğamından dür olan ḥâtır
Biri baḫre ğarîḳ olsun biri nâle ḫarîḳ olsun
- 3 ' Aşâya düşmeyenler nergis-i bîmârı derdinden
Gözi yaşına nîlûfer gibi yâ Rab ğarîḳ olsun
- 4 Ṭarab-ĝâh-ı cihânda köhne rind-i bâde-âşâmız
Bize sâḳî-i meclis tâze vü şahbâ ' atîḳ olsun
- 5 Aña dip gösterir elbette sermestân-ı deryâ-nuş
Gerekse lücce-i girdâb raḫl-ı mey ' amîḳ olsun
- 6 Ḥumâr-âlûd-ı hicrâna leb-i dilber yeter ma' cûn
Ne mey-ḫâne ne câm-ı Cem ne şahbâ-yı raḫîḳ olsun
- 7 Ğarîbâne idince ' azm-i râh-ı menzil-i maḳşûd
Nazîm-i zâra yâ Rab Ḥızr-ı tevfiḳîñ refîḳ olsun

549 (T: 298b, R: 282a, A: 244a) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1   Çuruldı bezm-i gülşen cem' olup ezhâr-ı gûn-â-gûn
    Harîfâne çıkardı kîsesinden gonca bir altun
- 2   Göreydi kâkül-i şeb-gûnıñ ey sebz-i tih gül-gûn
    Beyâbânlarda yâ Leylî dimezdi bir dağı Mecnûn
- 3   Şemîm-i haşt-ı müşgîniyle itmiş la' l-i handânıñ
    Derûn-ı goncayı pür-dâğ-ı sevda lâleyi dil-hûn
- 4   Görüp refâtârıñ vaşf-ı kadînde itdiler îrâd
    Kenâr-ı cûda her serv-i sehî bir mışra' -ı mevzûn
- 5   Serinde pârelensün tîşe-i Ferhâd o Mecnûn'uñ
    Ki ednâ âh ile şad bî-sütûnı itmeye Hâmûn
- 6   Derûn-ı tîre olmaz feyz-yâb-ı pend-i rûşen-dil
    Sevâd-ı mâh çıkmaz mihr-i enver olsa da şâbûn
- 7   Nazîm âyîne-i ' âlem-nümâdır var ise tab' ın
    Ki anda gûne gûne cilve-gerdir şâhid-i mazmûn

550 (T: 299a, R: 282b, A: 244a) (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1   Heves itmez harem-i vuşlatına yâr diyen
    İstemez cenneti her vech ile didâr diyen
- 2   Yedi dûzağ dağı sûzân idemez bir mûyın
    Çulına gülşen ider âteşi yâ nâr diyen
- 3   Bilmemiş zevk-i vişâliñ gam-ı hicrân idügin
    Vuşlata şubh-ı tarab hecre şeb-i târ diyen
- 4   Nice şalundığı Maşûr-ı ser-endâz yeter
    Çatı meydân-ı maşabbetde yerim var diyen
- 5   Zevk-i imrûzı koyup guşşa-i ferdâ çekeniñ
    Baña divâne gelür ' aklı anıñ var diyen
- 6   Her keş-â-keşden olur serv gibi dâmen-çün
    Hârına bu çemeniñ gül gülüne hâr diyen
- 7   Bâğ-ı ' âlemde bulunmaz gül-i bî-hâr Nazîm
    Yârsız kâlsa nola olmasa âgyâr diyen

551 (T: 299a, R: 282b, A: 244b) (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1   Gelmedi bir haber-i müjde ile yâra giden
    Çaldı gönülüm gibi havfım bu ki dildâra giden

- 2 Dilberi görmege varma derine ölmege var
Oldı maħrûm-ı şehâdet sefere kâra giden
- 3 Şevk-i la'liyle varan kûyına şûrîde gelür
Mest-i medhûş döner hâne-i hâmmâra giden
- 4 O tabîb-i dil ider ĥasta-i aşka dermân
Bulur elbette devâ derdine tîmâra giden
- 5 Qaydın eyle fenâ deştini bir kerre kıyâs
Bir daĥi şanma gelür ey dil-i âvâre giden
- 6 Bizi de kulluĥına 'afv idüp itmez mi kabûl
Eyleyen dergehine Yûsuf'ı bâzâra giden
- 7 Naqd-i hemyânçe-i endîşeñi ĥarc eyle Nazîm
Şanma yâbâne gider nazm-ı dürer-bâra giden

552 (T: 299b, R: 282b, A: 244b) (Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün)

- 1 Bîhûde qaşın yâyını ey mâh kûrarsın
Bu ĥüsn ile sen pençe-i ĥurşîdi burarsın
- 2 Şeb-dîz-i ĥatîñla giderek ey ruĥı gülgûn
Çok ĥusrev ü Şîrîn'i melâĥatde yorarsın
- 3 Qalmaz bu tarâvet saña ĥatîñ gelüp âĥîr
Cânâ seni şimdi şoranı sen de şorarsın
- 4 Rû'yâda seni ĥayr ola âĥûşuma aldım
Ta' bîrini ey Yûsuf-ı ĥüsnüm ne yorarsın
- 5 Şahbâ-yı leb-i dilberi añma baña dîrsin
Ammâ ki Nazîmâ eliñe girse şorarsın

553 (T: 299b, R: 283a, A: 244b) (Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

- 1 Olaldan Qays u Leylî nâzır u manzûr mektebden
Qopar tâ şubĥ-ı maĥşer her seĥer şad-şûr mektebden
- 2 Dil-i efsürde olmaz behre-ver ders-i maĥabbetden
Olur şâkird-i nâ-kâbil hemîşe dür mektebden
- 3 Çıkup seyr-i cemâle sinelerden şâd olur diller
Gelür eţfâl âzâd olsalar mesrûr mektebden
- 4 Girîbân-ı şekîbim ceyb-i 'aqlım gibi çâk oldı
Çıkınca kec-küleĥ ol dilber-i maĥrûr mektebden

5 Cemâl-i bâ-kemâlin seyr idüp ol tıfl-ı âzâdın
Bakınca mest olur olsa çıkan mestür mektebden

6 Döner şahın-ı cinâna cem^ç-i hûbân ile bâzî-gâh
Hırâm-ı nâz ile gelse o reşk-i hûr mektebden

7 Bugün tıfl-ı dili virdim yine bir hâce-i hüsne
Nazîm-âsâ^ç aceb mi olmasam mehcür mektebden

554 (T: 299b, R: 283a, A: 244b) (Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilün)

1 Bir haber gelmedi ârâm-ı dil ü cânımdan
Cânımıñ cânı habîbimden o cânânımdan

2 Beni ferdâya şalup şimdi kimiñle şalınur
Haberîñ var mı şabâ serv-i hırâmânımdan

3 Yüri ey bâd-ı seher şemmesini^ç arz eyle
O perî-şânıma ahvâl-i perîşânımdan

4 Nâme lâzım degil ol şûh bilür hâme gibi
Şerh-i hâl-i dilimi çâk-ı girîbânımdan

5 Rûzgârıyla o sengîn-dile te^çşîr eyler
Hâzer itsün hâzer âh-ı dil-i sûzânımdan

6 Müjde-i vuşlatına dîde-be-râhım şeb u rûz
Mâh-rû zühre-cebîn mihr-i dıraşşânımdan

7 Olmada hâl-i ruh-ı şâhid-i endîşe Nazîm
Her düşen nokta ser-i kilik-i dür-efşânımdan

555 (T: 300a, R: 283a, A: 245a) (Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilün)

1 ^çAks-i hüsnuñ girye mahv itmez derûn-ı sînenen
Şüst u şû kılmaz izâle şüreti âyînenen

2 Hefte-i ^çaşkıñ diler her rûzı bir sâl olduğın
Tıfl-ı dil hâzz eylemez âzâdî-i âzînenen

3 Çeşm-i hâb-âlûdın açmaz mest-i nâzım var ise
Pür-şikest olmuş humâr-ı bâde-i düşînenen

4 Şıket-i zerğ u riyâdan hıffet isterseñ eger
Fârîğ ol zâhid ridâdan tâcdan peşmînenen

5 Dürdî-i şahbâ gibi kalma ayaklarda müdâm
Sîneñi pâk it habâb-âsâ hevâ-yı kînenen

6 Eylemez hergiz dil-i âgâh meyl-i zülf ü hâl
Kim hü mâ âzâdedir elbette dâm u çîneden

7 Bî-hodâne eşk-i hûn-âlûd hoşdur ey Nazîm
Dürr ü yâkût ile mâl-â-mâl olan gencîneden

556 (R: 356a) (Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 Olmazdı kıddi olmasa serv-i çemen çemân
Reftârını görünce olur nârven revân

2 Gûş-ı niyâzı güllere güftârı tutdurur
Açdıķça harf-i nâza o ğonca-dehen dehân

3 Bağlansa zülfüne o büt-i deyr ' işveniñ
Zünnâr nâmın añmaz idi berhemen hemân

4 Manşûr gibi ol şeh-i hüsn ü melâhatiñ
Berdâr-ı ' aşķına ola zülfî resen resân

5 Hükmin virirse hâl-i lebi baķtı añlamam
Ola Nazîm hâl-i Süheyl-i Yemen yamân

Harfî'l-Vâv

557 (T: 26b, H: 27a, R: 26b, A: 99a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Ey tenûr-ı ' izzetiñden mihr-i enver bir ' alev
Halka-i dergâh-ı gerdûn-âsitâniñ mâh-ı nev

2 Oldılar cümle tufeyliñ enbiyâ vü mürselin
Ey sipâh-ı ümmete râyât-ı kıddiñ pîş-rev

3 Tâ kıyâmet râ'ic olsa sikke-i mihrîñ nola
Naķd-i pâk-i ' aşķıña dünyâ vü mâ-fihâ girev

4 Hûşe-i ' ıķd-ı şüreyyâ mezra' -i eflâkde
Kîşt-zâr-ı rif' atiñden düşdi hengâm-ı direv

5 Gülşen-i kıdrîñde çarķ-ı âsumân bir berg-i sebz
Hırmen-i şânında ser-tâ-ser zemîn miķdâr-ı cev

6 ' Arşa-i medhiñde kaçd itdikçe cevelân olur
Haķve-i ülâda ' âciz raķş-ı ' aķl-ı tîz-rev

7 Olmak isterseñ Nazîm elbette maķbûbu'l-ķulûb
Cân u dilden âl ü evlâd-ı ğabîbullâhı sev

558 (T: 300a, H: 214a, R: 283b, A: 99b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Ey ham-ı çevgân-ı fermânında kevneyn iki gû
Şehriyâr-ı kâm-bağş u şeh-süvâr-ı kâm-cû
- 2 'Ârızı şems-i duhâ ve'l-leyl o müşgîn-gîsuvân
Kâbe kavseyn ebruvânı şubh-ı ev-ednâ o rû
- 3 Tûtüyâ-yı kudsiyân müşgîn-türâb-ı ravzası
Kîmyâ-yı halk-ı 'âlem ol mu' anber hâk-i kû
- 4 Vaşf-ı şânında ser-â-ser âsumân pür-harf ü şavt
Midhat-i zât u şifâtında cihân pür-güft ü gü
- 5 Dergeh-i 'arş-âsitânında müyesser her murâd
Ravza-i cennet-nişânında müheyyâ ârzû
- 6 Viridi revnağ kâ'inâta 'aql-ı evvel her taraf
Oldı câri şeş cihâta hükmi-şer' i sû-be-sû
- 7 Zağmî-i tîr-i kazâ-peykânı mecrûh-ı kader
Çâki-i şemşîr-i bürrânın ecel eyler rûfû
- 8 Bezm-gâh-ı 'aşkına laht-ı ciger nuql-i kebâb
Dürd-nûş-ı derdine dîde qadehdîr dil sebû
- 9 Rû-siyâhım ma'şiyetle olmada rîşim sefid
Yâ nebî 'afv eyle ahvâlim bilürsün mü-be-mû
- 10 Yâ Resûlallâh nem-i 'aşkıñla jeng-i gayrdan
Eyle mir'ât-ı dil ü cân-ı Nazîm'i şüst u şû

559 (T: 300b, H: 214b, R: 283b, A: 245a)

(Mütefâ' ilün Fe' ülün Mütefâ' ilün Fe' ülün)

- 1 Yine başladı hırâma şalınup o qadd-i dil-cû
Nola pâyına aqıtsam iki dîdeden iki cû
- 2 Tenim oldı dîde dîde qaddim eyledi hamîde
Neler itmedi meger kim baña ol dü-çeşm ü ebrû
- 3 Biri mihre secde eyler biri âteşe perestiş
Ruğu üzre zülf-i kâfir lebi üzre hâl-i hindû
- 4 O dü-çeşm-i dil-firîbe didiler düçâr olanlar
İki zâlim iki mazlûm iki şîr iki âhû
- 5 Nazar eyleyüp bütâna bilürüz 'ayâr-ı hüsnün
Ki dinildi 'aql mîzân nola olsa göz terâzû

- 6 Düşürüp dil-i nizârı nola itseler giriftâr
Çeh-i Bâbil ol zeķandır iki zülf iki câdû
- 7 Şeb-i ğamda ‘aşık oldur ki müdâm sûz-ı dilden
Olsa âteşîn-zebâne bedeninde her ser-i mü
- 8 Ğam u şâdi-i cihâna nazar itmeyen dil-i şâf
Bile renc-i râhat-ı cân ola nişi nûş-dârû
- 9 Leb-i yâri vaşf iderken nice olmasun Nazîm’iñ
Kalemi hezâr destân dil-i tûfî-i sühân-gû

560 (T: 300b, H: 214b, R: 284a, A: 245a)

(Mütefâ‘ ilün Mütefâ‘ ilün Mütefâ‘ ilün Mütefâ‘ ilün)

- 1 Ne müretteb oldı bisâtımız ne piyâle pür-mül-i ârzû
Ne bahârı geldi bu gülşeniñ ne açıldı bir gül-i ârzû
- 2 Elem-i ğumâr ile bilmeziz nice neşve-yâb oluruz ‘aceb
Ne mey-i neşâtle pür-ķadeh ü ne serde ķulķul-i ârzû
- 3 Nola âb u tâbını görmesem daĝı rûy-ı şâhid-i baĝtûñ
Ne nesîm açdı niķâbını ne dökülde kâkül-i ârzû
- 4 İdeli nihân ruĝ u zülfini o nihâl-i nâz meşâmıma
Ne resîde bûy-ı gül-i tarab ne şemîm-i sünbül-i ârzû
- 5 Bu zemîn-i ğuşşada ye’le nice dil ğuşâde olur Nazîm
Ne gül-i ümîde bahâr var ne nevâ-yı bülbül-i ârzû

561 (T: 301a, H: 214b, R: 284a, A: 245b)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Gül-i âlin görüp aldanma ğülzâr-ı cihândır bu
Hezârân beççe-i bülbül uçurmuş âşiyândır bu
- 2 Nizâr olmakla pîrân meşķ-i tîr-i âhdan geçer
Ğam olsa ķâmeti dirler kemân-ı imtiĝândır bu
- 3 Ser-i bâm-ı gelûya çıķmaĝa ‘azm eyledi âhım
Tenimde üstüĝân zann itme yer yer nerdübândır bu
- 4 Ğazer cânâna râz-ı ser-be-mihr-i ‘aşkı ifşâdan
Oķunmuş meclis-i şâh u gedâda dâstândır bu
- 5 Elif ķaddiñ der-âĝûş eyleyince oldı ķaddim yâ
Nola ser-menzile taş diksem ey tîr-i kemândır bu
- 6 Ruĝ-ı zerdim görüp oldı tebessüm-rîz o gül-ruĝsar
Görenler didiler kim rîş-ĝand-ı za‘ ferândır bu

- 7 Nola 'aks-i cemâl-i bâ-kemâli çıkmasa dilden
Ki hem âyînedir dildâra hem âyîne-dândır bu
- 8 Lebi rûh-ı revân nuḡḡ-ı dil-âvîzi ser-â-ser cân
O câm-ı zindegânîdir ḡayât-ı câvidândır bu
- 9 Kıyâm-ı kâmetin gör ol ḡaḡ-âver yâri seyr eyle
Kıyâmetden 'alâmet fitne-i âḡir zamândır bu
- 10 Kopardım bâḡ-ı ma' nâdan gelürken bir giyâh-ı sebz
Faḡîrâne Nazîm ehl-i beyâna armaḡândır bu

562 (T: 301a, H: 215a, R: 284b, A: 245b)

(Me' ulü Fâ' ilâtü Me' ulü Fâ' ilün)

- 1 Fikr-i lebiñle bulmasa dil mülde reng ü bû
Bulmazdı 'andelîb daḡi gülde reng ü bû
- 2 Bûy-ı ciger gelür nefes aldıkça dem-be-dem
Dönmüş gibi nesîm o kâküle reng ü bû
- 3 Neşr olmasaydı nefḡa-i müşḡîn-i turreci
Olmazdı şahn-ı bâḡda sünbülde reng ü bû
- 4 Çekmezdi fûrḡat-i güli faşl-ı bahâra dek
Ḳalsa demâḡ u dîde-i bülbülde reng ü bû
- 5 'Aşḡîñ Nazîm gibi boyanmazdı rengine
Mihrûñle olmasaydı ḡaranfilde reng ü bû

563 (T: 301a, H: 215a, R: 284b, A: 245b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Her gören dir o büti âfet-i cân ancak bu
Âfet-i cân olan âşûb-ı cihân ancak bu
- 2 Dehenin nokḡa-i mevḡûmeye teşbîh idemem
Peyker-i cân gibi var ise nihân ancak bu
- 3 Geh nümâyân gehî ḡâ'ib olur gözden o mâh
Ya perî-zâde yaḡûd rûh-ı revân ancak bu
- 4 'Anberîn-turre o ruḡsârı siyeh-pûş itmiş
Kisve-i Ka' be-i işkeste-dilân ancak bu
- 5 Ebruvânıyla Nazîmâ müjesin vaşf itsem
Seyr iden dir ki ḡazer tîr ü kemân ancak bu

564 (T: 301b, H: 215a, R: 284b, A: 245b)

(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 Hürşîd midir tal' at-i dilber mi nedir bu
Yâ cebhe mi yâ mâh-ı münevver mi nedir bu
- 2 Ser-tâ-be-ka-dem cân mı ' aceb cism-i lahtı
Başdan ayağa rûh-ı muşavver mi nedir bu
- 3 Haht-ı ruh-ı cânâne mi yâ sebze-i cennet
La' l-i leb-i dilber mi yâ Kevşer mi nedir bu
- 4 Emvâc-ı müselsel ile bir âb-ı revân mı
Düşmüş ruhuına zülfi mu' anber mi nedir bu
- 5 Sürhî-i ruh-ı pâk midir yoğsa Nazîmâ
Muşafda olan berg-i gül-i ter mi nedir bu

565 (T: 301b, R: 285a, A: 246a) (Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Göründi ' arz idecek ol kamer-' izâr ebrû
Sipihri- hüsn ü bahâda hilâl-vâr ebrû
- 2 Fedâ o çeşm-i siyâha o çîn-i ebrûya
Hezâr-çeşm-i siyâh ile şad-hezâr ebrû
- 3 Siyâh kuhl ile bir sürme-dân kıyâs itdim
Gözümde-dir daği ey dil o vesme-dâr ebrû
- 4 Kime işâret ider şimdi gûşe-i çeşmi
Kime dûçâr ola yâ Rab bugün o çâr-ebrû
- 5 ' Aceb mi muhtârib olsa sefine-i dil ü cân
Ki oldı mevce-i deryâ-yı hüsn-i yâr ebrû
- 6 Bahâ-yı cânâ keser bûs u la' l-i cânânı
Tılsım-ı hüsn olup tığ-ı cân-şikâr ebrû
- 7 Derûnı tır-i kemân-dâr-ı ' aşka oldı nişân
Nazîm'e ' arz ideli yâr-ı gamze-kâr ebrû

566 (T: 301b, R: 285a, A: 246a) (Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Şanma dâğ-ı derûn-ı dildir bu
Gül-i bâğ-ı cünûn-ı dildir bu
- 2 Tıtdı deyr-i cihânı feryâdım
Nâle-i erğanûn-ı dildir bu
- 3 Doldı laht-ı cigerle dîde-i ter
Turfê mecrâ-yı hûn-ı dildir bu

- 4 Hâtır-ı saht-ı yâri nerm eyler
Kimse bilmez fûnûn-ı dildir bu
- 5 Cân-ı Şîrîn'e itdirir feryâd
Vâdi-i Bî-sütûn-ı dildir bu
- 6 Nefs-i emmâre ser-keş olsa nola
Rağş-ı tünd ü harûn-ı dildir bu
- 7 Gönlüne uyma ey Nazîm şakın
Dimesünler zebûn-ı dildir bu

Harfû'l-Hâ

567 (T: 302a, H: 215b, R: 285a) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Girândır çeşm-i dilde hâb-ı gâflet yâ Resûlallâh
Meger bîdâr ide şubh-ı hidâyet yâ Resûlallâh
- 2 Derûnum şu' le-zâr itdi ser-â-ser âteş-i ' işyân
Meger itfâ ide eşk-i nedâmet yâ Resûlallâh
- 3 Nola bâr-ı girân-ı ma' şiyet kıddim dü-tâ itse
Getürmez hâşılı tığ olsa tâkat yâ Resûlallâh
- 4 Ümîd oldur olam âzâde bîm-i hevl-i maşerden
İderseñ maşhar-ı ' ayn-ı ' inâyet yâ Resûlallâh
- 5 Cihân zîr-i nigîniñdir ser-â-ser hükmi-i şer' inle
Saña maşşûsdur mühr-i nübüvvet yâ Resûlallâh
- 6 Muñî' -i bârgâh-ı da' vetiñdir ' âlem ü âdem
Müsellem zâtına emr-i risâlet yâ Resûlallâh
- 7 Metîn-i üstüvâr olsa ' aceb mi çâr-yârıñdır
Çihâr-erkân-ı eyvân-ı şer' at yâ Resûlallâh
- 8 Qabûl eyle meded reddiñle maşrûm itme sulţânım
Seniñ maşzûnuñam sen eyle şefkat yâ Resûlallâh
- 9 Benim de hâlîme raşm eyle hengâm-ı şefâ' atle
' Uşât-ı ümmete rûz-ı kıyâmet yâ Resûlallâh
- 10 Güneh-kârım güneh-kârım güneh-kârım Nazîm-âsâ
Şefâ' at kıl şefâ' at kıl şefâ' at yâ Resûlallâh

568 (T: 302a, H: 215b, R: 285b, A: 246a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Ey olan hâhiş-nümâ şun' -ı Hudâ'nıñ naşşına
Bir nigâh eyle o mâh-ı mihrîbânıñ naşşına

- 2 Muşhaf-ı ruhsârına olmuş dü-levh-i zer-nişân
Dîde-i ' ibretle bak ol ebruvânîñ naqşına
- 3 Câ-yı âsâyış degildir reng ü bûyun seyr idüp
Dil-firîb olma hâzer bâğ-ı cihânîñ naqşına
- 4 Çarh-ı bed-mihriñ dem-â-dem rengdir endîşesi
Düşmemek mümkün midir devr-i zamânîñ naqşına
- 5 Çihre-perdâz-ı ' arûsân-ı ma'ânîdir Nazîm
Âferîn ol sâhîr-i mu'ciz-beyânîñ naqşına

569 (T: 302b, H: 216a, R: 285b, A: 246b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Noқта-i mevhûmedir dirdim dehânîñ şekline
Noқта-i mevhûme teşbîh olsa cânîñ şekline
- 2 Çeşm-i ' âşıkla dem-â-dem cilve eylerken yine
Kimse vâkıf olmadı ol hüsñ ü ânîñ şekline
- 3 Mûy-veş fikr-i der-âğûş itmeden olmuş nizâr
' Âkıbet girdi dil-i şeydâ miyânîñ şekline
- 4 ' Aklı nâkış olduğı gün gibi ey mâh âşikâr
Beñzeden cirm-i hilâli ebruvânîñ şekline
- 5 Bûy-ı ' anber neşr ider zülfünde âh-ı dil Nazîm
Var ise girdi o da bâd-ı şabânîñ şekline

570 (T: 302b, H: 216a, R: 285b, A: 246b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Kârı dönmezdi dil-i zâr u hazîniñ ' aksine
Devr-i dâ'im dönmese çarh-ı berîniñ ' aksine
- 2 Âfitâbı burc-ı âbîden tûlû' itdi şanur
Câm-ı şahbâda bağan ol nâzenîniñ ' aksine
- 3 ' Ârife resm-i mecâzîden haqîkatdir murâd
Râstdır kılsañ nazâr naqş-ı nigîniñ ' aksine
- 4 Görse mir 'ât-ı felekde vâlih ü hayrân ola
Dîde-i mihr ol meh-i zühre-cebîniñ ' aksine
- 5 Çeşm-i terle kâmet-i yâri hayâl eyle Nazîm
Bak derûn-ı cûyda serv-i sehîniñ ' aksine

571 (T: 302b, H: 216a, R: 286a, A: 246b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 İdüp nâr-ı maḥabbetle vücûdun ḳâl pervâne
Düşüp şem' üzre oldı murğ-ı zerrîn-bâl pervâne
- 2 Biri ârâyış-i şûret biri pîrâye-i ma' nâ
Ser-â-pâ ḳaldırır bülbül ser-â-ser ḥâl pervâne
- 3 Kıyâs itme görüp şevḳ-i hezârı şevḳine anıñ
O maḥbûs-ı ḳafes bir beste fâriğ-bâl pervâne
- 4 Firâḳ-ı gülde bâd-ı âh ber-kef bülbül-i şeydâ
Fürûğ-ı âteş-i ' aşḳıyla mâl-â-mâl pervâne
- 5 Mişâl-i gül hezârân-âşinâdır ' andelîb ammâ
Degildir şem' -veş her cânibe meyyâl pervâne
- 6 Hemîşe nâle vü şevvâ ile bir şifte bülbül
Hemîşe sûz ile bir sûhte abdâl pervâne
- 7 Naẓîm eczâsı gül olmaḳ göründi ḥasb-i ḥâlinden
Görüp sûz u güdâz-ı ' aşḳı tutmuş fâl pervâne

572 (T: 303a, H: 216b, R: 286a, A: 246b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Ḳudûm-i şem' e idüp bezl-i cûd pervâne
Tamâm eyledi maḥv-ı vücûd pervâne
- 2 ' Aceb mi ḡonca-i şem' -i münîre baḳdıḳça
Mişâl-i bülbül iderse sürûd pervâne
- 3 Yaḳup vücûdını ḥâkister itdi raḳş-künân
Olup fütâde-i şem' -i şühûd pervâne
- 4 Külâh-ı zerle görüp şem' -i bezmi şevḳinden
Semâ' a başlayup itdi sücûd pervâne
- 5 Naẓîm olmadadır nâr-ı ' aşḳ ile sûzân
Olup müdâvim-i ism-i Vedûd pervâne

573 (T: 303a, H: 216b, R: 286a, A: 247a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Benim ḥâlîm dil-i zâr itdi müşkil bir de cânâne
Belâdır ' âşîḳ-ı şeydâya bir dil bir de cânâne
- 2 Nola âḡişte-der-ḥûn olsa murğ-ı cân-ı nâlânım
Ki tîğ-ı ' aşḳ itdi nîm-bismil bir de cânâne

- 3 Düşer gâhî maḥall-i der-kenâr ammâ budur kaydım
Arada 'arz-ı hâle şerm hâ'il bir de cânâne
- 4 Nola dîvâne olsam pây-ı 'aqlım itdiler feryâd
O gîsûlar giriftâr-ı selâsil bir de cânâne
- 5 Hücûm-ı seyl-i ḥasret itdi başımdan Nazîm-âsâ
Beni 'aşk itdi böyle pây-der-gil bir de cânâne

574 (T: 303a, H: 216b, R: 286b, A: 247a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Dil-i şeydâ henüz agyâre maḥrem yâre bîgâne
Ne çâre derd imiş nâ-çâre maḥrem çâre bîgâne
- 2 'Aceb mi meclis-i vuşlatda da giryân ise 'âşık
Hezâr olsun mı hiç gülzâra maḥrem zâra bîgâne
- 3 Nola Manşûr-veş ḥüsünin görüp dil ḳalsa zülfinde
Ki olmaz ru'yet-i didâra maḥrem dâra bîgâne
- 4 Dili bend itse zülfi tâb-ı ruḥsârı ider sûzân
Degildir berhemem zünnâra maḥrem nâra bîgâne
- 5 Nazîm el çekdi bâzâr-ı metâ' -ı zühd ü taḳvâdan
Gönül kim oldu bir mekkâre maḥrem kâra bîgâne

575 (T: 303a, H: 216b, R: 286b, A: 247a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Bâde la' l-i leb-i cânâne zeḳan peymâne
İşte gör böyle olur tevbe-şiken peymâne
- 2 Şûret-i câmla açılmaz idi lâle vü gül
Olmasa zîb-dih-i bezm-i çemen peymâne
- 3 Genc-i Cemşîd ayağında nola bezl itse müdâm
Gâh yâḳût gehî dürr-i 'Aden peymâne
- 4 Her gören mihr ü mehi iki ḥabâb itdi kıyâs
Nice Cemşîd'e şunuldu bu kühen peymâne
- 5 Bâdesi âb-ı ḥayât olsa çekersem sensiz
Dâğ-ı miḥnet ola ey ḡonca-dehen peymâne
- 6 Eylemiş ḥasret-i la' liñle meyin ḥûn-ı derûn
Çeşmimi meclis-i 'aşḳında iden peymâne
- 7 Her fûrûḡım ide bir mihr-i cihân-tâb Nazîm
Olsa ḥurşîde eger tâb-fiken peymâne

576 (T: 303b, H: 217a, R: 286b, A: 247a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Ğamze mestâne vü ol çeşm-i siyeh mestâne
Fitne sâķî-i mey-i ' işve nigh mestâne
- 2 Ser-i râhında o şûhuñ hâzer ey dil ki gelür
Girih-i turre be-hem tarz-ı küleh mestâne
- 3 Fikr-i la' liyle çeker her biri bir câm-ı neşât
Rûz u şeb olsa nola mihr ile meh mestâne
- 4 Yine mâ 'il olup kaldı zenaĥdânınla
Oldı bî-çâre dil üftâde-i çeh mestâne
- 5 Yâr âşüfte dil âşüfte pür-âteş ' uşşâķ
Pâdişeh mest gedâ mest sipeh mestâne
- 6 Nice ' âşıkda kalur şabr ki ol çeşm-i siyâh
Gâh maĥmûr-ı mey-i nâz ola geh mestâne
- 7 Açmadım râz-ı dili dilbere meclisde Nażîm
İtmedim âh murâd üzre güneh mestâne

577 (T: 303b, H: 217a, R: 287a, A: 247b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Ruĥuñ ' aks eyleyüp oldı dil-i bî-kîne şad-pâre
Belî te 'şîr-i âteşden olur âyîne şad-pâre
- 2 El urmuş şâne çîn-i zülf-i müşgîn-târ-ı dil-dâra
Olurken dem-be-dem sine-be-sine yine şad-pâre
- 3 Alup bûy-ı dehânın ğoncalar kâkülde olmuşlar
Girîbân çâķ ĥûn-âlûde dâmen sine şad-pâre
- 4 O şûhuñ olmasaydı çâķ çâķ-i ğonca-i la' li
Gülûñ olmazdı böyle geydüĝi peşmîne şad-pâre
- 5 Nażîm-âsâ yeñiden ĥul yazıldıķ bir şeh-i ĥüsne
Beyâza çıķdı oldı defter-i dîrine şad-pâre

578 (T: 304a, H: 217a, R: 287a, A: 247b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Olup ĥavf-ı ĥücûm-ı ğamzeden şad-pâre âyîne
Taĥammül itmedi bir vech ile didâra âyîne
- 2 Ğamından zerd iken rûyum cemâlin ' arz ider şanma
Dutar za' f-ı ruĥın görsün diyü bîmâra âyîne

- 3 Yüzün hürşide gösterdikde çeşmim hîre-nâk oldı
Meger dutmuş o meh-rû mihr-i pür-envâra âyîne
- 4 Ruḡ-ı dil-dârı havfdan görmemişdi gördi şâd oldı
Yine açdı gözün gönlin hele bir pâre âyîne
- 5 Şikeste şanma göstermiş Nazîmâ rûy-ı zîbâsın
Perîşân bîm-i ‘aks-i gâmzesinden yâra âyîne

579 (T: 304a, H: 217b, R: 287a, A: 247b)

(Mef’ ulü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

- 1 Bir zaḡm-ı tâze açdı o nâ-mihribân yine
Çan ağla ey gönül demidir bir zamân yine
- 2 Ardınca kaldı dîdelerim ol perî-veşiñ
Bir anda hem göründi hem oldı nihân yine
- 3 Şayd-ı hümâ-yı câna kuruldı hezâr-hayf
Tîr-i nigehle iki kemân ebruvân yine
- 4 Gîsû-yı ‘anberînine şûrîde dil esîr
Müşgîn kemend-i zülfine üftâde cân yine
- 5 ‘Îd oldı dest-bûsına degmez mi dilberîñ
Yâ Rab Nazîm-i dil-şüde vü nâ-tüvân yine

580 (T: 304a, H: 217b, R: 287b, A: 247b)

(Fâ’ ilâtün Fâ’ ilâtün Fâ’ ilâtün Fâ’ ilün)

- 1 Nâfe-rîzân çîn-ber-çîn oldı gîsûlar yine
Müşgi tekrâr itdi hûn ol ‘anberîn-mûlar yine
- 2 Bağrımı deldi ḡadeng-i gâmezeye ruḡşat virüp
Tîrini atdı kemânın yaşdı ebrûlar yine
- 3 Zîr-i tâḡ-ı ebruvânda ol iki hâli gören
Der-kemîn olmuş kemân-ber-düş hindûlar yine
- 4 Şâḡlardır kim açılmış tâze tâze gülleri
Dâḡlarla zeyn olup yer yer o bâzûlar yine
- 5 Bûy-ı zülfün ol ḡazâl-i ḡüsnüñ almışlar Nazîm
Düşdi bu sevdâ ile şahrâya âhûlar yine

581 (T: 304a, H: 217b, R: 287b, A: 247b)

(Mef’ ulü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

- 1 Mir’ât-ı mihr gerçi ki uymaz her âyine
Jeng-i zevâl-i didedir ammâ herâyine

- 2 Lebrîz olunca sâgarı peymânesi tolar
Varmaz felekde devr-i meh-i enver âyine
- 3 Ma' mûre-i derûnıma düşmezdi böyle şûr
Sultân-ı 'aşk kınmasa gönülüm sarâyına
- 4 Dûlâb-ı çarhı döndürürüz seyl-i eşk ile
Nevbet düşerse nakl olunur mâcerâ yine
- 5 Kayd-ı cihândan oldı emîn bir cünûn ile
Kays'ın Nazîm reşk iderim 'aql u râyına

582 (T: 304b, H: 218a, R: 287b, A: 248a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Yâr dökmüş zülfini ol kadd-i bâlâ üstine
Güyyâ fâvus-ı cennet kındı Tûbâ üstine
- 2 Tâb-ı mey hoy-gerde-i nâz eylemiş ruhsâresin
Jâle-i terdir dökülmüş verd-i ra' nâ üstine
- 3 'Anberîn gîsû siyeh-pûş eylemiş ol 'ârızı
Ka' be'niñ örtüldi müşgîn-kisve gûyâ üstine
- 4 Bir çemen-zâra döşenmiş sünbül-i sîr-âbdır
Kâküli düşdükçe ol haft-ı mu'tarrâ üstine
- 5 Câm-ı şahbâda kıyâs itme görüp şekl-i habâb
Zevrağ-ı hum bâd-bânın açdı deryâ üstine
- 6 Var ise nev-rûzıdır şâh-ı bahârın bâğda
Geydi rengin câmesin her nağl-i zîbâ üstine
- 7 Vechi vardır nazmını kilk-i 'u'fârid ey Nazîm
Yazsa levh-i âfitâb-ı 'âlem-ârâ üstine

583 (T: 304b, H: 218a, R: 287b, A: 248a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Şabâdan kâkülün oldukça cânâ halka-ber-halka
Olur dūd-ı dil-i 'uşşâk-ı şeydâ halka-ber-halka
- 2 Berât-ı hüsn ile itmiş seni ser-hayl-i ma'hubân
İden kâküllerin mânend-i tuğrâ halka-ber-halka
- 3 O deñli dâğ-ber-dâğım ki süz u tâb-ı mihrîñle
Tenimde zerre-veş oldı ser-â-pâ halka-ber-halka
- 4 Döküldükçe olur ruhsârına ol zülf-i ham-der-ham
Tılsım-ı behcetinde ejder-âsâ halka-ber-halka

- 5 Zenaḥdânın ḥayâl itdikçe çeşmim girye-ḥîz olsa
Olur girdâb-ı baḥr-i ‘aşk gûyâ ḥalka-ber-ḥalka
- 6 Şabâ pür-çîn-i naḥvet eylemiş kâküllerin olmuş
Dil ü câna kemend-i bend-i sevdâ ḥalka-ber-ḥalka
- 7 Ḥazer şad-el-ḥazer gîsû-yı pîç-â-pîç-i dilberden
Ki dâm-ı ‘aql-ı ‘âşıkdır Nazîmâ ḥalka-ber-ḥalka

584 (T: 305a, H: 218a, R: 288a, A: 248a)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Miyânın ḳocdurur şad-vaz‘-ı güstâḥânededen şoñra
Ḥaṭı geldikde la‘ lin emdirir ammâ neden şoñra
- 2 Diler ‘özrin nice evzâ‘-ı güstâḥânededen şoñra
Olur hüşyâr mest-i câm-ı nâz ammâ neden şoñra
- 3 İder şimdi perîşân dillerin cem‘ iyyetin zülfi
Veli bilmem girîbânın alur mı şânededen şoñra
- 4 Olup gül cümleten eczâsı nâr-ı ‘aşkda yanmışken
Nice ‘âşık dinürmüş bülbüle pervânededen şoñra
- 5 O rûy-ı ḥâl-dârı seyr idelden bî-ḳarâr oldu
Dili kimler tuta bilmem bu âb u dânededen şoñra
- 6 Olup hem-dem o mest-i nâz ile keyfiyyet-i ḥâlim
Açılsam bezm-i meyle bir iki peymânededen şoñra
- 7 Cihânı dâstân-ı ‘aşkı tutmuşdur ḳıyâs eyle
Añılmaz Ḳays’ın aḥvâli dil-i divânededen şoñra
- 8 Nazîm-âsâ nişâr it naḳd-i cânı pâyma evvel
Vişâl ümmîdin eyle ey gönül cânânededen şoñra

585 (T: 305a, H: 218b, R: 288a, A: 248b)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Gelür ḥançer-be-kef ol mest-i nâz âheste âheste
Nola cân vîrseler ehl-i niyâz âheste âheste
- 2 Taḥammül eyle cevr-i dil-rübâya yan yaḳıl ey dil
Aña te ‘şîr ider sûz u güdâz âheste âheste
- 3 Gider naḥcîr-gâh-ı ‘aşka murgân-ı dili şayda
Elinde dâm-ı zülf-i fitne-sâz âheste âheste
- 4 Felekdir böyle ḳalmaz ey dil-i şeydâ seni bir gün
Alur âḫir ele ol dil-nüvâz âheste âheste

- 5 Ciger kanıyla tahrîr itmede vaşf-ı leb-i yâri
Nazîmâ hâme-i mu'ciz-tırâz âheste âheste

586 (T: 305a, H: 218b, R: 288b, A: 248b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilâtün)

- 1 Hümâr-ı 'işveden olmuş mizâc-ı nâz şikeste
'Aceb mi olsa gamından dil-i niyâz şikeste
- 2 Yine cihâna mübârek hezâr-fitne vü âşüb
Henûz itdi külâhın o 'işve-bâz şikeste
- 3 Hezâr-dâğ ile itmiş ten-i nizârımı pür-güş
Zebânîñ eyleyen ey şûh-ı dil-nüvâz şikeste
- 4 Hevâ-yı sırr-ı lebiñde göreydi cünbiş-i gamzeñ
Olurdi havf ile bâl-i hümâ-yı râz şikeste
- 5 Raşam-zen olsa gelen seng-i cevri dilbere bir dem
Nazîm ola ser-i kilik-i sühan-tırâz şikeste

587 (T: 305b, H: 218b, R: 288b, A: 248b)

(Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün)

- 1 Mey rîhte meyhâne der ü bâm şikeste
Hep hâtır-ı rindân-ı mey-âşâm şikeste
- 2 Gül-gûn kadeh çıkdı ayağdan nola olsa
Hemvâre 'inân-ı mey-i gül-fâm şikeste
- 3 Keyfiyyet-i rindân o kadar bî-mezedir kim
Taşvîrde de bezm tehî câm şikeste
- 4 Deryâ-yı meye bâd-ı kazâ virdi temevvüc
Olsa yeridir zevrağ-ı ârâm şikeste
- 5 Şad-pâre göreliden kadeh-i meclisi oldı
Mir'ât-ı ümid-i dil-i nâ-kâm şikeste
- 6 Ser-püşü alınmaz mı dañi câm-ı şarâbîñ
İtmez mi külâhın o gül-endâm şikeste
- 7 Kâşâne-i dil olsa Nazîmâ nola vîrân
Mey rîhte câm-ı tarab-encâm şikeste

588 (T: 305b, H: 219a, R: 288b, A: 248b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Gonca büy-ı gül-i rüyuñla demâğ-âşüfte
Nefha-i zülfüñ ile sünbül-i bâğ âşüfte

- 2 Şevk-i hâl-i ruḥ-ı pür-tâb-ı şafâ-baḥşın ile
Ola tâ ḥaşra dek lâlede dâğ âşüfte
- 3 Ğayret-i berk-i cemâliñle olur meclisde
Şem' -i ḥurşid-i münîr olsa çerâğ âşüfte
- 4 Böyle ser-geşte-i 'aşk olmaz idi olmasa ger
Elde 'aks-i leb-i la' liñle ayağ âşüfte
- 5 'Âşık ol mertebe âvâre gerekdir ki Nazîm
Ola şad-ḥayret ile künc-i ferâğ âşüfte

589 (T: 305b, H: 219a, R: 289a, A: 249a)

(Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Gülbang-i âh germi-i nev virdi dâğıma
Şavt-ı nefir-i 'aşk çalındı kulağıma
- 2 Kendü eliyle yâr elif çekdi sîneme
Ol bâğ-bân-ı ḥüsn kalem urdı bâğıma
- 3 Naqd-i sirişk eyledi pür-dâğ cismimi
Abdâl-ı 'aşkam aççe döküldi çerâğıma
- 4 Olsam 'aceb mi 'aql ile bîgâne bād-ı 'aşk
Bir bûy-ı âşinâyî getürdi demâğıma
- 5 Mest-i müdâm-ı meclis-i 'aşkam ey Nazîm
Dîvânelerde kimse el urmaz ayağıma

590 (T: 306a, H: 219a, R: 289a, A: 249a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Tâlib-i cânân dil ü cân naqdin eyler bâḥte
Tayy olunmaz ol beyâbân ser-kadem nâ-sâḥte
- 2 'Aşk itmiş serv-i âzâdın ayağın bağ ile
Tavk-ı 'aşka eylemiş teslim-i gerden fâḥte
- 3 'Aşk tûmâr eyleyüp tâk-ı cünûna itdirir
Nâme-i nâmûsını çok 'âkıliñ endâḥte
- 4 Telḥ-kâm olmaz ḥabîş kand ile şîrin-mezâk
Çâşnî-i 'aşk bilmez zevk u gam teşne-i ḥaste
- 5 Âh-ı 'âşıkdan ḥazer kim ḥançer-i elmâdır
Eylemiş üstâd-ı ḥikmet 'aşk ile perdâḥte
- 6 Sâyesinde hoş geç ey dil bayrağı altında ol
Eylemiş râyâtını sultân-ı 'aşk efrâḥte

7 Mülk-i dile yer kalur mı şabr u ârâma Nazîm
Her tarafından leşker-i ‘aşk u maḥabbet tâḥte

591 (T: 306b, H: 219b, R: 289a, A: 249a)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

1 Bâğa vardım gülsitân-ı kûyı geldi yâdıma
Sünbülinden zülf-i ‘anber-bûyı geldi yâdıma

2 Alı al olmuş çemende gülleri gördüm seḥer
Yâriñ âb u tâb-ı reng-i rûyı geldi yâdıma

3 Seyr idüp serv ü çemân-ı kâmet-i dil-cûsını
Çeşmimiñ tuğyân-ı hûnîn-cûyı geldi yâdıma

4 Dîde-i ‘ibretle baḥdım lâle-i pür-jâleye
Dâğ-ı ‘aşkıñ dilde şüst ü şuyı geldi yâdıma

5 Ḳayd-ı ğamdan dilde bir âzâde leb buldum Nazîm
Dilberiñ ğisû-yı müşġîn-mûyı geldi yâdıma

592 (T: 306b, H: 219b, R: 289a, A: 249a)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

1 Bâğa vardım kûy-ı dilber geldi ol dem ḥâtıra
Gül görüp yâr-i semenber geldi ol dem ḥâtıra

2 Ḥasret-i didâr ile tuğyân-ı enhârı görüp
Mâcerâ-yı dîde-i ter geldi ol dem ḥâtıra

3 Seyr idüp müşġîn sevâd-ı levḥ-i mâh-ı enveri
Ol siyeh-çerde ḥaḫ-âver geldi ol dem ḥâtıra

4 Âḫ kim bir leylî-i devrâna tâ key dūş olup
Miḫnet-i Mecnûn ser-â-ser geldi ol dem ḥâtıra

5 Fikr idüp her bir kemâlin bir zevâli olduğın
Vuşlat u hicrân berâber geldi ol dem ḥâtıra

6 Çeşmimiñ fevvâre-i hûn olduğın yâd eyleyüp
Giryte itdim eski demler geldi ol dem ḥâtıra

7 Kûy-ı dil-dârı görüp pür-nâliş-i ‘uşşâḫdan
Şûriş-i şahrâ-yı maḫşer geldi ol dem ḥâtıra

8 Ža‘ f-ı ğamdan üstühân-ı sîneme itdim nazar
Ser-güzeştım naḫl-i mıstar geldi ol dem ḥâtıra

9 Nûr gördüm ḳadre irdim zülf-i dilberle Nazîm
Ol dü-ruşâr-ı münevver geldi ol dem ḥâtıra

593 (T: 306b, H: 219b, R: 289b, A: 249b)(Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilün)

- 1 Kevşer añsam leb-i dildâr gelür hâtırıma
Hûr yâd olsa benim yâr gelür hâtırıma
- 2 Baqamam sünbül-i bâğa beni âşüfte ider
O iki turre-i tarrâr gelür hâtırıma
- 3 Qays u Ferhâd gibi gerçi ki âvâre-dilem
Lîk ne deşt ü ne kühsâr gelür hâtırıma
- 4 Gülüñ eṭrâfını almış göricek hârları
Yâr ile şoḫbet-i aḡyâr gelür hâtırıma
- 5 Nazarım serv ü tezerv-i çemene olsa düçâr
O sehi-kâmet o reftâr gelür hâtırıma
- 6 Pes-i şandûka-i sînemde dil itdikçe figân
O dü-ebrû-yı kemân-dâr gelür hâtırıma
- 7 Fikr-i cem^ç iyyet-i sâ mân u şekîb itdikçe
Benim ol gözleri Tâtâr gelür hâtırıma
- 8 Gûş idüp zezeme-i bülbül-i gülzârı benim
Nâle-i murḡ-ı dil-i zâr gelür hâtırıma
- 9 Şem^ç -veş hânde iderken nola giryân olsam
Ey Nazîm eyledigim zâr gelür hâtırıma

594 (T: 306b, H: 220a, R: 289b, A: 249b)(Mefâ^ç ilün Mefâ^ç ilün Mefâ^ç ilün Mefâ^ç ilün)

- 1 Olup yer yer nümâyân çîn-i ^ç işve ol cebîn üzre
Döküldi çâr-mevc-i fitne fülk-i ^ç aql u dîn üzre
- 2 Müselsel mevc ile âb-ı muşaffâdır kıyâs itdim
^ç İzârında görüp zülfüñ o ḫaṭṭ-ı ^ç anberîn üzre
- 3 Ser-i kûyuñda çoḡdan hâk olurum ḫavfım oldur kim
Şabâ toz ḡondura nâgeh o zülf-i çîn çîn üzre
- 4 Tarâvetde nazîriñ yok diyü cânâ ḫaṭ-ı la^ç liñ
Melâḫat ḫüccetinde şekl-i imzâdır nigîn üzre
- 5 Ola şad-reşk ile tekrâr pür-ḫûn nâfe-i âhû
Şabâ neşr itse bûy-ı turreñi iqlîm-i Çîn üzre
- 6 Seher ruḡsâr-ı pür-tâbiñda gördüm zülf-i müşḡiñiñ
Dökülmüş sünbül-i sîr-âb gûyâ yâsemîn üzre

- 7 Nazîm-âsâ nola taḥsîn iderse gûş iden bir ân
Âvâre ḥâme-i mu'ciz-dem ü siḥr-âferîn üzre

595 (T: 307a, H: 220a, R: 290a, A: 249b)

- (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
1 Dökülmüş zülf-i müşgîniñ o ḥaṭṭ-ı 'anberîn üzre
Gulû itdi sipâh-ı Çîn'dir mağrib-zemîn üzre
- 2 Sipih-r-i ṭal' atînde münḥasif bir mâh zann itdim
Görünce ṭurre-i 'anber-şemîmiñ o cebîn üzre
- 3 'Aceb mi pîç ü tâba düşse ḥavfından dil-i ḥûbân
Şikenc-i kâkülûñ olduḡça cânâ çîn çîn üzre
- 4 Cebîniñden 'araḡ-rîzân olup gûyâ ḡararmışdır
Degildir ḥâller yer yer o rûy-ı âteşîn üzre
- 5 Nola bûy-ı ḡaḡîḡatden ḡaber-dâr olmasa hergiz
Deḡâniñ naḡş olunmuş ḡoncadır gûyâ nigîn üzre
- 6 Şabâ rûyuñda taḡrîk eyleyüp kâküllerîñ şandım
Per ü bâl açdı bir ṭâvûsdur ḡuld-ı berîn üzre
- 7 Hümâ-yı evc-gâh-ı himmet ol ey dil Nazîm-âsâ
Felek ferş itse başma atlas-ı çarḡı zemîn üzre

596 (T: 307a, H: 220b, R: 290a, A: 250a)

- (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
1 Degil ḡâl-i siyeh ruḡsâr-ı tâb-endâz-ı yâr üzre
Yed-i ḡudretle ḡonmuş noḡtadır gûyâ 'izâr üzre
- 2 Ya bir pervâne-i bezm-âşinâ-yı ḡüsn ü behcetdir
Perin yaḡmış düşüp şem' -i cemâl-i tâb-dâr üzre
- 3 Ya bir hindûdur ol kim ḡıble-gâhı ḡarf-i âteşdir
İderken secde düşmüş nâr-ı ḡüsn-i pür-şerâr üzre
- 4 Ya 'aks-i merdüm-i çeşm-i dil-i 'âşîḡ nümâyândır
Ya aḡker-pâredir sönmüş düşüp bir cûy-bâr üzre
- 5 Ya dest-i şun' ile ḡonmuş nişândır vech-i pâḡinde
Ki zib-i ḡüsn için dâ'im Nazîmâ bir ḡarâr üzre

597 (T: 307b, H: 220b, R: 290a, A: 250a)

- (Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilâtün)
1 Getürdi zülf ü ḡaṭından şabâ ḡaber ḡaber üzre
Göründi cân u dile her ṭaraf sefer sefer üzre

- 2 Metâ^ç-ı şabrımı geh çeşmi geh nigâhı dağıtdı
İşâbet eyledi sermâyeme zarar zarar üzere
- 3 Hıat-ı lebiyle degil ebruvânı bâni-i kudret
Cemâli kaşrını tarh eylemiş kemer kemer üzere
- 4 Hadeng-i nâle-i dilden hazer ki eyler işâbet
Tokuз felek gibi çutsañ eger siper siper üzere
- 5 Defîne-zâr-ı hikemdir ‘aceb mi ey dil-i pür-şûr
Yıkılsa mülk-i derûn kalmasa hâcer hâcer üzere
- 6 Nola kavâfil-i dil olsa her kademle perîşân
Tarîk-i ‘aşkla lâbûd olur hatar hatar üzere
- 7 Nazîm kûyına cân atsa vechi var dil-i ‘uşşâk
Getürdi şabâ zülf ü hâtından haber haber üzere

598 (T: 307b, H: 220b, R: 290b, A: 250a)

(Mefâ^ç ilün Fe^ç ilâtün Mefâ^ç ilün Fe^ç ilâtün)

- 1 Kızardı ruhları mey çeşm-i mest-i yâra gelince
Açıldı hep gül ü nergis dem-i bahâra gelince
- 2 Şeb-i niyâzda kaddim mişâl-i hâle ham oldu
Felekte ol meh-i nâ-mihribân kenâra gelince
- 3 Dem-â-dem eşk-i terim dâğ-ı sînem üzere revândır
Figân ki hûn olur ol da bu lâle-zâra gelince
- 4 Gül itdi ceybini çâk oldu gönca derd ile dil-hûn
Çemende lâle-i şad-pâre bağı yara gelince
- 5 Hemân vefâyı o kâfir rakîbe itmede dâ’im
Cefâ vü cevri ü sitemdir Nazîm-i zâra gelince

599 (T: 307b, H: 221a, R: 290b, A: 250a)

(Mefâ^ç ilün Mefâ^ç ilün Mefâ^ç ilün Mefâ^ç ilün)

- 1 O şûh-ı pür-cefâ hüsniyle mağrûr oldu gitdikçe
Serim dâğ-ı gam-ı mihriyle pür-şûr oldu gitdikçe
- 2 Derûnumda tenimde dilde derd-i yârdır ancağ
Cünûn-âbâd-ı miñnet ya’ ni ma’ mûr oldu gitdikçe
- 3 Bulur tîr-i ümîdim menzil-i maşşûdın elbette
Nişân-ı hâhiş-i dil gerçi kim dûr oldu gitdikçe
- 4 Şikest itse revâdır pençe-i hırşîd-i raşşânı
O mâhîñ hüsni-i ‘âlem-gîri pür-zûr oldu gitdikçe

- 5 Nola âvâze-i nazmıyla dolsa gûşî âfâkıñ
Nazîm-i pür-hüner gün gibi meşhûr oldu gitdikçe

600 (T: 307b, H: 221a, R: 290b, A: 250b)

(Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)

- 1 Mebzûl sühân feyz-i Hüdâ-dâd yerinde
Çarh olsa meşârif nola îrâd yerinde
- 2 Gülşende gönül bulmayup âh eyledi yâri
Yeller eser ol serv-i ser-âzâd yerinde
- 3 Kûyında figânım işidüp merhâmet itmez
Bîdâd ider ol şâh-ı hüsn dâd yerinde
- 4 Gülzâra gelüp ' işve vü nâz ile şalındı
Biñ şîve ider ol kad-i şimşâd yerinde
- 5 Bir âfete var ise Nazîm oldu yine düş
Yoğdur dil-i âvâre vü nâ-şâd yerinde

601 (T: 308a, H: 221a, R: 291a, A: 250b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 ' Anberîn turrelerin ol ' ârîz-ı ter devrinde
Fitnelerdir ki zuhûr itdi kamer devrinde
- 2 Sâkiyâ zülf ü ruhuñ kâdr ile ' id itdi bize
Gör neler var kadehiñ şâm u seher devrinde
- 3 Şimdi fânûs-ı felek nağş-ı emel göstere
Kalmadı görmedik eşkâl ü şuver devrinde
- 4 Gerdişinden hâzer it sâkî-i dehrîñ oldur geçer
Bâde-i câm-ı tarab hûn-ı ciger devrinde
- 5 Balsa bir hâtır-ı âzâdeyi âvâre ider
Çarhuñ âsâyişe yer var mı meger devrinde
- 6 Bende-i halka-be-gûş-ı der-i Mevlânâ'yuz
Şâhlar bağladı ' aşkıyla kemer devrinde
- 7 Hân Selim'iñ nazâr-ı luftî Nazîm'e yetişür
Kâm-yâb olmadadır tıfl-ı hüner devrinde

602 (T: 308a, H: 221b, R: 291a, A: 250b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Duğûl-i halka-i bezm-i vişâliñ kânde ben kânde
Gedâ hem-şoğbet olmaz şâh ile ben kânde ben kânde

- 2 Bulunmaz gevher-i pâk-i maḥabbet kûh u şahrâda
 Tarîk-i ‘aşk kande semt-i Ḳays u Kûh-ken kande
- 3 Mişâl-i zer şarardı rûy-ı zerdim derd ile sensiz
 Baña kâr itdi mihriñ kande sen ey sîm-ten kande
- 4 O deñli pençe şaldı ‘aşk kim fark eylemem cânâ
 Girîbân kande dâmen kande cân kande beden kande
- 5 Unutdursam nola eş‘âr-ı ğayrı nazm-ı pâkiñle
 Nazîmâ vefk-ı tâze kıla taḳvîm-i kühen kande

603 (T: 308a, H: 221b, R: 291a, A: 250b)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Nihâyet yok kaçâ-yı ‘aşka menzil kande ben kande
 Güzer-ğâhım miyân-ı baḫr u sâhil kande ben kande
- 2 Cihân müştâk-ı rûyuñ ben helâk-i dûrî-i kûyuñ
 Gör inşâf eyle sen de nîm-bismil kande ben kande
- 3 Ḥayâl-i kâkülüñle mestî-i şahbâ-yı la‘liñle
 Daḫi rûz-ı ezelden bilmezem dil kande ben kande
- 4 Nigâhiñ aldı ‘aqlım ben seni teşhîr kaydında
 Füsûn ü mekrde câdû-yı Bâbil kande ben kande
- 5 Nazîmâ şaḫs-ı himmet küşte-i şemşîr-i baḫtımdır
 Yine şekvâ felekden hayf kâtil kande ben kande

604 (T: 308b, H: 221b, R: 291b, A: 251a) (Mef‘ ulü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Naḫd-i niyâz ḳalmadı verdik zamân ile
 Biz de o mest-i nâzı severdik zamân ile
- 2 Ğam-hâr idik cemâlini bir laḫza görmesek
 Yârîñ ğam-ı firâḳını yerdik zamân ile
- 3 Ḥamyâze-rîz-i sâğarımız mihr ü mâh idi
 Şahbâ-yı la‘l-i yâr çekerdik zamân ile
- 4 Şimdi riyâz-ı behceti olmuş benefşe-zâr
 Gül-berg-i bâğ-ı ḫüsnini derdik zamân ile
- 5 Hep geldi çıkdı dilbere ḫatıñ gelür çıkar
 Mağrûr olma ḫüsnüñe derdik zamân ile
- 6 Çıkmaz henüz dâ’ireden taşra ol perî
 Gelmezdi bezme da‘vet iderdik zamân ile

7 Gel gör Nazîm başımıza geldi ‘âkıbet
Dîvânegân-ı ‘aşka gelürdük zamân ile

605 (T: 308b, H: 222a, R: 291b, A: 251a)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Gören haţ-âver o mâhı şanur bu kâmetle
Ki kıpdı fitne-i âhîr zamân kıyâmetle
- 2 Bu şeb güzâriş-i gâmdan mişâl-i pervâne
O şem‘-i nâza gönül yan yakıl harâretle
- 3 Açılmaya o güli görse gonca-i cennet
Hezâr perde-i şerm ile şad-ı hacâletle
- 4 Nigâh-ı nâza mir’ât olur mı tâb-âver
Ki ‘aks-i hüsni halâş olmada selâmetle
- 5 ‘Aceb mi alsa terâzû-yı dîdeye hûbân
Ki Yûsuf olsa o meh tartılır melâhatle
- 6 Bize hikâyet-i Ferhâd u Kays hüccet idi
Bilirse ‘aşk u mağabbet eger rivâyetle
- 7 Nazîm taşfiye-i bâtın eyle dil-şâf ol
Hum-ı şarâb gibi zevk u şevk u hâletle

606 (T: 309a, H: 222a, R: 291b, A: 251a) (Mef‘ ilü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Göster tezerve cünbişi refât-ı germle
Bildir edâyı tûtiye güftâr-ı germle
- 2 Başla hırâma cilve-gehiñ pür-nem eylesin
Sakķâ-yı dîde eşk-i güher-bâr-ı germle
- 3 Hep bey‘ u cevher-i dil ü cândır ki şehr-i ‘aşk
Her sû revâc bulmada bâzâr-ı germle
- 4 Ol mâh-pâre şa‘ şa‘ a şanma kemendine
Almış gâzâl-i hâveri ruhsâr-ı germle
- 5 Olsun hırâm-ı kıddiñe meftûn dil-i Nazîm
Göster tezerve cünbişi refât-ı germle

607 (T: 309a, H: 222a, R: 292a, A: 251a)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Geçdi bir neşveyle dil dünyâ vü ‘uqbâdan bile
Fârîğ oldu meclis-i Firdevs ü havrâdan bile

- 2 Bir ‘aceb hâhişdedir kim dâmen-efşândır müdâm
Mîve-i ümmîd ü gül-berg-i temennâdan bile
- 3 Bir gınâ virmiş aña zevk-i fenâ kim istemez
Bir dilim nân süfre-i çarh-ı mu‘allâdan bile
- 4 Tâb-ı mihr-i ye’s ile ser-germ olursa eylemez
Deşt-i himmetde recâ-yı sâye tûbâdan bile
- 5 Dil ki istiğnâya istiğnâ ider dîvânedir
Bî-ğaberdir guşsa-i imrûz u ferdâdan bile
- 6 Bir şarâbîñ mestidir kim rûy-gerdândır henüz
Zevk-i bezminden cihânîñ câm-ı şahbâdan bile
- 7 Şâhid-i câhın dile ‘arz itmesün çarh ey Nazîm
Ser-be-ceyb-i nâzdır seyr ü temâşâdan bile

608 (T: 309a, H: 222b, R: 292a, A: 251b)

(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Hüsni dîvâne ider Yûsuf-ı Ken‘ân’ı bile
Çeşmi kaçd-ı dil ü cân itmede müjgânı bile
- 2 Yanalı şem‘-i ruhı bezm-i sipihriñ olmuş
Mihri pervâne-i ‘aşkı meh-i tâbânı bile
- 3 Yine bir Yûsuf-ı şânî beni kul eyledi kim
Göreniñ çâk ola dâmânı girîbânı bile
- 4 Reh-i cânâna şarf olsa ‘aceb mi ‘ömrüm
‘Âşkıñ yâra fedâ başı ile cânı bile
- 5 Lâl olursam nola hayretle görüp ruhsârîñ
Sihr ider her nigehi gamze-i fettânı bile
- 6 Nabz-girân-ı mağabbetle tabîb oldur kim
Muqtezâ-yı maraz-ı haste-i hicrânı bile
- 7 Tutsa dehri nola efsûn-ı kelâmıyla Nazîm
Kalemi sihr-beyân tab‘-ı sühan-dânı bile

609 (T: 309b, H: 222b, R: 292a, A: 251b) (Mef‘ ülü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 ‘Aşkıñla hüsñüñ eyledi câ dilde didede
Sensiz henüz cilve-nümâ dilde didede
- 2 Pinhân u âşikâne saña ‘aşık olmasam
Olmazdı böyle hüzn ü bükâ dilde didede

- 3 Tarḥ-ı sevâd şanma görüp ‘aks-i ḥâliñi
Naş itdi kilik-i şun‘-ı Ḥudâ dilde dîdede
- 4 Geh girye eylerim ğam-ı ‘aşkıñla ğâh âh
Bâkî henüz o âb u hevâ dilde dîdede
- 5 Meyl eylese Nazîm görüp şâyed ol perî
Bu nev-zemîn olursa revâ dilde dîdede

610 (T: 309b, H: 222b, R: 292b, A: 251b)

(Mef‘ ülü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Zeyn eyle dâĝ u zaḥmı gönül serde sînede
Olsun şüküfte lâle vü gül serde sînede
- 2 Çeşmimde cûy-ı eşk derûnumda baḥr-i ‘aşk
Âmîziş itdi cüz’ ile kül serde sînede
- 3 Kaddiñ hevâsı germî-i mihriñle her taraf
Sultân-ı ‘aşka açdı sübül serde sînede
- 4 İtdi ḥurûş cûy-ı ğam u cûş-ı nehr-i ‘aşk
Ebrû vü üstühânımı bil serde sînede
- 5 Dâĝ-ı cünûn başında lik şevki dildedir
Besdir Nazîm'e bu gül ü mül serde sînede

611 (T: 309b, H: 223a, R: 292b, A: 252a) (Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Fikret-i ḥaṭṭ-ı yâr var dilde
Ârzû-yı bahâr var dilde
- 2 Nice deryâlar eylemez teskîn
Âteş-i pür-şerâr var dilde
- 3 ‘Aşkdır nâmı kıymet olmaz aña
Bir dür-i şâh-vâr var dilde
- 4 Tutdı ğuş-ı cihânı feryâdım
Şîve-i rûzgâr var dilde
- 5 Şem‘-veş tâ seḥer şeb-i ğamda
Sûziş-i eşk-bâr var dilde
- 6 Bize sâkî şarâb şun çekelim
Bir çekilmez ḥumâr var dilde
- 7 Bî-ḳarâr olmada Nazîm-âsâ
Ḥasret-i ber-ḳarâr var dilde

612 (T: 310a, H: 223a, R: 292b, A: 252a) (Fe^c ilâtün Mefâ^c ilün Fe^c ilün)

- 1 Nâle-i cân-güdâz var dilde
Yine bir sûz ü sâz var dilde
- 2 Rehber-i vâdî-i hâkîkatdir
Peyk-i ‘aşk-ı mecâz var dilde
- 3 Tâ şabâh-ı kıyâmet olmaz hâll
Bir ‘aceb gizli râz var dilde
- 4 Kays u Ferhâd'a anı itme kıyâs
Cümleden imtiyâz var dilde
- 5 Seng-dile ne deñli ol âfet
Nerm ider bir niyâz var dilde
- 6 Kûy-ı yâra ‘azîmet üzre henüz
Ârzû-yı Hicâz var dilde
- 7 Minnet itmez Nazîm-veş felege
Tâli^c ü bahta nâz var dilde

613 (T: 310a, H: 223a, R: 293a, A: 252a)(Mefâ^c ilün Fe^c ilâtün Mefâ^c ilün Fe^c ilâtün)

- 1 Gelür şikeste güle zülf-i nîm-tâb bir elde
Siyâh-mest-i gâzab hânçer-i ‘itâb bir elde
- 2 Hırâm-ı nâz ile sen vir bize piyâleñi sâkî
Bu bezm-i meydır olur bunda âb u tâb bir elde
- 3 Ğaraz çemende hayâl-i haññla la^c l-i lebiñden
Bir elde tâze benefşe ola şarâb bir elde
- 4 Nuğûd-ı şabrımı ey şûh bir nigâh ile alagör
Hele unutma görürseñ eger hisâb bir elde
- 5 Nazîm durma o şannâza şâne-i dili ‘arz it
Gelür şikeste güle zülf-i nîm-tâb bir elde

614 (T: 310a, H: 223b, R: 293a, A: 252a)(Mütefâ^c ilün Fe^c ülün Mütefâ^c ilün Fe^c ülün)

- 1 Dil o dilberin olur kim kademinde ser-nihâde
Ola ‘işmet-âsitân-ı hareminde ser-nihâde
- 2 Biz o Sûmenâta itdik dili berhemen ki hûbân
Ola kad-hamîde piş-i şaneminle ser-nihâde

- 3 Yine pâyine düşürmüş o perî bütânı olmuş
Yine hayl-i fitne-rîz-i 'aleminde ser-nihâde
- 4 Ser-i zülfün itse pür-çîn ola tâ'ir-i dil-i cân
Girih-i kemend-i mekr ü siteminde ser-nihâde
- 5 Bu füsûnla Nazîm'in yine sâhirân-ı ma' nâ
Yeridir olursa pây-ı kaleminde ser-nihâde

615 (T: 310b, H: 223b, R: 293a, A: 252b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 O berberin tenük olsa kafes dükânında
Eger ki bülbül iseñ itme ses dükânında
- 2 Ser-i irâdeti anñ-çün eyledim teslim
Ki dest-bûsa bulam dest-res dükânında
- 3 Görüp o hâli siyeh zülfi ağ iken şandım
O ser-terâş-ı cemâlin meges dükânında
- 4 Mişâl-i ustura-i tîz-kâm hâzır baş
Terâş idüp ser-i ağıyârı kes dükânında
- 5 Yanında 'aşık-ı dil-mürdenin hayât deger
Nazîm o sâde-ruhuñ bir nefes dükânında

616 (T: 310b, H: 223b, R: 293b, A: 252b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Sühan hayât bulur la' l-i yâr vaşfinda
Sözümde rûh var o çeşme-sâr vaşfinda
- 2 ' Aceb mi eylese biñ nâz ile niyâzımı gûş
Hezâr-ı nâleyem ol gül-' izâr vaşfinda
- 3 O şem' -i hüsnuñ olan şu' le-nûş-ı didârı
Yanar o şevk ile pervâne-vâr vaşfinda
- 4 Sevâd-ı çine döner ' anberin sütür-ı sühan
O zülf-i ham-be-ham-ı müşg-bâr vaşfinda
- 5 O şûh eylese gül-rîz-i hande gonca-lebin
Ola benim gibi bülbül hezâr vaşfinda
- 6 Derûn-ı hâsidi pür-dâğ-ı reşk ider nuçkum
Bu âteşin dem ile lâle-zâr vaşfinda
- 7 Nazîm kilk-i terim âb-yâr-ı ma' nâdır
Hâdîkâdır sühanım nev-bahâr vaşfinda

617 (T: 311a, H: 224a, R: 293b, A: 252b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Bezm-i bâğın sâğar-ı la' lin habâbı dönmede
Âsumân-ı ' ays u nûsuñ âfitâbı dönmede
- 2 Kâse-i bezm-i cünûn gerdişde rindân sîne-çâk
Nâr-ı ' aşkıñ sîh-ı miñnetle kebâbı dönmede
- 3 ' Âşkıñ ol mâha te'sîr itmez oldı nâlesi
Derd-mendiñ tâli' -i pür-inkılâbı dönmede
- 4 Kûh u deşti geşt ider dil dâğ-ı derd-i yâr ile
Gird-bâd-âsâ serîr-i ızırâbı dönmede
- 5 Gendüm-i dil bîhte olsa ' aceb mi ey Nazîm
Şehr-i ' aşkıñ cûy-ı gamla âsiyâbı dönmede

618 (T: 311a, H: 224a, R: 293b, A: 252b)

(Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün)

- 1 Bir râyiha duydum ham-ı zülf-i siyehiñde
Sünbülleriñi şaklama zîr-i külehiñde
- 2 Câm-ı lebiñi dem-be-dem ağıyâra şunarsıñ
Biz bir toluña degme meyüz bezm-gehiñde
- 3 Baqdıqça geçer sîneme müjgânlarıñ ey şûh
Biñ nâvek-i dil-dûz mı var her nigehiñde
- 4 Bir dem gele kim girmek için çeşm-i raqîbe
Pinhân oluruz zerre-şifat hâk-i rehiñde
- 5 Elbetde reh-i ' aşqdan ayrılma Nazîmâ
Zinhâr ki taqşîr bulurlar günehiñde

619 (T: 311a, H: 224a, R: 294a, A: 253a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Çekme câm-ı minneti şahbâ-yı ümmîd olsa da
Çek o meclisden ayak sâkîsi Cemşîd olsa da
- 2 Süfresinde bir dilim nân tut ki mâh-ı nev imiş
Çarhdan itme recâ-yı kuruş-ı hürşîd olsa da
- 3 Diñlenür mi nağme-i evtâr-ı çeng-i imtinân
Muñrib-i kânûn-nüvâzî bezm-i Nâhîd olsa da
- 4 Dil-helâk ol çekme hod-biñiñ zülâl-i minnetin
Kaşresi sermâye-i şad-' ömr-i câvid olsa da

5 Himmet-i erbâb-ı ‘aşk oldur ki mânend-i Nazîm
Dest-bûs-ı dilrübâ senden geçe ‘îd olsa da

620 (T: 311b, H: 224a, R: 294a, A: 253a)

(Mef’ ülü Mefâ’ ilü Mefâ’ ilü Fe’ ülün)

- 1 Sensiz göremem zevk mey-i nâb da olsa
Zulmet görünür çeşmime mehtâb da olsa
- 2 Şad-merhale dûr olmadadır hâk-i deriñden
Bir dil ki ser-i kûyında reh-yâb da olsa
- 3 Her kânde nazar itse görür naqş-ı cemâliñ
Çeşmim kara bahtım gibi der-hâb da olsa
- 4 Bir bâd-ı muvâfık çıkarır sâhil-i kâma
Fülk-i emel üftâde-i gird-âb da olsa
- 5 Pejmürde olur hâsidiñ elbette Nazîmâ
Gül-berg-i ümîdi hele sîr-âb da olsa

621 (T: 311b, H: 224b, R: 294a, A: 253a)

(Mefâ’ ilün Fe’ ilâtün Mefâ’ ilün Fe’ ilün)

- 1 O derde cân virirem ben ki reşk-i şîhât ola
O hecri isterim ey dil ki ‘ayn-ı vuşlat ola
- 2 Beni o şart ile öldür ki feyz-i hâkimden
Giyâh-ı sebzi bile kâbil-i şehâdet ola
- 3 Murâd cân ise itmem dirîğ bismillâh
‘Ale'l-huşûş ki cânâ yolunda hıdmet ola
- 4 O âteşe iderem ben vücudumı sûzân
Ki her kemîn şereri külhan-ı mağabbet ola
- 5 Nazîm zulmete düşdüñ reh-i hañada dirîğ
Meger ki bedreğamız meş’ al-i hidâyet ola

622 (T: 311b, H: 224b, R: 294a, A: 253a)

(Fâ’ ilâtün Fâ’ ilâtün Fâ’ ilâtün Fâ’ ilün)

- 1 Hâhişim bir derddir kim aña dermân olmaya
Belki tedbîr itseler dermâna imkân olmaya
- 2 Ben o peykân zağmın itmem ârzû kim dem-be-dem
Gönca-âsâ gülşen-i sinemde hândân olmaya
- 3 Olmazam dil-dâde ol cellâd-ı mülk-i hüsne kim
Her nigâh-ı çeşmi biñ dil-mürdeye cân olmaya

- 4 İstemem ol cismi kim müstağrak-ı hûn-âb olup
Âteş-i gayret-zen-i şad-şâh-ı mercân olmaya
- 5 Neyleriz biz ol giribânı ki her demde Nazîm
Çâk olup ser-pençe-i 'aşk ile dâmân olmaya

623 (T: 311b, H: 224b, R: 294b, A: 253a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Yâr ile içsem neşât-âlûd dirdim bâdeye
Keyfî bâkî kalsa gam-fersûd dirdim bâdeye
- 2 Mest iken gül-bûseler alsam o rûy-ı âlden
Reng-i gül-gûn-ı ruḡ-ı maḡsûd dirdim bâdeye
- 3 Göz ucuyla baksa meclisde ḡabâb-ı câm-ı mey
Ġamze-i dil-dâr ile ma' hûd dirdim bâdeye
- 4 Olsa gördükçe nümâyân çeşmime rûy-ı neşât
Pür-şafâ âyîne-i mes'ûd dirdim bâdeye
- 5 Olmasa sûdâ-ger-i 'aşka metâ'ı neşvesi
Ben Nazîmâ mâye-i bî-sûd dirdim bâdeye

624 (T: 312a, H: 225a, R: 294b, A: 253b)

(Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)

- 1 Ey âh yetiş yandı derûnum ḡaber eyle
Allâh için ol seng-dile bir eşer eyle
- 2 Her bir müjemi şâm-ı vişâlinde o mâhiñ
Ey dide reg-i ḡabıma bir nişter eyle
- 3 Müstağrak-ı envâr-ı tecellâ-yı cemâl ol
Âyîne-şıfat ḡalbiñi vaḡf-ı nazar eyle
- 4 Feyziñle çemen-zâr-ı ḡam-ı 'aşkıña yâ Rab
Her dâğımı bir lâle-i hûnîn-ciger eyle
- 5 Maḡsûd der-âğûş ise başdan geçüp ey dil
Pirâhen-i dil-dâr gibi terk-i ser eyle
- 6 Reftâra gel ey serv-i hırâm-ı çemen-i nâz
Ḥâk-i ḡademiñ sürme-keş-i çeşm-i ter eyle
- 7 Dûr eyleme pîş-i nazarımdan ser-i zülfün
Sünbülleriñe şîşe-i çeşmimde yer eyle
- 8 Yaḡdñ beni pervâne gibi şem'-i ruḡuñla
Aḡvâlime geh ağla gehî ḡandeler eyle

- 9 Kırbânîñ olam yakma firâkıñla Nazîm'i
Sûz-ı dil-i âteş-nefesinden hâzer eyle

625 (T: 312a, H: 225a, R: 294b, A: 253b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Fûrûğ-ı meyden o rengîn- ' izârı seyr eyle
Tarâvet-i gül-i her dem bahârı seyr eyle
- 2 Yağar mı reşk süveydâyı ' âkıbet göresiñ
Hele o la' l-i leb-i hâl-dârı seyr eyle
- 3 Alursa âhımı böyle o zülf-i pür-âşûb
Ne fitneler kıparır rûzgârı seyr eyle
- 4 Yegân yegân kıtarât-ı sirişk-i germimi gör
Bu âb-ı dîde-i âteş-nişârı seyr eyle
- 5 İde şu' â' mı zencîr-i mihre düş olsa
Kemend-i cezbe-i dîdâr-ı yâri seyr eyle
- 6 Hıa-ı ' izârına düşmüş o turre-i müşgîn
Benefşe-zârda zülf-i nigârı seyr eyle
- 7 O ebruvân ile o gânze sell-i seyf itmiş
Nazîm Hâyardar'a bak Zü'l-fikârı seyr eyle

626 (T: 312b, H: 225a, R: 295a, A: 253b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Olur gâzâbla dem-â-dem cebîn-i nâz girih
' Aceb mi havf ile olsa dil-i niyâz girih
- 2 Hümâ-yı ' aqla belâlar mübârekî ey dil
Ki dâm-ı zülfini kılmış o ' işve-bâz girih
- 3 Hâbâb-ı âb degil rûzgâr da urmuş
Bu çarğ-ı dün u çep-endâz u fitne-sâz girih
- 4 Olurdu sâlik o semte hâkıkat erbâbı
Ser-â-ser olmasa ey dil reh-i mecâz girih
- 5 Hâyâl-i hâlka-i zülfüyle bir cefâ-kârîñ
Nazîm yazmada kilik-i füsûn-tırâz girih

627 (T: 312b, H: 225b, R: 295a, A: 254a)

(Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Kâküllerin idince o meh-rû girih girih
Reşkenden oldu sünbül-i hoş-bû girih girih

- 2 Şemm itse bûy-ı turre-i müşgînini ola
Sevdâ-yı ‘aşk ile dil-i âhû girih girih
- 3 Hışm u gâzabla olsa cebîni şiken şiken
Çîn-i ‘itâbla olur ebrû girih girih
- 4 Târ-ı nizâr-ı ‘aqlımı bağıdıkça hüsüne
Sıhr ile eyler o gözi câdû girih girih
- 5 Pür-tâb iderse rişte-i cân u dili nola
Oldukça ‘ârızında o gîsû girih girih
- 6 Yer yer lebinde âb ile zann itme eylemiş
Harf-i vefâ ile o cefâ-cû girih girih
- 7 Sevdâ-yı zülfi pür-şiken-i yâr ile Nazîm
Oldı ten-i za‘ifde her mü girih girih

628 (T: 313a, H: 225b, R: 295b, A: 254a)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Cihân harâb olur ol şûh-ı tünd-ğû yürise
Kopar kıyâmet o nev-nahl-i fitne-cû yürise
- 2 Nola zülâl-i lebin vire mey içüp cânân
Bahârda açılır bir nihâle şu yürise
- 3 Gönül piyâleye kâni‘ degildir ey sâkî
Bu bezm-gâhda şahbâ sebû sebû yürise
- 4 Uçardı sâhil-i maşşûda bâd-bân-ı murâd
Nesîm-i himmet esüp fülk-i ârzû yürise
- 5 Muñî‘ -i dergehidir kâ‘ inât-ı dehre Nazîm
‘Aceb mi hükmi şeh-i ‘aşk sû-be-sû yürise

629 (T: 313a, H: 225b, R: 295b, A: 254a)

(Mef‘ ülü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 ‘Aşk âteşiyle yandı meger sîne var ise
Mañv oldı cümleten ne kadar kîne var ise
- 2 Te’sîr-i âh çeşmimi itdi güher-feşân
Açıldı tünd-bâd ile gencine var ise
- 3 Târ-ı şafağda na‘l-i hilâl eyledi zuhûr
Bir mihre ‘aşık oldı felek yine var ise
- 4 Meşq-i cünûndan olmadı âzâd tıfl-ı dil
Yoğdur gibi bu heftede âzîne var ise

5 Gördükçe hîre-çeşm olurum sînesin Nazîm
Mihre mukâbil oldu o âyîne var ise

630 (T: 313a, H: 226a, R: 295b, A: 254a)

(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 Zülf-i siyeh-i yâr-i perî-zâd ele girse
Ser-rişte-i kâm-ı dil-i nâ-şâd ele girse
- 2 Biñ cilve-i nâz ile beni eylese pâ-mâl
Öpsem ayağın ol kad-i şimşâd ele girse
- 3 Bir şan' at-ı Şîrîn ile mihrinde o mâhiñ
Kân-ı dilimiñ olur tîşe-i Ferhâd ele girse
- 4 Ruhsâr-ı bütân olmasa meşşâtaya muhtâc
Cezb-i dil ider hüsn-i Hudâ-dâd ele girse
- 5 Hâkkâ kime kul olduğumı ben de bilürdüm
Ol serv-i sehî kıdd-i ser-âzâd ele girse
- 6 Aldırdım elimden nice demdir dil-i zârı
Feryâd-res olsa baña feryâd ele girse
- 7 Tıfl-i dilimi alsa kabûlitse Nazîmâ
Bir fenn-i mürüvvet bilür üstâd ele girse

631 (T: 313b, R: 296a, A: 254b) (Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Maıv olsa 'afv ile nola ey dil-siyeh günâh
Şâbûn-ı şubh şebde kıomaz lekke-i siyâh
- 2 Ser-menzil-i kabûle yetişmezdi olmasa
Her demde tâziyâne-i te'şîr-i medd-i âh
- 3 Meyde nühüfte neşve gibi şakla râzîñı
İtme mişâl-i şîşe-i mey sırrıñı tebâh
- 4 'Aşkıñ birer piyâlesini çekdiler ezal
Şimdi dağı o şevkıledir devr-i mihr ü mâh
- 5 Doymaz gürisne çeşm-i maıabbet nezâreden
Seyr-i cemâle her müjesi olsa bir nigâh
- 6 Sâkı müzeyyen eyle şebistân-ı 'işreti
Olsun 'arûs-ı bâdeye peymâne hacle-gâh
- 7 Gel ey Nazîm kendüñe tâ key bu bî-hodı
Geldi yetişdi nevbet-i şahbâ-yı intibâh

632 (T: 313b, R: 296a, A: 254b) (Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilün)

- 1   ^çArz idüp ^çârız-ı âlin nâgâh
Şafağ-ı şerme kodı mihr-i o mâh
- 2   Pertevi olduğına ^çâlem-gîr
İstemez mihr-i cihân-tâb güvâh
- 3   Tîr-gîr olduğu ma^ç lûm oldı
Gönlüm alup o gazâlâne nigâh
- 4   O dü-ebrû-yı keşîde olmuş
Muşhaf-ı hüsne iki bismillâh
- 5   Çâğ serbâm-ı eşerden düşdi
İşidilmezse nola nâle-i âh
- 6   Teşne-i Zenzem olan Hindûdur
Lebi üzre görinen hâl-i siyâh
- 7   Bûse-i la^ç l-i lebi cânândır
Yine ^çîd oldı Nazîm'e dil-hâh

633 (T: 313b, R: 296a, A: 254b) (Mef^ç ûlü Mefâ^ç ilü Mefâ^ç ilü Fe^ç ûlün)

- 1   Bir dil ki ola mehbîğ-i envâr-ı seher-gâh
Feyz-i ezeli anda tecellî ide her gâh
- 2   Tevfik refik olmayıcağ menzil alınmaz
Çokdur reh-i şahrâ-yı mahabbetde haşar-gâh
- 3   Te'sîri ider bâl-feşân-ı murğ-ı kef-âmûz
Derdiyle olan nâle-be-leb dest-be-dergâh
- 4   Elbette mecâziñ yolıdır semt-i haqîkat
Mâdâm ola kañtara-i ^çaşğ güzer-gâh
- 5   Şıgmaz bu fezâya sipeh-i pâdişeh-i ^çaşğ
Kevneyni tutar leşkeri bi-hayme vü hargâh
- 6   Bir hüsñ ü cemâl ile hem-âgûş olagör kim
Gâhî dil ola cilve-gehi dide-i ter gâh
- 7   Zinhâr Nazîm itme nazâr ^çaybına gayrıñ
Sensin yine âyînede zîrâ ki nazâr-gâh

634 (T: 314a, R: 296b, A: 254b)(Müstef^ç ilün Müstef^ç ilün Müstef^ç ilün Müstef^ç ilün)

- 1   Bir bâde nûş it kim anıñ dil-teşnedir Cem câmına
Bir kayda düş kim cân ata ^çanğâ dem-â-dem dâmına

- 2 Âhû-veşân-ı hüsn ile itdim hezârân ihtilât
Ben bulmadım sedd olmaya her cilvede rem râmina
- 3 Gülzâr-ı dil reyyân iken seylâb-ı eşk-i çeşm ile
Bilmezdi kimse nidüğün ‘âlemde şebnem nâmına
- 4 Bu bezm-i gîrûdârda olmaya ümmîd-i beğâ
Şunmazdı sâkî bir fenâ peymâne-i sem sâmina
- 5 İtdirdi haşma ser-fürû nuţk-ı cihângîr-i Nazîm
Seng-i feşân lâzım degil nevk-i ser-i şamşâmina

635 (T: 314a, R: 296b, A: 255a) (Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Bu zûr-ı hüsn ile tutsa o mâh eger pençe
İderdi pençe-i mihri şikest-i ser-pençe
- 2 Hezâr ceyb-i dil ü cânı pâre pâre ider
Yegân yegân o dü-müjgân şununca her pençe
- 3 Yine o çeşm-i gîsûda taħammül itmeye dil
Tutarsa gökde melekler eger beşer pençe
- 4 Boyandı hûn-ı dü-çeşmimle ol kadar destim
Ki bulsa pençe-i mercân ile tutar pençe
- 5 Nazîm o pençe-i hurşîdi vaşf idüp oldum
Bu penç beyt ile merdâne pençe-der-pençe

636 (T: 314a, R: 296b, A: 255a)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Mey-âşâmân-ı bezm-i ‘ işrete ey hâne mey-hâne
Huşûşâ sâkî-i meclis şuna kestâne mestâne
- 2 ‘ Adû ‘ âşîk geçüp yâra benimle imtiħân olmaz
Ne inşâfa gelür haşm ey dil-i şeydâ ne meydâne
- 3 Sözüñ zehrâbe-nûşân-ı ğama tiryâk-ı şevk eyle
Zebânîñ niş-i âzâr eyleme yârâne mârâne
- 4 Mesîh-âsâ seyâħat eyleyenler pâ-yı himmetle
Başar evvel qademde kürsî-i gerdâne merdâne
- 5 Gelür bir kâh-ı kemterden sebük-kûh-ı girân olsa
Eger bâr-ı günâhım kınsa nâ-çizâne mîzane
- 6 Şafâsından ider sa‘ y ü tavâf-ı Ka‘be-i maqşûd
Girüp ihrâm-ı şevke yüz tutan Ğannân'e Mennân'e

- 7 Olursa mazhar-ı feyz-i Hudâ nutk-ı cihân-gîriñ
Nazîmâ hüküm ider Tûrân ile İrân'a mîrâne

637 (T: 314b, R: 297a, A: 255a) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Hıaç-ı reyhân o zîbâ la' l ü dil-keş fem kenârında
Hıaç-ı yâkûtdur gûyâ ki câm-ı Cem kenârında
- 2 Lebinde hâl-i müşgîni tavâf-ı Ka' be-i hüsne
O hindûdur vuzû' eyler gelüp Zenzem kenârında
- 3 O tıfl-ı nev-resiñ âyîne içre ' aksini gûyâ
Gören taşvîr-i ' İsâdır şanur Meryem kenârında
- 4 Leb-i la' li olup tebhâle-dâr ol zer-ger-i hüsniñ
Kıyâs itdim görüp dîvâredir hâtem kenârında
- 5 Nola mektûbına kat kat maħabbet eylesem yâriñ
Derûn-ı nâm ile nâmım añılmış hem kenârında
- 6 Çeküp yâri kenâra ' âlem-i vuşlatda kâm aldım
Olur cânânıñ ey dil başka bir ' âlem kenârında
- 7 Nazîm ol sîm-ten maħbûbı deryâ mâliki şandım
Dağıtmış kâkülün ' üryân görünce yem kenârında

638 (T: 314b, R: 297a, A: 255a) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 İşigi taşı yâriñ olmadıkça başlar altında
İlâhî isterim kıalsun o başlar taşlar altında
- 2 Şikâr-ı murğ-ı cânâ zîr-i bâlinden nigâh eyler
İki şehbâzdır gûyâ o gözler taşlar altında
- 3 Nice mümkün taħammül imtinân-ı luţf-ı dúnâna
O yâriñ kûh-ı âhen maħv olur qarvaşlar altında
- 4 Süvâr oldukça tab' im eblağ-ı endişeye gâhî
Miyân-ı ' arşa-i ma' nâda rakşa başlar altında
- 5 Nazîmâ seng-i râh-ı kûh-ı miħnet iden a' lâdir
İşigi taşı yâriñ olmadıkça başlar altında

639 (T: 315a, R: 297a, A: 255b) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Râħat olsun mı seven cânân cânân üstüne
Bir vilâyet görmedim sultân sultân üstüne
- 2 Çeşmime hâbı ħarâm itdim ħayâl-i yâr ile
Gelmedi şeb-tâ-seħer müjgân müjgân üstüne

- 3 Dem-be-dem olsa nola cânlar fedâ-yı kûy-ı yâr
Tekyedir ey dil gelür qurbân qurbân üstüne
- 4 Bî-tezelzöldür esâsı şarşar-ı âsîbden
‘Aşk bir ma‘ müredir eyvân eyvân üstüne
- 5 Hân-ı dîdâra idelden ol şeh-i hüsn eş-şalâ
Keşret-i nezzâreden mihmân mihmân üstüne
- 6 Teşne-i dîdâr iken oldı haç-âver dil-rübâ
Olmasun mı ‘âşıka hicrân hicrân üstüne
- 7 Bir kerîm-i hâşşü'l-hâşîñ daği oldum bendesi
Luţfi çoçdur ‘âşıka dermân dermân üstüne
- 8 Cism-i pür-dâğa yine yaçdım ser-â-pâ tâze dâğ
‘Aşk geydirdi baña kaftân kaftân üstüne
- 9 Görmeden dildârı öpdî koçdı dirler ey Nazîm
‘Âşık-ı zâra olur bühtân bühtân üstüne

640 (T: 315a, R: 297b, A: 255b) (Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Çıkınca pîreheninden o sîne deryâda
Şadef harâm ola dürr-i şemîne deryâda
- 2 O üstühân-ı raqîk ü o sîne-i berrâk
Düşürdi mevcleri birbirine deryâda
- 3 O zülf-i hâl o ‘izâr üzre gûyiyâ oldı
Şikâr-ı murğ-ı dile dâm ü çine deryâda
- 4 Leb-â-leb itdi dili şevk-i bûse-i la‘ li
Velî ne fâ‘ide olmuş defîne deryâda
- 5 İhâta eyledi göz yaşı cismimi didiler
Sefinede ola deryâ sefine deryâda
- 6 Gören muhîti sirişkimde çarç-ı mînâyı
Kıyâs ider kadeh-i âb-gîne deryâda
- 7 Şuyunca varsa eger rûzgâr-ı nâ-hemvâr
Bu deñli olmaz idi mevc-i kîne deryâda
- 8 Nazîm tab‘ im olup âşinâ-yı bañr-i sühan
Muvaffâk oldı bu tâze zemîne deryâda

641 (T: 315b, R: 297b, A: 255b) (Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilün)

- 1 Şubha dek yâri der-âgûş eyledim mehtâbla
Miñnet-i hecri ferâmûş eyledim mehtâbla
- 2 La^ç li mest itdi beni ruhsârı hayrân eyledi
Bir kadehle ‘aqlı medhûş eyledim mehtâbla
- 3 Her kadehde bûs-ı la^ç liyle olup şîrîn-mezâk
Câm-ı vaşl-ı dilberi nûş eyledim mehtâbla
- 4 Şâm-ı vuşlat lâle-zâr-ı bâğ-ı sînem seyr idüp
Ol semen-sîmâyı gül-pûş eyledim mehtâbla
- 5 Şevk-i didâr ile cismimde degildir üstühân
Mevc urur deryâ gibi cûş eyledim mehtâbla
- 6 Gül gibi ol gönca-fem gûş eyleyüp feryâdım
Bülbülân-ı bâğı hâmûş eyledim mehtâbla
- 7 Vaşf-ı dendânında bu silk-i le’âlî ey Nazîm
Gûş-ı yâra dürr-i mengûş eyledim mehtâbla

642 (T: 315b, R: 297b, A: 256a) (Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilün)

- 1 Hıtt-ı reyhân mıdır ol ‘arız-ı pür-hâl üzre
Sûre-i Nûr mıdır berg-i gül-i âl üzre
- 2 Dâğ dâğ üstüne yakmış o perî sâ^ç idine
Gül içinde gül açılmış yine bir dâl üzre
- 3 ‘Aks-i âh-ı dilidir fikr-i kad ü çeşmi ile
Elif ü dâğ degil sîne-i abdâl üzre
- 4 Olmaz ol hüsn gibi bâfte şeffâf kumâş
Mîhr ü meh târ ile pûd olsa bu minvâl üzre
- 5 Gâh mañmûr-ı keder gâh kadeh-nûş-ı neşât
Bezm-i ‘âlemde degildir kişi bir hâl üzre
- 6 Lâ-bekâ olduğın itmez mi taşavvur bilmem
Bir iki gün dem uran mesned-i iqbâl üzre
- 7 Kâtı çok bağı delik ‘âşıkı var gerçi Nazîm
Lîk sensin gelen ammâ yine ğırbâl üzre

643 (T: 315b, R: 298a, A: 256a) (Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilün)

- 1 O kadar bezm-i meye oldı gönül bigâne
Gözine gelse olur neşve-i mül bigâne

- 2 Aña pervâne olur bülbül-i dil kim şeb u rûz
Şem^ç nâ-mağrem ola bezmine gül bîgâne
- 3 Bulamaz mertebe-i evc-i ^ç alâ hâk-i hażîz
Ki olur da 'ire-i ^ç izzete kul bîgâne
- 4 Âşinâ-yı der-i erbâb-ı kemâl olmaz iseñ
Saña bir kimse dimez ağlama gül bîgâne
- 5 Virdi bir bezme şeref ol güher-i tâc-ı rusül
Ki Nażîm anda olur cevher-i kül bîgâne

644 (T: 316a, R: 298a, A: 256a) (Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilün)

- 1 Dehenim çeşme-i cândır vaşfın vaşfınla
Sühânım rûh-ı revândır sühânın vaşfınla
- 2 Tenime lerze düşer fikr-i der-âgûşuñ ile
Dilimi ra^ç şe tutar pîrehenin vaşfınla
- 3 Âhû-yı Çîn'i düşürdüm yine dâm-ı reşke
Nâfe turre-i ^ç anber-şikenin vaşfınla
- 4 İtdi Tûbâ'yı nigûn-sâr-ı hicâb sühânım
Sidre-sâye kad-i şûriş-fikenin vaşfınla
- 5 Sebze-i haţtın añup Hızr ile dem-sâz oldum
Bâğ-ı rûyuñda yetişmiş çemenin vaşfınla
- 6 Lağziş-i şiftegî ^ç akl-ı Felâtûn'ı bile
Düşürür hayrete çâh-ı zeķanın vaşfınla
- 7 Kılmış endişesin âgûş-güşâ tab^ç -ı Nażîm
Mû-miyânınla o sîmîn-bedenin vaşfınla

645 (T: 316a, R: 298a, A: 256b) (Mef^ç ûlü Mefâ^ç ilü Mefâ^ç ilü Fe^ç ûlün)

- 1 Yârîñ bu leţâfetle teni pîrehen içre
Gûyâ ki hemân rûh-ı revândır beden içre
- 2 Yâķût-ı müferrih lebi dendân-ı laţfi
Şan bir dizi lü 'lü 'dür o dürc-i dehen içre
- 3 Hûn-ı dili eşkimle revân eyledi çeşmim
Mercân bulunursa nola baħr-i ^ç Aden içre
- 4 Âgûşda yâr olmayıcaķ pîreheninde
Bir mürdeye beñzer ten-i ^ç aşık kefen içre

- 5 Ol Yûsuf-ı hüsniñ yetişür fikr-i cemâli
Ya' kûb-ı dile gûşe-i beytü'l-hazen içre
- 6 Çengâl-i ser-i zülf-i siyâhıyla bulur yâr
Delv-i dil-i üftâdemi çâh-ı zeķan içre
- 7 İhyâ-yı ma' ânide Nazîmâ yine sensin
Feyz-i dem-i cân-baħş ile ehl-i sülhan içre

646 (T: 316b, R: 298b, A: 256b) (Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün)

- 1 Hûn-ı dil-i mecrûh mı çeşm-i terim içre
Ya bâde-i gül-reng midir sâgarım içre
- 2 Tedbîr-i müdâvâda düşe ' acze Felâtûn
Bir derd-i nihândır dil-i ğam-perverim içre
- 3 ' Aks-i ruħı lebrîz-i cünûn itdi derûnum
Kim var göre mir 'ât-ı şafâ-güsterim içre
- 4 Kül itdi yaķup ' aşķ vücûdum dil-i sûzân
Bir aħkere dutsa nola hâkisterim içre
- 5 Ol şâh-süvâr-ı reh-i ' aşķam ki piyâde
Mecnûn gibi biñ şifte var leşkerim içre
- 6 Mest itdi cihânı eşer-i âh-ı derûnum
Bir bûy-ı dil-âvîz nedir micmerim içre
- 7 Tab' imla Nazîmâ eşer-i feyz-i Hudâ'dır
Bu âb-ı şafâ-baħş ki var gevherim içre

647 (T: 316b, R: 298b, A: 256b) (Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Dil düşdi baħr-i ' aşķa görünmez kenâr ise
Zevraķ şikeste durmaz eser rûzgâr ise
- 2 Zencîr-i bend-i zülfüne düş bir perî-veşîñ
Başında ' aqlıñ ey dil-i dîvâne var ise
- 3 ' Ayb itme çîn-i zülfüne meyl eyleyen dili
Aħşama ķaldı belki ğarîbü'd-diyâr ise
- 4 Mânend-i şâhbâz süzölsün dü-çeşm-i yâr
Murĝ-ı dil-i za' ifi murâdı şikâr ise
- 5 Günden derûnda mihr-i ruħı âşikâredir
Her şeb arar o mâhı dil-i bî-ķarâr ise

- 6 Ne yâr geldi ne haber-i müjde-i vişâl
 Hâsretle geçdi cân u dile intizâr ise
- 7 Ağyâr olursa halk-ı cihân yâr yâr olur
 Tâli' felekde yâver ise baht yâr ise
- 8 Ehl-i beyâna gevher-i gûş-ı kabûl olur
 Nazmîñ Nazîm ancak olur yâdigâr ise

648 (T: 317a, R: 299a, A: 256b) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Şundi bir zerrîn-kağeğ bezm-i çemende gül güle
 Her kağeğ bir neşve-i gaybiyye virdi bülbüle
- 2 Gülşen-âbâd-ı tarabdır bezm-i 'işret sâkiyâ
 Gül kağeğ gonca sebû-yı bâde bülbül bülbüle
- 3 Câm-ı lebrîz pey-ender-pey nice nûş eylemez
 Gûş iden hulk-ı şürâhîden dem-â-dem kulküle
- 4 Bâm-ı serden düşdi taşt-ı hûş dest-i 'aşk ile
 Düşmesün mi şehri ü bâzâr-ı vücûda gülgüle
- 5 Hâller gird-i zenağdânında düşmüş ol mehiñ
 Sib-i gül-güne dizilmiş dâne dâne fülüle
- 6 Nâlemi gûş eyleyüp handân olur ol mest-i nâz
 'Âdet oldı bülbül efgân eyledikçe gül güle
- 7 Haydar-ı Kerrâr'dır nazmîñ Nazîm-i pür-hüner
 Zül-fiğâra tûğ-ı kilki çekdi tab' ı düldüle

649 (Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)¹⁷⁵

- 1 Hançer kemer-i yâre münâsib o bel ince
 Hançer kemerince kemeri ince belince
- 2 Dâmânı girîbânı gibi oldı gülün çâk
 Bu bâğ-ı hazân-dîde-i pür-hâra gelince
- 3 Lâ-büd varılır bâğçe-i kûyına yârîñ
 Pûyân u devân bâd-ı şabâ gibi yelince
- 4 Kaddini ider cây-geh-i sa' yde çevgân
 Gûy-ı emeli merd murâd üzre çelince
- 5 Oldı güher-i nazmı Nazîm'in yine pür-silk
 Sa' y itdi velî mişkab-ı endîşe delince

¹⁷⁵ Şiir, Tayyâr-zâde Atâ tarihinden alınmıştır. (Arslan, 2010: IV/317)

650 (T: 26b, H: 27a, R: 26b, A: 100b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Melek âşüfte-i reyhân-ı gîsû-yı habîbullâh
Beşer âvâre-i bûy-ı gül-rûy-ı habîbullâh
- 2 Nola her 'âtşesi âvâze-i rûhî fidâk olsa
Meşâm-ı cânı lebrîz eyledi bûy-ı habîbullâh
- 3 Bâşar kürsî-i eflâk üzre pâ-yı rif' ati ol kim
Ola üftâde-i hâk-i ser-i kûy-ı habîbullâh
- 4 Nizâr ü zerd idüp bükdi belin ham eyledi kıddin
Hilâliñ iştiyâk-ı tâk-ı ebrû-yı habîbullâh
- 5 Olur bahşâyış-i cürm-i 'uşât-ı ümmet itdikçe
Şefâ' at hürmet-i luţf-ı terâzû-yı habîbullâh
- 6 Ham-ı çevgân-ı fermânında gerdân olmada gerdün
Olup tâ rûz-ı hilkatden dağı gûy-ı habîbullâh
- 7 Biñ olsa cânım itsem her birin her ân biñ kerre
Nazîm-âsâ fedâ-yı kıdd-i dil-cû-yı habîbullâh

651 Münâcât-ı Dîğer Li-Cenâb-ı Âferînde-i Mihr ü Kâmer¹⁷⁶**(T: 31a, R: 31a, A: 8b) (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)**

- 1 Tek ilâhî güher-i 'aşkıñı pinhân eyle
Beyt-i ma' mûr ise de qalbimi vîrân eyle
- 2 Çeşm-i giryânımı deryâ-yı şuhûd it yâ Rab
Dil-i vîrânımı gencîne-i 'irfân eyle
- 3 Dem-i şâdi ferağımdan beni giryân itdiñ
Ğuşşa vaqtinde hem ol mertebe handân eyle
- 4 İtme nağl-ı keremiñden beni bir lağza cüdâ
Sâye-veş ister iseñ hâk ile yeksân eyle
- 5 Tâ seher-gâh-ı kıyâmet ser-i hâkimde benim
Nûr-ı îmânımı kıddil-i fûrûzân eyle
- 6 Saña ikrâr ideli cürmümi inkâr idemem
Ne kıdar mücrim isem ol kıdar ihsân eyle
- 7 Mevkıf-ı şerm ü hacâletde kıalan güstâhım
Her ne emr eyler iseñ 'afv ile fermân eyle

¹⁷⁶ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

8 Çekilür bâr degildir bilürem ma' şiyetim
Şefkat ü lutfuñı hem-keffe-i mîzân eyle

9 Yağ fetil-i ser-i her dâğ-ı temennâyı Nazım
Ma' zeret lâle-sitânında çerâğân eyle

652 (T: 55a, R: 51a, A: 100a) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Reh-i 'aşkıñda bî-şabr u şekîbim yâ Resûlallâh
Seni her kim severse ben raķîbim yâ Resûlallâh

2 Kâbül eyle civâr-ı 'izzetiñde çekmeyem ğurbet
Bilürsün kendi şehrimde ğarîbim yâ Resûlallâh

3 Tavâf-ı Ka'be-i şevk-ı cemâliñ farz-ı 'aynımdır
Nişâb-ı ğasretiñden bâ-naşîbim yâ Resûlallâh

4 Gözüm eşk ile mâl-â-mâl göñlüm 'aşk ile memlû
Ba' idim şüretâ ma' nen karîbim yâ Resûlallâh

5 Debistân-ı ğaķîkatde olup şâkird-i nâ-kâbil
Veli fenn-i mecâzide edîbim yâ Resûlallâh

6 Rızâda zühd ü taķvâda hemân levh-i derûn sâde
Ħaţâda şafha-i pür-naķş ü zîbim yâ Resûlallâh

7 Kârîn eyle gül-i ğüş-ı kâbûle nâle-i şevkim
Riyâz-ı midğatiñde 'andelîbim yâ Resûlallâh

8 Revâdır tâli' imde devlet-i evşâfiñ el virse
Felekde mazhar-ı keffü'l-ğağîbim yâ Resûlallâh

9 Nola şerĦ eyledikçe vaşfiñı cezb-i kulûb itsem
Seniñ bîmârîñ olmuşken tağîbim yâ Resûlallâh

10 Nazım-âsâ olup şîrin-mezâķ-ı lezzet-i na' tñ
Zebânım mâ'il-i şehd ü zebîbim yâ Resûlallâh

653 Münâcât-ı Dîğer Li-Ħazret-i Ħâlık-ı Dürr ü Gevher¹⁷⁷

(T: 87b, H: 31b, R: 81b, A: 9a) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Beni bîmâr-ı 'işyân itdi ğaflet yâ Kerîm Allâh
Saña kaldı işim senden 'inâyet yâ Kerîm Allâh

2 Derûnum pür-tef ü tâb eyledi şahbâ-yı ğüstâĦı
Tamâm oldum 'araķ-rîz-i ğacâlet yâ Kerîm Allâh

¹⁷⁷ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 3 Göz açdurmaz pey-â-pey ma' şiyet şâyestedir olsam
Dem-â-dem garğa-i eşk-i nedâmet yâ Kerîm Allâh
- 4 Ser-i bâzâr-ı takvâda koma ben zâr u nâcârı
Tehî dest-i 'amel bî-naqd-i tâ' at yâ Kerîm Allâh
- 5 Güneh-kârım kerem senden iderseñ 'afvuñı der-kâr
Ki bende her cezâyâ var liyâkat yâ Kerîm Allâh
- 6 Şeb-i târik-i 'işyân içre kaldım 'âciz ü sâhî
'Aceb hâlim nola rûz-ı kıyâmet yâ Kerîm Allâh
- 7 Zelif ü pâ-y-mâl u hâk-sârım râh-ı 'işyânda
Zahîr ü dest-gîr ol eyle şefkat yâ Kerîm Allâh
- 8 Beyâbân-ı mecâzîden geçür tevfiķiñi eyle
Refîķ-i menzil-i hâş-ı haķîķat yâ Kerîm Allâh
- 9 Hâlâş it mâ-sivânıñ zulmetine eylesün işrâķ
Derûn-ı tîrede nûr-ı hidâyet yâ Kerîm Allâh
- 10 Baña bir kaķre deĝmez mi cihânı garķ iderken hep
Nuĝustîn mevce-i deryâ-yı raĝmet yâ Kerîm Allâh
- 11 Ümîd oldur dem-i âĝir ola mühr-i lelim zikriñ
Saña itdikde teslîm-i emânet yâ Kerîm Allâh
- 12 Benim de defter-i a' mâlimi tayy eyle tûmâr it
Bi-haķķ-ı hâtem-i mühr-i nübüvvet yâ Kerîm Allâh
- 13 Siyeh-nâme siyeh-kâr u siyeh-rûyum Nazîm-âsâ
Mürüvvet kıl mürüvvet kıl mürüvvet yâ Kerîm Allâh

Harfû'l-Yâ

654 (T: 55b, R: 51a, A: 64b) (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Ey fûrûĝ-ı dü-ruĝı her dü-cihân mâh-veşi
Pertev-i ğüsn ü cemâli iki 'âlem güneşi
- 2 Bî-hazân serv-i çemân-ı çemen-i Baḥâyi
Gülbün-i ravza-i Yeşrib gül-i bâĝ-ı Kıreşi
- 3 Kâbe kavseyn mi ol mażhar-ı ev ednâ'nıñ
Sûre-i Nûn mıdır yâ o kalem gibi kaşı
- 4 Harem-i muḥterem-i ravzasınıñ şubḥ u mesâ
Şehper-i Rûḥu'l-Emîn olmada çârûb-keşi

- 5 Görmedi sâyesini mişli gibi ins ü melek
Yerde gökde o şeh-i bî-bedeliñ yokdur eş
- 6 Böyle olmazdı celî-pertev ü ‘âlî-kevkub
Âsitânında zühâl olmasa ‘abd-i Hâbeşî
- 7 Girde-i mâha degil bakmaya kırş-ı mihre
Süfre-i cûd u nevâlinde olan loğma-çeşi
- 8 Bûs idüp hâk-i derin bağıña baş seng-i rehin
Toprağı eyleyüp iksîr güher ile taş
- 9 Haste-i huşk-leb-i tâb-ı teb-i ma‘ şiyetim
Şerbet-i şefkâtime kaldı derûnum ‘aşa
- 10 Beñzemez hâme-i gayra kalemim vaşında
Bir midir parmağıñ engüşt-i şehâdetle beşi
- 11 Ola teslîm-i dürûd ile tahîyyât-ı Nâzîm
Hâşre dek ravzasına küll-i gadâtin ve ‘aşî

655 (T: 27a, H: 27a, R: 27a, A: 101a)

(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün)

- 1 Ey fûrûzende çerâğ-ı harem-i kurb-ı ilâhî
Buldu kevneyn zîyâ pertev-i mihrîñle kemâ-hî
- 2 Görelî hüsnüñî âvâre gezerler şehir ü şâm
İtdi ser-germ ü dil-fikâr gamıñ mihr ile mâhı
- 3 Oldılar bây u gedâ muğtenim-i süfre-i luţfuñ
Nî‘ am-ı cûduña garç ideli dervîş ile şâhı
- 4 Bende-i halka-be-gûş-ı deriñ olsa nola mañlûk
Ey ‘uşât-ı ümemiñ her iki ‘âlemde penâhı
- 5 Bağma ‘ işyânıma ‘ âşî kuluñum eyle şefâ‘ at
Bî-kes ü muţtaribem hâl-i dilim itme tebâhî
- 6 Bilürem keffe-i ‘afvînda degil dâne-i hardal
Gerçi tağlar çekemez bende olan bâr-ı günâhı
- 7 Ola mağbûl-i şerîfiñ budur ümmîdi Nâzîm’iñ
Bulmaya aniñ fenâ redd ile bu sebz-i giyâhı

656 (T: 317a, H: 226a, R: 299a, A: 100b)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Cevher-i kül tâb u sûz-ı mihriniñ pervânesi
‘Aql-ı evvel kayd-bend-i ‘aşkıñ dîvânesi

- 2 Ve'd-đuđâ vaş-ı güli ve'l-leyl řerđ-i sünbülü
Bülbül-i levlâk-ı zâtı lî-ma' allâh lânesi
- 3 Şıdđ u 'adl ü ħilm ü 'ilm zâtına mazhar idüp
Çâr-yâr-ı bâ-şafâdır hem-dem-i kâşânesi
- 4 Ebrû-yı iķbâliniñ mâh-ı felek ĥasret-keşı
Gîsû-yı iclâliniñ mihr-i münevver şânesi
- 5 'Arş câh-ı ĥadriniñ evc-âşinâ-yı rif' ati
Çarĥ bâğ-ı řânınıñ bir sebze-i bîğânesi
- 6 Bezm-gâh-ı sâğar-ı 'aşkı dil-i 'uşşâķdır
Ķalb-i 'ârifdir şarâb-ı řevķiniñ ĥum-ĥânesi
- 7 Kâse-i in'âmınıñ şâh u gedâ dil-teşnesi
Bâde-i iĥsânınıñ ins ü melek mestânesi
- 8 Cûy-bâr-ı cûdunuñ mâh-ı münevver kûzesi
Mihr-i enver çeşme-sâr-ı luĥfunuñ peymânesi
- 9 Ķulzüm-i esrâr u ĥikmetde dür-i ĥudret-şadeş
Genc-i 'irfân ü kemâliñ gevher-i yek-dânesi
- 10 Ĥıl' at-ârâ-yı le' amrük nâm-dâr-ı ıştıfâ
Taĥt-gâh-ı 'arş-ı a' lâ mesned-i şâhânesi
- 11 Kuĥl-i mâ-zâğal-başar maĥşûř-ı çeşm-i ekĥeli
İns ü cânıñ maĥlab-ı a' lâ olan cânânesi
- 12 Mest-i ser-germ-i ma' âşidir bugün şeydâ Nazîm
İsterem ma' zûr ola evzâ' -ı güstâĥânesi

657 (T: 317b, H: 226b, R: 299b, A: 257a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Yaķdı cânı bezm-i 'aşkıñ âteşin peymânesi
Bağrı yanıķdır o bezmiñ lâle-veş mestânesi
- 2 'Ařķ odur kim şem' -i ĥüsn-i dilberi biñ cân ile
Görmeden maĥv-ı vücûd itmek gerek pervânesi
- 3 'Âřıķı yâd eylese derd-i dilin itse su'âl
Şehr-i ĥüsnüñ ĥâtır-âzâr olmasa cânânesi
- 4 Müjde zencîr-i cünûna ey şekîb ü 'aķl u cân
Oldı dil bir Leylî-i ĥüsnüñ yine divânesi

5 El-ħazer pür-ħânümân-sûz-ı cihândır ey Nazîm
Bezm-i ‘aşkıñ her ıolu peymâne-i kâşânesi

658 (T: 317b, H: 226b, R: 299b, A: 257a)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Bâde kim germî-fezâ-yı sînedir her cür‘ası
Âteş-i ħırmen-güdâz-ı kînedir her cür‘ası
- 2 Hep anıñla gördi ruhsâr-ı şafâyı ehl-i dil
Nûr-bağş-ı dîde-i âyînedir her cür‘ası
- 3 Ser-girân-ı câmiyuz bir bâdeniñ kim dem-be-dem
‘Âķıbet sûz-ı ġam-ı dîrînedir her cür‘ası
- 4 Şun o meyden kim kadeġ-nûşân-ı ‘aşķa sâķiyâ
Gevher-i şevķiyle pür-gencînedir her cür‘ası
- 5 Bir şarâb-ı dil-fürûzuñ mestiyüz kim ey Nazîm
Şem‘-i bezm-i leyle-i âzînedir her cür‘ası

659 (T: 317b, H: 226b, R: 299b, A: 257a)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Bâde kim tûfân-ı dûzeġ-rîzdir her ķatresi
Dâġ-ı reşk-i şems-i rüstâġîzdir her ķatresi
- 2 Tünd-bâd-ı âhdan deryâ-yı ġûn-ı eşkimiñ
Dem-be-dem bir mevc-i âteş-ġîzdir her ķatresi
- 3 ‘Aks-i ebrûsiyla sâķiniñ elinde câm-ı mey
Na‘l-der-âteş fûsûn-âmîzdir her ķatresi
- 4 Şâdî-i vaşlıyla hicrânında aġlarsam nola
Böyle bir eşķ-i neşât-engîzdir her ķatresi
- 5 Bir meyiñ pâ-yı ġumında ser-girânız kim Nazîm
Zâhide âb-ı ruġ-ı perġîzdir her ķatresi

660 (T: 318a, H: 226b, R: 300a, A: 257a)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Bâde kim tenvîr-i tûfân-pîşedir her ķatresi
Âteş-i seyyâre-i endîşedir her ķatresi
- 2 Ĥüsniñi ġülgüne-i şevķ itse ârâyiş nola
Nev-‘arûs-ı ġacle-ġâġ-ı şîşedir her ķatresi
- 3 Cür‘asın çekse semender baġre pür-tâb eyleye
Sîne-sûz-ı şîr-i âteş-pîşedir her ķatresi

- 4 Bî-sütûn-ı ‘aşkda şarf itdigim hûn-ı diliñ
Gevher-i pîrâye-bağş-ı tîşedir her kaçresi
- 5 İçmemek mümkün midir ol bâdeden kim ey Nazîm
Dâğ-ı reşk-i ‘aql-ı hikmet-pîşedir her kaçresi

661 (T: 318a, H: 227a, R: 300a, A: 257b)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Bâde kim rûh-ı revân-ı şîşedir her kaçresi
Cevher-i âyîne-i endîşedir her kaçresi
- 2 Gör dem-â-dem eşkimi müjgân-ı hûn-âlûd ile
Âb-ı germ-i nağl-i âteş-rîşedir her kaçresi
- 3 Kûh-ı ‘aşk içre o Ferhâdam ki eşk-i çeşmimiñ
Âteşin cevher-nümâ-yı tîşedir her kaçresi
- 4 Neşve-i câm-ı mağabbet mihri eyler bî-karâr
Hûş-ber ü şîr-i gerdûn-pîşedir her kaçresi
- 5 Dürd-nûş-ı feyziyüz bir bâdeniñ kim ey Nazîm
Şem‘-i bezm-i şad-Felâfûn-pîşedir her kaçresi

662 (T: 318a, H: 227a, R: 300a, A: 257b)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 ‘İşve çeşm-i mestiniñ âşüfte bir âlüftesi
Fitne çîn-i zülfünün âlüfte bir âşüftesi
- 2 Ol mehiñ bâğ-ı felekde mihrin ister kim gönül
Bir gül-i hürşîd ola her gonca-i neşküftesi
- 3 Çeşm-i dil hemvâre der-hâb olsa da dilberdedir
Ehl-i ‘aşkıñ cümle bîdâr-ı ebeddir huftesi
- 4 Dildir ol gencîne kim yâğût-ı mihre dem-be-dem
Seng-i ta‘ n-endâz olur her gevher-i nâ-süftesi
- 5 Tâze aḥkâm-ı ma‘ âniyle Nazîm’iñ olmada
Köhne taḫvîm-i süḥan rû-gerde-i nev-güftesi

663 (T: 318a, H: 227a, R: 300a, A: 257b)

(Mef‘ ülü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Lâyık şerâr-ı âteş-i dil olsa jâlesi
Bir gülşeniñ ki dâğ-ı derûn ola lâlesi
- 2 Nüh-câm-ı âsumâna daḥi cür‘ a-rîz olur
‘Aşkıñ ḥabâb-ı bâde kadar bir piyâlesi

- 3 Müjgânlarım süûr-ı kitâb-ı cünûn olup
Olmuş nüvişte hûn-ı cigerle maqâlesi
- 4 Bende ‘aceb mi olmasa cem‘ iyyet-i şekib
Yâriñ dağıtdı ‘aqlımı müşgîn külâlesi
- 5 Bir leylî-i cemâl için üstâd-ı ‘aşqdan
Meşq-i cünûn imiş dil-i zârîñ kabâlesi
- 6 Dilber kolumdadır nola nâz itsem ey felek
Ol mâhiñ oldı hâlka-i âgûş hâlesi
- 7 Feryâd-ı ‘andelîb-i dili diñlemez o gül
Bilmem Nazîm gûşına girmez mi nâlesi

664 (T: 318b, H: 227b, R: 300b, A: 257b)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Dağıtdı husrev-i dil eşk-i çeşm dânesini
Sipâh-ı hasrete bezl eyledi hıızânesini
- 2 Hâlîde eyledi çaq câna nâvek-i müjesin
Kemân-keşim çatı nâzük bilür nişânesini
- 3 Kemâl-i serdî-i âh-ı hezârdândır kim
Güm itdi âteş-i gönca seher zebânesini
- 4 O zülfe beste-diliz kim olurdu reşk ile çâk
Göreydi pençe-i hürşid şekl-i şânesini
- 5 Nazîm dildâr o ‘anqâ-yı Kâf-ı himmet kim
Ziyâret ide Süleymânlar âşiyânesini

665 (T: 318b, H: 227b, R: 300b, A: 258a)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Hilâl şanma diküp menzile nişânımız
Sipihre eyledik âvîhte kemânımız
- 2 Ola şabâh-ı kıyâmet gelû-girifte vü lâl
İderse tu‘ me hümâ mağz-ı üstühânımız
- 3 Hümâ-yı evc-i kemâliz ki eylese yeridir
Firâz-ı sidre temennâ-yı âşiyânımız
- 4 Biziz o hâce-i kâlâ-fürûş-ı medhûş
Ki dest-i ‘aşq güşâd eyledi dükânımız
- 5 Zebân-ı dil bilür işrâkiyân-ı ‘aşqdanuz
Henûz bilmedi lâl olmayan lisânımız

6 ‘ Aceb mi sâhil-i maqşûda irse fülk-i ümîd
Nesîm-i luţf-ı Hüdâ açdı bâd-bânımızı

7 Ümîd ü bîmi geçüp virmişüz Nazîm-âsâ
Hâbâb-ı âb gibi bâda hânümânımızı

666 (T: 319a, H: 227b, R: 300b, A: 258a)

(Mef’ ülü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

1 Gül gibi yâr diñledi hârf-i recâmızı
İtdik resîde gûş-ı kabûle du’âmızı

2 Raħm itdi rûy-ı zerdimize kalb-i saħt-ı yâr
Gösterdi ‘aşq seng-rübâ kehrübâmızı

3 Âgûşa aldık ol şanemiñ mû-miyânını
Bulduğ henüz derd-i dile mûmyâmızı

4 Şâyed tegâfûlâne ide nâz ile nigâh
Levh-i niyâza naqş ideriz müdde’âmızı

5 Pâ-mâl-i nâz olup göge çıkdı gubârımız
Çekdik dü-çeşm-i mihr ü mehe tûtiyâmızı

6 Fermân-ı ‘aşka virdi boyun kumriyân görüp
Bir serv-i nâz şevkine tavk-ı rızâmızı

7 Manzûr-ı yâr olup dil-i şûridemiz Nazîm
Bir şâhñ itdik âyine-dârı gedâmızı

667 (T: 319a, H: 228a, R: 301a, A: 258a)

(Mef’ ülü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

1 Biz gözyaşıyla döndürürüz âsiyâmızı
Mâ-beynimizde naql ideriz mâcerâmızı

2 Telhâbe-i maħabbet ile bî-ħod olmayan
Bilmez henüz neşve-i zevk-i fenâmızı

3 İtmiş riyâz-ı ‘aşkda ârâm-gâhımız
Mensûb-ı eşk ü âh iden âb u hevâmızı

4 Bir yemde fülk-rân-ı necâtız ki ibtidâ
Âgûş-ı mevcde buluruz nâhudâmızı

5 Bilmez devâ-yı ‘illetimiz ‘aql-ı Bû ‘Alî
Yazmaz bizim cerîde-i kanûn şifâmızı

6 Çekdi zebâna âh-ı dil-i şu’le-pâşımız
İtdik nişânde burc-ı bedende livâmızı

7 Bî-tâkâtâne cilve idüp tab'ımız Nazîm
Pervâza bâl-beste getürdük hümâmızı

668 (T: 319a, H: 228a, R: 301a, A: 258a)

(Mütefâ' ilün Mütefâ' ilün Mütefâ' ilün Mütefâ' ilün)

- 1 Xanı ey felek yine neylediñ benim âfitâb-ı cihânımı
Gül-i bâğ-ı hâşıl-ı 'ömrümi o nihâl-i gülşen-i cânımı
- 2 Elem-i fırâk ile kâmetim ham olup neler çekerim henüz
Kıomadı bu bâr-ı girân-ı gam bedenimde tâb u tüvânımı
- 3 O perîniñ âteş-i hasreti dil-i nâ-şabûrımı yaqdı âh
Nola eylesem yine âşikâre cihâna sûz-ı nihânımı
- 4 İdüp intizârımı ber-şaraf ne zamân görür ola gözlerim
Ruğı gül o gönca-dehânımı haç-ı sebz o serv-i revânımı
- 5 Ser-i hâr-ı nâhun-ı fûrkatı ne kadar olursa gelü-hırâş
O gülüñ ki girmeye gûşına kıomam elden âh u figânımı
- 6 Dil-i nâle-kârımı 'âkıbet hedef-i hadeng-i nigâh idem
Dem ola görüp ferağımdan ol gözi tîr ü kaşı kemânımı
- 7 Yine hacle-gâh-ı sühanda hâl-i mu' anber eyledim ey Nazîm
Ruğ-ı nev'arûs-ı mu'âyene reşehât-ı kilk-i beyânımı

669 (T: 319b, H: 228b, R: 301b, A: 258b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Dil-i nâ-şâdımı ey çarğ gamdan dîr gördüñ mi
'Aceb devrinde sen de bir dil-i mesrûr gördüñ mi
- 2 Dem-â-dem seng-sâr-ı hayret eyler dest-i bîdâdıñ
Hele bir kerre şehr-i hâtırım ma' mûr gördüñ mi
- 3 Pey-â-pey şunmadan kaşdıñ nedir ey sâkı-i devrân
Bu zehr-âb-ı sitemden hiç beni mağmûr gördüñ mi
- 4 Haber eglendi gelmez kaldı çin-i zülf-i dilberde
Şabâ söyle ne 'âlemdede dil-i mehcûr gördüñ mi
- 5 Niçün inkâr idersin zevkîni câm-ı meyiñ zâhid
Kenâr-ı bezme geldiñ sâ' id-i billûr gördüñ mi
- 6 Neden bilsem nigâh-ı merhamet âyîne-i kıalbe
Cemâl-i bâ-kemâliñ yoğsa ey mağrûr gördüñ mi
- 7 'İzârın seyr idüp ey dil şeb-i zülfünde dildârıñ
Nazîm-i zâr-veş kıadre irişiñ nûr gördüñ mi

670 (T: 319b, H: 228b, R: 301b, A: 258b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Hecr-i la' liñle şarâb-ı nâba urdum kendimi
Halka-i meclis gibi girdâba urdum kendimi
- 2 Bir zamân câm-ı lebiñle mest idim şimdi velf
Gûş idüp destân-ı hecriñ hûba urdum kendimi
- 3 Berğ-ı cân-kâh-ı ruñuñla germ olup pervâne-veş
Bezm-i ğamda şem' -i âteş-tâba urdum kendimi
- 4 Sûz-ı tâb-ı ' aşk dilde eşk-i hasret dîdede
Geh ğamıñdan âteşe geh âba urdum kendimi
- 5 Ğamze-i yâra Nazîm-i zâr-veş qurbân olup
Cân u dilden deşne-i kaşşâba urdum kendimi

671 (T: 320a, H: 228b, R: 301b, A: 258b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Ey hoş ol vaqt-i şafâ kim ğamım aşlâ yoğ idi
Fikr-i imrûz ile endîşe-i ferdâ yoğ idi
- 2 Ğarğa-i kulzüm-i şevk olmuş idi cân u dilim
İki fülk ile dañi nüh-yem-i hağrâ yoğ idi
- 3 Şâh-ı nañl-i emelim sebz-i ber-âverde idi
Şûre-zârı bu cihânıñ ' adem-âsâ yoğ idi
- 4 Dâmen-i dilde pür olmuş idi gül-berg-i ümîd
Zahmet-i pây-ı recâ dest-i temennâ yoğ idi
- 5 Dür-i hâhiş güher-i kâm ile pür olmuş idi
Lücce yâd olmaz idi bir dür-i yektâ yoğ idi
- 6 Der-miyân itmiş idik hûşe-i maşşûdımız
Kışt-i bi-hâşıl-ı hürmen-geh-i dünyâ yoğ idi
- 7 Mest idik ' aşk ile bir bezm-i ferañ-güsterde
Minnet-i sâki-i mañmûri-i şahbâ yoğ idi
- 8 ' Âşıka mûnis idi dilber-i şîrin-kârı
Kayd-ı hem-sâyegî-i şahid-i ra' nâ yoğ idi
- 9 Bir perî göñlümi itmişdi rübûde ki o dem
' Arşa-i ' aşkda Mecnûnla Leylâ yoğ idi
- 10 Ehl-i ' aşk olmuş idi hayret ile ser-der-piş
Tekye-i çarñda bu sûziş ü bu ğavġâ yoğ idi

- 11 Tekye ol tekye-i 'aşk idi Nazîmâ ki dağî
Hân-kâh-ı felek ü zâhid-i hod-râ yog' idi

672 (T: 320a, H: 229a, R: 302a, A: 259a)

(Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Mecnûn ki mülk-i 'aşka şeh-i gam-sipâh idi
Perr-i küleh serinde anîñ dûd-ı âh idi
- 2 Mecnûn ki zülf-i Leyliye olmuşdı beste-dil
Kârı dem-â-dem âh idi bahtı siyâh idi
- 3 Mecnûn ki küşte olduğına tîğ-ı 'aşkdan
Her zağm-ı cân-sitân-ı dili bir güvâh idi
- 4 Mecnûn ki tâ'ir-i dili olmuşdı pür-şikest
Hep hâr-zâr-ı 'aşk aña pervâz-gâh idi
- 5 Mecnûn ki kişver-i dili vîrân olup Nazîm
Hayl-i hayâl-i Leyli için şâh-râh idi

673 (T: 320a, H: 229a, R: 302a, A: 259a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Qanı o dem ki iden yâri nerm âhım idi
Du' â-yı nîm-şeb ü vird-i şubh-gâhım idi
- 2 Qanı o dem ki gam-ı derd-i 'aşkım işbâta
Sirişk-i dîde ruğ-ı zerd iki güvâhım idi
- 3 Qanı o dem ki baña eyledikçe çeşmi 'itâb
Zebân-ı hâl ile müjgânı 'özü-hâhım idi
- 4 Qanı o dem ki ruğıyla cebîn-i pür-nûrı
Şeherde mihr-i ümîdim şebimde mâhım idi
- 5 Qanı o dem ki ser-i kûy-ı yâra vardıkça
Hayâl-i şevk-i vişâli refîk-i râhım idi
- 6 Qanı o dem ki görüp yâri 'arz-ı hâl itsem
Niyâz-nâme-i derd-i dilim nigâhım idi
- 7 Qanı o dem ki iderdiñ hezâr nâz u niyâz
Nazîm-i zâr gibi ben gedâ o şâhım idi

674 (T: 320b, H: 229a, R: 302a, A: 259a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Çemende gül gibi bir bezm-i dil-sitân kırdı
Şükûfe-zârda her nağl sâye-bân kırdı

- 2   ‘ Aceb mi olsa ham-ı zülfî pây-ı ‘ aklı ‘ iğâl
Bu fitne dâmin o şayyâd-ı bî-amân kurdı
- 3   Nişân-ı tîri dil âmâcı nâvek-i cândır
O ebruvân-ı muqavves iki kemân kurdı
- 4   Harîm-i hüsne siyeh hâli zîr-i zülfünden
Mişâl-i şeb-rev-i dil düzd nerdübân kurdı
- 5   Şabâh-ı haşre dek eşkâl-i şun‘ -ı bâkîdir
O haymedir bu ki Hallâk-ı ins ü cân kurdı
- 6   Henûz menzili evc-i ‘ ademdedir şimdi
Bu kâr-gehde çok üstâd rîsmân kurdı
- 7   Koyunda bir kızu besler şikârsız olmaz
Hele Nazîm gibi görmedim cihân kurdı

675 (T: 320b, H: 229b, R: 302b, A: 259b)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün)

- 1   Emânet-i dil-i şeydâ ki zülf-i yâra konıldı
Hemân o tu‘ meye beñzer dehân-ı mâra konıldı
- 2   Ruğında hâl-i mu‘ anber kıyâs itme o mâhiñ
Ki nokta-i kalem-i şun‘ dur ‘ izâra konıldı
- 3   Riyâz-ı hüsne degildir o bîni gonca-i zanbağ
Mişâl-i vefk ki tûmâr olup bahâra konıldı
- 4   Se-rûze devlete olma firîfte kim o gevher
Hezâr efser-i hâkân-ı tâc-dâra konıldı
- 5   Nazîm bulsa nola dâğ-ı derd-i ‘ aşk ile şöhret
Ezel ki nâm-ı maḥabbet dil-i nizâra konıldı

676 (T: 321a, H: 229b, R: 302b, A: 259b)

(Mef‘ ülü Mefâ‘ ilü Mefâ‘ ilü Fe‘ ülün)

- 1   Şahbâ-yı maḥabbet kadeḥ-i câna döküldi
Hûn oldı gelüp çeşmime dâmâna döküldi
- 2   Hep aḥker-i dâğ oldı firâkıyla gözümden
Her katre ki bu sine-i sûzâna döküldi
- 3   Hânçer-be-kef işkeste-küleḥ ber-zede-dâmen
‘ Uşşâk meger pâyına mestâne döküldi
- 4   Güftâra mecâl olmadı mest itdi nigâhı
Şahbâ-yı temennâda giribâna döküldi

5 Elmâs-ı maḥabbet işimi gördi Nazîmâ
Şimden-girü zaḥm-ı dil-i nâlâna döküldi

677 (T: 321a, H: 229b, R: 302b, A: 259b)

(Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)

1 Yâr eyler idi mihr ü vefâ söz bir olaydı
Hep muntazır-ı mihr ü vefâ yüz bir olaydı

2 'Âşık şaşınur sevdiğini iki gözünden
'Âşıkda nolaydı dil iki göz bir olaydı

3 Zülf ü ruḥına nâzır olurdu seḥer ü şâm
Yâr ile eger dil gice gündüz bir olaydı

4 Eylerdi derûnumda yer aḡyâr-ı dü-rûya
Âyînedeki gibi iki yüz bir olaydı

5 Her sâl Nazîm eyleriz ümmîd-i fütûḥât
Allâh Te'âlâ vire biñ yüz bir olaydı

678 (T: 321a, H: 230a, R: 303a, A: 259b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Ḥaṭ-ı ruḥsârı dün bitti bugün dilber terâş itdi
Ḳamer devrinde bir âşûb idi tiz bitti tiz yitdi

2 Görüp ḥaṭtîñ nola bâzîçe-i 'aşkından el çeksek
Bisât-ı ḥüsni ṭayy oldu şaḳalı oyunun bitdi

3 Gönül bir sâde-rû ister ḥaṭ-âver oldu maḥbûbı
Nola çekse beyâza defterin zîrâ ki eskitdi

4 Güni maḡribde doğdı 'âlem-i ḥüsnuñ temâşâ kıl
O ḥaṭt-ı pür-fiten mülk-i cemâle neyledi nitdi

5 Nazîmâ lûle-i ḥâmem ḥaṭ-ı dil-dâr vaşında
Çemen-zâr-ı beyâna çeşme-i ma' nâyı aḳıtdı

679 (T: 321b, H: 230a, R: 303a, A: 260a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Müretteb eyleyüp bezm-i şafâyı ḥam ḳoyup gitdi
Bu meclisde ne Cemler yerine âdem ḳoyup gitdi

2 Vişâlin va' de kıldı ol perî gözden nihân oldu
Dil-i mecrûḥa zehr-âlûd bir merhem ḳoyup gitdi

3 Ḥayât ümmîd iderken la' l-i cân-baḡşından âhir-kâr
Beni dil-mürde tenhâ ol Mesîḥâ-dem ḳoyup gitdi

4 Kerem âşârı yok ʿ âlemde ey dil var ise ancak
Hemân bir nâmı kaldı anı da Hâtem koyup gitdi

5 Nazîmâ yok yere râz-ı dehân-ı yâri fikr itme
Ki erbâb-ı başîret hep anı mübhem koyup gitdi

680 (T: 321b, H: 230a, R: 303a, A: 260a)

(Mefâʿ ilün Feʿ ilâtün Mefâʿ ilün Feʿ ilün)

1 Tabîb-i gamze diliñ kârını tamâm itdi
Devâ-yı ʿ illet-i bîmârını tamâm itdi

2 Sehâb-ı şunʿ yetişdirdi sebze-i haţını
Cemâl bâğınınñ ezhârını tamâm itdi

3 Yazup gubâr-ı haţın kıl kalemle ol ebrû
Henûz muşhaf-ı ruhsârını tamâm itdi

4 Şeb-i vişâl göründi hilâl ebrû-yı yâr
Gönülde rûze-i dîdârını tamâm itdi

5 Düşürdi dilberi meclisde hâb-ı nâza Nazîm
Hikâyet-i dil-i gam-hârını tamâm itdi

681 (T: 321b, H: 230b, R: 303b, A: 260a)

(Mefâʿ ilün Mefâʿ ilün Mefâʿ ilün Mefâʿ ilün)

1 Benimle ʿ ahd ü peymâna o mest-i nâz el tutdı
Murâd üzre hele bünyâd-ı ümmîdim temel tutdı

2 Perîşân turre feyz-i giryeden kâmet bülend olmuş
Nihâl-i hâhişim ser-sebz olup nahl-i emel tutdı

3 Nola âgûşum açsam hâle-veş tâ vaqt-i hilkatden
Dağı ol mâh-sîmâyı gözüm rûz-ı ezel tutdı

4 Degildir pâ-nihâde deşt ü kûh Qays u Ferhâd
Tarîk-i vâdî-i ʿ aşkı dil-i şeydâ güzel tutdı

5 Yetiş sâkı şarâb-ı şevk u şâdî süst u şü kılsun
Nazîm'in guşşadan câm-ı dilin gerd ü kesel tutdı

682 (T: 321b, H: 230b, R: 303b, A: 260a)

(Mefâʿ ilün Feʿ ilâtün Mefâʿ ilün Feʿ ilâtün)

1 ʿ İzâr-ı pâkine yârîñ haţ-ı siyâh yetişdi
O âfet-i dil-i ʿ uşşâka yaʿ ni âh yetişdi

2 Döküldi ruhlarına zülfi başdı haţ-ı ʿ izârı
O şâh-ı hüsne yine her taraf sipâh yetişdi

- 3   ‘ Aceb mi eylese pâ-mâl ehl-i hüsni niyâzı
Semend-i nâz ile bir tıfl-ı kec-külâh yetişdi
- 4   Pür eyle sâgara sâkî mey-i şebâna sürülsün
Humârı def idelim geldi şubh-gâh yetişdi
- 5   ‘ Aceb mi tab’ -ı bülendiyle gün gibi ‘ alem olsa
Nazîm'e himmet-i üstâd-ı hayr-hâh yetişdi

683 (T: 322a, H: 230b, R: 303b, A: 260b)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1   Sirişk-i âlime mey bezm-gehde ter düşdi
Habâb-ı çeşmime evvel nighde ter düşdi
- 2   Görünce meyden o rûy-ı cebini gark-ı ‘ arak
Hemân felekde degil mihr ü mehde ter düşdi
- 3   Çemende sünbül-i pür-jâle şanma seyr idicek
Şikenc-i zülfini zîr-i külehde ter düşdi
- 4   Gözüm bu şeb boyanup hûn-ı hasret ile seher
Görünce hâb o çeşm-i siyehde ter düşdi
- 5   Duyup açıldığını goncanıñ nesîm-i hezâr
Gelürken eşk-feşân nîm-i rehde ter düşdi
- 6   Esîr iken zekânında rakîbe lutfın añup
Dağı o şûha dil-i zâr o çehde ter düşdi
- 7   O mest-i nâzı Nazîmâ niyâzım ağlatdı
Nevâ-yı nây-ı dilim bezm-i şehde ter düşdi

684 (T: 322a, H: 230b, R: 304a, A: 260b)

(Mütefâ‘ ilün Fe‘ ülün Mütefâ‘ ilün Fe‘ ülün)

- 1   Şalınup o sâkî-i nâz kad ü kâmeti ile geçdi
Düşüp ayağına gönlüm nice hâlet ile geçdi
- 2   Ruğ-ı âlini görelde gözüm oldı garka-i hûn
Ol gül âl idüp bu rengi baña şan‘ at ile geçdi
- 3   Acısın duyurmadı hiç eşer itdi nâzikâne
Dile tîr-i gamze bilmem ne nezâket ile geçdi
- 4   Bu gice o mâh-veşle yine şubha dek görüşdük
Şeb-i hecr-i mâh-tâbı dem-i vuşlat ile geçdi
- 5   Nola âdemiyyet itse görünüp Nazîm-i zâra
O perî-cemâli rûz u şebi da‘ vet ile geçdi

685 (T: 322a, H: 231a, R: 304a, A: 260b)

(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 Dil zülfüñe dîvâne olup silsile çekdi
Yâ kaşlarıña meyl ideli ay çile çekdi
- 2 Doldursa nola nây-ı gelûyı dil-i şeydâ
Zîrâ ki dem-i nâleyi bî-fâşıla çekdi
- 3 Pây-ı dil ile bâdiye-peymâ-yı maḥabbet
Ne zaḥmet-i reh ne elem-i âbile çekdi
- 4 Bang-i ceresi nâle-i dil âh-ı derûndur
Şahrâ-yı maḥabbetde o kim kâfile çekdi
- 5 Cûş eyleyeli dilde yem-i mihr ü maḥabbet
Mellâḥ sükûn zevraḫını sâhile çekdi
- 6 Cânâna yetişdi nola cân virse dil-i zâr
Zann itme ki yol zaḥmetini nâfile çekdi
- 7 Oldı birisi mest Nazîmâ biri mestûr
Ol bâdeyi kim Qays ile Leylâ bile çekdi

686 (T: 322b, H: 231a, R: 304a, A: 260b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Tenimde menzilin kim ol kemân-ı ebruvân dikdi
Süveydâ-yı dile pertâb idüp tîrin nişân dikdi
- 2 Görüp müjgân-ı hûn-âlûd şanma bâğbân-ı aşḫ
Kenâr-ı cûyda şaf şaf nihâl-i ergavân dikdi
- 3 Yine bir iş çıkardı sûzen-i müjgân-ı dil-dûzı
Ser-â-ser çâk-ı sînem ol taḫîb-i mihrîbân dikdi
- 4 Şerâr-efşân olup fark-ı serimde şu' le-i âhım
Yine burc-ı bedende bir livâ-yı el-amân dikdi
- 5 Degil hürşid-i 'âlem-tâb cânâ çeşm-i ḫayrânın
Görüp ḫüsnüñ Nazîm-âsâ sipîhr-i nâ-tüvân dikdi

687 (T: 322b, H: 231a, R: 304a, A: 261a)

(Mef' ûlü Fâ' ilätü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Ḥayret ki itdi çeşmimi hûn-âbdan teḫî
Bir câmdır ki ḫaldı mey-i nâbdan teḫî
- 2 Ârâm-gâh-ı dil ki zenaḫdânîñ olmadı
Çâh-ı nigûndur olsa nola âbdan teḫî

- 3 Zülfün taḥayyül eyleyemez dîde giryeden
Oldı o şişe sünbül-i pür-tâbdan tehî
- 4 Olsa derûn-ı dil nola mihrîñle dem-be-dem
Hiç kân olur mı gevher-i nâ-yâbdan tehî
- 5 ‘İbretle baḫ sipihre Nazîmâ bu dâr u gîr
Ḳalmış hezâr Rüstem ü Sührâb'dan tehî

688 (T: 322b, H: 231b, R: 304b, A: 261a)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Ḳalursa mey-gede-i çarḫ-ı nüh-kıbâb tehî
Elimde olmaya câm-ı şarâb-ı nâb tehî
- 2 ‘Aceb mi şerḫa çeküp dâḡ-dâr-ı ‘aşḫ olsa
Mişâl-i lâle degildir dil-i ḫarâb tehî
- 3 Nühûd-ı jâleyi maḫv itdi şanma ceyb-i güli
Çemende ḫaldı seḫer zerd-i âfitâb tehî
- 4 Nihân iken meh ü ḫurşîd mühre-veş şeb ü rûz
Olur mı ḫoḫḫa-i çarḫ-ı pür-inḫılâb tehî
- 5 Ğarîb devrine geldik bu bezmiñ ey sâḫî
Şikeste sâḡar-ı şahbâ ḫum-ı şarâb tehî
- 6 Götürdi gûra felek şanma seyr idüp ḫurşîd
Ki ḫaldı efser-i Behrâm-ı kâm-yâb tehî
- 7 Nazîm gerd-i kederden derûn-ı şâf-dilân
Revâdır olsa mişâl-i ḫabâb-ı âb tehî

689 (T: 323a, H: 231b, R: 304b, A: 261a)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 İderse cevriñi ol pür-cefâ ziyâde daḫi
Ne ḫûn-ı dil göresin çeşm-i mübtelâda daḫi
- 2 Raḫîb ile olur ol mest-i nâz nûş-â-nûş
Şikeste sâḡar-ı dil meclis-i belâda daḫi
- 3 Hevâ-yı dâne-i ḫâliyle murḡ-ı sabr u şekîb
Ḳalur mı dâm-geh-i kâkül-i dü-tâda daḫi
- 4 ‘Aceb mi râz-ı cemâli açılsa âyineye
Zamânede bulınur bir derûn-ı sâde daḫi
- 5 Nazîm böyle ḫalursa zamâne üstümüze
Ne cür‘ alar dökile bezm-i dil-rübâda daḫi

690 (T: 323a, H: 231b, R: 304b, A: 261a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Olur mı 'aşk ile dil süz-ı sîneden hâlî
Harâbe-zâr degildir defîneden hâlî
- 2 Dili düşürmez idi bend-i zülfe hâlleri
Olaydı dâm-geh-i murğ çîneden hâlî
- 3 Telâtum-ı yem-i 'aşk itdi fülk-i 'aqlı şikest
O ğarğa-geh nola olsa sefîneden hâlî
- 4 Kadeh-keşân-ı rızânîñ habâb-ı bâde gibi
Hum-ı derûnı olur dürd-i kîneden hâlî
- 5 Dükânçe-i dili cins-i hünerle mâl-â-mâl
Nazîm-i nükte-fürûşuñ nesi neden hâlî

691 (T: 323a, H: 232a, R: 305a, A: 261b)

(Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)

- 1 Dil bir şanemiñ oldı ki zünnâr-peresti
Taşvîr ider ebrûları mihrâb-ı elesti
- 2 Câ'iz ki ola bir dağı nâz ile baqınca
Mîr'ât-ı derûnumda budur bîm-i şikesti
- 3 Rağm itdi kad-i ham-şüdeme nâleme dildâr
Pürdür o kemân taşta geçer nâvek-i şastı
- 4 Bir bâdeyi nûş it ki dem-â-dem ola tevfiğ
Mey-hânesiniñ sâķi-i peymâne-be-desti
- 5 Teng olmuş iken debdebe-i 'aşka dü-'âlem
Ey dergeh ola hücre-i dil cây-ı nişesti
- 6 Ehl-i dile yeksân görünür şâh ile dervîş
Birdir şaf-ı murğâna bülendî ile pestî
- 7 Her kaçre Nazîm olmada bir berç-ı cihân-süz
Cârî ne 'aceb âteş olur girye-i mestî

692 (T: 323b, H: 232a, R: 305a, A: 261b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Degil câm-ı mey açıldı gül-i bâğ-ı tarab şimdi
Nola gelseñ açılşak biz dağı ey gönca-leb şimdi
- 2 'İzârında degil haç mevsim-i nevrüz-ı hûbîdir
Berâberdir terâzû-yı nazarda rûz u şeb şimdi

- 3 Şakınsun her giyâhı neşter-i âzâr olur soñra
Çemen-pîrâ-yı bâğ-ı vuşlatıñ kimdir ‘aceb şimdi
- 4 Hümâr-ı derdî-i hecriñden ağılardım seniñ evvel
Şarâb-ı vuşlatıñdır giryeme cânâ sebep şimdi
- 5 Seni hercâyî bir âfet kıpar dirlerdi tıfl iken
Benim âşûb-ı devrânım o sözler çıkdı hep şimdi
- 6 Gül-i hâtır-güşâ-yı ‘âşık olmuşken hezâr-aşsent
Dağı neşküftesin ey gonca-i bâğ-ı edeb şimdi
- 7 Nazîmâ ‘azm-i maqşûd eyle durma pây-ı himmetle
Ki açıldı reh-i âmed-şûd-i semt-i taleb şimdi

693 (T: 323b, H: 232a, R: 305a, A: 261b)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Dil-i şeydâ firâk-ı yâr ile rencidedir şimdi
Gülünden ayrı düşmüş bülbül-i şûrîdedir şimdi
- 2 Tenim âzâde-i zağm olmamışken dâğ-ı hasretle
Temâşâ-yı cemâl-i yâra dîde dîdedir şimdi
- 3 Olup ser-der-hevâ-yı kâmeti bir serv-i bâlânıñ
Çekilmiş gayrden hemvâre dâmen-çidedir şimdi
- 4 Ğam u şâdî ile giryân u handân idi dil evvel
Ne nâ-şâdî-i Ğamda ne Ğam u şâdidedir şimdi
- 5 Şorarlarsa Nazîm-i zârı yârân yâr derdinden
Gözi yaşın siler yok bir ‘aceb vâdidedir şimdi

694 (T: 324a, H: 232b, R: 305b, A: 261b)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün)

- 1 Bu gülsitân-ı fenâda o kim güşâde bulundu
Elinde gül gibi zerrîn kadehle bâde bulundu
- 2 Ser-i ‘adûda o kim cilve-güster oldu cihânda
Hemîşe hâk-i reh ü dâ’imâ fütâde bulundu
- 3 Kılursa tîr nola kâmet-i elif gibi hemvâr
Hamîde kaldı kemân kec-revi ki yâda bulundu
- 4 Vazîfe-i Ğam u haţtın çıkarmış ol şeh-i hûbân
Resîd olan dil ü cân kûy-ı dil-rübâda bulundu
- 5 Cemâl-i şâhid-i maqşûda âşinâ olan ey dil
Mişâl-i âyine rûşen-nihâd u sâde bulundu

- 6 Ser-i itâ' ate teslîm-i dâğın itdi gül-i âl
Tamâm âdem olan rütbe-i rızâda bulundu
- 7 Nazîm mağfîret ümmîdin eyleyen seher ü şâm
Hulûş-ı kalb ile dergâh-ı Kibriyâ'da bulundu

695 (T: 324a, H: 232b, R: 305b, A: 262a)

(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Geh yer bulundu şöhbete dilber bulunmadı
Dilber bulundu şöhbete geh yer bulunmadı
- 2 ' Arz itdim ehl-i hâle diliñ mâcerâsını
Çeşmimden özge hâline ağlar bulunmadı
- 3 Kaşr-ı şafâ mekânım idi şimdi başıma
Bâlin-i râhat olmağa bir der bulunmadı
- 4 Oldum yolında hâk-i kadem âşinâlarıñ
Bir dem nigâh-ı merhâmet eyler bulunmadı
- 5 Yâ Rab Nazîm-i bî-kesi sen eyle şâd-kâm
Ol nâ-murâda himmet ider er bulunmadı

696 (T: 324a, H: 232b, R: 305b, A: 262a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Şehd-i la' lin tütmeden tûtî şeker-hâlanmadı
Görmeden bülbül o gül-ruhsârı gûyâlanmadı
- 2 Eyledi bir nuṭṭ ile ihyâ o ' İsí-dem velî
Bir ṭabîb-i cân daḡi böyle Mesîhâlanmadı
- 3 Olmadan pertev-girâ-yı âfitâb-ı hüsn-i yâr
Mâh sîmâlanmadı hürşîd zîbâlanmadı
- 4 Feyz-i nûr-ı mihr-i ' âlem-tâb ile mağrûr iken
Ol hilâl-ebürüyü gördi ğurre ğarrâlanmadı
- 5 Sâ' id-i sîmînine zîbâ yaraşdı tâze dâğ
Böyle bir hâliş sebîke haḡ bu tamġâlanmadı
- 6 Düşmedi ol husrev-i hüсне maḡall-i ' arz-ı hâl
Keşret-i ' uşşâğdan bir laḡza tenhâlanmadı
- 7 Fürkatinde ol dür-i yektâ-yı hüsnüñ dem mi var
Cûş-ı seylâb-ı sirişk-i dîde deryâlanmadı
- 8 Kimse ihyâ-yı ma' ânîde Nazîm-âsâ henüz
Rûḡ-perver nuṭṭ-ı cân-baḡş ile ' İsílanmadı

697 (T: 324b, H: 233a, R: 306a, A: 262a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Görmedikçe mihr ü mâhı ' âlem ârâlanmadı
Bulmadıkça feyz-i mihrin mâh sîmâlanmadı
- 2 Şaykal-ı ' aşk açmadı çokdan mükedder gönlümi
Kaldı jeng-âlûd o âyîne mücellâlanmadı
- 3 Serv-i ser-keş ol kıyâmet kâmeti seyr eyleyüp
Hâcletinden oldı dâmen-çide bâlâlanmadı
- 4 Gûşına girmez o mâhıñ yoğsa âh-ı pür-şerâr
Bir şeb olmaz kim çıkup çarğa şüreyyâlanmadı
- 5 Mülk-i câna eyledi hükmün revân ol ebruvân
Böyle tevki'-i melâhat dahî tuğrâlanmadı
- 6 Üstühân-ı sînem üzre gör sirişk-i çeşmimi
Dem mi vardır selsebil-i ' aşk deryâlanmadı
- 7 Söz sevâd-ı müdde' âda levh-i zer-kâr-ı felek
Gün geçer mi mühre-i mihriyle zîbâlanmadı
- 8 İtmedikçe mühr-i tab' ıyla Süleymânlık Nazîm
Kulle-i kâf-ı sühanda kimse ' anğâlanmadı

698 (T: 324b, H: 233a, R: 306a, A: 262b)

(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

- 1 Kûyında çıkup nâz ile cânâne şalındı
Tâvûs-ı cinân başladı cevâlâna şalındı
- 2 Yer yer akm itdi sipeh-i gamze-i tâtâr
Feryâd ki mülk-i dil-i nâlâna şalındı
- 3 Şimden-girü saçıl dökül ey çeşme-i vuşlat
Delv-i dil-i şeydâ çeh-i hicrâna şalındı
- 4 Hep şimdi şererdir dökülen didelerimden
' Aşk âteşi ol dem ki dil ü câna şalındı
- 5 Âvâze-i nazmıñla cihân doldı Nazîmâ
Şad-velvele nüh-günbed-i gerdâna şalındı

699 (T: 324b, H: 233b, R: 306b, A: 268a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Eylerim sâki ne virseñ nûş deryâlar gibi
Mest olup itsem ' aceb mi cûş deryâlar gibi

- 2   ‘Âşık-ı dîdârîñam olsam nola nezdik ü dür
Cezr ü medd-i ‘aşk ile medhûş deryâlar gibi
- 3   Mazhar-ı nûr-ı tecellî tâ şabâh-ı haşr olur
Bî-dil ü bî-tâkât u bî-hûş deryâlar gibi
- 4   Sûz-ı dilden dâğ-ı cismi âteşin girdâb olur
Sâz-ı ‘aşkı kim iderse gûş deryâlar gibi
- 5   Şevk-i dîdâr üstûhânın şaydırır ‘aşıkların
Gösterir her mevci bir âgûş deryâlar gibi
- 6   Yâra te’şîr itdi âhim cûş idüp oldum yine
Bir muvâfîk rûzgâra düş deryâlar gibi
- 7   Şûret ü ma’ nî hem-âgûş olmak ister ey Nazîm
Cûşa gelmez olmayan hâmûş deryâlar gibi

700 (T: 325a, H: 233b, R: 306b, A: 268a)

(Mefâ’ ilün Fe’ ilâtün Mefâ’ ilün Fe’ ilün)

- 1   Bûtân ki bir yere cem’ oldılar hâma me gibi
O şûh oldı ser-i sübhada imâme gibi
- 2   Meşâm-ı cânımı cânânîñ eyledi leb-rîz
Şemîm-i hâl-i ruhı ‘anberîn şemâme gibi
- 3   Külâhını kec idelden o sebz-i teh gülgün
Serimde dûd-ı dil oldı siyâh ‘amâme gibi
- 4   Figân ki pençe-i mihriyle ol meh-i hüsnum
Kâbâ-yı şabrımı çâk itdi köhne câme gibi
- 5   Şağın mağabbet-i dil-dârı gayra ifşâdan
Zebânîñ ey dil iki şağ olursa hâme gibi
- 6   Nazîm dest-i nedâmetle pâre pâre olur
Açılma râz-ı dili dil-rübâya nâme gibi

701 (T: 325a, H: 233b, R: 306b, A: 268b)

(Mef’ ülü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

- 1   Qalbiñ pür olsa dürr-i hünerle şadef gibi
Qadrin bilinmeye yine seng-i hazef gibi
- 2   Bu devr-i çenberîde olup meşk-i imtiñân
Sîlî-i nâ-uşûle gögüs germe def gibi
- 3   Te’şîr-i ‘aşk yaqdı süveydâmı oldı dil
Gûyâ ki âfitâba muqâbil necef gibi

- 4 ‘Uşşâk-ı dil-figâra belâlar mübârekî
Ol mest-i nâz tîğ-ı teğâfûl be-kef gibi
- 5 Râz-ı dehân-ı yârda şarf-ı hayât idüp
‘Ömr-i ‘azîz yok yere ey dil telef gibi
- 6 Eyler şikeste kâlbini ‘uşşâk-ı bî-diliñ
Hâtır gönül yanında anıñ ber-ţaraf gibi
- 7 Germâbe-i sipihri yaķar sûz-ı âh ile
Sineñ Nazîm külhân-ı pür-tâb u tef gibi

702 (T: 325b, H: 234a, R: 307a, A: 268b)

(Mefâ’ ilün Fe’ ilâtün Mefâ’ ilün Fe’ ilün)

- 1 Sebeb cünûnuma ol zülf-i nîm-tâb gibi
Ki oldı her ĥamı zencîr-i ıztırâb gibi
- 2 Derûn-ı sînede râz-ı dili nihân eyle
Açılma herkese ey ĥonca-leb kitâb gibi
- 3 Hâyâl-i vuşlatıña oldı cân u dil kâni‘
Fezâda teşneyi cûyâ iden serâb gibi
- 4 Felekde sâye-i luţfun dirîğ eylemeyen
Cihânı zîr-i nigîn eyler âfitâb gibi
- 5 Fürûğ-ı mihr-i tecellîyle feyz-yâb olur
Ol dil ki şâf ola mir’ât-ı mâh-tâb gibi
- 6 Nigâh-ı ĥasret ile kaldı dîde-i Cem'dir
Piyâlede görinen câ-be-câ ĥabâb gibi
- 7 Fütâdelerde hemân cevriñe taĥammül iden
Nazîm-i zâr u perîşân u dil-ĥarâb gibi

703 (T: 325b, H: 234a, R: 307a, A: 268b)

(Fe’ ilâtün Fe’ ilâtün Fe’ ilâtün Fe’ ilün)

- 1 Ķadrin efzûn ola dirseñ dür-i nâ-yâb gibi
El-ĥazer olma sebük ĥatre-i sîm-âb gibi
- 2 Feyz ile sebz-i ter eyler çemen-i maķşûdın
Aķıdan göz yaşını dîde-i dolâb gibi
- 3 Çeker âĥûşa şâdef-veş güher-i ümmîdin
Şâf iden sîne-i bî-kînesini âb gibi
- 4 Sîneñi Rüstem-i destân-ı felek çâk eyler
Düşicek fırsatı fevt eyleme Sührâb gibi

- 5 Seni pâ-mâl idüp âb-ı ruhuñ hâke döker
Ser-keş olma hâzer it mihr-i cihân-tâb gibi
- 6 Muṭrib-i çarhuñ elinden o da râhat mı bulur
Doḡunan târ-ı nizâr-ı dile mızrâb gibi
- 7 Nazımıñ rişte-i ma' nâya geçür durma Nazîm
Gezsün elden ele tesbîh-i dür-i nâb gibi

704 (T: 326a, H: 234a, R: 307a, A: 269a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Meyl idüp fülk-i dil ü cân çekilür âb gibi
Ey melek turreleriñ halka-i girdâb gibi
- 2 Hâşre dek hâşret-i ḡaddiñle ola sînesi çâk
Seni ol kim çeke âḡûşuna mihrâb gibi
- 3 Sâz-ı ' aşkıñda dili târ mişâl itdi nizâr
Eyleyen hançer-i müjgânını mızrâb gibi
- 4 Ser-i zülfüñde girih-beste olan pîçiş-i nâz
Rište-i cân u dil-i zâra düşen tâb gibi
- 5 Noḡta-i hâliñi gördükçe süveydâ-yı dilim
Muḡtarib olsa nola ḡatre-i sîm-âb gibi
- 6 Rû-nümâ olmadı bir kerre cemâl-i maḡşûd
Dîde-i baht-ı siyâhım daḡi der-hâb gibi
- 7 Sînesin açdı Nazîmâ yine mestâne o mâh
Rûy-ı ümmîdime meftûh olan bâb gibi

705 (T: 326a, H: 234b, R: 307b, A: 262b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Çeşmiñe dūş oldı dil şemsîre hâcet ḡalmanı
Oynadı ḡamzeñ ciğerde tîre hâcet ḡalmanı
- 2 Pür-sevâd olmuş ḡaṭiñla levha-i mâh-ı ruhuñ
Tâb u sūz-ı âh ile te'sîre hâcet ḡalmanı
- 3 Fâriḡ ol şimden-girü derd-i derûnumdan ṭabîb
Kim baña oldı olan tedbîre hâcet ḡalmanı
- 4 Dâḡ u sînem na' l ü âteşken zuhûr itdi ḡaṭiñ
Ey meh-i nâ-mihribân teşhîre hâcet ḡalmanı
- 5 Beste-i fitrâk-i ' aşkıñdır ḡazâl-i cân u dil
Şeh-süvârım gel yeter naḡcîre hâcet ḡalmanı

- 6 Saña ‘arz-ı hâl iderken bildik eşk ü âhdan
Nâme-i derd-i dili taqrîre hâcet kalmadı
- 7 Şâhid-i ümmîd ‘arz itdi cemâlin ey Nazîm
Levh-i kâma hâhişi taşvîre hâcet kalmadı

706 (T: 326a, H: 234b, R: 307b, A: 262b)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Tâb-ı şahbâ sâgar-ı mînâyı dil-sûz eyledi
‘Aşkıdır kim ‘âşık-ı şeydâyı dil-sûz eyledi
- 2 Olmada her pençe-i mercânı şem‘-i şu‘le-pâş
Ey dür-i yektâ gamıñ deryâyı dil-sûz eyledi
- 3 Dem-be-dem dâg-ı derûnun âşikâr itmekdedir
Fürqatiñ mihr-i cihân-ârâyı dil-sûz eyledi
- 4 Her gören ruhsârıñ âh-ı ciger-tâb itmede
Âteş-i ‘aşkıñ seniñ dünyâyı dil-sûz eyledi
- 5 Âteş-i mihr ü maḥabbet sîne-germ itdi defi
Deldi cismin yaqdı bağrın nâyı dil-sûz eyledi
- 6 ‘Aşk te’sîri çenâr-ı bâğ-ı itdi sîne-tâb
Lâle-âsâ gonca-i ra‘nâyı dil-sûz eyledi
- 7 Bezm-i ‘aşkıñda Nazîm-i zârı da fânûs-veş
Şem‘-i hicrânıyla ol hercâyı dil-sûz eyledi

707 (T: 326b, H: 234b, R: 308a, A: 262b)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Çeşm-i hûnünim hayâliñle şebistân eyledi
Her biri müjgânımıñ bir şem‘-i sûzân eyledi
- 2 Râḫat u ârâmımı sermâye-i ‘aqlım gibi
Tarz-ı destâr-ı perî-şânıñ perîşân eyledi
- 3 Fitne-i hâl-i ‘izârıñ gâret itdi dilleri
Bir siyeh kevkebdır ol çok mülk vîrân eyledi
- 4 Gülleri ârâyış-i bâzâr kıldı rûzgâr
‘Andelîbân-ı kafes bihûde efğân eyledi
- 5 Ey gül-i ter nağmeñi gûş eyleyüp bülbül gibi
Goncalar gülşende hep çâk-i girîbân eyledi
- 6 Tâze tâze dâğlar yaqsam nola sultân-ı ‘aşk
Lâle-zâr-ı sîne meyl-i çerâğân eyledi

7 El-vedâ' ey gûşe-i hicrân Nazîm-i bî-çarâr
Müjde-i vuşlatla 'azm-i kûy-ı cânân eyledi

708 (T: 326b, H: 235a, R: 308a, A: 263a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Neşvenîñ meydır meyiñ câm-ı dırağşândır yeri
Feyz-i hâşiyet güherde gevheriñ kândır yeri

2 'Aşk dilde dil derûn-ı sîne-i mecrûhda
Gevheriñ gencîne genciñ künc-i vîrândır yeri

3 Bağ leb-i tebhâle-dâr-ı yâra seyr it ruğların
Jâleniñ güldür gülüñ şahñ-ı gülistândır yeri

4 Hâl-i ruhsârın görüp zülfünden eyle ihtirâz
Dâne olmaz dâmsız dâmiñsa pinhândır yeri

5 Eşk-i çeşmim âstînimden iner dâmânıma
Âb-ı seyliñ cûy cûyuñ bañr-i 'ummândır yeri

6 Şûrişiñ dîvânedir dîvâneniñ zencîrdir
'Aşk u sevdâ dil diliñ zülf-i perişândır yeri

7 Bâdeniñ peymânedir peymâneniñ meclis Nazîm
Sûz-ı tâbiñ mihr mihrîñ çarğ-ı gerdândır yeri

709 (T: 326b, H: 235a, R: 308a, A: 263a)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 Dil mesken itdi turre-i müşğîn-i dilberi
Seyr eyle burc-ı 'ağrebe konmuş kebûteri

2 Bir âfitâb-ı zühre-cebîniñ helâkiyüz
Kim çâk çâk ider dil-i mirrîhı hañçeri

3 'Ar' ar kıyâm-ı qaddi o nev-nağl-i ser-keşiñ
Pest itdi servi hâke düşürdi şavberî

4 Şem' -i cemâli şevkine bezm-i vişâlde
Pervâne-i diliñ tutuşup yandı şeh-peri

5 'Arz itdi rûy-ı zerdin o simîn-bere Nazîm
Bildirdi fenn-i 'aşk idügin kîmyâ-geri

710 (T: 327a, H: 235b, R: 308b, A: 263a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Gönül bir şeh-süvâr-ı deşt-i hüsnüñ oldı nağcîri
Ki çeşm-i âhuvândır haşret-i bâdâm-ı zencîri

- 2 Hâdeng-i 'aşkıñıñ mecrûhıyuz kim bir kaşı yâniñ
Figâr-ı derdine zaħmın duyurmaz sür'at-i tîri
- 3 Müzehhebdir ser-â-ser nakş-ı zîbâ-yı cemâliyle
'Aceb mi şafha-i dil olsa yâriñ levh-i taşvîri
- 4 Dil-i şûride bir âteşle sûzân olmağ ister kim
Yana berç-ı derûnından zebân-ı şerh u taķrîri
- 5 Şakımsun nâle-i hârâ-güdâz-ı dilden ol hûnî
Ki vaķt-i kâr yoķdur dest-i dâmen-gîr-i te'sîri
- 6 Olur cevşen-güzâr-ı 'âfiyet âh-ı dil-i mazlûm
Ki hep sûz-ı derûndur cevher-i te'sîr-i şemşîri
- 7 Ğazâl-i hâveri eyler şikâr-ı ceng-i istiğnâ
Şalar eflâke pençe bîşe-zâr-ı himmetiñ şîri
- 8 İşâbet eylemez âmâc-ı maķşûda hâdeng-i âh
O tîriñ olmadıķça kâmet-i ħam-geşte zihgîri
- 9 Gözüñ aç ħufte-i bâlîni kim düş görmez âğâh ol
Ĥazer ħâb-ı ecelden kim olur maķşerde ta' bîri
- 10 Muķadder mâ-verâ-yı perdeden 'arz-ı cemâl eyler
Nazîm elden ķoma her vech ile mir'ât-ı taķdîri

711 (T: 327a, H: 235b, R: 308b, A: 263b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Dirîğ itme bize sâķî elinden geldiği ħayrı
Nemiz var bezm-i meyde bir iki peymânedен ħayrı
- 2 Nola sâğar-be-kef olsağ görüp yâri girîbân-çâk
O baħr-i berç-mevciñ zevraķ-ı meyle çıkar seyri
- 3 Perestiş-gâh-ı 'âşîķ ebruvân-ı yârdır ancağ
Maħabbet ehliniñ ħûsn-i bûtândır mescid ü deyrî
- 4 Ser-i Kays'a 'aceb mi sâye-bân olsa per-i murğân
Süleymânlık iden 'aşķ içre añlar mantıķu't-ıayr'ı
- 5 Nazîm-âsâ felekle tev'emânız nûş-ı şahbâda
Nemiz var bezm-i meyde bir iki peymânedен ħayrı

712 (T: 327b, H: 235b, R: 308b, A: 263b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Pür eyle sâğara sâķî şarâb-ı gül-gûmı
Piyâle devrini gör añma devr-i gerdûmı

- 2 Riyâz-ı mey-gedede bir gül olmuş üşkûfte
Derûnı âl görünür sepîd bîrûnı
- 3 O şûhı vâkıf-ı hâl eylemezdim ammâ kim
Görünce zabt idemem eşk-i çeşm-i pür-hûnı
- 4 Sevâd-ı haft ile levh-i ruhun idüp tezyîn
Bitürdi sâhir-i hüsni kitâb-ı efsûnı
- 5 ‘ Aceb mi hüsni deyr-i derûna nakş itse
Gönül ki bir büt-i tannâzın oldu meftûnı
- 6 Nola düşürse beni şevk-i zülfi şahrâyâ
Hevâ-yı Leylî beyâbana şaldı Mecnûn'ı
- 7 Cihânda ehl-i kemâliñ siyâhdır bahtı
Nazîm devr-i sipihriñ kim oldu memnûnı

713 (T: 327b, H: 236a, R: 309a, A: 263b)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Beste-i zunnâr-ı küfr-i zülfi ‘ İsfî milleti
Deyr-i hüsne bir şanem gelmiş Muhammed ümmeti
- 2 Birbirine lâ-büd uymaz şöhet-i hûbân gibi
Bir şarâbın neşvesi her bâdeniñ keyfiyyeti
- 3 Bir kadeh meydîr ‘ ilâcî şubh-dem sâkî yetiş
Bâdedir dil-haste-i derd-i humârın şerbeti
- 4 Bir habâba şaymaya nüh-câm-ı eflâki o kim
Sâgar-ı ‘ aşkıñ ola mest-i müdâm ‘ işreti
- 5 Bâde-i ‘ aşkıñ birer câmın ezel nûş itdiler
Mîhr ü mâhuñ hep o meydendir dağı germiyyeti
- 6 Eylemiş her burc-ı dilde mîhr-i ‘ aşkı bir maqâm
Ol meh-i hüsnuñ henüz añlanmadı mâhiyyeti
- 7 Zann ider hürşid-i enver itdi mağribden tülû‘
Her gören semmûr kalpaqla o rûşen-çal‘ atı
- 8 ‘ Âkıbet her bir kemâliñ bir zevâli olduğı
‘ Ârız-ı yâre bakup haftından aldım ‘ ibreti
- 9 Cebhesinde berķ urur nûr-ı şabâhu'l-hayr-ı feyz
Tutdı dehri gün gibi tab‘-ı Nazîm'iñ şöhetini

714 (T: 328a, H: 236a, R: 309a, A: 264a)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Bir dil ki buldı sâye-i zülfünde râhatı
Neyler felekde zıll-i hümâ-yı sa' âdeti
- 2 Ehl-i niyâza maşşer-i nâz eyle küyuñı
Çaddiñ gelüp kıyâma kopardun kıyâmeti
- 3 Hırşide gâlib olsa dañi mâh nûr ile
Şehr oğlanında olmaya hem-şehrî gayreti
- 4 Mısr-ı cemâlde meh-i Ken' ânı görmeyen
Seyr eylesün o mihr-i sipihr-i melâhâti
- 5 Mir'ât-ı tâb-dâdede jeng-i muhâldir
Rûşen-dilâna ehl-i riyânıñ naşîhâti
- 6 Ney gibi süz-ı ' aşk bilür neydüğün o kim
Pür-dâğ-ı derd ola dil-i bî-tâb u tâkâti
- 7 Bir seyyid-i melâhate olduk rübûde-dil
Kim hıtt-ı sebzi oldı nişân-ı siyâdeti
- 8 Ol kaşî yâyı sîneye bir kez çeken bilür
Tâ-süz-ı zañm-ı nâvek-i ' aşk u mağabbeti
- 9 Berg-i gül üzre jâle kıyâs eyledim Nazîm
Tebhâle-i lebiyle görünce o âfeti

715 (T: 328a, H: 236b, R: 309b, A: 264a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Nola naşş-ı murâdı gösterirse hıtt-ı ruşsârı
Be-dîdâr oldı yâriñ cevher-i mir'ât-ı dîdârı
- 2 Hırâm-ı kadd-i ra' nâsı kelâm-ı la' l-i zîbâsı
Unutdurdı tezerve cünbişi tûfiye güftârı
- 3 Revân olsa revâ fermân-ı ' aşkı zîr ü bâlâyâ
Melek meftûn-ı etvârı beşer pâ-mâl-i refâtârı
- 4 Dökülmüş ' ârız-ı pür-tâbına kâkülleri olmuş
Gâzâl-i mihr nañcîr-i kemend-i ' anberîn-târı
- 5 Hevâ-yı zülf-i müşğîniyle göstermiş ham-ender-ham
Yed-i kudret ki terkîb itdi eczâ-yı dil-i zârı
- 6 İdüp pür-çîn-i nañvet ebruvânın katl-i ' uşşâka
O hûnî durma cevher-dâr ider şemşîr-i âzârı

- 7 Nazîm-âsâ nola ğarrâlanursam tab^ç-ı şûhumla
Begendirdim Neşâtî gibi bir üstâda eş^çârî

716 (T: 328b, H: 236b, R: 309b, A: 264a)

(Mef^ç ûlü Mefâ^ç ilü Mefâ^ç ilü Fe^ç ûlün)

- 1 Geh mevsim-i güldür düşüren zâra hezârî
Geh faşl-ı hâzândır iden âvâre hezârî
- 2 Şad-çâk ider ol kim gül-i ra^ç nâyı açınca
İtse yeridir derd ile biñ pâre hezârî
- 3 Nâ-gâh idüp şâhid-i gül^ç arz-ı tecellî
Hâkistere döndürdi yakup nâra hezârî
- 4 Bir gün düşürürsün anı bir dâma şabâ sen
Zîrâ çok uçurduñ gül-i gül-zâra hezârî
- 5 Gül rûyını^ç arz itdi o meh-pâre Nazîm'e
Âteşlere yakdı yine bî-çâre hezârî

717 (T: 328b, H: 236b, R: 309b, A: 264a)

(Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilün)

- 1 Şems-i gerdûn-ı kerâmetdir külâh-ı mevlevî
Ya kâmer devrin işâretidir külâh-ı mevlevî
- 2 ^çÂşıkı müstağrağ-ı bañr-i tecellî-mevc ider
Devr-i girdâb-ı hâkîkatdir külâh-ı mevlevî
- 3 Eyler Eflâtûn-ı devrân câm-ı feyzi^ç ârifî
Hüm-ı pür-esrâr-ı hikmetdir külâh-ı mevlevî
- 4 ^çÂlemi itmiş usûl ü devr ile pür-vecd ü hâl
Çarğ-ı gerdân-ı velâyetdir külâh-ı mevlevî
- 5 Kâ'inâtı pertevi leb-rîz-i nûr-ı feyzi ider
Şem^ç-i bezm-efrûz-ı vahdetdir külâh-ı mevlevî
- 6 Bülbül-i cân u dile gelse nola bûy-ı hüdü
Gonca-i bâğ-ı hidâyetdir külâh-ı mevlevî
- 7 Pâdişâh eyler cihâna bir gedâyı ey Nazîm
Serde iklîl-i sa^ç âdetdir külâh-ı mevlevî

718 (T: 328b, H: 237a, R: 310a, A: 264b)

(Mef^ç ûlü Fâ^ç ilâtü Mefâ^ç ilü Fâ^ç ilün)

- 1 Beytül'-harâm-ı^ç aşk olalı kûy-ı Muştafâ
Mihrâb-ı şevkdir baña ebrû-yı Muştafâ

- 2 Elmâs-ı âb-ı dîdemi yâkût-ı nâb ider
Efsûn kelâm-ı la' l-i sühân-gû-yı Muştafâ
- 3 Dîvâne-gân-ı ' aşka yine tâze müjdeler
Zencîre çekdi ' aklımı gîsû-yı Muştafâ
- 4 Gelsün kıyâm-ı nâza kopardun kıyâmeti
Tarz-ı hırâm-ı kâmet-i dil-cû-yı Muştafâ
- 5 Şâh-ı gül-i sefid-i çemen-zâr-ı ' işvedir
Yer yer nişân-ı dâğ ile bâzû-yı Muştafâ
- 6 Evvel nazarda eyledi dîvâne gönlümi
Sihr-i nigâh-ı dîde-i cādû-yı Muştafâ
- 7 Bir şîşe içre sünbül-i sır-âbdır hemân
Çeşmimde ' aks-i kâkül-i hoş-bû-yı Muştafâ
- 8 Yokdur haşâsı zülfüne çîn-i Hutun disem
' Âlem deger yanımda ser-i mû-yı Muştafâ
- 9 Yer yer hilâl-veş görünür üstühânlarım
Oldum nizâr-ı hasret-i pehlû-yı Muştafâ
- 10 Tûtî-i tab' ımı şeker-efşân-ı şevk ider
Her bir nazarda âyine-i rûy-ı Muştafâ
- 11 Yâ Rab budur ümîdi Nazîm'in ola müdâm
Bâlin-i fark-ı râhatı zânû-yı Muştafâ

719 (T: 329a, H: 237a, R: 310a, A: 264b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Hüsni ile reşk-i perîsin dil-rübâsîn Muştafâ
' Âşık-ı zâra görünmez bir belâsîn Muştafâ
- 2 Ebruvânîndır seniñ tuğrâ-yı tevki' -i cemâl
Pâdişâh-ı kişver-i hüsni ü bahâsîn Muştafâ
- 3 Eyle rakşân şubh-dem zerrât-veş ' uşşâkıñı
Âfitâb-ı maşriq-ı mihr ü vefâsîn Muştafâ
- 4 Nûr-bağş-ı çeşm-i müştâkân cemâliñdir seniñ
Dîde-i ' uşşâk-ı zâra tütüyâsîn Muştafâ
- 5 Bildi çeşm-i cân görünce cilve-i didârîñi
Var ise rûz-ı ezelden âşinâsîn Muştafâ

6 Her temâşâ eyleyen bir gûne seyr eyler seni
Hıağ bu kim âyîne-i ‘âlem-nümâsıñ Muştafâ

7 Saña kul olsa Nazîm-âsâ nola cân-ı ‘azîz
Mışr-ı dilde bir şeh-i Yûsuf-liğâsıñ Muştafâ

720 (T: 329a, H: 237b, R: 310b, A: 264b)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

1 Mey-i gül-gün ile eyle leb-â-leb sâğarı sâkî
Şafağdan şubh-dem göster o mihr-i enveri sâkî

2 Buğûr-ı âhı yağsağ da‘ vet itsek hâlka-i bezme
Nola merdümlük itse gelse bir şeb ol perî sâkî

3 Görenler câm-ı la‘ lîñ mest olurlar âb u tâbından
Ne kânda hâşıl itdiñ böyle zîbâ gevheri sâkî

4 Degil câm-ı habâb-ı mey seniñ hayrânıñ olmuşlar
Sipihri-ı ‘ayş u nûşuñ âfitâb u ağteri sâkî

5 Tûlû‘ it âsumân-ı bezm-i meyde sâğarıñ dönsün
O mihre meh-veşân zühre-cebînân müşteri sâkî

6 Dil-i şûrîdeme bir cür‘ a mey şun câm-ı şâdiden
Çekilmez bâde-i bezm-i gâmiñ derd-i seri sâkî

7 Nazîm-i teşnesin sîrâb-ı luğf eyler o meclisde
Ümîd oldur ki şunduğda şarâb-ı Kevşer-i sâkî

721 (T: 329b, H: 237b, R: 310b, A: 265a)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

1 Hıatıñ benefşe lebiñ gönca gül teniñ sâkî
Şükûfe-zâr-ı melâhat mi gülşeniñ sâkî

2 Hümâr-ı bâde-i dûşîne eylemiş bîmâr
Harâb-ı nergis-i mağmûruñam seniñ sâkî

3 Karın olan saña künc-i neşâta mâlik olur
‘Aceb mi olsa harâbât meskeniñ sâkî

4 Bisât-ı bâdeye itirdi ser-fürû güyâ
Getürdi secdeye mînâyı gerdeniñ sâkî

5 Serin ayağına kor ibtidâ zebûnuñ olur
Ne deñli şîr-i hîred olsa reh-zeniñ sâkî

6 Pür itme ehl-i niyâza piyâle-i nâzı
Şağın şağın tolıudan devr-i hîrmeniñ sâkî

- 7 Düşüp ayağına elden kırmaz Nazîm müdâm
Mîsâl-i dürd-i mey-i nâb dâmeniñ sâķi

722 (T: 329b, H: 237b, R: 311a, A: 265a)

(Mef' ûlü Mefâ' ilün Mef' ûlü Mefâ' ilün)

- 1 Maĥv itdi yem-i cismim tâb-ı teb-i şeydâyı
Yaķdı şadef-i dilde lûlû-yı süveydâyı
- 2 Hâl-i zeķanıñ gördüm ĥurşîd-i ruĥuñ cânâ
Yaķmış çeh-i Naĥşeb'de gûyâ meh-i ĝarrâyı
- 3 Destâr-ı perîşânıñ olsun dile şûr-efgen
Mest-i mey-i nâz ile ol nergis-i şehlâyı
- 4 Ruĥsâr-ı ' arak-rîziñ gülzâr-ı tarâvet kıl
Zîb-i çemen-i nâz it o zûlf-i semen-sâyı
- 5 Çevĝanıña bend eyle bir gûy-ı ' abîr-âlûd
Göster ĥam-ı zûlfünde ĥâl-i ruĥ-ı zîbâyı
- 6 Bir cünbiş-i ħaddiñle maĥşer-gede kıl dehri
Ĥacletle nigûn-sâr it şalın yûri tûbâyı
- 7 Aldıķ ĥarem-i cânâ cânânı Nazîm-âsâ
Levh-i dile naķş itdik taşvîr-i dil-ârâyı

723 (T: 330a, H: 238a, R: 311a, A: 265a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Beni giryân idüp derdiñle sen ey Yûsuf-ı şânî
Mekânım eyledin beytü'l-ĥazen ey Yûsuf-ı şânî
- 2 Elin kesdi turunc-ı ĝabĝab-ı ĥübâna bakmaĝdan
Seniñ sib-i zenaĥdânıñ gören ey Yûsuf-ı şânî
- 3 Olur lâ-büd esîr-i bend-i zûlfüñ devr-i ĥüsnünde
' Aziz-i Mışr-ı nâz olsa gelen ey Yûsuf-ı şânî
- 4 Dil-i bîmâra vaşlıñ çâre-sâz olsa nola oldı
Devâ Ya' ħûb'a bûy-ı pîreĥen ey Yûsuf-ı şânî
- 5 ' Aceb mi ' âleme sultân olursam yümn-i ' aşķıñla
Nazîm-âsâ ħul oldum saña ben ey Yûsuf-ı şânî

724 (T: 330a, H: 238a, R: 311a, A: 265b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Görenler ol dü-ebrû-yı girih-gîr-i Süleymân'ı
Ĥıyâs eyler siyeh-tâb iki şemşîr-i Süleymân'ı

- 2 Kemâna döndi qaddim cânıma kâr itdi tîr-i reşk
Görüp engüşt-i mevzûnında zihgîr-i Süleymân'ı
- 3 Birisi cân-şikâr u dil-nüvâz olmuş biri seyr it
Gazâlâne nigehle gamze-i şîr-i Süleymân'ı
- 4 Beni dîvâne itdi bir peyâm-ı luţf-ı la' linden
Perî-rûlar da görsün mihr-i teşhîr-i Süleymân'ı
- 5 Kemend-i zülfine hürşîd-i 'âlem-tâbı bend itmiş
Temâşâ eyle ey dil hükmi-i zencîr-i Süleymân'ı
- 6 Gönül âzâde bir ' anka iken oldu giriftârı
Görün fitrâk-i ' aşk içre o naıçîr-i Süleymân'ı
- 7 Nazîm'in oldu her müjgân-ı hûn-âlûdı bir hâme
Nola levh-i dile naış itse taşvîr-i Süleymân'ı

725 (T: 330a, H: 238b, R: 311b, A: 265b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 O bezmiñ olmuş mest-i müdâm-ı cân-ı raışânı
Ki şîr-ı haırı zann eyler terennüm gûş-ı mestânı
- 2 Temâşâsındayız bir meh-veşiñ kim görse ruıhsârın
Ola tâ şubh-ı maışer dîde-i hürşîd hayrânı
- 3 Esîr-i ' aşkıyız bir Yûsuf-ı Mııır-ı cemâliñ kim
Dil-i hûbân olur zindânî-i çâh-ı zenaıhdânı
- 4 Şehîd-i gamze-i cellâdıyız kim bir şeh-i hüsnüñ
Olur tâ rûz-ı ferdâ hûn-çegân dâmân-ı müjgânı
- 5 Çemen-zâr-ı vişâlinde o şûııuñ bâgbânız kim
Gül-i hürşîdi şerm-âlûde eyler dâg-ı hicrânı
- 6 Ezelden bir şehiñ silî-hor-ı çevgânıyız ey dil
Ki olmuş âfitâb-ı ' âlem-ârâ gûy-ı gerdânı
- 7 Nazîm-âsâ gönül bir bezm-i hâşu'l-hâşı cûyândır
Ki Rûııü'l-ııuds ola pervâne-i şem' -i fûrûzânı

726 (T: 330b, R: 311b, A: 265b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Kıyâm-ı nâz ile tâ kim o nev-haı dil-sitân kıpdı
Kıyâmet zâhir oldu fitne-i âııir zamân kıpdı
- 2 Yine bir nev-nihâl-i bâg-ı ' işve virdi seftâlû
Yetişıdı mâve-i naııı-l-i vişâl-i nev-resân kıpdı

- 3 Bulup kıaddi kemâlin serv-i bâğ-ı i' tidâl olmuş
O tıfl-ı nâz-perver bir ser-âmed nev-cüvân kıopdı
- 4 Görüp dil-dâdesin maıfı nigâh-ı iltifâtından
Göñül virmek o şîrîn-kâra göñlümden hemân kıopdı
- 5 Nola şehri-dile âşüb şalsa ol gözi tâtâr
Semend-i nâz ile bilmez nedir yahşı yaman kıopdı
- 6 Hâmide kıadd ile gûş eyleyüp meclisde feryâdım
Büküldi kıâmet-i çeng ü dil-i neyden figân kıopdı
- 7 Nazîmâ didemi âh-ı derûnum girye-hîz itdi
Nola mevc ursa deryâ tünd-bâd-ı nâgehân kıopdı

727 (T: 330b, R: 311b, A: 265b)

(Mef' ülü Fâ' ilâtün Mef' ülü Fâ' ilâtün)

- 1 Vefk-ı cemâli ol haı pergâr-vâr çizdi
Devri-ruıunda fitne-i âııir kenâr çizdi
- 2 Naış oldı ebruvânı levı-i dilimde yârîñ
Ressâm-ı 'aşk gûyâ bir Zü'l-fıkâr çizdi
- 3 Tarı itdi üstühânım metni-cünûna mıııar
Zann itme anı ancaı Kıays-ı nizâr çizdi
- 4 Peymân idüp benimle bünyân-ı ittiıâdda
Resm-i binâ-yı 'ahdi çok bozdı yâr çizdi
- 5 Âgûş itdi âııir dildâre tavk-ı teşıır
Her halka-i füsün kim 'uşşâk-ı zâr çizdi
- 6 Aııkâm-ı derdi aıla takvîm-i 'aşkıdır bu
Tümârımı bu fenniñ üstâd-ı kâr çizdi
- 7 Nokıa döküp zamîrim bildi o hâl ü haııla
Remli-dili Nazîmâ bir gül-'ızâr çizdi

728 (T: 330b, R: 312a, A: 266a)

(Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)

- 1 Sevdâ-yı haııñ baña berât ile virildi
Zülfün hevesi kıayd-ı hayât ile virildi
- 2 Hicrâna taııammül iderek vaıılıña irdi
Bu rütbe baña şabr u şebât ile virildi
- 3 Tıfl-ı dilimiñ gûşına gülbâng-i maııabbet
Haııkâ ki ezândır şalavât ile virildi

4 Høy-gerde görüp la' lini bûs itdim o şûhuñ
Baña o ' arak kıand-i nebât ile virildi

5 Hıarc ile dükenmez zer-i endişe Nazîmâ
Saña o hâzîne berekât ile virildi

729 (T: 331a, R: 312a, A: 266a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Benimle ' ahd-i vefâya hâbîb el virdi
Yine hâsedle telâş-ı rakîb el virdi

2 Hîzâb-beste kef-i destin öpdüm o mâhıñ
Felekde devlet-i keffü'l-hâdîb el virdi

3 O hüsni-i havşala-sûzı tutuşdı gördükde
Çenâra hâk bu ki vaz' -ı gârib el virdi

4 Ne şundı la' lini cânâ ne tutdı nabz-ı dili
O hasteye ne devâ ne tâbîb el virdi

5 Pür itdi nâle-i dil kûy-ı dilberi bilmem
O gülşene nice bir ' andelîb el virdi

6 ' Aceb mi hâlka-i zer olsa hâle-i vuşlat
O mâh-ţal' at-ı ' âbid-firîb el virdi

7 Görüp o pençe-i hurşîdi farţ-ı hayretden
Nazîm'e çâkî-i ceyb-i şekîb el virdi

730 (T: 331a, R: 312a, A: 266a)

(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

1 Dildâra gönül derd-i derûn defterin açdı
Destân-ı gamıñ girye virir bir yerin açdı

2 Murğ-ı dil ü cân şaydına ebrûları şanma
Şâhîn-i dü-çeşm-i siyehi şeh-perin açdı

3 Sende nazarı zâhir ü bâtın dil-i zârıñ
Zîrâ ki seni gördi hemân gözlerin açdı

4 Başı yuvalansa ne ' aceb derd ile Kays'ıñ
Ferhâd'ı göre tîşe-i ' aşka serin açdı

5 Meclisde bükâ virdi Nazîm ol şeh-i hüsne
Bu şi' r ile râz-ı dil-i gam-perverin açdı

731 (T: 331a, R: 312b, A: 266a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Cânıma geçdi hadeng-i gam-ı cânân deldi
Tîşe-i gamze-i dil-dûz ile çevgân deldi
- 2 Derd-i dil zülfüne bend oldu çıkup sînemden
Tutulup dâra çekilse nola zindân deldi
- 3 Cân-ı şîrînini bir tîşeye şaldı Ferhâd
Bî-sütûn-ı gamı dil tîşesi âsân deldi
- 4 Dökilüp dîde-i terden kaçarât-ı hûn-âb
Mişkâb-ı her müje bir sübha-i mercân deldi
- 5 Gevher-i nutk-ı Nazîm olmak için âvîze
Gûş-be-gûş-ı sühânı kilik-i dür-efşân deldi

732 (T: 331b, R: 312b, A: 266b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Delik delik dili gamzeñ hadengi yâreledi
Kılıç çeküp nigeñiñ pâre pâre pâreledi
- 2 Dehâniñ ile miyâniñda kıl u kâl oldu
O demde hançeriñ ortaya girdi araladı
- 3 Yazınca satır-ı haş-ı la' liñ ol debîr-i cemâl
Şahîfe-i ruñını kıl kalemle qaraladı
- 4 Nihân idi nazarı evvel ol perîye diliñ
Cünûn-ı 'aşk ile gitdikçe âşikâreledi
- 5 Fezâ-yı 'aşkda gurbâl-i nâz alup eline
Gubâr-ı cism-i Nazîm'i o şîve-kâr eledi

733 (T: 331b, R: 312b, A: 266b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Destine aldıqça ol şüh-ı cihân âyineyi
'Aks-i ruhsârı ider âyinedân âyineyi
- 2 Ğamzesi tîğ-ı nigâhından emîn olmaz yine
İtse de 'aks-i ruñı dâru'l-emân âyineyi
- 3 Her nigâh itdikçe ebrû-yı kemândârı idi
Nâvek-i müjgâni levh-i imtiñân âyineyi
- 4 Hîre-çeşm itdi beni berç-ı ruñı tütmuş meger
Mihre qarşu ol meh-i nâ-mihribân âyineyi

- 5 Hüsni ile mümtâz iken oldı haç-âver dil-rübâ
Şâneyi itdim hediye armağân âyineyi
- 6 Sevdigiñ kimdir baña göster dise ol mâh-rû
Destine şad-şerm ile şunsam hemân âyineyi
- 7 Hâllerle ‘ârız-ı yâra nazar kıl ey Nazîm
Der-miyân itmiş ‘acebdir zengiyân âyineyi

734 (T: 331b, R: 313a, A: 266b)

(Mef’ ülü Mefâ’ ilü Mefâ’ ilü Fe’ ülün)

- 1 Geh fikr iderim çeşmini ebrûsını gâhî
Gâhî nigeñiñ gamze-i câdûsını gâhî
- 2 Hâsret-keş olup kâkülüne çeşmine müştâk
Geh yâd iderim nâfesin âhûsını gâhî
- 3 Hâyet belî pâ-mâl ider añdıçça o şûhuñ
Reftârını geh kâmet-i dil-cûsını gâhî
- 4 Bûs eyleyerek gül gül iderdim kanı ol gün
Geh sine-i yasemeni bâzûsını gâhî
- 5 Gitdi o zamân kim şeb-i vuşlatda alurdum
Âğûşa miyânın gehî pehlûsını gâhî
- 6 Mañbûblarıñ tev’em imiş hecr ü vişâli
Añsam nola geh derdini devâsını gâhî
- 7 Dâm itmiş idi murğ-ı dil ü câna Nazîmâ
Gâhî girih-i zülfini gîsûsını gâhî

735 (T: 332a, R: 313a, A: 267a)

(Mef’ ülü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

- 1 ‘Aksinle olsañ âyinede her zamân iki
Añvel bağan görür seni ey nev-cüvân iki
- 2 Anı cemâliñ ile virirdi hayâliñe
Cânâ olaydı ‘âşık-ı şeydâda cân iki
- 3 Pervâne gibi şem’ ile olsağ nola bu şeb
Ben bir seniñle ey meh-i nâ-mihribân iki
- 4 Cevriñ helâk ider ne belâ ta’ ne-i rağîb
Birdir ölüm olur mı berây-ı bî-emân iki
- 5 Mir’ât-ı dilde cilve-nümâ sensin ey perî
Olmaz vilâyet içre şeh-i kâmrân iki

- 6 Sükker olursa itme mükerrer maḳâlini
Gûş-ı kerâna ey dil oḳunmaz ezân iki
- 7 Şaḳḳ itmeler diliñ ḥazer ifşâ-yı râzdan
Olsa ḳalem gibi deheniñden zebân iki
- 8 Gel kûhsâra añla mecâz u ḥaḳîḳati
Söz bir egerçi şavt-ı bedîd ü nihân iki
- 9 Mişli bulunmaya nice dîvânda ḥaḳ budur
Olmaz bu gûne bir ḡazel-i dil-sitân iki
- 10 İki cihânda luḫfuna muḫtâcız ey Nazîm
Birdir o pâdişâh-ı dü-âlem cihân iki

736 (T: 332b, R: 313b, A: 267a) (Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Te'sîr iderdi yâra ciger-sûz sözleri
Var ise yaḳdı nâme-i derdim kebûteri
- 2 Ḥaḫḫ-ı ruḫun iderse nola ḡamzesi terâş
Yârîñ öñünde âyîne yanında berberi
- 3 Ol mâh-ı zühre-ḫal' at-ı burc-ı melâḫatiñ
Yâḳût-ı la'li gökde ider mihri müşteri
- 4 Var ise mişli âyîne de 'aksidir yine
Şekl-i beşerde ḡayret-i ḫûr olmuş ol perî
- 5 La' linde ḫâl o micmere-gerdân-ı 'işveniñ
Döndi o aḫkere ola üstünde 'anberi
- 6 Elden ḳoma 'aşâya düşünce bu bâḡda
Zerrîn ḳadeḫle nergis ü gül gibi sâḡarı
- 7 Bir mâha 'âşîḳam ki derûn-sûz ider Nazîm
Pervâne-i maḫabbeti mihr-i münevveri

737 (T: 332b, R: 313b, A: 267a) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Dûd-ı dildir bâḡ-ı 'aşḳîñ sünbül-i müşḡîn-demi
Eşḳ-i terdir gülşen-i mihr ü maḫabbet şebnemi
- 2 Naḫl-i ḳaddi dil-rübâdır serv-i bâḡ-ı i' tidâl
Kâküli zülf-i nigâr u şaçlı sünbül perçemi
- 3 'Âşîḳ-ı didâriyız mest-i ḳadeḫ-nûş-ı lebi
Neyleriz âyîne-i İskender'i câm-ı Cem'i
- 4 Serv-ḳadler birbirinden şivede mümtâzdır
Sâyesinde her nihâlîñ başḳa birdir 'âlemi

- 5 Rûh-ı 'Îsâ zevk-yâb olsa nola evvel bahâr
Gönlüme neşr eyledi bûy-ı buhûr-ı Meryem'i
- 6 Mazhar-ı luğf-ı 'itâb-âmîz söz kim bir şehîñ
Merheminde zağmı zağmında nihândır merhemi
- 7 Zülf-i müşgîn-târınıñ cân u dili âvâreye
Dâne dâne hâl ile dâm-ı cünûndur her hamı
- 8 Nûş-ı dârû-yı leb-i dilber 'aceb terkîb olur
Cevher-i cândır meger var ise cüz-i a'zamı
- 9 Hüsüne baqdım şeker-rîz-i mağâl oldum Nazîm
Tûfî-i gûyâ ider âyîne gördüm âdemi

738 (T: 333a, R: 313b, A: 267b) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Şaymaz oldum dâğ-ı hicrân ile bağrım başını
Giryeden çeşmim ağardı bir bilür yok yaşını
- 2 Öyle bir cellâd-ı hüsnuñ ol şehîd-i 'aşkı kim
Eyleye mirrih tîğ-ı çeşminiñ şâbâşını
- 3 Çeşm-i 'ibret-bîn ile baq ol şanem taşvîrine
Nağşını seyr it taşavvur eyleyüp nağğâşını
- 4 Şâh-ı 'aşkıñ ferşine çârûb iken müjgânları
Rûzgâr eyler mi muğber hâtır-ı ferrâşını
- 5 Eylemez şahbâ-yı 'ömr-i câvidânıñla kerem
Bezm-i 'aşkıñ dürd-nûş-ı derd olan 'ayyâşını
- 6 Tâ ki ma' mûr olmaya vîrân-serâ-yı hâtırım
Görmeyem bünyâd-ı dehrîñ taşı üzre taşını
- 7 Kimseler saña gözüñ üzre kaçışñ vardır dimez
Kimseniñ vardır dimezseñ gözi üzre kaçını
- 8 Seng-i cevr-i rûzgâr anı da eyler münkesir
Dil-şiken bulmaz kıyâs itme şağın pâdâşını
- 9 Ağzınıñ şuyun ağıtdıñ ehl-i nazmıñ ey Nazîm
Mîve-i şî' r-i laţîfiñde nedir bu çâşnî

739 (T: 333a, R: 314a, A: 267b) (Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 'Arz eyle hüsn-i dil-keş-i 'âlem-pesendiñi
Mir'ât-ı şâf gibi gözün görme kendüñi

- 2 Ruhsârîñ üzre kâkülüñi eyle ham-be-ham
Cânâ gâzâl-i mihre daği şal kemendiñi
- 3 Ben pâymâl-i ‘aşkıñı ey şehsüvâr-ı hüsın
Çignetme nâz ile çekerek tut semendiñi
- 4 Hûk-i niyâz-ı nahl-i çemen-zâr-ı nâzıñım
Benden şakınma sâye-i serv-i bülendiñi
- 5 Olsun güher-nişâr-ı vefâ la‘l-i dil-keşiñ
Kân-ı tebessüm eyle leb-i nûş-ğandiñi
- 6 Ey haññ-ı sebzi Hızr-ı melâhat meded yetiş
Gel intizârda kıoma ben derd-mendiñi
- 7 Ol mest-i nâza derd-i derûnı açıl Nazım
Başla niyâza vâkıf-ı hâl it efendiñi

740 (T: 333a, R: 314a, A: 267b) (Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Fe‘ûlün)

- 1 Cemâli mañla‘ıdır ebruvânı
Sevâd-ı haññ-ı la‘li beyt-i şânî
- 2 Gül-i bâğ-ı leñâfetdir dehânı
Gül içre bülbül-i gûyâ zebânı
- 3 Şarâb-ı şâdmânî bûs-ı la‘li
Zülâl-i vaşlı âb-ı zindegânî
- 4 Hevâ-yı nahl-i kıaddi rûh-perver
Hayâl-i zülfi ‘ömr-i câvidânî
- 5 Dehânı çeşme-sâr-ı ‘âlem-i cân
Pül-i cûy-ı ‘adem mûy-ı miyânı
- 6 Esîr-i çin-i zülfi rûh-ı Behzâd
Gubâr-ı haññıñ hayrânı Mânî
- 7 Der-i bahtım ilâhî eyle meftûh
Be-ħaķķ-ı sûre-i Seb‘al-meşânî
- 8 Olup hâmem Nazîmâ cedvel-i feyz
Muñarrâ oldu gülzâr-ı ma‘ânî

741 (T: 333b, R: 314b, A: 269a) (Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Mazhar-ı gûş-ı kıabûl it nâleñi bülbül gibi
Gönca-i dest-i du‘â ey dil açılsun gül gibi

- 2 Âteş-i gül şu^ç le-i şem^ç ile itmiş ittifâk
Bülbül ü pervâneniñ beñzi ağardı kül gibi
- 3 Eyler Eflâtûn'ı üftâde hâ-m-ı nîrengine
Görmedim rengiyle sâkî âle mâ' il gül gibi
- 4 Kâküliyle çeşm-i kûteh-bîne setr eyler ruhun
‘Ömri olsun ol şeh-i hüsnüñ füzûn kâkül gibi
- 5 Cilve-gerdir ‘aks-i zülf-i yâr her demde Nazîm
Şîşe-i çeşm-i terimde bir demde sünbül gibi

742 (T: 333b, R: 314b, A: 269a) (Fâ^ç ilâtûn Fâ^ç ilâtûn Fâ^ç ilâtûn Fâ^ç ilün)

- 1 Teng-dil olma kabûl it nîk ü bed kûlzüm gibi
Sîne-sâf ol bâde-i nâb ile memlû hüm gibi
- 2 Ol meh-i nâ-mihribânıñ seyrine şad-çeşm ile
Dâğ-ber-dâğım ser-â-pâ çarh-ı pür-encüm gibi
- 3 Nokta-i hâl-i dilârâ-veş nihân u âşikâr
Hem süveydâ-yı dil ol hem dîdede merdüm gibi
- 4 Ser-şikendir seng-i pâdâş-ı zamâne eyleme
Kimseyi dil-rîş ser-nîş-i zebân kejdüm gibi
- 5 Döndürür fikr-i dağıkıñ çarh-ı ma^ç nâyı Nazîm
Sen ögünme âsiyâb-ı devrde gendüm gibi

743 (T: 334a, R: 314b, A: 269a) (Fâ^ç ilâtûn Fâ^ç ilâtûn Fâ^ç ilâtûn Fâ^ç ilün)

- 1 Bülbülü gördüm cemende ber-murâd olmuş gibi
Nev-şüküfte göncalar güllerle şâd olmuş gibi
- 2 Dîdesi bîdâr olaldan hâb-ı râhat görmedi
Nergis-i ter bâğ-ı hayretde güşâd olmuş gibi
- 3 ‘Ârızında şanma haç ol zerger-i meh-‘tal^ç atıñ
Levh-i sîme kilik-i kudretle sevâd olmuş gibi
- 4 Nağd-i cân ister metâ^ç -ı vuşlata dellâl-i nâz
Şevk-i istiğnâda ol kâlâ mezâd olmuş gibi
- 5 Defter-i hüsnî sevâd-ı haç ile görmüş hisâb
Nokta-i hâl-i ruhı şıfr-ı ziyâd olmuş gibi
- 6 Şimdi hûbân-ı zamâne oldılar ‘âşik-perest
Bender-i hüsn ü melâhatde kesâd olmuş gibi

7 Bezm-i meyde nâgehân bir hây u hû kıpdı yine
Lebleri yâr ile sâkıniñ fesâd olmuş gibi

8 Şâd buldum gûşe-i ğamda dil-i zârı Nazîm
Meclis-i cânânede var ise yâd olmuş gibi

744 (T: 334a, R: 315a, A: 269b) (Meʿ ulü Fâʿ ilâtü Meʿâʿ ilü Fâʿ ilün)

1 Zülfî ruḡında perde-i Beytü'l-ḡarem gibi
Ol iki ebruvân ise nûn ve'l-ḡalem gibi

2 Reftâra gelse nâz ile ʿ âlem ḡarâb olur
Yâriñ sipâh-ı fitnede ḡaddi ʿ alem gibi

3 Gösterdi üstüḡân-ı tenim tünd-bâd-ı âh
İtdim ḡurûş mevc-i dem-â-demle yem gibi

4 Naḡş u nigâr-ı ʿ aks-i cemâl-i bütân ile
ʿ Aşḡ itdi deyr-i sînemi beytü'ş-şanem gibi

5 Rüsâ-yı ʿ aşḡa silsile-i şaḡne-i cünûn
Olmaz o zülf-i pür-şiken-i ḡam-be-ḡam gibi

6 Ey dîde aḡladîñ dem-i vaşlın ḡayâl idüp
Bu naḡl-i mâcerâya sebeb eski dem gibi

7 Hierân-ı yâri yolda ḡaber aldım ey Nazîm
Râh-ı vişâlde yarı yoldan dönmem gibi

745 (T: 334a, R: 315a, A: 269b) (Feʿ ilâtün Feʿ ilâtün Feʿ ilâtün Feʿ ilün)

1 Tıfl iken sînem idi cilve-gehiñ dâye gibi
Düşeyim pâyiña ey serv-i sehî sâye gibi

2 ḡasret-i mûy-ı miyânîñla raḡîb-i bed-ḡü
Yine ʿ uşşâḡa doḡunmuş sözi ortaya gibi

3 Çoḡdan ey Yûsuf-ı gül-çihre ḡaridârîñdir
Naḡd-i cânım dil-i kem-mâye saña saya gibi

4 Ne ḡadar bezl ü nişâr itse yine eksilmez
ʿ Âşîḡa itseñ dü-çeşm-i teri sermâye gibi

5 Gözyaşı dökmeden ümmîd-i vişâl oldu hemân
Müflisîñ ḡâbda ḡatʿ eyledüḡi pâye gibi

6 Dil-i zühḡâd olamaz râtibe-ḡâr-ı ğam-ı yâr
ḡısmet-i ʿ aşḡdan ol tâʿife bî-vâye gibi

7 Âh-ı şeb-gîriñi yâd eyler imiş yâr Nazîm
Seni mumlar yaqup ol mâh-veş araya gibi

746 (T: 334b, R: 315a, A: 269b) (Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Dağıtdı kendüsini zülfi dūd-ı âh gibi
Döküldi gerdenine hûn-ı bî-günâh gibi

2 Ketân-ı şabrımı virdi fenâya berç-ı cemâl
Göründi turrenden ol ruş şeb içre mâh gibi

3 İhâta itdi 'izârın o hatt-ı 'anber-fâm
Tavâf-ı Ka' be iden mağribî sipâh gibi

4 Hilâle gurre-i ebrûsı dâl-hançer olur
Gurûr-ı hüsn ile yoçdur o kec-külâh gibi

5 Düşünce 'arızına zülfi çîn çîn oldu
Döküldi bahr-i sefide yem-i siyâh gibi

6 Hevâ-yı 'aşka düşüp 'aqlım oldu âvâre
Hayâl-i yâre yeler kâşid-ı nigâh gibi

7 Leb-â-leb itdi dili 'aks-i hüsn-i yâr Nazîm
Fürûğ-ı mihr-i cihântâb-ı şubh-gâh gibi

747 (T: 334b, H: 238b, R: 315b, A: 268a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Sîneme çekdim yine cânım gibi cânânımı
Hâle-i âgûşuma aldım meh-i tâbânımı

2 Bildiler bir mihr-i hüsnüñ 'âşık-ı didârıyam
Hayret-âlûde görenler dîde-i giryânımı

3 Fehm ider şerh itmeden hâl ü dilim seyr eyleyen
Çâk çâk olmuş girîbânım gibi dâmânımı

4 Dûzağ-ı hicrân olur elbette firdevs-i vişâl
'Âkıbet bir gün virir derdim viren dermânımı

5 Geçdim evreng-i beyâna husrevâne ey Nazîm
Mülk-i ma' nâda nola kırsam yine dîvânımı

748 (T: 335a, R: 315b, A: 268a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Ruş-ı yâra döküldi çîn-i zülf-i ham-be-ham başdı
Gellüp Rûm'a Huten'den ol harâmî bir harem başdı

- 2 Nola hırşîdi ser-germ itse hüsni-âlem-efzûnı
Henüz on dördüne ol mâh-ı tâbânım qadem başdı
- 3 Ten-i zerd ü nizârım qaldı nîlûfer gibi anda
Fezâ-yı şîşemi seylâb-ı eşk-i dem-be-dem başdı
- 4 Zülâli zindegânî-nûşıdır bir meclisiñ dil kim
Ne İskender anı gördi ne aña pây-ı Cem başdı
- 5 Şun ey sâkî şarâb-ı câm-ı vaşlıñ şâd-kâm eyle
Humâr-âlud-ı hecriñdir dil-i şeydâyı gam başdı
- 6 Olur gül-deste-çîn-i ârzû-mendi o kim bî-dil
Çemende bağına bir gül-izâr u gonca-fem başdı
- 7 Ağardı mûy-ı ser gelmez mi saña intibâh ey dil
Şebâb-ı ünfüvânî geçdi eyyâm-ı herem başdı
- 8 Hâzer kim küşte-gîr-i dehre Rüstemler harîf olmaz
Nice Sührâb'a hem meydân-ı fırsat virdi hem başdı
- 9 Terâzû-yı sühanla menzil-i bâlâya azm itdi
Nażîmâ rîsmân-ı nażma kim pây-ı qalem başdı

MÜSTEZÂDLAR

1 (T: 131a, H: 74a, R: 123a, A: 106a)

(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilün Fa')

(Mef' ûlü Fe' ûl)

Ey maħrem-i ħalvet-geh-i râz-ı Mevlâ

Bî-çün ü çirâ

Vey şâhid-i kâşâne-i ħurb-ı a' lâ

Maħbûb-ı Ĥudâ

Zâtı ile ârâste mülk-i Yeşrib

Her şâm u seħer

Şânı ile pîrâste taħt-ı Baħhâ

Her şubħ u mesâ

2 (T: 130b, H: 74b, R: 123a, A: 101a)

(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)

(Mef' ûlü Fe' ûlün)

1 Ey maħrem-i esrâr-ı nihân-ĥâne-i ħudret

Maħbûb-ı İllâhî

Vey şâhid-i yektâ-yı serâ-perde-i ĥazret

Kevneyn güvâhı

2 Ĥalvet-geh-i İsrâda olan şem' -i şeb-ârâ

Envâr-ı şerefle

Kâşâne-i Mî' râca şalan nûr-ı risâlet

Gün gibi kemâhî

3 Râz-ı ezel âyîne-i ħalbinde hüveydâ

Ĥikmet kelimâtı

Ĥurb-ı ĥarem-i ma' rifete tûfî-i vaħdet

Nuţĥ eylese gâhî

4 Mevlâ o şehiñ zât-ı kerem-kârını mâdiħ

Cibril şenâ-ĥân

A' lâ ile ednâya deri dâr-ı selâmet

Ma' bûd penâhı

5 Bî-çün u çirâ zir-i nigîn itdi cihânı

Ĥurşid cemâli

Maħbûb-ı Ĥudâ kim idüp ebrûsı işâret

Şaĥĥ eyledi mâhı

6 Zâtı ile pîrâye-diħ-i maħfil-i ' irfân

Her tâ' ati âmir

Şânı ile icrâ-kön-i aħkâm-ı şerî' at

Her münkiri nâhî

- 7 Ârâste iclâli ile hıttâ-i İslâm
Ol hüsrev-i dîniñ
Pîrâste iqbâli ile milket ü millet
Maḥlûḳ sipâhı
- 8 Mülk-i dü-cihân pâdişehi ḥil‘at ü tâcı
Levlâk ü le-‘amrük
Taḥt-ı dü-serâ cilve-gehi ‘afv u şefâ‘at
Ârâyiş-i câhı
- 9 Yeşrib o şehiñ zâtına maḥşûş u müsellem
Ḥuddâmı melâ’ik
Baḥḥâ o şehiñ taḥt-gehi leşkeri ümmet
Vaşf eyle o şâhı
- 10 Her şâm u seḫer hüsni cihân ḥalkını eyler
Şad ḥâl ile ḫayrân
Her şubḫ u mesâitse ‘aceb mi o melâḫat
Biñ Yûsuf-ı câhı
- 11 Fehm eyleyemez mertebe-i zât-ı şerîfin
Endîşe vü idrâk
Derk eyleyemez pâyesini ‘aḳl u kiyâset
Lâ-büdd ola sâhı
- 12 ‘İşyân ile olsa ne ḫadar müznib ü ‘âşî
Bî-çâre Nazîmiñ
Ol şâh-ı kerem-kârdan olursa ‘inâyet
‘Afv ola günâhı

MUHAMMESLER

1 (T: 181b, H: 123a, R: 171a, A: 85b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Es-selâm ey kârvân-ı râh-ı Hâkka pîşvâ
Es-selâm ey enbiyâ vü mürseline muhtedâ
Es-selâm ey râyet-efrâz-ı şufûf-ı aşfiyâ
Es-selâm ey seyyidü'l-kevneyn maḥbûb-ı Hudâ
Fâjr-i 'âlem Ahmed-i mürsel Muḥammed Muştafâ
- 2 Es-selâm ey perde-dâr-ı râz-ı settârü'l-'uyûb
Es-selâm ey bezm-i 'afv-ârâ-yı ḡaffarü'z-zünûb
Es-selâm ey dergehinde bâl-i kudsî ḥâk-rûb
Es-selâm ey cilve-gâh-ı 'aşk-ı pâki her kulûb
'Âşık-ı pür-iştîyâkı enbiyâ vü evliyâ
- 3 Es-selâm ey âfitâb-ı maşrıq-ı fevz ü necât
Es-selâm ey mâh-tâb-ı leyletü'l-ḡadr ü berât
Es-selâm ey 'afv u luḡfi maḥv-sâz-ı seyyi'ât
Es-selâm ey müşfik-i ḥâl-i diger-gûn-ı 'uşât
Server-i cem'-i rusûl serdâr-ı şaff-ı enbiyâ
- 4 Es-selâm ey mülzem-i a' dâ-yı dûn itdikçe baḡş
Es-selâm ey 'âlem zebûn itdikçe baḡş
Es-selâm ey nuḡk-ı bî-şerḡ ü mütûn itdikçe baḡş
Es-selâm ey her hünerde zû-fünûn itdikçe baḡş
Ümmî-i nâ-hânde iken ḥâce-i müşkil-güşâ
- 5 Es-selâm ey mesned-i ḡurbı şeh-i levlâk-tâc
Es-selâm ey lî-ma' allâh bezmine rûşen sirâc
Es-selâm ey renc-i cürme dârû-yı 'afvı 'ilâc
Es-selâm ey tâlib-i sevdâ-yı 'aşk-ı her mizâc
Cân-ı Hızra derdi dermân rûḡ-ı Îsâ'ya devâ
- 6 Es-selâm ey zâ'irân-ı dergehi ehl-i felâḡ
Es-selâm ey tâ'irân-ı ravzası kuds-i cenâḡ
Es-selâm ey vird-i ümmet nâmı her şâm u şabâḡ
Es-selâm ey 'âciz-i vaşfi luḡât u iştîlâḡ
Zâtunıñ bi'z-zât meddâḡı cenâb-ı Kibriyâ
- 7 Es-selâm ey cevher-i cân dergehinde sen külâḡ
Es-selâm ey der-i nuḡkı güş-vâr-ı her şımâḡ
Es-selâm ey bâḡ-ı ḡadrinde felekler heft-kâḡ
Es-selâm ey naḡl-i vaşfında le' amrük berg ü şâḡ
Gülbün-i gülzâr-ı teslîm ü gül-i bâḡ-ı rızâ

- 8 Es-selâm ey râz-dâr-ı "kul huvallâhu aḥad"¹⁷⁸
 Es-selâm ey vâkıf-ı esrâr-ı "Allâhu's-şamed"¹⁷⁹
 Es-selâm ey 'ârif-i râz-ı ezel sırr-ı ebed
 Es-selâm ey 'ilm-i lâ-yuḥşâ kemâl-i lâ-yü' ad
 Kâşif-i 'ilm-i ledün ders-i debistân-ı beḳâ
- 9 Es-selâm ey çâşnî-i derdi dermândan lezîz
 Es-selâm ey telhî-i 'aşkı dile cândan lezîz
 Es-selâm ey nuṭkı Hızır'a âb-ı ḥayvândan lezîz
 Es-selâm ey kulluḡı mülk-i Süleymân'dan lezîz
 Bende-i fermân-ber-i dergâhı sulṭân u gedâ
- 10 Es-selâm ey 'âşık-ı dîdârı gılmân ile hûr
 Es-selâm ey beyt-i ma' mûra şalan hüsn ile nûr
 Es-selâm ey tâbî-i 'şer' i inâş ile zükûr
 Es-selâm ey nâsiḥ-i Tevrât ü İncil ü Zebûr
 Naşş-ı Qur'ân ile şâbit vaşfi bî-çûn ü çirâ
- 11 Es-selâm ey tîr-i ḳahrında ḳazâ peykân-ı tîz
 Es-selâm ey dest-i ḥışmında ḳader tîḡ-ı ser-tîz
 Es-selâm ey bâd-ı 'azmi fark-ı ḥaşma çâk-rîz
 Es-selâm ey 'arşa-i rezmi ḳazâ-yı rüsteḥîz
 Server-i ḥayl-i rüsül serdâr-ı manşûrû'l-livâ
- 12 Es-selâm ey kişver-i iclâli bî-vehm ü hirâs
 Es-selâm ey sâḥa-i iḳbâli bî-ḥadd ü ḳıyâs
 Es-selâm ey tâḳ-ı ḳadri ḳubbe-i 'arşa mümâs
 Es-selâm ey tal' atinden mihr ü meh nûr iḳtibâs
 Sûre-i vel-leyl o gîsûdur cemâli ve'd-ḍuḥâ
- 13 Es-selâm ey metn-i evşâfi şeref-baḥş-ı ḥavâş
 Es-selâm ey' aḳl-ı küll medḥinde bâ-' acz ü telâş
 Es-selâm ey şem'-i zâtı bezm-i ḳurba nûr-pâş
 Es-selâm ey yoluna ḳurbân hezârân cân u baş
 Yoluna ḳurbân olam yalın ayaḳ başı ḳabâ
- 14 Es-selâm ey şâm-ı İsrâ'da nedîm-i bezm-i ḥâş
 Es-selâm ey dergehi 'âşilere cây-ı ḥalâş
 Es-selâm ey münkir-i 'aşkı sezâ-vâr-ı ḳışâş
 Es-selâm ey tâlib-i derdi 'avâm ile ḥavâş
 Şerbet-i 'afvı devâ-yı 'illet-i cürm ü ḥaṭâ

¹⁷⁸ İhlas Sûresi'nin, "De ki, O Allah birdir" anlamındaki 1. ayeti iktibas edilmiştir.

¹⁷⁹ İhlas Sûresi'nin, "Allah, sameddir" anlamındaki 2. ayeti iktibas edilmiştir.

- 15 Es-selâm ey Ka‘be-i kûyî dil-i ‘uşşâka farz
 Es-selâm ey melce-i ehl-i semâvât ehl-i arz
 Es-selâm ey mülk-i kadri bî-kıyâs tûl u ‘arz
 Es-selâm ey rahm iden hâlin ‘uşât itdikçe ‘arz
 Mesned-efrûz-ı şefâ‘at müşfik-i rûz-ı cezâ
- 16 Es-selâm ey dergehinde hûr-ı huddâm-ı simâţ
 Es-selâm ey ravzası firdevs-i istebrak-bisâţ
 Es-selâm ey âsitân-ı halka bâlîn-i neşât
 Es-selâm ey gülsitân-ı kûyî bâğ-ı inbisâţ
 Sidre vü tûbâya naĥl-ı kaddi cây-ı ilticâ
- 17 Es-selâm ey zıll-ı râyâtı ‘uşâta cây-ı hıfz
 Es-selâm ey ehl-i cürme dergehi me‘vâ-yı hıfz
 Es-selâm ey kilik-i şefkatle çeken tuğrâ-yı hıfz
 Es-selâm ey nûr-ı ‘afvı şem‘-i bezm-ârâ-yı hıfz
 Sâtir-i ‘ayb-ı ümem kân-ı kerem baĥr-i ‘atâ
- 18 Es-selâm ey leyletü'l-Mi‘râc'a hüsn-i pâkin şem‘
 Es-selâm ey enbiyâ vü mürseline şem‘-i cem‘
 Es-selâm ey berç-ı tîğ-ı satveti ĥurşîd-i lem‘
 Es-selâm ey heybetinden mülk-i düşmen kal‘ u kam‘
 Şaff-şikâf-ı şahn-ı heycâ şaff-der-i deşt-i vegâ
- 19 Es-selâm ey naĥl-ı kaddi gülbün-i levlâk-bâğ
 Es-selâm ey bezm-gâh-ı ĥurbdâ rûşen-çerâğ
 Es-selâm ey kûyî her âvâreye cây-ı ferâğ
 Es-selâm ey şem‘-i zâtı rehber-i her güm-sürâğ
 Hâdî-i râh-ı hüdâ semt-i yakinde reh-nümâ
- 20 Es-selâm ey âfitâb-ı âsumân-ı men‘ aref
 Es-selâm ey mâh-tâb-ı burc-ı iĥbâl ü şeref
 Es-selâm ey ins ü cân derdiyle pür-şûr u şegâf
 Es-selâm ey sîneler mihrîyle vefk-ı tâb u tef
 ‘Aşk-ı cân te‘şîrine ervâĥ-ı ĥudsî mübtelâ
- 21 Es-selâm ey nâzenîn-i Kibriyâ maĥbûb-ı Hâĥ
 Es-selâm ey tal‘atinden hüsn-i Yûsuf bir sebaĥ
 Es-selâm ey mihr-i envâr vaşfına zerrîn varaĥ
 Es-selâm ey ĥurş-ı meh imâ-yı ebrûsıyla şaĥĥ
 Ruĥları şems-i dirâĥşân cebhesi bedr ü dücâ
- 22 Es-selâm ey bende-i fermân-beri ins ü melek
 Es-selâm ey gûy u çevgân-ı ĥamı arz u felek
 Es-selâm ey zîr-i fermânı semâdan tâ semek
 Es-selâm ey naĥd-i câna seng-i dergâhı meĥek
 Tâlib-i iksîr-i ĥâk-i bârgâhı kimyâ

- 23 Es-selâm ey maṭla' ü'l-envâr-ı hüsni lâ-yezâl
Es-selâm ey mefḥarü'l-esrâr-ı ' irfân u kemâl
Es-selâm ey burc-ı hüsne âfitâb-ı bî-zevâl
Es-selâm ey kâbe kavseyne devâdır bî-mişâl
Mîhr-i çarḥ-efrûz-ı ev ednâ meh-i burc-ı hüdüâ
- 24 Es-selâm ey "rahmeten li'l-' âlemîn" ile ' alem¹⁸⁰
Es-selâm ey zâtına yeksân hudûş ile kıdem
Es-selâm ey baḥr-i ' ummân-ı ledün genc-i ḥikem
Es-selâm ey ebruvânı sûre-i Nûn ve'l-Kâlem
Kuḥl-i mâ-zâğa'l-başar nergislerinde tütüyâ
- 25 Es-selâm ey ḥâk-i pâyi kuḥl-i çeşm-i ins ü cân
Es-selâm ey seng-i âhı zîb-i tâc-ı serverân
Es-selâm ey sâ' il-i dergâhı sultân-ı cihân
Es-selâm ey yâr-ı gârı çâr-yâr-i kâmrân
Ya' ni Bû Bekr ü ' Ömer ' Oşmân ' Aliyyü'l-Murtezâ
- 26 Es-selâm ey ravza-i pür-nûrına cennet girev
Es-selâm ey nâr-ı kahrında cehennem bir ' alev
Es-selâm ey ḥalka-i bâb-ı celâli mâh-ı nev
Es-selâm ey kûyına ins ü melâ' ik râh-rev
Dergehi ser-menzil-i maḥşûd-ı her şubḥ u mesâ
- 27 Es-selâm ey ḥırmân-ı cûdında ' âlem berg-i kâh
Es-selâm ey ḥûşe-çîn-i luṭfi dervîş ile şâh
Es-selâm ey zâtına maḥşûş olan ' afv-ı günâh
Es-selâm ey bâğ-ı vaşfi kâ' inâta cilve-gâh
' Andelîb ol gülşene cân-ı Nazîm-i ḥoş-nevâ
- 28 Es-selâm ey bûstân-ı lî-ma' allâh' in güli
Es-selâm ey gülşen-i gülbün ü Tâ-hâ bülbüli
Es-selâm ey gîsûvân-ı bâğ-ı kurbuñ sünbüli
Es-selâm ey çarḥ cûy-ı mîhriniñ kemter püli
Reh-revân-ı bâr-gâhı ehl-i arz ehl-i semâ

2 (T: 20a, H: 20a, R: 20a, A: 87a)¹⁸¹

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Yoğ iken ' âlem ü âdem muḥaḥkaḥkâk yâ Resûlallâh
Sen olmuşduñ ḥabîb-i ḥazret-i Ḥaḥ yâ Resûlallâh
Ne devletdir ḳabûl itseñ ḳul olmaḥ yâ Resûlallâh
' Uşâta çünki ferdâ sensin eşfaḥ yâ Resûlallâh
Saña ḳaldı benim de kârım ancaḥ yâ Resûlallâh

¹⁸⁰ Enbiya Süresi'nin, "Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik" anlamındaki ayetin "âlemlere rahmet olarak" kısmı iktibas edilmiştir.

¹⁸¹ L nüshasında, "Tahmîs Der-Sitâyiş-i Sultânü's-seḳaleyn ' Aleyhi Ef'âli's-şalât ve Ekmeli's-selâm" şeklinde bir başlık bulunsa da bu manzume bir tahmîs değil muhammestir.

- 2 Sipîhr-i qurbe zâtîñ oldu hürşîd-i cihân-ârâ
 Seniñ zîr-i nigîniñdir bütûn dünyâ vü mâ-fihâ
 Bu kâra kimde vardır kuvvet ü kudret ki bî-pervâ
 Sen itdiñ âsumânda mâh-ı bedre eyleyüp îmâ
 Beyân-ı mu‘ cizâtîñla iki şakq yâ Resûlallâh
- 3 Cemâliñ mihr-i kudret mâh-ı rahmet cebhe-i şâfiñ
 Vücûduñ maṭla‘ ı envâr-ı ‘ adl ü dâd u inşâfiñ
 Olup ins ü melek biñ cân ile meddâh ü vaşşâfiñ
 Şabâh u şâm dá‘im itseler tâ-ḥaşr evşâfiñ
 Degil mümkin sitâyîş saña elyaq yâ Resûlallâh
- 4 Tûlû‘ -ı bedr-i zâtîñ rûşen itdi şâm-ı deycûrı
 Ziyâ-yı berq-i şer‘ in yaqdı ḥâşâk-ı şer ü şûrı
 Münevver eyledi şem‘ -i cemâliñ beyt-i ma‘ mûrı
 ‘ Aceb mi pertev-i ḥüsnuñ pür itse ‘ âlem-i nûrı
 Fûrûğ-ı nûr-ı Ḥaḳ‘dan oldu müştak yâ Resûlallâh
- 5 Derûnuñ baḥr-i bî-ka‘ r ü kenâr-ı şefkat ü rahmet
 Vücûduñ gevher-i pâk-i muḥîṭ-i kudret ü ḥikmet
 Seni Ḥaḳ eylemişken felek-rân-ı kulzüm-i fiṭrat
 Sen olmuşken livâ-bend-i firâz-keştî-i ḥilkat
 Daḫi nâ-bûd idi bu heft-zevraq yâ Resûlallâh
- 6 Zuhûra gelmeden ketm-i ‘ ademden ḥilkat-i ‘ âlem
 Sirişte olmadan zîbâ ḥamîr-i tıynet-i âdem
 Sücûd itmezden evvel âdeme ḥayl-i melâ‘ik hem
 Daḫi maḥfûz iken levḥ u qalem olmuş idi ol dem
 Vücûd-ı kâmilîñ mevcûd-ı muṭlaq yâ Resûlallâh
- 7 Debistân-ı ledünde ‘ ilm ü ‘ irfân ile a‘ lemsin
 Rusûlden enbiyâdan qadr ü şân ile mûkerremsin
 Vücûh-ı tâm ile ḥaḳḳâ ki mümtâz u müsellemsin
 Nola âḫirde gelseñ âferînişden muḳaddemsin
 Bu mevcûdâta zâtîñ oldu esbaq yâ Resûlallâh
- 8 Ḥıdıv-i qurb-mesnedsin ḥudâvend-i yaḳîn-dergâh
 Şeh-i levlâk-efser pâdişâh-ı lî-ma‘ allâh-câh
 Dirâşân eylemişdi şem‘ -i zâtîñ ḥazret-i Allâh
 Dikelden câmi‘ -i nüh-ḳubbe-i gerdûnda mihr ü mâh
 Fûrûzân iki qandîl-i mu‘ allaq yâ Resûlallâh
- 9 Şefî‘ -i ‘ âşiyânsın ‘ âcizânîñ eyleme maḫzûn
 Şefîḳ-i ümmetânsın eyle luṭfuñla bizi memnûn
 Olup şeh-râh-ı ‘ aşkında ezelden ‘ âşîḳ-ı mecnûn
 Görenler kehkeşân şandı olunca gerd-i gerdûn
 Kemend-i derd-i ‘ aşkıñla muṭavvaq yâ Resûlallâh

- 10 Şebân-gâh-ı cihânı nûr-ı teşrîfîñle itdiñ zeyn
Göze çekmek ğubâr-ı âsitânîñ oldı farzû'l-‘ayn
Hudâ zât-ı şerîfîñ eylemişken hüsrev-i kevneyn
Sen olmuşken hudâvend-i serîr-i kişver-i dâreyn
‘Ademdeydi bu nüh-çetr-i mu‘allağ yâ Resûlallâh
- 11 Şeh-i ‘arş-âsitânsın kurb-ı Hâk cây-ı qarârîñdir
Ebû Bekr ü ‘Ömer ‘Osmân u Haydar çâr-yârîñdir
Ümem râyât-ı şer‘ inde sipâh-ı bî-şümârîñdir
Melekler ğâşiye-dârîñ felekler reh-güzârîñdir
Seniñ-çündür bu mevcûdât şaddağ yâ Resûlallâh
- 12 Hîdîv-i lâ-mekânsın zâtıña ‘arş evvelîn pâye
Zemîn ü âsumâna hüküm-i şer‘ in virdi pîrâye
Ġubâr-ı dergehiñ iksîr-i devlet halk-ı dünyâya
Nice şerh eylesün evşâfîñi ‘aql-ı tenük-mâye
Kitâb-ı midhâtiñ metn-i mu‘allağ yâ Resûlallâh
- 13 Bu bâzâr-ı fenâda dâğ-ı derdiñdir benim sûdum
Vücûdum halk olaldan halka-i ‘aşkıñda mevcûdum
Cenâbîñ eylemişken mazhar-ı levlâke ma‘bûdum
Ne haddimdir seni ta‘rif idem ben lîk maşşûdum
Bulam tâ-ğaşr evşâfîñla revnağ yâ Resûlallâh
- 14 Der-i vaşf-ı şifâtiñde olup ben ‘âcize fırsat
O derde ‘ömrüm oldukça idem biñ cân ile hîdmet
Dem-â-dem midhâtiñde eyleyüp ‘arz-ı ‘ubûdiyyet
Nola bezl ü nişâr itsem elimde var iken ruşşat
Dükenmez devlete oldum muvaffağ yâ Resûlallâh
- 15 Giriftâr-ı zünûbem hâtırım ‘aqlım perâkende
Dirîğâ şahne-i nefis ü hevâ çekdi beni bende
Koma zencîr-i ‘işyân içre ben maşzûmî efgende
İdüp vaşfîñda terk-i mâ-sivâ âzâd olam ben de
Ola nâmım benim de ‘abd-i mu‘tağ yâ Resûlallâh
- 16 Nihâl-i gülşen-i ihlâşdan koptı bu güldeste
Eger taraf-ı külâh-ı medhiñe olursa şâyeste
Kerem senden kabûl it eyleme redd ile dem-beste
Ümid oldur ki maşşerde Nazîm-i zâr u dil-ğaste
Ola zîr-i livâña ol da mülğaç yâ Resûlallâh

TAHMİSLER

1 Tahmîs Ber-Ġazel-i ‘Aţâyî¹⁸²

(T: 183b, H: 125a, R: 173a, A: 170a)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Baña kan ağladup derd-i firâk-ı la‘ l-i ħandânıñ
Dağıtdı ‘aqlımı evvel nazarda çeşm-i fettânıñ
Ne efsûn itdi bilmem çîn-i zülf-i ‘anber-efşânıñ
Görünce dilleri bağlandı hep ‘uşşâk-ı nâlânıñ
Meger dil bağıdır başındaki zülf-i perîşânıñ
- 2 Serimden şûriş-i sevdâñ ile dâğ-ı ħûn gitmez
Ĥayâlimden firâk ile o çeşm-i pür-efsûn gitmez
Dilimden ğonca-veş mihrinle ħûn-âb-ı derûn gitmez
Gözümde ħasret-i kıddinle eşk-i lâle-ĝun gitmez
Diger-ĝündür dem-i firqatde ħâli çeşm-i giryânıñ
- 3 Kenâr-ı cûyda geçmiş idi serviñ ayağı bâğa
Çemen dönmüşdi rengin lâlelerle cism-i pür-dâğa
Mu‘ aţtar itdi ĝülzârı gezüp geh şola geh şağa
Nesîm-i ĝülşen-i kûyuñ irişdi var ise bâğa
Şabâdan yüz çevirdi ĝülleri şaĥn-ı ĝülistânıñ
- 4 Olup bâğ-ı cünûnda bîd-i mecnûn gibi bî-ĥâşıl
Leb-i cûy-ı çemen-zâr-ı belâda dutmasa menzil
Mişâl-i naĥl-i mâtem ‘aşk ile olmazdı pâ-der-gil
Vücûdi şâĥ-sâr-ı bâğ-ı miĥnet olmasa ey dil
Başında âşiyân itmezdi murgân Kays-ı şeydânıñ
- 5 Nazîm-âsâ ĝörüp mestâne tenhâ yolda ĥâĥânı
Ser-i şûrideñe cem‘ it biraz ‘aql-ı perîşânı
O şûĥa ‘arz kıl ĥâl-i dil-i âşüfte sâmânı
Ġarâz izĥâr ise yâra ‘Aţâyî râz-ı pinĥanı
Açılsun sineñ üzre yâreler çâk it ĝiribânıñ

2 Tahmîs Ber-Ġazel-i Neşâţî¹⁸³

(T: 184a, H: 125a, R: 173b, A: 170b)

(Mef‘ ilü Fâ‘ ilätü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Ser-geşte-i müşâhede-i vech-i pâkiñim
Pervâne-i çerâğ-ı ruĥ-ı tâb-nâkiñim
Kurbân-ı ‘aşkıñ olmada bî-vehm ü bâkinim
Sevdâ-yı tîğ-ı ĝamzeñ ile sine-çâkiñim
Öldür beni ki teşne-i zevk-i helâkiñim

¹⁸² Başlık, A nüshasından alınmıştır.¹⁸³ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 2 Hürşîd mehcedir ser-i râyât-ı râyîña
 Hübân sipehdir ey şeh-i hüsnum alayıña
 Vardıkça gâhî dergeh-i behcet-serâyîña
 Gördükçe düşmemek seni mümkün mi pâyıña
 Güstâhî-i maḥabbet ile şerm-nâkiñim
- 3 Ey hoş-ḥırâm ben olalı yoluña türâb
 Tekrâr oldu reşk ile hûn nâf-ı müşg-tâb
 Mânend-i kuḥl-i dîde-i hûn-âb-ı nîm-ḥâb
 Olsam ‘aceb mi zîb-dih-i çeşm-i âfitâb
 Naḥlinden aña sâye düşen şûre ḥâkiñim
- 4 Ben mest-i ‘aşkıñım ser-i kârım cünûn ile
 Çeşmim mişâl-i câm-ı mey-âlûde hûn ile
 Şâfî dilim çü şîşe derûn u birûn ile
 Pâkîze meşrebim ki şafâ-yı derûn ile
 Mir’ât-ı tâb-dâde-i ruḥsâr-ı pâkiñim
- 5 Sûk-ı gâmiñda bildi ol kim zarar nedir
 Şormaz tarîk-i ‘aşka ḥavf u ḥaṭar nedir
 Şaymaz Naẓîm-i zâr gibi terk-i ser nedir
 Bilmez hücum-ı gâmiñla Neşâtî keder nedir
 Ser-bâz-ı ğuşşa ‘âşık-ı bî-vehm ü pâkiñ

3 Taḥmîs Ber-Ġazel-i Âzerî¹⁸⁴

(T: 184a, H: 125b, R: 173b, A: 170b)

(Mef’ ulü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

- 1 Şalmış beni rikâba seni şeh-levend iden
 Cân u dili selâsil-i ‘aşkıñla bend iden
 La’ l-i lebiñ leṭâfetle reşk-i kand iden
 Telḥ itdi ‘ayşımı lebiñi nûş-ḥand iden
 İtmiş seni ṭabîb beni derd-mend iden
- 2 Bâğ-ı cemâle Ḥaḳ seni şâyeste eyledi
 La’ liñ o bâğa ğonca-i nev-reste eyledi
 Derdiñle ‘andelîb-i dili ḥaste eyledi
 Zencîr-i ‘aşkıña beni pâ-beste eyledi
 Cân gerdende ḥalka-i zülfüñ kemend iden
- 3 Göñlüm fiğân ki düşmedi yâr-ı muvâfiқа
 Kârı tamâm kaldı anıñ luṭf-ı Ḥâlîq’a
 Aşlâ teraḥḥum itmedi ol bağrı yanıkça
 Âteş bıraktı micmere-i kalb-i ‘âşıkça
 Ruḥsârıñ üzre dâne-i ḥâlîñ sipend iden

¹⁸⁴ Başlık, E nüshasından alınmıştır.

- 4   Derd-i ğamîñla gezmede dünyâyı serseri
 Bâlîni seng-i miñnet imiş hâk pisteri
 Düşmüş hevâ-yı ‘aşkıña ol dañı ey perî
 Gitmiş şekîb ü şabrı sevip sen sitem-geri
 Şabr it belâ-yı ‘aşka diyü baña pend iden
- 5   Tâb-ı cemâli rûşen iden şem‘-i hâveri
 Pervâne itdi şevk ile pür çarñ-ı çenberi
 İtmiş Nazîm'i dâmen-i dil-dârdan berî
 Dest-i ümîdim eyledi kûtâh Azerî
 Yârîñ nihâl-i kâmetini ser-bülend iden

4 Na‘ t-1 Şerîf-i Zâtî Tahmîs-i Nazîm¹⁸⁵

(A: 88a)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1   Ey vücûduñ ‘âlem-i dehrde hezârın mâyesi
 ‘Arş u Kürsî süllem-i câh u celâlin pâyesi
 Sidre vü Tûbâ nihâl-i kâddiñiñ hem-sâyesi
 Kâmetiñ ey bûstân-ı lâ-mekân pîrâyesi
 Nûrdan bir servdir düşmez zemîne sâyesi
- 2   Lem‘ a-i şem‘-i ruñuñ pervânesi şems ü kamer
 ‘Âşık-ı bî-ñâkatiñ gökde melek yerde beşer
 Sîne-çâk-i ğasretiñ a‘ lâ vü ednâ ser-be-ser
 Yûsuf’ı gerçi görenler ellerini kesdiler
 Gün yüzün gördi seniñ şağk oldu aym âyesi
- 3   Yümn-i teşrîfiñ şeref-bağş-ı serây-ı nüh-sipîhr
 Sümm-i pâ-y-ı rağş-ı ‘azmiñ büse-cây-ı nüh-sipîhr
 Mağdemiñle müstecâb oldu du‘ â-yı nüh-sipîhr
 Menziliñ tîr-i du‘ â-veş mâverâ-yı nüh-sipîhr
 Kâdriñiñ ‘arş-ı mu‘ allâdan mu‘ allâ pâyesi
- 4   Âferîde ey yüzi ğurşid zerrâtiñ durur
 Dem-be-dem vird-i ümem zîkr ü tañıyyâtiñ durur
 Müznibîne semt-i eslem zîll-i râyâtiñ durur
 Evvel ü âñir nañiriñ yok seniñ zâtiñ durur
 Ğatm-i cümle enbiyâ kevn ü mekânîñ mâyesi
- 5   Sen şeh-i kevnîñ görüp ğurşid-i hâver ğüsnüñi
 Mâh-ı bedre eyledi mir ‘ât-ı enver ğüsnüñi
 Kâfir îmâna gelür görse peyember ğüsnüñi
 Dir görenler sen meh-i bedriñ münevver ğüsnüñi
 Süd yerine nûr emzirmiş meger kim dâyesi

¹⁸⁵ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 6 Cn viren yoluda bulur rz-ı maşer f'ide
Tcir-i sş-ı ğami itse nola ger f'ide
Tlib-i kl-yı derdi çnki ister f'ide
ġiret bzrına vardıkda eyler f'ide
Naşd-i 'aşkıdır anı kim server sermyesi
- 7 Rehber idp mmete şem'-i ruġ-ı tbendesin
Yine 'işynda şomaz her 'ciz-i şermendesin
Hem-civr eyler Naşm-i zr-veş efgendesin
Bĝ-ı cennetde md oldur ki Zt bendesin
Cmle m'minlerle ol server ide hem-syesi

MÜSEDESLELER

1 (T: 187a, H: 128a, R: 176a, A: 85b)

(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 'Aşk'dır na'hl-i bâğ-ı lem-yezelî
Her kesîñ ol nihâle irmez eli
'Aşk'dır bezm-i cânda şem'-i celî
Oldı pervânesi gönül görelî
'Aşk'dır neşve-güster-i ezeli
Tağlar çağırır Muhammed 'Alî

- 2 'Aşk itdi vücûdımı ifnâ
'Aşk mülk-i derûna çekdi livâ
'Aşk'dır eyleyen dili şeydâ
'Aşk'dır câna bâ' iş-i gavgâ
'Aşk'dır neşve-güster-i ezeli
Tağlar çağırır Muhammed 'Alî

- 3 'Aşk'dır hasb-i hâl-i her bî-dil
'Aşk'dır cân-ı zâra ser-menzil
Dili 'aşk itdi böyle pâ-der-gil
Cânı cânâna 'aşk ider vâsıl
'Aşk'dır neşve-güster-i ezeli
Tağlar çağırır Muhammed 'Alî

- 4 'Aşka düşdüm şikeste-hâl oldum
Derd-i 'aşk ile bî-mecâl oldum
Pûte-i 'aşk içinde kâl oldum
Feyz-i 'aşk ile pür-kemâl oldum
'Aşk'dır neşve-güster-i ezeli
Tağlar çağırır Muhammed 'Alî

- 5 Nâgehân dilde 'aşk olup peydâ
Viridi mir'ât-ı câna 'aşk cilâ
Dil ü cân 'aşkdan olur mı cüdâ
'Âşıkım 'âşıkım Nazîm-âsâ
'Aşk'dır neşve-güster-i ezeli
Tağlar çağırır Muhammed 'Alî

2 (T: 187b, H: 128b, R: 176b, A: 169a)

(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Dün vâlih eyledi beni bir şûh-ı şeh-levend
Kim çeşmi sâhir idi nigâhı füsûn-pesend
Ruhsârı üzre zülfün idüp deste deste bend
Her târın itdi cân u dile halka-i kemend
Bağlandı dil görüp ne resendir didim didi
Zencîr-i bend-i şîr-i jiyânîñ durur seniñ

- 2 Mestâne bezm-i meyde idüp kec-külâhını
Süzmüş şarâb-ı nâz ile çeşm-i siyâhını
Gösterdi gîsuvânı diliñ dâm-gâhını
‘Arz itdi cân-ı zâra zenañdânı çâhını
Ey şâh-ı hüsn bu ne zeķandır didim didi
Ârâm-gâh-ı rûñ-ı revânıñ durur seniñ
- 3 Pervâne-veş yakup dili ‘aşkı çerâğına
Vaķf oldu sine âteş-i hicrânı dâğına
Bir büyü-ı âşinâyî gelüp cân demâğına
Baķdım nihâl-i ķâmetine hüsnî bâğına
Yâ nârven ya nahl-i semendir didim didi
Cân gülşeninde serv-i ķemânıñ durur seniñ
- 4 Fitne nihâl-i ķâmetiniñ pây-der-gili
‘İşve hırâmınıñ dil ü cân ile mâ’ili
Dîvâne eyledi beni şekl ü şemâ’ili
İtdi sevâd-ı levh-i ruñı tıfl-ı nev-dili
Hañtıñ kitâb-ı mekr ü fitendir didim didi
Bâzû-yı dilde hırâmânıñ durur seniñ
- 5 Ol dem ki oldu hañt-ı ruñ-ı pâki âşikâr
Gülzâr-ı hüsnin itdi ser-â-pâ benefşe-zâr
Tekrâr eyledi beni mecnûn o nev-bahâr
Âñir mişâl-i cûy olup zâr u bî-ķarâr
Bâğ-ı ruñuñda bu ne ķemendir didim didi
Mañşûl-i çeşm-i eşķ-feşânıñ durur seniñ
- 6 Virdim ķarâr u şabri leb-i güft-gûyına
Düşdi hîred hevâ-yı ķad-i fitne-cûyına
Cân nâzır oldu âyîne-i hüsn-i rûyına
Göz dikdi dil dü-zülf-i girih-gîri müyına
Gîsûlariñda şâne nedendir didim didi
Müjgân-ı dîde-i nigerânıñ durur seniñ
- 7 Bildim egerçi rişte-i cândır miyânını
Bir nesne yok ki beñzedem ammâ dehânını
Çin-i ‘itâb ile göricek ebruvânını
Levh-i diliñ muķaddem idüp imtiñânını
Ebrûlariñda bu ne şikendir didim didi
Meşķ-i cünûnda iki kemânıñ durur seniñ
- 8 Ol gülbün-i melâhat gülbeg-i pîrehen
‘Arz eyledi şikâf-ı ķabâdan yine beden
Harf-i vişâle meclis-i meyde açup dehen
Mestâne la’l-i nâbını bûs eyledikde ben
Cennetde şan şarâb-ı lebindir didim didi
Bu hoş sülhan-serâ-yı dehânıñ durur seniñ

- 9 Câdû-yı çeşmi eyleyüp efsûn o âfetin
Bend itdi târ-ı zülfî diliñ hâb-ı râhatın
Tâ ki hırâm-ı nâz ile gösterdi kâmetin
‘Aşk ehliniñ kopardı o kâmet kıyâmetin
Mağşerde nağl-i sâye-fikendir didim didi
Tûbâ-yı gül-sitân-ı cinânıñ durur seniñ
- 10 Ol mâh ‘arz idüp yine mihr-i cemâlini
Zerrât-ı ‘aşkın itdi perîşân-hâlini
Bulmuş tamâm hüsn ü melâhat kemâlini
Seyr eyledikde halka-i zülfünde hâlîni
Bu nâfe içre müşg-i Hütendir didim didi
Dâm-ı cünûnda dâne-i hâlîñ durur seniñ
- 11 Dem-sâz olup o dilber-i hâzır-cevâb ile
Oldum nedîm-i meclisi şad-pîç ü tâb ile
Mestâne bezm-i bâdede keyf-i şarâb ile
Ol mest-i nâz-pervere şerm ü hicâb ile
Harf-i vaşıl ne gûne sühandır didim didi
Şâm u seherde vird-i zebânıñ durur seniñ
- 12 Vaşf-ı haç-ı ‘izârın idüp başka bir kitâb
Her şafha oldı bir şanem-i ‘anberîn-nikâb
Dendâni midhatinde virüp nazma âb u tâb
İtdim nişâr-ı la‘line bir lücce dürr-i nâb
Tab‘ım meger ki dürr-i ‘Aden'dir didim didi
Haçkâ Nazîm genc-i nihânıñ durur seniñ

3 (R: 357a)

(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Pertev-i mihr-i melâhatle görüp ol mâhı
Hüsn-i hayret-fikeni ‘aqlımı kıldı sâhî
Oldı fikr-i zekânıyla dil-i şeydâ çâhî
Beni kul eyledi ol kişver-i hüsnüñ şâhî
Şi‘rime kâfiye itsem nola mâhı gâhî
Bir bahâne ararım añmağa ‘Abdullâh'ı
- 2 O nihâl-i çemen-i nâza hevâdâr olalı
O sehi-kâmete hasret-keş-i refât olalı
Zülfî zencîresine bend ü giriftâr olalı
Hüsn-i hulқыyla görüp ‘âşık-ı didâr olalı
Şi‘rime kâfiye itsem nola mâhı gâhî
Bir bahâne ararım añmağa ‘Abdullâh'ı

- 3 Fikr-i zülfi dili âşüfte-i sevdâ itdi
 ‘Aklımı ‘aşk ile pür-şûriş ü gavgâ itdi
 Gülşen-i hüsnî beni bülbül-i şeydâ itdi
 Tab‘ımı kand-i lebi tûfî-i gûyâ itdi
 Şî‘rime kâfiye itsem nola mâhî gâhî
 Bir bahâne ararım añmağa ‘Abdullâh’ı
- 4 Gül-i ruhsâr-ı vefâ-bûyına kurbân olayım
 Gonca-i la‘l-i sühan-gûyına kurbân olayım
 Mihr-i ruhsâr u meh-i rûyına kurbân olayım
 ‘Îd-i adhâ-yı ser-i kûyına kurbân olayım
 Şî‘rime kâfiye itsem nola mâhî gâhî
 Bir bahâne ararım añmağa ‘Abdullâh’ı
- 5 Leylî-i kâkül-i müşgînine Mecnûn oldum
 Hâsret-i büse-i la‘liyle ciger-hûn oldum
 Câdû-yı zülfine dil-beste-i efsûn oldum
 Cilve-i nâz ile refâtına meftûn oldum
 Şî‘rime kâfiye itsem nola mâhî gâhî
 Bir bahâne ararım añmağa ‘Abdullâh’ı
- 6 Olalı cân-ı hazîniñ o perî cânânı
 Dil-firîbâne nigâh itmededir pinhânı
 Nola olsam dil ü cân ile kulu kurbânı
 Dil ü cândan severim ben o şeh-i hûbânı
 Şî‘rime kâfiye itsem nola mâhî gâhî
 Bir bahâne ararım añmağa ‘Abdullâh’ı
- 7 Girih-i kâkül-i ‘anber-şikeni müşg-i şemîm
 Neftâ-i zülf-i dil-âvîzine âşüfte nesîm
 Qaddi gülbün lebi gül-gonca-i handân-ı besîm
 Görüp ol ‘ârız-ı raşşân-ı dil-efrûzı Nazîm
 Şî‘rime kâfiye itsem nola mâhî gâhî
 Bir bahâne ararım añmağa ‘Abdullâh’ı

4 (T: 185a, H: 127b, R: 175b, A: 136b)¹⁸⁶

- (Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)
 1 ‘Avn-i Hâk pâdişehim eblağ-ı reh-vârîñ ola
 Dest-i tevfiğ ü zafer gâşiye-ber-dârîñ ola
 Nuşret-i fetihîñ iki peyk-i sebük-bârîñ ola
 İns ü cân yerde melek gökde şenâ-kârîñ ola
 Qande ‘azm eyler iseñ ‘avn-i Hudâ yârîñ ola
 Hâzret-i Hızr-ı nebî kâfile-sâlârîñ ola

¹⁸⁶ A nüshasında, "Terkîb-i Bend Der-vaşf-ı Hâcî Selim Girây Hân" şeklinde başlık olmasına rağmen bu manzume bir müseddestir.

- 2 Ey serîr-i kereme hân-ı mürüvvet-Kirdâr
Şeref-i dûde-i Cengîz şeh-i pâk-tebâr
Piş-i raşşında felek peyk ü melek gâşiye-dâr
Ey feres-rân-ı zafer tevsen-i tevfiğ-süvâr
Çande ‘azm eyler iseñ ‘avn-i Hudâ yârîñ ola
Hazret-i Hızr-ı nebî kâfile-sâlârîñ ola
- 3 ‘Âleme vird-i zebân olmadadır Hân Selîm
Hükmüne nola Süleymânlar olursa teslîm
Hâr u has-ı leşker-i a‘ dâ sipehiñ rîh-i ‘aķîm
Eyle düşmenleriñi tîğ-ı celâliñle dü-nîm
Çande ‘azm eyler iseñ ‘avn-i Hudâ yârîñ ola
Hazret-i Hızr-ı nebî kâfile-sâlârîñ ola
- 4 Ey hudâvend-i hikem-senc ü Felâţûn-tedbîr
Şaff-şikâf kader-endâz u şehen-şâh-ı dilîr
‘Alem-i nuşret ile nâmîñ olup ‘âlem-gîr
Ceyş-i iķbâl ile ‘âlemleri eyle teşhîr
Çande ‘azm eyler iseñ ‘avn-i Hudâ yârîñ ola
Hazret-i Hızr-ı nebî kâfile-sâlârîñ ola
- 5 Şarşar-ı qahr ile Haķķ düşmeniñ itsün maķhûr
Râyet-i rezmiñi Mevlâ ide dâ’im manşûr
Ehl-i İslâm bula zıll-i zalîliñde hużûr
Müjde-i fetğ ile ‘âlemleri eyle mürûr
Çande ‘azm eyler iseñ ‘avn-i Hudâ yârîñ ola
Hazret-i Hızr-ı nebî kâfile-sâlârîñ ola
- 6 Tu‘ me-i tîğîñ olup düşmen-i bed-girdârîñ
Hûn-ı a‘ dâ ile çansun sipeh-i hûn-hârîñ
Baht u iķbâl refiķiñ ola tâli‘ yârîñ
Dem-be-dem virdi budur şimdi Nazîm-i zârîñ
Çande ‘azm eyler iseñ ‘avn-i Hudâ yârîñ ola
Hazret-i Hızr-ı nebî kâfile-sâlârîñ ola

MÜSEMME

(T: 184b, H: 126a, R: 174a, A: 83b)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- 1 Ey âfitâb-ı şubh-ı ezel mihr-i bî-zevâl
 Vey mâh-tâb-ı şâm iden ebed lâ-yezâl
 Nûr-ı Hudâ sirâc-ı hüdâ ma'la' -ı kemâl
 Bahır-i şehâ muhî't-i 'a'â kuzüm-i nevâl
 Ma'hub-ı Rabb-i 'izzet ü memdûh-ı zül'-celâl
 Vaşfinda hüsrev-i cân u dilim oldı bu ma'kâl
 Şallü 'aleyhi mâ tale' a's-şemsü ve'l-kamer
 Şallü 'aleyhi mâ leme' a'l-bedrü ve'l-hilâl
- 2 Ey dergeh-i celâline Cibrîl perde-dâr
 Vey kaşr-ı dîn ü şer' iniñ erkânı çâr-yâr
 Kâlâ-yı mihrine şütürân-ı felek ka'târ
 Sevdâ-yı 'aşkı revnaç-ı bâzâr-ı i' tibâr
 Medhinde tab'ım eyler iken cevherin nişâr
 Bu gevher oldı gûş-ı dil ü câna ger süvâr
 Şallü 'aleyhi mâ tale' a's-şemsü ve'l-kamer
 Şallü 'aleyhi mâ leme' a'l-bedrü ve'l-hilâl
- 3 Ey hüsrev-i yegâne-i eyvân-ı lâ-mekân
 Vey pâdişâh-ı mesned-i iklîm-i kün-fe-kân
 Münkâd-ı hüküm-i şer' i cihân u cihâniyân
 Ta'tvîk-i emri gerdem-i teslîm-i ins ü cân
 Dîvân-serâ-yı midhatine zâr u nâtüvân
 İtdim bu ma'la' ı şalavât ile armağan
 Şallü 'aleyhi mâ tale' a's-şemsü ve'l-kamer
 Şallü 'aleyhi mâ leme' a'l-bedrü ve'l-hilâl
- 4 Ey mesned-i büleñ-i ha'kîkatde pâdişâh
 Vey rîze-seng-i dergeh-i iclâli mihr ü mâh
 Ma'hub-ı Kibriyâ vü şehen-şâh-ı dîn-penâh
 Sul'tân-ı enbiyâ vü hidiv-i rusül-penâh
 Kürsî-nişîn ü Sidre-mekîn 'arş-bâr-gâh
 Yo'ğdur nazîri bu iki mışra' yeter güvâh
 Şallü 'aleyhi mâ tale' a's-şemsü ve'l-kamer
 Şallü 'aleyhi mâ leme' a'l-bedrü ve'l-hilâl
- 5 Ey hurde-çin-i süfre-i lu'fî şaf-ı kirâm
 Vey kâse-sûy-ı ma'tbah-ı in'âmı hâş u 'âm
 Hâyri'l-beşer şefi' -i ümem seyyidü'l-enâm
 Refref-mekîn ü 'arş-mekân kurb-ı Ha'q-ma'kâm
 Vaşf-ı şifât-ı zât-ı şerîfnde şubh u şâm
 Lâyîk bu beyti vird-i zebân eylesem müdâm
 Şallü 'aleyhi mâ tale' a's-şemsü ve'l-kamer
 Şallü 'aleyhi mâ leme' a'l-bedrü ve'l-hilâl

- 6 Ey şâhid-i cemîl serâ-perde-i celîl
 Vey hâdim-i sürâdık-ı iclâli Cebre'îl
 Mihmân-ı hân-ı ' izzeti cân u dil-i halîl
 Bâg-ı bihişt-i kûyına tesnîm-i selsebîl
 Medhinde ehl-i ' aql u hîred ' âciz ü zelîl
 Besdir bu beyt mertebe-i şânına delîl
 Şallû ' aleyhi mâ tale' a'ş-şemsü ve'l-kamer
 Şallû ' aleyhi mâ leme' a'l-bedrü ve'l-hilâl
- 7 Ey vaşf-ı hüsni sûre-i ve's-şemsi ve'd-duhâ
 Vey Cebre'îl hâdimi meddâhı Kibriyâ
 İtsem nola hezâr dil ü cân ile şenâ
 Her kağı cânibe nazarım olsa âşinâ
 Rûkn-i çihâr beyt-i dile hikmet-i Hudâ
 Yazmış Muhammed Aḥmed ü Maḥmûd u Muştafâ
 Şallû ' aleyhi mâ tale' a'ş-şemsü ve'l-kamer
 Şallû ' aleyhi mâ leme' a'l-bedrü ve'l-hilâl
- 8 Ey zât-ı evvelîn güher-i kân-ı mümkünât
 Vey âhîrîn dür-i şadef-i baḥr-i kâ'inât
 Halk oldu yüzi şuyuna âbâ vü ümmehât
 Heft-âsumân ile se-mevâlîd ü şeş-çihât
 Murğ-ı diliñ maḳâmı iken gülbün-i hayât
 Olsa ' aceb mi zenzeme perdâz-ı eş-şalât
 Şallû ' aleyhi mâ tale' a'ş-şemsü ve'l-kamer
 Şallû ' aleyhi mâ leme' a'l-bedrü ve'l-hilâl
- 9 Ey pîşvâ-yı ins ü melek hâdi-i sübül
 Vey güm-sürâg bâdiye-i vaşfı ' aql-ı küll
 Gülzâr-ı kurba kâmeti gülbün cemâl-i gül
 Bülbül riyâz-ı midḫatine enbiyâ vü rusül
 Merdûd-ı bâb-ı ' izzeti peygûle-gür-i zül
 Ol şâhib-i sa' âdeti vaşf eyle ey gönül
 Şallû ' aleyhi mâ tale' a'ş-şemsü ve'l-kamer
 Şallû ' aleyhi mâ leme' a'l-bedrü ve'l-hilâl
- 10 Ey efser-i le ' amrük ü levlâk ile ' alem
 Vey hilkat-i şefâ' at ile şâh-ı muḫterem
 Şâh u gedâ nevâle-i cûdıyla muḡtenem
 Yektâ şefîk-i rûz-ı nedem şâfi' -i ümem
 Levḫ-i dile sitâyîşini eyleyüp raḳam
 Eyle bu beyti ziver-i evrâd dem-be-dem
 Şallû ' aleyhi mâ tale' a'ş-şemsü ve'l-kamer
 Şallû ' aleyhi mâ leme' a'l-bedrü ve'l-hilâl

- 11 Ey âsitân-ı şer' ine mevķûf her şunûf
 Vey çetr-i câhına rusûl ü enbiyâ şufûf
 Mişkât-ı zâtı şem' -i serâ-perde-i ra'ûf
 Meclis-fürûz-ı âţrfet-i İzid-i 'aţûf
 Âhâdını sitâyişiniñ eyleyüp ulûf
 İtdi bu beyti vird-i zebân râķımü'l-hurûf
 Şallû 'aleyhi mâ tale' a'ş-şemsü ve'l-kamer
 Şallû 'aleyhi mâ leme' a'l-bedrü ve'l-hilâl
- 12 Ey iki 'âlemiñ güneşi maşrıķ-ı yaķın
 Vey neyyir-i sipihr-i hüdâ âsumân-ı dîn
 Sâlâr-ı enbiyâ vü sipih-dâr-ı mürselîn
 Huddâm-ı bâr-gâh-ı her sürûş-ı muķarrebîn
 Âfât-ı her dü-kevnden ol dâ'imâ emîn
 Eyle bu beyti hırz-ı emân tâ-dem-i pesîn
 Şallû 'aleyhi mâ tale' a'ş-şemsü ve'l-kamer
 Şallû 'aleyhi mâ leme' a'l-bedrü ve'l-hilâl
- 13 Ey kâ'inât kaçre muķîţ-i celâline
 Vey âfitâb zerre fûrûğ-ı cemâline
 İns ü melek tufeyl simâţ-ı nevâline
 Cismim türâb ola reh-i kûy-ı vişâline
 Cânım nişâr ravza-i cennet mişâline
 Bî-ğadd selâm rûķuna aşhâb u âline
 Şallû 'aleyhi mâ tale' a'ş-şemsü ve'l-kamer
 Şallû 'aleyhi mâ leme' a'l-bedrü ve'l-hilâl
- 14 Ey ravzası bihişt-i İrem cennet-i na'im
 Vey naħl-i ķaddi sâyesi mişli gibi 'adım
 Râyât-ı şer' i bedreķa-i râh-ı müstaķım
 Zıll-i ģimâyetinde şaf-ı ins ü cân muķım
 Şarf eyleyüp şenâsına evķâtı 'an-şamım
 Bu beyti kıll zamîme-i evrâd ey Nazım
 Şallû 'aleyhi mâ tale' a'ş-şemsü ve'l-kamer
 Şallû 'aleyhi mâ leme' a'l-bedrü ve'l-hilâl

MU' AŞŞER

(R: 356a)

- (Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)
- 1 Görmek olur mı almadan Allâh cânımı
 Cânânımı habîbimi ol nev-cüvânımı
 'Azrâ-^c izâr leylî-i devr-i zamânımı
 Şekker-mağâl hüsrev ü şîrîn-zebânımı
 Burc-ı melâhat üzre meh-i mihrîbânımı
 Ol gülbün-i leâfâfet o gonca-dehânımı
 Gülzâr-ı i' tidâlde serv-i çemânımı
 Mağşûl-i bâğ-ı ' ömrümi nağl-i revânımı
 Vîrân-serây-ı sînede genc-i nihânımı
 Ma' mûre-i dilimde şeh-i kâmrânımı
 Sulţânımı efendimi şâh-ı cihânımı
- 2 Râm eylemek olur mı o ârâm-ı cânı ben
 Ol şûh-ı nâz-perveri ol nev-cüvânı ben
 Müjgânı tîr-i ' işve kemân-ebrevânı ben
 Peykân-ı çeşminîñ yine olsam nişânı ben
 Görsem o gül-^c izârı o gonca-dehânı ben
 Virsem peyâm-ı la' line nağd-i revânı ben
 Añsam melâl-i hâl-i dil-i nâtüvânı ben
 Alsam selâmını o perîniñ nihânî ben
 Olsam hezâr-şevk ile bülbül-fiğânı ben
 'Arz eylesem görünce bu nev-dâstânı ben
 Sulţânımı efendimi şâh-ı cihânımı
- 3 Ney gibi oldu nâle işim şâm ile seher
 Yağdım derûna âteş-i fûrkatle dâğlar
 Gitdikçe eyleyüp ' alev-i nâr-ı ' aşk eşer
 Dârü'l-emân-ı dil tutuşup yandı ser-be-ser
 Dâmân u âstînimi pür-hûn-ı eşk ider
 Sildikçe her dü-çeşmimi pergâle-i ciger
 Ey burc-ı hüsne tal' ati şems ü ruhı kamer
 Meh-tal' atân u zühre-cebinân-ı ' işve-ger
 Hürşîd olursa itmeyeyim zerrece nazar
 Var ise bir dağı göricek gözlerim eger
 Sulţânımı efendimi şâh-ı cihânımı
- 4 Ey büstân-ı kûyı baña gülşen-i İrem
 Vey serv-i sidre-kâmet ü gül-rûy u gonca-fem
 Gîsûsı saçlı sünbül-i âşüfte-veş behem
 Zülf-i nigâr o perçem-i pür-çîn ü ham-be-ham
 Hâl-i izârı müşg-i ter-i âhû-yı harem
 Lâle-had ü benefşe-hta-ı ' anberîn-raşam
 Levh-i cemâl ü behcete ebrûları kalem

Ey serv-ı kaddi gibi olan hüsn ile 'alem
Şekl-i beşerde hür-sirişt ü melek-şiyem
Bu vech ile baña kimi gördüñ diseñ disem
Sultânımı efendimi şâh-ı cihânımı

- 5 Ey bâğ-ı behcete lebi gül-gonca-i besîm
Vey zülfi sünbül-i siyeh-i 'anberîn-şemîm
Gülbün-tırâz-ı ravza-i hüsn ü vefâ-nesîm
Gülşen-serâ-yı kûyı riyâz-ı İrem-ı harîm
Çeşm ü dilimde âks-i ruhuñdur Hudâ 'alîm
Ey dürr-i şâhvâr hem itdiñ beni yetîm
Ėayra şikâyet eyle dimişsiñ yine Nazîm
Benden ferâgat itdi o dîrîne-i kadîm
Âyâ kimiñledir kime oldı 'aceb nedîm
Ya' ni kimi sever dir iseñ şimdi 'an-şamîm
Sultânımı efendimi şâh-ı cihânımı

TERCÎ' -İ BENDLER

1 Tercî' -i Bend Der-Medh ü Şenâ Sultân-ı Kevneyn 'Aleyhi's-şalâtü ve's-selâm¹⁸⁷

(T: 19a, H: 19a, R: 19a, A: 84b)

(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

I

1 Meddâh olunca Hâliq-ı ' arz u semâ saña
İns ü melek ne vech ile kılsun şenâ saña

2 Levlâk huṭbesiyle olundu nidâ saña
Şâh-ı rusülsün oldı sipeh enbiyâ saña

3 ' Arz eyleyüp bu beyt ile hâlim şehâ saña
Oldum derînde kâse be-kef bir gedâ saña

4 Biñ cân olaydı kâşki ben dil-şikestede
Tâ her biriyle biñ kez olaydım fedâ saña

II

5 Rûhî fidâke ey şeh-i kerrûbiyân-sipâh
Sultân-ı mülk-i şer' -i şehensâh-ı dîn-penâh

6 Muhtâc-ı dergeh-i keremiñ mîr ü pâdişâh
Bây u gedâya kehf-i emândır o bâr-gâh

7 Bir gün naşib olur mı olup ben de rû-be-râh
Şâhım diyem huzûr-ı şerîfinde âh âh

8 Biñ cân olaydı kâşki ben dil-şikestede
Tâ her biriyle biñ kez olaydım fedâ saña

III

9 Rûhî fidâke ey meh-i burc-ı peyemberî
Mîhr-i sipîhr-i serveri vü sa' d-aḫterî

10 Ezdâd-ı hükümün eyler idüp kîneden berî
Bir hâşiyetde bâd ile hâk âb u âzerî

11 Cûyâ-yı derdiñim baña luṭf it o gevheri
Oldum tamâm naḫd-i revân ile müşterî

12 Biñ cân olaydı kâşki ben dil-şikestede
Tâ her biriyle biñ kez olaydım fedâ saña

¹⁸⁷ Başlık, L nüshasından alınmıştır.

IV

- 13 Rûhî fidâke ey dü-cihânda olan 'alem
Zînet-ger-i hudûs u tîrâzende-i kıdem
- 14 Vuşlat-serâ-yı kırb idi hâkkâ saña harem
Çeşm-i vücûda perde-i hicrân iken 'adem
- 15 Ey çâre-sâz-ı 'illet-i cân u dil-i ümem
Nem vâ efendimiñ yoluna bezl idüp virem
- 16 Biñ cân olaydı kâşki ben dil-şikestede
Tâ her biriyle biñ kez olaydım fedâ saña

V

- 17 Rûhî fidâke ey güher-i evvelîn şadef
Baħr-i muhîti 'izzet ü şân kılzüm-i şeref
- 18 Ümmî laķab debîr-i debistân-ı men 'aref
Ümmet-sipeh hıdıv-i kıalem-rân-ı lâ teħaf
- 19 Yanıñda gerçi cevher-i cânpâre-i hâzef
Ey tîr-i derd-i 'aşkıma her sîne bir hedef
- 20 Biñ cân olaydı kâşki ben dil-şikestede
Tâ her biriyle biñ kez olaydım fedâ saña

VI

- 21 Rûhî fidâke ey 'alem-efrâz-ı baħr ü ber
Maħbûb-ı hâķ şefî'-i ümem şâh-ı tâc-ver
- 22 Zât-ı şerîfiñe harem-i Kıbriyâ maķar
Levlâķ saña tâc le' amrük saña kemer
- 23 Pervâne-i çerâĝ-ı ruħuñ şems ile ķamer
Kim sevmez ey ħabîb-i ilâhî seni meger
- 24 Biñ cân olaydı kâşki ben dil-şikestede
Tâ her biriyle biñ kez olaydım fedâ saña

VII

- 25 Rûhî fidâke ey gül-i bî-hâr u bî-ħazân
Nesrîn-i ħuld nesteren-i ravza-i cinân
- 26 Oldum kıluñ Nazîm gibi zâr u nâ-tüvân
Vaşf-ı ruħuñda bülbül-i şad-güne dâstân
- 27 İtdim saña bu nazmı selâm ile armaĝân
Olsun yoluñda cân ile başım daĝı revân

- 28 Biñ cân olaydı kâşki ben dil-şikestede
Tâ her biriyle biñ kez olaydım fedâ saña

2 (R: 357b)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

I

- 1 Kimdir figân iden gül için zaḥm-ı hârdan
Kim aldı bûy-ı kâm meger rûzgârdan
- 2 Yoḡdur vefâ bu 'âlem-i fânide 'ibret al
Şeyhü'ş-şüyûḡ o mürşid-i 'âlî-vaḡârdan
- 3 Gûş eyleyüp vefâtını nâgâh didiler
Kim var ise o demde şîgâr u kibârdan
- 4 Nâsûtı başdı kevkebi nâm-ı bülendiniñ
Lâhût ola maḡâmı Selâmî Efendi'niñ

II

- 5 Şeyḡ-i güzîn ü pîr-i kerâmet-penâh idi
Ġavş-ı zamâne ḡuṡb-ı felek-bârgâh idi
- 6 Çarḡ-ı hüdâda mihr-i cihân-tâb-ı ma' rifet
Burc-ı ledünde maṡla' -ı ḡikmetde mâh idi
- 7 'Âlem bilürdi zâhir ü bâṡın velâyetin
Mülk-i kemâle şüret ü ma' nâda şâh idi
- 8 Nâsûtı başdı kevkebi nâm-ı bülendiniñ
Lâhût ola maḡâmı Selâmî Efendi'niñ

III

- 9 Virmişdi zâtı şavma' a-i 'âleme şeref
Ma' lûm idi o 'ârif için sırr-ı men-'aref
- 10 Hâḡḡâ ki maḡzar olmaḡ için bir du' âsına
Pîr ü cüvân şâbâḡ u mesâda çekerdi şaf
- 11 Biñ cân ile gelürdi pey-â-pey cihâniyân
Rû-mâl-i pâyine o 'aziziñ ṡaraf ṡaraf
- 12 Nâsûtı başdı kevkebi nâm-ı bülendiniñ
Lâhût ola maḡâmı Selâmî Efendi'niñ

IV

- 13 Nâ-güfte her maḡâlîñ o ḡuṡb idi vâḡıfı
Esrâr-ı nâ-şinîdeniñ olmışdı kâşifi

- 14 Fażl u kemâl mektebiniñ pîr ü kâmilî
‘İlm-i ledün mesâ’iliniñ şeyh-i ‘ârifî
- 15 Zât-ı şerîfî Ka‘be-i esrâr zâ’irî
Beytül-ḥarem-i ma‘rifetiñ merd-i ‘âkîfî
- 16 Nâsûtı başdı kevkebi nâm-ı bülendiniñ
Lâhût ola maķâmı Selâmî Efendi’niñ
- V
- 17 Gûş eyleyince gulğule-i rıḫletin Nazîm
Zann eyledim ki ḳopdı ḳıyâmet Ḥudâ ‘alîm
- 18 Ayrıldıḳ ol şanevber-i gulzâr-ı feyzden
Mânend-i piste olsa nola baḡrımız dü-nîm
- 19 Murğ-ı revânı da‘vet olup bâḡ-ı cennete
Oldı o dem revâne-i gulşengeh-i na‘îm
- 20 Nâsûtı başdı kevkebi nâm-ı bülendiniñ
Lâhût ola maķâmı Selâmî Efendi’niñ

TERKÎB-İ BENDLER

1 Terkîb-i Bend Na' t-ı Şerîf¹⁸⁸

(T: 17a, H: 17a, R: 17a, A: 78b)

(Mef' ûlü Mefâ' ilün Fe' ûlün)

I

- 1 Tâ key ola ey dil-i cihân-gerd
Kârîñ gehî şulḥ u gâh nâverd
- 2 Şeş-dergeh-i ğamda zâr u nâlân
Tâ key bu güşâd-bâzî-i nerd
- 3 Efsürde-i âh-ı serd olup ḥayf
Tâ key geçe saña şiddet-i berd
- 4 Hâk ol ki bulur 'ulüvv-i şânı
Bu 'arşada rûzgâr ile gerd
- 5 Âh-ı seher it sirişk-rîzân
Göster yine genc-i bâd-âverd
- 6 Yağ âteş-i 'aşğ ile derûnuñ
Bîhûde dögülmez âhen-i serd
- 7 Merdân-ı Hudâ'dan iste himmet
Baş egme sipihre olma nâmerd
- 8 Bîmâr-ı ğam-ı maḥabbet olsun
Dâ'im dil ü cân derd-perverd
- 9 Tecrîd ile bul maḥâm-ı tefrîd
'Îsî gibi nüh-felekde ol ferd
- 10 Pür-dâğ-ı maḥabbet it vücûduñ
Kıl cismiñi reşk-i gül-bün-i verd
- 11 Murğ-ı seher-i riyâz-ı 'aşğ ol
Huffâş-mişâl olma şeb-gerd
- 12 Ol ḥastesi bir ṭabîb-i cânîñ
Eyle diliñi leb-â-leb derd
- 13 Göster ğam-ı ḥasret ile her dem
Sürhî-i sirişk ü çihre-i zerd

¹⁸⁸ Başlık, L nüshasından alınmıştır.

- 14 Vir cânîñ o hâzık-ı cihâna
Kıl nâmîñi ‘âşık-ı cüvân-merd
- 15 Şay naqd-i revânı tâze cân bul
Öl ya‘ni hayât-ı câvidân bul
- II
- 16 Faḥr-i dü-cihân ḥabîb-i Mevlâ
Maḥbûb-ı cenâb-ı Haḫ Te‘âlâ
- 17 Şâhenşeh-i taḫtgâh-ı levlâk
Evreng-ıtrâz-ı ‘arş-ı a‘lâ
- 18 Deryâ-yı muḫîṭ-i lî-ma‘allâh
Müstaḡraḫ-ı lücce-i tecellâ
- 19 Mihr-i raḫşân-ı ḫâbe ḫavseyn
Mâh-ı tâbân-ı şâm-ı İsrâ
- 20 Gül-gonca-i gülsitân-ı Yeşrib
Nesrîn-i şükûfe-zâr-ı Baḫḫâ
- 21 Ârâyiş-i cilve-gâh-ı şûret
Pîrâye-i bezm-gâh-ı ma‘nâ
- 22 Ḥayret-zede-i cemâli Yûsuf
Pervâne-i şem‘-i ḫüsni Mûsâ
- 23 Leb-teşne-i feyzi Hızır u İlyâs
Dil-ḫaste-i ‘aşkı rûḫ-ı İsâ
- 24 Âvâze-i şadme-i ḫurûcî
Ḥâk-efgen-i şeh-nişîn-i Kısra
- 25 Âġâz-ı şerî‘at u zuhûrî
Encâm-resân-ı Lât u ‘Uzzâ
- 26 Tevkî‘-i nübüvvet üzere ‘üvân
Burhân-ı risâlet üzere imzâ
- 27 Bî-cûn ü çirâ o ḫusreviñdir
Mülk-i dünyâ serîre-i ‘uḫbâ
- 28 Olmuş o şeh-i gedâ-nüvâziñ
Mecnûn-ı kemend-i ‘aşkı Leylâ
- 29 Ḳurbânî-i ‘aşkına yolında
Ölmek şad-reşk-i îd-i adḫâ

- 30   Çurbân olsun aña revânım
Maqbûli olursa işte cânım
- III
- 31   Ey levha-i nüshâ-i nübüvvet
Bismillâh-ı müşhaf-ı risâlet
- 32   Sultân-ı kalem-rev-i dü-‘ âlem
Şâh-ı dü-cihân şeffî‘-i ümmet
- 33   Gül-çîn-i hadîka-i le-‘ amrük
Serv-i çemen-i riyâz-ı kudret
- 34   Hürşid-i vücûb u mâh-ı imkân
Çarh-ı ma‘nâ sipîhr-i şûret
- 35   Yek-dâne dür-i muhîf-i dâniş
‘Âli güher-i künûz-ı vaḥdet
- 36   Ser-ḥalka-i ḥayl-i âferîniş
Ser-kâfile-i fezâ-yı ḥilḳat
- 37   Sîrâb-ı zülâl-i ‘ayn-ı bîniş
Deryâ-yı şuhûd u baḥr-i rü‘yet
- 38   Mir‘ât-ı cemâl-i lâ-yezâlî
Manzûr-ı cenâb-ı Rabb-i ‘izzet
- 39   Zînet-ger-i kân-ı küntü kenzen
Zîver-dih-i mâ u tîn-i fıtrat
- 40   Gencîne-i râz-ı kudret-i Haḳ
Gencûr-ı defîne-zâr-ı ḥikmet
- 41   Olmuş ezeli vücûd-ı pâki
İcâd-ı dü-‘ âleme bidâyet
- 42   Ey pâdişeh-i sipâh-ı ebrâr
Vey ḥüsrev-i kişver-i hidâyet
- 43   Ey kehf-i emân-ı ehl-i ‘işyân
Vey şâhib-i şefḳat ü şefâ‘at
- 44   Bir gün baña da naşîb olur mı
Dergâhıñ ola maḳâm-ı ḥidmet
- 45   Hâk-i der-i pâkiñi bilüp ‘arş
Çârûb müjem ola yüzüm ferş

- IV
- 46 Ey hüsrev-i taht-gâh-ı levlâk
Sultân-ı serîr-i mâ 'arefnâk
- 47 Maḥbûb-ı Hudâ ḥabîb-i Mevlâ
Maḥşûd u murâd-ı îzid-i pâk
- 48 Ser-ḥayl-i peyamberânsın olmuş
Kim tûde-i şâh-râhîñ eflâk
- 49 Şemşîr-i celâliñi görelden
Oldı yeri düşmeniñ tih-i ḥâk
- 50 Añdıkça mehâbet-i hücûmuñ
Ḥaşmîñ daḥi zehresi olur çâk
- 51 Sen şâh-süvârın oldı kevneyn
İki tarafında bend-i fitrâk
- 52 Bir katre-i ceyş-i lücce-cûşuñ
Ḥayl-i Cemşîd ü cünd-i Dahḥâk
- 53 Deryâ-yı sipâhıñıñ öñünde
Düşmen mânend-i ḥâr u ḥâşâk¹⁸⁹
- 54 Yektâyî-i Kibriyâ-yı zâtîñ
İdrâk-i beşer olur mı derrâk
- 55 Döksün gözüm eşk-i ḥasretiñle
Mir'ât açılır olunca nem-nâk
- 56 Cevlân-ı semend-i midḥatiñde
Teng oldı fezâ-yı 'aql u idrâk
- 57 Ḥaḥ mâdih iken seni ne ḥaddim
Vaşfıñda zebânım ola çâlâk
- 58 Güstâḥâne niçe zamândır
Medḥiñde egerçi itdim imsâk
- 59 Oldum yine resm idüp şenâñı
Ol gevher-i pâke ḥakkâk
- 60 Ben ḥâkî ayırma ḥıdmetiñden
İmdâd cenâb-ı ḥazretiñden

¹⁸⁹ Burada sekt-i melîh yapılmıştır. Sadece Meḥ'ülü Mefâ'ilün Fe'ülün için geçerli olan Meḥ'ülün Fâ'ilün Fe'ülün deḡişimi gerçekleşmiştir.

- V
- 61 Ey hilkat-i kâ'inâta bâdî
Vey iki cihâna zevk u şadî
- 62 Ey bedreka-i günâh-kârân
Vey kâfile-i 'uşâta hâdî
- 63 Ey şâlih ü tâlihiñ penâhı
Vey bây u gedânıñ istinâdı
- 64 Âvâre-i deşt-i gaflet oldum
İtdi beni bî-karâr o vâdî
- 65 'İşyân ile geçdi bilmedik hayf
Evkât-ı mesâ vü bâmdâdî
- 66 Bâzâr-ı haţâma virdi revnağ
Kâlâ-yı şavâbımiñ kesâdı
- 67 İqlîm-i derûnum itdi pür-şûr
Nefsiñ zalemi diliñ fesâdı
- 68 Bilmem niçe men' idem hevâdan
Bu nefsi zalûm ü bed-nihâdı
- 69 Feryâd ki çâr-sû-yı 'aşkıñ
İtdi beni evvel mezâdı
- 70 İtmezse beyâz 'afviñ eyvâh
Levh-i 'amelimdeki sevâdı
- 71 Encüm gibi defter-i haţâmıñ
'Add olmaya noқта-i ziyâdı
- 72 İnşâfa gelüp naşib olur mı
Rûhum ile nefsiñ ittiğâdı
- 73 Ey râh-ber-i 'uşât göster
Çeşm-i cânıma reh-i sedâdı
- 74 Luţf u keremiñle ber-murâd it
Ben bî-kes ü zâr u nâ-murâdı
- 75 Rağm eyle Nazîm-i derd-mendim
Bâkı fermân seniñ efendim

2 (T: 55b, R: 51b, A: 77a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

I

- 1 Ey harîm-i harem-i lem-yezelî
Maḥrem-i perde-serây-ı ezeli
- 2 Meclis-i kurb u şeb-i İsrâ'da
Nûr-ı mişkât-ı ruḥı şem' -i celî
- 3 Dür-i yek-dâne-i baḥr-i ḥilḳat
Kân-ı kevnîñ güher-i mâ-ḥaşalı
- 4 Câmi' -i şer' ine tâ şubḥ-ı kıyâm
Şaff-ı kandildir aşḥâb-ı velî
- 5 Şem' ü miḥrâb aña Bû-Bekr ü 'Ömer
Maḥfil ü minberi 'Oşmân u 'Alî
- 6 Darb-ı şemşîr-i ser-endâzını Hâk
Düşmeniñ eyledi darbü'l-meşeli
- 7 Encüm-i şâbit ü seyyârâtıñ
Raḳam-ı cûdımñ ednâ cümeli
- 8 Bâgbân-ı harem-i İzid-i pâk
Çemen-ârâ-yı riyâz-ı levlâk
- II
- 9 Ey ğubâr-ı kademî müşğ-sirişt
Nefḥa-i ḥâk-i derî bûy-ı bihişt
- 10 Nâme-i kec-raḳam-ı cürm-i ümem
Kilk-i 'afv ile olur râst-nüvişt
- 11 Muḳtedâ olalı ol kıble-i dîn
Mescid oldı ümeme deyr ü künişt
- 12 Dâs-ı 'afv u keremiyle biçilür
Toḥm-ı cürm ile olan ḥaşıl-ı kişt
- 13 Luḫfi meşşâtasıñ muḫtâcı
'Amel-i nîk ü bed ü ḥûbla zişt
- 14 Ḥâk-i dergâhını kuḫl itmeyeniñ
Gözine her müje olsun bir ḫışt

15 Harem-i rif'atine mihr ile mâh
Biri zerrîn biri simîn hışt

16 Tâ haşr ravzasına şubh ile şâm
Ola envâ'-ı taḥiyyât u selâm

III

17 Ey ḫalâyık yoluna üftâde
Çâkeri bende eyle âzâde

18 Tâlib-i luṭfı kibâr ile şıgâr
Sâ'il-i cûdı şeh ü şehzâde

19 O imâm-ı rusülün ümmetine
Vech-i arz olsa nola seccâde

20 Cürm-i ümmetle o şâhiñ 'afvı
Oldı mânend-i keh ü bîcâde

21 Nola olsa başı üzre Tûbâ
Ḥıdmet-i dergehine âmâde

22 Mâye-i şevḫ-i dil-i maḫlûkât
Câm-ı derdindeki dürd-i bâde

23 Mekteb-i ma'rifetinde Cibrîl
Tıfl-ı ebced gibi levḫ-i sâde

24 Kân-ı 'irfân u kemâliñ güheri
Enbiyâ vü rusülün tâc-ı seri

IV

25 Faḫr-i 'âlem şeref-i mevcûdât
Şeh-i kevneyn 'aleyhi's-şalavât

26 Enbiyâ vü rusülün sâlârı
Rehber-i ḫâfile-i fevz ü necât

27 Nâ-tüvân ümmetiniñ ğam-ḫârı
Müşfiḫ-i ḫâl-i dil-i zâr-ı 'uşât

28 Dest-gîr-i zu'afâ-yı maḫşer
Sâtirü'l-'ayb ü şeff'ü'l-'araşât

29 Ḥâce-i mekteb-i 'irfân-ı ledün
Muşḫaf-ı ḫikmet-i mu'ciz-âyât

- 30 Nuṭk-ı şîrîni şeker-rîz-i kemâl
Tûṭî-i efşah-ı âyîne-i zât
- 31 İki ‘âlem güneşi nûr-ı Hudâ
Mihrine cân-ı ḥalâyık zerrât
- 32 Gülbün-efrûz-ı riyâz-ı lâ-rayb
Gül-i şad-berg-i çemen-şuffe-i gayb
- V
- 33 Cûşa geldikçe o deryâ-yı şeref
Nem degil cûdı yanında yem-i jerf
- 34 İki ‘âlemde olur ḥurrem ü şâd
Oḡuyan ders-i ğamından bir ḥarf
- 35 ‘Afvına nisbet ile cürm ü ḥaṭâ
Tâb-ı ḥurşîd ile mânende-i berf
- 36 Emrine ins ü melek fermân-ber
Oldı maḥkûmı cihân ṭarf-be-ṭarf
- 37 Tengdir ‘aşḡına mülk-i dü-cihân
Baḡr-i ‘ummân kabûl itmez zarf
- 38 Feraḡ-âbâd-ı ğamında olsun
Dem-be-dem ḥûn dü-çeşmim şingerf
- 39 Kâşki cismimde biñ olsa cânım
Yoluna her birini itsem şarf
- 40 Ola bî-çâre Nazîm’iñ cânı
‘İd-ġâh-ı ğamınıñ ḡurbânı

3 Terkîb-i Bend-i Mürettebe Be-İhurûf-i Hecâ Der Ta‘ rif-i ‘Aşḡ¹⁹⁰
(T: 122a, H: 65b, R: 114b, A: 70b)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

I

- 1 O cân-ı her dü-cihânıñ yolında ol ki fedâ
Ola maḡabbetiniñ cân-sipârî şâh u gedâ
- 2 O deñli mazḡar-ı ‘aşḡ ol ki feyz-i te’şîri
Ola secencel-i dilden hemîşe reng-zidâ

¹⁹⁰ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

3 O hân-ı feyzde ol mihmân ki eylemeye
Teniñde her ser-i mû bir dil olsa şükürin edâ

4 O sûmenâtda zünnâr-bend-i derd ol kim
Gele zebânîña hengâm-ı yâ şanem şamedâ

5 O kârbâna refîk ol ki bâng-i sûr gibi
Terâne-i ceres-i kemterîni vire şadâ

6 Şafâ-yı ‘aşk ile deryâ-mişâl pür-cûş ol
Şadef gibi güher-i kâm ile hem-âgûş ol

II

7 Bekâ-yı ‘aşk iledir ‘aşıkâ şifâ-yı kulûb
Bağılsa derd-i derûna devâ imiş maḥbûb

8 Benem o câm-ı ḥaḳîkatde ‘aşık-ı dîdâr
Ki ‘aşkdır dil-i şûrîdeme mey-i ruḥ-ı ḥûb

9 Benem o ḥâk-i reh-i dergeh-i maḥabbet kim
Ḥarem-serâyına zülfeyn-i ḥûr der çârûb

10 Cemâl-i Yûsuf-ı maḳşûdını görür âḥîr
İden dü-çeşmini ‘aynıyla dîde-i Ya‘ ḳûb

11 Ḥakîm-i muṭlaḳ olur çâre-sâz-ı derd-i diliñ
Gelürse başıña şabr eyle miḥnet-i Eyyûb

12 Ne şevḳ-ı sûr ile şâd ol ne sûg ile ḡam-nâk
Ne nûşdan mütelezziz ne nîşden dil-i çâk

III

13 Tamâm-ı daḡdaḡa-i ‘aşk ile olup mebhût
Tebâh olursa da şabr u şekîb ile sükût

14 Hemîşe baḡrıñı ḳan eyle ḳân-ı la‘l gibi
Müdâm ola dil-i ḥûn-geşte ma‘den-i yâḳût

15 Ḳo seyr-i ‘âlem-i nâsûtı ḳalbiñi şâf it
Ki cezb ide seni ḳullâb-ı cezbe-i lâhût

16 O mertebe beşeriyette ol ferîşte-ḥışâl
Ki reşk ide saña sükkân-ı ‘âlem-i meleḳût

17 Nevâ-yı nâleye bir söz ile ser-âḡâz it
Ki ḡûş-ı cân duta murḡân-ı ḡülşen-i ceberût

18 Hümâ-yı tab' in olup rû-be-râh-ı evc-i yakîn
Cenâh-ı himmet ile eyle 'azm-i 'illiyîn

IV

19 Şebât u şabrımız 'inkâra 'aşkıdır bâ' is
Şevâb ü cürmümüz ikrâra 'aşkıdır bâ' is

20 Şafâ-yı vuşlatını ihtimâldir diyerek
Taḥammül-i sitem-i yâra 'aşkıdır bâ' is

21 Raḳıbe gâh müdârâ idüp gehî düşnâm
Bu deñli derd-i dil-i zâra 'aşkıdır bâ' is

22 Kemend-i turra-i leylî-veşân hayâli ile
Cünûn-ı 'âşıkâ hemvâre 'aşkıdır bâ' is

23 Belâ-yı miḥnet-i hicrâna 'aşkıdır bâdî
Şafâ-yı vuşlat-ı dil-dâra 'aşkıdır bâ' is

24 'Aceb mi dâğ-ı derûn olsa lâlesi 'aşkıñ
Dem-â-dem eşk-i revân oldu jâlesi 'aşkıñ

V

25 Cihân-ı 'aşkda şîb ü firâz olmaz hîç
Cibâl ü deşt-i bülend ile pestî pîç-â-pîç

26 Döner bu 'aşk-ı mecâzî ḥaḳîkate giderek
İder hilâli meh-i bedr 'âkıbet tedrîc

27 Kenâr u ça' r bulunmaz muḥîṭ-i 'aşk içre
Yanında ne yem-i aḫzar anıñ kemîne ḫalîc

28 Bulunmadı ne kumâş olduḡın bilür 'aşkıñ
Bu kâr-gehde bulundu velî hezâr-nesîc

29 Nücûm-ı şâbit ü seyyâr 'aşkı fark itmez
Ne hendese ne sûturlab u reml ü cifr ü ne zîc

30 Kıyâs u 'aql ile olmaz beyân o keyfiyyet
Bu yolda oldu perîşân hezâr cem' iyyet

VI

31 Ḥakîm-i lem-yezel iḥsân iderse fetḫ ü fütûḫ
Ḥarem-serâ-yı dil ü cânı 'aşk ider meftûḫ

32 Verâ-yı 'aşkıdan âgâh olmadı kimse
O lüce olmuş ezelden muḥîṭ-i 'âlem-i rûḫ

- 33 Nihâyet olmaya devrân-ı ‘aşka bir ‘âşık
Eger ki şabr ile Eyyûb olsa ‘ömr ile Nûh
- 34 Şarâb-ı ‘aşk ki câmin düşünde görmedi Cem
Fedâ-yı cür‘asıdır tevbe-i hezâr naşûh
- 35 Henûz olmada leb-rîz-i nûr-ı feyz-i cihân
Ezel ki bir kadeh itmişdi nûş o meyden yuh
- 36 Olup o bir kadehiñ neşve-yâb-ı bâdesi mâh
Hilâl iken ten-i ‘uryânı bedr olur nâ-gâh
- VII
- 37 H̱arâb-ı bâde-i ‘aşka necâtdır berzağ
H̱atâsı eyler işâbet cinâñ olur dûzağ
- 38 H̱ayâl-i küngüre-i bâr-gâh-ı haşmet-i ‘aşk
Dü-dest-i ‘âlemiyânı ider sûtûn-ı zenağ
- 39 Gedâ-yı dergeh-i ‘aşkıñ yanında yeksândır
Palâs-ı köhne ile perniyân u aţlas u nağ
- 40 Şükûh-ı ‘aşka göre farkı ‘aql-ı nâ-çiziñ
Mişâl-i bâriqa-i âfitâb u pâre-i yah
- 41 ‘Aceb mi olsa gönül şâh-ı ‘aşka dest-âvîz
Ki derler oldı Süleymân'a tuhfе pây-ı melağ
- 42 Qabûl idüp der-i hükümünde bendesi olsun
Benim gibi dağı bir ‘âşkıñ nesi olsun
- VIII
- 43 Debîr-i ‘aşk yazup ser-nüviştini mes‘ûd
Dimiş ki ‘âkıbet kâr-ı ‘âşıkân maħmûd
- 44 Nevâ-yı ‘aşk olur cân-ı zâra nâhun-zen
Mişâl-i nağme-i nây-ı mü’eşşir-i Dâvûd
- 45 Devâ-yı derd-i derûn feyz-i ‘aşk-ı pâk iledir
Cerâhat-i dile ‘aşk oldı merhem-i bihbûd
- 46 Helâk-i ‘aşk u maħabbet bulur hayât-ı ebed
Şehîd-i ‘aşk olur vâşıl-ı mağâm-ı şühûd
- 47 Gedâ-yı ‘aşk odur kim olup fenâ-fillâh
Ola yanında müsâvî rızâ-yı bûd ü ne-bûd

- 48 Mecâz kañtarasından geçüp olan ‘ âşık
Olur tarîk-i haķâikatde ‘ âşık-ı şâdık
- IX
- 49 Z̄elîl-i ‘ aşka olur şoħbet-i ħabîb-i lezîz
Z̄übâb telh-i mezâķı ider zebîb lezîz
- 50 Revâdır itse dili zevķ-i ‘ aşk-ı şîrîn-kâm
Gelür ‘ alîl olana şerbet-i tabîb lezîz
- 51 ‘ Aceb mi zâ’îķa-baħş-ı demâĝ-ı cân olsa
Olur mı ‘ aşk gibi ağreb-ı ĝarîb lezîz
- 52 Nola getürse dili zâra kûy-ı yârda ‘ aşk
Ki ĝülsitânda olur şavt-ı ‘ andelib lezîz
- 53 Müdâm ‘ âşıkta maṭlûbı ‘ aşk ider tâlib
Belî ayaĝına gelse olur naşîb lezîz
- 54 Ĥoşâ piyâle-i şahbâ-yı ‘ aşk u medhûşî
Ki sâĝar-ı Cem’i dil-ĥûn ider ķadeĥ-nûşî
- X
- 55 Ruĥ-ı niyâzı idüp ferş-i evvel ü âĥir
Rızâ-yı ‘ aşka boyun virdi mü’min ü kâfir
- 56 Şîfât-ı ‘ aşk u maħabbet ķalemde şerĥ olmaz
Sitâyîşinde zebân lâldir ĥured ķâşır
- 57 Kemâl-i rütbe-i sultân-ı ‘ aşk eglenmez
Anı beyân idemez nazm u neşr ile şâ’ir
- 58 O dil ki ‘ aşk ile ser-şâr ola olur meşĥûr
Hemîşe zâhir ü bâṭında bâṭın u zâhir
- 59 Olup şafâ ile ma’şûķ ‘ âşık âyîne
O şevķ ile biri manzûrdur biri nâzır
- 60 Cihâna sıĝmaz iken pâdişâh-ı ķişver-i ‘ aşk
Şıĝar ĝöñül gibi bir tengnâya leşker-i ‘ aşk
- XI
- 61 Zebûn-ı ‘ aşk şunar şîr-i çarĥa tıĝ-ı sitîz
Zebân-ı ‘ âşık olur bî-niyâm ĥançer-i tîz
- 62 Serin ĥalâş idemez pençesinden âĥir kâr
Ĥarîf-i ‘ aşka olursa hezâr pâ-yi ĝürîz

- 63 Şeb-i celâline bir germ-i tâb-dâde kamer
Cemâli mihrine hürşîd zerre-i nâ-çîz
- 64 Cenâb-ı bâdesinin dâğdârı câm-ı vera^ç
Şikest-i dürdî-i şahbâsı kâse-i perhîz
- 65 Şabâh-ı ^çîd-i maḥabbetde olmağa kurbân
Taraf taraf çekilür fevc fevc cân-ı ^çazîz
- 66 Şükûh-ı kevkebesinden başıldı mihr ile mâh
Zehî şükûh u zehî kevkebe te^çâlallâh
- XII
- 67 Sîpîhr-ı ^çaşk ki olmaz kıyâs aña mümâs
Sîpâh-ı mağz-ı cünûn itdi Qays'ı da o kıyâs
- 68 Çeker kavâfil-i ^çuşşâk râh-ı ^çaşk içre
Hezâr-mihnet u şad-iztîrâb-ı ḥavf u hirâs
- 69 Yegân yegân ser-i ^çuşşâkı rîze-seng itmîş
Binâ-yı ^çaşka ki mi^çmâr-ı şun^ç şaldı esâs
- 70 ^çAceb mi bî-ser ü pâ tayy olunsa râhlesi
Ki oldı rîg-i beyâbânı sûde-i elmâs
- 71 Şarâb-ı sâğarınıñ dürdi derde dermândır
Haṭ-ı kitâbesi düşmüş menâfi^ç ü li'n-nâs
- 72 Cem eyler âdemi Hâcî Sikender-i ^çaşkıñ
Gönül nola tolusun içse sâğar-ı ^çaşkıñ
- XIII
- 73 Şükûh-ı ^çaşk şeh-i ^çâlemi ider dervîş
Şekîbi gâret olur qalbi münkesir dili riş
- 74 Vücûd-ı ^çâşığı ^çaşk u maḥabbet eyler imiş
Ümîd ü bîm ile hem pür-şükûh u hem bî-ḥûş
- 75 Kemâl-i ^çaşk ider olmaz işleri âsân
Ne deñli ^çâşık-ı zâr olsa da mecâl-endîş
- 76 Derûn-ı sînesine ^çaşk-ı ^çâşıkıñ düşürür
Hezâr-şûriş-i teşvîr ü şad-gâm-ı teşvîş
- 77 Mezâk-ı ^çâşıkâ şehd ü şereng yeksândır
Şafâ-yı nûş ile birdir yanında miḥnet-i niş

- 78 Dolup maḥabbet ile cümleten benim yâ Rab
Fırâş-ı ‘aşkda al cânımı benim yâ Rab
- XIV
- 79 Şabûḥ-ı ‘aşk ile vir cân-ı zâra neşve-i hâş
Şafâ-yı şıdķ ile olsun leb-â-leb iḥlâş
- 80 Be-mevc-i baḥr-i maḥabbet be-cûşîş-i yem-i ‘aşk
Ki oldılar aña ervâḥ-ı enbiyâ ğavvâş
- 81 Be-feyz-i neşve şahbâ-yı sâġar-ı cem-i ‘aşk
Ki zühre bezmine sâzende çarḥdır raķķâş
- 82 Be-şâdî-i dil-i âzâdegân-ı vâdî-i ‘aşk
Reh-i mecâzdan eyle dil-i ḥazîni ḥalâş
- 83 Be-ḥaķķ-ı hân-ı nevâl-i ḥudâyġân-ı rusül
Ki oldı tu‘ me-ḥor-ı cûdı hep ‘avâm u ḥavâş
- 84 İdüp sevâd-ı nu‘ûtun beyâz-ı şâm u şabâḥ
Olam ḥabîbiñi mâdiḥ diyüp hüve'l-fettâḥ
- XV
- 85 Žamîr-dân-ı ümem çâre-sâz-ı her emrâz
Žiyâ-yı nûr-ı yaķın sürâdiķ-ı feyyâz
- 86 Ḥıyâz-ı ‘izzetine ġülşen-i İrem ravza
Riyâz-ı rif‘atine selsebîl-i âb-ı ḥıyâz
- 87 Muṭî‘-i silsile-i zevķ u şevķı ehl-i vera‘
Muṭavvaķ-ı çile-i ‘aşķı her dil-i murtâz
- 88 Varaķ nigâr-ı şefâ‘at ki kilik-i ‘afvı ider
Sevâd-ı defter-i ‘işyân-ı ümmetânı beyâz
- 89 Çemen-trâz-ı risâlet nebiyy-i raḥmet kim
Bahâr-ı vaşfına oldı le‘amrük âb-ı riyâz
- 90 Ḥudâyġân-ı dü‘âlem şehenşeh-i kevneyn
Ḥıdıv-i kişver-i levlâk seydidü’s-şekaleyn
- XVI
- 91 Ṭufeyl-i şer‘ine ḥûr-ı ġulâm ḥuld-simâṭ
Ṭahûrdur aña şerbet sitebraķ aña bisât
- 92 Sipîhr-i cûy-ı celâlinde bir püll-i kemter
Cihân ‘imâret-i câhında bir kemîne ribât

- 93 Vücûd-ı kâmilini itmiş İzid-i müte‘âl
 Kavâfil-i ümeme reh-ber-i ‘ubûr-ı şırât
- 94 Kıyâs u ‘aql u ferâsetle olmadı ta‘yîn
 Henûz o gevher-i yektâya kıymet u kırât
- 95 Hâbîb-i hâzret-i Mevlâ ki şevk-i mihriyle
 Dil-i beşerde ferâh hâtîr-ı melekde neşât
- 96 Muhtî-i cûduna nisbetle kaçredir ‘ummân
 Sehâb-ı himmeti yanında nem degil bârân
- XVII
- 97 Zâhîr-i dîn ki zafer hıdmeti ile maḥzûz
 Zuhûrî bâ‘ iş-i taḥrîr-i defter-i maḥfûz
- 98 ‘Aceb mi elsine-i nâsa düşse evşâfi
 Ki gûne gûne edâlarla olmada melfûz
- 99 Dutar olunca girân-bâr-ı derd-i‘aşkına püşt
 Ne deñli olsa dil-i zâr u nâtüvân mebhûz
- 100 Vücûd-ı ümmeti bulduḡca ‘âfiyetle ḡayât
 Revân-ı ḡaşmı ola mübtelâ-yı renc-i füyûz
- 101 Qabûl iderse eger şâh-râh-ı ‘aşkında
 Nişâr-ı cân u dil-i ‘âşıkân ezel melḡûz
- 102 Tavâf-ı kûyını itdikçe tâ mesâkin-i ‘arş
 Müjem türâbına çârûb rûyum olsun ferş
- XVIII
- 103 ‘Umûm-ı ḡalḡ aña pervâne cem‘-i ḡalḡa o şem‘
 ‘Aceb mi olsa rusûl şem‘-i bezm-i ḡâşa cem‘
- 104 Fûrûḡ-ı mihr-i sipîhr-i peyemberî ki virir
 Şabâḡ-ı maḡşere dek pertev-i risâleti lem‘
- 105 Kılâ‘-ı râḡat-ı düşmen mehâbeti ile ḡal‘
 ḡisâr-ı ‘âfiyet-i ḡaşm heybeti ile ḡam‘
- 106 Kemîne kaçresi yâḡût-ı mihre ta‘n eyler
 O dîde kim aḡıda iştîyâḡ ile aña dem‘
- 107 Felekde şubḡ u mesâ âfitâb u mâh degil
 Dutar melâ‘ike âyât-ı na‘t-ı pâkine sem‘

- 108 Cenâb-ı Aḥmed-i mürsel şeh-i sürûş-sipâh
Şefî' -i küll-i ümem ḥazret-i ḥabîbullâh
- XIX
- 109 Ğulâm-ı dergehine mihr-i âsumân gül-i bâğ
Ğarîb-i kûyuna gerdûn şeh-nişîn-i ferâğ
- 110 Cemâli şems-i duḥâ ğîsuvânı leyle-i qadr
Dü-çeşm-i hûş-rübâsı mûkaḥḥal-i mâ-zâğ
- 111 Elinde sâķî-i mestân-ı 'aşkıññ lâyıķ
Olursa şubḥ u mesâ câm-ı mihr ü mâh ayağ
- 112 Fûrûğ-ı dürdî-i şahbâ-yı sâğar-ı derdi
Revâdır ursa dil-i âfitâb-ı maḥşere dâğ
- 113 Simât-ı qadrine mihr-i münîr kâse-i zer
Bisât-ı câhına mâh-ı sipihr sîm-çerâğ
- 114 Muḥammed-i 'Arabî ḥüsrev-i le' amrük-tâc
Şeh-i qalem-rev-i levlâk şâḥibü'l-Mi' râc
- XX
- 115 Fünûn-ı mekteb-i 'aşkıñda añlayanlar ḥarf
Fenâ bulunca o fende vücûdın eyler şarf
- 116 'Aceb ki kaçresi kevn ü mekâna sığmaz iken
Teniñ piyâle-i dildir şarâb-ı 'aşkıña zarf
- 117 Fûrûğ-ı 'aşkıña nisbetle zerre mihr-i münîr
Yem-i maḥabbeti yanında kaçre baḥr-i şigerf
- 118 Ḥaķîr zerresi mihr-i kemâliniñ ḥurşîd
Faķîr kaçresi baḥr-i celâliniñ yem-i jerf
- 119 Şefâ' atıyle o şâḥiñ zünûb-ı cümle-i ümem
Hemân ki şa' şa' a-i tâb-ı âfitâb ile berf
- 120 Ḥarâm ise nola çeşm-i dil-i nizârıma nevm
Hezâr cân ile ol şâḥa 'âşıkam el-yevm
- XXI
- 121 Kıbâb-ı kaçr-ı celâli sipihrine eṭbâķ
Kamer o kaçra bir âvîze şems şemse-i ṭâķ
- 122 Kemîne küngüre-i bâr-gâh-ı rif atidir
O ḥüsrev-i dü-serâniñ sipihr-i heft-revâķ

- 123 Şikâr-gâh-ı gâminde şeh-i maḥabbetiniñ
Hemîşe beste-i fitrâkıdır dil-i ‘uşşâk
- 124 Tabîb-i ‘âlem ü âdem ki cânda itmiş
Mesîh ü Hızır'ı dem-i rûh-baḥşına müştâk
- 125 Hâbîb-i ekrem ü maḥbûb-ı İzîd-i müte‘âl
Yegâne bâr-geh-ârâ-yı ḥâzret-i ḥallâk
- 126 Mu‘în-i ins ü melek ya‘ni Aḥmed ü Maḥmûd
Güzîn-i ‘âlem ü âdem ḥulâşa-i mevcûd
- XXII
- 127 Kerem ḥadîka-i luṭfında bir gül-i şad-berg
Kemâl-i cûdını ‘aql u kıyâs itmez derk
- 128 Gedâ-yı sünbüle ḥüsn-i rızâsı olmazsa
Ḥayâtı ḥürmenine ḥaşmıñ ola merg-i tegerg
- 129 Bulup işâbet ile dûstân-ı şer‘i necât
Naşîb-i düşmen-i dîni ola muşîbet-i merg
- 130 Simât-ı ‘aşkıñıñ olsun nevâle-çîni gönül
Görünse çeşm-i maḥabbetdir olmasun mı berg
- 131 Ayırma vaşf-ı cemîlinden ol şehiñ yâ Rab
Ten-i za‘îfimi mâdâm cânım itmeye terk
- 132 Qabûl olursa gedâdan bu tuḥfe-i nâ-çîz
Yolında olsun o şâhiñ nişâr-ı cân-ı ‘azîz
- XXIII
- 133 Livâ-yı ‘azmine ümmet sipâh u nuşret-zeyl
Leked-ḥor-ı gâzabı düşmen-i hezîmet-i ḥayl
- 134 Dem-i ḥaşâd ider kişt-zâr-ı cûdında
Kemâl-i ‘âtıfeti her dü-‘âlem iki keyl
- 135 Bisât-ı cûdına ervâḥ-ı enbiyâ miḥmân
Simât-ı luṭfuna ser-cümle kâ’inât ṭufeyl
- 136 Beyân-ı vaşf-ı kemâl-i melâḥati ve’s-şems
Sevâd-ı gîsû-yı müşgîni sûre-i ve'l-leyl
- 137 Fûrûğ-ı pertev-i ruḥsâr-ı lem‘a-bârı sühâ
Şu‘â‘-ı neyyir-i dîdâr-ı tâb-dârı sühayl

- 138 Yegâne kâfile-sâlâr-ı şâh-râh-ı hüdâ
Tırâz-ı mesned-i a' lâ-yı Yeşrib ü Baḥâ
- XXIV
- 139 Melek-ḥaşem melik-i mülket-i ḥudûş u kıdem
Mu'în-i nev' -i beşer faḥr-i ' âlem ü âdem
- 140 ' İzârı necm-i Sühâ ' ârızı süheyl-i Yemen
Meh-i sipihr-i ' Arab âfitâb-ı burc-ı ' Acem
- 141 Penâh-ı ' âlem ü insân ḥulâşa-i dü-cihân
Ḥabîb-i ḥazret-i Raḥmân şefî' -i küll-i ümem
- 142 Şefî' -i ümmet-i şâhâ bihişt-dergâhâ
Dem-i pesinde baña eyle zikriñi hem-dem
- 143 Nola bu meclis-i âhîrde eyleseñ teşrif
Ḥaḥ eylemiş seni ma' nîde cümleden aḡdem
- 144 Sebeb bu ḥilkate zât-ı ḥikem-nümûduñdur
Bu âferînişe bâ' iş olan vücûduñdur
- XXV
- 145 Nesîm-i ' afv ile eyle ḥarâretin teskîn
Nazîm-i zârı ḡoma şerm-i cürmde ġam-ġîn
- 146 Be-sûz-ı sine-i şûrîde-ġân-ı ġûşe-i ' aşḡ
Be-âb-ı dîde-i ḥûnîn delâl-ı künc-i enîn
- 147 Be-ḥaḡḡ-ı ḡurb-ı vişâl ü be-leyle-i Mi' rac
Be-ḥaḡḡ-ı meclis-i İsrâ vü bezm-i ḥâş-ı yakîn
- 148 Be-ḥaḡḡ-ı tâc-ı le' amrük be-ḡil' at-i levlâk
Be-ḥaḡḡ-ı mühr-i nübüvvet be-nûr-ı şer' -i mübîn
- 149 Be-ḥaḡḡ-ı şıdḡ u be-' adl ü be-ḥaḡḡ-ı ḡilm ü be-' ilm
Be-şahb u âl-i Betûl ü be-çâr-yâr-ı ġüzîn
- 150 Be-ḥaḡḡ-ı ḡûn-ı ciger-ġuşegân Ḥasan ü Ḥüseyn
O pây-mâl-i ma' âşîye merḡamet senden
- XXVI
- 151 Velâ-yı zâtûñ ile câna vir ḥarâret-i nev
Velâyet-i dile şal nûr-ı ' aşḡ ile pertev
- 152 Ḥalâyıḡ olsa nola ḡûşe-çin-i en' âmîñ
Sipihr-i mezra' a-i himmetiñdir dâne-i cev

- 153 Simât-ı rif' atîne kırş şems-i ' âlem-tâb
Tenûr-ı cûdîña encüm şerâr-ı mâh-ı ' alev
- 154 Şabâh u şâm ümîdim budur cenâbîndan
Olam ölünce fezâ-yı gâmînda bâdiye-rev
- 155 ' Aceb olur mı o gün ravzaña idüp rû-mâl
Diyem ki ey dil ü cânım maḥabbetiñde girev
- 156 Olursa her bün-i mûyumda biñ dil ü cân
Ola huzûr-ı şerîfiñde cümleten ḳurbân
- XXVII
- 157 Hezâr bencileyin var şenâña dil-beste
Hediyye-i süḥanım ḳıl ḳabûle şâyeste
- 158 Zamân-ı maḥşere dek pîş-gâh-ı ' izzetiñe
Ola nişâr bu gûne hezâr gül-deste
- 159 ' Uşâta merḫamet itse nola dil-i pâkin
Ki cûy-bârîñ olur meyli dâ ' imâ peste
- 160 Ümîd-i dârû-yı dârû's-şifâ-yı luḫfuñdül
Beden şikeste vü cân muḫtarib gönül ḫaste
- 161 Hezâr sehv ile pâ-laḡziş olmada kârı
Bu bezm-gâh-ı menâhîde döndüm ol meste
- 162 Ola ḫumâr-ı keder ḡam-zidâ vü şevḳ-efzâ
Şudâ' -ı cürmüme ' afvîñ olursa şandal-sâ
- XXVIII
- 163 Yolumda olsa nice berzaḡ u nice vâdi
Yabanda ḳalmam olursa ' inâyetiñ hâdi
- 164 Çekerse ' afvîñ eger defter-i ḫatâma ḳalem
Ne ḡam ulûf u mi ' âti geçerse aḫâdi
- 165 ' Aceb mi gülşen-i vaşında nâle-senc olsam
Çemende zevḳ virir ' andelîb feryâdi
- 166 Çeküp şelâse-i ḡassâle-i şenâñı gönül
Henüz üçerlemedir ıztırâbına bâdi
- 167 Dilimde na' t-ı cemîliñle midḫat-i pâkin
Serimde mestî-i ' aşḳıñla na' ra-i şâdi

168 Şarâb-ı midhâtiñîñ dil olup kadeh-pûşu
Tamâm tıtdı yükün oldı mest-i medhûşu

4 (T: 126b, H: 70a, R: 119a, A: 80a)
(Fe^ç ilâtün Mefâ^ç ilün Fe^ç ilün)

I

- 1 Yine bismillâh ey debîr-i kalem
Şalavât ile eyle vaz^ç-ı raqam
- 2 Hâmd-hân ol simât-ı ma^ç nâda
Ey bisât-ı beyânda garq-ı ni^ç am
- 3 Hân-ı endîşede şenâ eyle
Demdir ey mîz-bân-ı feyz ü hikem
- 4 Ey serâyende murğ-ı dest-âmûz
Bülbül-i hoş-şafir-i âteş-dem
- 5 İlm-i edvârda müsellemsin
Nola gün gibi nâmiñ olsa ç^ç alem
- 6 Rûmiyâna gehi ser-âgâz it
Ola ç^ç uşşâq-ı bî-nevâ hurrem
- 7 Arabâna gehi hicâz eyle
Teşne şeh-nâziña seniñ ç^ç âlem
- 8 Gâh göster hevâ-yı evce çıqıp
Nicedir nağme-i ç^ç Irâk u ç^ç Acem
- 9 Ney-i nazmında itsün âmîziş
Şavt-ı Rûm u ç^ç Arab u ç^ç Acem bâ-hem
- 10 Dem-be-dem seyr idüp maqâmâtı
Yine çıksañ Hüseyniye görsem
- 11 Neğamât itmede muhayyersin
Eyler icrâ demiñ ne piş ü ne kem
- 12 Eyle hûnîn terâneler şeb ü rûz
Dil-figârñ büzürg ü küçek hem
- 13 Tâze bir şavt-ı dil-firib it kim
Zühreyi hayret eylesün ebkem
- 14 Midhât-i çâr-yâra kııl âheng
Şal o gül-zâr-ı bî-hazâna neğam

15 Nefesiñ var ola disün işidüp
Çarh-ı çârümde ‘İsî-i Meryem

16 Olsun evvel terâne-i tahkîk
Nağme-i vaşf-ı hayret-i Şiddîk

Midhat-i Hazret-i Ebû-Bekr-i Şiddîk Radıyallâhu ‘Anh

II

17 Ehl-i İslâma server ü sâlâr
Hâce-i ser-ķavâfil-i ahrâr

18 Yâr-ı gâr-ı habîb-i hazret-i Hâk
Şânîye’sneyini iz-hümâ fi’l-gâr¹⁹¹

19 Pâdişâh-ı kalem-rev-i tahkîk
‘Alem-efrâz-ı leşker-i ebrâr

20 Yem-i şıdķ u şafâ muhît-i vefâ
Kân-ı ‘irfân u ma‘den-i esrâr

21 Şubh-ı şâdıķ-nihâd u rûşen-dil
Maṭla‘-ı nûr u maşrıķ-ı envâr

22 Ravza-i kûyı cennetü'l-me‘vâ
Sidre-i kıaddi naḥl-i Tûbâ-bâr

23 O iki dîde-i haķîkat-bîn
Bâg-ı şıdķa dü-nergis-i bîdâr

24 Çemenistân-ı ‘ilm ü ‘irfânda
Gülbün-i bî-hazân gül-i bî-hâr

25 Zerre-i âfitâb-ı ma‘rifeti
Şubh-ı tâbân u neyyir-i nevvâr

26 Kaṭre-i baḥr-i cûd u mekrümeti
Yem-i ‘ummân u kulzüm-i zehḥâr

27 Tûde-i şâh-râh-ı iķbâli
Çarh-ı gerdün u gerdiş-i devvâr

28 Rîze-seng-i harîm-i iclâli
Mîhr ü mâh u şevâbit ü seyyâr

¹⁹¹ Tevbe Sûresi 40. ayetinin "mağarada bulunan ikinin biri iken" anlamındaki kısmı iktibas edilmiştir.

- 29 Hâk-i pâk-i der-i mu' allâsı
Sürme-i dîde-i ûlü'l-ebşâr
- 30 Vaşf-ı gülşen-serâ-yı rif' atidir
Cennetün tecrî tahtehâ'l-enhâr
- 31 Merkez-i ' izzetinde devr-i felek
Pây-ber-câ çü noқта-i pergâr
- 32 Evvelîn çâr-yâr-ı bî-hem-tâ
Maħrem-i hâş-ı nâzenîn-i Hudâ

Midhat-i Hâzret-i ' Ömerü'l-Fârûk Rağiyallâhu ' Anh
III

- 33 Biri sulţân-ı ma' delet-güster
Zîb-i evreng-i dâd ya' ni ' Ömer
- 34 Şâhib-i kıbza hâzret-i Fârûk
Seyf-i meslûk-ı dîn-i peygamber
- 35 Pîşvâ-yı kavâfil-i İslâm
Şeh-i nuşret-livâ zafer-leşker
- 36 Dürretü't-tâc-ı cümle-i aşhâb
Server-i dîn hıdîv-i pâk-siyer
- 37 Şem' -i meclis-fürûz-ı dîn-i mübîn
' Âkıbet-sûz-ı ehl-i zulmet u şer
- 38 Pâdişâh-ı memâlik-i ' irfân
Şehr-bend-i kemâle şeh-bender
- 39 Kıadr ile rîze-seng-i dergâhı
Tâc-dârâna gevher-i efser
- 40 Tîr-i hûn-rîzine kıader peykân
Tîğ-ı ser-tîzine kıazâ cevher
- 41 Bîşe-zâr-ı şalâbetiñ şîri
Heybet-i tâm ile gâzanfer-fer
- 42 Âferîn-hân-ı rûz-ı peykârî
Gökde fevc-i sürüş yerde beşer
- 43 Düşmenâna tılısm-ı heycâda
Nîze-i hışımi heft-ser ejder

- 44 Nazar-ı hışmına ma'âzâllâh
Olmasun kimse ol şehiñ mazhar
- 45 Eşer-i âfitâbı az kaldı
İde muhtâc-ı nûr-ı cürm-i kamer
- 46 Kâmet-i ser-firâzın itmiş Hâk
Bûstân-ı 'adâlete 'ar' ar
- 47 Zıll-ı 'adlinde halk râhat iken
Sâyesinden recîm iderdi hazer
- 48 Şem' -i İslâm'a pertev-i evvel
Yâr-ı şânî-i Aşmed-i mürsel

Midhat-i Hâzret-i 'Osmân-ı Zü'n-Nureyn Rağiyallâhu 'Anh

IV

- 49 Birisi menba' -ı hayâ 'Osmân
Mecma' -ı hilm ü câmi' -i Qur'ân
- 50 Şâhib-i hüsn-i hulq zi'n-nûreyn
Kân-ı 'ilm-i hüner yem-i 'irfân
- 51 Mâh-ı tâbân-ı âsumân-ı hüda
Mîhr-i gerdûn-ı rahmet-i Rahmân
- 52 Bâg-bân-ı hadîka-i tevhid
Çemen-ârâ-yı gülşen-i îmân
- 53 Maħrem-i râz-ı seyyidü'l-kevneyn
Hem-dem-i pâdişâh-ı her dü-cihân
- 54 'Âlem-i 'âtıfet cihân-ı kerem
Maħzen-i cüd ma' den-i ihsân
- 55 Şerm-sâr-ı cemâli ins ü melek
Vâlih-i hüsn-i hulqı pîr ü cüvân
- 56 Kâmet-i nahl-i bûstân-ı hayâ
Gülsitân-ı edebde serv ü çemân
- 57 Gül ruħından iderdi istiħyâ
Bâg-ı 'âlemde cân-ı 'âlemiyân
- 58 Gülbün-i ravza-i kerâmetde
Nuṭkı bülbül ruħı gül-i handân

- 59 Sühanı dil-güşâ vü rûh-fezâ
Deheni ğayb-gû-yı ' âlem-i cân
- 60 Düşmen ol şâhı eyledikte şehîd
Ditredi ' arş u kürs ü kevn ü mekân
- 61 Olıcağ vâşıl-ı maķâm-ı şühûd
' İd idüp cânın eyledi ķurbân
- 62 Şâh-ı Tûbâda âşiyânın añup
Murg-ı rûh-ı revâmı oldu revân
- 63 Da' vet olup ziyâfete rûhı
Gitdi dâru'n-na' ime cilve-künân
- 64 Hem-nişîn-i Muħammed-i ' Arabî
Yâr-ı şâliş nedîm-i bezm-i nebî

Midhat-i Ĥazret-i ' Aliyyü'l-Murtezâ Rağiyallâhu ' Anh

V

- 65 Birisi ĥusrev ü ĥuceste-ĥışâl
Yâr-ı maĥbûb-ı İzid-i müte'âl
- 66 Şîr-i Yezdân ' Alî veliyyullâh
Şâh-ı Döldül-süvâr-ı ferruĥ-fâl
- 67 Lâ-fetâ-şân u hel-etâ-' ünván
Şâhib-i Zül-feķâr u câh u celâl
- 68 ' Arş-mesned şeh-i sa' âdet-taĥt
Şehriyâr-ı ķalem-rev-i iķbâl
- 69 Şâh-ı merdân u ĥaydar-ı kerrâr
Pâdişâh-ı serîr-i cüd u nevâl
- 70 ' Âlem-i ma' rifet cihân-ı ĥüner
Baĥr-i ' ilm-i ledün muĥîṭ-i kemâl
- 71 Râyet-efrâz-ı ' arşa-i ' izzet
Mesned-efrüz-ı kişver-i iclâl
- 72 Deheninde maķâl-i pür-ĥikemi
Dürc-i yâķût içinde dürr-i le'âl
- 73 Sînesi maĥzen-i kerâmet-feyz
Vâridâtıyla ķalbi mâl-â-mâl

- 74 Vech-i pâkin gören olur meftûn
Kerremallâhu vecheh aña dâl
- 75 Mişlini heybet ü şalâbetde
Görmemiş çeşm-i çarh-ı dîrîn-sâl
- 76 Yine âyîne-i şecâ' atde
Var ise ' aksidir o şâha mişâl
- 77 Levh-i esrârî tab' ıdır ' ârif
Râz-ı taḥkîki nuḫkıdır ḥallâl
- 78 Evvelîn baḫş-i ḥikmetinde olur
Bû ' Alî ebkem ü Felâṫûn lâl
- 79 Muşḫaf-ı ḥüsn aña şunulmuşdur
Nola ḫatm olsa anda ḫulḫ u cemâl
- 80 Hem-dem-i bezm-i ḥâş-ı peygamber
Çârümîn yâr u sâḫî-i kevşer

Midḫat-i Ḥazret-i İmâmeyn Raḫiyallâhu ' Anhumâ

VI

- 81 İki serv-i revân-ı bâğ-ı sa' id
İki nev-naḫl-i gülşen-i câvîd
- 82 İki şeh-zâde-i ' azîmü's-şân
İki sultân-ı mesned-i tevḫîd
- 83 Cân-ı ' âlem biri İmâm-ı Ḥasan
' Âlem-i cân biri Ḥüseyn-i şehîd
- 84 Biri dil-çâk çâk-ı semm-i sitem
Câm-ı zehr-âba nûş-ı ḫaşm-ı ' anîd
- 85 Biri leb-teşne vü derûn pür-tâb
Ĝarḫ-ı ḫûn-âb-ı tîğ-ı cevri-i Yezîd
- 86 Birisi tûṫî-i maḫâfil-i ḫuds
Birisi ' andelîb-i ' arş-ı mecîd
- 87 Biriniñ şubḫ u şâmı ' id ile ḫadr
Biriniñ şâm u şubḫı ḫadr ile ' id
- 88 Birisi serv-i gülsitân-ı emel
Birisi naḫl-i bûstân-ı ümîd

- 89 Biri kân-ı şehâda gevher-i pâk
Biri baħr-i ‘a‘âda mürvârîd
- 90 Birisi ku‘tub-ı çarħ-ı fa‘zlı u hûner
Birisi mürşid-i kemâl-i mürîd
- 91 Bir şâdefde iki dūr-i yektâ
Bir felekde iki meh ü ħurşîd
- 92 Gülbün-i ravza-i şehâdetde
Bî-ħazân iki verd-i sūrħ ü sefid
- 93 Şadr-ı eyvân-ı ‘ilm ü ‘irfânda
İki şâhen-şeh-i vahîd ü ferîd
- 94 İtdi lerzende cism-i a‘ dâyı
Biriniñ tünd-bâd-ı ħışmı çü bîd
- 95 Çekdi Ye ‘cüc-ı küfre ħaċċâ kim
Biriniñ tîĝ-ı ħahrı sedd-i sedîd
- 96 Ķurretü'l-‘ayn-ı seyyidü’s-şekaleyn
Nûr-ı çeşm-i ‘Alî vü Zehrâveyn
- VII
- 97 Cümle aşhâb u âl-i ħusrev-i dîn
Maħremân-ı sūrâdıkât-ı yakîn
- 98 Daħi cümle muhâcir ü enşâr
Teba‘-ı tâbî‘în-i bâ-temkîn
- 99 Daħi Zeyne'l-‘âbidîn ile Bâkır
Şâdık u Kâzım u Rızâ âyîn
- 100 Naċî-i muttakî İmâm-ı Takî
‘Asker ü Mehdî-i Muħammed Emîn
- 101 Daħi cümle e‘imme-i İslâm
Evliyâ-yı kirâm u müctehidîn
- 102 Cümlesi hep şeh-i bülend-nişân
Cümlesi hep ħıdîv-i şadr-nişîn
- 103 Leşker-i dîne her birisi zahîr
Ceyş-i İslâm'a her birisi mu‘în
- 104 Her biri mihr-i âsumân-ı şeref
Her biri mâh-ı burc-ı ‘illîyyîn

- 105 Her biri reh-nümâ-yı şıdk u sedâd
Her biri pîşvâ-yı dîn-i mübîn
- 106 Her biri pâdişâh-ı ‘arş-mekân
Her biri şehriyâr-ı sidre-mekîn
- 107 Rehberân-ı kavâfil-i ‘irfân
Serverân-ı kemâl-i hikmet-bîn
- 108 Hâdimân-ı binâ-yı küfr ü dalâl
Hâdimân-ı serâ-yı şer‘ -i metîn
- 109 Baħr-i zât-ı Muhammedide ezel
Çâr mevc oldı çâr-yâr-ı güzîn
- 110 Hâsan ile Hüseyn o deryâda
Bir şâdef içre iki dürr-i şemîn
- 111 Oldılar hep şinâveri o yemiñ
Âl ü evlâdı şâhb-ı feyz-i qarîn
- 112 Demdir olsa bu nazm-ı tâze nizâm
Rağıyallâhu ‘anhum ile tamâm
- VIII
- 113 Yâ İlâhî be-ħağğ-ı zât u şifât
Be-zuhûr-ı zâhîr-i mevcûdât
- 114 Be-ħağğ-ı lâ ilâhe illallâh
Be-şâlât u be-şavm u ħacc u zekât
- 115 Be-şaf-ı enbiyâ vü ħayl-i rusûl
Be-livâ-yı şeff‘ -i maħlûkât
- 116 Be-leb-i zezem ü be-sa‘y ü şafâ
Be-mağâmât-ı Ka‘be vü ‘Arafât
- 117 Be-revân-ı çihâr-yâr-ı güzîn
Be-dürüd-ı şâlât u teslîmât
- 118 Be-cemâl-i Hâsan be-ħüsn-i Hüseyn
Be-kemâl-i düvâzdeh-sâdât
- 119 Be-şebistân-ı ehl-i beyt-i resûl
Be-ħarem-gâh-ı ‘işmet-i zevcât
- 120 Be-kerâmât-ı şâhb u âl-i kirâm
Be-münâcât-ı ehl-i fevz ü necât

- 121 Be-dem-i ictihâd-ı müctehidîn
Be-ḥulûş-ı ‘ibâdet ü tâ‘ât
- 122 Be-kıyâm u ku‘ûd-ı tâ‘atıyân
Be-rükû‘ u sücûd-ı ehl-i şalât
- 123 Be-şehîdân-ı ‘arşa-gâh-ı cihâd
Be-guzât u be-ḥûn-ı tîg-i ğuzât
- 124 Baḳma rûy-ı sıyâhıma yâ Rab
Olıcaḳ şubḥ-ı ‘arşa-i ‘araşât
- 125 ‘İlm ü ‘irfân ile ser-efrâz it
Keremiñden Nazîm'i de bi'z-zât
- 126 Bî-kesiñdir o nâ-murâd olsun
Vâşıl-ı şad-merâtib u derecât
- 127 Luṭf idüp vir murâd-ı maḳşûdım
Ey berârende-i heme ḥacât
- 128 İki ‘âlemde eyle ḥurrem u şâd
Bi'n-nebiyyi ve âlihi'l-emcâd

5 (T: 171a, H: 112b, R: 161a, A: 68b)

(Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)

- I
- 1 Evvel ḳademe ğitdi ‘inân-ı dilim elden
Yâ Rab baña yol vir geçeyim sehv ü zeleden
- 2 Ḥûn-âbe gibi ḥaclet ile yerlere geçdim
Her ḥâl ile şermende olup sû-i ‘amelden
- 3 ‘İşyân ile hemvâre ğüzâr eyledi ‘ömrüm
Yazıḳ başımıñ yazısı bu ise ezelden
- 4 Ḳayd-ı ser-i ğisû-yı bütân ile muḳayyed
Ḳurtulmadı dil keşmekeş-i tûl-i emelden
- 5 Her vech ile müstaḡraḳ-ı çirk-âb-ı ḥaṭâyım
Yok bir ‘amelim kendimi ḥayfâ ki bilelden
- 6 Allâh meded senden olur luṭf u ‘inâyet
Nüzhet-geh-i taḥḳîki baña eyle hidâyet

II

- 7 Efsürde-i dem-serdî-i ‘ışyân olup eyvâh
Bir lahza ısınmaz baña şimdi dil-i gümrâh
- 8 Ne hem-dem ü ne hem-reh ü ne bedreka feryâd
Zulmet-geh-i ‘ışyâna düşürdüm dili nâgâh
- 9 Şâm u seherim ma‘şiyet ü cürm ile geçdi
Bî-hûde güzâr itdi nice sâl ü nice mâh
- 10 Pür haţt-ı haţâdır şafağât-ı ‘amelim hep
Aña kalem-i ‘afvı meger kim çeke Allâh
- 11 Ey hıızr-ı hidâyet yetiş Allâh için olsun
Kaldım reh-i târik-i ma‘âşîde meded âh
- 12 Hâl-i dilimi sû-i ‘amel itdi müşevveş
Yaş yerine demdir ağıdırsa gözüm âteş

III

- 13 Uydum heves-i nefsi-zalûm ile hevâya
Esbâb-ı dili bâd-ı hevâ virdi fenâyâ
- 14 Ârâm-gehim halka-i bezm-i mey olup hayf
Sehv ile düşürdüm yolu girdâb-ı haţâyâ
- 15 Her lahza şudûr itmede şad-güne ma‘âşî
Kaldı işim ancak kerem ü luţf-ı Hudâyâ
- 16 Emr itdüğünüñ biñde birin itmedim icrâ
Nehy itdüğü hoş geldi bu ben bî-ser ü pâya
- 17 Levh-i ‘amelim gibi siyeh şafha-i rûyum
Bilmem ne yüzle varırım bezm-i liķâyâ
- 18 ‘Adl eyler ise hâlîme şad-hayf o sultân
Luţf eyler ise cürmüme ola mûcib-i gufrân

IV

- 19 Güstâhlığım hâţıra geldikce ğamımdan
Hacletle geçerdim yere bulsam elemimden
- 20 Dâmân u girîbânımı fark eylemem aşlâ
İtdiklerim ańdıkça kemâl-i nedemimden
- 21 Yoķ Haķķ’a yarar bir ‘amelim böyle kâlırsa
Bağrım kara kan olduğı yeg ‘ayş u demimden

- 22 Yağdı cigerim nâr-ı ma' âşî o kadar kim
Âteş yağar âh-ı seher-i dem-be-demimden
- 23 Devr itse eger meclis-i cürm ü günehimde
Hûn-âb-ı hacâlet dökülür câm-ı cemimden
- 24 Yâ Rab beni luğf eyle geçür râh-ı haşâdan
Kurtar dil-i güstâhımı sevdâ-yı sivâdan
- V
- 25 Dilbeste-i endûh beden gamla şikeste
Evkât güzâr itmede işkeste vü beste
- 26 Derdâ vü şad-efsûn dirîgâ vü şad-efsûs
İşyân ile geçdi bu kadar vaqt-i huçeste
- 27 Üftâde çeh-i ma' şiyet oldum meded eyvâh
Pâ-lağziş-i sehv ola işi döndüm o meste
- 28 Cürmüm gelicek hâtıra hayret beni eyler
Çün şûret-i dîvâr ser-efgende nişeste
- 29 Sen eyle devâ şerbet-i ' afvîñla Hudâyâ
Oldı dil ü cân tâb-ı teb-i cürm ile haste
- 30 İmdâd şifâ-hâne-i luğfuñdan İlâhî
Ey ' âciz-i dermândelerin dâd u penâhî
- IV
- 31 Ey iki cihânı yaradan hâlîk u bî-çûn
Vey muhterî' -i tarh-ı zemîn şâni' -i gerdûn
- 32 Hâyran-şüde-i hikmetin idrâk-ı Aristû
Gümgeşte-reh-i ma' rifetiñ ' aql-ı Felâtûn
- 33 İdrâk-i beşer zâtıñı hâşâ ola derrâk
Çoğ ehl-i hîred oldı bu fikr ile ciger-hûn
- 34 Ya ben nice ta' rif ideyim mihr-i şifâtıñ
' Aqlım dağı kem zerre-i vaşfıñda diger-gûn
- 35 Kıl fazlıñı tevfiğ-i İlâhî baña itsün
Leylâ-yı kemâlîñ dil-i dîvânemi Mecnûn
- 36 Mey-hâne-i feyziñde beni merhametiñden
Mest eyle şarâb-ı kadeh-i ma' rifetiñden

VII

- 37 Yâ Rab dil-i mahzûnumı kıl gûşşadan âzâd
Fâhr-i dü-serâ 'aşkına eyle beni dil-şâd
- 38 Luţf u keremiñ hürmetine geç günehimden
İhsânıña qaldım seniñ ancağ meded imdâd
- 39 Âşüfte vü âvâre vü bî-çâre Nazîm'im
Eyle dil-i vîrânımı luţfuñ ile âbâd
- 40 Gülzâr-ı şenâ-kârî-i zât u şıfatıñda
Cân bülbülü olsun neğam-ı zikriñe mu' tâd
- 41 Ümmîdim odur rûhumı kabz eylediğiñde
Gül-berg-i hayâtım olıcağ mevt ile berbâd
- 42 Zikrim ola Allâh-ı Ğanî celle celâlüh
Fikrim ola hep zemzeme-i 'amme nevâlüh

6 (T: 172a, H: 113b, R: 162a, A: 75b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

I

- 1 Gel ey muqayyed-i zünnâr-ı bend-i şehvânî
Yeter perestiş-i deyr-i hicâb-ı cismânî
- 2 Gel ey misâfir-i gâflet-serâ-yı kevn ü fesâd
Yeter bisât-ı simât-ı hevâda mihmânî
- 3 Gel ey kazâ-yı ma' âşide zâr ü ser-geşte
Yeter bu dûrî-i qurb-ı rızâ-yı Rabbânî
- 4 Gel ey fütâde çeh-i bî-bün-i güneh-kârî
Yeter ola dil ü cân-ı 'azîz zindânî
- 5 Gel ey muqîm-i nişîmen-geh-i hevâ vü heves
Yeter bu mestî-i câm-ı şârâb-ı hüsranî
- 6 Gel ey menâzil-i emr-i hevâda ser-gerdân
Yeter o vâdî-i menhîde bu şitâbânî
- 7 Gel ey girifte-i zencîr-i şahne-i 'işyân
Yeter fütâdegî-i bend-i fî' l-i şeytânî
- 8 Bu bey' -gâhda sûduñ zebânı olmaz mı
Bahâr-ı gülşen-i 'ömrüñ hazânı olmaz mı

II

- 9 Uyup dile ser-i kârîñ günâh ola tâ-key
Hevâ-yı nefis ile hâlîñ tebâh ola tâ-key
- 10 Beyâz-ı defter-i a' mâl şad-hezâr efsûs
Sevâd-ı sû-i ' amelden siyâh ola tâ-key
- 11 Hevâ ile geçe lâyıķ mıdır sinîn ü şühûr
Reh-i hâfâda nice sâl ü mâh ola tâ-key
- 12 Taħammül eyleyesiñ bâr-ı cürm ü ' işyâna
Kemâl-i ' acz ile ķaddiñ dü-tâh ola tâ-key
- 13 Belâ-yı ' aşķa düşüp da' vî-i mecâzide
Güvâh-ı hâl-i diliñ âh vâh ola tâ-key
- 14 Ruķ-ı nedâmeti sürmez mi hâk-i inşâfa
Dile hârim-i heves secde-gâh ola tâ-key
- 15 Vişâle perde-i hicrân hicâb olup dil ü cân
Ba' id-i dergeh-i ķurb-ı İlâh ola tâ-key
- 16 Olup hevâ vü heves ğam-güsâr u me'nûsuñ
Yazıķ degil mi saña yok mı ' âr u nâmûsuñ
- III
- 17 Bu ' arşada yeter olduñ fütâde-câh-ı mecâz
Revâ mıdır daħi çeşm-i hâķîķat olmaya bâz
- 18 Dirîğ olmadı bî-dâr dîde-i cânîñ
Nedir bu mertebe hâb-ı girân-ı pister-i nâz
- 19 Fiğân ki bulmadadır ' ömr-i nâzenîn encâm
Henûz itmedesiñ sen ma' âşîye âĝâz
- 20 Bu hâk-dânda yeter eyle üstühân-çini
Hümâ-yı cân ķafes-i tenden itmeden pervâz
- 21 Şu' â' -ı âh daħi levh-i cürmi yakmaz mı
Derûn-ı dilde bulunmaz ķalır mı sûz u güdâz
- 22 Yazıķ degil mi muķîm-i künişt-i ğaflet olup
Cebîniñ olmaya pür-gerd-i secde-gâh-ı niyâz
- 23 Meger şâhife-i ' işyânı eyleye tûmâr
Kef-i şefâ' at-i sulţân-ı hıttâ-i i' câz

24 Şeh-i zemîn ü zamân pâdişâh-ı heft-eflâk
Penâh-ı kevn ü mekân şâh-ı mesned-i levlâk

IV

25 Hüdâygân-ı dü-‘ âlem şehen-şeh-i kevneyn
Hıdıv-i her dü-serâ ya‘ ni seyyidü’s-sekaleyn

26 Hâbîb-i hâzret-i Mevlâ Muhammed-i ‘ Arabî
Şeh-i serîr-i tırâz-ı kalem-rev-i dâreyn

27 Sütüde zât-ı hüdâvend-i Yeşrib ü Baḥâ
Cenâb-ı Ahmed-i Muhtâr şâhibül’-haremeyn

28 Penâh-ı ‘ âlem ü âdem şeh-i le‘ amrük-tâc
Binâ-yı pâk-i hasen cedd-i nâzenîn-i Hüseyin

29 Yegâne şaf-der-i şâhib-kırân-ı kişver-gîr
‘ Alem-tırâz-ı şufûf-ı guzât-ı bedr-i Huneyn

30 Fürûg-ı mihr-i hidâyet ki itdi tîre iken
Harem-serâ-yı dili feyz-i nûr-ı ‘ aşk ile zeyn

31 Ğubâr-ı dergehi kerrûbiyâna kuḥl-i başar
‘ Aceb midir göze çekmek olursa farzül’-‘ ayn

32 Mîyân-ı âb u gil içre nihân iken âdem
Penâh-ı hilḫat idi ol güzîde-i ‘ âlem

V

33 Hâḫîb-i minber-i refref imâm-ı kıble-i dîn
Delîl-i râh-ı hüdâ muḫtedâ-yı ehl-i yakîn

34 Zâhîr-i ‘ âlem ü insân hulûşa-i dü-cihân
Hıdıv-i sidre-mekân pâdişâh-ı ‘ arş-mekân

35 Şefî‘ -i külli ümem mültecâ-yı rûz-ı nedem
Penâh-ı ‘ âlem ü âdem hüdâygân-ı güzîn

36 Şeh-i serîr-i nübüvvet peyemberi zî-şân
Güzîde ḫusrev-i divân-hâne-i tekvîn

37 Fürûg-ı mehce-i râyât-ı şân u şevketiniñ
Kemîne lem‘ asıdır âfîtab u şubḫ-ı pesîn

38 ‘ Azîz-i Mısr-ı dü-‘ âlem ki çarḫ-ı vâlâya
Fürûg-ı ḫilmi eger şalsa sâye-i temkîn

- 39 Mişâl-i Yûsuf-ı Ken'ân olurdu mihr-i münîr
Şabâh-ı maşşere dek çeh-nişîn-i ka' r-ı zemîn
- 40 Yegâne kâfile-sâlâr-ı bâmdâd-ı raḥîl
Terâne-i ceresi bâng-i şûr-ı İsrâfil
- IV
- 41 Bihîn bahâr-ı risâletle itmiş İzid-i pâk
Vücûdını çemen-ârâ-yı ravza-i levlâk
- 42 Muḥîṭ-i dâ'ire-i şeş-cihât-ı ḥilḳat kim
Kemîne noḳta-i pergâr-ı ḳadridir eflâk
- 43 Kirâmî-gevher-i baḫr-i ledün ki vaşfında
Ġarîḳ-i mevce-i girdâb-ı 'aciz olur idrâk
- 44 Süvâr-ı esb-i sa'âdet ki bend-i şer' i ider
Hümâ-yı 'âlem-i lâhûtı beste-i fitrâk
- 45 Der-i maḫabbetini baḫr-i dilde bulmayanîñ
Şadef gibi ola yâ Rab derûn-ı sînesi çâk
- 46 Ğubâr-ı dergehine cebhe-sây olmayanıñ
Ola vücûduna ârâm-gâh ḫâk-i helâk
- 47 O gün olur mı 'aceb ḫâk-i âsitânında
Leb-i niyâzım ola nağme-senc-i rûḫî fidâk
- 48 Diyem ḫuzûruna vardıkda es-selâmu 'aleyk
Ṭavâf-ı Ka'be-i kûyında söyleyem lebbeyk
- VII
- 49 Penâh idüp o ḫarem-gâh-ı 'âlem-ârâyı
Ğubâr-ı dergehine eyleyüp cebîn-sâyı
- 50 Bir iki beyt ile sevgend idüp ḫuzûrında
Diyem cenâbına ḫâl-i Nazım-i şeydâyı
- 51 Be-'aşḳ-ı pâk-i İlâhî be-feyz-i maḫbûbî
Be-nûr-ı bâriḳa-i lem' a-i tecellâyı
- 52 Be-şahb u âl-i Betûl ü be-çâr-yâr-i güzîn
Be-ḫaḳḳ-ı ḫûn-ı ciger-guşegân-ı Zehrâyı
- 53 Be-çâk-dârî-i dâmân-ı 'işmet-i Yûsuf
Be-dest-bürden-i güstâḫî-i Zeliḫâyı

54 Be-ḥüzn-i ḥâtır-ı ‘âşık be-şâdî-i ma‘ şûk
Be-dil şikestî-i Mecnûn be-nâz-ı Mevlâyî

55 Be-sûz-ı sîne-i rindân-ı ‘aşk u medhûşî
Be-âb-ı dîde-i mestân-ı bezm-i tenhâyî

56 Nedîm-i bezm-i ḥaḳîkat-serâ-yı ḥâş eyle
Reh-i mecâzdan ol bî-kesi ḥalâş eyle

7 Terkîb-i Bend-i Mi‘ râciyye Şâh-ı Risâlet-penâh¹⁹²
(T: 173b, H: 115a, R: 163b, A: 74b)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

I

1 Sepîde-dem ki şalup mihr sâye tâk-be-tâk
Göründi mehce-i zerrîn-i kaşırına etbâk

2 Cihâna ‘arz-ı cemâl itdi ḥüsrev-i ḥâver
Açıldı revzen-i kâh-ı sipihr-i heft-revâk

3 Yine şehen-şeh-i şubḥ itdi şavlecân-bâzî
Pür oldı şa‘ şa‘ a-i kûy-ı mihr ile âfâk

4 Sipihr-i zer-varâk-ı mihri ḥall idüp itdi
Seher felekleri ḥal-kârî sebz-gûn evrâk

5 Degil şafaḳ feleğin saḳf-ı âlin eyledi zeyn
Fürûğ-ı şemse-i şems ile ḳudret-i Ḥallâk

6 Mişâl-i şîşe-i eflâk sîne-şâf olanîñ
Dilinde şâm u seher nûr-ı Ḥaḳḳ ider işrâk

7 Pür eyledi ‘arâk-ı şubḥ câm-ı mihri yine
Ḥumâr-ı ḥâbını def‘ itdi Rûm u Şâm u ‘Irâk

8 Nesîm-i şubḥ gül-i âfitâbı açdı nola
Bulur revnaḳ anîñ ile bu şîşe-i berrâk

9 Güşâde oldı gül-i çâr-bâğ-ı çarḥ-ı berin
Gülüp açıldı yine sebze-zâr-ı rûy-ı zemîn

II

10 Çemen geyindi ser-â-ser ḳabâ-yı gûn-â-gûn
Basî-i ḥâke döşendi bisât-ı bûḳalemûn

¹⁹² Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 11 Riyâz-ı cennete döndürdi farḡ-ı nâmiyeden
Bu şûre-zârı yine feyz-i ḥikmet-i bî-çûn
- 12 Hezâr-şevḡ ile açdı çemende nergisler
Niğâh-ı ibret ile şun^ç-ı zü'l-celâle ^çuyûn
- 13 Bahâr irişdi açıldı şükûfe-zâr görüp
Revâ mı olmayam ey dil-siyâh mağz-ı cünûn
- 14 Çemende destine zerrîn kadeḡ alup gül-i âl
Tamâm eyledi mestâne keşf-i râz-ı derûn
- 15 Ayağı silsile-i cûda serde lâne-i murğ
Bahâr eyledi her naḡl-i bîdi bir mecnûn
- 16 ^çAceb mi çâk-ı girîbân iderse gonca-i ter
Görünce sünbûli âşüfte lâleyi dil-ḡûn
- 17 Görüp ruḡ-ı güli rîz-i niğâb-ı sebzinden
Terânesin nola bülbüller itse perde-birûn
- 18 Çemende şavt-ı hezâr ile verd-i âli görüñ
Şükûfe-zâra geliñ şun^ç-ı zü'l-celâli görüñ
- III
- 19 Tebârekallâh eyâ nev-bahâr-ı ^çâlem-i rûḡ
Ki metn-i gülşen-i râz-ı derûna virdi şürûḡ
- 20 Zehî bahâr ki görse kenâre-i cûyın
Ola cünûn ile zencîre-rîz-i tevbe-naşûḡ
- 21 Temevvüc eyledi tûfân-ı bâḡ oldu yine
Ḥadıka muḡtelif ezhâr ile sefine-i Nûḡ
- 22 ^çAceb mi eylese bülbül çemende ehl-i dili
Seḡer şemîm-i gül-i nûş-ḡand câm-ı şubûḡ
- 23 Olurdu şaḡne-i ebr-i bahârî merhem-sâz
Ezelden olmasa ger lâleniñ dili mecrûḡ
- 24 Dehân-ı gonca açıldı çemende güftâra
Şmâḡ-ı bülbüle ḡâ'ibden irdi fetḡ ü fütûḡ
- 25 Der-i ḡadıka-i ḡab^çım benim de açıldı
Nesîm-i feyz-i Ḥudâ eylese nola meftûḡ
- 26 Ki olmada nefesi ^çandelîb-i cân u diliñ
Nevâ-yı medḡ-i gül-i bâḡ-ı şer^ç ile memdûḡ

- 27 Hüdâygân-ı dü-^ç âlem şeh-i le^ç amrük-tâc
Hıdıv-i hıttâ-i levlâk şâhibü'l-Mi^ç râc
- IV
- 28 Fürûg-ı mihr-i hüdâ mâh-ı leyletü'l-İsrâ
Penâh-ı her dü-serâ şâh-ı Yeşrib ü Baḥḥâ
- 29 O nâzenîn ki harem-gâh-i Ümmühânî'fe
Meger sa^ç âdet ile bir şeb eylemişdi câ
- 30 Getürdi peyk-i ilâhî o şebde müjde-resân
O şâha ^ç izzet ile bir Burâk-ı bî-hemtâ
- 31 Sevâd-ı kâküli sevdâ-fezâ-yı leyle-i kâdr
Ziyâ-yı cebhesi pertev-rübâ-yı şems-i duḥâ
- 32 Süvâr olup aña Cibrîl'i itdi gâşiye-dâr
Maḥâmın eyledi bir demde Mescid-i Akşâ
- 33 Revân-ı cümle-i peygamberâna oldu imâm
O muḥtedâ-yı ümem ol şeff^ç -i rûz-ı cezâ
- 34 Basîṭ-i hâkdan oldu bisâṭ-ı ḳurba revân
İdüp Burâk'ını rûḥü'l-emîn ile hem-pâ
- 35 Sipîhr-i evvel idüp pâ-yı rahşını taḳbîl
Dem-i laṭîfine virdi şafaḳla reng-i ḥınâ
- 36 Kemâl-i ḥüsnüne ḥayrân olup o sultânın
Fürûg-ı ṭal^ç ati bildirdi mâha noḳşânın
- V
- 37 Hırâm-ı nâz iderek Burâk-ı müşgîn-düm
Olunca ^ç âzim-i rif^ç at-serâ-yı nüh-ṭârüm
- 38 Dizüp cevâhir-i teslîmi rişte-i nazma
Ḳaşîde sundı o şâha debîr-i çarḫ-ı düvüm
- 39 Hirâs-ı şer^ç i ile zühre sâzın itdi şikest
Şadâ-yı ^ç azmi olup lerze-baḫş-ı ṭâḳ-ı süvüm
- 40 Nişâne-i süm-i pür-nûrındır degil ḥurşîd
Olunca cilve-geh-i rahşı ^ç arşa-i çârüm
- 41 Görüp dü-tîg-ı siyâh-tâb ebruvânın o dem
Düşürdi ḥançerin elden müvekkil-i pencüm

- 42 Bulup metâ^c -i kudûmiyle müşterî devlet
Donandı şem^c -i nücûm ile çâr-sû-yı şeşüm
- 43 Fürûğ-ı nûr-ı cemâli pür itdi eflâkı
Başıldı kevkebe-i şâha kevkeb-i heftüm
- 44 Gelince Sidre'ye Cibrîl kaldı nâle-künân
Bu iftirâk ile ^caql-ı küll itdi ^caqlımı güm
- 45 Serîr-i ^caşka vücûd-ı şerîfi virdi şeref
Müşerref oldu kudûmiyle ol şehîñ refref
- VI
- 46 Mağâm-ı nûrî güzâr eyleyüp o neyyir-i cûd
Vücûd-ı kâmili oldu nedîm-i bezm-i şühûd
- 47 Mişâl-i tîr-i du^câ irdi kâbe kavseyne
Mağâmın eyledi âmâc-gâh-ı kurb-ı Vedûd
- 48 Tekellüm eyledi bî-ħarf ü şavt Hâlîk ile
Tamâm olup aradan ref^c -i kayd-ı güft ü şinûd
- 49 O bezm-i hâşda hestî vü nistî bir idi
Berâber idi vuşlat-serâda bûd u nebûd
- 50 Taşup dökildi ^cuyûn-ı tecellî-i didâr
Zülâl-i vuşlata kandı o maşşad u maşşûd
- 51 İcâzet oldu o dem bâr-gâh-ı ^cizzetden
Murâdî üzre kazâ itdi hâcetin ma^cbûd
- 52 Şabâh u şâm o sulţân-ı ^carş-eyvânîñ
Revân-ı pâkine tâ haşr ola şalât ü dürûd
- 53 Hezâr-şükr kudûmiyle itdi ümmetine
^cAţâ-yı İzid'i tebşîr o Aħmed-i Maħmûd
- 54 Vücûdî hîlkat-i kevne medâr iken anıñ
Daħi sirişte degildi ħamîri insânîñ
- VII
- 55 Eyâ şeh-i seyyid-i ümmet es-selâmu ^caleyk
Şefî^c -i ümmet olan ħazret es-selâmu ^caleyk
- 56 Çihâr-yârîñ iden beyt-i dine çâr-erkân
Penâh-ı şeş-cihet-i hîlkat es-selâmu ^caleyk

- 57 Hârîm-i bâr-geh-i kurb-ı ' izzet-i İzid
Nedîm-i bezm-geh-i vahdet es-selâmu 'aleyk
- 58 Güzîde gevher-i gencîne-i tılısm-ı ezel
Bihîn dürr-i şadef kudret es-selâmu 'aleyk
- 59 Muhtî-i ' âlem-i ' irfân cihân-ı ' ilm-i ledün
Sehâb-ı pür-güher-i hikmet es-selâmu 'aleyk
- 60 Meh-i sipihr-i ezel mihr-i âsumân-ı ebed
Fürûğ-ı bâriqa-i rahmet es-selâmu 'aleyk
- 61 Zamân-ı maşşere dek kâ 'inâta ser-tâ-ser
Şerî' at ile viren zînet es-selâmu 'aleyk
- 62 Görünce hâl-i ' işyânı yine şefâ' atle
Cezâ gününde iden şefkat es-selâmu 'aleyk
- 63 Dirîğ eyleme şâhım şefa' âtiñ benden
Kuluñ Nazîm-i güneh-kâra merhamet senden

8 Terkîb-i Bend-i Mersiyye-i İmâm-ı Hüseyn Rağiyallâhu 'anh¹⁹³
(T: 175b, H: 117a, R: 165a, A: 82b)
(Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

- I
- 1 Demdir figâna başla gel ey cân-ı nâ-tüvân
Dutsun cihânı velvele-i nevha vü figân
- 2 Demdir firâk-ı mâtem-i şâh ile ' âlemi
Çarç eyle eşk-i âl ile ey çeşm-i hûn-feşân
- 3 Eyle hücum-ı hasret ile nâleñi bülend
Olsun şadâ-yı âh ile pür çarç-ı âsumân
- 4 Düşsün zemîne velvele-i mâtem-i Hüseyn
Çıksun sipihre gülgüle-i âh-ı ' âşıkân
- 5 Kılısun bu demde sînesini pâre pâre halk
Olsun bu demde hûn-ı ciger dîdeden revân
- 6 Kaddin hemîşe çarç egüp kanlar ağlasun
Girsün siyâh câmelere hayl-i kudsiyân
- 7 Mâh-ı muharrem oldu gönül mâtem eyle gel
Demdir ki sûz-ı şiven ile yansun ins ü cân

¹⁹³ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 8 Sûz-ı firâk-ı şâh-ı şehîdân-ı Kerbelâ
Düşdi cihâna mâtem-i sultân-ı Kerbelâ
- II
- 9 Yansun derûn-ı sîne-i çarh-ı sitîze-kâr
Çıksun sipihre şu' le-zenân âh-ı pür-şerâr
- 10 Mâh-ı felek firâk ile zerd ü nizâr olup
Olsun hezâr hasret ile mihrî bî-çarâr
- 11 Ol serv-i sidre-kâmete şad-iştîyâk ile
Ser-geşte-hâl cûy-ı çemen lâle dâgdâr
- 12 La' lin meger ki gönca añup oldı bağır hûn
Her bir şükûfe hançer-i mâtemle dil-figâr
- 13 Kılısun benefşe-ser-be-zemîn şîven eylesün
Sünbül-veş olsun ol da perîşân-ı rûzgâr
- 14 Pîrâhenini pârelesün goncalar olup
Bâd-ı elemle güllerîñ evrâkı târumâr
- 15 Merşîyye-hânı oldı meger şimdi derd ile
Her gülbün üzre nâlede şad-^ç andelîb-i zâr
- 16 Pür-yâre itdi lâleleri tîr-i mâtemi
Şad-pâre kıldı gülleri şemşîr-i mâtemi
- III
- 17 Ey luţfî yok mürüvveti yok çarh-ı ser-nigûn
Âl-i resûlî miñnet ile eyleyen zebûn
- 18 Kıydıñ o şâha nice ihânetler eylediñ
Dâmânıñ oldı ' âkıbetü'l-emr garh-ı hûn
- 19 Bir kaçre şuya teşne idüp eylediñ dirîğ
Cevr ü cefâlar itdiñ aña ey sipihri dün
- 20 Hıvaf itmediñ mi hışm-ı Hudâ'dan ' aceb o dem
Ey cevri-pîşe dehr-i denî devri-bâz-gün
- 21 Devriñ tamâm olmağa yaklaşdı var ise
Kârıñ müdâm olmadadır mekr ile füsün
- 22 Şahrâ-yı maşşere gele hûn-pâş u ser-be-kef
Meydân-ı haşrı eyleye ol dem ki âl-gün

- 23 Âyâ olur mı sende o demde mecâl-i nuţq
Ey âl-i Muştafâ'ya kıyan çarĥ-ı bî-sükûn
- 24 Geçsün derûn-ı sîne-i çarĥa ĥadeng-i âh
Geysün hezâr-zâr iderek âsumân siyâh
- IV
- 25 Kalmaz bu cürm yanına ey çarĥ-ı pür-şitâb
Mes'ûl olunca rûz-ı cezâda nedir cevâb
- 26 Ĥavf itmediñ mi Ĥaĥ'dan idüp böyle cür'eti
Faĥr-i cihândan eylediñ tatalım ĥicâb
- 27 Cism-i laţîfin eylediñ âĝişte ĥûn ile
Ĥıydıñ o nâzenîne idüp cevri-i bî-ĥisâb
- 28 Ĥalk-ı cihân bu vâĥı' adan dil-fiĝâr olup
Girsün siyâha mâtem idüp ağlasun şehâb
- 29 Mâtem zamânı geldi geyüp kisve-i siyâh
Dök eşk-i âl-gûnıñı gel ey dil-i ĥarâb
- 30 Şîven zamânı geldi yanup yaĥılup müdâm
Sür ĥâke rûy-ı zerdıñi mânend-i âfitâb
- 31 Eyle şadâ-yı nâleñi peyveste-i felek
Te'sîr-i sûz-ı âh ile kıl sînesin kebâb
- 32 Kimdir bu demde sînesi çâk olmayan gönül
Kimdir bu demde menzili ĥâk olmayan gönül
- V
- 33 Gel ey Nazîm-i zâr yeter eyle mâtemi
Ĥâkister itdiñ âteş-i nazmıñla 'âlemi
- 34 Gel ey Nazîm-i zâr yeter sûziş-i derûn
Yaĥdın şerâr-ı âh ile nüh-tâĥ-ı tîremi
- 35 Gel ey Nazîm-i zâr yeter âh-ı giryehîz
Ĥarĥ itdiñ eşk-i germ ile mâh-ı muĥarremi
- 36 Gel ey Nazîm-i zâr yeter eylediñ fiĝân
Terk eyle sen de nâle vü âh-ı dem-â-demi
- 37 Gel ey Nazîm-i zâr yeter şunma fâriĝ ol
Ser-mest-i câm-ı mâteme bu kâse-i ĝamı

- 38 Gel ey Nazîm-i zâr yeter eylediñ yeter
Fevvâre-sâz-ı kaçır-ı ‘azâ çeşm-i pür-gâmı
- 39 Gel ey Nazîm-i zâr yeter nâle vü enîn
Bezm-i fenâda eyle biraz sen de hurremi
- 40 Demdir şarâb-ı nazm ile medhûş ol ey kalem
Oldı tamâm merşiyye hâmûş ol ey kalem

9 Terkîb-i Bend Hasb-i Hâl-i Hod¹⁹⁴
(T: 176b, H: 118a, R: 166a, A: 67b)
(Mef’ ulü Mefâ’ ilün Fe’ ulün)

- I
- 1 Ey câna olan maħabbet-âmûz
‘Aşk âteşin eyleyen ciger-sûz
- 2 Ey ‘âlim-i sırr ve'l-ħafıyyât
Vey vâkıf-ı hâl-i râz-ı mermûz
- 3 Ey nâfe-güşâ-yı turre-i şeb
Vey nûr-fezâ-yı cebhe-i rûz
- 4 Ey nâvek-i cân-sitân-ı ‘aşkı
Çün tîr-i kazâ iden ciger-dûz
- 5 Ey hüsniyi eyleyen bütânî
Deyr-i dile şem’ -i meclis-efrûz
- 6 Ey ‘uqde-güşâ-yı tâli’ -i nâz
Bulmaz mı niyâz baht-ı firûz
- 7 Ey hâzık-ı dil-figâr-ı ħasret
Tâkat-dih-i cân-ı fûrkat-endûz
- 8 Rencûr-ı maħabbet oldı gönüm
Rencide-i fûrkat oldı gönüm
- II
- 9 Yağdı dili itdi câna te’şîr
‘Aşk âteşi âh olup ‘alev-gîr
- 10 Olmazdı gönül bu deñli şeydâ
‘Aşk urmasa pâ-y-ı ‘aqla zencîr

¹⁹⁴ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 11 Şerh olmaya ‘aşkı bâğ-ı dehrîñ
Her sebzesi olsa kilik-i tañrîr
- 12 Keyfiyyet-i hâl-i ‘aşk-ı pâke
Şûret viremez zebân-ı tañrîr
- 13 Levh-i serime hurûf-ı ‘aşkı
Nağş itmiş ezel debîr-i tañdîr
- 14 Âvâze-i şayd-ı ‘aşkıñ itmiş
Gerdûnda gâzâl-i mihri nañcîr
- 15 Dil uydı imâm-ı ‘aşka itdi
Cân gûşını pür-şadâ-yı tekbîr
- 16 ‘Aşk oldu nedîm-i gam-güsârım
Hep ‘aşk ile geçti rûzgârım
- III
- 17 Ben neyyir-i âsumân-ı ‘aşkıñ
Perverde-i hânedân-ı ‘aşkıñ
- 18 Olsam nola mâh-veş dil-figâr
Ben levha-i imtiñân-ı ‘aşkıñ
- 19 Dem-beste çü sûsenim velîkin
Ez-ser-tâ-pâ zebân-ı ‘aşkıñ
- 20 Ben harf-i şahîfe-i cünûnum
Şâyeste-i gûş-ı cân-ı ‘aşkıñ
- 21 Ser-kâfile-i diyâr-ı derdim
Ser-halka-i kârvân-ı ‘aşkıñ
- 22 Bir şûhuñ olup esîr-i zülfi
Berhem-zen-i hânûmân-ı ‘aşkıñ
- 23 Nüh cür‘a-i câm-ı hasretiyle
Mestâne-i ser-girân-ı ‘aşkıñ
- 24 Ser-mest-i müdâm-ı hasretim ben
Dürdî-keş-i câm-ı hasretim ben
- IV
- 25 İtmekte nişâr eşk-i gülgûn
Giryân giryân bu çeşm-i pür-hûn

- 26 Olmakta terâne-senc-i hicrân
Nâlân nâlân bu cân-ı maḥzûn
- 27 Kân ağlamadır hemîşe kârım
Ḥâlim ğam-ı ‘aşk ile diger-gûn
- 28 Kâr itdi dile belâ-yı ḥasret
Günden güne derdim oldu efvân
- 29 Bir leylî-i ḥüsnüñ oldum eyvâh
Zencîr-i maḥabbetinde mecnûn
- 30 Bir çeşm-i siyâh mest-i naḥvet
İtdi beni bir nigehle meftûn
- 31 Ey turre-i ḥâb-gâh-ı fîtne
Vey ğamzesi sâḥir-i pür-efsûn
- 32 Yağdı beni âteş-i firâkıñ
Çâk cânıma geçdi iştiyâkıñ
- V
- 33 Çeşmim lebrîz-i eşk-i ḥasret
Cismim pür-dâğ-ı derd-i fûrkat
- 34 Gelmez mi bu ğurbet ilde senden
Ben ḥasteñe bir peyâm-ı şîḥat
- 35 Bir şemme vefâña degmediñ mi
Ey ğonca-i gülbün-i melâḥat
- 36 Ben bî-kese çok mı bir selâmet
Ḳurbânıñ olam kanı mürüvvet
- 37 Cânâ bu mıdır benimle ‘ahdiñ
İnşâf eyle nedir bu vaḥşet
- 38 Yağdı beni tâb u sûz-ı dûrî
Ey neyyir-i âsumân-ı naḥvet
- 39 Tâ key ola câme-i şabûrî
Şad-pâre-i ḥâr-zâr-ı ḥayret
- 40 Ḥâlim ğam-ı ‘aşk ile müşevveş
Külḥan külḥan dilimde âteş

VI

- 41 Hâsret-keş olup o ebruvâna
Döndi yine kâmetim kemâna
- 42 Gözyaşı döküldi ka' r-ı hâke
Feryâdım irişdi âsumâna
- 43 'Arz itmek olur mı saña çün şem'
Sûz-ı dil-i zârı yana yana
- 44 Kâr itdi dile hadeng-i fûrkat
Tîr-i gam-ı 'aşk geçdi câna
- 45 Dil murğı şikâr-ı hasretiñdir
Ey zülf ile hâli dâm u dâne
- 46 Olsun meh-i tal' atıñ nümâyân
Ey zülfine âfitâb şâne
- 47 'Arz eyle kemân ebruvânıñ
Ey tîrine cân u dil nişâne
- 48 Sensiz tenhâ garîb kaldım
Bîmârım ü bî-tabîb kaldım
- VII
- 49 Göster yine hüsn-i bî-mişâliñ
'Arz eyle cemâl-i bâ-kemâliñ
- 50 Bir kerre tecellî-i cemâl it
Ref' eyle niğâb-ı rûy-ı âliñ
- 51 Kâşâne-i kalbim eyle rûşen
Şal pertev-i neyyir-i cemâliñ
- 52 Mağv eylemesün sirîşk-i hasret
Levh-i dile naqş olan hayâliñ
- 53 Feryâd ki dâğ-ı fûrkat oldı
Âyîne-i dilde 'aks-i hâliñ
- 54 Besdir yağa tâb u sûz-ı hicrân
Şun kâse-i şerbet-i vişâliñ
- 55 Kurbân-ı 'îd-i vişâliñ olsun
Biçâre Nazîm-i haste-hâliñ

56 Şabr eyleyemez gönül firâka
‘Âşık doyamaz bu iştiyâka

10 (T: 178a, H: 119b, R: 167b, A: 77b)

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

I

- 1 Qanı o dem ki nişîmen-tırâz-ı şoĥbet idim
O mest-i nâz ile mey-nûş-ı bezm-i ‘işret idim
- 2 Qanı o dem ki idüp yâri şubĥa dek der-ber
Mişâl-i hâle hem-âĝûş-ı mâh-tal‘ at idim
- 3 Qanı o dem ki ser-i kûy-ı yâr idi vaţanım
Hezâr şevk ile gülçîn-i bâĝ-ı vuşlat idim
- 4 Qanı o dem ki olup ĝirre mest-i bâde-i nâz
Ĥumâr-ı dürdî-i câm-ı niyâza ĥasret idim
- 5 Qanı o dem ki Cem-i meclis-i maĥabbet olup
Şarâb-ı ‘aşk ile pür-zevk ü şevk ü ĥâlet idim
- 6 Qanı o dem ki ruĥ-ı yâre eyledikçe nigâĥ
Ser-â-ser âyîne-veş çeşm-dûz-ı ĥayret idim
- 7 Qanı o dem ki şafâdan mişâl-i pervâne
O şem‘-i bezm-i leţâfetle germ-ülfet idim
- 8 Fiĝân ki şimdi olup hecr ile perîşân-ĥâl
Gözümde kaldı o demler mişâl-i ĥâb u ĥayâl

II

- 9 Görürdi dîde-i dil cilve-i kıadd-i yâri
O serviñ olmuş idim cân ile hevâ-dârı
- 10 Kemend-i zülfine dil bağlamışdım ol şûĥun
Şikenc-i kâkülünüñ cân idi giriftârı
- 11 Nigâĥı siĥr ile itmişdi şabrımı ĝâret
‘İkâl-i ‘aqlım idi çîn-i zülf-i mekkârı
- 12 Ĥayâl-i ĥüsni cilâ-baĥş-i çeşm-i cânım idi
Anıñla egler idim sînede dil-i zârı
- 13 Musabĥar itmiş idi na‘l ile olup âteş
Dil-i za‘ ifimi ebrûsı ile ruĥsârı

- 14 Mezâk-ı ‘aşkı mı telh itmemişdi sâkî-i hecr
Vişal-i dilber idi bezmimiñ kadeh-kârı
- 15 ‘Azîz-i taht-geh-i mısr-ı vuşlat olmuş idim
Tamâm o Yûsuf-ı hüsnuñ olup harîdârı
- 16 Revâ mı şimdi olam künc-gîr-i mehcûrî
Çarar-gâh-ı dil ü cân ola çeh-i dûrî
- III
- 17 Fiğân u hayf ki dûrum vişâl-i cânândan
Dirîğ u derd ki zerdim belâ-yı hicrândan
- 18 Kenâr-ı çeşmimi demdir ki eşk-i şu‘ le-feşân
İde nümûne dem-â-dem tenûr u tûfândan
- 19 İdüp o Yûsuf-ı hüsnuñ gamında Ya‘ kûb’ı
Nişân virir dil ü cân şimdi beyt-i aHzândan
- 20 ‘Aceb mi fûrkatı itse cihânı tîre vü târ
Gûbâr-ı kûyı olup dûr dîde-i cândan
- 21 Bilürse ‘illetimi nabz-gîr-i derdim olup
Mesîh el çeke havfım budur ki dermândan
- 22 Dem-â-dem âteş-i hasret ile eşk-i ter yerine
Şerâre cûş ider oldu dü-çeşm-i giryândan
- 23 Çabâ-yı gül gibi çâk itdi hâr-zâr-ı firâç
Henûz yokdur eşer bende ceyb ü dâmândan
- 24 O şûhı görmeyeli hâtır oldu rencîde
Cünûn-ı ‘aşk ile oldum bahâra nâ-dîde
- IV
- 25 Bu yolda hem-demim ancak dü-çeşm-i pür-nem var
Görünce hâlîme ağlar gözüm gibi nem var
- 26 Reh-i firâçda kaldım yine tek ü tenhâ
Ne bir enîs-i muvâfîk ne yâr-i hem-dem var
- 27 Diyâr-ı ‘aşkda düşdüm ğarîb ü âvâre
Ne ketm-i râzda tâkat ne keşfe mahrem var
- 28 Kemîne cür‘ası eyler derûn-ı ‘âşıkı hûn
Şarâb-ı ‘aşk ile dem-vâr egerçi ‘âlem-vâr

- 29 Şarâb-ı ‘aşkıñ olur keyfi terk-i cân itmek
Egerçi biñ yaşar ol meyden içse âdem-vâr
- 30 O meyden içmiş idim ben de germ olup şimdi
Hümâr-ı hasret imiş nâmı dilde bir gam var
- 31 Vişâl-i yârdan efsûs u hayf dûr olalı
Serinde cân u diliñ gûne gûne mâtem var
- 32 Belâ-yı fûrkate yâ Rab nihâyet olmaz mı
Bu iştiyâka dağı hadd ü gâyet olmaz mı
- V
- 33 Gözüm firâk ile pür-hûn serimde dâğ-ı cünûn
Hevâ-yı leylî-i zülfiyle cân u dil mecnûn
- 34 Derûnum âteş-i ‘aşk ile külhan-ı hasret
Dil ıztırâb ile meksûr u hâtırım mahzûn
- 35 Tenimde nâr-ı mağabbet kebâb ider cigirim
Hücûm-ı ‘aşk ile hâlim harâb bağrım hûn
- 36 Dirîğ oldı harâb ol şehen-şeh-i hüsniñ
Sipâh-ı ‘aşkına iklîm iken derûn u bîrûn
- 37 Remîde itdi hayâl-i hümâ-yı kâkülîni
Firâz-ı lâne-i çeşmimden âh-ı berç-ı derûn
- 38 Dile hayâl-i zenehdâmı çâh-ı Bâbil idi
İderdi ‘aqlıma her bir nigehte şad-efsûn
- 39 Nażîm-i zâr gibi göñlüm ol perî-rûya
Hezâr cân ile olmuşdı ‘aşık-ı meftûn
- 40 Fiğân ki sürme-i hecr itdi dem-beste
Firâk-ı yâr ile oldum ölümlü bir haste

11 (T: 179b, H: 120b, R: 169a, A: 168b)

(Mef’ ulü Fâ’ ilätü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün)

I

- 1 Gitdi o dem ki dil saña nezzâre-gâh idi
Mir’ât-ı hâtırım gibi vakf-ı nigâh idi
- 2 Gitdi o dem ki kûyiña itdikçe fikr-i ‘azm
Şevk-i hayâl-i hüsni baña zâd-ı râh idi

- 3 Gitdi o dem ki tîğ-i müjeñ eyledikçe çâk
Her zağm-ı ten dehânın açup ‘özü-hâh idi
- 4 Gitdi o dem ki eşk-i dü-çeşm-i dem-â-demim
İşbât-ı derd-i ‘aşkıma iki güvâh idi
- 5 Gitdi o dem ki ‘aks-i cebîniñle ‘ârızîñ
Burc-ı sipîhr-i sînede hürşîd ü mâh idi
- 6 Kañ ağlarım fîrâkıñ ile şimdi ey perî
Ey kâş görmeyeydi gözüm böyle demleri
- II
- 7 Ey dil helâk-i gamze-i fettânîñ olduğum
Vey sîne-çâk-ı hañçer-i müjgânîñ olduğum
- 8 Viridiñ gubâr-ı hañt-ı lebiñle baña cünûn
Kıldıñ rübûde ‘aqlımı hayrânîñ olduğum
- 9 Kesme nigâh-ı luñfını ‘uşşâk-ı zârdan
Rağm eyle mübtelâlara kurbânîñ olduğum
- 10 Dâmen-keş olma dest-i ümîdimden al elim
Ey pâ-y-mâl-i serv-i hîrâmânîñ olduğum
- 11 Mañrûm-ı zevk-i vuşlatıñ olmağ revâ mıdır
Ey künc-gîr-i kûşe-i hicrânîñ olduğum
- 12 Ben dil-helâk-i nâvek-i müjgânîñim seniñ
Rûz-ı cezâda dest-be-dâmânîñim seniñ
- III
- 13 Sînemde zağm-ı tîğ-i nigâhıñ dikilmedi
Senden henûz bu dil-i şeydâ kesilmedi
- 14 Sen bâri sil sirişkimi ey âstîn-i gam
Dâmân-ı merhametle o bî-rağm silmedi
- 15 Ey hûn-ı dil pür it kadeh-i dâğ-ı sînemi
La‘ lîn piyâle-i leb-i dilber çekilmedi
- 16 Bir kerre dest-yârî-i bâd-ı vişâl eyle
Rûy-ı murâdıma der-i mağşûd açılmadı
- 17 Dest-i ümîdim olmadı feryâd-ı mîve-çîn
Beñzer bir bâğa nağl-ı murâdım dikilmedi

- 18 Gülçîn-i vuşlat olmadı cân bir nefes dağ
Nağl-i vişâle bulmadı dil dest-res dağ
- IV
- 19 Ey mest-i nâz râz-ı dile mahrem olmadıñ
Bir lahza derd-mendiñ ile hem-dem olmadıñ
- 20 Mecnûn-ı tîğ-ı derd-i firâk eylediñ beni
Tedbîr-sâz-ı zağm-ı dil-i pür-ğam olmadıñ
- 21 Ey çeşm-i ter ziyâde ola dem-be-dem demiñ
Bir dem mi var ki hasret ile pür-nem olmadıñ
- 22 Derd ile hâle-veş o mehiñ ey kad-i dü-tâ
Tâ şubh şeb mi var ki ham-ender-ham olmadıñ
- 23 Nâ-şâd-ı aşksın bilürüm ey dil-i hazîn
Ol nâzenîne meyl ideli hurrem olmadıñ
- 24 Ol mest-i nâza itmedi te'şîr âh-ı dil
Gûyâ mağabbet itdügidir hep günâh-ı dil
- V
- 25 Gelmez mi gurbet ilde baña bir selâm-ı dost
Olmaz mı zîb-i gûş-ı ümîdim peyâm-ı dost
- 26 Ey bâd-ı şubh sür yüziñi hâk-i pâyine
İtdikçe cilve kâmet-i tûbâ kıyâm-ı dost
- 27 Bir şemme yâd idiñ meded ey mahremân-ı râz
Gelsün meşâm-ı şîhhatime bûy-ı nâm-ı dost
- 28 Mecnûn-ı nev-bahâr-ı firâkıñ yetişdiriñ
Dârü'ş-şifâ-yı cân u dilimdir mağâm-ı dost
- 29 Bir pâdişâh-ı hüsne kul oldum Nazîm-veş
Kayd oldı levh-i aşkına nâmım gulâm-ı dost
- 30 Bend-i kemend-i hasretine besteyim henüz
Düşdüm firâş-ı fûrkatine hasteyim henüz

12 (T: 180a, H: 121b, R: 169b, A: 69b)

(Müfte' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün)

I

- 1 Ey gül-i levlâk u le' amrük-harîm
Mâdihi Hağ midhati nazm-ı kerîm

- 2   Hâtm-i rusûl hâtime-i enbiyâ
Fâtîha-i muşhaf-ı dîn-i kavîm
- 3   Cilve-gehi kürsî-i ‘arş-ı mecîd
Bezmine ervâh-ı muqaddes nedîm
- 4   Şîbh ü nazîrinde Hüdâ eylemiş
Rûz-ı ezel mâder-i dehri ‘aķîm
- 5   Hâdî-i dîn bedreka-i ins ü cân
Pîş-rev-i câdde-i müstaķîm
- 6   Halka-be-gûş-ı deri hûr-ı cinân
Kûyî İrem ravzası dârü'n-na‘îm
- 7   Cânımı qurbân ideyim ol şehîñ
Yoluna maķbûle geçerse Nazîm

Bismillâhirrahmânirrahîm

II

- 8   Ey harem-i ravzası reşk-i bihişt
Hâk-i reh-i dergehi ‘anber-sirişt
- 9   Mâhî-i ‘işyân u şeff‘-i ‘uşât
Hâmî-i dîn tayy-kön-i tûmâr-ı zişt
- 10   Hâce-i hürmen-geh-i toķm-ı ‘atâ
Luţf u kerem sünbûle vü cûd-ı kişt
- 11   Eylemiş aķbâbına a‘ dâsına
Cenneti Hâķ dūzah ile ser-nüvişt
- 12   Şîţ-i zuhûr ile olup lerze-nâk
Yerlere geçdi nice deyr ü künişt
- 13   Dest-i każâ sînesine haşmınıñ
Merg-i sitemle ura peykân u hışt
- 14   ‘Azm idelim kûyına rû-mâl için
Bister ü bâlîn yetişür hâk ü hışt

Bismillâhirrahmânirrahîm

III

- 15   Ey sebep-i hilķat-i her dü-cihân
Bâ‘ iş-i icâd-ı zemîn ü zamân

- 16 Mîhr-i cihân-tâb-ı sipîhr-i ezel
Mâh-ı ziyâ-bağş-ı ebed-âsumân
- 17 Server-i sâlâr-ı sipâh-ı rusûl
Kâfile-i ümmete ser-kârvân
- 18 Sürme-i mâ-zâğ ile virmiş cilâ
Nergis-i ra' nâlarına müste'ân
- 19 Zât-ı kirâmı güherin eylemiş
Şun'-ı ezel mâ-ğaşal-ı baħr ü kân
- 20 Hâr u zelîl itdi beni yâ nebî
Nefs-i zalûmumdan amân el-amân
- 21 Hîdmet-i na' tînda olup cân ile
Rûz u şeb oldı dile vird-i zebân

Bismillâhırrahmânırrâhîm

- IV
- 22 Ey 'alem-efrâz-ı tarîk-i hüdâ
Fevc-ıtrâz-ı rusûl ü enbiyâ
- 23 Şâh-ı rusûl-ğayl ü nübüvvet-penâh
Aħmed-i muħtâr u ħabîb-i Ĥudâ
- 24 Tûtî-i mir'ât-ı füyûzât-ı Ĥağ
Bülbül-i gülşen-geh-i sümme denâ
- 25 Şâhid-i ħalvet-geh-i ħurb-ı İlâh
Maħrem-i ħaş-ı ħarem-i Kibriyâ
- 26 Sûre-i Nûn ve'l-ğalem ebrûları
Tâl' at-i sa' d-aħteri bedr-i dücâ
- 27 Sûre-i ve'l-leyl o iki ħîsûvân
Cebhesi ve's-şems ruħı ve'd-đuħâ
- 28 Reh-ğüzerim hep dem-i tîğ olsa da
Baña yeter dergehine reh-nümâ

Bismillâhırrahmânırrâhîm

- V
- 29 Ey dürr-i yek-dâne-i deryâ-yı cüd
Gevher-i 'ırfân-ı künûz-ı şühûd

- 30 Bâr-geh-ârâ-yı harîm-i vişâl
Şâhid-i kâşâne-i kurb-ı vedûd
- 31 Ümmete mihrâb der-i ravzası
Kıble-i hâcât ü maķâm-ı sücûd
- 32 Kâfile-i şâh-reh-i ‘aşkına
Seyl-i zebân-ı elemi ‘ayn-ı sûd
- 33 Zîr-i livâ-yı zafer-i rezmine
Nuşret ü tevfiķ-i İlâhî cünûd
- 34 Küşte-i şemşîr-i kazâ cevheri
Cân u dil-ı haşm-ı ‘anûd u hasûd
- 35 Kûyı tavâfında olup hâk-i râh
Eyleyelim cân ile bezl-i vücûd

Bismillâhırrahmânırrâhîm

VI

- 36 Ey meh-i sa‘ d-aķter-i şâm-ı vişâl
Mîhr-i celî pertev-i şubh u cemâl
- 37 Faķr-i cihân mefķar-i dünyâ vü dîn
Şadr-ı dü-‘âlem şeh-i mülk-i kemâl
- 38 Naħl-i revân-ı harem-i lem-yezel
Serv-i çemân-ı çemen-i lâ-yezâl
- 39 Künc-i vefâ kulzüm-i luķf-ı ‘aķâ
Kân-ı şehâ lücce-i cûd u nevâl
- 40 Şem‘-i cemâli şeb-i İsrâ-fürûz
Bezm-ıtırâz-ı harem-i zül-celâl
- 41 Zât-ı kerem-kârına yoķdur henûz
Zât-ı İlâhî gibi şibh ü mişâl
- 42 Nâle-künân bir gün olur mı diyem
Eyler iken ravzasına rûy-mâl

Bismillâhırrahmânırrâhîm

VII

- 43 Ey dür-i hikmet reşehât-ı lebi
‘Ayn-ı füyûzât-ı Hudâ ğabğabı

- 44 Tâlib ü maflûb-ı cihân-âferîn
Halk-ı cihânîñ taleb ü maflabı
- 45 Ey iki ‘âlem güneşi nûr-ı Hâk
Vey felek-i mihr-i vefâ kevkebi
- 46 Yoluna kurbân olanîñ cân ile
‘Îd ile hep kâdr ola rûz u şebi
- 47 Gerdenine şal resen-i ‘afvîñi
Tâ ki Nazîm’iñ geçe tâb-ı tebi
- 48 Şükr ki düşmez deheninden henûz
Menkâbetiñ gerçi demir leblebi
- 49 Bende sezâ-vâr olıcağ nesne yok
Nem var ise saña fedâ yâ nebî

Bismillâhırrahmânırrâhîm

LÜGAZLAR

1 (R: 353a)

(pergâr)

(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Nedir ol şahş-ı lâğar u cerrâr
Bir ayağ üstine ider reftâr
- 2 İkidir gerçi ayağı ammâ
Bir ayağında ağzı var hâlâ
- 3 Aķ hişâr üzre cem' idüp leşker
Leşkere hep o sîm ü zer hârcar
- 4 Kaddini bükse miñnet-i devrân
Bir hişârı penâh ider ol ân
- 5 Bu lügaz ey Nazîm ra' nâdır
Hâķ budur kim bilürse dânadır

2 (R: 353a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Nedir ol vefķ-ı müşelleş üslûb
Bî-' aded hânesi var cümlesi hûb
- 2 Çizdi bir vefķ-ı müşelleş pergâr
Lîk her hânesiniñ şâhibi var
- 3 Şekli bir pîr-i za' îfe beñzer
Üstühânı görünür ser-tâ-ser
- 4 Bir yere gelse iderler icrâ
Şan' atın biri birinden a' lâ
- 5 Anı cânı gibi ehli şaķlar
Ele aldıķça gehî mızraķlar
- 6 Kâl' a bârûsına beñzer dem-i ceng
Her biri haşma atar tûb u tûfeng
- 7 Gûş iden kimse bilür bu lügazı
Boş bulunursa Nazîm'in boğazı

3 (R: 353b)

(kefş)

(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Nedir ol ejdehâ-yı merdüm-hâr
Yidügin cümle kayy ider tekrâr

- 2 Ağzı vardır başı ayağı yok
Giceler kırmı aç gündüz tok
- 3 Bir degirmi ridâsı var el-ħak
Dişleri var ridâsına mülħak
- 4 Birisini aşarsa ol bî-dâd
Dişlerini kırar anıñ üstâd
- 5 Nola mâh-ı nev olsa aña qarîn
Dâ'imâ oldu yıldızı pervîn
- 6 Ne kadar rind olur o câdû-fen
Gördüğünü geçirmede yağadan
- 7 Ne kadar olsa da kıvî-endâm
'Ömri olur Nazîm üç ayda tamâm

4 (R: 353b)**(mühr-i Süleymân)**

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ulün)

- 1 Ne vefk olur o kim şekl-i müseddes
Yedi hâne şayar ammâ ki herkes
- 2 Egerçi şûretâ ber-vefk-ı zâhir
Yedi gencîne üzre hüküm-i nâzır
- 3 O genciñ her biri bir mâra mesken
Velî gerdenlerinde tavk-ı âhen
- 4 Dutarken her biri bir pâd-zehri
Vücûdın eyler ifnâ zehr-i qahrı
- 5 İçinde çâr-^ç unşurdan üçü var
Yedi genciñ türâb ü âb ile nâr
- 6 Eger itse derûnından güzer bâd
Ola taht-ı Süleymân gibi berbâd
- 7 O genciñ her biri gevher yatağı
Nazîmâ fetḥ idüp al şeb-çerâğı

5 (R: 353b)**(menâre)**

(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Nedir ol serv gibi âzâde
Şûretâ toğrı egri ma' nâda

- 2 Baltaçı ketçudâsına beñzer
Gâh şâtır olur belinde kemer
- 3 Gerçi dâ'im dilinde zıkr-i Hüdâ
Yüzi ağıdır velik kalbi kara
- 4 Bir ayag üzere 'arz idüp hünerin
Tutamaz kimseler cihânda yerin
- 5 Zûr-ı bâzûsına anıñ tañsîn
Bir kolu var kolında beş şâhîn
- 6 Ne dir ise o hâce-i dâna
İşiden dir Nazîm âmennâ

6 (R: 354a)**(‘arağ-bâde)**

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Bir anadan iki kardeş doğdı dünyâda
Helâl-zâde birisi biri harâm-zâde
- 2 İki birâderiñ ammâ budur cevâb-ı şahîh
Harâm-zâdeye nisbet helâl-zâde kabîh
- 3 Nazîm baña su 'âl itseler anı bî-şek
Helâl-zâdeden evvel harâm-zâde gerek

7 (R: 354a)**(hâme)**

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ülün)

- 1 Nedir ol sine-çâk u râst-kâmet
Ki zâhir kâmetinden istiğâmet
- 2 Dilinde dâ'imâ tefsîr ü Qur'ân
Derûnında velî zünnâr pinhân
- 3 Olur her bir lisânıñ tercemânı
Serin kaç' itseler söyler zebânı
- 4 Açup kara haberlerle dehânın
O dem bir mü gelüp bağlar zebânın
- 5 Geh ağlar geh güler mânende-i şem'
Gülerken dîdesinden ağıdır dem'
- 6 Başı üzere yürür oldukça mâşî
Başı ayağıdır ayağı başı

7 Nazîmâ bu lügaz medhe sezâdır
Anı yazup okuyana şalâdır

8 (R: 354a)

(kavs)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Ol nedir kim yüz vaқыyye kudreti
Kendi gelmez yüz direm yinmez eti

2 Yimez içmez üstühâmı görünür
Başların açup vücûdın bürinür

3 İki başı iki ağzı var müdâm
İki ağzında birer dâne licâm

4 Pehlevân olmuş miyânında kemer
Pîr iken Rüstemlere bulur zafer

5 Bu lügazdan tâ bulunca bir nişân
Çok çile çekdi Nazîm-i nâtüvân

9 (R: 354b)

(öreke)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 On kıızı var bir ananın nedir ol turfe lügaz
Onu da olmadadır mâderine cândan e' azz

2 Beşi bir rahşa binüp itmededir seyr ü sefer
Beşi gâhice licâmın uzadup gâh çeker

3 On kızın işleri bir her birisi âmâde
Şaçak altında beşi lîk beşi şahrâda

4 Onu da kârına meşgûl iken olsa bârân
Bu ne sırdır ider herkesi lâ-büd hayrân

5 Şaçak altında beşi ışlanur anın hâlâ
Beşi ışlanmaz olurken yeri deşt ü şahrâ

6 Şaçını anasının yolar üşüp on duhter
Ne kadar yolsalar ammâ yine ol demde biter

7 Bu lügaz haq bu ki bir kal' a gibi oldu metin
Anı feth eyleyen ihvâna Nazîmâ tahtsîn

10 (R: 354b)**(mükhüle)**

- (Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)
 1 Nedir ol hindû-yı za' if-endâm
 Âlet-i hârbesi kılıfda müdâm
- 2 Görmemiş yok cihânda âletini
 Bilmemiş yok henûz lezzetini
- 3 Hindîdir kendi 'avreti ammâ
 Hem 'Arab hem 'Acem dimiş hükemâ
- 4 Kendi 'üryân gezer anîñ ekşer
 'Avreti geydügi zer ü zîver
- 5 Nîze alsa ele ider her gâh
 Gözine 'âlemin cihânı siyâh
- 6 Kim iderse aña nazâr el-hâk
 Ola nûr-ı siyâha müstağrağ
- 7 Her kişide bulunması hâlâ
 Farz-ı 'ayn oldu Nazîm ammâ
- 8 Olmuş iken bu mertebe mergûb
 İki de anîñ olur maşlûb

11 (R: 354b)

- (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ûlün)
 1 Nedir ol ef' î-i pür-şûr u teşvîr
 Mîyân-ı gerdeninde bend-i zencîr
- 2 Nazarda gerçi ef' îdir liğâsı
 Olur bir ejderin ammâ gîdâsı
- 3 Anı bir aç arık şağş-ı müsellemler
 Alur ol ejder ağzından dem-â-dem
- 4 Görünür şûret-i zâhirde sâkin
 Dili birdir iki yüzlü velâkin
- 5 Çıkınca hânesinden taşra ey dil
 Olur bî-câm u mey sermest-i kıanzil
- 6 Gehî âb-ı revâna nâv-dândır
 Gehî belden çıkar âb-ı revândır

7 Nazîmâ söylenür dillerde nâmı
Yalñ yüzlü deli kıanlı ħarâmî

12 (R: 355a)

(sâ' at)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ülün)

- 1 Nedir ol sîm-ten maĥbûb-ı maşlûb
Yine maşlûb iken refât ider ĥûb
- 2 Zer ü sîm ile pür-zîver şeb ü rûz
Ser-â-ser câmesi zer-beft ü zer-dûz
- 3 Ya bir gencînedir olmuş bedîdâr
Muţavvaķ sînesinde bir siyeh mâr
- 4 Dili yok ağızı var ammâ ki her gâh
Hemân söyler yürür şâm u şeĥergâh
- 5 Dönüp bir ĥaste-ĥâl-i bî-ķarâra
Götinde cânı cismi pâre pâre
- 6 Ne ĥâletdir bu kim bulmaz selâmet
Götin parmaķlamazlarsa o sâ' at
- 7 Nazîmâ bu lügaz bir ter güzeldir
Anı kıoynuñda şaķlarsañ mahaldir

MESNEVÎLER

1 (T: 1b, H: 1b, R: 1b, A: 1b)

(Müfte^ç ilün Müfte^ç ilün Fâ^ç ilün)

- 1 Mâ^çide-i süfre-i luţf-ı aḫad
Gevher-i gencîne-i feyz-i şamed
- 2 Sünbül-i sırâb-ı riyâz-ı ezel
Zülf-i nigâr-ı çemen-i lem-yezel
- 3 Vesme-i ebrû-yı ʿarûsân-ı kıuds
Sürme-keş-i çeşm-i ğazâlân-ı kıuds
- 4 Râyet-i zîbende-i ceys-i kıdem
Tûĝ-ı serâ-perde-i deşt-i ḫikem
- 5 Naḫl-i bülend-i çemenistân-ı ğayb
Serv-i ser-efrâz-ı ḫıyâbân-ı ğayb
- 6 Levḫa-tırâzende-i Nazm-ı Kerîm
Hey^çet-i tuĝrâ-yı berât-ı kıadîm
- 7 Tîĝ-ı siyeh-tâb-ı şaf-ârâ-yı dîn
Rümḫ-ı siyeh-perçem-i dîn-i mübîn
- 8 Nâfe-i âhû-yı çemen-zâr-ı vaḫy
Mükḫüle-i dîde-i ebkâr-ı vaḫy
- 9 Mevce-i müşĝîn-i yem-i lâ-yezâl
Mâhî-i deryâ-yı muḫîḫ-i kemâl
- 10 Cedvel-i enhâr-ı füyûzât-ı Ḥaḫ
Cevher-i âyîne-i âyât-ı Ḥaḫ
- 11 Vefḫ-tırâz-ı per-i Rûḫu'l-emîn
Bâzû-yı tevfiḫ-i Ḥudâ-yı mu^çîn
- 12 Şâh-per-i tâ^çir-i evc-i ezel
Râh-ber-i cümle-i fevc-i ezel
- 13 Maḫla^ç-ı âyât-ı kelâm-ı Ḥudâ
Mışra^ç-ı târiḫ-i der-i Kibriyâ
- 14 Sünbüle-i kişt-i fezâ-yı yaḫîn
Ḥuşe-i ḫürmen-geh-i dîn-i mübîn
- 15 Zîb-dih-i şemse-i eyvân-ı ʿarş
Zîver-i tesbîḫ-i sürûşân-ı ʿarş

- 16 Sübha-i lûlû-yı rumûz-ı elest
Rište-keş-i dürr-i künûz-ı elest
- 17 Kufl-güşâ-yı der-i şıdk u sedâd
Şûret-i miftâh-ı tılısm-ı murâd
- 18 Sünbül-i destâr-ı sipâs-ı Hudâ
Zülfe-i tuğrâ-yı berât-ı Hudâ
- 19 Şûret-i imzâ-yı berâhîn-i dîn
Hâtîme-i hüccet-i 'ilmü'l-yaķîn
- 20 Râbıta-i dîn-i resûl-i enâm
Vâsıta-i sâlik-i dâru's-selâm
- 21 Şu'le-i kandil-i çerâğân-ı 'arş
Şem'-i fûrûzân-ı şebistân-ı 'arş
- 22 Maţla'-ı fihrist-i kitâb-ı kerîm
Mışra'-ı pâkîze-i nazm-ı kadîm
- 23 Mâh-ı siyeh-çerde-i burc-ı ezel
Mîhr-giyâh-ı çemen-i lem-yezel
- 24 Ebrû-yı garrâ-yı 'arûs-ı kemâl
Burc-ı sipîhr-i ezel üzre hilâl
- 25 Perde-rübâyende-i bâb-ı murâd
'Uķde-güşâyende-i kâr-ı 'ibâd
- 26 Şem'-i fûrûzende-i râh-ı hüdâ
Nûr-ı siyâh-ı harem-i Kibriyâ
- 27 Şâh-reh-i vahdet-i Rabb-i Raķîm
Haķķ'a gider câdde-i müstaķîm
- 28 Ebr-i bahârî-i riyâz-ı kıdem
Noķtalar aña қаtarât-ı hikem
- 29 Şem'-i şeb-ârâ-yı tarab-gâh-ı nûr
Encümen-i vahdete şadr-ı şudûr
- 30 Câmî'-i vahdetde nevâ-senc-i râz
Huţbe-i pâkîze-i minber-tırâz
- 31 Tâ'ir-i taķķıķa cenâh-ı necâh
Hüdhüd-i tevfiķ-i hümâyün-cenâh

- 32 'İkd-ı le'âl-i kereme vâsıta
Silk-i dür-i mağfirete râbıtâ
- 33 Besmeledir gevher-i genc-i hüdü
Olmuş o gence yine hem ejdehâ
- 34 Besmeledir mihr-i cihân-tâb-ı râz
Nûr-dih-i mâh-ı sipihr-i niyâz
- 35 Besmeledir râh-ı Hüdâ'ya delîl
Nüşâ-i ta'vîz-i per-i Cebre'îl
- 36 Besmeledir sâlike rûşen tarîk
Râh-rev-i dergeh-i haqqâ refîk
- 37 Besmeledir vird-i inâş u zükûr
Hırz-ı dil ü cân-ı sürûşân u hûr
- 38 Besmeledir sünbül-i bâğ-ı kemâl
Çatrelere noқта-i şebnem-mişâl
- 39 Besmeledir nağl-i riyâz-ı hüdü
Şâhdır üstinde anıñ şekl-i bâ
- 40 Olmuş aña noқта mişâl-i şemer
Seyr iden ol nağli olur mîve-ber
- 41 Nokta velî nüşâ-i râz-ı dü-kevn
Safha-i esrâr-ı tırâz-ı dü-kevn
- 42 Nokta velî kâşif-i her müşkilât
Noқтаda mevcûd imiş kâ'inât
- 43 Nokta velî merdümek-i çeşm-i cân
Reşk-i süveydâ-yı dil-i qudsiyân
- 44 Toğm-feşânende-i kıst-i ebed
Dâne-i hürmen-geh-i feyz-i şamed
- 45 Hâl-i ruğ-ı şahid-i yektâ-yı dîn
Dâğ-ı dil-i düşmen-i dîn-i mübîn
- 46 Sîni anıñ erre-i cân-ı 'adû
Pençe-zen-i ceyb-i emân-ı 'adû
- 47 Meddi 'adû bağrına ser-tîz-i sığ
Mîmi ser-i müşrik-i dîn üzre mîğ

- 48 Dîde-i mîm u elif-i ism-i zât
Halka-i fevvâre-i âb-ı hayât
- 49 Olmuş ezel ol elif-i râst-ı kad
Şâh-reh-i şehri-i celâl-i ahad
- 50 Kaldırıp engüştini bî-iştibâh
Vaḥdet-i Haḫḫ'a o elifdir güvâh
- 51 Hey'et-i pâkîze-i ism-i celâl
Pençe-zen-i sîne-i ehl-i dalâl
- 52 Şâne-keş-i zülf-i 'arûsân-ı gayb
Yâ müje-i Yûsuf-ı Ken'an-ı gayb
- 53 Her elifi ḫaşma sinân-ı sitem
Lâmları düşmene çengâl-i ğam
- 54 Şunmuş elif-lâmı daḫi tâ ezel
Dâmene-i raḫmet-i Raḫmân'a el
- 55 Zîkr-i Raḫîm'e o ki mu' tâd olur
Raḫmet-i Raḫmân ile dil-şâd olur
- 56 Şekl-i elif lâmına dirsem maḫal
Serv-i ebed zülf-i nigâr-ı ezel
- 57 Ol ki ide vird Raḫîm ismini
Bozmaya âsîb-i fenâ cismini
- 58 Raḫmet-i Raḫmân'ı iderseñ taleb
İsm-i Raḫîm'i idegör zîb-i leb
- 59 Cân u dile ḫırz-ı emân eyleyüp
ḫırz-ı emân-ı dil ü cân eyleyüp
- 60 Naẓm idelim ḫamd-ı Ḥudâ'yı Naẓîm
Bismillâhirraḫmânirraḫîm

Der-Zîmn-ı Maḫâmid-i Bârî Edâ-yı Na' t-ı Ḥazret-i Peygamberi¹⁹⁵

- 61 Ḥamd-i Ḥudâ-râ ki cihân âferîd
Kevn ü mekân kişt-i zi-şun' eş bedîd
- 62 Vâhid u Ferd u Ahad u Lem-yezel
Kes ne-tüvân dâd be-mülkeş ḫalel

¹⁹⁵ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 63 Hâkim-i iklîm-güşâ-yı vücûd
Ya' ni Hudâvend-i eçâlîm-i cûd
- 64 Kâdir u Kayyûm-ı cihân-âferîn
Pâdişeh-i 'âlem-i cân-âferîn
- 65 Şâni' -i nüh-tâk-ı zümürüd-nigâr
Mâlik-i ins ü melek-i bî-şümâr
- 66 Sâtir ü şâhib-kerem ü dest-gîr
Dâver-i bağşende-i pûziş-peziâr
- 67 Nâşır-ı manşûr-kön-i dûstân
Kâhir-i mağhûr-kön-i düşmenân
- 68 Hâlik-ı hurşid ü meh ü müşteri
Kâsım-ı rûzî-dih-i ins ü perî
- 69 Pâdişeh-i taht-geh-i lâ-ilâh
Şâh-ı ezel-çetr ü ebed-bâr-gâh
- 70 Kâdi-i hâcât-ı şabâh-ı nüşûr
Vâhib-i a' mâl-i inâş u zükûr
- 71 Dâver-i dârende-i kevn ü mekân
Kâm-berârende-i halk-ı cihân
- 72 Şukka-firâzende-i râyât-ı mihr
Küngüre-perdâz-ı hıyâm-ı sipihr
- 73 Bezm-tırâzende-i hüsn-i cemâl
Şem' -i fûrûzende-i bezm-i kemâl
- 74 Feyz-resânende-i mihr-i münîr
Nûr-dih-i mâh-ı münevver-zamîr
- 75 Levha-nigârende-i arz u felek
Çihre-güşâyende-i ins ü melek
- 76 Vâhid-i bî-cûn ü Hudâvend-i ferd
Mübdi' -i çarh-ı felek-i lâceverd
- 77 Pâdişeh-i 'âlem-i 'arş-âsitân
Muhteri' -i tarh-ı zemîn ü zamân
- 78 Taht-nişîn-i harem-i lâ-yezâl
Hâlik-ı kevneyn şeh-i bî-zevâl

- 79 Tâc-dih-i Hüsrev-i hâver-serîr
Vesme-zen-i ebrû-yı mâh-ı münîr
- 80 Kâr-geh-ârâ-yı vücûd u ‘adem
Bâr-geh-ârâ-yı hudûs u kıdem
- 81 Nâmiye-bahşâ-yı bahârân-ı ‘aşk
Gâliye-fersâ-yı gülistân-ı ‘aşk
- 82 Küngüre-ârâ-yı sipîhr-i berîn
Bâdiye-pîrâ-yı basîî-i zemîn
- 83 Çetr-ber-efrâhte-i nüh-sipîhr
Meş‘ ale-efrûhte-i mâh u mihr
- 84 Reng-dih-i rûy u bahâr u hazân
Mâşita-i peyker-i pîr ü cüvân
- 85 La‘ l-tırâzende-i tâc-ı mülûk
Kıble-nümâyende-i ehl-i sülûk
- 86 Sürme-keş-i dîde-i kerrûbiyân
Şâne-zen-i tırâ-i hûr-i cinân
- 87 Silsile-peyvend-i nizâm-ı felek
Kâm-dih-i cümle-i ins ü melek
- 88 Hâlik-ı nüh-vâlid ü çâr-ümmehât
Kâdir-i bî-çûn-ı hayât u memât
- 89 Hâkim-i nüh-mahkeme-i âsumân
Pâdişeh-i ‘âdil-i kevn ü mekân
- 90 ‘Âlim ü ‘allâm-ı nihân ü bedîd
Vâkıf-ı dânen-de-i güft ü şenîd
- 91 Nûr-dih-i şubh-ı münevver-liqâ
Câme-tırâz-ı şeb-i müşgîn-ķabâ
- 92 Çihre-fürûz-ı gül-i âteş-‘izâr
Havşala-sûz-ı dil ü cân-ı hezâr
- 93 Câzibe-bahş-ı ruḡ-ı her meh-veşân
Tâb-resân-ı dil-i miḡnet-keşân
- 94 Tu‘ me-ḡor-ı süfre-i cûdı Hâfil
Dergeh-i luḡfında gedâ Cebre’îl

- 95 Cevher-i kül midḥat-ı zâtında lâl
Vaşf-ı şıfâtında ḥıred bî-mecâl
- 96 Künhini idrâk idemez ‘aql-ı kül
Güm-şüdedir belki bu yolda rusûl
- 97 Ḵulzüm-i şun‘ında şadef âfitâb
Ḵudreti baḥrinde felek bir ḥabâb
- 98 Zerre-i ḥurşîd-i cemâli güneş
Levh-i celâlinde felek nokṭa-veş
- 99 Hep anı tesbîḥ ider arz u felek
Ya‘ni odur ḥâhiş-i ins ü melek
- 100 Ey olan üftâdesine dest-gîr
‘Uḳde-güşâ-yı dil-i bernâ vü pîr
- 101 Vey dil-i âvâreye feryâd-res
Ḥâline raḥm itmez iken hîç kes
- 102 Ṯurra-i cânânı iden müşk-bûy
‘Âşık-ı nâlânı kılan zerd-rûy
- 103 Sünbül-i bâğa düşüren pîç ü tâb
Mevce-i enhâra viren ıztırâb
- 104 Mihri iden şemse-i eyvân-ı dehr
Mâhı kılan şem‘-i şebistân-ı dehr
- 105 Gösterüp âşüftelere rûy-ı ‘afv
Ḥaste-i ‘isyânına dârû-yı ‘afv
- 106 Bî-kes u nâkâmı iden ber-murâd
Rûy-ı niyâza der-i luṭfun güşâd
- 107 Bendelerin luṭfuna maḡrûr iden
Devlet-i dâreyn ile mesrûr iden
- 108 Baḳma siyeh-rûy ise de ey kerîm
‘Afvıña güstâḥ ḳulundur Nazîm
- 109 Ḵılma nazar cürmine ey zü'l-minen
Aña güneḥ saña ‘afvdır düşen
- 110 Ḵaldı reh-i ma‘şiyet içre zelil
Ola meḡer peyk-i hidâyet delil

- 111 Râh-rev-i ‘âlem-i tahkîk ola
Râh-beri hüdhüd-i tevfiğ ola
- 112 Gel yine ey kilik-i terennüm-tırâz
Ey ney-i âteş-nefes-i bezm-i râz
- 113 Nağme-tırâzende-i râz-ı sühan
Muṭrib-i kânûn-nüvâz-ı sühan
- 114 Bülbül-i hoş-nağme-i bâğ-ı kemâl
Murg-ı şeker-hâre-i mışr-ı maḳâl
- 115 Durma gel ey hâme-i dil-keş-şarîr
‘Âleme şal tâze nevâ-yı nefîr
- 116 Eyle ser-âğâz terennüm-künân
Na‘ t-ı şeh-i kevn ile ol ter zebân
- 117 Faḫr-i cihân pîşrev-i enbiyâ
Râh-ber-i bâr-geh-i Kibriyâ
- 118 Pâdişeh-i tâc-ı nübüvvet be-ser
Hüsrev-i ‘âli-güher-i tâc-ver
- 119 Taht-firâzende-i peygamberî
Çetr-ber-efrâste-i serverî
- 120 Çâre-ger-i derd-i dil-i hastegân
Sâye-ber-endâz-ı ser-i ümmetân
- 121 Kâfile-sâlâr-ı tarîk-i hüda
Aḫmed-i muhtâr-ı ḫabîb-i Hudâ
- 122 Hâtm-i rusül hüsrev-i evreng-i dîn
Bâ‘ iş-i icâd-ı zamân u zemîn
- 123 ‘Arş-mekân dâver-i levlâk-câh
Şâh-ı rusül-ḫayl ü nübüvvet-penâh
- 124 Gevher-i pâk-i şadef-i kâ’inât
Zîb-dih-i çâr-sû-yı şeş-cihât
- 125 Bâ‘ iş-i gufrân-ı ḫaṭâ-pişegân
Çâre-ger-i mağfîret-endişegân
- 126 Şâfi‘-i yektâ-yı zünûb-ı ‘ibâd
Bedreḳa-i ‘âlem-i rüşd ü sedâd

- 127 Melce-i ebrâr u penâh-ı rusül
Server-i serdâr-ı sipâh-ı rusül
- 128 Mihr-i cihân-tâb-ı sipihr-i kerem
Mâh-ı ziyâ-güster-i burc-ı hikem
- 129 Velvele-endâhte-i nüh-sipihr
Şukka-tırâz-ı ‘alem-i mâh u mihr
- 130 Küngüre-efrâhte-i kaşr-ı dîn
Gulğule-endâz-ı zamân u zemîn
- 131 Hân-ı kerem-güster-i halk-ı cihân
Süfre-güşâ-yı ni‘am-ı bî-kerân
- 132 Mertebe-bağşende-i arz u felek
‘Ukde-güşâyende-i ins ü melek
- 133 Şem‘-i fûrûzende-i mihrâb-ı râz
Kıble-nümâyende-i ehl-i niyâz
- 134 Dâd-ger ü nâm-ver ü nâm-dâr
Pâdişeh-i ‘âdil ü ‘âlî-tebâr
- 135 Neyyir-i eflâk-ı nübüvvet-fürûz
Lem‘a-i dîn bârika-i küfr-sûz
- 136 Şukka-firâz-ı ‘alem-i burc-ı dîn
Fevc-tırâz-ı reh-i dîn-i mübîn
- 137 Dürr-i girân-mâye-i deryâ-yı cûd
Gevher-i zî-kıymet-i genc-i vücûd
- 138 Fağr-i cihân mefhar-ı kevn ü mekân
Hatm-i rusül hâtem-i peygamberân
- 139 Fâtiha-i muşhaf-ı şer‘-i mübîn
Hâdi-i dîn hâtime-i mürselîn
- 140 Seyyid-i kevneyn imâm-ı sübül
Gevher-i tâc-ı ser-i hayl-i rusül
- 141 Hâce-i dâna-yı ledünnî-sebağ
Mağhar-ı envâr-ı tecellâ-yı Hağ
- 142 Şâh-süvâr-ı reh-i şıdk u şafâ
Şadr-nişîn-i harem-i iştifâ

- 143 Şâhib-i mi' râc şeh-i taht u tâc
Hâzık-ı yektâ-yı şefâ' at- ' ilâc
- 144 Pâdişeh-i dehr u felek-bâr-gâh
Hüsrev-i kevneyn-i melâ'ik-sipâh
- 145 Âyine-i kudret ü manzûr-ı Hâk
Şa' şa' a-i nâşiye-i nûr-ı Hâk
- 146 Melce-i her şâh u gedâ dergehi
Kehf-i emân-ı zu'afâ dergehi
- 147 Hayl-i melek 'aşk ile bî-hûsıdır
Rûhü'l-emîn gâşiye-ber-dûsıdır
- 148 Cevher-i kül bende-i hâk-i deri
İns ü perî cân ile fermân-beri
- 149 Câddesi refref ü 'arş-ı berîn
Tûde-i râhı felek-i heftümîn
- 150 Ey sebeb-i hilkat-i kevn ü mekân
Yolına kurbân ola cân u cihân
- 151 Bakma benim cürmüme 'işyânıma
'Arz ideyim hâlimi sultânıma
- 152 Ben de Nazîmin gibi nâ-çârıñım
Ma' şiyet-âlûd-ı güneş-kârıñım
- 153 Eyle düşen her ne ise şânıña
Kaldı işim luţfuña ihşânıña
- 154 Kâm-ı dilim sen de dirîğ eyleme
Luţfuñı benden de dirîğ eyleme
- 155 Eyle şefâ' at baña ey şâh-ı dîn
Hem-rehim îmân ola rûz-ı pesîn
- 156 Rûh-ı pür-envârına her şubh u şâm
Ola taḥiyyât u şalât u selâm

Medîha-sencî-i Ebû-Bekrî's-Şiddîk Raḍiye Anhu'r-Rab ve Hüve Ni'me'r-
Refik¹⁹⁶

- 157 Gel yine ey hâme-i mergûle-kâr
Kıl nağam-ı menkabet-i çâr-yâr

¹⁹⁶ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 158 Hem-dem olup zezeme-i bülbüle
Gülşen-i âfâka düşer gülgüle
- 159 Midhat-i Şiddîk'ı edâ eyle gel
Ravza-i vaşında nevâ eyle gel
- 160 Hâzret-i Şiddîk-ı şadâkat-serîr
Ya' ni Ebû Bekr-i münevver-zamîr
- 161 Şem' -i fûrûzân-ı şebistân-ı şıdk
Bedreka-i bâdiye-pûyân-ı şıdk
- 162 Mihr-i celî pertev-i burc-ı vefâ
Gevher-i gencîne-i şıdk u şafâ
- 163 Baħr-i 'aâ kuzüm-i luḫf u kerem
Kân-ı seħâ ma' den-i cûd u ni' am
- 164 Mihr-i cihân-tâb-ı şabâħ-ı sa' id
Mâh-ı şeb-ârâ-yı sipihr-i ümîd
- 165 'Ârif-i rûşen-dil ü ferħunde-zât
Fâzıl-ı dâna-yı ħuceste-şifât
- 166 Seyyid-i kevneyne olup yâr-ı ġâr
Ḳulluġın itdi o şeħiñ iħtiyâr
- Sitâyiş-ger-i 'Ömer İbnü'l-Ḥaḫḫâb Rağiye 'Anhu Rabbü'l-Vehhâb¹⁹⁷**
- 167 Biri de şâhen-şeh-i 'âlî-güher
Bâr-geh-ârâ-yı 'adâlet 'Ömer
- 168 Bedreka-i menzil-i şıdk u sedâd
Ḥâce-i ser-ķâfile-i 'adl u dâd
- 169 Hâkim-i seccâde-i şer' -i mübîn
Şafħa-ḫrâzende-i aħkâm-ı dîn
- 170 Hâdim-i dergâh-ı ħabîb-i Ḥudâ
Maħrem-i bezm-i ħarem-i Muştafa
- 171 Gevher-i genc-i hüner ü ma' rifet
Lü'lü' -i şeh-vâr-ı yem-i ma' delet
- 172 'Adl ile 'irfân ile meşhûr idi
Gün gibi ser-tâ-be-ķadem nûr idi

¹⁹⁷ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 173 Maḥrem idüp bezmine anı Resûl
Ḥıdmetini cân ile kıldı qabûl
- 174 Biri daḡi câmi‘-i vaḡy-i ‘alîm
Ḥâzret-i ‘Osmân-ı şehîd ü ḡalîm
- 175 Fâzıl-ı deryâ-dil ü ‘âlî-güher
Ḥüsrev-i şâḡib-nazar u nâm-ver
- 176 Gevher-i gencîne-i ḡilm ü ḡayâ
Dürr-i girân-mâye-i baḡr-i şafâ
- 177 Server-i evreng-tırâz-ı kerem
Eşref-i âdem melekıyyü’s-şiyem
- 178 ‘Ârif-i dâna-yı kerâmet-mesîr
Ḥusrev-i yektâ-yı velâyet-serîr
- 179 Luḡf ile olduḡça tekellüm-nişâr
İns ü melek olur idi şerm-sâr
- 180 Olsa nola ol şeh-i ‘âlî-maḡâm
Ḥıdmet-i peygamber ile şâd-kâm

Vaşf-ı Ḥâzret-i Şîr-i Merdân Kerremallâhu Vechehu Rabbü'd-Deyyân¹⁹⁸

- 181 Birisi dâmâd-ı şeh-i enbiyâ
Şîr-i Ḥudâ ya‘ni ‘Alî Murtaza
- 182 Şâḡib-i gencîne-i ‘irfân u ḡilm
Ḥâcib-i yektâ-yı der-i şeh-r-i ‘ilm
- 183 Server-i dîn pâdişeh-i nâm-dâr
Ḥaydar-ı ḡaşm-efgen-i Düldül-süvâr
- 184 Şîr-i ḡazâ şaf-der-i a‘dâ-yı dîn
Şâf-şiken-i düşmen-i dîn-i mübîn
- 185 Mest-i şarâb-ı ḡadeḡ-i vâridât
Sâḡi-i kevşer şeh-i ferḡunde-zât
- 186 Sînesi baḡr-i kerem u ‘âḡıfet
Ḳalbi künüz-ı gevher-i merḡamet
- 187 Oldı o sultân kerâmet-penâḡ
Ḥâdim-i dergâḡ-ı resûl-i ilâḡ

¹⁹⁸ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

Tavşîf-i Reyhâneyn-i Bâg-ı Cinân Rağiye ‘Anhumâ Rabbü'l-Mennân¹⁹⁹

- 188 İki gül-i gülbün-i bâg-ı sa‘îd
Biri Hasan biri Hüseyin-i şehîd
- 189 Birine hayyât-ı kazâ bî-direng
Kesmiş idi câme-i sebzîn-reng
- 190 Tûtî-i Firdevs idi o hayr-i nâs
Olsa nola giydigi sebzîn libâs
- 191 Sebz-kabâ gonca-i cennet Hasan
Serv-i çemen-zâr-ı siyâdet Hasan
- 192 Birisiniñ mâderi çarlı-ı kühen
Biçmiş idi cismine gül pîrehen
- 193 Ma‘rekede cevşeni pür-hûn idi
Gonca gibi giydigi gül-gûn idi
- 194 Sürh-ı kabâ pâdişeh-i Kerbelâ
Ya‘ni Hüseyin ibn-i ‘Alî Murtażâ

Tahiyat-güzârî-i Aşhâb-ı Güzîn Rıdvânullâhi Te‘âlâ ‘Aleyhim Ecma‘în²⁰⁰

- 195 Zümre-i aşhâb-ı Resûl-i enâm
Oldılar ol hüsrev-i dîne gulâm
- 196 Mażhar olup luţfına ihsânına
Tâbi‘ olup emrine fermânına
- 197 Devlet-i dâreyn ile şâd oldılar
Vâşıl-ı maşşûd-ı murâd oldılar
- 198 Her biri bir mâh-ı sipîhr-i himem
Her biri bir neyyir-i burc-ı kerem
- 199 Her biri bir gevher-i kân-ı vücûd
Her biri pâkîze-dür-i baħr-i cûd
- 200 Ol şeh-i kevneyne idüp intisâb
Oldılar ol devlet ile kâm-yâb
- 201 Ola selâm ol şehiñ aşhâbına
Âline evlâdına ensâbına

¹⁹⁹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.²⁰⁰ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

alemiyye-i Ra' nâ Berây-ı İmlâ-yı Na' t-ı Şâh-ı Her Dü-serâ²⁰¹

- 202 Gel yine ey hâme-i mu' ciz-beyân
Gülşen-i i' câza olup nâv-dân
- 203 Ravza-i endîşede güller bitür
Bâg-ı taħayyülde şanavber bitür
- 204 Dik çemen-i nazma nihâl-i hikem
Ur yine gülzâr-ı beyâna kalem
- 205 Gel yine ey hâme-i câdû-firîb
Bâgçe-i siħre olup ' andelib
- 206 Şal felege şavt-ı nefir-i kemâl
Nağmeñi kıl gevher-i gûş-ı hilâl
- 207 Zemzemeñi gül gibi itdikçe gûş
Gonca gibi çâk ola ceyb-i sürûş
- 208 Gel yine ey hâme-i siħr-âferîn
Nâdire-perdâz-ı belâgat-zemîn
- 209 Vahtidir ey edhem-i müşgîn licâm
' Arşa-i endîşede eyle hırâm
- 210 Vâdi-i ma' nâyı idüp zîr-i pây
Eyle beyâna kâdemiñ bûse-cây
- 211 Gel yine ey hâme-i i' câz-ı fen
Tûti-i hoş-lehce-i bâg-ı sühân
- 212 Bûlbûl-i destân-zen-i bustân-ı feyz
Zemzeme-perdâz-ı gülistân-ı feyz
- 213 Esb-i sebük-ceyş-i çâpük-' inân
Lerze-ber-endâz-ı basîť-i beyân
- 214 Edhem-i şeb-dîz-i mu' anber kutâs
Raħş-ı sebük-hîz-i fezâ-yı sipâs
- 215 Sâki-i nâzende-i bezm-i sühân
Râyet-i zîbende-i rezm-i sühân
- 216 Bûlbûl-i gûyende-i naħl-ı maķâl
Murğ-ı serâyende-i bâg-ı kemâl

---

²⁰¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 217 Mâhî-i deryâ-yı muhîtt-i hüner
Gavta-ğor-ı baħr-i belâgat-güher
- 218 Lûle-i ser-çeşme-i feyz-i ilâh
Cedvel-i gül-zâr-ı ma'ânî-giyâh
- 219 Gülbün-i bâğ-ı hüner-i şâ'irî
Sünbül-i tarf-ı küleh-i sâhirî
- 220 Münşi-i dîvân-ı belâgat-serâ
Nâzım-ı manzûme-i hüsn-i edâ
- 221 Mûnis-i bezm-i tarab-ı ğam-güsil
Murğ-ı kef âmûhte-i ehl-i dil
- 222 Perde-nüvâzende-i kanûn-ı zevk
Muṭrib-i şâdî-neĝam-ı bezm-i şevk
- 223 Şem'-i celî pertev-i bezm-i neşât
Nûr-ı sirâc-ı ħarem-i inbisât
- 224 Serv-i çemân-ı çemen-i meşnevî
Naħl-i revân-ı ħarem-i ma'nevî
- 225 Fevc-ıtrâzende-i şaff-ı sûtûr
Râyet-i nâzende-i burc-ı şu'ûr
- 226 Mükhüle-i dîde-i ehl-i beyân
Sürme-keş-i çeşm-i süħan-perverân
- 227 Zemzeme-güster ney-i âteş- nefes
Naĝme-güzârende-i ğuş-ı heves
- 228 Nâm-zed-i duħter-i ma' nâ-tütük
Şa'şâ'-ı mihr-i belâgat-ufuk
- 229 Bülbül-i destân-zen-i ma' nâ-çemen
Tûti-i mu'ciz-dem ü şîrin-süħan
- 230 Çüb-süvâr-ı büt-i tıfl-ı edâ
Mâ'ni resen-bâzına çûpîn-i pâ
- 231 Bîkr-i ħarîm-i süħana sürme-dân
Şâhid-i ma' nâya benân-ı beyân
- 232 Sâlik-i râh-ı hünere reh-nümâ
Mürşid-i endîşeye lâyıķ 'aşâ

- 233 Fâhte-i serv-i ser-efrâz-ı nazm
Murg-ı niyâz-ı çemen-i nâz-ı nazm
- 234 Nazm degil gevher-i genc-i ‘ azîm
Hâme degil ejder-i çûb-ı kelîm
- 235 Nazm degil hûşe-i kişt-i sühân
Hâme degil nahl-ı bihişt-i sühân
- 236 Gel yürüt ey hâme-i müşgîn-raşam
Dem-be-dem engüşt-i beyâna kalem
- 237 Ey çemen-i feyzde nahl-i bülend
Gülşen-i ma‘ nîde gel ol nahl-bend
- 238 Eyle gel ey Hızr-ı tarîk-i beyân
Kâ‘ ide-i âb-ı hayâtı beyân
- 239 Ol yine mîzâb-ı çemen-zâr-ı na‘ t
Cûş u hurûş eylesün enhâr-ı na‘ t
- 240 Kûlzüm-i na‘ t ile olup âşinâ
Gavta-zenân durma serin eyle pâ
- 241 Na‘ t-ı şeh-i kevn ile âğâze kıl
Kubbe-i eflâkı pür-âvâze kıl
- 242 Zemzemeñi gûş idelim gül gibi
Eyle terennüm yine bülbül gibi

2 İzhâr-ı Vecd ü Hâl Der-Beyân-ı Mi‘ râc-ı Peygamber Mu‘ cize-i İştimâl²⁰²
(T: 7b, H: 7b, R: 7b, A: 6a)

(Mef‘ ülü Mefâ‘ ilün Fe‘ ülün)

- 1 Bir şeb ki ‘ izâr-ı şâhid-i hûr
Zülf-i siyeh ile oldı mestûr
- 2 Virmişdi o şebde dest-i kudret
Ruhsâr-ı ‘ arûs-ı dehre zînet
- 3 Ol şebde nücüm olup hüveydâ
Dîbâ-yı siyâh geydi gûyâ
- 4 Meclis kurlup felekde nâ-gâh
Gerdişde idi piyâle-i mâh

²⁰² Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 5 Hem câm idi mâh o bezme hem def
Nâhîd idi anda çeng-der-kef
- 6 Mestâne idüp terâne-i nerm
Bezm ehlini eylemişdi ser-germ
- 7 Bir çetr-i siyeh kurup bu devrân
Zer mîh idi hep nücûm-ı rahşân
- 8 Almışdı olup zamâneden kâm
Tecdîd-i berât-ı manşıb-ı şâm
- 9 Olmuşdı hilâl şekl-i tuğrâ
Encüm aña rîg idi ser-â-pâ
- 10 Şem^c -i mehi itmege fûrûzân
Kibrîtini itdi çarh sûzân
- 11 Âteş-zene-i hilâl der-çeng
Encümle şafağ şerâre-i seng
- 12 Yer yer felek üzre necm-i pür-tâb²⁰³
Bir tâs-ı nigûnda nağş-ı sîm-âb
- 13 Kaşr-ı felege hilâl-i garrâ
Sîmîn^c alem olmuş idi gûyâ
- 14 Nağkâş-ı kazâ virüp ser-â-ser
Encüm ile tâk-ı çarha zîver
- 15 Sultân-ı serîr-i hıtta-i reng
Oldı yine zîb-bağş-ı evreng
- 16 Döndi meh-i nev kemâna ol şeb
Toz olmuş idi nücûm aña hep
- 17 Ferhunde zehî şeb-i ferağ-zâ
Şan nûr-ı siyâh idi ser-â-pâ
- 18 Ol şebde meger cenâb-ı hazret
Ol hüsrev-i kişver-i şefâ^c at
- 19 Ol şebde o pâdişâh-ı ekrem
Ol bâ^c iş-i hilkat-ı dü-^c âlem

---

²⁰³ yer yer, H: bir bir

- 20 Ol taht-nişîn-i mülk-i sermed
Ya' ni şeh-i enbiyâ Muḥammed
- 21 Ol şebde aña ziyâfet oldu
Mi' râc-ı şerîfe da' vet oldu
- 22 İtmişdi o şeb be-kâmranî
Teşrif-i sarây-ı Ümmühânî
- 23 Geldi o maḥalde peyk-i Mevlâ
Destinde Burâk-ı 'arş-peymâ
- 24 Pâkîze-ḥırâm u ' anberîn-süm
Şîrîn-ḥarekât u sünbülîn-düm
- 25 Pâyin nola çarḥ iderse taḫbîl
Meftûn-şüde-i ḥırâmı Cibrîl
- 26 Aḥsente zehî Burâk-ı ra' nâ
Kim peyk-i Ḥudâ'ya ola hem-pâ
- 27 Devletle süvâr olup Burâk'a
Şad-velvele şaldı nüh-revâḫa
- 28 Hem-râhı ile o şâh-ı 'âdil
Bir laḫzada Ḳuds'e oldu vâşıl
- 29 Teşrifî ile idüp o sultân
Ervâḫ-ı peyem-berânı şâdân
- 30 Şad-şevḫ ile oldılar cemâ'at
Ol kıble-i dîn idüp iḫâmet
- 31 Bindi yine ol Burâk'a bî-bâk
Ol şâh-ı serîr-i mâ' arefnâk
- 32 Mi' râc-ı şerîfe niyyet itdi
Tâ-sûy-ı Ḥaḫ'a 'azîmet itdi
- 33 Başdı ḫademin sipihre evvel
'Arz eyledi mâh-ı bedr meş' al
- 34 İtdi o semend-i şûḫa devrân
Mâh-ı nev-i sîm-na' l-i raḫşân
- 35 Taḫdı o şeh-i serîr-i iclâl
Şan sâk-ı Burâk'a sîm-ḫalḫâl

- 36 Encüm şanma sipihr-i mînâ
Hoy-gerde-i şerm idi ser-â-pâ
- 37 Bir demde yine o raşş-ı çâlâk
Çarh-ı düvüme irişdi bî-bâk
- 38 Aldı ele hâmesin ‘uâtârid
Zeyn eyledi nâmesin ‘uâtârid
- 39 Pür-şevk u ferah bi-emr-i taqdîr
Mi‘râc-ı şerîfin itdi tahtîr
- 40 Şundı o şehen-şeh-i ferîde
Şad-‘özü ile bir güzel kaşîde
- 41 Virdi o hıdvî-i pâk-gevher
Çarh-ı siyüme şeref ser-â-ser
- 42 Sâzende-i bezm-gâh-ı eflâk
İtdi defini hicâbdan çâk
- 43 Evtârını eyledi şikeste
Gûyâ ki alındı cân-ı haste
- 44 Ham-geşte olup o sâz çün yâ
Şerm ile rukû‘a vardı gûyâ
- 45 İtdi o Burâk-ı sünbülîn-düm
‘Azm-i taraf-ı sipihr-i çârüm
- 46 Pâyına düşüp Burâk'ın ol ân
‘Arz eyledi kurş-ı mihr-i devrân
- 47 Ol çeşm-i çerâğ-ı âferîniş
İtdi anı da Mesîh'e bahşiş
- 48 Bir gül idi âfitâb-ı pür-tâb
Feyz-i keremiyle oldu sır-âb
- 49 Ol germ-‘inân o pâdişâhın
Pencüm felek itdi cilve-gâhın
- 50 Pişinde gelüp bi-fart-ı ikrâm
Yer öpdî teber-be-düş Behrâm
- 51 Ol pâdişeh-i sipâh-ı ahrâr
İtdi felege anı silah-dâr

- 52   Hânçer-be-miyân u dil ferah-nâk
Oldı reh-i hüdmetinde çâlâk
- 53   Sûk-i şeşüme idüp ‘azîmet
Kırdı ser-i müşterîye devlet
- 54   Biñ cân ile olmış idi her bâr
Kâlâ-yı kudûmına harîdâr
- 55   Teşrîfine itdi bezl varın
Hâk-i rehi kıldı cân-ı zârın
- 56   Envâr-ı ruhlıya kalbi doldı
Biñ cân ile müşterîsi oldı
- 57   Oldı o sebük-rev-i yegâne
Cevlân-geh-i heftüme revâne
- 58   Bahtı zühâlin olup güşâde
Oldı kademinde ser-nihâde
- 59   ‘Arz itdi o şeh-süvâra devrân
Şan bir Hâbeşî gulâmı ol ân
- 60   Ol pâdişeh-i serîr-i levlâk
İtdi anı päs-bân-ı eflâk
- 61   Kıldı o Hâbib-i Rabb-i ‘izzet
Menzil-geh-i Sidre'ye ‘azîmet
- 62   Bâlâya revân olup o sultân
Cibrîl de kıaldı zâr u giryân
- 63   Bûs itdi rikâb-ı pâdişâhı
‘Arş oldı fezâ-yı cilve-gâhı
- 64   Ol şâh ile olmağa müşerref
Hâsret-keş idi tamâm Refref
- 65   Pâ-bûsı ile olup şeref-yâb
Ber-sîne nihâde dest-i âdâb
- 66   Tayy eyledi ol mekânı mesrûr
Tâ oldı maqâmı ‘âlem-i nûr
- 67   Geçdi anı da o şâh-ı kevneyn
Menzil-gehi oldı kâbe kıavseyn

- 68 Sîrâb-ı zülâl-i ‘ ayn-ı vuşlat
Gül-çîn-i riyâz-ı kurb-ı ‘ izzet
- 69 Cân maħrem-i bâr-gâh-ı Mevlâ
Dil ġarķa-i lücce-i tecellâ
- 70 Vâşıl-ı baħr-i serâ-yı ma‘ bûd
Ĥâşıl heme-i murâd u maķşûd²⁰⁴
- 71 Ey maħrem-i râz-ı kurb-ı ‘ izzet
Vey hem-dem-i bezm-gâh-ı vaħdet
- 72 Ey nâsıĥ-ı dîn-i ‘ İseviyye
Mensûĥ-kön-i ‘ ale's-seviyye
- 73 Sen ‘ ârif-i nükte-i kıdemsin
Sen vâķıf-ı sırr-ı her ĥikemsin
- 74 Müştâķ-ı cemâl-i pâkinim ben
Biñ cân ile dil-helâkinim ben
- 75 Luţf eyle ķuluñ Nazîm-i zâra
Şad-dâġ-be-dil o bî-ķarâra
- 76 Dil murġı esîr-i ‘ aşķıñ olsun
Cân ġabla-i tîr-i ‘ aşķıñ olsun
- 77 Gül-çîn-i riyâz-ı ‘ âţıfet ķıl
Mesrûr-ı nigâh-ı merĥamet ķıl
- 78 Redd itme ķapuñdan ol faķîri
Üftâdedir eyle dest-ġiri
- 79 Luţf eyle ķoma ġarîb u tenhâ
Âzürde-dilim be-ĥaķķ-ı Mevlâ
- 80 Ey şâfi‘ -i ümmetân şefâ‘ at
Yolında fedâ revân-ı ümmet
- 81 Ey ġab‘ -ı süĥan-tırâz-ı pür-cüş
Besdir besdir ĥamûş ĥâmûş²⁰⁵

²⁰⁴ Ĥâşıl, H, R: Taĥşil

²⁰⁵ Burada sekt-i melîĥ yapılmıştır. Sadece Meġ‘ ülü Meġâ‘ ilün Fe‘ ülün için geçerli olan Meġ‘ ülün Fâ‘ ilün Fe‘ ülün deġişimi gerçekleşmiştir.

3 Hamd-i Bârî 'Azze İsmuhu ve Te'âlâ Şânuhu²⁰⁶
(T: 20b, H: 21a, R: 20b)

(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Hamd-i bî-had sipâs-ı bî-gâye
Mâlikül-mülk Hâk Te'âlâya
- 2 Ki odur bî-'adil ü bî-hemtâ
Râzıku'l-halk hâliku'l-eşyâ
- 3 Kâm-bağış-ı cemî' -i mevcûdât
Dâ'imü'l-luğf kâdiyü'l-hacât
- 4 Mübdi' -i ihtirâ' -ı kün fe-yekûn
Hayy ü Kayyûm u vâhid-i bî-çûn
- 5 Pâdişâh-ı kalem-rev-i ezeli
Dâver-i bârgâh-ı lem-yezeli
- 6 Mesned-efrûz-ı kişver-i dâreyn
'Alem-efrâz-ı 'arşa-i kevneyn
- 7 Çemen-ârâ-yı ravza-i dü-cihân
Çihre-pîrâ-yı nev-bahâr ü hazân
- 8 Vâkıf-ı hâl-i her kemîne vücûd
'Âlimü's-sırr-ı cümle-i mevcûd
- 9 Nağş-pîrâ-yı levh-i arz u felek
Çihre-perdâz-ı cümle ins ü melek
- 10 Erhamü'r-Râhimîn olan sensin
Ekremü'l-ekremîn olan sensin
- 11 Hâzret-i zü'l-celâli ve'l-ikrâm
Vâhib-i halk-ı kâm-bağış-ı enâm
- 12 Ey Ğafûr u Raḥîm olan Allâh
Vey Cevâd u Kerîm olan Allâh
- 13 Bizi mülk-i ğmâya kıl mâlik
İnneke kâdirun 'alâ zâlik
- 14 Yâ ilâhî be-ḥağğ-ı çâr-kitâb
Be-zuhûr-ı resûl-i 'arş-cenâb

²⁰⁶ Başlık, L nüshasından alınmıştır.

15 Be-revân-ı çehâr-yâr-ı Resûl
Be-Hüseyn ü Hasen be-âl-i Betûl

16 Bize luţfuñdan eyle fetħü'l-bâb
Kerem it yâ müfettiħa'l-ebvâb

4 Berây-ı Gerdûne²⁰⁷

(T: 195b, H: 137a, R: 184a, A: 158b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Bârekallâh zehî gerdûne
Lerze virdi revîşi gerdûna
- 2 Döndi gerdûna bu gerdûne meger
İki âyînesidir şems ü kamer
- 3 Seyr iden iki kanâdın gûyâ
Zann ider şehperin açmış 'anķâ
- 4 Sürħ-pûş olsa şorarlar el-ħaķ
Çarħ-ı gerdün ile mânend-i şafaķ
- 5 Gün gibi anda vücûd-ı sultân
Oldı gerdün ile mihr-i raħşân
- 6 İtdi ol şâh-ı sa' âdet me'nûs
Gûyiyâ taħt-ı Süleymân'a cülûs
- 7 Olsa şâyeste bu gerdûne Nazîm
Târem-i çarħ gibi mişli 'adim

5 'Arz-ı Hâl Berây-ı İstid' â-yı Akçe²⁰⁸

(T: 195b, H: 137a, R: 184a, A: 157b)

(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Ey kerîmü's-şiyem veliyy-i ni' am
Vey 'aziz ü mükerrerrem-i 'âlem
- 2 Mekrûmet-kâr ü 'âţîfet-pîşe
Ĥayr-ı maħz u şevâb-endîşe
- 3 Bânî-i beyt-i kalb-i dervîşân
Merhem-i zaħm-ı cân u dil-rîşân
- 4 Câh u iķbâl ile müsellemsin
Ĥadr ü iclâl ile mükerrermsin

²⁰⁷ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

²⁰⁸ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 5   ‘Arz-ı hâl-i Nazîm'e eyle nigâh
Ki nîgeh-dâr ola şaîna Allâh
- 6   Oğuyup hâcetin revâ eyle
Luţfuña cûduña sezâ eyle
- 7   On yedi aqçe kâdir-i zü'l-men
Baña luţf eyledi müşâhereden
- 8   Yedi on olsa baña yetmiş olur
Himmetim yetmişe yetişmiş olur
- 9   Kıl terakķî vazîfeme ihsân
İdeler gûş idenler istihsân
- 10   Ramazân ayı ol meh-i firûz
Ya yigirmi toköz olur ya otuz
- 11   Eyle luţf it be-ħağķ-ı mâh-ı şiyâm
On yedi aqçemi otuzla tamâm
- 12   Devlet ü ‘izzet ile Rabb-i Mecîd
Şebiîni kâdr ide rûzuñı ‘îd
- 13   Bî-riyâ bî-ħilâf ü bî-kîne
‘Abd-i kemter Nazîm-i dirîne

6 Berây-ı Devât²⁰⁹

(T: 196a, H: 137b, R: 184b, A: 158b)

(Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1   Bârekallâh zehî devât-ı güzîn
Seyr iden tarhımı ider taşsîn
- 2   Bu kalem-dâni eyleyen îcâd
Virdi zerrîn devât mihr-i kesâd
- 3   Görse nağş-ı kitâbesin Mânî
Ola evvel nazarda hayrânı
- 4   İtse gerdûn şihâbı hâme-mişâl
Eger olsa kalem-terâş hilâl
- 5   Mihri zer hoşķa eylese devrân
Bu kalem-dâna olmaya şâyân

²⁰⁹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 6 Vaz' iden hâme-i güher-bârîñ
İde dürr-i Nazîm güftârın
- 7 Münâcât-ı Diğer Li-Cenâb-ı Rabb-i Ekber²¹⁰
(T: 196a, H: 137b, R: 184b, A: 9a)
(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ulün)
- 1 Leke'l-hamd ey simât-ı cûd-güster
Cenâb-ı Kibriyâ Allâhu ekber
- 2 Leke'-ş-şükr ey mühim-sâz-ı halâyık
Kefil-i muṭlaḳ u ma' bûd u hâlîḳ
- 3 Münezzeh zâtı bî-çûnuñ mekândan
Müberrâ her kıyâs u her gümândan
- 4 Ezel âgâz-ı mülk-i lâ-yezâlîñ
İder ser-ḥadd-i iḳlîm-i celâlîñ
- 5 Nola izhâr-ı ' acz itsem dem-â-dem
Zebânım midḥatiñde lâl ü ebkem
- 6 Nedir sermâyesi bir kaṭre âbîñ
Yine cânâ cenâbıñdır cenâbıñ
- 7 Melek ser-geşte-i evşâf-ı zâtîñ
Beşer âşüfte-i şerḥ-i şîfâtîñ
- 8 ' Aṭâ-baḫşâ ḫaṭâ-pûşâ İlâhâ
Kerîmâ bî-niyâzâ pâdişâhâ
- 9 İlâhî sen ganîsin biz fakîriz
İlâhî sen tüvânâ biz ḫaḳîriz
- 10 İlâhî sen ' azîz ü biz zelifiz
İlâhî sen ḫakîm ü biz ' aliliz
- 11 İlâhî çâre-sâz ol dil-figâriz
İlâhî fazlıña ümmîd-vâriz
- 12 Güneh-kârız fesâd u zulumüz çok
Kerem kıl senden özge kimsemiz yok
- 13 Muḫammed ümmetin ḫâr itme yâ Rab
Zebûn-ı ḫayl-i küffâr itme yâ Rab

²¹⁰ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 14 Şeh-i İslâm'ı yâ Rab kıl muzaffer
Ola a' dâsı maḫhûr u müdemmer
- 15 İlâhî baḫr ü berde dest-gîr ol
Ġuzât-ı dîn-i İslâm'a zahîr ol
- 16 İdüp feth ü zafer imdâd imdâd
'Adû-yı ḫâk-sârı eyle berbâd
- 17 Livâ-yı ḫaşm-ı dûnı vâz-gûn it
Perîşân leşkerin baḫtın nigûn it
- 18 'Adûyı eyle ḫahrîfla ciger-ḫûn
Seniñdir ġayret ey ḫahhâr-ı bî-çûn
- 19 İlâhî kuvvet ü kudret seniñdir
Esirge merḫamet şefḫat seniñdir
- 20 Ḳabûl eyle du'âmız şefḫatiñden
Bizi redd itme bâb-ı merḫametiñden
- 21 İlâhî ḫâḫiyü'l-ḫâcât sensin
'Aḫyye-baḫş-ı mevcûdât sensin
- 22 Ne idem neyleyem ne eyledim ben
İden sen eyleyen sen itdüren sen
- 23 Çü sensin sâtir-i her 'ayb yâ Rab
Bizim de 'aybımız ḫıl ġayb yâ Rab
- 24 İlâhî ben sezâ-yı her cezâyım
İlâhî her cezâyâ ben sezâyım
- 25 Olup ser-mest-i şahbâ-yı ma'âşî
İlâhî tevbe oldum saña 'âşî
- 26 İşim dâ'im ḫaḫâ estaġfirullâh
Ḫaḫâma dâ'imâ estaġfirullâh
- 27 Baġışla itdigim cürmi günâhı
Ḫaḫâ benden 'aḫâ senden İlâhî
- 28 İlâhî nûr-ı zâtıñ ḫürmeti-çün
Münezzeh her şıfâḫın ḫürmeti-çün
- 29 Cemâl-i bâ-kemâliñ ḫaḫḫı yâ Rab
Sûzân-ı nevâliñ ḫaḫḫı yâ Rab

- 30 Saña qurbı için rûhü'l-emîniñ
Cemî' -i enbiyâ vü mürselîniñ
- 31 Yüzi şuyına ervâh-ı kirâmıñ
Feleklerde sürûşân-ı ' izâmıñ
- 32 Be-ھاqq-ı rütbe-i sultân-ı kevineyn
Be-ھاqq-ı ' arş u kürs ü kâbe qavseyn
- 33 Be-âyât ü süver tefsîr ü Qur'ân
Be-Tevrât ü Zebûr İncîl ü Furqân
- 34 Be-rûh-ı çâr-yâr-i falh-ı ' âlem
Ebû Bekr ü ' Ömer ' Osmân ' Alî hem
- 35 Be-nûr-ı dîde-i Zehrâ vü Haydar
Hasan ile Hüseyin iki birâder
- 36 Be-şahb u âl ü evlâd-ı Muhammed
Be-zevcât-ı harîm-i hâş-ı Ahmed
- 37 Be-feyz-i meclis-i tehlîl ü temcîd
Be-devr-i halka-i tesbîh ü tevhid
- 38 Be-vecd-i hâlet-i şâhib kerâmât
Be-yâ Rab yâ Rab ehl-i münâcât
- 39 Be-te'sîr-i du' â-yı şubh-hîzân
Be-âh u nâle-i şeb-zinde-dârân
- 40 Be-bî-dermânî-i derd-i maħabbet
Be-renc-i hâtır-ı merd-i maħabbet
- 41 Be-hûnîn-giryey-i mestâne-i ' aşq
Be-sûz-ı sine-i pervâne-i ' aşq
- 42 Be-hüzn-i kalb-i meksûr-ı yetîmân
Be-vaqt-i şâm-ı teşvîş-i ğarîbân
- 43 Be-dâğ-ı ıztırâb-ı sine-rîşân
Qoma ben zâr-ı mecrûhı perîşân
- 44 Ğarîb ü bî-kesim sensin ilâhım
Qapuñdan ğayrı yok cây-ı penâhım
- 45 Bilürsiñ hâlimi ey Hayy-i dâna
Saña maħfî degil pinhân ü peydâ

- 46 Meded ey vâkıf-ı peydâ vü pinhân
Zamîrim sen bilürsiñ eyle ihsân
- 47 Nazîm-i nâ-murâdım ber-murâd it
Dil-i maḥzûnımı luṭfuñla şâd it
- 48 Budur senden ümîdim rûz ile şeb
Çapuñdan ğayra muḥtâc itme yâ Rab
- 49 Ola bostân-ı maḥşûd içre gül-çîn
Du'âmı ğuş idüp kim dirse âmîn

8 Berây-ı Kâ'ide-i Naḥv²¹¹

(T: 197b, H: 139a, R: 186a, A: 159b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Ḥamd-i bî-ġâyet ü şükr-i bî-ḥadd
Fazlıña cûduña ey ferd ü aḥad
- 2 Ḥikmet ü kudretiñe irmez 'aql
'Aql ile ma'rifetiñ olmaz naql
- 3 Vaşf u zât-ı şıfatıñda yâ Rab
Bir âlây 'âciz ü ḥayrânız hep
- 4 Rûḥ-ı pâk-i şeh-i kevneyne müdâm
Ola teslîm taḥıyyât ü selâm
- 5 Çâr-yâr ile ola şubḥ u mesâ
Şaḥb u âline dürûd ile şenâ
- 6 Oldılar çarḥ-ı Ḥudâ'da encüm
Raḍıyallâhu te'âlâ 'anhum
- 7 Diñle ey ṭâlib-i 'ilm ü 'irfân
Eyle bu kâ'ideyi vird-i zebân
- 8 Oḳuyup añlayarak ḥarf-be-ḥarf
'İlm-i şarfa ideğör zihniñi şarf
- 9 Nicedir kâ'ide-i 'ilm-i binâ
Saña resm eyleyeyim icmâlâ
- 10 Bil şülâşî-i mücerred evvel
Altı bâb oldu anı añla güzel

²¹¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 11 Hâceler böylece idüp taşhîh
Altısından gelür didi şaḥîḥ
- 12 Hem muzâ' af gelür ey tâlib-i fen
Evvel ü şânî ile râbi' den
- 13 Añla bu resm ile mehmûzü'l-fâ
İdeyim anı daḥi saña edâ
- 14 Evvel ü şânî vü şâlişden hem
Râbi' ü ḥâmis olur anlara zâm
- 15 Geldi bu vech ile mehmûzü'l-^ç ayn
Fehm idüp ^ç ilm ile kıl ḳalbiñi zeyn
- 16 Şânî vü şâliş ü râbi' den bil
Daḥi ḥâmisle olurmuş kâmil
- 17 Hem bu tertîb ile mehmûzü'l-lâm
Ḳanğısından gelür ey merd-i tamâm
- 18 Şânî vü şâliş ile râbi' den
Daḥi ḥâmisden imiş bil anı sen
- 19 Bu mişâl üstüne mu' tellü'l-fâ
Didiler nice gelirmiş üdebâ
- 20 Evvel ü şânî vü şâliş bâ-hem
Aña râbi' ile sâdis munzam
- 21 Ecvefi ol ki taleb itdi bulur
Evvel ü şânî vü râbi' den olur
- 22 Fehm idüp nâḳışın aḥvâlin bil
Sen de noḳşanıñı eyle kâmil
- 23 Evvel ü şânî vü şâlişle hemân
Râbi' vü ḥâmis imiş bî-noḳşân
- 24 Hemzeli olsa leff-i maḳrûn
Bâb-ı râbi' de bulur ehl-i fûnûn
- 25 Hemzesiz lik leff-i maḳrûn
Şânî vü râbi' a oldı merhûn
- 26 Olsa yâ hemze leff-i mefrûḳ
Bâb-ı râbi' de ide ey ma' şûḳ

- 27 Hemzesiz cây-ı leff-i mefrûk
Şânî vü râbî' ü sâdis daği yok
- 28 Hâmd ü minnet ki o Hây-yi zül-men
Feyz-i nuḡ itdi bize luḡından
- 29 Eyleyüp feyz-i ilâhî yârî
Ter-zebân itdi Nazîm-i zârî
- 30 Virdi bu sübhâ-i lûlûya nizâm
Oldı biñ ḡoḡsân üç irince tamâm
- 31 Oḡuyup kim ki ide ḡayr du'â
ḡayr ide 'âḡîbetini Mevlâ

9 (H: 139b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ulün)

- 1 Sipâs-ı bî-kıyâs u ḡamd-i bî-ḡad
Saña ey pâdişâh-ı mülk-i sermed
- 2 Ḳadîm ü Hây ü Bâḡî Dâ'im ü Ḳaḡ
Beḡâ ancak saña maḡşûş muḡlaḡ
- 3 Ne mişliñ var ne mânend ü nazîriñ
Ne mîr ü müsteşâr ü ne vezîriñ
- 4 Deḡânım bî-zebân-ı künh-i zâtîñ
Lisânım 'âciz-i şerḡ-i şıfâtîñ
- 5 Ḳabîbiñ faḡr-i 'âlem ḡürmeti-çün
O maḡbûb-ı mükerrrem ḡürmeti-çün
- 6 Şeb-i İsrâ'da olan ḡâlet için
O şem'-i bezm-gâh-ı rü'yet için
- 7 'Uşâta raḡmı için ol ḡabîbiñ
Devâ-yı 'afvı için ol ḡabîbiñ
- 8 'Uluvv-i ḡadri için çâr-yâriñ
Binâ-yı dîne ol rûkn-i çihârîñ
- 9 İmâmeyniñ cemâli ḡaḡkı yâ Rab
Cemâl-i bâ-kemâli ḡaḡkı yâ Rab
- 10 Yüzi şuyı için âl-i kirâmîñ
Daḡi evlâd u aşḡâb-ı 'izâmîñ

- 11 Nazîm-i ‘âcize luţf it ilâhî
Ki her bir ‘âciziñ sensin penâhı
- 12 Yine bir kâr-ı hayra itdi niyyet
Tamâmında diye bi'l-hayri temmet
- 13 Temennâsın tamâm itdikde hâme
Geze elden ele yâ Rab bu nâme
- 14 Ola bu nâmeniñ mühr-i hıtâmı
Resûlüñ zıkr-i esmâ-yı ‘izâmı
- 15 Hüdâvend-i serîr-i mülk-i sermed
Muhammed Muştafâ Maḥmûd u Aḥmed
- 16 Hâmîd ü hâmid ü kâsım u ‘âkıb
Beyân ü hüccet ü burhân u şâhib
- 17 Sirâc oldur münîr oldur beşîr ol
Mübeşşir münzir oldur hem nezîr ol
- 18 Hâlıl ü hem habîb ü hem tabîb ol
Ḳarîb ü hem münîb ü hem haţîb ol
- 19 Şafâ Tâ-hâ vü Yâsîn murtezâ hem
Müzekkâ vü mu‘allâ müctebâ hem
- 20 Nebiyy ü mürsel ü mehdî vü hâşır
Şehîd ü şâhid ü muhtâr u nâşır
- 21 Raķîb ü âmir ü nâhî vü ‘âlim
Muḥallil mâḥî vü dâ‘î muḥarrim
- 22 Zâhîr ü ‘âdil ü hâdf vü hâtim
Cevâd ü hem ğanî fettâḥ ü ḳâ’im
- 23 ‘Azîz oldur ra’ûf oldur raḥîm ol
Ḥalîm oldur ‘alîm oldur ḥakîm ol
- 24 Mübîn nûr-ı imâm ümmî vü hâfız
Muţî‘ ü muḳteşid mezkûr u vâ’iz
- 25 Mütevassıt ḥaḳ u hem sâbıḳ oldur
Muşaddıḳ mühtedî hem şâdıḳ oldur
- 26 Şabûr u hem şekûr u şâkir oldur
Daḫi müzzemmil ü müddeşşir oldur

- 27 Reşîd ü tâhir oldur hem muṭahhar
Faşîh ü nâṭıḳ oldur hem muṣaffêr
- 28 Müşeffî' şâfi' evvel âḫîr oldur
O bâṭın yine hem zâhir oldur
- 29 Medennî Baṭhî vü Mekkîdir ol şâh
Fedâ cân-ı ümem yolında her gâh
- 30 Kureyşî hem 'Arâbî Hâşimî hem
Şalât ile selâm ola dem-â-dem

10 Dâstân-ı Heçr ü Vişâl

(R: 358a)

(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Ey mu'în ü zahîr olan Allâh
'Âcize dest-gîr olan Allâh
- 2 Sen mu'în ü zahîrim ol yâ Rab
'Âcizim dest-gîrim ol yâ Rab
- 3 Şeref-i hazret-i Muḫammed için
Şahb u evlâd u âl-i Aḫmed için
- 4 O ḫabîbiñ cemâli hürmetine
Saña ḫurb u vişâli hürmetine
- 5 O resûlün çihâr-yârı için
Bezm-i hâşında yâr-ı gârı için
- 6 Ḥasan ile Hüseyin hürmetine
Veled ü vâlideyn hürmetine
- 7 Baña luṭf it murâd u maḫşûdum
Ey Kerîm ü Raḫîm ma' bûdum
- 8 Şâdumân it beni ḫabîbim ile
Ḥastesi olduḡum ṭabîbim ile
- 9 Cânı cânânıma mülâkî kıł
Beni ser-mest anı sâkî kıł
- 10 Nâ'îl eyle vişâl-i Aḫmedime
Serv-i âzâdıma sehî-ḫadime
- 11 Yine bir kez cemâlini göreyim
Yüzümi ḫâk-i pâyine süreyim

- 12 Gelsün âgûş-ı câna cânânım
Yerine ‘avdet eylesün cânım
- 13 Beni böyle garîb ü âvâre
Çomasun fûrkatıyla bîçâre
- 14 Yoldadır çeşm-i hasretim yâ Rab
Çalmadı şabra tâkatim yâ Rab
- 15 Bir zamân ben de bâğ-ı dünyâda
Her taraf geşt iderdim âzâde
- 16 Pây-ı ‘aqlımda yog idi kaydım
Şâhbâzân-ı nâz idi şaydım
- 17 Şubhüm olmuşdı gün gibi tâbân
Şebim eylerdi meh-veşân rahşân
- 18 Hûblar tâlib idi ülfetime
Dilberân râğîb idi şöhetime
- 19 Çande bir gönca olsa bülbül idim
Nâgme-perdâz-ı meclis-i gül idim
- 20 Leb-i dilber şunardı ma‘ cûnum
Hâbbe-i hâl-i rûyı efyûnum
- 21 Germ-bâzâr idim şarâb gibi
Hâne-ber-düş idim habâb gibi
- 22 Dem-be-dem mecma‘ -ı hüner-mendân
Baña olmuşdı mekteb-i ‘irfân
- 23 Hâşılı bî-niyâz idim meşelâ
Nâz-ı dehre iderdim istiğnâ
- 24 Bî-ğam-ı rûzgâr idi nâmım
Kâmrâne geçerci eyyâmım
- 25 Çarç yanımda berg-i terre idi
Gözüme âfitâb zerre idi
- 26 Nazarımda felek degildi kelek
‘Aynıma gelmez idi hür u melek
- 27 Cebel-i Çâf idi hemân kefi has
Baña ‘anâ gelürdi perr-i meges

- 28 Ğamdan olmuşdı cân u dil ‘ârî
Germ idi zevk u şevk bâzârı
- 29 Pür-neşât idi meclis-i şarabım
‘Îd ü kâdr olmuş idi rûz u şebim
- 30 Meskenim bâĝ u râĝ idi evvel
Baña tâĝ üsti bâĝ idi evvel
- 31 Çarĝ-ı kec-rev degildi nâ-hemvâr
Tâli‘im yâver idi baĥtım yâr
- 32 ‘Ays u ‘işretde şâd u ĥurrem iken
Bezm-i ‘âlemdede böyle bî-ĝam iken
- 33 Nâĝehân bir belâya dûş oldum
Yem-i pür-cûş iken ĥamûř oldum
- 34 Dil-i zârı belâya uĝratdım
Ne belâya każâyâ uĝratdım
- 35 şâh-ı ‘aşka dil oldu dest-âvîz
Miĥre ĝuyâ ki zerre-i nâçîz
- 36 Zerrede de ĥaķîr iken dil-i zâr
Taĝlarca henûz ĝuřřası var
- 37 Mülk-i cân u dil oldu pür-teşvîr
Fitne-i ‘aşk itdi şûr-peziir
- 38 Sipeh-i ‘aşka pâymâl oldum
Kevkeb-i mevkibiyle lâl oldum
- 39 Câna kâr itdi derd-i miĥnet-i ‘aşk
Beni dem-beste kıldı heybet-i ‘aşk
- 40 Âĥ ey derd-i ‘aşk-ı ‘âlem-ĝîr
Ki ider şîri ĝürbe ĝürbeyi şîr
- 41 Ğönlüme derd-i ‘aşk maĥremdir
Ğözüme ĥûn-ı eşk hem-demdir
- 42 Der-i dilberde derde düşdi tenim
Düşmenim düşmeye o derde benim
- 43 Bir şeh-i ĥüsne mübtelâ oldum
Derĝeh-i ‘aşkına ĝedâ oldum

- 44 Mîhr-i enver hacil cemâlinden
Mâh şermende rûy-ı âlinden
- 45 Ğam-ı zülfîyle Leylî bir miskîn
Hecr-i la' liyle teşne-leb Şîrîn
- 46 Lebi 'ayniyle çeşme-i hayvân
Bir içim şudur ol şeh-i hûbân
- 47 Deheninde gören o dendânı
Şadefinde güher şanur anı
- 48 Sühânı tercemân-ı rûh-ı revân
Cân bağışlar ne söylese o zebân
- 49 Deheni çeşme-sâr-ı 'âlem-i gayb
Mû-miyânında kıl kadar yok 'ayb
- 50 Zülfî sünbül haçı benefşe-i ter
Lâle-ğad gül-'izâr u nesrîn-ber
- 51 Cebhesi mâh-ı bedr-i şâm-ı ümîd
'Ârızî âfitâb-ı şubh-ı sa'îd
- 52 Zekânı gûyiyâ çeh-i Zemzem
Kisve zülfî cemâli Beyt-i Harem
- 53 Ebruvânı keşîde iki kemân
Nâvek-i çeşmine hedef dil ü cân
- 54 Hâl-i müşgîni hâbбетü's-sevdâ
Gayret-i âhuvân-ı Çîn ü Hıta
- 55 Kef-i destî ile o beş parmağ
Pençe-i âfitâbdır el-hağ
- 56 Qaddi serv-i cinân-ı hüsn ü bahâ
Sâ'idi şâh-ı Sidre vü Tûbâ
- 57 Şem'-i kâfûra nâz ider bedeni
Aña fânûs-ı 'işve pîreheni
- 58 Deyr-i hüsn ü melâhat içre müdâm
Kâfir-i zülfî düşmen-i İslâm
- 59 Pîşesi nâz ü 'işve-endîşe
Hem cefâ-kâr u hem vefâ-pîşe

- 60 Gerçi maḥbûb-ı şûḥ u şengüldür
Âşinâsı hezâr bir güldür
- 61 Çekilür yâr için ğam-ı aġyâr
Ḥârsız gül bulunmaz ey dil-i zâr
- 62 Böyledir rûzgârın aḥvâli
Ki degil nûş nîşden ḥâlî
- 63 Evvel eylerken iltifât baña
Ḥased eylerdi kâ'inât baña
- 64 Girye itsem teraḥḥum eylerdi
Her nigeħde tebessüm eylerdi
- 65 Ḥüsn ile ḥulḳ ile olup meşhûr
Beni itmişdi luṭfına maġrûr
- 66 Bilmiş iken o şûḥ-ı mekkârı
Cânımın cânı 'ömrümün varı
- 67 Rukebâ ḥayf ittifâḳ itmiş
Ḥaberim yoġ iken nifâḳ itmiş
- 68 İçlerinde o demde bir bî-dîn
Yoġ iken beynimizde kibr ile kîn
- 69 Yer içerken anîla şâm u seḫer
Baña dirken peder ben aña püser
- 70 Sebeb oldı firâḳ-ı cânâna
Dil ü cânımda dâġ-ı hicrâna
- 71 O melekden beni ayırdı ḥasûd
Ola iblîs-i ġül-veş merdûd
- 72 'Ömri nâḳış ġamı ziyâd olsun
İki 'âlemde nâ-murâd olsun
- 73 Yârdan 'âḳıbet cüdâ düşdüm
Derd-i hicrâna mübtelâ düşdüm
- 74 Cânıma geçdi fırḳat-ı cânân
Baġrımı yaġdı âteş-i hicrân
- 75 Derd-i dūrî esîr-i künc itdi
Beni 'âlemlere gülünc itdi

- 76 Hâsretiyle gözüm döker kan yaş
Görmeydim bu demleri ey kâş
- 77 ‘ Aksine kâ’ il oldum âb içre
Yâri görsem nolaydı hâb içre
- 78 El-amân ey maḥabbet-i cânân
El-amân ey meşakḳat-i hicrân
- 79 Hâsret-i yâre gâyet olmaz mı
Bu firâka nihâyet olmaz mı
- 80 Bilmezem neyleyim nice edeyim
Nereye başımı alup gideyim
- 81 Nice günler garîb ü âvâre
Bî-dil ü bî-ḳarâr u bî-çâre
- 82 Künc-i gamda dem-â-dem ağlar iken
Nâr-ı hâsretle sine dağlar iken
- 83 Var idi bir ḥabîr-i aḥvâlim
Aña ma’ lûm idi benim ḥâlîm
- 84 Maḥrem-i râz u yâr-i gârım idi
Gûşe-i gamda gam-güsârım idi
- 85 Varup aḥvâlimi dimiş yâre
O cefâ-cûya ol sitem-kâre
- 86 Saña bir mübtelâ selâm eyler
‘ Arz-ı ḥâl ile ihtirâm eyler
- 87 Cân u dilden muḥibb u şâdıḳdır
Mazhar-ı luṭfuñ olsa lâyıḳdır
- 88 Şadme-i âhı ‘ âlemi yıḳdı
Nâlesi çâḳ feleklere çıḳdı
- 89 Saña inşâf virsün Allâh'ım
Ġaraẓıñ cevri ise yeter şâhım
- 90 Gûş idüp sözlerin şüret-i çîn
Gösterüp nâzikâne çîn-i cebîn
- 91 Dimiş aña tecâhülâne o dem
Baña ne virdi alıma bilsem

- 92 İtmesün ‘aşkıım diyü beni yâd
 Kulum olursa eyledim âzâd
- 93 Böyle söyle dimiş o hem-râza
 Başlamış nice şîve vü nâza
- 94 Gâh nâz u gehî niyâz olmuş
 Arada çok niyâz u nâz olmuş
- 95 Kaşd-ı cevr ile çok kelâm itmiş
 Âhîrinde velî selâm itmiş
- 96 Dimiş ol guşsa-mendi şâd ideyim
 Yine vaşlımla ber-murâd ideyim
- 97 Kâlbini gamdan eyleyüp âzâd
 İdeyim hâtır-ı hâzînini şâd
- 98 Nicedir ol garîbimiñ hâli
 ‘Aceb ol derd-mendiñ ahvâli
- 99 İntizârı irişdi pâyâna
 Eylesün el-vedâ‘ hicrâna
- 100 Bu haberle o dilber-i tannâz
 Eylemiş bendesin yine mümtâz
- 101 Kâmeti serv-i ser-firâz olsun
 ‘Ömri zülfi gibi drâz olsun
- 102 Luţf-ı yâre olunca erzânî
 Eyledim şevk ile gâzel-hânî

Ġazel

- (Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)
- 103 Gözlerim yaşını sil Aḥmed Muḥammed ‘aşkına
 Kâdrimi bir kerre bil Aḥmed Muḥammed ‘aşkına
- 104 Bâde-i âl olmasun ruḥsârîña reng-i ḥayâ
 Kendüñi itme ḥacil Aḥmed Muḥammed ‘aşkına
- 105 Serv-i dâmen-çide ol seyl-i ‘alâyıkdan ḥazer
 Cûy-ı şâfi-ves çekil Aḥmed Muḥammed ‘aşkına
- 106 El-ḥazer şemşîr-i cân-te‘ şîr-i âhımdan benim
 Ġayr bezminden kesil Aḥmed Muḥammed ‘aşkına

- 107 Olmasun âlûde-i çirkâb-ı töhmet dâmeniñ
Pâk-rû ol muttaşıl Aḥmed Muḥammed ‘aşkına
- 108 Maḥfil-i vaşlıñda yansun tünd-bâd-ı hecr ile
Sönmesün kandil-i dil Aḥmed Muḥammed ‘aşkına
- 109 Merḥamet eyle Nazîm-i zâra aḥvâl-i dilin
Söylemek lâzım degil Aḥmed Muḥammed ‘aşkına
- 110 Ka‘be-i kûy-ı yâre tâlib idim
Görmege ol maḥâmı râğıb idim
- 111 Cûy-veş sû-be-sû revân oldum
Cüst u cû eyleyüp anı buldum
- 112 Nerede olduğın maḥalle-i yâr
Bu rubâ‘ ile eyledüm iş‘âr

**Rubâ‘î
(ahreb)**

- 113 Ḥayretde iken firâk ile dîde-i cân
‘Arz itdi yine ‘izâr-ı pâkin cânân
- 114 ‘Aks eyleyeli cemâli ‘ayniyle Nazîm
Âyîneli çeşme oldı çeşm-i giryân
- 115 Ey meh-i bedr-i şâm-ı âmâlim
Mîhr-i raḥşân-ı şubḥ-ı iḳbâlim
- 116 Ey behişt-i melâḥat içre müdâm
Ḳaddi tûbâ-ḳıyâm u sidre-ḥırâm
- 117 Ey cinân-ı cemâle ḥûr-ı sirişt
Lebi kevşer-nümûn-ı bâğ-ı bihişt
- 118 Ruḥlarıñ verd-i bî-ḥazânımdır
Ḳâmetiñ naḥl-i bâğ-ı cânımdır
- 119 Burc-ı baḥtımda kevkebim sensin
Mîhr-i rûzum meh-i şebim sensin
- 120 Gel gel ey bezm-i şevḳime sâḳî
Cândan var iken ramaḳ bâḳî
- 121 Bâde-i vuşlatıñla mest eyle
Bu ḥumâr-ı ğamı şikest eyle

- 122 Keyf-i câm-ı lebiñle cûş ideyim
Toluñı ‘aşıkâne nûş ideyim
- 123 Beni rüsvâ-yı ‘aşk iden sensin
Mest-i şahbâ-yı ‘aşk iden sensin
- 124 Kãdesiñ kãde gel gözüm nûrı
Cigerim yaqdı âteş-i dûrî
- 125 Fûrkatîñ câmı derd-nâk itdi
İntizârîñ dili helâk itdi
- 126 Şâdumân it beni kudûmüñle
Maqdem-i meymenet-lüzûmuñla
- 127 Tağ tağa kavuşmasa megelâ
Kavuşur âdem âdeme cânâ
- 128 Nice bir fûrkatîñle zâr olayım
Nice bir zâr u bî-çarâr olayım
- 129 Beni kıldı nizâr o mûy-miyân
Kılca kaldı tenimde hecr ile cân
- 130 Çeşmime sensiz oldu hâb harâm
Acebâ li'l-muhibbi keyfe yenâm
- 131 Gözümüñ yaşına nigâh eyle
Bağrıñ başına nigâh eyle
- 132 Cân u dilden Nazîm-i ‘aşıkıñam
Bî-riyâ bir muhibb-i şâdıñam
- 133 Mâ’ilim çeşm-i ‘işve-bâziña ben
Kâ’ilim bir nigâh-ı nâziña ben
- 134 Hâlîme çeşm-i ‘işve-bâziñ için
Nazar eyle nigâh-ı nâziñ için
- 135 Neyyir-i hüsn-i bî-mişâliñ için
Mâh-ı tâbân gibi cemâliñ için
- 136 Serv-i bâlâ gibi kıyâmıñ için
O şanevber-reviş hırâmıñ için
- 137 Baña bildir günâhımı bileyim
‘Özrümi biñ hicâb ile dileyim

- 138 Bilürüm ey cüvân-ı sîm-berim
Cürmüm oldur hemân seni severim
- 139 Bu güneh besdir ol dil-figâra
Ki saña ‘âşıkım diye yâra
- 140 Ey büt-i deyr-i ‘işve el-hâşıl
Seni sevdiyse kâfir olmadı dil
- 141 Ehl-i buğz u ğarazda dîn olmaz
Çalb-i mü’minde kibr ü kîn olmaz
- 142 Nola ‘afv eyleseñ benim günehim
Çul hañasız olur mı pâdişehim
- 143 Saña lâyıķ mı ey şeh-i hûbân
Haşm-ı dîn eyleye baña bühtân
- 144 İ‘timâd eyleyüp anıñ sözine
Bağmaz olduñ bu bendeñiñ yüzine
- 145 Şoğbetinden seniñ olam mağrûm
Saña zâlim dine baña mazlûm
- 146 Yeter Aħmed bu cevri ile ğarekât
Rûh-ı pâk-i Muhammed’e şalavât
- 147 Ğamdü-lillâh ki ey nazîr-i melek
Gözlerim var imiş seni göricek
- 148 Şükrü-lillâh cemâliñi gördüm
Dest ü dâmânıña yüzüm sürdüm
- 149 Bulmuş idi kemâl-i zevķ-i vişâl
Ğam-ı hicrâna da irişdi zevâl
- 150 Beni ref‘ itdi ğâkden keremiñ
Yeridir başsa dîdeme ğademiñ
- 151 Cilve-i nâziña ğumâş-ı niyâz
Olsun ey naħl-i ‘işve pây-endâz
- 152 Ben niyâz eyledikçe nâz eyle
Ğâh ğâh eyle az az eyle
- 153 Beni senden ayırmış idi ‘adû
Başına geldi âħir ey meh-rû

- 154 Nice dem gerçi nâ-murâd oldum
Şıdķ u kizbim bilindi şâd oldum
- 155 Oldılar rû-siyâh ehl-i nifâķ
Oldı alnım açık benim yüzüm ak
- 156 Hâl-i haşm-i denî tebâh oldu
Baķtı ber-geşte kârî âh oldu
- 157 Baña itmişdi itdiğin buldı
Şimdi benden o beş beter oldu
- 158 Baña Hâķ ‘âķıbet o nâ-merdi
Nice istersem öyle gösterdi
- 159 Yolına geldi uğradı âha
Kendüsi düşdi kazduğı çâha
- 160 ‘Âleme hasb-i hâl olup bu maķâl
Didiler dâstân-ı hecr ü vişâl

11 Münâcât Meşnevî Berây-ı İtmâmiyye²¹²
(T: 338b, H: 269a, R: 364b, A: 67a)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Hâmd-i lâ-yuḥşâ vü şükr-i lâ-yu‘ad
Fazlıña ey Vâhid ü Ferd ü Aḫad
- 2 Rûḫ-ı pâk-i ḫâzrete leyl ü nehâr
Biñ şalât ile selâm olsun nişâr
- 3 Çâr-yâr-ı bâ-şafâ ile müdâm
Âline aşḫâbına biñ biñ selâm
- 4 Yâ Rab envâr-ı cemâliñ ḫaķķı-çün
Ka‘be-i ‘izz ü celâliñ ḫaķķı-çün
- 5 Faḫr-i ‘âlem yüzi şuyı ‘aşķına
Enbiyânıñ âb-ı rüyı ‘aşķına
- 6 Biñ bir adıñ ḫürmeti-çün yâ Ğanî
Bî-niyâz eyle dü-‘âlemde beni
- 7 Kâḫdiyü'l-ḫâcât sensin yâ Kerîm
Ber-murâd eyle faķiriñdir Nazîm

²¹² Başlık, A nüshasından alınmıştır.

ŞARKILAR

1 (R: 362a) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ülün)

1 Yine şahbâ-yı vuşlat nuş ider dil
 Hümâr-ı câm-ı fûrkat böyle qalmaz
 O hâletle olur sermest-i qanzil
 Hümâr-ı câm-ı fûrkat böyle qalmaz

2 Dil-i zâr itmesün ferdâ hayâlin
 Bugün yârin görür lâ-büd cemâlin
 Çeker peymâne-i bezm-i vişâlin
 Hümâr-ı câm-ı fûrkat böyle qalmaz

3 Bulur bir gün güşâyîş kâr-ı beste
 Olur eyyâm-ı gam 'id-i huçeste
 İder bir sâgar-ı vuşlat şikeste
 Hümâr-ı câm-ı fûrkat böyle qalmaz

4 İder endûh u gam encâma âgâz
 Olur râmiş-ger-i şâdî tarab-sâz
 Mey-i la'lin şunar ol sâkî-i nâz
 Hümâr-ı câm-ı fûrkat böyle qalmaz

5 Bu fûrkatler bu hasretler olup dūr
 Dil-i maḥzûn olur elbette mesrūr
 Qomaz sâkî Nazîm-i zârı maḥmūr
 Hümâr-ı câm-ı fûrkat böyle qalmaz

2 (R: 362b, A: 172b) (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 Yine mânend-i süveydâ-yı derûn
 Bir siyeh-çerdeye düşdi gönülüm
 Buldı Leylâ'sını gûyâ Mecnûn
 Bir siyeh-çerdeye düşdi gönülüm

2 Hâl-i agyâr tebâh oldu yine
 Kârı hep nâle vü âh oldu yine
 Maḥzar-ı nūr-ı siyâh oldu yine
 Bir siyeh-çerdeye düşdi gönülüm

3 Zerresi tal' atiniñ mihr ile mâh
 Hüsünüñ sūhtesi nūr-ı nigâh
 Çeşm-i âhû-veşi bî-sürme siyâh
 Bir siyeh-çerdeye düşdi gönülüm

4 Mâ'il oldum o sehî-bâlâya
 Raḥm idüp üstüme şaldı sâye
 Zülfî uğratdı beni sevdâya
 Bir siyeh-çerdeye düşdi gönülüm

- 5 Cennet-âbâd-ı ruḥı bâğ-ı na'îm
Şerbet-i la'li zülâl-i tesnîm
Merdüm-i dîde gibi şimdi Nazîm
Bir siyeh-çerdeye düşdi gönlüm

3 (H: 267a, R: 362b, A: 171a) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Ğayrdan bulmaz tesellî sevdiğim
Sendedir dîvâne gönlüm sendedir
'Âşıkam eyle tecellî sevdiğim
Sendedir dîvâne gönlüm sendedir
- 2 İhtirâz it nâle-i cân-kâhdan
Yandı sînem tâb u sûz-ı âhdan
Ben vişâliñ isterim Allâh'dan
Sendedir dîvâne gönlüm sendedir
- 3 Az degil hecriñde olmuşdum melûl
Çok mı bezl-i vaşlıña bulsam vuşûl
Sen gerek redd it gerek eyle kabûl
Sendedir dîvâne gönlüm sendedir
- 4 Meskenim ey Yûsuf-ı gül-pîrehen
Olsa da Ya' kûb-veş beytü'l-ḥazen
Sensin ancak mısr-ı dilde şâh sen
Sendedir dîvâne gönlüm sendedir
- 5 Berç-ı ruḥsârîñ olaldan dil-fürûz
Cân ile oldum yoluñda sîne-sûz
'Âşıkam 'âşık Nazîm-âsâ henûz
Sendedir dîvâne gönlüm sendedir

4 (H: 267b, R: 363a, A: 171a) (Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 İntizârîñla dîde-i cânım
Çan ile tıldı sevdiğim sensiz
Dil-i zâr u ḥazîn ü nâlânım
Bî-çarâr oldı sevdiğim sensiz
- 2 Cân fedâ oldı iftirâkıñda
Dil helâk oldı iştiyâkıñda
Rûy-ı zerdim yine firâkıñda
Şararup şoldı sevdiğim sensiz
- 3 Artırup baḥr-i ḥasret emvâcın
İtdi fûlk-i şekîb târâcın
Dil-i şeydâ gamıñla mi' râcın
'Âķîbet buldı sevdiğim sensiz

4 Mîhr-i hüsnüñ ğamında meh-rûyân
Bülbül-âsâ olup seni cûyân
Gül-ruĥuñ yâd idüp semen-bûyân
Sünbülün yoldı sevdiğim sensiz

5 Hâtırî ĥasretiñle efsürde
Ğonca-i ħalbi ğamla pejmürde
Dil-i zâr-ı Nazîm âzürde
Şormadıñ noldı sevdiğim sensiz

5 (H: 267b, R: 363a, A: 171b) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ulün)

1 Neler çekdi gönül derd-i ğamında
O kâfir-mâcerânîñ dâd elinden
Beni zâr eyledi nerd-i ğamında
O kâfir-mâcerânîñ dâd elinden

2 Hüdeng-i çeşminiñ cân rîş-nâki
Kemân ebrûsunuñ dil sîne-çâki
Olurken cân ile dilden helâki
O kâfir-mâcerânîñ dâd elinden

3 Tebessüm mâ 'il-i la' l ü dehânı
Tekellüm 'âşık-ı nuĥ u beyânı
Teraĥĥum devr-i çeşm-i bî-emânı
O kâfir-mâcerânîñ dâd elinden

4 Hümâ-yı cân esîr-i dâm-ı kâkül
Dil-i şeydâ giriftâr-ı tegâfûl
Yine bu ĥâl ile eyler tecâhül
O kâfir-mâcerânîñ dâd elinden

5 Nazîm-i zârı itdi girye-meşreb
Dem-â-dem kârı mekr ü ĥiledir hep
Libâs-ı nâ-müselmânı müretteb
O kâfir-mâcerânîñ dâd elinden

6 (H: 268a, R: 363b, A: 171b) (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 Olmasun bâğ-ı ruĥuñ pejmürde
Şaĥın ey ğonca şaĥın âhımdan
Eyleme bülbülüñi âzürde
Şaĥın ey ğonca şaĥın âhımdan

2 Ğomadıñ sinede tâb u tâĥat
Ğalmadı cân u dilimde râĥat
Nefesim oldı nesîm-i ĥasret
Şaĥın ey ğonca şaĥın âhımdan

3 Hâr-ı hicrânla deldiñ cigerim
Saña kâr eylemedi nâlelerim
Gûşuña girmedî âh-ı seherim
Şağın ey gönca şağın âhimdan

4 Dil ü cân ile olurken bende
Bendeñe eylemediñ bir ãande
Bu mıdır bûy-ı haqîkat sende
Şağın ey gönca şağın âhimdan

5 Yoğdur âşüfte Nazîm'inde hilâf
Kîneden eylemediñ sineñi şâf
Bu cefâlar yeter oldı inşâf
Şağın ey gönca şağın âhimdan

7 (H: 268b, R: 363b, A: 171b)

(Müfte' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün)

1 'Ahde vefâ eylemediñ durmadıñ
Ancağ olur sevdiğim inşâf ise
Hâlini bîçâre diliñ şormadıñ
Ancağ olur sevdiğim inşâf ise

2 Haste-i hicrânıñı yâd itmediñ
Hâtır-ı mañzûnını şâd itmediñ
Derdine dermânı murâd itmediñ
Ancağ olur sevdiğim inşâf ise

3 Hem saña biñ cân ile qurbân olam
Hem yoluña hâk ile yeksân olam
Hem yine şâyeste-i hicrân olam
Ancağ olur sevdiğim inşâf ise

4 'Aşğ makâmâtını itdikçe tayy
Deldi ğamın sînemi mânend-i ney
Ney gibi nâlânıñ olam tâ-be-key
Ancağ olur sevdiğim inşâf ise

5 Cân u dil-i zârı olup mübtelâ
Eyler iken yoluña varın fedâ
Olmadıñ efsûs Nazîm-âşinâ
Ancağ olur sevdiğim inşâf ise

8 (H: 268b, R: 364a, A: 172a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 Çün degil meclis-i 'âlem bâkî
Ele al câm-ı mey-i berrâkı
Yine 'arz eyle o sîmîn sâkı
Çâremiz luţfuña qaldı sâkî

- 2 Bezm-i dûşîneyi germ it tekrâr
Düşelim ayağıña kıl refâtâr
Şubh-demdir idelim def -i humâr
Çâremiz luţfuña qaldı sâķî
- 3 Oldı dil nâr-ı humâr ile kebâb
Virdi câna bu elem şûriş ü tâb
Bizi bir câm ile kıl mest ü ħarâb
Çâremiz luţfuña qaldı sâķî
- 4 Dil-i âvârede derd-i sitemiñ
Cân-ı şûrîdede sevdâ-yı ġamiñ
Derd-i ser virdi humâr-ı elemiñ
Çâremiz luţfuña qaldı sâķî
- 5 Yine mânend-i Nazîm-i bî-dil
Bizi maġmûr ġoma lâ-ya' kıl
Eyle bir câm ile mest-i ġanzil
Çâremiz luţfuña qaldı sâķî

9 (H: 269a, R: 364a, A: 172a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Ĥâk-i pâyı tûtîyâ-yı çeşm-i dil
Muştafâdır Muştafâdır Muştafâ
Sevdiğim ârâm-ı cânım muttasıl
Muştafâdır Muştafâdır Muştafâ
- 2 Meyl idelden ol sitem-ger dilbere
Raġm ider dünyâ dil-i ġam-pervere
Sırrımı fâş eyleyen ' âlemlere
Muştafâdır Muştafâdır Muştafâ
- 3 Tîr-i çeşmiyle tenim ġırbâl iden
Esb-i nâz ile beni pâ-mâl iden
Ĥânķâh-ı ' aşķına abdâl iden
Muştafâdır Muştafâdır Muştafâ
- 4 Ķande baġsam dâ'im âyîne-mişâl
Cilve-gerdir ol cemâl-i bâ-kemâl
Çeşm-i cân u dilde hep ' aks ü ħayâl
Muştafâdır Muştafâdır Muştafâ
- 5 Girye-i âlim görüp raġm eyleyen
Şûret-i ħâlim görüp raġm eyleyen
Cism-i pâ-mâlim görüp raġm eyleyen
Muştafâdır Muştafâdır Muştafâ

6 Düş olaldan ‘aşkına cânım henüz
Oldı derd-i ‘aşkı dermânım henüz
Ben gedâyım şâh-ı hûbânım henüz
Muşafâdır Muşafâdır Muşafâ

7 Zülfünûñ cânım giriftârı Nazîm
Kaddiniñ gönüm hevâ-dârı Nazîm
Nûr-ı dîdem ‘ömrümüñ varı Nazîm
Muşafâdır Muşafâdır Muşafâ

10 (A: 172b)

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

1 Künc-i fûrkatde qodun tenhâ beni
Var yûri Mevlâ'ya şaldım ben seni
‘Ahd ü peymân itdiğin demler qanı
Var yûri Mevlâ'ya şaldım ben seni

2 Qanlar aqlarken seniñ-çün ey perî
Silmediñ hûn-âbe-i çeşm-i teri
Sen de qan aqla añup bu demleri
Var yûri Mevlâ'ya şaldım ben seni

3 Bir devâsız derd imişsin añladım
Mekr-i dilde ferd imişsin añladım
Bî-vefâ nâ-merd imişsin añladım
Var yûri Mevlâ'ya şaldım ben seni

4 İtmediñ pend-i Nazîm-i zârı gûş
Bülbül-i gûyâ iken kıldıñ hamûş
Ğayrılarla eyler olduñ ‘ayş u nûş
Var yûri Mevlâ'ya şaldım ben seni

KİT'ALAR

1 (T: 188b, H: 130a, R: 178a, A: 105b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

1 Mâdiḥ-i zât-ı şerîfiñ Ḥazret-i Allâh iken
Ḥâdim iken bâr-gâhıñda seniñ peyk-i Ḥudâ

2 Âfitâb-ı maşrıḳ-ı vaşfiñ nice şerḥ eyleyem
Ben kimim bir zerre-i nâçizden kemter gedâ

2 Berây-ı Ḥâfız Yûsuf u Mü'ezzin²¹³

(T: 82a, R: 77a, A: 271b) (Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Meded ne müşkil olurmuş cüdâ idince ecel
Biri birine ḳavuşmaz ḳalur gider iki dost

2 Vücûdı şafḥasını ḥâfızın mü'ezzin ile
Ayırdı dost ḳazâ birbirinden itdi dü-post

3 (T: 190a, H: 131a, R: 179a) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ulün)

1 Fûrûḡ-ı nûr-ı şer' i ḳaşr-ı dîne
Cenâb-ı ḥazretiñ şem' -i celîdir

2 Çihâr erkân o ḳaşr-ı bî-ḳuşûra
Ebû Bekr ü 'Ömer 'Osmân 'Alîdir

4 Ḳıı' a Der-Vaşf-ı İn Mecmû' a²¹⁴

(T: 192a, H: 133b, R: 181a, A: 271a) (Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 Eş'âr-ı dil-keş ile bu mecmû' a gûyiyâ
Baḫr-i muḫîṭ-i ma' nâya işler sefinedir

2 Cins-i cevâhir-i süḫan-ı rûḫ-ı baḫt ile
Bir 'ârifin yanında leb-â-leb definedir

5 (T: 192b, H: 134a, R: 181b) (Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Gel vuzû eyle eşk-i çeşmiñden
Ey olan çirk-i sehvden 'âciz

2 Dest-i âḫer sivâdan el yumaḡa
Hep birer âbdeste muḫtâcız

6 (T: 57b, R: 54a) (Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Şerm-i cürm ile meḫar-i rusülün
'Afv-ı luṭfından olmazız me'yûs

²¹³ Başlık, A nüshasından alınmıştır.²¹⁴ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

2 Yüz sürüp i' tizâr ile ideriz
Dâmen-i ırka-i şerîfîni bûs

7 (T: 193a, H: 134a, R: 181b) (Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Bir kimesne fütâde kim ne 'aceb
Çalsa destimde dâmeniñ Yûsuf

2 Baña raħm it 'azîz başñ için
El benimdir etek seniñ Yûsuf

8 Berây-ı Bâzîçe-i Mihr²¹⁵

(T: 193a, H: 134a, R: 182a, A: 271b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Rakîb ü yâr mâbeyninde mihr-i dil nihân oldu
Fîrâset ile buldum lîk olup kalbime lâhîk

2 Görünce türş-rû ağıyârı dildârı tebsüm-rîz
Duyup ağıyâra didim mihrî virsün dil-rübâsın Hâk

9 (T: 193a, H: 134b, R: 182a, A: 277a) (Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 'An-çarîbi'z-zamân idüp te 'sîr
Nâvek-i nâlesi dil-i zârîñ

2 Çalbi olsun delik delik yâ Rab
Laqabı gibi ol sitem-kârîñ

10 Berây-ı Bâğçe²¹⁶

(T: 193a, H: 134b, R: 182a, A: 271a) (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

1 Bârekallâh zehî bâğçe kim her tarafı
Bulmuş ârâyîş-i serv ü semen ü lâle vü gül

2 Cûy-ı şâfi aña bir feyz-i şafâ virmiş kim
Rûh-ı fahri geleni görse olurdu bülbül

11 Berây-ı Tüfeng²¹⁷

(T: 83b, R: 78b, A: 271a) (Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Bu muşanna' çubûrda bu tüfeng
Oldı genc ile ejdehâya mişâl

2 Mihre encüm aña şihâb fişeng
Kîse mâh-ı münîr vezne hilâl

²¹⁵ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

²¹⁶ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

²¹⁷ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

12 (T: 83b, R: 78b, A: 278a) (Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilün)

- 1 Nabz-gîr olduĝda dermânım ide
Ben tabîbî vâkıf-ı derd isterim
- 2 Bende-i efgendesi olsam Nazîm
Bende-perver bir cüvân-merd isterim

13 Berây-ı Hayyât-beççe²¹⁸**(T: 193b, H: 135a, R: 182a, A: 271b)**(Mefâ^ç ilün Fe^ç ilâtün Mefâ^ç ilün Fe^ç ilün)

- 1 Elinde sûzen o hayyât-beççeyi görelî
Güsiste rişte-i dil çâk çâkdır cânım
- 2 Kûmâş-ı vaşlını endâzesiz kesüp biçsem
Boyumca olsa o hayyât-ı nâz haftânım

14 Kıt^ç a Berây-ı İstid^ç â-yı Meţâlib²¹⁹

(T: 193b, H: 135a, R: 182a, A: 270b)

(Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilün)

- 1 Ey hıdv-i nükte-dân kim şâhid-i maqşûdımı
Çok zamândır yolda kaldı çeşm-i hasret beklerim
- 2 Dâne-i ümmîdime kendim idüp fikr-i daķık
Âsiyâb-ı devletiñde ben de nevbet beklerim

15 Kıt^ç a Berây-ı Ümniyye²²⁰**(T: 193b, H: 135a, R: 182b, A: 271a)** (Mef^ç ülü Fâ^ç ilâtü Mefâ^ç ilü Fâ^ç ilün)

- 1 Ey hâce-i kerem-ver-i bâzâr-ı luţf u cûd
Eyle metâ^ç -i himmeti hemvâre râygân
- 2 Şevk-ı talebde iş bitürüp al du^ç â-yı hayr
Lâ-büdd ider mübâya^ç adan sûd hâcegân

16 (T: 194b, H: 136a, R: 183a) (Fe^ç ilâtün Mefâ^ç ilün Fe^ç ilün)

- 1 Nola âşüfte olsalar cânâ
Hâliñe âhuvân-ı Çîn ü Hutun
- 2 Hâliñ olmuşdı hâbbetü's-sevdâ
Göbegi nâfeniñ kesilmezden

17 (T: 194b, H: 136a, R: 183a) (Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilün)

- 1 'Afv ide Mevlâ meger cürm ü kuşûrum ey Nazîm
Hân-ı luţfuñda ne haddimdir ki olam hamd-hân

²¹⁸ Başlık, A nüshasından alınmıştır.²¹⁹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.²²⁰ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 2 Bir nefes şükürün edâsı tâ dem-i haşr olmaya
Biñ dehân olsa tenimde her dehâna biñ zebân

18 (T: 85b, R: 80b, A: 282a) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Rûhımı Hâk şâd ide ol kimseniñ
Haşr ola 'âmî ise de hâş ile

- 2 Ben gidicek rûhumı şâd eyleyüp
Oquya bir Fâtiha ihlâş ile

19 (T: 194b, H: 136a, R: 183b) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Bir dilim nân ile lâ-büd mîz-bân
Hoş görüp mihmânın eyler fâ'ide

- 2 Biz de hân-ı luţfuñuñ mihmânıyuz
Rabbenâ enzil 'aleynâ mâ'ide²²¹

20 (T: 194b, H: 136a, R: 183b) (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Seyyi'âtım çekse vezzân-ı 'amel yevmü'l-hisâb
Şiklet-i cürmüm halâyık aña hem-seng olmaya

- 2 Lik olursa bu bâzâr ey göñül peygamberi
Keffe-i mîzân 'afv-ı Hâk'da bir denk olmaya

21 (T: 194b, H: 136a, R: 183b) (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Olıcağ hâşıl-ı tîmâr-ı vişâle tâlib
Açmadım râz-ı derûni dil-i şeydâya bile

- 2 Der-kenâr itmek idi kaydım o şâh-ı hüsni
'Arz-ı hâlim okuyup didi mağalli görile

22 Kıt'a-i Şerif Der-Tevhîd-i Bârî²²²

(T: 198b, H: 140b, R: 186b) (Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilâtün)

- 1 Şenâ vü hamd o hudâvend-i zü'l-celâle kim oldı
Harîm-i meclis-i şân-ı celîli celle celâlüh

- 2 Sipâs ü şükr o ganî kibriyâya kim ola mâdâm
Nedim-i süfre-i feyz-i 'amîmi 'amme nevâlüh

23 (T: 195a, H: 136b, R: 183b) (Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Bezm-i luţfuñda yâ kerîm Allâh
Qoma mağmûr-ı ye's ben kuluñı

²²¹ Mâide Süresi'nin, "Meryem oğlu İsa şöyle dedi: Ey Rabbimiz! Bize gökten bir sofraya indir ki, bizim için, geçmiş ve geleceğimiz için bayram ve senden bir âyet (mucize) olsun. Bizi rızıklandır; zaten sen, rızık verenlerin en hayırlısıdır." anlamındaki 114. ayetinin " Bize gökten bir sofraya indir" kısmı iktibas edilmiştir.

²²² Başlık, S nüshasından alınmıştır.

2 Eyle câm-ı ümîdimi leb-rîz
İdeyim nûş dem-be-dem tolıñı

24 (T: 195a, H: 136b, R: 184a) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Alay itsün hele şâh-ı felek-taht u melâ'ik-ğayl
Temâşâ eyle hûbân-ı kamer-çihri-i Sitânbul'lı

2 Tûlû' -ı âfitâb-ı enveri gör burc-ı âbîden
Leb-i deryâda seyr it şubh-dem şehri-i Sitânbul'lı

25 (T: 195a, H: 136b, R: 184a, A: 271b) (Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Yine dil taş yürekli nâmı kaya
Bir perî dil-rübâya çarpıldı

2 Lücce-i 'aşk oldu mevc-engîz
Keştî-i dil kayaya çarpıldı

26 (H: 253a, R: 334b)

(Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilün Fa'
Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ul)

1 Ol âhû-yı vahşîye olup düşün Nazîm
Râm itmek için şaydına düşdüm şimdi

2 Olsam nola pâ-beste-i zencîr-i cünûn
Bir silsile-mû kaydına düşdüm şimdi

27 Kıt' a Berây-ı Vaşf-ı Silsile-i Âl-i 'Osmân²²³

(T: 193b, H: 135a, R: 182b, A: 270b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Mülûk-i âl-i 'Osmân'ı yazup bir kıt' a-i pâke
Yine derc eyledim bir dürce nice gevher-i raşşân

2 Hîsâbîñ bilmek isterseñ Nazîm-âsâ şümâr eyle
Murâd ile Mehemmed oldu dörder birisi Orhân

3 Süleymân Aħmed ikşer Muştafâ iki bir İbrâhîm
İkidir Bâyezîd iki Selîm ü ikisi 'Osmân

28 Kıt' a Der-Şan' at-ı Teķâbül²²⁴

(T: 194b, H: 136a, R: 183b, A: 270b) (Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Çâr-ğaşlet müselleme oldu Nazîm
Sözimi diñle şanma efsâne

2 Dil-i nâlâna dâğ-ı hûnîne
Çeşm-i giryâna cân-ı sûzâna

²²³ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

²²⁴ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 3 Nâle-i 'andelîb ü hânde-i gül
Girye-i şem' ü sûz-ı pervâne

29 Kıt'a Berây-ı Ümniyye²²⁵

(T: 86a, R: 80b, A: 270b) (Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Muhî't-i cûd u yem-i lu'f u kûlzüm-i ihsân
Eyâ keremle iden gârķ-ı şerm 'ummânı
- 2 Ne idi baħr-i temennâda bâd-bân açmaķ
Olaydı zevraķ-ı ümmîdimiñ kapûdânı
- 3 Nesîm-i şurta-i lu'fuñ vezân olursa eger
Sefîne-i dil-i ser-geşte tayy ider anı

30 Kıt'a Berây-ı Raħt Der-Vaşf-ı Selîm Girây Hân²²⁶

(T: 195a, H: 137a, R: 184a, A: 270b) (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Yüz sürüp pâyına hâlîm didim
Dehriñ ey şâh-ı Süleymân-baħtı
- 2 Ne idi edhem-i çarħı geçmek
Eşheb-i baħtımıñ olsa raħtı
- 3 Keremiñden meger ey hân-ı kerîm
Hep mükemmel ola raħt u baħtı

31 (T: 83b, R: 78a, A: 157b) (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Gül-i tab' îñla şem' -i zâtıñı pür-tef ü tâb itmiş
Doğunmuş rûzgâr-ı nâhoş ey mîr-i hüner-perver
- 2 Seni hândân hurrem görmedikçe bâğ-ı dünyâda
Gül olsun hâr der-pâ şem' olup hâk-i siyeh her ser
- 3 Mişâl-i bülbül ü pervâne dâ'im ağlasun yansun
Cihânda nîk-hâhın olmayan a' dâ-yı bed-gevher
- 4 Gül iseñ bülbülündür şem' iseñ pervâne-i şevķiñ
Dil ü cânda nedir dirseñ bu nâlişler güdâzişler
- 5 Cemâl-i bâ-kemâliñ iştîyâķı câna kâr itdi
Nazîm-i zâr hâk-i pâyine 'arz-ı hulûş eyler

²²⁵ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

²²⁶ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

32 Berây-ı Hücre²²⁷(T: 192b, H: 134a, R: 181b, A: 158b) (Fe^ç ilâtün Mefâ^ç ilün Fe^ç ilün)

- 1 Merhabâ hücre-i feraḥ-zâ kim
Ebruvân-ı bütân kitâbesidir
- 2 Hâbbezâ genc-i gevher-i ç irfân
Ki tılısm-ı hüner ḥarâbesidir
- 3 Bunda mey-nûş-ı ma^ç rifet olanıñ
Câm-ı Cem teşne-i kırâbesidir
- 4 Bir ḳalender-mişâldir ki Nazîm
Sakfı pîşinde âfitâbesidir
- 5 Ola ma^ç mûr tâ ki ehl-i diliñ
Cây-ı da^ç vât-ı müstecâbesidir

33 (T: 83b, R: 78b, A: 157b) (Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilün)

- 1 Hâbbezâ mîr-i mükerrerem ki murâdın vire Ḥaḳ
Naẓar-ı luḫ ile dîvânçemi tekrîm itmiş
- 2 Anı bir kîse-i dîbâya koyup göndermiş
Ḳâ^ç ilin ḫil^ç at-ı zer-dûz ile ta^ç zîm itmiş
- 3 Bânî-i ṭab^ç -ı kerem-kâr-ı kerâmet-eşeri
Köhne beyt-i sūḫanıñ luḫ ile termîm itmiş
- 4 Dil-i naḳḳâd ki mi^ç yâr-ı hünerdir ḫaḳḳâ
Görüp âşârımı inşâf ile teslîm itmiş
- 5 Bu kemâl ile Nazîmâ bu ḫişâl-i ḫüsni
Aña üstâd-ı ezel var ise ta^ç lîm itmiş

34 (T: 195a, H: 136b, R: 183b, A: 136b)²²⁸(Mefâ^ç ilün Mefâ^ç ilün Mefâ^ç ilün Mefâ^ç ilün)

- 1 Kenâr-ı kâma irdi fülk-i ümmîdim bi-ḫamdillâḫ
Yem-i bî-sâḫil-i ye^ç siñ neler çekdim ç ubûrında
- 2 Ğubâr-ı âsitân-ı Ḥân Selîm'e ferş idüp rûyum
Nazîm-âsâ didim ol dâver-i dehrîñ ḫuzûrında
- 3 Zâhîrîñ Ḥaḳ delîliñ Hızr ola ḫân-ı ç âli-şân
Budur ḫalkın temennâsı inâşın da zükûrın da

²²⁷ Başlık, A nüshasından alınmıştır.²²⁸ A nüshasında, " Kaşide-i Beççe Berây-ı Ḥân Selîm Girây " şeklinde başlık vardır.

- 4   ‘Adûnuñ ola gürz ü hânçeriñ şemşîr ile tîriñ
Serinde sînesinde gerdeninde çeşm-i kûrında
- 5   İde Hâk ceyb ü dâmânı kabûli pür gül-i te’sîr
Du’â-yı devletiñ olduqça her vaqtiñ mürûrında

35 Berây-ı Sâ‘at-i Mînâ²²⁹

(T: 190a, H: 131a, R: 179a, A: 159a)

(Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün)

- 1   Te‘âlallâh zehî zîbâ muşanna‘ sâ‘at-i mînâ
Ki görse reşkden muğber ola mir’ât-i İskender
- 2   On iki burc ile gûyâ ki mînâ-yı felekdir bu
Miyânında çekilmiş mîl-i hem-vârı hâf-ı mişver
- 3   Göreydi anda naqş-ı Şâlih’i Bihzâd ile Mânî
Olurdu şûret-i dîvâr-veş dem-beste vü kemter
- 4   Nola âyînesi her sâ‘at olsa kabz ile rûşen
Ki olmuş mazhar-ı nezzâre-i şâh-ı cihân-dâver
- 5   Şehen-şâh-ı kader-şûret ki mînâ sâ‘at-i gerdûn
Revâdir revzen-i şârinde bulsa zînet ü zîver
- 6   Nazîmâ şâhid-i ikbâliniñ her sâ‘at ol şâhîñ
Ola âyîne-dâr-ı tal‘ati mihr ü meh-i enver

36 (T: 82a, R: 77a, A: 157b) (Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1   Ey hüdâvend-i kerem-pîşe ki lutf-ı tab‘îñ
Her benim gibi güneş-kârı mu‘âf itmekdir
- 2   Ka‘be-i dergehiñe fart-ı şafâdan geldim
Sa‘yim ihrâm-ı hâkîkatle tavâf itmekdir
- 3   Râstî ‘ömrüm olunca kuluñum pâdişehim
Himmetim sedd-i reh-i semt-i hilâf itmekdir
- 4   İltifâtîñ beni anka-yı merâm itmez ise
Niyyetim ‘azm-i reh-i kulle-i kâf itmekdir
- 5   Şâhid-i vaşfiña şâyeste muqâbil dutsam
Şan‘atım âyine-i tab‘ımı şâf itmekdir
- 6   Ğarazım kâf gibi hâfır-ı a‘dâñı müdâm
Tîg-ı ser-tîz-i zebânımla şikâf itmekdir

²²⁹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

7 Gûş idüp nazmını ‘afv eyle Nazîm-i zârı
Şâ‘ iriñ lâ-büd işi lâf ü güzâf itmekdir

37 Der-Şenâ-güsterî-i Hazret-i Ebî Eyyûb Enşârî²³⁰
(T: 192a, H: 133b, R: 181a, A: 113b)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 ‘Alem-dâr-ı şeh-i kevineyn Ebî Eyyûb Enşârî
Ki ferrâş-ı deri şâh u gedâ a‘ lâ vü ednâdir
- 2 Görüp sîmîn kafes şanma olup müştâk-ı dîdârı
Nigâhı şad-tehassürle hezârân dîde peydâdir
- 3 Hârîm-i ravzası reşk-i riyâz-ı cennetü'l-me‘vâ
Gübâr-ı dergehi kuhl-i dü-çeşm-i cân-ı havrâdir
- 4 Nola berķ ura nûr-ı feyzi deryâ-yı şühûd içre
Şadefdir merķad-i pâki vücûdı dürr-i yektâdir
- 5 Qanâdil-i fûrûzân ile tâķ-ı qabr-i pür-nûrı
Müzeyyen encüm-i raşşân ile çarķ-ı mu‘ allâdir
- 6 ‘Adûsî hâkden esfel felekden berter aħbâbı
Biri ednâdan ednâdır biri a‘ lâdan a‘ lâdır
- 7 Hezârân bülbül-i bâĝ-ı gül-i şad-berg-i evşâfı
Hezârından biri cân-ı Nazîm-i zâr ü şeydâdir

38 Berây-ı Qaşr-ı Dîĝer²³¹

(T: 192b, H: 133b, R: 181b, A: 158b) (Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Bârekallâh zehî tarķ-ı güzîn kim olmuş
Ğayret-i küngüre-i qaşr-ı sipihr-i zerkâr
- 2 Mürtefi‘ tarķ-ı mu‘ allâ ki temâşasında
Qademin cebhe-i ħurşide başar hep züvvâr
- 3 Saķfi ol mertebe ‘âlî ki qalur ferşinde
Aña nisbetle mehi mihr ü nücüm-ı seyyâr
- 4 O qadar eylemiş üstâd mu‘ allâ saķfın
Ki degildir görinen şemse-i şems-i nevvâr
- 5 Tarķ-ı vâlâsına taħşîn ile nezzâre-künân
Seyr iderken zühaliñ düşdi serinden destâr

²³⁰ Başlık, H nüshasından alınmıştır.

²³¹ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 6 Bu tarabgâh-ı ferağ-bağş u neşât-efzânîñ
Eylemiş bâmını bir mertebe ‘âlî mi‘ mâr
- 7 Ki zemîni göremez olsa eger züvvârîñ
Zîr-i pâyında bu nüh-süllem-i çarğ-ı devvâr
- 8 Rûtbe-i nazmıñıñ var aña kıyâs it ki Nazîm
Böyle bir kaçır-ı mu‘ allâya ola nağş u nigâr

39 (T: 189a, H: 131a, R: 178a, A: 156b)²³²

(Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün)

- 1 Mürşid-i ma‘ nâ Neşâfî-i Nizâmî-lehçe kim
Olmada şâdır zebân-ı hâmesinden vâridât
- 2 Şâ‘ ir-i Îsâ-nesef kim feyz-i nuţkı gösterir
Dehre ihyâ-yı ma‘ âyişde dem-â-dem mu‘ cizât
- 3 Hızır-ı İskender-serîr-i nazm u inşâ kim sezâ
İtse kilkin lûle-i ser-çeşme-i âb-ı hayât
- 4 Tûtî-i âyîne-i ilhâm kim şâyestedir
Eylese minğâr-ı kilki rîziş-i çand-i nebât
- 5 Rûzgârîñ zâtıdır ‘allâme-i devrânı kim
Tab‘-ı pâki itmede hem-vâre hâl-i müşkilât
- 6 Kâviş-i ser-tîşe-i endişesinden bulmaya
Genc-i ma‘ nâ olsa künc-i gaybda mağfî necât
- 7 Enverî-lehce Kemâl-endişe Hâkânî-hayâl
Reşk-i Selmân ‘Urfî-i devrân Zahîr-i kâ’inât
- 8 Bülbül-i gülzâr-ı gayb i‘ câz-dem-i sihr-âferîn
Hâfîz-isti‘ dâd Sa‘ dî-zât Firdevsî-şifât
- 9 Gülbün-i zâtıñ Nazîmâ feyz-i Haqq ser-sebz ide
Pâydar oldukça tâ-gülzâr-ı dehr-i bi-sebât

40 (T: 188b, H: 130a, R: 178a, A: 156b)²³³

(Mef‘ ülü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün)

- 1 Minnet Hudâ’ya kim yine ‘îd eyledim bugün
Döndi murâdım üzre bu dülâb-ı nüh-ķıbâb
- 2 Evvel qademde oldı yerim kürsî-i felek
Bir dergeh-i refî‘ a yine itdim intisâb

²³² A nüshasında, "Kaşide-i Beçce Berây-ı Neşâfî Efendi" şeklinde başlık vardır.

²³³ A nüshasında, "Kaşide Berây-ı Yûsuf Ağa Ağa-yı Dârü’s-Sa‘âde" şeklinde başlık vardır.

- 3 Dil-hâhım üzre şimdî ögünsem ‘aceb midir
Nevbet döğerdi bahtıma bu köhne âsiyâb
- 4 Dergâh-ı câh-ı Hâzret-i ‘ Abdî Efendi kim
İrmez revâk-ı rif‘ atine çarh-ı pür-şitâb
- 5 Deryâ-nevâl ü baħr-i kemâl ü muhîf-i cûd
Gerdûn-şükûh u çarh-mesîr ü felek-cenâb
- 6 Sîmîn-i halka-i der-i iqbâli mâh-ı nev
Âvîze-i sirâce-i iclâli âfitâb
- 7 Zât-ı melek-şifâtını itmiş hakîm-i şun‘
Rûy-ı ‘ arûs-ı mekrümete hâl-i intihâb
- 8 İtsün du‘ â-yı devlet ü câh u celâlini
Şâm u seher zamîme-i evrâd şeyh u şâb
- 9 Bulsun zevâl düşmen-i bed-hâh-ı ‘ izzeti
Olsun kemâl-i ‘ ömr ile ‘ âlemde kâm-yâb
- 10 Vefk-i murâdı üzre dönüp devr-i âsumân
Olsun sipihr-i devleti nâdîde inşilâb
- 11 Vird eylesün şenâsını erbâb-ı dil müdâm
Yâ Rab du‘ âsın eyle Nazîm’in de müstecâb

41 Berây-ı Mecmû‘ a²³⁴

(T: 192a, H: 133a, R: 180b, A: 159a)

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Te‘ âlallâh zehî mecmû‘ a kim ser-levha-i pâki
‘ Arûsân-ı beyâna gûyiyâ ebrû-yı ma‘ nâdir
- 2 Hoşâ mecmû‘ a kim şad-gûne efsûn ile her lafzı
Sebağ-hân-ı mu‘ allim-hâne-i câdû-yı ma‘ nâdir
- 3 Sütûrı oldı gûyâ noqtalarla nâfe-i pür-müşg
Meger her şafha-i çin nazma bir âhû-yı ma‘ nâdir
- 4 Yaħûd i‘ câz ile perverde sünbül-zâr-ı ‘ irfândır
Ki etrâfında her cedvel çekilmiş cûy-ı ma‘ nâdir
- 5 Yaħûd bâzî-geh-i şahn-ı ma‘ ârif oldı germ-â-germ
Ki her bir noqta-i çevgân sütûr-ı gûy-ı ma‘ nâdir

²³⁴ Başlık, A nüshasından alınmıştır.

- 6 Yağûd her satırı bir tîğ-ı siyâh-tâb-ı beyândır kim
Hürûfî noktalarla cevher-i dil-cûy-ı ma' nâdır
- 7 Beyâz-ı maşrıq-ı şubh-ı cebîn şâhid-i ' irfân
Sevâdı kâkûl-i şeb-gûn ile hindû-yı ma' nâdır
- 8 Kıyâs itme sûtûr ile dü-şafha şâhid-i feyzîñ
Dü-ruhsârında gûyâ ' anberîn-gîsû-yı ma' nâdır
- 9 Nola olsa bütân-ı nazm ü neşre turre her satırı
Ki her bir noktalar hâl intihâb-ı rûy-ı ma' nâdır
- 10 Sütûrında elifle nokta şanma seyr idüp bir bir
Nümâyân hâl-i rûy-ı nazm-ı terde müy-ı ma' nâdır
- 11 Nazîm olsa ' ıtır-sâz-ı meşâm-ı cân u dil lâyıq
Gelen ol bûstân-ı feyzden hep bûy-ı ma' nâdır

42 (T: 193a, H: 134b, R: 182a, A: 153a)²³⁵

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Semiyy-i fajr-i cihân ketjudâ-yı şadr-ı şudûr
Eyâ vücûdı olan muşsemi murâdâtîñ
- 2 Ferîd-i ' aşr-ı vahîd-i zamân hüdâvendâ
Ki dehri eyledi pür gün gibi kemâlâtîñ
- 3 Girih-güşâ-yı emelsin hemîşe itmede hâll
Enâmil-i keremiñ kârın ehl-i hâcâtîñ
- 4 Sipeh-bud-ı küremâsın fezâ-yı himmetde
Güşâde her tarafta mekrûmetle râyâtîñ
- 5 Geçerdi yerlere Dârâ göreydi şerminden
Bu ' izz ü câh ile İskenderâne dârâtîñ
- 6 Sa' âdet âyîne-dâr-ı cemâl-i iqbâlîñ
Şeref şadef dür-i yek-dâne gevher-i zâtîñ
- 7 Nevâ-yı vaşf-ı şifâtîñ bülenddir o kadar
Ki nüh-revâqını pür eyledi semâvâtîñ
- 8 ' Aceb mi cezb-i kulûb itse şâhid-i keremiñ
Ki âfitâb iledir incizâbı zerrâtîñ
- 9 Şenân ile nola nutk itse tûfî-i tab' ım
Olur tekellüme bâ' iş cilâsı mir 'âtîñ

²³⁵ A nüshasında, "Kaşîde-i Beççe Berây-ı Ketjudâ-yı Âşafî" şeklinde başlık vardır.

- 10 Nigâh-ı luṭf buyur ‘ arz-ı ḥâlîme nazar it
Maḥallidir keremiñ vaḳtidir kerâmâtîñ
- 11 Olup enîs ü celîsin sa‘ âdet ü iḳbâl
Geçe sürûr u feraḥla dem-â-dem evḳâtîñ
- 12 Nazîm-i zâr ü ḥazîniñ niyâzın eyle ḳabûl
Ola seniñ de ḳabûle ḳarîn münâcâtîñ

43 (T: 193b, H: 135a, R: 182b, A: 158a)²³⁶

(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Bârekallâh zehî ṭâḳ-ı bülend-eyvân kim
Yeridir olsa eger ṭa‘ ne-zen-i çarḥ-ı berîn
- 2 Eylesün ḳubbe-i gerdûna nazâr pestinden
Zîr-i ferşinde ḳalur mihr ile mâh u pervîn
- 3 Levḥaşallâh zehî bâğçe-i dilkeş kim
Eylemiş ḥâkini Ḥallâḳ-ı ezel müşg-âgîn
- 4 Gülleri reşk-i gül-i gülbün-i gül-zâr-ı bihişt
Nağme-i bülbüli cân-kâh u ciger-sûz u ḥazîn
- 5 Şânekallâh ki zehî ḥavz-ı şafa-güster kim
Görmemiş mişlin anîñ dîde-i her nâdire-bîn
- 6 O ḳadar fâ‘iz ü dil-şâf u mücellâdır kim
Ḳa‘ rına vâşıl olan seng olur dürr-i şemîn
- 7 Allâh Allâh zehî dergeh-i ‘ âlî-bünyâd
Ki ola şâhibi bir böyle ḥudâvend-i güzîn
- 8 Mürşid-i devr ü zamân Şeyḫ Ğafûrî ki anîñ
Buldı zâtıyla şeref şavma‘ a-i rûy-i zemîn
- 9 ‘ Arş u kürsî ki revâdır çemen-i ḳadrinde
Olsa ḥurşîd-i cihân-tâb eger pür-zerrîn
- 10 Bülbül-i zemzeme-pervâz-ı gülistân-ı ḳuds
Ṭûṭî-i mu‘ cize-sâz-ı çemenistân-ı yakîn
- 11 Tarḥ-ı güftâr-ı ser-i ḥâmeñi elbette Nazîm
Seyr iden dîde-i inşâf ile eyler taḥsîn
- 12 Gel gel ey ḥâme yeter başla du‘ âya ki diye
El açup câmi‘ -i gerdûnda melâ‘ik âmîn

²³⁶ A nüshasında, "Ḳaşıde Berây-ı Ḳaşr u Bağçe-i Şeyḫ Ğafûrî" şeklinde başlık vardır.

13 Ola bu kaşr ile bâğçe bu havz-ı laîf
Raḥne-i âfet-i gerdûn-ı sitem-gerden emîn

44 (T: 190a, H: 131b, R: 179a, A: 156a)²³⁷

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

1 Göñül kim pâdişâh-ı kişver-ârâ-yı maḥabbetdir
Serinde dūd-ı âhı şehper-i taraf-ı külâhıdır

2 Ya bir seyyâh-ı âbdâl-ı fezâ-peymâ-yı ḥasretdir
Ya leşker-gâh-ı gamda şâh-ı aşkıñ ser-sipâhıdır

3 Ya düşmüş dâma bir murğ-ı şikeste-bâl-i ḥayretdir
Ya bahır-ı ızırâb içre fütâde-şast mâhıdır

4 Yaḥud bir bülbül-i destân-zen-i bâğ-ı ḥaḳîkatdir
Perin yakmış ya bir pervâne-i şem'-i İlâhıdır

5 Yaḥud çeşm-i beşer görmüş degil kuhl-i sa' âdetdir
Ki bir dâna-dil ü sihr-âferiniñ ḥâk-i râhıdır

6 Ne dâna-dil sipihr-i dânişîñ mihr-i draḥşâmı
Ne dâna-dil serîr-i nazm u neşriñ pâdişâhıdır

7 Hıdv-i kişver-i ' irfân Neşâfî-i süḥandân kim
Leb-i endişemiñ dergâh-ı vaşfı bûse-gâhıdır

8 O kuṭb-ı merkez-i ma' nâ edîb-i nükte-perver kim
Der-i feyzî mürîdân-ı beyânıñ ḥânḳâhıdır

9 O üstâd-ı mu' allim-ḥâne-i ḥikmet ki dergâhı
Hezârân Bû ' Alî vü şad-Felâṭun'ıñ penâhıdır

10 Ma' ârifde vücūd-ı kâmilin işbât için ḥaḳḳâ
Zehî mu' ciz-beyân kim nazm u neşr iki güvâhıdır

11 Nola meydânı alsa eşheb-i tab' ı taḥayyülde
Aña var ise hem-pâ Edhem-i kilik-i sipâhıdır

12 Dilim şâd-âb iden gül gibi feyz-i iltifâtıdır
Beni gûyâ iden bülbül gibi luṭf-ı nigâhıdır

13 Kuşûrı midḥatinde çok diliñ ümmîd-i ' afv ile
Bu dest-âvîz-i kemter şermden ' özr-i günâhıdır

14 Hemîşe ' âlem-i ' irfânı itsün rûz u şeb tâb
Ki zât-ı pâki burc-ı ' ilm ü fazlıñ mihr ü mâhıdır

²³⁷ A nüshasında, "Kaşide-i Beçce Berây-ı Neşâfî Efendi" şeklinde başlık vardır.

15 Nazîm-âsâ yeter taşdı' i ço ey hâme-i güstâh
Du' â hengâmı geldi şimdi vaqt-i 'özü-hâhîdir

45 (T: 194a, H: 135b, R: 183a)²³⁸ (Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 Ey serv-i bûstân-ı kerem nahl-ı bâğ-ı cûd
Dâmen-keş olma dest-i ümîd-i Nazîm'den

2 Açılsa meclisiñde gül-i hâhişi nola
Ey bezm-i hâş-ı kıt'a riyâz-ı na' îmden

3 Baht-ı gâlaţ-ı hırâm anı hayfâ ki itdi dûr
Dergâh-ı 'izzetiñ gibi vâlâ harîmden

4 Kimden olur meded dir iken didi bir 'azîz
Râmî Efendi'den o cevâd-ı kerîmden

5 Çokdur kuşûrı hıdmet-i hâk-i derinde lîk
Cürmin bağışla geçme bu 'abd-i kadîmden

6 Gül-deste-i niyâz ile geldi huzûrîña
Eyle meşâm-ı rağbeti hoş-bû şemîmden

7 Ümmîd-vâr-ı mekrümetiñ bir garîbirdir
Eyle halâş o bî-kesi ye's-i garîmden

8 Nabz-âşinâ-yı tâli' -i bîmârîsin nola
İtse su 'âl-i 'illet-i bahtın hakîmden

9 Ey şerbet-i teraħhümü cân-dârû-yı ümîd
Def' eyle renc-i ye'si bu tab' -ı saķîmden

10 Dal eyleyüp elif kıaddin âlâm-ı rûzgâr
Teng itdi cây-ı râhatını tavk-ı mîmden

11 Bâzû-yı ülfetiñle girîbân-ı maħabbeti
Olsun halâş keşmekeş-i her le'îmden

12 Eyle nigâh-ı luţfuña şâyeste Nazîm'ini
Haļt itse hazz olur kelimât-ı nedîmden

13 Hem-vâre doğrılır hedef-i vaşfîña çü tîr
Gelmez haţâ o râst-rev-i müstaķîmden

14 Evrâdına şenâlarıñı zamm idüp müdâm
Budur niyâzı hazzet-i Rabb-i Raħîmden

²³⁸ A nüshasında, "Kaşide-i Beççe Berây-ı Râmî Efendi" şeklinde başlık vardır.

15 Nâz u na'îm ile sen olup şâd u düşmeniñ
 Kırtulmaya hemîşe 'azâb-ı elîmden

46 (T: 189a, H: 130b, R: 178b, A: 136a)²³⁹

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

1 Hüdâygân-ı zafer-ceyş Hân Selîm Girây
 Eyâ bahâdır-ı devrân sefer mübârek-bâd

2 Ğazâ-yı ekber idüp haşmı hâk-sâr itdiñ
 Eyâ Sikender-i Dârâ-eşer mübârek-bâd

3 Çemen-tırâz-ı ğazâsın riyâz-ı rezmiñde
 Nesîm-i nuşret ü fetḥ ü zafer mübârek-bâd

4 Serîr-i salṭanata viridi zîb ü fer zâtıñ
 O kılzüm içre bu 'âlî-güher mübârek-bâd

5 Gören o tâk-ı celâliñde dir o mehceleri
 Sipihr-i şevkete şems ü kamer mübârek-bâd

6 Hüdâ mu'în ü zahîriñ delîl-i râhıñ Hızır
 Ne semte 'âzim iseñ râhber mübârek-bâd

7 Vücûd-ı haşma fenâ viridi tîr ü şemşîriñ
 Ser-i 'adûya kazâ vü kader mübârek-bâd

8 Belâ yeterdi ḥadengiñ ele kılıç aldıñ
 'Adû-yı dîne belâ-yı diger mübârek-bâd

9 Helâk-i düşmene bel bağladıñ dilîrâne
 Miyân-ı himmetiñe bu güher mübârek-bâd

10 Direfş-i fetḥiñe kim şukḳadır zafer dâ'im
 O bâz-ı nuşrete bu bâl ü per mübârek-bâd

11 Geçür 'adûyı kılıçdan livâ-yı fetḥ ü zafer
 Sipâs-ı leşkerine ser-be-ser mübârek-bâd

12 Ğazâlar eylediñ el-ḥaḳ cihânda kim didiler
 Melek felekde vü yerde beşer mübârek-bâd

13 Hüdâygânâ bir gün olur mı ben de 'aceb
 Diyem cenâbıña bu fetḥler mübârek-bâd

14 Cemâl-i pâkiñi gördükde söyleyim şâhım
 Şeb-i ümîdime vaqt-i seher mübârek-bâd

²³⁹ A nüshasında, "Kaşîde-i Beççe Hâcî Selîm Girây Hân" şeklinde başlık vardır.

15 Peyâm-ı mekrümetiñden hayât-ı nev buldum
Şimâh-ı cânıma bu hoş-haber mübârek-bâd

16 Kuluñ Nazîm'i de el-ھاق bendegân eyle
Disün o bî-kese ehl-i hüner mübârek-bâd

17 Hemîşe yâriciñ Allâh ola hudâvendâ
Şükûh u şevket ü dârât u fer mübârek-bâd

47 (T: 81b, R: 76b, A: 154a)²⁴⁰ (Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

1 Gerdüna minnet itmeyen ey dil benim gibi
Eyler bir âsitân-ı mu' allâya intisâb

2 Bir âsitân ki çarh gibi cebhe-sây olan
Yerden göge varınca ider rif' at iktisâb

3 Bir âsitân ki sâ'il-i bâb-ı rif' atidir
Hürşîd ü mâhî kâse idüp çarh-ı pür-şitâb

4 Bir âsitân ki şâhibidir qadr ü şânla
Mahdûm-ı kâmrân ü hudâvend-i kâmyâb

5 Şiddîk-ı şıdık dâver-i Fârûk-menqâbet
' Osmân-hayâ vü hilm ' Alî-sîret ü cenâb

6 Râmî Efendi hazreti kim zât-ı pâkidir
Hâlâ re'îs-i pâdişeh-i mâlikü'r-riqâb

7 Ser-levha-i cerîde-i esrâr-ı ma' rifet
Dîvân-ı fazl u dânişe şeh-beyt-i intihâb

8 Reşk-i kef-i kerîmi ile baħr muztarib
Şerm-i nevâl-i tab' ı ile kânda pîç ü tâb

9 Bâd-ı bahâr-ı hilkatiñ âşüftesi nesîm
Ebr-i maḡîr-i cûdınıñ âvâresi şehâb

10 Reng-i şafaqla virmededir çarh dem-be-dem
Bâl-i semend-i rif' atine sürhî-i hizâb

11 Vaşf-ı şıfât-ı zâtını şebt idene olur
Meh zir-i meşk levha-i zer-kârı âfitâb

12 Şeb düde çarh hoşka meh-i nev kalem-terâş
Sîmîn-nüqat nücûm aña zerrîn-kalem şihâb

²⁴⁰ A nüshasında, "Kaşîde Berây-ı Râmî Efendi" şeklinde başlık vardır.

- 13 Ey dâver-i zamâne hıdîv-i murâd-bağş
Vey bî-kesâna bârgehi merci' ü me'âb
- 14 Geldim der-i sa' âdetiñe ' arz-ı hâl ile
Derd-i derûnum açılalım eyle fetḥ-i bâb
- 15 Yüz sürdüm âsitân-ı mürüvvet-penâhına
Sedd olmaya ümidim odur hâcib-i hicâb
- 16 Bir nuṭḡ-ı rûḥ-bağışın ile çün dem-i Mesîḥ
İhyâ olur benim gibi pejmürde dil-ḥarâb
- 17 Görme revâ Nazîm-i şenâ-kârîñim henüz
Cismimde pîç ü tâb ola cânımda ıztırâb
- 18 Gûş-ı niyâzıma güher-âvîz-i nuṭḡ olup
Virseñ nola su'âlîme şad-luṭf ile cevâb
- 19 İḡbâl ü câh u ' ömriñi efzûn ide Ḥudâ
Olsun du' â-yı devletiñ evrâd-ı şeyḫ ü şâb

48 Berây-ı ' İmâdüddîn Efendi²⁴¹

(T: 191a, H: 132b, R: 180a, A: 157a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

- 1 Te'âlallâh zehî mihr-i sipîhr-i ḥüsn-i şeh-r-âşûb
Ki reşk-i ebruvânı bedr iken mâhı hilâl eyler
- 2 Zehî Yûsuf-melâḫat kim mişâl-i şûret-i dîvâr
Bütânı bağş-ı ḥûbîde şükûh-ı ḥüsni lâl eyler
- 3 Bülend oldukça feyzi giryeden serv-i ḥurâmânı
Olup dâmen-keşân üftâdegânın pây-mâl eyler
- 4 İder her bir nîgehde âfitâbı zerre-veş noḡşân
Niḡâb-ı ṭurrenden kim germ olup ' arz-ı cemâl eyler
- 5 Olur kûy-ı dili mihr-i dıraḡşân olsa ser-gerdân
O kim çevgân-ı zülf-i ' anber-efşânın ḥayâl eyler
- 6 ' Aceb mi çeşm-i ḥûbânı dem-â-dem itse ḥûn-âlûd
Fürûḡ-ı bâde kim gâhî ' izârın âl âl eyler
- 7 Nola itse melâ'ik la' line teslîm-i naḡd-i cân
O İsí-dem ki gâhî va' de-i ḥarf-i vişâl eyler
- 8 Dil-i şeydâ görelden ârzû-yı bûs-ı la' liyle
Ḥayâl-i vuşlatında dem-be-dem fikr-i muḡâl eyler

²⁴¹ Başlık, S nüshasından alınmıştır.

- 9 Görüp kaydın ider bir dil-rübâyı der-kenâr ol kim
Mağallinde hüdîv-i kâm-kâra 'ârz-ı hâl eyler
- 10 Aşar gûş-ı hilâle gevher-i nazm-ı şafâ-bahşın
O kim memdûhını bir böyle memdûhû'l-hışâl eyler
- 11 İder güftâr-ı pâkin cevher-i iksîr ile yeksân
O kim eczâ-yı nuţkın pûte-i vaşında kâl eyler
- 12 'Îmâdü'd-dîn-i devlet rûkn-i iqbâl ü sa' âdet kim
Der-i luţfin penâh-ı zümre-i ehl-i kemâl eyler
- 13 Ser-efrâz-ı mükerrerem kim kemîne bende-gâhı
Nigâh-ı iltifâtı şâhib-i câh u celâl eyler
- 14 Raqam-perdâz-ı levh-i 'âţîfet kim kilik-i iclâlî
Midâd-ı luţf-ı cûdın şâhid-i iqbâle hâl eyler
- 15 Felâtûn-rütbe kim hemvâre dergâh-ı kemâlinde
Aristo gelse belki menzilin şaff-ı ni'âl eyler
- 16 Meşâm-ı kâmı itdikçe mu'atţar micmer-i luţfi
Ser-ı ümmîde zülf-i şâhid-i ihsânı şâl eyler
- 17 Hüdâvendâ vücûduñdur seniñ ol nüşha-i kübrâ
Ki ehl-i dil umûrın muşhaf-ı cûduñda kâl eyler
- 18 O memdûh-ı cihânsın kim dem-â-dem feyz-i medhiñle
Seni ta'rif iden eş'ârını sihr-i helâl eyler
- 19 Nice demlerdi bîm-i ye's ile mağzûn idi şimdi
Ümid-i şâdi-i luţfuñla dil def'-i melâl eyler
- 20 Nola cân ile âheng-i du'â itse Nazîm-i zâr
Du'â-yı devletiñle nazmımı 'ıqd-ı le'âl eyler
- 21 Ola dâ'im zevâl a'dâ-yı câh-ı devletiñ tâ kim
Penâhın düstân dergâh-ı luţf-ı lâ-yezâl eyler

49 Kıt'a-i Şenâ-perdâzî-i Mezâkî Efendi²⁴²

(T: 190b, H: 132a, R: 179b, A: 155b)

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

- 1 Benem o bîhude ümmîd-i şâdi-i âmâl
Ki 'âkıbet beni baht itdi ye's ile mesrûr

²⁴² Başlık, H nüshasından alınmıştır.

- 2 Benem o bâdiye-peymâ-yı vâdî-i iqbâl
Ki geçdi devlet ü idbâr ile sinîn ü şühûr
- 3 Benem o kâfile-sâlâr-ı dest-gâh-ı murâd
Ki menzirim daği benden hezâr-merhale dûr
- 4 Reh-i talebde o mecnûn-ı nâ-murâd kim
Tamâm hâlîme rahm eyledi vuşûs u tuyûr
- 5 Ne dest-yârî-i tâlî' ne şâd-mânî-i baht
Bu gamla itmededir rûzgâr-ı 'ömr mürûr
- 6 Hezâr-hayf meger baht şıhhat istermiş
Benimse tâlî' -i bahtım ölümlü pür-rencûr
- 7 Figân ki kalmadı cismimde ye's ile râhat
Dirîğ uçdı gözümden dirîğ hâb-ı huzûr
- 8 Ne vech ile yüzüme feth olur der-i ümmîd
Ki sa'y ü gûşîş-i dil oldu cümle nâ-meşkûr
- 9 Gözümde hûn-ı ciger dilde ıztırâb-ı melâl
Derûn şikeste beden haste hâtırım meksûr
- 10 Netîce şefkat ider kalmadı meger ki ola
Bu nâle gûş-güzâr-ı hıdvî-i pâk-şu'ûr
- 11 Bülend-rütbe Mezâkî Efendi kim oldu
Kelâmı zâ'ika-bağş-ı mezâk-ı ehl-i sürûr
- 12 Şeh-i kalem-rev-i 'irfân ki olsa erzânî
Derinde hâcib-i dirîni Şâ'ib ü Şâpûr
- 13 Sütûde nâzım-ı yektâ ki zâtı şâyeste
Olursa zümre-i erbâb-ı nazma şadr-ı şudûr
- 14 Yegâne kâmil-i devrân ki şâ'irân-ı cihân
Sözünde bulmaya her çend diğkat itse kuşûr
- 15 Elinde olsa devâ-rîz-i meşq mâh-ı felek
Şihâb-ı hâme-i zerrîn devât-ı kûze-i hür
- 16 Rümûz-ı nüşha-i ma' nâya zâtıdır vâkıf
Künûz-ı gevher-i 'irfâna tab'ıdır gencûr
- 17 Simât-ı rif'atine mihr kâse-i zerrîn
Bisât-ı devletine mâh şâgar-ı billûr

- 18 Bülend-ṭab^ç -cenâbâ güzîde elḳâbâ
Eyâ feẓâ[’]il ü^ç irfân ile olan meşhûr
- 19 O cevherî-beyânsın ki reşk-i nazmîñla
Şikeste^ç arz ola hep revnaḳ-ı dür-i menşûr
- 20 Kerem-şi^ç ârâ vaşfîñda çok kuşûrı velî
Nazîm-i zâr-ı perîşân-şu^ç úrı dut ma^ç zûr
- 21 Devât beste ḳalem ser-şikeste dil ḥaste
Ne gûne ṭarḥ ola levḥ-ı sitâyîşîñde sûtûr
- 22 Meger siyâhî-i baḥtım mişâl-i dûde idüp
Beyân-ı vaşf-ı cemîlîñde şarf idem maḳdûr
- 23 Nola hediyye-i nazmım olursa maḳbûlüñ
Ki dirler itdi Süleymân ḳabûl tuḥfe-i mûr
- 24 Seniñ de tuḥfe-i ḥâcâtını ḳabûl ide Ḥaḳ
İki cihânda ola dîn ü devletiñ ma^ç mûr
- 25 Cihânı zîr-i nigîn eyle âfitâb gibi
Dem-â-dem emriñe münḳâd ola inâş ü zükûr

50 (T: 43b, R: 40b) (Mefâ^ç ilün Fe^ç ilâtün Mefâ^ç ilün Fe^ç ilün)

- 1 Yegâne fâris-i eblaḳ-süvâr-ı maḥbûbı
Ki oldı^ç ḡaşiye-dâr-ı cenâb-ı Cebre[’]il
- 2 Ḥıdîv-i kişt-i^ç atâ kim dem-i ḥaşâd olur
Gedâ-yı sünbüle-çîn-i nevâli Mikâ[’]il
- 3 Şeh-i sipâh-ı ümem kim olursa lâyıḳdır
Ceres ḳatâr-ı şükûhında sûr-ı İsrâfil
- 4 Ḳazâ-kemân u ḳader-nâvek ü ecel-peykân
Per-i ḥadeng-i ciğer-dûzı bâl-i^ç Azrâ[’]il
- 5 Giriḥ-küşâ-yı ḥalâyıḳ ki^ç uḳde-i^ç işyân
Ser-i enâmil-i^ç afv ile olmada taḥlîl
- 6 Cenâb-ı şâḥib-i fermân ki ḥükmün eyledi nesh
Eger Zebûr ile Tevrât'dır eger İncil
- 7 Murâd-baḥş-ı dü-^ç âlem ki kâr-ı müşkil-i ḥalḳ
Ḳalurdı beste eger şer^ç i itmese teshîl
- 8 Şehen-şeh-i dü-cihân pâdişâh-i ḳurb-ı serîr
^ç Azîz-i Mışr-ı dü-^ç âlem şeh-i şeref-iklîl

- 9 Muḥammed-i ‘ Arabî ḥazret-i ḥabîbullâh
Ki zâtı zât-ı Ḥudâ gibi bî-şebîh ü ‘ adil
- 10 O neyyir-i şerefiñ âfitâb-ı iḳbâlî
Ezelde eyledi burc-ı sa‘ âdete taḥvîl
- 11 O faḥr-i ‘ âlem ü âdem ki naşş ile Mevlâ
Vücûd-ı pâkini itmiş sitâyîş-i tebcîl
- 12 O şeh ki muşḥaf-ı zât u şifâtı vaşfindan
Ḥalâyîḳ itseler âyât-ı na‘ tını tertîl
- 13 Ḳalur sitâyîşiniñ defteri yine mücmel
Olursa maḥşere dek satr-ı evveli tafşîl
- 14 Zehî peyember-i ümmî laḳab ki nâ-ḥânde
‘ Ulûm-ı evveli vü âḥiri ide tekmîl
- 15 Zehî şeref rusûl ü enbiyâya kim zâtı
Olundı rûz-ı ezelde vücûh ile tafḍîl
- 16 Bisât-ı rif‘ atı ḥuddâmı enbiyâ-i rusûl
Simât-ı ‘ izzet-i miḥmânı rûḥ-ı pâk-i ḥalîl
- 17 Ḥarîḳ-i lem‘ a-i ḥüsni revân-ı Yûsuf-ı Mışr
Fedâ-yı ‘ id-geh-i ‘ aşḳı cân-ı İsmâ‘ il
- 18 Bülend-i ṭârem-i câhında ḥûşe ‘ ıḳd-ı peren
Hilâl bâḡ-ı celâlinde sîmden bir bîl
- 19 Nücûm erzen aña sünbüle şüreyyâdır
Sipihr-i ḥırmen-i cûd u nevâline ğarbîl
- 20 Gedâ-yı dergeh-i luṭfi şeh-i erîke-nişin
Esîr-i şahne-i ḳahrı çeh-i ḳazâda fetîl
- 21 Sinân ü ḥaçeri çekdi miyân-ı heycâda
Dü-çeşm-i düşmen-i kec-bîne kuḥl-i merg ile mîl
- 22 Dil-i muḥâlifi mecrûḥ u dâḡ dâḡ-ı verem
Vücûd-ı ḥaşm-ı girân-cânı derd-perver-i sîl
- 23 Ṭabîb-i dehr ki dârü‘ş-şifâ-yı ḥıfzında
Devâ hemîşe şaḥîḥ u seḳam hemîşe ‘ alîl
- 24 Şeh-i ‘ uşât-penâhâ ümem-sipeh şâhâ
Eyâ sa‘ âdet ile reh-nümâ-yı ehl-i sebîl

- 25 Sen ol çerâğ-ı hüdâsın ki kimse bulmaz idi
Tarîk-i hâkıkı eger zâtıñ olmasaydı delîl
- 26 Ne bâk tâb-ı ciger-sûz-ı mihr-i maşşerden
‘Uşâta râyet-i ‘afvıñ şalarsa zıll-ı zalîl
- 27 Ölünce vaşfiña şarf eylesem nola ‘ömrüm
Hudâ ki hulkumı halk itdi eylemez tebdîl
- 28 Şabâh u şâmımı ders-i senâñ ile geçirüp
Henûz şugl-i nu‘ûtuñda bilmezem ta‘îl
- 29 Şeh-i zamîr-şinâsâ senâ-yı zâtıñda
Haşamı eyle işâbetle ‘afv idüp te‘vîl
- 30 Nazîm vaşfiña kâdir degil Nizâmî-ves
İder mi kârını bahriñ temevvüc eylese Nîl
- 31 Revâdir eylesem esnâ-yı vaşf-ı şânıñda
Beyân-ı hâl-i dil-i pür-melâlimi tezlîl
- 32 Benim ne hâkka sezâ ne cenâbıña kârım
İki elim daği sûk-ı ‘amelde bî-taşşîl
- 33 Dirîğ hâlîme bu hâkdân-ı gâfletden
Tehî gidersem eger menzile zamân-ı raşîl
- 34 Dem-i muhâsebe kilik-i şefâ‘at-i ‘afvıñ
Yekûn mağhalli meger cürmüm eyleye tenzîl
- 35 Budur ümîdim ola midhâtiñle vaqt-i pesîn
Zebân-ı cân u dilim pür-terâne-i tehlîl
- 36 Bilindi derdi diliñ hasb-i hâli hatm idelim
Du‘âya başlayalım olmasun sühan taţvîl
- 37 Hemîşe dâğ-ı maşabbetle tâ ki her ‘âşîk
Mişâl-i lâle olur dil-figâr u hâr u zelîl
- 38 Müdâm ola ser-i a‘dâya Ka‘be-i küyü
Şikest-i seng-i muşîbet be-hâkık-ı Süre-i Fil

RUBÂ'ÎLER

ahreb

1 (T: 27a, H: 27b, R: 27a, A: 105b)

Ey bârgehi kehf-i emân-ı zu' afâ
 Cân u dilim olsun reh-i 'aşkıñda fedâ
 Dünyâya degil 'arşa ide nezzâre
 Çekse qademiñ hâkini her nâ-binâ

2 (T: 59a, R: 55b, A: 272a)

Ey zâhiri hûb bâtını zişt liqâ
 Şûretde işi şavâb ma' nide haîâ
 Hâle göre söyle qâlîni olma hâzer
 Mânend-i minâre kec-dil ü râst-nümâ

3 (T: 59a, R: 55b, A: 272a)

Ümmîd-i beqâ idenleredir rızq-ı fenâ
 Zîrâ ki bilür fenâdadır 'ayn-ı beqâ
 Hâl ehli imiş Nazîm qâl ehli degil
 Ma' nide şeh-i cihân şûretde gedâ

4 (T: 59a, R: 56a, A: 272a)

Bir mûra dahî benim deyü itme cefâ
 Zinhâr gurûrı kendüñe görme revâ
 İtmez nazar ey Nazîm 'ayb-ı gayra
 Âyine-i zâtı olmayan 'ayb-nümâ

5 (T: 59a, R: 56a, A: 272a)

Bî-dâdîñ olur idince âgâz-ı du' â
 Tiğ-ı eşeri çü-erre dendâne-nümâ
 Ammâ ki hadeng-i nâlesi mazlûmuñ
 Eyler hedef-i qabûli bir şît-ı derâ

6 (T: 57a, R: 52b, A: 105b)

Ey pâdişeh-i memâlik-i mâ-evhâ
 Sulţân-ı serîr-i hıttâ-i şümme denâ
 Levlâk-nişân-ı mülk-i qâbe-qavseyn
 Evreng-nişîn-i kişver-i ev ednâ

7 (H: 238b, R: 320a, A: 102b)

Ey zâtına hükm-i li-meni'l-mülk sezâ
 Teslîm-i 'ubûdiyyeti sulţân u gedâ
 Ne evvel ü ne âhîri var varlığıñıñ
 Ey dâ'im ü bâqî saña maşşûş beqâ

8 (H: 238b, R: 320a, A: 102b)

Ey sâhil-i baħr-i kudreti nâ-peydâ
 Vey qa' r-ı muhîî-i hikmeti nâ-peydâ
 Hem evveliñiñ bidâyeti bî-âgâz
 Hem âhiriñiñ nihâyeti nâ-peydâ

9 (H: 239a, R: 320a, A: 102b)

Ey evveliniñ bidâyeti nâ-peydâ
 Vey âhîriniñ nihâyeti ‘ayn-i beķâ
 Evvel âhîr Kādîm-i muṭlaķ sensin
 Ey bâķî-i lâ-yezâl biçûn u çirâ

10 (H: 239a, R: 320b, A: 105b)

Ey cân-ı cihân cihân-ı cân nûr-ı Hüdâ
 Vey rûḥ-ı zemîn ü âsumân nûr-ı Hüdâ
 Mihriñle Nazîm'i zerre-veş raķşân it
 Ey mihr-i sipihr-i kün-fe-kân nûr-ı Hüdâ

11 (H: 239a, R: 320b, A: 106a)

Ey pâdişeh-i ķalem-rev-i şümme-denâ
 Yektâ melik-i memâlik-i ev-ednâ
 Levlâk-serîr ü lî-ma‘ allâh-maķâm
 Şâyeste-terîn-i mesned-i mâ-evhâ

12 (H: 239a, R: 320b, A: 105b)

Ey iki cihânîñ güneşi nûr-ı Hüdâ
 Tâbende meh-i Yeşrib ü bedr-i Baḥḥâ
 Biñ ķâfile ihlâş u taḥiyyât ü şalât
 Teslîm ola rûḥuña her şubḥ u mesâ

13 (H: 239a, R: 320b, A: 105b)

Ey mihr-i sipihr-i lâ-yezâl-i Mevlâ
 Vey mâh-ı münîr-i gerdiş-i ķurb-ı Hüdâ
 Levlâke lemâ-ḥalaķtü'l-eflâk olmuş
 Tevķî‘ -i celâliñe mişâl-i tuĝrâ

14 (H: 239a, R: 320b, A: 106a)

Ey mesned-i levlâke ḥıdîv-i dü-serâ
 Teşrîf-i le‘ amrük ķaddine râst ķabâ
 Bir kemteridir ümmetiñîñ cân-ı Nazîm
 Olsun o daḥi yoluña billâh fedâ

15 (H: 239b, R: 320b, A: 106a)

Cân u dili pür-şûr ideli ‘aşķ-ı Hüdâ
 İtdim serimi vaķf-ı gül-i dâĝ-ı rızâ
 Bir gülşene başdım ki ķadem gülleriniñ
 Şebnemleri olmuş ‘araķ-ı şerm ü ḥayâ

16 (H: 239b, R: 321a, A: 102b)

Râm it baña cânânımı ey bâr-ı Hüdâ
 Vir derdime dermânımı ey bâr-ı Hüdâ
 Her ḥâlet ile yek-dil ü yek-reng eyle
 Canânım ile cânımı ey bâr-ı Hüdâ

17 (H: 239b, R: 321a, A: 106a)

Bir bezme hârim oldu ki cân-ı şeydâ
 İtmez o harem-gâha güzer bâd-ı şabâ
 Bir kaşları mihrâba gönül nâzır iken
 Bilmezdi daği Ka'be yolın kıble-nümâ

18 (H: 239b, R: 321a)

Dâmân u giribânıñ çâk itse kazâ
 Sen eyle umûruñ yine tefvîz-i Hüdâ
 İki yaqasın görmedi bir yerde daği
 İki yaqanıñ şâhibi iken deryâ

19 (H: 239b, R: 321a, A: 272a)

Biñ derd ile giryânıñ olaydım cânâ
 Tek dest-be-dâmânıñ olaydım cânâ
 Hemvâre vişâliñle olurdu dilşâd
 Şâyeste-i hicrânıñ olaydım cânâ

20 (H: 239b, R: 321a, A: 272a)

Ey hâme-i efsûn-ger ü sihr-nümâ
 Vey muṭrib-i şâdî-negam-ı bezm-i edâ
 Meşşâta-i ta' bîrsiñ olsañ ne 'aceb
 Gülgüne-zen-i rûy-ı 'arûs-ı ma'nâ

21 (T: 27a, H: 27b, R: 27a, A: 106a)

Ey şâhib-i mi' râc habîb-i Vehhâb
 Hâdî-i sübül şâh-ı rusül 'arş-cenâb
 Nüh-kubbe-i eflâk senin olmuş ezel
 Deryâ-yı kemâliñde toquz dâne habâb

22 (T: 57a, R: 52b, A: 102b)

Ben hâr u zelîli kâm-yâb it yâ Rab
 Kem zerre-i haqîrim âfitâb it yâ Rab
 Geldim çapuña fakîr ü muhtâc u zelîl
 Fazl u keremiñle fetḥ-i bâb it yâ Rab

23 (T: 57a, R: 52b, A: 106a)

Ey maḥrem-i râz-ı meclis-i gaybü'l-gayb
 Kâşâne-tırâz-ı bezm-gâh-ı lâ-rayb
 Setr eyle 'uyûbımı Nazîm-i zârıñ
 Ey dâmen-i 'afv u şefkati sâtir-i 'ayb

24 (T: 57a, R: 52b, A: 103a)

Garç eyleyüp envâr-ı na'îme yâ Rab
 Yağma tenimi nâr-ı caḥîme yâ Rab
 Hâl-i diline iki cihânda raḥm it
 Raḥmet dine cân-ı Nazîm'iñe yâ Rab

25 (R: 53a, A: 103a)

Hâmem çemen-i feyze nihâl it yâ Rab
 Nazm-ı terimi reşg-i zülâl it yâ Rab
 Tab'ım şuver-ârâ-yı ma'ânî kıldıñ
 Zîver-dih-i erjeng-i kemâl it yâ Rab

26 (R: 53a, A: 106a)

Ey pâdişeh-i kalem-rev-i ğaybü'l-ğayb
 Evreng-nişîn-i taht-gâh-ı lâ-rayb
 'Afvıñla 'uyûbımı Nazîm'îñ setr it
 Olsun der-i hıdmetiñde bî-töhmet-i 'ayb

27 (R: 53a)

Olsam ne kadar Nazîm müstağrak-ı 'ayb
 Bir noқта-i 'afv ider benim 'aybım ğayb
 Setr itdi sevâd-ı rûyum mûy-ı sefid
 Ruhsâr-ı şebâba çekdiler perde-i şeyb

28 (H: 239b, R: 321a, A: 102b)

Bîdâr-ı şühûd u şâd-kâm it yâ Rab
 Çeşm-i dile hâbını harâm it yâ Rab
 Nâkış koma mâh-veş hilâl-i emelim
 Envâr-ı kemâl ile tamâm it yâ Rab

29 (H: 240a, R: 321a, A: 102b)

Ben nefsime uydum güneh itdim yâ Rab
 'İşyân ile hâlîm tebeh itdim yâ Rab
 Rûyum gibi ser-şafha-i ef'âlimi hayf
 Sû-i 'amelimden siyeh itdim yâ Rab

30 (H: 240a, R: 321b, A: 106b)

Ey hilkat-i eşyâya olan zâtı sebeb
 Maħbûb-ı ilâhî şeh-i pâkîze-neseb
 Cân midhat-i zâtıñla seniñ mihr-be-dil
 Dil vaşf-i şîfâtıñla seniñ mühr-be-leb

31 (H: 240a, R: 321b, A: 106a)

Olsun demiñ ey sâķi-i bezm-i lâ-rayb
 Cân u dil-i şûrideme vir neşve-i ğayb
 Bir câm ile eyle beni sermest-i harâb
 Bir mest ki şeydâlığı bî-töhmet-i 'ayb

32 (H: 240a, R: 321b, A: 272a)

Hâlîk ideli bisât-ı şun'ın tertîb
 Cân u dil-i âvâreme 'aşķ oldu naşîb
 Eczâ-yı vücûdımı hâkîm-i ezeli
 Gûyâ ki benim 'aşķdan itmiş terkîb

33 (H: 240a, R: 321b, A: 272a)

Ruhsârı kafâ pâyı ser itse ne ‘aceb
 Şağ u şolı bilmez felek-i dún-meşreb
 Berhem-zededir şeş-cihet-i halk Nazîm
 Piş ü pes ü zîr ü zeber ü râst ü çep

34 (H: 240a, R: 321b, A: 272a)

Dil bir şanemiñ mihri ile güm-şüde-tâb
 Cân muztarib-i ‘aşkı mişâl-i sîm-âb
 Olmuş o bütün melâhât ü behcetiniñ
 Tâk-ı zer-i deyrî ebruvân-ı pür-tâb

35 (T: 27a, H: 27b, R: 27a, A: 106b)

Ey bâr-gehi melce-i erbâb-ı necât
 Vey hâk-i rehi kuhl-i dil ü cân-ı ‘uşât
 Tâ haşr ola rûh-ı ferağ-güsteriñe
 Mişkât-ı taḥiyyât ile mişbâh-ı şalât

36 (R: 53a, A: 106b)

Ey zât-ı şerîfi eşref-i maḥlûkât
 İcâd-ı vücûdı bâ‘iş-i mevcûdât
 Ğayb eyle Nazîm-i derd-mendiñ ‘aybın
 Ey dâmen-i ‘afvı sâtir-i ‘ayb-ı ‘uşât

37 (R: 53a, A: 106b)

Ey cilve-gehi cemâli âyîne-i zât
 Vey nâm-ı şerîfi zîver-i her şalavât
 Tâ-ḥaşr nişâr-ı ravza-i pâki ola
 Hevâda ṭabaḳ ṭabaḳ taḥiyyât u şalât

38 (R: 53a, A: 106b)

Ey ḥüsn-i ebed fûrûğ-ı âyîne-i zât
 Ḥurşîd-i cemâline dü-‘âlem zerrât
 Şal fark-ı Nazîm’e sâye-i merḥametiñ
 Pür tâb u tef kıyâmet olduḳda ‘uşât

39 (T: 59a, R: 56a, A: 272b)

Câm-ı mey-i vuşlatı olup tevbe-şikest
 Kıldı beni bir cüvân-ı tersâ-beçe mest
 Dîvâne-i sûmenât-ı didârı olup
 İtdi dili bend zülfi zünnâr-perest

40 (H: 240a, R: 321b, A: 106b)

Ey maḥv-ı şükûh-ı ‘aşkı ehl-i ceberût
 Lebrîz-i fûrûğ-ı mihri mülk-i melekût
 Ben ḥatm-i kelâm idince zikriñ umarım
 Şon demde ura dehânıma mühr-i sükût

41 (H: 240b, R: 321b, A: 106b)

Ey gülbün-i bî-ğazân-ı bâğ-ı ceberût
 Vey bülbül-i gülsitân-ı mülk-i melekût
 Tâ kim ene efşah ile itdiñ kelimât
 Murğân-ı risâlet itdiler cümle sükût

42 (H: 240b, R: 322a, A: 272b)

‘Aşk itmiş iken dür-i sirişkim yâkût
 Vaqt olmadı bir niyâza oldum mebhût
 Söyletmedi la‘l-i nâbı bir bûse virüp
 Yâr urdı benim dehânıma mühr-i sükût

43 (H: 240b, R: 322a, A: 272b)

Ey la‘l-i lebi hıızr-ı dile âb-ı hayât
 Vey haıt-ı ruğ-ı pâki sevâd-ı zulümât
 İtmezse saña sûz-ı derûnum te’sîr
 Yansun ‘alev-i âhım ile nâr-ı necât

44 (H: 240b, R: 322a, A: 272b)

Bir tâ’ıfeyüz biz ki dırâz itsek dest
 Ser-pençe-i hırşîdi ider hürd u şikest
 Kûteh nazârân itse de tahkîr Nazîm
 Miqdârımız olmaz yine bir vech ile pest

45 (H: 240b, R: 322a, A: 272b)

Hüm-hâne-i ‘aşk içre olup bâde-perest
 Oldum kadeh-i dâğ-ı dil-i zâr ile mest
 Ferhâd ile ‘aşk itdi beni dûş-be-dûş
 Mecnûn ile ‘aşk itdi beni dest-be-dest

46 (H: 240b, R: 322a, A: 272b)

‘Aksi meye düşdi yâr olup câm-be-dest
 Timşâli daği o âfetiñ bâde-perest
 ‘Uşşâkı degil yeri gögi farq idemez
 Ol çeşm-i kebûd o deñli olmuş gök mest

47 (T: 27a, H: 27b, R: 27a, A: 106b)

Ey hilkat-i eşyâya vücûduñ bâ‘ iş
 Bahşâyış-i her bî-kese cûduñ bâ‘ iş
 Evvel âhır selâmet-i cân u dil
 Ta‘vîz-i taḥıyyât ü dürûduñ bâ‘ iş

48 (H: 240b, R: 322a, A: 103a)

Ey zâtı qadîm ü halk-ı ‘âlem hâdiş
 Şâdî vü ğama recâ vü havfı bâ‘ iş
 Yâd-ı keremiyle itmedim cürm diyü
 Billâh yemîn idersem olmam hâniş

49 (H: 241a, R: 322a, A: 106b)

Ey mağfîret-i 'uşâta cûduñ bâ' is
 Îcâd-ı dü-âleme vücûduñ bâ' is
 Her beyti Nazîm'in olmağa şekl-i dürûd
 Gülzâr-ı nu'ûtiña dürûduñ bâ' is

50 (H: 241a, R: 322b, A: 272b)

Bu cünbiş u bu sükûna dildir bâ' is
 Şâdî vü gam-ı derûna dildir bâ' is
 Nehb-i hîred ü şekîbe dildir bâdî
 Şûr u şeğaf u cünûna dildir bâ' is

51 (T: 27a, H: 27b, R: 27a, A: 107a)

Ey şâh-ı rusül hüsrev-i şâhib-mi' râc
 Dünyâda vü 'uqbâda seniñ taht ile tâc
 Sen şâh-ı dü-kevnîñ seher ü şâm olmuş
 Hürşîd ü kamer meclisine iki sirâc

52 (H: 241a, R: 322b, A: 107a)

Ey haste-i 'aşka şerbet-i derdi 'ilâc
 Hızr ile Mesîh o derd ile haste-mizâc
 Luţfuñla 'aceb mi hâhişim olsa füzûn
 Muhtâc olur kerîme dâ'im muhtâc

53 (H: 241a, R: 322b, A: 107a)

Ey şem'-i münîr-i bezm-gâh-ı mi' râc
 Kâşâne-i vuşlata sirâc-ı vehhâc
 Evreng-i nübüvvet üzre ey şâh-ı rusül
 Levlâk libâce vü le'amrük saña tâc

54 (H: 241a, R: 322b, A: 272b)

Tîr-efgen-i 'aşk idince kaçd-ı âmâc
 Maşûruñ ider kadın kemân-ı hallâc
 Efvûn olur ıztırâbı sîm-âb gibi
 Bîmâr-ı mağabbete Mesîh itse 'ilâc

55 (T: 27b, H: 27b, R: 27b, A: 107a)

Ey her dü-ruhı tâze gül-i gülşen-i rûh
 Sevdân ile murğ-ı dilim olsun mecrûh
 Leb-teşne-i şahbâ-yı gamıñ Hızr-ı nebî
 Dürdî-keş-i derdiñ dil ü cânıyla naşûh

56 (H: 241a, R: 322b, A: 103a)

Ey garğ-ı yem-i celâli şad-keştî-i Nûh
 Şâdâb-ı kemâl-i kudreti gülşen-i rûh
 Manzûrı dil-şikestedir câ'iz kim
 Mağbûle geçe şikestî-i kâr-ı Naşûh

57 (H: 241a, R: 322b, A: 107a)

Ey dâğ-ı rızâsı ‘ aşıkâ kâse-i râh
 Lebrîz-i cünûn-ı ‘ aşkı şaf şaf ervâh
 Mellâh-ı yem-i maħabbeti Hızır-ı nebî
 Deşt-i talebinde rûh-ı ‘ İsâ seyyâh

58 (H: 241b, R: 322b, A: 273a)

Tâ itmege hâdişâtı defter dem-i şubh
 Aħkâm-nüvis-i hayr u şer her dem-i şubh
 Levh-i felege cilâ virüp mühre-i mihr
 Tecdîd-i berât-ı diger eyler dem-i şubh

59 (H: 241b, R: 323a, A: 272b)

Ey serv-i çemân çemen-i gülşen-i rûh
 Reftârı şikest-âver-i şad-kâr-ı naşûh
 Bâ-ğayd-ı hayât manşib-ı kâkülüne
 Dil şabr ile Eyyûb gerek ‘ ömr ile Nûh

60 (H: 241b, R: 323a, A: 273a)

Germiyet-i meyden ki bulur behre kadeh
 Âteş düşürür fark-ı gam-ı dehre kadeh
 Demdir olalım bülbüle-i şevk ile mest
 Devr eylesün ey sâķi-i gül-çihre kadeh

61 (T: 27b, H: 28a, R: 27b, A: 103a)

Ey hâdi-i ins ü melek ü mûr u melağ
 Luţf u ğazabıñ mihr ile mânende-i yağ
 Bir kıt‘ a-i gülzâr-ı cemâliñ firdevs
 Bir bâriķa-i nâr-ı celâliñ dûzağ

62 (H: 241b, R: 323a, A: 103a)

Ey râzık-ı halk-ı ‘ âlem ü mûr u melağ
 Vey şâni‘ -i kudret-i bihişt ü dûzağ
 Ğufrânıñ ile zünûb ey Rabb-i ğafûr
 Mânend-i fûrûğ-ı mihr ile pâre-i yağ

63 (H: 241b, R: 323a, A: 107a)

Ey nağd-i dü-kevn gevher-i mihrî nüh-narğ
 Vey dergeh-i kibriyâsı üftâdesi çarğ
 Teng olsa ‘ aceb mi Edhem ü Ma‘ rûfa
 Vüs‘ at-geh-i ‘ aşkıña düşüp Belğ ile Kerğ

64 (H: 241b, R: 323a, A: 273a)

Kâm-ı dilini ‘ ârif olan itmez telğ
 Bilmez sefer-i seyr-i Buğârâ ile Belğ
 Mânend-i hilâl eyleyen kesb-i kemâl
 Bihûde ider mi ğurre-i ‘ ömrini selğ

65 (T: 27b, H: 28a, R: 27b, A: 107a)

Ey pâdişeh-i kişver-i irşâd meded
 Feryâd-res ol bendeñe feryâd meded
 İklîm-i dil ü cânıma nefis itdi hüçüm
 Bir zâr u zebûnum meded imdâd meded

66 (T: 59b, R: 56a)

Ey kâküli şâm-ı Kâdr ü 'ârızı 'îd
 Vey şubh-ı cemâli rûz-ı nevrûz-ı sa'îd
 Hıvaf ile recâda eyleme ser-gerdân
 Ey hecr ü vişâli 'âşîka ye's ü ümîd

67 (T: 62b, R: 53b, A: 103a)

Ey vaşf-ı sıfâtı kul huvallâhu aḥad
 Raḥman u Raḥîm ü Ḥayy ü Kayyûm u Şamed
 Ma' mûre-i Kibriyâsınıñ 'arızı ezel
 Mülk-i kıdem ü beḳâsınıñ tûli ebed

68 (T: 62b, R: 53b, A: 103a)

Ey midḥat-i zâtı kul huvallâhu aḥad
 Ta' rîf-i şifât-ı pâki Allâhu's-şamed
 Yuḫyî vü mumîd lem-yelid dâ'im ü ferd
 Lem yûled ve lem yekün lehû küfüven aḥad²⁴³

69 (H: 241b, R: 323a, A: 103a)

Ey 'ukde-güşâ-yı ehl-i ḥacât meded
 Vey râzık ü kâfi-i mühimmât meded
 Esrâr-ı nihânımı bilürsüñ dimeden
 Ey 'âlim-i sırr ve'l-ḥafiyât meded

70 (H: 242a, R: 323a, A: 107b)

Ey pâdişeh-i serîr-i mülk-i tevḥîd
 Vey pâye-i câhı kürsî-i 'arş-ı mecîd
 Olsañ ne 'aceb leb-â-leb nûr-ı şühûd
 Mir'ât-ı cemâl-i ḥaḳsıñ ey zât-ı vaḥîd

71 (H: 242a, R: 323b, A: 273a)

Ey ğurre-i ebruvâmı reşg-i meh-i 'îd
 Ser-germ-i fûrûğ-ı mihr-i ḥüsni ḥurşîd
 Ḥayrân-ı cemâli teşne-i la' l-i lebi
 Mir'ât-ı cihân-nümâ vü câm-ı Cemşîd

²⁴³ İhlas Süresi'nin, "Doğurmadı ve doğmadı, O'na bir denk de olmadı." anlamındaki son ayetleri iktibas edilmiştir.

72 (H: 242a, R: 323b, A: 273a)

Kâl eylemese böyle anı pûte-i derd
 Zer gibi şararmazdı dil-i ğam-perverd
 İtdim nazâr-ı yâr ile altun işimi
 İksîr-i kemâl oldu baña çihre-i zerd

73 (H: 242a, R: 323b, A: 107a)

Tâ' at-geh-i ' aşkıñda ' aceb mi bî-derd
 Eşk ile vuzû itse dil-i ğam-perverd
 Bir secde-i nâza ey şanem eylerseñ
 Biñ nâsiye-i niyâzı fersûde-i gerd

74 (H: 242a, R: 323b, A: 107a)

Ey kaddiñe vâbeste kıyâm ile ku' ûd²⁴⁴
 Ebrûña ser-efgende rukû' ile sücûd
 Bir şartı hemân kayd-ı ser-i zülfüñdür
 Çokdur dil-i ' âşıkda şurûf ile kuyûd

75 (H: 242a, R: 323b, A: 273a)

Dil beste-i gîsû-yı siyâh-ı Dâvud
 Cân şifte-i taraf-ı külâh-ı Dâvud
 Bir nazrada âhen-dil iken hûbânı
 Mûm eyledi i' câz-ı nigâh-ı Dâvud

76 (H: 242a, R: 323b, A: 273a)

Gül kisve-i âl ile sebük-rûh çü-bâd
 Sünbül nîli kabâ ile hâk-nihâd
 Lâle nemed-i sürh ile âteş-meşreb
 Âb üzre semen câme sefid ü dil-şâd

77 (T: 27b, H: 28a, R: 27b)

Ey şerbet-i derdiñ dile dermândan elezz
 Hecriñ ğamı şad-vuşlat-ı cânândan elezz
 Harf-i kerem hâtem-i la' l-i pâkiñ
 Bir bendeñe biñ mülk-i Süleymân'dan elezz

78 (H: 242b, R: 323b, A: 107b)

Ey telhî-i dürd-i derdi şekkerden elezz
 Zehr-i ğamı sükker-i mükerrerden elezz
 Dil-teşne-i ' aşka şerbet-i didârı
 ' Ayn-ı tesnîm ü âb-ı Kevşer'den elezz

79 (H: 242b, R: 324a, A: 107b)

Ey şerbet-i ' aşkı âb-ı hayvândan elezz
 Vey dürdî-i derdi dârû-yı cânndan elezz
 Bîmâr-ı maħabbetiñ olan cân u dile
 Hecriñ ğamı zevk-i vaşl-ı cânândan elezz

²⁴⁴ vâbeste, R: vâreste

80 (H: 242b, R: 324a, A: 107b)

Ey zehr-i firâk-ı derdi dermândan elezz
 Telhâbe-i ‘aşkı âb-ı hayvândan elezz
 Bîmâriyuz ol tabîb-i hüsniñ ki gelür
 Nîş-i gamı nûş-ı dârû-yı cândan elezz

81 (T: 27b, H: 28a, R: 27b, A: 107b)

Ey zât-ı şerîfiñde müzâhir zâhir
 Ruhsârîña ser-cümle münâzır nâzır
 Me’ûr seniñ emriñe şâlih tâli‘
 Maḥkûm seniñ hükümüñe mü'min kâfir

82 (R: 53a, A: 107b)

Maḥbûb-ı Hüdâ ki mühri her zerrede var
 Oldı dil o mihre zerre-i bî-miḡdâr
 Hem nâzır-ı vech-i Ḥaḡ odur hem manzûr
 Hem âyinedir cemâli hem âyine-dâr

83 (T: 59b, R: 56a, A: 274a)

Ne cins-i ferîştedir ne havrâ-beçedir
 Cânânım o nev-cüvân-ı tersâ-beçedir
 Oldum ḡoluma alup Süleymân-ı zamân
 Yavrum benim ey Nazîm ‘anḡâ-beçedir

84 (T: 59b, R: 56a, A: 274a)

Cân u dili kâkülüñ ki teşhîre çeker
 Her bir ḡamı dūd-ı âhı zencîre çeker
 Ünsiyyet iden nigâh-ı hûn-rîziñ ile
 Âhû ise de tabî‘ at-ı şîre çeker

85 (T: 59b, R: 56a, A: 274a)

Her dîde-i ter ki şubḡ-ı dîdâr ister
 Şeb tâ-be-seḡer o dîde bîdâr ister
 Naḡd-i dil ü câna derd-i ‘aşḡ erzândır
 Ammâ ki Nazîm bir ḡarîdâr ister

86 (T: 59b, R: 56b, A: 274a)

Âh itmeḡe ḡorḡarım ki aḡyâr işidir
 Ancaḡ yine nâlemi o dildâr işidir
 Kühsâr-ı maḡabbet içre başlayan feryâda
 Her demde Nazîm yâr der yâr işidir

87 (T: 59b, R: 56b, A: 274a)

Bülbül gibi her güli şeverdim yetişür
 Her ḡonca-dehâna meyl iderdim yetişür
 Yoḡ yerlere eyvâh ‘ömrüm oldı telef
 Ey dil ḡo beni baña ki derdim yetişür

88 (T: 59b, R: 56b, A: 274a)

Çignetme bu pâ-y-mâliñi gel yetişür
Dâmâniña rûzgârdır el yetişür
Âh alma ki yeter rûy-ı tirkeş gibidir
Te 'şirde bed-du'âdan evvel yetişür

89 (T: 60a, R: 56b, A: 274b)

'Âşık o perî-veşi gözünden şakınur
Bir kerre nigâha gayra biñ kez bakınur
Bir şûh-ı sitem-gere esîriz ki Nazîm
Dil-beste-i bend-i zülfi teller taqınur

90 (T: 60a, R: 56b, A: 274b)

Gözden o perî nigîn la'lin şakınur
Eller anı 'âkıbet görürseñ taqınur
Gûşından o kim fetîl-i bendim çıkara
Cisminde hezâr dâğ-ı hasret yakınur

91 (T: 60a, R: 56b, A: 274b)

Sûsen ele alınca zümürüd hançer
La'lin siperin sîneye çekdi gül-i ter
Her lâle olup nîze-i yâkût be-dûş
Elmâs zirih geydi semen ser-tâ-ser

92 (T: 60a, R: 56b, A: 271b)

Mecmû'a degil bu 'âlem-i ma'nâdır
Her beyti sevâd-ı a'zam-ı ma'nâdır
Tezyîn-ı suţûr-ı şafhasın seyr eyle
Emvâc-ı beyân ile yem-i ma'nâdır

93 (T: 60a, R: 57a, A: 271b)

Mecmû'a degil bu nüşha-i kübrâdır
Her şafhası bir zebân ile gûyâdır
Elbette olur sefine deryâda Nazîm
Ammâ bu sefine içre bir deryâdır

94 (H: 242b, R: 324a, A: 103a)

Yâ Rab keremiñ umar gedâ ger keydir
'Âşilere luţf u şefkatiñ der-peydir
Her emr-i muhâli Hâlik u Kâdirsiñ
Mağlûk yanında şun' uñ lâ-şeydir

95 (H: 242b, R: 324a, A: 107b)

Ey atlas-ı çarh yoluna ferş-i haqîr
Gûlbang-i şalâ-yı da'veti 'âlem-gîr
Şâhenşeh-i enbiyâ vü sulţân-ı rusûl
Levlâk-evreng ü lî-ma'allâh-serîr

96 (H: 242b, R: 324a, A: 273a)

Ser-keşligi ço türâb olursuñ âhîr
Gözlerde hayâl ü hâb olursuñ âhîr
Mevc ur mevc ur ki sûz-ı âh-ı dilden
Ey bahr-i güneş serâb olursuñ âhîr

97 (H: 242b, R: 324a, A: 273b)

Ser-mestiz o şahbâ ile kim dil dirler
Hüşyâr da olsağ yine kınzil dirler
Bir bahre şinâver geçeriz biz ki Nazîm
Ėarğ-âbeleri ka' rına sâhil dirler

98 (H: 243a, R: 324a, A: 103a)

Sûdâ-ger-i diliñe reh-rev sevdâdır
Hemvâre heves-i kâr u hevâ kâlâdır
Derd olsa aña revâdır ism-i dil-dâr
Allâh o kâra müdâvim-i esmâdır

99 (H: 243a, R: 324b, A: 273b)

Ruhsârı anıñ ki sâye-veş hâkdedir
Gün gibi mağâmı evc-i eflâkdedir
Fer' in nazâr olsa i' tibâr aşlınadır
Şahbâda degil o neşve hep tâkdedir

100 (H: 243a, R: 324b, A: 273b)

Her dâne-i eşkim dür-i nâ-yâbımdır
Müjgân-ı has ü hâr reh-i seyl-âbımdır
Hûn-âb-ı ciger dîdede pür-dâğ gönül
Ol lücce-i pür-cüş bu girdâbımdır

101 (H: 243a, R: 324b, A: 273b)

Mâdâm o perî ki mâ' il-i mey-gededir
' Uşşâkıñ işi rakîb ile ' arbededir
Bî-rahlımlığı baña virir yâd itsem
Gûyâ ki Nazîm kıalbi seng-i yededir

102 (H: 243a, R: 324b, A: 273b)

Hüşnüñ ki seniñ bî-meded gâliyedir
Üftâdeligiñ mertebe-i ' âliyedir
Taşviriñi yazsam yeridir ey büt-i Çîn
Deyr-i dile kim hâliyetü'l-hâliyedir

103 (H: 243a, R: 324b, A: 273b)

Zülfüñle gönül ne şeb ki ülfet eyler
Sevdâsını mü-be-mû hikâyet eyler
Dil devr-i lebiñde turfe ser- hoşdur kim
Cem sâğarına nigâh-ı hasret eyler

104 (H: 243a, R: 324b, A: 273b)

Zann itme gözümden eşk-i hasret dökülür
 Hep sîneme aḥker-i maḥabbet dökülür
 Bir gülşene geldim ki gül-i ter yerine
 Dâmânıma ḥûnâb-ı hacâlet dökülür

105 (H: 243b, R: 324b, A: 273b)

Bir sûka mülâzımız ki ‘ irfân satılır
 Her gûşede hep cân alınur cân satılır
 Bir mertebe germ olmadadır kim dem olur
 Bir zerreye biñ mihr-i dıraḥşân satılır

106 (H: 243b, R: 325a, A: 274a)

Ey ḥüsni olan feyz-resânende-i ḥûr
 Vey zülf-i ḥam-ender-ḥamı pâ-bend-i şu‘ûr
 Ḥaṭ geldi kıyâs itme debîr-i ḳudret
 Yazmış varaḳ-ı ‘ârızîña sûre-i Nûr

107 (H: 243b, R: 325a, A: 274a)

Ey zülf-i olan ḥâb-geh-i fitne vü şûr
 Ebrûsın iden şehper-i şâhîn-i gurûr
 Bir dâma düşürdüñ ki tezerv-i dilimi
 Her dânesi olmuş şerer-i âteş-i Tûr

108 (H: 243b, R: 325a, A: 274a)

Şad-el-ḥazer ey reşg-i perî gayret-i ḥûr
 Tâvus gibi ḥüsnüñe olma maḡrûr
 Hep münkesirü'l-bâl-i peşimânîdir
 Murgân-ı ûlî-ecniḥa-i evc-i gurûr

109 (T: 60a, R: 57a, A: 275b)

Her dil ki kemâle ârzû-mend olmaz
 Beñzer o nihâle kim berû-mend olmaz
 ‘Âşık mıdır ol ki ḥıdmet-i cânânda
 Miskîn ü za‘if iken tenû-mend olmaz

110 (T: 60a, R: 57a, A: 275b)

Bir kerre gören o rûy-ı pür-tâbı henüz
 Çeşm-i terine ḥarâm ider ḥâbı henüz
 Gözden şaḳıman cemâl-i dildârı Nazîm
 Geçmez müjesin nigâh-ı âdâbı henüz

111 (T: 60b, R: 57a, A: 275b)

Mümtâz-ı ḥüsnde meyl-i her heft olmaz
 Sultân-ı cihânda fikr-i zer-beft olmaz
 Ḥursend-i ḥayâl-i yâr olan ḥayrânîñ
 Pây-i nazarında âmed ü reft olmaz

112 (T: 60b, R: 57a, A: 275b)

Mestâne çekince gamzesi hançer-i tîz
 Eyler nigehi füsûn ü nâz ile sitîz
 Bir zâlim-i bî-amâna dûş oldum kim
 Ne tâkat ü sitîz ü ne cây-ı gürîz

113 (T: 60b, R: 57a, A: 275b)

Ey murğ-ı niyâz tâ gönülden kıpmaz
 Gül-deste-i nâz o naııl-ı gülden kıpmaz
 Elbette sebük-ser andadır bed mesti
 Biñ raııl-ı girân çekilse mülden kıpmaz

114 (T: 60b, R: 57a, A: 275b)

Ol mest-i gürûra oldu peymâne-i nâz
 Bir kerre ele alınmayan câm-ı niyâz
 Âvîze-i gûş-ı yârdır şimdi Nazîm
 Rû-kerde-i i' tibâr olan gevher-i râz

115 (T: 60b, R: 57b, A: 275b)

Ey zülfi-siyâhı pûşîş-i Ka'be-i nâz
 Cân u dile ebruvânı mihrâb-ı niyâz
 Ğırbâl olsun vücûdı bakmazsa saña
 Biñ çeşm-i haııkâat ile bir ehl-i mecâz

116 (T: 60b, R: 57b, A: 275b)

Âvâreyim ey perî-cemâlim sensiz
 Dîvâneye döndüm âh zâlim sensiz
 Ne mürde ne zinde haste-i hicrânım
 Cânâ katı müşkil oldu hâlim sensiz

117 (T: 27b, H: 28a, R: 27b, A: 107b)

Ey faıır-i cihân olmadım irşâd henüz
 İşyân ile kâm-ı dilim ifsâd henüz
 Yüzde biriniñ 'afvına yokdur yüzüm âh
 Sehv ile miât olmada âhâd henüz

118 (T: 62b, R: 53b, A: 103a)

Ey merhameti 'uşâtına cây-ı gürîz
 Vey şefkati bahri lücce-i 'afv-engîz
 Yâ Rab dü-cihânda 'izzetiñ haııkı-çün
 Hâr itme Nazîm'i luıf idüp eyle 'azîz

119 (T: 63a, R: 53b, A: 108a)

Ey 'âdet-i 'afvı haıır-ı cürm-nüvâz
 Dil-rîş-i haıâyâ şefkati merhem-sâz
 Mihrâb-ı şefâ'atiñ yeter kıble bize
 Ey dergeh-i luıfı Ka'be-i ehl-i niyâz

120 (H: 243b, R: 325a, A: 103b)

Ey nâ'ire-i 'inâyeti nîrân-sûz
 Vey bâriqa-i hidâyeti 'iştân-sûz
 Yağsun dilimi fûrûğ-ı mihrîñ yâ Rab
 Olsun eşeri derûn-güdâz u cân-sûz

121 (H: 243b, R: 325a, A: 108a)

Ey nûr-ı ziyâ-güster-i kâşâne-i râz
 Vey şem' -i serâ-perde-fürûz-ı i' câz
 Bezm-i ğam-ı 'aşkıñda yanup yağılayım
 Pervâne gibi olsun işim sûz u güdâz

122 (H: 243b, R: 325a, A: 274b)

Devriñde pür olsa nola ey mâye-i nâz
 Etfâl-i haķıķatle debistân-ı mecâz
 Olmazdı kalem-gîr-i haţ-ı ħarf-i vişâl
 Ser-şafha-i nâz olmasa âhâr-ı niyâz

123 (H: 244a, R: 325a, A: 274b)

Ey turesi şûriş-fiken ü 'arbede-sâz
 Vey ğamzesi 'âşık-küş ü ağyâr-nüvâz
 Bünyâd iden eyvân-ı bülend-i nâziñ
 İtmiş beni ferşinde anıñ ħâk-i niyâz

124 (H: 244a, R: 325b, A: 274b)

Bulsa nola zîb ey büt-i şûĥ-ı tannâz
 Reyĥân-ı niyâz ile güle ğuşe-i nâz
 Bir şûĥa esîrim ki ser-i nâzında
 Olmuş gül-i teslim ü rızâ dâğ-ı niyâz

125 (H: 244a, R: 325b, A: 275a)

Ferhâd ile Şîrîn gibi ey mâye-i nâz
 Birbirimize eyleyelim nâz u niyâz
 Leylâ ile Mecnûn idi şâh ile gedâ
 Biz de olalım ta'ne-i Maĥmûd u Ayâz

126 (H: 244a, R: 325b, A: 274b)

Biz şoĥbet-i yek-demi ğanîmet bilürüz
 Deh-rûze gül-i ħayâtı fırsat bilürüz
 Biz gevher-i nuţķı vermezüz kevneyne
 Bâzâr-ı sühanda kadr ü kıymet bilürüz

127 (R: 325b, A: 275a)

Biz 'aşıkı ğam-perverişinden bilürüz
 Derd ehlini alış verişinden bilürüz
 Her şâde-ruĥa şarf-ı nigâh eylemezüz
 Biz âyineyi gösterişinden bilürüz

128 (H: 244a, R: 325b, A: 275a)

Geh dîde-i terden eşk-i hasret dökeriz
 Geh fark-ı dile hâk-i melâmet dökeriz
 Giryân olsağ o şûh için pâ-yı dile
 Hep rîze-i elmâs-ı nedâmet dökeriz

129 (H: 244a, R: 325b, A: 275a)

Biz neyyir-i 'irfân-ı sipihr-i hüneriz
 Biñ kâna deger her birimiz bir güheriz
 Âsîb-i hâzânından emîiniz dehrîñ
 Biz bâğ-ı maħabbetde nihâl-i digeriz

130 (H: 244a, R: 325b, A: 275a)

Biz meclis-i ğamda câm-ı hasret çekeriz
 Meydir diyü hûnâbe-i fûrkat çekeriz
 Bir ħarf alınmaz deheninden yârîñ
 Bîhûde hemân yok yere zaħmet çekeriz

131 (H: 244b, R: 326a)

'Aks-i ruħuña dilde mekân eylemişüz
 Vîrânede gencîne nihân eylemişüz
 Cânâ dili lebrîz-i cemâliñ ideli
 Âyînemizi âyine-dân eylemişüz

132 (H: 244b, R: 326a, A: 275a)

Külħan-geh-i 'aşkıñ olalı menzilimiz
 Zâhir mi degildir saña sûz-ı dilimiz
 Bir kâfileye refîk-i râhız ki Nazîm
 Pür-âteş-i dil çekilmede maħmilimiz

133 (H: 244b, R: 326a, A: 275a)

Biz mest-i ser-endâz-ı şarâb-ı 'aşkıız
 Peymâne-be-kef rind-i ħarâb-ı 'aşkıız
 Biz her birimiz bir yem-i gevher-bârız
 Hep ser-be-girîbân-ı şehâb-ı 'aşkıız

134 (H: 244b, R: 326a, A: 275a)

Biz murğ-ı nevâ-senc-i bahâr-ı ğaybız
 Merğûle-serâ-yı gülşen-i lâ-raybız
 Açılmazız ağıyâra velî ğonca-şifat
 Leb-beste-i hâmûş u ser-ender-ceybiz

135 (H: 244b, R: 326a, A: 274b)

Biz devr-i felekde ğün ğibi meşhûruz
 Çün câm-ı cihân-nümâ ser-â-ser nûruz
 Bir câm yapar ħâtır-ı vîrânemizi
 Hem künc-i ħarâbâtda hem ma' mûruz

136 (T: 63a, R: 53b, A: 108a)

Ey şems ü kamer tenûr-ı mihrinde kabes
 Sîmurg-ı simât derd-i ‘aşkıında meges
 Olmuş o hıdv-i enbiyâ vü rusülüñ
 Kevneyn kaçâr-ı kibriyâsında ceres

137 (T: 27b, H: 28a, R: 27b, A: 108a)

Ey kûlzüm-i kadriñde felekler kef ü has
 Vey sâha-i şânında zemîn gerd-i ehas
 Dergâh-ı kemâliñde Süleymân hâdim
 Sîmurg ser-i hân-ı celâliñde meges

138 (H: 244b, R: 326a, A: 103b)

Ey sâha-i kudretinde ‘âlem kef-i has
 Kevneyn kaçâr-ı şun‘ una iki ceres
 Dâne-keş-i kişt-i cûdı mûr ile melağ
 Rûzî-hor-ı hân-ı luţfi murğ ile meges

139 (H: 244b, R: 326a)

Ey şems ü kamer tenûr-ı mihrinde kabes
 Vey hân-ı maḥabbetiñde sîmûrg meges
 Mümkin mi derûn-ı dilde ketm-i ‘aşkıñ
 ‘Ankâya olur mı cilve-geh teng kafes

140 (H: 245a, R: 326b, A: 275b)

Derdâ derdâ hezâr hayf u efsûs
 Ğafletle şabâh u şâm oldum me’nûs
 Gûş-ı dilimi girân idüp hâb-ı hużûr
 Ne şavt-ı ezân resîde ne bang-i horûs

141 (H: 245a, R: 326b, A: 276a)

‘Aşk ile olup sirişte âb u gil-i Qays
 Hâmûn-ı maḥabbet oldı ser-menzil-i Qays
 Qalbimde nola yer eylese yâr Nazîm
 Leylâya siyâh-hâne idi dil-i Qays

142 (T: 28a, H: 28a, R: 28a, A: 108a)

Ey şâhsüvâr-ı Medenî fahr-i Qureş
 Sulţân-ı zafer hayl-i şeh-i nuşret-ceyş
 İtsün dil-i şahbâ-yı gamıñ şîrîn-kâm
 Çekdirme firâkıñla meded telhî-i ‘ayş

143 (T: 60b, R: 57b, A: 108a)

Ey dil yüri durma Hızr-ı tevfiqa yetiş
 Var hıdmet-i çâr-yâr-ı Şiddîqa yetiş
 Kâmillere pey-rev ol bilüp noğşanıñ
 Taklid ile ey Nazîm tahkîqa yetiş

144 (T: 61a, R: 57b, A: 276a)

Dil rişte-i ülfeti urup el kırmış
 Peyvend-i ‘alâkayı muhaşşal kırmış
 Kayd-ı ser-i zülfî dil-rübâdan geçmiş
 Dîvâne-i cünûn ile ‘aceb tel kırmış

145 (T: 61a, R: 57b, A: 276a)

Bir dilber-i ser-terâşa oldum ki terâş
 Mir’ât-ı ruḥında naqd-i cân vaḳf-ı telâş
 Sâkın şıgâmış elinde tîğ-ı ser-tîz
 Ol dilber-i ser-terâşa egsem nola baş

146 (H: 245a, R: 326b, A: 103b)

Ey râtime-ḥâr-ı cûdı şâh u dervîş
 Rezzâk-ı ğidâ-dehende-i bî-kem ü bîş
 Berḳ-ı ğazabıyla zehr olur lezzet-i şehd
 Feyz-i keremiyle nûş olur zaḫmet-i nîş

147 (H: 245a, R: 326b, A: 108a)

Ey bezm-gehi serîr-i şâhâne-i ‘arş
 Mişkât-ı cemâli şem‘-i kâşâne-i ‘arş
 Lebrîz-i fûrûğ-ı nûr-ı ḥüsnüñ olalı
 Ervâḫ-ı muḳaddes oldı pervâne-i ‘arş

148 (H: 245a, R: 326b, A: 276a)

Gülzâr-ı maḫabbetiñ güli şolmaz imiş
 Âsib-i ḫazân ile fenâ bulmaz imiş
 Cân virmek imiş devâsı derd-i ‘aşkıñ
 Bîmâr-ı maḫabbete ‘ilâc olmaz imiş

149 (H: 245a, R: 326b, A: 276a)

Mektûbımı dil yâra mükellef yazmış
 Ḳaddini kemân sînesini def yazmış
 Ḥaṭṭ-ı ruḫ-ı cânâna nigâh eyle Naẓîm
 Sultân-ı ḫüsn deftere maşraf yazmış

150 (H: 245a, R: 326b, A: 276a)

Ḥarc eyledi cân naḳdini sûdâ-ger-i hûş
 Bu ḫüsn ile cânân olalı ‘işve-fürûş
 Zencîre-i zülfî beni Mecnûn itdi
 Bir Leylî-i devrâna yine oldum dûş

151 (H: 245b, R: 327a, A: 276a)

Ben mest-i mey-i ‘aşkam u bî-vehm ü telâş
 Zâhid göricek ‘aybım ider ṭa‘n ile fâş
 Bâln-i serimdir der-i meyḫâne-i ‘aşk
 Ṭa‘n eylesün kim dokunur başına taş

152 (T: 28a, H: 28b, R: 28a, A: 108a)

Ey şadr-nişîn-i harem-i hâşü'l-hâş
 Dergâhı 'uşât-ı ümeme cây-ı hâlâş
 Eyle beni de şinâver-i kûlzüm-i 'aşk
 Olsun dil ü cân baħr-i ğamında ğavvâş

153 (H: 245b, R: 327a, A: 103b)

Ey bârgehi mülâzımı 'âm ile hâş
 Bâb-ı keremi 'uşâtına cây-ı hâlâş
 Ser-geşte Nazîm'i kûlzüm-i luţfuında
 Bulsun güher-i merdân ile ğavvâş

154 (H: 245b, R: 327a, A: 108b)

Ey nazm-ı nu'ûtı zîb-i dîvân-ı kaşâş
 Ben zâra nola Nazîm olursa maħlaş
 İmzâ-yı kabûle mażhar it 'aşkıında
 Mühr-i mihriñ şahîfe-i cânıma baş

155 (H: 245b, R: 327a, A: 276a)

Ey çâh-nişîn-i derdi bî-fikr-i hâlâş
 Zencîr-keş-i maħabbeti 'âm ile hâş
 Gûş itse eger terâne-i 'aşkıñ ide
 Nâhîdi nevâ-yı sâz-ı mihriñ rakķâş

156 (T: 28a, H: 28b, R: 28a, A: 108b)

Ey serv-i İrem-gülşen ü firdevs-riyâz
 Kevşer çemen-i 'izzetiñe âb-ı hıyâz
 Bulsun şeref-i rütbe-i imzâ-yı kabûl
 Luţfuıla sevâd-ı 'amelim eyle beyâz

157 (H: 245b, R: 327a, A: 103b)

Dergâhıña yâ Rab eyleyem hâlîmi 'arz
 Hâl-i dil-i mübtelâ vü meyyâlîmi 'arz
 Sen merħamet eyle eyleyem şekve-künân
 Nefsim gibi bir sitem-ger ü zâlîmi 'arz

158 (H: 245b, R: 327a, A: 108b)

Ey gülbün-i bî-ħazân-ı levlâk-riyâz
 Gülzâr-ı vücûdı lî-ma' allâh-hıyâz
 Tezyîn-i şaf-ı nu'ûtu itdikçe olur
 Râyât-ı şenâña ser-'alem yâ Feyyâz

159 (H: 245b, R: 327a)

İtsem nola ħasb-i hâlî senden saña 'arz
 Hâl-i dil-i pür-melâlî senden saña 'arz
 Ey şâh-ı ħüsn Nazîm'e dâd it ideyim
 Derdiñle o pây-mâlî senden saña 'arz

160 (R: 320a)

Ey bâ' iş-i hilkat-i semâvât ile arz
 Vey sâha-i 'izzetinde ne tûl u ne 'arz
 Kıl nokta-i 'afv ile benim 'aybımı gayb
 Ahvâlimi eyledikçe sultânıma 'arz

161 (T: 28a, H: 28b, R: 28a, A: 108b)

Ey bezm-i gamıñ reşk-i tarab-gâh-ı neşât
 'Ayyaş-ı mey-i miñnetiñe 'aşk-ı bisât
 Vaşfiñda edâ eylemeye biñde birin
 Bîcâre Nazîm itse ne deñli ifrât

162 (H: 246a, R: 327b, A: 103b)

Ey nâme-tırâz-ı şun' -ı bî-hâme vü haţ
 Menşûr-nüvîs-i hükmi-bî-harf ü nuqaţ
 Ey hayy-i kadîm kudretiñ 'âleminiñ
 Ne evveli var ne âhîri var ne vasaţ

163 (H: 246a, R: 327b, A: 108b)

Ey muşhaf-ı vaşf-ı zâtı bî-harf-i galaţ
 Levlâke le' amrük ile ol muşhafa haţ
 Bir satırına itmeyüp kifâyet dükene
 Ser-şafha-i cûdiña nücûm olsa nuqaţ

164 (H: 246a, R: 327b, A: 276b)

Ey bezm-i gamında cân u dil ferş-i bisât
 Maħmûrna yâd-ı la' li şahbâ-yı neşât
 Nev-kâfile-i cemâliñe itme gurûr
 Çok hâce-i hüsn gördi bu köhne ribât

165 (T: 28a, H: 28b, R: 28a, A: 108b)

Ey cân u dilim derd ü gamıñdan maħzûz
 Ölmek reh-i 'aşkıñda ezelden melhûz
 Sevdâñı Nazîm qalbine naqş itmiş
 Olsa yeridir derûnı levh-i maħfûz

166 (H: 246a, R: 327b, A: 103b)

Yâ Rab 'amelim idüp riyâdan maħfûz
 Kıl harf-i zebânımı haţâdan maħfûz
 Ancağ dil ü cânıma gamıñ mûnis olup
 Cân u dilim eyle mâsivâdan maħfûz

167 (H: 246a, R: 327b)

Ey cân u dil ülfet-i gamından maħzûz
 Derd-i gam-ı 'aşkı cân u dilde maħfûz
 Yokdur lügat-ı şenâña had elsinede
 Na' tñ nola olsa gûne gûne melfûz

168 (H: 246a, R: 327b, A: 276b)

İtse ne 'aceb Nazîm-i hoş-demden haz
 Eyler o perî-cemâlim âdemden haz
 Dil-âstesiyem lebinden emsem dirdim
 İtse o tabîb-i cânım em semden haz

169 (T: 28a, H: 28b, R: 28a, A: 108b)

Ey nûr-ı ilâhîye cemâliñ maṭla'
 Ruḥsârîña ḥurşîd-i melâḥat bürka'
 Vaşfiñ yazanıñ kalem-terâşına olur
 Ḥaḳḳâ ki hilâliñ üstûḥânı maḳta'

170 (T: 61a, R: 57b, A: 271a)

Ey eblaḳ-ı luṭf u cûdı pür-cünbiş-i nef'
 Bî-tâbî-i pâ-yı râḥatım olmadı def'
 Ḥâk-i derîñe fûtâde düşdüm şâhım
 Bir esb ile eyle ḥâkden bendeñi ref'

171 (H: 246a, R: 327b, A: 103b)

Ey râzık-ı ḥalk olan Ḥakîm-i Şâni'
 Fazlıñla baña ğınâ virüp kıl kâni'
 Bâzâr-ı 'atâda virdim it yâ Mu' ṭi
 Kıll kesb-i ḥaṭâdan zikrimi yâ Mâni'

172 (H: 246b, R: 328a, A: 108b)

Ey encümen-i nübüvete ṭal' ati şem'
 Ervâḥ-ı rusül cemâliniñ şem' ine cem'
 Ey şem' -i risâlet enbiyâ cem' olalı
 Ne mişliñi gördi göz ne gûş eyledi sem'

173 (H: 246b, R: 328a, A: 276b)

Mihr-i seḫer-i murâdım oldu ṭâli'
 Ḥaḳ aḫter-i baḫtım itdi bedr-i lâmi'
 Kesdi elini Nazîm ümîdimden ye's
 Bî-kesligim oldu şimdi seyf-i kâṭi'

174 (H: 246b, R: 328a, A: 276b)

Ey dil nice bir bu zillet-i ḥırş u ṭama'
 Sa'y eyle ğınâ-yı ḳalbe oldur enfa'
 Aḫbâbı melûl u düşmeni eyleme şâd
 Şabr eyle belâya itme izḫâr-ı feza'

175 (H: 246b, R: 328a, A: 276b)

Ey nâme-i ḫüsne ebruvânı maṭla'
 Divân-ı cemâle ḥaṭṭ-ı la' li maḳta'
 Ser-şafḫa-i dehre kâmet-i mevzûnı
 Ma' nâ-yı kıyâmet ile pür bir mışra'

176 (T: 28a, H: 28b, R: 28a, A: 108b)

Ey nergisiniñ vâlihi kuhl-i mâ-zâğ
 Gülzâr-ı şenâsında le' amrük gül-i bâğ
 Şâyeste eger rûfû-ger-i zağm-ı gâmiñ
 Zer-târ-ı şu'â' -ı mihri eylerse penâğ

177 (H: 246b, R: 328a, A: 103b)

Ey sûz-ı mağabbetle her lâlede dâğ
 Şemşîr-i gâmiyla şerha şerha gül-i bâğ
 Her cüz'üm olunca kül yanup yakılayım
 Yâ Rab beni bezm-i 'aşkıña eyle çerâğ

178 (H: 246b, R: 328a, A: 109a)

Ey meş'al-i câhı lî-ma' allâh-fürûğ
 Levlâk o tâğ-ı 'izzet ü şânına tûğ
 Sensin haqqâ ki şâdıku'l-va' dü'l-emîn
 Zâtüñda zebân-bürîdedir ehl-i dürûğ

179 (H: 246b, R: 328a, A: 276b)

'Arz itme seriñde sîne yer yer dâğ
 Yağ lâle gibi diliñde bir ahker-i dâğ
 Envâr-ı şühûda cümleten çeşm olmayız
 Mir'ât-ı dil olmadıkça ser-tâ-ser dâğ

180 (T: 28b, H: 28b, R: 28b, A: 109a)

Ey şâh-ı kerem-kâr u keşîrül-el'tâf
 Fermân-ı şerî' atñ revân-ı kâf-be-kâf
 Lebbeyk zenân-ı Ka' be-i kûyuñ bir gün
 İtsem nola iğrâm-ı mağabbetle tavâf

181 (H: 247a, R: 328b, A: 104a)

Ey vâlih-i künh-i zâtı erbâb-ı vuğûf
 Her dilde şifâtı gûne gûne mevşûf
 Fağr-i dü-cihân ki mâ-' arefnâk didi
 Ta' rîfîñ iden ne söylesün yâ ma' rûf

182 (H: 247a, R: 328b, A: 109a)

Ey 'arş-ı berine sâye-endâz-ı şeref
 Vey taht-ı revân-ı şâh-râhı refref
 Kırbânî-i 'aşkıñ olmağa ins ü melek
 Arz ile semâda muntazırdır şaf şaf

183 (H: 247a, R: 328b, A: 109a)

Ey ser-'alem-i kaddiñe hüsnüñ muşşaf
 Vey tûr-ı gâmiñ 'aşkıña her sîne hedef
 Gâmzeñ ki ide ifade-i nüşha-i nâz
 Etfâl-i müjeñ ta' allüm eyler şaf şaf

184 (H: 247a, R: 328b, A: 276b)

Aldı dili düzdîde-nigâh-ı Yûsuf
 Kûl itdi beni çeşm-i siyâh-ı Yûsuf
 Dil mâ'îl olup kaldı zenahdânında
 Oldum yine üftâde-i çâh-ı Yûsuf

185 (T: 28b, H: 29a, R: 28b, A: 109a)

Ey pâdişeh-i mesned-i mülk-i tahkîk
 Maḥbûb-ı ilâhî vü ḥudâvend-i şefîk
 Olmuş ḥarem-i şer'îne erkân-ı çihâr
 'Osmân u 'Ömer Ḥaydar u Şiddîk-i 'atîk

186 (T: 61a, R: 57b)

Bir sîne mi var ki çâk çâk itmez 'aşk
 Bir dil bulunur mı derd-nâk itmez 'aşk
 Dildârı şakınsa dîdeden dil ne 'aceb
 Zîrâ ki kabûl-i iştirâk itmez 'aşk

187 (T: 63a, R: 53b, A: 109a)

Ey pâdişeh-i kalem-rev-i rü'yet-i Ḥaḳ
 Vey kişver-i câhına dü-'âlem mülḥaḳ
 İkrâr-ı nübüvvetinde olmuş ezeli
 Her mû bedenimde bir zebân-ı şadaḳ

188 (H: 247a, R: 328b, A: 104a)

Raḥm itse nola bükâmıza ḥazret-i Ḥaḳ
 Zîrâ ki odur 'uşâta erḥam-ı eşfaḳ
 Yâd-ı keremiyle eylemek mümkindir
 Bir eşk ile heft-dûzahı müstaḡraḳ

189 (H: 247a, R: 328b, A: 109a)

Ey mihr-i sipihr-i ḳurbet-i ḥazret-i Ḥaḳ
 Vey neyyir-i ḥüsni nûr-ı Ḥaḳ'dan müştak
 'Afv eyle ḳuluñ Nazîm-i zârîñ cürmin
 Bir bende-i bî-kesiñdir olsun mu' taḳ

190 (H: 247a, R: 328b, A: 109a)

Ey ḥâl-i 'uşâta raḥmet ü şefḳati çok
 Muḥtâcî simât-ı cûdımın aç ile tok
 Her bî-kesiñ istinâdı bir kimseyedir
 Senden ḡayrı bu bî-kesiñ kimsesi yok

191 (H: 247b, R: 329a, A: 276b)

Terk-i ser imiş 'âşıḳa âsâyîş-i 'aşk
 Cân virmek imiş ziver ü ârâyîş-i 'aşk
 Ey 'aḳl-ı tenûk zarf degildir kârîñ
 Çâḳ dilde olur olursa güncâyîş-i 'aşk

192 (H: 247b, R: 329a, A: 277a)

Teslîm-i kef-i irâde-i ‘aşk olduk
 Pây-ı ğama ser-nihâde-i ‘aşk olduk
 Ğayra nola‘ arz-ı ihtiyâc eylemesek
 Biz dest-güşâ-yı dâde-i ‘aşk olduk

193 (H: 247b, R: 329a, A: 277a)

Cânım dimege yanımda cânânım yok
 Gûyâ ki füsürde kâlebim cânım yok
 ‘Aşk itdi beni za‘îf sen söyle Nazîm
 Derdim diyemem tabîbe dermânım yok

194 (T: 28b, H: 29a, R: 28b, A: 109a)

Ey şâh-ı rusül hâyli-i serîr-i levlâk
 Maḥbûb-ı harîm harem-i İzid-i pâk
 Giryân giryân naşîb olur mı bir gün
 Qabriñde yüzüm sürüp diyem rûhî fidâk

195 (T: 61a, R: 58a, A: 109a)

Ey seyyid u sa‘d hâk-bûs-ı kademiñ
 Vey çeşm-i fuḥûle sürme gerd-i haremiñ
 Olsam yeridir mülâzım-ı hâk-i deriñ
 Lâzım baña iltizâm-ı bâb-ı keremiñ

196 (T: 61a, R: 58a, A: 271a)

Ey fark-ı ümîd tâc-dâr-ı himemiñ
 Vey pây-ı taleb devân-hân-ı ni‘amiñ
 Abdâl-şıfat bürehne-ser qalmam eger
 Destârımı tâzelerse dest-i keremiñ

197 (T: 61a, R: 58a, A: 277a)

‘Uşşâka nedir bu cevr-i hâtır-şikenîñ
 Feryâd elinden ey cefâ-pîşe seniñ
 Üftâdesine muḥâl imiş râh-ı necât
 Qanlı quyudur meger ki çâh-ı zeḫanıñ

198 (T: 61b, R: 58a, A: 277b)

Hoy-gerde ruḫuñ ki bî-niḳâb eylersiñ
 Sîm-âbı da vaḳf-ı ıztırâb eylersiñ
 Kim söyleşür ey perî nigâhuñla seniñ
 Sen ğamzeñe mest iken ‘itâb eylersiñ

199 (H: 247b, R: 329a, A: 104a)

Ey ‘aşkı delîl-i meslek-i her sâlik
 Mülk ü melekûta ḫazretiñdir mâlik
 ‘Âlem ḫâdiş kadîm ü bâkî sensin
 Zâtuñ mevcûd külli şey’în hâlik

200 (H: 247b, R: 329a, A: 104a)

Ey dergehiniñ mülâzımı ins ü melek
 Sergeşte-i mihri mâh u hürşîd ü felek
 Gelmezdi vücûda olmasa mañbûbuñ
 İns ü melek arz ile felek bañr ü semek

201 (H: 247b, R: 329a, A: 109a)

Sensin şeref-i zâtıñı derrâk seniñ
 Şerh eyleyemez şıfâtıñ idrâk seniñ
 ‘Unvân-ı kitâb-ı midhâtiñ olmuş ezel
 Levlâke lemâ-ñalaqtü'l-eflâk seniñ

202 (H: 247b, R: 329a, A: 277a)

‘Aşk oldu şarâbı kadeh-i sâdemiziñ
 Cem ayağınınñ toprağıdır bâdemiziñ
 Mestiz o mey-i şâf ile kim kayd-ı humâr
 Olmaz keder-i meşrebi âzâdemiziñ

203 (H: 248a, R: 329b, A: 277a)

Tâ eyledi ‘aşk kilik-i hükmin tañrık
 Sañr oldu tenimde üstüñân-ı bârik
 Yer yer aña âteş-i derûn-ı dilden
 Oldı dökilen şerâre mânende-i rik

204 (H: 248a, R: 329b, A: 277a)

‘Uşşâka olup sevâd-ı bañtı temlik
 Elbette olur şabâhı şâm-ı târik
 Ger olsa berât manşıb-ı tâlî‘ ine
 Tuğrâ meh-i nev kalem şihâb encüm rik

205 (H: 248a, R: 329b, A: 277a)

Hâl-i dili bî-vefâ nedir bilmezsiñ
 Bîgânesiñ âşinâ nedir bilmezsiñ
 Ağyâr olur nevâzişiñden dil-şâd
 Hiç hâñır-ı mübtelâ nedir bilmezsiñ

206 (H: 248a, R: 329b, A: 277a)

‘Âlem bilür ey çarñ-ı deni dün idüğüñ
 Devriñ gibi her demde dige-gûn idüğüñ
 Bu hoşña-i mînâda bu keyfiyyet ile
 Bilmez mi gören seni ne ma‘ cûn idüğüñ

207 (H: 248a, R: 329b, A: 277b)

Kâr eyledi câna hasret-i gamzelerin
 Ey kâş olaydı hâl-i dilden haberin
 Ey mest-i gürür âteş-i hasret ile
 Yağdıñ ciger-i Nazîm'i yansun cigerin

208 (T: 28b, H: 29a, R: 28b, A: 109b)

Ey mefhar-i kâ'inât vey fahr-i rusül
 Şâhenşeh-i enbiyâ vü hâdî-i sübül
 Levlâke lemâ hâlaqtü'l-eflâk seniñ
 Hüsniñ gülüne ezelden olmuş bülbül

209 (T: 57a, R: 54a, A: 109b)

Ey gâşiye-ber-düş-ı Burâkı Cibrîl
 Meddâhı Hudâ midhati naşş-ı tenzîl
 Sîr-âb-ı zülâli kerem-i Hızır u Mesîh
 Mihmân-ı simât-ı ni'amı rûh-ı Halîl

210 (T: 61b, R: 58a, A: 277b)

Bir hânde ider yılda diyü şahid-i gül
 Dâ'im aña feryâd idüp ağlar bülbül
 Hâli bu imiş bülbül-i zârla gülünñ
 Sen ister iseñ ağla gönül ister gül

211 (T: 63a, R: 53b, A: 109b)

Ey mefhar-ı kâ'inât vey fahr-i rusül
 Vey bedreka-i 'uşât hâdî-i sübül
 Devletle olur ne cânibe 'azm itseñ
 Hâk-i kademiñ fütâdesi cevher-i kül

212 (H: 248a, R: 329b, A: 104a)

'Aşkıñla dili ilâhî kıl pâ-der-gil
 Derd-i gamıñ eylesün dem-â-dem hâşıl
 Bir naqd ile vir gîmâ ki olsun yâ Rab
 Her demde metâ'-ı derdiñiñ tâlibi dil

213 (H: 248a, R: 329b, A: 109b)

Ey mihr-i ezel şa'şâ-i şubh-ı kemâl
 Vey mâh-ı ebed bâriqa-i şâm-ı vişâl
 Qaldım şeb-i tîre-i haşâda kerem it
 Kurtar beni bir cevâb ile rûz-ı su'âl

214 (H: 248b, R: 330a, A: 109b)

Ey her dü-cihâna şâh olan fahr-i rusül
 Mevcudâtıñ penâhı hâdî-i sübül
 Tâ haşr gül şîfâtıñı vaşf itsün
 Gülzâr-ı şenâña kıl Nazîm'i bülbül

215 (H: 248b, R: 330a, A: 277b)

Takdır-i ilâhîde şağın itme cedel
 Besdir saña lâ yüs'elü ammâ yef' al
 Maşşûdîñi âhîr virir Allâh Nazîm
 Sen eyle hemân sa'yîni meşkûr evvel

216 (H: 248b, R: 330a, A: 277b)

Her mübhem olan müşkili ‘aşk eyler hal
 Ur ‘aşk ile mir ’ât-ı derûna şaykal
 Var âhîrini aña kıyâs it ki Nazîm
 Terk-i ser ola lâzime-i ‘aşk evvel

217 (H: 248b, R: 330a, A: 277b)

Bülbül gibi geh zâr u nizâr-ı ‘aşk ol
 Gül gibi gehî zîb-i bahâr-ı ‘aşk ol
 Tûtû gibi hod-bîn olup olma dem-sâz
 Hem âyine hem âyine-dâr-ı ‘aşk ol

218 (H: 248b, R: 330a, A: 277b)

Ġamdan ki yanup kebâb olursuñ ey dil
 Dâġ-ı dil-i ıztırâb olursuñ ey dil
 Şerh olsa ġamiñ bu tengî-i hâtır ile
 Bir noġta iken kitâb olursuñ ey dil

219 (H: 248b, R: 330a, A: 277b)

Ser-levha-i esrâr-ı dil-ârâdır dil
 Hâll olmada ammâ ki mu‘ammâdır dil
 Vâşıl degil esrâr-ı dile ehl-i hikem
 Âlûde-i şad-derd-i müdâvâdır dil

220 (H: 248b, R: 330a, A: 277b)

Dil tîr-i müjeñle oldu ġırbâl-mişâl
 Biñ çeşm ile itmege temâşâ-yı cemâl
 Cânân ile ittihâd iden lâbüd olur
 Âyine-şıfat ser-â-ser âġûş-ı vişâl

221 (H: 249a, R: 330b, A: 271b)

Hürrem Çelebi ol ki Hudâ-yı müte‘âl
 İtmiş dil-i dânâsını pür feyz-i kemâl
 Bir mertebede Mânî-i kîlk-i teri kim
 Kaşd itse ser-i mûda ider naşş-ı hayâl

222 (H: 249a, R: 330b, A: 271a)

Ey süfre-i dâru'n-ni‘ am-ı luţfa halil
 Vey çeşme-i feyz-i keremi dehre sebîl
 Bu beyt-i mu‘allâda gören zâtını dir
 Hürşid şeref burcuna itdi taġvîl

223 (R: 320a)

Ey âyine-dâr-ı rü’yet-i Rabb-i cemil
 Bî-vâşıta maġrem-i ġarem-gâh-ı celil
 Kâşâne-i Kibriyâsı huddâmı süruş
 Cârû-keş-i bezmi şehper-i Cebrâ’îl

224 (T: 61b, R: 58a, A: 110a)

Ey şems-i şeref-maṭla' u bercîs-maḳâm
Nâkıṣ kuluñum mâh-şıfat şubḥla şâm
İdbâr tenezzülde teraḳḳîde ma' âş
Noḳşânıma baḳmazsañ işim oldu tamâm

225 (T: 61b, R: 58a, A: 110a)

Ey ehl-i niyâz bârgâhıñda muḳîm
Vey râtibehâr-ı dergehiñ cân-ı Nazîm
Vaşf-ı şıfatıñ vazîfe olmuşdur aña
Demdir ki ala vazîfesin 'abd-i ḳadîm

226 (T: 61b, R: 58b, A: 278a)

Maḡrûruñ olursa ḥâtır-ı kibr ile germ
Sen eyle derûn-ı saḥtını rıfḳ ile nerm
Bir vech ile ḥüsn-i zindegânî kıll kim
Gülgûn-'izâr-ı i' tizâr olmaya şerm

227 (T: 61b, R: 58b, A: 104a)

Her şubḥ u mesâda kârımız ḡaflet ü nevm
Baḳsañ bize beñzemez cihânda bir ḳavm
Hep ḳâ'il-i Lâ ilâhe illallâh'ız
Ne ḥac ne zekât ü ne şalât ile ne şavm

228 (T: 61b, R: 58b, A: 278b)

Berhem-zen-i ḥânümân-ı cânsın zâlim
Berḳ-efgen-i ḥürmen-i cihânsın zâlim
İzhâr-ı tebessümüñde düşnâm ḥafî
Mazlûm-nümâ vü bî-amânsın zâlim

229 (T: 62a, R: 58b, A: 278b)

Bâr-ı ḡam-ı 'aşḳ ile nizâr oldu benim
Zâ'f ile henûz nâle döndi bedenim
Bâzû-yı maḥabbet ile ceyb-i dilimi
Bir pençe-i âfîtab çâk itdi benim

230 (T: 62a, R: 58b)

Leb-rîz-i şarâb-ı vaşl-ı cânân oldum
Çün şişe-i pür-terâveş-i cân oldum
Dil pür-tef-i 'aşḳ dîde pür-eşḳ Nazîm
Gûyâ ki hemân tennûr u tûfân oldum

231 (T: 28b, H: 29a, R: 28b, A: 109b)

Ey seyyid-i kevnayn olan sultânım
Ḳurbân olsun yoluñda başım cânım
Bârân-ı şefâ' atle budur ümmîdim
Maḥv ola sevâd-ı defter-i 'işyânım

232 (T: 57a, R: 54a, A: 109b)

Ey nâşiye-sây-ı dergehi hâş ile ‘âm
 Levlâk libâce lî ma‘ allâh-mağâm
 Olmuş ser-i kûyî beyt-i ma‘ mûr gibi
 Biñ vech ile cebhe-zâr-ı ervâh-ı kirâm

233 (T: 57a, R: 54a, A: 109b)

Ey dil nice bir dürûğ lâf eyleyelim
 Gel va‘ demize yeter hilâf eyleyelim
 Sa‘y ile varup o Ka‘ be-i cân-ı hâremin
 İhrâm-ı niyâzla tavâf eyleyelim

234 (T: 57b, R: 54a, A: 109b)

Şıdık ile niyâz-nâmemiz irgürelim
 Hâcetlerimiz kabûl olur mı görelim
 Tevfîka olup refîk cân ile Nazîm
 Hâk-i der-i hâzrete varup yüz sürelim

235 (T: 57b, R: 54a, A: 110a)

Fağr-i dü-cihâna ‘ arz-ı efsûs idelim
 ‘ Aşk ile dili çerâğ u fânûs idelim
 Şâyed ki ola günâhımız ‘ afv Nazîm
 Dâmân-ı şerîf-i hırkasın bûs idelim

236 (H: 249a, R: 330b, A: 104a)

Hergiz ne esîr-i nemed ü tâc olayım
 Manşûbe-i devletde ne Leclâc olayım
 Yâ Rab beni muhtâcîña muhtâc itme
 Muhtâc isem ancak saña muhtâc olayım

237 (H: 249a, R: 330b, A: 104a)

Yâ Rab saña şâyeste benim yok ‘ amelim
 Tâ‘ at u ‘ ibâdetde tehî iki elim
 Dellâl-i ser-i çârsû-yı ma‘ şiyetem
 Bâr-ı elem-i sehv ü haţâ bükdi belim

238 (H: 249a, R: 330b, A: 104a)

Yâ Rab kalem-i ‘ afv ile mağv it zelelim
 Luţfûnla beyâz eyle sevâd-ı ‘ amelim
 İtsün anı üşküfte nesîm-i tevfiğ
 Pejmürde koma gonca-i bâğ-ı emelim

239 (H: 249a, R: 330b, A: 104a)

Yâ Rab baña gösterme zevâl-i bahtım
 Günden güne bedr eyle hilâl-i bahtım
 Pür-gâliye vü gâze-i iqbâl olsun
 Meşşâta-i luţfuñla cemâl-i bahtım

240 (H: 249a, R: 330b, A: 278a)

Ârastedir kabâ-yı şîhhatle tenim
Sîr-âb zülâl-i ‘âfiyetle bedenim
Kâdir degilem ki bir demiñ şükürin idem
Her mû bedenimde bir zebân olsa benim

241 (H: 249b, R: 331a, A: 110a)

Olsa nola ey hatm-i rusûl şâh-ı kerîm
Levh-i serime naqş-ı nigîn teslîm
Mühter-i dile hakkâk-i kazâ yazmış ezel
Hâk-i kâdem-i seyyid-i kevneyn Nazîm

242 (H: 249b, R: 331a, A: 109b)

Meddâhîñ iken seniñ Hudâ ben ne diyem
Vaşşâf-ı şîfâtîñ enbiyâ ben ne diyem
Evşâfîña şaf-keşide ervâh-ı kirâm
Ey hâce-i kâ’inât ya ben ne diyem

243 (H: 249b, R: 331a, A: 271a)

Ey hân-ı felek-kevkebe vü mihr-gulâm
Nâkış kuluñam mâh-şîfat gerçi müdâm
Esbâb-ı terakkîde tenezzülde ma‘âş
Noqşânıma bakmazsañ işim oldu tamâm

244 (H: 249b, R: 331a, A: 278a)

Biñ cân ile ben bâde-perest-i ‘aşkam
Sermest-i mey-i bezm-i elest-i ‘aşkam
Ben dürdî-i peymâne-i derdiñ çekdim
Gavgâ-yı kıyâmetde de mest-i ‘aşkam

245 (H: 249b, R: 331a, A: 278a)

Ben mest-i müdâm-ı bâde-i ‘aşk oldum
Bezm-i gama pâ-nihâde-i ‘aşk oldum
Yârîñ çille-i maħabbetiñde şeb u rûz
Kaddim ham olup kepâde-i ‘aşk oldum

246 (H: 249b, R: 331a, A: 278a)

Lebrîz-i vişâl-i yâr-ı cânân oldum
Çün şişe-i pür-terâviş-i cân oldum
‘Aşk ile yanup gariğ-i eşk oldu tenim
Gûyâ ki hemân tennûr-ı tûfân oldum

247 (H: 249b, R: 331a, A: 278a)

Görsem o tabîb-i cânı derdim diyemem
Dil-hasteñem el-amân derdim diyemem
Hâmûş olurum Nazîm cânânı görüp
Hâl-i dil-i pür-melâli derdim diyemem

248 (H: 250a, R: 331b, A: 278a)

Servim saña âşûb-ı cihân ol dimedim
 Bu kıadd ile gülşende çemân ol dimedim
 Dökdümse seniñ pâyıña hûn-ı dilimi
 Benden dağı dâmân-keşân ol dimedim

249 (H: 250a, R: 331b, A: 278a)

Gülçîn-i riyâz-ı cism-i ‘ Abdullâham
 Lebrîz-i cünûn-ı ism-i ‘ Abdullâham
 Ağyâr nola kesilse sevdâsından
 ‘Uryân-ı seyf-i tılsım-ı ‘ Abdullâham

250 (H: 250a, R: 331b, A: 278b)

Ben zevk-i vişâl-i yârdan maħrûmam
 Hicrân bezminde cân eritmiş mûmam
 Gör baña olan zulmi ki mânend-i Nazîm
 Mazlûm-ı nigâh-ı zâlim-i mazlûmam

251 (R: 320a)

İtsem yeridir sevâd-ı sevdâda maķâm
 Bir ‘abd-i siyâh-fâma uydum dil-nâm
 Bir Leylî-i rûzgâra Mecnûn olalı
 Oldı şeb ü rûz çeşmime hâb harâm

252 (R: 320a)

Ey mûnis-i bezmi çâr-yârân-ı ‘izâm
 Vey şuffe-nişîn-i cûdı aşhâb-ı kirâm
 Döndükçe felek nişâr ola ravzasına
 Tâ haşr tabaķ tabaķ şalât ile selâm

253 (T: 28b, H: 29a, R: 28b, A: 110a)

Ey mihr-i münîr-i felek-i kün fe-yekûn
 Mâh-ı nev-i ebrûña didim Sûre-i Nûn
 Sevdâ-yı cemâliñle Nazîm'i eyle
 Gül-bang-ı zebân silsile-cünbân-ı cünûn

254 (T: 57b, R: 54a, A: 104b)

Bağşende-i baħt-ı ser-bülendim sensin
 Dârende-i hâl-i müstemendim sensin
 Lâ-büd kılma efendisi raħm eyler
 Yâ Rab kuluñum benim efendim sensin

255 (T: 57b, R: 54b, A: 110a)

Teşrîf ideli cihânı şâh-ı kevneyn
 Şânisini gûş itmedi görmedi ‘ayn
 Bir dânesidir iki eviñ haķ bu Nazîm
 Ol seyyid-i kevneyn o resûlü’ş-şakaleyn

256 (T: 62a, R: 58b, A: 279b)

Her vech ile rûy-ı dil görüp cânândan
 Tekrâr-ı maḥabbet istesem cândan
 Düşdi nazarım cemâline ‘Oşmânîñ
 Açdım yine fâl muşḥaf-ı ‘Oşmândan

257 (T: 62a, R: 58b, A: 279b)

Buldukça tamâm naḳd-i ‘ömrüm noḳşân
 Dilde o kadar ziyâde meyl-i ḥûbân
 İtse nola ḡafletim füzûn müy-ı sefid
 Şubḥ olsa qarîb olur belî ḥâb-ı girân

258 (T: 62a, R: 59a, A: 279b)

Cânâmı diliñde cân gibi eyle nihân
 Hem âyine ol mâha hem âyine-dân
 Ḳalbiñde o yâr yer ider ‘âşîḳ iseñ
 Kân-ı güher olmaz olmayan gevher-i kân

259 (T: 62a, R: 59a, A: 279b)

İḳrâr-ı vişâl idersiñ ammâ ne zamân
 Cânâ o kerem ne vaḳt olur yâ ne zamân
 Ḥaṭ gelmese şabr iderdim iḳrârîña lîk
 El virse eger o ‘ahd ü peymâne zamân

260 (T: 62a, R: 59a, A: 279b)

Gülzâr-ı melâḥatiñ gülidir o dehân
 Bostân-ı cemâl bülbülidir o zebân
 Her nîm tebessümünde şad-şûr bedîd
 Her ḥarf-i tekellümünde biñ fitne nihân

261 (T: 62b, R: 59a, A: 279b)

Didim ki nedir nâmîñ eyâ gülbün-i cân
 Didi gülererek Yûsuf o verd-i ḥandân
 Didim zeḳanıñ mışr-ı cemâliñde nedir
 Yûsuf ḳuyusu didi o mâh-ı Ken‘ân

262 (T: 62b, R: 59a, A: 280a)

Ḥasret-keş iken firâḳ ile dîde-i cân
 ‘Arz itdi yine ‘izâr-ı pâkin cânân
 ‘Aks eyleyeli cemâli ‘aynıyla Naẓîm
 Âyîneli çeşme oldu çeşm-i giryân

263 (T: 62b, R: 59a, A: 280a)

Yârîñ ki dehân-ı tengidir merkez-i cân
 Cân gibi ‘aceb mi dideden olsa nihân
 Yârîñ o kadar miyânı kim vâsi‘dir
 Aña kemer olsa ḥalḳa-i müy-ı miyân

264 (T: 62b, R: 59a, A: 280a)

Gûş itdi meger hezâr cânîñ zârın
 Gösterdi o gonca-leb gül-i ruhsârın
 Cân naqdinedir vişâliniñ bâzârı
 Cânân ile ey dil eyle cân bâzârın

265 (H: 250a, R: 331b, A: 104b)

Yâ Rab esmâ-yı hazretin haqqı-çün
 Maḥbûbuñ için maḥabbetiñ haqqı-çün
 Redd itme qabûl it olmasun ḥâr u zelîl
 Bîçâre Nazîm'i ' izzetiñ haqqı-çün

266 (H: 250a, R: 331b, A: 104b)

Yâ Rab kerem eyle ḥâlîme luṭfuñdan
 Ḥâl-i dil-i pür-melâlîme luṭfuñdan
 Ceyb-i dilini Nazîm-i zârîñ virme
 Ser-pençe-i nefsi-zâlîme luṭfuñdan

267 (H: 250a, R: 331b, A: 110a)

Ey seyyid-i kevneyn resûlü's-şekaleyn
 Şâhen-şeh-i evreng-nişîn-i dâreyn
 Maḥrûm-ı cemâlîñ olayım bilmez isem
 İki gözüme ḥâk-i deriñ farzû'l-' ayn

268 (H: 250a, R: 331b, A: 278b)

Olmaz eşer-i sûz-ı dil-i bed-mestân
 Şemşîr degil münâsib-i bî-destân
 Gelmekte zuhûrât-ı ḥavâdiş şimdi
 Hep sâmi' a-yı hûşa dürûğ u destân

269 (H: 250b, R: 332a, A: 278b)

Ebr-i ḥaṭı ḥurşîd-i ruḥın itdi nihân
 Göstermedi bir gün baña ol şûḥ-ı cihân
 Âğûş-ı ḥaṭında o dü-ruhsârı görüp
 Bir hâlede şandım iki mâh-ı tâbân

270 (H: 250b, R: 332a, A: 278b)

Ol dem ki ḥaṭ-âver ola rûy-ı cânân
 Geh luṭfını geh cevriñi eyler pinhân
 Bir âyinedir ṭal' ati ol mâhîñ kim
 Hem şûret-i vuşlat görünür hem hicrân

271 (H: 250b, R: 332a, A: 110a)

Ben ' abd-i kemîne pâdişâhım sensin
 Mihr-i seherim şebimde mâhım sensin
 Naqş olalı perde-i dü-çeşmimde ruḥuñ
 Peydâ vü nihân nezzâre-gâhım sensin

272 (H: 250b, R: 332a)

Bu nuṭḡ ile gülzâr-ı vefâ blblisin²⁴⁵
 Bu zülf ile bostân-ı behâ snblisin
 ‘Ayb eyleme gstâḡ su ’âl eyler isem
 Bu ḡsn  melâḡatle ne bâḡıñ glisin

273 (H: 250b, R: 332a, A: 277b)

Giryân giryân o serv-i nâza baḡasın
 Şu gibi ayaḡına dem-â-dem aḡasın
 Bilmezdi göñül keş-â-keş-i ‘aşḡı Nazîm
 Bir pençe-i âfitâb aldı yaḡasın

274 (H: 250b, R: 332a, A: 278b)

‘İd oldu btân zînet idüp endâmın
 Öldrmededir ‘âŝıḡ-ı bî-ârâmın
 Bs eylediler didelerin ḡande-künân
 Őekkerlediler birbiriniñ bâdâmın

275 (H: 250b, R: 332a, A: 279a)

Ey zülfi gibi silsile-i ‘ahd-şiken
 Vey ḡaṭṭı gibi cân u dile ŝr-efgen
 İtdiñ gözümüñ yaşını deryâ deryâ
 Yaḡdın beni âteşlere klḡan klḡan

276 (H: 251a, R: 332b, A: 279a)

Şundı gl-i âle siperin bâd-ı çemen
 Dikdi ‘alem-i sebzini ḡâke ssen
 Her gnca görüp tîḡ-ı sefid-i âbı
 Geydi cebe çn-lâle-i srḡ âteşden

277 (H: 251a, R: 332b, A: 279a)

Çn-sâye olan ḡâk-i ser-i râh-nişin
 Eyler felegi mihr-şıfat şâh-nişin
 Elbette olur başına sultân-ı cihân
 Ysuf gibi bir kerre olan çâh-nişin

278 (H: 251a, R: 332b, A: 279a)

Hergiz dimediñ derdiñe tîmâr olsun
 Olsun hele ey ŝḡ-ı sitem-kâr olsun
 ‘Âlem ṡıtalım cümlesi aḡyâr olmuş
 Tek yâr baña yâr-ı vefâ-dâr olsun

279 (H: 251a, R: 332b, A: 279a)

Dil vaŝlıña cân ile ḡarîdâr olsun
 Şîrin-dehenim yok dime bâzâr olsun
 Gŝ-i dilimi eyledi lebrîz-i ṡarab
 Ey muṡrib-i ḡoŝ-dem nefesiñ var olsun

²⁴⁵ nuṭḡ, R: luṡf

280 (H: 251a, R: 332b, A: 279a)

‘Uşşâk seniñ yoluña qurbân olsun
 Baqdıqça saña dîdeleri qan olsun
 Âyîne de timsâliñe cânâ nazâr it
 Sen ‘aksiñe ‘aksiñ saña hayrân olsun

281 (H: 251a, R: 332b, A: 279a)

Olmuş o kadar o qadd-i bâlâ mevzûn
 Serv aña kıyâs mışra‘-ı nâ-mevzûn
 Ol serv-i revânı vaşf idüp oldı sözüm
 Ol serv-i revân gibi ser-â-pâ mevzûn

282 (H: 251a, R: 332b, A: 279b)

Giryân giryân sirişk-i çeşm-i gülgûn
 Dünyâyı ser-â-ser eyledi garqa-i hûn
 Bir serv-qaddi büyütme sevdâsında
 Deryâ deryâ döküldi hûn-âb-ı derûn

283 (H: 251b, R: 333a, A: 279b)

Derdâ ki cefâ-yı gerdiş-i bûkalemûn
 Şad-reng ile itdi kârımı diğerk-gûn
 Taşvîre de çekse şâhid-i hâhişimi
 Çeşmânın ider mişâl-i fevâre-i hûn

284 (H: 251b, R: 333a, A: 279b)

Derdiñle idüp ‘aqlıma şad-mekr ü füsûn
 İtmiş beni âşüfte vü bî-şabr ü sükûn
 Ey leylî-i devrânım iden kâkülüñi
 Zencîr-keş-i şaħne-i iklîm-i cünûn

285 (T: 28b, H: 29a, R: 28b, A: 110a)

Ey şems-i duħâ zerre-i ‘aşkıñda girev
 Hâmyâze-keş-i sâgar-ı mihriñ meh-i nev
 Baħşâyış-i feyz itseñ olur arz u semâ
 Hırmen-geh-i cûduñda seniñ dâne-i cev

286 (T: 57b, R: 54b, A: 110b)

Cürmüm nola Hâk iderse her gâh ‘afv
 Eyler qulnuñ cinâyetin şâh ‘afv
 Bir nâme-siyâh mücrimim ‘afv eyle
 Ey şâh-ı serîr-i lî-ma‘allâh ‘afv

287 (H: 251b, R: 333a)

Ey bezm-i ğamında cân u dil zemzeme-gû
 Mestân-ı maħabbetiyle ‘âlem memnû
 Yâ Rab umarım kemâl-i luţfuñdan ola
 Âħîr nefesim nevâ-yı hû yâ men hû

288 (H: 251b, R: 333a)

Ey 'arşa-i kudretinde hestî ser-i kû
Çevgân-ı irâdetinde kevneyn iki gû
Olsun çemen-i şenâ-yı zâtında Nazîm
Vaşf-ı şıfatıyla bülbül-i zemzeme-gû

289 (H: 251b, R: 333a, A: 110b)

Ey derdi 'alîl-i 'aşkına cân-dârû
Dil-teşnesi âb-ı Hızır ile tâ-be-gelû
Mestân-ı rahîk-ı 'aşkına dîde vü dil
Lâyîkdir olursa dem-be-dem câm u sebû

290 (H: 251b, R: 333a, A: 280a)

Cânımda nihân cemâl-i cânândır bu
Burc-ı dile âfitâb-ı tâbândır bu
Mâhı nola eylese gül-'izâr-ı cünûn
Hürşîdi yağan o mihr-i rahşândır bu

291 (T: 29a, H: 29a, R: 29a, A: 110b)

Ey sâ'îl-i hâk-i deri dervîş ile şâh
Sultân-ı rusül hayl-i nübüvvet-dergâh
Ruhsâr u cebîniñ görelî şubh u mesâ
Ser-germ ü dil-fikâr gezer mihr ile mâh

292 (T: 57b, R: 54b, A: 104b)

Yâ Rab beni bî-naşîbden 'add itme
Bâb-ı keremiñ bu sâ'ile sedd itme
Bir bî-kes ü bir ğarîbiñim eyle kabûl
Ben bî-kesi ben ğarîbiñi redd itme

293 (T: 58a, R: 54b, A: 104b)

Ey cümle-i mañlûka der-i luţfi penâh
Bâb-ı keremi sâ'ili dervîşle şâh
Luţf u keremiñden beni mañrûm itme
Luţf u keremiñ hürmetine yâ Allâh

294 (T: 58a, R: 54b, A: 110b)

Ey hâtem-i 'afvî zîb-i her nâme-siyâh
İmzâ-yı kabûli ziver-i levh-i günâh
Pür hatt-ı haţâ şahâyif-i a' mâlim
Ey hâce-i 'âlem eyle 'afv ile nigâh

295 (T: 58a, R: 54b, A: 105a)

Ey kıble-i kûyî secde-fermâ-yı cibâh
Mihrâb-ı derinde secde-ber bende vü şâh
Gülbâng-i şadâ-yı 'afvîñi gûş ideli
Bir başka cemâ'at oldılar ehl-i günâh

296 (T: 58a, R: 54b, A: 105a)

Çün kim ola vâhibü'l-^ç aţâyâ Allâh
 Eyler beni şâd-kâm inşâ 'allâh
 Feryâdın ider resîde-i şem^ç -i kabûl
 Bir kerre hulus ile diyen yâ Allâh

297 (T: 58a, R: 55a, A: 105a)

Şâd it dil-i nâ-güşâdımı yâ Allâh
 Kıl beste der-i kesâdımı yâ Allâh
 Nâ-kâmların viren murâdın sensin
 Sen vir baña da murâdımı yâ Allâh

298 (T: 58a, R: 55a, A: 105a)

Sevdân ile vir murâdımı yâ Allâh
 Dîvâne-i ' aşk it adımı yâ Allâh
 Bir neşve müyesser eyle kim bilmeyeyim
 Ne mebd^ç vü ne me^ç âdımı yâ Allâh

299 (T: 63a, R: 59b, A: 280b)

Çeksem nola derdin ey dil-i dîvâne
 Biñ câna deger maħabbet-i cânâne
 Hatt-ı ruħı âşinâlıgım kaç^ç itmez
 Olmaz o çemende sebze-i bîgâne

300 (T: 63a, R: 59b, A: 280b)

' Aşk ehli odur ki dehre efsâne ola
 Bülbül gül-i bâga şem^ç a pervâne ola
 Âzâde olur dü-^ç âlemiñ kaydından
 Ol rinde ħased ħased ki dîvâne ola

301 (T: 63b, R: 59b, A: 280b)

Yağmaladı ' aqlımı o düzdide nigâh
 Lâl itdi o çeşm-i bî-sürme-siyâh
 Bî-raħm o kadar ħarâmî-i gânzesi kim
 Kân dökmek ile yanında bir ' afv-ı günâh

302 (T: 63b, R: 59b, A: 280b)

Teb-lerze-i ' aşk ile olup biçâre
 Ten döndi tamâm za^ç f-ı gâmdan târa
 Tâlib olanın o Yûsuf-ħüsne Nazîm
 Elbette çıkarmış ipliği bâzâre

303 (H: 251b, R: 333a, A: 105a)

Yâ Rab beni itdi ma^ç şiyet güm-şüde-râh
 Dil uydı hevâya ben hevâ-yı dile âh
 Geldim kapuña siyâh-rû vü ħâr u zelif
 Sen merħamet eyle ħâlime yâ Allâh

304 (H: 252a, R: 333b, A: 105a)

Ey ol ki nihân dîdede peydâ dilde
Vey ‘aşkı dıraḥşân u hüveydâ dilde
Envâr-ı cemâliñle yanup Tûr-ı derûn
Olsun leme‘ân-ı nûr-ı tecellâ dilde

305 (H: 252a, R: 333b, A: 110b)

Ey zerre-i mîhr-i hüsnî ḥurşîd ile mâh
Ḥayrân-ı cemâl-i pâki dervîş ile şâh
Vaşfiñ nola cân u dilden eylerse Nazîm
Ḥaqqâ ki seni ögüp yaratmış Allâh

306 (H: 252a, R: 333b, A: 280a)

Bir kerre ruḥ-ı pâkiñi cânâ seyre
Biñ kerre nigâh eylemek ister gayre
Dîvâne-i nev-silsile-i ‘aşkıñ olup
Ne mescide ḥayr itdi gönül ne deyre

307 (H: 252a, R: 333b, A: 280a)

Meyl itdi dil ol gânze-i cân-te‘şîre
Feryâd ki bir çâre de yok tebdîre
Eyler heves-i kâkülîni uşlanmaz
Bend olsa da dîvâne gönül zencîre

308 (H: 252a, R: 333b, A: 280b)

Pervâne-i dil gâmla olup âvâre
Yansa ne ‘aceb şem‘-i cemâl-i yâra
Tebḥâle-i la‘lin görelî meyl itdi
Cân bülbülü ol gönca-i şebnem-dâra

309 (H: 252a, R: 333b, A: 280b)

Mâdâm ḥaṭ-âver olmaya cânâne
Nâdîde bahârdır dil-i dîvâne
Tâ olmaya âşinâ terâş itdi ḥaṭın
Gülzâr-ı cemâle sebze-i bigâne

310 (H: 252a, R: 333b, A: 280a)

Zencîr-i cünûn olmuş iken işkeste
İtdi beni bir silsile-i mü dil-beste
Oldı yine ârâm-gehim pister-i ‘aşk
Bir nergis-i bimâr için oldum ḥaste

311 (H: 252b, R: 334a, A: 280a)

İtdikçe gül-i rûyı o şûḥuñ ḥande
Dâğın nola ‘arz itse dil-i efgende
Bir dil ki güli dâğ bile dâğmı gül
Gülşen de yanında bir olur külḥan da

312 (H: 252b, R: 334a, A: 280b)

Mâ'îl degiliz ne kîse vü ne mühre
 Birdir bize hep cevâhir ü har-mühre
 Olmaz aña çeşm ü gûş istignâmız
 Raqqâş-ı nevâ-yı meclis olsa zühre

313 (T: 29a, H: 29a, R: 29a, A: 110b)

Ey seyyid-i kevneyn resûl-i Kureşî
 Dergâhıña bir bende Bilâl-i Hâbeşî
 Envâr-ı cemâliñle Nazîm'in yansun
 Cân u dili ey iki cihânıñ güneşi

314 (T: 58a, R: 55a, A: 105a)

Yâd it kerem-i müfettiñü'l-ebvâbı
 Bâb-ı dile yaz müsebbibü'l-esbâbı
 Miftâh-ı hazîneyi naşib eyle Nazîm
 Er-rızku iz etâke daqqâ'l-bâbı

315 (T: 58b, R: 55a, A: 110b)

Ey ins ü melek muṭavvaḡ-ı fermânı
 Vey kûy-ı zemîn rübûde-i çevgânı
 Na' l-i zer ü mîh-i sîm rahşî çarḡıñ
 Şems ü kamer ü kevâkib-i rahşânı

316 (T: 58b, R: 55a, A: 110b)

Ey mesned-i her dü-âlemin sultânı
 Cânân-ı cihân cihâniyânıñ cânı
 Raḡm eyle kuluñ Nazîm-i işkeste dile
 Ey derd-i şikeste dilleriñ dermânı

317 (T: 58b, R: 55a, A: 110b)

Ey faḡr-i cihân cihâniyânıñ sebebi
 Mekkî Medenî vü Hâşimî hem 'Arabî
 Bir gün ola mı diye ḡuzûruñda Nazîm
 Giryân giryân fidâke ümmî ve ebî

318 (T: 58b, R: 55a, A: 111a)

Ey cân-ı Nazîm-i ḡasteniñ dermânı
 Olsun yoluñda fedâ Nazîm'in cânı
 Redd itme ḡarîb ü bî-kesim eyle ḡabûl
 Ey taḡt-geh-i sa'âdetiñ sultânı

319 (T: 58b, R: 55b, A: 111a)

Ey ḡâl-i tebâh-ı ümmetiñ ḡam-ḡârı
 Vey 'ayb-ı 'uşât-ı maḡşeriñ settârı
 Setr eyle 'uyûb-ı seyyi' âtim olıcak
 Şol dem ki libâs-ı 'âriyetden 'ârî

320 (T: 58b, R: 55b, A: 111a)

Ey hırka-i bî-mişâl-i şâh-ı medenî
 Dâmânına Hâk mu' âf ider yüz süreni
 Bu hırka vü bu külâh-ı müşgîn-bûdur
 Bu ümmete yâdigâr-ı Veysü'l-Çarenî

321 (T: 58b, R: 55b, A: 111a)

Ey mihr-i sipihr-i ' âlem maḥbûbı
 Vey mâh-ı mısr-ı cemâliniñ maḥcûbı
 Başım gözüm üzre hıdmet-i hâk-i deriñ
 Olsun müjem âsitânınıñ çârûbı

322 (T: 59a, R: 55b, A: 111a)

Ey müşg-i Hutun ğubâr-ı pâk-i ḥaremi
 Çâk-efgen-i ceyb-i nâfe hâk-i kademi
 Hâkâ ki Nazîm'in oldu hep nûr-ı siyâh
 Vaşf-ı kademiñde her midâd-ı qalemi

323 (T: 59a, R: 55b, A: 105b)

Yâ Rab derdiñ ile sîne-çâk eyle beni
 Şeh-râh-ı maḥabbetiñde hâk eyle beni
 Ben ma' şiyet eylemekde şerm eylemedim
 Sen mağfiretiñle şerm-nâk eyle beni

324 (T: 63b, R: 59b, A: 271a)

Geçmişdi Nazîm câna dehrin sitemi
 Telh itmiş idi mezâkımı zehr-i ğamı
 Şad-şükr-i Hudâ ki çâre-sâz oldu yine
 Dârû-yı nüvâziş-i veliyyü'n-ni' amî

325 (T: 63b, R: 59b, A: 281b)

Söz geçmedi sen yâr-i perî-şâna daḥi
 Raḥm eylemediñ hâl-i perîşâna daḥi
 Çok dillidir ol zülf-i dil-âvîzi görüp
 Tel kırmasun ey reşk-i perî şâne daḥi

326 (T: 63b, R: 59b, A: 281b)

Sa' yinde anıñ ki olmaya taḫşiri
 Her neyse olur be-kâm-ı dil teşhîri
 Hâkâ ki ne işlese kişi râst gelür
 Taḫdîr olcaḫ muvâfîk-ı tedbiri

327 (T: 63b, R: 60a, A: 282a)

'Uryân şanma kazâda Kaş-ı zârı
 Olmuşdı libâs-ı 'âriyetden 'ârî
 Dem-beste iken cihânı dutmuşdı Nazîm
 Sâz-ı diliniñ terâne-i evtârı

328 (T: 63b, R: 60a, A: 282a)

Yâriñ hayâli çeşm-i terden geçdi
 Ceyhûn-ı sirişk deşt ü derden geçdi
 Âgûşuñ o mâha itmedi yâre Nazîm
 Pirâheni olmadıkça serden geçdi

329 (T: 64a, R: 60a, A: 282a)

Ol kaşları yâ ki reh-güzerden geçdi
 Peykân-ı nigâhı çağ cigerden geçdi
 Yansun mı bu rûzgârda şem' -i murâd
 Fânûs-veş olmadıkça serden geçdi

330 (T: 64a, R: 60a, A: 282a)

Haftında nihân olup o mâhıñ hâli
 Âşûbdan oldı mülk-i hüsni hâlî
 Dîvânesiyüz yeter bize tavğ-ı cünûn
 Sâkîniñ o sîm sâkıniñ halhâlî

331 (T: 64a, R: 60a, A: 282a)

Ġam-hâneme yâr-ı nev-cüvânım geldi
 Gûyâ yerine Nazîm cânım geldi
 İtsem nola hâle-dâr şeb-tâ-be-seher
 Âgûşuma mâh-ı mihribânım geldi

332 (H: 252b, R: 334a, A: 105b)

Ey Bârġudâ sezâ-yı cûd eyle beni
 Bî-kayd-ı ġam-ı nebûd u bûd eyle beni
 Târikî-i sâhil-i sivâdan kırtar
 Müstağraq-ı lücce-i şühûd eyle beni

333 (H: 252b, R: 334a, A: 111a)

Ey mihr-i cihân-tâb-ı sipihr-i ezeli
 Vey mâh-ı münîr-i felek-i lem-yezeli
 Pervâne gibi şem' iñe cem' oldı seniñ
 Bû-Bekr ü ' Ömer ġazret-i ' Oşmân u ' Alî

334 (H: 252b, R: 334a, A: 111a)

Ey zât-ı şerîfi her dü-kevníñ sebebi
 Serdâr-ı rusül-sipâh u ser-ġayl-i nebî
 Bir gün ola mı ' aceb ġuzûruñda diyem
 Nâlân nâlân fidâke ümmî ve ebî

335²⁴⁶

Ey şefkat ü ' afv-ı lücce-i emvâci
 Baġşâyış-i cürm ol lücceniñ emvâcı
 Kıl ġacetini Nazîm-i zârıñ da kabûl
 Ey şâh u gedâ yegân yegân muġtâcı

²⁴⁶ Şiir, Tayyâr-zâde Atâ tarihinden alınmıştır. (Arslan, 2010: IV/280)

336 (H: 252b, R: 334a, A: 111a)

Ey cân u dilimde hasret-i reh-güzeri
 Vey çeşm-i terimde minnet-i hâk-i deri
 Kûyuñda gedâ Nazîm'in olsun şâhım
 Âyîne-i kâdr ü 'id şâm u şeheri

337 (H: 252b, R: 334a, A: 111a)

Ey verd-i Kureyş gülbün-i Baḥâyî
 Nesrîn-i nihâl-i ravza-i yektâyî
 Murğân-ı nu'ût-ı zâtına dem-sâz it
 Nuḫkıyla Nazîm-i zemzeme-pîrâyı

338 (H: 253a, R: 334b, A: 280b)

Çarḫ itdi şikeste sâğar-ı mînâyı
 Sâkî nola ğamla görmesek dünyâyı
 Tenhâda da câm-ı bâde ser-pûş iledir
 Yârân pes-i perdede görür şahbâyı

339 (H: 253a, R: 334b, A: 281a)

Mülk-i dili yağmaladı 'aşkıñ hayli
 Çıkdı felege velvele-i vâveylî
 Bir şûḫ-ı siyeh-çerdeye dîvâne olup
 Lebrîz-i cünûn itdi dili yâ Leylî

340 (H: 253a, R: 334b, A: 281a)

Bir Leylî-i ḫüsnün oldu dil meftûnı
 Olsa nola deşt-i 'aşkıñın mecnûnı
 Dil nûr-ı siyâha olmasaydı vâşıl
 Görmezdi Nazîm o sebz-i tih gül-ğûnı

341 (H: 253a, R: 334b, A: 281b)

Seyr eyleyeli cemâl-i Abdullâh'ı
 Vird itdi gözüm hayâl-i ' Abdullâh'ı
 Pür-dâğ itdim vücûdımı görmek için
 Biñ çeşm ile rûy-ı âl-i ' Abdullâh'ı

342 (H: 253a, R: 334b, A: 281a)

Berḫ-efgen-i ḫürmen-i niyâzız şimdi
 Âteş-zen-i kişt-zâr-ı nâzız şimdi
 Sırr-ı dili ihtifâda şâbit-ḫademiz
 Biz serv-i çemen-tırâz-ı râzız şimdi

343 (H: 253a, R: 334b, A: 281a)

Ġamzeñ zaḫmıyla cümle ten bâğ oldu
 Öldür beni kim gören disün şağ oldu
 Te 'şîr-i ḫarâretiñle itdikçe bükâ
 Her ḫatre tenimde aḫker-i dâğ oldu

344 (H: 253b, R: 335a, A: 281a)

Gül bîm-i hâzânla şarardı şoldı
 Peymâne-i 'ömri 'andelibiñ doldı
 Ezhâra yetişdi rûzgârîñ âhı
 Elvân-ı bahâra bir 'aceb reng oldı

345 (H: 253b, R: 335a, A: 281a)

Âteş düşürüp derûna ruhsâreleri
 Yağmâladi şabr u hûşî nezzâreleri
 Şemşîr-i nigâhı dem-be-dem âb virüp
 Şahñ-ı dili lâle-zâr ider yâreleri

346 (H: 253b, R: 335a, A: 281a)

Hürşîdi şafaq-pûş iden ol sîne gibi
 Vîrâne kılan dehri o gencîne gibi
 Gördükçe seni râzımı açsam ne 'aceb
 Bir sâde-derûn 'aşıkam âyîne gibi

347 (H: 253b, R: 335a, A: 281b)

Erbâb-ı diliñ ki sûzdur perverişi
 Bâzâr-ı gamiñ germdir alış verişi
 Bir hûsn ü cemâle nâzırız biz ki Nazîm
 Mir 'ât-ı cihân-nümâda yok gösterişi

348 (H: 253b, R: 335a, A: 281b)

Dil-beste-i dâm-ı ıztırâr olsa dañi
 Cân künc-nişîn-i hârîhâr olsa dañi
 Gûş-ı talebim Nazîm pür-zemzemedir
 Sâz-ı emelim güsiste-târ olsa dañi

349 (H: 253b, R: 335a, A: 281a)

Yâ kaçlarıñın ciger delendir sehmi
 Hûn eyledi bağrımı o tîriñ vehmi
 Râz-ı dilimi mañal bulup 'arz itsem
 Ben söylemeden kerâmet eyler fehmi

350 (H: 253b, R: 335a, A: 281b)

Çul oldu görüp bir şeh-i Yûsuf-şıfatı
 Âzâde-diliñ düşdi yine maşlahatı
 Mañmûdı severdi anıñ oldu âñir
 Mañmûd olurmuş seveniñ 'âkıbeti

351 (H: 254a, R: 335b, A: 281b)

Bûs-ı lebi ümmîd-i vişâl itdirdi
 Bir câm baña def' -i melâl itdirdi
 Ağlatdı gubâr-ı hañt-ı sebzi yârîñ
 Çeşm-i dile bilmem ne hayâl itdirdi

352 (H: 254a, R: 335b, A: 281b)

Aldı dili hâlet-i maħabbet eŖeri
Bir hâldedir ki kendiden yoğ ħaberi
Mestân-ı rahîķ-ı meclis-i ‘aşkıñ olur
Ĥûn-ı dili mey kebâb laĥt-ı cigeri

353 (H: 254a, R: 335b, A: 281b)

Zülf ü ruĥ-ı yâradır diliñ hep nazarı
Olsa nola ħadr ü ‘îd şâm u seğeri
Görsün o dü-ebrevân-ı pür-tâbı Nazîm
Seyr eylemeyen felekde şaĥķu'l-ķameri

MATLA' LAR²⁴⁷

1 (T: 29a, H: 29b, R: 29a, A: 111b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
 Dağî nâ-bûd u nâ-peydâ iken dünyâ vü mâ-fihâ
 Sen olmuşduñ nübüvvet kişveriñde hüsrev-i yektâ

2 (T: 335a, H: 254a, R: 316a, A: 111b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
 Olduğ efsürde-i dem-serdî-i ğaflet hayfâ
 Saña kaldı işimiz ey kerem issi Mevlâ

3 (T: 335a, H: 254a, R: 316a, A: 111b)

(Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün)
 Mülk-i haqîkatde seni itmiş Cenâb-ı Kibriyâ
 Hem hüsrev-i hayl-i rusül hem pâdişâh-ı enbiyâ

4 (T: 335a, H: 254a, R: 316a, A: 282b)

(Mef' ûlü Mefâ' ilün Mef' ûlü Mefâ' ilün)
 Oldı nem-i eşkimle sûz-ı dilimiñ cânâ²⁴⁸
 Her kaçresi dûzah-rîz her şu' lesi tûfân-zâ

5 (T: 335a, H: 254a, R: 316a, A: 282b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
 Dil-i şeydâyı her gördükçe eyler tûfî-i gûyâ
 ' Aceb mir 'ât olur sâkî elinde sâğar-ı mînâ

6 (T: 335a, H: 254a, R: 316a, A: 282b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
 Serin terk itmeyen bulmaz vişâliñ dâmenin kaç' â
 Seni kaçmazdı serden geçmese pîrâheniñ cânâ

7 (T: 335a, H: 254a, R: 316a, A: 282b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
 Degildir hâller yer yer ruhuñda ey melek sîmâ
 Benâtü'n-na' ş yandı ihtirâk-ı şemsle gûyâ

8 (T: 337b, H: 258a, R: 318a, A: 285b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
 Gevher-i luţfuyla olmuş baħr-i kalbiñ pür-şafâ
 Bezl idersen birini üç kaç virir saña Hudâ

²⁴⁷ 8, 9, 23, 104, 105, 106, 113, 114, 125, 126, 127, 128, 137, 161, 162 ve 163 numaralı matla' lar A nüshasında "Mu' ammeyât" başlığı altında verimiştir ancak mu' ammâ özelliği taşımamaktadırlar.

²⁴⁸ nem, A: yem

9 (T: 338a, R: 318b, A: 285b)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)
Zât-ı Hâsan Hüseyn ile oldı iki hümâ
Biz sâyesindeyiz rağıyallâhu 'anhümâ

10 (T: 338a, R: 318b, A: 282b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
O perî-zâdı görüp seyre götürdüm tenhâ
Bir gören bir götüren çarb-ı meşeldir zîrâ

11 (T: 338a, R: 319a, A: 282b)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)
Gül-zâra şubh-dem gelicek kâşîd-ı şabâ
Eşcârın oldı her varaķı dest-i merhabâ

12 (T: 29a, H: 29b, R: 29a, A: 111b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün)
Ka' be-i küyuñda sa' y itse Şafâ'ya nola aşhâb
Ey imâm-ı dîn ruñuñ kıble kaşîñdır aña mihrâb

13 (T: 335a, H: 254b, R: 316a, A: 111b)

(Müfte' ilün Fâ' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün)
Zâtını itmiş Hudâ ey şeh-i yektâ-yı kurb
Mihri sipihri yakîn mâh-i şeb-ârâ-yı kurb

14 (T: 335a, H: 254b, R: 316a, A: 282b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
Haķ Te' âlâ müstecâb eyler du' âmız 'an-ķarîb
'İd ü ķadr olur yine şubh u mesâmız 'an-ķarîb

15 (T: 335b, H: 254b, R: 316a, A: 282b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
Çekme hecrinden şafâ-yı vuşlatından ıztırâb
Virmez ey fülk-i dil-i şeydâ keder mevc-i serâb

16 (T: 335b, H: 254b, R: 316a, A: 282b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)
Çekildi şu gibi bezm-i çemende bâde-i nâb
Kenâr-ı cûda itdik şafâ-yı 'âlem-i âb

17 (T: 338a, R: 318b, A: 282b)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)
Virân idi tezelzül-i cevr ile yâb yâb
Mî' mâr tekyesinde yapıldı dil-i ģarâb

18 (T: 29a, H: 29b, R: 29a, A: 111b)

(Fe' ûlün Fe' ûlün Fe' ûlün Fe' ûlün)
Günâhım çok ey şâh-ı mülk-i hidâyet
Amân el-amân el-amân kııl şefâ'at

- 19 (T: 335b, H: 254b, R: 316a, A: 111b)
 (Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)
 Benân-ı mu' cizesiyle o mihr-i şubh-ı nuğust
 Dü-pâre eyledi kırş-ı mehi hem itdi dürüst
- 20 (T: 335b, H: 254b, R: 316a, A: 282b)
 (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
 Çün ider sâliki ser-menzile vâsıl himmet
 Himmet eyle bize ey mürşid-i kâmil himmet
- 21 (T: 335b, H: 254b, R: 316a, A: 283a)
 (Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)
 Pür-çîn o ebruvân u o çeşm ü nigâh mest
 Çekmiş siyâh-tâb dü-tîğ ol siyâh-mest
- 22 (T: 337b, H: 258a, R: 318b, A: 285b)
 (Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)
 Nâmını şordum ol ferişte-şifât
 İki nefy ile eyledi işbât
- 23 (T: 29a, H: 29b, R: 29a, A: 111b)
 (Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)
 Seni Hağ eylemiş ey verd-i bî-ğazân-ı ħudûs
 Çemen-tırâz-ı ħadem zîb-i gülsitân-ı ħudûs
- 24 (T: 335b, H: 254b, R: 316a, A: 111b)
 (Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülü)
 Ey şems ü kamer leyl ü nehâr olmağa bâ' iş
 Sensin yoğ iken ' âlemi var olmağa bâ' iş
- 25 (T: 29a, H: 29b, R: 29a, A: 111b)
 (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ülü)
 Şefâ' at ey ħudîv-i taht-ı mi' râc
 Ki sulţân u gedâ hep saña muhtâc
- 26 (T: 335b, H: 254b, R: 316a)
 (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
 Ey şehen-şâh-ı serîr-i mi' râc
 Luţfuña ħalk-ı dü-' âlem muhtâc
- 27 (T: 29a, H: 29b, R: 29a, A: 111b)
 (Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)
 Ümmîd-i bûy-ı mihriñ idelden Hümâ-yı rûħ
 Bîmâr-ı ' aşka derd ü gamıñdır gîdâ-yı rûħ
- 28 (T: 335b, H: 254b, R: 316b, A: 111b)
 (Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)
 Ey dâğ-ı derdi cân u dile sâğar-ı şabûħ
 Ser-mest-i ' aşkı ser-şiken-i tevbe-i naşûħ

29 (T: 29a, H: 29b, R: 29a, A: 112a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)
Cemâl-i pâkiñe yaqsun mı çeşm-i ter güstâh
Seni ne vechile seyr eylesün nazâr güstâh

30 (T: 335b, H: 254b, R: 316b, A: 111b)

(Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)
Ey gurre-i hayâtı hasûd-ı sitemle selh
Zehr-âbe-i helâkle kâm-ı 'adûsı telh

31 (T: 335b, H: 255a, R: 316b, A: 283a)

(Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)
Şîrîn-demâg ider beni sâķî şarâb-ı telh
Hâķķâ lezîz-i telh degil mi o âb-ı telh

32 (T: 29b, H: 29b, R: 29b, A: 112a)

(Müstef' ilâtün Müstef' ilâtün)
Cânım fedâ-yı rûy-ı Muḥammed
Göñlüm ğubâr-ı kûy-ı Muḥammed

33 (T: 335b, H: 255a, R: 316b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
Yâ Resûlallâh ķadiñdir naḥl-ı tûbâdan murâd
Bâĝ-ı kûyuñdur seniñ Firdevs-i a' lâdan murâd

34 (T: 335b, H: 255a, R: 316b, A: 283a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
Şu' le mâh encüm şerâr âteş şafaķdır ebr dūd
Görmemişdir böyle âteş-dân bu eyvân-ı kebūd

35 (T: 29b, H: 29b, R: 29b, A: 112a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
Yâ Resûlallâh nola gelse baña derdiñ lezîz
Sâ' ile lâ-büdd gelür iḥsânı cömerdiñ lezîz

36 (T: 335b, H: 255a, R: 316b, A: 112a)

(Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün)
Ey dürdî-i derdi baña dârû-yı dermândan lezîz
Telh-âbe-i 'aşķı dile ser-çeşme-i cândan lezîz

37 (T: 29b, H: 30a, R: 29b, A: 112a)

(Müfte' ilün Müfte' ilün Müfte' ilün Müfte' ilün)
Zâtüñi her encümene eyledi Hâķ şadr-ı şudûr
Cilve-gehiñ 'arş-ı berîn bezm-gehiñ 'âlem-i nûr

38 (T: 335b, H: 255a, R: 316b, A: 112a)

(Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülü)
Ey ravza-i cennet ḥaremi Ka' be-i ebrâr
Miḥrâb-ı deri ķible-i cân u dil-i aḥrâr

- 39 (T: 335b, H: 255a, R: 316b, A: 283a)**
 (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
 O meh-rû kim hilâl ebrûsını gâhî kemân eyler
 Hüdeng-i çeşmi evvel levh-i mihri imtiḥân eyler
- 40 (T: 335b, H: 255a, R: 316b, A: 283a)**
 (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
 O ḥâl-i ' anberîn kim zîb-baḥş-ı ṭarf-ı ebrûdur
 Ğamiñdan tîğa urmuş kendüyi bir dâne hindûdur
- 41 (T: 335b, H: 255a, R: 316b, A: 283a)**
 (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
 Ṭarf-ı ebrûsında yârîñ ḥâl-i ' anber-bârı gör
 Âsumân-ı ṭal' atinde necm-i ğîsû-dârı gör
- 42 (T: 336a, H: 255a, R: 316b, A: 283a)**
 (Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)
 Mecrûḥ ideli ḳalbim o ebrû-yı kemân-dâr
 Şandûḳa-i sînemde ne oḳ yâreleri var
- 43 (T: 336a, H: 255a, R: 316b, A: 283a)**
 (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
 Zîr-i destârda ol kâkül-i pür-tâb mıdır
 İki yanında iki sünbül-i sîr-âb mıdır
- 44 (T: 336a, H: 255a, R: 316b, A: 283a)**
 (Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)
 Cân bülbül-i destân-zen-i gülzâr-ı ğamiñdır
 Pervâne-i dil sûḥte-i nâr-ı ğamiñdır
- 45 (T: 336a, H: 255b, R: 316b, A: 283a)**
 (Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)
 Hep maḥmil-i sâmânımız esbâb-ı cünûndur
 Bang-i ceres ḳafilemiz âh-ı derûndur
- 46 (T: 336a, H: 255b, R: 316b, A: 283a)**
 (Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)
 Egerçi bülbülün âh-ı ḥazîni âteşdir
 Gülün de ḥışm ile çîn-i cebîni âteşdir
- 47 (T: 336a, H: 255b, R: 316b, A: 283a)**
 (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
 Tende nâlân dil-i bî-kîne midir
 ' Andelîb-i ḳafes-i sîne midir
- 48 (T: 336a, H: 255b, R: 317a, A: 283b)**
 (Mef' ülü Mefâ' ilün Fe' ülün)
 Ḥâl-i zeḳanıñ didi görenler
 Hindû-yı raşad-nişîne beñzer

49 (T: 338a, R: 318b, A: 283b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
O tîr-endâz-ı nâziñ tâ ki dil hâtır-nişânıdır
Kemân ebrûsınıñ levh-i hadeng imtiñhândır

50 (T: 338a, R: 318b, A: 283b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
Dü-beyt-i dil-keş-i müjgânı yâriñ bir rubâ' îdir
Dü-mışra' -ı haç-ı la' li bu silkde bir semâ' îdir

51 (T: 338a, R: 318b, A: 283b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
Midâd-ı hâme-i kudret ki zîb-i rûy-ı cânândır
Süveydâ-yı derûn-ı dil sevâd-ı dîde-i cânır

52 (R: 319a)

(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)
İnceden ince mû-miyânıdır
İsmi var cismi yok dehânıdır

53 (T: 338b, R: 319a, A: 283b)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)
Her dûn ki mâl ü câh ile fevka'l-' alâdadır
Çârûn da olsa menzili tahte's-şerâdadır

54 (T: 338b, R: 319a, A: 283b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
Felekte âfitâb-ı şubh-ı bahtım rûy-ı Añmed'dir
Hilâl-i âsumân-ı tâli' im ebrû-yı Añmed'dir

55 (T: 338b, R: 319a, A: 283b)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)
Ebrûlarıyla ol ruñ-ı raşşân-ı müstenîr
Mâh-ı nev-i ümidimi gösterdi müstedîr

56 (R: 319a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
Ağzı var yok dili gerçi şu kadar
Dili var yârimiñ ağzı bu kadar

57 (T: 338b, R: 319a, A: 283b)

(Mef' ûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ûlün)
Âhım ğam-ı zülfüñle şerer-hîz-i duñândır
Bir toz kıparırssa ötesi yine dumandır

58 (T: 338b, R: 319a, A: 283b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
Ruñında haç-ı müşğîn üzre düşmüş şanma kâküldür
Gül-i terle benefşe üzre güyâ saçlı sünbüldür

59 (R: 319b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
 Yârsız alsa ele muṭrib-i bezm ey dil-i zâr
 Görinür terkeş-i pür-tîr baña mûsîkâr

60 (T: 29b, H: 30a, R: 29b, A: 112a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
 Yûsuf'ı meftûn ider olsa ḳaddiñ cilve-rîz
 Mısr-ı dü-âlemede Haḳ zâtıñı itmiş 'azîz

61 (T: 336a, H: 255b, R: 317a, A: 112a)

(Müfte' ilün Fâ' ilün Mefâ' ilün Fa' ilün)
 Ey rusül ü enbiyâ seniñle ser-efrâz
 Cümleden olsañ revâ ser-âmed ü mümtâz

62 (T: 336a, H: 255b, R: 317a, A: 283b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
 O sîm-endâmı ister hâsılı her sine söyletmez
 O ũṭîdir göñül kim degme bir âyine söyletmez

63 (T: 336a, H: 255b, R: 317a, A: 284a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
 Ârzü-yı kâmet ü çeşmiñle nâ-kâmım henüz
 Rûz-tâ-şeb sâye-cûy-ı serv ü bâ-dâmım henüz

64 (T: 336a, H: 255b, R: 317a, A: 284a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)
 Baḳılsa tîr-i müjen ḳonmamış kemâne henüz
 Ḥâlîdedir yine âmâc-gâh câna henüz

65 (T: 336a, H: 255b, R: 317a, A: 284a)

(Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)
 Ḥaṭṭıñ ki ola bâğ-ı ruḥuñda çemen-i sebz
 Gül-gönca-i ḥüsnüñ bürinür pîreñ-i sebz

66 (T: 336a, H: 255b, R: 317a, A: 284a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)
 Baḳınca âyine-i çarḫa hep keder görürüz
 Bu gösterişle ḳalursa daḫı neler görürüz

67 (T: 338b, R: 319a, A: 283b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
 Ḥânümân-süz-ı nigâh olmuş idi şu' le-i nâz
 Olmadan eşk-i terim revġan-ı ḳandîl-i niyâz

68 (T: 29b, H: 30a, R: 29b, A: 112a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
 Ey ḳaṭâr-ı kârbân-ı ümmete feryâd-res
 Maḫmilinde şûr-ı İsrâfil mânend-i ceres

69 (T: 336b, H: 255b, R: 317a, A: 112a)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

Ey nûr-ı hüsnî şems-i münîr-i cihân-ı kıuds
Pertev-gedâ-yı mihri meh-i âsumân-ı kıuds

70 (T: 29b, H: 30a, R: 29b)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

Ey hüsrev-i yegâne-i kürsi-nişin-i ' arş
Dergâhña sitebrağ u sündüs bisât-ı ferş

71 (T: 336b, H: 256a, R: 317a, A: 112a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

Cihân-penâh-ı risâlet şeh-i nübüvvet-ceyş
Hıdvî-yi Yeşrib ü Baḥâ Hudâygân-ı Kureyş

72 (T: 336b, H: 256a, R: 317a, A: 284a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

O rûy-ı âteşin üzre degildir ebrû-yı dil-keş
Musahḥar itmege ' uşşâkı olmuş na' l-der-âteş

73 (T: 336b, H: 256a, R: 317a, A: 284a)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

Bâd-ı şabâ ki zülf-i siyeh-fâma uğramış
Kesb-i letâfet itmek için Şâm'a uğramış

74 (T: 29b, H: 30a, R: 29b, A: 112a)

(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

Ey yem-i ' aşkına rusül gavvâş
Fülk-rân-ı muhîṭ-i hâşü'l-hâş

75 (T: 336b, H: 256a, R: 317a, A: 112a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

Ey olan râh-ber-i bâr-geh-i hâşu'l-hâş
Eyle sevdâ-yı sivâdan dil-i şeydâyı ḥalâş

76 (T: 29b, H: 30a, R: 29b, A: 112a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

Cevher-i zâtîñ ile ' âlem bir ' arâz
Âferinîşden vücûduñdur garâz

77 (T: 336b, H: 256a, R: 317a, A: 112a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

Yâ nebî ravzaña yüz sürsem idüp ḥâlîmi ' arz
Eylesem nefsi-hevâ-perver olan zâlîmi ' arz

78 (T: 29b, H: 30a, R: 29b, A: 112a)

(Mütefâ' ilün Mütefâ' ilün Mütefâ' ilün Mütefâ' ilün)

Nola ey ḥabîb-i Hudâ maḥabbetîñ ile itse dil ihtilât
Ezel eyledim daḥi nâr-ı ' aşkıña cân-ı zârımı irtibât

79 (T: 336b, H: 256a, R: 317a, A: 112a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
 Ey sitebrağ harem-i 'izzetine ferş-i bisât
 Hür-ı 'în süfre-i iclâline huddâm-ı simât

80 (T: 29b, H: 30a, R: 29b, A: 112a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
 Cânda olsa nola derdiñ mañfûz
 Dil-i 'uşşâğ gamiñdan mañzûz

81 (T: 336b, H: 256a, R: 317a, A: 112a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün)
 Nola eylese gamiñdan dil-i zâr u mübtelâ hâz
 İder âşinâdan ey şâh-ı dü-'âlem âşinâ hâz

82 (T: 30a, H: 30a, R: 30a, A: 112b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
 Tâ şabâh-ı haşre dek virse nola âfâka lem'
 Oldı zâtüñ enbiyâ vü mürselîne şem'-i cem'

83 (T: 336b, H: 256a, R: 317a, A: 112a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
 Zehî halvet-geh-i İsrâ'da hüsni lâ-yezâliñ şem'
 Rusül pervâne-i 'aşkıñ cemâl-i bâ-kemâliñ şem'

84 (T: 336b, H: 256a, R: 317a, A: 284a)

(Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)
 Nağş-ı nigîn-i 'izzet imiş 'azze men kanaç
 Resm-i der-i mezellet imiş zelle men tamaç

85 (T: 30a, H: 30a, R: 30a, A: 112b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
 Ey serâ-perdesine fetḥ-i 'âlem nuşret-i tûğ
 Mehçe-i bârgehi çeşm-i meh ü mihre fûrûğ

86 (T: 336b, H: 256a, R: 317a, A: 112a)

(Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülü)
 Ey zât-ı şerîf çemen-i kurbâ gül-i bâğ
 Mefûn-ı dü-çeşm-i siyehi nergis-i mâ zâğ

87 (T: 30a, H: 30a, R: 30a, A: 112b)

(Müfte' ilün Mefâ' ilün Müfte' ilün Mefâ' ilün)
 Zât-ı şerîf ü eşrefiñ neyyir-i maşriğ-ı şeref
 Tab'-ı kerim ü ekremiñ gevher-i bağr-i men 'aref

88 (T: 336b, H: 256a, R: 317a, A: 112b)

(Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülü)
 Ey kân-ı kerem genc-i şehâ menba'-ı elîf
 'Ummân-ı 'atâ kûlzüm-i şefkat yem-i inşâf

89 (T: 30a, H: 30b, R: 30a, A: 112b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
Zâtuñî rûz-ı ezel ey şeh-i mülk-i taḥkîk
Biñ dil ü cân ile ins ü melek itdi taşdıḳ

90 (T: 336b, H: 256b, R: 317a, A: 112b)

(Müfâ' aletün Müfâ' aletün Müfâ' aletün Müfâ' aletün)
Ḥabîb-i Ḥudâ şeh-i dü-serâ şeff'-i ümem ḥıdîv-i şeffik
Ḥikemle derûnı baḥr-i ledün keremle dili muḥîṭ-i ' amîḳ

91 (T: 336b, H: 256b, R: 317a, A: 284a)

(Meḥ' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)
Âfâḳı ser-â-ser pür idüp debdebe-i ' aşḳ
Maḥv itdi şükûh-ı felegi kevkebe-i ' aşḳ

92 (T: 30a, H: 30b, R: 30a, A: 112b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
Vücûda gelmeden ketm-i ' ademden ' âlem ü eflâk
Sen olmuşduñ le' amrük ḫil' atıyle mazḥar-ı levlâk

93 (T: 336b, H: 256b, R: 317b, A: 112b)

(Fe' ülün Fe' ülün Fe' ülün Fe' ül)
Vücûdıyla nâzende ins ü melek
Ḳudûmıyla tâbende arz-ı felek

94 (T: 336b, H: 256b, R: 317b, A: 284a)

(Meḥ' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)
Doğrusla nola kûyına ol ḳible-i cânıñ
Zîrâ ki yüzi Ka' be'yedir ḳible-nümânıñ

95 (T: 336b, H: 256b, R: 317b, A: 284a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilâtün)
Küsûf şanma ki pûşidedir cemâline mihrîñ
Görünce pertev-i ḫüsnüñ gözi ḳarardı sipihriñ

96 (T: 336b, H: 256b, R: 317b, A: 284a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)
Müdâm çeşmimi gül-rîz ider ḫayâl-i lebiñ
' Aceb mi dâğ-ı derûn-ı dil olsa ḫâl-i lebiñ

97 (T: 337a, H: 256b, R: 317b, A: 284a)

(Meḥ' ülü Mefâ' ilün Fe' ülün)
La' liñde seniñ siyâh ḫâliñ
Zemzemdeki ' aksidir Bilâl'iñ

98 (T: 337a, H: 256b, R: 317b, A: 284a)

(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)
Fitneye ḫâb-gâhdır zülfüñ
Bir belâ-yı siyâhdır zülfüñ

99 (R: 319a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
 Beni giryân idesiñ sen nice hândân olasıñ
 Bir işi eyleme kim soñra peşimân olasıñ

100 (T: 30a, H: 30b, R: 30a, A: 112b)

(Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)
 Ey nûş-dârû-yı ğam-ı ' aşkı kesil kesil
 Ser-mest-i bâde-i kadeh-i şevki cân u dil

101 (T: 337a, H: 256b, R: 317b, A: 112b)

(Müfte' ilün Mefâ' ilün Müfte' ilün Mefâ' ilün)
 Zâtuñi eylemiş Hudâ ey dü-cihânda bî-bedel
 Yine maşrıq-ı ezel mâh-ı sipihri-i lem-yezel

102 (T: 337a, H: 256b, R: 317b, A: 284b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
 Ebruvânın eyleyen ol mihr-i meh-rûnuñ hayâl
 Cilve-ger bir burc üzre şandılar iki hilâl

103 (T: 337b, H: 258a, R: 318b, A: 285b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
 Anı ' aksiñle idüp lâ-ya' kıl²⁴⁹
 Beni göñlüm gibi itdiñ bî-dil

104 (T: 338a, H: 258a, R: 318b, A: 285b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
 Döndi taraf-ı sînede raqs eyleyüp âşüfte dil
 Hâline nâzır olan hayretle oldu münfa' il

105 (T: 338a, H: 258a, R: 318b, A: 285b)

(Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)
 Neşr olurken çemende nefha-i gül
 Nice âşüfte olmasun bülbül

106 (T: 338b, R: 319a, A: 284b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
 Vahtidir nergis gibi ol gül-' izâre nâzır ol
 Ağla hâlîñ ey dü-çeşm-i hûn-feşânım hâzır ol

107 (T: 30a, H: 30b, R: 30a, A: 112b)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)
 Nihân iken dü-cihân olduñ ey emîr-i be-nâm
 Nedîm-i bargeh-i zü'l-celâli ve'l-ikrâm

²⁴⁹ ' aksiñle, A: ' aşkıñla

108 (T: 337a, H: 256b, R: 317b, A: 112b)

(Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün)

Zehî derdi dermân-ı halk-ı dü-âlem

Dil-efgâr-ı mihri Mesîh ibn-i Meryem

109 (T: 337a, H: 257a, R: 317b, A: 284b)

(Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün)

Dem-â-dem cân bağışlar la'li derken dil helâk oldum

Tabîbimden devâ ümmîd iderdim derd-nâk oldum

110 (T: 337a, H: 257a, R: 317b, A: 284b)

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün)

Leb-rîz-i nûr-ı hüsn olalı sînemiz bizim

Pür-cevher-i cemâldir âyînemiz bizim

111 (T: 337a, H: 257a, R: 317b, A: 284b)

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün)

Eyler şitâb fârisi altında rağş-ı kâm

Merdâne tâziyânedir el-ğaq ser-i likâm

112 (T: 338a, H: 258b, R: 318b, A: 285b)

(Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün)

Ser-i zülfüñ gibi dâmân-ı rûyuñda neler gördüm

Muğâbil burc-ı hüsnünde iki rağşân kamer gördüm

113 (T: 338a, H: 258b, R: 318b, A: 286a)

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün)

Nisbetle mâh-ı hüsnüne nâkış meh-i tamâm²⁵⁰

Zîr-i niğâb-ı şebde çalursa nola müdâm

114 (T: 338b, R: 319a, A: 284b)

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Vuşlat-ı dilber için nâle-i şeb-gîr idelim

Dest-i te'şîrini der-ğabza-i şemşîr idelim

115 (T: 30a, H: 30b, R: 30a, A: 112b)

(Müfâ' aletün Müfâ' aletün Müfâ' aletün Müfâ' aletün)

Çerâğ-ı hüda habîb-i Hudâ nebiyy-i şehâ resûl-i güzîn

Şeh-i dü-serâ penâh-ı rusûl şefî-i ümem Muhammed emîn

116 (T: 337a, H: 257a, R: 317b, A: 112b)

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Zâtuñ olmuş ey vücûd-ı nâzenîn

Şem'-i cem'-i enbiyâ vü mürselîn

²⁵⁰ mâh, A: mihir

117 (T: 337a, H: 257a, R: 317b, A: 284b)

(Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün)

Çan ağlarım sensiz eger itsem temâşâ-yı cemen
Gülşen baña zindân olur ey Yûsuf-ı gül-pîrehan

118 (T: 337a, H: 257a, R: 317b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)

Ziyân itdimse fenn-i sûk-ı hicrânında cânâ ben
Baña çıktı kumâş-ı vaşlın âhîr her ziyân bir fen

119 (T: 337a, H: 257a, R: 317b, A: 284b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

Dilde ârâm eyleyen ârâm-ı dil cânânesin
Sîne-i 'âşıkda bilmem cân mısın cânâ nesin

120 (T: 337a, H: 257a, R: 317b, A: 284b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

Yâri teşhîr itdim aldım hâlka-i ağıyardan
Bir gül-i zîbâ kıopardım çak miyân-ı hârdan

121 (T: 337a, H: 257a, R: 317b, A: 284b)

(Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)

Zinhâr enîn alma dil-i nâle-kârdan
Şad el-hâzer cihân dutuşur bir şerârdan

122 (T: 337a, H: 257a, R: 317b, A: 284b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

Meclis-i nâzda bir şem' -i dil-ârâsın sen
Çemen-i 'işvede bir gönca-i ra' nâsın sen

123 (T: 337a, H: 257a, R: 317b, A: 284b)

(Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)

Ref' oldı ser-i zülf-i siyeh-kârı yüzinden
Hâtm itdi o meh muşhaf-ı ruşsârı yüzinden

124 (T: 338a, H: 258b, R: 318b, A: 286a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

Bî-sütûnda âb-ı câridir sirişk-i Kûh-ken
Gözyaşın deryâ-yı bî-pâyân ider serden geçen

125 (T: 338a, H: 258b, R: 318b, A: 286a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

Kâmetiñ fikriyle giryân şem' -i hürşid-i cihân²⁵¹
Kâkülün yâdıyla ser-gerdân mâh-ı âsumân²⁵²

²⁵¹ Kâmetiñ, A: Kâmeti

²⁵² Kâkülün yâdıyla, A: Kâkül-i yâr ile

126 (T: 338a, H: 258b, R: 318b, A: 286a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
Nola olsa rakîbiñ çeşmi giryân hâtırî maḥzûn
Ser-i gîsû-yı yâri kec ḥayâl iden olur dil-ḥûn

127 (T: 338a, H: 258b, R: 318b, A: 286a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
Dâmen-i rûyuñda zülfün ḥâller itmiş nihân
Geçdi zîr-i dâmda dil murğî serden nâgehân

128 (R: 319a)

(Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)
Fenn-i nevâ-yı nâlede uydum hezâra ben
Olsam 'aceb mi bâğ-ı cihânda hezâr-fen

129 (R: 319a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ülün)
Olup yer yer çiçek zaḥmı nümâyân
Çiçeklendi kumâş-ı ḥüsn-i cânân

130 (T: 338b, R: 319a, A: 284b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
Merḥabâ ey tâ'ir-i himmet hezârân âferîn
Eylediñ zıll-i zalilinde beni fâriğ-nişîn

131 (T: 338b, R: 319a)

(Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün)
Ḳalbinde dilber dilberin ḳalbinde ben olduḡ hemân
Âyîne-dâna âyine âyîneye âyîne-dân

132 (R: 319a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)
Sirişk-i âline alındı ol gül-i ḥandân
Çıkardılar kızılıñ ey dü-çeşm-i ḥûn-efşân

133 (R: 319b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
Görüp pâyında zer ḥalḥâl ile dürr-i binâgûşın
Hilâlîñ düşdi ḥalḥâlî çıkardı mâh mengûşın

134 (T: 30a, H: 30b, R: 30a, A: 112b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
Ey feleklerde ġamiñdan ġâh vecd u ġâh şahv
Vey zemîn bâr-girân-ı heybet-i 'aşkıñla maḥv

135 (T: 337a, H: 257b, R: 317b, A: 112b)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
Ey ġubâr-ı ḥarem-i bâr-gehi 'anber-bû
Müşgi ḥûn eyledi tekrâr o ḥâk-i ser-i kû

136 (T: 338a, H: 258b, R: 318b, A: 286a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
Dökdi bülbül ham olup qaddi sirişkin her sû
Şâh-ı gülde yeridir eylese eşkiyle vuzû

137 (T: 30a, H: 30b, R: 30a, A: 112b)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
Ümîd oldur olam âzâdegândan yâ Resûlallâh
Reh-i ' aşkında geçdim baş u cândan yâ Resûlallâh

138 (T: 337a, H: 257b, R: 318a, A: 112b)

(Müfte' ilün Mefâ' ilün Fe' ilün)
Maḥrem-i râz-ı Hâk ḥabîb-i ilâh
Mefḥar-i enbiyâ Resûlullâh

139 (T: 337a, H: 257b, R: 318a, A: 285a)

(Müstef' ilün Fe' ülün Müstef' ilün Fe' ülün)
Kuḥl-i dü-çeşm-i cândır ḥaqqâ ki ḥâk-i Ka' be
Sa' yim şafâñı sürmek ey ḥâk-i pâk-i Ka' be

140 (T: 337b, H: 257b, R: 318a, A: 285a)

(Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)
Eyler benim altun işimi ḥâk-i Medîne
İksîr yeter ḥâk-i reh-i pâk-i Medîne

141 (T: 337b, H: 257b, R: 318a, A: 285a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
Şafaqla mihr ü meh zann itme olmuş çarḥ mestâne
Çeker hecr-i lebiñle ḥûn-ı dil peymâne peymâne

142 (T: 337b, H: 257b, R: 318a, A: 285a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
Eylesem ḥasret-i rûyuñla seniñ ḥûn girye
Dem-be-dem çeşm-i terimden aḫa gülgün girye

143 (T: 337b, H: 257b, R: 318a, A: 285a)

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)
' Aceb midir yeke gitse göñül de nâme ile
O şûḫa kâğıd uçurduḫ yine ḥamâme ile

144 (T: 338b, R: 319a, A: 285a)

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
Derdimiñ çâresini bulmadı ne mîr ü ne şâh
Luḫfuña qaldı kerem senden olur yâ Allâh

145 (T: 338b, R: 319a, A: 285a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
Mükerrer câm-ı mey sâkî miyân-ı bezm-i şahbâda
Bir iki dâneli zerrîn qadeḫdir devr-i minâda

146 (T: 338b, R: 319a, A: 285a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
O hâtt-ı sebzi gördüm gird-i la' l-i âb-dârında
Buluşdum Hızr'a ey dil çeşme-i divân kenârında

147 (R: 319b)

(Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün)
Şîrinim olursañ saña Ferhâd yerine
Bir tağ deleyim kim baña Ferhâd yerine

148 (R: 319b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
Çeşm-i mesti zîr-i tâk-ı ebrû-yı pür-tâbda
Hâb-ı nâz itse 'aceb mi arkası mihrâbda

149 (T: 30a, H: 30b, R: 30a, A: 112b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
Yâ Resûlallâh senden gayrı yokdur kimsesi
Sen sevindir luğ u cûduñla Nazîm-i bi-kesi

150 (T: 337b, H: 257b, R: 318a, A: 112b)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
Es-selâm ey büstân-i li-ma' allâhıñ güli
Es-selâm ey gülşen-i Yâsîn ü Tâhâ bülbüli

151 (T: 337b, H: 257b, R: 318a, A: 285a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
Yed-i kudretle taşvîriñ ki üstâd-ı ezel yazdı
Nigârîstân-ı hüsn içre seni gâyet güzel yazdı

152 (T: 337b, H: 257b, R: 318a, A: 285a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
Fîrâkıñla açup deryâya döndi çeşmimiñ yaşı
Biñ oldı dâğ-ı derdiñle ser-â-ser bağrımiñ başı

153 (T: 337b, H: 257b, R: 318a, A: 285a)

(Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
Dolandırsa 'aceb mi 'îd-gehde biñ dil ü cânı
Yine dülâba binmiş gördüm ol mümtâz-ı devrânı

154 (T: 337b, H: 258a, R: 318a, A: 285a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
Dûd-ı dildir bâğ-ı 'aşkıñ sünbül-i müşgîn-demi
Eşk-i terdir gülşen-i mihr ü mağabbet şebnemi

155 (T: 337b, H: 258a, R: 318a, A: 285a)

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
Keffe-i mîzânda Yûsuf-veş gör ol sengîn-dili
Burc-ı mîzân oldı gûyâ âfitâbiñ menzili

156 (T: 337b, H: 258a, R: 318a, A: 285a)
 (Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)
 Añlar mı bülbül-i dil-i şeydâ ' aceb dañi²⁵³
 Güş eylemez mi nâlesin ol gonca-leb dañi

157 (T: 337b, H: 258a, R: 318a, A: 285b)
 (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
 Mihr-i hüsnuñle bulur mâh-şıfat perverişi
 Ayine mâ'il ola saña budur gösterişi

158 (T: 337b, H: 258a, R: 318a, A: 285b)
 (Fe' ûlün Fe' ûlün Fe' ûlün Fe' ûl)
 Cebîni kamer hüsni mihr-i celî
 Gözüm nûrı göñlüm sırrıdır ' Alî

159 (T: 337b, H: 258a, R: 318a, A: 285b)
 (Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)
 Destâr-ı sebz-gûn ile seyr eyle Añmed'i
 Gör pertev-i fûrûğ-ı cemâl-i Muñammed'i

160 (T: 337b, H: 258a, R: 318a)
 (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ûlün)
 Bağışla itdigim cürm ü günâhı
 Hañâ benden ' aña senden ilâhî

161 (T: 338a, H: 258b, R: 318b, A: 286a)
 (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
 Taraf-ı qalbimi de yoqla gehî ey hûnî
 Kec idüp zülfüñi bend eyle dil-i mañzûnı

162 (T: 338a, H: 258b, R: 318b, A: 286a)
 (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
 Olsa lâyıq merdümek-veş dîde-i ' aşık yeri
 Dâmen-i zülfün dü-tâ itmiş Nazîmâ ol perî

163 (T: 338a, R: 318b, A: 286a)
 (Mef' ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)
 Te 'şir iderdi yâra ciger-sûz sözleri
 Der ise yañdı nâme-i derdim kebüteri

164 (R: 319b)
 (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
 Hâle-veş sineye çekdim o kamer ruhsârı
 Pîrehen gibi geçürdüm yañadan dildârı

²⁵³ Añlar mı, A: İñler mi

- 165 (T: 338b, R: 319b, A: 285b)**
 (Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)
 Bir mehiñ oldum ki mühr-i mihriñ fermân-beri
 Gökde hürşîdi ider yâkût-ı la' li müşteri
- 166 (R: 319b)** (Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)
 Reh-i talebde şeb u rûz diñledim ceresi
 Gelince menzil-i maşşûda diñmedi nefesi
- 167 (R: 319b)** (Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülü)
 Tenhâ dolaşur şehri diyü mâh tutuldu
 Kundağ bırağurken gice nâ-gâh tutuldu
- 168 (R: 319b)** (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
 Nola şabr ile râm itsem o dellâk-i dilârâmı
 Bu hâmmâmıñ dimişler nâmına Eyyûb hâmmâmı
- 169 (R: 319b)** (Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)
 Geldi o mest-i nâz ile şöhet zamânları
 Bûs u kenâr demleri vuşlat zamânları
- 170 (R: 319b)** (Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)
 Peykânı zağmını dil-i mecrûh duymadı
 Te'sîr-i tîr-i gâmzesini rûh duymadı
- 171 (R: 319b)** (Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)
 Nağd-i şabrı baña evvel o güzel şaydırdı
 Haş-ber-âverde olup şimdi şağal şaydırdı
- 172 (R: 319b)** (Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)
 Zâtuñda bul güher gibi tâb u terâveti
 Gül gibi alma şebnem-i terden leñâfeti
- 173 (R: 319b)** (Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün)
 Râz-ı dehân-ı dilbere vâkıfdır ekşeri
 'Uşşâk-ı zâra dinse nola gayb erenleri
- 174 (R: 319b)** (Fe' ilün Fe' ilün Fe' ilün Fe' ilün)
 İlâhî kazâ ile hâcâtımı
 Kabûle qarın it münâcâtımı
- 175 (R: 319b)** (Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün)
 Kõmuş mihri niğâb-ı şerme dildârıñ ruğ-ı âli
 Şafağ-pûş-ı hicâb itmiş mehi ol 'ârız-ı 'âli

SONUÇ

Bu çalışmada Yahya Nazîm'in hayatı ve sanatı ele alınmış, divanının transkripsiyonlu metni ortaya konulmuş ve incelemesi yapılmıştır.

17. yüzyılın son yarısı ve 18. yüzyılın ilk çeyreğinde yaşamış olan Nazîm oldukça velût bir şairdir. Kendisinden tezkirelerde çokça söz edilmiştir. Bu bilgiler ışığında Nazîm'in İstanbullu olduğunu görmekteyiz. Doğum tarihiyle ilgili net bir bilgi bulunmamaktadır ancak ölüm tarihinin 1727 oluşu ve vefat ettiğinde yaklaşık 80 yaşında olduğu bilgisinden hareketle onun 1649-1650'de doğduğunu söyleyebiliriz. Adının Yahyâ, ilk mahlasının "Halîm" olduğu ve daha sonra Neşâtî tarafından kendisine "Nazîm" mahlası verildiği yine kaynaklarda geçmektedir. Nazîm, Enderun'da yetişmiş ve oradaki eğitiminden sonra sarayda çeşitli görevlerde bulunmuş, bir ara kilâr-ı hâssa nöbetçibaşılığına getirilmiş ve daha sonra ömrünün sonuna kadar İstanbul pazarbaşılığı görevini sürdürmüştür. Padişahlardan IV. Mehmed, II. Süleyman, II. Ahmed, II. Mustafa ve III. Ahmed devirlerini görmüş ve 1727'de vefat etmiştir. Vefat yeri tam olarak bilinmemektedir.

Nazîm'in divanında; kasîde, tarih, gazel, müstezâd, muhammes, tahmis, müseddes, müsemmen, mu'aşşer, tercî-i bend, terkîb-i bend, lügaz, mesnevi, şarkı, kıt'a, rubâ'î ve matla olmak üzere 17 nazım şekliyle yazılmış manzumeler bulunmaktadır. Divandaki toplam manzume sayısı 1564'tür ve toplam beyit sayısı 13693'tür.

Nazîm, "na't-gû" olarak vasedilmiş bir şairdir. Divanda bulunan toplam 1564 adet manzumeden; 56'sı kasîde, 64'ü gazel, 2'si müstezâd, 2'si muhammes, 1'i tahmis, 1'i müsemmen, 1'i tercî-i bend, 3'ü terkîb-i bend, 3'ü mesnevi, 5'i kıt'a, 108'i rubâ'î ve 54'ü matla' olmak üzere 300 tanesi na'ttır. Na'tların toplam beyit sayısı 4520'dir, yani divanın yaklaşık üçte biri na'ttır. Bu oran da Nazîm'in na't-gû sıfatını hak ettiğini göstermektedir.

Şairliği noktasında kimi tarihçiler açısından örneğin; "Na't-gûlukda Arab ve Acem ve Türk'de hiç emsâli görülmemiş olan..." şeklinde tarif edilecek kadar güçlü olan Nazîm, bestekâr yönüyle de ilgi çekmiş, takdir toplamıştır. Kendisi de bir musiki-şinas olan Ruşen Ferit'in ifadesiyle; "Nazîm, insanlara bedîî heyecan ve tehassüslerini ifade için en güzel, en belîğ vasıta olan musiki ve şiir gibi iki ince san'atin hakikî üstatlarındandır. Diğer şair musikişinaslarımızdan hiç biri Nazîm kadar bu iki san'atteki ehliyet ve kudretlerini bir hizaya getirememişken Nazîm, her iki sahada da aynı şöhret ve muvaffakiyeti kazanmıştır (Ferit, 1933: 18)." Bestekârlığının yanı sıra tiz ve etkili sesiyle dönemin önde gelen hânendele-

rinden olan Nazîm devrin na'thanları arasında da yerini almıştır. Esad Efendi'nin Atrâbü'l-âsâr'ında 500'den fazla beste, semâi ve şarkısı olduğunu söylediği Nazîm'in eserlerinden 300'e yakınının güftesi güfte mecmualarında tespit edilmiştir. Aynı zamanda Nazîm'in şiirleri de İtrî, Küçük İmam Mehmed Efendi, Tab'î Mustafa Efendi, Dellâlzâde İsmâil Efendi, Sultan III. Selim, Kazasker Mustafa İzzet Efendi ve Zekâi Dede gibi pek çok bestekâr tarafından bestelenmiştir ki bu da Nazîm'in önemsenen ve başarılı bir sanatçı olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak bu çalışma ile Nazîm'in hayatı hakkında klasik kaynaklarımızda bulunan ve sonrasında kaleme alınan bilgiler toparlanmış, ayrıntılı bir şekilde ortaya koyulmuştur. Bestekârlığı üzerinde de ayrıca durulmuştur. Divan metni titiz bir şekilde ele alınmış, beş ayrı divandan oluşan eser tek ve mürettep bir divan halinde düzenlenmiştir. Divan üzerinde gerekli incelemeler yapılmış, divanın zenginliği gözler önüne serilmiştir. Divan edebiyatı sahasına ve Nazîm üzerine yapılacak yeni çalışmalara kaynaklık etmesi bakımından geniş bir malzeme istifadeye sunulmuştur.

KAYNAKÇA

- Abdulkadiroğlu, Abdulkerim (1999). *İsmail Belîğ / Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'ar*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay.
- Ağaoğlu, Sami (2004). "Musahip Mustafa Paşa Vakfı", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 15, s. 377-399.
- Ahıskalı, Recep (2007). "Râmi Mehmed Paşa", Cilt 34. *TDVİA*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. s. 449-451.
- Aksüt, Sadun (1993). *Türk Musikisinin 100 Bestekârı*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Aktepe, Münir (1991). "Amcazâde Hüseyin Paşa", Cilt 3. *TDVİA*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. s. 8-9.
- Aktepe, Münir (1993). "Damad İbrahim Paşa, Nevşehirlî", Cilt 8. *TDVİA*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. s. 441-443.
- Ali Enver (1309). *Semâ-hâne-i Edeb*. İstanbul: Âlem Matbaası.
- Arslan, Mehmet (2010). *Tayyâr-zâde Atâ / Osmanlı Saray Tarihi - Târîh-i Enderûn*, Cilt 1 ve 4. İstanbul: Kitabevi Yay.
- Arslan, Mehmet (2009). *Zîver Paşa / Dîvân ve Münşe'ât*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yay.
- Atik, Hikmet (2005). "Türk Edebiyatında Nakşî Mahlaslı Şâirler", *İSTEM*, Sayı: 5, s. 169-180.
- Bilgegil, M. Kaya (1972). *Harâbât Karşısında Nâmık Kemâl*. İstanbul: İrfan Yayınevi.
- Bursalı Mehmed Tâhir (2000). *Osmanlı Müellifleri*, Cilt 2, (hızl: Mustafa Tatçı, Cemal Kurnaz). Ankara: Bizim Büro Basımevi.
- Cunbur, Müjgân (1960). "Nazım'ın Ramazaniyesi", *Diyanet İşleri Reisliği 1960 Yılığ*, s. 59-62.
- Çağlıışlek, Aynur (1991). *Yahya Nazım Dîvanı II (Transkripsiyonlu metin)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çapan, Pervin (2005). *Tezkire-i Safâyi (Nuhbetü'l-Âsâr Min-Fevâ'idü'l-Eş'âr)*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay.
- Danışan, Tuğba (2009). *Hâtif Ali Efendi Hayatı, Edebî Kişiliği, Dîvânının Tenkitli Metni (1b-132a) ve Nesre Çevirisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Eravcı, H. Mustafa (2009). "Selim Giray", Cilt 36. *TDVİA*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. s. 428-429.
- Erdemir, Avni (1999). *Anadolu Sahası Musikişinas Divan Şâirleri*. Ankara: Türk Sanatı ve Eğitimi Vakfı (TÜSAV) Yay.
- Faik Reşad (1311). *Eslâf*. İstanbul: Âlem Matbaası.
- Fatîm Dâvud (1271). *Hâtîmetü'l-Eş'âr*. İstanbul: İstihkâm Alayları Litografya Destgâhları.
- Ferit, Ruşen (1933). *Bestegâr-Şâir Nazım: Hayatı, Eserleri Hakkında Tetkikat*. İstanbul: Hilâl Matbaası.
- Genç, İlhan (2000). *Esrar Dede / Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay.
- Gölpınarlı, Abdülbaki (2013). *Melâmîlik ve Melâmüler*. İstanbul: Milenyum Yay.
- Gümüş, Nevin (1992). *Yahya Nazım Divanı, I, inceleme-metin*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gümüş, Nevin (1995). "Yahya Nazım Divanında Sevgiliye Ait Güzellik Unsurları ile Âşik-Maşuk-Rakîb Münasebeti", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 6, s. 231-247.

- Hakverdioğlu, Metin (2012). *Neşehirli Damat İbrahim Paşa İin Yazılan Lâle Devri Kasideleri*. Ankara: Sage Matbaacılık.
- Horata, Osman (2006). "Nazım Yahya", Cilt 6. *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay.
- İlgürel, Mücteba (1989). "Ahmed II", Cilt 2. *TDVİA*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. s. 33-34.
- İnce, Adnan (2005). *Tezkiretü's-Şu'arâ / Sâlim Efendi*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay.
- İpekten, Haluk (1997). "Nazım", Cilt 9. *İA*. Eskişehir: MEB Yay. s. 142-144.
- İpşirli, Mehmet (2008). "Sadreddinzâde Sâdık Mehmed Efendi", Cilt 35. *TDVİA*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. s. 395.
- Kayhan, Şaziye (Ertürk) (1996). *Divan-ı Belagat-Ünvan-ı Nazım V (inceleme-metin)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kurban, Ahmet (1992). *Yahya Nazım Divanı IV (inceleme-metin)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Mehmed Süreyyâ (1311). *Sicill-i Osmâni yâhüd Tezkire-i Meşâhîr-i Osmâniyye*, Cilt: 3 ve 4. İstanbul: Matbaa-i 'Âmire.
- Özalp, M. Nazmi (2000). *Türk Müsîkîsi Tarihi*, Cilt 1. İstanbul: MEB Yay.
- Özcan, Abdülkadir (1988). "Abdurrahman Abdi Paşa", Cilt 1. *TDVİA*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. s. 156.
- Özcan, Abdülkadir (2002). "Köprülüzâde Fâzıl Ahmed Paşa", Cilt 26. *TDVİA*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. s. 260-263.
- Özcan, Abdülkadir (2003). "Mehmed IV", Cilt 28. *TDVİA*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. s. 414-418.
- Özcan, Abdülkadir (2006). "Mustafa II", Cilt 31. *TDVİA*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. s. 275-280.
- Öztuna, Yılmaz (1990). "Nazım (Yahyâ Nazım Çelebi)" Cilt 2, *Büyük Türk Müsîkîsi Ansiklopedisi*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay. 101-102.
- Pala, İskender (1986). "Nazım Yahya Efendi", Cilt 6. *TDEA*. İstanbul: Dergah Yay. s. 543-544.
- Sâkıb Dede (1283). *Sefîne-i Nefîse-i Mevleviyân*. Kahire: Matbaa-i Vehbiye.
- Şen, Muhammet (2014). "Kırım Hanı I. Selim Giray'ın İlmî, Edebî ve Dini Yönü", *21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum*, Sayı: 7, s. 75-84.
- Şeyhî Mehmed Efendi (1989). *Vekâyiü'l-Fuzalâ*, Cilt 3, (hızl: Abdulkadir Özcan). İstanbul: Çağrı Yay.
- Şimşek, Mehmet (2007). *Yahya Nazım Divanı (III. Divan) (İnceleme-Metin)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uzun, Mustafa ve Özcan, Nuri (2006). "Nazım", Cilt 34. *TDVİA*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. s. 452-453.
- Yahyâ Nazım (1257). *Divan-ı Belagat-Ünvan-ı Nazım*. İstanbul: Takvîm-i Vekâyî' Matbaası.
- Yeniterzi, Emine (1993). *Divan Şiirinde Na't*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yay.
- Yıldırım, İsmail (2016). "Nazım Yahya'nın Bir Aşk Hikâyesi: Dâstân-ı Hecr ü Visâl", A. Ü. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 57, s. 1663-1700.
- Yüceşik, Zeynep Sema (1990). *Şeyhülislâm Esat Efendi / Atrâbü'l-Âsâr Fî Tezkireti Urefâi'l-Edvâr (Giriş- Metin- Tercüme- Terimler- Dil Notları)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ziya Paşa (1311). *Mukaddime-i Harâbât*. Kostantiniyye: Matbaa-i Ebüzziyâ.